5910

सूचीपत्र प्रपंचसार

पत्र	पृ०	पं०	
२३	१	१	उपदेशानन्तरं गुरुः
२३	२	३	अथ सर्वमन्त्राणां ग्रहणे गुरोः संभवे कल्पान्तरोक्तप्रकारेणोपायविशेषो लिख्यते
२३	२	१४	मन्त्रग्रहणोपायः
२५	१	२	प्रपंचसारस्यैवसत्संप्रदायसर्वस्वाभिधाने विवरणोक्तः
२५	१	११	तत्र मन्त्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रकारेण स्थाननियमपुरश्चरणादिविधि लिख्यते
२७	१	१५	हिरण्यादिकमेणेति शेषः
२७	२	४	होमार्थकुंडलक्षणविधि
२८	१	३	तदुक्तमेव दीक्षापटले
२८	१	१३	अथ मेखलालक्षणमुच्यते
२८	२	२०	आरभ्य मेखलात्रयस्य
२९	२	९	अन्यं सर्वं होमसाधारणं
२९	१	१५	अन्यत्र क्रूरप्रयोगे दक्षिणादिशि त्रिकोणं कुंडं कुर्यात्
२९	२	१४	होमसामान्यविधिं
३०	२	१८	श्रीविद्याकल्पसूत्रोक्तप्रकारेणाग्निजननविधिर्लिख्यते
३१	१	७	स्वदेहे षडंगं विधाय
३१	२	१३	इत्युपस्थाय कवचमन्त्रेण
३२	२	१२	गव्यमाज्यं
३३	१	१५	आज्यस्याल्पं स्वाहेति निक्षिपेत्
३३	१	२०	नामकरणार्थं षट्
३३	२	१७	गर्भाधानादिसंस्कारस्मरणार्थं वौषडन्तामिमूलमंत्रेण पूर्णाहुतिं कुर्यात्
३४	१	५	पूर्णाहुतिः
३४	१	१८	अथ महालक्ष्मीरत्नकोशोक्तहोमसामान्यविधिर्लिख्यते
३४	२	१८	होमसामान्यविधिर्मूलग्रन्थे विना केवलमर्थो लिख्यते
३५	१	१२	द्रव्यहोमं समाचरेत्
३५	१	१९	होमं समापयेत्
३५	१	२०	होमद्रव्यपरिमाणं
३५	१	२०	सामान्यका सरस्वत्याः सपर्यार्थं यन्त्रं वक्ष्ये
३६	२	७	तस्मायन्त्रप्रकारो लिख्यते
३६	१	१९	एवं सर्वत्र यन्त्रन्यायः
३७	२	७	सकलदेवतासमर्चनसाधारणपीठपूजाविधानमुच्यते
३७	२	७	नवशक्तयः
३८	२	८	पीठमन्त्रः
३८	२	१३	मावरणे केसरेषु समर्चयेत्
३८	२	१७	सर्वाङ्गागाङ्गैना विधायेवमेवन्यासः
३८	२	१९	सकलदेवतापूजासामान्यक्रमं वक्ष्यते
४०	२		

सूचीपत्र प्रपंचसार

३

९०	२	८	अथातत्तरंप्रवत:
९०	२	११	अथपरंसमसमचतुरस्रंत्रि
९२	१	९	चतुर्थषष्ठयोग:
९२	१	१३	तृतीयसप्तमयोग:
९२	१	१४	अथनवरेखासंसर्गप्रकारउच्यते
९२	२	११	पञ्चमाष्टयंशिवचक्रे
९२	२	१९	संधिद्विरेखासंयोग:
९३	१	९	अथश्रीचक्रमध्येलेखनीयाक्षराणिलिख्यन्ते
९३	२	४	प्रणव: नमइतिस्वरूपादाने
९३	२	१०	मन्त्रस्वरूपंलिख्यते
९४	१	१५	अथश्रीविद्यापंचदशाक्षरीयासविधिर्लिख्यते
९४	२	५	त्रिखंडमुद्रयाबद्ध्वामाणयाशिरसिनमस्कृत्य
९४	२	१४	नाभिहृदयभ्रूमध्येषुविन्यस्य
९४	२	१९	मंत्रेहृदयस्पृष्ट्वा
९५	१	४	पीठन्यासंकुर्यात्
९५	१	१४	हृदयेत्रिकोणमध्येविन्यस्य
९५	१	१८	त्रिकोणेषुमध्येयथाक्रमंविन्यस्य
९५	२	४	हृदयंस्पृष्ट्वाखेचरीमुद्रयाजपेत्
९७	१	३	मुद्राप्रदर्श्य
९७	१	१३	खेचरीमुद्रयाप्यनेनमंत्रैः शिरसित्रिकोणमध्येचन्यसेत्
९८	१	११	तावत्समाणमुद्रा:
९८	२	१२	ॐकमन्यासं अथदशविधमातृकान्यास:
९९	१	२	मातृकास्थानेषुन्यसेत्
९९	१	५	अथलघुषोढान्यास:
९९	१	९	प्रथमंगणेशन्यास:
९९	२	१५	मातृकान्यास:
९९	२	१८	अथफलमाह
१००	१	१	अथग्रहन्यास:
१००	२	१	नक्षत्रन्यास:
१००	२	२	अथयोगिन्यास:
१००	२	१३	कर्णिकायांविन्यसेत्
१००	२	१९	द्वितीयेतद्विन्यसेत्
१०१	२	१३	मंत्रेणमध्येन्यसेत्
१०२	२	९	न्यस्त्वानदलेषुवरदाद्याविन्यसेत्
१०२	२	८	क्रमेणविन्यसेत्
१०३	१	२	कर्णिकायामध्येविन्यस्यनदलयो:
१०३	१	१९	कर्णिकायांन्यसेत्
१०३	२	४	अथराशिन्यास:

[illegible]पत्र प्रपंचसार[illegible]

सूचीपत्र प्रपंचसार

सूचीपत्र प्रपंचसार

सूचीपत्र प्रपंचसार

सूचीपत्र प्रपंचसार

सूचीपत्र प्रपंचसार

सूचीपत्र प्रपंचसार

इति प्रपंचसारसूची समाप्ता ॥

प्र॰
सा॰
१

ॐ श्रीगणेशाय नमः नत्वा श्रीशङ्कराचार्यं समस्तेन्द्रय
तीश्वरम् ऊर्ध्वप्रपञ्चसारस्य सार[?]संग्रहमुत्तमम् १ तत्र
प्रपञ्चसारे यद्यच्छङ्कराचार्यैरुक्तं मन्त्रयन्त्रप्रयोगादि त
त्सर्वमपि सारभूतमेव तथापीदानीन्तनानां विस्तर
तो ज्ञातमत्र शास्त्राशक्यत्वादल्पोपकारभूतत्वेन च
स्मारतस्तदल्पग्रन्थे नैव यथा सर्वमन्त्रयन्त्रतन्त्रसारग्र
हणं स्यात्तथा सर्वतः सारङ्गृहीत्वा मया सन्दर्भदायसर्व
स्वाभिधस्याख्यो नाम मार्गेणावस्थाने तत्र पुनः प्रसङ्गात्
मतन्त्रमन्त्रकल्पलते मन्त्रसारक्रमदीपिकासनत्कुमारी
यशारदातिलकमन्त्रदेवताप्रकाशिकादीयद्यन्मन्त्रय
न्त्रतन्त्राद्युक्तं तदपि किंचिद्दर्श्यते तत्र प्रपञ्चसारे प्रथम
न्तावत् क्षीराब्धौ शेषपर्यङ्कशायिनं महाविष्णुप्रतिव
म्यादिभिस्त्रिमूर्तिभिः स्तोत्रासनन्त्यादिविविधः प्रपञ्च
कारः प्रथमपटले निरूपितः पुनर्विस्तरेतान्तनरूप
णात्रिगुणात्मिकायाभुवनेश्वर्याः स्वशक्त्याः सकाशात्त
त्रयाणां ब्रह्मादीनामितरेषां देवादीनाञ्च सर्ववैदिक
तान्त्रिकमन्त्रयन्त्रतन्त्राणाञ्चोत्पत्तयो निरूपिताः प्रथमप
टलावशिष्टग्रन्थैः सह द्वितीयादिभिस्त्रिभिः पटलैस्तद
परिपंचमषष्ठयोः पटलयोस्तु सर्वमन्त्रसाधारणदीक्षा
र्थं मण्डपमण्डलनिर्माणवास्तुबलिकलशस्थापनाहोम
कलशाद्यभिषेकगुरूपसर्पणमन्त्रोपदेशगुरुदक्षिणा

ज्ञयादिप्रकारा उक्ताः तत्सर्वमिदानीन्तनैरतिप्र-
यासमाध्यत्वादनुष्ठीयमानत्वात् ग्रन्थविस्तरभयाच्च
न॰ इ लिख्यते तस्मात्तत्सर्वं स्वलग्रन्थएवावलोकनीयं तद्
दनुष्ठाने च्छुभिः दीक्षा शब्दार्थस्तत्रैवोक्तः दद्याद्दि-
व्यभावं क्षिणुयाद्दुरितान्यतो भवेद्दीक्षा मननात्तत्त्वपद-
स्यावायतः इति मंत्रउक्तेभयतः इति दीक्षामहिमात्र
तन्महिमावोक्तः तत्र भयत इति भेदवासनाग्रन्थिच्छपत इ-
ति पुनरपि दीक्षाया अवश्यकर्तव्यता अत्रैवोक्ता दैवा-
दिकस्याप्यथमाशुभादेः पैत्रादिकस्याप्यवस्यमस
श्राद्धं समारभ्य समग्रं संपद्यत्नेन दीक्षाविधिमारभेत् ॥
६ इति दीक्षाकालस्य तत्रैवश्यकर्तव्यतावोभयामि तत्क्रम-
क्रमदीपिकायांचोक्तम् अनेनयायामन्त्रतन्नापिनोपि
सिद्धिं न घटास्यतिमत्र सृग इति ॥ ययेतिदीक्षेयत्वर्थः ।
दीक्षाकालस्यावं क्रमदीपिकायामप्युक्तम् । चैत्रे क्रतैत
मासिकर्मानिरपेक्षे सुराणस्त्रैस्तमूर्यादेशिकोवाप्यदीक्षाम्
नेनाननान्तः एवं मेवादिनीये मासिहादशमारभेनाम
लायामिति । एवं क्रमदीपिकायांदीक्षाकालउक्तः ॥ मे
याद्दक्षिणामूर्तिकल्पेन दीक्षादिनाविनामन्त्रंभक्तानां
शीघ्रसिद्धिदमिति भक्त्येदीक्षानपेक्षा उक्ता च । प्रपञ्चः
तत्त्वमेपटलेमातृकामन्त्रस्तीविधानं उक्तम् ॥ तदाह्य

प्र॰स्व॰ २

2

सर्वमन्त्रान् मन्त्रख्यादिकान् साङ्गान् समाधाने न्यूना
विधीन् सकलसाविधानान् सम्प्रदायविधानानि प्र
प्रयोगविधानोऽत्र वक्ष्ये ॥ तत्र स्वख्यादीन्साङ्गान्नियम ।
योग्याः प्रसिद्धसिद्धिसम्पत्फलानां नानाविधावरणा
मन्त्रांश्च स्वरूपेणैव वक्ष्ये पश्चात्तत्प्रयोगांश्च सव्याख्या
न् रूपेणैव वक्ष्ये ॥ तत्र प्रथमं तावत्स्वरूपकादिसर्वमन्त्रज
पारम्भविधानमस्मिन्नेव शास्त्रे प्राक् षष्ठपटलादौ
प्रथमं तावन्मन्त्रगुरुः प्राग्वदनो विष्टरोपविष्टः सन्
प्राणायामं सकलिप्रन्यासं कृत्वेत्यादिग्रन्थेन हृत्केन प्रक
रेणाभिहितो वक्ष्ये ॥ प्रथमं शुद्धोदकेन स्नात्वा निर्मलवस
नो धौतपाणिपादाननस्त्राचान्तः पवित्रकरः कुशे ब्रह्म
मृत्तिकोवा त्रिपुंड्रं मस्तकेवा भस्मना ऊर्ध्वपुण्ड्रं वा प
द्मासने वाऽनिरुद्धासने स्वस्तिकासने वोपविशेत् ॥ पद्मा
सनप्रकारस्तु सम्मोहनगोपालन्यासविधाने उक्तः ॥
सव्यपादस्योपरि दक्षिणं पादं विन्यसेत् । तथैव द
क्षिणं पादं सव्यस्योपरि विन्यसेत् । विष्टभ्य कटिं ग्री
वां नासाग्रन्यस्तलोचनः ॥ पद्मासनं भवेदेतत्सर्वेषाम
पि सञ्जितमिति ॥ स्वस्तिकासनन्तु योगशास्त्रे उक्तम् ॥
जानूर्वोरन्तरे कृत्वा सम्यक् पादतले उभे ॥ ऋजुकायः
समासीनः स्वस्तिकं तत्प्रचक्षते ॥ योनिमुद्रासनं त्वपि

वर्णीनायाश्चक्रम् सम्यग्दिग्देश्याध्यदिशाञ्चधनोप
ति। योनिमुद्रावन्धपर्वं भवेदासनमुत्तमम्। योनिमुद्रा
सने स्थित्वा प्रजपेद्यः समाहितः। यं कंचिदपि वा मन्त्रन
स्य स्युः सर्वसिद्धयः। हीनातद्वाछिन्नाभिन्नाश्च कीलिताम्
छिन्नास्तथा॥ सुप्तामत्ताहीनवीर्यादग्धास्त्रस्ताविपक्षकाः
वालयौवनमत्ताश्च वृद्धामन्त्राश्च ये मताः॥ योनिमुद्रास
नेस्थित्वा मन्त्रानेवं विधान्जपेत्॥ तस्याशुसिध्यन्ति तेम
न्त्रानान्यस्य तु कथञ्चनेति॥ अथ दुष्टमन्त्रोद्देशश्च तल
क्षणानि च शारदातिलकोक्तप्रकारेण लिख्यन्ते॥ मन्त्र
विद्याविभागेन हि विद्यामन्त्रजालयः। मन्त्राः पुंदेवता म
न्त्रा विद्याः स्त्रीदेवतास्मृताः॥ पुंस्त्रीनपुंसकात्मानो मन्त्राः
सर्वे समीरिताः॥ पुंमन्त्रा हुंफडन्ताः स्युर्द्विठान्तास्तु स्त्रियो
मताः॥ द्विठान्ताः स्वाहान्ताः। नपुंसका नमोन्ताः स्युरित्ये
कामनवास्थिया॥ छिन्नादिदुष्टमन्त्रास्ते फलयन्ति न सा
धकम्॥ छिन्नो रुद्धः शक्तिहीनः पराङ्मुखउदाहृतः॥
वधिरो नेत्रहीनश्च कीलितस्तम्भितास्तथा॥ दग्धस्त्रस्त
मलिनश्च श्च भीतश्च तिरस्कृताः॥ भेदितश्च सुषुप्तश्च मदोन्मत्तश्च मू
र्छिताः॥ हृतवीर्यश्च भीमश्च प्रध्वस्तो बालकस्तथा॥ कु
मारश्च युवा प्रौढो वृद्धो निस्त्रिंशकस्तथा॥ निर्बीजः सि
द्धिहीनश्च मन्दः कूटस्तथापरः॥ निरंशः सत्त्वहीनश्चके

प्र॰ सं॰ ३ कटोबीजहीनकः॥ धूमितालिंगितौ स्यातां मोहितस्तद
ग्रतेकः॥ अलिंटमाङ्गहीनः स्यादतिक्रुद्धः समीरितः
अतिक्रूरस्य सर्वाङ्गः शांत्मानसपवर्व॥ स्थानभ्रष्टस्त
विकलस्यानिहुस्तः प्रकीर्तितः॥ निस्नेहः पीडितस्त्वापिव
स्यामेषास्वलक्षणम्॥ मनोर्यः स्यादिमध्यान्तेष्वानिलंबी
जमुच्यते॥ संपुक्तेवा विपुक्तेवास्वराकान्तस्त्रिधाभवेत्॥
वतर्षीवंवधावाथममन्त्रश्छिन्नमन्त्रकः॥ स्वराक्रान्तर
ति॥ अघोरेभ्योथ ह्राम्॥ घोरेभ्योऽघोरतरेभ्यः ह्रूं। सर्वतः स
ध्यान र्वसर्वेभ्यो ह्रैं। नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यो ह्राम्। इत्युदाह
रणं॥ आदिमध्यावसानेषु भूबीजद्वयलांछितः॥ क्रुद्धो
मन्त्रः स विज्ञेयो भुक्तिमुक्तिविवर्जितः॥ भूबीजं लका
रः। मायाश्रितवश्रीबीजरावहीनस्तु यो मन्त्रः॥ चितव
ग्राव: ह्रंकारो वा। राव: फेंकार: शक्तिहीनः स कथ्य
ते परमध्येन विद्यते॥ कामबीजं मुखे मायाशिरसंकु
शमेव वा॥ अंकुशः क्रोंकारः॥ अस्तोपराशुवः प्रोक्तो
यो मन्त्रो विन्दुसंयुतः॥ आद्यन्तमध्येष्विन्दुर्वा स भवेद्बोधि
तोमन्त्रः॥ इन्दुः सकारः। पंचवर्णो मन्त्रो यः स्यात्फट्कारेन्दु
विवर्जितः॥ नेत्रहीनः स विज्ञेयो दुःखशोकामयप्रदः।
आदिमध्यावसानेषु हंसः प्रासादवाग्भवौ॥ प्रासादो हौं
कारः॥ वाग्भवोपि ऐंकारः॥ हकारो विन्दुमान् जीवो रावेवा

पिबन्नमृतम् जीवः सकारः ॥ वन्हकलंकंकारः ॥ मा
यान्तमामिवपदं नास्ति यस्मिन्स कीलितः ॥ यकंम
ध्ये हृदयं मूर्ध्नि यस्मिन्स ब्रह्मदैवं ॥ न विद्यते स मन्त्रः
स्यात्स्तंभितः सिद्धिबोधकः ॥ अस्त्रं फट्कारः ॥ ब्र
ह्मोलकारः ॥ वह्निवीजसमायुक्तो यस्य मन्त्रस्य मू
र्धनि ॥ सम्यथा टव्यपतेतं तद्दग्धं मबीतमन्त्रवित्तमा ॥ अ
स्त्रे हार्ध्वां त्रिभिः षड्भिर्बहुभिर्द्वयपतेर्वदैः ॥ त्रस्तः सो
भिहितो यस्य मुखेन प्रणवस्थितः ॥ शिवो वा शक्ति
रथवा मीतारव्यः स प्रकीर्तितः ॥ शिवो हकारः ॥ आदि
मध्यावसानेषु भवेत्कामिनिवन्हद्वयं ॥ यस्य मन्त्रस्य मलि
नो मन्त्रवित्तं विवर्जयेत् ॥ यस्य मध्ये दकारो वा क्रोधो
वा मूर्धनि दृश्यते ॥ क्रोधो हुंवीजम् ॥ अस्त्रत्रितिमन्त्र
स्यनिरस्कृत उदीरितः ॥ ॐ हृदयं ब्रह्म वै शीर्षं वषडस्तु
व मध्यगम् यस्य स्यात्सदिनो मन्त्रस्यात्स्यः सिद्धिबहि
भिः ॥ त्रिवर्णो हंसहीनो यः सुप्तः स उदाहृतः ॥ मन्त्रो
वाप्यथवा विद्या सप्ताधिकदशाक्षरः ॥ फट्कारपंच
कादिर्यो मदोन्मत्त ईरितः ॥ तद्वदस्त्रं स्थितं मध्ये
यस्य मन्त्रः स मूर्छितः ॥ विरामस्थानगो यस्य हतवीर्यः
स कथ्यते ॥ पंचकेन्यथापि मंत्र वध्यते ॥ आदौ मध्येन
यावर्षिं वत्स वान्हिप्रनो मन्त्रः ॥ ज्ञातव्यो भीमरत्यषषः

स॰ प्र॰ स्यादष्टादशान्ततः एकोनविंशविर्णो वा यो मन्त्रस्तस्य सं
ज्ञतः ॥ हल्लेखाङ्कुशवीजाद्यलं प्रथमले प्रवर्तते । सम
४ वर्णो मन्त्रबालः कुमारोष्टान्तकः स्मृतः ॥ षोडशार्णाद्
वाङ्मोदश्वताविंशालिपिमन्त्रः ॥ त्रिंशदर्णास्ततः षष्टि
वर्णो मन्त्रः शतान्तकः । ततः शतात्तथापि वृद्ध इत्य
भिधीयते । नवाक्षरैर्ध्रुवस्तोमन्त्रनिस्त्रिंशशैवितः ॥ य
स्यावमात्रे हृदयशिरोमन्त्रैर्वमध्यतः ॥ शिखावर्मेव सं
स्यान्तो वौषट्फट्कार एव वा । शिवशक्त्यर्णहीनो
वा मन्त्रो निर्बीज इति स्मृतः । एवमस्यान्ते फट्कारः पाशि
त्रटशयते । समन्त्रः सिद्धिहीनः स्यान्मन्त्रः पंक्त्यन्तरोम
न्त्रौ । षड्किशाद्योदशावाचकः ॥ कूटएकान्तेवामन्त्रः स्याद्
वेलकेविंशकः ॥ द्विवर्णस्मवहीनं स्याद्धन्तवर्णमन्त्रके
कव॰ ग्रडैः तरोवीजहीनः स्यार्धसमाद्दरोमन्त्रः । स्याद्
द्वादशवर्णो वा निन्दितः सप्तधर्मितः । स्याद्भेमसमन्त्रादि
शुभेषु जनयोगे नतेयम् ॥ स्याद्बीजत्रयमल्पर्द्देके वि
शतिवर्णकः । विंशत्यर्णास्त्रिंशदर्णाय स्याद्दालिंगि
तस्तमः द्वात्रिंशदत्तरो मन्त्रो मोहितः परिकीर्तितः ॥ व
त्रिंशतिवर्णोयः सप्तविंशतिवर्णकः तथान्तः स्मृत
विंतेयो मन्त्रो दारिद्र्यदायकः एकादशान्तमेवापि पंच
विंशतिवर्णकः त्रयोविंशतिवर्णो वामन्त्रोटमउदाहृतं

षट्त्रिंशद्वर्णको मंत्रः षट्त्रिंशाल्पवर्णकोपि वा। त्रिंश
देकोनवर्णो वाप्यष्टहीनो विधीयते अष्टाविंशत्यक्ष
रो यएकत्रिंशदक्षोपि वा अनिरुद्धः समादिनो निन्दितः
सर्वकर्मसु वर्णा विंशतमारभ्य त्रिषष्ठिर्यावदक्षरेण
तावन्मंत्रो निगदिता मंत्राः सप्तोत्तमं तकाः पंचषष्ठ्य
न्तायेस्तु मंत्रास्ते शतन्मानमाः एकोनशतपर्यंतं य
वषष्ठ्युत्तरादितः ये मंत्रास्ते निगदितः स्यानुषष्ठ्याद्
याबुधैः त्रयोदशान्तर्यस्तु मंत्राः पंचदशान्तगाः विक
लास्ते विधीयन्ते शतं समाद्दशलं वा शतद्वयादिनव
तिपकहीनो द्ववापि वा शतत्रयं वा यन्मंत्रा ख्योनिकेश
स्ते समभीरिताः चतः शतान्यथारभ्य यावद्वर्णसहस्रकं
अतिहृद्दः प्रयोगेषु परिनिर्जनाः सदाबुधैः सहस्राणि
धिकामंत्रादण्डकाः पीडिता बुधाः द्विसहस्रावधिमंत्राः म
त्वारस्यः शतधा कृताः तानथ्यासो त्रयपानो मंत्राः
पनेपथास्थिताः नथावियाश्च वोदथ्यासमंत्रिभिः कामा
कर्मसु दोषानेतानविज्ञाय यो मंत्रान्जपते जडः सि
द्धिर्न जायते तस्य कोटिशान्तैर्वपि नेपकल्पोपि पि
कल्प
गतावशालिखितन। एवं षट्कर्मगो मंत्रस्ततः स्या
दपि केर्जेपात् गर्विन स्वविधिप्रामाः शास्त्रबोधैर्विकोष्ट
गाः बालालक्षहर प्रायाः हृतप्रज्ञे वद्धताविताः निर्जिता
कर्मवाहुल्यादलसाः मलवर्जिताः एवंदीभूतास्त्वेशमा

पु.सं
५
यात् शुद्धहीनास्तु संहताः सान्तनासिकाः। शाकाल्पे
नियोगेन मूर्छिताः स्वापगाजपात् मन्त्राः पंत्रेशपदे
नादत्यवर्णस्तु कीलिताः। रुद्राविसंतकाश्रामन्तः वा
वैरिसमन्विताः शुद्धसौनेषदिशायांहीनावीर्यास्तनेषु
ताः महाप्रयोगात् ऊनत्वे शिहतानि विलम्बनात् रु
एवं प्रलयनैर्जायात् अन्यमन्त्रैः महाविलाः उपेत्यावस्य
याज्ञायादेषमात्त्वमानिताः पंचविंशतिरुद्दिष्टादोषा
स्तान् शमयेद्गुरुः वन्यनंघोनिकृष्टयोमन्त्राणां वीर्ययोज
ने उभयं वाधयन् नपिक्षान्संवर्तेऽकरामवान् गुरोर्लक्ष
णमेनावदादिमात्प्रज्ञेदयेत आदिमान्त्यविहीनास्तु
वर्णास्युः शरदभ्रवत् तस्मादितरयवामे अयानततरहे
हूतिः यदहंकारविनाशतु। इति विपिाख्यमन्त्रदेवताप्र
काशिकायामुक्तम्। मूर्धस्याग्रगरोबिन्दादीपस्यवजल
स्यव विषाणांवजगावांवैवमन्त्रिदोशमयेतज्जपः। एते
मूकेषामनेऽपकालिन्द्रेवासिनः। त्वगुरुं मन्त्रमोज्ञा
यनेनवः। अनादिक्रममंसिद्धामातृकायन्त्रेपाजन्मात
नाहन्त्यासिद्धिनां विद्धिसर्वमन्त्रार्थविग्रहम्। इत्यादि
हिन्नातीनानुसंस्कारवेदोक्तसम्प्रदाहनम् अन्येषामपि
वर्णानां विषयामशुपाचरेत् नियनेविषयाद्देहाद्यन्य
त्सर्वं समाचरेत् यथाशक्तिवस्त्रालंकारादिभिः विद्य
मावित्तेनतोषयेत् विषयासिद्धिहेतवे मापकंट्टज्ञको

नयेत मन्त्राणान्दशकथ्यन्तेसंस्काराःसिद्धिदायिनः।
जननंजीवनंपश्चात्ताडनंबोधनंतथा अथाभिषेको
विमलीकरणाप्यायनेततः तर्पणंदीपनंगुप्तिर्दशै
तामन्त्रसंस्क्रियाः मन्त्राणांमातृकामध्यादुद्धारोजनन
नंस्मृतं मातृकावर्णान्भूर्जपत्रे विलिख्य तद्दियानेन
तन्मूत्रवत्तन्मध्यादभीष्टमन्त्रवर्णोपठनंमातृकामध्या
दुद्धारः। प्रणवान्तरितान्कृत्वामन्त्रवर्णान्जपेत्सुधीः
एतज्जीवनमित्याहुर्मन्त्रशास्त्रविशारदाः मन्त्रवर्णान्स
मालिख्यताडयेच्चन्दनाम्भसा प्रत्येकंवायुनामन्त्रीता
डनंतदुदाहृतं विलिख्यमन्त्रंतेनैवमन्त्रीप्रसूनैःकरवीरजैः
तन्मन्त्राक्षरसंख्यातैर्हन्यात्तद्बोधनंमतं भूर्जेकुंकुमा
दिनामन्त्रंविलिख्यवह्निबीजेनकरवीरपुष्पैःशतवा
रंताडयेत् एतद्बोधनमित्यर्थः। स्वतन्त्रोक्तविधानेनमं
त्रीमन्त्रार्णसंख्यया अश्वत्थपल्लवैर्मन्त्रमभिषिंचेद्विशु
द्धये। स्वतन्त्रोक्तेति। मन्त्रान्तेस्वपुस्तकंमन्त्रमभिषिंचेदिति
नमस्त्यर्थः। संचिन्त्यमनसामन्त्रंज्योतिर्मन्त्रेणनिर्दहेत्
मन्त्रेमलत्रयंमन्त्रीविमलीकरणंविदम आणवकार्मिक
मायिकंमलत्रयं तारव्योमाग्निमनुभृद्दण्डीज्योतिर्मन्त्र
मितः तारव्योमेतिहकारः। मनुरितिबिन्दुःशशधरः दण्डा
नुस्वारः मूलाधारेवह्निमण्डलेज्योतिर्मन्त्रेणदग्धरिताथ

प्र॰सं
९

मंत्रं संचिंतयन्योतिर्मंत्रेनेन समादहेदिति कुशोदकेनजेने
न प्रत्यर्णं प्रोक्षणं मनोः। तेन मंत्रेण विधिवदेनदाप्या
यनं मतम् मंत्रेण वारिणा मंत्रतर्पणं तर्पणं स्मृतम्
ताम्रपात्रे मंत्रं विलिख्य मंत्राग्रयुक्तं मंत्रं तर्पयामि
नम इति तर्पयेत्। तारमायारमायोगो मनोर्दीपनमु
च्यते जप्यमानस्य मंत्रस्य गोपनं त्वप्रकाशनम् संस्का
रा दश संप्रोक्ताः सर्वतंत्रेषु गोपिताः। पुनरपि शिवगी
तायामुक्तं। सर्वान्कामानवाप्नोति मंत्रजप्यः कम्बलास
ने। कृष्णाजिने भवेन्मुक्तिर्मोक्षश्रीर्व्याघ्रचर्मणि। कुशा
सने भवेज्ज्ञानं मारोग्यं पत्रनिर्मिते प्रांमुखोदङ्मुखो
वापि जपध्यानं समाचरेत् पाषाणेरोगः खमाप्नोति काष्ठे
नानाविधान्गदान् वस्त्रे श्रियमवाप्नोति भूमौ मंत्रो न सि
ध्यति। अथ गारुडकल्पोक्तप्रकारेणासन निर्णयो लिख्य
ते। धरण्यां स्नावसंपत्तिर्दौर्भाग्यं दारुकासने तृणास
ने यशो हानिः पल्लवे चित्तविभ्रमः अभिचारादिके नी
लेवकं वस्त्रपादिकमेता वंशासने दरिद्रः स्यात्पाषाणे
व्याधिपीडनम् दर्भासनेन तपोवृद्धिः प्रजावृद्धिस्त्वल्के
ति रिगोष्ठपरिस्यन्दनयारण्यास्थमात्रुदाः देशाः शुभा
जपस्यैते यत्रवा चैव तेमनः गृहे त्वेकगुणं जप्यं तथा गृ
हिगुणं भवेत गवां गोष्ठे शतगुणं स्यादग्न्यगारे शतनायकं

सिद्देत्रेष्ठतीर्थे गुरुदेवतागाश्रमसन्निधौ महत्स्थानको
टिम्यादनसंविल्लमन्निधौ घृष्यंहेमग्निमादिसंवाल
गादेवसंदिवम नदीतत्लाशयंवैवटहरुन्नंजपेन्नु
इतिविशिष्यमन्त्रदेवताप्रकाशिकायांपुस्तकम्॥ स्वं
स्थगेशगरीवैरोदीपस्यवजलस्य विप्राणांवगवांवै
वसन्निधौयास्यनेजपः इतिसूक्तेष्वामनेनपुपकास्मिन्ने वौ
वास्मिन्ः॥ स्वगुरुगणाधिपादीनवन्देततनन्त्रकारउच्येत
ॐस्वस्तिश्रीपरमशिवानाथपादायशेषगुरुपारंप
र्यक्रमेणस्वगुरुनाथपादाम्बुजंपावनावन्दरणेणि
गेश्रीगुरुभ्योनमइतिमूर्ध्निसंवन्द्य। श्रपवा। ब्रह्माय
शेषगुरुपारंपर्यक्रमेणास्वगुरुनाथपादांबुजंस्पाव
नावन्दयोणेति। गड़ुरुभ्योनमइतिदक्षिणांसे गङ्गु
णपतयेनमइतिवामांसे। दुर्गायैनमइतिवामोरुदे
शे। क्षेत्रपालायनमइतिदक्षिणोरुदेशेसंमस्त
स्यैनमइतिवक्त्रे पंपरात्मनेनमइतिहृदयेसंवध्य
नवांमहस्तलतलेनदक्षिणहस्ते कृष्णवदेशादास्य
तलान्नेस्वदर्शनास्त्रमन्त्रेणावैसवदेवताविषये। वीव
ते। पाशुपतास्त्रेणाइतिवविषयेत। ब्रह्मास्त्रेणवि
न्यसेत। सुदर्शनास्त्रमन्त्रः। ॐसहस्रारहूंफडिति।
पाशुपतास्त्रमंत्रस्य। वामदेवऋषिः पंक्तिश्छन्दः। पशु

पु॰ म॰ ८

पतिर्देवता। ॐ ह्रीं पशुपतये हूं फडिति। अस्त्रमंत्रश्च
ॐ नमः सर्वात्मने स्वाहाय फडिति। रूपं तेनाम। मणिव
स्याहृद्ध्ये देशः। स्वाधिष्ठानोनाम लिङ्गनालस्य मूलदेशः। प
नर्वामीपीनेत्रा। हृत्सनालेन नन्वैव कृता। पुनर्वामह
स्तनलेन दक्षिणास्याप रदेशे कृष्णवर्णस्याङ्गुष्ठाग्रेण पैवे
न वस्यापीनेत्रा न्यस्यापुनरपि नतपर्वाङ्गुष्ठेन वर्ते
णा हृत्सनलेन रत्नेन वस्य हृत्सस्य मकलदेशापिते वै
वास्त्रमंत्रेणान्यस्यापुनर्हृत्सनलयावर्गोन्त्यमंहृनिज
ध्वनित्रपेणनालत्रपणा द्विनेन वैवास्त्रमन्त्रं सर्वकेणा
ङ्गपर्वपरिक्रमेणादिवाकृत्वा पुनस्तैनैवास्त्रमंत्रेण
पूर्वादिशामारभ्यः पश्चादक्रमेणादशादिग्बन्धनम
कृष्टन्तेजस्ययादिनच्छनि एवं केकुर्यात्। तैवैव मंत्रेण
तच्चैव मंत्र कमात्कृत्वा प्रतिनष्टाग्निप्राकारं ध्यानेन कु
र्यात् तदूर्ध्वं च। सर्वतंपदायमर्वस्वाभिधानाख्ये। प्र
पंचसारविवरणेप्यभिदं शाभिमंत्रैः दशादिग्बन्धनं
न्यङ्कः एवोगिकाकोटिकाभिरासनोरवाङ्गुयादिति
तत्रादिक्पालपूजाविषयाप्रागाद्येशान्तादिक्रमः
दिग्बन्धने तु प्रागाद्यपश्चादन्तमिति विशेषः। तदुक्तं
वाशिवैवशास्त्रे सदर्शीनपटले। ऐन्द्रीदिशं समारभ्य
दिशं तु पश्चाद्देवेष्वाकं। चकैर्वभामिनमल्लपोक्ता

वक्रेणाविश्वमिनमस्तेयोक्ता। वक्राधशीर्षवदिशात्मवक्र
थइति मलन्मवंक्रमदीपिकायामुक्तं च। ध्यातो निर्मल
चन्द्रधवलमनोपैनाद्रि-पाशपालनः। साध्वाचन्द्रस्तुपवि
त्रमुद्गिनकराः श्वेतो धेनुगद्रीतः। प्रादीदिवसनोनिव
धवलदष्टपमासनं सालिकेवासीनः स्वगुरुतगणाधिपम
पोवदेनवईन्नलिः। ततो म्रमन्त्रेणविशोध्यपाणीत्रिवा
सादिवंघतुनाशमालान्। विधायपञ्चनाल्लकमेतदङ्गं
विशोधकृत्स्नमतिः क्रमेणेति। प्रथनन्नस्तदर्पणेनतदिव
त्यनेपदविशोधउव्यते। ॐ नमः सुदर्शनायफ्रस्नायफ
डित्यनेनमन्त्रेणवादशादिग्बन्धनं कुर्यात पवमपिसंध्र
दायोक्ति। तदुक्तं क्रमादीपिकायां। प्राणवदेवेसमा
नेसवनर्घीलदर्शनमन्त्रात्स्वकन्व। स्वाफडन्तमनूना
कलयेन्मतुनात्तनुस्थाद्दर्शाहरित इति। सुदर्शनेनव
देवेवा। दिग्बंधनंकृत्वा। भूतशुद्धिं कुर्यात। तत्प्रका
रस्तुक्रमदीपिकोक्तप्रकारेणकथ्यते। इडावक्रेधवं
मननगानिवीजंसलवंकंलेरंस्वंमन्त्रीसकलभवनो
कोदणाकरम लकन्देहचेनघतनवंवभुधामध्यमक
लंविशोध्यावाभुन्केत्यवनमथमार्गेणखमध्यगः। तेते
वमार्गेणविलीनमारुतंवीजंविविंत्यारुणमाश्रुप्र
तोः स्वामर्ष्यदेहंपविदलवामतोभुचेत्समीरंसदृम

पं. ते.
८

स्नावति। अपरमतीवगुप्तमन्तर्लीनंऽपरे ... वपुनय
न्तनादि ... ह्समन्तः सकलात्मिकपी। ... नयानि
पान्तरेव घनतया सकलेवपुषमन्तौ यद्बृंहितस्थवक्त्रा
वाक्यमिदम्। अस्यार्थः। प्रथममिडानाडीवक्त्रे। वामना
सिकाग्रमिडानाडीवक्त्रम् तत्रवायुबीजं सलवकम् ल
वकमितिबिन्दुः तेनयुक्तेयन्नन्तद्बीजं। धूम्रवर्णत्वाद्धू
म्रमिति। नीललोहितमिश्रवर्णत्वाद्धूम्राटंणं वायुबीजं। एवंय
कारं सकलभुवनोत्क्षोभणकं स्मरेत्। एवं स्मरता
प्यतेनवपुषात्यासवपुषा। तेन ... पुना। सकेन्दुं। वा
मनासिकाग्रमार्गेणवाहृयं। सकलं दैहिकंउद्
दि शोषितं स्मरता वपुः। वाममार्गादित्स्य मार्गेणापि
गलनाडीमार्गाद्दक्षिणनासिकाग्रसमार्गेणोत्सर्गः
तेन मार्गेण नैर्म्मलं सहितं बीजं व्याप्नुयात्। रेचयेदित्य
र्थः पुनरपि। तेनैव मार्गेण वाममार्गेणापि पिङ्गला
मार्गेणदक्षिणनासिकाग्रमार्गेणोत्सर्गः। तेनमा
र्गेणसर्वं विसर्ज्यमारुतमेवपश्चाद्विलीनमारुतं
निर्वर्त्यविनातत्त्वैवप्रविष्टमारुतं कृत्वा। पुनरायु
दग्रिरग्निबीजं सविन्दुकं रेफमित्यर्थः। तद्बीजमरुणा
मध्यकरागस्वरूपमेनादशमाङ्गुष्ठदाहोबीजन्तविदं
नमारुतमितिक्रियाविशेषणम्। एवं दक्षिणनासि

का[illegible]मार्गेण मारुतं विलीनं कृत्वा । अहं वर्ण
मग्निबीजं ध्यात्वा । तेन वायुमग्निबीजसहितं [illegible]ध्वं
शुद्धं परिशोषितं तं देहं सर्वं परिदग्धं सम्भाव्य । वाम
नासिकाश्वासमार्गेण वायुं तेन दग्धभस्मना सहद्वा
रेचयेत् । पुनरपरमिति । अपरं विशुद्धिमिति सामान्यापि
करणेऽपि द्वितीये अपरशुद्धिकारः । तं विशुद्धं सोमात्मकेन्दु
प्रवर्णं ध्यात्वा । अमृतोप्लवयेत् इडानाडीमार्गेण
वामनासिकाघ्राणमार्गेणान्तर्धेः । तेन मार्गेणामृ
तधारं नीत्वा । सहस्रद्वारेण ललाटोपरि स्थित
द्वादशान्तस्थितमिन्दुमण्डलं प्रापय्य । तयोरुभयोः
संवन्धाच्चन्द्रमण्डलवालनालतो निःसृतामृतधार
यातं भस्म प्रलाप्य । तथैव जीवमायाय पुनरकारा
दिवर्णाद्यपयातया श्वलकरवर्गादिकमुत्पाद्या
मीत्यमृतबीजेन सप्रणवचन्द्रं पादादेर्ज्मकेनसे
पायादेहकाविन्यायलंवीजं मूर्ध्नि विन्यसेत् । पुनर्मा
नकावर्णानकाननहंसेत्यादिना अलिन्नेवमातृ
कापदलेषु पवित्रस्य मार्गक्रमेणान्यसेत । एवमि
मिशवक्रेत्यादिनोक्तो भूतशुद्धिप्रकारः । केवलं
मातृकान्यासेनैव वा भूतशुद्धिं कुर्यात् । अथवा म
कारान्तरेणापि स्वस्वागमोक्तप्रकारेण भूतशुद्धिं
मा

प्र·सा·
२

वक्ष्ये संदेहं हृष्टिव्यादिभूतबीजं ब्रह्मविज्ञप्त्या त्रयमों
रम् नागहृदयमंभोरुहमूले विद्याधिपतिपरिपालितक
लादितत्त्वसारब्रह्मात्रेंद्रियशाखोपशाखं विषयालोव
नपल्लवं भावप्रपंचकुसुमं बुध्यध्यवसायसंकल्पफलं
भुक्तभोगोपभोग्यभोगभोक्तृत्वरसमहेतुमूलमधः शा
खम् वटरूपं संविन्नप्रथमसृष्टकार्द्धेन निवृत्तिकला
बीजोच्चारेणैव केनपत्रपुष्पफलवर्जितं तथैव विभाव्य। स
रकाणवार्द्धेन प्रतिष्ठाकलाबीजस्यैव तक्षोच्चारणेनाद
लपत्रफलपुष्पोपेतं विचिन्त्य। ऊर्ध्वकेन प्रथमापरार्द्ध
भागं विद्याकलाबीजोच्चारपरेण तु। दग्धमूलं विभाव्यैव
कस्वाहेन शान्तिकलाबीजोच्चारेण भस्मीभूतं दशदि
क्षु प्रलीनं विभाव्य। रेचकापवार्द्धेन शान्त्यतीतकलाबीजे
कोच्चारणेन शुद्धस्फटिकरूपं संविन्नयेत्। ततो द्वयमरूप
सर्वशून्यमिति विभाव्य। शेषं तत्त्वमूलेन। पिखानस्या
धोमुखपद्मवदमृतधाराभिः सकलनाडीमुखेप्रवि
ष्टाभिः। स्ववालाभ्यन्तरं सर्वशरीरमाप्लाव्य हृदयेनालपत्र
कर्णिकारूपं पद्ममकारादिमात्रात्रययुक्तेन प्राणेनान्त
दविद्यात्मकमासनं विन्यस्य। तत्कर्णिकायां पूर्वोक्तं
वत्सकलेन प्राणेनावतीर्णं भावयित्वा। तस्मिन्द्वादशा
न्तस्थं जीवरूपं शिवमयमात्मानं पंचकलेन प्राणेन स्वे

णस्तत्त्रासमानीयन्यासीनृपं संस्थाप्य। वौषट्त्र्यशक्तिम
न्त्रोच्चारेणात्त्रयशक्तिपरिस्तत्त्वकलास्तत्प्रचारेणाभि
षिंचेत तत्कल्यामितिनिवृत्तिकलाबीजं। क्लीमिति प्र
तिष्ठाकलाबीजम् ह्रूं ह्रैं ह्रौंमितिविद्याशान्त्यतीतकला
बीजानिक्रमेणएवम् रहस्यागमोक्तप्रकारेणतत्शुद्धिः प्र
नेमाप्रकारेणवा सर्वोक्तकमदीपिकोक्तप्रकारेणवा भू
तशुद्धिं कृत्वा पुनरेकारत्रयमुच्चार्य। सुषुम्नानाडीमार्गे
निरोधकपर्वत्रयभेदनं कृत्वा। हंसस्सनुच्चार्य। मूलाधार
स्यजीवंसुषुम्नयाद्वादशान्तेनयम्। पुनःसोहमित्युच्चार्य
द्वादशान्तेसहस्रदलकमलमध्यस्थसहस्रादित्यसङ्काशं
परमात्मानंस्वात्मनाचैकीकृत्य। पुनः प्राणायामंकुर्यात्
तत्प्रकारउच्यते। अकारम् सबिन्दुकम्। द्वादशवारमा
वर्तयन् दक्षिणनासिकयाविरेचयेत्। उकारम् सबिन्दुकं
षोडशवारमावर्तयन् वामनासिकयापूरयेत्। मकार
मेवकम्। तत्तत्कमलमन्त्रम्। द्वादशवारमावर्तयन्। कुम्भ
कं कुर्यात्। एवंप्राणायामत्रयंकुर्यात्। तदुक्तम्। श्रीमत्स
नगोपालन्यासविज्ञाने। अमितिद्वादशवारंदक्षिणनासि
कयाविरेचयेत्। उमितिषोडशवारंवामनासिकयापूरयित्वा
मकारमेवकविद्यासहितमन्त्रं द्वादशवारमावर्तयन्कुम्भ
कं कुर्यात्। अथवा। यं यं मन्त्रं जपितुमिच्छति। तेनतेनम
न्त्रेणप्राणायामंपञ्चवत्वविंशदादि। तत्वसंख्यया केवल

पु.सं. कुम्भकरूपेण वा। अष्टषोडशद्वात्रिंशदादिसंख्यया
षोडशद्वात्रिंशच्चतुःषष्ट्यादिसंख्यया वा। रेचकपूरककुं
भकरूपेण कुर्यात्। अथवा हि। हरिविषयमन्त्रजपेषु
१० सर्वत्र मूलमन्त्रेणैव। प्राणायामः। इतरविषयेषु। तत्तद्दे
वतानां केनप्रकारेण वा। प्रणवेन वा कुर्यात्। एवं सर्वत्र मं
त्रजपस्य प्रथमं त्रिवारं कुर्यात्। एवं दिने दिने षोडशसं
ख्यं कुर्वन्ति सततमासैः पापात्प्रमुच्यते। अथवा कृष्णम
न्त्रेषु। सर्वेषु कामबीजेन प्राणायामं कुर्यात्। तत्र वा तत्त
द्विवारं कुर्यात् गोपालदशाक्षरीमन्त्रेणैवाष्टाविंशति
वारं कुर्यात्। गोपालकाष्टादशाक्षरीमन्त्रेणचेद्दशवारं
कुर्यात्। इतरमन्त्रैर्दशाक्षरीरूपं कुर्यात्। तदुक्तं क्रमदी
पिकायाम्। पवनसंयमनं मनुनावर्त्य प्रतिहृज्जममसौ
मनुमिष्टसि। अथवा विलेखहरिमन्त्रजपविधिषु मूल
मन्त्रतः संयमनं विमलधीः सकलाविधिनाभ्यसनं कृत
तसंख्यापूरकेन तपस्यपरतो विहितमथ तन्त्रयं त्रिधैः
षोडशयद्दिवसे दिनशः परिभ्रपतेन सलिलमासमतोऽहसः
अथवा हृज्जप्यमन्त्रनामसंयमैः कले ऽमुक्तस्य मन्त्रजाप
कर्मसु। सहितैकैः सहस्रनिवारमभ्यसं स्ल वपासमन
इविणा। अष्टाविंशतिसंख्यमिष्टफलदं मन्त्रेऽक्षराणि त्रय
मेत्यलुतपवनसंयमनमनिस्तु षोडशाक्षरेण चेत्। अभ्यस
मेववारमत्र मन्त्रभिर्वारणानन्तरं जपं कुर्याद्रेचकसर्व

कंसनिश्रणांङ्गाग्राग्रयोगं तु यः देवदेवस्य कतेदृसहितापादद्वि
तीयस्येवहस्तयामध्यनाङ्गुष्ठतः पावयेद्दीवितेरेवकाद्दि
त्रयेस्यात् कलादन्नविद्याद्यमानात्मकस्थिति । कनिष्ठानामि
कांगुष्ठैर्यामामाग्रष्टयारणम् ग्रामाणामे सविज्ञेयस्तर्जनी
मध्यमे विना एवं ग्रामाण्यामेकत्रा ततस्तयमंग्रपतिलोमेनो
वामीहस्तमानं तेजोग्रहयन्त्यावा ततोजः करतले दक्षिणेना
गुष्ठाग्रसमागमे निपात्य करं ग्रामसंकुयात् पत्र पत्र कर
स्तामेमद्रः पृथगावृतं स्तत्र सर्वत्र ततनस्ताध्यमध्यम प्रङ्गु
ष्ठं वागेर्वाकुर्यात् तद्भकेवास्मिनेवप्रपंचसारे प्रङ्गुलीषु
क्रमादङ्गु-रङ्गु-ष्ठादिषु विन्यसेत् कनिष्ठांत्रां स्तनहस्तनल
योंकरयोः स्थिथीतिति अथकन्यासप्रकारस्तत्रैव उभाभ्यांक २
राभ्यामन्नतदङ्गुष्ठायङ्गुलीषु क्रमेण ङ्गुलीमूलमारभ्याग्र
मग्रपर्वकमङ्गुष्ठाभ्यां नमः इत्यादिमन्त्र तत्र तर्जनीभ्यामङ्गु नान्त्र
ष्ठयोरितिवाङ्गुष्ठाभ्यां न्यसेत् तत्र पंचांगपक्षे प्रङ्गुलीषु
व विन्यसेत षङ्गुष्ठपत्तेषष्ठान्यामस्तावहामहस्ततलेनदि हस्ततलं दति
णहस्ततलेनवामहस्तेतलेन्यसेत् एवं करपृष्ठयोश्च तद
नंतमस्तप्रदायसर्वस्वाभिधानेप्रपंचसारविवरणे उभयोः
करयोः करयोरङ्गुष्ठयोर्मूलाद्यग्रन्तर्जनीभ्यानर्जन्यादिक
निष्ठान्तमङ्गुष्ठाभ्यांचपंचभिरङ्गुमंत्रैः पदाम्रष्प षष्ठतलयो
र्मावामदक्षिणेन दक्षिणोवामेनचविन्यसेत् एवं कृत्वा उ

प्र.सं. नलिपिन्यासं उपरिमातृकाविधानेवक्ष्यमाणक्रमेण
॥ कृत्वा ध्यात्वा नत्वा यथाशक्ति तदुपसंहृत्य पुनः साध्य
मंत्रस्य ऋष्यादिपूर्वकं जपं वा ध्यानं वा समारभेत् अथै
वमेव मन्त्राणां जपावसरे पूजावसरेऽप्यन्यायः। अथ मातृ
कामंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः मातृकासरस्वती दे
वता तत्र ऋष्यादेः स्थानान्याह मिश्रेवशारदे एवमपटल
भुक्तानि ऋषिर्गुरुत्वाच्छिरसैवधार्यः छंदोत्तमत्वाद्रसना
गतं स्यात् धियावगत्वैव्यतया सदैव हृदिप्रतिष्ठामनुदेव
तावइति पुनरेषामर्थस्तत्रैवोक्तः ऋषिवर्णादिकौ
यातृत्वात् गत्वा प्राप्नोतीति वा ऋषिः नाम्नायद्यत्स्वरूपं स ऋषिः
स्याद्गुरुवाचकः। इच्छादानार्थकौ धातू लः पुनः स्यात्स्मरा
दिकः तपोविद्यादिदानीति छन्दोमन्त्रार्थवाचकः प्राप्त
नोदेवताभावस्तथा तद्देवतेतिवत् सर्वेषामेव मंत्राणां विद्या
ह्निः सम्प्रदायिनमिति एवमृष्यादीन्कृत्वा पुनः षडङ्गा
न्यवश्यकर्तव्यानिरूपयेत् मेघाडम्बरतिरोहितमिव
भक्तस्यैव सम्यक्कर्तव्यतानाप्नोत्येवं मन्त्रं वा षडङ्गन्यासवि
तावापि शिवभक्तस्य सिद्ध्यति। षडङ्गमंत्रैर्विनावापि सि
द्धमाध्यादिभिर्विना जपेन मन्त्रः सर्वेषामेव सिद्धिप्रदो
भवेदिति अथ षडङ्गन्यासस्थानानि वक्ष्यमाणानि कायाः
नैः हृदयाशिरसोः शिखायां कवचास्त्रेषु सर्वत्रपीठ

नमाइत्यादषट्कंवौषट्फट्पदैः षडङ्गविधिः। एवं
वपस्य मन्त्रस्य भवत्यङ्गानि मन्त्रिणाम् सर्वेष्वपि च मन्त्रेषु
नेत्रलोपो विधीयत इति अथ मातृकामन्त्रस्य षडङ्गवि
धिः अङ्कुं खङ्कुं घङ्कुं ङों हृदयाय नमः इं चं छं जं झं ञं ईं शि
रसि स्वाहा। उं टं ठं डं ढं णं ऊं शिखायै वौषट् एं तं थं दं धं
नं ऐं कवचाय हुं ओं पं फं बं भं मं औं नेत्रम अं यं रं लं वं शं षं
सं हं लं क्षं अः अत्र तम मातृकावर्णाङ्गविधौ सर्वेष्वेवमे
वा। ह्रस्वान्तराणां विन्दुयुक्तं च हलान्त्रदद्दीर्घं ह्रस्वराणांमध्ये
लघुसंज्ञके आकारादिवर्णे च तद्वयवर्द्धिनेच स्वांता
तं वं हन्त्रयुविन्दुकादिवर्गेचकवयम॥ षडङ्गचाच
घन्नसवषड्कलह्रस्वपर्यायांतस्थितैः क्रमेणाकथितान्यस्य
षडङ्गानि वेति। नचाङ्गन्यासमुद्राप्रकारः क्रमदीपि
कोक्तप्रकारेणोच्यते। अंगुष्ठाङ्गुजवोहस्तशाखाभवे
कशाहृदये शीर्षके च अधोमध्ये ... अङ्गुष्ठैः शिखायां
करमवधाङ्गुनयोर्वर्मणि अस्त्रः नाराचमुष्टयुहृतलहस्त
२ गमकाङ्गुष्ठतर्जन्यादिनेत्रेषु निमित्त विश्वविषयकः कथितो
ह्यमुद्राय त्रातर्जनी मध्यमे त्र यत्रात्तिणीत्यनेन य
त्रशाह्येन पंचाङ्गपक्षे नेत्रलोपः प्रागुक्तः सूचितः नेत्रना
राचमुष्टिलक्षणमुच्यते हस्तनलद्वयमन्योन्यसम्भवी
कृत्यतयोर्मध्यमानामिकाकनिष्ठाङ्गुलीर्मुष्टीकृत्य

ने॰ सं॰

१२ तर्जनीहृदयं तज्जरजन्यत्वात्तोन्यायेन ताम्मध्यमाङ्गुष्ठद्वयं
ततश्चैवज्जरजन्यत्वान्योन्यं संश्लिष्टताभ्यामङ्गुःष्ठतर्जनी
हृन्द्वाभ्यां मुद्रितो धृतिः स्वपरितोविषक्तः ध्रुवमुद्रवर्णः
नत्राव मुद्रान्त्रवनेत्र मुद्रोन्यादैतवदेवताविषयेस
वैत्रांश्चस्त्यासानत्रम् नेत्रन्यास इति केषांचित्पतः
स्वांवितः मन्त्रदेवताप्रकाशिकायामप्यङ्गुः विपिकर्तः
त्रिदैकं दशकत्रिहिमंख्याङ्गुलिभिः क्रमात् अस्यार्थः अ
ङ्गुः तर्जनीमध्यमाङ्गुष्ठकेनाङ्गुः तोत्रयेणा हृदयं अङ्गुःष्ठ
तर्जनीभ्यां शिरः अङ्गुष्ठेन शिखा उभयकरदशाङ्गुलि
भिः कवचं तर्जनीमध्यमानामिकात्रितयेन नेत्रम् उभ
यकराङ्गुःष्ठतर्जनीभ्याममस्त्रमिति अङ्गानामर्थास्त।
हृदयं वह्निगर्भान्वाप्राणामः स्यात्रमः पदं क्रियते हृदये
नातोवह्निगम्यात्रमस्कृतिः। नत्रार्पणं शिरसैवेति विष
पादरवोरिद्दिः शिरोमन्त्रेणवौनङ्गुः विषयाद्दतिलद
णा शिखातेजः समुद्दिष्टा वषडित्यङ्गुः मध्यते तत्तेजो
स्यततः प्रोक्ता शिखामन्त्रेण मन्त्रिभिः कवचग्रहणाइत्या
स्याद्वातोः कवचममभवः। ब्रैन्तेजस्तेतमादेहोगरत्यतेक
कवचं ततः अस्त्रात्मादिकैाध्यात् मंदेपवलनार्थकौ तेर्न
निष्ठं ममाद्विष्यवालयेस्फुटपदाशितः नेत्रंतद्दिः समुदि
शाषौषट्टसीमगुह्यते दर्शनेटविषयेणास्यात्मतेजोनेत्र

वाचकमिति एवमङ्गन्यासं कृत्वा पुनर्बीजशक्त्यादीन्
स्मरेत्। यत्र यत्र बीजशक्ती इत्युच्यते तत्र सर्वत्र प्रण
वो बीजम् भुवनेश्वरी शक्तिरित्याचार्याभिप्राय इति
वर्णयन्ति। तदुक्तं च। प्रपञ्चसारटीकाकारेण अत्र
बीजशक्तिविशेषाणां मन्त्राणां प्रणवो बीजं भुवनेश्व
री शक्तिरिति। विवरणकारैस्तु। तत्र तत्रोक्तानि वा
त्रत्रस्थानि बीजानि शक्तिः बीजशक्तिकीलकैस्तु
स्तनयोर्हृदयोर्द्वयोर्हृदि न्यसेत्। केवलं मनसा स्मरे
द्वा अन्यहृद्वा वदेत् जपेद्वा। तत्र गोपालविषये न क्वचित्क्वचित्
किंचिद्दीपिकानिमत्ते। क्लीं बीजं स्वाहा शक्तिरिति। स्तन
योः जं कीलकम् वं जीवः एतद्द्वयं हृदये। कृष्णः प्रकृति
रिति नामो दुर्गाधिष्ठात्री देवता विलक्षणाभिमानिनी देव
ता एतद्द्वयं हृदि न्यसेत् सर्वमंत्रस्यापि प्रकृतिर्देवता
अधिष्ठात्री देवता अभिमानिनी देवता चेति। देवतात्रैवि
ध्यमस्ति यथा गायत्री मन्त्रस्य। अस्य पञ्चनारायणस्यापि
स्य। एवं सर्वमानुष्ठ्यत्रैगुण्यस्यादेवतद्रूपम्। मंत्रदे
वताप्रकाशिकायामुक्तम्। बीजं शक्तिश्च मूलाधारे न्यसे
त्। सकलमन्त्रेषु वह्निबीजम्। मायाशक्तिः ओं वा बीज
म्। बुद्धिः शक्तिः इदानीं बीजम्। सर्वमन्त्रानाड्युमरसनीश
क्तिरिति। मूलाधारे न्यसेत्। तत्र वह्निमायाशाहूंम्याप्रश

प्र॰
म॰
१२
13

वह्लेखावाच्यभूते परब्रह्ममूलप्रकृती उच्येते। जीवबु
द्धिशक्तिभ्यां सर्वकारणभूतब्रह्ममाययोर्ज्ञानभागौ उ
च्येते उत्तानसुषुम्नानाडीशक्तिभ्यां ब्रह्ममाययोः प्रवर्त
कभागावुच्येते। एवं सत्यशिवललितयोर्ब्रह्ममाययोः स
र्वप्रपंचकारणत्वम् प्रणवह्लेखयोः समस्तमन्त्रबी
जशक्तिकारणत्वं चोक्तं भवति तस्मात्समस्तमन्त्राः प्र
सूतयोः ब्रह्मविमातृकामन्त्रवर्णादिप्रणवह्लेखा
वाच्यमायाशिवललितब्रह्मस्वरूपप्रत्यगात्मभूतास्वात्म
सावच्छिन्नप्रकाशात् समस्तान्तः सद्दिन सर्वदेवाताम
उमूर्तयः साधकसंभाग्यवशात् प्रज्वलिताग्नेर्विस्फु
लिङ्गा इव प्रादुर्भूता इति भावयेत्। एवं तत्त्वं तथाविधा
भीष्टदेवतामयमन्त्रः स्वशरीरेऽन्तर्बहिश्च व्याप्नोतीति
चिन्तयेत् पुनर्मातृकाध्यानम्। पंचाशद्वर्णभेदैर्विहि
तवदनदोःपादयुक्कुक्षिवक्षोदेशां भास्वत्कपर्दाक
लितशशिकलामिन्दुकुन्दावदाताम्। अक्षस्रक्कुं
भचिन्तालिखितवरकरां त्रीक्षणां पद्मसंस्थामच्छाक
ल्पामतुच्छस्तनजघनभरां भारतीं तां नमामि तत्राक्ष
स्रक् इत्यक्षमाला कुंभः पूर्णकुम्भं चिन्तेति ज्ञानमुद्राख्या
लिखितं पुस्तकं तत्र दक्षिणाङ्गुष्ठतर्जन्योर्वक्त्राग्रसं
स्पर्शेन पराभिमुखविप्रदर्शनेन ज्ञानमुद्रेति कीर्त्यते। पुनरे

वन्धानां त्रिंशत्पटलेत्र्यंवकविधानेवक्ष्यमाणप्रका
रेण प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा मानसपूजां पंचोपचारैः कु
र्यात्। तत्प्रकारउच्यते श्रृणुमन्त्रमयकवाङ्·छ्रोत्रा
उभयकनिष्ठयोर्मध्यमपर्वणोः स्पर्शात्सर्वकं ॐ गंन्ध
कल्पयामीत्यक्षरागान्योर्वांवंसमर्पयेत् पुनस्तर्पयेवत
र्जन्यग्रहयेनाङ्·गुष्ठयमध्यदेशंसंस्पर्शनपूर्वकं ॐ पु
ष्पंकल्पयामीतिपुष्पमुद्रयापुष्पाणांसमर्पयेत् धु
नतिनतास्तनिमध्यमाङ्·लीपृतर्जन्यादिप्रथमाङ्·गुष्ठाग्र
णामध्यमपर्वदेशंसंस्पर्शनपूर्वकमेव ॐ धूपदीप
नैवेद्यमुद्राः क्रमेणानतमान्यत्पूर्ववदेवसमर्पयेत्
एवमेवसर्वत्रमानसपूजाप्रकारः। तत्क्रमदीपिकायां
मुवितंत्रान्तनैवेद्यमुद्रिकाप्रधानयाकरद्वयेस्पृशा
नत्र्यनामिकां निनंमत्वं रूपतत् प्रदर्शयेदिति प्रधानये
नत्र्यङ्·गुष्ठेनानत्रलकेवलं निवेद्यमुद्रामात्रदर्शितम ग्र
यमेवन्यायश्चेतरमुद्रिकाणामपिद्रष्टव्यः॥ अथवा
कल्पान्तरोक्तप्रकारेणगन्धपुष्पवारमन्त्रः लं पृथिव्या
त्मनेनारायणायसर्वगन्धं कल्पयामि। हं आकाशा
त्मनेवासुदेवायपरमपुष्पंकल्पयामि। यंवाय्वात्म
नेसंकर्षणायधूपंकल्पयामि। रंअग्न्यात्मनेप्रद्युम्नाय
दीपंकल्पयामि वंअमृतात्मनेअनिरुद्धायआनंदनैवेद्यं

प्र॰सं कल्पयामि पभिरेव वा मंत्रैः पूर्वोक्तमुद्राप्रकारेण ध्यान
१४ मपूजां कुर्यात एवं सहृदये देवतां ध्यात्वा। तत्र मातृस
14 पूजां कृत्वा मातृकासरस्वतीमंत्रं सर्वसेवाप्रवर्त्तसंकल्प
संख्यां जपेत्। न्यसेह तावत्संख्यप्रवर्त्तणार्थप्रकारा
याः तत्कारं तावत्यां मातृकासरस्वतीमंत्रः तत्र सर्वसे
नि सर्वेषां मंत्राणां प्रथमप्रयोगाः प्रागेव तदापकारसिद्ध
र्थं यतावत्संख्यं जमध्यमित्यास्ति नियमः तावत्तत्स्थिया
नोक्तसंख्यया सर्वं जप्तापश्चाय यथाविधिप्रथमप्रयोगं कुर्या
दित्यर्थः न तत्कवचिच्छति। चास्मिन्नेव प्रपंचसारे वस्वमा
णान्संहविधाने। द्वात्रिंशत्सहस्रैरधिकृतं निरस्तैर्भवेत्
प्रथमवर्णांतावदस्मावद्विलेनैः सिद्धिः समीरितास
मनोरिति क्रमदीपिकायामप्येवमेवोक्तमष्टादशाक्ष
रीविधाने। दशाक्षरीविधाने च। तेनानुज्ञातः सर्वसेवा
न्द्वितीये मासि द्वादशमारभेतामलायाम प्रजपेदयुत
च नस्कं दशाक्षरं मनुवरं पृथक्क्रमशः अष्टादशाक्षरं वेद
युतद्वितयमिन्दुरीरितामेधेति। पुनरपि तत्रैवोक्तं। प
व-न्तेषामपाकौगदिनमिदमपाहसर्वसेवाविधानं निर्वृते
स्मिन् प्रनष्टप्रजपनविधिवन्मिदं यसाधकेन्द्रः इति। त
त्रद्वितीये मासीति। प्रथमे मासि दीक्षां कृत्वा। पश्चाद्वि
तीये मासित्यर्थः ततपव-न्तेषाममपाक्तेति। पनेषांप
स्यारते

दानामस्मिन्नर्थे श्रुत्वयोनास्ति सर्वं वैवान्वयः तत्रत्सृ
र्वमेवाम्नायांतरेनोक्ता। तत्र सर्वत्रा सरहस्यसंख्यापाकर्क
ध्येति संप्रदायः तदुक्तम्। यैथादाहिणामूर्तिकल्पे। सं
ख्यातक्रमे सरहस्यं स्यात् इत्यादुक्तेस्तेन तथा समिपात्र्क
विषमेपालाशयः पविकीर्तितं इति। अत्रशिवभक्तस्य सर्वं
मेवापेक्षानियमो नास्ति तदुक्तं चिदंबरकल्पे सर्वमेवा
विनावापि शिवभक्तस्य सिद्ध्यतीति स्वयास्यमात्रकामं
त्रस्मात्तदन्यासस्थानान्युच्यन्ते कान तद्धतव्यद्दिगृतिलो
गंपदोष्ठदंतमूर्धास्यो दोः पत्स्वग्रेषुपार्श्वद्वयपृष्ठ
नाभिजठरेषु हृदोर्मूलापरमलककक्षेषु हृदापाणिपद
युगे तदादानतयोर्व्यापकं संतान्न्यसेद्यात्तदानक्रमशः
तत्रपादयोर्व्यापकात्तदावाणि नालिन्त हृदयादारभ्यैव त
तदुक्तस्थानपर्यन्तम व्यापकत्वपेणैव न्यसेत् तदुक्तंच
क्रमदीपिकायाम हृदयपूर्वमनेन यथावद्वन्न्यसेत तत्त्वद
कलेवरमिदं इति तत्रदोर्मूलापरगलककुविन्यत्र
क्रमदीपिकामने कतेककदिदोर्मूलइतिदत्तिणाकदो
वामेत दोर्मूलइत्युक्तः पत्तविशेषः एवंस्वष्टिन्यासः
एतद्विपरीतस्थानक्रमेण मंत्रप्रतिलोमेनवा मंत्रप्रति
लोमेनच मंत्रप्रतिलोमः संहारन्यासः पुनर्वीरूमूला
दिस्थानमारभ्य हृदभिवन्दलोमन्यामसीत्यान्यस्तापद्या

१.सं. न्द्रवैः पीडितोहिस्यानेष्वन्यमेन पवंविधिनियमः तत्रक
१५ हित्वासे षुडमासरकोयान्यमेन संहारेण सादिनुमासरु
यास्थिनित्यासेन विसर्जनीयात्रैवं गौत्वसदिनिविशेषः
श्रुध्यगुरुमस्त्वोन्सकलमंत्रोपदेशाविधिं वस्य तत्र श्रवणम
परेशार्थंमासमि यमंविदंवरकल्पाकप्रकारेणावस्य मत्र
मित्रारिशोधनम श्वविक्कविन्मंत्रश्रभावशान्मास्कः तथा
यिमासशोधनं मवंपकर्तव्यम॥ तत्कश्चिद्वरकल्पे य
श्वादरस्यमंत्रस्यनैव मित्रारिशोधनम तथाप्यवश्यंकर्तव्यं
मासशोधनमादराहिति श्वेनोमासनिमडव्यते श्रसिद्धिर्भू
मिसंपत्तिर्मरणंवे भनाशानम श्रुभश्रामि लुब्धाननाशःसं
पतीरत्नसंपदः ताननश्राभिर्सीननाशोऽयमाशार्थोवशी
हृतिः पवंवैत्रादिमासा नांफलान्याहुर्मनीषिणः सोमवा
रेषुक्रवारेषुसंपत्तेमसायकौ मेत्रौपवमभेत्रेवामद्रदी
तांसमावारेदिति। पवमनेष श्रुभेश्रुमासमत्पदेशंऊर्ध्वा
न मेषश्रुनापवानभूपात हृषभेत मत्वीभवेत मिथुने
रिकरत्नस्यानकर्कटकेः रविवानभवेत् सिंहेसर्वत्रसिद्धिः
स्याकन्यायात्रत्वयाणात्लभेत तुलायांप्राप्नामवाभ्याद्यातहे
स्थिकेविकटंभवेत धनुर्मीनस्थे सौभाग्यमकरेधलवान्भवे
न ऊंभेस्याद्राशुषा हृदिं मीनेस्यादाजवलभाः इत्यादिमासा
नालेच्यावदेत्संत्रेविवृत्ताः श्रुत्वापरेशार्थं त्रिविधारनर

ग्रादिनियमोल्लिख्यते अश्विनीरोहिणीचार्द्रा तथा पुष्यो
नवात्रयम् हस्तचित्रास्वाति मैत्रं विशाखाश्रवणधनिष्ठिका
न्नु नव रेवती च प्रशस्ता मंत्रसंग्रहे मेषमिथुनचा
श्रा पौषि माघश्च मीचैव हि निंद्यामम मीन तथा त्रयोद
शी वदशमी प्रशस्ता मंत्रसंग्रहे त्वनीयाविहिता नित्यं
षष्ठी सर्ववर्गाहिता द्वौगुरौ तु पंचके कर्तव्यं परमेष्ठी
मन्त्रायां भणां मेषधनधान्यप्रदं भवेत् वृषे मरणमामो
ति मिथुने पत्यनाशनम् कर्कटे सर्वसिद्धिः स्यात् सिंहे मे
धाविनाशनम् कन्यालक्ष्मीप्रदा नित्यं तुलायां सर्वसि
द्धिदः वृश्चिके सर्वसिद्धिः स्याद्धनुर्ज्ञानविनाशनं मकरः
पुत्रदः प्रोक्तः कुंभे धान्यसमृद्धिदः मीनो दुःखप्रदो नि
त्यमेवं राशिफलं प्रिये। योगस्य प्रीतिरायुष्मान् सौभाग्यः
शोभनोशुभाः सुकर्मा च धृतिर्वृद्धिः ध्रुवः सिद्धिश्च हर्ष
णः वरीयांश्च शिवः सिद्धो ब्रह्मा चैन्द्रः सप्तदश। इति शुक्ले
पतेषु कुर्वीत कुम्भो वा दशिकोनमः शुक्ले सर्वसमृद्धि
स्यान कृष्णे मध्यमतो भवेन द्वादश्यामपि कर्तव्यं त्रयो
दशामथापि वा सदा भवन्ते ईप्सितामुपरागेषु चन्द्रयोः
हरश्चन्द्रं भवेमन्त्रीददिदः समन्नन्सल धर्मदः प्रातःका
लः स्नान्नाह्न वा राज्यदः स्मृतः मध्याह्ने सर्वसिद्धिः स्या
न्सायाह्ने मध्यमो भवेन रजनीमंत्रदानेन निषिद्धारेपि

शु॰ सं॰ कोनमैः सूर्यग्रहणाकालेऽनात्यदेवेषितं भवेत् मलमा
१६ सं विसर्जयेदिति च अथ मन्त्रदेवनाप्रकाशिकोक्तप्रका
रेण मासादिनियमो लिख्यते नक्षमासफलानि तान्याह
भकाले दीक्षा कर्तव्या अभिषिक्तं भिसंपातिमेरणां वंधुना
शनं आयुर्वृद्धिः धननाशः संपदोनरसंपदः शुभप्राप्तिः
स्थाननाशो शुभोद्याधीवशीकृतिः मवस्मैत्रादिमासा
नां फलान्याहुर्मनीषिणः नक्षादौ गुरुर्मित्राणां शिष्यस्य न
क्षत्रादिकोष्टानो फलं परीक्ष्य दीक्षां कुर्यात् नक्षनक्षत्रप
रिक्षा राज्यलाभोपकारायप्रासव्याधीश्वरः ऊक्न गोपा
लककृटीप्रायान्फलावम्य रितालिपिः नक्षत्रेभुकमा
द्योज्यां स्वरान्यो रेवतीभुतौ अस्यार्थः रेवतीनक्षत्रभुक्तौ
भवतः राकुनिद्वयम् ज्येन्त्येकं लाह्ननित्रीणि ओ३ति
प॰ वलद्वयम् ३त्येकम् का३त्येकम् राकुनिद्वयम् य३त्येकं
र॰ प्रा३निद्वयम् ३ति द्वयम् भेत्येकं रीनिद्वयम् ख३निद्वयं
व३निद्वयम् ऊ३त्येकम् कृ३निद्वयं गो३निद्वयम् गो३
नित्रीणिमं पा३त्येकम् ल३नित्रीणि क३त्येकम् ऊ
३त्येकं टी३त्येकम् प्रा३निद्वयम् या३त्येकम् फ३निद्व
यं ला३नित्रीणि व३निवलद्वयम् एतत्तुकं भवति अ
श्वाश्विनी ३ भवणीं ३ कृत्तिकाम् क्रमशल्लद्वे गौरी
ति पमगशीर्षः पश्चाद्भुक्ताश्लेषपुनर्वसुः कपद्यम् स्वग

आश्लेषा ९ङ॰ मघा १ पूर्वाफाल्गुनी १६ उत्तराफा
ल्गुनी ब्रजनहस्तः २६ चित्रा ३ स्वाती १७ विशाखा अ
नुपदज्ञ अनुराधा ५ ज्येष्ठा ७ नयफक्त्मूलम् पूर्वाषाढा म
श्रवणाम धनिष्ठाविशालं शतभिषक् वशपूर्वाभाद्रप
दा षमह उत्तरभाद्रपदा लतसंश्रुः रेवती इत्येवम
लेषु नक्षत्राणि ज्ञातानां मंत्राद्यक्षराणां नामाक्षरा
नुकल्पं ज्ञातव्यम् नक्षत्रसंपहिपेतमप्रमाणिः साधको
वधः मैत्रं परममैत्रं च नवैनाशिधननः प्रनः इति नक्ष
त्रयुक्तानि ज्ञातव्यानि अथ राशीपरिज्ञा वेलासमव
ऽशेणाः फलमतो वेनिभेदनः लिख्यते राशिक्षेत्राः
हेणादीश्वयोजयेन अस्यार्थः वे इतिवत्सयम लाः इतिवी
णि मेषइतिद्वयम लइतिद्वयम वइतिद्वयम सोइतिपं
चा हुइतिपंच प्राइतिपंचा मइतिपंचा लोइतिपंचा
वेइतिषवाणि एतदुक्तं भवति अश्वाइंमेषः ऊकञ
इतिवृषः कृल्लइतिमिथुनं एयेककर्कटकं श्रीश्री
इतिसिंहः अंशः प्राघसहस्राः कन्या कवर्गाक्षरा चवर्गो
लिरः अंशः प्राघसहस्राः कन्या कवर्गाक्षरा चवर्गो
वृश्चिकः टवर्गो धनुः तवर्गो मकरः पवर्गः कुंभः यव
ल वामीनः एकपंचनववं भ्यतकाद्वेचषष्टदशमा
क्लमेवकाः त्रीणिकद्वादशसमयोपकाद्वादशमेव
नरकायातकाः नपेनवंपुंसिद्धिः स्यातमेवयावसमेव

पृ.सं. कः मंत्रः सपोषकोऽत्र" नृधानेयेयः सद्यानक[illegible] एवम
द्वेषु राशिंनात्मा फलानि ज्ञातव्यानि अथ भूत कूट
परीक्षा अइउऋलृपंचवर्णाः क्रमेण वाय्वग्निभूमिज
लाकाशात्मकास्तथा आईऊॠॡपंचवर्णास्तथा
एऐं ओंऔंअंअः इति पंचवर्णास्तथा कचटतपपंचवर्गा
स्तथा यरलवशपंचवर्णाश्च षसहमपंचवर्णाश्च वा
य्वग्निभूमिजलाकाशात्मका भवन्ति तदुक्तम् ह्रस्वाः पं
चपरेष्वसंधि विकृताः पंचाविन्दुनिकाः काद्याः प्राण
हुताशभूकखमयायाद्याः शावर्णानिकाः हन्ताः षट
लमाः क्रमेण कथितास्तन्नात्मकास्ते एषकैस्तैः पंच
व. भिर्वर्णादशाकैः स्तुःस्तंभनाद्याः क्रियाः इति साधका
ख्यातं पूर्वं मन्त्रस्थापितदत्त्वमथ्यैककमतदेवत्वंजा
नीयात्तत्कुलेहितम् पार्थिववारुणं मित्रमाग्नेयस्या
पि मारुतं माहेन्द्रवारुणानां च शत्रुस्तु मारुतः स्थितः
आग्नेयवारुणं शत्रुर्वारुणोतेजसस्तथा एतेषामेवम
वैषां सामान्येन तामममा मारुतवन्मंत्रविधानामवि
रोधे सदा स्थितम् एवं एवं भूतवलं ज्ञेयम् अथ सिद्ध
साध्यसुसिद्धारिपरीक्षार्थं कोष्ठोद्धारक्रमः कथ्यते
नवचतुष्पदमककोष्ठचतुष्पंक्तवा नवकोष्ठचतु
ष्टयाद्यपदेषु वर्णयुः सादितादिक्रमेण अकारादिस्व

रचतुष्टयं लिखेत् द्वितीये उकारादि तृतीये ऋलृका
रादिचतुष्टयं चतुर्थे ओकारादि विलिखेत् अवशिष्टानपि न
थापवमनुप्रदक्षिणाक्रमेण ककारादि नकारान्तान्
षोडशवर्णान् लिखेत् पुनस्तेनैव क्रमेण पाद्यकारादि म
कारान्तान् षोडशवर्णान् विलिखेत् हलक्षम् अवशिष्टव
र्णत्रयं प्रोक्तक्रमेण प्रथमद्वितीयतृतीयकोष्ठपदेषु
विलिखेत् तत्र कोष्ठचतुष्टये स्वनामाद्यवर्णो यत्र को
ष्ठे तिष्ठति तत्कोष्ठमादिं कृत्वा प्रदक्षिणक्रमेण सिद्धसा
ध्यसुसिद्धारीन् कल्पयेत् तत्रापि स्वनामवर्णयुक्तको
ष्ठान्तर्गतचतुष्पदेष्वपि तथाविधपदमादिं कृत्वा सि
द्धसर्वकसिद्धादिचतुष्टयं कल्पयेत् द्वितीयकोष्ठवर्धके
पि स्वनामार्णोपक्रयोगिपदमसंख्यैकंपदमादिं
कृत्वा क्रमेण साध्यसर्वकसिद्धादिचतुष्टयं कल्पयेत्
एवं तृतीयकोष्ठपदचतुष्टयेष्वपि तथाविधमादिं कृ
त्वा सुसिद्धसर्वकसिद्धादिचतुष्टयं कल्पयेत् एतेषु
षोडशस्थानेषु मध्ये मंत्राद्यवर्णो यत्कोष्ठपदे तिष्ठति
तत्कोष्ठपदनामांकितः स मंत्रो भवति यत्कोष्ठावि
फलमुच्यते सिद्धः सिध्यति कालेन साध्यः सिध्यति वा न
वा सुसिद्धस्तु ग्रहणादेवमरिर्मूलं निहन्ति सिद्धसिद्धो
पथोक्तद्विगुणान् सिद्धसाध्यकः सिद्धः सुसिद्धोर्धे

एवं चतुर्थकोष्ठपदचतुष्टयेष्वपि अरिसर्वकसिद्धादिचतुष्टयं कल्पयेत् ×६

जपात्सिध्यति सिद्धस्तु गोत्रजान् साध्यसिद्धो हि गृह्णतः साध्य
साध्यो निरर्थकः साध्यः सुसिद्धोऽर्धजपात्साध्यस्तथारि
गोत्रजान् सुसिद्धसिद्धोऽर्धजपात् नत्साध्यः साधिकाज्जपा
त् गृह्णातनस्तु सिद्धस्तु तदरिर्जातिहा भवेत् अरिसिद्धः सु
तं हन्यादरिसाध्यस्तु कन्यकां पत्नीमरिसुसिद्धस्तु शत्रुर्देशी
तेतु रथात्मना उक्तं वाभिभूतादिर्वर्णप्रभुमन्त्रकं सम्य
कादित्यतं यत्नाद्यं जपन्मतिमान्नरः आदौ सिद्धमथान्तव
सर्वसिद्धिफलप्रदः आदावन्ते भवेत्साध्यः कृच्छ्रसाध्य उदा
हृतः आदावन्ते सुसिद्धस्तु क्षिप्रमेव प्रसिध्यति यदावन्ते रिपु
र्यस्तु साधकं सन्निकृन्तयेत् आदौ सिद्धोऽन्त्यसाध्यो यो हि गते
नातिसिध्यति आदौ साध्यः सुसिद्धोऽन्ते प्रोक्तमार्गेण सिध्य
ति सुसिद्धो हि साध्यतस्तु नर्गेणामेपदाते आद्यन्तयोर्यद
सिद्धो मध्ये साध्यः प्रजायते आद्यन्तयोर्यदा साध्यो मध्ये सिद्धः
प्रजायते तावप्यौ साध्यसिद्धौ हि जपाधिक्येन सिध्यतः आ
दौ सिद्धेन संयुक्तः सुसिद्धेन तथान्ततः अवर्णादेव सिद्धेन
साधकस्य न संशयः सिद्धान्तरितसाध्यस्य सुसिद्धान्तरितो
यथा शीघ्रं सिद्ध्यति मन्त्रो वै यथोक्तं मन्त्रवित्तमैः सिद्धेनान्त
रितः शत्रुः सुसिद्धेनापि वन्दवेन नाशोरिपुर्भवेन्मन्त्रः किंतु
कृच्छ्रेण सिध्यति साध्येनान्तरितः सिद्धः सुसिद्धोऽपि तथा य
दि सिद्धेन्नातीवकष्टेन साधकस्य न वान्यथा अरिणान्तरि

नं सिद्धं साध्यसिद्धं च तथा त्यजेत् विज्ञानान्वितो मन्त्रो नैव या
त्यः कदाचन नामादं संलाप्य भगवन्मन्त्रादिदर्शनम्
त्रिधा कृत्वा तद्वयं द्विपरीतकम कृत्वापि कोष्ठाणि त्रे
य कोष्ठाणि वेन्मंत्र समुत्पत्तं सप्तमाणि वेतन्मंत्रस्य नेत्सर्वं कृ
णीयतः त्रिभिर्द्वाणिव्वा मन्त्रमभिर्दृष्टेन । नद्विपरीतो सम भि
र्द्वाणि वा त्रिभिर्द्वैरेदिव्यर्षः अन्तर्गर्भ प्रसिद्धनाम्नो मध्ये
किं वाग्राह्यमित्याकांक्षायां कल्पान्तरे प्राक्रम प्रसिद्धना
मग्ग्रहीयात् सर्वेषाये न च जागर्यादिति तत्रापवाद उच्यते
प्रणावस्य सर्गमायाबीजमव्याप्ति उक्तः प्रासादाच्छत्र
प्रणावस्य तर्गमायाबीजमव्याप्तिः तत्र
पीच मम साधारणाः स्मरन्ताः सौरमन्त्राश्चेपि सर्वेष्वा
नार्सिंहकाः सिद्धसाध्यसुसिद्धारिविचारपरिवर्जिताः
नृसिंहैकवराहाणां प्रासादप्रणावस्यव मविज्ञातवमं
त्राणां सिद्धादीन्नैव शोधयेत् एकाक्षरस्य मंत्रस्य माला
मंत्रस्य चाविति वैदिकस्य च मंत्रस्य सिद्धादीन्नैव शोधयेत्
हंसस्याष्टाक्षरस्यापि तथा पंचाक्षरस्य च स्वप्नदत्तस्य मंत्रस्य
सिद्धादित्नस्य चैव हि नपुंसकस्य मंत्रस्य सिद्धादीन्नैव शोधयेत् प्रकार
भेदेन पकाद्विश्यादिवीजस्य सिद्धादीन्नैव शोधयेत् अनुलोमविलोमस्थे
दिलवाकारान्तैर्बिन्दुमन्मातृकावर्णैः अनुलोमविलोमस्थे
क्षमयावर्णमालया प्रत्येकवर्णामं प्रक्ताननमाः स्यु मर्वसि
द्धिदाः वैरिमन्त्रा अपि नरामन्त्रमंत्राश्च किंपुनः मंत्रादिषु

प्र·सं· वमवैषुहल्लं क्लींकामवीजकम स्त्रीवीजेवाविनिर्दिष्टमन
१८ पोक्तंत्रविष्णुहृदये नारसिंह दिनेवापिउहमन्त्रापिसिद्धाति
स्त्रीपुत्रपुंसकत्वेनत्रिधास्युर्मंत्रजातयः स्त्रीमन्त्रावन्हि
जायांतानमोन्तांश्चनपुंसकाः शेषाःपुमांसस्तेशस्तावश्यो
19 च्चाटनकेषुच क्षुद्रक्रियायांविध्वंसेस्त्रियोन्यत्रनपुंसकाः
नानाक्याग्निवियत्प्रायोमन्त्रस्त्वाग्नेयइष्यते शिष्टाःसौम्याः
प्रशस्तौतौकर्मणोःक्रूरसौम्ययोः आग्नेयमन्त्रःसौम्यःस्या
त्प्रायशोन्तेनमोन्वितः सौम्यमन्त्रस्तथाग्नेयःफट्कारेणा
न्वितोन्ततः स्वापकालेवामवहो जागरोदक्षिणावहः आ
ग्नेयस्यमनोःसौम्यमन्त्रस्यैतद्विपर्ययः प्रबोधकालं जानी।
यादुभयोरुभयोर्वहः स्वापकालेनमंत्रस्यजपो नर्थ फ
लावहः। वश्यकर्षणसन्तापेहोमस्वाहांप्रयोजयेत क्रोधो
पशमनेशान्तौमानेचनमोवदेत वौषट्संमोहनोद्दीप
पुष्टिमृत्युंजयेषुच ॐकारंप्रीतिनाशच्छेदनेमारणेतथा
उच्चाटनेचविद्वेषेतथाधीविकृतौचफट् विघ्नग्रहविनाशे
चफट्कारंप्रयोजयेत मन्त्रोद्दीपनकार्येस्वलाभालाभेव
षट्स्तम्भनः एवंकर्मानुरूपेणाननमंत्रंप्रयोजयेत ग्रथिता
दिप्रभेदस्यमन्त्राणांवक्ष्यतेधुना ग्रथितंसंपुटंग्रस्तंसमस्तं
चविदर्भितम तथावाक्रान्तमाद्यन्तगर्भस्थंसर्वतोवृतम
तथायुक्तंविदर्भंचविदर्भंग्रथितंतथा इत्येकादशधामं
त्रःप्रयुक्ताःकार्यसिद्धिदाः साध्यनामानिमेकैकंमंत्राणिसं

वाद्देन श्रचितन्नन्मामाद्यानेवश्याकृष्टिकरंपरम मन्त्रो
मार्धोवदेत्सर्वैसाध्यमेत्रामनन्तरम विपरीतेपुनस्तान्तेम
त्रन्नेपुटेस्थिते शांतिपुष्टिकरंन्नेयत्रैलोकैयमर्यदाय
कं श्रर्धमर्धेन्नयायन्नेमन्त्रेऊर्याहिचतनाः मध्येवास्यभवे
त्साध्येग्रस्तमित्यभिधीयते अभिचारेषुसर्वेषुयोनपेन्मार
णेपुच अभिधानेवदेत्सर्वंपश्चान्मंत्रेतथावदेत पतन्मम
स्तमित्युक्तंशत्रूच्चाटनकारकम द्वौहौमंत्रान्तरेयत्रयके
कंसाध्यवर्णकम विदर्भितन्तुतत्प्रोक्तं उष्टम्भेवशादाग
म मंत्रेणान्तरितेसाध्येसमस्तानिष्टतेयदि आकान्तन्न
हिजानीयान्नयः सर्वार्थसिद्धिदम लोभलंमसमावेश
वशोच्चाटनकर्मसु सकृत्सर्वंवदेन्मंत्रमन्त्रेवैवतथापुनः
मध्येवास्यभवेत्साध्यमाद्यन्तमितितद्विदुः अन्योन्यग्री
तिपुकानंविदर्भणाकरंपरं आदौवान्तेतथामन्त्रेद्विवारं
संपुटेतस्मिन्नेपेत साध्यनामसकृन्मध्येगर्भस्थानान्तरस्थित
मारणोच्चाटनेवश्यपुष्टनेकारयेद्गणं इतिनैमेत्यधी
गर्भस्थंमनंचगतेलक्षणा विधामन्त्रंवदेत्सर्वंतथैवान्तेपु
नस्तिथा सकृत्साध्यंवदेन्मध्येतद्वियात्सर्वतोमुखं सर्वो
पसर्गशमनेमहामृत्युनिवारणं सर्वसौभाग्यजननंस
र्वनाममरतपुटम आदौमंत्रन्तुतोनामपुनर्मंत्रसमालिखे
त् एवमेवविधाकृत्वाभवेषुक्तिविदर्भितम सर्वव्यापिर

व

१·सं· रंशोकंभूतापस्मारमर्दनम् एकैकं साध्यवर्णान्तं कृत्वाम
२. न्त्रविदर्भितम् एवं स्थितेनवान्यतस्याद्येन प्रकल्पयेत् वि
दर्भनस्थितेनाममन्त्रेलवणाग्रनमम् सर्वकर्मकरंश्रेष्ठम्
हैश्वर्यफलप्रदम् एवमेतत्प्रयोगास्तु सिद्धमेव स्वसिद्धि
एवमुक्तेषुसर्वेषुमामेषुपदे शंकुर्यात् सत्त्वरूपमग्राकृपं
मपश्येत् पटलेषूक्तेन मार्गेणावादीनां होमकलशा
दीन् कृत्वा तत्रतत्र मन्त्रोक्तिसमये संकोचेन केवलकल
शमात्रमुक्तेनप्रकारेणवा स्मिन्नेव पटले उपरिवक्ष्यमाण
मातृकावर्णौषधीनां मध्येन तन्साध्य मन्त्राणां येवर्णा ले
षामेवौषधानिक्वाथयित्वा केवलं निधाय। स्रग्दीकृत्य
तेनजलेनवा उपरि श्रेष्ठेमपटलेसर्वेवराविधानेनवक्ष्य
माणादशविधप्रथमेवौषधस्यवदोऽवरसहाणांनव
क्वाथयित्वा तैर्जलैर्वा शुद्धजलैर्वा कलशमापूर्य उपरि
समविंशतिपटले प्रसङ्गात् वक्ष्यमाण यन्त्ररीविधाने
वक्ष्यमाणकलशसामान्यएतान्क्रमेण तत्तन्मन्त्रविधानो
क्तविशेषस्नानक्रमेण च संपन्नगुरुः शिष्यमभिषिच्य मं
त्रमुपदिशेत् अथवाविदंवरकल्पोक्तप्रकारेण दीक्षां कु
र्वीत् नमस्कारउच्यते संपन्नोदेवस्नानेशिष्यमाहूयसद्गु
रुः स्वाग्रपृष्ठेवंर्वयित्वादेवं तत्र प्रणामयेत् शोवनोयेन मं
त्र एवतः स्थापनयेत्ततम् सर्वं परशिवाम्भ त्वानिः सं

मनागुरुः निजहस्तेन शिष्यस्य मस्तकं मूर्ध्नि संस्पर्शेन स्व
र्धदीप्तेति साध्वी आत्मामलत्रयविमोचिनीति अथवा शाम्भ
दा तिलकोल्कप्रकारेणादीक्षां कुर्यात् अथवा आणविकां
वेधदीक्षामागमकौटिल्याम् पुंप्रकृत्यात्मिकावर्णाः शरी
रमपि ताटस्थ्यम् यत्र सततमात्मनैवात्मस्पर्शेन शिष्यस्य दे
शाकः तत्तत्स्थानगतान्वर्णान्प्रतिलोमेन संहरेत् स्व
त्मनि देवताभावविधानात् शिकोणमः तदा विलीनतत्त्वो
द्गुः शिष्यो दिव्यतनुर्भवेत् परमात्मनि संयोज्य तदैव तत्त्वगुरु
ह्निया पश्चात्तत्त्वगतान्वर्णान्समेत्य छिद्य ततो गुरुः स्थि
क्रमेणाविधिवद्वैतन्यञ्चनियोजयेत् नायते देवताभावः प
दानंदमयः शिशोः निवृत्तिर्जानुपर्यंतं तत्कलाव्याप्त
स्थिता जानुतो नाभिपर्यंतं प्रतिष्ठाव्याप्तिरिति नाभेः
कंठावधि विद्याभाविद्याशान्तिकलतः परम कंठाल्ललाटपर्यंतं
व्यमानमाक्षिरीवधि शांत्यतीतकलातेषाकलाव्याप्ति
रितीरिता संहारक्रमयोगेन स्थानात् स्थानान्तरे गुरुः सं
योज्य वेधयोरिहानातायानाः शिवावधिः इयं प्रोक्ता कला
दीक्षादिव्यभावप्रदायिनी ततो वेधमयीं वेधदीक्षामसा
वमोचनीम् ध्यायेच्छिष्यस्ततो मध्ये मूलाधारे चतुर्दले त्रि
कोणमध्ये विमले तेन स्वयं विनिर्मितं वलित्रितयसंयु
क्तानलकोटीसमप्रभाम शिवशक्तिमयीं देवीं चेतनां सं

प्र॰ स॰ ग्रविग्रहाम स्तस्मात्स्वस्थानं शक्तिं भित्वा षट्चक्रमेतस्य
२१ गच्छन्तीमध्यमार्गेण दिव्याप वशिवावपि वादिमान्ता न्व
र्णान्नं हृदे कमलासने तं षट्पत्रमध्ये संपाद्य वा दले
मादन्तानिते स्वाधिष्ठाने समायोज्य वधयेदानयागुरुः
नान्तवर्णाख्ये हृद्धिमान्ते भूनाभिपंकजे दशपत्रदादि
फान्तनाम वर्णाद्ये योजयेद्गुरुः तान्वर्णान्‌ योजयेद्हृदन्तेष्व
हृदयांबुजे कादिठ॰ न्तार्कपत्राध्ये योजयित्वैष्वेवगुरुः तान्व
र्णांश्च हृदयेऽनलभिन्नान्भ्रूमध्यः कंठपंकजे स्वराद्ये षोडशदले
योजयित्वा समतास्थितः सदाशिवेतांश्च हृत्पत्रे भूमध्ये सरो
रुहे द्विपत्रे हक्षलाभिन्ने योजयित्वा तत्रैव गुरुः नादान्ते
दवबिंदौ कलायां तन्नियोजयेत तं नादेलनन्त्रयानादं ना
दान्ते योजयेद्गुरुः तद्याप्यंतमसा योज्य विसर्गवक्रात्मने
चेतसः तत्सूतं गुरुवक्त्रेण योजयेद्दीपिकोत्तमः स्वदेहमा
नना शाक्तिं वेधयेत्परमेशिवो गर्भान्तं याद्विन्नपाशला
तानान साक्षाच्छिवो भवत्येव नात्र कार्या विचारणा प
दीक्षाये मन्त्रेदीक्षाक्षोभक्षाम सिद्धदायिनी
दीक्षां ते वेधमिन्न सुदीक्षिता कल्याणेन प्रोक्तम गुरुरोलोक
मात्रेण भावणानस्पर्शनादपि सद्यः संजायते तानमादीक्षा
यां भवीक्ष्य ना वितं न वे समा पापप्रवन्नेपाप द्वेरिमान ३

...संहृत्वा मंगलवाद्यैर्देवीनिनिगद्यते निर्मीलनप
ने ध्यानाद्यपरत्वेव प्रसन्नधीः समन्यक्तश्रमद्गुरुः शिष्यं दृष्टि
न्यासाभवेद्विधेय नत्रदीक्षाकलशाभिषेके स्नाति संदे
षादिनिकष्ठितानाम्निनायदीक्षानान्त्यणां प्रवरफलप्रदा
विराय प्राच्यैर्नोन्नपविष्ठिवादेवेण कार्यं विदद्भिः स
द्भिन्नविधि विनिर्दिष्टमिष्यते । ग्राह्येनैवं कलशाधिपेनैकेन
वानेककुंभैः सन्न्यासो वा समनिरभिषिचेत् नवोऽमनना
पी कामामामात्ययमिद्व परमापिकि नत्रविवेलोके
ष्विरेषानवलमणि मन्त्रौषधीनां प्रभावः अनेककु
म्भैरिति पञ्चनवपञ्चविंशत्यादिसंख्याकैरित्यर्थः
पुनस्तास्मिन्नुपदेशसमये पूर्वं गुरुप्रणामविधिं व
देण देर्घ्यापादाभ्यां सामान्यः स्यादिरसा दृष्टामन
सा वचसा चेति प्रणामो ह्यष्टांगईरितः वाहुभ्यां च स
जानुभ्यां शिरसा वचसापि या पंचांगकः प्रणामः स्या
त्सजानुप्रवदाविमौ पदमष्टांगनमस्कारे पंचांगन
मस्कारं वा कृत्वा गुरुमुपसद्य दक्षिणां चरणान् न
तमंत्र्यो विशेषउच्यते वामसीवपुनवं गुल्ली भूयो रो
मकृत्तमावनप्रवरेषु रेखा पंताभित्रिदन्त्वा वहिनो
द्दिनमुखे विरतवाः मनवाप्रनलनमेनपरमात्मेनेत्
रव्याधेमेवगुरेवेवतनं शाकं वा द्वारद्वादशांगामप

प्र.सं. वापिचविनशाद्यं द्विताध्यये त्रिनतन्तन्त्रदधीन वे...
वं गुरुरदिगाछृत्वा दीक्षाकलशमभिषेचयित्वा पश्चा
२२ द्विशोदवावाउपदेशं गृह्णीयात पुनरुपदेशविधि
मन्तृहणाविधिस्त्वाध्यते तत्र पूर्वं गुरुः शिष्यं षडङ्गादीन
कारापित्वा पश्चान्मन्त्रं शिष्यायोपदिशयात तडुक्तं च
बृहस्पायनिषदि अंगहीनानि वाक्यानि गुरुर्नोपदि
शेद्बुधः शंकरभाषितदेवताधिकरणो पुरुकम योद्दृगा
पविदितार्थेयच्छेदो दैवतब्राह्मणोनमन्त्रेणयाजयति
ध्यापयति वा स्थाणुंवाछेति गर्तं वापद्यते तस्मादे
तानि मन्त्रे विद्यादिति पुनरुभाभ्यां गुरुशिष्याभ्यां
तस्मिन्समये कर्तव्यविशेषः स्वस्मिन्नेव कल्पे षष्ठ
पटलान्ते उक्तः विमले परिधाय वाससी पुनराचम्य
गुरुं प्रणम्य वामे निकटे समुपासतो वदेदथ शिष्यस्य
नम्रिष्यो गुरुः गुरुणा समतरहीनं मन्त्रमथानेपद्य
नाहूत्या गुरुदेवतामन्त्नानामैक्यं संभावयन् शिष्यपाणि
ष्य मन्त्रे मंत्रगतावपि मन्त्रो मन्त्रस्य देवतायां च त्रिपुवि
नः सम भक्तिः प्रेष्यह निजसितफलं लभेत तत्र गुरुर्दे
वतामन्त्रानामैक्यमिति गुर्वादीनामात्मनायैक्यमनु
ध्यायन्निष्णः तडुक्तं रामकल्पे देवतागुरुमन्त्राणामा
वयैदैक्यमात्मना एवं संचिंतयन् मन्त्री मन्त्रं प्रतिदिनं ज

याहृति उपदेशानंतरं गुरुः स्वशक्तिद्दानानवात्मयेमरु
हस्तेजप्यादिति संप्रदायः क्रमदीपिकायामप्येवमे
वोक्त उपदेशविधिः परिहितसितनववसनहितयो
वाचंयमः समाचान्तः वद्धाः प्राणाम्यदेशिकनामानेरु
तिमेषोपसंगरस्य नरहितातानउपाल्लामभिमुखमेकाग्र
मानसः शिष्यः स्वामैर्यथाविधितमच्युतमाहिधाय
गंधाद्यनादिभिर्वर्ल्लक्षतनवकलशेस्य । इत्यादिवक्त
मथनमत्रवर्यथावत् सूत्राद्विधागुरुवर्तर्पमवाम
करोगुरुरात्माविधिवत्समादितंमत्रमष्टाधिशतंप्रज
पभूयः अभिवंदनतः प्राणोतसमस्यकमममयानभक्ति
भवायनध्मृतिः । दत्वा शिष्याय मंत्रन्यासायगुरुः कृ
तात्मयजनविधिः अथोनंतरं सहस्रं स्वशक्तिद्दानानवा
मयेजप्यादिति मंत्रदेवताप्रकाशिकायामप्युक्तम् अ
थाचार्यः शिष्याणाय रूभक्तिनमस्कारादिकाधिता
शिष्यस्य देहप्राणवमानकाभवनेष्वीन्या समर्पकम
विहिप्यसरस्वतीमलमंत्रन्यासं कृत्वा स्वहृदये स्थिता
त्तेजोमयीमत्रमूर्तिंदीपाद्दीपमिवस्याग्रेनासनेनाडीमा
र्गतोनिर्गमय्य शिष्यहृदय प्रविष्टां चिंतयन् तनमल
कं प्रसन्नमयंहस्तंनिधाय नाहितिताकर्णप्रदेशोऽर्म
त्रत्रिवारमुच्चार्याघवोवयं मंत्रः सिद्धोऽस्त्विषपरिशेन

पु.सं. नत्वास्त्रीशूद्रयोश्श्रावयेद्वैदिकमंत्रंचविनामंत्रामरउ
२३ पदिशेत् तत्रश्रावणस्थानेववर्णदेवतावरमोंकारेणोजप
न् अथसर्वमंत्राणांग्रहणेगुरोरसंभवेकल्याणेनोक्तप्र
कारेणउपायविशेषोलिख्यते गुरोरभावेमंत्राणांक्रम
णोक्रमउच्यते। कृत्स्नपत्रेत्रयादृशपादहिताम्नातिमग्रह
लिखित्वाराजतपत्रेतालपत्रेथवापुनः मंत्रंतस्यस्थंडिले
स्थाप्यपूजयित्वामेहस्वरम पायसादिनिवेद्यंवक्त्रा
तेवर्णितपत्रव ब्राह्मणान्पठेन्मंत्रन्दहितामंत्रनिमंत्रि
यो सर्वेषांचैवमंत्राणामेवग्रहणमिष्यते अथवा।
नद्यास्तसिंधुगामिन्यास्तीरेवोत्तरमास्थिते स्थंडिलेका
रयेनत्रश्चवीदेशेशुभेदिने तालपत्रेलिखित्वातुमंत्रं
तंनिधायव अथवाहभास्करंतत्रयथाविधिसमर्चयेत्
तस्मिंनिधायवपुष्पानैवेद्यदेशिकेनोयथा एवंसहीन
मतिमानपूर्वोक्तंविधिःस्मृतः। इतिमंत्रग्रहणोपायः
एवंयथोक्तलक्षणगुरोर्मुखात् लब्ध्वामंत्रंयथोक्तेस्थाने
नेयथोक्तेकालेयथोक्तेननियमेनयथोक्तेनसंकल्प
प्रकारेणयथोक्तयामात्रयापुरश्चर्यांकुर्यात्। गुरुल
तणात्रामित्रेवकल्पेत्रिपुराविधानेववक्ष्यति। तन्मंत्र
दयाद्वोर्लब्ध्वामंत्रमिमंजपन्निनिविक्तोरणाहार्विधान
टलेववक्ष्यति स्थाननियमनंसदर्शनविधानेववक्ष्यति। स

शुद्धेतीरेव्याघ्रवादिश्यृंगेसमुद्रगानांसरितांचपारे।
नद्यद्रिविकेत्रिजयवनेहेविल्वोर्गेहेवायुष्यामन
स्तीति कल्पदीपिकायामप्युक्तम् शुद्धेःश्यृंगेनद्याल
हेविल्वमूलेहदेश्वेतोयोगोकुलेविल्वगेहे।अथस्या
द्रत्नादेवृधेर्यापितीरे।स्थानसूतेषाश्रीनपकेकेश
क्षकजपेद्युतवत्कदशांतरमंत्रंववंश्यृष्क्रमश
इति।शिवगीतायामुक्तम् विल्वहतंसमाश्रित्ययो
मन्त्राविविधाञ्जपेत् एकेनदिवसेनैववत्सवमस्यरणा
भवेत् यत्नविल्ववनेनित्यंकृदीकृत्वाजपेन्नरः म
वैमन्त्राःप्रसिध्यन्ति जपमात्रेणकेवलं पर्वताग्रेण
हेतीरेविल्वमूलेशिवालये अग्निहोत्रेकेशवस्यास
त्रियोत्तजपेन्नयः नैवास्यविघ्नकर्त्तारोदानवायक्ष
राक्षसाः नेनस्पृशन्तिपापानिशिवसायुज्यमृच्छति
मंत्रदेवताप्रकाशिकायामपिश्रयवणविप्रकर्क
गृहेणार्कस्यचन्द्रस्यवाशुचिः एवमुपोषितः नद्यांस
मुद्रगामिन्यांनाभिमात्राम्भसिस्थितः ग्रहणादिव
मोक्षांतंजपेन्मंत्रंसमाहितः। अप्युक्तंदशांशेचक्रमा
द्धोमंसमाचरेत् तदन्नेमंत्रसिध्यैशक्तःसंप्रपन्नोथ
येत् ततश्चमंत्रसिद्धिःस्याद्देवतावशवर्तिनी। अथवा
देवतारूपंशरभत्वाप्रतोषयेत्। पुरश्चरणादीनोपि

पु.अं.स. मंत्रसिद्धोनसंशयः एवंमायिनमंत्रात्मकाम्यकर्मा[illegible]
१२५ णावेत् नत्वनत्रोक्तमार्गेणकामसिद्धिस्तेनाभवेत
कालनियमस्तत्रामकल्पेउक्तः।सर्वेषांश्रुतिमूलानां
नित्यनैमित्तिकाम्यानाम्।कर्मनामविरोधेतुकालेतु
नपउच्यते शिवगीतायामुक्तम् ग्रास्यंमहन्नेमारभ
ध्याम ध्यान्हेनपेन्मतम् ननकंथक्तेनजापविनाशोभव
तिध्रुवं पुरश्चार्यविधावेवंसर्वकामफलेष्वपि नित्यनै
मित्तिकेवापिनपश्चार्यास्ववाप्तुनः सर्वदैवजपःकार्योन
दोषस्तत्रकस्यचेति नियमस्तक्रमदीपिकायामुक्तः
स्नात्वात्मनादौ कर्मादेशार्चनान्तपर्याप्तियमागोसितं
मंत्रिमुख्यः।देहार्चनंनामवाह्यस्नानवनेदेहेपिमानस
स्नेनस्यर्थः।शुद्धोसौनोमन्त्रस्तवाशीति श्रीजयाख्यात
नाम्नाशुद्धयपघावदाम्ना।ऊर्ध्वन शुष्मघागोवृलाम्यः
प्रपञ्चन्यासाभ्रनेशुप्रोहहेम्रान्तकेपो।मंत्राधिष्ठात्री
देवनावेदमानोर्गांडवौपध्यानमात्रंगृकंच।ऊर्ध्व
नान्मीग्रकर्मवर्णाश्रमस्यमत्रेनमाःद्विःस्नानका
लेभिक्षित्वन।स्नाचामन्त्याध्यस्तवमेध्याभिजमंभुंजा
नश्यात्रैममनयोननाद्यामिति।पुनरपिक्रमदीपिका
यामेवोक्तम् शाकंमूलंफलंगोस्तनमवदीपिनीभैक्ष
मत्रन्वमेक्तम्।गोदानत्रंचेयदानः विनिपातशिवर

शेक्रमात्स्थानभेदे। एकैकं वैषाम मन्त्राणां गादित्तमिहसमये
ति। संकल्पप्रकारस्तु। अस्यश्रीपवमानस्येवसन्तोष
दायसर्वसाभिधानेविवर्णोऽस्तुः। सर्वेषांमंत्रवि
धादीनापुरश्चरणसमयेसाध्यदेवतान्नरुक्तेनविधा
नेनसमभ्यर्च्यतदग्रेतोदेवतांप्रतिदिवसमेवंसंख्ये
जपहोमादिभिस्तोभजामीतिसंकल्पपश्चात्प्रतिदि
वसमस्यनातिरिक्तमनुध्यानेविधायपरिपूर्णेनसंक
ल्पेप्राग्वदभ्यर्च्यपुरतः प्रांजलिः प्राग्वत्प्रतिदिवस
मेवंसंख्यारवामिन्निस्यभजामीतिविज्ञाप्यप्रतिदिवसं
जपस्मापानैः प्रानेरावोह्णावरोह्णाक्रर्यान् तत्रारंभ
समग्रेएवंक्रियतरफलतरोत्तरसंख्यानुरूपेणेव
प्राप्यतथाकुर्यात् समापनसमयेतत्तद्विपरीतेन
प्राप्यक्रमेणन्हासयेदित्यर्थः। तत्रमन्त्रदेवताप्रका
शिकोक्तप्रकारेणस्थाननियमपुरश्चरणादिविधि
र्लिख्यते। तत्रपुरश्चरणानाममन्त्रफलसिद्ध्यर्थमुपो
द्घातनेनसर्वमेवनेतत्स्थानादिनियमस्तिवंधा
ऽष्यते पर्वताग्रेनदीतीरेबिल्वमूलेजलाशये गोष्ठे दे
वालयेऽश्वत्थोद्याने तुलसीवने पुण्यक्षेत्रे गुरोःपा
र्श्वे चित्तैकाग्र्यस्थलेपिवा पुरश्चरणकृन्मन्त्रीसिद्ध
त्येवनसंशयः शैलाहारीफलाशीवापयःकाशीवार

पु॰ म॰ विष्यभुक् भिक्षाशी वा मवेदाथ कृच्छ्रचान्द्रायणादि(कं)
२५ न् लवणं वा वर्जनं व्रतं जनेकांस्ये भाजने ता वृच बृहस्पति
वद्वत्संप्रमतन्तां । श्रुतिस्मृतिविरोधश्च जपं राज्ञो वदनेदे
न् भगवा याववक्ष्यवादित्वं मौनवध्यानं सूचता नित्यं निष
निषवणास्नानं तद्वत्कर्मविवर्जनम् नित्य एतानि त्यक्ता
नेदेवतात्मानिकीर्तनं नैमित्तिकां तेनैव विद्यामे
गतदेवयोः नैमित्तिकार्चनं संक्रान्त्यादिषु पूजनम्
नयनिष्ठा द्वादशे नेयमास्वर्मं त्रसिद्विदाः। नित्यं स्वयम्
पस्थाय तस्य वाभिमुखोजपेत् देवताप्रतिमादौ । वा
वन्द्रो वाभ्यर्च्य तन्मुखः आनिवेदस्तथाव्ययः पात्रोका
वा स्यात् तकः स्नानमन्त्रं जपध्यानहोमतर्पणान्यद्यः नि
ष्कामो देवतायां च सर्वकर्मनिवेदकः एवमादीश्च
नियमान् प्रवर्षेरागा कुर्वीत यदि ग्रामे जपनं दीन
त्रक्रमं मन्त्रिणीत्सव सिध्यर्थं तन्नखो निष्ठतन्त्रकर्मोक्त
नि मध्याने कर्मसांगानि चाष्टमस्तंत्वं दत्तो वपार्श्व
को यादेप्रच्छन्ति प्रोक्तं प्रशस्तमखमेवत स्वयं
हंकमादिन सर्वादिषु ष्टस्तन्यसेन नष्टाकोदीक्षम
वंगान्यसं छेवदिशं विना ग्रामनोमाद्यवर्णाक्यपस्था
दिशिव निष्टति तत्र कर्म मावं त्रेपमन्त्राङ्गानीत वत्र
मत्वेन तत्फलं विपाक्करयोरस्यकं फलं नैष्क त्वंपा

…र्गमध्ये वीरासनमुपाध्ययोः वधबंधनदुःखानि
गुर्वादेशोभवत्निव इत्युक्ता नानाकृमेचक्रानन कर्माणि
साधयेत आसनस्थानं धेत्समयक मन्त्राध्ययनमानसः
कौशेयं चर्म वैयाघ्रं चैलं तैलमथापि वा दारवं चालप
र्णं वा कीवलं दर्भं मासनम् प्रोग्राह्य कात्यमपवाणीन्द्र
णापल्लवनिर्मितं वर्जयेदासनं मंत्रीदारिद्र्यं व्याधिदुःख
दं वीरं वा स्वस्तिकं वापि वध्वान्यतरदासनं ऊरुद्वयो
प्राक्स्थाप्य वाजपदो मादिकं च वेदन पद्मं वा मुक्तकं वापि
वध्वा ध्यानादिकं चरेत् एकं पादमथैकस्मिन्विन्यस्यो
रुणि संस्थितः इतरस्मिंस्तथा चोरुं वीरासनमुदाहृतं
जानूर्वोरन्तरे सम्यक् कृत्वा पादतले उभे ऋजुकायः
समासीनः स्वस्तिकं तत्प्रचक्षते सीवन्या मात्मनः पा
र्श्वे गुल्फौ नियोज्य पादयोः सव्ये दक्षिणगुल्फं तु दक्षि
णे दक्षिणेतरम् एतदासनं स्वस्तिकं प्रोक्तं सव्येन्यसेतरं
कृत्वं वृषणे चनिबध्यायान हस्ताभ्यां वद्ध्वा मुक्तमेव ऽ
वां रूपं विविधं दृष्ट्वा पादतले उभौ पद्मासनं भवेदेत
त्सर्वेषामपि पूजितम् संपीड्य सीवनीं सूक्ष्मां गुल्फेनैव
तु सव्यतः सव्यं दक्षिणगुल्फेन मुक्तासनमुदीरितम्
पवमनयकः समभूतशुद्धिसमावेन एतिज्ञामकए
एकत्र उपसमलंकृत्यः ।। कृमो देवता आसनार्धोविनि

पु.सं. योगः आसनं वापि देवेभ्यो वक्ष्ये कर्म समारभेत ॐ अप
सीरभूतानि हृषीकेशो लोगवासिनः पृथ्वी त्वया धृता
२६ लोका देवि त्वं विष्णुना धृता त्वं च धारय मां देवि पवि
त्रं कुरु चासनम् अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थि
ताः ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ॐ ह्रीं
अनन्तासनाय नमः आधारशक्तिकमलासनाय
नमः हूं फट् इत्यासनमन्त्रः जपस्य मालानियमस्फटि
केवधाने उपविवेस वा हृतवी पटले वस्त्रे नाति
इत नासि विलं वितं वेति कल्पान्ते ग्रुरुमत ॐ वेन
योयमः प्रोक्तः यां गुर्मर्थं मध्यतः उत्तमो मानसो
देवि त्रिविधः कथ्यते जप अदिहस्तो व्यापि पीठाग्र
ति दीर्घमलपस्तमः प्रलतात्सवसंज्ञके नेपत्मो किक
हास्वदिति एवं मान्त्रकामप्रवक्ष्ये यो कृत्वा नरस्त्वेम
धुरन्धयसि कैस्तिलैरग्रतं गुरुस्य रामा हो मं कुर्यात् गु
यवाप्रत्वरं जमानरूयान दशांशानः नैरन्तर्यविधिः
प्रोक्तो नदिनं प्रतिलं वयेत् दिवमातिक मास्तु मासं
त्रयसिद्धिर्भवेत् ग्रहि यावन्तो ब्राह्मणा पदानि सर्वे सासिसाव
देवन दितां नैवपि ग्रन्थे पदन्यथा सिद्धिर्दोय हृतन न
मिलितं वेति पत्र विशेषः तत्र विघ्ना विधये चेत् नो

इत्युक्तत्वान्मिश्रितमेव शान्तिविशेषे॰ प्रायश्चित्तदेवत
नत्रहोमे प्रधानकर्मोक्तेनजपसंख्योपेतयावेदसंख्या
गतिनोर्ध्वलिङ्गैर्मन्त्रैर्जप्यः षट्संख्यागुणितः
नात्रियैर्जप्यः सुहृत्संख्यागुणितेनाथवैषेयैर्जप्यः
होमेनसाकंचेतपञ्चात्रयागामपिसमानैवसंख्या मन्त्रो॰
श्रतवैशानात्रयाणांमध्येहोतुर्विहित संख्याविनादि
नेयस्यवर्णस्ययोक्तानन्त्रीत्यांचतदङ्गमाक्षितस्य
पूर्वस्यापिसंख्याविहितेनातिमधुरादपः नडकंचकाग
दीपिकायाम् श्रयाक्तानांहोमेनिगमरसनागेन्द्र
गुणितेनाजपः कार्यश्चेतिविहितन्दपविध्रामाद्रवपवे
सहोमेष्वेदेषांसमरक्तजपोहोमरहितेयउक्तोवर्णा
नांसखलविहितनलचुलदशाम् यैवर्णमानुष्टितो
यः षडङ्गः सवतत्रतभूषाविहितं विदर्यातविधिवत
प्रदावान् भक्तिभावनश्चतन्त्ररीतिनत्राद्रवपर
इतिविहितगणानिक्रमेणातिशेषः नडकंपयर्दगवि
हीयेतनसंख्याद्विगुणोजपः कतेवाः स्वागासिध्यर्थं
न्तदप्राक्तेनभक्तितः विधायानमात्रेणासांगमात्र
सवाम्बयादिति नत्रभक्तस्येनप्राद्रुस्यापिमन्त्रेपिका
तेस्वीतिवर्णायान्निनडकंचकमदीपिकायांविनिस
रनपवेश्यनर्यनानांशुनिवाक्षिगरहस्यवर्णानांच न

पुं. सं.
२२

पद्मनयजनादिभिर्मन्त्राणां फलनिर्द्दिकस्यनकस्यवि
त्यचित् सर्वेषु वर्णेषु तथाश्रमेषु नारीषु नानाहृदयज
न्मरोषु दानफलानामभिवाञ्छितानां कुतोऽर्हतोऽरग
पविनि श्रुयहोमार्थं कुंडलक्षणविधि मास्मिन्नेव पुं
वसोरधाकपंचमेदीक्षापटले ३ केनप्रकारेणावत्तो
श्रागेवतल्लक्षणाप्युक्तानि च मंडपोऽस्मिन् कुंडानि कारय
न समस्तग्रन्थादिशास्त्र श्रास्त्राण्डलाके मूलतवाधिनाधि
पानं हेमास्तकाणाविलसद्भाणामस्वलानि वलरस
मर्धशाणिविंबविलसितमत्र त्रिकोणकं पद्मदलस
विवृत्तमिति त्रुवते बुधा विधि षट्कुंडलक्षणाम् विंश
द्विस्थनवाधिकाभिरंगुलीभिः सर्वेणाप्याच्यपरिसस्र
सूमिभागम् नाभिस्थप्रवेनतनावतीभिरेकांन्यक्र
वांगुलिमपिमेखलास्यकार्यः समप्रवेकगणाविनाः
क्रमात् द्वादशाष्टचतुरंगुलाछिनाः सर्वतोगुलिच
नक्षकविस्तृतनामेखलाः सकलसिद्धिदामतनाः यातिन
सर्विमस्यामथादिशिच नवजलसस्थलारख्यनालान
नयोलासिरंधोपरिपरिविततनाः स्वस्यपञ्चानक
रा ३क्षेपायामकार्ध्यप्रकृतिनिविकेनिमत्तानमगुला
छागुलास्याहिस्तत्याहादशार्धांगुलिमितनमिता
गानिविशेषकुंडइति ॥ श्रमाप्त ॥ तत्रदीक्षाविधानेत्र

चतुर्दिक्षु विधं कुंडं स्मृतं केषां मध्ये च वर्तुलं कुंडं तमावे
कामिकमेन तन्त्रवर्होमसाधारणोक्तेन तदेवं कुंड्या
न तत्कर्मसु वर्तीतापटले। प्रथमा। द्वितीयं कुंडं स्मृत
रम्यं प्रविस्थाप वर्तुलमेकमेवा गदितैरपि लक्षणैः
तमेतायद्यन द्विष्टं मनोहरं स्वकं तेति तेन वर्तुल
कुंडलक्षणमेवात्र कथ्यते प्रथममत्रावचतुर्विंशत्यंग
लप्रमाणमायामविस्तारेण तावद्दंगुलिप्रमाणं तेनैव
नचभूमिभागं सूत्रेणाप्रविस्तृत्य निवेश्य निम्नीकृत्य पुन
स्तस्मान्निम्नस्थलादेकांगुलं तावद्भिः परितः सूत्रमा
स्फाल्य तद्द्विस्तृतो द्वादशांगुलमानेन च परितः सूत्र
मास्फाल्य सूत्रानयोरास्फालितसूत्रयोर्मध्ये चतुरंगुल
विभागेन निम्नामेखलाः कार्याः इत्यामेखलामात प्र
पमेखलालक्षणमुच्यते द्वैः प्रमाणादीर्घेण द्वादशा
गुलोत्सेधेन चतुरंगुलविस्तारेण प्रथमामेखलाविर
चयन तस्यामेखलायाबहिः पार्श्वे त्र्यंगुलोत्सेधेन चतु
रंगुलविस्तारेण द्वितीयांमेखला तद्बहिस्तस्याश्च चतु
रंगुलोत्सेधविस्तारेण तृतीयामेखलां च विरचय्य पु
नस्तत्र कुंडस्य पश्चिमे मेखलामध्यदेशभूमौ प्रथममेख
लामध्ये पामांगुष्ठ षडंगुलायामविस्तारेमकांगुलोन्न
मेधं चतुरस्रं कृत्वा तस्य पूर्वदेशमारभ्य ऊर्ध्वक्रमेणोदराद्व

पु.सू. ष्टगतः द्वितीयमेखलाग्राते वृत्ताकारेण नालं विरच
२८ य्य ततमध्ये मेखलाग्रे परिस्रवणार्थं छिद्रं विधाय त
स्माद्द्वितीयमेखलाग्राद्दारभ्य तृतीयमेखलाविस्तारस्य
प्राग्भागावधि अश्वत्थस्य पत्राकारां योनिं चतुर्विंशत्यंगुल
प्रमाणेन तृतीयमेखलातो यवमात्रसमुन्नतां अश्वत्थस्य
पत्राकारां मध्यतो द्व्यंगुलविस्तारां अग्राग्रान षडंगुलतः पश्चि
मभागाद्दारभ्य उभाभ्यां पार्श्वाभ्यां क्रमेण संकोचवतीं मू
लभागात् अग्राग्रावधि क्रमेणा किंविभिन्नस्थूलां अग्रतोय
वमात्रेणा किंचिन्नत्कारास्याम् निविष्टामिव कुर्यात् तत्रम
ध्यस्यपत्रस्य चतुर्विंशत्यंगुलप्रमाणात् न्यूनप्रथममेख
लामारभ्य द्वितीयमेखलाग्रावधि खलनालतदग्राद्दार
भ्य खल्वपत्रारंभः । तत्रैव द्वितीयमेखलातस्तृतीयमे
खलाख्यायवत्त्र्यंगुलः खलनेन तत्रैव पत्रस्य च त्र्यंगुल
संख्याजाता पुनर्मेखलात्रयस्य विस्तारं प्रत्येकं चतुरंगु
लप्रमाणं खलतत्र द्वादशांगुलप्रमाणं पत्रस्य नालं सं
भूयः षोडशांगुलप्रमाणं जातं तम पुनर्द्व्यंगुलविस्तारं च
संभूय चतुर्विंशत्यंगुलप्रमाणात् अश्वत्थस्य पत्राकारा योनिः
अथवा प्रथममेखलाद्दारभ्य द्वितीयमेखलाग्रावधि पत्र
स्यनालतन्तदष्टांगुलप्रमाणं खलनतत्रांशं तृतीयमेख
लाग्रावधि चतुरंगुलप्रमाणम ततस्मादारभ्य मेखलात्रय

स्यविस्तारदेशंप्रत्येकंचतुरंगुलंसम्भूयद्वादशांगुलसं
ख्यातानायतानिसर्वाण्यंगुलानिसंभूय चतुर्विंशत्यं
गुलानिजातानि एवंचात्रचतुर्विंशत्यंगुलप्रमाणाद्धस्त
स्यपद्माकारायोनिः तस्मादुक्तेनप्रकारेणकुंडस्यगर्ता
यामविस्तारोच्छ्राययोनीनांप्रत्येकंचतुर्विंशत्यंगुलमा
नेननिर्माणेऽत्रनसर्वंचतुर्विंशतितत्वात्मकमितिसं
प्रदायइति कर्त्तदक्षिणहस्तस्यमध्यमांगुलिपर्वणः म
ध्यस्यदीर्घमानेनमात्रांगुलिरितीरिता यवानामष्ट
भिः स्यात् संभातांगुलमुदीरितं इत्थंसर्वहोमसाधारणं
कुण्डलक्षणमुक्तंतत्रमैत्रुदेवताप्रकाशिकायान्तुहोम
संख्यानुसारेणकुंडस्यहस्तपरिमाणविशेषउक्तः तत्प्र
कारो।लिख्यते कोटिहोमेऽष्टहस्तंअर्द्धकोटिहोमेसप्त
हस्तंदशलक्षहोमेषड्हस्तंपंचलक्षहोमेपंचहस्तंए
कलक्षहोमेचतुर्हस्तं अर्द्धलक्षेत्रिहस्तंअयुतेद्विहस्तं
सहस्रेएकहस्तंकुंडंकुर्यादितिकेचित् अन्यत्रकुण्डप्र
योगेदक्षिणदिशित्रिकोणंकुंडंकुर्यात् व्याधिरस्यपरि
हारार्थंपश्चिमदिशिवर्तुलंकुर्यात् उच्चाटनेशोषणार्थं
वायुदिग्भागेषट्कोणंकुंडंकुर्यात् प्रीसमर्थेउत्तरदि
शिपद्माकारंकुर्यात् शान्त्यर्थंईशदिग्भागेअष्टकोणं
कुर्यात् नैकहस्तमानानुसारेणाखिलसर्वकुण्डस्यग

नैमेखलादीनां च नवविंशत्यंगुलमानमुक्तं तदपि हस्तमा
नाधिक्यात्सावेणा वहनीया अथ शतादिलकोत्कप्र
कारेण ॐ उस्य हस्तमानमुच्यते महिमात्रमितं ॐ इं पा
नार्थेमश्रवते प्रातर्होमे वलिमात्रे वाद्रमात्रं महस्तके हि
हस्तमुत्तेलस्येवत्तहस्तमुद्दीविते दशलक्षेषु षट्ह
स्तकोधांमद्वकांस्मरते पकहस्तमिते ॐ इं पकलक्षेवि
धीयते लक्षाणां दशकं यावताव द्वस्तेन वर्द्धयेत दशह
स्तमितं ॐ कोटिहोमे प्रशस्यते सर्वसिकरं ॐ इं वतर
स्तमितीविते सुचश्रदं योनि ॐ इं श्रद्धैयामं खुभंप्रदं शत्रु
हयकवन्यसंवर्तलेशांतिकर्माणि छेदमारणेयोः ॐ
इं षडस्तेयमसंनिभं पुष्टिरोगशमनं ॐ इं मशस्तमीति
ते विप्राणां स्यनरं स्तमाद्रत्तां वर्तलमिष्यते वैश्यनामर्द्ध
वद्राभं शूद्राणां स्यस्तमीतिमितम् न्तवस्तसमवैषां केवि
टिष्टिनिनात्रिकाः ॐ इं उस्यरूपं ज्ञानीयान्यवमेयक्षेत्रं
धुः श्रावांशिरः समाख्यातं बाहुदक्षिणसौम्ययोः उदरं ॐ
उमितुकंयोनिः पादौ तत्पश्चिमेः नित्यनैमित्तिकं होमं स्थ
द्विले वा समाचरेत हस्तमात्रेण तत्कुर्यात् वालुकाभिः स्त
शामिंते श्रंगलोन्मेयसंयुके चतरंसंसमन्ततः पवं ॐ उ
लक्षणानुत्काति अथ होमसामान्यविधिं विप्रेणकल्पाः
रूपकारेणावश्य। विविक्ते हविर्वेवेसेसावसीनः समाहितः

ऽग्न्याधानमात्मन्याधानाज्यहोमादिकाः क्रियाः स्वगृह्योक्त
विधानेनाग्निं प्रज्वाल्य देशिकः कुण्डे वा स्थण्डिले वापि
वह्निं तेन वैधं वा स्वयं श्रौपासनेय दिक्षार्थमितरेषां तु लौ
किके इति अथैवककल्पे तत्रकुण्डान्यभागान्त्र सर्वमुल्लेखना
दिकम् स्वगृह्योक्तविधानेन तत्ताद्धोमं समाचरेदिति स्वगृ
ह्योक्तेति आचार्यस्य कर्तुर्वा इति विकल्पः अथ तन्त्रविधानेनोक्ते
अग्निमुखादिकमाखिलं स्ववर्णविहितक्रमेण कृत्वा॰ग्नौ
आवाहयेद्ध्यानाद्यं यथाविधि भुतेश सम्यगंधाद्यैरिति आसि
नैव शास्त्रे शाकदीलापटले उक्तम् तत्राधोसहस्रमतीमती
दिव्याभासं स्मृत्वा सकलजगन्मयीं वशक्तिं तयोर्ना माणिभवना
रोपयेत् वा नारेण पिपन्तन्गरह्रीत्यमेववाग्निम् चिन्तितः
लहन लहन दहदह पचपच सर्वज्ञाज्ञापय स्वाहा अनेनाः
तलं ज्वालयेत अग्निं प्रज्वलितं वंदे जातवेदं हुताशनं सुव
र्णवर्णममलं समिद्धं सर्वतोमुखम् अनेन ज्वालितमग्ने
णा पि निषेधहुताशनम् ततः प्रविन्यसेद्देहे जिह्वा सप्त वि
भावसो सर्वांगरुद्रमूर्धास्यनासान्नेत्रेषु वक्रमान् सर्वांगपु
व जिह्वाश्च वस्थैन त्रिविधात्मिकाः हिरण्याकनकारक्ता
कृष्णा चैव तन्त्र सुप्रभा॥ बहुरूपातिरिक्ता च जिह्वाः सप्त निसा
निकाः पद्मरागसुवर्णावत्नीयाभद्वैतोहिता लोहिता
ख्या तथा पेताधूमिनी सकरालिका राजसः कपिला नेत्रा

म. समेतिकाः पद्मरागासवर्णाचन्द्रनीयामद्रलोहिता लेलि-
१. नात्व्यानयास्त्रेलाधूमिनीमकरालिका राजस्यःकपिलाशि-
ह्वाः क्रमात्कल्याणरेतमः विश्वमूर्तिस्फुलिंगिन्यौधूम्रव-
र्णामनोजवा लोहिताचकरालात्वोकालीतामससजिह्वि-
काः अनलेवार्धिविहत्त्रः साधियान्त्रात्तवान्विताः सात्त्विका
दिव्यभूना हराजसाःकाम्यकर्मत्त नामसाः क्रूरकार्यप्रत्र
योक्तव्यविपश्चिना नराक्तपित्त्रगंधर्वायत्नानागाःपिशा
चकाः राजसाम्यक्रमादग्नेराप्रिनाबमनात्तमी जिह्वात
त्रिदशादीनात्वन्त्कार्यसमानमेयो नद्रूयाद्दोछिनोसिद्धिद
युक्तादेवनामताः स्वनामसमरशाकाराःप्रायोजिह्वाहवि
र्भुजः तत्रानलेराश्रीत्यादेरयमर्थः अनलइतिरेफः ईव
इतियकारः अन्नीन्सकारषष्ठस्वरःविडरिति अनुस्वारः ञ
तिलोमेन मकारादीनयाद्वैवैर्योर्योजपेत एतदुक्तं भव
तिः सकारमकाररेफषष्ठस्वरविंदूनां कूटं स्यामितिप
दोमः पादिष्वपिएवमेवयोजयेत एवं सप्तजिह्वामन्त्रा
दैयोजयेत अपश्रीविद्याकल्पसूत्रोक्तप्रकारेणाग्निज
ननविधिर्लिख्यते अथतेष्टमत्रस्यहोमविधानं व्याख्या
स्यामः चतुरस्रे कुंडेस्थमथवास्थंडिलेयामंत्रगृह्येनंतंस्थंडि
लेवाकृत्वा सामान्यार्घ्यमुद्रयापाध्यासामान्यार्घ्यापपोय
नेनामशंखमर्पणविधिः तेनावोक्ष्यप्रावीक्षहौकीनिलः

श्लिस्लोरेवालिविनानास्वेवोवास्वत्रस्नयमसोमरुद्रवि
श्लिंद्रानषट्कनाथनमः संपुटितानभ्यर्च्यावषट्नाथनमः
संपुटितानिति ऐं ह्रीं श्रीं वैं क्लीं सौः वस्लोनमः एवंय
मादिखधियोजनीयम् सहस्राचिषहृदयायनमः स्वलि
स्राणायशिरसेस्वाहा ॐ निष्ठस्वरूपाय शिखायैवषट् धूम
व्यापिनेकवचायहुम् सप्तजिह्वायनेत्रत्रयायवौषट्
धनुर्धरायास्त्रायफट् इतिस्वदेहेषडङ्गं विधाय श्रीम
त्रस्यभृगुरृषिः गायत्रीछन्दः हुताशनोदेवता इतिऋ
ष्यादिकंविन्यस्य अनेनैवषडङ्गेनक्रमेणसमभ्यर्च्य तत्राष्ट
षट्कोणत्रिकोणात्मकमग्निचक्रमनवरतं क्रमेण
विलिख्य पीतायैश्वेतायै अरुणायै कृष्णायै धूम्रायै
तीव्रायै स्फुलिङ्गिन्यै रुचिरायै ज्वालिन्यै नमइतित्रिको
णमध्येवह्नेः पीठशक्तीः संपूज्य तन्मध्ये रंवह्नेम सं
स्वाय आत्मने अन्तरात्मने ज्ञानात्मने परमात्मने
नमइतितन्त्रैर्वाभ्यर्च्य तल्लिख्यमाणवह्नेः पितरौवागी
श्वरीवागीश्वरौपीठे समभ्यर्च्य तयोर्मिथुनीभावंध्या
त्वा ह्रीं वागीश्वरीवागीश्वराभ्यांनमःइति ध्यात्वा अरुणः
सूर्यकाज्ञान्द्विजगृहाद्वावह्निमन्यायमन्त्रेणाग्नि
पात्रेवा आग्नेय्यामैशान्यांनिहत्यंवानिधाय।क्रिपाक
लंक्रव्यादांशंनैऋतेविसार्य निरीक्षणप्रोक्षणताड

प्र. म.   नावगुंठनादिभिरग्निं विशोध्यानिरीक्षणादिकं नामहृद
३१(यमन्त्रेण निरीक्षणं शिरोमंत्रेण प्रोक्षणं अस्त्रमंत्रेण ताड
नं कवचमंत्रेणावगुंठनमिति विशोध्य ॐ वैश्वानरजा
तवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहेति
मूलाधारादन्तं मे विदग्निं ललाटे नेत्रद्वारान्निर्गमय्य तं
वास्याग्निकुण्डे पातयेत ततोऽस्त्रेण संरक्ष्य संस्कृत्य ह्रौं वौ
षडिति मंत्रेण धेनुमुद्रयामृतीकृत्य
त्रिः प्रदक्षिणं त्रिः परिभ्राम्य वागीश्वरबीजाय ऊरुद्स्याप
श्वरबीजमिदं ध्यात्वा वागीश्वरबीजाय नमः वागी
श्वरीं स्मृत्वा विभाव्य ॐ ह्रैं अग्निं निधाय नाभिदेशे सत्यपरि
त्रेण दत्वा अग्निं प्रज्वालितं वैदेजानेवदं इताशनम् स
कवचमंत्रेण इंधनेनाच्छाद्य तिष्ठ रुद्र हरिं पिंग
ललोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहेति वन्हिं
प्रबोध्य पिंगल हन हन दह दह पच पच सर्वज्ञाज्ञापय
सर्वज्ञा ज्ञापय स्वाहेति प्रज्वाल्य वागीश्वरीगर्भेऽनल
वागर्भी गर्भेण मनिति गर्भ स्याः ग्रिंसं सज्यगर्भवदा
स्थमनमंत्रेण समदर्भकं कर्णादेवाहस्तेवधा गर्भाधा
नेष्टंमवनसीमन्तोन्नयनजातनन्जातकर्मनामकरणा

न्नप्राशनचौलोपनयनसमावर्त्तनविवाहकर्माणि
षट्तारनमोन्तमंत्रेणकुर्यात् तद्विशेषो लिख्यते पं
ह्रीं श्रीं पं क्लीं सौः नमः स्वभर्त्त्रे हृदयमंत्रेणाहुतित्र
यं तिलैः कुर्यादिति गर्भाधानेविधायपुंसवनार्थं तृ
तीये मासि षट्तारेणभ्यर्च्य शिरोमंत्रेणाहुतित्रयं तिलै
र्दत्वा सीमन्तोन्नयनमिमितेषष्ठेमासि षट् तारेणभ्यर्च्य
शिखामंत्रेणाहुतित्रयं तिलैर्दत्वा जननार्थं दशमे मा
सि षट्तारेणभ्यर्च्य कवचमंत्रेणाहुतित्रयं तिलैर्दत्वा
जातस्य गर्भमलापहत्तानार्थं वह्निन्द्राभोग्रैः षट्तार
मंत्रेण संपूज्य देवीहस्तस्यदर्भकंकणमन्त्र्यकरो
र्बन्धनादीन् देवाः कृतमिति ध्यात्वा हृदयमंत्रेणाभ्य
र्च्य सद्यः सूतकनिवृत्तये ॐ एंड मस्त्र मंत्र नमो भमासं
सिच्यदमैणाम मंत्रेणानाडीन् कृत्वा वंद्दिरत्नार्थं सर्वा
दिमेखलास्तरणस्रुवाग्रन्दर्भैणा स्त्रीयैन पूपविधिवि
ष्टान्तां स्थाप्य वक्राणांलालापनोदनायाग्रैः पुष्पे
वमूलाग्रयोर्हृतमिलत्पालाशाः पंचसंमिथः स्नुस्न
मंत्रेणाहुतापरिधिपुरुषाणीनमः । विस्रवेनमं रुद्राय
नमः ईश्वरायनमः इतिषट्तारनमः संपूर्णानात सर्वा
दिपरिधिस्थान संस्पृश्य विष्टरेषु प्रदीपशान्तात्रमिद्रा
दीनभ्यर्च्याथ्यो पूपचरान दत्वा इतिविभसंवानेनिवा

पु॰सं॰ ध्येनतः स्नकलं वैशाग्नियहृत्स्नकलौवानाम्रकलौव
३२ स्तकपात्रमूर्ध्ववदनावधोमखैवोग्रहीत्वा तत्रजलकमूर्ध्व
वदनंतस्ववस्याधोवदनंतं क्लेत्याधः स्वस्थमंत्रेणासं
प्रोक्ष्य कवचमंत्रेणावगुण्ठ्याग्नौ प्रतप्यपरिभ्राम्यकर्ण
मेणातदग्रेसंस्थाप्य पुनः परिभ्राम्य मध्यतमध्येसंस्थाप्य
पुनः परिभ्राम्य मूलेनमूलेसंस्थाप्य प्रताप्यपुनः परिभ्रा
म्य तयोः कुशांसंमार्जित प्रदेशेषु प्राग्रेपिवितलायनः
मध्येविद्यातत्त्वायनमः मूले आत्मतत्त्वायनमः इतिनं
मेणाविन्यस्यशक्तिरूपंस्नवम पुरुषात्मकं स्नवम
भावयित्वा तद्ग्रीवायांकवचमंत्रेणात्रिसूत्रेणावेष्ट्या
ततः सव्यभागे कुशोपरिसंस्थाप्य तदभावेनग्नेपवि
प्य स्नकलं वौहृदयमंत्रेणाहन्यपेत् अथवा गव्यमाज्यं
दारुपात्रेमृत्पात्रेताम्रपात्रेवादाय वीतलाक्रोत्तरा
नाडतावग्रहनैः प्रागुक्तमंत्रविशोध्य स्वदेहं ब्रह्मम
येविचिन्त्या ज्यमादाय कुण्डस्याधोत्रियाहुत्य आग्नेय्या
मधिश्रित्य कुशाग्रेणोछ्रतविंडमादाय ॐ ह्रां ब्रह्मणेस्वा
हेतिहुत्वा पुनर्विष्णुमयंस्वदेहं विचिंत्या ज्यमादाय पै
शान्यामाधिश्रित्य कुशाग्रेणान्यविंदुमादाय ॐ ह्रीं विष्णु
वेस्वाहेति हुत्वा पश्चात् स्वदेहं रुद्रमयं ध्यात्वा नाभिस्थाने
ःधिश्रित्य ॐ ह्रूं रुद्रायस्वाहेतिप्रास्यविंदुंकुशाग्रेण ते

हृयात् उदग्दक्षाग्रकुशेन नाभौ संस्थाप्य ग्रंथिरूपवि
ष्टरेणास्त्रमंत्रेणोत्सृज्य ग्रंथिमस्त्रेणाग्नौ क्षिपेत् हृदयमं
त्रेणादग्ध दर्भोल्कमस्त्रमंत्रेण घृतप्रदग्धमस्त्रमंत्रेणा
ग्नौ क्षिपेत् दीपनाख्येन दर्भेणाकवचमंत्रेणानीशान्या
ग्नौ क्षिपेत् ततः प्रादेशमात्रमथ ग्रंथिरूपाद्वयं संप्रणवे
न घृतमध्ये न्यस्याद्दक्षिणावामक्रमेणाग्ररूपवत्कृ
ष्णपक्षद्वयं विभाव्य पुनर्दक्षिणावाममध्यभागेषु पिङ्ग
लेडासुषुम्नानाडीत्रयं संभाव्य सव्यभागात्स्रुवे
णाज्यमादाय ॐ ह्रां अग्नये स्वाहेत्यग्निदक्षिणनेत्रे हु
त्वा वामभागादाज्यमादाय ॐ ह्रां सोमाय स्वाहेति वाम
नेत्रे हुत्वा मध्यादाज्यमादाय ॐ ह्रां अग्नीषोमाभ्यां स्वा
हा स्वग्निमध्यनेत्रे हुत्वा ॐ ह्रां अग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति
मुखरूपे तेन ॐ ह्रां सोमाय स्वाहा ॐ ह्रां अग्नये स्वाहा ॐ
ह्रां सोमाग्निभ्यां स्वाहा अग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति अग्नि
वेकैकस्वाहेति किंचिद्वशेषमाज्यं तेदत्त श्रात्नास्ना
स्वां स्वाहेति निक्षिपेत् स्रुक्स्रुवं तेष्वेवमाहुतिः वामदक्षि
णमध्यनेत्रेषु च वक्त्रे च हुत्वा अग्न्यस्थालीवेरादिनाम
भिमस्त्रमुस्त्रमंत्रेण संरक्ष्य कवचमंत्रेणावगुंठयेत् त
न्मूलमंत्रेणापेन षड्दृयामृतीकृत्य मूलमंत्रेण संस्था
संस्कृतान्यं संस्कृतान्यं किंचिदिसस्य पोषयेत् । सुपवा

प्र॰सं॰ मकवणाद्यं षट् नार्वैरभ्यर्च्याग्निमंत्रेण तिलैराहुतित्र
२३ दत्वाज्यप्राशनमप्येवं चौलोपनयनव्रतसमावर्तनेमि
वाहकर्मणां षड्नार्वैः पृथक्पृथगभ्यर्च्य षड्नाव
वंकेशान्तनकालमंत्रैः पृथक्पृथक्तिलैः समाहुतीर्जुह
यात् एवं गर्भाधानादिद्वादशसंस्कारैरग्निमुपचर्य रुद्र
यमंत्रेणवागीशानमभ्यर्च्य विसृज्य त्रिनयनमरुणोअं
वहमौलीसम्पुज्यांशुक मरुणमानेकाकल्पमेभोज
संस्थम् शुभिमनवक्षाति स्वस्तिकाभांतिहस्तंवमतक
नकमालालेख्यतामेख्यशाभमिति ध्यानामूर्वीकाग्निव
काहुकोणा जातवेदसे ममनिद्याय हव्यवाहनाय स्व
षोदवनाय वैश्वानराय कौमारतेजसे विश्वमुखाय दे
वमुखायनमः इत्यभ्यर्च्य षडङ्गेण पूर्वीकानि षड्गा
त्यसप्तदी॥ त्रिकोणाग्रचिंह्ननयिता उत्तिष्ठ पुरुषहरि पि
गंललोहिताक्ष देहिमे दत्वापयसा स्वाहा इत्यनेनाग्निमंत्रे
णश्चग्निं समूह्य हिरण्यायै कनकायै रक्तायै कृष्णायै
सुप्रभायै सुलिरक्तायै बहुरूपायै नम इत्यग्नेः सप्तजिह्वा मं
त्रैरात्मेन पृथक् पृथक् समाहुतीर्जुहुयात् गर्भाधा
नादिसंस्कारसप्तराणांच्चैवौषड्नाग्निमूलमंत्रेण मध्यं जु
निंकुर्यात् नयणामपि घास्तवमासर्पिर्पुष्करोपचर्यो
मत्वम स्वन्दनि धायपुष्करोपविधौ चडुपविद्रस्पर्थैः नद

ग्रं पृष्ठमारोप्य वामं दक्षिणोरुस्थाभ्यां शंखवत् सम्पा
श्यांगुष्ठं सव्येन लग्नौ नाभौ स्थापयेत् स्थानावादाय समः पादः
समस्थापयेत् ऊर्ध्वकायेनानाभ्यान्निर्गच्छन्त्या पस्य गगदन
दृष्टिः वैष्णवं तन्मूलमूर्ध्वगत वामरूपान्तरस्थ तावमानी
यथवमानं यावत्तायास्ते मेमांस्यवं नौकान्तिपेत् इतिम
तादृशितः वैष्णवेनवातिष्ठ चित्तमिन्दुलमहनहनदहदहद
वपच सर्वेसानात्मापयस्वाहेति अङ्गुनिवेश्यं विधाय वद्ध
रूपायां जिह्वायामिष्टदेवतामावाह्यावरणैः सहसम
वेयेत् सुषुम्नाग्निसाध्य देवतयोरैक्यभावनाप्रकारः प्र
गेनवैमेघवन्नैजः पावनेपवमेघतः तस्मात्दीपहस्त
मेसंस्थापयन्तर्पयामसहम् इत्यग्निसेप्रार्थ्यप्रगेविग्रह
मध्यनाडयां स्वयं प्रविश्यतदीपहस्तयोमेष्टदेवतामा
वाह्य तत्रभास्वरं देवं सावरणामभ्यर्च्यतन्मूलमन्त्रम
वाययं वन्हिस्थ देवतां तां सावित्रिनिर्गतां ध्यानि रूपशि
खामयोन्मीरयिम मात्रावियोगेनाविच्छिन्नाग्नमपत्र
हृतास्यहस्तकेनैवान्मनाध्यायेन एवं ऊर्ध्वयागा
न्यान्मनामिकास्य भावयेत एवंसुषुम्नाजननं हृत्वात्र
स्मिन्नयोगपीठावरणां हन्नादिसर्वकं होमं कुर्यात् अथ
मन्त्रालक्षीन्व कोशेश्रीकरामसामान्यविधिलिख
ते ऊर्ध्वसमस्तमध्यमेभागेहृतमुखवतितेषुनः प्रविरूपमरं

प्र·सं· वह्नेर्मिथ्याख्यं सर्वकर्मणाम् यतो यस्मिन्न विज्ञाते हो
२४ मो भवति निष्फलः हिरण्या कनका रक्ता कृष्णा चैव
तु सुप्रभा अतिरक्ता बहुरूपा जिह्वाः सप्त प्रकीर्तिताः
हिरण्या वारुणे जिह्वा वायव्ये कनका तथा रक्ता वा
रुणजिह्वा तु कृष्णा याम्यदिशि स्थिता सुप्रभा सर्वजि
ह्वानां स्यादतिरक्ता नले स्थिता बहुरूपा नैर्ऋत्यां जि
ह्वा स्यात्तु प्रकीर्तिते जिह्वाभेदं वदेत्यन्ये पुराणवे
दिवादिनः ऐंद्रस्य पूर्वदिग्भागे कालेजिह्वा प्रकीर्ति
ताः आग्नेय्यां तु कराली स्याद्दक्षिणे तु मनोजवा सु
लोहिता वै नैर्ऋत्यां धूम्रवर्णा तु वारुणे स्फुलिङ्गि
नी वायव्ये सौम्ये विश्वरुविश्रुता काल्यां कराल्या
जिह्वायां शांतिकं पौष्टिकं भवेत् मनोजवायां जिह्वा
यां अभिचारो विधीयते भूतप्रेतपिशाचादिशांति
र्लोहिताह्वके तद्द्वयाद्धूम्रवर्णायां तु छिकामोऽपि धीय
ते स्फुलिङ्गिन्यां तु जिह्वायां तु स्तम्भ उच्चाटने विदुः या
विश्वरुचि जिह्वाकारे स्यात्तु भागतः सर्वार्थसाधि
नी जिह्वा लक्ष्मीस्तु प्रतिष्ठित एवं ज्ञात्वा तु जुहुयात्त
त्कार्यानुरूपतः अथ तत्र समुच्चयोक्तप्रकारेणापि होम
सामान्यविधिर्मूलग्रन्थे विना केवलमर्थेनोल्लिख्यते
अथ मन्त्रावदाज्यभागान्तं कृत्वा रक्ताख्यायां वा काम्य

ध्याध्यामध्यारापनमभितः पर्युक्षणपूर्वं कृत्वा पीठ
स्नानावाहनावरणपूजां निवेद्यपर्यन्तां कृत्वाग्निवेद
स्थाने होमं समाचरेत्। प्रथमं प्रणवव्याहृतिपूर्वकं
पीठमन्त्रैः सकृत् आज्याहुतिं कृत्वा आवाहनस्थाने मू
लेन च तर्पणं मान्यं दत्वा अकार उकार मकारैर्विंदले
स्लिभिर्दत्वा। प्राणेन च दत्वा जितं त इत्यादिना उ
पचारमन्त्रैर्दत्वा ततो मूलेन च तर्पणं दत्वा षडङ्गम
न्त्रैर्दत्वा ततोऽस्त्रेवौषड्दत्वा किरीटादिभिर्भूषणैश्च त
टादिभिर्वा तत्र ततो नाम्ना पुष्पैर्दत्वा स्तुतं गणधाव
णैनिर्माल्यार्थं वसानेश्य दत्वा आज्येन च तर्पणं हीन
हर्वैकामस्यायप्राणाहुतिं मूलमन्त्रेण वौषडन्तेन द
त्वा तत्र तत्रोक्तद्रव्यहोमं समाचरेत् तत्रापि द्रव्यान्तरा
लाभे च मन्त्रान्तरं भेदप्रमाणाहुतिं कुर्यात् पुनर्होमा
वसाने मूलेन च तर्पणं प्रसन्नसन्नार्थमाज्यं दत्वा च
द्यमाणद्वात्रिंशाणामन्त्रेणवान्यं दत्वा व्याहृतिप्रण
वेन च दत्वा के स्वाहाकृत्वा होमं समापयेत् पुनरप्युप
समस्तनं कृत्वा अग्न्यलंकरणादिकं कृत्वा साधमाह
यजेत अग्निसमर्चनादिकं कारयित्वा तस्य भूमिमूल
मन्त्रेण सा तस्माद्दक्षिणां गृहीत्वा अग्निं विसर्जयेत् अथ
होमद्रव्यपरिमाणं यथादारतिलकोक्तप्रकारेणालि

प्र.सं. स्मिते अथात्र होमद्रव्याणां प्रमाणान्यभिधीयन्ते कर्षमात्रं
३५ घृतं होमे शुक्तिमात्रं पयः स्मृतम् कर्षं षोडशमाषविमि
तं तद्धि शाणोऽशुक्तिः उक्तानि पञ्चगव्यानि तत्समानि मनी
षिभिः तत्समं मधुदुग्धान्नमक्षमात्रमुदाहृतम् ग्रासमा
त्रं कर्षद्वयमात्रं दधिप्रसृतिमात्रं स्याल्लाजास्तु मुष्टिसं
मिताः पलद्वयं प्रसृतिः पृथुकास्तत्समाणाः स्युः सक्तवो
ऽपि तथोदिताः गुडं पलार्धमात्रं स्यादिक्षुः शर्करापि तथा स्मृता
ग्रासार्धं चरुमानं स्यादिक्षुः पर्वावधिः स्मृतः पत्रैकं पत्र
पुष्पाणि तथा रूपाणि कल्पयेत कदलीफलनारङ्गफ
लान्येकैकशो विदुः मातुलिङ्गं चतुःखण्डं पनसं दशधा स्मृ
तं अष्टधा नालिकेराणि खण्डितानि विदुर्बुधाः त्रिधा कृत
फलं बिल्वं कपित्थं खण्डितं द्विधा उर्वारुकफलं होमे चोदि
तं खण्डितं त्रिधा फलान्यन्यान्यखण्डानि समिधः प्रादेशाङ्गु
लाः दूर्वात्रयं समुद्दिष्टं गुडूची चतुरंगुला व्रीहियवा
स्त्रिमात्राः स्युर्मुद्गमाषयवाश्चपि तण्डुलाः स्युः स्वदंशाः कौ
द्रवाः शमीमिता गोधूमा रक्तकलमा विहिता मुष्टिमान
तः तिलाः सूलकमात्राः स्युः सर्षपाः स्तम्भमाणकाः पु
ष्किप्रमाणा लवणं मरीचान्यपि विंशतिः पुंखं वरदमात्रं
स्याद्रामठं तत्समं विदुः चन्दनागरुकर्पूरकस्तूरिकुङ्कुमा
नि च तिन्तिणीबीजमानानि समुद्दिष्टानि दर्शिकैः वैश्वा

वेष्टितं ध्यायेत्समिद्धोमेषु देशिकः पायानमात्रहोमे
षु निशासंपातो घृतवत्स्मृत आस्यात्तज्जिह्वयादद्याद्विघोऽस्मि
न्कर्मणि कर्णहोमे भवेद्यापि नेत्रे यत्नप्रदीप्तितं ना
सिकायां मनः प्रीतुमस्मिन्केयमसंत्तयः कार्ष्णिकर्णे
ध्रुमसत्त्व नासिकांगारकाष्टगाः भस्मसधो मुखे ज्वालावि
तेयायत्र चास्त्वर्णिसिं ध्रुववातार्के कृमतो द्रसत्तिभाः
स्वर्णवेत्तसोवर्णाः श्यामनाः परिकीर्तिताः भेरीवारि
देहलीघृध्वनिर्वन्हेः शुभावहः नागचंपककुन्दाब्जपाट
लीमल्लिकादिभिः पद्मीदेवकल्हारमालिकागुग्गुलसंनि
भः पावकस्य शुभो गंधः स्मृतः केनत्रवेदिभिः घृदक्षिणा
स्य रूक्षकपालाश्वाभाः शिखिनः शिखाः सशुभाय नमान
स्य राष्ट्रस्यापि विशेषतः कृतदृष्यवलोपमो वन्हेः प्रोक्तः
शुभावहः क्रूरमाः क्रूरमाणां नवैणाय नमानं विनाशयेत्
ष्वेताराष्ट्रं निहत्याशु वायसस्वरसन्निभः खरस्वरसमोव
न्हेः समोवन्हेर्ध्वनिः सर्वविनाशकृत् शूलिनिर्गोधाद्रुतभुजो
हारदः स्वप्रदोभवेत् छिन्नवृत्ताशिखोऽकर्णोऽस्त्र्यस्वय
नपदीयम् श्यालपदनिभा पूसः पारावतसमप्रभः
हानिं वैराग्यनाशं च नागधावकृते विरान सर्वेपियेशुदे
वाशुभाय स्थितानि देशिकः मूलेनाज्येन जुहुयात्संख्यं
निमाहुतेः शुध्यापामात्मकामसमस्तां समाप्यार्धं यत्नवते

पु॰ सं॰ सर्वोप्यदेवतायन्त्रैस्सकलैस्संस्कृत्याः नत्वेकेनासकल्पयंत्रे
मन्त्रयंत्रोक्तेमन्त्रात्मादेवतेनविना प्रत्याभगवताप्युक्त
३९ मन्त्रैर्मेमोहनाकृपे देहात्मनोर्यथाभेदोयंत्रदेवतयो
स्तथा तस्मात्पीठमहामंत्रंलिखितातत्प्रसन्नयेत विन
यन्त्रेणवेत्सन्नादेवतानप्रसीदति क्रमदीपिकायाम
प्येवमेवोक्तम सालग्रामेमणौयन्त्रेस्थंडिलेप्रतिमा
सुवा नित्यंपूजाहरेः कार्यानतुकेवलभूतलइति तस्मा
द्यन्त्रप्रकारोलिख्यते श्रीमाविःसवनर्देशास्वरविसर्ग
ठंस्फुरत्कर्णिकंकिंजल्कालिखितसर्वप्रतिदलप्रार
ब्धवर्गाष्टकं स्मार्विवेतवसममारोविप्रनाप्त्रीशास्तं
वेष्टितं वर्णाब्जंशिवसितमस्त्रेविघ्नगदप्रधेत्तिमस्तंत्रयं
प्रस्यार्थः प्रथममष्टदलंपद्मंविलिख्यतन्मध्येकर्णिका
यांहकारंवतर्देशस्वरोपोस्थैः ओंकारंविसर्गाणांहूं
स्तैः इत्येतान्लिखित्वातन्मध्येसाध्यनामपत्रन्यासादी
नउपविविशस्यदलेश्रंवकमन्त्रविधानेप्रमेगाहितव्य
मारोणक्रमेणलिखित्वाविप्रतरेतस्मात्कर्णिकाद्दूतान
वहिरष्टसदिदलपकैकस्यादिशितिपकेरेखाद्वंद्वंद्वस
रेखाद्वयपाशविलिखेत एवंविलिखितेनषोडशरेखा
भवति तत्र द्वयोर्द्वयोरेखयोर्मध्ये एकरूपमविलि
खितयोरन्तरालेकिंजल्ककेसरादिमंत्रंभवंति सर्व

पत्रेपि केशरस्थानमिदमेव तत्र तत्र दलपत्रेपि षो
डशादिदलपत्रेपि अष्टदलपत्रे कर्णिकायां तत्र दलमे
ख्यानुगुणेन केशरस्थानसंख्यापि वर्द्धनीयाऽस्मि
न्विशेषः एवं किंजल्कस्थानेसर्वाद्येन अष्टकिं
जल्कस्थाने षोडशस्वरवर्णान्सविंदुकानेकैक
स्मिंस्थाने द्वौ द्वौ विलिखेत् एवं सर्वत्र केशरस्थानेस्व
र लेखनविषये न्यायः पुनरष्टदलेषु कैर्णिक
वर्गान्प्रागदले विलिख्य तदनन्तरदलमारभ्य क्रमेण च
चवर्ग टवर्ग तवर्ग पवर्ग यादिवर्ग शषं सादिवर्गरंला
दिवर्णं एवमेतानि सविंदुकान्यालिखेत् सर्वत्र विषये
पि दलेष्वा केसरेषु कादिवर्गांतरन्नेलेखनविशेषस
विंदूनेव वर्गान्विलिखेत् यत्र यत्र केसरे कादिव
र्गा लेखनीया भवन्ति तत्र सर्वत्र प्रायेणायथास्थानं
विभज्याक्षराणि विलिखेत् अवशिष्टाक्षराणि मा
लिखेत् उपरि वक्ष्यमाणक्षेत्रयत्रेनावशिष्टा
क्षराणि विलिखेत् एवं सर्वत्रायन्न्यायः पुनरस्मि
न्नेव अष्टके नेमानत्कामत्रेपत्रविशेषोऽस्ति तत्र अष्टसु
पत्रेदलपत्रादिपंचकं वालिख्य अष्टमेदलेऽप
सन्नीयपंचमपंचदशषोडशस्वरगताणां पंचवि
लेत् रस्यैकेषामाचार्याणांमतः पुनर्वहिश्चरवरके

प्र.सं. सम्मूलाग्रविलिखेत तत्रतद्यत्रयत्रवर्त्तुललेखेन
१० विधिः तत्रसर्वत्रानुक्तेपिसम्मूलाग्रमेववर्त्तुलंवि
लिखेन सर्वमेत्रवर्त्तुलंविलिखेन सपूर्वादिदिक्
नष्टयेवमिति आग्नेयादिकोणावनष्टयेदेकावेभ्या
वेभ्यवेमबिंदुकौविलिखेत एवमत्रत्रयमेवुनेमा
भ्यागीवमिस्मनशक्नफलंस्यादिति आस्मिनयंत्रेपी
हावनेऊर्धात प्रथमकलेदेवतासमर्चनसाधारण
पीठसज्जाविधानमुच्यते गुंगुरुभ्योनमः गंगणपत
येनमः इतिपीठस्यदक्षिणवामयोः समधर्वाआधा
वशाक्तयेमलप्रकृत्यै आदिकूर्माय अनन्ताय पृथिव्यै
सीरसमुद्राय रत्नद्विपाय कल्पहस्तायपश्चात छत्रा
श्रिनवामरगर्भांरत्नसिंहापनाय इत्यनेनपादपद्मा
न्यादिभिवत्नसिंहासनाद्वैमत्रैः नमोन्त्रैः सर्वोपल्ला
हारभपुपर्दुपरिक्रमेणापीठमध्यसमर्चयेन तत्र
वैवपीठविषयेन दीरसमुद्रस्योने इत्तसमुद्रापेन
योजयेन पेवादिविषयेनउभयमपि नास्तिपुनर्नवं
पिकेवलवैस्त्रात्रविषयेपश्चात दीपाद्येतिनवाप्यसर्वं
प्रधानविषयेरत्नदीपाद्यतियोजयेन पेवादिविषये
केनासमिरयेइतियोजयेन पुनरपिकेवललये
वासेकल्पद्रुवारयप्रधनसंति नत्राप्येषवर्णप्रधान

विधये वेदयथा योगंपयो जनीयाः इत्यनेन सर्वदेव
तापीठाद्येनैषितल्पमेव पुनर्धर्माय नमः ज्ञाना
य नमः वैराग्याय नमः ऐश्वर्याय नमः एतान् पीठ
पादत्रयान् पीठस्याग्नेयादिकोणेषु समर्चयेत
तत्रकल्पान्तरमेते धर्मकंदाय ज्ञाननालाय वैरा
ग्यकर्णिकायै ऐश्वर्यदलेभ्यो नमः इति क्रमिणमते
उपर्युपरि कंदादीन यथाचिंतस्थानेषु समर्चयेत
पुनः अधर्माय अज्ञानाय अवैराग्याय अनैश्वर्या
य एतान् पीठस्य फलकारुणान् प्रागादिदिक्षु स
मर्चयेत् सं सत्वाय रं रजसे तं तमसे मं मायायै विं वि
द्यायै अं अनन्ताय पं पद्माय अं सूर्यमंडलाय उं सोम
मंडलाय मं वह्निमण्डलाय आं आत्मने अं अन्तरात्म
ने पं परमात्मने ॐ ह्रीं ज्ञानात्मने नमः सं सत्वाय तत्त्वा
य ज्ञानात्मने नमः इत्यन्तैः अम्लरूपैः मंत्रैः पीठ
मध्ये समर्चयेत तत्रैव शाम्भवासनाय नमः तत्र पुनर्म
ध्ये अष्टदलं पद्मं विचिंत्य प्रागादिदलेषु कर्णिका
यां च नवशक्तय अस्यासनमंत्रदेवतास्य समर्चनी
याः क्वचित्क्वचित् आसनमंत्रो नास्ति तत्र सर्वत्र
केवलपद्मं समर्चयेत इत्यरपीठमंत्राः सर्वत्रसमा
नापवा अयमेव सर्वदेवताविषये पीठार्चनस्यादः

पु॰सं॰ नवनवशक्त्यासनमन्त्राणामेव सर्वत्र विशेषः इ
१० नवसर्वं सकलदेवताह्नाविशेषेपि तत्वमेवतत्र
नवैष्णवपीठेसमध्येहिमत्केनत्रवशक्त्यासनमन्त्रा
एवविविदिताः तथाहोमैवैनायकैसौराहेसाव
त्वेव अथपुनरत्रमातृकाद्यानवशक्तयउच्यन्ते
थायैः पूतायै प्रभायै विपायैः पिञ्जैः ध्वन्यै॰ स्मृत्यै॰
तुष्ट्यै॰ विद्येश्वर्यै॰ इतिनवशक्तयः ॐह्रींवर्णाब्जाय
सर्वशक्त्यासनायनम इतिपीठमन्त्रः एतान्कस्वरूप
केसरेषु प्रत्येकंनमः नवमीन्तकर्णिकायांदेवता
स्थानेएवमेवसर्वत्रनवशक्तिस्थानानि आसनम
त्रस्यकर्णिकायामेव इत्यपीठमध्ये अस्मिन्मातृ
काम्बरस्वतींमूलमन्त्रेणसमावाह्यावाहनैः सह
समर्चयेत्। प्रथमं मातृकाषडङ्गैः॥ अथमावरण
केसरेषु समर्चयेत् तत्प्रकारस्तु नेत्रान्तरंगस्याम ॐ
मन्त्रमहायहृदयायनमः॥ शिरसेनमः शिखायैनमः
कवचायनमः नेत्रत्रयायनमः अस्त्रायनमः इत्येवप्र
कारेणवतर्थ्यन्तेनसमर्चयेत् सर्वत्राङ्गाबेना
विधायेवमेवन्यासः तत्रहृदयादिदेवतारूपमाग्रेया
दिदलरूपकेसरेषुप्रवर्तनेनैवचतस्रषुदिक्षुतत्र
समर्चयेत् कैवित्तुविदन्यथा सर्वोऽपिहृदयादि

त्वन्तु यथावराहादिविधाने तंत्रसमुद्धेयतथैवेशा
ग्नेये याम्ये नैरृत्यादिषु हृदयादि वैस्ते वयागादिति
विधावुक्तः पूंगाहतोसर्वत्रैवमेवस्थाननियमः
नउक्तंचाम्नि नेवपुंयंच सावेशाक दैलापदंलंहृद
याबालिपुपुवृत्तानयनंदिशांक्रमात् पुनरस्त्रंवस
मर्चयेत क्रमादितिपुनरेतासामंगदेवतानांरोची
षुच्यते हारस्फटिककन्यागंजनपिंगलवह्निरो
चिषोललनाः शुभयवरोचनरक्ताः प्रधानतनवो
गदेवताः कथिताइति क्रमदीपिकायामप्युक्तम
वोक्तं नेनोक्तरूपास्तद्धृदयांगानि चैकैकं सर्वमभिप
जेत इतवहनिर्ऋतिसमीरणेशाविदिक्षु हृदादिवि
पर्ययेण च मसृर्वादि विपाशं क्रमेणग्रणाधादिभिः स्तु
हिमनाः मत्कडकानकवलयसद्धिनीलद्रुतागानदु
भाः प्रमदाः शुभयवस्फुरितकराः प्रसन्नमस्त्योंग
देवता स्माख्याइतितत्रैतेनोक्तरूपा इत्यस्य पूर्वमावधः
नत्रसर्वादिकनियमउच्यते सम्यक्तंकेषामध्ये सर्व
मित्यभिधीयतोप्रादक्षिण्येनविन्यासाच्चाग्र्यादि
कल्पना पत्रैवभात्वात्तदयं प्रयाति प्राचीमिमांवे
रविदोवदन्ति मध्येत्वयाप्यनकस्यायोयस्मदागम
ताः प्रवदन्तिनांतः इंद्रादीनामपिकल्पितदिक्क्रमे

पु.सं. णैवसृजाक्रमः ननुयथास्थितादिकक्रमेणाभूतः ञ्कं
१८ ङ्गेघेङे औं नमः देवेछेजेफेञे ईं नमः डेटेठेडेढेणे ऊं न
मः केतेथेदेधेने ॠं नमः ल्पेफेबेभेमे ऌं नमः पेयेरेले
वेधेनमः शेषेसेहे औं नमः अंलेसं अः नमः येनेनमा
न्स्वारेहं हेशुरिनेनवर्गाष्टकेणाहितीयावृत्तिः शुनः ब्रह्मा
ण्यैनमः माहेश्वर्यै कौमार्यै वैष्णव्यै वाराह्यै इन्द्राण्यै
चामुण्डायै पताभिस्तीयावृत्तिः नवमातरः समसंख्या
काः किलसृजाविषयेनसर्वं नाष्टसंख्याकाः इस्मादष्टा
हमध्यानेमहालक्ष्मीं पूजयेत् महालक्ष्म्यै नमः इति
क्वचिदप्यायैसोरादिविषयेपूरुषायनमः इत्यष्टम
स्थानेदुर्गाविषयेवनवेदिकायैनमः इत्यष्टमीप्राप्त
स्सर्वत्राष्टमीवमहालक्ष्मीः नडकंचास्मिन्नेवमवधे
ब्रह्माणीमाहेश्वरीकौमारीवैष्णवीववाराही इन्द्राणी
चामुण्डासमहालक्ष्मीः हेनाष्टमातरः प्रोक्ताइति सर्व
त्रमातृणामष्टसंख्याकत्वंशास्त्रेष्वास्मिन्नेवशास्त्रे
त्रिशूणामिकायः शास्त्रैः सकाशात्सर्वस्यजगतउत्प
त्तिकथनप्रकारेणोयदाष्टधामाहगणानानदाप्रकृतै
दिनी अष्टानवानिहवखोशामातृमूर्त्यादिभेदिनीरत्याष्ट
संख्याकानांप्रकृत्यष्टाश्वरादीनांमध्येमातृणांपरिग
णितत्वात् नवमातृणांवणाद्विचारत्वेनाष्टमातृ

वलयपुस्तकधारिण्यः ब्रह्माणीकनकवर्णाक्षसूत्र
कमंडलुवराभयधाशूलपवखुडुंडाभिकपालधरामा
हेश्वरीशुक्लशदण्डखट्वाङ्गपाशधराकौमारीवज्रघंटा
कपालसंखेधरावैष्णवीमुसलखड्गखेटाभयधरावा
राहीशृङ्खशतोमरपाशकुलिशधराइन्द्राणीशूलक
पालनरशिरः कृपाणधराचामुंडारक्तातलम्बीनामर
कपालपंकजधरामहालक्ष्मीः पुनर्ब्राह्म्यादिभिर्घन
घंटाहृतिः ब्राह्मिन्यैः पालिन्यैः वापिन्यैः लैन्द्रिन्यैः पा
विशिन्यैः मालिन्यैः हंसिन्यैः शान्त्यै इत्येताल्ककल्पश्रुगमश
स्राष्टवर्गाणीतिमूलग्रंथस्थवशोहेनवन्नर्थावरणानेन
सवितारइतिविवरणकारैरुक्तंपुविंशादिभिः पंचमी
इन्द्रायसुराधिपतयेकुलिशधरायऐरावतवाहनाय
सरस्वतीपार्षदाय नमः इतिपूर्वदिशिउक्तविशेषणैः
सहेदंडंसमर्चयेत पुनः अग्नयेतेजोधिपतयेशक्तिधरा
येमेषवाहनायसरस्वतीपार्षदायनमः यमायप्रेता
धिपतयेदंडधरायमहिषवाहनायसरस्वतीपार्ष
दायनमः निर्ऋतयेरक्षोधिपतयेखड्गधरायप्रेतवा
हनाय सरस्वतीपार्षदायनमः वरुणायजलाधिपत
येपाशधरायनक्रवाहनायसरस्वतीपार्षदायनमः
वायवेप्राणाधिपतयेअंकुशपाधरायमहरिणवाहना

प्र.सं.
३९

यसरस्वतीपार्षदायनमः सोमायनक्षत्राधिपतयेगदा
धरायशशवाहनायसरस्वतीपार्षदायनमः ईशानाय
विद्याधिपतयेत्रिशूलधरायवृषभवाहनायसरस्वती
पार्षदायनमः अनन्तायनागाधिपतयेचक्रधरायकू
र्मवाहनायसरस्वतीपार्षदायनमः ब्रह्मणेलोकाधि
पतयेपद्मधरायहंसवाहनायसरस्वतीपार्षदायनमः
एतानीन्द्रादीन मूलमादिन तद्धीनपूर्वसर्वं उक्तविशेष
णैः सहैवसर्वत्रप्रागादिषुऊर्ध्वान्तादिषुदिक्षुसमर्च
येत् आकारादयोष्टौवर्णाः वाय्वंतीन्द्रवरुणोध्यग
तसंडुप्रेतगावीजानिभवेनशीपाशवीनिवन्ततद्धीन
योगात् विवरणकारैरुक्तः नडक्रेचान्मित्रेवकल्पइ
हार्नीयमनशाचरवरुणानिलयापिशिवाद्दिपतिवि
यथः नालपाधिपहेतिवाहनपरिवारान्ताः क्रमणायदृ
व्याहृतितत्र क्वचित्कचिदनेन्तां लोलाकपालः आसित
शाश्वतआदिपतिविषयइतिविन्यस्तंतत्तेनोक्ताः क्रमदी
पिकायामप्येवमेवोक्तम् इतिदूष्यवादेनवर्णानदपा
दवाक्यनिवाउसामाशिवशेषपयजान् प्रयजेतस
यजेन स्वदित्तमल्थीविति तत्रसरस्वतीपूजाविषये
वैन सरस्वतीपार्षदायेतिपाजपेन इतरत्रततदेव
नायार्थदत्तेनयोजयेदितिविशेषः पुनरेतेषामिंद्रादी

गौरी वीणाध्यन्ते॥ पीतः पिङ्गः कृष्णो धूम्रः श्वेतश्च पञ्चमि
तशुक्लः काशाख्यानां वृन्दाभालोके शावास्यवादयः प्रो
क्ताः एवं क्रमेणैतेषां गौरी वीणा ध्येयाति क्रमदीपिका
यामप्येवमेवोक्तं पिङ्गाशाकपिलनीलश्यामलश्वेतस
न्ध्रामलशशितशुचिरक्तावर्णितो वासवाद्याः करकमल
विराजन्मद्भुतायुधादिव्यवेषाः त्रिविधमणिगणालकप्रसू
वहूषणास्त्वासन्निलोकपालप्रस्तावियो सर्वत्रैवमेवन्या
यः पुनस्तत्र तत्र यत्राहूतिविधौ इन्द्रादिभिरेव व्याहृ
त्यवसानमुच्यते॥ इन्द्रादिभिस्तृतीया इन्द्रादिभिः पंचमी
इति पंचावरणमीवितम् इन्द्रादिभिः सप्तमीति समाव
रणमीवितम्। इत्याद्येवंप्रकारेणान्यत्रापि यत्र पुनः इन्द्रा
दिभिः प्रथमी इन्द्रादिभिः षष्ठी इत्येतावदेवोक्ता व्यावर
णावसानग्रहणान्न क्रियते वज्राद्यावरणग्रहणेव
न क्रियते तत्रोभयत्रापि तेर्वत्वात्पृथग्वाहनपरिषत्सदा
दिविशेषणैर्विशिष्टानामेवेन्द्रादीनां समर्चितत्वात् व
ज्रादयः नष्टगावरणैः समर्चनीयाः यत्र पुनर्विंशादि
भिः पंचमी वज्रादिभिः षष्ठी इन्द्रादिभिः सप्तमी वज्रादि
भिरष्टमी इत्याद्येवंप्रकारेणावज्रायाहृतिः एषगोवोच्यते
नत्वन सर्वत्र यद्यपि यन्त्रा यावृथपृथक् विशेषणात्प्रका
एवं इन्द्रादयः समर्चिताः तथापि वज्रादयस्तु एषगाहुतौ

पू.सं. समर्चनीयाः तन्मकारस्थाने वज्राय । शक्त्यै । दंडाय । ख
५. ड्गाय । अंकुशाय । गदायै । त्रिशूलाय । चक्राय । नलिनाय ।
एतानींद्रादीनामस्त्राणि प्रागादिक्रमेण समर्चनीया
नि तदुक्तं चास्मिन्नेव कल्पे वज्रं शक्तिं दंडः खड्गः पाशांकु
शौ गदा शूलौ रथचरणनलिनं संज्ञोज्ञाकान्यस्त्राणि
लोकपालानाम् क्रमदीपिकायामप्येवमेवोक्तं दंभो
लिशक्त्यभयदंडाब्जपाशध्वजांकुशाब्जपद्मदात्रि
शिखाविषमाः ॥ अर्च्यावदिर्निजमुखलसितमौलिषु
तास्त्रमाद्य भयसमुद्यतपाणिपद्या इति पद्येषां ते
वीष्णुवात्रै पीतहिमजलदगगनाचिरप्रभारक्तकंद
नीलरुचः करवंदाननाणावर्णाः प्रोक्ताः स्वर्णोनोपि
कजाद्या इति क्रमदीपिकायामुक्तम् कनकरजततो
यदाभ्रशंखारुणहिमनीलजपाप्रवालभासः क
मत इति रुच्यानवज्रसर्वाङ्गरुचिरविलेपनवसुमाल्य
भूषा इति यत्नैवं वज्रादिभिः पंचम्यावृतिः एवं दिन
शोमातृकामरस्वती पूजयेत अथ सकलदेवताम
नोसामान्यक्रमं वक्ष्यते तत्र पूजा पंचविधा तदुक्तं चम
त्रदेवताप्रकाशिकायाम् अभिगमनमुपादानमिज्या
स्वाध्यायो योग इति प्रोक्तं पंचरात्रे पंचविधमभिहितम् तत्र
अभिगमनं नाम देवतास्थानमागत्य संमार्जनोपले

पत्रादिनिर्माल्यनिर्हरणाकरणं ऽपासनेनामगंध
पुष्पादिपूजासाधनसंपादनम् इत्यासनामपीठपू
जादिकप्रधानदेवतापरिवारदेवतापूजनम् स्वा
ध्यायोनाम अर्थानुसंधानपूर्वकमंत्रजपस्तुतिस्तो
त्रपाठनामकीर्तनम् तत्त्वप्रतिपादकशास्त्राभ्यास
स्तु योगोनामदेवतास्वरूपंस्वस्वरूपंदेवतामूर्तिरूपं
स्वस्वरूपमूर्तिरितिभावनाएवंपंचविधप्रकारस्नानं
सालोक्यसामीप्यसारूप्यसार्ष्टिसायुज्यरूपाणिपं
चफलानियथाक्रमंभवन्ति इत्येतत्पंचरात्रेभिहि
तमितितत्रप्रथमेप्राक् आस्मिन्नेवमानसकाविधानेश्रा
द्धेसामान्येनसकलदेवतासाधारणजपस्नानंभ
विधिरुक्तः किलतेनप्रकारेणस्नानेन उपविश्य पस्त
वेगुरुगणपतिवंदनादिकंकृत्वा स्नानमारभेत तत्र
प्रथममन्त्रावत्सकलदेवतास्नानासाधारणंस्नानप्र
णविधिः क्रमदीपिकोक्तप्रकारेणावस्यते आदेवंप
भुविगोमयेनभस्मनास्थंडिलंनिर्माय तत्र विष्टरंन्यस्य त
त्र विदिक्नासपदेंभमासेनक्ष्मलमंत्रनाविशोधयेत
तत्रगंधपुष्पमनोज्ञतानेष्ठानिमित्तिविधेन हृदयमंत्रेण
स्वरन् हृदयेण्डमलपायमासनरथोवरत्नवैः प्रतिगतैः
शिरोंऽकितैः पीठंपंचकमलिलेप्रमंत्रविन वह्रिवाम

प्र.सं.
५१

रतिषाकृतांक्रमात मंडलानिविधकस्तवोदवैदंत्वे
हुहनएवंदीपितैः तत्रतीर्थमन्तुनाभिवाहयेत्तीस्त्तांमु
स्मारुचिमंडलान्तनः स्रोपङ्कमलनेनाहविन्नधागा
लिनींचशिवपाग्नदर्शयेत तत्रलंनयनमत्रवीहितं
वर्णाणसमवगुंदयदोर्युजा मूलमन्त्रमकलीकृतंन्य
सेत् ग्रङ्कःदेवकलयेद्दिपोमग्नाः ग्रहनादिगुतमवु
नीकृतंमस्रुशत नपत्तमेत्रमष्ट्याः किंचमद्दिपनव
वेनीजलेप्रोक्तयेविजनतन्त्रेतान्मनाप्तिः कारेणमन्त्र
नाविलत्रणामाथनंऊममर्वदनादिकांथंखमरण
विधिः समीरितागुमयषगजाग्र्णाविह गङ्गेयमु
नचैवगोदावरिसरस्वती नर्मदेसिंधुकावेरिजलेस्मि
न्संनिधिंकुरु एषतीर्थमन्त्रः प्रोक्तोऽङ्कुरितोघनिवार
णः कनिष्ठांगुष्ठकौसक्तौकरयोवितरेतरम नर्जनी
मध्यमानामासंहताभुग्नमर्जनाम्नदेषागालिनीप्रो
क्ताशंखस्योपविचालिता इति ग्रवचयभुविगोमयांभ
सास्थंडिलेनिजममत्रविष्टंवंइत्यादिमन्देषागालिनी
प्रोक्ताशंखस्योपविचालिताइत्यानानांग्रंथानामयम
र्थः प्रथमंतिनासनेउपविश्यतत्परतोगोमयांभसा
स्थंडिलशाद्ववाव्यंमंडलेविलिप्यपुनर्षंदेवनास्वि
षयाहृतानकालमंत्रस्यापेषडंगमन्त्रातेषामतेयोस्त

मन्त्रः अस्त्राय फट् इत्यन्त्रः तेनास्त्रमंत्रेण शंखं प्रक्षा
ल्य पुनस्तस्यांगस्य हृदयस्थानेनानेन हृदयाय नमः
इत्येतेन मंत्रेण शंखं गंधपुष्पाक्षतान्निक्षिप्य पुनः
मातृकावर्णान्प्रतिलोममुच्चार्य तदंते सर्वौंकाङ्कमन्त्रा
णां मध्ये शिरस्थाने उत्क्रमं शिरसे स्वाहेत्यनेन मंत्रमुच्चार
न जलेन शंखमापूर्य पुनः विषशस्त्रवाच्येन मका
रेणावदनपदवाच्यविंदुयुक्तेन मं वह्निमंडलाय दश
कलात्मने नमः इत्येवं शंखपीठे समभ्यर्च्य पुनः कका
रेणसंचितं मातृकान्यासे शिरस्थाने उत्क्रमं अकारेणा
दपि वदनपदवाच्येन विंदुनायुक्तं वामरहृन्मंडलपदे
नेवं च पुनः सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नम इत्येवं प्र
कारेण शंखं समभ्यर्च्य पुनः अवं पदसूचितं मातृका
न्यासे श्रोत्रस्थाने उत्कं डकारं तदपि वदनपदवाच्यमा
तृकान्यासे मस्तकस्थाने ऊताकारन्यासस्वचितं विंदुते
न विंदुनायुक्तं निशाकरमंडलपदेन तदन्वंतं सोममंड
लाय षोडशकलात्मने नम इत्येवं प्रकारेण शंखस्थ
जलं समर्चयेत् गाङ्कं वषमन्त्रेचैवेत्यनेन तीर्थान्यानी
र्थमादित्यमंडलाच्चंविसमावाह्य पुनर्हृदयकमला
द्विस्तन्वमाध्यमंत्रेण तस्मिन्जले समावाह्य पुनः प्र
न वौ कां गमन्त्राणां मध्ये शिखायै वषट् इत्यनेन शि

प्र.सं. खोमन्त्रेण गालिनीमुद्रान्नास्मिन् जले प्रदर्शयेत्
४१ गालिनीमुद्राप्रकारस्तु कनिष्ठांगुष्ठकौ सक्तौ कर
५८ योर्वितरेतरं इत्याद्युक्तप्रकारः पुनः सर्वांकांगमन्त्रा
णां मध्ये नेत्राभ्यां वौषडित्येतेन मन्त्रेण जलं संवीक्ष
येत् ततो हूं इत्यनेन च मन्त्रेणानवकूलेन मन्त्रवित् पु
नः सर्वांकाङ्गमन्त्राणां मध्ये वर्मस्थाने उक्तेन कवचा
य हूं इत्यनेन कवचमन्त्रेण तत्तीर्थं हस्तद्वयेन समव
गुंठ्य संप्रयोगस्त्वेन रक्षीनत्तर्नीहृयेन परितो भ्रम
णमवगुंठनमुद्राद्युनस्तत्तीर्थस्य देवतातत्त्वमूल
मन्त्रव्यापकेन सकलीकृत्य मूलमन्त्रस्याशेषैरंगन्यासं
त्वकृत्वा अस्त्राय फट् इत्यनेन दशदिग्बंधनं कुर्यात्
पुनरमृतादिप्रतं स्वच्छं तमसृतरूपीकृत्य तन्मूले स्पृशन्स
लमन्त्रमष्टवारं जपेत् पुनस्तज्जलं किंचिदुपास्थित
वर्हनीयात्रेक्षिपेत् अवशिष्टेन निजतनुं संप्रोक्ष्य प
नरघ्यवशिष्टेन तीर्थजलेन त्रिवारं मूलमन्त्रमुच्चरन्
गंधकुसुमादीन संप्रोक्षयेत् एवं शावरस्वरणविधि
अर्घ्यादिपात्रनियमस्तु गौतमीये अर्घ्यस्य त्रीणि
पात्राणि पाद्यस्यापि त्रयं भवेत् तथैवाचमनीयानि पा
त्राणि च विभागशः तथा करणादौ वल्पादेकमेव प्र
शस्यते विशेषशाकरमर्घ्यमध्ये पात्रे वः प्रशस्यते सर्वस

न्नामाधारणेपायम् एवं शं विसर्गांकृत्वा तु नलदर्त्तनी
पात्रस्य जलेशं शिवे किंचिद्दिव्यं तेन जलेन प्रणमाम्
मर्मांकर्मांते आत्मस्फुरन्त्यं एवं तु नरावाहनार्थं वनडतो
शिवस्नानकल्पेनार्घ्यरुद्रमर्वेधेन नाविस्मर्षिस्मर्द
येदिति पुनरपि तद्वाक्रम् आत्मसूनोऽकृत्वा हृदय
कमलस्यस्यात्रयाभिरणः अभिव्यक्तिं मेघयदीपा
दीपांतरमिव अग्रांगामध्येनाभिव्यक्तं गमगिमाह
८ कैं वनीया दाविवहृदय मलात पुतिमामावाहये
दिति अग्र्यात्मपूनाविधिलत्रममृत्येयाक्ष प्रकारे
णालिख्येन न्यासक्रमात्रिजनतनो प्रयनेन पीठ हृदा
विजन्मनिममर्च्यपदंमहत्स्नत आधारभांत्य प्रमहं
सिनिरजनांशो विशाजपेन्मशावतः क्रमवितदेकं
आद्यमध्यवापुमरणुनामकालीक्रियावहल्वा मनातु
परतीः क्रमशः समव्याताशपचावनिजमूलतदन
राघेल्यामक्रमादमिपेनललांपस्वैः मूलेन गंधर
सलिमन्तुभिगवेवेमूर्त्तिं पजरपदेष्णाभिर्दिपद्भिः
गले भालेस्त्तुगलन्हदिंपचमेत्रैवीशोनुलिपन्नपवेश्विवम्
लनोप मूलेन मूर्द्धिनत्तुनानिविलनपंचहृत्वा कि
रीटामनुनाचरथांगपाणौ स्याणाक्षकेनऊसमंप्त
लिमोप्य वेचहृतनायने द्विविधमूत्रवरेषानि सेनाहणा

सं.पु.
४२
43

क्रमक्रमेणोन्मयपार्थ्यं योगाम्बरूपो द्वौ हिन्दुलसीकर
वीरपमान नाभ्याम्बिहाणवपिके षट्शेषमंगेश
षविवर्कस्वगस्वर्वक्रमेतद्दिष्टमद्दीपेवसमर्थतस्मै
वेयवुष्यापरविन्यथार्थ्यम। दत्तावयिनापरितोष्य
त्वैनेलयोगनिष्ठुत्वसमादधीन रत्यामपूजायाः सद्
गुयोकौमूलग्रंथः ग्रस्यविवरणमिदानीमात्माराध
नमाह त्यास्तक्रमादितिरुद्धादिनम्मनीति हत्वमेस
मर्थ्यपरमेमहस्त्लदिति प्राक् तस्मिन्यविकल्पयेद्येत
त्रकल्पनामात्रेवेदिहापिकल्पनैवतत्रावाहनादिक
तत्र्वेदिहापितकतेर्व्यंनात्रविग्रहः किंतेन तोड्यमे
वेति परमेमहस्त्लदिति यदेवोक्तं मूलमेत्रणेवसम
र्थ्येनस्याधारभांत्यरणमहासीति तदेवमात्रेमहामूला
धारहृदयेपुनर्मूमध्ये वत्सेवेवानदीपपमकर्णिक
यापुराणवोश्लोकावादिभिलापपुलिनैर्नमोमेविहस्य
नैवेवज्जलगंधादिभिः स्नपेत पीठस्नायोकृताया
मतिहस्तोकृत्वा तस्यामाधारत्रयमपिशान्तिपर्णाविभा
व्यपुनर्हृदिमात्रमहः पूजनीयंक्रमविन्यदेनैनस्सवि
सुत्कम प्रणालस्लदेवं नयेद्दितिस्लंतेप्रणावमभुचरनम
लाधारगगनमहस्मोहृद्वपिनीवारपरकाभनपोद्दम
नम तदातन्महस्मैकीभावः ततस्तदुपर्याधारवपि

तथोद्गमनम् तथा च तज्ज्ञेनैकीभावः पुनर्हृद्द्वादशान्ताव
धितयोर्गमनन्त्वविपि भावयेदिति भावः पुनर्मूलम
न्त्रेणत्रिवारं प्राणायामं कृत्वा देहत्रयव्याप्तिं विभाव्य
व्यापककरांगाङ्गुष्ठन्यासैः सकलीकुर्यात् मूलगंध
मूर्वैरिति दीपान्तानां ग्रहणम् तत्र पुष्पानंतरं किंचि
त्कर्तव्यमस्तीत्याह मूलेनेति लिमेति मूर्धादिपादान्तं
गंधादिकं तल्लह्येत व्यापकाभिप्रायं सर्वांगेसैहृदय
द्विरणाभिमूर्ति पंजरपदेष्ठ तुलिंपलिति मेवधः द्वाद
शाकृतिमंत्राः केशवनारायणादिमंत्राः तत्र स्थानानि
वयलिंकक्तस्योरहस्ले इत्यायुक्तानि द्वादशार्णयोगाल्लि
हापीष्यते द्वादशार्णानि वासुदेवद्वादशार्णतदीरन्त्यर्थः ऊ
र्ध्वंपुंड्रान्तलेपनं चैतत् ईशो फाले गलेहृदि पंचमंत्रैरनु
लिंपतिति ईशानादिपंचब्रह्माणीह पंचमंत्राः तिर्यक
त्रिपुंड्रान्तलेपनं चैतत् यदुक्तम् मात्मानमभ्यर्च्य स्रगंध
पिष्टेवात्रिप्यपुंड्राणि ललाटमध्ये कंठे च वा सहितप
क्षितेनरुद्दनैः पंचपवित्रमंत्रैरिति पुनर्भस्मनिते पापि
कार्यः यथोक्तं केवक्षेहृदिगुह्ये च पादयोर्वदनेष्ठच ई
शानादिपंचमंत्रैस्तु निद्दिपेद्भस्मसंनिभम ग्रहस्त्रिपाकन्त्रा
स्यानेषादशनाभिरेवच नमामि हृदयन्नेत रन्यार्थंदित
निर्दिपेदि तिन्नातावाम्प विधानतः इत्यन मन्त्रैवं कृत्वा

पू॰ सं॰ स्रगंधपिष्टैरित्याद्युक्तेन येन तेन भस्मनैव सर्वं विधाय
५५ पुनरपि विधानेनावश्यमर्घ्यं दद्यात्प्राप्यस्यादि सर्वं कार्यं
पुनर्देह्यैवैनावद्दिधेग्रमितिपरेषितिमूलनरविति हरि
हरादिपुष्पवंगधरमालेपनएवंकेभालगलादिपंच
स्थानेषुमूलनोनुलिंपतिन्यर्थः दुर्गायां हरिवत्तिलकं दत्
णापन्याः शिववत्रन्नपात्रिपुंड्रकं ऊर्ध्वपुंड्रं विकल्पश्च
किरीटमनुनावेतिस्थाणवात्मकेणामन्त्रनाचेति श्री
गापिपंचकृत्वा इतिसंप्यते स्थाणवात्मकः स्थाणुमं
त्रः श्रुतिविविधमन्त्रवद्वैरितिपनेदितस्यन्वयः विविधा
नि मन्त्रवर्णानि विशिष्टकुसुमानि इति शाखोक्तमाण
प्रकारार्थः नद्देवार्चनेनारुणेति ह्लोहितलसीकरवी
रपमाननाभ्यात्मविल्यवापिकुर्यात् इतिस्यान्वयः पादतला
दिनाभ्यन्तंतुलसीद्वयनदादिहृदयांतरकरवीरहृदयन्तद
दि विलिपर्यंतं पद्मद्वयंचकुर्यात् श्वेतारुणकमलकृतो
भयपार्श्वयोगानिनिवेषान्मालविशेषणांश्चेनारुण
कमलकृतउभयपार्श्वयोगायेषामितिसमासः यथा
नलसीद्वयेश्वेतनलसीपादतलादिनाभ्यन्तं दक्षिणभा
गेरक्तनलसीं वामभागीकुर्यादित्यादि दक्षिणवामकर
योर्गंधपाशेश्वेतरक्तनलसीद्वयं पुष्पमालायग्रणावोपचारम
न्त्रानेन नलसीद्वयं समर्प्यामि मूलमेवं चेवोपवनदक्षिणाद्वा

मपारलत्नादिनाभ्यन्तमारोपक्रमेणाष्टवर्त्तिका स्रावाथ
येदितिपर्वंकरवीरहृदयंघ्नहृदयमपिकेषदिति षडिमा
निकस्त्रमानिकुर्यात् प्राग्वत् विशेषप्रायोजनादेत
णकेषेनत्नलसीकरवीरपद्मनिचयंवामकरेरक्त
त्नलसीकरवीरपद्मनिचयंचादायतेनैवमंत्रेणविष्टर
दिकेणावधिकुर्यादितिभावः सुशेषमेगशेषरनिपर्दं
करहृयेनोद्यावर्त्तकस्त्रमनिचयमादायतेनैवमन्त्रेणपा
दनलादिकेणात्मनमावाथयेदितिभावः स्वेतरक्तनल
स्याघसंभावे पितनम्रनिपस्यैवत्नलसीमात्रेणापेन
त्कार्यम् शिवेकेयगमर्देकमेतदिष्टमितित्नलसीहृप
स्थाने अर्कहृयंपुनःकरवीरहृयंपद्मनिचयंचपवेमन
स्त्रधूपुष्पहृणमागमविधिः इष्टमित्यर्थः उंगायांहृदि
वन् स्कंदविश्रपवयोः शिववत् हृविहरमप्नुहयः पा
स्त्रानिविकल्पः पुष्पान्यालावदेवमुक्ताउनःधूपादीमा
माह ध्रूपंचेतिनारोपचारनिजमूलनदलवाद्येविन्यन्त
वर्त्तनपवमूदयेवमात्रमितिवोहृद्याम मिवयद्युष्या
परवचित्क्तथाख्यंदेवनिर्शवेजलेगृहीत्वानच्छन्त्यामि
वेद्यंरमपिमासेपत्न्यमूलेनापीष्टानंप्रणवोपचारमूल
वेकंसर्वरममपमर्थ्यंसमर्पयामीतिस्वात्मन्यनिदे
वेनशेत्कवितदम्सेनतन्जमितिन्त्रहृक्निवनाच्छिरसितिवि

प्र॰ सं॰ नियोगधियामसमर्थयेदितिभावः भ्रनमानसमस्तोऽ
६५ र्थान् सर्वेष्वपि तेषु समनन्तरोक्तोपरितोष्यन्तिनोक्तला
दिसर्वेषां गुणानां नलिनयंत्ना निर्गुणार्थयापि मनसा श
क्तिनोऽन्वेष्टयमिति फलं सर्वयोगानिह्नुत्य समादधीतेति
सम्पाविदथादित्यर्थः ब्रह्मार्पणं प्रसन्नार्थमवसानी
यार्थं च कृत्वा लयं योगेनात्माराधनं समापदेदितिभा
वः एतदुक्तं भवति समदशपटलेगोपालकविधा
नेवक्ष्यमाणपीठस्थानसंस्थाने पूजितं देवं पीठमन्त्रैः ज
लगंधादिभिः सम्मभ्यर्च्य गुरुकवितं परिजपन्नस्येति
मूलचक्रादुदस्य परमात्मनि संविलाप्य मन्त्रात्मना
परिणमय्य सर्वपीठदेवताभ्यो योजयित्वा सादिमन्त्रप्र
नाश्रिप सादिमन्त्र इति निषणावसहितमूलमन्त्रः त
स्येशलें गिकविराणम्यं विग्रहात्मभावङ्कामास्यवि
णातिविधि वहिधाग्रहसंयुक्ते के चिन्नवक्ष्यमाणन्या
येनपद्यादिसमर्पणनिष्टम विन्यस्यनासिन्याविकल
येवमन्त्रज्विदानं दधनेमस्तादिनिमन्त्रोदयेप्रोक्तम
नमः हृन्यमेममर्पयेत् तन्त्रमन्त्रोदयेऽपरिकल्प
येचहृन्यत्र कल्पनामात्रेवेदिहापि कल्पनेवकेव्या
नत्राव्यावाहनादिकृतञ्चेदिहापिग्रावाहनादिकृत्वा म
मवैनीर्यं पुनर्मूलाधारे हृदये भ्रूमध्ये वा ब्रह्मरंध्रे वान

नत्यमकर्णिकाग्रं ध्यानत्रये पीठं सम्यक् हकारे
फईकाररूपैः शाल्यैर्वाधारवत्त्रयं संभाव्य तत्रस्थूल
तत्त्वात्वं रूपान् यथाक्रमेण तेनोरूपान्ध्याता
अकार उकार मकारे लारप्रदिनैनं मौत्रै विंहत्यतै
देवमन्त्रैः प्रजपेत् ॐ ॐ ॐ नमः ॐ ॐ ॐ नमः ॐ मं ॐ नमः
इति ततः प्राणतत्त्वाविधमुच्चरन् मूलाधारगतमरुमः
हृदवधिनोवारम्भकाभवनयोर्द्दमनन्तत्रमहर्मेकीभाव
वसंभाव्य ततो हृदाधारगतन तेजसस्तडपरिकाल्प
नः सू मध्याधारेवाव्यलं वाधारेवान देवपिनीवा
रम्भकाभतयोर्द्दमनं सं विभाव्य तन्महर्मेकीकृत्य
पुनर्मूलमन्त्रेण त्रिवारं प्राणायामं कृत्वा स्थूलादिस्थि
तित्रयप्रपंचं संभाव्य ततो मूलाधारादारभ्य ब्रह्मरंध्र
पर्यन्तं दंडायमानेन तेनोरूपं ध्यात्वा ततेजः सुत
प्रणवेन प्रजपेत् पुनस्तन्महः हृदयकमले संभा
व्य अभीष्टमन्त्रात्मना परिणतध्यायन् मूलमन्त्रेण प्राणा
याम त्रयं कृत्वा पुनर्मूलमन्त्रेण व्यापकत्रयं करन्यासं
गन्यासासु पन्यासं सकलीकुर्यात् ततः आसनादि
पुष्पान्तान् क्रमेण दत्वा ॐ नमः ॐ नमः ॐ नमः सं नमः
ॐ नमः इति समभ्यर्च्य जितेन्द्रियादि ततउपचारम्
तैरभ्यर्च्य अभीष्टमन्त्रेण वाभ्यर्च्य अभीष्टमंत्राहैरम

पु० सं०
५९
46

न्यासस्थानेषु सममभ्यर्च्य अंगमन्त्रेण तत्तत्स्थानेषु
सममभ्यर्च्य आभुषानि भूषणानि वसममभ्यर्च्य श्रियेन
मः पुष्पैन महति देवताहृदयेन समभ्यर्च्य पुनर्गंधवस्त्रा
लिप्तहस्तेन लदयेन मूलमंत्रे जपन्व्यापकं कृत्वा गं
धेन द्वादशाक्षरमंत्रवर्णैः पूर्वैकैः केशवादिद्वादश
नामभिर्ललाटादिस्थानेषु ऊर्ध्वपुंड्रं धारयेत मा
लोदरहृत्कंठकूपतले वामेतरपार्श्वभुजादिगले
वामत्रयपृष्ठककुत्स्तनयोर्मूर्ध्न्यपि षडंगवर्णा
मत्रैरिति स्थानानि पुनर्द्वादशाक्षरमंत्रसकलस्य
कात्रयोदशस्थाने शिरसि धारयेत शिवविषये
ईशानादिपंचब्रह्ममंत्रैः भाले गले संपुगले हृदि
भस्मनान्तिर्यक त्रिपुंड्रं कुर्यात तदलाके च ग्रामात
मभ्यर्च्य सगंधपिष्टेन लिप्तपुंड्राणि ललाटमध्ये
कंठे वक्षो नाभिर्हृदितयेस्मितेन रुद्रमंत्रैः पंचपवित्रमंत्रैरि
ति पुनर्भस्मनातिदेपोपिकार्यः तदलाके च केवलेकरु
दिवत्वोवापादयोर्वदने पुन ईशानादिपंचमंत्रैस्तति
दिवेरस्मसमन्वितम् अष्टविंशत्कृत्वा स्थाने स्वादश
ता भिरेषवाजनत्वाग्निहृदय लेनरक्ताध्यं दिद्वानि दिवेत
अग्निहृदयमिति अग्निरिति भस्मइत्यादिमन्त्रैः अ
ग्निवीजंवा अष्टविंशत्कृत्वाः पंचविंशत्पटले वक्ष्य

स्नात्वाचम्यविधानतः इत्यनन्तरं वैवं कृत्वा स्रगंधपि
हि विद्यापुस्तकनैवेद्यनभस्म नैवमेवं विधाय पुनरपिवि
धानेनाचम्य प्रमरगृहं प्राप्यं स्यादि सर्वकार्यं पुनरि
हात्मार्चनान्तविधावप्येनं तत्सर्वकार्यमिति हरिहा
नादिभुपर्वंगंधरमालेपनमर्घकंमालादिपंचस्याने
पुमूलमंत्रेणान्तलिंपनदुर्गापंहरिवत् स्कंदगण
पत्योः शिववत् हरिहरे शालविवनिपंतरुर्ध्वं पु
डुविकल्प इति पुनर्मूलमंत्रेण मूर्द्धनि पंचवारं पुष्पां
जलिं कुर्यात् शिवविषये नमोस्त्वस्याग्रभूताय पति
मूर्ध्नि पंचवारं पुष्पांजलिं कुर्यात् विष्णुविषये किरी
टं मंत्रेण मूर्द्ध्नि पंचवारं पुष्पांजलिं कुर्यात् पुनः वि
ष्णुविषये पुनजलसीं दक्षिणहस्तेन कुस्तनुलसीं
वामहस्तेनादाय मूलमंत्रमुच्चार्य तुलसीदलं समर्
पयामीति पार्श्वे हृदये पिपादादिकटिपर्यंतं मंत्रयने
ते एवं येन करवीरं दक्षिणहस्तेन रक्तकरवीरंवा
महस्तेनादाय मूलमंत्रमुच्चार्य करवीरदलं समर्प
यामीति पार्श्वे हृदये कंठादि कंटपर्यंतं पयेनेत् एवं ये
न पद्मं दक्षिणहस्तेन रक्तपद्मं वामहस्तेनादाय मू
लमंत्रमुच्चार्य पद्मं दलं समर्पयामीति पार्श्वे हृदये
पि कंठादिवल्लारं प्रपर्यंतं मंत्रयेनेत सर्वेषु समर्पे।

प्र॰सं॰ णीकृत्य मानि हृत्वा भ्यामादाय मूलमंत्रमुच्चार्य पाद
४७ दिवस्त्रं धूपर्य्यंत्रं सर्वांगेभ्यः संपयेत् शिवेन लक्ष्मीस्था
47 नेऽर्क इत्यमिति विशेषः मूलमंत्रेणाभ्युपदीपो मुद्र
याद त्वा मूलमन्त्रमुक्त्वा सर्वं रमम यं परविन्द्यार्घ्यं
दत्वा वाल्लाध्यां च प्रममार्घ्यं वस्त्रव मानीयार्घ्यं च
दत्वाल्पयोगं कृत्वा स्नानं समार्थ्य चान्यस्नानमारभेत
एवमात्मानमभ्यर्च्य गंधपुष्पादिभिरलंकृत्य पुनर
पि तद्द्वदेवीपात्रस्य जलेष्यांवे किं चिहिदिष्यनेतज
लेन स्नापयित्वैव पटलेश्राग्रे कृते नक्रमेणपीठस्नानं
कुर्यात्। पुनस्तथैव गंधपंकेनापि तेनैव पीठमं
त्रेण समर्चयेत् पुनः स्नानपीठमन्त्रान्समवान्तन्यप्त
ध्दमीत्यादिवक्ष्यमाणमन्त्रेवानयेत् गंधादिभिः स
मर्चितं घंटानामकरेणवादयत् धूपं प्रदद्यात पुन
रेकवारं त्रिलीनजलं दत्वा धूपमदोच ऊँ धूपकल्पया
मीत्यनेन तन्मंत्रेणाप्रास्नानस्य स्नानविधिनाप्रदर्शि
येत् पुनरपि तेनैव पीठमन्त्रजपेन वाऽदीप्यसे
त्यादिवक्ष्यमाणदीपमंत्रजपेन वा दीपं च तथैव
देहंवारयन् प्रदर्श्य पुनरपि त्रिलीनजलं दत्वा दी
पमुद्राबन्धनमन्त्रेणाप्राग्नानमस्नानोक्तविधिनाप्र
दर्शयेत् पुनस्तास्मिन्पीठे देवताविग्रहस्समभिवि

चार्विधापपकवारं मूलमंत्रेण पुष्पमाराध्य केवलं
मन्त्रविग्रहरूपं संभाव्य तस्मिन्देवतां समावाहयेत्
नत्रावाहनविधानमुच्यते त्रिवारं प्रणवपूर्वकं
जितं ते पुंडरीकाक्ष नमस्ते विश्वभावन सुब्रह्मण
नमस्तेस्तु नमः पुरुषपूर्वज इत्यनेन प्रणवपूर्वकं
मूलमन्त्रमुच्चरेत् अनेन मन्त्रेण वैष्णवदेवतामावाह
पुष्पहस्तश्चात्मनः सम्मुखमावाहयेत् शैवदेवतावा
हनं चेत् त्रिवारं प्रणवपूर्वकं नमोस्तु स्थाणुभूता
यज्योतिर्लिंगामृतात्मने चतुर्मूर्तिवपुः छायाभा
सितांगाय शंभवे इत्यस्य मन्त्रस्यान्ते प्रणवपूर्वकं मू
लमन्त्रमुच्चरेत् अनेन मन्त्रेण आवाहयेत् विनाय
कं चेत्स्वेष्टदेवं त्रिवारं प्रणवपूर्वकं गणानां त्वाग
णपतिमित्यृगन्ते प्रणवपूर्वकं मूलमन्त्रमुच्चरेत्
अनेन मन्त्रेण गणपतिं समावाहयेत् दौर्गं नाम
स्त्रिवर्णामित्यृगन्ते मूलमन्त्रमुच्चार्यावाहयेत् नम
स्ते त्र्यम्बकात्रे भं भगवत् आगच्छ आगच्छ ओं मावाह
यामीत्युच्चार्य आत्मन आवाहयेत् तत्र प्राणोपवा
र मूलानां विनियोगलक्षणमुच्चयो रूपप्रकारेणालि
खिते। मूर्तिचतुष्टयमत्र विंबमंत्रीप्रकल्पनत्वाभिवा

पु.सं. हृदयन्तर्मंत्रविनिर्गमश्रीनाथत्रयस्यलवसंग्रहणोद्
४८ मार्थमुक्तोपचारेणतन्निकृतिजस्मरोजातः इत्रीयदे
48 तनकलांविरहय्यवेधानारेणवात्मनिपरेक्रवेतो
विलाप्य मन्त्रात्मनापरिणमय्यमधीत्समंत्रध्यागच्छ
श्रुम्मसमभिधायतनौंजलिस्थआवाहयामिमन्त्रना
मूर्तनगंधपुष्पनैवेद्यनार्यनत्रपादस्यमंत्रमूर्ध्नो इतितत्रा
वाहनभावनाप्रकारः कल्पांतरोक्तः कथ्यतेनल
गेधपुष्पादानानन्तरंजलैगृहीत्वास्वहृदयकमल
स्थितंदेवमंजलिपुटंयामरूपप्राणवायुमार्गेणग्
मध्यमंत्रयप्रकृतविज्ञानेनसर्वकंत्रलंवधीनीत्वाहृ
दयपर्यन्तमवरोप्यप्राणवायुनामरूपध्यानलावा
हृष्याविग्रहमूर्धिदेवतामावाहयेत तत्रावाहनविध
येमन्त्रदेवताप्रकाशिकायामुक्तः स्थंडिलेनियमेवं
स्मान्यनिमायांहुत्वाहुतम् वलायामवलायम्यशाल
ग्रामशिलास्ववानकन्नर्धमिहावाहयमुखेसर्वमेव
ननु इतिपवमावाह्य आवाहनमुद्राः प्रदर्शयेत् आ
हनमुद्राप्रकारः कल्पान्तरोक्तप्रकारेणलिख्यतेतत्रा
वाहनमुद्रास्थापनीमुद्रासन्निधाननमुद्रासंरोधिनीमु
द्रासमुखीमुद्राप्रार्थनीमुद्रा इत्येवंषड्विधावाहनादिमु

द्वादशान्तन्यकाराः कथ्यन्ते हस्तौ न प्रांजलीकृ
त्वानामिकामूलपर्वणोः अंगुष्ठौ निक्षिपेत्संपुट
त्वावाहनीमता अथोमुखीतिय ... स्थापनीमु
द्रिकामता उच्छ्रितांगुष्ठमुष्ट्योः संयोगः सन्निधापि
नि मता पुनः प्रवेशितांगुष्ठामेव संरोधिनीमता मुष्टिद्वय
स्य निर्गतांगुष्ठौ समुखीकरणपरमम् संश्लिष्टाउच्छ्रितौ
ऊर्ध्वानुमेयं संमुखीकरणम् द्विकाँ प्रसृतांगुलिकौ हस्तौ मि
थश्लिष्टौ च संश्लिष्टौ ऊर्ध्वानव स्वदये सेवमुद्राप्रार्थ
नि संज्ञिता सर्वासां देवतानां वषट् मुद्रा प्रदर्शनेन स्मृताः
इति नत्र तेन मुद्रा प्रदर्शनेनावाहितो भव स्थापितो
भव स्थापितो भव सन्निहितो भव सन्निरुद्धो भव संमुखो
भव प्रसीदेत्येवमुच्चैरपवेसर्वदेवतावाहनेऽपि इमाः
षण्मुद्राः प्रदर्शनीयाः पुनर्मूलमंत्रेण त्रिवारं व्याप
देवतां सकलीकृत्य पुनर्मातृकान्यासः कर्तव्यः न
इत्यं क्रमदीपिकायाम मलं कृतं त्रज स्रमादित्य
प्यभिवारयेत् पदन्यव्यमतः सकलीविधायक
लशास्त्रममुद्रं विमर्शान्तनमन्त्रविन्यसनेति पुनः
पञ्चतन्वामं संकुर्यात् तन्यकारश्चाने ये नमः परा
यपरमेष्ठात्मने वासुदेवाय नमः यं नमः परायपु
रुषात्मने संकर्षणाय नमः रां नमः परायविश्वात्म

प्र.सं. नेप्रद्युम्नायनमः वेंनमः परायनिवृत्त्यात्मनेऽनिरु
४९ द्धायनमः लंनमः परायसर्वात्मनेनारायणायनमः
49 पतेमूर्द्धास्यहृदयगुह्यपादेषुन्यस्यततः क्ष्रौंनमःपरा
यकोपतत्वात्मनेनमः नृसिंहायनमः इतिदेवताविग्रहे
व्यापयेत् नउक्तंचक्रमदीपिकायांप्रथपरमेष्ठिन
मीसौविश्वनिवृत्येचसर्वइत्यपनिषदः न्यसेदाकाशा
दिस्थानस्थानवोषोपरवलाणिकैः सन्तेवः वासुदेवः
संकर्षणः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धकः नारायणाख्यक्रमशः
परमेष्ठ्यादिभिर्युतः ततः कोपतत्वंक्ष्रौंबीजयुक्तंनृ
सिंहन्यसेत् सर्वगात्रेषुतत्वज्ञः क्रमेणानितत्वात्म
कान्यासः उक्तः समानिष्पकृत् विंवमूर्त्यादिपुस्यादि
ति॰ शैवन्यासः ह्रौंनमः शिवायशान्त्यतीतात्मनेनमः ह्रैं
नमःशिवायशान्त्यात्मनेनमः हूंनमःशिवायविद्यात्म
नात्मनेनमः ह्रींनमःशिवायप्रतिष्ठात्मनेनमः क्षौंनमः
परायपौरुषीशक्त्यात्मनेनमः शैंनमःपरायविश्वरूपा
यशक्त्यात्मनेनमः ॐ ह्रांनमःशिवायनिवृत्त्यात्मनेन
मः स्थानानितेवैष्णववत्तत्ववत् गाणपत्येषेनदेवत
त्वेदैवीनक्षौंनमः परायप्रेरकशक्त्यात्मनेनमः वैंन
मः परायनिवृत्तिरूपायाद्यशक्त्यात्मनेनमः लैंनमःपराय
सर्वरूपायशक्त्यात्मनेनमः इतिप्रनरस्तनमूलमन्त्रा

क्लोत्तरन्यासपदन्यासादींश्च कृत्वा पुनस्तद्दिशा।
नोक्तपंचांगं वा षडंगं न्यासं वा दर्शांगं वा न्यसेत् दशा
गन्यासप्रकारस्तु यथा तंत्रगोपालकदशाक्षरीमंत्रे
णऊर्ध्वान्तगौं हृत् पीं शिरः जं शिखा नं कवचं वं नेत्रं
लं अस्त्रं स्वं भां पार्श्वाभ्यां नमः यं कटिभ्यां नमः स्वां पृष्ठाय
नमः हां मूर्ध्ने नमः इति तन्त्रे क्रमदीपिकायां मन्त्रो
ऽयं दशाभिरूपेतस्तद्वदेवाङ्गैर्वंगानां दशकं सुदीरितं
नमोऽन्तं दृक्छीर्षतं दक्षिणावामतद्भवमनेत्रमस्तं पार्श्व
द्वंद्वं कटिपृष्ठमूर्द्धसु तेऽष्टतिश्चनः। क्रऋषिच्छंदो देवतां
कृत्वा उपचारानर्पयात् तत्र षोडशोपचारा दशोपचा
राः पञ्चोपचाराश्चेति त्रिविधाः समोपचाराः तान्क्रमे
णाहदेव आसनस्वागतेमार्घ्यपाद्यमाचमनीयकंम
धुपर्काचमनस्नानवसनाभरणानि च गंधसु
मनोधूपदीपनैवेद्यवंदनानि प्रयोजयेदर्चनाया
मुपचारास्तु षोडशा कालिकापुराणे आसनं पाद्यम
र्घ्यं च ततश्चाचमनीयकं मधुपर्कस्नानं नलेवस्त्रं चैव
नभूषणं पुष्पं धूपं च दीपं च नैवेद्यान्नमतःपरं नैवेद्या
चमनीयं च वंदेद्वहेणनमस्क्रियाः। एते षोडश निर्दिष्टा
उपचारालकसर्वतः पुष्पपर्यंते उपचारान्दत्वा षडंगेने
स्नानयेत अर्घ्यपाद्याचमनकमधुपर्काचमनान्यपि गंधा

पु.सं. द्यो निवेद्यास्ताउपचाराद्दशक्रमात् गंधादिकानिवे
५० द्याञ्चाष्टप्नाणं पंचोपचाराविकासपर्य्यायास्त्रिविधाः प्रोक्ता
50 स्तासामेकां समाचरेत् अर्घ्याद्युपचाराणां द्रव्यमुच्यते
गंधपुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपाः दूर्वा चेति क्रमा
दर्घ्यद्रव्याष्टकमुदीरितं पाद्यं श्यामाकदूर्वा च विष्णुक्रां
ताभिरीरितं जातीलवंगकंकोलैर्मतमाचमनीयकं
मधुपर्कं च सतो इंद्रपिप्रोक्तं मनीषिभिः मुद्राभिर
द्भिर्विहितं पुनराचमनीयकं चंदनागुरुकर्पूरचोरकुं
कुमरोचना जटामांसी कपिगृनाशकं गंधाष्टकं वि
दुः चंदनागरुह्रीवेरकुष्ठकुंकुमसेव्यकः जटामांसीमु
रमितिविष्णोर्गंधाष्टकं स्मृतं चंदनागरुकर्पूरतामा
लजलकुंकुम शीतलाष्टकमंशुक्तं शैवागंधाष्टकं
स्मृतं चंदनागरुकर्पूरपंकं गंधमिहोच्यते द्रव्याल
भे प्रदातव्या जातिनालोकइलाः भ्रमाः तंडुलास्त्वविपे
त् नेपुद्रव्याभावे तत्स्मरन् अतिचनलस्योपकेत
जात्याकेनक्याकरवीरकोशल्लानि दशपुष्पाणि
नघारकोत्पलानि च उत्पलानि च नीलानि कल्हारकुं
मुदानि च मालतीकुंदमंदारनंद्यावर्तादिकानि च सुग
धानि सद्रूपाणि स्वागमोक्तानि यानि च मकुलैः पति
नैर्म्लानैर्जीर्णैः कांजनद्दूषितैः। आघ्रातैरंगसंस्पृष्टैः प

पुष्पैश्चनार्चयेत् सगुग्गुल्वगुरुः धीवमितात्मम
धूपं दत्तैः साराङ्गारविनिक्षिप्तैः मंत्रीनीचैः धूपयेत्
नीचैरिति देवतायाश्चाधः प्रदेशइत्यर्थः गोसर्पिषावा
तैलेन वर्त्याचलघुगर्भयादीपितेन सर्वभिस्तुदेदीपमु
च्चैः प्रकल्पयेत् । उच्चैरिति देवताउच्चप्रदेशइत्यर्थः स
सितेन सगुडेन पायसेन च सर्पिषासितेनापदंशाकद
लीदध्याद्यैश्च निवेदयेत् एतैर्द्रव्यैरर्घ्यादयोदातव्याः
नत्वार्घ्ये त्वशिवमिम धुपर्कमुखिपवमुपचारान्दु
ह्मैर्दैवैः साकं भूषणानंतनलैरेवतनदेवताचनर्घ्यं
नमोत्र पूर्वकं विस्लावेतमः । आसनं समर्पयामीत्या
दिप्रकारेण दत्वा पुनर्गंधाद्युपचारान् स्वरूपेणैव दत्वा
न् नमस्कारउच्यते प्रथमं मूलमंत्रेणान्नैरेवावाहं मू
लदेवतां समभ्यर्च्य किरीटगंगानदादिभूषणानु
धांगमंत्रैर्वर्णान्समभ्यर्च्य पुनरावृतिमंत्रैस्तनदाह
त्रिदेवतामेकैकवारं जलेन समभ्यर्च्य पुनर्गंधैश्चाप्ये
वमेव मूलदेवतां समर्चनाभिवारदएकमाहुतीश्च म
मर्पयेत् पुनः पुष्पैश्चाप्येवमेव समभ्यर्च्य पुनर्मूलमं
त्रपुरःसरं स्वाहांतिमंत्रान् सर्वान् जपन्वा एवमीन्यादि
वक्ष्यमाणामंत्रैर्जपन्वा गंधादिभिः समर्चितघंटावाम
करेणवादयन् पुष्पं प्रदर्शयेत् । पुनः सर्वैः सर्वीन मंत्रा

प्र.सं.
५१
51

ततश्च वक्ष्यमाणदीपमन्त्रेण पञ्चाङ्गं दीपं वादयन्
दीपं च प्रदर्शयेत् तत्र धूपदीपदर्शनानन्तरं च न स्मी
मेकैकवारं न लंघता अस्मिन्नेव पटले प्रागुक्तमात
स्मज्ञोक्तप्रकारेण धूपमन्त्रं च दीपमन्त्रं च ततः मन्त्रे ॐ धू
पं कल्पयामि ॐ दीपं कल्पयामीति प्रदर्शयेत् अथ क
मदीपिकोक्तप्रकारेणापि धूपदीपप्रदर्शनप्रकार उच्य
ते सारंगागैर्यृतविलिभिर्भृतैः संविकीर्णैर्गुग्गुल्वा
द्यैर्घनपरिमलधूपमापाद्य मन्त्रेणोदयाग्नीवेदैर्जनमथ
नायापरेण च दीप्ताग्निं गंधाक्तनजकुसुमकैरर्चयित्वा
वादयानः तद्दीपं प्रभिरहतसंतिलकधृतवर्त्यादी
मस्त्रप्रयाति विशदधीः एवं धूपं दत्त्वा ततः पुष्पा
ञ्जलिमपि विधायार्घ्यपित्वाचपात्रं सावामं कल्पमेत
विपुलस्वर्णपात्रे न्निवेद्यमिति एवं धूपदीपौ प्रदर्श्य
पुनर्निवेद्यं समर्पयेत् अथ सकलदेवतानिवेद्यवि
धिं क्रमदीपिकोक्तप्रकारेण वक्ष्ये॥ दत्त्वा पुष्पाञ्जलिम
पि विधायार्घ्यं पित्वाव(णा)यं सावामं कल्पयन् विपुलस्वर्ण
पात्रे निवेद्यं सरभिनवेणाज्यपदविषामसितेन समास
मम्रपदंशकैरुचिर द्व्यादिविविधरसैः दधिनवनीततक्र
तनत्रितोत्पलसवलीकामृतगुड नारिकेलकदलीफ
लपुष्परसैः सनालिकाम्रसंयुक्तानितमदरिसद्रिक

याभिरस्यवापश्यज्ञोयपविशेषाष्ठितमग्निदेशोसंदस्यवा
मकैश्चाधरमाभिमुखामिश्रामस्तीकृतमध्याभिमशान्त्रज
प्यान् मन्त्रमहशः स्ववभिमहिकयापरिमुखामिवंपतरां
यम्रैविः हरिमथ्येदश्यकृतसवांजलिरास्यतोस्यविमेरहे
महः वीतिहोत्रदयितान्त मुद्रेरमूलमंत्रमथनिदिपेनले
गुर्वयेनदस्रनात्मकेंहविर्दामुद्रानामकुसमेमसगुहवन् निवे
दयामिभवतेजषापोदेंहविर्हवेत्रिवेघांष्णामुद्रायेस
वीर्ज्ञोमुनिनाख्यायाग्रामगुद्रावामदोदाविकचामलस
निभांप्रदर्शयन्दहिणेनप्राणादीनांप्रदर्शयेत् स्पृशा
निष्ठाप्रकनिष्ठिकेहेस्योगुष्ठमूर्द्धात्रणमेहमुद्रातथापरा
तर्जनिमध्यमेस्यादनामिकामध्यमिकेचमध्याग्रनामि
कातर्जनिमध्यमेस्यात्तदृचत्रंथी मककनिष्ठिकास्ताःस्या
त्वचमीतहदिनिमुद्रेश्चप्राणादिमुद्रानितमन्त्रमुक्ताःप्रा
णापानव्यानोदानसमानाः क्रमावर्णाशुक्लाःनाराधा
गान्तिवधनाः क्रमाख्येनस्वपेनमनवः ततोनिवेदयम्
दिकांप्रथानयाकरद्वयेस्पृशन्ननामिकांनिजंमरंजपत्
प्रदर्शयेदिनिदत्वापुंष्णांजलिमित्यादिभिवेदयविधिपुंग्या
नामयमर्षः तत्रपुष्यमसमिनिमधुस्वर्णपात्रेउपहविरा
यक्तदव्यंनिधायतन्तदर्शनमंत्रेणानलेनमंप्रोक्षतन्स
दर्शनमुद्रयाप्राक्षिप्रेत्रवपटलेउपविन्यासविधानेवस्यामा

पु.सं. णायाभिवन्द्यायं यामिनिवाग्भवबीजं मुक्तेन कोणेन प्रो
५२ क्तानन्तरमपरिणोष्ठपुनरग्निबीजेन वं वृद्धेनेन मुक्तेन
दोस्तानन्तरं दर्व्यं वेद्ध इति स्वधाबीजमुक्तेन वामदोस्तात्
ष्टुजमात्पुनर्मूलमन्त्रेण एकवारं दक्षिणेन स्पृष्टजमा
पुनः सुरभिमुद्रां प्रदर्शयेत् सुरभिमुद्राप्रकारं उक्तमनेक
रयोरंगुलीः संमुखं प्रन्योन्य... ताः कृत्वा वामतर्जन्या
ग्रदक्षिणाकनिष्ठिकां मध्यमाग्रेणावलितमभिमुखं संयो
ज्यदक्षिणतर्जन्या वाममध्यमामूलाग्रं संमुखं संयोज्य
वामानामिकाग्रेणावलितं दक्षिणाकनिष्ठिकाग्रमभि
मुखं योज्य दक्षिणानामिकया वामकनिष्ठिकाया मूला
ग्रमभिमुखं संयोजयेत् । पश्चात्सुरभिमुद्राप्रस्तेनामृ
तोऽमृतेवामृतेष्टिमृतवर्षिणि अमृतं स्रावय स्राव
य स्वाहा इत्यनेन मन्त्रेण सुरभिमुद्रां प्रदर्शयेत विवेयंप
विहाणं कृत्वा पुनस्तन्निवेद्यमर्पयेत् गंधस्यपुष्पाद्यैः पु
नरष्टविसर्पिमुद्ग्रैः समर्च्य दर्व्या तदक्षिणया मार्जितं पुन
कृत्वा पुष्पहस्तः समूलमन्त्रस्वाहाममुच्चरन् समादेव
स्य वामस्थाने समानीय निवेद्यं निक्षिपेत् पुनस्तं लं दत्वा त
दमृतात्मकं रक्तविवर्द्धयेत पुनर्द्वौ प्रज्ञासंगोपाय ततं कृतमा
स्त्वरन् इमं मन्त्रं जपन् निवेदयामि भवतेज्ज घाणेदं हवि
र्हरे इति जपन् पुष्पाणां तृष्टयाथ निवेदयेत । जघाणेदं

हविर्हृदे इत्यनेन तत्तद्देवाख्ययागो जपेत् पुनर्वामदो
ःस्थाग्रासमुद्रां विकचोत्पलसन्निभां प्रदर्शयेत् दक्षिण
हस्तेन प्राणादिमुद्राः प्रदर्शयेत् तत्प्रकारस्तूच्यते प्र
थमं स्वांगुष्ठाग्रेणाकनिष्ठिकाद्वयाग्रं संस्पृश्य प्राणमुद्रेति
मुद्राः पुनरंगुष्ठाग्रेणातर्जनीमध्यमाग्रद्वयं संस्पृश्य द्वि
तीयामुद्रा पुनरंगुष्ठाग्रेणानामिकामध्यमाग्रद्वयं संस्पृश्य
तृतीयामुद्रा पुनरनामिकामध्यमातर्जनिकाग्रद्वय
मंगुष्ठेन संस्पृश्य चतुर्थी मुद्रा पुनरंगुष्ठाग्रेणाकनि
ष्ठिकायाश्चिलांगुल्यग्राणि संस्पृश्य पंचमी मुद्रा एवं
प्राणादिमुद्रादिभिः प्राणाद्यर्पिकैः स्वाहान्तैः प्राणापा-
मादिभिस्तत्पश्चात्तो ॐ प्राणाय स्वाहा इत्येवं प्रकारैर्मुद्रा
भिः निवेद्यं कृत्वा पुनर्निवेद्यमुद्रां च अंगुष्ठद्वयाग्रेणा
नामिकाद्वयमध्यदेशस्पर्शनात् निवेद्य समर्पयामीत्यने
न मन्त्रेण निवेद्यं समर्पयेत् ॥ एवं क्रमदीपिकोक्तनिवे
द्यविधिः सकलदेवतानिवेद्यसाधारणं यत्र त्वाह मंत्र
मूलमन्त्रादिसर्वं तत्तद्देवतानां साधारण्येनीयम इति
विशेषः एवं निवेद्यं कृत्वा पुनर्दक्षिणभागे अग्निं समाधा
य तत्संस्कारं कृत्वा अग्निं संस्कृत्य तस्मिन्नग्नौ साध्यदेव
तां समभ्यर्च्य आसितास्तृतमिति तेन पर्णेन अष्टोत्तरश
हस्तेन तन्मूलमन्त्रेण प्रणवव्याहृतिसर्वकं व्याहृतिप्र

पु.सं.
५२

53

णावोत्तरं च वैश्वदेवहोमं कृत्वा वह्निस्थदेवतापीठस्थ
देवतायां संयोज्य समाप्य वह्निहोमं वह्निर्बलिं दत्वा पुनरा
गत्य पानीयमिदं समर्पयामीति पानीयान्तं दत्वा पुनः
सर्वं मुखवासानीतं नैर्जन्यं श्रवणात् मुखे योजयेत् पुनरपि ज
लं दत्वा निर्माल्यपुष्पैर्विशिष्टिकेनार्पितनैवेद्यशेषं समर्पये
त् शैवे वेत्। चण्डेश्वराय देवि गेचेत् चण्डिकायै इति विशे
षः एवं समर्प्य पुनरुत्तरतन्त्रं विसर्ज्य पुनर्गण्डूषादी
न् समर्पयेत् गण्डूषमिदं समर्पयामि दन्तधावनमिदं स
मर्पयामि गण्डूषमिदं हस्तमार्जनमिदं पादप्रक्षालनीयम्
पुनः श्रासनपुष्पार्घ्यं पत्त्रांपुष्पाञ्जलिकादि समस्तमखं मखो
बामाख्यतन्त्रात् प्रसादत्वाः पुनः प्रसंसन्नपूजां केवलमहत्तमै
वदातन्न हि पौलौरावरणमन्त्रैः सर्वे वर्णाः पुनरपि जल
नं पञ्चपारैः कुर्यात् तत्र केवलमूलमन्त्रेणैव संतर्पणाय
हे सर्वं निवेद्यविधिः प्रागेव विघ्नतमस्ततन्त्रस्वामसम
च्य आवरणदेवतासर्वाशप्रधानदेवतायां योजयेदिति
विशेषः पुनर्नीराजनोपचारान् समर्पयेत्। तत्कथं ताम्बू
लक्रमुककर्पूरचूर्णाद्युक्तताम्बूलं दर्पणान्यगीतवाद्या
दीनेतनाम सर्वकं समर्पयेत् तत्र प्रमनमण्ड्यायाः प्रागेव
राजनोपचारानकुर्यादिति पर विशेषः एतत्सर्वकमदी
पिकायामतं च ग्रथ्यसंस्कृतेर्नवरेमलपीरभिवालसमस्य

गामिहस्त्यहविंन्नद्यात् सिताज्यतस्रुतेनपयः परि
साधितेनसितदीधितिनाथेनार्वेमहत्संममाध्येहेमे
पुनर्वलिंदद्यात् राशिषष्ठनाथेभ्योनन्तरेभ्यस्तत
स्वकरणेभ्यः संपाद्यपानीयस्तथांसमर्प्यदवांमउहा
स्नमुखोष्ठिवासंनैवेद्यमहुत्पतिवेद्यविषकेनायह
स्वीमपलिप्यभूयः गंडूषदन्तधावनाचमनानस्र
लमज्ञ्यानलेपमखवासेकमाल्यभूषाः तांबूलम
प्यभिसमर्प्यस्तवाद्यनृत्यगीतैः सन्तममभिस्तनयता
स्तैवगयादिभिः सपरिवारंत्यार्ह्यमस्मैदत्वाविधा
यऊस्त्मांजलिमादरेणेतितत्ताजेोपचारान्सर्वान
पिद्व्यान्नामेजलीनैवसमर्पयेत् तनद्व्यलाभे
न्नेनद्व्येणोवसमर्प्ययेत् । तत्रधूपदीपकत्रवाम
वादिमन्त्राः सर्वदेवताविषयेपिसमानाः धूपदीपपंच
स्यालीदीपादपक्ष्मैवविषयाणवतत्रधूपमम् धू
पप्रदर्शनमन्त्रउच्यते धूरसिधूर्वधूर्वन्तमित्यादिनाधू
पंप्रदर्शयेत् उद्दीप्यस्वजातवेद इत्यादिभिश्रियामापति
मातयइत्यन्ते इत्यादिप्रदीपप्रदर्शनमन्त्रः सुर्वेतथा
चेन इत्यादिभ्राद्दणीयमानइत्यन्तेनधूपदीपप्रदर्शनमं
त्रईशानः सर्वविद्यानामित्यादिपंचमंत्रैः पंचवक्त्रेषुपं
दीपानप्रदर्शयेत् पुनरेतैरेवईशानादिभिः पंचधा।

पु॰सं॰
५४

54

न्किरीपान प्रदर्शयेत् हिरण्यपात्रमधोःमुखंददा
ति इत्यादिना मुद्रां ॐ भस्मदीपं प्रदर्शयेत् कषभेणाय
नाम हे इत्यादिजपामह्रीस्यंतेऋषभदीपमंत्रः नमो
ऽस्तु समर्पम्य इत्स्वासर्पदीपं प्रदर्शयेत् इत्यमम्स्कृत्र
वाम नुभीना इत्यादिश्रमयंनोऽस्त्कृ इत्यनं ख्त्रप्रद
र्शनमंत्रः राजाधिराज इत्यादिमन्त्रानाधनमः इत्यन्न
वामरमंत्रः वाधुस्तांश्रणेरस्कन्पजनमन्त्रम मूर्द्धानं
दिवोअरतिम्मितिदर्पणमन्त्रः यंवकमित्स्कभस्मना
मन्त्रः हृहन्सामतन्त्र इत्यकभस्मथास्यामन्त्रः नमश्रेन
देश्रुस्हेरोमहेदिव इत्यादिसूक्तैः प्रयोदेवानामित्यादि
सूक्तैस्स मन्त्रपुष्पंदद्यात् ईश्वरीविषये वेदंवीवावमन
नयंनेदेवा इत्यादिसूक्तैर्मन्त्रपुष्पंदद्यात् विलविषय
वेत चरणंपवित्रंविततेपुराणं इत्यादिसूक्तैर्मन्त्रपुष्पं
दद्यात् पुनःकिरीटमंत्रेणावपंवापुष्पांजलिमंत्रेणाव
पंचीकरणमंत्रेण तन्मूलमंत्रेणावपुष्पांजलिंदद्यात्
नेकिरीटादिमन्त्राः क्रमेणालिख्यन्ते ॐनमोभगवते
वासुदेवाय किरीटकेयूरः हारमकरकुंडलालंकृत
शंखचक्रगदाब्जहस्तपीतांबरधरश्रीवत्सांकितव
क्षस्थलश्रीभूमिसहितस्वात्मज्योतिर्हयदीप्तकराय
सहस्रादित्यतेजसे परमात्मनेनमः इतिकिरीटमंत्रः॥

यपंचपुष्पांजलिमंत्रः ॐ अं ॐ रजोपाधये स्थूलविराट्
शरीराय विश्ववैश्वानरात्मने सर्वजगत्स्रष्टे ब्रह्मणे सर
स्वतीसहिताय सर्वज्ञाय सदात्मने श्रसंगाखेडाह्वयाय
वीरसंविदे देनमो नारायणाय नमः शिवाय परमात्म
नेनमः ॐ उं ॐ सत्वोपाधये सूक्ष्महिरण्यगर्भशरीराय
तैजसमसूत्रात्मने सर्वजगत्पालकाय विष्णवे लक्ष्मीस
हिताय सर्वज्ञाय चिदात्मने श्रसंगाखेडाह्वयाय परोहंसं
विदे नमो नारायणाय नमः शिवाय परमात्मने नमः ॐ
मं ॐ तमउपाधये सोभमानानशरीराय प्राज्ञेश्वरात्मने
सर्वजगत्संहर्त्रे रुद्राय उमासहिताय सर्वज्ञाय आनंदा
त्मने श्रसंगाखेडाह्वयाय परोहंससंविदे नमो नारायणाय
नमः शिवाय परमात्मने नमः ॐ ॐ ॐ गुणत्रयोपाधये
व्याकृताव्याकृतशरीराय प्रत्यग्ब्रह्मात्मने सर्वान्यति
स्थितिसंहारकर्त्रे सर्वेश्वराय मूलप्रकृतिमायासहिता
यसर्वज्ञाय सच्चिदानंदात्मने श्रसंगाखेडाह्वयाय परोहंसं
विदे नमो नारायणाय नमः शिवाय परमात्मने नमः ॐ
निरवद्यनिर्गुणाशीर्ष्णशरीराय संगप्रत्यगद्वयाय स्वभा
सावभासितकृत्स्नाया संगबोधाय सच्चिदानंदात्मने श्रसं
गाखेडाह्वयाय परोहंससंविदे स्वबोधधर्मास्थिता नष्ठब्रता
यनिरालंबनविद्याधारीने महोदयाय नमो नारायणाय न
मः शिवाय परमात्मने नमः इत्येवं पंचपुष्पांजलिमंत्राः

पु॰ सं॰ अथ पंचीकरणपुष्पांजलिमंत्राः कथ्यन्ते ॐ पंचीकृ
५५ तपंचमहाभूतानि तत्कार्यं स्थूलविराट् शरीरं तद
भिमानिनं विश्ववैश्वानरात्मानं जननोपहाररूपेण
अकारवाच्ये ब्रह्मणि उपसंहृत्य तमपि तल्लक्ष्यं परब्रह्म
णि आनन्दनारायणाय शिवाय परमात्मने नमः ॐ अपं
चीकृतपंचमहाभूतानि तत्कार्यं समष्टिं हिरण्यगर्भ शरी
रं तदभिमानिनं तैजसं सूत्रात्मानं वरायोपहाररूपेण उ
कारवाच्ये विष्णावुपसंहृत्य तमपीत्यादि नमस्यन्ते
ॐ भगवन्सुषुप्त्युपहाररूपेण मकारवाच्ये रुद्रे उपसं
हृत्य तमपीत्यादि नमस्यन्ते ॐ भगवान् भयोपहार
रूपेण बिंदुवाच्ये ईश्वरे उपसंहृत्य तमपीत्यादि नमस्य
न्ते ॐ भगवन्दीपोपहारात्मना संहृतं तदुच्छृतं नमस्तं सर्वं दी
पोपहाररूपेण नादवाच्ये सदाशिवे उपसंहृत्य तमपी
त्यादि नमस्यन्त्यम ॐ नैवेद्योपहारात्मना संहृतं तदुछृ
तं तत्सर्वं नैवेद्योपहाररूपेण शक्तिवाच्यभूतायां पर
संविदि परशक्तौ उपसंहृत्य तमपीत्यादि नमस्यन्ते ॐ
नमष्पात्वं सम्पदे परमेश्वरे उपसंहृत्य तमपि तल्लक्ष्यं प
रब्रह्मणि ॐ तत्सत् नारायणाय परमात्मने नमः एवं म
मभिः पंचीकरणमंत्रैः पुष्पांजलिं कुर्यात् अथ पुष्पा
नलिमंत्रप्रसंगात् पुष्पांजल्यर्थं सालग्राममंत्रोपि लि
ख्यते साध्यनारायण ऋषिः अनुष्टुप्छंदः लक्ष्मीनाराय

णोदेवता श्रीबीजं ह्रींशक्तिः सौः कीलकं मम सर्वा
भीष्टसिध्यर्थे विनियोगः ॐ नमो भगवते हत विस्न
वशिरः सालग्रामनिवासिने शिखा सर्वाभीष्टफल
प्रदायक कवचं सकलदुरितनिवारिणे नेत्रं सालग्रा
माय स्वाहा ध्यानं तडित्प्रभं तपनकोटिभिरञ्चवकं
कौमोदकीदरविराजितपाणिपद्म लक्ष्मीमहीसहि
तमानतविचित्रभूषणानायुधानां कपिशवाससमाश्र
यामि ॐ नमो भगवते विष्णवे श्री सालग्रामनिवा
सिनी सर्वाभीष्टफलप्रदाय सकलदुरितनिवारि
णे सालग्रामाय स्वाहा इति मंत्रः अनेनापि सालग्राम
मंत्रेण सर्वं वेष्णव जपहृजादिषु पुष्पांजलिप्रदशा
ग्रंजपस्थकर्तीव्यः ततन्मत्र सानिध्यार्थं एवमूलमं
त्रैः पुष्पांजलिं कृत्वा स्तुत्वा प्रगुपदेशविधाउकेन
प्रकारेण अष्टांगादिनमस्कारं कृत्वा प्रसन्नार्घ्यमिदं
समर्पयामि इदं समर्पयामीति प्रसन्नार्घ्यं दत्वाथ नमु
नकोदकेन स्वात्मानमर्पयत्न नचरणांजन्मलेब्रलेको
दकमनुस्मादनः सर्वं प्राणावृद्धिदेहपर्माधिकारतः ना
यन्त्वमसि पुस्यावस्थास मनसा वाचा कर्मणा हस्ताभ्यां
पद्भ्यामुदरेणशिस्त्रा यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्म
र्पणं भवतु स्वाहा मां मदीयं च सकलं श्रसमत्वामिने हरब

प्र.सं. येसम्यगर्घ्येशंतस्मात् इति तत्र हृद्ये इत्यत्र ततदेवता
५६ न्तस्मारणायोजनीयम् एवं कुल्लकोदकं दत्वा अग्रे मन्त्रकृत्य
56 वायत्तेनयत्नमित्यचामतजले शंखे नीराज्य तज्जलेन शंखे
मध्येस्थितत्रोयंभ्रामितंकैशवोपरिभ्रगलग्रंमन्त्रग्राणां
वाह्मनहत्याभ्रतदहेन इति मंत्रेणानमानंसंप्रोक्ष्यां अकाल
मृत्युहरणं सर्वव्याधिविनाशनं सर्वपापक्षयकरं विष्णुपा
दोदकं शुभं इति तीर्थं स्वीकृत्य विभक्तितल्लक्ष्म्यादिप्रसादं
स्वीकृत्य ब्रव सावाधं सर्वं यामीत्यव सानार्थं दत्वा पुनर्दे
वतायांगाख्यांगरक्षादिके कृत्वा पुनः सगंधपुष्पाक्षतः
सर्वोत्का वाहनमंत्रस्तु कातदत्रे भगवन्नमस्व हस्ते
भगवन्न शुद्धामयामीति स्वात्मन्युद्धस्य सव्यांगरक्षा
दिकं न्यसेत एवं सुतामासामान्यक्रमः अथ मातृकामंत्र
स्य प्रयोगविधिं वक्ष्ये वर्गस्वराद्यंशाः क्रमेणाकलयेन्न
जनतात्मात्मसुः इति चितरूपकमिदं साधकसर्वार्थदायि
सततं स्यात् अस्यार्थः वर्गस्वराद्यंशा इति वर्गांशाः स्वरां
शाद्यंशा इति यत उक्तं भवति वर्गाणां इत्यनेन काविवर्ग
स्य सूर्यात्मकत्वादादित्यांश इत्यर्थः तेन द्वादशकलात्मक
त्वात् सूर्यस्य द्वादशांशांश सूर्यात्मकं हिरण्यमुक्तं स्वरांशास्य
चांद्रमसत्वान् चंद्रमसः षोडशकलात्मकत्वात् षोडशांशं चं
द्रात्मकं रजतमुक्तं यादिवर्गस्य वह्न्यात्मकत्वात् वह्नेर्दशक

न्मकत्वानदर्णार्णांवन्नात्मकं तामुमुक्तन्नत्रपणाह्य ।
षोडशांशामेणार्हक्व्यतेसर्वदादशांशांहिरण्यंषोड
षांशंजतंदशांशांतत्नेवत्राकीक्कन्पर्वितमेगुलीय
कमभिषेककलशप्रतिधापनमेणलीडथार्वणांवोक्त
फलदायिइति तत्रमादेत्न· स्वाः षोडशविद्यातांःस
र्णांस्नपंचविंशतिः व्यापकादशनेकामयनयमेद्रदारि
तः षडिंमहदस्मंजप्यश्शांतांजहूयानतः तर्मांसेपा
नयन्मंत्रीसमभिषेद्वंसंख्यायाध्वंसंख्येषोतवसंख्ये
स्वर्णः निविद्याःकृंभेताम्रहामभिषेकोक्तवत्मनाध्रा
वाह्यहवनयेदेवीमुपचारैः समाहितः अभिषिंचवि
नीत्मायदद्यात्तामुद्रिकागुरू प्रयोगामंत्रीवारमेभः
परिजप्यमनयापिवेदिनादावपिवेदिनादावपिविघ
याम्यधीः अनेनमन्त्रकोपिकविनर्गर्वितः यशांचकीर्ति
लभतेर्कमासतः इतिपत्नयामात्रकपेत्मर्णः अस्य
मोपदेशः स्वपदेवताविग्रहोभूतालिपिपयेजलमा
दायपैंत्क्लीमेः ऐंवदवदवाग्वादिनीस्वाहा श्रींमेः
क्लीपैंपवंपकेकवर्णाह्यग्रकारादीहकारांतम
विंदकंजपितानकारायकारांतेविसर्गांतेनन्यास
विन्दुसर्गमादिंतांतंजपितापिवनवर्ण्याकारंकृत्वा
वहदलपत्रेषुवर्णातांदीपपिगावहीर्मिधायपनत्रि

प्र॰सं॰
५८

57

वार्षदिनशः संवत्सरपर्यन्ते घिवेदितव्यः प्रयोगान्तरं
कमलोद्भवौषधिरेवचयापयमाव॰ क्रमथ्यमधि
रधिश्रुतनाभिजनममन्त्रनादिनशोलिखितांकविर्भवति
वत्सरतः कमलोद्भवौषधिः वाल्लीववाग्रस्यार्थः वाली
रसेस्वममानेलोवंमर्दयित्वास्वतन्त्रथ्यांशांववांवनिष्पीड्य
निभिर्हिनैः क्वकथनपाकसिद्धंमपिरनयामातृकया
अश्रुतनंसंवत्समभिजनमंप्रतिदिनेमात्रयालिखितांसंवत्स
राक्रुविनत्वसिद्धिः प्रयोगान्तरं वर्णौषधपाक्रिनाभिःके
लशाममलधीराहृतवयितापुरातनेनाभिषिवेदशशत
परिजमेनपंवापिमार्गोसस्यानेर्थ्यदिराभूः प्रथमके
विपशोविष्वसंवादनुक्तोनारीवंध्यापिनानागुणगण
मिलंयपुत्रवर्ण्यप्रसूते मूस्यार्थः। अत्रैषवस्यमाणा
भिःपंवाशद्दशौषधीभिःक्वथितकषायपूतलेनवाके
वलंनिष्पीड्यनइसेनवाकलशमापूर्यमातृकाविधा
नेनसंपूज्यसहस्रसंख्यमातृकांजमानेनकलशेन
दिनशामासपर्यन्तेपंकेविसृजषममभिषिंचेन मत्
कफलवानस्यात नारीवेन्ताथुतरूफलवतीस्यात्।
अन्यस्कूमत्र वर्णौषधिविनिर्मितमत्रवर्णस्समंख्य
गुलिकानांधारणंविलेपनत्राभिः पुनाक्काप्यजलैः
स्नानन्नइस्मधारणंकुर्यात्। नेनविधानेनसिद्धयोंसि

सिद्धिर्भवति अपरेषामोषधीनां नामान्युच्यन्ते तानि च
स्मिन्नेव ग्रन्थे प्राक्तनतृतीयपटले उक्तानि येषां तावत्सा
द्दैर्वा कुष्ठलिख्यते चंदनं चंदनागरुकर्पूरोशीरंरग
नलघुसरणाः नक्कालजातिमांसीमरुवोग्रंथिरोचना
पद्माः पिप्पलबिल्वं गृहाकणातृणाकलवंकाककुंभवे
[illegible] सोडुंबरीकाश्मीकाश्यिरीजदरवृश्चिकमसूर
शिखलताग्निमंथसिंहीकुशाद्दर्भोग्रकुलदरवृक्षी
रोहिणतुंडुकबृहतीपाटलिविदाजलसपामार्गाःश
नमखलनाहिवेफोविल्वकांतीमुसल्यथीजलिनीद्वा
प्रीदेविमहेनपेवलस्मीसदाभद्रामुदीनामितिक
थितावर्णानांक्रमवशाद्देशोषधयः गुलिकाकषायभ
सितघृभरतोविवलसिद्धिदापीन्यः सनामासौषधीनां
मालितनदेशभाषयागुरुकम्बवादेवग्रामव्यानितथा
पनात्पनाप्रसिद्धानांनामानिलोकप्रसिद्धपर्यायना
स्नावोच्यन्ते तत्र कुंदनं रक्तचंदनं रोगः कुष्ठं उशीरंरु
माविणिजलंन्हीवेरंमुस्तंकुंकुमंग्रंथीतिग्रंथिपर्णि
रोचनेतिगोरोचनापत्रेतितमालपत्रंपिप्पलीत्स्वन्यः
रोहिणः वटः चित्रेतिवन्हिः कोटवेलिः द्विवेफः भृंगि
राजः मधु यावकंमुसलीतिवाराहीतिल्यनाख्यः मिरि
कांडेकनारितत्रआदीनामिति प्रकारादीनामित्यर्थः

प्र.सं. नत्रकारषकारयोः प्रागेव कथितो विशेषत्वात् नकारेण
५८ युक्तं नांगीकृतः एतदुक्तं भवति उपर्युक्तास्मिं ल्लंत्रेये मन्त्रा
उपदिष्टाः तेषां त्रतद्वर्णौषधानि तत्तदत्तरसंख्यामानेन
58 संगृह्य ऊटिकाकषायभस्मितभेदैरभिषेकधारणादी
निकुर्यात् सुश्रुतेनासामेव वर्णौषधीनां नामानि स्वरूपेणा
पि लिख्यन्ते अंदनमिति नलदं नेऊं चंदनमिति शमम
आगारधूम इति आकिलकर्परमिति नदेवदारुमिति लां
पिच्छवेदो गान्धि इति पोकं टनीरकोटजलमिति व हिवेरमुस्
गामिति ऊं कुमय्यं तक्कोलेमिति तक्कोलपिप्पलीमूलजा
तीतिति जातिकाय मांसी तिजटामांजिन्न पुत्रमिति मुर
संज्ञमेव वाचोर इति कस्तूरी मंजलगृथीनि पिप्पलीमू
लं गोरोचनेति गोरोचनं पत्रेति पश्चिलैपिप्पलमिति
अवरघुविल्वमिति तत्संज्ञमेव गुडाफणाइतिनिरुवाहुंपि
पान इष्यिवंजमिमिसौ विल्लतोमयैः दरष्ठ्यीतिशं केऊ
ष्यिमस्रवाशिवेति तत्संज्ञकमूलकविशेषः सप्तदङ्गतिउ
च्छिलस्मार्गिमयेति मुत्रैसिंहीतिकण्टकनीरिऊपाति
ऊणापुलूदर्भेति नागपुलक्कुसदरष्ठ्यीतिवस्रपुष्का
कं कृणाप्रस्वीहिरामिति श्रालडुंदमिति वाकेहस्ततीति
कताटिपाटलीति पानविचित्रकिति कोड़ुविलिमुष्य"
"रंडपंत्रन्नलसीति प्रभिद्दन्नलसीऋष्यामार्गमितिनाप

रितिप्रातमवलंबेननिहृलोमक्कलवैकन्दुढेकातान
ह्विवेफेतिकविशाबेकन्निविसर्गाक्षान्तानिनत्संज्ञमेव
मुसलीतितिलप्यतैश्रंज्ञलिनीतिवालनुडिलऋवैति
मुचकंपलस्त्रीदेवीतिश्रीदेविणेकारेनैतामऽतिपड
मातिष्युल्लक्ष्मीतिनलनातिसहाभेदेतिपिवपीलो
श्रुष्यमातृकायाः प्रयोगानंतं स्राधारायछकिविंदून्यि
लायावकेमूर्द्धेंडयसंत्याः प्राभायाः दाघान्नार्णानुपान
येवन्हिमोमग्रानाम्नेत्रोमृच्यतेवेगाज्ञातैः स्वस्मार्थः मृ
लाधावेजपाऊसमसंकाशस्फुरद्वनावाकारंहीकारंविवि
न्मतस्माकंटनादसमावेशात्तत्रादमुस्याप्यसोपुमत्रे
नवर्त्मनासूक्ष्मविसतन्तुनिभंमूलकवर्णात्रेनादंद्वादशा
लनीत्वा मन्त्रभावेशात्तङ्कतवहलस्थाधारमयंलका
यंजविंवमध्यगानमात्रेयन्नमंडलेनापिवास्यतोवेष्टितं
निस्वलंमुक्ताफलसदृशंपाकेयतेजमास्थ्यैवमध्यतं
प्रोतमंदनिष्पंदमानंमूलाधारेणाकेयविंदुमंदष्टसंस्थ
प्युत्रनलहत लकारंवहकाराघकारान्मानपिसर्वान
क्रमेणमौक्तिकमालामिवान्तरमंपीमालामिवस्याप्य
क्रमेण पुनरकारादीन् हकारान्तांवर्णान् वर्द्धमानान
संवित्यमातृकांजपेत एवंप्रतिलोमानुलोमजपनंःम
न्कंभ्याप्यमानंनिजंशरीरंवास्यतस्याग्निनावेष्टितंस्मर

प्र.स.
५९
59

नाभिमध्यस्थंध्यायेत।इतिप्रयोगात्तत्रांकलाः कलाना
दमयावदित्यज्ञाः कचादिवर्णान्तमवाहृतादिकृत पर्यादि
कान्तमातरज्ञाश्चविंदुज्ञाः क्रमादनन्तावधिकाक्षादि
कान्त ऊर्ध्वाकलाभिरामिर्मन्वीदिनशास्त्रनैा तथान्यासं
माविध्यकृत्यमर्थः प्रतिमाकलणादिषुप्रविलेयः अने
नश्लोकद्वयेनप्रणवकलान्यासउक्तः तत्रकलाः कला
इत्यत्रप्रथमकलाशब्देनअकारादिषोडशस्वरकलाउ
क्ताः द्वितीयकलाशब्देनवर्णशक्तिभूताः प्रणवस्यनाद
कलाः षोडशोक्ताः अजाइत्यनेनप्रणवस्यअकारकला
दशोक्ताः उमवाइत्यनेनप्रणवस्यउकारकलादशोक्ताः
मातरजाइत्यनेनप्रणवस्यमकारकलादशोक्ताः विंदुमा
इत्यनेनप्रणवस्यविंदुकलाश्चतस्त्रउक्ताः अनन्तावधिका
इत्यनेनप्रणवस्यनादकलायाः षोडशसंख्याकायाः अंतां
कलांअनन्तायेनमः इत्येतांकलांपुनरप्यन्त्यवर्णान्तका
वर्णासहयोजयेदित्यर्थः अत्रायंत्रोपदेशः प्रथमंसविंदुषोड
शस्वरवर्णैकैकपूर्वकंनादकलाभिः षोडशभिःप्राकृशो
क्तमातृकान्यासस्थानेषुन्यस्तव्याः पुनः कवर्गचवर्गवर्णैके
कपूर्वकंप्रणवस्यअकारकलादशमातृकान्यासोक्तस्था
नेषुन्यस्तव्याः पुनः टवर्गतवर्गवर्णपूर्वकंप्रणवस्यउकारक
लादशपुनः पवर्गयादिपंचवर्णपूर्वकंप्रणवस्यमका

रकलादश: पुनः षादिवर्णाविन्तष्टयपूर्वकं प्रणवस्य
विंदुकलाश्चतस्रः पुनः मंत्यवर्णपूर्वकं प्रतन्त्रांपेन
मइतिमोकलाज्वत्यमेत एवं मातृकान्यामोकस्या
नेप्रुत्यमेदिति अथप्रणवकलाउच्यन्ते सृष्ट्यै ऋध्यै
स्मृत्यै मेधायै कान्त्यै लक्ष्म्यै द्युत्यै स्थिरायै स्थित्यै सिद्ध्यै
इमाअकारोत्ता दशकलाः जरायै पालिन्यै शान्त्यै ए
श्वर्यै रत्यै कामिकायै वरदायै आल्हादिन्यै प्रीत्यै दीर्घा
यै इमाउकारकलादश तीक्ष्णायै रौद्र्यै भयायै निद्रा
यै तंद्रै क्षुधायै क्रोधिन्यै क्रियायै उत्कार्यै मृत्युवे इमाम
कारजादशकलाः पीतायै श्वेतायै अरुणायै असिता
यै इमाबिंदुकलाश्चतस्रः निवृत्त्यै प्रतिष्ठायै विद्यायै
शांत्यै इंधिकायै दीपिकायै रेचिकायै मोचिकायै परा
यै परायै सूक्ष्मायै सूक्ष्मामृतायै ज्ञानामृतायै आप्यायि
न्यै व्यापिन्यै व्योमरूपायै अनंतायै इमानादजाः षोडशक
लाः इत्थं प्रणवकलाः एनाभिर्मातृकाभिः वर्णपूर्वं
काभिः उत्क्रमेणन्यसेत पुनरपिन्यासविशेषः श्रीकं
ठादिमातृकान्यासस्य श्रेवदीर्घ ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः अर्ध
नारीश्वरोदेवता हलोबीजानि स्वराः शक्तयः समस्तताः
नार्थे विनियोगः ऐं ह्रीं श्रीं अं कं खं गं घं ङं आं श्रीं ह्रीं ऐं अं
ग्रहः ऐं ह्रीं श्रीं इं चं छं जं झं ञं ईं श्रीं ह्रीं ऐं तर्जनीभ्यांस्वाहा

पु॰सं॰ ऐं ह्रीं श्रीं ऊं ऋं ॠं ऌं ॡं एं ऐं श्रीं ह्रीं ऐं मध्यमाभ्यां वषट् ऐं ह्रीं
९॰ श्रीं ऐं नं थं दं धं नं ऐं श्रीं ह्रीं ऐं अनामिकाभ्यां हुं ऐं ह्रीं श्रीं ओं
पं फं बं भं मं औं श्रीं ह्रीं ऐं कनिष्ठिकाभ्यां वौषट् ऐं ह्रीं श्री
60 अं यं रं लं वं शं षं सं हं ळं क्षं अः श्रीं ह्रीं ऐं करतलकरपृ
ष्ठाभ्यां फट् अथ ध्यानं सिंदूरकांतिममिताभयमाग
मर्द्धेनारीश्वरं गिरिविस्तृताक्षरमूषविन्द्रो पाशाभयाक्ष
वलये छदहस्तमेनं स्मरतान्मे सकलवांछितनवल
सिध्यै एवं ध्यात्वा श्रीकंठादिभिर्नामभिः पूर्णोदर्यादि
शक्तिसहितैः सविंदुकमातृकावर्णैकैकपूर्वकैस्स
अं श्रीकंठाय पूर्णोदर्यै नमः इत्येवमादिभिः मात
कान्यासेन न्यसेत् अथवा ऐं ह्रीं श्रीं श्रीकंठेश पूर्णो
दरीभ्यां नम इत्यादि न्यसेत् तत्र श्रीकंठादयः पूर्णोद
र्यादिशक्तयश्च वक्ष्यन्ते श्रीकंठाय अनंताय सूक्ष्माय
त्रिमूर्तये अमरेश्वराय अर्घीशाय भारभूतये अतिथये
स्थाणवे हराय झींटीशाय भौतिकाय सद्योजाताय
अनुग्रहेश्वराय अक्रूराय महासेनाय क्रोधीशाय चं
डीशाय पंचांतकाय शिवोत्तमाय एकरुद्राय कूर्मा
य एकनेत्राय चतुराननाय अजेशाय शर्वाय सोमे
श्वराय लांगलिने दारकाय अर्द्धनारीश्वराय उमाकां
नाय आषाढिने दंडिने अत्रये मीनाय मेषाय लोहि

नाय शिखिने छगलंडाय द्विरंडाय महाकालाय
पालिने भुजंगेशाय पिनाकिने खड्गीशाय बकाय
श्वेताय भृगवे नकुलीशाय शिवाय संवर्तकाय इ
त्यं श्रीकंठादयो मूर्तयः पूर्णोदर्यादयः शक्ता
यश्चैते पूर्णोदर्यै विरजायै शाल्मल्यै लोलाक्ष्यै व
र्तुलाक्ष्यै दीर्घघोणायै सुदीर्घायै गोमुख्यै दीर्घजिह्वि
कायै कुंडोदर्यै ऊर्ध्वकेश्यै विकृतमुख्यै ज्वालामु
ख्यै उल्कामुख्यै श्रीमुख्यै विद्यामुख्यै महाकाल्यै सरस्व
त्यै सर्वसिद्ध्यै गौर्यै त्रैलोक्यविद्यायै मन्त्रात्मशक्तिका
यै भूतमात्रे लंबोदर्यै द्राविण्यै नागर्यै खेचर्यै मंज
र्यै रूपिण्यै वीरिण्यै वीश्रिण्यै कोटर्यै पूतनायै भद्र
काल्यै योगिन्यै शंखिन्यै गर्जिन्यै कालरात्र्यै ऊर्द्धिन्यै
कपर्दिन्यै वज्रायै जयायै सुमुखेश्वर्यै रेवत्यै माधव्यै
वारुण्यै वायव्यै रक्षोविदारिण्यै सहजायै लक्ष्म्यै व्या
पिन्यै मायायै इत्यं पूर्णोदर्यादयः शक्तयः एवं सर्वि
त्रैकमातृकावर्णैकैकसर्वैकै श्रीकंठादिभिर्नामभिः
पूर्णोदर्यादिशक्त्यैकैकेन वैभवक्रमेण मातृकान्यास
स्थाने न्यसेत् पुनरप्यत्र बीजादियोजनाविषयेय
ताविषेय ३ अकः श्रीकंठादेर्विहान्तवर्णान् प्राग्बीजसं
पुना नापिरन्यत्रवाशक्तान्मातृकावर्णान् बीजसरि

प्रं.
सं.
५९

61

तात्वानवृद्धिना वा आद्यैयोजयेदिति विशेषः अत्र बीज
मिति विंदु अथवा श्रीकंठादौ विधानवर्णानि त्यनेन वर्णा
द्यादेन अकारादयो वर्णा गृहीताः तेन वर्णाः प्राग्बीज
संपुटिता वेत्यनेन तु हृल्लेखा श्रीबीजकामबीजपूर्वका वा
नवृद्धिना वा न्यसनीया इत्यर्थ इमे विशेषा उक्ता उत्तरत्र
वक्ष्यमाणा दशविधा न्यासा अप्रकारेऽपि समानाः प
व भुतवर्णत्रैवोक्ते रुद्रादीन्शक्तियुतान्यसेद्योऽत्र
गादिधातुयुतानिति अस्यार्थः श्रीकंठादिन्यासे मातृ
कावर्णयोजनसमये प्रकारमात्रमप्युक्ताकारान यं त्व
गात्मने रं असृगात्मने लं मांसात्मने वं मेदात्मने शं अ
स्थ्यात्मने षं मज्जात्मने सं शुक्रात्मने हं प्राणात्मने लं
शक्त्यात्मने क्षं क्रोधात्मने इत्येवं प्रकारेण यकारा
दिवर्णानन्तरं त्वगादीन्संयोज्य पश्चात्तन्न्यासं निशा
न्त्यादीन्संयोज्य न्यस्तव्या इति तत्रक्रमदीपिकायां
क्रोधमध्यात्मनेनादीन्सकलादात्मात्मने इत्यत्र क्रो
धात्मने इत्यात्मपदस्य सर्वक्रोधपदं योजयेदिति पत्र
त्वगादियोजना प्राकृतनीय पटले केशवादीनामु
क्ता सधातुप्राणशक्त्यात्मात्मानो यादिभिर्न्येय इति
श्रीकंठादीनामनेनोक्ता। अत्र सप्तमपटले श्रीकंठा
दीनामेवोक्ता केशवादीनामनेनोक्ता तेनउत्तरत्रापि

न्पटले वक्ष्यमाणा दशविधामातृकान्यासप्रकारो
केशवादीनामेव यादिषु त्वगादियोजना कर्तव्या इति
संप्रदायः तत्रोत्तरत्र मातृकादशविधप्रकारणावक्ष्य
माणा श्रीकंठादिकेशवादिन्यासयोरुभयोरपि श्रीवी
जादियोजनाविकल्पः समानाश्च नरत्न शक्तिमूर्तियो
जनाविषयेपि पत्त्वविशेषोस्ति अं श्रीकंठाय पूर्णोदर्यै
नम इत्येकः पक्षः अं श्रीकंठाय पूर्णोदर्यात्मने नमः
इत्यपरः पक्षः अं श्रीकंठाय पूर्णोदरीभ्यां नम इत्यन्यः प
क्षः तत्र क्रमदीपिकायां तु वर्णोन्तकामादेवेदान्तु
रूपाकृति शक्तिदेवमानेन तन्निष्ठेति मूर्तिशक्तीष्टय
क वत्त्वैकवचनेनैवोक्ते तत्र निष्ठप्रकारणां देवता
नेति च तत्त्वैकवचनसूत्रमस्मिन्नसेयादिषु त्वगादि
योजनाविषये पंचगात्मने पालिते समभिवष्णवे नम
इत्यादिक्रमेण योजनेपत्र द्विवचनपक्षे तत्पंचगात्मभ्यो
पालितसमभिवष्णुभ्यां नम इत्यादिप्रकारेण तत्र पेत प
येन सर्वेपि पक्षाः इमे चात्रास्मिन् पटले वक्ष्यमाणादशवि
धमातृकान्यासप्रकरणे वक्ष्यमाणा श्रीकंठादीनामपि
समानमेव तस्मादुक्तेषु पक्षेषु एकेन पक्षेण श्रीकंठा
दीनां न्यासः पुनः वैष्णवादिष्वत्र मूर्तिमत्कैश्यामम इत्यादि
एकोनविंशतिपटले वक्ष्यमाणाप्रकारेणाध्यात्वा तंम

पृ॰ सं॰ ६२

62

वर्णान्न्यसेत तत्प्रकारस्तस्मिन्नेव पटले टीकायां व्याख्यातो ने
कप्रकारेण ततत्र ग्रन्थाकृष्टान्नैव योगपनावशाल्लिख्यते आ
धारहृदन्तदेः पद्ममूलनाभौ केटे सनाभिहृदयस्तनपा
र्श्वपृष्ठे काले दक्षणश्रवणगंधवहेचदेः पञ्चस्वंगुली
षु हृदिधानं स्तुमातिलेषु मंहेद्दक्षणास्यहृदयोदरसोरुनं
घापादद्वये श्वलिपिशोन्यसेन् क्रमेण गं डं सं को लं वर्णो
षु वर्णांगशं खेष्वीम हूंदां तज्जपदेषु समाहितात्मा इतित
त्रस्यन्यासस्योकार्थस्य विभागः स्मृते न आधारादिनाभ्यन्त
मेकोन्यासः पुनः पृष्ठान्तमपरोन्यासस्तत्र पूर्वं प्रोक्तनाभि
स्थाने नाभ्याद्यपविपश्चान्योक्तमध्यस्तादितिविशेषः को
सेन्याद् दिगंधवहात्मनेन्नतौ याहृस्यान्न्यासः गंध वहइति
नासिका पुनः देः पञ्चस्वंगुलीषु वक्ष्येन्यासः पुस्तके
पदेशः एकस्मिन्हले सं पित्रये व पञ्चांगुलीषु वर्ष्ये कोन्या
सः तथैवेतवद्दले च पदद्वये व इत्येववत्त्वाशेन्यासः पुनः
हृदि धामस्तुमानिलेष्विति हृदयस्थाने स्थितेषु धामसु
प्राणेष्वेवन्यासः धामसत्त्वगादिसमस्थानवइति पुनः मू
र्द्धेलाणास्यहृदयोदरसोरुनेचापादद्वयेषु वन्यसेदकोण्ण
सः ॥ पुनः गं ङं सं कोलवर्णाश्चयन्तरो वर्णान्विन्यस्य वर्णा
ग र्णा खेष्वीम हृदां तज्जपदेषु शिरां ह्रां स्मृते त्यावर्णान संयोस
र्ष्याणादि मुद्राप्रदर्शनं पूर्वकं तत्र तस्थानेषु न्यसेत् राच

वक्त्रायनमः यं शंखायनमः णं दाडिमै नमः पं पद्मायनमः
एवंप्रकारेण न्यसेदित्यर्थः एवं सविन्दुकान्मातृकाम्
वर्णान्न्यसेत् सर्वत्र सविन्दुकानेव वर्णान्न्यसेत् तदुक्तं
न्यक्रमदीपिकायां वर्णान्न्कासाद्ध्रवन्नान तुरस्मादिति
तट्टीकोक्तप्रकारेण वक्त्रादिमुद्राप्रकारं वक्ष्ये प्रसृतां
गुलिकरतले अव्येन्याव्यत्वसंमुखं संयोज्य दक्षिणा
गुष्ठाग्रेण वामकनिष्ठिकाग्रं वामांगुष्ठाग्रेण दक्षिण
कनिष्ठिकाग्रं च संयोज्य दक्षिणांशोपरि वक्त्रमुद्रां मात
र्णां विन्यसेत् दक्षिणांगुष्ठं वामकरांगुलीभिश्च तस्याभि
दृढं गाढमुष्टिना गृहीत्वा स्वनकृत्य वामांगुष्ठमद्ध
दक्षिणकरांगुलीभिरद्धं संयोज्य वामांसोपरि शंखमु
द्रां मातृकां विन्यसेत् उभयकरांगुलीरन्योन्यमध्यतले
पाणिपृष्ठप्रतिष्ठांगुल्यग्रा अग्रकराञ्जीकृत्य संश्लिष्टोभय
मध्यमांगुलिके संयोज्य गदामुद्रां वामोरुमूले मातृ
कां विन्यसेत् करतलतले संमुखं मणिबंधसंश्लिष्टप्र
सारितांगुलिके अन्तः प्रमाणेन संश्लिष्टे अंगुष्ठे वक
निष्ठिकात्रयेण कृत्वा पद्ममुद्रां दक्षिणोरुमूले मातृका
विन्यसेत् तत्र सर्वत्र मातृकामिति शेषः अनन्तरस्यैवमा
दिवर्णान् क्रमेणैकैकमेकैकं पार्श्वोक्तप्रकारे
संयोज्य ऊर्ध्वादिनिर्देशेन व्याकर्तव्यानन्तरं चात्रके

प्र·सं· सात्वतमुद्राभ्यामोनाभिमुनरकैंाघामभित्यनेनैवप्या
६२ नाकेशवादिभिर्मातृकावर्णैः केकष्टवर्णैः कीर्त्यादिश
क्तियुतैर्मातृकान्यासमध्यानेभन्यसेत नमस्कारः कण्ठ
नोऽग्रे केशवाय कीर्त्यै नमः अंनारायणाय कान्त्यै नमः
माधवाय तुष्ट्यै नमः गोविंदाय पुष्ट्यै नमः विष्णवे धृत्यै न
मः मधुसूदनाय शांत्यै नमः त्रिविक्रमाय क्रियायै नमः वा
मनाय दयायै नमः श्रीधराय मेधायै नमः हृषीकेशाय
यै हर्षैन्नमः पद्मनाभाय श्रद्धायै· वासुदेवाय लक्ष्म्यै· संक
र्षणाय सरस्वत्यै· प्रद्युम्नाय प्रीत्यै· अनिरुद्धाय रत्यै·
चक्रिणे जयायै· गदिने दुर्गायै· शार्ङ्गिणे प्रभायै· खड्गि
ने सत्यायै· शंखिनी वेडायै· हलिने वाण्यै· मुसलिने
विलासिन्यै· शूलिने विजयायै· पाशिने विरजायै· अंकु
शिने विश्वायै· मुकुंदाय विमदायै· नंदजाय सुनंदायै·
नंदिने स्मृत्यै· नराय ऋद्ध्यै· नरकजिते समृद्ध्यै· हरये शु
द्ध्यै· कृष्णाय बुद्ध्यै· सत्याय भुक्त्यै· सात्वताय मत्यै· शौर
ये क्षमायैः शूराय रमायै जनार्दनाय उमायैः भूधराय क्ले
दिन्यैः विश्वमूर्तये क्लिन्नायैः वैकुंठाय वसुदायैः यं त्वगा
त्मने पुरुषोत्तमाय वसुधायैः रं असृगात्मने बलिने
परायैः लं मांसात्मने बलानुजाय परायणायै· वं मेदात्म
ने बलाय सूक्ष्मायैः शं अस्थ्यात्मने वृषघ्नाय संध्यायैः षं म

63

ज्ञात्मने हृषाय श्रद्धायैः सं षुल्कात्मने हंसाय प्रभायैः
हं प्राणात्मने वराहाय निशायैः लं शक्त्यात्मने विमला
यैः क्षमायैः हं परमात्मने नरसिंहाय विद्युतायै नमः
क्षं क्रोधात्मने नमः इति क्रमदीपिकाकारमतम् एवं
सबिन्दुकमातृकावर्णैः किकर्त्तृकैः । केशवादिभिर्ना
माभिः । कीर्त्यादिशक्तियुतैः । यादिषु सधात्वादिभिः
मातृकाक्रमस्थानेषु न्यसेत् । अस्यापि त्रागुक श्रीकंठा
दिन्यासोक्तवत् । मातृकाणां बिन्दुमात्रैन्यविकल्पश्च
मूर्त्तिकामबीजशक्तिसंयोगप्रकारविकल्पश्च मातृका
याः प्राक्भुवनेश्वर्यादिबीजयोजनाविकल्पश्च एते वि
कल्पाः सर्वेऽपि समानाएव पुनरत्रास्मिन्पटले दर्शितवि
मान्यासप्रकरणेऽप्यस्य न्यासस्य उक्तविकल्पाः सर्वेऽपि
समानाएव पुनर्यादिषु धात्वादयो न्यासस्य तत्रा
पि संलिखन् रविन्यासविशेषमाह शक्त्यापाति श्रीभ
शक्तिश्रीक्लीभिरन्वितैर्वर्णैः श्रीकशक्त्युगशराद्वै
रणवाविहिनः । समस्तैर्न्यासः । अस्यार्थः । प्रथमं भुवने
श्रीं वाणी द्वे संयोज्य मातृकां न्यसेत् । पुनर्भुवने श्रीश्री
बीजो भयपूर्वकमातृकावर्णान्न्यसेत् । पुनर्भुवने श्रीश्री
बीजकामबीजनयपूर्वकमातृकावर्णान्न्यसेत् । पुनः
श्रीबीजभुवनेशीबीजकामबीजपूर्वकान्मातृकावर्णा

पु॰ सं॰ ५४

64

त्येतेन एषां वर्ण्णविधिन्यासानां मध्ये तत्तदादिभूतबीना
नामुपरि षष्ठीपटले भुवनेशीपटले कामपटले त्रयय
स्योक्तेवस्यतितेन तेन ध्यात्वा तत्तन्यासं कुर्यात् ॥ अथब्र
ह्मपंचयागविधिरुच्यते एष सर्वमन्त्राधिकारसिध्यर्थमा
समन्त्रहोमादिविधिस्वरूपः। ब्रह्माऋषिः। परमगायत्री
छंदः। सकलपदार्थसाक्षीपरंज्योतिर्देवता स्वाहा हृत
सोहं शिरः। हंसः शिखा। ह्रीं कवचं ग्रें नेत्रं हविरहमस्त्र
हं ध्यानं। समस्तव्याप्तशेषलोकान्तर्वर्तिनियतं जयप्रस्वं ब
ह्माग्नौ जुहुयात्तस्मिन्सदा सर्वत्रवर्तिनो। ब्रह्मात्मभिम
ह्मामेवैर्ब्रह्मविद्भिः समाहितैः ब्रह्माग्नौ ब्रह्मरविषादु
ते ब्रह्मार्पणोस्मरनम्। ॐ ह्रीं नारायणज्योतिरहंपरंज्यो
तिर्ब्रहंपरंज्योतिषि जुहोमि हंसः सोहं स्वाहा। इतिप्रपं
चयागमन्त्रः। अथ प्रपंचयोगप्राणाग्निहोत्रयोर्न्यासवि
धिर्लिख्यते। गडीदिवंदनसर्वकं भूतसंख्यासहलिपिर
स्यमरूषिच्छंदोदेवतं गणपतिबीजं चबलस्यवारिंपाख्या
देगाणानां त्विन्स्वमेवारं मालामन्त्राख्यमहागणपतिमं
त्रं चतवीरं उपरिष्टाडशपटले चतुराहृतिनिनधिगाविधीव
त्यमाणाविभूतिमंत्रं संजप्यपुनरपिलिपित्रिवारं क्षिप
स्यप्राणाग्निहोत्रस्य द्रव्यं संपादयेत्। अंगुष्ठायेगाम्बला
धारमारभ्यकण्ठमूलामार्गेणाहादशान्तपर्य्यन्तं हंसमः

न्यादिषु नमः इति पर्यन्तं प्रतिलोमेन विन्यस्य हं लं हं
सं षं मरकतवर्णाय केतवे भगवते नमः। फं वं लं वं पं
गोमेदकवर्णाय राहवे नमः। मं भं वं फं पं नीलवर्णाय
शनैश्चराय नमः। नं धं दं थं तं विद्रुमवर्णाय बृहस्पत
ये नमः। णं ढं डं ठं टं कुलिशवर्णाय बुधाय नमः। ञं
झं जं छं चं पुष्परागवर्णाय शुक्राय नमः। ङं घं गं खं कं
वैडूर्यवर्णाय अंगारकाय नमः। अः अं औं ओं ऐं एं ॡं
ऌं मुक्तावर्णाय सोमाय नमः। ॠं ऋं ऊं उं ईं इं आं अं मा
णिक्यवर्णायादित्याय नमः। मूलाधारलिंगनाभिहृ
दलम्बिकादिभ्रूमध्यमूर्द्धसु विन्यस्य लं हं यं मं वह्नि
मंडलाय नमः। मं भं कं अं सूर्यमंडलाय नमः। अः अं श्री
प्रं सोममंडलाय नमः इति पादादिकं यं तं कंठादि
कंठान्तं कंठादिमूर्द्धान्तं व्यापकतया विन्यस्य हं लं हं सं
टं डं मः प्रकृत्यै नमः। ढं टं प्रं श्रं हं पुरुषाय नमः। पादादि
हृदयादिषु हं त्रं विन्यस्य हं लं हं श्रीं प्रं मोहं परमात्मने
नमः इति पादादिषु तिलोमेन या व्याप्य पवं प्राणाग्निहो
त्रद्रव्यं सपापप्रपंचयावाद्रव्यं संपादयेत्। कानन्द
नादिस्थानेषु लिपिं विन्यस्य पुनः स्वरान् स्वस्वस्थानेषु
दिविन्यस्य अं आं अः स्वरसमधिपतये श्रीं श्रां आदित्याय नमः।
इति मखे व्यापकं वं गं दक्षिणाके वन्यस्य कं ङं. कवर्णादि

पृ सं. १५ पतये श्रृं श्रृंगारकाय नमः इति दक्षिणकरे व्याप्य ववर्गं
वामकरे न्यस्य वं नं ववर्गाधिपतये ॡं ॡकाय नमः इति
वामकरे व्याप्य टवर्गं दक्षिणपादे न्यस्य टं णं टवर्गा
धिपतये षुं षुथाय नमः। इति तत्र व्याप्य तवर्गं वामपा
दे न्यस्य तं नं तवर्गाधिपतये ऌं ऌ हस्यनये नमः इति त
त्रैव व्याप्य पवर्गं ग्नं न्या नेन्यस्य पं मं पवर्गाधिपत
ये शं शं नैषधाय नमः इति तत्रैव व्याप्य यवर्गं पादिस्था
ने न्यस्य यं हं यवर्गाधिपतये सं सो माय नमः इति सर्वा
ङ्गे व्याप्य श्रे श्रां श्रुं श्रः ङें सोम मंडलाय नमः इति कें मंत्र
सूर्यमंडलाय नमः यं हं मं वह्निमंडलाय नमः इति मूर्धे
हृदि कंठांते कंठादि कटस्य तक स्वादि पादांतं व्यापकत
या न्यस्य श्रं श्रों टंटं हं पुरुषाय नमः ङें हं हृं लं हं सः प्रकृ
त्यै नमः इति मूर्धादि हृदयान्तं हृदयादि पादान्तं व्यापक
तया विन्यस्य श्रं श्रीं लं हं सोऽहं परमात्मने नमः इति देहे
शिव आदि पादांतं व्याप्य: एवं पंचयागद्व्यमपि सं
पाद्य हृल्लेखा गगना रक्ता करालिका महोच्छुष्माः षडे
ताः हृदय गुह्य पादेषु न्यस्य व्याः गायत्री सावित्री सरस्वती
कंठ हृत् स्तन वामस्तनेषु न्यस्य ब्रह्म विष्णु रुद्रान् वामांस
दक्षपटलसेषु विन्यस्य ब्रह्माण्यादिक मलिकादिषु न्य
स्येत् न्यस्यानानि। श्रुलिकां मपार्श्व ऊरु त्रिषु पार्श्वी सापर

65

गलहृन्नाभकमशः ब्रह्माण्यायाविधिवत् न्यसेत्ततः
मानवोहमन्त्रितैमैः पुनः ह्रामाद्यैरंगंविधाय शक्तिऋषिः
गायत्रीछंदः भुवनेश्वरीदेवता इतिसंस्थानेसुन्यसा
ग्निः स्यनाविडः अग्नये जातवेदसे नमः धूमिवर्वेनाग्र
ग्नयेसप्तजिह्वायनमः सावित्रीगौडअग्नयेहव्यवाह
नायनमः तिदर्शिपितनमःअग्नयेअष्टोदरनायनमः द
वैतिहादनिअग्नयेवैश्वानरायनमः नोयतीवाममअ
ग्नयेकौमारतेजसेनमः सोमवानमअग्नयेविश्वमुखा
यनमः सदेवनगाअग्नयेदेवमुखायनमः इतिसृहंवामो
सपार्श्वकटिनाभिदत्तकटिपार्श्वेसेषुविन्यसेत्स्वाहाहृ
दयंहंसः शिरः सोहंशिखावाह्नीकवचं ॐनेत्रंहरिहरअस्त्रंसे
स्वयंभूः ऋषिः स्वयंगायत्रीछंदः स्वयंज्योतिर्देवता इति
प्राणाग्निहोत्रागऋष्यादीन्यास्यस्वाहाहृत् सोहंशिरः
हंसः शिखावाह्नीकवचं ॐनेत्रंहरिहरअस्त्रं परब्रह्मऋषिः
परमगायत्रीछंदः परंज्योतिर्देवता इतिप्रपंचवर्णागऋ
ष्यादीन्यस्यभुवनेश्वरींध्याता भुवनेश्वरींमत्रमष्टोत्तरमा
तं जप्त्वाप्राणाग्निहोत्रंकुर्यात् पद्मासनेउपविश्यध्यायेत्
शाक्केमतनिविष्टमध्यमस्थतन्मायायारत्नावेष्टितं प्रागतेलो
निलदिग्गतापिजटंमध्येचनाथ्येरण्य मेष्यप्रागवकोणेद
याम्यलाभितेः ॐ हैस्वोलदन्द्रिभिर्मूलायावमनावंतमम

पु. सं.
६९

66

नलं योगी स्मरन्निहृदये मध्यं द्वक्रणाशाशिय मद्दिग्ज्ञाता
निक्रमेण ॐ ङां निपेवं ध्यात्वा हृदये पंग येरां वपरां व य रां
वलयेरा म्प्रिपं च ॐ ङाग्नीन प्रज्वाल्य प्राणेवनाग्निमग्वं
लिपिप्रतिलोमेन पादादिमूर्द्धान्तं व्यापकेन यागी शरीरं संहृ
त्य विहृपान्त कलप्रभावकाम्लप्रकृत्यात्मनः कल्या
कां स्थानिलोमनो मस्तमयीरं वीरुवाञ्छांपि ग्रामे स्पृष्टा
द्वरमालिकान्वनहृयात ॐ ङं धुनेपुक्रमान कल्याना
ग्निशिखास्फुरत्स्फुरत्केघास्ला विनावर्णाश इति भावेनाहु
त्वा पंच ॐ ङेदुग्रावमस्थमध्यादिक्रमेण ॐ ह्रीं हं पं रं न्यो
निषिन्न होमि मो हं हं सः स्वाहा इत्यादि ॐ ह्रीं प्रां पं रं न्योनि
षिन्न होमि मो हं हं सः स्वाहा इन्धनं दशत्रणि शान्दशावृतिहो
मे कृत्वा पुनः प्राणवभवेन स्वशरीं भ्रांदेहमत्यायय हृल्लिपिं
न्यस्य निपिप्रतिलोमेव समेद्रारव्यापकेन शरीरं संहृत्या ध्या
नेरं हो मकुर्यात हंशं मेन शां जङ्ः श्रः पं ॐ हं आकाशमाद्
तन्मात्रश्रोत्रवागात्मपांन्यतीन नादतत्पांतो नानुग्रहस
दाशिवेशानवामदेवान् पं रं न्योनिषिन्न होमि मो हं हं सः
स्वाहा लं वं भं यं टं भं पंत्रलं यं वायुस्पर्शनतन्मात्र वकत्वा
णिपहृत्निपाणि त्रिविद्धं तरीयत्निरोधानस्थरतत्स्वरूपमं कर्ष
णेन पं रं न्यो निषिन्न होमि मो हं हं सः स्वाहा हं लं वं टं ङं जं गं श्री
ने ईं वं ने ज्ञा रूपतन्मात्र वत्तः पादाहंकारविपामकार मप्र

म्लिं सें ह्रां रुद्राद्योर प्रद्युम्नान् परं ज्योतिषि जुहोमि सोऽहं
हंसः स्वाहा सें रं फं यं टं ठं वं ॐ झं रं वं श्रुवसतन्मात्रं वस
नाया श्रमनं प्रतिष्ठाकार समास्थितिविसमवामदेवानि
रुद्रान् परं ज्योतिषि जुहोमि सोऽहं हंसः स्वाहा बं यं पं नं टं
वें कें पें झं ग्रां लें पृथिवी गंध तन्मात्र घ्राणोपस्थ वृत्तिनिह
त्यकार जाग्रत्सृष्टि ब्रह्मसद्योजातनारायणान् परं ज्योति
षि जुहोमि सोऽहं हंसः स्वाहा इत्यावसप्यादि पंच ऊं डं शुद्धवा
ग्रणव भुवनेश्वरीभ्यां शरीरमन्त्राय विंडलिपिन्यस्य लय
रों वं दें रों रवयरों ययरों हयरोमि नि पं च ऊं डा ग्नीने की ह्रम
पूर्ववत्। लिपि प्रतिलोमेन शरीरं संहृत्य ॐ ह्रीं श्रं परं ज्यो
तिषि जुहोमि सोऽहं हंसः स्वाहा इत्यादि सान्द्रप्रलोहवाय
र्ववत् शरीरमन्त्राय विसर्गलिपिन्यस्य पूर्ववत् देहं संहृ
त्य ॐ ह्रीं हं परं ज्योतिं जुहोमि सोऽहं हंसः स्वाहा ॐ ह्रीं लं परं
ज्योतिषि जुहोमि सोऽहं हंस स्वाहा इत्यं त्रं डुनां पूर्ववत् शरीर
मन्त्राय विंदु विसर्ग लिपिन्यस्य पूर्ववत् देहं संहृत्य ॐ ह्रीं
लं हं हं सं यं मन्त्रकन्तवर्णाकेनं परं ज्योतिषि जुहोमि सोऽहं हं
सः स्वाहा। इत्यादि पूर्वीकवत्। नवग्रहान् हुत्वा पूर्ववद्
न्याय कलामातृकान्यस्य पूर्ववत् संहृत्य तेयं मेव निमेडं
लं परं ज्योतिषि जुहोमि सोऽहं हंसः स्वाहा इत्यादि मंडलत्र
परोमहृत्वा पूर्ववद् न्यायकेपावादिमान्तकान्विन्यस्यपर

प्र.सं.
६७

67

वेवन्तं संहृत्य हं हंसः प्रकृतिं परंज्योतिषि जुहोमि सोऽहं
हंसः स्वाहा हं ग्रं हृत्पुरुषं परंज्योतिषि जुहोमि सोऽहं हंसः
स्वाहा इति प्रकृतिपुरुषहोमं हुत्वा एवं वडन्याद्यं श्रीकंठा
दिलिपिन्यासं संहृत्य हं ग्रं सोऽहं परमात्मानं परंज्योतिषि
जुहोमि सोऽहं हंसः स्वाहा इति परमात्महोमं हुत्वा एवं ष
न्यादिशक्तिकमलामातृलिपिन्यासं संपूर्व यागहोमं कु
र्यात्। एवं तत् शरीरं संहृत्य ॐ ह्रीं ग्रं नारायणन्यासरूपं
परंज्योतिषि जुहोमि हंसः सोऽहं स्वाहा इत्यादि तत्कारपर्यं
न्तं लिपिन्यासस्थाने भून्यासरूपेण हुत्वा एवं वडन्याद्य शा
क्तिलिपिन्यासं संहृत्य स्वरेशकोवेन्यास ॐ ह्रीं श्रां श्रीं श्रूं श्रः स्व
राधिपतिं श्रां श्रादित्यं नारायणन्यासरूपं परंज्योतिषि जु
होमि हंसः सोऽहं स्वाहा इत्यादि सोमपर्यन्तं समग्रहहोमा
न् सर्वौत्कान् समग्रहस्थाने भू हुत्वा एवं वत् न्यासरूपेण
वडन्याद्यकमलादिलिपिन्यासं संहृत्य ॐ ह्रीं ग्रं ग्रः ॐ सोमम
ण्डलेन नारायणस्वाहा कं मं ग्रं सूर्यमण्डलेन नारायणस्वाहा
पं तं मं वह्निमण्डलेन नारायणस्वाहा इति मण्डलत्रयहोमं
हुत्वा उमायमारमान्तकान्यासं संहृत्य ॐ ग्रां टं हृत्पुरुष
नारायण स्वाहा ॐ हंसः प्रकृतिं नारायणस्वाहा इति पुरु
षप्रकृतिहोमं हुत्वा एवं वल्वीणन्यासं ॐ ह्रीं हंसः सो
हं स्वाहा ग्रं नमः इत्यादि तत्कारपर्यन्तं स्वरूपाणा लिपिन्य

स्य ॐ ह्रीं श्रं श्रां लं हंसोऽहं परमात्मानं नारायणं ज्योतिरहं
परे ज्योतिषि जुहोमि हंसः सोऽहं स्वाहा इति व्यापकतया
परमात्महोमं हुत्वा मूलाधारं द्वादशान्तं च सम्पूर्णया आहु
दशावारं प्राणं वसंजप्य सहस्रावधि हृदयं स्मरति सप्राणा
यशिवः इति षड्रसघापशिवात्मपूर्णव्यापिनेकवंवंसम
ज्ञिक्वायनेत्रं । यत्तुर्यं वाचयुग्मं । अप्यानेन प्रपंचयागमत्रे
णहोमविधिः । तस्यैव प्राग्क्रमात्काव स्तन्याविधिः अ
श्वत्थोदुम्बरैश्चाः लक्षप्रोधसंभवः समिधः तिलसर्ष
पदौरसहुतान्यष्ट द्रव्याणि संप्रदिष्टानि एतैः क्रमेण
जुहुयाद्दशलक्षमेकलक्षार्धं संख्यमथवापि तद्दशकं
यः स्वैरिकीं सकलसिद्धिमवाप्य वांछाभूपः पदंप
रतं वं च पवत्रयाणि सततइष्विल न्यगतोर्थं वटदोग्यं पाप
संपत्तेः द्रव्यैः रत्नाविषघ्नप्रयोगान्संपकद्विकत्रिक
चतुष्कशतानभिहुत्वानतान्नामसमीत्याविसन्निप्रजहोत
मेत्रीत्वदयहरादिविषमन्त्रव्रभूतपदस्तरः पिशाचजनी
तेम्हतिश्चकोप ग्रहमर्षः पूर्वोक्तैर्वृहद्द्वैरकैकैः ।
प्तपानवाद्दिणां तवा त्रिशांतवा वत्तः शांतवा तनउप
द्रवान्समीरणान्जुहुयात् तद्वादिशान्तिर्भवति प्रयोगा
न्वा द्वादशसहस्रमथवा नवदिग्गणां चतुर्गुणांवाप्यज
हुयात् तदपहरिपुविषमत्रभूतसंभवे कोपे ग्रप

मर्षः सर्वीकैरष्टद्रव्यैरेव द्वादशसहस्रादिसंख्याङ्केनत
द्दशादिशान्तिवन्ति प्रयोगान्तरं अथवा प्रतिपत्तिमन्त्रका
णां विहितास्यादिहविस्मृतिनेवाणांशमयेद्विधान्त
हस्तहृत्यामनिमान्वल्कभिरेभिरेव जुहुयात्। अथमर्षः
मंत्रजपादेर्विहितप्रतिपत्त्यभावात्। विस्मृतिर्भवेत्।
कर्तृः तस्मात्तत्र विहितावार्थं सर्वीकैरष्टद्रव्यैरेकैकैः सह
स्राहुत्याङ्केन। प्रयोगान्तरं। यत्र। सहस्रद्वितयाभिहि
ध्याज्जुहोति यस्तु क्रमेशापयावत् जपेत्राणैनैवसवि
स्मृतिः अस्यापस्मृतिः शापभवांश्चेदोषान् अथमर्षः स
वीकैरष्टद्रव्यैरेकैकैः सहस्रंजुहुयात् तेनविस्मृतिशा
पस्माद्वशापदोषांश्चशमयेत प्रयोगान्तरम्। मध्यत्र
यावासिकैरेतैर्लतं जुहोतियामत्री। तस्यसर्वापिपावि
भवामरूरध्यात्तणालवायेतेनविधान। यत्नैर्विनिसर्वी
केरष्टद्रव्यैर्विपर्यः। प्रयोगान्तरम् लतत्रदर्पकंवाम
धरत्रयमस्त्रैतैस्त्रयान्जुहुयात् अर्ध्वत्रयादपावीक
त्रिभुवनमाविलंवशीकरुते। प्रयोगान्तरम लद्दात्रि
लेनानुहुयाद्घानांशान्त्यस्त्रियेयानलिनेस्थतावत दे
र्ध्येनपुष्पैयस्रशिखेतनवपायज्ञानीकमसैमस्त्रस्रलोगः
शाल्लीतंदुलहुणिकेस्त्रिमधुरामिकैः। मसाध्याकृति
कमाहोर्ध्वशतात्वमसाभिनयीः। प्राणान्मतिष्ठापयेत

न्यासोक्तक्रमतोनिशामज्जद्यातांममरात्रेनदेवावश
मेतिमंत्रविधिनातेनैवलोमेनवा। पंचाशदेषधिवि
धाविनपंचगव्यजातेनघृतेनशतद्वतिक्रेनघटाग्रौ।ता
वत् प्रजप्याविधिनापिसमग्रसिद्धिमस्मादतीतमक
लाभ्रदयावहमेन। अन्नादिनमत्रलिंपेतेनकिंचित्सम
धातिलकमपिविदध्यादुत्तमांगेदिपेद्व। अन्नतद्धरित
नापस्मारभूतापमृत्युग्रहविषरहितः स्यात्स्त्रीयतेवप्र
जाभिः अस्मार्थः दौर्गंधतीरयाथमें नानीकमस्मेशिवशं
पंकम्॥ पुनः प्रागुक्तपंचाशद्दैर्णौषधिघृतंपंचगव्येष्ठ
ष्टिता। तत्रजातेचघटाग्रौप्रानवारमनेनमंत्रेणाभिमंत्र
त्वा तत्समतावत्। प्रजन्मप्रतिदिनंलिहेद्वहुनेनविलिं
पेच्चतिलकमपिकुर्यात्।शिरसिनिक्षिपेच्च अनेनदुरितद
यरक्षाप्रजावास्यादिफलंभवतिगुरुस्मरणादतितांतिय
मोमंत्रलंग्रेष्ठेद्वक्तः॥ इपाविधिलिपिन्यासमध्याते वाग्भवाय
नमोलाभ्रव्यक्तव्या मातृकास्वराः श्रीविद्याविषयमंत्री
वाग्भवायदृष्टोहृदये। बालायामातृकान्यस्यमातेनगीवि
षयेतथा वीनद्दयायावाराख्यावाराहीनत्रमध्यमेन मा
त्रकार्णवे वाग्भवाद्याद्विनाराद्याश्रीवीनाद्यावविन्यसे
त् श्रीविद्याक्रमस्तनादौविशेषाद्दीरवंदिते वाग्भवाद्या
वाक्प्रदाख्यात् द्विनाराद्याचकामद श्रीवीजाद्यामहेप्य
धीदायिनीमातृकास्मृता रुद्रयामले शुद्धेविद्धपंक्तिवीम

प्र॰सं॰ ६९ गसहितंहृल्लेखयाश्रीयुतेवानासंभूदितनतयाचपरया
श्रीविषयालंकृते स्वारोहाद्देवीरहितस्यतंन्यासंभूतदें
मयोः योजानानिपरंसमस्तंजगतांस्थिहिमिनिख्येमकृत
भुहृत्याणिमविंडकस्तथकलाभुक्ते शवाघास्तथाश्री
केशादिभुतस्यशक्तिकमलामारैस्तयैकेकशः न्यासाले
दशाधाष्टश्चद्वि.गादिनास्तेवस्तयांगांन्विकाः सर्वसाधक
सिद्धिसाधनविधौसकलाकल्पभाः अथमर्थः प्रथमेसा
रकाविधानात्कोगरुष्यादिकेविन्यस्यपंचाशद्वौर्गान्या
दीत्यादिस्थानेषु अंनमः आंनमः इंनमः ईंनमः इत्या
दिविंदुरहितयान्यसेत एवंप्रथमोन्यासः पुनर्द्वितीयः
याते वत्साऋषिः देवीगायत्रीछंदः मातृकासरस्वती
देवताहलोबीजानिस्वराःशक्तयः अभीष्टसिध्यर्थे
विनियोगः कादिवर्गैःषड्भिःषडंगानिकुर्यात सिंदूर
कान्तिममिताभरणांत्रिनेत्रांविद्यादसस्रं स्रगणेनव
येत्कराब्जधृतपुस्तकसातमालां एवंध्यात्वा अंनमः
आंनमः इंनमः ईंनमः इत्येवंरूपेणसविंदुकेनयाम
सेत पुनस्तृतीयंकलापुटकविधानमुच्यते प्रणवक
लामातृकायाः प्रजापतिऋषिः गायत्रीछंदः कलात्म
वर्णजननीशारदामातृकासरस्वतीदेवता अंबीजंहें

शक्तिः सरस्वतीप्रीत्यर्थे विनियोगः ॐ ग्रं ॐ ग्रं हृन ॐ
ह्रें ॐ ईं शिरः इत्याद्यंगानि न्यस्तेः यथंरध्या गंगुणामथ
हरिणांशुलेकेवर्णमालांटंकेंशुभ्रंकपालंदरममृत
लसद्धेमकुंभंवहन्ती मुक्ताविद्युत्पयोदस्फटिकनव
णपांवंधुरैः। पंचवक्त्रैस्त्यैसैर्वतोजनन्याः सकलशशि
निभाभारतीनांनमोभारतीनाननमामि। ॐ अं ॐ नि
वृत्तिकलायैनमः ॐ आं ॐ प्रतिष्ठाकलायै ॐ इं ॐ वि
द्याकलायैः ॐ ईं ॐ शान्तिकलायैः ॐ उं ॐ इंधिकाक
लायैः। ॐ ऊं ॐ दीपिकाकलायैः। ॐ ऋं ॐ रेचिकाक
लायैः। ॐ ॠं ॐ मोचिकाकलायैः। ॐ लृं ॐ पराकला
यै ॐ ॡं ॐ सूक्ष्माकलायैः ॐ एं ॐ सूक्ष्मामृतायैकला
यैः। ॐ ऐं ॐ ज्ञानामृताकलायैः ॐ ओं ॐ आप्यायिनी
कलायैनीकलायैः ॐ औं ॐ व्यापिनीकलायैः। ॐ औं
ॐ व्यापिनीकलायैः ॐ अं ॐ व्योमरूपाकलायैः
ॐ अः ॐ अनन्ताकलायैः। ॐ कं ॐ सृष्टिकलायैः। ॐ खं
ॐ ऋद्धिकलायैः ॐ गं ॐ स्मृतिकलायैनमः ॐ घं ॐ
मेधाकलायैः ॐ ङं ॐ कान्तिकलायैः। ॐ चं ॐ लक्ष्मी
कलायैः। ॐ छं ॐ द्युतिकलायैः। ॐ जं ॐ स्थिराकला
यैः ॐ झं ॐ स्थितिकलायैः॥ ॐ ञं ॐ सिद्धिकलायैः
ॐ टं ॐ जराकलायैः ॐ ठं ॐ पालिनीकलायैः ॐ डं ॐ

प्रं. सं. शान्तिकलायै: ॐ ढं ॐ ऐश्वर्याकलायै:। ॐ णं ॐ रतिक
८. लायै:॥ ॐ तं ॐ कामिकाकलायै:॥ ॐ थं ॐ वरदाकला
यै: ॐ दं ॐ आह्लादिनीकलायै:॥ ॐ धं ॐ प्रीतिकलायै:॥
ॐ नं ॐ दीर्घाकलायै: ॐ पं ॐ तीक्ष्णाकलायै:। ॐ फं ॐ रौ
द्रीकलायै:॥ ॐ बं ॐ भयाकलायै:॥ ॐ भं ॐ निद्राकला
यै: ॐ मं ॐ तन्द्रीकलायै:। ॐ यं ॐ क्षुधाकलायै:। ॐ रं ॐ
क्रोधिनीकलायै:। ॐ लं ॐ क्रियाकलायै:। ॐ वं ॐ उत्का
रिणीकलायै:। ॐ शं ॐ मृत्युकलायै: ॐ षं ॐ पीताकलायै:
ॐ सं ॐ श्वेताकलायै:। ॐ हं ॐ अरुणाकलायै:। ॐ ळं ॐ
असितकलायै:। ॐ क्षं ॐ अनन्ताकलायै नमः एवं कला
युक्तामातृकां विन्यस्य पुनरप्यनन्तरं केशवादियुतमातृ
कां विन्यसेत् केशवादियुतमातृकायाः। रुद्र ऋषिः गा
यत्री छन्दः श्रीलक्ष्मीनारायणो हरिर्देवता लं बीजं स्वराः।
शक्तयः मोक्षार्थे विनियोगः क्लां हृत् क्लीं शिरः इत्याद्यं
गानि हस्तैर्बिभ्रन्नरसि जगदाशंखचक्राणि विद्यांप
द्मादर्शौ कनककलशं मेघविद्युल्लताभे वामोत्संगस्
नमविरलाकल्पमाश्लेषलोभादंकीभूतं नवपुरवत्न
वः पुंडरीकाचलस्थः एवं ध्यात्वा प्रागुक्तवत्कीन्यादिषा
त्कि स्तुतैः। केशवादिभिर्मातृकावर्णपूर्वैर्न्यसितागुनः
पंचमः श्रीकंठादियुतमातृकान्यासः। तदुक्तेनाश्रीकंठा

दिन्यासस्य दक्षिणामूर्तिऋषिः गायत्रीछंदः अर्धनारी
श्वरो देवता ह्स्लों बीजानि स्वराः । शक्तयः मम ध्यार्थे विनियो
गः ह्रां हृदं ह्रीं शिरः इत्याद्यंगानि । वंधूककांचननिभं रु
चिराक्षमालां पाशांकुशौ च वरदं निजबाहुदंडैः । बिभ्राणमिं
दुशकलाभरणं त्रिनेत्रमर्द्धांबिकेशमनिशं वपुराश्रया
मि एवं ध्यात्वा ह्सौं इत्यादिभिस्तैः । श्रीकंठादिभिर्मातृका
वर्णा ह्स्लैंवैकैः प्रागुक्तक्रमेण न्यसेत् पुनः षष्टींशक्तिश्रकं
मातृकान्यसेत् शक्तिविनामातृकायाः । शक्तिऋषिः गाय
त्रीछंदः सकलसौभाग्यदायिनी सरस्वती देवता ह्स्लोंवि
जानि स्वराः शक्तयः अभीष्टसिध्यर्थे विनियोगः ह्रां हृदं
ह्रीं शिरः इत्याद्यंगानि उद्यत्कोटिदिवाकरद्युतिनिभं वन्हेगौ
रंकंभल्लनीवहाढ्ढं डकिरीटहारवलयानामंजीरसंशोभिता
विभ्राणां करपंकजैर्जपवटीपाशांकुशौ पुस्तकं दिव्या
द्यां जगदीश्वरीं त्रिनयनां पद्मे निषण्णां स्मरेत् । ॐ ह्रीं श्रं नमः
ॐ ह्रीं श्रों नमः इत्यादिना न्यासः कर्तव्यः पुनः समस्तके
वलकमलात्मकमातृकान्यासं कुर्यात् केवलकमलात्म
कमातृकायाः मृगऋषिः गायत्रीछंदः संपत्प्रदा मातृ
कादेवता ह्स्लों बीजानि स्वराः शक्तयः अभीष्टसिध्यर्थे वि
नियोगः श्रां हृदं श्रीं शिरः इत्याद्यंगानि विद्युद्दामसमप्र
भां हिमगिरिविद्युत्वैस्तनतभिर्भजैः मंदहासमहृनामृत
घटे नासिनामानोरमां विभ्राणांकरपंकजैर्जपवटीपम

प्र॰से॰ ७१

हृद्येपुस्तकंभास्वद्दलसमुज्ज्वलोज्ज्वनकं ध्यायेजगत्स्वा
मिनीं। ॐ श्रीं श्रं नमः ॐ श्रीं श्रां नमः इत्यादितोन्यासः पु
नरष्टमीमारबीजपुटकमातृकांविन्यसेत् मारबीजपुटका
यामातृकायाः सम्मोहनऋषिः गायत्रीछंदः सकलजननी
मातृकासरस्वतीदेवताहलोबीजानिस्वराः शक्तयः अ
भीष्टसिध्यर्थेविनियोगः क्लां हृत्। क्लीं शिरः इत्याद्यंगा
वि बालार्ककोटिरुचिरांस्फटिकाक्षमालांकोदंडमि
क्षुरचितंस्मरपंचबाणान् विद्यांचहस्तकमलैर्दधती
त्रिनेत्रांध्यायेत्समस्तजननींनववर्देहे ॐ क्लीं श्रं नमः
ॐ क्लीं श्रां नमः इत्यादितोन्यासः। पुनर्नवमीं शाकिक
मलामारपुटकांमातृकांन्यसेत्। शाकिकमलामार
पुटितायाः संमोहनऋषि गायत्रीछंदः संमोहिनीसर्वं
शकरीमातृकासरस्वतीदेवता व्यंजनानिबीजानिस्वराः
शक्तयः अभीष्टसिध्यर्थं विनियोगः ह्रां श्रां क्लां हृत् ह्रीं
श्रीं क्लीं शिरः इत्याद्यंगानि ध्यायेयमत्रवलयेत्शरासमपा
शासपाशायमदर्थाऊ शशांनवपुस्तकत्राश्राविभ्र
तीनिजकरैररुणांगऊर्वातोसंमोहिनीत्रिनयनान्तकरेण्ड
ष्टुडां। इति ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रं नमः ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रां नमः
इत्यादितोन्यसेत् पुनर्दशमीं प्रपंचयागपुटकांमातृकां
न्यसेत् प्रपंचयागपुटकायाः ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः
समस्तवस्तुव्यापिकापरमेश्वरोदेवताव्यंजनानिबीजानिस्वराः

शक्तयः मोक्षार्थे विनियोगः स्वाहा हृत् सोहं शिरः हंसः
शिखा ह्रीं कवचं ॐ नेत्रं हरिहरः अस्त्रं ध्यानं नारदादिपंच
मुनिभिः परिवीयमानं मानैरगम्यमनिशं जगदेकम्
लं संविन्मयमलं जगदीश्वरमद्वितीयं तेजः परं भजत मा
दृशं ध्रुवं दिवानिशं एवं ध्यात्वा न्यसेत् ॐ ह्रीं श्रीं नारायणज्योति
रहं परं ज्योतिषि जुहोमि हंसः सोहं स्वाहा नमः ॐ ह्रीं श्रीं
नारायणज्योति रहं परं ज्योतिर्जुहोमि हंसः सोहं स्वाहा
नमः इत्यादिना न्यसेत् एवं दशमो न्यासः एवं दशावि
धतिपि न्यासः समाप्तः तत्रास्यैव प्रपंचसारस्य टीकाका
रेण दशविधमातृकान्यासे पतविशेषस्तु कः सदृश्यते
तत्र शक्तिकमलामारैः स्वर्णैः केकशा इति शेत्या भवेन
षणाक्षरः शक्तिश्रीभ्यां समासमः शक्तिश्रीक्लीभिरष्ट
मः श्रीशक्तिभुगशावाद्यैर्नवमः । शक्तिश्रीक्लीभिर्वानव
मः श्रीशक्तिमनसिबीजानामन्यतमाद्यैस्त्रिभिर्वीजैर्वा
नवमः अन्यत्सर्वं समानं सप्तदशविधमातृकान्यास
प्रसंगात् सनत्कुमारीयोक्तप्रकारेणाप्यत्र योग्यतार
शादशविधमातृकास्तः कथ्यंते विन्यसेन्मातृकां देहे
भूहासपिसविंदुकां सविसर्गां सोभयात्र्व तारश्रीशक्ति
मन्मथैः प्रत्येकैस्समस्तैस्तु पुटितां केवलादिभिः सपा
क्तिकैः रतितां कन्यास्यतत्वानि विन्यसेदिति प्रस्यार्थः प्रथमं

प्र॰ मं॰ ७२

आं नमः इति प्रथमो न्यासः पुनः अं नमः आं नमः इति द्वि
तीयो न्यासः सबिंदुकः पुनः अः नमः आः नमः इत्यादि तृतीयः स
विसर्गकः पुनः अं नमः अः नमः इत्यादि चतुर्थो बिंदुविस
र्गोभयात्मकः पुनः ओं अं नमः इत्यादि प्रणवपुटितः पंचमः पुनः
श्रींबीजेन पुटितः षष्ठः पुनः भुवनेशीपुटितः सप्तमः पुनः काम
बीजपुटितोष्टमः पुनः प्रणव श्री भुवनेशी कामबीजैस्समस्तैर्भि
रपि पुटितो नवमः पुनः पूर्वोक्तवत्केशवादिभिर्दशमः तत्र
त्वानीत्यत्राचयोनास्ति अथ दशविधमातृकान्यासप्रसंगात्
क्रमदीपिकोक्तक्रमेण पंचविधमातृकान्यासमत्रायोग्य
तावत्प्रालिख्यते इत्यवचयप्रवपुरश्चरणिकेन माहन्तवेश
सविसर्गकमोभयैर्न्यासैः विन्यस्य केशवपूर्वस्सस्मृतिमूर्तिकी
र्त्यादि शक्तिसहितैर्न्यसनक्रमेण अस्यार्थः प्रथमं शुद्धमातृ
कावर्णैर्न्यस्य पुनः सानुस्वारमातृवर्णान्यसेत् पुनः सविस
र्गकमातृकावर्णैस्तृतीयो न्यासः पुनः चतुर्थस्तु पूर्वं प्रथम
वर्णान् सबिंदुकमुच्चार्य पुनस्तदन्ते सविसविसर्गकं तावेव त
एवमेव द्वितीयवर्णं चैवमुभयात्मकवर्णैस्तुर्यो न्यासः
पुनः केशवादिभिः प्रागुक्तवन्न्यसेत् एवं पंचविधमातृकान्यासः
उक्तः अथ गायत्र्यं संहितोक्तप्रकारेण तन्मातृकान्यत्र लिख्य
ते अथ तन्मातृकान्यासः कं टं हं त्वाभिगलवके यायोभ्रूमध्या
नेपयेषोडशाद्वादशाच्छेदाष्टशापत्रेवषट्पत्रेचतत्पत्रे द्विप

कोपंचाशद्वर्णाविन्यासः एवंसंख्याक्रमाद्भवेत् एकैकव
र्णमेकैकपत्रान्तर्विन्यसेत्क्रमेण एवमेवं प्रविन्यस्य मन्त्रा
न्तोवहिन्यसेत् अथप्राणाग्निहोत्रविधिस्तन्मंत्रउच्यते ॐ
ह्रींप्रवंज्योतिषिजन्होमिस्वाहं हंसः स्वाहा इतिमंत्रः प्राक्न्यास
विधानोक्तवदंगानि अथमातृकापद्मयोगेनसर्वमंत्रजप
विधिंवक्ष्ये इतिविदितनामकलजगन्मौविनीक्रमोक्तमातृ
काणांमाहात्म्यमालिका । अभीष्टसाधनविषयेवमंत्रि
णामेवमन्त्रप्रतिपुटिकात्वमालिकाइति अस्यार्थः इत्येवंप्र
क्रमसकलजगत्प्रभावकर्त्रीमातृकासमस्तनीयपक्षानावक्र
न्त्रिणामभीष्टसिद्धयेभवतिएवंक्रियमाणाचेदनुलोमवि
लोमक्रमेणगुणिताधानसंख्यावतीअक्षमालिकाअव
मालयेवानयामातृसंख्यायाजपः कार्यइत्यर्थः कथमिति
मन्त्रप्रतिमन्त्रप्रतिपुटितामन्त्रैः प्रत्यक्षरंपुटिताअद
वन्नक्षत्रप्रयुज्यमानेत्यर्थः तत्रानुलोमयाप्रतिलोमयाव
मातृकयापुटितत्वंसिध्यति अत्रायमुपदेशः अकारंस
विंदुकमुच्चार्य अभीष्टमंत्रंजपेदित्येकोजपः । पुनः आमिति
सविंदुकः । पुनरभीष्टमंत्रः एवंद्वितीयोजपः एवंक्रमेणाल
क्षित्यंतंजपेत् एवंकृतेपंचाशज्जपोजायेत पुनः लकारमेत
स्यानीयमंत्रवर्जितंकेवलंजपेत् पुनः प्रतिलोमाद्यसर्वमंत्रं
जपेत् तत्रमात्रानुलोमः इतिलकारंविसर्गान्तिमवेतपुनरपिमं

प्र॰सं॰ ॐ नदन्तेव हकारं विसर्गान्तमुच्चरेत पुनरपि मन्त्रः एवम
७२ कारान्तं जपः एवमनुलोमेन प्रतिलोमेन च कृते मातृका
मन्त्रेण शुद्धिर्भवति एवं च कृते शतसंख्यावर्ष्यते तत्रा
73 ष्टोत्तरशतसंख्यापेक्षायां स्वरादिवर्गाष्टकेन वा पंचमवर्गा
दियादिक्षान्तां या वैवर्णैः षड्भिर्वा संयोज्य पठेत् एवमनुलोम
विलोमक्रमेण मातृकाक्षरमालया जपः एवं जपतः सर्वे
मन्त्राः सादितिसिध्यंति अथ मूलिनीकल्पेन मातृकाक्षरे
गणनाविधौ कालभेदेन बिन्दुसाहित्यराहित्यमेवं द्व
विशेषश्चोक्तः प्रातर्मध्यसिबिंदुयुक्तां मध्याह्ने सर्गसंयुतं
सायाह्ने मध्यरात्रौ तु बिंदुसर्गान्तमातृका अपरायां द्विज
मध्यमालाकारमित्यर्थः सर्गायां सर्ववर्णाकं वैदं चार्धवि
न्दुसर्गायां बिन्दुवर्णापरित्याज्यत मेरुस्थानीयत्वेनेति शे
षः ऊर्ध्वाम्नाये मातृकाजपमात्रेण मन्त्राणां कोटिकोटयः
प्रजप्ताः स्युर्न संदेहो यस्मात्सर्वं तदुद्भवं मण्डलं प्रजपेन्मन्त्रं
मातृकाक्षरसंपुटं अनुलोमविलोमेन मन्त्रसिद्धिः प्र
जायते महत्त्वमिति शेषः अथ मानसिकमसमये प्राणाग्निहो
त्रविधिर्विलिख्यते प्रथमं मूलाधारे देवस्य सकलीकरणं विधा
यनं ध्यात्वा शंभुहृदयां प्राणानि विशिष्य तं तदेमान्याराम्ब
दहृदयांबुजलिंगमध्यालमन्त्रैः मन्त्रैर्दक्षिणोत्तरपश्चिमप्र
तं मध्यमक्रमेण शुष्मीनत्वात्सम्यग्वणोबलिपिपद्मदेहवि

गदाय अन्नं प्राणमन्नमपानमाहुः अन्नमन्नमतीवा
न्नमाहुः । अन्नं ब्रह्मणो जरसं वदन्त्यन्नमाहुः प्रजननं
प्रजानामिति पश्यन्त रुद्रस्य प्राणवायोगाम्याचिवादम
भिमेध्यं विश्वमेपाप्मानमितिरस्तु प्रक्षालने विधाय
षविषिथ्यापस्पृश्य ॐ तद्ब्रह्म ॐ तद्वायुः ॐ तदात्मा ॐ त
त्सत्यं ॐ तत्सर्वं ॐ तत्पुरोर्नमः अन्तश्चरति भूतेषु गु
हायां विश्वमूर्तिषु त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारस्त्वं विष्णुः पु
रुषः परः त्वमापो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरोम्
मन्तोपस्तरणमसीत्याचम्य विनिःसृक् चिन्मान्यम्
वाग्वादिः गाथीनं वर्हिः इत्यादिना प्राणाध्यानस्वाहास्यान्ते
नयित्वा ॐ गागागाहं पत्ये प्राणोऽग्निर्गणवर्णाः ऋषयः
पावकाः अग्निर्विष्टत्वात्मानमुपवध्य ऊर्ध्वं गच्छतु श्रद्धा
यां प्राणे निविष्टोऽमृतं जुहोमि शिवो मा विश प्रदाहाय
प्राणात्मने नारायणाय समस्त स्वाहा इति दक्षिणगोष्ठ
ष्ठोम् अन्नाहार्य अपाने गगनवर्णाः ऋषयः पावकाः
अग्निर्विष्टत्वात्मानमुपवध्य ऊर्ध्वं गच्छतु । श्रद्धायामपा
ने निविष्टोऽमृतं जुहोमि शिवो मा विश प्रदाहायापा
नात्मने नारायणाय समस्तमस्त्यस्वाहा इत्यनेन रक्ता ॐ आ
हवनीयध्याने रक्तवर्णाः ऋषयः पावकाः अग्निर्विष्टत्वा
त्मानमुपवध्य निर्ध्याय गच्छतु । श्रद्धायां व्याने निविष्टोऽमृतं

प्र॰सं॰ ७८

74

जुहोमि शिवो मा विशाप्रदाहाय व्यानात्मने नारायणा
य मह्यं मह्यं स्वाहेति पश्चिमे हुत्वा ॐ समेध्य उदानेन कृष्णव
र्णाः शुचयः पावकाः अग्निं विद्वत्यात्मानमनेनोपवर्ष्य ऊ
र्ध्वाय स्निग्धमाचनुप्रदाहायमुदानेन विशिष्टोऽमृतं त्वं जुहोमि
शिवो मा विशाप्रदाहाय उदानात्मने नारायणाय मह्यं
मह्यं स्वाहा इति प्राच्यां आवसथ्ये समानेन स्वभावर्णाः
शुचयः पावकाः अग्निं विद्वत्वात्मानमनुपवर्ष्य समेग
स्कृते प्रदाहायां समानेन विशिष्टोऽमृतं त्वं जुहोमि शिवो मा विशा
प्रदाहाय समानात्मने नारायणाय मह्यं मह्यं स्वाहेति म
ध्ये हुत्वा अग्नीनेकीकृत्य ॐ गार्हपत्य अन्वाहार्य आ
हवनीय सभ्यावसथ्येषु प्राणापानव्यानोदानसमा
नेषु हविरण्यगगनरक्तकृष्णस्वभावर्णाः शुचयः पा
वकाः अग्निं विद्वत्यात्मानमनुपवर्ष्य ऊर्ध्वाय स्निग्धक्तम
गच्छन्तु। अहं वैश्वानरो भूत्वान्नं होम्यन्नं चतुर्विधं पचामि
प्रदाहायां बलत्वणिम आत्मानि विशिष्टोऽमृतं त्वं जुहोमि शिवो मा
विशाप्रदाहाय वेश्वर आत्मने नारायणाय मह्यं मह्यं
स्वाहेति हुत्वा प्राणाग्निं जुहुति तूष्णीं हुत्वा गण्डूषादिकं कृत्वा
ऽवभ्य। हृत्पिण्डं रसि हृदये पाप्मानमिति हस्तप्रक्षालनं वि
धाय प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मा विशान्तकस्तेनान्नेना
प्यायस्वाहा अंगुष्ठमात्रः पुरुषोऽङ्गुष्ठे च समाश्रितः। ईशः

सर्वस्य जगतः प्रभुः पीठान्तविघ्नभूतिति । दक्षिणपादां
गुष्ठे जलधारामासिच्य उह यन्त्रित्र मित्यादिनाउपतिष्ठे
त्ति भोजनप्रकारः । एवं समाप्य भोजने कृते फलमाह
मायेप्रातर्देवेन नहोमविधि नाभ्यो नित्यं भजनप्रा
णीनां प्रमेदादं प्रविशन्ति प्राणाग्निहोत्री भुजः । इति प्र
पंचसारसंग्रहे गीर्वाणेंद्र विरचिते समर्मः पटलः । अ
थ त्रिपुराविधि । अस्याथ ऋषिः देवी गायत्री छंदः त्रिपु
राभैरवी देवता ऐं बीजं क्लीं शक्तिः सौः कीलकं मम हेत
वे । अ्रां हृत् ह्रीं सैं रें शिरः ह्रसैं रं शिखा हसौः रैं पं कव
चं हस्रैं श्रौं नेत्रे हस्रैं अः अस्त्रं ध्यानं ज्ञानान्यार्क
युताभाकलितशशिकलाराजितमां त्रिनेत्रां देवीं स
र्णांडवक्त्रां विधृत जपवटी पुस्तकाभीत्यभीष्टं पीनो
त्तुंगस्तनान्तामवलिलसितविलग्नामसृक्पंकरागन
मुंडस्रकमंडितांगीमरुणानरडुकूलान्हलेपां नमामि
नत्रमेत्तिन्तटा । सर्वत्र सर्वासां देवानां तां दक्षिणाहस्ते
प्रभयमुद्रा वामहस्ते वरदमुद्रा तत्रान्यान्यसंमाश्लिष्ट
प्रसारितांगुलिदक्षिणाकरतलमणिबंधाद्धृधकृता
घमायकं माभैवीरिति प्रदर्शयती न्यभिनयद्रूपा अभ
यमुद्रा मणिबंधाद्न्यान्यसंश्लिष्ट प्रसारितांगुलिव
पश्चिना अधउक्ता । साधकस्याभीष्टप्रदर्शिनाभिनद्रूपा

वरदमुद्रेति च संप्रदायः मणिवेधो नाम सहस्रदलतस्य मूल
प्र॰सं॰ देशः विलग्नमिति मध्यसंज्ञा ह्सैं ह्स्क्लीं ह्सौः इति त्रिपुरा
७५ मंत्रः विद्येश्वर्यवश्यफलप्रधानोयं मन्त्रः तत्र मन्त्रोद्धा
रस्याद्यः संप्रदायत उच्यते हकारसकाररेफऐकारबिंदुभिः
75 प्रथमबीजम्। हकारककारलकाररेफईकारबिंदु
भिः द्वितीयं हकारसकाररेफऔकारविसर्जनीयैस्तृ
तीयम् तत्र वाग्भवैश्वर्यातिशायदतया वाग्भवबीजम्
कम् त्रैलोक्यक्षोभणवशनाकृष्टिदं कामराजं शाक्तेय
लापहरणकविताकारकं मंत्रमेतत् प्रोक्तं यसिद्धवि
णा स्वमोक्षप्रदं साधकानां एवं त्रयाणां बीजानां फ
लं तत्र वाग्भवबीजयोगात्प्रथमबीजस्य वाग्भवसंज्ञा
कामबीजयोगाद्द्वितीयस्य तत्संज्ञा। स्त्रीकारयोगात्तृ
तीयस्य शाक्तसंज्ञा। अथास्य त्रिपुराभैरवीमंत्रस्यन्या
सविधिः विवरणोक्तप्रकारेण अनुष्ठानपद्धत्यु
क्तप्रकारेणावमितिहितब्बालिख्येत। प्रणमेद्गुरुं वादिदेवं दत
एवं क्रमसोपानालत्रयादिकृत्वा प्राणायामं कुर्यात
तत्प्रकारः मूलेन त्रिवारं रेचकं पूरकं कुंभकं च कृत्वा। ॐम
ककालेमात्रकां प्रतिलोमेन जपन अकारलदेपरे
सर्वं महेश्वरदितिवर्णावेधः॥ प्राणायामः पुनलन्मात्रा
पंचीकृतबीजानि वर्णमात्राणि पंचवमूलस्थानेषुमूर्धा

स्यहृदयगुह्यपादेषुन्यसेत् सर्वं स्पृष्ट्वा पंचीकृतापंची
कृतबीजानि वक्ष्यमाणानि पृथिव्यादिस्थानभूतपा
दादिषुन्यसेत् तानि तन्मात्रस्थाने स्व्यगंधतन्मात्रा
बीजं वक्ष्यमाणं पादादिजानुपर्यंतं विन्यस्य मूलेन प
कवारं प्राणायामं कुर्वन् गंधतन्मात्रं रसतन्मात्रं संहृ
त्य पुनः क्रमेण जान्वादि कटिपर्यंतं कस्मादि हृदय
पर्यंतं हृदादि भ्रूमध्यपर्यंतं भ्रूमध्यादि बिलं ब्रह्मपर्यंतं रसा
दितन्मात्रबीजानि क्रमेण न्यस्य सर्वं मूलेन प्राणाया
मं कुर्वन् ३ तत्रेतदस्मिन् सर्वं बलं हृदादि निकलावेयप्रा
णायामः तत्र लवरयं हृदय निपंचभूतन्मात्राबीजानि
पुनः ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं मिति अपंचीकृतबीजानि पुनः क्लां
क्लीं क्लूं क्लैं क्लौं मिति पंचीकृतबीजानि एवं पूर्वोक्तषडा
धारयोगप्राणायामैः सर्वं संहृत्यादितियागिनी वेय
प्राणायामः । एवं देहं संशोध्य पुनः प्राणायाममंत्रे
स्न तत्क्रमेण सर्वं सृष्टिलिपिन्यासं कृत्वा मूलमंत्रे
ण प्राणायामं कृत्वा पीठन्यासं कुर्यात् । तत्प्रकारः श्री
धारशक्त्यै नमः मूलप्रकृत्यै नमः पृथिव्यै नमः अमृ
तार्णवाय नमः रत्नद्वीपाय नमः रत्नमंडपाय नमः क
ल्पवृक्षाय नमः श्वेतच्छत्राय नमः । इति मूलाधारादार
भ्यहृदयपर्यंतं न्यस्त्वा धर्माय॰ ज्ञानाय॰ वैराग्याय नमः

ग्रं·सं· ऐश्वर्याय· वरदाय· इत्येतान्दक्षिणकंटकस्थपार्श्वकटिपा
७६ देषु अधर्माय· अज्ञानाय· अवैराग्याय· अनैश्वर्याय· अ
वरदाय नमः इति वामकंटकस्थपार्श्वकटिपादेष्वभ्यसेत्।
इच्छायै· ज्ञानायै· क्रियायै· कामायै· कामिन्यै· कामदायि
76 न्यै· रतिप्रियायै· नंदायै· मनोन्मन्यै· इति नवशक्तयः प
नाः हृदये अष्टदलेषु नवमीं कर्णिकायां न्यस्त्वा पुनः
नवयोन्यासनाय नमः। इति व्याप्य नवयोनिन्यासमाचरेत्
मंत्रस्य बीजत्रयैः प्राग्दयविभेकैकशः प्रथमपर्यायः श्रो
त्रद्वयपार्श्वेषु द्वितीयः। गंडद्वयं नासाश्रपांगपार्श्वः प्रदे
शः नेत्रद्वयघ्राणेषु तृतीयः अंसद्वयस्तनद्वयं चतुर्थः। कु
क्षिद्वयऊरुद्विषु पंचमः। जानुद्वयं डेषु षष्ठः पादद्वययु
गेषु सप्तमः। पार्श्वद्वयं हृन्नाभि अष्टमः स्तनद्वयकंटेषु
नवमः एवं नवयोनिन्यासं कृत्वा पुनः द्वादशशक्तिन्या
सः ऐं वामायै· ऐं ज्येष्ठायै· ऐं रौद्र्यै· ऐं अंबिकायै· इति हृ
त्कोणरेखात्रयमध्ये विन्यसेत्। इच्छायै· ज्ञानायै· क्रिया
यै· ॐ त्रिकायै· हृत्कोणबाह्ये भ्रूमध्ये विन्यसेत् द्वितीयं वि
घ्नैर्हतायै· सर्वानंदायै·। इति कोणत्रितयमध्ये विन्यसे
त्। द्वादशशक्तिन्यासं कृत्वा पुनश्च नः पीठन्यासः ऐं क्लीं
सौः। इति बालाबीजत्रयात्मकामरूपपीठाय नमः। बा
लाप्रथमबीजात्रिनालेश्वपीठाय नमः। बालाद्वितीयबी

नान्ते स्मशानगिरिपीठाय नमः । क्लानन्तीयबीजान्ते उड्डा-
णपीठाय नमः । इति शिरोललाटहृदयगुह्यकेषु पीठ-
चतुष्टयं न्यस्य पुनः बालाप्रथमबीजान्ते परायै नमः
बालाप्रथमबीजान्ते अपरायै बालाद्वि॰ न्ते परापरायै-
नमः इति प्रासादपराबीजान्ते सदाशिवमहाप्रेतपद्माम-
नायै नमः इति पीठसमष्टिमन्त्रेणाव्यापयेत् । पुनः पादु-
कासमकं विन्यसेत् । तत्प्रकारः बालाबीजत्रयमन्त्रा-
न्ते ऐं रजे ऐं गगनानंददेवि अहिकरिं आज्ञां स्वप्नामि नमः
बालाप्रथमबीजान्ते परायै श्रीगुरुपादुकां पं॰ नमः
बालाद्वितीयबीजान्ते अपरायै श्रीगुरुपादुकां पं॰
बा॰ न्ते परायै श्रीगुरुपादुकां पं॰ प्रथमबीजान्ते श्री-
आनंदनाथ श्रीपादुकाभ्यो नमः द्वितीयबीजान्ते श्रीअवता-
रनाथदेवि श्रीगुरुदेवि श्रीगुरुपादुकाभ्यो नमः तृतीय-
बीजान्ते श्रीसिद्धनाथदेवि श्रीगुरुपादुकाभ्यो नमः । इति
शिरसि पादुकासमकं विन्यस्य बालाबीजत्रयान्ते त्रि-
पुराविद्यानंदायै नमः । इति मूर्तिमद्धृदि विन्यसेत् एवमा-
धारशक्तिन्यासमारभ्य एतावत्पर्यन्तं पीठन्यासः पुन-
रस्मिन्पीठे त्रिपुराभैरवीं समावाह्य सकलीकृत्य हृदि
रस्मि स्वीकारं ... सर्वकं अंगं कं
णां नासिकाभ्यां समाकर्षणात् तेजः स्वीकारं सर्वकं आं गं कं
दन्यासं कृत्वा मूलेन व्याप्य मानन्दकान्यासं कृत्वा पुनः प्रा

प्र.सं. ११७

कुसमसमपटलोक्तप्रकारेण श्रीकंठादिन्यासं कुर्यात् पुनः
प्रपंचसारे त्रिपुरान्यासविधाने नाभेरधावर्णामित्यत्र
प्रथशब्दप्रयोगात् उक्तन्यासानन्तरं प्रपंचसारोक्तप्रका
रेणावस्यमातृकान्यासं कुर्यात् नाभेरधावर्णमाहृदयाच
नाभिः मूर्ध्निलयाहृदयमित्यनुनाक्रमेण वीजैस्त्रिभिर्न्य
सेत् हृल्लनलेव सव्यदक्षाहृयेपद्वितयमप्युभयात्रनीयं
वाग्भवेन पुनरंगुल्यौ ष्वथावित्यसेव पुनः कामागीतः
तत्र वाग्भवं प्रथमकूटं पुनः विवरणोक्तप्रकारेण न्यास
विधिः हृदयत्रिकोणे प्रदक्षिणक्रमात्त्वेनैव प्रकाशित्या
ह्लेषु श्रंसहृदयएहेषु कुम्भेरवदयनाभौ च मूलवीजत्रयैः
पंचावृत्तिन्यासः पुनरेतैरेव मन्त्रैर्नवयोनिन्यासस्थानेषु
नवावृत्तिन्यासं कुर्यात् पुनः सौः इति प्रथमादपरवीजा
न्ते अमृतेशप्रयै नमः मूलमन्त्रमध्यवीजान्ते योगेश्वर्यै नमः
प्राद्यवीजान्ते विश्वयोन्यै नमः इति भ्रूमध्यहृदयमूलाधा
रेषु न्यसेत् एवमस्तेनाध्वरिन्यासं कृत्वा पुनर्मूलप्रथ
मवीजान्ते रत्यै नमः द्वितीयवीजान्ते प्रीत्यै नमः तृतीयवी
जान्ते मनोभवायै नमः इति मूलाधारहृदयभ्रूमध्ये प्रस्ता
दिन्यासं पुनः हकारे रेफत्रयोदशस्वरसंयुक्तवीजान्ते
ह्स्रैं ईशानमनोभवमूर्ध्ने नमः इति पुनरपि ह्स्रैं तत्पुरुष
मनोभववक्त्राय ह्स्रैं। अघोरमनोभवहृदयाय ह्स्रैं

वामदेवमनोभवगुह्याय· ह्रौं अघोरमनोभवपादा

यनमः इति तत्र तत्र न्यसेत् पुनरपि प्रोक्तबीजपूर्वकं

ईशानमनोभवऊर्ध्ववक्त्रायनबीजपूर्वकं तत्पुरुषम

नोभवपूर्ववक्त्रायनमः इत्यादिक्रमेण पंचवक्त्रेषु न्यसे

त्। पुनः षडंगानि विन्यस्य पुनः ईशानादिमूर्तिन्यासस्था

नेषु तत्रोक्तमनोभवपदं त्यक्त्वा द्राविणावाणादिपंच

वाणपदानि क्रमेण मे योज्य मूर्धादिपूर्वोक्तदशस्था

नेषु न्यसेत्। पुनः स्मरभगादिन्यासः ऐं क्लीं ब्लूं स्त्रीं मः इ

ति पंचवाणाद्यैः स्वं सुभगायै· भगायै· भगसर्पिण्यै·

भगमालिन्यै· अनंगायै· अनंगकुसुमायै· अनंगमेख

लायै· अनंगमदनायै· मदनायै· एताः शक्तीः पंचबीज

पूर्वकाः मूलाधारलिंगनाभिहृदयगलललंविकाभ्रूम

ध्यमूर्धसु न्यसेत्। पुनः मातृभैरवाष्टमिलितन्यासः

आं ब्रह्माण्यै अं असितांगभैरवाय· ईं माहेश्व

र्यै· ईं रुं रुरुभैरवाय· ऊं कौमार्यै· ऊं चंडभैरवाय·

ॠं वैष्णव्यै· ॠं क्रोधभैरवाय नमः लृं वाराह्यै·

लृं उन्मत्तभैरवाय· ऐं इंद्राण्यै· ऐं कपालभैरवा

य· औं चामुंडायै नमः औं भीषणभैरवाय अं मा

चंडिकायै नमः अं संहारभैरवाय। इति दीर्घस्वरबीज

पूर्वकं मातृकाष्टकं उक्तबीजपूर्वकभैरवाष्टकेनमहद्र

पु.सं. वौंक्तमूलाधाराद्यष्टसुस्थानेषुविन्यसेत्। पुनःशिरसि
७८ मूलमंत्रंन्यस्त्वाव्याप्यांगंऋष्यादिकंविन्यस्यभूष्यांन्या
संकुर्यात्। तत्प्रकारः शिरोललाटभ्रूकर्णद्वयचक्षुर्द्विकद्व
घनासिकाद्वयगंडद्वयनालद्वयदन्तद्वयांसेषुस्तवान
गलकंठपार्श्वद्वयस्तनद्वयबाहुद्वयकूर्परद्वयपाणित
लनस्तष्ठनाभिगुह्योरुद्वयजानुद्वयजंघाद्वयसंधिद्वय
पादतलद्वयपादांगुष्ठद्वयेषुकादिबफान्तंविन्यस्याव
शिष्टानष्टौवर्णान्कांचीग्रैवेयकटककेयूरकुंडलद्वय
मौलिषुस्थानेषुवक्ष्यमाणवर्णान्न्यासक्रमेणांगुत्य
द्दयात्। सप्तमद्वितीयाष्टमषष्ठान्त्यवर्णपंचमतृती
याद्यवाणीवललशदनमषहृत्येनातिक्रमेणन्यसेत्
एवंभूषणान्यासः पुनर्ध्यात्वा पुनः ईशानादिभिःपंचमू
र्तिभिरंगुष्ठादिषुन्यसेत् तत्प्रकारः मूलमंत्रेणाकरत
लपृष्ठपार्श्वंप्रन्यस्त्वा ह्रौं ईशानमनोभवांगुष्ठाभ्यांनमः
ह्रें तत्पुरुषमकरध्वजतर्जनीभ्यां। ह्रुं अघोरकुमारकंदर्प
मध्यमाभ्यां। ह्रीं वामदेवमन्मथानामिकाभ्यां। ह्रं सद्योजा
तकामदेवकनिष्ठिकाभ्यांनमः। इतित्रयोदशपंचकाष्ट
पंचमतृतीयप्रथमस्वरात्मकभुवनेशीसर्वककरन्या
संकुर्यात्। पुनः षडंगेनचक्रन्यासंमूलमन्त्रप्रणमकूटे
नकृत्वापुनर्बाणपंचकंन्यसेत्। द्रांशोषणवाणांगुष्ठ

78

भ्यां नमः ह्रूं मोहनबाणाय जंभनीभ्यां नमः क्लीं संदीपन
भ्यां नमः ह्रूं मोहनबाणाय जंभनीभ्यां नमः क्लीं संदीपन
भ्यां नमः क्लीं तापबाणाय गुप्तनामिः सः संमोह
बाणमध्यमाभ्यां ह्लीं तापबाणाय गुह्यनामिः सः संमोह
नबाणाय कनिष्ठिका इत्यंगुलिषु न्यस्याथ व्यापकदेहे विति
शोषण्या मूलपुटितमातृकां विन्यस्य पुनरपि श्रीकं
ठादिन्यासं कृत्वा मूर्धाधारहृत्सु मूलमन्त्रवर्णान्न्यस्य पुनः
मूलमन्त्रप्रथमकूटमुच्चार्य आत्मतत्त्वव्यापिन्यै त्रिपुराभैरव्यै न
मः द्वितीयकूटान्ते विद्यातत्त्वव्यापिन्यै त्रिपुराभैरव्यै नमः तृ
तीयकूटान्ते शिवतत्त्वव्यापिन्यै त्रिपुराभैरव्यैः समस्तकूटा
न्ते सर्वतत्त्वव्यापिन्यै त्रिपुराभैरव्यै नमः। नाभ्यादिपादान्तं ग
ल्यादिमूर्धान्तं मूलाधारादिमस्तकान्तं पादादिमूर्धान्त
व्यापकरूपेण तत्त्वन्यासं कुर्यात्। एवं न्यस्य तत्त्वार्थं ल
क्षं जपेत् तत्तानि चतुर्विंशतितत्त्वानि। तदर्धं तु द्वादशसं
ख्यं जपेत् तत्त्वानि चतुर्विंशतितत्त्वानि। तदर्थं तु द्वादशसं
मूपषड्त्रिंशल्लक्षं जपेदिति साम्प्रदायमेवं स्तव्याख्या
कारमत। अष्टाविंशसमैः पलाशकुसुमैस्त्रिमधुरसैः
क्तैः। संप्रदायादशमहस्रपुरश्चरणहोमविधिः। षड्त्रिंशल
चजपः। षड्त्रिंशत्सहस्रं होमश्चेति विवरणकारमतम म
न्त्रदेवताप्रकाशिकायां तु द्वादशलक्षं जपः। द्वादशसह
स्रं होमश्चेत्युक्तः। मलग्रन्थे प्रपंचसारेऽपि सपर्यापद्धत्यावल
नस्यैव। अत्र त्रिमधुरत्राम॥ तोदक्षीराज्यानि मिलितानि
नस्यैव। अत्र त्रिमधुरं त्राम॥ दौदक्षीराज्यानि मिलितानि
अष्टाविंशद्बलि। पुनर्मूलमन्त्रेण प्राणायामं कृत्वा तानि ता

पु.सं. धारणानयोनिस्थांदिव्यरूपांमनमाउपचारैः सममर्च्यैषा
८९ नविशेषरूपायोनिमुद्रांनिबध्यात् तत्प्रकारउच्यते मू
लाधारादारभ्यतान्तेनोर्ध्वंपीणींसुषुम्नारंध्रेणमूर्धस्थस
हस्रदलपद्मकर्णिकामध्यस्थषोडशदलमध्यस्थभु
वचंद्रबिंबादूर्ध्वंनीतांतत्रस्थपूर्णेंदुबिंबगलितवरा
71 मृतधाराप्लावनसमस्तरूपांपुनर्मूलाधारत्रयेणानये
त् एवंविधयामागमस्ययोनिमुद्रेतिनित्यातंत्रेपुसंता
पुनर्बाह्ययोनिमुद्राञ्चत्रिपुरसुंदरीविधानेवक्ष्यमाणां
षट्दर्शपुनर्बाह्यस्तनार्थंनवयोनिचक्रप्रकारउच्यते।वे
पुरहितयवामनवयोनिमध्यसंबंधवह्निकोणसमा
प्रितापी देव्यर्चनायमुनिभिर्विहितं पूर्वेवलोकेस्मद
र्लभमिदंनवयोनिचक्रम॥ अस्यार्थः। प्रथमंप्रागग्र
येणत्रिकोणंविलिख्यपुनस्तन्मध्यतआरभ्यप्रागग्रेणै
वएकत्रिकोणंविलिख्यतस्यत्रिकोणस्यमध्यतः प्रथ
मत्रिकोणाग्राउपरिद्व्यंगुलमानंविसृज्य ततआरभ्य
पश्चिमाग्रं ईशानाग्निवरुणगतांशंप्रथमत्रिकोणप्रथ
मरेखायाः बहिर्निर्गतंचसंधिवर्मसंपुतंचएकंत्रिको
णंविलिख्येत अष्टदिक्स्थाष्टकोणानिमध्येएकंचसंप
यनवयोनयोजायन्ते अथवाप्राचीदिगग्रेणलिखित
मितरः चक्रमेवप्रतीचीदिगग्रेणविलिख्येदित्येकेषांम

नम् पुनर्मध्ययोनेस्त्रिषु कोणेषु त्रिपुराभैरवीमन्त्रस्य
त्रिखंडेणैकैकं विलिख्य अवशिष्टषट्कोणेषु त्रिपुरा
गायत्रीवर्णान् त्रिशस्त्रिशो विलिखेत् तद्बहिरष्टद
लं पद्मं विलिख्य तेषु अष्टभैरवीबीजानि अष्टमातृबी
जानि च विलिखेत् ह्रस्वस्वराः सबिंदुकाः। भैरवबीजा
नि दीर्घस्वरा मातृबीजानि पुनस्तद्बहिर्वृत्तं विलिखेत्त
स्मिन्मातृकावर्णाः सर्वेषु तद्बहिश्चतुरस्रं विलिख्य तत्कोणे
षु मूलमन्त्रस्य मध्यमखंडं विलिखेत्। त्रिपुरादेवीवि
द्महे कामेश्वरी धीमहि तन्नः क्लिन्ने प्रचोदयात्। इति
गायत्रीमन्त्रः। एतत्सर्वं विवरणाकारेणोक्तं एवं नवयो
निचक्रप्रकारः। अथ पूजाविधिः वामायै· ज्येष्ठायै· रौद्रि
कायै· अंबिकायै· इति चतस्रः। पीठस्य प्रागादिदलके
सरेषु इच्छायै· ज्ञानायै· इति पार्श्वद्वये क्रियायै· इति म
ध्ये कुब्जिकायै· वह्न्यै· विषघ्न्यै· दूत्यै· इति वाग्वादिके
णादलकेसरेषु सर्वानंदायै। इति मध्ये च एवं पीठमभ्य
र्च्य तदुपरि नवयोनिचक्रं प्रतिष्ठाप्य तन्मध्ये शुद्धोदकैः
कलशं निधाय तस्मिन् समावाह्य देवीमावरणैः सह
संपूजयेत् सर्वत्र कलशपात्रोक्तस्थले कलशौ विना
केवलपात्रेऽपि पूजयितं शाक्ता इति सम्प्रदायः। प्रथमं
प्राङ्मध्ययोन्योरन्तराले ह्स्ख्फ्रें परगुरुभ्यो नमः ह्स्लैं अपर

प्र. सं.
८०

गुरुभ्यो नमः ह्स्लैं परापरगुरुभ्यो नमः । इति प्रथमकूटप्रकं सर्वमेव समर्चयेत् प्राक्पश्चिमत्रिकोणासनक्रमःपुनर्वैवीर्वाग्भवखंडकूटैराग्नेयादिषु पूरयेत् नेत्रं दिक्षु । पुनः द्रां शोषणबाणाय द्रीं मोहनबाणाय क्लीं दीपनबाणाय ब्लूं तापनबाणाय सः मादनबाणाय पञ्चभिर्बाणान्मध्यकोणे च भिः पंचमत्र्यकोणे समर्चयेत् पुनः सुभगायै भगायै भगसर्पिण्यै भगमालिन्यै क्रोधभैरवाय अनंगायै अनंगकुसुमायै अनंगमेखलायै अनंगमदनायै एताः शक्तयः इत्येताः षट्योनिषु तद्बहिर्दलके मेरुभागान्तरभिः वैडिकोणाभिः समर्चयेत् तद्दले पुनरष्टभिरष्टभैरवैः असितांगभैरवाय रुरुभैरवाय चण्डभैरवाय क्रोधभैरवाय उन्मत्तभैरवाय कपालीभैरवाय भीषणभैरवाय संहारभैरवाय इति । तद्बहिर्दिक्षु मुद्राभिः समर्चयेत् । एवं श्रीचक्रपूजनविधिः । अथ प्रयोगविधिः अष्टाभिः स्वच्छमष्टोत्तरशतमयेद्देवाग्भवं लक्षमेकं योजयेत् तदंशं शान्तिविदितकूटविधिमंत्रं जपेत् । कार्येनानार्थहेतवे भवेन्मखिलमाभरयितासकीयै सर्वान्याविदुत्वाभिः । पुनरयमनिशमेव्यते संदर्शी भवन्ति परमात्मपदेहं च तत्त्वं । वाग्भवं प्रथमकूटं च तत्रच्छिष्टिनावाग्भवं लक्षं जपेत् दशांशं समर्पयेत् पलाशकुसुमैर

स्वारिकुसुमैर्मधुद्रवेनेत । तस्मादुक्तफलं स्यादित्यर्थः । प्रयो
गान्तरं रक्ताकल्याणमानरउक्तलाने वालेपनात्सौमो
नीभूमसमन्निविष्टो जपेल्लक्षमेकं वीजमन्त्रोरति
पतिमयं प्रोक्तहोमात्समानं योसौ लोके सर्वमन्त्रैः स
व्रतेषु स्यात्तेव । अयमर्थः । भृगुरेखास्थितो उक्तवस्त्रादिष्ट
कः । कामवीजाख्यं द्वितीयकूटं सर्वं प्रोक्तेन देवहोमा
दिष्टं तेल लक्षं जप्यात् । होमद्रव्यं तत्पूर्ववदेव तत्र अग्नेवं
प्रसूनम् । परापवरकेनत्याजपत्ललक्षमेकं सम्मन्त्रम
पुष्पकुसुमं मांसुकाभवणालेपनात्सौवशी स्वमस्य
वदनादनारतं तपोवेदज्ञाद्वती विविचित्रपदपद्धतिर्भ
वति वा सलोकोवशः । इति परापवरकं च तद्रलज्जर्मि
स्थितात्तनीयकूटं लक्षं जपेत् । उक्तवस्त्रादिष्टः नं प्रवं:
प्राग्उक्तवदेव होमं च कुर्यात् द्रव्यं च प्रागुक्तवदेव । प्र
योगान्तरं । पलाशपुष्पैर्मधुरत्रयाक्तैर्होमं विदध्याद
प्रतावपिं यः सरस्वतीमंदिरमाशुभूयात्सोभाग्यल
क्ष्मीश्च समन्त्रजापी । इति श्रुतत्रिमध्यं नाम होदनी
राज्यानि । अयमर्थः । त्रिकूटरूपेणात्रिपुरामन्त्रेणत्रिम
धुरप्लुतैः । पलाशकुसुमैः रक्तं दुनेनत । तत्रमन्त्रजापीति
सर्वत्र होमात्र होमसंख्यात्रमंत्रं जपेदित्यर्थः । प्रयोगान्त
रे । राजीकरंजाश्च पामीवटोत्थैः समिद्भिर्बिल्वमवपु

पु.सं. सैनैः त्रिः स्वाहान्तैर्हवनक्रियामनेनैर्दिनादीनवरंजनी
८१ स्यात्। इति राजी कटुककरंजंपुकशमीवन्हिः। त्रिः स्वाहा
न्तैर्वात्मकमधुत्रयं प्रथमर्थः त्रिपुरामेत्रागपैनैः पंचभिर्ह
वैस्तामभयपुष्पंतद्दिनेदिनि। प्रयोगान्तरं मालतीवकु
लतीवकुलनैर्दलदलैर्मंदनोऽभसिंधनेनतिमन्त्रितैः। श्री
करीकुसुमैकैर्हुतक्रियामेवचास्तु कवितांकरीमतो मा
लती शिवशोणपंक। वकुलेमेकिंदश्रीकविकुसुमंवि
ल्वकुसुमंकदंबमितिकेचित दलदलैरितिविकसिते
त्विषंः पत्रैमालत्यादिनैतैभिः कुसुमैश्चंदनपंकलि
प्तैः संख्यावकेसहस्रं स्यादित्यन्यायेन प्रत्येकंसहस्र
संख्याहुतेदित्यर्थः। प्रयोगान्तरम्। अनुलोमविलोममंत्र
मध्यास्थितसाध्याहूतंप्रजप्यमन्त्री। पद्मस्थितयाज्ञहो
त्राज्यानवनार्मतवपान वशीविधानम्। इति। पटल
वर्णरात्रिकटुकं प्रथमर्थः अनुलोमेन तृतीयवीजा
न्ते साध्यनाम वर्णाकर्षिति पदपुर्कसंयोज्य पुनः प्रति
लोमेनापि मंत्रेन साध्यकं दत्वाहृयेन प्रत्येकं सहस्रसंख्या
हुतेदिति प्रयोगान्तरम् मधुरत्रयेणासहस्रमिश्रितैः फलैर्ह
वनक्रियास्तु जननानुरंजनी। अपि सेवमापकांश्चिदा
यिनीदिनशोषि पाटकमलाकरीमता अत्रापि संख्याव
केसहस्रमितिन्यायान सहस्रसंख्याः प्रयोगान्तरं खडैःस

पालतोस्यौत्रिमधुरसिक्तैर्जुह्योत्स्मत्रितमसकलोप
द्रवशान्तये ब्रणापमस्तुप्रागोदनापवशीस्त पालनामि
त्रिलेस्त पालनावैडूर्हनेदिव्यर्थैः प्रयोगान्तरं। कुलैर्वि
ल्वपत्रैर्नैस्त्वदभिनवदलै रक्तवारादि पुष्पैः प्रत्येकं
बन्धूजीवैरुणासरसिजैरुत्पलैः। कैरवाद्यैः। नेयावर्ते
स्कंदैर्दैर्स्पतरुकंसमैः। पाटलीनागपुष्पैसार्द्धकै
र्विंदिनायैर्जुहुत्द दिनशः। सर्पिषापायसेने रक्तवारा
द्विशोतिलपत्रैर्बन्धुजीवं। उद्दिविल्वन्नेन उमंलेन तैल
स्कैरेवं ग्रोपल। ॐ दं ऊकतनकति न्रपतस्कोर्गे पाट
लि पातिरिनागंनागपुष्पैमत्। पनैस्थनदंपामिर्द्वेनेन
प्रत्येकं मरुस्तसंख्यायादिनशः। सर्पिषापायसेनवद्र
नेन। प्रयोगान्तरम् मूलाधारान्स्तपत्रोपिपाविद्युद्र
टवीतां प्रभांनिश्रुदामामाकांतनमध्यगांदैः स्वदस्र
न्नवाधारयामंत्रभैय्या समपवंस्त स्पर्शमातांत्रिभुवनमवि
लंद्रग्मंपवेनमत्रीप्यायक्नवंतैवेवूष्यतस्वितजयोतो
नतारिपुरदाषैः प्रस्यार्घः मूलाधारात् घट्केलत्रूपाति
गंछंतीप्रभांमूर्ध्वगतार्कमंडलमध्यगतेंदोर्मंडलान्स
वदस्रनम्रवाधारयात्रिपुरामत्रमध्यात्रिभुवनंमेस्पर्थ
मातांप्यापेन तस्मात्कुफलंस्यादिति। प्रयोगान्तरम

प्र सं॰ वह्निबिंबहृदयपरिवृत्ताधारसंस्थं समग्रषट्दलाकाभिस्वर
८२ गणसमावेष्टितं वाग्भवाख्यं वाणीपीठं हृदन्तकुहा
न्तस्तन्तन्तिः सरन्तीं ध्यायेन्मन्त्री प्रततकिरणप्रावृतेङ्
त्वशाखैः अस्यार्थः। मूलाधारस्य षट्कोणपरिवृतं स्वयम्भ
भवह्निः षोडशस्वरपरिवृतं च वाग्भवाख्यं प्रथमकूटं
ध्यात्वा तन्मध्ये ब्रह्ममार्गेण गमनागमनं संध्याने कु
त्वा पुनः पीठहृदन्तान्निः सरन्तीं वाग्भवेन सह प्रततकिर
णप्रावृतत्रिभुवनं ध्यायेत् प्रयोगान्तरं दन्तमास्थितमा
नुबिंबाविलसद्योन्या त्रयालादितं मध्यन्द्रार्कसमप्रभपा
वृतं वर्णैः कभाद्यन्तैः। ध्यायन्मन्मथराजबीजममावि ल
बस्तांशुविद्वाभणां राज्यैश्वर्यविनिन्दिनीमपि रमां द्रावा
नगदैर्जयेत्। अस्यार्थः। हृदि द्वादशदलाकारे ध्यात्वा
तन्मध्ये स्थूलवृत्ताकारे भानुबिंबं तन्मध्ये त्रिकोणं च ध्या
त्वा तन्मध्ये कामबीजाख्यं मध्यमकूटं ककारादिभकारा
न्तैर्वर्णैर्द्वादशभिः। कं भं खं बं गं फं घं पं इत्येवं प्रकारेण वे
ष्टितं ध्यायेदिति। प्रयोगान्तरम्। सुभ्रोर्मध्यद्वादशान्तोत्थित
शशधरबिंबस्थपीठे स्फुरन्तं संवीतं व्यापकान्तौर्ध्ववल
कविमकारस्थितं बीजं यत्स्यम्। ध्यात्वा सारस्वताख्यां स्तन
नललितं तद्दिव्यकाव्यादिकर्ता नित्यं लीलाप्रसन्नमग्र

उदितनविकारादि हंतारूमंत्री। अस्यार्थः। प्रथमंमूर्ध्निब्रह्मर
न्ध्रउपरि द्वादशांगुलान्ते कल्पार्कमध्यस्थितंप्रणवे उदि
वंसहस्रसहस्राकारंध्यात्वा तन्मध्येप्राप्य मसृणादरस्थयका
रादिहकारान्तैर्वर्णैर्ग्रहं तंधवलरुचिमंत्रेशशालके यंकूटमा
रवतामस्रतंलिलितंध्यायेत्। इतिप्रयोगान्तरं। योनीप
रिभ्रमितॐ ऐं क्लीं ह्रीं प्रिमीतां तारकामस्तद्दवमृवाति जनेजमे
व। व्योमस्थलं सकलमध्यभिमूर्ध्यं तस्मिन्नावेशयमेतद्दव
पायेदितिनाम नरोह्यायस्यार्थः। मूलाधारे त्रिकोणम
ध्ये त्रिकूटसमुदायरूपिणीं त्रिपुरांश्रीयते जगमापरिभ्रम
णात् ॐ ऐं ह्लाकारंध्यात्वा अरुणामृततरुतानि तत्र तेजसा
सकलं व्योमस्थलं चाभिमूर्ध्याभिसिद्धरूपे तस्मिन् तेजसि
संतारां नरांस्थास्थितां ध्यायेदितिप्रयोगान्तरम्। गुह्यस्थि
तं वामदनस्य बीजं जपारुणं कक्षरूपासवेन विचिंत्यत
स्मिन् विनिवेद्य साध्यं वशीकरोत्येष विदग्धलोकः। अस्या
र्थः। मूलाधारे त्रिकोणं विचिंत्य तस्मिन्मदनबीजाख्यम
ध्यमबीजमरुणाकारं कामरतवर्धिनं ध्यात्वा तस्मिं
स्थितं साध्यं च स्मृत्वा अनया भावनया विदग्धलोकः। सा
ध्यं वशीकरोति। वाग्भवस्मनुद्वये इतिप्रयोगान्तरम्। अस्य
बीजमपैं ऐं ॐ ह्रीं धवलं संविंत्यचिन्नाघ्नेन तरुणार्कतरुल
कोहद्वलयां देवीं मृदुलक्ष्माराज्ञ ऽघ्नेविधिविलासवं लि

पु.सं.
८३

83

नमस्त्वेनानामारसत्तोनमाह्रियांतंचनिरत्नसंस्तनि भवोभू
यात्सवाग्वलभ। अस्यार्थः। हृदयांबुजेनवतीयकूटशाकं
यंवीजंरुडयवलत्रपंसंचिंत्यतन्मयीभूतोदेवीं पुस्तका
त्ववतयथारिंगीध्यात्वापुनस्तन्मुखोडयत्तनि विलोह
रंचध्यात्वापुनस्तत्रिविलासंनिजमुखेनानारसोत्तान
मा निर्यातंवध्यात्वासवाग्वलभोभवेत्॥ अथप्रसंगात्पा
रणासरस्वतीमंत्रोपिलिख्यते। अतिराकरणऋषिः। अ
नुष्टुप्छंदः। पारणासरस्वतीदेवता। ध्यानं। सरासमवि
नपादपंकजाकरविराजत्कमनीयपुस्तका। विरिंच
पत्नीकमलासनास्थिता सरस्वतीनृत्यतुवाचिमेसदा
नमोवरणेधारणं मे अस्तुनिराकरणं पारयित्वा भूया
संकर्णयोश्रुतंममाव्योढ्वं ममामुष्य ओं॥ इति मंत्र॥ अने
नत्वलादिप्राणानेमारस्वतपदं इदमपि प्रसंगाल्लिख्यते
नकुलीसरस्वतीमंत्रस्य ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः नकु
लीसरस्वतीदेवता विकासिमानिहृत्पद्मेस्थिता मलास
हासिनी परवाकस्तंभिनीं नित्यां स्मरामि नकुलीं सदा एं
वो ह्रौं पिधाम नकुलीं दत्ते। परिहृताधिः। क्लीं सर्वस्या
वं ईशानावासमामिहवादयेत। सौः सौः क्लीं ऐं इति मंत्रः मं
वैर्थ्यैः। समस्तैः पंचांगानि अनेनमंत्रेणादन्ते ए कै क
मत्वा मंत्रेण क्रमेणान्यसेत्। तादृशमामर्थ्यं भवेत्॥ अथ

प्रसंगादेवकल्यात्रोक्तोपि परासरस्वतीमन्त्रोपि लि
ख्यते ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः परासरस्वतीदेव
ता सौः हृत। सौः शिरः इत्याद्यंगानि शकलेंकेशपा
काभास्रहाचेंद्रकलावती। मृदांशस्मलमहालापा
नमोपरमाकला। सौः इतिमंत्रः। सर्वसनफलप्रदः
अथसरस्वतीमंत्रप्रसंगात् कल्यात्रोक्तबालासरस्व
तीमंत्रप्रसंगात् कल्यात्रोक्तबालासरस्वतीमंत्रोपि
योग्यतावशाल्लिख्यते ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः श्री
बालासरस्वतीदेवता ऐंबीजं क्लींशक्तिः सौः कीलकं
ऐंहृत् क्लींशिरः सौःशिखा ऐंकवचं इत्याद्यंगा अरुण
किरणजालैरंजिताशावकाशा विधृतजपवटीकापु।
स्तकाभीतिहस्ता इतरकरवराढ्या फुल्लकल्हारसंस्था
निवसतु हृदि बाला नित्यकल्याणरूपा। ध्यानान्तरम्
मालास्राणिपुस्तकरा शस्ता बालाविकाशोल्लसिता
कुमारीं। कुमारकामीश्वरकेलिलोलां नमामि गौरीं न
ववर्षवेषां ऐं क्लीं सौः सौः क्लीं ऐं इतिमंत्रः विद्याप्रथ
नोऽयंमंत्रः प्रथमतुमारोक्तबालान्मतरीमंत्रस्यात्रयोग्य
तावशाल्लिख्यते। ब्रह्माऋषिः त्रिविकछंदः बालादे
वीदेवता ऐं हृत् ऐं शिरः इत्याद्यंगानि मातल्लेचवरद
भयपुस्तकोद्यत। बाहापुरमनयनामलांबुसंस्था

प्र॰सं॰ अस्यांगवागवसनापद्यनांनमामिवालेंदुमौलिमति
८५ शंवचमामधीशांपैं ह्रीं सौः इतिमंत्रः सारस्वतफलप्र
85 दानोयंमंत्रः अथध्यानः आधारहृत्तत्रारेभ्रेष्टपिवि
तसेवुवर्णान् दशलक्षजपः त्रिमधुरसिक्तैः पालाश
पुष्पैर्वा घृतसिक्तैस्तिलैर्वाथशतं पुरश्चरणाद्धोमः अ
यमजाविधिः प्राङ्मातृकापटलेमातृकाविधानोक्त
वत् पीठंसंपूज्यतस्मिन्नावाह्यसमर्चयेत् अंगैः प्रथमा
वृतिः पुष्पैमेधायै प्रज्ञायै प्रभायै प्रतिभायै इत्यविद्या
द्यैवाणैः अभिर्द्वितीयावृतिः मातृभिस्तृतीया इंद्रादि
भिश्चतुर्थी वज्रादिभिः। पंचमी अथप्रयोगः।। तोयेषु
नाभिहृदयमेस्थितः मत्वाविंतयेद्देवीरविविंवसंस्थांवि
द्यां प्रजाप्यांनियमेनभक्त्यासहस्रसंख्यदिनेपानदोषः
गंगाप्रवाहप्रतिमास्यवक्त्रान्निर्यांतिविद्यानिविलाघ
टानां प्रयोगान्तरम् ब्राह्मीवचाकपानिशामयपंचगा
व्यं संपाचितं प्रतिजपेदष्टशतंहतं तत् गार्भिण्यथोलिह
न्वाग्गांपि पंचिपामासर्वान्स्मृतिर्गुणाननयंप्रसूते
प्रभावैः ब्राह्मीब्राह्मीमंत्रमववावशपुकलातिप
लितिपामंत्रलः श्यामपंचशाकंइतिरकोहं। प्रयोगान्तरं
इदमेवादिनेदिनोदितेनदोर्वागो ध्यायवानिपेषमानोः
लिरतां गावेनागिरामधीशाप्रतिमिर्यांतिमहाप्रवाह

रूपा प्रयोगान्तरम्। श्रीहृल्लेखैरथवा समविद्भिः। तदन्त
मात्मौरस्ववनाक्ति येषा। कवित्वसौभाग्यमहामहल्लेखी
प्रदायाः विमानतोऽवीक्ष्य श्रीहृल्लेखी त्वं प्रयोगान्तरम् दि
नशः शित धीमे न्ववर्ण्य मशुं प्रतिरस्य करे प्रतिनयन
लोवव मामपि पेति धियाकलयन्त्यपि वेन्क विनास्य भ
वेविरात सांख्यान्तेकमरूमिति न्यायात्स्वरूपं तां ख्येत्र
पेदित्यर्थः प्रयोगान्तरम्। सलिलेश्यगतो हृदयं हृदये
रविविविवगताप्रविविंशमते त्रिमदस्समन्तु दिनशः प्रत्ये
कविरेव भवेन्मन्नवनारतः प्रयोगान्तरम् मेत्रेणानेन
समं वश्यापंत्र प्रभरस्यन् विस्मरन्निमे भावी स्वतावेदग
मानसौ ब्राह्मी मत्तमेव। प्रयोगान्तरम्। कर्णाववा वा
यात्रीं वान स्माद्वादेदि नागमे। श्रेनेऽडम्भकोऽपि नरः। सर्व
तस्यां न संशयः कर्णानिधलिवावशं प्रयात्रीनैलि
कापि। प्रणवालामत्र प्रसंगान्। कल्यान्नवोकं वालाव
कं लिख्यते विडच्चिकोणाहूतं चवहिः षट्कोणाहूतकापर्म
दष्टदलं पद्मं वालावकं विधीयते प्रणवालामत्र प्रसंगा
न् वाग्भवबीजमपि मन्त्रसारोक्तमत्र लिख्यते। ब्रह्मास्य
षिः। त्रिविच्छंदः। वाग्देवी देवता ऐं दन ऐं पिवः। इत्यां
गानि। धवलनलिनवासा तं चं दम स्यां धमत्रा धवलवसन
भूषामाल्यदेहा त्रिनेत्रां कमलयुगावरामीन्फलमहा

त्रे.सं. रूपध्यांकुशद्रदधमाणहस्तां भारतीं भावयामि ऐंमिति मंत्रः
८५ द्वादशलक्षजापः त्रिमधुरसिक्तैः सुनवपद्मैः दशांशं जुहु
यात् पुरश्चरणार्थं सारस्वतफलप्राप्तये मंत्रः मात
कावर्णानां विधिः अथ बालादिमंत्रप्रसंगात् महाबालात्रि
पुरसुंदरीमंत्रः कल्पानेकहृल्लिख्येते। आनंदभैरवऋ
षिः देवीगायत्रीछंदः श्रीमहात्रिपुरसुंदरी देवता ऐं बी
जं क्लीं शक्तिः सौः कीलकं ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं सौः श्रीमहात्रि
पुरसुंदरी ह्रीं सर्वज्ञायै ह्रां हृदयाय नमः ऐंमित्यादि ह्रीं नि
त्यतृप्तिनित्यनंदमायै ह्रीं शिरः ऐंमित्यादि ह्रीं अनादिबोधा
यै हूं शिखा ऐंमित्यादि ह्रीं स्वतंत्रायै हैं कवचाय हुं ऐंमि
त्यादि ह्रीं अनलुप्तशक्तये ह्रौं नेत्रत्रयं ऐंमित्यामिदिं ह्रीं अ
नंतशक्तये ह्रः अस्त्राय फट्। ध्यानं॥ सकुंकुमविलेप
नामलिकचुंबिकस्तूरिकां समंदहसितेक्षणां सशरचा
पपाशांकुशां। अशेषजनमोहिनीमरुणमाल्यभूषां
बरां जपाकुसुमभासुरां जपविधौ स्मरेदंबिकाम्। ध्याना
नंतरम् वनर्भुजेवंदकलावनं मेरुवानलेकंरूमराग
रोगेण पुंड्रेक्षुपाशांकुशपुष्पबाणहस्तेनमस्तेजगदे
कमाता रूमादौ हेमपीठास्थितिमाविलम्रेरैरीसमातां
विराजस्थैर्ये ध्वि पाशांकुशाकरमलांतरकंवबाति
रक्तादिकुत्रद्विम्बतभिमत्तिमयकलशैः पंचबाणांवि

वै स्हैंहैंः ॐ मामिहैकां भजत भगवतीं भूतिदां मंत्रपा
मे कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं इति मंत्रः
ऐश्वर्यफलप्रधानो यं मंत्रः एवं त्रयादौ बालाबीजत्रयं
क्रमेणा योजयेद्वा। सर्वान्ते श्रीबीजं योजयेद्वा उभयम
पि योजयेद्वा अथ त्रिपुरसुन्दरीमालामंत्रप्रदर्शनं क्रिय
ते मालामंत्रस्य वरुणादित्य ऋषिः गायत्री छंदः ललि
ता देवता ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः नमस्त्रि उ· नमस्त्वसा हासैः
क्लीं ऐं श्रीं ह्रीं ऐं एषा विद्या महासिद्धिदायिनी स्मृतिमात्र
तः अग्निवातमहाक्षोभे राजराष्ट्रस्य विप्लवे लुंठकेतस्क
रभये संग्रामे सलिलप्लवे समुद्रयानविक्षोभे भूतप्रेता
दिके भये डाकिनी पूतनायक्षरक्षः कूष्माण्डजे भये अप
स्मारज्वरव्याधिमृत्युक्ष्मादादिजे भये मित्रभेदे ग्रहभये
व्यसनेष्वाभिचारके अन्येष्वपि च दोषेषु मालामन्त्रं स्मरे
न्नरः सर्वोपद्रवविनिर्मुक्तः साक्षाच्छिवसमो भवेत् आपत्का
ले नित्यपूजां विस्तरात्कर्तुमक्षमः एकवारं जपेदेवं सर्व
पूजाफलं लभेत् इति श्रीविद्यामालामंत्रः नवैतास्तु शा
क्तिमालापंचधा स्याच्छिवमालावतारणी हंहं मालावता
दक्ष्या देवं पंचदशाक्रमात् एकैकलक्षितामन्त्रवर्णा
द्भुवः इनाइमा पूजा नमो नामसाहस्त्रा स्य यागाना नजंपति

पु.सं लिकाः अथनयः पंचधास्युर्मालास्तु निखिलास्त्वपि माला
८९ मन्त्रो महाभागः सर्वसिद्धिप्रदायकः एकविंशत्सहस्राणि
स्त्रिलोकीमोहनस्तमः शुद्धासंबुद्धिमान्नाम्ना जपस्तेन वि
धीयते नमस्ते महाजनं देवी पादुकां पूजयामि वा स्वाहेति
होम रवनात्तर्पयामीति तर्पणं जयहेतुसमायोगस्कृति
रूक्तानुपंचमी नमस्वाहास्वधेयन्नाम मंत्रभिः संप्रदानके न
पेणात्मनिनीयामाजेप संबुद्धिरेवसा शिवमालापंचकेषु
लिंगान्ननिर्देशः नमस्तेपरसंदर्शनि। मिथुनमालापंच
केस्त्रीपुंलिंगान्ननिर्देशः। अथ श्रीविद्यापुरश्चरणविधिः
षट्त्रिंशल्लक्षं जपेत् पंचदशलक्षं वा जपेत्। द्वादशलक्षं
वा जपेत्। नवलक्षं वा जपेत्। त्रिमधुरसिक्तैर्जपाकुसुमैः
रुणाकरवीरैर्वा दशांशेन पुरश्चरणहोमः। नित्यशोवेष
देवांत्रत्रिमधुरसिक्तैरक्तैर्मंत्रान्तपंचप्राणाहुतिमान् संख्या
त्यपंचाहुतीः। कुर्यात्॥ अथ कल्पसूक्तौ प्रकारेण श्रीविद्या
चक्रपूजाविधिर्लिख्यते॥ आदौ महागणपतिपूजां कृत्वा। गंगा
णाधिपतये नमः इति गणेशं मर्चयेत्। पंचावृत्तिवाद्या
दिकं विन्यस्य ध्यात्वा। अथ पीठपूजा। ऐं ह्रीं श्रीं अमृतांभो
निधये नमः। रत्नद्वीपाय नमः। नानावृक्षमहोद्यानाय॰
सन्तानवाटिकायै॰ कल्पकवाटिकायै॰ हरिचंदनवाटिकायै॰

मंदारवनवाटिकायै· पारिजातवनवाटिकायै· कदंबवनवा
टिकायै· बिल्ववनवाटिकायै· पुष्परागरत्नप्राका
रायै· पद्मरागरत्नप्राकाराय· गोमेदकरत्नप्राका
रायनमः। वज्ररत्नप्राकाराय· वैडूर्यरत्नप्राकाराय·
इंद्रनीलरत्नप्राकाराय· मुक्ताफलरत्नप्राकाराय·
मरकतरत्नकाराय· विद्रुमरत्नप्राकाराय· माणिक्य
मंडपायनमः॥ सहस्ररत्नस्तंभमंडपाय· अमृतवा
पिकायैनमः आनंदवापिकायैनमः विमर्शवापिका
यैनमः बालातपोद्गारायनमः चन्द्रिकोद्गारायनमः
महाशृंगारपरिखायैनमः महापद्माटव्यैनमः चिंता
मणिगृहराजायनमः पूर्वाम्नायमयपूर्वद्वारायनमः द
क्षिणाम्नायमयदक्षिणद्वारायनमः। पश्चिमाम्नायनमः
पश्चिमद्वारायनमः उत्तराम्नायमयउत्तरद्वारामायनमः
महामाणिमयवेदिकायैनमः रत्नप्रदीपवलयायनमः
महासिंहासनाय। ब्रह्ममयैकमंचपादायनमः वि
ष्णुमयैकमंचपादायनमः रुद्रमयैकमंचपादायनमः
ईश्वरमयैकमंचपादायनमः सदाशिवमयैकफल
कायनमः हंसतूलिकायैनमः हंसतूलमहोपधानाय
नमः कौसुंभास्तरणायनमः विभूत्यैनमः उत्तमैनमः

प्र॰सं॰
८

87

कांत्यैनमः हृष्ट्यैनमः कीर्त्यैनमः संनत्यैनमः व्युष्ट्यैनमः
उत्कृष्ट्यैनमः ऋद्ध्यैनमः एतानवशक्तय ऐंह्रींश्रीमिति
उक्तसर्वमन्त्रादौयोज्य। ॐनमर्भ्यमहात्रिपुरसुंदर्यास
नायनमः हृदयारविंदस्थनानारत्नविचितसर्णमय
मंडपश्रीचक्रांकितमरुणानामरमपमस्वरूपंयोगपीठं
कल्पयामि। इतिगंधपुष्पाक्षतैः पीठमभ्यर्च्य। तदुपरि
वक्ष्यमाणश्लोकोक्तप्रकारेणप्रतिष्ठाप्यपुनस्तत्र
मध्येदेवीमावाहयेत्। तत्प्रकारः। ऐं त्रिपुरादेविविद्महे
क्लींकामेश्वरीचधीमहि सौः तन्नःक्लिन्नेप्रचोदयात्।
महापद्मवनान्तस्थेकारणानंदविग्रहेसर्वभूतहितेमा
तरेह्येहिपरमेश्वरि ॐ इत्यनेनमूलमंत्रमुक्तादेवीमावाह्यआ
वाहनादिपंचमुद्राः। प्रदर्श्यपुनरावरणमजामारभेत
अग्नीशासुरवायुकोणेषुमध्येदिक्षुचप्राग्वत्सर्वत्रा
दिषडंगशक्तिरभ्यर्च्य त्रिकोणमध्येकामेश्वर्यात्रश्री
पादुकांपूजयामिभगमालिन्यंवाश्रीपा॰ नित्यक्लिन्नां
वा॰ भेरुंडांवा॰ वह्निवासिन्यंवा॰ महाविद्येश्वर्यंवा॰ शिव
दूत्यंवा॰ त्वरितांवा॥ कुलसुंदर्यंवा॰ नित्यंवा॰ नीलपता
किन्यंवा॰ विजयांवा सर्वमंगलेंवा॰ ज्वालामालिन्यंवा॰
विचित्रांवा॰ महानित्यापरमेश्वर्यंवा॰ ऐंह्रींश्रीमितिमन्त्रादौ

सर्वत्रयोन्यं पर्वंसमभ्यर्च्य पुनः प्रथमवृत्तरसे। अणि
मासिध्यंवा श्रीपादुकांपूजयामि लघिमासिध्यंवा· महि
मासिध्यवा· ईशित्वसिध्यंवा· वशित्वासिध्यंवा· प्राका
म्यासिध्यंवा· भुक्तिसिध्यंवा· इच्छासिध्यंवा· प्राप्तिसिध्यं
वा· सर्वकामसिध्यंवा· सर्ववत् वीजत्रयमादौ सर्वत्रयोन्यं
पुनर्द्वितीयचतुरस्रेब्राह्म्यादिमहालक्ष्म्यंतैर्वीजत्रयेणस
हसमभ्यर्च्य· पुनस्तृतीयचतुरस्रे सर्वसंक्षोभिणीमुद्रा
त्म्यंवा श्रीपादुकांपूजयामि सर्वविद्रावणीमुद्रा· सर्वाक
र्षिणी· सर्ववशंकरणी· सर्वोन्मादिनी· सर्वमहांकुशामु
द्रा· सर्वखेचरी· सर्ववीज· सर्वयोनि· सर्वत्रिखंडिनीमुद्रा
त्म्यंवा श्रीपादुकांपूजयामि। इतिसमष्ट्यवीजत्रयंसर्व
त्रयोन्यम्। त्रैलोक्यमोहनचक्रस्वामिनित्रिपुरांवा श्रीपा·
प्रगटयोगिन्यंवा श्रीपादुकांपूजयामि। इतिचक्रनायि
कान्तनदावरणोपूर्वेतः समर्चयेत्। इतिप्रथमावरणम्।
षोडशदले। कामाकर्षिण्यंवा श्रीपादुकांपूजयामि· बु
ध्याकर्षिण्यंवा· अहंकाराकर्षिण्यंवा· शब्दाकर्षिण्यंवा· स्प
र्शाकर्षिण्यंवा· रूपाकर्षिण्यंवा· रसाकर्षिण्यं· चित्ताकर्षि
ण्यं· धैर्याकर्षि· स्मृत्याकर्षिण्यं· नामाकर्षि· वीजाकर्षिण्य
वा आत्माकर्षिण्य· अमृताकर्षिण्य· शरीराकर्षिण्यंवी
श्रीपादुकांपूजयामि। वीजत्रयंमत्र्यादौ सर्वत्रयोन्यम्

पृं सं
८८

88

सर्वाशापरिपूरकचक्रस्वामिनि त्रिपुरेश्वर्यंबा श्रीपादु
कां पूजयामि । गुप्तयोगिन्यंबा · इति चक्रनायिकासमर्पणेन
इति द्वितीयावृत्तिः अष्टदले । अनंगकुसुमांबा श्रीपादुकां
पूजयामि । अनंगमेखलांबा अनंगमदनांबा · अनंगमद
नातुरांबा · अनंगरेखांबा · अनंगवेगिन्यंबा · अनंगांकुशांबा
अनंगमालिन्यंबा श्रीपादुकां · बीजत्रयं मंत्रादौ योज्यं सर्वसं
क्षोभणचक्रस्वामिनि त्रिपुरसुंदर्यंबा श्रीपा · गुप्ततरयोगिन्यं
बा श्रीपा · इति तृतीयावृत्तिः मन्वस्रे सर्वसंक्षोभिण्यंबा · स
र्वविद्राविण्यंबा · सर्वाकर्षिण्यंबा · सर्वाह्लादिन्यंबा · सर्वसंमो
हिन्यंबा · सर्वस्तंभिनि · सर्वजृंभिनि · सर्ववशंकरिणि · सर्व
रंजिनि · सर्वोन्मादिनि · सर्वार्थसाधकांबा · सर्वसंपत्तिपूरकां
बा · सर्वमंत्रमय्यंबा · सर्वद्वंद्वक्षयंकर्यंबा · बीजत्रयं मंत्रादौ
सर्वत्र योज्यम् · सर्वसौभाग्यदायकचक्रस्वामिनि त्रिपुरवा
सिन्यंबा श्री · संप्रदाययोगिनि · इति चतुर्थ्यावृत्तिः · बहिर्दशा
रे सर्वसिद्धिप्रदांबा · सर्वसंपत्प्रदांबा · सर्वप्रियंकर्यंबा · स
र्वमंगलकारिण्यंबा · सर्वकामप्रदांबा · सर्वदुःखविमोचि
नि · सर्वमृत्युप्रशमन्यंबा · सर्वविघ्ननिवारिण्यंबा · सर्वांग
सुंदर्यंबा सर्वसौभाग्यदायिन्यंबा · बीजत्रयं सर्वमंत्रादौ
योज्यम् । सर्वार्थदायकचक्रस्वामिनि त्रिपुराश्रियंबा श्रीपा ·
कुलोत्तीर्णयोगिन्यंबा श्री · इति पंचम्यावृत्तिः ॥ अंतर्दशा

रे। सर्वज्ञांवा· सर्वशक्ति· सर्वैश्वर्य· सर्वज्ञान· सर्वव्याधि
विनाशि· सर्वाधारस्वरूपा· सर्वपापहरांवा· सर्वानंदम
यंवा· सर्वरक्षास्वरूपिण्यंवा· सर्वेप्सितफलप्रदांवा· वी
जत्रयं सर्वमंत्रादेयोन्यम्। सर्वरक्षाकरचक्रस्वामिनि त्रि
पुरमालिन्यंवा श्री· निगर्भयोगिन्यंवा श्री· इति षष्ठावृ
त्तिः। अष्टकोणे वशिन्यंवा· कामेश्वर्य· मोदिन्यंवा· विमला
वा· अरुणांका· जयिन्यंवा· सर्वैश्वर्यंवा· कौलिन्यंवा· वी
जत्रयं सर्वमंत्रादेयोन्यं। सर्वरोगहरचक्रस्वामिनि त्रिपु
रासिद्धंवा· श्री· रहस्ययोगिन्यंवा श्रीपादुकां पूजयामी
निवक्रमात्पिकीं भवतः प्रजयेत्॥ इति सप्तमावृत्तिः॥
अष्टकोणमध्ये च त्रिदिक्षु। वाणिन्यंवा। चापिन्यंवा· पा
शिन्यंवा· अंकुशिन्यंवा· वीजत्रयं मंत्रादेयोन्यं। सप्तमा
वृत्तावन्तर्भूतमिदं। त्रिकोणाग्रदक्षिणवामकोणे भ्रा का
मेश्वर्यंवा· वज्रेश्वर्यंवा· भगमालिन्यंवा· वीजत्रयं मंत्रादे
योन्यं। सर्वसिद्धिप्रदचक्रस्वामिनि त्रिपुरांवा श्रीपादु
कां पूजयामि रहस्यतरयोगिन्यंवा श्री· इत्यष्टमावृत्ति
विंदुमध्ये मूलमंत्रेण देवीं समर्चयेत्। सर्वानन्दमयचक्र
स्वामिनि श्री चक्रेश्वरसाम्राज्यलक्ष्मी त्रिपुरांवा श्री पा-
परापर रहस्ययोगिन्यंवा श्रीपादुकां पूजयामि। इति।
नवगंधपुष्पैः। संपूज्य। धूपदीप नैवेद्य नीराजनानंतरा

प्र॰सं॰ ८९ पूजाशिष्टद्रव्येणानेन मूलमंत्रेण द्वादशवारं जुहुयात्
मंत्रेण च तदवशिष्टं त्रेधा गणभक्तां कुर्यात् । अनेनैव
मूलमन्त्रेण यथाशक्ति जपं कल्याणवृष्टिमित्यादि
षोडशश्लोकैः स्तोत्रं कुर्यात् । इति पूजाविधिः समासः
श्रीविद्याचक्रप्रकारं उच्यते । बिन्दुत्रिकोणवसु
कोणदशारयुग्मं मन्वस्रनागदलसंयुतषोडशारं ।
वृत्तत्रयं च धरणीसदनत्रयं च श्रीचक्रमेतदुदितं पर
देवतायाः । तत्र दशारयुग्मं दशकोणयुग्मं । मन्वस्रं
चतुर्दशकोणं नागदले अष्टदले षोडशारे षोडशद
ले । धरणीसदनं चतुरस्रं अथ श्रीविद्याचक्रे लेखन
प्रकार एवं विभक्तीक्रियते । पश्चाद्वर्तुलायामस्
त्रेधाकृतत्वमायते । ततभिरेखैः मिश्रैः संहतानि च
भूपुरं । अत्रैतवांगुलं त्रेयं मध्ये पवनषोडश । पकार
पांगुलं त्रेयमष्टपत्रं समालिखेत् । देवीस्कंतोमेगंगा
वलीस्कंतेति प्रवर्तते । तत्रदेशस्यष्टपवमाद्यंगुलि
मानान्त्रेन वरेखाविलेखनीया वृत्तमध्ये रत्न्यर्थः ।
आद्यद्वितीयेष्टमकेनत्रमेव पणाकमैंमार्जयेदृणा
भागशाहृतादेकवचनान्नतः । वतर्थः षष्ठ्यापार्श्वे
नोपांशंपरिमार्जयेत् पंचस्वजपोपान्तमार्जयेच्चान्य
पार्श्वतः । नवग्रहाभिधानास्तु नवरेखा यथाक्रमम्

89

गुरश्चांगारकें चैव शुक्रश्चेंदं समगच्छति । नंदस्य मं
डलं चैव सूर्यो राहुश्च गच्छति बुधकेतुश्च मंगमश
क्तिचक्रं यथाविधि । मंदं गच्छति भानुश्च केतुं गच्छ
ति चेंदुमाः । कुजश्च मंडलं चैव बुधो राहुश्च गच्छति
महानंद विचक्रस्य वह्निचक्रं यथाविधि ललिता
चक्रनिर्माणं पारंपर्यक्रमेणतु सर्वसिद्धिप्रदं भ
द्रमिदं काश्मीरनिर्मितं सूर्यः सोमः अंगारकः बुधः
गुरुः शुक्रः मंदः राहुः केतुः एवं नवग्रहाः । अथ
केल्पांतरे एकप्रकारेणापि श्रीविद्याचक्रं नवनप्रक
रेणलिख्यते । अथ भद्रं तो विहाय निजविष्टरादवनि
भवनिमथ्यमसं त्रिकमथापनयजत् । अंगुलीयमव
देवमागावमतोयपमस्त्रवयामि चक्रं मरुणांसके
सदं देवीस्तु नामेगंगावलीस्तु तेप्रदर्शयते मानश्रीच
क्रनिर्माणे सूत्रेण नवसूक्रमान् । आद्ये द्वितीयेष्टम
केन वमेव यथाक्रमं मार्जयेद्गुणाभागांशाद्दूतादेक
त्रवान्यतः चतुर्थः षष्ठयोः पार्श्वतो यांशवर्तिमार्जये
त् । पंचमस्यजयपश्चमार्जयेद्दान्त्य पार्श्वतः । तृतीयो
नाद्वितीयानां चतुर्थानांच पंचमान् । प्रथमामान्तच
तुरंगहृतनो नवमादिकं । सप्तमाष्टमयोरन्तानधाषष्ठ
नवामयोः हृतादिसूत्रयुगलेक्रमान्सूत्रदयंविधे । इमि

प्र·सं· वर्मसमीपेतंभइसंधिसमन्वितं यत्रकेलललितापा
२. स्त्वंमंगलेनेनतरस्ववेत ललितावक्रनिर्माणोसंकेत
स्तोषद्भवित। काश्मीरसंप्रदायीस्याभारंपर्यक्रमा
१० वितः। पंचशक्तिचतुर्वह्निनहिलामात्मकेस्मां क्रू
त्यपंचविधंशास्त्रज्ञासतेतत्क्रमः शिवो॥ श्रीचक्रमध्यम
ध्यत्रिकोणोलेखनीयात्तरश्लोकः। कमलंयदिलप्यम
ध्यमान्यन्तरमीशादित्रत्नमविंदुनादं। निगमादिनमो
त्रैविराजत्रविदेविहृदयशत्तिष्ठमेतत। अस्यार्थः। अ
प्यानैवंपूर्वतः। स्वविभागेविहायनिजविहरात। स्वास
नात। अवलिप्रकारलिमात्रेभवतिभूमिसंधिसिद्धिका
यै अवयवंसमसमवल्लरत्नत्रि कंअवन्तित्रयमानखे
क्ष्यायावद्दीर्घस्पातंतत्राधिकसमत्वंशोक्तते। अवलि
त्रयंजायतेदेहःस्वांगुलिमानमितिशास्त्रप्रसिद्धेःपंके
चिन्तुरूपायामेविभज्यदशधापुनः एकं द्वादशधाभा
गं त्वाहकेनैकमंगुलं देहलब्धांगुलनामजानीयात
स्यतस्तनः। मायाधनपतेनिकटपयादिप्रकारेणग
हीते। अवलिवपस्यहिममन्त्यंगुलिमानेभवति। एतद्धि
समत्वंगुलिमानमपिद्वयंविभजनीयंमयद्वस्तुक्त्याश्री
चक्रमध्येअंगुलिमानेनआयामविस्ताराएपक्वरथक
पंचचत्वारिंशत। एवंचक्रमध्यंकृत्वानदिरष्टदलप

पद्मस्यपरितः परिमाणंयंत्रस्यानवांगुलिपरिमा
णंभवति तत्रपूर्वभागेचापरभागेचएकैकसार्धांगुलि
वक्रद्वयंभवति संभूयनवांगुलिमानंभवति एतद्बहिः
षोडशदलपद्मस्यतेनेयंतस्मात्दशांगुलिमानंभवति त
त्रापिपूर्वभागेचापरभागेचएकैकएक अंगुलीयं
वक्रमानंभवति संभूय अंगुलिदशकंमानंभवति।एत
द्बहिस्थनवदलत्रयस्यतत्स्मात्अष्टांगुलिमानंभवति।त
त्रापिपूर्वभागेअपरभागेचएकैकएक।अंगुलिवक्र
द्वयमानंभवतिसंभूयअंगुल्यष्टकंमानंभवति।एवंत्रा
णाणांचक्रस्यसंभूयसमविंशत्यंगुलिमानंभवति।अंगु
लीयेति।इत्थंसंपन्नचक्रेअंतर्मानंनभवत्तस्मात्एवंच
त्वारिंशदंगुलिमानंभवतिदेवभागत्तस्मात्एतद्एवंच
त्वारिंशदंगुलिमानमपिअष्टचत्वारिंशद्भागत्रयेणविभज
नीयं।नोचेत्तस्मात्एतद्बहिःषोडशदलंपद्मंलेखनीय
भवेत्तस्मात्एतद्बहिः।अष्टदलत्रयंलेखनीयं।एवमपि
इत्थंएवयामिचक्रेश्रीचक्रेअरुणाणांमित्रवर्णस्तकेसरंपो
भनकेसरंपद्ममपिअरुणवर्णं इत्थंवास्यचक्रेलेखनप्र
कारं।तदन्यचक्रेलेखनप्रकारउच्यते।पूर्वविभक्ताष्ट
वलातिंभद्रावीणकटपयादिसंकेतेनवेदाविलेख
नव्यवस्थाप्रदर्श्यते।देवीस्तुतौसर्वांगावलीत्यादिश्लो

प्र॰सं॰ कः तत्र देवीस्तम्भकाष्ठं गृहीत्वा षट्त्रिंशदंगुलिपिष्ट
२१ पृथक्पृथक् प्रथमं ततमारभ्य तत्तत्प्रमाणेर्वांशेन वि
भागः कर्तव्याः इत्यर्थः। स्त इत्युक्त्या षड्भाग उक्तः। नो इत्यु
91 क्त्या षड्भाग उक्तः। मे इत्युक्त्या पंचभाग उक्तः। णा इत्युक्त्या त्रि
भाग उक्तः। गा इत्युक्त्या त्रिभाग उक्तः। व इत्युक्त्या वनभाग
उक्तः। ली इत्युक्त्या त्रिभाग उक्तः। स्त इत्युक्त्या षड्भाग उक्तः
एतदुपरि उपरितनस्तुतपर्यन्तेति। इत्युक्त्या षड्भाग उक्तः प्र
तिपद्यते इति इत्थं पृथक्पृथक् गृह्नप्रमाणमवलोकनी
यम्। मानमिति प्रमाणं ग्रीवकृतिर्माण इति ग्रीवकृति
र्माणे इत्थं निर्माणप्रकारः। तत्र क्षितिरेखातन्नवम इति
नवमसूत्रेषु। क्रमादिति रेखासूत्रक्रमेणेत्यर्थः। अथान्ते
वेरेखासु मार्जनप्रकार उच्यते। आद्यद्वितीयाष्टमके नवमे
च यथाक्रमं। मार्जयेद्गुणभागांशादित्यादि श्लोकः। तत्र
आद्ये त्यक्त्वा आद्यसूत्रे द्वितीये सूत्रे अष्टमके त्यक्त्वा अष्ट
मसूत्रे नवमे त्यक्त्वा नवमसूत्रे यथाक्रमं। इति वदयमा
णक्रमेण मार्जयेदिति गुणभागांशादि त्यक्त्वा रेखा या
उभयपार्श्वे पिकटपयादिसंकेतेन पृथक् पृथक् मार्ज
येदित्यर्थः। तत्र गु इत्युक्त्या प्रथमसूत्रे उभयपार्श्वे पिष्ट
गंपात्रेयणां संभूय अंशषट्कं मार्जयेत्। न इत्युक्त्या द्वितीय
सूत्रे पि उभयपार्श्वे पिष्टगंपापंचकेन संभूय अंशादश

कंमार्जयेत् । भा इत्युक्त्या प्रथमेसूत्रे उभयपार्श्वेपिषष्ठ्यंशं
वर्तुलषष्ठेनसंभूयांशाष्टकंमार्जयेत् । गा इत्युक्त्या नवमेसूत्रे
उभयपार्श्वेपिषष्ठ्यंशत्रयेणसंभूयांशषट्कंमार्जयेत् । षु
शादितिसर्वाकारेणमार्जयेदित्यर्थः । वृत्तादेकत्रयाप्य
नइति । वृत्तमारभ्यषष्ठ्यंशकल्पस्पर्शात्मकप्रकारेणउभय
पार्श्वेपिमार्जयेदित्यर्थः । वर्तुर्थषष्ठयोः । पार्श्वेइत्यादिनत्र
वर्तुर्थषष्ठयोरित्युक्त्यावर्तुर्थसूत्रेपिषष्ठसूत्रेपिपार्श्वेइत्यु
क्त्यावर्तुर्थषष्ठरेखाद्वयस्यउभयपार्श्वेपितोयांशंपरिमार्ज
येदितिषष्ठ्यकषोडशांशेनसंभूयद्वात्रिंशदंशंमार्जयेत्त
थाकृतेसूत्रद्वयस्यापिसंभूयवर्तुषष्ठांशंमार्जितंभवति । पंच
मस्यत्र्यंशंचइत्यादिअत्रपंचमस्येत्युक्त्यापंचमसूत्रेत्र्यो
शंचमार्जयेदन्यपार्श्वेतुइत्युक्त्याउभयपार्श्वेपिषष्ठ्यकल्पग
ष्टादशांशेनसंभूयषट्त्रिंशदंशंमार्जयेत् । तृतीयसप्तमयोः
सूत्रयोरंशमार्जनंनास्ति । मूलश्लोकेअनुक्तत्वात् । अथत
द्रेखासंसर्गप्रकारउच्यते । तृतीयांतांद्वितीयांत्रांचतुर्थी
तांचपंचमात् । इतितत्रतृतीयात्रादिस्तुत्यातृतीयरेखापा
र्श्वद्वयमपिउपरितनवृत्तमध्येत्रिकोणाकारेणयोजनीयं
द्वितीयानादिस्तुत्याद्वितीयरेखापार्श्वद्वयमपिनवमसूत्रम
ध्येत्रिकोणयोजनीयांचतुर्थीतादिस्तुत्याचतुर्थसूत्रपार्श्व
द्वयमपिसप्तमसूत्रमध्येत्रिकोणाकारेणयोजनीयं । पंचमा

पुं.सं.
९२

92

दिग्भक्त्या पंचमसूत्रपार्श्वद्वयमपि सप्तमसूत्रमध्ये त्रिको
णाकारेण योजनीयं। प्रथमसूत्रावच्छेदगं हित्वा नवमादि
कमिन्दुभक्त्या प्रथमसूत्रपार्श्वद्वयमपि षष्ठसूत्रमध्ये त्रिकोणा
कारेण योजनीयं। इत्थं पंचशक्तिचक्रं समाप्तमेवापरत्रापि
प्याष्टनवाग्नयः इति तत्र सप्तमेन्दुभक्त्या सप्तमसूत्रपार्श्वद्व
यमपि अधोभागाद्यूनमध्ये त्रिकोणाकारेण योजनीयं। अष्टम
योरंगादिभक्त्या अष्टमसूत्रपार्श्वद्वयमपि प्रथमसूत्रमध्ये
त्रिकोणाकारेण योजनीयं। तथा षष्ठेभक्त्या षष्ठसूत्रपा
र्श्वद्वयमपि द्वितीयसूत्रमध्ये त्रिकोणाकारेण योजनीयं। त
त्वेतादिरूपभक्त्या नवमसूत्रपार्श्वद्वयमपि तृतीयसूत्रमध्ये
त्रिकोणाकारेण योजनीयं। एतच्चतुष्पं शिवचक्रं। वह्नि
चक्रमित्यपि हृतादिसूत्रसुगलेक्रमात्। सूत्रद्वयं द्विविधं
इति हृतादि अधोहृतं चत्वपरिहृतं च प्रारभ्य सर्वाग्रे रेखाः
भागं पार्श्वाभ्यां त्रिकोणाकारेण। ततः कैरेखामध्ये
योजनीयाः। इत्थं च मेरुमोपरि भद्रसंधिसमन्वितमिति।
वमि इत्यादिरेखासंयोगः॥ संधिर्द्विरेखासंयोगः। अष्टादश
वर्माणि वर्तन्ते विंशत्रिंसयपस्य यथा भवति तथा लेखनी
यं। यच्चक्रं ललितापालमंगलं नैतत्स्वेत् ललितादेवा
श्चक्रं इतरप्रकारेण लिखितं न मंगलं भवेदित्यर्थः। इतरत
प्रत्ययाल्लिखितं न भवेत्। मंगलं न भवेदित्यर्थः। तत्रैतत्कल्प

कारमनेवृत्तत्रयंचेत्यत्रोक्तवृत्तत्रयत्र्यश्रभवश्रनागदल
षोडशारमर्यादाकवर्णावृत्तत्रयमेव। नष्टवृत्तत्रयंवि
द्यार्णवेकृतावपितथोक्तम् विंदुत्रिकोणाकाष्टश्रवना
वश्चगलोकपत्रवृत्तयुते वसुदलवृत्तकलाब्जवृत्तत्रिम
हीगृहैर्भवेच्चक्रं इतितच्चैतच्चक्रं। शिवशक्त्यात्मकत्वेडक्त
मर्गाथे चतुर्भिः शिवचक्रैस्सशक्तिचक्रैस्सपंचभिः।नवच
क्रैश्चमंमिदिंश्रीचक्रंशिवयोर्वपुः इतित्रशक्तिचक्रम
त्वं यस्मादिशिवर्तेनेनादिउन्नुवस्थ्यः श्नंक्रयात्।शाक्ति
चक्रप्राधान्यात् श्रीचक्रलेखनविधिः समासः॥अथ
श्रीचक्रमध्येलेखनीयान्वर्णान्लिख्यन्ते।तत्रप्रथमंत्रि
कोणमध्यस्थविंदुमध्येलेखनीयान्देवीहृद्यारश्लोकः।कम
लंपरिलिख्यमध्यमानन्दस्वरमीशादिश्वतेमेविंदुनादैर्निग-
मादिनमोन्तैर्विराजद्विदेवीहृदयप्रतिष्ठमेतत्। अस्यार्थः
कमलंपरिलिख्यातिश्रीविद्याद्वितीयखंडस्यकामक।
लाखंडत्वात्। कामबीजात्मकंक्लीकारमित्यवगन्तव्य
तस्यककारः।कारलकारात्त्ववर्णलोपयित्वामध्यमा
न्यनवरमितितन्मध्ये।पुनरपविशिष्टायस्वरेर्धस्वरईकारः
सपुनरीशानादिश्वतमितिततबीजमुनरीशानः सर्वविद्याना
मित्यस्यमंत्रस्यप्रथमादिमूर्तोवर्णः ईकारः। तेनबीजेनय
तन्त्रेवोक्तंबीजंतत्पुनमितिमेवोकस्यबीजस्यआदौमयोग

प्र॰से॰ मेदित्यर्थः। बीजमितिवक्ष्यमाणाविंदुनादसंयोगाद्धंकंस
८३ विंदुनादमितिप्रनेरेतद्बीजं विंदुनादद्वयभूतं वभवेत्।
पुनः निगमादिनमोंतेरविराजदितिनिगमोवेदः। तस्मा
93 प्यादिः। प्रणवः। नमइतिस्वरूपादानं। अनयोरंतरेमध्ये
विराजत्। अस्यबीजस्यआदौप्रणवः। अंतेनमःपदंवइत्य
र्थः। भविदेवी हृदयप्रतिष्ठमेतदितिशेषः प्रतिष्ठितमेतदित्य
एतद्बीजं तत्रस्थितंकुर्यात्। विंदमध्ये एतन्मध्वविभूमना
यामप्रावकाराणेयोनौश्रीचक्रमध्यत्रिकोणेइत्यर्थः देवी
हृदयमितिदेवीतित्रिकोणमध्यस्थविंदुलस्यहृदयत्वम्
ध्येइत्यत्रविलिखेदित्यर्थः अस्यमंत्रस्यस्वरूपंलिख्यते।
ॐ ह्रीं हंनमः इतिपंचवर्णात्मकः पुनस्त्रिकोणकोणेषुम
लमंत्रस्यखंडत्रयं प्रागादिकोणेषु पुनः षट्कोणेषु क्लूं क
लह्रींतवले सले जोरमल्पूसं रंस्त्रीइतिविलिखेत्। अष्ट
दशारेप्यादयः स्वांताः सविंदुकाः क्रमेणविलेख्याः। वसुदं
शारेकवर्गचवर्गयोर्वर्णाःसविंदुकालेखनीयाः। मनुप्र
नौपवर्गादयः पंचमवर्गवर्जितादशार्णावर्णाः। क्रमेणसं
डकालेखनीयाः। नगदलेषुकवर्गाद्यष्टवर्गाः। क्रमेणाया
दिचतुष्टयंशादिचतुष्टयंलादिद्वयंक्रमेणसविंदुकाः। त
त्रापिप्रथमचतुष्टयंपूर्वादिदिक्षुइतरचतुष्टयमाग्नेयादि
विदिक्षुविलिखेत्। षोडशारेषोडशस्वरान्सविंदुकान्प्रा

गादिवामावर्तक्रमेण विलिखेत् । प्रथमचतुरस्रे पश्चिमादि
चतुर्दिक्षु द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं इति बाणाः त्रिकोणे भ्रमः । क्रों हस्ख
फ्रें कलह्रीं इति विलिखेत् । चतुरस्रस्य ऊर्ध्वाधः ऐं ऐं इ
ति विलिखेत् । द्वितीयचतुरस्रे अष्टदिक्षु दीर्घस्वराष्टकं तथा
एणष्टतत्र स्वरान्तः भूगोले द्वितीयान्तरादिस्वराः । तृतीयचतु
रस्रे अणिमादिसिद्धिचतुष्टयस्याग्रतः पश्चिमादिच
तुर्दिक्षु वशितादिचतुष्टयस्याग्रतः आग्नेय्यादिषु चतुरू
र्ध्वाधः प्राप्तिप्राकाम्यसिद्धी आग्रतः विलिखेत् । अथ चक्र
नायकीबीजानि हसकलरडैं हसकलरडीं हसकलर
डौः इति बिन्दुमध्ये । हूं हस्लक्लीं हसौः त्रिकोणे । ह्रीं श्रीं सौः इ
ति । अष्टकोणे । ह्रीं क्लीं ब्लें इति । अन्तर्दशारे । हसैं हसक्लीं ह
सौः इति बहिर्दशारे । हैं हक्लीं हसौः । इति मन्वस्रे ऐं ह्रीं क्लीं
सौः इति अष्टदले ऐं क्लीं सौः इति षोडशदले अं आं सौः इति च
तुरस्रे इति नवचक्रनायकीबीजानि तत्तदावरणेषु ततो वि
लिखेत् ॥ अथ श्रीविद्यापञ्चदशाक्षरीन्यासविधिर्लिख्यते ॥
तत्र श्रीविद्यान्यासा बहुविधा कल्पेषु वर्तन्ते । तत्सर्वं वर्णयि
तुं नापि लिखितुं न शक्यते । तस्मात्तेषु सर्वेष्वपि श्रौतान्यथे
ये न्यासाः सावर्तमाः । ते सर्वेऽपि तत्तन्त्रात् इह श्रीमदभे
दस्वतीकपालेश्वरविवशात्रः करणेन मयात्र लिख्यते । तत्र
प्रथमं तावद् रुद्रपंक्तिः पीठन्यासमातृकान्यासः अङ्गन्यास
लघुषोढान्यासः श्रीचक्रन्यासः महाषोढान्यासादयः श्रीविद्या

पृ॰ सं॰
९४

94

रण्यपनिवरशिंगिभूपालश्रानंदनाथादिविरचितपद्ध
त्युक्तप्रकारेणावज्ञानाविपर्ययमावंडेमोत्तपादेऽध्यो
म्नायप्रोक्तप्रकारेणावलिख्यते। ऐं ह्रीं श्रीं स्वस्तिश्रीप
रमशिवानंदनाथपादाद्यशेषगुरुपारंपर्यक्रमेणाव
गुरुमाद्यपादांबुजं यावत् तावत्स्मरामि। इति त्रिखंडमु
द्रयावद्धमातायाशिरसि नमस्कृत्य। ऐं ह्रीं श्रीं गंगणाधि
पतयेनमः। इति मूलाधारे त्रिखंडमुद्रयासंबंधगुरुभ्यो
नमः। गंगणाधिपतयेनमः ॐ ह्रीं दुंदुर्गायैनमः क्षंक्षेत्रपाला
यनमः यों योगिनीभ्यः स्वाहा वंवटुकभैरवायनमः सं सरस्व
त्यैनमः ऐं परमात्मनेनमः इति मंत्रेण दक्षिणवामांसद
क्षवामस्तनदक्षवामोरुमूलाधारहृदयेषु मंवेयहः अ
स्त्रायफट्। इति करशुद्धिं तालत्रयदिग्बंधनादिकृत्वा
ॐ ह्रीं पशुहूं फट् इति पशुपतास्त्रमंत्रेण। ग्निप्राकारा
न्कृत्वा। श्रीविद्यामंत्रत्रिखंडत्रयेण षडंगं कुर्यात्। ऐं नमः
क्लीं नमः सौः नमः इति नाभिहृदयभ्रूमध्येषु विन्यस्य। ऐं
ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः श्रीमहात्रिपुरसुंदरीमात्मानं रक्षतु इ
ति मंत्रेण हृदयं स्पृशा। पुनर्मूलमंत्रमुच्चार्य त्रिवारमात्मन
दक्षिणनासिकया विरच्य द्वितीयमुच्चार्य षट्ठांजनमा। द
क्षिणनासिकया स्वंतनीयखंडद्धरेणावंजनयन क्रमेक
रुणाममस्तावंडं त्रयनवामानासिकयाधात्रे विरचयेत
। इति त्रयमुक्त्वा त्रिवारं व्यापकं विन्यस्य मातृकाध्याने सु

णाव भुवनेश्वरीसंपुटितमातृकार्णान् विन्यस्य ऐं क्लीं
सौः इति नाभिहृदयभ्रूमध्येषु विन्यस्य ऐं क्लीं सौः इति
मध्यमादिकनिष्ठिकान्तमंगुष्ठादितलान्तं विन्यस्य पुनः
पीठन्यासं कुर्यात् । ऐं ह्रीं श्रीं श्रं श्रीं सौः श्रीत्रिपुरेश्वरमहा
र्णवासनाय नमः । ऐं ह्रीं श्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः । श्रीपुरेश्वरि
पोतांबुजासनाय नमः ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं क्लीं सौः श्रीत्रिपुर
सुंदरीदेव्यासनाय नमः ऐं ह्रीं श्रीं हैं हं क्लीं हसौः श्रीत्रिपु
रवासिनी श्रीचक्रासनाय नमः । ऐं ह्रीं श्रीं हसैं हस्क्लीं
हसौः श्रीत्रिपुरादेवी सर्वमंत्रासनाय नमः ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं
क्लीं ह्सौं श्रीत्रिपुरामालिनीसाध्यसिद्धासनाय नमः ऐं ह्रीं
श्रीं ह्रीं श्रीं सौः पर्यंकापूर्वा किपीठासनाय नमः इति पाद
योः । जान्वोः ऊर्वोः कट्योः मूलाधारस्वाधिष्ठानेनाभौ च
वक्रमेण विन्यस्य ततः । मध्यत्रिकोणायनमः । इति हृद
ये त्रिकोणाकारेण विन्यस्य मध्यहृतायनमः इति हृदये
त्रिकोणमध्यं विन्यस्य ऐं ह्रीं श्रीं कामगिरि पीठपादुकां
पूजयामि । ऐं ह्रीं श्रीं जालंधरपीठपादुकां पूजयामि
ऐं ह्रीं श्रीं पूर्णगिरिपीठपादुकां पूजयामि ऐं ह्रीं श्रीं श्री
ओड्याण पीठपादुकां पूजयामि इति त्रिकोणेषु मध्ये यथा
क्रमं विन्यस्य ऐं ह्रीं श्रीं लं ब्रह्मणे पृथिव्याधिपतये नमः
ऐं ह्रीं श्रीं वं विष्णवे वरुणाधिपतये नमः ऐं ह्रीं श्रीं रं रुद्राय ते

त्राधिपतये नमः ऐं ह्रीं श्रीं यर्ह्स्त्रवायवास्त्राधिपतये नमः
प्र॰ सं॰ ऐं ह्रीं श्रीं हसौः वियदाधिपतये ऐं ववक्त्राय सदाशिवाय
२५ श्रीमहाप्रेतपद्मासनाय नमः ऐं नैं द्रतोक्तं तं दमवामो
मनहकहृदये श्रुयथाक्रमं विन्यसेत् ऐं ह्रीं श्रीं हसकल
95 डैं हसकलक्रडीं हसकलवडौः। पुष्पाञ्जलिकायै नमः ऐं क्लीं सौः क्लैं
ऐं ह्रीं श्रीं श्रृं ह्रैं उं ऋं ईं ऊं यं ह्रौं ऐं ह्रैं श्रौं ऐं ह्रैं श्रौं ऐं क्लीं सौः क्लैं हस
क्लीं ह्रैं ह्रं क्लीं हसौः हस्लें हसक्लीं हस्लौः हसकलडैं हस
कलक्रडीं हसकलवडौः हसल्मलवरयऐं हसल्मलवर
यईं हस्ल्मलवरयश्रौं इति हृदयं स्पृशन्गीमहृदयाज्ञ
येन। कनिष्ठानामिकायन्त्राक्रम्यङ्गुष्ठमध्यमानामि
काग्राणां संहतिः। मणीमुद्रा ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः श्रौं ईं ऊं सर्वसर्व
या गंलं वां मां कामेश्वरीच्छाकामफलप्रदे सर्वसत्व
शंकरि सर्वजगत्क्षोभकरे ह्रां ऐं द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः हसौः ऐं ह्रीं
ऐं श्रं कामेश्वरीनित्यादेवीश्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं हस
श्रीं ऐं भगभुगे भगिनि भगोदरि भगमालि भगावहे भग
गुह्ये भगयोनि भगनिपातनि सर्वभगवशंकरि भग
रूपे नित्यक्लिन्ने भगस्वरूपे सर्वाणि भगानि मह्यानय
वरदे रेते सुरेते भगक्लिन्ने क्लिन्नद्रवे क्लेदय द्रावय
मोघे भगविच्चे क्षुभ क्षोभय सर्वसत्वान् भगेश्वरि ऐं ब्लूं जे
ब्लूं भें ब्लूं मों ब्लूं हें क्लिन्ने सर्वाणि भगानि मे वशमानय

सौः हस्व लैं ह्रीं श्रीं भगमालिनि नित्यादेवि श्रीपादुकां पू
जयामि ऐं ह्रीं श्रीं श्रीं ह्रीं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा ३ नि
त्यक्लिन्ना नित्यादेवी श्रीपादुकां पूजयामि ऐं ह्रीं श्रीं
भ्रैं क्रैं झ्रैं स्रैं छ्रौं ज्रौं स्वाहा ४ भेरुण्डा नित्यादेवी श्री
पादुकां पूजयामि ऐं ह्रीं श्रीं श्रीं ह्रीं वह्निवासिन्यै नमः
५ वह्निवासिनि नित्यादेवि श्रीपादुकां पूजयामि ॥ ऐं
ह्रीं श्रीं ह्रीं क्लिन्ने मे ऐं क्रों नित्यमदद्रवे ह्रीं ६ महावज्रे
श्वरी नित्यादेवी श्रीपादुकां पूजयामि ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं शि
वादूत्यै नमः ७ शिवदूती नित्यादेवि श्री॰ ऐं ह्रीं श्रीं ओं
ह्रीं हुं खेचछे क्षः स्त्रीं हुं क्षें ह्रीं फट् ८ त्वरिता नित्यादे
वि श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः ९ कुल
सुंदरी नित्यादेवी श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं हस
कलरडैं हसकलरडीं हसकलरडौः १० नित्या नि
त्यादेवि श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं फ्रें स्रूं क्रों
आं क्लीं ऐं ब्लूं नित्यमदद्रवे हुं फ्रें ह्रीं ११ नीलपताका
नित्यादेवि श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं भ्मौं १२ ऐं
विजया नित्यादेवि श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं
स्वौं १३ सर्वमंगला नित्यादेवि श्रीपादुकां पूजयामि
ऐं ह्रीं श्रीं ॐ नमो भगवति ज्वालामालिनि देवदेवि सर्व
भूतसंहारकारिके जातवेदसि ज्वलन्ति ज्वल ज्वल प्र

पुं.सं. ज्वल ह्रां ह्रीं ह्रूं रररररर इनिरेफ सम्मकसुक्राज्वाला॰
९९ मालिनि हूं फट् स्वाहा श्रीं ज्वालामालिनि नित्यादेविश्री
पादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं चक्रौं स्वं विचित्रा नित्यादेवि
श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं मूलमंत्रमुक्त्वा श्रुंः
महात्रिपुरसुंदरि नित्यादेवि श्रीपादुकां पूजयामि।
ऐं नैं मैं त्रैं स्त्रिकोणाहृतयामध्ये सर्वादिप्रादक्षिण्यक्र
मेणाभ्यक्ताविशुद्धादेवीं हृतमध्ये न्यसेत्॥ पुनः सर्व
दैकरसानंदकलेवरसुधात्मनि। स्वच्छंदस्फुरणाम
त्र निधेहि कुलसुंदरि। अकुलस्यामृताकारसिद्धज्ञा
नहावप्रदे। अमृतत्वं निधेह्यस्मिन्वस्तुनि क्लिन्नरूपि
णि। तद्रूपस्यैकरसं दत्त्वा ह्येतत्स्वरूपिणि। भूत्वा
परामृताकारमयि चित्स्फुरणां कुरु। विजयैविवेक
दायिनि विद्याधिकवरांगदेसौ वैष्णवग्रामयदीयसौ
विश्वं हृदय विजयदायिनि तमसं। अज्ञानेवनदीमे
तं ज्ञानाग्निज्वालरूपिणि। आनंदाज्याहुतिप्रीतेसम्
यक्ज्ञानं प्रसीद मे। ऐं ह्रीं श्रीं ॐ भगि भगि महाभ
गि मम वेवि भंगं कुरु मम प्रसन्नं कुरु कुरु स्वाहा। ऐं
ह्रीं श्रीं ह्स्र ह्स्लरावरपूं ऐं ह्स्र ह्सलवृं ईं ह्स्र स्फ्र म्ल
वरपूं श्रीं: ज्ञानप्रकाशानाय विद्यामानाय स्वाहा प
नान मंत्रान् हृदयं स्मरणाज्जपेत्। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं पश्चमु

96

दर्शना

द्रादेवि श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं त्रिखंडमुद्रा देवि
श्रीपादुकां पूजयामि। ऐं ह्रीं श्रीं योनिमुद्रा देवि श्रीपादु
कां पूजयामि। इति मुद्रां प्रदर्श्य। काकचंचुपुटं क्रमेण
मारुतं पीत्वा ह्रा ह्रा ह्रा इत्युच्चार्य संपुटमाप्य वेभेदं कृत्वा
स्त्रे इति ब्रह्मकुंडलिनीं द्वादशांतं नीत्वा तत्र स्वपर
मशिवेनैकरसं विचिंत्य ततः समस्तं तं शिवशक्तिसम
पं श्रीचरणारविंदयुगलं संस्थाप्य चरणान्निपात्यं पंच
क्रमेणान्यसेत् तद्यथा ऐं ह्रीं श्रीं कएईल ह्रीं रक्तचर
णाभ्यां नमः ऐं ह्रीं श्रीं हसकहल ह्रीं शुक्लचरणाभ्यां नमः
ऐं ह्रीं श्रीं सकल ह्रीं रक्तशुक्लमिश्रचरणाभ्यां नमः ऐं
ह्रीं श्रीं मूलमंत्रखंडत्रयमत्का निर्वाणचरणाभ्यां नमः
मूलमंत्रमुच्चार्य निर्वाणरूपपदे संविन्मये श्रीमहात्रि
पुरसुंदरि देवि दिव्य श्रीपादुकां पूजयामि। इति समर्पनमुद्र
याप्ते मंत्रैः। शिरसि त्रिकोणमध्ये न्यसेत्। पुनर्द्वाद
शांतमारभ्य शिरोवधि वक्ष्यमाणक्रमेण गुरुपरंपराम
र्चयेत। ऐं ह्रीं श्रीं परमशिवानंदनाथ श्रीपादुकां पूज॰
यामि ऐं श्रीं पराशक्त्यंबा श्रीपादुकां पूजयामि। २ परा
पिकानंदनाथ। २ कुलेश्वरानंदनाथ। २ शुक्लादेव्यंबा
श्री। २। कामेश्वरानंदनाथ। २ कामेश्वर्यंबा श्रीपादुकां
पूजयामि। २ इति दिव्यौघेभ्यो नमः। ऐं ह्रीं श्रीं भोगानंदना

पु॰सं॰
९०
97

थ श्रीपादुकांपूजयामि १ ऌंगानंद नाथश्रीपादुकां
पूजयामि।१ समयानंदनाथ।१। सहजानंदनाथश्री।१
इति सिद्धौघेभ्योनमः। ऐंह्रींश्रीं गगनानंदनाथश्रीपादु
कांपूजयामि।१ विश्वानंदनाथश्रीपादुकांपूजयामि १
विमलानंदनाथश्रीपादुकां॰ १ मदनानंदनाथ॰१ भुव
नानंदनाथ॰१ लीलानंदनाथ॰ १ स्वात्मानंदनाथ॰१ प्रि
यानंदनाथ॰१ इतिमानवौघेभ्योनमः ऐंह्रींश्रीं परमानं
दनाथ॰१ कमलानंदनाथ॰१ नित्यानंदनाथ॰१ आत्मा
नंदनाथ॰१ ईशानंदनाथ॰१ कलानंदनाथ॰१ श्रीपादु
कांपूजयामि। एतैर्मंत्रैस्संगीमुद्रायायांदर्पयेक्रमेणान्य
स्मिन्॰१ परमेष्ठिगुरुनाथश्री॰ १ परमगुरुनाथ॰१ स्वगुरु
नाथश्रीपादुकांपूजयामि। इतिस्वगुरुपादांबुजंशिरसि
विन्यस्याक्षमानंदहृदये विन्यस्यस्वगुरुपादुकांसमर्चा
संजप्यगुरुंपंचोपचारैः संपूज्ययोनिमुद्रांप्रदर्श्यगुरुदेव
तयोरैक्यंपरिभाव्यदेवीमावाहयेत् ऐंह्रींश्रींऐंक्लींसौः
महापद्मवनांतस्थेकारणानंदविग्रहे सर्वभूतहितेमा
तरेह्येहिपरमेश्वरीऐंकएईलह्रींहसकलह्रींसौः स
कलह्रींश्रींहसकलह्सैंहसकलकह्रींहसकलह्सौः सः
ह्रींभगवतिआगच्छआगच्छममहृदयेमातिष्ठ ठठ
स्वममपुरंवंकरुकरुस्वाहा।१ इतिमंत्रेणात्रिखंडयामुद्रया

वल्लं धस्थां देवीं नदित् कोटिविलंबिनीं सर्वाभरणसं
युक्तां समर्पितां श्रीचक्रमध्यगतां वामानासापुटमार्ग
तां देवीं स्वहृदयमध्यस्थत्रिकोणमध्यगतबिंदुमध्ये आ
वाहनादि आवाह्य पंचमुद्राः प्रदर्श्य प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा
पंचोपचारैः संपूज्य मूलमंत्रमक्त्वा योनिमुद्रां प्रदर्श्य स
नाम सहितमूलमंत्रेण ॐ अं क प्राणायामं कृत्वा ऐक्यं प
विभाव्य मूलमंत्रेण त्रिपुरसुंदरीदेव्यै नमः। इति व्याप
कं विन्यस्य पुण्यपुरुषोहमिति स्वात्मानं विचिंत्य स्वदेहं
तेजोमयं देवतारूपं संचिन्त्य पुनः संक्षोभद्रावणाकर्षव
श्योन्मादमहांकुशाः। खेचरीबीजयोन्याख्या नवमुद्राः
प्रकीर्तिताः। इत्येता नवमुद्राः प्रदर्श्य पुनर्वदन्न्या
सं कुर्यात् मूर्ध्निमूलाधारहृदयेषु त्रयं मध्यमात्रं दयास
हृदयदृष्ट्यान्त्रदृष्ट्यनाभ्यन्तेन्यसेत्। पुनर्मूलमंत्रेण व्याप्य।
पुनः एवं त्रयं मूलाधारहृदयमूर्धमध्येषु विन्यस्य मूलमं
त्रं मूर्ध्नि विन्यस्य हस्तद्वयेपि वाङ्मूलमध्यमणिबंधेषु ए
तत्त्रयं पृथग्विन्यस्य मूलमंत्रं करतलद्वये विन्यस्य कवचा
यांगुलिषु एवं त्रयेण मध्यमादिकनिष्ठान्तं मंगुष्ठादितला
न्तं च पृथग्विन्यस्य मूलमंत्रस्यांगन्यास ऋषिच्छंदोदेवतादिकं
विन्यस्य सकं कमविलेपनामिति ध्यात्वा। पुनः श्रीपुष
द्राः प्रदर्शयेत्। क्लीं ह्रीं आत्मने अंकुशाय नमः। श्रीं रागात्मने

प्र.सं.
२८
98

पाशाय नमः द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः शब्दस्पर्शरूपरसगंधात्मभ्यः
पंचबाणेभ्यो नमः । पंमनस्त्वात्मने इक्षुचापाय नमः । इत्या
युधमुद्राः प्रदर्श्य किरीटमकरकुंडलमुद्राः समदर्श्य त्रै
लोक्यप्रकारेण प्रदर्श्य पुनः ॐकन्न्यासं कुर्यात । तत्र
कारः । सकलह्रीं ग्रं नमः सकलह्रीमित्यादि तृतीयखंडे
न त्रुटिता मातृकास्थानेषु विन्यसेत् सकलह्रीं ग्रं नमः
हसकहलह्रीमित्यादि मध्यमखंडेन त्रुटिता मातृकास्था
नेषु विन्यसेत् । कएईलह्रीं ग्रं नमः कएईलह्रीमित्यादि प्रथ
मखंडेन त्रुटिता मातृकास्थानेषु विन्यसेत् । कएईलह्रीं ह
सकहलह्रीं सकलह्रीं ग्रं नमः कएईह्रीं ल हसकलह्रीं
सकलह्रीमित्यादि समस्तखंडेन त्रुटिता मातृकास्थानेषु
विन्यसेत । एवं ॐकन्न्यासं कृत्वा । अथ दशविधमातृका
न्यासमकृत्वा । शुद्धमातृकान्यासः । तत्प्रकारः । शुद्धवि
इयन्तविसर्गसहितं हल्लेखया श्रीपुटं बालासंपुटितन्ये
वपरयाश्रिविधयालंकृतं श्रोत्रादवेरहतः स्वत्रपया
न्यासं पुनर्मालिनी यो जानाति स एवमवेनगतो हपियि
निधमकः । अस्यार्थः । हल्लेखया त्रुटिता मातृकान्यासः
श्रीवीजबालीवीजत्रयपरामंत्र श्रीविद्यामंत्रैस्त्रस्प्रत्येकं
पुटिता मातृकान्यासः तत्र बालापुटं ग्रनुलोमप्रतिलोम
मातृकान्यासः
नः । अनजपानुलोमप्रतिलोमाभ्यां पुटिता मातृका

ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः ईं मालिनि ऊं नमः । ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः
ईं मालिनि स्वाहा नमः । इति मातृकान्यासेन भूतन्यासेत । अथ न्यस्त
वर्णसहायं च अनन्तं श्रीकंठादिन्यासं च केशवादिमातृका
न्यासं च गणाकलामातृकान्यासं च प्राक्तन मम पटलोक्त
प्रकारेण कुर्यात । अथ लघु षोढान्यासः । न्यस्ताः गणेश
ग्रहगणनक्षत्र योगिनी राशि पीठकेरपं न्यासः षाङ्गं यः प्रथमेन
ऐणप्रन्यासः महागणपतेः ऋष्यादिकं विन्यस्य । ऐं ह्रीं श्रीं मं
अं विघ्नेशनाथ श्रीं वाम्भां नमः । वीजवल्लभसहितां अं विघ्नरा
जनाथ ह्रीं पवाः ध इं विनायकनाथ पुष्ठवाम्भां नमः ध
ईं शिवोत्तमनाथ शांत्यंबाः ध उं विघ्नकृन्नाथ स्वस्त्यंबाः ध ऊं
विघ्नकर्तृनाथ सरस्वत्यंबा ध ऋं कपिलनाथ कांत्यंबा ध
ॠं गणनायकनाथ मेधंबा ध लृं एकदन्तनाथ कांत्यंबा ध
लॄं द्विदंतनाथ कामिन्यंबा ध एं गजवक्त्रनाथ मोहिन्यंबा ध
ऐं निरंजननाथ जयांबा ध ओं कपर्दिनाथ पार्वत्यंबा ध औं
दीर्घमुखनाथ ज्वालांबा ध अं शंकुकर्णनाथ नंदिन्यंबा ध
अः वृषध्वजनाथ । सुयशांबा ध कं गणनायकनाथ कामरू
पिण्यंबा ध खं गजेंद्रनाथ उग्रांबा ध गं शूर्पकर्णनाथ ते
जोवत्यंबा ध घं त्रिलोचननाथ सत्यांबा ध ङं लंबोदरनाथ
विघ्नेशिन्यंबा ध चं महानंदनाथ स्वरूपिण्यंबा ध छं चतुर्मू
र्तिनाथ निद्रांबा ध जं सदाशिवनाथ सुधांबा ध झं आमोद

प्रे. सं.
९९

नाथभौतिकांवा ४ ञं दुर्मुखनाथदुर्गीतांवा ४ टं सुमु
खनाथभीतांवा ४ ठं प्रमोदनाथमोहांवा ४ डं एकपा
दनाथरमांवा ४ ढं द्विजिह्वानाथमहिष्यावा ४ णं शूर
नाथध्वजिन्यंवा ४ तं वीरनाथविकर्णांवा ४ थं षण्मुख
नाथलज्जावा ४ दं दीर्घघोणानाथवरदांवा ४ धं वामदे
वनाथधनुर्धरांवा ४ नं वक्रतुंडनाथयामिन्यंवा ४ पं द्वि
रंडनाथलालसांवा ४ फं सेनानीनाथकौमार्यंवा ४ बं ग्रा
मणीनाथशाखिन्यंवा ४ भं मत्तनाथलोलाक्ष्यंवा ४ मं वि
नाथचंचलाक्ष्यंवा ४ यं मत्तगामिनीनाथदीर्घांव ४ रं जटी
नाथकमलाविष्यंवा ४ लं मुंडिनाथदेवस्यंवा ४ वं खड्गि
नाथशिवांवा ४ शं वरेण्यनाथभगांवा ४ षं वृषकेतन
नाथभगिन्यंवा ४ सं भक्ष्यप्रियनाथभोगिन्यंवा ४ हं ग.
णेशनाथजिह्वाशालो
णानाथगजमुखप्रियांवा ४ ळं कंकालनाथगजमुखप्रियांवाभ्यां नमः
वा ४। ऐं ह्रीं श्रीं गं क्षं गणेश्वरनाथ... मंत्रादौ सर्वत्र वीज
इति मातृकान्यासस्थाने न्यसेत्॥ गणेशन्यासयुक्तेन वि
वत्तत्पंयोज्यं। अथ फलमाह। गणेशन्यासमेवं नमः
यद्देयतत्सर्वं। सोऽपि पापावकोऽदविविभासेवनं। अंतेपि
यः। गणेशन्याससंयोगेन विघ्नकर्ता स्वयं भवेत्। मंत्रमाह स्मृत्वा
वल्लभास्यायापि विनमद्ध्मोदने। एवमेतस्य मारानास्यं वा
कं देवो पीनमध्ये शक्तोमि नोपि वो देवी मानानाम कनकका

रणात् । अथ षडंगन्यासः । तेषां ध्यानं । रक्तं श्वेतं तथा रक्तं
श्यामं पीतं च पांडुरं । सत्रंकंसंकस्ताधस्त्रेसस्रधूस्त्रविवि
न्येयेत् । रविस्त्रवान् कामरूपान्सर्वाभरणभूषितान् प
वंस्यावान्यसेत् ऐं ह्रीं श्रीं खवान्तवार्णं आदित्यायरेणुकाश
क्तिश्रुत्काय नमः १ कवर्गान्ते सोमाय भगवते स्तपाशक्तिश्रु
त्काय नमः १ चवर्गान्ते अंगारकाय भगवते धात्रीशक्ति
श्रुत्काय नमः १ टवर्गान्ते बुधाय भगवते यशस्विनींवाश्रुत्का
य नमः १ तवर्गान्ते बृहस्पतये भगवते शांकर्यैवाश्रुत्काय
नमः १ पवर्गान्ते शुक्राय भगवते तानेवाशक्तिश्रुत्काय
नमः १ यवर्गान्ते शनैश्चराय भगवते शान्त्यैवाश्रुत्काय नमः
१ । शवर्गान्ते राहवे भगवते धूम्रांवाश्रुत्काय नमः १ लव
र्गान्ते केतवे भगवते कुसांवाश्रुत्काय नमः । हृदयादि
षडंगमप्येवं नेत्रहृये वहृदयोपरि वक्त्रे च नाभौ च कंच
गदेश्वरयतानिन्यसेत् । बीजत्रयं सर्वत्रयोज्यं । अथ नक्ष
त्रन्यासः । नक्षत्रदेवताभ्यो नमः इति देहे व्यापकं । ऐं ह्रीं
श्रीं अं आं अश्विन्यै नक्षत्रदेवतायै नमः । शतभिषक् तत्र
पर्यन्तं वर्णादिद्वयं द्वे एकं न्यस्तान्ते तत्र नक्षत्रयमपिश्रव
णिष्ठे एके कवर्गं सर्वे एकं न्यसेत् । आदौ बीजत्रयं सर्वयोज्यं
भालाक्षिकर्णनासानासुगलेषु द्वस्कंधके । भुजे च मणिबं
धे गुह्ये जठरे नाभिमंडले । कटयुरुजानुजंघानासुगले चर
णद्वये ज्वलत्कालाग्निसंकाशा नवदामयपायाप्यः । नति

पंगणेशोषिनीमुख्याध्येया मुक्ताविभूषणाः। इति नत्वा सं
प्र·स· प्रयोगिन्यामः। तत्रादौ सार्वांसो योगिनीध्यानम्। सि
९ ताम्भितारुणावस्तु चित्रापीताश्च चिन्तयेत्। चतुर्भुजाः
समैवंकैः सर्वाभरणभूषिताः। विशुद्धिचक्रे कंठे षोडश
दलकमलकर्णिकायां न्यसेत्। तत्प्रकारः। ऐं ह्रीं क्लीं डां
डीं डूं डमलवरयूं डाकिनीमां रक्ष रक्ष मम सर्वधातून् रक्ष रक्ष
सर्वसत्त्ववशंकरि आगच्छ इमां पूजां गृह्ण गृह्ण ऐं घ्र
घोरे ह्रीं नमः। परमघोरे ह्रूं घोररूपे एह्येहि नमश्चामुंडे डर
लकसहैं श्रीमहात्रिपुरसुंदरी विच्चे देवि श्रां ईं ईं र ला
दिषोडशस्वरमवार्धविशुद्धिषोडशदलपीठस्थविशुद्धि
डाकिनी विशुद्धिनाथदेवि सर्वमन्त्रीपादुकेभ्यो नमः।२
तिकर्णिकायां विन्यसेत्। तद्दलेषु अमृताद्याः। प्रविम
सेत् अमृतायै नमः आकर्षिण्यै· इन्द्राण्यै· ईशान्यै नमः।१
मायै· धंकेशिन्यै· ऊर्ध्वहृदायै· ऋषायै· लृंतायै· लॄबायै
नमः एकपादायै· ऐश्वर्यात्मिकायै· ओंकायै नमः ओघ
यात्मिकायै· अंबिकायै· अः नरायै नमः इति दलेषु तं
विन्यसेत्। सर्वाण्येतानि तिष्ठन्ति मातृकक्रमलके युतां
षोडशदलस्थाय· नाथा। तस्याः कर्णिकायां डाकिनी
ध्यायेत्॥ ग्रीवा हृत्पे विशुद्धौ स्वरदलकमले श्वेतवर्णां त्रि
नेत्रां श्रीवह्निगं कपालं त्रिशिखमपि महावर्मसंयावं
नौ। वक्रेणैकेन पुस्तकं पञ्चज्ञननभयदां पाशमंत्रं प्रमं

६

नकर्णावदेसनाद्यैः परिवृतश्रुंषडाकिनीभावयेत्॥ अ
थामनादिशाक्तौ तांडाकिनीमष्टशोवपुः तत्समान्याउ
पादीनिन्यासमस्तजनविन्मेत ततः अनाहतचक्रे द्वादश
दलकमलकर्णिकायां ऐंह्रींश्रीं वां रीं स्हं मलवरयूं रा
किनि मां रक्ष रक्ष मम सर्वधातून् रक्ष रक्ष सर्वसत्त्ववशंक
रि आगच्छ आगच्छ इमां पूजां गृह्ण गृह्ण ऐं घे घे ह्रीं
सः परमघोरे हूं स्फोरत्रे पपप स्वाहा नमश्चामुंडे डलक
सहैं श्रीमहात्रिपुरसुंदरी देवी विच्चे देवीककारादि द्वा
दशवर्णान्विताय अनाहतपीठस्थिते अनाहतराकिनि
अनाहतोनाथ देवी युग्म श्रीपादुकेभ्यो नमः। इति हृत्सम
द्वादशदलकमलकर्णिकामध्ये विन्यस्य द्वादशदलेषु
कालरात्र्यादिकाः। प्रादक्षिण्येन विन्यसेत्। कालरात्र्यै न॰
सावित्र्यै न॰ गायत्र्यै नमः घंटाधारिण्यै नमः ङार्णात्मिका
यै नमः। चंडायै नमः छायायै नमः जयायै नमः झंकारि
ण्यै नमः ज्ञानरूपायै नमः टंकहस्तायै नमः टंकारिण्यै न
मः इति प्रणताः कालसंज्ञाद्याः सर्वानंतनिमग्नविताः क
ठवर्णयुतान्यस्य ध्यात्वा श्रीराकिनीं पार्वां हृत्स्थां भावये
द्विवदनविलसद्दोर्णीं श्यामवर्णामनंतं फुल्लं उमकमपि
भुजैर्धारयंतीं त्रिनेत्रां। एकस्यां कालरात्रिप्रमुखपरिवृतां
स्त्रैणभक्त्यामिहस्थां श्रीमहीरेंद्रवंद्यामभिमतफलदां रा

प्र.स. किनीं भावयेन्नाम। कालरात्र्यादिकाचकान्तर्हस्तानम
१०२ स्कियां हाभ्यां कवाभ्यां दयति हाभ्यां हेतिद्वयं कमात् कपा
लं श्रीवराभीतिपुस्तकान्वरमालिका घंटा वज्रं खड्गं
वरं वज्रं विहेठराभयं ऊर्ध्वं हविर्णो यथ्यान त्रिशूलडमरु
शूपि कदलीकलशमूले वेतालो वरदाभये ततः मणि
मपीठेनाभी दशदलकमलकर्णिकायां लाकिनीं ध्याये
न। ऐं ह्रीं श्रीं लीं लीं लूं लमलवरयूं लाकिनीमाव्हय
तम मम श्री सर्वान्वरवान् सर्वसत्ववशंकरी श्रागच्छ आ
गच्छ इमां सन्निधानं गृहाण गृहाण ऐं अमावेरहीराः परमयोगं
वोरत्रयेपेप्पे ह्रीं नम स्वाहा। अडडरलकमहे श्रीमत्त्रिपुरा
देवी देवी विद्ये देविडकावादिदशवर्णान् शायं मणिस
कपीटस्थमणिमरकत लाकिनीमणिस्वरकनाथ देवी। डाम
पुरुम श्रीपादुकेभ्यो नमः। इतिमंत्रेणामध्येत्यसेत। डाम
यै नमः रंकायै रामयै नमः तामसै स्यामायै नमः रुद्र
तापिन्यै नमः धोमिन्यै नमः नारायण्यै पार्वत्यै नमः कमण्ड
कायै नमः एता स्फटिकशादले पूजाम्णादिसादहिताकेमणि
त्यभित। एताः कपालमूलनतिसुदाकराध्येयाः लाकि
नी ध्यानं। नाभौ दिक्पत्रपद्मे त्रिवदनविलसंत्री महे
रूवाणां शाकिं दंभोलिं दंडवमयपमभिज्ञै धीरयन्ती महि
गं हाममयी येः पवीतां वर्णुजनतमयदांमां समपालेक नि

डंनेसकचितांसकलशुभकरींसंस्मरेल्लाकिनींतां ला
किन्याग्रास्थितायास्कंदपासंख्यामरीचयः कपालशू
लपाणिपाणिः कुलसाधनतिमेशुनाः। किरीटहारकेयूर
कांचीनूपुरभूषणाः। स्वाधिष्ठानेलिंगेषड्दलकमल
कर्णिकायांकाकिनींन्यसेत्। ऐंह्रींश्रींकांकींक्लंकमल
वरसंकाकिनीमांरक्षरक्षममसमेदोधातुंरक्षरक्षसर्वसत्व
वशंकरिआगच्छआगच्छइमांपूजांगृह्णगृह्णऐंअ
घोरेह्रींसःपरमघोरेहूंघोररूपेएह्येहिनमश्चामुंडेडर
लकसहैंश्रींमंत्रिभुवनंदवीदेवीविच्चेदेविनादिषट्।
र्णान्ताधस्तात्स्वाधिष्ठानाख्यपीठस्थस्वाधिष्ठानकाकिनी
स्वाधिष्ठाननाथदेवीपरमश्रीपादुकेभ्योनमः। अनेनक
र्णिकायांन्यसेत्। बंधिन्यैनमः भद्रकाल्यैनमः। महामा
यायैनमः यशस्विन्यैनमः रमायैनमः लंबोष्ठिकायैनमः
इतिषट्पत्रेषुक्रमेणान्यसेत्। अथध्यानं स्वाधिष्ठाना
ख्यपद्मेरसदलललितेवेदवक्त्रांत्रिनेत्रांपीताभांधारय
न्तींत्रिशिखिगदाकपालाभयान्यात्तगर्वां मेदोधातौप्रति
ष्ठांमधुमदमुदितांबंदिनीसर्वशक्त्यापीतांदध्यन्नसक्ता
मभिमतफलदांकाकिनींभावयेत्वां मूलाधारपद्मेगुद
स्थानेसंगताधोमुखचतुर्दलकमलकर्णिकायांशाकिनीं न्य
सेत्। ऐंह्रींश्रींसांसींसूंसमलवरयूंशाकिनीमां रक्षरक्ष

श्री.सं.
१०२
102

ममसुस्थियातंरसवरत सर्वसत्ववशंकरी आगच्छागच्छ
इमांपजांगृहाणगृहाणऐंग्लौंवैंह्रींसः परमयोवहंयो
वन्द्रपेपद्येहिनमस्वांमंडेडवलकमहैं श्रीमंत्रिपुरसं
दरीदेवीविच्चेदेविवकाशादिवत्तक्ष मुवायंमूलाधार
पीठस्यमूलाधारसाकिनीमूलाधारनाथदेवीसुरम
श्रीपादुकेभ्योनमः। इतिन्यस्वातदले श्रवरदाया
विन्यसेत्। वरदायैनमः। श्रियैनमः। षंडायैनमः। स्व
स्वैयनमः। इतिकेसराविन्यसेत्। मूलाधारस्थपदे
स्फुतिदललसितेपंचवक्रोत्रिनेत्रां स्वर्णाभामस्थि
तंस्यांस्वर्णामपिकमलंपुस्तकंज्ञानमुद्रां। विश्राणां
वाहुदंडैः सुललितवरदाभ्याभियुक्तांमनोज्ञांमुद्रा
वेसत्कवितांमधुमदमुदितांभावयेत्। साकिनीतांद
क्लीपीनामितानाघतानाघ्यतत्त्वावरदाभयाः। नत्यतमा
लाकलशाविराजितवक्त्रभेनाः। ततस्रातायांमूमध्यो
हिदलकमलकर्णिकायांह्राकिनी। विन्यसेत्। ऐं
ह्रींश्रींह्रांह्रींहूंहमलवरयूंह्राकिनीमावरलवलमसम
नाथातंरवरतसर्वसत्ववशंकरी आगच्छागच्छ
इमांपजांगृहाणगृहाणऐंब्लूंवैंह्रींसः परमत्रिपुरसुंद
वन्द्रपेपद्येहिनमस्वांमंडेडवलकमहैं श्रीमतापीठस्थाकि
मेदेविविच्चेदेकिंकंदं आज्ञापीठस्थाज्ञा

नीश्रानानाथदेविश्रुगमश्रीपादुकाभ्यो नमः। इतिक
र्णिकायां मध्ये विन्यस्य तद्दलयोः। हं हंसवाहिन्यै नमः
क्षं क्षमावत्यै नमः। इति न्यसेत्। ध्यानं। भ्रूमध्ये बिन्दुप
द्मे द्विदलविलसिते शुक्लवर्णां कराब्जैर्बिभ्राणां ज्ञानमु
द्रां डमरुकमलाक्षमालां कपालं। षड्वक्त्रां मज्जसं
स्थां त्रिनयनललितां हंसकवादिशक्तो हाकिनी हं ते श्रमर्के
सकलसुरनुतां हाकिनीं भावयेत्तां। ऐं नादं सवनीका
यं त्रिशूलवरधारिणीं रक्ताक्षमालावरदानतिशूल
मरुका। ततः सहस्रदलकमलकर्णिकायां योनिमंड
ले याकिनीं न्यसेत्। ऐं ह्रीं श्रीं यां यीं यं यमलवरयं या
किनीं मां वरद वरद ममशुल्कपानेर्वं वरतसजे सर्ववर्ण
करीं देवी आगच्छ आगच्छ पूजां गृहाण गृहाण ऐं श्री
रे ह्रौं सः परमघोरे हुं घोररूपे एहि एहि नमश्चामुंडे डल
कसहे श्रीमत्त्रिपुरसुंदरीदेवी विच्चे देवि अकारादि
कारांतवर्णान् ब्रह्माण्ड ब्रह्मरंध्रपीठस्थे ब्रह्मरंध्रयाकिनी
ब्रह्मरंध्रनाथदेवी श्रुगमश्रीपादुकाभ्यो नमः इति क
र्णिकायां न्यसेत्। तद्दलेषु सर्वाक्षराण्याधारपद्मस्थाः
पंचाशद्दलदेवताः सततन्मातृकावर्णसहिता न्यसे
त्। ध्यायेत्। तत्र सर्वाक्षराण्याधारपद्मस्थत्वेऽपि तत्तन्मातृ
कावर्णसहिताश्च तत्तद्देवताः सन्त्याः। मैत्राद्रीवी तत्रयम

प्र.सं.
१.६
103

वेत्रयोज्ञं मंडस्थोमस्थपद्मेसकलदलप्रतेयाकिनीभैर
वीं तां यत्रिणाद्योमसमल्लाभूधलमिनकर्तासर्ववर्णांमम
हीडादेवीनां सर्वव ऋोमकलस्थावकांरीसर्वपाह्नस्वरूपां
सर्वाद्येसमक्षचिन्तांसकलसदनुतांभावयेत्सर्वरूपां॥
इतियोगिनीन्यासः॥ अथराशिन्यासः॥ ऐंह्रींक्लींश्रीं
अंआंइंईंमेषराशयात्मदेवतायैनमः उंऊंऋंवृषभरा
शयात्मदेवतायैनमः। ॠंलृंॡंमिथुनराशयात्मदेवता
यैनमः। एंऐंकर्कटकराशयात्मदेवतायैनमः ओंऔंसिं
हराशयात्मदेवतायैनमः। अंअःशंषंसंहंलंक्षंकन्यारा
शयात्मदेवतायैनमः। कंखंगंघंङंतुलाराशयात्म· चंछं
जंझंञंवृश्चिकराशयात्म· टंठंडंढंणंधनुराशयात्म· तंथं
दंधंनंमकरराशयात्म· पंफंबंभंमंकुंभराशयात्म· यंरं
लंवंमीनराशयात्मदेवतायैनमः। तावज्जपंसंत्रादेसर्व
त्रयोज्ञंच॥ गुल्फजानूरुमूलाननस्त्रसशिरःसन्यसेत्।६
लिंदशिनाभोष्ठन्यसेत्। वामपार्श्वेपिशिवश्रादिवाल्का
नेन्यसेत्। शिवेसमस्तनहृदयाजानगुल्फेषुन्यसेत्। पवं
वत्तमिति त्रिदिशुगोत्स्वहृदिविवशुनाशादिषट्कवटनव
वर्णापादिवान्नवर्णाग्रवैकापतेराशयः। अथपीठन्या
सः। ऐंह्रींश्रींपकुंपवाराणसीटशालिप्योनमः।६ निदेदे
याय। ऐंह्रींश्रींपकामरूपपीठायैनमः।६ श्रींवाराण

इत्रिवालोक्य जपेत्स मर्हिंदिनशो छोर्ध्वमहस्त्वं निय
नेविभवस्यनात्र संदेहः प्रयमर्थः स्तस्तहृत्कमित्यत्र सर्वर
स्यपदं स्पकाननेवश त्रोर्नाम संयोज्यदेवतेदं सस्तुनामा
म्यहमितिजपेत् स्फुवद्घातेशत्रुंदहतिवनिरीत्यत्र
छोर्ध्वमहस्त्रं नित्यशः सप्तदिनं जपेत् तस्माच्छत्रुर्मरि
ष्यतिप्रयोगांतरं मारणाकर्मनाशस्तेक्रियतेयपप्रत
मथजपेच्छांत्यैयोगांतरं वश्याकृष्टिद्वेषाशमोच्चा
टादिकानियदि वांछेत तद्दर्णयाश्रतिपद्यातनकर्म
प्रयायचेत्मत्रीप्रयोगांतरं दिनमनुदिनवार्थमनर
त्वादिनादौनरहरिपिमस्यक् ग्रोम्यमार्गेणमत्रीत
दन्तनरस्तुमर्त्याभस्मनामन्त्रितेनश्रतिरवपत्तवाजवा
प्यभीष्टाघरत्वाश्रयमर्थः प्रातःकालेसूर्यंतर्ङ्क विधा
नेनसंहत्य। पुनर्नरहरिमपितर्ङ्क विधानेनसंप्र
ज्यंमदनंतवं नवहृेरत्र मन्त्राभस्मरद्दीवाजनागत
वाश्शछायवादघ्यातवलाकवंभवतिप्रयोगांतरं त्वा
सोकस्यानेप्रक्षिपमेत्स्मनासमग्रागांप्रक्षिलो
पद्भवणात्येसंपत्येवांछितार्थसिद्धेवस्त्रयमर्थः तर्सि
हमंत्रावतरत्वा सोकस्यानेभूसमस्मसंत्राक्षाप्यसेत
तस्माश्कफलंभवेत प्रयोगांतरं ग्रणयवराछजप
चोवाततः ऊर्ध्वप्रयोगविधिमेवंनवस्वरमपिविधिनाते

पृ०सं०

103/2

ह्रिसायकणिशुद्धिषंसमभ्यध्येनस्वपुवस्त्वाद्धियिवंनिधा
पवह्निं विभीतकशाककाष्ठैः उवलिनेनज्वलनेनसमूल
दलैः शवेयदशाशनकैः खोदंतिवावेरत्ननसर्वैश्यामेदंति
वत्तिपन्नामिथः इवायवराष्ट्रभ्यः मतनांमत्राल्यवपुरस्तास्याः
निधनंनविश्रमेनांस्मवैन्नमिंदंपुरेवदिनितनयानयवजिना
दिवच्छतिनृपतिस्मावजपेस्मवंदेवमेंदस्नरागस्यवरेतापमा
नदिजयतिकाकयामत्रुजातविभीतकंताक्षिश्रयपरा
हृजपेच्छोरिस्याद्दिग्यानामपर्यंर्थः प्रथमंनवहवंसमभ्य
च्यातस्यश्रुतः विभीतकाष्ठेनशवान्सपाय। नेशावकाष्ठेवर्णि
तिधायनास्मिन्नग्नौ विभीतेनैवपाया नष्टानरमरूत्वंसपा
यप्रीनरवादन्निवमंत्रेजस्वाग्नौनमिंदत्विवडूनेनतपावसि
पः श्रयवाविभीतेनशाखीणावकाष्ठंसंपायततस्मिन्नग्नौ
समूलनलपावानडूनेनशावंतागानपंवंहत्वाघ्नैः रातं
सेतांसमाविपयनानिहत्यतस्वास्थितंनमिंदंस्मरेतपवे
स्मरनाजपेत्। मायकमजायदाजपंहुत्वा श्रागमिष्यति
नावदेवमेवथानाजपेत् पवंकृते इंद्रादीनपिजयतिश्रुवा
गांतं श्रीकामः श्रीप्रसनैमंदापाकमध्यप्रानानाकृतेन
बिल्वकाष्ठेनत्रपत्रैर्वाप्रसन्नैः समतिरयसमिद्भिः फलैर्वा
नदीयैः श्रयमर्थः श्रीप्रसन्नेश्रीनालीपुष्पमेवबिल्वका
ष्ठंबिल्वपालेश्रीपुष्पैर्वाबिल्वकाष्ठैर्वाबिल्वपत्रैर्वालवृक्षे

सीपीठाय. ३ ईं नेपालपीठायनमः १ ईं पौंड्रवर्धनपीठं
१ उं वरास्थिरपीठा. १ ऊं कन्याकुब्जपीठा. १ ऋं ऋग्शैल
लपीठा. ॠं अर्बुदपीठा. १ लृं आम्रातकेश्वरीपीठा. १ लॄं एक
काम्रपीठा. १ एं कामकोट्टपीठा. १ ऐं त्रिस्रोतपीठा. १ ओं
कैलासपीठा. १ औं भृगुनगरपीठा. १ अं केदारपीठा. १
अः चंद्रपुष्करपीठा. १ कं श्रीपीठपीठा. १ खं एकवीरपीठा
१ गं जालंधरपीठा. १ घं मालवपीठा. १ ङं कुलकपीठा १
चं देवकोट्ट. १ छं गोकर्णपीठा. १ जं मारुतेश्वरपीठा. १
झं अट्टहासपीठा. १ ञं विरजपीठा. १ टं राजगृहपीठा. १
ठं महापथपीठा. १ डं कोलापुरपीठाय. १ ढं एलापुरी
पीठा १ णं ओंकारपीठा. १ तं जयंतीपीठा. १ थं उज्जयनी
पीठा. १ दं चित्रापीठा. १ धं क्षीरकपीठा. १ नं हस्तिनापुरपी
ठाय. १ पं उड्डीशपीठाय. १ फं प्रयागपीठा. १ बं षष्ठीशपी
ठाय. १ भं मायापुरीपीठा १ मं गौरेशपीठा. १ यं मलयगि
रिपीठा. १ रं श्रीशैलपीठा १ लं मेरुपीठा. १ वं गिरिवरपीठा.
१ शं महेंद्रपीठा. १ षं वामनगिरिपीठा. १ सं हिरण्यपु
रपीठा. १ हं लक्ष्मीपुरपीठा. १ ळं वरोड्याणपीठा. १ क्षं
छायाछत्रपीठायनमः। तां तत्रयं मंत्रादौ सर्वत्र योज्यं।
इति पीठन्यासं मातृकास्थाने प्रन्यसेत्। इति लघुषोढा
न्यासः समाप्तः॥ अथ श्रीविद्यापंचदशाक्षरी वर्णन्यास
विधिः। श्रीगणेश पालीयपवस्त्ररूपप्रकारेणालिख्यते।

प्र.सं.
१५
1.5
105

अथचक्रन्यासस्थानस्थानश्लोकः वैंदवंब्रह्मरंध्रेचतत्सं
वृत्तत्र्यस्रकेललाटेष्टारसंस्तं वसुवैंमध्येदशारकं। वह्नि
देशारंकंठेतुहृदयेमनुयत्रकं। नाभौतुषट्दलंचक्रंस्वा
धिष्ठानेकलाश्रयं आधारेचतुर्दलंस्याद्द्वितीयंदलजंचके
तृतीयंवामजंघायांसृष्टिन्यासेत्वयंक्रमः। इतिचक्रन्यास
स्थानी अथोक्तस्थानेष्वन्यासप्रकारः। ऐंह्रींश्रींवैंदवचक्रा
यनमः। इतिब्रह्मरन्ध्रेव्यापकंकृत्वा। ऐंह्रींश्रींकपर्दिल
ह्रींहसकलह्रींसकलह्रींऐंवंवेंउच्चयंमकानन्दनेनवरी
पविंशाखेंश्रीबीजमकानन्दनेपरब्रह्मचक्रेआज्ञाप्या
पीठेचर्यानाथसमस्तचक्रसपरिवारपरमनवसहि
स्थितिंमहारक्तैश्छातानक्रियाशक्तिवाग्भवकामरा
नशक्तिबीजात्मकपरमशक्तिस्वरूपश्रीमहात्रिपुरसं
टरीदेवीपरब्रह्मात्मशक्तिश्रीपादुकांपूजयामीतिसर्को
क्रमविलेपनामितिसर्वोक्तध्यानक्रमेणब्रह्मरंध्रेधा
ता ब्रह्मरंध्रेन्यसेत्। पुनः ऐंह्रींश्रींहसकलरईंहसक
लवंह्रींहसकलरडैः। श्रीमहात्रिपुरभैरवीनित्याश्रीपा
दुकांप्रदर्शयामि। इतिचक्रेश्रीमातृस्वरूपांतत्रविन्द
स्या पुनः ऐंह्रींश्रींयोनिमुद्रायैनमः। इतियोनिमुद्रांप्रदर्श
ऐंह्रींश्रींपश्यापश्याहसयोगिनीसर्वान्तरमयेमहाच
केवैंदवपरब्रह्मस्वरूपिणीपरामृतशक्तिस्वरूपिणीम
वेवकेश्वरीसर्वमंत्रेश्वरीसर्ववीरेश्वरीसर्ववागीश्वरीस

र्वयोगीश्वरी सर्वपीठेश्वरी सर्वसिद्धेश्वरी सर्वतत्वेश्वरी सर्व
कामेश्वरी सर्वदेवेश्वरी सर्वजगदुत्पत्तिमातृकाः सर्वचैत
न्यशक्तिस्थचक्राः सासनाः समुद्राः ससिद्धयः सशक्तयः
सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः सचक्रेश्वरिकाः श्रीमहा
त्रिपुरसुंदरीन्यस्ताः सन्तु नमः। इति चतुरश्रं वंदेत। पुनस्त्रि
कोणे। ऐं ह्रीं श्रीं त्रिकोणचक्राय नमः। इति आग्नेयकेहताः
ऐं ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं श्रीं कएईलह्रीं अग्निचक्रे कामगिर्या
लये मित्रीशनाथनवयोनिचक्रात्मतत्वस्फटिकत्वच्छाश
क्ति वाग्भवात्मकवागीश्वरीस्वरूपकामेश्वरीदेवीवल्लाम
शक्ति श्रीपादुकां पूजयामीति कामेश्वरीमरुणां पाशपाङ्कु
शां भयकपालवरांकितवतर्द्दस्तां वह्निकलावतंसां त्रिने
त्रां वल्लाकस्यां नाध्यात्वाविंतिसि त्रिकोणप्रागग्रकोणत्वमे
न। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं हसकहलह्रीं सूर्यचक्रे जालंधरपीठे श्री
ह्रीं षष्ठीशनाथदशारद्वंद्वदशारचक्रविधानविस्थितिकृत्य
त्तानशक्तिकामराजात्मककामकलास्वरूपवज्रेश्वरीदे
वीविसर्गात्मिकाशक्ति श्रीपादुकां पूजयामीति वज्रेश्वरी
प्रवालरुचिं करषट्कावलंबितपाशाङ्कुशचापबाणक
पालमालिंगीं विश्वकवासिनीं ध्यात्वाविंतिसि त्रिकोणद
ह्णकोणत्वमेन। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं सकलह्रीं सोमचक्रे स
णिगिरिगह्वरषष्ठीशनाथाष्टारषोडशारचक्रस्रवकपि
वनतसंहारकृत्याक्रियाशक्तिनिनात्मकपरापरशक्तिस्व

पु.स.
१०५
105

पभगमालिनी देवी रुद्रात्मकमाक्षि श्रीपादुकां पूजयामी
निभगमालिनीं शवस्थं दवेंद्रिकावद्रातांताक्रोंकुर्पपूल
कात्तवलयविलसितवाहवत्तवूयां त्रिलोचनां रुद्रात्म
गगनांघ्रानाशिवसित्रिकोणवामकोणन्यसेत्। पुनः
ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्लैं ह्स्क्लीं ह्स्लौः त्रिपुरवासिन्याः श्रीपादुकां
पूजयामि चक्रेश्वरीं त्रिकोणमध्ये विन्यसेत्। ऐं ह्रीं ह्सौः वी
नमद्रायैनमः इति बीजमुद्राप्रदर्शयेत्। ऐं ह्रीं श्रीं पनावह
नरयोगिन्यः। सर्वसिद्धिप्रदायकेचक्रे समुद्राः समस्तयः
माउधाः सवाहनाः सपरिवाराः सचक्रेश्वरिकान्यलाः
सन्तुनमः इति नमर्चयेत् पुनः आयुधन्यासमाचरेत् ऐं ह्रीं
श्रीं द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः यां रां लां वां सां जंजं भ्रमनेभ्यः कामेश्वर
वाभ्यानमः इति दक्षिणानेत्रन्यसेत्। दक्षिणभागस्य पुरु
षप्रधानत्वात्। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः यां रां लां वां
सां जंजं भ्रमनेभ्यः कामेश्वरीवाणेभ्योनमः। इतिवामनेत्रन्य
सेत्। वामभागस्य शक्तिप्रधानत्वात्। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं धं सं
मोहनायकामेश्वरधनुषेनमः। इति दक्षिणभुजे वायांन्य
सेत्। दक्षिणभागस्य ईश्वरप्रधानत्वात्। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं धं सं
मोहनायकामेश्वरीधनुषेनमः। इति वामभुजे वायांन्यसेत्
पुनः ऐं ह्रीं श्रीं आं वशीकरणाय कामेश्वरपाशायनमः। इति
दक्षिणपविन्यसेत् ३ आं वशीकरणाय कामेश्वरीपाशाय
नमः। इति वामपवान्यसेत् ३ क्रों स्तंभनाय कामेश्वरांकु

प्मायनमः । इति दक्षिणनासापुटे न्यसेत् २ क्लींक्लंम
नायकामेश्वर्यं क्ष्मायनमः । इति वामनासापुटे न्यसे
त् । एवं मातृकान्यासं कृत्वा । पुनः ऐं ह्रीं श्रीं अग्रशारचक्रा
यनमः इति ललाटमारभ्य वेष्टनप्रकारेण व्यापकं न्य
सेत् । पुनः ऐं ह्रीं श्रीं अं आं इत्यादिषोडशस्वरान् स्मा ह्लूं
वशिनी वाग्देवतादेवि श्रीपादुकां पूजयामि २ कं खं
गं घं ङं कलंह्रीं कामेश्वरी । २ चं छं जं झं ञं नत्रं मोदि
नी वाग्देवतादेवि । २ टं ठं डं ढं णं ब्लूं विमला वाग्देव
तादेवि । २ इति ललाटमारभ्य प्रादक्षिण्येन दिक्षु न्यसे
त् । पुनः ऐं ह्रीं श्रीं तं थं दं धं नं झ्म्लीं अरुणा वाग्देवता
देवि । २ पं फं बं भं मं ह्स्म्ल्व्यूं जयिनी वाग्देवतादे
वि २ यं रं लं वं झ्म्र्यूं सर्वेश्वरी वाग्देवतादेवी २ शं सं
हं लं क्षं क्ष्म्रीं कौलिनी वाग्देवतादेवी श्रीपादुकां
पूजयामि । एताः ललाटवलये आग्नेयादिकोणेषु
न्यसेत् एता अष्टवाग्देवताः स्थाप्य पुस्तकाक्षमालाम
मुल्लसितहस्तवक्त्रपादादिमकरुणमाकर्णा ध्येयाः
ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं श्रीं सौः त्रिपुराम्बिकानित्याश्रीपादुकां पू
जयामि । इति वैखरी महाचक्रमध्ये न्यसेत् । २ हस्
ख्फ्रें वैखरीमुद्रायै नमः २ इति वैखरीमुद्रां तत्र प्रदर्श्य २
एतान्वर्णमयोगिन्यस्सर्वरोगहरेवक्रमसृष्टाद्यादि

न्यस्तास्तेनतनमः। इत्यत्र शुक्लाग्रहायवचक्रस्यादेवीसंवंदे
श्रु.स. न। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं अनन्दं शावचक्रायनमः इतिसूक्ष्मध्य
९९ मार्धमध्येवहनाकारेणव्यापकंऊर्ध्वेत। ऐं ह्रीं श्रीं यंसर्व
लादेवीश्रीपादुकांपूजयामि। १ रंसर्वशक्तिदेवी १ लं
100 सर्वैश्वर्यप्रदादेवी १ वंसर्वज्ञानमयीदेवी १ शंसर्वव्या
धिविनाशिनीदेवी १ षंसर्वाधारस्वरूपिणीदेवी १ संसर्वा
पापहरादेवी १ हंसर्वानंदमयीदेवी १ लंसर्वरक्षास्व
रूपिणीदेवी १ क्षंसर्वेप्सितफलप्रदादेवीश्रीपादुकांपूजया
मिति दक्षिणादिमूलेतदग्रांगादक्षिणाग्रेवाममूलेत
स्वइष्टचूलिकान्तनालचूलिकायावामकर्णाग्रेषतन्म
लेवामाग्रांगेवामादिमूलेचैताः। क्रमेणान्यसेत्तांचु
लिकावामशिखाग्रस्थानंपताः पुष्पलकपुष्पलकपाः
कष्टगोग्रंगीध्यावाविन्यसेत् ऐं ह्रीं श्रीं ह्सौं ह्स्क्लीं ह्सैं त्रिपु
गमालिनीनित्यादेविश्रीपादुकांपूजयामि। इतिवके
पूर्णमध्येन्यसेत्। ऐं ह्रीं श्रीं कोंमहांऊर्णामध्यायेनमः इत्य
ऊर्णामध्ये सं घ्रदर्पणे इमतानिगर्भयोगिन्यः सर्वरक्षाक
वचकेसमुद्रारइत्यादिन्यस्ताः संतनमः। इतितत्रसंवधा
बीजत्रयंसर्वत्रयोन्यस। पुनः ऐं ह्रीं श्रीं वहिर्दशारव
क्रायनमः। इतिकंठेप्रादक्षिणक्रमेणव्यापकंऊर्पा
न। ऐं ह्रीं श्रीं कंसर्वसिद्धिप्रदादेवीश्रीपादुकांपूजयामि

१। खं सर्वसंपत्प्रदादेवि। १ गं सर्वप्रियंकरीदेवी। १ घं सर्व
मंगलकारिणीदेवि। १ ङं सर्वकामप्रदादेवी १ चं सर्वदुःख
विमोचिनीदेवी १ छं सर्वमृत्युप्रशमनीदेवी। १ जं सर्ववि
घ्नविनाशनीदेवी। १ झं सर्वाङ्गसुन्दरीदेवी। १ ञं सर्वसौभा
ग्यदायिनीदेवी श्रीपादुकां पूजयामि। एताः सकलाहारवधा
रणाः स्मितरुचिभास्वद्देहा वराभयकराः। संचिन्त्य केदश
दक्षिणे पत्रविन्यसेत्। ऐं ह्रीं श्रीं हैं ह्सैं हस्क्लीं ह्सौः त्रिपुरा
श्रीपादुकां पूजयामि। इति मध्ये विन्यस्य। ऐं ह्रीं श्रीं मः स
र्वोन्मादिनीमुद्रायै नमः। इति मुद्रां प्रदर्श्य ऐं ह्रीं श्रीं एताः
कुलोत्तीर्णयोगिन्यः सर्वार्थसाधके चक्रे समुद्राः सि
द्ध्यस्त्राः सन्तु नमः। इत्यनुसंधाय सर्वबीजत्रयं सर्वत्र यो
ज्य। ऐं ह्रीं श्रीं बहिर्दशारचक्राय नमः। इति हृदये मन्त्रपत्रके
ष्वाद्यान्ये प्राग्दक्षिणेन न्यस्य। ऐं ह्रीं श्रीं टं सर्वसिद्धिप्र
दाशक्ति श्रीपादुकां पूजयामि १ ठं सर्वविद्राविणीशक्तिः
१। डं सर्वाकर्षिणीशक्तिः १ ढं सर्वाह्लादनस्वरूपिणीशक्तिः
१ णं सर्वसंमोहिनीशक्तिः १ तं सर्वस्तंभनस्वरूपिणीश
क्तिः १ थं सर्वजृम्भिणीशक्तिः १ दं सर्ववशीकरणीशक्तिः
१ धं सर्वरंजनीशक्तिः १ नं सर्वोन्मादस्वरूपिणीशक्तिः १ पं स
र्वार्थसाधिनीशक्तिः १ फं सर्वसंपत्तिप्रपूरणीशक्तिः १ बं सर्व
मन्त्रमयीशक्तिः १ भं सर्वद्वन्द्वक्षयंकरीशक्ति श्रीपादुकां पू

प्र·मं·
९८
107

यामि। यन्त्रः रक्ताः प्रवालरुचिरः चापबाणधराः संचिन्त्य
हृदये क्रमेण प्रागादि दक्षिणेन विन्यसेत्। ऐं ह्रीं श्रीं क्लें ह्स्
क्लीं ह्सौः। त्रिपुरावासिनीं न्यासश्रीपादुकां पूजयामि। इति
चक्रेशीं मध्ये विन्यस्य: ऐं ह्रीं श्रीं ह्लूं सर्वसम्पत्प्रदायै नमः। इति च
सर्वसम्पत्प्रदां च दर्शय। ऐं ह्रीं श्रीं यन्त्रः संप्रदायो गितः सर्वसौभा
ग्यदायके चक्रे समुद्रा इत्यादि न्यस्ताः मन्त्रेनमः। इति नम
स्कृत्य। तावत्त्रयं सर्वत्र योज्ये। पुनः ऐं अष्टदलपद्माय
नमः। इति नाभौ प्रादक्षिण्येन व्यापकं कृत्वा। ऐं ह्रीं श्रीं कं
खं गं घं ङं. अनंगकुसुमादेवीश्रीपादुकां पूजयामि १। चं छं
जं झं ञं अनंगमेखलादेवी १। टं ठं डं ढं णं अनंगमदना
देवी १। तं थं दं धं नं अनंगमदनातुरादेवी १। यन्त्रः पृ
ष्ठे वंशावामपार्श्वे जटवद्दक्षिणपार्श्वेषु विन्यस्य। ऐं ह्रीं
श्रीं पं फं बं भं मं अनंगरेखादेवी १ यं रं लं वं अनंगवेगि
नीदेवी १ शं षं सं हं अनंगांकुशादेवी १ ळं क्षं अनंगमालि
नीदेवीश्रीपादुकां पूजयामि। इति पश्चाद्वामपार्श्वयोः।
दक्षिण
त्वालेषु वामपार्श्वे जटवद्योर्वेतालेषु जटवद्दक्षि
पार्श्वयोर्वेतालेषु वामपार्श्वयोर्वेतालेषु
पार्श्वयोर्वेतालेषु दक्षिणपार्श्वयोर्वेतालेषु
न्यसेत्। यन्त्रः रक्ताः पुं
नंगरेखादिकाः क्रमेण न्यसेत्। पामं इलावत
द्वाप पुष्पबाणधारा वेणीकृतकेशपाशं ह्सौः त्रि
ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं क्लीं
कं खं ... विलिख्यं तान्न्यसेत्

श्वरं देवीनित्याश्रीपादुकांपूजयामीतिचक्रेश्वरीमध्ये
न्यसेत्। ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं आकर्षणमुद्रायै नमः। इत्याकर्ष
णमुद्रांप्रदर्श्य ऐं ह्रीं श्रीं ऐं त्रातुमनवयोगिन्यः सर्वसं
क्षोभणाकारकेचक्रे समुद्राः इत्यादिन्यस्ताः सन्नतमः २
नित्यंनमस्कुर्यात् नावत्रयंसर्वत्रयोज्यं। ऐं ह्रीं श्रीं षोड
शदलपद्मायनमः। इतिलिंगेस्थापितेनन्यामकेवामा
वर्तक्रमेणव्याप्य। ऐं ह्रीं श्रीं अं कामाकर्षणीनित्याक
लादेवीश्रीपादुकांपूजयामि २ आं बुद्ध्याकर्षणीनित्या
कलादेवी· इं अहंकाराकर्षणीनित्याकलादेवी·२
ईं शब्दाकर्षणीनित्याकलादेवी २ उं स्पर्शाकर्षणीनि
त्याकलादेवी २ ऊं रूपाकर्षणीनित्याकलादेवी २ ऋं र
साकर्षणीनित्याकलादेवी २ ॠं गंधाकर्षणीनित्याक
लादेवी २ ऌं चित्ताकर्षणीनित्याकलादेवी २ ॡं चित्ता
कर्षणीनित्याकलादेवी २ लृं धैर्याकर्षणीनित्याकला
देवी २ एं स्मृत्याकर्षणीनित्याकलादेवी २ ऐं नामाक
र्षणीनित्याकलादेवी २ ओं बीजाकर्षणीनित्याकला
देवी २ औं आत्माकर्षणीनित्याकलादेवी २ अं अमृता
कर्षणीनित्यादेवी· अः शरीराकर्षणीनित्याकलादेवी
श्रीपादुकांपूजयामिएताः रक्तवर्णाः पाशांकुशधारि
णीधर्यां नास्थापितेनवामावर्तक्रमेणान्यसेत्। ऐं ह्रीं श्रीं

प्र॰सं॰ ऐं क्लीं सौः त्रिपुरेश्वरी नित्या श्रीपादुकां पूजयामि । इति
१०८ चक्रेश्वरीमध्ये विन्यस्य । ऐं ह्रीं श्रीं द्रीं द्रां विद्राविणीमुद्रायै नमः
इति द्राविणीमुद्रां प्रदर्शय । एताः गुप्ततरयोगिन्यः । सर्वा
108 शापूरके चक्रे समुद्रा इत्यादिन्यस्ताः सन्तु नमः । इति न
मस्कुर्यात् । तावत्त्रयं सर्वत्र योज्यं । पुनः प्रथमचतुर
स्रे ऐं ह्रीं श्रीं प्रथमचतुरस्ररेखायै नमः । इति मूलाधारे
व्यापकत्वेन विन्यस्य । ऐं ह्रीं श्रीं द्रां सर्वसंक्षोभिणीमुद्रा
शक्तिः । श्रीपादुकां पूजयामि । ऐं श्रीं ह्रीं द्रीं सर्वविद्रावि
णीमुद्राशक्तिः ३ क्लीं सर्वाकर्षिणीमुद्राशक्तिः ३ ब्लूं सर्व
वशंकरीमुद्राशक्ति श्रीपादुकां पूजयामि । इति मूला
धारस्य सर्वदक्षिणपश्चिमउत्तरभागेषु क्रमेणान्यस
न् । ऐं ह्रीं श्रीं सः सर्वोन्मादिनीमुद्राशक्तिः ३ क्रों सर्वम
हांकुशमुद्राशक्ति ३ हस्खफ्रें सर्वखेचरीमुद्राशक्ति ३ ह
क्रोंकुशमुद्राशक्ति ३ ऐं सर्वयोनिमुद्राशक्तिः ३ छन्दउत्त
१। ह्सौः सर्वबीजमुद्राशक्तिः मध्ये पश्चिमोत्तरभागयोर्मध्ये उत्तर
दिक्षु पश्चिमभागयोर्मध्ये न्यसेत् । सर्वयोन्यादिमुद्रां देवी । चा
चतुर्थभागयोर्मध्ये न्यसेत् । एता एकवर्गाः पाशां
ललाटे मूलाधारमध्ये वन्यसेत् । समोलपत्रिलोचना
ऊर्ध्ववक्त्रायुधं द्वकलाधृतं समीलपत्रिलोचना ब्रह्मवर्त्ममध्ये चन्द्रकला
ध्याता न्यस्ताः । पुनः ऐं ह्रीं श्रीं मध्यचन्द्रवल्लरी ऐं ह्रीं श्रीं श्रीं ब्रह्माणी
इति दिग्विदिग्व्यापकं विन्यस्य

देवीश्रीपादुकांपूजयामि १ ईं माहेश्वरीदेवी १ ऊं कौमा
रीदेवी १ ॠं वैष्णवीदेवी १ लृं वाराहीदेवी १ ऐं इंद्राणी
देवी १ औं चामुंडादेवीश्री १ अः महालक्ष्मीदेवीश्रीपा
दुकांपूजयामि । इति पूजिताः ब्रह्माण्यादयः । दक्षिणनेत्र
यां दिक्त्वन्यस्तव्याः वाराह्यादयो विदिक्त्वन्यस्तव्याः । एता
रक्ताः वेदादलस्यामलाग्रतः कपालोत्पलधारिणीर्ध्या
त्वान्यस्तव्याः । नायत्रयं सर्वत्रयोज्यं । ऐं ह्रीं श्रीं त्रैलोक्यच
क्रेश्वर्यै नमः । इति वामनेत्रयोर्व्यापकं विन्यस्य । ऐं ह्रीं
श्रीं अणिमासिद्धिदेवी १ लघिमासिद्धिदेवी १ महिमा
सिद्धिदेवी १ ईशित्वसिद्धिदेवी १ वशित्वसिद्धिदेवी १ प्रा
काम्यसिद्धिदेवी १ भुक्तिसिद्धिदेवी १ इच्छासिद्धिदेवी १
प्राप्तिसिद्धिदेवी १ सर्वकामसिद्धिदेवीश्रीपादुकांपूजया
मि । इति पूजिता अणिमासिद्ध्यादयः । वामनेत्रपादतलवि
दिक्षुक्रमेणन्यस्तव्याः । प्राप्त्यादिसिद्धिद्वयं च दक्षिण
वामपादयोर्न्यसेत् । एता रक्तवर्णाः । चिंतामणिखचि
तपदांचितपाणिद्वयास्त्रिलोचनाश्चंद्रकलावतंसमौलयो
ध्यात्वान्यस्तव्याः । ऐं ह्रीं श्रीं द्रं द्रां सः त्रिपुरानित्यादेवीश्री
पादुकांपूजयामि । इति चक्रेशीपादयोर्विन्यस्य । ऐं ह्रीं श्रीं
द्रां सर्वसंक्षोभणमुद्रायै नमः । इति संक्षोभिणीमुद्रां प्रदर्श
१ एताः समस्तपुरटयोगिन्यः त्रैलोक्यमोहनचक्रेसमुद
१ त्यादिन्यस्ताः संवनमः । १ न्यनमकामसंवयात । मूलमंत्र

प्र.सं. मुक्त्वा सर्वाङ्गेषु व्यापकं कुर्यात् । ततः पञ्चोपचारैः
१०९ संपूजयेत् । इति चक्रन्यासः समाप्तः अथ महाषोढा
न्यासप्रकारः प्रपञ्चो भुवनं मूर्तिर्मन्त्रो दैवतमातरः
महाषोढाह्वयो न्यासः सर्वन्यासोत्तमोत्तमः सर्वन्या
सोत्तमोत्तमः तत्रादौ भुवनेशानि प्रपञ्चन्यास उच्यते
त्रितयं मूलमन्त्राद्यं मातृकाद्यं नमः पदम् वदेत्प्रपञ्चरू
पायै श्रियै नम इति क्रमात् । यथा । आदौ सच्चिदानं
दमेव वीदेवीदेव ऋषिः । विमलपच्छन्दः । परांबादेव
ता । हंसोहत । हंसाधिपः इत्यादिषडङ्गानि कृत्वा ध्या
येत् तत्प्रकारः । अमृतार्णवमध्योषत्कवर्णावृतिशो
भिते । कल्पवृक्षवनान्तस्थे नवमाणिक्यमण्डपे । नव
रत्नमयश्रीमत्सिंहासनगतां भजे । त्रिकोणान्तःस
मासीनं वन्दे सर्वाप्रतः प्रभम् । ब्रह्माविकासमासुकं
प्रविभक्तविभूषणाम् कोटिकन्दर्पलावण्यपेकसदा
षोडशवार्षिकम् । मन्दस्मितमुखाम्भोजे त्रिनेत्रैवरद
पीतवषम् ॥ दिव्याम्बरस्रगालेपं दिव्याभरणभूषितम
पानपात्रं वविकं दोत्रिमूलं पुस्तकं करैः । विद्यांसवि
दिव्याणामदानदक्षविदृताम् । महाषोढादिताषोबदे
वनागणसेवितम् एवं विचिन्त्य ध्यायेद् हृन्नाडीषु वंशी
वं प्रपञ्चाकारमेवेदं विचिन्त्य रूपं वा विचिन्तयेत् । अथवा
कलं ध्यायेत्सच्चिदानन्दलक्षणाम् । सर्वतेजोमयं देवी

सर्वावर्वविग्रहम्। ततः सदर्शयेन्मुद्रां दशकं परमे
श्वरि। मुद्राश्च॥ योनिलिंगं वसुव भिद्रेति मुद्रा वत
ष्टयम्। वनमालां महामुद्रां नभो मुमपि क्रमात्॥ इति
दश मुद्राः प्रदर्शयेत्। ह्रेति मुद्रेति श्राद्धपमुद्रा वनष
ये॥ भूलकं ज्ञानमूलं च कपालं चेति च क्रमात्। तत्र
महामुद्रा। हत्तलनलहृदयमयोमुबिनष्ठामार्यंग्रंष्ठ
व सोन्यायेयानं स्पृशेते। एता महामुद्रा। प्रमा वितद
तिपातजंन्यापित्रवदिहृताका बगापविश्रमलानमो
मुद्रा। इत्तवा मुद्राः द्वात्रिंशत्पटलानतं बस्यामः। पुनः
यथाशक्ति जपं कृत्वे मंत्रं श्रीपादुकामपि मूलमन्त्र
म्॥ हसौ इति श्रामाद्यवर्णमंत्रः। सहौम्। इति पराप्रा
द्मंत्रः मुद्रिसंवित्तये देवि श्रीगुरोः शिवरूपिणी मदह
दलं पकं तं सकलं शीनरापिनग्रमं वदाम पकराज्ञ ग
विमलंगं पपद्मांवरं। पुनत्रबदनेन्दागां सकलदेव
ना सूर्णीलां स्मेञ्छि रश्मिदं समरान्तर्दभिधान सर्वंगुरूम ध
यन्यासप्रकारः श्राद्यो त्रिपुरसुंदरीषडंगविधाय पु
पंचादिन्यसेत ऐं ह्रीं श्रीं इति त्रितारानंतर हकारसका
रयोर्नर्दयासवर्विंदुविसर्गागांकूटम्। हसौः इति प्रा
साद्यवर्णमंत्रः। तदनेन सकार हकारयोर्न र्दयांसवबि
सर्जनीयविंदुनां क्रूटम्। सहौः इति परप्रसादमंमे

प्र॰स॰ आदिप्रपंचरूपायै श्रियै नमः । इति सर्वत्र बीजपंचकं
११ मातृकाक्षरादौ योजयेत् ५ । आं ह्रीपरूपायै महामाया
यै नमः ५ इं जलधिरूपायै कमलायै नमः ५ ईं गिरिरू
पायै त्रिपुरवल्लभायै नमः ५ उं पद्मरूपायै पद्म
धारिण्यै नमः ५ ऊं पीठरूपायै सर्वदर्शनायै नमः ५ ऋं
नेत्ररूपायै लोकमात्रे नमः ५ ॠं वनरूपायै कमलासिन्यै
नमः ५ ऌं आश्रमरूपायै इंदिरूपायै नमः ५ ॡं गह्वर
रूपायै मायायै नमः ५ एं नदीरूपायै रमायै नमः ५ ऐं पर्व
तरूपायै पद्मायै नमः ५ ओं उदधिरूपायै नारायणप्रि
यायै नमः ५ औं मदनरूपायै सिद्धलक्ष्म्यै नमः ५ अं शृ
ङ्गजरूपायै हान्यलक्ष्म्यै नमः ५ अः नगाग्रजरूपायै मह
लक्ष्म्यै नमः ५ कं लवरूपायै आर्यायै नमः ५ खं बुद्धिरू
पायै रमायै नमः ५ गं कलारूपायै चण्डिकायै नमः ५ घं
काष्ठारूपायै दुर्गायै नमः ५ ङं निमेषरूपायै नमः शिवा
यै नमः । चं यामरूपायै अपर्णायै नमः ५ छं घटिकायै
नमः ५ रूपायै नमः ५ जं विकायै नमः ५ झं मुहूर्तरूपा
यै समस्त्यै नमः ५ ञं प्रहररूपायै ईश्वर्यै नमः ५ टं
दिवसरूपायै शांभव्यै नमः ५ ठं संध्यारूपायै धूम्रा
वत्यै नमः ५ डं रात्रिरूपायै पार्वत्यै नमः ५ ढं तिथिरूपा
यै सर्वमंगलायै नमः ५ णं वाररूपायै दाक्षायिण्यै नमः ५

णं नदीतत्त्वरूपायै हैमवत्यै नमः ५ तं योगतत्त्वरूपायै महा
मायायै नमः ५ थं करागतत्त्वरूपायै महेश्वर्यै नमः ५ दं
यतत्त्वरूपायै महालक्ष्म्यै नमः ५ धं मायातत्त्वरूपायै रुद्राण्यै नमः
नं वाशितत्त्वरूपायै शर्वाण्यै नमः ५ पं ईश्वरतत्त्वरूपायै परमे
श्वर्यै नमः ५ फं भुवनतत्त्वरूपायै कान्त्यै नमः ५ बं संवत्सर
तत्त्वरूपायै कात्यायन्यै नमः ५ भं ग्रहतत्त्वरूपायै गायत्र्यै नमः ५
मं प्रलयतत्त्वरूपायै भवान्यै नमः ५ यं पृथिव्यप्तेजोवाय्वा
काशाख्यपंचभूततत्त्वरूपायै ब्रह्माण्यै नमः ५ रं शब्दस्पर्श
रूपरसगंधाख्यपंचतन्मात्रतत्त्वरूपायै वागीश्वर्यै नमः
लं वाक्पाणिपादपायूपस्थाख्यपंचकर्मेन्द्रियतत्त्वरूपायै वा
ण्यै नमः ५ वं श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणाख्यपंचज्ञाने
न्द्रियतत्त्वरूपायै सावित्र्यै नमः ५ शं प्राणापानव्यानोदानस
मानाख्यपंचप्राणतत्त्वरूपायै सरस्वत्यै नमः ५ षं सत्त्वरजस्त
माख्यगुणत्रयतत्त्वरूपायै गायत्र्यै नमः ५ सं मनोबुद्ध्यहं
कारचित्ताख्यान्तःकरणतत्त्वरूपायै वाक्प्रदायै नमः ५ हं ज्ञा
तृत्वप्रमत्वप्रमितिपीवस्याचतत्त्वरूपायै शारदायै नमः
५। ळं त्वगसृङ्मांसमेदोस्थिमज्जाशुक्राख्यसप्तधातुरू
पायै भारत्यै नमः ५ हं वातपित्तश्लेष्माख्यदोषत्रयात्मि
कायै प्रपंचमलत्रयव्यापिकायै पीठेश्वर्यै नमः ५ अकारादिक्ष
कारान्तवर्णात्मकसकलप्रपंचरूपायै परावादेव्यै नमः ५

प्र.सं.
११

इतिव्यापकं कुर्यात् इति प्रपंचन्यासं मातृकास्थाने
षुन्यसेत् अथ भुवनन्यासः ऐं ह्रीं श्रीं ह्सौंः सहौः अं आं
इं ईं अतललोकनिलयशतकोटिगुह्यकाद्ययोगिनी
मूलदेवताभुतनाथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ । इं ईं उं ऊं वित
ललोकनिलयशतकोटिगुह्यतरानन्तयोगिनीमूलदे
वताभुतनाथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ ऋं ॠं लृं ॡं सुतल
लोकनिलयशतकोटिगुह्याचिंत्ययोगिनीमूलदेव
ताभुतनाथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ एं ऐं महातललोक
निलयशतकोटिमहागुह्यस्वतंत्रयोगिनीमूलदेवता
भुतनाथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ ओं औं तलातललोक
निलयशतकोटिपरमगुह्येच्छायोगिनीमूलदेवताभु
नाथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ ॥ अं अः रसातललोकनि
लयशतकोटिरहस्यज्ञानयोगिनीमूलदेवताभुता
थावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ कं खं गं घं ङं पाताललोकनि
लयशतकोटिसरहस्यनवक्रियायोगिनीमूलदेवभु
ताथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ चं छं जं झं ञं भूर्लोकनि
लयशतकोटिबृहस्यडाकिनीयोगिनीमूलदेवता
भुतनाथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ टं ठं डं ढं णं भुवर्लोक
निलयशतकोटिमहाबहस्यराकिनीयोगिनीमूलदे
वताभुतनाथावशात्त्वं वादेव्यै नमः ५ तं थं दं धं नं स्वर्लोक

निय शतकोटिपरमहंसलाकिनीयोगिनीमूलदेव
तासुमाधारशक्तयं वादेव्यै नमः ।५। पंफंवंभंमंमहर्लो
कनिलयशतकोटिगुह्यकाकिनीयोगिनीमूलदेवता
सुनाधारशक्त्यंवादेव्यै नमः यंरंलंवंजनलोकनिलय
शतकोटिगुह्यकसाकिनीयोगिमूलदेवतासुनाधा
रशक्त्यंवादेव्यै नमः ५ शंषंसंहंतपोलोकनिलयशत
कोटिचित्रगुह्यहाकिनीयोगिनीमूलदेवतासुनाधार
शक्त्यंवादेव्यै नमः ५ लंक्षंसत्यलोकनिलयशतकोटि
महागुह्ययाकिनीयोगिनीमूलदेवताधारशक्त्यंवादेव्यै
नमः । ऐंह्रींश्रींहसौः सहौः सर्वमातृकामहाचतुर्दश
भुवनाधिपायै परावादेव्यै नमः इति व्यापकं कृत्वा । वी
जपंचकं सर्वत्र योजयेत् । पादयोर्गुल्फयोर्जंघयोर्जान्वो
रूर्वोः कटिहृदये मूलाधारस्वाधिष्ठाने मणिपूरके हृदये
विशुद्धौ भ्रूमध्ये ब्रह्मरन्ध्रे इति क्रमेण न्यसेत् एवं त्रयस्त्रि
त्रिनेत्रद्विभुगान्वरकचटतपयशलवर्गासर्वेकं भुवन
न्यासं कृत्वा । अथ मूर्तिन्यासः । तत्प्रकारः ऐंह्रींश्रींहसौः
सहौः । अंकेशवमूर्त्यै वराशक्तिभ्यां नमः ५ आंनारायण
मूर्त्यै यशक्तिभ्यां नमः ५ इंमाधवमूर्तिहृदाशक्तिभ्यां न
मः ५ ईंगोविंदमूर्ति शान्ताशक्तिभ्यां नमः ५ उंविष्णुमूर्ति
उग्राशक्तिभ्यां नमः ५ ऊंमधुसूदनमूर्त्यै धनदाशक्तिभ्यां

वि

प्र॰स॰
११२

नमः ५ ऋं त्रिविक्रममूर्तिऋद्धिदाशक्तिभ्यां नमः ५ ॠं
वामनमूर्तिॠषिणीशक्तिभ्यां नमः ५ ऌं श्रीधरमूर्तिल
माशक्तिभ्यां नमः ५ ॡं हृषीकेशमूर्तिॡलनाशक्तिभ्यां न
मः ५ एं पद्मनाभमूर्तिएकनायशक्तिभ्यां नमः ५ ऐं दामो
दरमूर्तिऐकाद्रिणीशक्तिभ्यां नमः ५ ओं संकर्षणमूर्तिओ
धवतीशक्तिभ्यां नमः ५ औं वासुदेवमूर्तिऔधकामप्र
क्तिभ्यां नमः ५ अं प्रद्युम्नमूर्तिअंजनाशक्तिभ्यां नमः ५
अः अनिरुद्धमूर्तिअःदमालायवाशक्तिभ्यां नमः ५ कं कं
भवमूर्तिकवमद्वाशक्तिभ्यां नमः ५ खं खं शर्वमूर्तिखग
वलाशक्तिभ्यां नमः ५ गं गं रुद्रमूर्तिगरिमादिफलप्र
दाशक्तिभ्यां नमः ५ घं घं पशुपतिमूर्तिघंटापवाशक्ति
भ्यां नमः ५ ङं ङं उग्रमूर्तिज्ञानवतीशक्तिभ्यां नमः ५ चं
चं भीममूर्तिचंदध्वजाशक्तिभ्यां नमः ५ छं छं महादेवमू
र्तिछंदोमयीशक्तिभ्यां नमः ५ जं जं ईशानमूर्तिजयना
शक्तिभ्यां नमः ५ झं झं तत्पुरुषमूर्तिझणालावाशक्ति
भ्यां नमः ५ ञं ञं अघोरमूर्तिज्ञानदाशक्तिभ्यां नमः ५ टं टं
वामदेवमूर्तिटंकधवाशक्तिभ्यां नमः ५ ठं ठं सद्योजातमूर्ति
ठंठामरीशक्तिभ्यां नमः ५ डं डं ब्रह्ममूर्तिडामरीशक्तिभ्यां न
मूर्ति टं हकृतिडामरीशक्तिभ्यां नमः ५ ढं प्रजापतिमूर्तिढंजनीशक्तिभ्यां न
णीशक्तिभ्यां नमः ५ णं परमेष्ठिम
मः ५ लं वे ध्यानमूर्तिलक्ष्मीशक्तिभ्यां नमः ५

त्तिवर्जितशक्तिभ्यो नमः ५ णेंपितामहमूर्त्तिशशिथा
ग्निशक्तिभ्यो नमः। षंविधातृमूर्त्तिषडाधारनिलया· ५
संविदविमूर्त्तिसर्वकामाशक्तिभ्यो नमः५ हंसहमूर्त्ति
हंसितानननाशक्तिभ्यो नमः ५ लंचतुराननमूर्त्तिललि
ताशक्तिभ्यो नमः ५ दंहिरण्यगर्भमूर्त्तिदमाशक्तिभ्यो न·
मः ५ अकारादिक्षकारान्तसानुस्वारमुक्तानिमूर्त्यात्मिका
यै नमः ५ ऐंपरावाग्देव्यै नमः ५ इति व्यापकं न्यसेत् पतान्
शिसे वक्त्रे दक्षवामासे दक्षपार्श्ववामपार्श्वे दक्षकटि
वामकटि दक्षोरुवामोरु दक्षजानुवामजानु दक्षजंघावा
मजंघा दक्षिणपाद वामपाद पुनर्दक्षपार्श्ववामपार्श्वदक्ष
कक्षवामकक्षकंठ ऊर्ध्वमुखमधोमुख दक्षिणपश्चिमोत्त
रमुखेषु मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरकानाहतविशु
द्धात्तालललाटशिवउन्मनीवं येषु यथाक्रमं विन्यसेत्।
उन्मनीनाम ब्रह्मरंध्रस्याधोदेशः बीजपंचकं सर्वत्र यो
ज्यम्। अथ मंत्रन्यासः। ऐं ह्रीं श्रीं स्त्रौः स्त्रौं इति बीजपंच
कमुक्त्वा ऐं श्रां ईं एकलक्षकोटिभेदप्रणवाद्येकाक्षरा
त्माखिलमंत्राधिदेवतायै सकलफलप्रदायै एकक
ूटेश्वर्यै वाग्देव्यै नमः ५ इं ऊं ह्रीं द्विलक्षकोटिभेद दक्षादि
द्व्यक्षरात्माखिलमंत्राधिदेवतायै सकलफलप्रदायै द्वि
कूटेश्वर्यै वाग्देव्यै नमः ५ ओं अं लृं त्रिलक्षकोटिभेदत्र्यक्षरा

प्र. स.
११२
113

दिव्यक्षरात्माखिलमंत्राधिदेवतायै सकलफलप्रदायै
त्रिकूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः ५ लंपंपंवनलंलक्षकोटि
भेदंचेडादिचत्वरत्वात्माखिलमंत्रादिदेवतायै सक
लफलप्रदायै चतुष्कूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः ५ ॐ औं अं अः
पंचलक्षकोटिभेदस्वरादिपंचात्मात्माखिलमंत्राधि
देवतायै सकलफलप्रदायै पंचकूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः
५। कंखंगंषट्लक्षकोटिभेदस्कंदादिदेवतायै सकफल
प्रदायै षट्कूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः ५ चंछं. चंसप्तलक्षको
टिभेदरागोघरादिसप्तात्मात्माखिलमंत्राधिदेवतायै
सकलफलप्रदायै सप्तकूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः ५ छंजंगुं
अष्टलक्षकोटिभेदस्वष्टकाष्ठादशात्माखिलमंत्राधिदे
देवतायै सकलफलप्रदायै अष्टकूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः ५
ञंटंठंनवलक्षकोटिभेदब्रह्मादिनवात्मात्माखिलमंत्रा
धिदेवतायै सकलफलप्रदायै नवकूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः
डंढंणंदशलक्षकोटिभेदविष्णवादिदशात्मात्माखिल
मंत्राधिदेवतायै सकलफलप्रदायै दशकूटेश्वर्यंबादे
व्यै नमः ५ तंथंदंएकादशलक्षकोटिभेदरुद्रायेएका
दशात्मात्माखिलमंत्राधिदेवतायै सकलफलप्रदा
यै एकादशकूटेश्वर्यंबादेव्यै नमः ५ धंनंपंद्वादशल
क्षकोटिभेदवागपादिद्वादशात्मात्माखिलमंत्राधिदे

वतायैसकलफलप्रदायै द्वादशाक्षरदेवस्यैवादेव्यैनमः५
फंवंभंत्रयोदशालक्षकोटिलक्ष्म्यादित्रयोदशाक्षरात्मा
खिलमंत्राधिदेवतायैसकलफलप्रदायैत्रयोदशा
क्षरदेवस्यैवादेव्यैनमः५ मंयंरंचतुर्दशलक्षकोटिभे
दगौर्यादिचतुर्दशाक्षरात्माखिलमंत्राधिदेवतायैस
कलफलप्रदायैचतुर्दशाक्षरदेवस्यैवादेव्यैनमः५।
मंयंरंचतुर्दशलक्षकोटिभेदगौर्यादिचतुर्दशाक्षरात्म
खिलमंत्राधिदेवतायैसकलफलप्रदायैपंचदशाक्ष
रदेवस्यैवादेव्यैनमः५ लंवंशंपंचदशलक्षकोटिभेद
दुर्गादिपंचदशाक्षरात्माखिलमंत्राधिदेवतायैसकल
फलप्रदायैपंचदशाक्षरदेवस्यैवादेव्यैनमः५।।षंसंहंलं
क्षंषोडशलक्षकोटिभेदत्रिपुरादिषोडशाक्षरात्माखि
लमंत्राधिदेवतायैसकलफलप्रदायैषोडशाक्षरदेवस्यै
वादेव्यैनमः५ ऐंह्रींश्रींस्रौंःस्हौः ऋंग्रामित्यादिलक्षवि
धंतंमानकोमातृकायैसकलमंत्राधिदेवतायैसक
लफलप्रदायैश्रीपरांबादेव्यैनमः इतिव्यापकंन्यसेत न
लाधारव्यापिस्थानमणिपूरकंकण्ठनादन्तविशुद्धतालाधि
रोधिकापंथ्यंधरोनिन्दोऊलपदेनादनादांतेव्यापिन्या
समानायां उन्मनांप्रवंमेडलेन्यसेत श्यानवृषणापोमे
धेमूलाधारम॥ स्वाधिष्ठानम।लिंगस्थानम मणिपूरके

नाभिः अनाहतं हृदयम् विशुद्धिः कंठमूलम् आज्ञा भ्रूमध्ये
प.सं. शिखिदीपिका ललाटोपरि केशार्धभेदेण अर्धेन्दुः तस्योपरि
१५ पुटीशः तदुपरि विन्दुस्थानम्। तदनंतरं तदुपरि ....कुल
पदस्थानम्। तदुपरि नादस्थानं तदुपरि नादान्तस्थानम्
तदुपरि व्यापिन्यस्थानं तदुपरि समनास्थानम् तदुपरि उ
न्मनास्थानं तदुपरि ध्रुवमंडलम् एवं मातृकावर्णत्रयम्
वैकं न्यसेत् मातृकावर्णा हृदयादारभ्य षोडशलक्षकोटिभेद
मंत्राणां सहन्यसेत् बीजपंचकमत्रादौ सर्वत्र योज्यम् प्रणवे
वतान्यामः । ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ह्सौः अं आं सहस्रकोटियोगिनीकु
लसेविवायै ऋषिनिहत्यवादेव्यै नमः ५ इं ईं सहस्रकोटि
योगिनीकुलसेविनायै योगिप्रतिष्ठावादेव्यै नमः ५ उं
सहस्रकोयोगिनीकुलसेविनायै तपस्विनीयावादेव्यै
नमः ५ ऋं ॠं सहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायै अनिशा
त्यैं वादेव्यै नमः ५ लृं ॡं सहस्रकोटियोगिनीकुलसेविता
यै अनिशान्त्यनीतावादेव्यै नमः ५ एं ऐं सहस्रकोटियोगि
नीकुलसेविनायै देवहूतीवावादेव्यै नमः ५ ओं औं सह
स्रकोटियोगिनीकुलसेविनायै वरुणगगनावादेव्यै नमः
अं अः सहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायै विद्याधरकांवा
देव्यै नमः ५ कं खं सहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायै मि
हमरोछ्छ घं वादेव्यै नमः ५ गं घं सहस्रकोटियोगिनीकु

लमेविनायैसाध्यकमालिकांवादेव्यैनमः ५ ङंचंसह
स्रकोटियोगिनीकुलसेविनायैशुष्कसरोजपांवादेव्यैनमः
५। छंजंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायैगंधर्ववि
नयांवादेव्यैनमः ५ झंञंसहस्रकोटियोगिनीकुल
सेविनायैगुह्यकाजितांवादेव्यैनमः ५ टंठंसहस्रकोटि
योगिनीकुलसेविनायैयक्षापराजितांवादेव्यैनमः ५ डं
ढंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायैकिन्नरवामां
वादेव्यैनमः ५ णंतंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेविना
यैपन्नगजेयशंवादेव्यैनमः ५ थंदंसहस्रकोटियोगि
नीकुलसेविनायैपितृरूढांवादेव्यैनमः ५ धंनंसहस्र
कोटियोगिनीकुसेविनायैगणेशमायांवादेव्यैनमः ५
पंफंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायैभैरवकुंडलां
वादेव्यैनमः ५ बंभंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेवि
नायैवटुककाल्यांवादेव्यैनमः ५ मंयंसहस्रकोटियो
गिनीकुलसेविनायैक्षेत्रेशकालरात्र्यांवादेव्यैनमः ५
रंलंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायैप्रथमभगव
त्यैवादेव्यैनमः ५ वंशंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेवि
नायैबलमवेघ्यपांवादेव्यैनमः ५ षंसंसहस्रकोटियो
गिनीकुलसेविनायैविलसत्सर्वैश्वर्यांवादेव्यैनमः ५
हंलंसहस्रकोटियोगिनीकुलसेविनायैरक्षमवेघ्यं

पु.तं.
११५

वादेव्यैनमः ५ ॐतोमहस्रकोटियोगिनीकुलसेवितायै व
गाचरणकंवादेव्यैनमः यें ह्रीं श्रीं ह्स्रौं ह्स्रैंः यं श्रामित्यादि
सकलमातृकामुद्रामसकलदेवतात्मिकायै श्रीपरांबा
देव्यैनमः। इति षडंगन्यासेन सर्वमन्त्रादौ बीजपंचकम
कामातृकावर्णैर्हृदयपूर्वकं न्यसेत्। अथ न्यासमथ्याना
ते पादद्वयगुल्फद्वयजंघाद्वयजानुद्वयऊरुद्वयकटि
हृदयपार्श्वद्वयस्तनद्वयकक्षद्वयांसद्वयकर्णद्वयनेत्रद्वय
शिवावक्त्राम्भोजक्रमेण न्यसेत् अथ मातृमेरुन्यासः
यें ह्रीं श्रीं ह्स्रौं ह्स्रौं कें खंगं वें ङें। अनन्तकोटिभूचरीकुल
सहितायै ऐं ह्रीं मंगलांबादेव्यै अं आं मंगलनाथाय
नमो नन्तकोटिभूचरकुलसहिताय ईं ईं जें भें जे अनन्तकोटि
ईं ईं असितांगभैरवाय नमः ५ ऊं ऊं वादेव्यै ऋं ऋं मातृखेचरी
ऋं ऋं असितांगभैरवाय ऋं ऋं अपविकांबादेव्यै ऋं लृं अनन्त
खेचरीकुलसहितायै ऋं ऋं अनन्तकोटिवेतालकुलसहिताय लृं लृं
वादेव्यै नमो नन्तकोटि ... नमः ५ एं ऐं ऐं हांगं अनन्त
कानाथाय लृं लृं रुरुभैरवाय नमः ऐं ह्रीं योगेश्वर्यांबादे
कोटिपातालचरकुलसहितायै ऐं ह्रीं अनन्तकोटिपिशाचकुल
वै ऐं ह्रीं कौमार्यंबादेव्यै नमो नन्तकोटि भैरवाय नमः
सहितायै ऐं ह्रीं योगेश्वरीनाथाय ऐं ह्रीं चण्डभैरवाय ऐं ह्रीं
नैर्ऋत्यं ऐं अनन्तकोटिडाकिनीकुलसहिताय ऐं अनन्तकोटि
रसिद्धांबादेव्यै अं मां वै स्वांबादेव्यै नमो नन्तकोटि

अपस्मारकुलसहितायक्रंसंहरसिद्धानाथायक्रंसं
क्रोधभैरवायनमः ५ पंफंवंभंमं अनंतकोटिसख
रिकुलसहितायैल्रंषांमहाविकावादेव्यैल्रंषांवा
ल्यांवादेव्यैनमोनंतकोटिब्रह्मराक्षसकुलसहिताय
ल्रंषंमहाविकालनाथायल्रंषंउन्मत्तभैरवायनमः ५ यं
रंवंअनंतकोटिगिरिचरकुलसहितायैयंशांगिरिकि
ल्यंवादेव्यैयंशांइंद्राणीवादेव्यैनमोनंतकोटिवेदोकु
लसहितायैयंशांगिरिकिलिनाथाय यंशांकपालिभै
रवायनमः।५ शंषंसंहंअनंतकोटिचराचरकुलसहिता
यै श्रौंवांकालराज्यंबादेव्यै श्रौंवांचामुंडादेव्यैनमोन
न्तकोटिप्रेतकुलसहितायश्रौंवंकालरात्रिनाथाय
श्रौंवंविभीषणभैरवायनमः यंह्रींश्रींक्लीं ऐंह्लींदं
अनंतकोटिजलचरकुलसहितायै अंलांभीषणां
बोदेव्यैअंलांमहालक्ष्म्यंबादेव्यैनमोनंतकोटिशाकि
नीकुलसहितायअंलंभीषणिनाथायअंलंमहाभै
रवायनमः मूलाधारस्वाधिष्ठा मणिपूरकानाहत
विशुद्धाज्ञाललाटशिरःस्वक्रमेणन्यसेत्। बीजपंचकं
मंत्रादौसर्वत्रयोजयेत् एवमष्टमातृकासहिताष्टभैर
वन्यासः। अस्यमहाषोढान्यासस्यफलमाह। एवंन्यासे
कृतेदेविसाक्षात्परशिवोभवेत् मंत्रोनवात्रसंदेहोनि

प्र सां.
११९

116

ग्रहानुग्रहदक्षमः महाघोरादकं यं न्यासं यः करोति दिने दि
ने। देवाः सर्वे नमस्यंति तं मामिव न संशयः महाघोराद
यं न्यासं यः करोतीह रूपावर्ति गदेव्य ते त्र समदिष्टं समंता
दृशायोजनं कृत्वा न्यासमिमं देवि पत्रगक्वति मानवः
नत्रस्याद्विजयो लाभः सन्मानेयो रुंघ प्रिये महाघोरा
कृतन्यासमस्त्रदत्तं यदि वंदते मासाकरत्नमवाप्नोति य
दित्तातापिवः स्वयं वज्रपंजरनामानमेतं न्यासं करो
तियः दिव्यत्रिदिवभूशैलजलारण्यनिवासिनः उद्दं
भूतवेतालदेवरक्षोग्रहादयः भयग्रस्तेन मनसानेनते
तेकुलेष्वपि महाघोरादकं यं न्यासं बलविस्मशिवाप्रियः
देवाः सर्वेपि कुर्वंति ऋषियोगिमुनीश्वरा वक्रनोक्तन
किंदेविन्यासमेतन्न मम प्रिये नाशत्रायवदेदेविनाशि
ष्यायप्रकाशयेत ज्ञात्वा सिद्धिमवाप्नोति परस्मिन्या
समाचरेत् प्रस्मात्परतरावरत्ताटैवताभावसिद्धिदा लो
कैन्नालिन संदेहः संन्यसन्यंवरानतो ऊर्ध्वाम्नायप्रवे
पाः श्रीपराप्रासादचिंतनम्। महाघोरापविताननाम
स्वनपमः फले। महाघोरादकं यं न्यासं कृत्वा यायत्रति
छति ननु देवेशि महाघोरावशतयानं नमायतम्। इति ते
कल्पिते देवि ध्यातन्यासमाद्धिकं प्रिये। समासेनाकिले
ज्ञानिकिंभूयः श्रोतुमिच्छति। इति महाघोरान्यासः।

समाप्तः ॥ अथ कामकलान्यासः । इकारोऽर्धगतं बिन्दुरूपस
मात्मनो वक्त्रं प्रकल्प्य ह्रीं श्रीं महात्रिपुरसुन्दरि परारूपव
क्त्राय नमः इति मुखे व्यापकं कृत्वा ततः सपरार्द्धे कविन्दुद
ये स्तनद्वयं ध्यात्वा ह्रीं श्रीं श्रीं महात्रिपुरसुन्दरि परार्द्धात्म
कबिन्दुरूपाय नमः । इति स्तनयोर्व्यापकं कृत्वा तदधो बिं
दुमध्ये सपरार्द्धाभिव्यञ्जकरेखां योनिं प्रकल्प्य । ह्रीं श्रीं श्रीं
महात्रिपुरसुन्दरि सपरार्द्धाभिव्यञ्जकरेखात्मयोन्यै नमः
इति करतलेनाभिव्यापः अथोत्तमाङ्गेन विन्यसेत् ऊर्ध्वबिन्दु
रूपं वक्त्रं वदनगतं नासाललाटकर्णनेत्रोपाङ्गजातं स्त
नरूपबिन्दुद्वयगतं भुजवक्षोदेशं योनिरूपसपरार्द्धगं
तं पादद्वयं ध्यात्वा सर्वसमष्टिरूपं महाकामकलात्म
कं कामेश्वरकामेश्वरीनामरहस्यात्मकं देवीरूपमा
त्मविग्रहं ध्यात्वा ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क ए ई ल ह्रीं सर्वज्ञायै श्रीम
हात्रिपुरसुन्दर्यै हृदन् ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ह स क ह ल ह्रीं नि
त्यतृप्तायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै शिरः ऐं ह्रीं श्रीं सौः स
कलं ह्रीं अनादिबोधायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै शिखा । ऐं
ह्रीं श्रीं ऐं क ए ई ल ह्रीं स्वतन्त्रायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै क
वचाय हुम् ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ह स क ह ल ह्रीं अलुप्तायै श्री
महात्रिपुरसुन्दर्यै नेत्रम् ऐं ह्रीं श्रीं सौः स क ल ह्रीं अनन्ता
यै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः ध्यानम् ॥ अरुणाकर।

गांतरंगिनाद्यैः धनपाशांकुशपंचबाणचापान् । अणि
प्र॰ स॰ माद्यैभिरावृतां महसैवि चहमित्यविभावये भवानीं । ध्याय
१९ परशिवांकस्थां पाशांकुशधनुःशरैः । मानमानो च नंद्या
क्रमरुणामरुणांशुकां प्रकाशमाणां प्रथमे प्रयाणे प्रति
प्रयाणे प्यमृतायमानां । अतः पदद्याभवमेवं बलीमानं
दम्रह्मवलोकयामि इति ध्यात्वा । अथांगुलीन्यासः । ऐं
मध्यमाभ्यां नमः । क्लीं अनामिकाभ्यां नमः । सौः कनिष्ठिका
भ्यां नमः ऐं अंगुष्ठाभ्यां नमः । क्लीं तर्जनीभ्यां नमः । सौः करत
लकरपृष्ठाभ्यां नमः । इति प्रथमस्वरूपप्रबीजानि क्र
मेणांतेयोन्य मध्यमादिकनिष्ठांते अंगुष्ठादितलांते क्र
मेन । अथ षडंगन्यासः । करपादहृदयमूलमध्यमाग्रे
मूलमंत्रं षडक्षरेण व्यापकं विन्यसेत् । अथ पदन्यासः
स्थिरसंपोम्रत्वास्थि लसत्सहस्रदलकमलकर्णिकामध्यग
तस्राशिशिरकरबिंबं अकग्रंकगर्भंशिखाग्रे शृंगाट
मनुसरत्व श्रापावचन्तर्दलकमले सर्ववत् शृंगाटविभा
यो हार्दकलात्रयपवहूं कुंडलिनीलिंगाकारतयासमु
लास्यषट्सरःस्थितं यपिभेदक्रमेणायानिरूपामृतकुंडलि
नीमध्यप्रवेपप्रसृतानलकुंडलिन्योः स्थितयोमध्यनसंभ
नारुणामृतसाद्यैः तर्पयेत् सर्वरसात्मात्मानं सिंचेत । तत्र
स्फुरत्समितित्रिकोणां रां दं कला इति चत्रिकोणमितिप्रा

न्यासः अथ पश्यन्तीन्यासः। पीठः शिवाग्रे त्रिकोणं अकारा-
त्मकं विभाव्य तस्य वामे रेखायां ऐं ह्रीं श्रीं वामायै ऐं ह्रीं
श्रीं ज्येष्ठायै। ऐं ह्रीं श्रीं रौद्र्यै नमः इति न्यस्त्वा। तस्य पूर्वरे-
खायां ऐं ह्रीं श्रीं अम्बिकायै ऐं ह्रीं श्रीं अकारात्मकायैः। ऐं
ह्रीं श्रीं इच्छायैः। इ ज्ञानायै। इ क्रियायै नमः इति न्यस्त्वा। त-
स्य दक्षिणरेखायां इ शान्त्यै इ। हकारात्मिकायै। इ। हसा-
त्मिकायै नमः इति न्यसेत्। इति पश्यन्तीन्यासः। अथ मध्य-
मान्यासः। ऐं ह्रीं श्रीं अकचटात्मने सविकल्पनादाय नमः इ
अकारात्मने शून्यनादाय नमः इ विन्दुरूपात्मने स्पर्शना-
दाय नमः इ। षट्कोणरेखात्मने नादनादाय नमः इ। अ-
र्द्धचन्द्रात्मने ध्वनिनादाय नमः इ। स्थूलात्मने विन्दुनादाय न-
मः। पीठकायै ह्रीं श्रीं पकारात्मने शक्तिनादाय नमः। ऐं ह्रीं
श्रीं विन्दुरूपात्मने वीणानादाय नमः इ। ऐं ह्रीं श्रीं हंसरूपा-
त्मने अव्यक्तनादाय नमः ब्रह्मरन्ध्रे ललाटे भ्रूमध्ये आस्ये
कंठे हृदये नाभौ स्वाधिष्ठाने आधारे च यथाक्रमं न्यसेत्।
नादात्रयं मध्ये सर्वत्रैवोन्यस्य। इति मध्यमान्यासः। अथ
वैखरीन्यासः। आधारकमलचतुर्दलेषु ऐं ह्रीं श्रीं वर-
सैम्। इ। शरसैं इ षरसैं। इ। सरसैं इति न्यस्त्वा स्वाधिष्ठानक-
मलषट्दलेषु करसैं। इ। भरसैं मरसैं इ यरसैं इ रसैं इ लसैं इ इ
ति न्यस्त्वा। नाभौ चैवं सर्वत्र न्यसेत्। आधारस्वाधिष्ठाना व।

त्रं मा
११८

118

देवताः। नयनमासवनत्रलनावराभयकराध्यायाः। अ
ध्यमणिपूरकमलदशदलेषु ऐं ह्रीं श्रीं डहसकल्क्रीं ३ ढ
हसंक्लीं। ३ णहसंक्लीं ३। तहसंक्लीं ३। थहसंक्लीं ३ दह
सक्लीं ३। धहसंक्लीं ३ नहसंक्लीं ३। पहसंक्लीं ३। फह
संक्लीं ३ इतिन्यसेत्। अनाहतकमलद्वादशदलेषु। ऐं
ह्रीं श्रीं कहसंक्लीं ३। खहसंक्लीं ३। गहसंक्लीं ३। घहस
क्लीं ३। ङहसंक्लीं ३ चहसंक्लीं ३। छहसंक्लीं ३। जहसं
क्लीं ३। झहसंक्लीं ३। ञहसंक्लीं ३ टहसंक्लीं ३ ठहसं
क्लीं ३। ठहसंक्लीमितिन्यसेत्। तारत्रयं सर्वत्रयोज्यम
मणिपूरकानाहतदेवताः विलीनविद्रुमारमाकराः
पद्मश्रेष्ठशतासनाकाध्यायेत्। विशुद्धिकमलषोड
शदलेषु ऐं ह्रीं श्रीं ३ अहसौः ३ आहसौः ३ इहसौः ३ ई
हसौः ३ उहसौः ३ ऊहसौः ३ ऋहसौः ३ ॠहसौः ३ ऌ
हसौः ३ लृहसौः ३ एहसौः ३ ऐहसौः ३ ओहसौः ३ औह
सौः ३ अंहसौः ३ ऐं ह्रीं श्रीं अः हसौः इति विन्यस्य आज्ञा
कमलदलद्वये ३ लहसौः ३ क्षहसौः ३। इति विन्यसेत्
तारत्रयं सर्वत्रयोज्यम्। विशुद्ध्याज्ञादेवताः स्फटिक
मरकतकालिकासान्निभाः पुष्पमयबाणारोपितरमा
लवायस्तरणियाशाकलितपाणिपल्लवाध्येयाः॥ इति वै
न्यासीन्यासः॥ अथ कामकलारूपमालां नवविधं तत्

यथा। शिवशिवात्मकलाकुलकुण्डलिनीमलनादि
न्द्रयमविंदुदेवीरूपस्यात्मतोन्ववेपत्रिकल्प्या। ऐं
ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं महात्रिपुरसुंदरेपरात्मपवाक्रे श्री
पादुकां पूजयामीति वक्त्रे व्यापकं विन्यस्य ब्रयमविं
संदत्तपविंदुह्रयें अवतुममत्रस्मत्यऐं ह्रीं श्रीं हसकह
लह्रीं श्रीं महात्रिपुरसुंदरिसपरार्द्धकलात्मकमलन
युगलश्रीपादुकां पूजयामीति स्तनयोर्व्यापकं वि
न्यस्य हार्द्दकुलांघ्रयोनिं चिंत्य ऐं ह्रीं श्रीं सकलह्रीं महा
त्रिपुरसुंदरी सपरार्द्धकलांकं न करे स्वात्मकयोनि
श्रीपादुकां पूजयामीति नाभेरधोभागे व्यापकं तथा
विन्यस्य स्वगुरुदेवतामंत्रात्मनामैक्यं परिभाव्य सर्वलि
खितवक्त्रन्यासोक्तवाणाद्यायुधानि करयोस्तन्मुद्
केन तन्मंत्रमर्व्वकं प्रदर्शयेत्॥ तद्यथा। दक्षिणकरां
गुलीषु वाणान्कर्स्मरकनकमध्यानागरई नीलमंजि
ष्ठवर्णान्देवताधिष्ठितान्विन्यस्य धनुर्नामाधःकेरसणीं
दक्षिणोर्ध्वकरे पाशं वामोर्ध्वकरे च प्रदर्शयेत्॥ अथान
वयोनिन्यासः। श्रोत्रयोश्चिबुके गण्डयो रास्ये दृशोर्ना
सिकायां अंसयोर्हृदये कूर्परयोः कुक्षौ जान्वोर्लिङ्गे पादयो
न्स्वाधिष्ठाने पार्श्वयोर्हृदये स्तनयोः कण्ठे च मूलमंत्रं त्रि
रष्ट्रयेण विन्यसेत्॥ अथ संखलान्यासः॥ केशान्ते चिबु

प्र सं
११९
119

केवक्त्रोवक्त्रेकंदेवंवैवक्ते। चित्तकेहृदयेकंटकणेना
मेतयाहृदि हृदयेतस्यनाभौवनाभौमूलेवस्तके स
नेभुस्यानेषुमूलमंत्रंविड्त्रयेणाविन्यसेत्। अथत्रीय
नेषुस्यानेषुमूलमंत्रंविड्त्रयेणविन्यसेत्॥ अथापरहृदयमूलमध्येषुमूलमंत्रंविड्त्रयंवि
न्यासः॥ आधारहृदयमूलमध्येषुमूलमंत्रंविड्त्रयंवि
न्यसवलंपेतगीयंविडंविन्यसेत्। तृतीयंविडंवंदके
लांविडेश्रीबीजमित्यर्थः अथदेहन्यासः। ऐंह्रींश्रींकप
ईलह्रींश्रीशिवक्रेकामगिरीलयेमित्रशानाथनवया
निनीवक्रात्मतत्वस्रष्टिकृमेच्छाशक्तिवामवात्मकवा
गीश्वरीस्वरूपाकामेश्वरीदेवीवलात्मशक्तिश्रीपादुकां
पूजयामीतिकामेश्वरीमन्त्रेणांकशांऊशामयकपाल
वांकितवतुर्हस्तांवंदकलावतंसांत्रिनेत्रांवलाकस्था
घ्यात्वामूलाधारत्रिकोणाग्रकोणेविन्यसेत् ऐंह्रींश्रीं
मकहलह्रींमपंचकनालंधरपीठेषष्ठीशनाथदशाव
ह्यवनर्दशारचक्रविद्यानत्वस्थितिवज्रानशक्ति
मवात्मककामकलास्वरूपवज्रेश्वरीदेविविक्रमात्मं
कशक्तिश्रीपादुकांपूजयामीतिवज्रेश्वरीपवीलंगी
रवद्धावलंविनपाशांकुशाचापवाणकपालमानलंकौ
विलाकवासिनीध्यात्वामूलाधारत्रिकोणादक्षिणकोणे
विन्यसेत् ऐंह्रींश्रींसकलह्रींसोमचक्रेमलांगिरिगर्भे
ड्डीशनाथाष्टारषोडशारचक्रवक्रशिवतत्वसदाशिव

त्मक्रियाशक्तिबीजात्मकपरापरशक्तिस्वरूपभगमा
लिनीदेविकुलात्मशक्ति श्रीपादुकां पूजयामीति भग
मालिनीं शब्दं द्वंद्विकावदातां पाशांकुशपुस्तका
क्षवलयविलसितबाहु चतुष्टयां त्रिलोचनां रुद्रांत
गगनां ध्यात्वा मूलाधारत्रिकोणवामकोणे न्यसेत् ऐं
ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं इत्यन्ते श्री
मित्रेशान्यर्थपरवर्णचक्रे ओड्याणपीठे वर्षीनाथसम
स्तचक्रसपरिवारपरमतत्त्वसृष्टिस्थितिसंहारक्रमे
च्छाज्ञानक्रियाशक्तिवाग्भवकामराजशक्तिबीजात्म
कपरमशक्तिस्वरूपश्रीमहात्रिपुरसुन्दरिदेविपरंब्रह्मा
त्मशक्तिश्रीपादुकां पूजयामीति मूलाधारत्रिकोणमध्ये
विन्यस्य एवमेव कामेश्वर्यादिमातृचतुष्टयं एकैकेन
पूजयित्वा मूलाधारहृदयभ्रूमध्यब्रह्मरंध्रेषु क्रमेणान्येन
न। एवं श्रीविद्यान्यासं कृत्वा मूलांगं क्रमध्यारोदितविस
स्य ध्यात्वा मानसरोजोपचारैरर्चयात्। तत्प्रकारः। पु
हिकृत्वा मनस्चंद्रं दक्षिणां संगलाति च। मनोवृत्तिर्वि
चित्रात्मत्वस्वरूपेणाकल्पिता धनयामीति रूपाणाम।
महावाध्रमभेदतः इन्द्रियाणि तत्पुण्याणि कल्पितानि म
या प्रभो। स्वशुद्धात्मान्तरूपत्वाणाणात्मनासमरस्मना
द्वंकारो गगनत्वेन स्कृमो देहो वर्णात्मना। इंद्रियाणि यूप
रूपाणि वाहादिरूपवर्तिना। मनः पूज्रस्वरूपेणावहिः सा

त्र सं.
९९
120

रयित्वपतः सर्वमन्त्रमयाल्कमंत्रेवोकरणान्ना। इति
राज्ञोपचारान्दत्वा मूलमंत्रजपेन श्रीविद्यान्यासवि
धिः समाप्तः॥ अथ श्रीविद्यासंध्यावंदनविधिः। अथप्रा
ते मुहूर्ते उत्थाय शुद्धः सन्नरगीसहस्रारशिरसि गुरु।
पादुकां त्रिवारं विन्यस्य तत्र गुरुं गुरुपत्न्या मातानामिकात्र
यागांसंहतिमुद्रां मुद्रा। पुनः स्वनाभौ ब्रह्मकुंडलीं दिवि
न्यस्य। पुनर्नवयोनिस्वगुरुपादुकां त्रिवारं। विन्यस्य। पंचो
पचारैः संपूज्य योनिमुद्रां बद्ध्वा मामानमनसि संपूद्दर्श
मरुस्थां कुंडलिनीं मार्त्तंडकोटितेजांमार्कसमप्रभाम सत्यामृता
नंदमयं भुक्तिमुक्तिप्रदं भजे इति मन्त्रमुच्चार्य ध्यात्वा। स्व
गुरुपादुकां सप्तवारं संजप्य काकचंचुपुटकैमेली
मारुतं पीत्वा। हूं हूं हूं इत्युच्चार्य। सुषुम्नापथभेदं
हत्वा तमेव गुरुदेवतारूपेणाहं दहरे प्रविश्य ध्यात्वा।
सकें ऊंमाविलेपनामिति ध्यात्वा। मूलविद्यां सप्रवा
रं संजप्य। पुनः पंचवारं जपेन आदित्यमार्गगतज
तस्मात्पानेवर्त्मसंविंत्य समशतीनां संदीपिकां तोर
जननेमापानहारान्निर्गमसमीपप्राप्तिं वाममार्गेण स्थि
निचसंविंत्य पुनरेकैकवारं जपेन तां सावगादि यान
पुविलयं ध्यात्वा पुनरेकवारं जपेन भगवत्याः पुवो
वुस्थाने ध्यात्वा। मंगलदर्शनरूपीत। सोहं प्रियाय
लैः कपालशोहसकरलहीं। सकलहीं। हंयवरा

लक्षमसहयरह्रौं यैं वैं शैं षैं सैं ह्रौं इत्यनेन मन्त्रेण
कुंडं परिभाव्य ज्ञानी नाशयानाध्य गच्छसति हेतक्रियाः
सर्वनागुरुह्रपापयज्ञवर्वेकवर्वन मः इति गुरुं नमस्कृ
त्य। वह्निर्निर्गत्य। वस्त्राव स्थाप्य किं निर्वर्त्यक रुद्रद्युत
लेऽस्थिता। ह्रां हृदयाय नमः। इति द्वात्रिंशत्पटलात
न्तर्वक्ष्यमाणं कृशमुद्रयास विनयेन लातीर्थमा
वाह्य। गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति नर्मदे सि
न्धु कावेरि जलेऽस्मिन् संनिधिं कुरु। इति मन्त्रेणात्ततीर्थं
परं कृत्वा। तस्मिन् त्रिकोणं परिभाव्य मूलमन्त्रेण स
मवारजमेण अघमर्षणस्नानं कृत्वा। स्नात्वोत्थाय
त्रयस्त्रिंशत्पटले वक्ष्यमाणं कलशमुद्रया मूलमुच्च
रन् समवारं शिरस्यभिषिच्य तीरमागत्य वाससी परि
धाय तत्त्वत्रयेण वक्ष्यमाण नाचम्य दक्षिणकरे
णा जलमादाय मूलेन समवारं संजप्य लंरंडया आकृ
ष्य सुम्नः। ॐ मितनिखिलकल्मषप्रक्षालनेन कृत्स्न
रूपजलं पिंगलया विरेच्य वामे स्वलिखायां वज्रशिला
जयामस्त्रेणास्फालयेत्। पुनरपि दक्षिणकरे जलमा
दाय मूलेन समवारमभिमंत्र्य मूलमुच्चरन् सकलवीजैः
पादहृदयमध्यसर्वांगं च संप्रोक्ष्य। पुनरपि जलं
गृहीत्वा मूलेन समवारमभिमंत्र्य। तज्जलं पीत्वा तत

प्र० मा०
१४९

121

चतुष्टयेनार्चयेत्। मूलेन त्रिवारं संप्रोक्ष्य। ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं
सः मार्तण्डभैरवाय प्रकाशशक्तिसहिताय नमः। ऐं ह्रीं
श्रीं ऐं त्रिपुरादेवि विद्महे क्लीं कामिनीश्वरि धीमहि। सौः
तन्नः क्लिन्ने प्रचोदयात्। इत्यर्घ्यं मूलेन त्रिवारमर्घ्यं द
त्वा तस्मिन् जले श्रीचक्रं संचिन्त्य मूलेन सप्तवारं सन्तर्प्य। देवे
भ्यः स्वाहा। ऋषिभ्यो नमः। पितृभ्यः स्वधा। सर्वेभ्यो भूतेभ्यो
वौषट्। सर्वभैरवांस्तर्पयेत्। सर्वदेवतापालांस्तर्पयेत्। इत्य
नैस्त्रिवारं परिवारान् तर्पयेत्। ततश्चतुष्टयेनावामती
पं संहारमुद्रया त्रयस्त्रिंशत्पटले वक्ष्यमाणपासवितुं
मसंहृत्वा। नियतत्ववतो निजपदमात्रावलोकनेवा
ननानस्पर्शनेन वलोकयन् श्रुसंभाषमाणोदयवेना
पसमागच्छेत्। गृहमिति। संध्यावंदनविधिः ततवत्।
छ्यमंत्रप्रकारः ॐ प्रकृत्यहंकारबुद्धिमनस्त्वक्चक्षुःश्रो
त्रजिह्वाघ्राणवाक्पाणिपादपायूपस्थशब्दस्पर्शरूपर
सगंधाकाशवायुवह्निसलिलभूम्यात्मना अं आं इं ईं उं ऊं
ऋं ॠं ऌं ॡं एं ऐं ओं औं अं अः ऐं कं परिलक्ष्मी आत्मतत्वेन
स्थूलदेहं परिशोधयामि स्वाहा। ॐ मायाविद्याकलाराग
कालनियतिपुरुषात्मना कं खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं टं ठं
डं ढं णं तं थं दं धं नं पं फं बं भं मं क्लीं हसकहल ह्रीं विद्यातत्वे
न सूक्ष्मदेहं परिशोधयामि स्वाहा। ॐ शिवशक्तिसदाशि

वईश्वरशुद्धविद्यात्मना। यंवंलंवंशंषंसंहंलंक्षंमौंसकल
ह्रीं शिवतत्त्वेनकारणदेहं पविशोधयामि स्वाहा। ऐंप्रकृत्य
हंकारबुद्धिमनस्त्वक्चक्षुश्रोत्रजिह्वाघ्राणवाक्पाणिपा
दपायूपस्थाशब्दस्पर्शरूपरसगंधाकाशवायुवह्निसलि
लभूमायाविद्याकलारागकालनियतिपुरुषशिवश
क्तिसदाशिवईश्वरशुद्धविद्यात्मना अंआंइंईंउंऊंऋंॠंऌंॡं
एंऐंओंऔंअंअः। कंखंगंघंङं चंछंजंझंञं टंठंडंढंणं तंथं
दंधंनं पंफंबंभंमं यंरंलंवंशंषंसंहंलंक्षं पैंकपैं ईंलह्रीं
क्लीं सहकहलह्रीं मौंः। सकलह्रीं श्रीं षट्त्रिंशत्तत्त्वात्म
कसर्वतत्त्वेनस्थूलसूक्ष्मकारणात्मकसर्वदेहं पविशोध
यामि स्वाहा। अथकल्पसूत्रोक्तप्रकारेण श्रीविद्यायाः प्र
योगविधिर्लिख्यते। यदिकाम्यमीप्सितामीष्टं श्रीविद्यादे
वतायेवितायं। संकल्प्यकृत्वेतत्। कर्मसिद्ध्येमेनाव
नीराद्रतीः करिष्यामीतितिलान्यैः शांतैर्शुद्धैर्वद्रायामल
नामसिद्धतपलैर्वैष्वैरणामनायदर्वीभिरात्र्ये कृतमाले
दनायकृतमान्त्रैकोनैः। उत्सैर्मौंगाय। विल्वदलैराज्याय
पद्मैः सामूल्याय षड्दलातैः कल्यायैर्वद्याबनैः कवित्वाय
वेनलैर्हुले। मालिकाजातिपुत्रैर्वा। भौग्याय वंधकजपाकिं
शुकवकुलमदकैर्वश्याय॥ लवपोषाकर्षणाय। कदंब
कैः सर्ववश्यायः पाटलीमंडलैर्यान्याय कुंकुमरोचनादि

प्रे. सा. सर्गंधैः सौभाग्याय पलाशपुष्पैः कपिलाघृतैर्वा तेजसे
१२२ पतृवकृतसमेरुन्मादनाय विषवृक्षनिंबश्लेष्मातकवि
भीतकसमिद्भिः शत्रुनाशनाय। निंबतैलाक्तलवणैर्मो
रणाय। काकोलूकपक्षैर्द्वेषणाय तिलतैलाक्तमरीचैः का
सप्तासप्तमताय जुहुयात्। बलिप्रदानं ततः कर्महोमांते
ओं भूरग्नये च पृथिव्यै च महते च स्वाहा। ओं भुवो वायवे चान्त
रिक्षाय च महते च स्वाहा। ओं स्वरादित्याय च दिवे च महते
च स्वाहा। ओं भूर्भुवः स्वश्चन्द्रमसे च नक्षत्रेभ्यश्च दिग्भ्यश्च महते
च स्वाहा। इति चतुर्भिर्मंत्रैर्महाव्याहृतिहोमं कुर्यात्। इति
त्रिपुराहोमविधिः। अथ त्रिपुराविधाने नवमुद्राकर्मोलि
ख्याते। संक्षोभद्रावणाकर्षवश्योन्मादमहांकुशाः खेच
रीबीजयोन्याख्यानवमुद्राः प्रकीर्तिताः। कनिष्ठेनामि
केमध्ये योजिते ते पृथक् पृथके। अंगुष्ठेन समं ख्येयोन्यात
तर्जन्यौ दंडवत्स्नेत प्रथमा संक्षोभिणी स्याद्द्राविणीम
ध्यतर्जनी द्राविणीमध्यतर्जन्यौ ग्रे अंकुशे वक्रितैः
ईषाकर्षणी प्रोक्ता वश्याख्या च ततः परा। कनिष्ठेनामिके
मध्यमध्ये विवरे स्थापयेत्। तल्लाभांगस्य तर्जन्याग्रे
नियोजयेत्। अंगुष्ठतं कनिष्ठे ह्याप्याकर्षयेच्च तैः
नेमध्यमाभ्यामावेष्ट्य मध्याग्रांगुष्ठयोजना। विरले मजय
तर्जन्यौ दृष्टोन्मादिनी मता अथ स्यात्तु नाम तर्जन्यौ ग्रे संमवाजं

वनानन। एवं महांकुशामुद्राखेचरीवनतः परा। वनाक
नीकावौकृत्वा योनिमुद्राग्रदेशतः॥ कनिष्ठतर्जन्यौ एव वृद्धा
भ्यां योजयेत्ततः कनिष्ठाङ्गुष्ठे मध्ये द्वे तयोः पृष्ठे त्वनामिके
अंगुष्ठमेवीजमुद्रैषा नवमी योनिरीरिता। मिथः कनिष्ठि
के बध्वा तर्जनीभ्यामनामिके। अनामिकोर्ध्वगाश्लिष्टदी
र्घमध्यमयोरधः। अंगुष्ठाग्रद्वयं न्यस्येद्योनिमुद्रेयमीरिता।
एवं नवमुद्राः जपकाले प्रदर्शयेत्। अथ त्रिखण्डमुद्राल
क्षणम्। हस्तद्वयांगुलियोनिमुद्रायद्वावधाकरतलद्वय
स्य पृष्ठभागे कनिष्ठिकाद्वयमूर्ध्वीकृत्य अन्योन्यमामूलाग्रं सं
श्लेषयेत्। पुनरंगुष्ठद्वयमपि हस्ततलोपरि ऊर्ध्वीकृत्य
अन्योन्यमामूलाग्रं संश्लेषयेत् एषा त्रिखण्डमुद्रा। अन
या त्रिपुरावाहने त्रिखण्डरूपाङ्गुलिषु तिसृषु पिण्डत्र
यं निधाय विद्यात्रिखण्डस्य मध्ये एकैकखण्डं जपसर्वका
एकैकखण्डस्य पिण्डत्र्यं जपमध्ये विनिक्षिपेत्। एवमावाह
नविधिः अथ त्रिपुरसुन्दरीषोडशार्णाबीविधानं लिख्यते।
श्रीबीजमायास्मरयोनिशक्तिस्तारंचबीजद्वयमात्मविद्या
शान्त्यादिबीजानि विलोमितानि श्रीषोडशार्णा त्रिपुरांबि
कायाम् अस्यार्थः श्रीबीजं लक्ष्मीबीजं मायेति भुवनेशी
स्मरः कामबीजं। योनिरिति वाग्भवं शक्तिरिति पराबीजं
तारं प्रणवं बीजद्वयं भुवनेशी कमलाबीजद्वयं आत्मावि

येतित्रिपुरसुंदर्या वह्नितत्त्वं सोमात्मकत्रिखंडं नवका
दिषं वह्नि खंडं हादिः सोमखंडे। सादिः सोमखंडम् एवं त्रिपु
राया मंत्रखंडक्रमः शक्त्यादिबीजानि विलोमितानीति
परा वाग्भवकामभुवनेशीकमलाबीजानि क्रमेण
एवं त्रिपुराषोडशाक्षरक्रमः अस्य उद्धारमंत्रः स्वरूपं श्री
ह्रीं क्लीं ऐं सौः ॐ ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सौः ऐं क्लीं
ह्रीं श्रीं इति त्रिपुराषोडशाक्षरमंत्रः स्वरूपं। अस्याऋष्या
दिकं च न्यासहस्रादिकं च त्रिपुरसुंदरीविधानवत्। एव
र्घ्यफलप्रधानोयं मंत्रः। सृष्टिन्यासः स्थितिन्यासस्ततं
ऊर्ध्वोत श्रीविद्याषोडशार्णैः। पंचांगुलिषु करयोव
स्वेद्ब्रह्मद्रे हृदि। त्वया विन्यसेन्नाभ्यादिपदांतं वैकमद्रेनाग
लादिनाभिपर्यंतमपवं हि ततः पदं गुलं ब्रह्मादिकं टांतं
मेके विन्यसपादयोः अंगुलिषु च विन्यसेन्न्यासो यांति
हिकमकः। स्तृतिन्यासं ततः ऊर्ध्वान्तयः। सिद्धिप्रदायकां
ब्रह्मरंध्रे केने त्रेषु नित्यालो एकेषु वादत्रायपादये देवि
कायां वोरूमूलके कोष्ठे सर्वांग हृदये लनऊर्द्धिपुलिंग
के श्रीविद्यालीं यमेरु विमग्नी सर्वसमरदये। एषश्रीविद्या
त्रिपुराषोडशाक्षरी मंत्रशक्ति पुष्कानां वमृतिकमले
कथिता च विद्या शक्त्यादिकं मनुविपरीतनयाप्रयुक्तं श्री
वाइशाणां सिद्धमागमनं प्रसिद्धं अस्याधे। लक्ष्मीं तिषी

वीजं यवो निवालालतीयवीजं मदन इति कामवीजं वा
ग्भव इति वाला प्रथमवीजं शक्तिरिति भुवनेशी। तार इ
ति प्रणवः। भृ इति। नस्त्रुवनेशी। कमलेति श्रीवीजं कथि
ताव विद्येति श्रीविद्यायाः। सोम सूर्यानलात्मक कूमेण
खंडत्रितयं तत्र सादिखंडः। सोमात्मकः। हादिखंडः सूर्या
त्मकः। कादिखंडः वन्ह्यात्मकः एवं त्रिखंडस्य कमः। पा
न्त्यादिकं न विपरीततयेति भुवनेशी वाग्भव कामबीज प
रा वीज श्रीवीजानि एवं परा विद्या षोडशाक्षरी मंत्रः श्री
सौः क्लीं ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं क्लीं सकल ह्रीं हसकहल ह्रीं कएई
ल ह्रीं ह्रीं ऐं क्लीं सौः श्रीः इति परा षोडशाक्षरी मंत्रः। ऐश्वर्य
फलप्रधानो मंत्रः। अस्य मंत्रस्य जप्यादि लक्ष्यते नाराय
ण ऋषिः गायत्री छंदः परा श्री देवता श्रीवीजं ह्रीं शक्तिः
क्लीं कीलकं श्रीमवंतायेहत्न। श्रीविद्याख्य मोयेशिरः श्रुत्र
नाहं वीणायै शिखा श्रुं त्वंतत्राये कवचं। श्रेय्रन्न मशाक्तेय
नेत्रं स्त्रः श्रुतेतषात्केय अस्त्रं। ध्यानं। तार्क्ष्यरूढ हरि हस्तमो
त्न कोणगा निपाप वरमवितत्व वृध्विणी पद्म श्मसमणिपात्र
धाति शोभामना हृदि मदाम मां विका। श्रुतदलतेनपत
कामलैवि लसमिदि हवास्य मुद्रश्रीं श्रीं भुवनश्वरणा होमः। प्र
यस्त्र जाविधिः। पंचश्लोकः विंदुत्रिकोणकोण प्रबनार
युग्लोक पत्र वृत्तयुग्मं वसुदलं हृत कला दल वृत्त त्रि मही

श्री.सं १२४ गरहं भजेच्चक्रं सर्वशोकचक्रैलेखनवत्। अस्यचक्रस्थले
एवनप्रकारः। अस्मिन्श्रीचक्रे सर्वोक्तत्रिपुरापीठवत्
पीठं संपूजयेत्। तत्रविशेषः। महाशिवमंत्रफलकाय
नमइत्यादिशिवलिंगपदेष्वत्रविमललिंगपदानियोज
नीयानि। अस्मिन्पीठेपराशक्तिसमावाह्यावरणैः समर्च
येत्। प्रथमंबिंदुमध्येतादृशीपिंडनारायणोपरिपवाश्री
यंसमर्चयेत्। तत्प्रकारः प्रथमंहिपश्रीं स्वाहा। इत्यनेन
नाद्यंसमर्च्य। तस्यकोणेपरविंदुनमोनारायणायइत्यने
मंत्रेणनारायणंसमर्च्य। तस्यवक्षस्थलेपरालक्ष्मीं मूले
नसमर्चयेत्। प्रथमंबिंदोपरितः। श्रीमद्वीवाश्रीपादुकां
पूजामि। श्रीनित्यन्तमोवा। ॐअनादिबोधावाश्रीस्वतंत्र
धाम्नंवा श्रीअखलनशान्त्यांवा। यः अनंतशान्त्यंवा। इत्याय
गणान्कौरवपर्च्य। पुनरपिबिंदुर्वोः त्रिकोणाग्रवालेवस्वमा
णविंदुद्वावक्रमेणषोडशत्रिकोणानिसंभाव्यतेषुखो
डशकोणेषुपराषोडशात्तरीशक्तीः समर्चयेत्। तत्प्रका
रः। ऐं परायैनमः क्लीं कामदायैनमः
वः। श्रीं श्रियैनमः। सौः परायैनमः ऐं आनंददायैनमः ह्रीं
भैरव्यैनमः ह्रीं भुवनाधिपायैनमः सकलह्रीं कलाय
विभक्तिदायैनमः। श्रीं कमलायैनमः कएईलह्रीं सर्वसंपै
नमः सरकलह्रीं परमेष्ठ्यैनमः क्लीं महामाहिम्यै
नमः ह्रीं मायायैनमः ऐं वागीश्वर्यैनमः

महापरायैनमः। इतिपंचदशत्रिकोणेषु प्रागादिक्रमे
णसमभ्यर्च्य। बिंद्वाख्यमध्यं त्वेकस्यां बिंदुमध्ये मूलमं
त्रेसमस्तमन्त्रार्थतदन्तेपरांबिकायैनमः। इतिपरांबिकां
समर्च्य। श्रीचक्रमध्यत्रिकोणत्रिरेखासुश्रीमित्रशानं
दनाथश्रीपादुकांपूजयामि। षष्ठीशानंदनाथ। श्री
डीशानंदनाथ। चर्यानंदनाथ। लोपामुद्रांबा। अगस्त्यानं
दनाथ। कालतापनानंदनाथ। धर्माचार्यानंदनाथ।
मुक्तकेशीश्वरानंदनाथ। दीपकलानंदनाथ। विष्णुदेवानं
दनाथ। विष्णुदेवानंदनाथ। प्रभाकरदेवानंदनाथ। ते
जोदेवानंदनाथ। मनोजदेवानंदनाथ। कल्याणदेवा
नंदनाथ। शक्तिदेवानंदनाथ। वासुदेवानंदनाथ। श्री
रामानंदनाथ। श्रीपादुकांपूजयामीतित्रिरेखासुसम
भ्यर्च्यबिंदुनाथस्वरूपब्रह्ममयीश्रीपादुकांपूजयामीतिमध्ये
समर्चयेत्। मध्यादौश्रीबीजंसर्वत्रयोन्याबिंदौ ततः। म
वानंदमयचक्रस्वामिनीमहापरमश्रीयैनमः। परापर
रहस्ययोगिन्यैनमः महायोनिमुद्रायैनमः। इतिसमर्च्य
महायोनिमुद्रांप्रदर्शयेत्। पुनः परापररहस्ययोगिन्यै
सर्वानंदमयमहाचक्रेबैंदवपरब्रह्मस्वरूपिणीपरामृत
शक्तिस्वरूपिणीसर्वमन्त्रेश्वरीसर्वपत्रेश्वरीसर्वतन्त्रेश्व
रीसर्वचक्रेश्वरीसर्वपीठेश्वरीसर्वयोगीश्वरीसर्वतत्त्वेश्व

पु. म.

१२५

125

विसर्ववागीश्वरी सर्वजगद्वमनि मातृका समुद्राः ससि
द्धाः सशक्तयः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः सचक्रेश्व
रिकाः सर्वोपचारैः संपूजिताः संतु नमः इति पुष्पाञ्जलिं
समर्प्य त्रिकोणाग्रकोणेषु सरस्वतीवनतानताभ्यो नमः
शांभवीशंभुभ्यो नमः परगीवराहाभ्यां नमः। इति अग्रादि
कोणेषु मध्ये त्रिकोणस्य प्रततः। सर्वसिद्धिप्रदायकचक्र
स्वामिनीपरापरायै नमः रहस्यतरयोगिन्यै नमः सर्ववी
जमुद्रायै नमः। इति समभ्यर्च्य वीजमुद्रां प्रदर्शयेत्। रह
स्यतरयोगिन्यः सर्वसिद्धिप्रदायके चक्रे समुद्राः इत्यादि
पुष्पाञ्जलिं समर्पयेत्। मूलमन्त्रमुक्त्वा विंदुस्थापवादि
वीं समर्पयेत्। ह्रीं वीजं मन्त्रादौ सर्वत्र योज्यं पूर्वकोणेषु
त्रिपुरसुन्दर्यंबा श्रीपादुकां पूजयामि। सिद्धलक्ष्म्यंबा। मा
तंगेश्वर्यंबा। भुवनेश्वर्यंबा। वाराह्यंबा स्वतन्त्रमूर्तीवा। कमल
दम्यंबा परावरांबा। इति त्रिपुरादिसर्वादिकोणेषु। वा
रात्यादि आग्नेयादिकोणेषु इत्यष्टौ पूर्वकोणे योगिनं
नः सर्वरोगहरचक्रस्वामिनीपरासिद्धांबा रहस्ययोगिनीपयनाः
वा खेचरीमुद्रां वा इति समभ्यर्च्य खेचरीमुद्रां प्रदर्शयेत् पुष्पा
रहस्ययोगिन्यः सर्वरोगहरचक्रे समुद्राः इत्यादिना पुष्पाञ्जलिं सम
जलिं समर्पयेत्। मूलमन्त्रमुक्त्वा विंदुमध्ये परांबां देवीं समर्पयेत् इति
र्पयेत्।। ह्रीं वीजं मन्त्रादौ सर्वत्र योज्यं। अन्तर्दशारे

ऋद्ध्याभ्यां नमः वसुधाराशंखनिधिभ्यां नमः लक्ष्मीवा
सुदेवाभ्यां नमः कमलवासिनीसंकर्षणाभ्यां नमः सौ
हृता प्रद्युम्नाभ्यां नमः वसुदानिरुद्धाभ्यां नमः सर्पादा
स्ववर्णाकर्षणाभैरवाभ्यां नमः विघ्ननिमहागणपति
भ्यां नमः वसुमतीपद्मनिधिभ्यां नमः प्रीतिवसन्ताभ्यां
नमः इति पूर्वादिक्रमेण समभ्यर्च्य। अन्तर्दशारस्य ७ रतः
सर्वरक्षाकरचक्रस्वामिनी परा मालिन्यं वा निगर्भयोगि
न्यं वा सर्वमहांकुशमुद्रां वा इत्यभ्यर्च्य। महांकुशमुद्रा
मुदर्प्य। एता निगर्भयोगिन्यः। सर्वरक्षाकरचक्रे समुद्रा
इत्यादि पूर्ववत् समभ्यर्च्य। मूलमन्त्रमुक्त्वा विंशमध्यपरा
देवीं समर्चयेत्। श्रीवीजं मन्त्रादौ सर्वत्र योज्यं वसुदशा
रे स्रहितापर्याभ्यां नमः समर्द्धिकृतिभ्यां नमः कान्तिसु
दर्शनाभ्यां नमः मदनावस्थापञ्चद्रावणाभ्यां नमः मद
द्रवामहामायाभ्यां नमः द्राविणीकामराज्याभ्यां नमः
क्षोभिणीकंदर्पाभ्यां नमः वंधिनीमन्मथाभ्यां नमः मोहि
नीमकरध्वजाभ्यां नमः आकर्षिणीमनोभवाभ्यां नमः इ
ति पूर्वादिक्रमेण समभ्यर्च्य वाह्यदशारस्य ७ रतः सर्वा
र्थसाधकचक्रस्वामीपराश्रियं वा कुलोत्तीर्णयोगिन्यं
वा सर्वोन्मादिनीमुद्रां वा इति समभ्यर्च्य। उन्मादिनीमुद्रां
प्रदर्शयेत्। कुलोत्तीर्णयोगिन्यः। सर्वार्थसाधकचक्रे

प्र.स.
१२९
126

सममुद्रा इत्यादि सर्ववस्तु समभ्यर्च्य। मूलमन्त्रमुक्ताविद्रुममध्ये
परांदेवीं समर्चयेत् श्रीबीजं मंत्रादौ सर्वत्र योज्यं। वसुदले
मावैरेणुकामांवाङ्गिकांवा। मदकृत्यांवा गोक्षयंवा नकुले
वा हंसमत्यंवा लिकांवा विमलांवा वनमालिन्यंवा विभी
षिकांवा मालिकांवा शांकार्यंवा नवमालिकांवा। इति
पूर्वादिक्रमेण समभ्यर्च्य वसुदशाक्तसंपुटतः। सर्वसौ
भाग्यदायकचक्रस्वामिनीपरांवा सिद्धंवा संप्रदायपो
तित्वंवा सर्ववशीकरणीमुद्रांवा इति समभ्यर्च्य सर्ववशीकर
णीमुद्रां प्रदर्शयेत्। पताः संप्रदाययोगिन्यः सर्वसौभा
ग्यदायके चक्रे समुद्रा इत्यादि सर्ववस्तु समभ्यर्च्य मूलमं
त्रमुक्ताविद्रुममध्ये परांदेवीं समर्चयेत्। श्रीबीजं मंत्रादौ
सर्वत्र योज्यं वसुदले। अणिमासिद्ध्यंवा लघिमासिद्ध्यंवा प्रा
वा गरिमासिद्ध्यंवा ईशित्वसिद्ध्यंवा। वशित्वसिद्ध्यंवा इति प्रागादिक्रमेण संपुटं
सिद्धिंवा प्राकाम्यसिद्ध्यंवा सर्वसंक्षोभणचक्रस्वामिनीपरांसमभ्यर्च्य सर्वसं
वसुदलसंपुटतः सर्वसंक्षोभणमुद्रांवा इति समभ्यर्च्य सर्वसं
वा गुप्ततरयोगिन्यंवा आकर्षणीमुद्रां प्रदर्शयेत् पताः गुप्ततरयोगिन्यः सर्ववस्तु
आकर्षणीमुद्रां प्रदर्शयेत् समुद्रा इत्यादि सर्ववस्तु समभ्यर्च्य श्रीबीजं मंत्रा
लोभणचक्रे चक्रे समुद्रा इत्यादि सर्ववस्तु समभ्यर्च्य परांदेवीं समभ्यर्च्य मालिन्यंवा
लमंत्रमुक्ताविद्रुममध्ये सर्वंवा भगमालि
देसर्वत्रयोज्यं षोडशदलेकामे

नित्यक्लिन्नां वा भेरुण्डां वा वह्निवासिनीं वा महावज्रेश्वरीं
वा शिवदूतीं वा त्वरितां वा कुलसुन्दरीं वा नित्यां वा नील
पताकां वा विजयां वा। सर्वमङ्गलां वा। ज्वालामालिनीं
वा विचित्रां वा महानित्यां वा। इति स्वर्वादिक्रमेण समभ्यर्च्य
षोडशदलस्य बहिः। सर्वाशापरिपूरकचक्रस्वामिनी
परेश्वर्यै वा गुप्तयोगिन्यै वा द्राविणीमुद्रां वा इत्यभ्यर्च्य द्रा
विणीमुद्रां प्रदर्शय। एता गुप्तयोगिन्यः सर्वाशापरिपूर
के चक्रे समुद्राः इत्यादि सर्वं समभ्यर्च्य। तलस्य का विन्दु
मध्ये परां देवीं समर्चयेत्। श्रीबीजं मन्त्रराजे सर्वत्र योज्य।
प्रणम्य वक्ष्ये मन्त्रम्। श्रियै नमः लक्ष्म्यै नमः वरदायै नमः वि
ष्णुपत्न्यै नमः वसुप्रदायै नमः हिरण्यवर्णायै नमः स्वर्ण
स्रङ्मालिन्यै नमः। रजतस्रजायै नमः स्वर्णगर्भायै
नमः स्वर्णप्राकारायै नमः। पद्मनिवासिन्यै नमः पद्म
प्रियायै नमः पद्महस्तायै नमः मुक्तालंकारशोभितायै
नमः चन्द्रप्रियायै नमः बिल्वप्रियायै नमः भूत्यै नमः प्र
भूत्यै नमः विभूत्यै नमः ऋद्ध्यै नमः समृद्ध्यै नमः पुष्ट्यै न
मः तुष्ट्यै नमः धनदायै· धनेश्वर्यै नमः। श्रद्धायै नमः भा
गिन्यै नमः भोगदायिन्यै नमः धात्र्यै नमः विधात्र्यै नमः
सर्वेश्वर्यै नमः सर्वसौभाग्यदायिन्यै नमः द्वितीयचतुर
श्रेयंकर्यै नमः ईशान्यै नमः ईश्वरावरणकौ· नागरं

प्र.स.
१२०
127

विघ्नेश्यैनमः अर्द्धनारीश्वरायैनमः अघोररूपिण्यैनमः दु
नवरूपायैनमः अशान्त्यै· हलाहलधरायै· अविभाज्यायैनमः
शीलायै· नारायण्यै· कमलनयनायै वत्सलायै· वरदानत
पात्यै· वरदाक्षसूत्रधारिण्यै· वराभयहस्तायै· वरवैराग्यफल
प्रदायै· त्रयीशान्त्यै· त्रिगुणायै· सप्ताङ्ग्यै· त्रिविक्रमायैनमः
रनीयवदनद्वये इन्द्रादिलोकपालानर्चयेत वरदाभयद
मकाय शालभाय मङ्गलवे अवण्डकाय। इतिसंप्रम
वनरम्रसमुपरतः। त्रैलोक्यमोहनचक्रस्वामिनीपरांवा समर्च्य
प्रकटयोगिन्यैवा सर्वसंक्षोभणमुद्रया इतिसमर्च्य त्रैलो
संक्षोभिणीमुद्रां प्रदर्शयेत्। ततः प्रगटयोगिन्यः सर्वं मूलमंत्र
क्यमोहनचक्रे समुद्रास्त्वादि सर्ववत्समर्चयेत्। श्रीबीजमंत्रा
मुक्ताविद्रुममध्यस्थां परां देवीं समर्चयेत् वं हृत्वा पुन
द्रो सर्वत्रयोन्यं पश्चात् सृष्टिक्रमेणापरां समर्च्य अन्तराले परांग
ष्टनरग्रमातृभ्यसंहारक्रमेणानन्तरक्रान्तराले असितांग
मर्चयेत्। नमस्कारः। प्रथमवलयस्यान्तराले उन्मत
भैरवाय रुरुभैरवाय चण्डभैरवाय क्रोधभैरवाय संहारभै
भैरवाय कपालीभैरवाय भीषणभैरवाय संहारभै
रवाय। इतिअसितांगादि अष्टभैरवान्। समर्च्य। श्रीबी
जं मंत्रादौ सर्वत्रयोन्यं द्वितीयवलयस्यान्तराले अष्टान्
इष्टमातृः समर्चयेत्। श्रीबीजमंत्रादौ सर्वत्रयोन्यं तृतीय

चतुरश्रांतराले सर्वसंक्षोभिणीमुद्रां वा इत्यादि पाशमुद्रः
पूर्वादिक्रमेणासमभ्यर्च्य तत्र तस्य पुरतः त्रैलोक्यमो
हनचक्रांतरालचक्रस्वामिनी त्रिपुरा वा प्रकटयोगिनी
वा सर्वसंक्षोभिणीमुद्रां वा इत्यभ्यर्च्य । सर्वसंक्षोभिणीमु
द्रां प्रदर्शयेत् । वोहमसमयविद्याधिष्ठानदेवतायै नारं वा
यै इत्यभ्यर्चयेत् । समुद्रां इत्यादि सर्वं तत्समभ्यर्च्य मूलमंत्र
मुक्त्वा परां देवीं समर्चयेत् । श्रीबीजं मंत्रादौ सर्वत्र योज्यं
षोडशदलांतराले कामाकर्षणं वा इत्यादि त्रिपुरेशप
देवतावत् षोडश शक्तीः समर्चयेत् । सर्वाशापरिपूरकं
चक्रांतरालचक्रस्वामिनी त्रिपुरेश्यै वा गुप्तयोगिन्यै वा
सर्वविद्राविणीमुद्रां वा इत्यभ्यर्च्य विद्राविणीमुद्रां प्रद
र्शयेत् । वैदिकसमयविधिष्ठानदेवतायै गायत्र्यै वायै
इति समर्चयेत् । समुद्रां इत्यादि सर्वं तत्समभ्यर्च्य मूलमंत्र
मुक्त्वा परां देवीं नाम समर्चयेत् । श्रीबीजं मंत्रादौ सर्वत्र यो
ज्यं । अष्टदलांतराले । पूर्वादिचतुर्दिक्षु अनंगकुसुमा
दि । आग्नेयादिकोणेषु । अनंगमेखलादि समर्चयेत् । पुर
तः सर्वसंक्षोभणचक्रांतरालचक्रस्वामिनी त्रिपुरसुंद
र्यै वा गुप्ततरयोगिन्यै वा आकर्षिणीमुद्रां वा इत्यभ्यर्चयेत्
आकर्षिणीमुद्रां प्रदर्शयेत् । शैवसमयविद्याधिष्ठानदेव
तायै पाशुपतायन्यै नमः इत्यभ्यर्च्य समुद्रां इत्यादि सर्वं तत्स

पु सं. १२८

128

मभ्यर्च्य मूलमंत्रमुक्त्वा परां देवीं समर्चयेत्। ह्रीं बीजं मंत्रा
द्यैः सर्वेषां योज्यं मन्वश्रान्तराले। सर्वसंक्षोभिण्यादिव
न्हेदशशक्तिः। पूर्वादिक्रमेणैव समभ्यर्च्य पुरतः सर्वसौ
भाग्यदायकचक्रान्तराले चक्रस्वामिनी त्रिपुरवासिन्य
वासं प्रदाय योगिन्यं वा सर्ववशीकरणी मुद्रां वा इत्यभ्य
र्च्येत्। वशीकरिणीं मुद्रां प्रदर्शयेत्। सौरसमयविद्या
धिष्ठानदेवतासर्वपापसन्धायनमः। समुद्रा इत्यादि
पूर्ववत्समभ्यर्च्य। मूलमन्त्रमुक्त्वा परां देवीं समर्चयेत्
ह्रीं बीजं मंत्राद्यैः सर्वेषां योज्यं वह्निदशारचक्रान्तराले
सर्वसिद्धिप्रदां वा आदि दशशक्तीः। समभ्यर्च्य पुरतः सर्वा
र्थसाधकचक्रान्तराले चक्रस्वामिनी त्रिपुराश्रियं वा उ
त्तीर्णां योगिन्यं वा। सर्वोन्मादिनी मुद्रां वा इति सम
र्च्य सर्वोन्मादिनीमुद्रां प्रदर्शयेत् समुद्रा इत्यादि पूर्वव
त्समभ्यर्च्य मूलमंत्रमुक्त्वा परां देवीं समर्चयेत् अन्तर्द
शारचक्रान्तराले सर्वज्ञां वा आदि दशशक्तीः। समभ्यर्च्य
सर्वरक्षाकरचक्रान्तराले चक्रस्वामिनी त्रिपुरमालि
न्यं वा निगर्भयोगिन्यं वा सर्वमहांकुशमुद्रां वा इति स
मर्चयेत्। महांकुशमुद्रां प्रदर्शयेवैद्यावसमयविद्या
धिष्ठानदेवतासर्वपापनाशायणायनमः। समुद्रा इत्यादि
पूर्ववत्समभ्यर्च्य मूलमन्त्रमुक्त्वा परां देवीं समर्चयेत् श्री

बीजं मन्त्रादौ सर्वत्र योज्यं वसु कोणान्तराले वशिनीवा
द्यदेवतां वा दिक्षु द्वादश देवताः समभ्यर्च्य । सर्वरोगहर
चक्रान्तराल चक्रस्वामिनीं त्रिपुरासिद्धां वा रहस्ययोगि
नीं वा । खेचरीमुद्रां वा इति समभ्यर्च्य खेचरीमुद्रां प्रदर्श्य
शाक्तसमय विद्याधिष्ठानदेवतायै बालात्र्यक्षरस्वरू
पिणीं बालां वा समुद्राः इत्यादि सर्ववत्त समभ्यर्च्य मूलमं
त्रमुक्त्वा परां देवीं समर्चयेत् श्रीबीजं मन्त्रादौ सर्वत्र यो
ज्यं त्रिकोणान्तराले महाकामेश्वर्यं वादि शक्तित्रयं
समभ्यर्च्य सर्वसिद्धिप्रदायक चक्रान्तराल चक्रस्वामि
नीं त्रिपुरांबां वा रहस्यतर योगिनीं वा बीजमुद्रां वा इति
समभ्यर्च्य बीजमुद्रां प्रदर्श्य समुद्राः इत्यादि सर्ववत्स
मभ्यर्च्य मूलमन्त्रमुक्त्वा परां देवीं समर्चयेत् । ह्रीं बीजं ।
मन्त्रादौ सर्वत्र योज्यं बिंदुमध्ये महाताराख्कें पापिरू
ट महाबिल्ववृक्षमूलालय सर्वानंदमय महापराप्र
येनमः । सर्वानंदमय चक्रस्वामिनी महापरात्रिपुर
सुंदरीं वा महापर महापरमस्त्रियं वा पुरतः । परापर
रहस्ययोगिनीं वा महायोनिमुद्रां वा इत्यभ्यर्च्य योनिमुद्रां
प्रदर्श्य येन । बिंदुमध्ये महाराज्ञ्यं वा महाभट्टारिकां वा महागु
ण्डं वा महामहान्तेदं वा महामहारक्तं दीवा महामायां वाम
ह्रां वीचक्रनगरसाम्राज्ञीं महापराश्रीश्रीपादुकां पूजन ।

ग्रं.म.
१२९

129

यामिति ॥ इति मूलदेवीसमभ्यर्चा । अथ दीपनैवेद्यादी
न्कृत्वा प्रमनश्चक्रं वक्तव्या च्छक्रं समापयेत । एवं परा श्री
चक्राक्रमः अथ श्रीचक्र त्रिकोणमध्ये विसर्गद्वारप्रकार
शनियादशकोकानि त्याबोडशाणां वेप्रातकालिखेत । श्री
चक्रमध्यमध्येन तिर्यग्रेखात्रयं लिखेत । आरभ्य कोणे
रेखायाल्लनीयस्यास्तयापुनः त्रिकोणस्याधरेखाग्रंत
स्याग्रमनयाश्रयोः । तदीयांशावशिष्टं न व्यत्यासाद्विलि
खेत्सुधीः रेखाद्वयमन्दमौन प्रथमाधोलक्ष्यो नयेत म
ध्यमाधास्तरेखायाः कोणयोश्चगलेपुनः त्रिकोण
स्याधेरावायामध्यमभागे नयोजयेत । एवं विलिखितं च
क्रं भवेत षोडशकोष्ठकम । ऐं त्रिपुरादेवी विद्महे क्लीं
कामेश्वरी धीमहि सौः तन्नः प्रचोदयात । इति त्रिपुरागा
यत्री । महादेव्यै च विद्महे विष्णुपत्न्यै च धीमहि तन्नो ल
क्ष्मीः प्रचोदयात । इति परागायत्रीमंत्रः । अथ प्रसिद्ध श्री
विद्यापंचदशाक्षरीमंत्रप्रसंगात् उपासकभेदेन द्वाद
शविधश्रीविद्यामंत्राश्च यथासंप्रदायप्रकारेण लिखे
ते । प्रथमं द्वादशोपासकानां नामानि लिख्यन्ते । मनुं चंद्रं कुबे
रं लोपामुद्रां च मन्मथं अगस्त्यं चाग्निं केशां च स्कंदं विस्तव
भगमांव शिवं दुर्वासमसवादो क्रमेणतेसमर्चयेत । इति एते
उपासकाः । प्रथक्रमेण तन्मंत्रोद्धारप्रकारो लिख्यते । रत्नं

शिवशक्तिं च बिंदुमालिनिसंस्थितं पैंद्रस्य भुवनेशीव
वाग्भवं प्रथमं भवेत्। महाघोषं स्वाविशक्तिं बिंदुमा
लिनिशक्रदं। भुवनेशीयुक्तं विद्याद्वितीयं काममद्भवे
त्। शान्तानं कामशक्तीवचतुर्थस्वरमैंद्रकं। भुवनेशी
युतं प्रोक्तं मन्त्रविद्यावसुंदरी। अस्यार्थः मदनः ककारः
शिवः सकारः शक्तिः एकारः बिंदुमालिनि ईकारः पैंद्रो
लकारः भुवनेशी ह्रींकारः अयं वाग्भवं प्रथमं बिंदुः म
हाघोषो हकारः स्वावी ककारः शक्तिः एकारः बिंदुमा
लिनी ईकारः शक्रो लकारः भुवनेशी ह्रींकारः द्वितीयः
कामदं बिंदुः शान्तानः सकारः कामः ककारः शक्तिरक्तं:
चतुर्थस्वर ईकारः पैंद्रकं लकारः भुवनेशी ह्रींकारः इति
तृतीयः बिंदुः इति मन्त्रपासितविद्या। कएईलह्रीं हक
सईलह्रीं सकईलह्रीं इत्यष्टादशाक्षरोमेरुः। शान्तान्व
महाघोषा मदनः शक्तिरेवच बिंदुमालिनिशक्रश्च भुवने
शीयुतं भवेत् शक्तिः शिवः कामघोषाशक्तिर्वै बिंदुमा
लिनी शक्रश्च भुवनेशी च द्वितीयं बिंदुकं भवेत्। शिवश्च
शक्तिमयुक्तो मदनः शक्तिरेवच चतुर्थस्वर पैंद्रं च भुवने
शीयुतं भवेत् चंद्रालोकोपासिता विद्या एषा विद्येश्वरी। शा
न्तानः सकारः महाघोषो हकारः मदनः ककारः शक्तिः ए
कारः बिंदुमालिनी ईकारः शक्रो लकारः भुवनेशी ह्रींका
रः कारः इति प्रथमं बिंदुः शक्तिः हकारः शिवः सकारः कामः

प्र॰ वं॰
१३॰
130

ककारः घोषो हकारः शक्तिः एकारः विंडुमालिनो ईका
रः शक्रो लकारः भुवनेशी ह्रींकारः। इति द्वितीयः खंडः
शिवो हकारः शक्तिः सकारः मदनः ककारः शक्तिरेका
रः चन्द्रः ईकारः पेंद्रा कं लकारः भुवनेशी ह्रींकारः इ
ति चंद्रोपासित विद्या सहकएईल ह्रीं हसकहएईल
ह्रीं हसकएईल ह्रीं इति द्वाविंशत्यक्षरो मंत्रः २। महा
घोषं शक्तियुक्तं मदनं शक्तिसंयुतं चन्द्रं लवणाक्
स्यं भुवनेशी च वाग्भवं। शिवशक्तिमदनं वा शिवशक्तिं
नेपेवच महामायाशक्तियुक्तं भुवनेशी मनोभवः श
क्तिं शिवं कामं शक्तिः महामायासमन्वितं शक्रं स्वं भुव
नेशी च क्रोधेशो मूलविद्यया। अस्यार्थः। महाघोषो हका
रः। शक्ति सकारः मदनः ककारः शक्तिरेकारः चन्द्र
र ईकारः शक्रो लकारः भुवनेशी ह्रींकारः। इति वाग्भ
वः प्रथमखंडः शिवो हकारः शक्तिसकारः मदनः कका
रः शिवो हकारः शक्तिरेकारः महामाया ईकारः शक्रो
लकारः भुवनेशी ह्रींकारः। इति द्वितीयो मनोभवखंडः
शक्तिः सकारः शिवो हकारः कामः ककारः शक्तिरेका
रः महामाया ईकारः शक्रो लकारः भुवनेशी ह्रींकारः
इयं क्रोधेशोपासिता विद्या। हसकएईल ह्रीं हसकहएई
ल ह्रीं सहकएईल ह्रीं इति द्वाविंशत्यक्षरो मंत्रः ३। म
दनं शक्तियुक्तं च विंडुमालिनि शक्रकं भुवनेशीयुतं वि

वाग्भवं प्रथमं भवेत् महाघोषत्वया शक्तिं मादनेशी
वसेद्गतं शाक्तस्थं भुवनेशीव द्वितीयं कामसंभवं शक्ति
स्थंवं महाघोषशक्तिर्वैमादनं तथा। पंचस्थं भुवनेशीव
लोपामुद्रो वसेद्धति पंचत्रेस्वरविद्यायाः सद्रुवर्ज्जंतमाम्न
ये मदनः ककारः शक्तिरेकारः विंदुमालिनी ईकारः शा
क्तोलकारः भुवनेशी ह्रींकारः इतिवाग्भवः प्रथमखंडः
महाघोषाह्रकारः शक्तिः सकारः मदनः ककारः शिवा
हकारः शाक्तोलकारः भुवनेशी ह्रींकारः इतिमन्मथखंडः
शक्तिःसकारः महाघोषाह्रकारः शक्तिः सकारः मदनः क
कारः पंचेलकारः भुवनेशी ह्रींकारः इतिलोपामुद्रोपा
सितविद्याकएईलह्रीं हसकहलह्रीं हसकलह्रीं इति
समुद्रशाली पंचसंज्ञः। ५। तत्रसद्रुवर्जमाम्नायानिस्तथाग्र
न्यखंडे सकारहकारवर्जितं प्रथमेवपंचदशाक्षरमंत्रः
इयं मन्मथोपासिता विद्या॥ ५॥ महाघोषं शक्तिस्थं तं म
दनेशाक्तंमेस्थतं। भुवनेशीस्थं तं विद्यात्प्रथमं वाग्भवं भवे
त् महाघोषं शक्तिस्थं तं मादनं घोषशक्तदं। भुवनेशी
स्थं तं विद्याद्द्वितीयं काममद्भवेत् शक्तिं मादनशक्तस्थं
भुवनेशीस्थं तं परं। मुनिनामापितविद्यामहात्रिपुरसुंद
री। अस्यार्थः महाघोषाह्रकारः शक्तिः सकारः मदनेक
कारः शाक्तोलकारः भुवनेशी ह्रींकारः इत्यगस्त्योपासिता

प्र.सं.
१३

विनाविद्या हस्ल सकल ह्रीं हसक हल ह्रीं सकल ह्रीं श्र
यं पंचदशाक्षरो मंत्रः ।६। वह्निः शक्तिर्महामाया शक्रस्थं
भुवनेश्वरीं शिकामं घोषकामं शक्रस्थं भुवनात्मकं
शक्तिं कामं शक्रयुतं भुवनेशीं महामगु मायितांनरि
नाविद्यात्रयं परिकीर्तितानाम् अस्यार्थः वह्निः सकारः
शक्तिरेकारः महामायाईकारः शक्रो लकारः भुवने
शी ह्रींकारः शिवो हकारः कामः ककारः घोषो हकारः
कामः ककारः शक्रो लकारः भुवनात्मक ह्रींकारः श
क्तिः सकारः ककारः शक्रो लकारः भुवनेशी ह्रींकारः ई
ल ह्रीं कहकल ह्रीं
यं नंदिकेश्वरी यामिना विद्याषोयमंत्रः ।।७।। शिवशक्तिमया
सकल ह्रीं पंचदशाक्षरो भुवनेश्वरी शक्तिच शिवकामसंयुक्त शक्र
कामं शक्रस्थं भुवनेश्वरी शक्तिकाममहाघोषं शक्तियुग्मनं परं ॥
हं भुवनेशिकं। शक्तिकाममहाघोषं विद्यात्मोरसाधितमुच्यते। अस्यार्थः शि
भुवनेशीयुतं विद्या सकारं कामः ककारः शक्रोलकारं
वो हकारः शक्तिः सकारः कामः ककारः शक्रो लकारः कामः क
भुवनेशी ह्रींकारः शक्तिः सकारः शिवो हकारः कामः
कारः शक्रो लकारः भुवनेशी ह्रींकारः शक्तिर्हकारः
कामः ककारः महाघोषो हकारः शक्तिः सकारः भुवने
शी ह्रींकारः ईपंचयोगामिनाविद्या हसकल ह्रीं सहक
लह्रीं हकहस ह्रीं पंचदशाक्षरो यं मंत्रः ॥८॥ महाघोषं

शक्तिकामंशाक्रमथ्यभुवनाधिकं ॥ शिवशक्तिंकामवो
घशाक्तंभुवननायकं ॥ वेदंकाम ग्रुतंशाक्तंभुवनेशीं
ननःपदं । शक्तिंशिवंकामगुतंशाक्तंभुवननायकं । श
क्तिंशिवंकामशिवंशाक्तंभुवननायकं ॥ शक्तिशिवं
शक्तिकामंशाक्तस्थंभुवनेश्वरी । एवं षट्पदविद्या
यामेकपादिक्रमापकः ॥ अस्यार्थः ॥ महाघोरक
रः शक्तिसकारः शाक्तोलकारः भुवनेशीह्रींकारः । शक्तिः
सकारः शिवोहकारः कामः ककारः शाक्तोलकारः भु
वनायकह्रींकारः शक्तिसकारः शिवोहकारः कामःक
कारः शिवोहकारः शाक्तोलकारः भुवनायकारः श
क्तिः सकारः शिवोहकारः शक्तिरेकारः कामःककार
शाक्तोलकारः भुवनेशीह्रींकारः इयतीभूपासितावि
द्या हसकलह्रींसएकहलह्रींसकलह्रीं सहकलह्रीं
सहकहलह्रीं सहएकहह्रीं द्वाविंशाक्षरेयमंत्रः ॥
महाघोरंशक्तिंकामंशाक्तंभुवनायकं । श्रीकामंश
क्तिकामस्थमकलंभुवनेश्वरी ५ शक्तिघोरंमारघो
रंशाकंस्थंभुवनाधिपं ॥ एवंत्रैपुरविद्याविद्याफलंदा
स्थानमेवच । अस्यार्थः महाघोरहकारः शक्तिः सकारः
कामः ककारः शाक्तोलकारः भुवनानायकह्रींकारः श्री
कामोहकारः शक्तिः सकारः कामः ककारः सकलम

पु. सं. कारसककारश्चलकारश्च भुवनेशी ह्रींकारः शान्तिःस
१३२ कारः घोघोहकारः माहः ककारः घोघोहकारः शाक्रो
लकारः भुवनेशी श्रींकारः इयबाल्गेबोपाक्षिनाविद्या
हसकह्रीं हसकसकलह्रीं सहकहलह्रीं अघोरदग्धा
हरोयमेत्रः ।।।।॥ इहार्वणविधायाउक्तं विद्रुवरंदरो।
अथान्येमंप्रवक्ष्यामि नवाधरिनवदात्मिके रहस्यानां
रहस्येतिमृतविद्ये ममप्रिये। एकामयाविनादे विश्र
याउदीममाविता ॥ ओमाणिकिकामस्य शक्तंभ
ककनायकं ॥ शिवशक्तिकामशिवशक्तस्य भुवनेश्वरी
शाक्तिंचकामशक्तस्य भुवनेशीनतः पवं ॥ वोघशाक्ति
महाशक्तं वोघशाक्तिमदेशिवः ॥ शक्तमकलसंपुटंभ
वेनेशीनतः पवं ॥ एवंनरोपविद्यापाक्षिपुवेतिशिवा
विता ॥ अस्यार्थः ॥ ओमाणौहकारः शान्तिः मकारः कामः
ककारः शाक्रोलकारः भुवनेशी ह्रींकारः शिवोहकारः
शाक्तिःमकारः कामः ककारः शिवोहकारः शाक्रोलकारः
भुवनेशी ह्रींकारः शान्तिः मकारः कामः ककारः शाक्रोल
कारः भुवनेशी ह्रींकारः घोघोहकारः शान्तिः मकारः मरः
ककारः शाक्रोलकारः घोघोहकारः शान्तिः मकारः मदंके
कारः शिवोहकारः शाक्रोलकारः मकलसंपुटं मकार
सककारश्चलकारश्च भुवनेशी ह्रींरवेरः ॥ अथाविशा

ग्वदवीयमंत्रः ॥११॥ मदनं शक्तिशुक्लं च तृतीयं लहरीयुतं ॥ शि
वं मदनषोडशं च हंलेहरीसंयुतात्मकं ॥ चांद्रं मादनसंषोडश
लहरीसंयुतं भवेत ॥ एवं महामनुविद्या हंवीसा नष्टिं तम
वेत ॥ अस्यार्थः मदनः ककारः शक्तिरेकारः तृतीयं ईकारः
लहरीयुतं लकारयुक्तं ह्रींकारश्च शिवो हकारः मदनः कका
रः षोडशो हकारः लहरीसंयुतात्मकं लकारस्य ह्रींकारश्च
चंद्रः सकारः मदनः ककारः षोडशो हकारः लहरीसंयुतात्म
कं लकारयुक्तं ह्रींकारश्च इयं हंवीसोपासिताविद्या कएईल
ह्रीं हसकहलह्रीं सकहलह्रीं एवं दशाक्षरीयमंत्रः ॥१२॥ इति
त्रिपुरासहस्रभेदः ॥ अथ श्रीविद्याप्रस्तरस्तोत्रमपि प्रसंगा
ल्लिख्यते ॥ कल्याणवृष्टिभिरिवामृतपूरिताभिर्लक्ष्मीस्व
यंवरणमंगलदीपिकाभिः । सेवाभिरंब तव पादसरोज
मूले नाकारि किं मनसि भाग्यवतां जनानां ॥१ एतावदेव
जननि स्पृहणीयमास्ते त्वद्वंदनेषु सलिलस्थगिते च नेत्रे
सांनिध्यमुद्यदरुणायुतसोदरस्य त्वद्विग्रहस्य परया सुधया
प्लुतस्य ॥२ ईशत्वनामकलुषाः कति नाम संति ब्रह्माद्यः
प्रतिभवं प्रलयाभिभूताः । एकः स एव जननि स्थिरसि
द्धिरास्ते यः पादयोस्तव सकृत्प्रणतिं करोति ॥३ लब्ध्वा स
कृत्त्रिपुरसुंदरि तावकीनं कारुण्यकंदलितकांतिभरं कटाक्षं

ल.स. केद्यभावसुभगाः खिलभक्तिभाजः संमोहयंति तरुणीर्गु
१३२ नत्रेपापि ।४ ह्रींकारमेव तव नाम गृणंति वेदा मातस्त्रिको
णनिलये त्रिपुरे त्रिनेत्रे ॥ त्वत्संस्मृतौ यमभटाभिभवं वि
हाय दीव्यंति नंदनवने सह लोकपालैः ५ हंतुः पुरामधि
गलं परिपीयमानः क्रूरः कथं न भविता गरलस्य वेगः । नाश्वा
सनाय यदि मातरिदं तवार्धं देहस्य शश्वदमृताप्लुतशीतल
स्य ६ सर्वज्ञतां सदसि वाक्पटुतां प्रसूते देवि त्वदंघ्रिसरसीरु
हयोः प्रणामः । किं च स्फुरन्मुकुटमुज्ज्वलमातपत्रं द्वे चामरे
च महतीं वसुधां ददाति । ७ । कल्पद्रुमैरभिमतप्रतिपादनेषु
कारुण्यवारिधिभिरंब भवत्कटाक्षैः आलोकय त्रिपुरसुं
दरि मामनाथं त्वय्येव भक्तिभरितं त्वयि बद्धतृष्णं । ८ । हंते
तरेष्वपि मनांसि निधाय चान्ये भक्तिं वहंति किल पामरदैव
तेषु ॥ त्वामेव देवि मनसा समनुस्मरामि त्वामेव नौमि शर
णं जगति त्वमेव । ९ । लक्ष्येषु सत्स्वपि कटाक्षनिरीक्षणाना
मालोकय त्रिपुरसुंदरि मां कदाचित् । नूनं मया तु सदृशः
करुणैकपात्रं जातो जनिष्यति जनो न च जायते वा १०
ह्रीं ह्रीमिति प्रतिदिनं जपतां तवाख्यां किं नाम दुर्लभमिह
त्रिपुराधिवासे । मालाकिरीटमदवारणमाननीया तान्से
वते वसुमती स्वयमेव लक्ष्मीः ॥ ११ ॥ संपत्कराणि सकलेंद्रि

यत्नेहनानि साम्राज्यदाननिरतानि सरोरुहाणि। वरी
हिनानि निश्चरिनाहरणोद्यतानि मामेव मातरनिशं कलयं
तु तानि ॥२॥ कल्पोपसंहृतिषु कल्पितताण्डवस्य देवस
य खंडपरशोः परभैरवस्य। पाशांकुशैक्षवशरासनपुष्प
बाणा सा साक्षिणी विजयते तव मूर्तिरेका ॥३॥ लग्नं सदाभ
वतु मातरिहं तवार्हं तेजः परं बहुलकुंकुमपंकशोणं भा
स्वत्किरीटममृतांशुकलावतंसं मध्यत्रिकोणनिलयं पर
मामृतार्द्रं ॥४॥ ह्रीकारमेव तव नाम मनो देवरूपं तत्रामत
लेभामि ह्रीं त्रिपुरे रगणांति। तत्तेजसा परिणतं वियदा
दिभूतं सौख्येन मोन्नत सर्वमीकर्हमंपदान्ये ॥५॥ ह्रीकार
त्रयसंपुटेन महता मेचेणासंदीपितं स्तोत्रं यः प्रतिम
सरं तव पुरो मानजपेन मंत्री वित। तस्य क्षोणिभुजो भवं
ति वश्या माल स्त्री श्रियश्च स्पापिनी वाणी निर्मल सूक्तिभा
व भवि तो तागानि दीर्घं वयः ॥६॥ इति विरचित मतंत्रगुर
लोत्र माचंप्र कटितपरमोर्हं योगीभि योगगम्यं ॥ सक
ल इति लेखगाधं सन्ना तथ्यं कार्यं श्लिष्टं तत्र न विधानेसे
यानं भाक्तिपूर्वैः ॥७॥ वंध्याकामां त्रिनेत्रां पाशाकिलविरक
लाशेखरां रक्तवस्त्रां मत्पे तालं गापीतनल नभरत्नामिता
यौवनांरमतूणं। सर्वालंकारदीप्तां सरसिजनिलयां मे
त्रमं क्लेलमनि देवीपाशांकुशाख्यां समयदरकरां वि

प्र.स. सुधेयोनिं नमामि १८ ॥ अथ श्रीविद्यामंत्रप्रसंगात् विद्यास
१३४ हितगोपालकमंत्रोपिलिख्यते ॥ नारदऋषिः गायत्रीछंदः श्री
कृष्णोदेवता श्रीं ह्रीं क्लीं इति कृष्णायशिरः गोविंदायशिखा
134 गोपीजननायकवचं वल्लभायनेत्रं स्वाहास्त्रं पुनर्विद्या
या अंगन्यासादीन् सर्वं तत्कृत्वा । ध्यानं । अर्धं शोणमयार्द्धं
मेवरविंभवंदे ललाटस्तनावरीकल्पितयाविलासमदनं
वीतं भयं वैस्मावं ॥ हस्तैरावर्तवेणुनादस्तशोणसन्याशेक्ष
चापाप्रभा वल्लवजुनमल्लमे हृदि सदा गोपाहनुमणिं
ध्यानानंतरं ॥ क्षीरांभोनिधिमध्यसंस्थितलसद्वीप
स्थकल्पद्रुमाधानोद्यन्मणिमंडपांतरुपितश्रीपीठ
पाद्यागतं ॥ दोर्दंडैर्दधितं शंखवेणुशरगुणसन्याशेक्षचापी
प्रभान् विभ्राणं कमलामहीविलसितं वंदेरुणांगं हरिं
श्रीं ह्रीं क्लीं कएईलह्रीं कृष्णाय हसकहलह्रीं गो
विंदाय सकल ह्रीं गोपीजनवल्लभायकएईल
ह्रीं हसकहल ह्रीं सकल ह्रीं स्वाहा इति मंत्रः पंच
दशकलरूपानोयं मंत्रः ॥ लक्षजपः ॥ आज्येनपा
यसेनचदशांशं होमः ॥ सप्तदशपटले वक्ष्यमा
णं गोपालकविंशाक्षरीविधानोक्तवसन्यादि
कम ॥ ॥ ॥ अथाष्टयंत्रम ॥ ॥

ते ॥ बिंदुं त्रिकोणं षट्कोणं वृत्तमष्टदलांबुजं ॥ स्वरैकेन
रसं षुकं त्रिवृत्तं भूपुरं वदेत् । तन्मध्ये रसमातृके वज्रा
ष्टकविभूषिते बिंदौ मायां लिखेद्बहिस्त्रिकोणे भुवनेश्व
रे श्रीं ऐं क्लीं कपाले भुसाध्यां कमलात्मिके ॥ षट्को
णे भुवनमायेले खोश्च ष्टदलांबुजे । गोपालाष्टदशार्णे
त्रिवृशा विलिखेद्दले ॥ देव्याः पंचदशार्णानि समवर्णानि
नो लिखेत् । त्रि त्रिपूर्णान्यदलेनां विलिखेद्यथाक्रमं ॥
मिलित्वा लिखेदेवमेतन्नावदलेषु लिखेत् ॥ केसरेषु
स्वराँल्लेख्याः प्रादक्षिण्यक्रमेण तु ॥ वृत्तत्रये समालिख्य क्रमा
न्मालामतं लिखेत् भूगृहद्वयसंधौ तु मातृकाणां क्रमा
ल्लिखेत् । लक्ष्मीमायां लिखेद्वारपार्श्वयोः क्रमाद्बुधः पा
र्श्वाक्रोणादि विदिक्षु विलिखेच्चक्रवाह्यतः ॥ वाराहं नारसिं
हं चक्रपालेषु समालिखेत् ॥ एतत्त्रिपुरसुंदर्या यंत्रं त्रैलो
क्यमोहनं ॥ सर्वसंपत्करं नृणां सर्वसिद्धिकरं परं ॥ गोपा
लमिलितं तेन ह्योपनीयं प्रयत्नतः ॥ राज्यदं राज्यकामानां व
पप्देवपमिद्धतो ॥ स्तनाश्रीं नाचक्र तद्देवोगितांगोगणानि
हं ॥ द्वाविंशेपिधनाद्यवोभवेद्धत्रप्रपन्ननाय । हाटकेवन
नेपेटलिखित्वा संप्रकल्प्य च । प्राणास्थापनमर्चनं पाद्यैर्दी
त्रमुत्तमम् सर्वान्कामानवाप्नोति राजन्वस्ततेजनैः रा
ग्धवेरगाः ॥ गंधर्वायक्षरा
नानेवणनोयांति नरानार्यस्त

प्र॰स॰ डांतिपि यान्त्रा डाकिनीग्रहाः॥ शाकिन्योलाकिनश्चैव दृष्टांतं
१६५ भैरवग्रहाः॥ यंत्रधारणमात्रेण नमस्कृत्वा व्रजन्ति ते। देशं विसृ
ज्य धावंति तं न तु नत्वा पुनः पुनः। अथ स्यार्थः। प्रथमं त्रिकोणं
137 त्रिकोणं विलिख्य तन्मध्ये बिंदुं विलिख्य तन्मध्ये भुवनेशीं
विलिख्य त्रिषु कोणेषु श्रीबीजं विलिख्य कोणत्रयकपोले
षु कामबीजं च प्रणवं च साध्य नामाग्रभिन्नं पार्श्वद्वयविभागे
विलिखेत् पुनस्तद्बहिः षट्कोणं विलिख्य तन्मध्यगाग्रकोण
त्रितये परमाबीजं इतरत्रितये भुवनेशीं च विलिखेत् पुनस्तद्ब
हिरष्टदलपद्मं विलिख्य तत्केसरे षोडशस्वरद्वंद्वं विलिख्य॥
पुनः षट्सु दलेषु कामबीजादिगोपालाष्टादशवर्णान् वि
शो विलिखेत् अवशिष्टदलद्वयेन श्रीविद्यापंचदशाक्षरी
प्रादि आरभ्य सप्तवर्णान् त्रिशाखिशो विलिख्य अवशिष्ट
मेकमध्येनैकदले विलिखेत्। इतरवर्णान्नानेष्टुं वां तद्भूत
ला लिखेत् विधिः श्यग्रतः अथवा मंत्रोयं दैमिलि
ख्याः पाः हिनी बाष्टतिं च विहाय मूलमंत्रेकाबीजादित्रय
लिं शादशांगदलेषु चतुरस्रतत्रेरी विलिखेत् तद्बहिर्हितत
त्रि भूतनत्रयं विलिख्य तद्बहिः प्रवशिष्टमेकमध्ये नैतदलेविलिखेत् तद्
हां मातृका॥ ॥ व्याहृतमातृमालामंत्रेणावनः पा
॥ ॥ ॥

यञ्चाचसर्यंवाविधानेवस्यमातृकासंवेष्टनंतद्दहिमत
रश्रुदर्येविलिख्य नदीर्घ्यांमातृकावर्णैःसंवेष्टयेतरश्च
स्यवनंवहारेणपार्श्वद्वयेश्रीवीजेनवसवनेशींवविलिख्येचन
रश्रस्यादिक्ष्वश्चामितिपाशासंविदिक्षु क्रोमिमंक्रूणसंव
विलिख्य चक्रस्यासर्वतोवहिर्भूतरश्रकोणपार्श्वयोर्भूमिति
वराहवीजंचवहोमितिनारसिंहवीजंचविलिखेत् तत्तश्चरेखा
सवज्राग्रपाष्टकंवविलिखेदिति ध्रुणास्यान्यासविधिः॥मस्थापा
दायदक्षिणेपदविन्यसेत् तथैवदक्षिणांपादेमव्यस्यापति
द्वन्यसेत्। विलम्बकधुर्गौवानासाग्रन्यस्तलोचनः पः
मासनंमवेदेतत्सर्वेषामपिदुर्लभम्।इतिश्रीकोकेनपद्मा
सनेनेउपविश्यपूर्वंगुरुगणपतेर्वदनादीन् एवंसमम
पल्लवाद्युक्तेनप्रकारेणकृत्वा मूलमुद्दिश्य वोल्कप्रका
रेणकृत्वा हुंसहस्रास्त्रायफट् लापावरणत्रीबन्धनेरयाहा
दशांतेनयेत मूलेनव्याप्य ध्रमितिशाइणवादेदक्षिणना
सिकयाविरेच्य उमितिद्वादशवारंवामनासिकयापूरयि
त्वामकारपूर्वकविन्यासमहितंमंत्रराजेन्द्रादशवारमावर्तनेपत्
कुंभकंकृत्वा एवंप्राणायामत्रयंकृत्वा वैष्णवपीठन्या
संसमुद्रापल्लवस्यमातृकाप्रकारेणकृत्वा मातृकान्यो
सेसमुद्रापल्लवस्यमातृकाप्रकारेणकृत्वा मूलमंत्रं
चे मातृकान्तराविधानेउक्तेनप्रकारेणकृत्वा नेत्रत्रः करतलेर
प्रतिलोमसमुद्रार्पणेनोरूपनामापाद

प्रं.स.
१३५
हिणानामिकाङ्गुष्ठासमयोगेन पान्यकान्यासं कुर्यात् तन्नमस्का
रश्चापरिहान सप्तदशपटले गोपालकाष्टदशाक्षरीविधाने
वक्ष्यते मन्त्रन्दशाक्षरीवर्णैकैकेन सह विंशत्यक्षर्याः सर्वाङ्गु
लौकैकमपि क्रमेणाङ्गुल्या योजयेदिति शेषः पुनरपि विंशत्य
क्षरीमन्त्रषडङ्गैरपि न्यसेदेवमुक्तप्रकारेण करन्यासं कृत्वा पुनः श्री
विद्याषडङ्गैरपि प्रागुक्तैः करन्यासं कृत्वा वैष्णवषडक्षरन्या
संकुर्यात् तन्नमस्कारो लिख्यते मन्त्रः षड्विधः कलातत्त्वभु
वनवर्णपदमन्त्रभेदेन तत्र प्रथमं कलान्यासो लिख्यते ह्रौं
नमः परायशान्त्यतीतकलात्मने नमः ह्रैं नमः परायशान्ति
कलात्मने नमः ह्रूं नमः परायविद्याकलात्मने नमः ह्रीं नमः
परायप्रतिष्ठाकलायनमः ह्रां नमः परायनिवृत्तिकलात्मने
नमः मूर्द्धास्यहृद्गुह्यपादेषु न्यसेत् पुनस्तत्त्वन्यासः तत्र
कारस्त्वप्रतिष्ठान्सप्तदशपटलेवक्ष्यते पुनर्भुवनन्यासः
ग्रं भूर्लोकायनमः ग्रैं भुवर्लोकायनमः ग्रौं स्वर्लोकायनमः
ग्रं महर्लोकायनमः ग्रैं जनलोकायनमः ग्रौं तपोलोकायन
मः ग्रौं सत्यलोकायनमः पादनाभ्युदरहृत्कंठाननभ्रूमध्य
मूर्धसु न्यसेत् ॥ श्रं श्रुतल्लायनमः श्रीं वितलायनमः श्रुं सु
तलायनमः श्रें नितलायनमः श्रैं महातलायनमः श्रों रसा
तलायनमः श्रौं पातालतलायनमः पादे
कटिजानुजङ्घागुल्फपदतलेषु ॥ ॥

गेषु न्यस्य पुनर्वर्णान्यासं कुर्यात् सन्नालिपिन्यासः का
नन इ मेत्यायुक्तप्रकारः पुनः पदंन्यासं कुर्यात् प्रं
ष्टी नागत्वदात्मनेनमः हंसः स्वमपदात्मनेनमः सोहं
स्वप्रमिपदात्मनेनमः स्वाहान्तरीयपदात्मनेनमः
फट्पादिपादांतं केदारिकयंतेगीवद्यादिकंदान्तवी
णादिपांतं वष्णाय पुनर्मंत्रन्यासः मन्त्रपुरुषस्तन्त
न्यासः नमस्कारउच्चाने वामांगाद्येकवचरणान्तं
प्रत्येकं तनाभि हृत्कंठास्यसहितयवदनाद्यनमांगेषु
मेत्री नत्रावलीत्वकमेवस्याने स्वयं तमंहारन्यासः प
नर्द्विपरीतक्रमेणाहाहन्यासः पुनर्नामेणावन्मध
मकर्णान्तन्यस्त्वा वर्णाष्टाभिः श्रुतिभिः शिरादिपदांतेन्य
सेत्॥ एवं सृष्टिन्यासः एवं षडधन्यासं कृत्वा पुनः
पंचतत्त्वन्यासं कुर्यात् षोंनमः परायपरमेष्ठ्यात्मने
वासुदेवायनमः यंनमः परायपुरुषात्मने संकर्षणा
यनमः रंनमः परायविश्वात्मने प्रद्युम्नायनमः वंनमः
परायनिवृत्यात्मनेनमः अनिरुद्धायनमः लंनमः
परायसर्वात्मनेनारायणायनमः क्षौंनमः पराय
कोपतत्त्वात्मने नृसिंहायनमः एतैर्मूर्धास्यहृदयगुह्य
पादेषु न्यस्त्वा षष्ठेन शिरआदिपादांतंन्यस्त्वा पुनर्मू

श्रु·स त्तिपंजरन्यासंकुर्यात् नमस्कारस्तु ऽपरिछान्तस्मदणपद
१३० लेवस्थिते पुनर्दशतत्वन्यासंकुर्यात् नमस्कारस्य तत्रैवव
137 स्थिते पुनर्विंशत्यक्षरन्यासं नमस्कारस्य तत्रैवविंशत्यक्षरी
विधानेवर्तते पुनर्विद्यापाप्रतत्त्वन्यासंकुर्यात् काया
देहदयेनेत्रवित्तये श्रवणास्यके वाहूस्य हृत्केनाभेवाङ्ग
देरवामतन्ययेमत पवमदत्तन्यासंकुर्यात् पुनर्वाग्देवता
ष्टकन्यासंकुर्यात् तदुच्यते ऐंह्रींश्रींग्रंग्रां· ग्रंग्रः ग्लूंवशि
नीवाग्देवतादेविश्रीपादुकांपूजयामि १ कंखंगंघंङं·
कलह्रींकामेश्वरीवाग्देवताश्री· मि १ चंछंजंझंञं ह्लूं
मोदिनीवाग्देवतादेविश्री· मि १। टंठंडंढंणं ह्लूं विमला
वाग्देवतादेविश्री· मि १ तंथंदंधंनं ज्म्रूं अरुणावाग्देवता
देविश्री· मि १ पंफंबंभंमं ह्स्ल्व्यूं जयनीवाग्देवता
देविश्री· मि १ यंरंलंवं शां १ झ्म्र्यूं सर्वेश्वरीवाग्देवतादेवि
श्री· मि १ शंषंसंहंळं क्षं क्ष्म्र्यूं कौलिनीवाग्देवतादेवि· मि·
मूर्ध्निफाले न्द्रुवोर्मध्ये कण्ठे हृन्नाभि गुह्यमान् लिंगेच
पादयोर्विन्यसेद्वाग्देवताष्टकंसुधीः पुनः चतुःपीठन्या
संकुर्यात् तदुच्यते ऐंह्रींश्रींकएईलह्रीं अग्निवक्रेका
मगिरिपीठायेमित्रीशमर्त्याणात्मिकेश्री कामेश्वरीदेविश्री
ह्रदात्मने पादुकांपूजयामि ॥ १ ॥

हसकहलह्रीं मध्यवक्रे जालंध्रपीठे श्रीरुद्रीशानाथात्मि
के श्रीवज्रेश्वरीदेवि श्रीविद्यात्मशक्ति श्रीपादुकां प्र
जयामि १ सकलह्रीं सोमक्रेश्णगिरीपालये पश्चिमेशाना
थात्मिके श्रीभगमालिनीदेवि श्रीषडात्मशक्ति श्री
पादुकां प्रजयामि १ कहएईलह्रीं हसकहलह्रीं सक
लह्रीं परवक्त्रवक्रे श्रीउड्याणपीठे श्रीवर्यानाथात्मिके
श्रीमहात्रिपुरसुंदरीदेवी श्रीपरब्रह्मात्मशक्ति श्रीपादु
कां प्रजयामि १ मूलेन हृदयम्बुमध्यमूर्धसु न्यसेन ग्रन
स्थानेष्वानि विन्यसेत् ऐं ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं श्रीं ज्ञानने
त्रायै श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः १ हसकहलह्रीं विद्या
नेत्रायै श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः १ सकलह्रीं शिव
नेत्रायै श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः १ खंडत्रयनेत्र
नेत्रायै श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः कद्यादिपादांते कैदा
दिकं कंठांत शिवग्राद्धिकं टोंते शिवग्रादिपादांते च न्याप्य
उन्मूलमंत्रेण शिवग्रादिपादांते त्रिव्याप्य गोपालमं
त्रेण श्रीविद्याषडंगेश्यषडंगानि कृत्वा जपेत् शुद्धा श्री
विद्यामंत्रप्रसंगात् शाक्ते पञ्चगामान्य न वा न साने नी
मेत्र विधानमपि कल्पान्तरोक्तं लिख्यते मंत्रगश्च ऋषिः म
हाविराटछंदः राजमातंगेश्वरी देवता ऐं बीजं सौः श
क्तिः सर्ववशकरी कीलकं कल्पान्तरोक्तं लिख्यते मंत्रगश्च

प्र.स. षिः महाविराट् छंदः राजमातंगेश्वरी देवता ऐं बीजं स्वा
१३८ हाशक्तिः सर्ववशंकरी कीलकं मम इष्टकाम्यार्थे वि
138 नियोगः ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः ॐ नमो भगवति इत ऐं
ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः श्रीमातंगेश्वरि सर्वजनमनोहरीशि
रः बीजात्मिका सर्वमुखरंजनी क्लीं ह्रीं श्रीं शिखा बीजा
त्मिका सर्वराजवशंकरी सर्वस्त्रीपुरुषवशंकरी कव
चं बीजात्मिका सर्वदुष्टमृगवशंकरी सर्वसत्ववशंकरी
सर्वलोकवशंकरी अमुकं मे वशमानय स्वाहा नेत्रंकुरी
कंवचं बीजात्मको सौः क्लीं ऐं श्रीं ह्रीं ऐं अस्त्रं ध्यानं ध्यायेयं
रत्नपीठेष्णुककलरणितं मृण्वतीं श्यामगात्रीं न्यस्तैकां
घ्रिं सरोजे शशिशकलधरां वल्लकीं वादयंतीं ॥ कल्हारा
बद्धमालानियमितविलसच्चूलिकां रक्तवस्त्रां कर्णोंच
च्चावपत्रांकटिनञवभराक्लांतकांतावलग्नां तन्मीलद्यौ
वनोद्यत्त्रिविरमदभरोद्वेललीलाविलासावलग्ये वृप
भातांगादकनककवटीमत्रमंजीरभूषां ॥ ध्यानीयाध्या
नभीशानास्मितननघुरष्टामाथकोलर्पयंतीदेवीं ध्या
येद्भुष्काभ्यष्टकमविलकरारूपमस्त्रांमपार्श्वे वामे
विलसितशालिनीसुननटेविन्यस्य बीजामुखं तंत्री
नारविंदाविलीलकरैनेत्राम्यालयंतीनवैः ॥

प्रह्वां मोल्लसद्यौवनांगमंसवलितश्रीवेणुत्वं विभ्रतीमा
याकांचनमोहिनीविधतेमातंगकन्या मयीं ॥ ऐं ह्रीं
श्रीं ऐं क्लीं सौः ॐ नमो भगवते श्रीमातंगेश्वरि सर्वज
नमनोहरि सर्वमुखरंजिनि क्लीं ह्रीं श्रीं सर्वराजवशं
करि सर्वस्त्रीपुरुषवशंकरि सर्वदुष्टमृगवशंकरि स
र्वसत्ववशंकरि सर्वलोकवशंकरि अमुकं मे वशमा
नय स्वाहा सौः क्लीं ऐं ह्रीं श्रीं ऐं इति मंत्रः विद्याज्ञान
विधै सर्वं प्रधानो यं मंत्रः ॐ अस्य राजमातंगीश्वरि
मंत्रप्रसंगान् शारदातिलकोक्तप्रकारेणाधिराजमा
तंगेश्वरी मंत्रविधानं लिख्यते ऐं ह्रीं श्रीं ॐ नमो भग
वती श्रीमातंगेश्वरी सर्वजनमनोहरी सर्वमुखराजी
सर्वमुखरंजिनी सर्वराजवशंकरी सर्वस्त्रीपुरुषवशं
करी सर्वदुष्टमृगवशंकरी सर्वसत्ववशंकरी सर्वलो
कममुकं मे वशमानय स्वाहा इत्यष्टपंचाशद्वर्णो मंत्रः
ऐश्वर्यविद्यावश्यगाणफलप्रधानो यं मंत्रः अंगानि
मंत्रवर्णान् विभज्य वस्य मात्रकमेण ऋषिध्याना
दिकं पूर्ववदेव । अथास्य मंत्रन्यासः शिरो लला
ट भ्रूमध्य तालुकंठगलोरसि भुजहृदयेचनदरे वित्र
मेढ्राभिमंडले स्वाधिष्ठाने गलदेशे पादे पादे दक्षिण
न्यासः ललाटादौ गुदं त्यसेत्सदा न्यदाद्यपादक्रमानन्

प्र.मा. गैकद्विचतुः पञ्चभिस्तथा षट्सप्तकाष्टभिः ॥ दशपंत्यष्ट
१५ वेदाग्निवेदवसुगुणादिभिः ॥ पदन्यासिविधः प्रोक्तानां
च वर्णानां यथाक्रमं ॥ पंक्तिपाहोदशान्तरः ॥ चंद्ररेखेकं १
नः ऐं ह्रीं श्रीं रत्यै नमः ऐं ह्रीं श्रीं प्रीत्यै नमः ऐं ह्रीं श्रीं मनो
भवायै नमः ऐं ह्रीं श्रीं मातंग्यै नमः इति मूलाधार हृदय भ्रूम
ध्येषु न्यसेत् मातंग्या व्यापयेत् ऐं ह्रीं श्रीं हल्लेखायै नमः
गगनायै नमः रक्तायै नमः करालिकायै नमः महोछु
ष्मायै नमः मातंग्यै नमः एतान्बीजत्रयादिमविंडक...
नामाद्यवर्णसर्वकाः शिरोहृदयवदनगुह्यपादेषुवि
न्यस्य मातंग्या व्यापयेत् पुनः षडंगानि कुर्यात् मूलम
न्त्रस्य वर्णैर्विंशतिभिर्वर्णैर्हृदयं त्रयोदशभिः शिरः द्वा
दशभिः शिखावर्म चतावद्भिः त्रयोदशभिर्नेत्रमस्त्रा
मस्तो पुकदां द्विषे शोषणीये ववपिन्ये मोमाहिये
श्रीआकर्षिण्यै नमः मन्थ पाटास्फुरत्वेषु हृदं भोजेप्र
विन्यसेत् मातंग्यै नमः इति गात्रे पुनः ऐं ह्रीं श्रीं मन्म
थाय नमः बीजत्रयादि कूरध्यानाय नमः बीजादिम
व्यापिने बीजादि कुसमायुधाय बीजादि कं
दर्पाय बीजादि मनोभवाय ऐं ह्रीं श्रीं रतिप्रियाय
नमः वदनांसपार्श्वकटिनाभिकटिपार्श्वांसकेषु
विन्यस्य ॥ मातंग्यै नमः इति देहे विन्यस्य ॥ पुन

मातंग्यै नमः इति देहे विन्यस्य पुन अनंगकुसुमायै
अनंगमेखलायै अनंगमदनायै अनंगमदनातुरायै
अनंगदनवेगायै अनंगसंभवायै अनंगपवनमालि-
न्यै अनंगशशिरेखायै मातंग्यै नमः पुनः सर्वात्मम-
दनादीनामुक्तस्थाने प्रविन्यसेत् लक्ष्म्यै नमः सरस्वत्यै
नमः प्रीत्यै कृतिकायै शान्त्यै पुष्ट्यै मातंग्यै नमः मूला-
धारान्ताविद्यानमणिहारकहृत्कंठास्ये भ्रूमध्यमस्त-
केषु सर्वांगेषु विन्यसेत् पुनः मूलमंत्रं सर्वमेव व्यापा-
ण्न्यासेन प्रविन्यसेत् मूलमंत्रं प्रविन्यस्य त्रिजनमर्द्द-
निमेत्रवित् । पुनः आधारदेशाधिष्ठाने नाभौ पश्चाद
नाहते कंठदेशे भ्रुवोर्मध्ये विंदौ भूयः कलापदे निरो-
धिकायामर्द्धेन्दौ नादे नादान्तयोः पुनः उन्मन्यां विष्णु-
वेवक्त्रे पुवेमंडलदेशके मातंग्यंतां विन्यसेत् इतिन्या-
सानि पुनः एतस्यास्तु शक्तयः वामायै नमः ज्येष्ठा-
यै नमः रौद्र्यै प्रशान्त्यै शुद्धायै मारेश्वर्यै क्रियायालो-
लस्यै सस्यै मोहिन्यै प्रथमायामिन्यै विघुल्लतायै
विच्छुकै अशवानंदायै सदानंदायै आनंदायै नमः
इति मातंग्या आवाहयेत् अथवात्र मातंग्यैपदं न्यासस्य
त्रितनमं त्रैनेमपान्यतनतमंत्रोक्त स्वनेन पिरस्यैमा-
तंग्यै नमः प्रीत्यै मातंग्यै नमः इति तन्न्यासमनारम्य

प्रं.स.
१४.

१७०

सर्वत्रएवं प्रकारेण संयोजयेत् पुनर्मातंगैयै मातं
गैयेनमः महापद्मासनत्रतत्र नेत्र नतनमंत्रांते सं
योज्य नतन् मंत्रोक्तस्थाने षविरचैयै मातंगैयेनमः
प्रीतैयै मातंगैयेनमः महालक्ष्म्यै मातंगैयेनमः महा
लक्ष्म्यै मातंगैयेनमः सिद्धलक्ष्म्यै मातंगैयेनमः इति
शिरफालहृदाधारे षुनान् वीजत्रयादिकान्मातं
गैयेनमः प्रविन्यसेद्यथा वत्साधकोत्तमः ॥ तत्रवी
जत्रयं सर्वशाक्त्यादौ वाग्भव भुवनेशी श्रीवीजानि पुन
मूलमंत्रमूलाधारेन्यसेत् तेनैव व्यापकं कृत्वा ध्यात्वा
प्रपुतजयेत् मधुकपुष्पैर्दर्पणं दूनेन पुरश्चरण
र्थं अथ पूजा त्रिकोणकर्णिके पद्ममष्टपत्रं प्रकल्प
येत् अष्टपत्रावृतवाल्येहृत षोडशाभिर्दलैः चतुरस्र
समायुक्तकोणाष्टहिमनोहर पाशिमंडलेन वशाक्ति
भिः पीठंसमर्चयेत् विमलैयै उत्कर्षैयै कामैयै स्रष्टैयै कीर्त्त
यत्रैयै प्रुष्टैयै उत्कृष्टैयै हृद्यैयै इतिमातंगीपदं ताः सम
र्चनीयाः ऐं ह्रीं श्रीं सर्वशक्तिकमलासनायैनमः इत्यप
वीक्षिन्ना मावाद्यसमर्चयेत् रत्यै प्रीत्यै मनोभवायै इ
ति त्रिकोणेषु हल्लेखायै गगनायै रक्तायै
करालिकायै महोच्छुष्मायै । इतित्रिकोण
दिक्षु मध्ये च नव दहिरंगानि ॥ ॥

म१

सर्वपेन् नहद्भिः ह्रांह्रांविशेपे शोशोशिपेय वंवंपिले
सोसोहिते श्रांश्राकाष्टित्पे इतिबाणापंचक देवतादिगु
ह्रातन्मयपजेन् नहद्धि इष्टदल मध्ये भूमा तत्र समर्चयेत्
नहद्भिर्दलाग्रे सुसितोगात्यष्ट भैरवान् पंचविंशति प
टले प्राग्रुद्रान् विश्वदेवदैवत्यान् गणान् समर्च्य नहद्धिषो
डशपटले श्रुवामायाद्यान् समविधातोक्ताः संपूज्याः नह
द्धिश्चतुर्दशपत्र हि कुमातेग्याश्चा स्यासविधानोक्ताश्च तत्र
मजनीयाः प्राग्रयकोणा विघ्नशडुर्गा नैऋत्यां वेदव्यपेन
वायव्ये वाष्टुके पश्चात् ईशान्येत्रपजेन नहद्भिर्दिशाहि
भिः स्नह्दहि नादिभिर्यजेत पुष्पप्रयोगः मल्लिकाचाम
पुन्नागमेहोमा प्रागर्भालयाभवेत जातीशिवशरणपके
फलैर्बिल्वसमन्न नेत्रलक्ष्मीर्वाहितार्चयेत राजपुत्रस्य
गमालिः पंकजैः श्रियमाप्नुयात उत्पलैर्वशरापदिहिल
ष्मीपुष्पैलर्भ्यापुनः लक्ष्मीश्रीनालिवंधुकपुष्पैर्वकुले
ः पोपेः किंशुकैर्दिवैः वशपापनद्रूपान्मेत्रोमपुनाम्बै
मिद्धेय वंधुकेरविले ः ः वकुलेलतिकेदुकिंशुकेमुकु
कलः लवणोमेधुनाह केईनाकपलिमद्वि वज्जलस्य
समिथ्रोमेद्रहिबिनिन्नतेविवान् वंजलैनीवचिवाणकै
रमनावेदेहोमाज्ञागायनित्वं मसनाशीनिलडवीमे
गश्रुवामोतिकदेवेशमाप्नुयात कदंबं प्रदंश्रुविको

प्र.१० गामादावथपंतकोत्तं सर्वाज्ञ्स्वप्रमेडकलावृमानि वस
ध्या न्नेवेदंकुजमभूगृह्णाति मातंगकन्यावरपंत्रमाङ्गः अथवास
मातंगीमंत्रप्रसंगात् सर्वेदंसहितोक्त प्रकारेणालघुमा
तंगीमंत्रोपिअत्रलिख्यते ॥ अस्याः ऋषिः अनुष्टुप्छंदः
लघुश्यामलादेवता ऐंबीजं स्वाहाशक्तिः ऐंनमः इत्युत्
च्छिष्टपिन्वः चेंडालिनीसुमुखी मातंगीश्वरं सर्ववशंकरीम
नं स्वाहा अथध्यानं दिव्यान्नतरसांभोधौवसन्तीपमनोह
रे कदंबकाननेरत्नमंडपांतेमरीचवंश्याधाये निस्मनना
सीनोप्रसंनवदनोत्रुजां इंद्रनीलमणिप्रभा मानवनीलो
त्पलाभिरां रक्तांशुकपरीधानोयावकार्दपदोतुजां
लसद्धनतरस्पंमस्तनपयोधरां पीतवर्णदीपिसंभून
कंबुकंठलसंड्डितां विनम्रकाननकोरंडसौंदर्यविजयी
भ्रुवं विवाधरान्मितज्योत्स्नाकपाल फलकोज्वलां । ल
सत्केशपाशाबीजनामाकलितमौक्तिकां । दृष्टदेशाल
सल्लोलवेनाद्यानुरवेपाकां ॥ कल्पितिलकावार
चेद्रवेखावतंसकां ॥ द्विवदनदिग्धांगीमदाघूर्णित
लोचनां ॥ शंखत्राप्रवालवलिमविभूषितकष्ठलतीमेख
लाहारकेयूरमंजीरसमलंकृतां ॥ वीणाघ्नितितविस्म
विष्कतान्तामानसां । समपत्रापालफलिकामालीलाल
कवलसां । सस्मक्कदंवकल्पहृपसमनेत्तविराजितां । लीला

पुकंशोणितंयंती वस्त्राम्नायुपदंती ।। श्रीम्नीकमत्त
(दीम्नतां रश्मिभिः परिवारितां ध्यात्वा हृदि महादेवीं
निर्मलेनान्तरात्मना ।। साधकः परया भक्त्या भुक्तिमुक्तिं
च विंदति । ॐ नमः उच्छिष्टचांडालिमातंगि सर्ववशंक
रि स्वाहा ।। इति विंशत्यक्षरो मंत्रः ऐश्वर्यज्ञानविद्यावश्यप्रद
नोयं मंत्रः कलौ कलजित्काले साधकस्य प्रसीदति
लघुश्रीघ्रेण तेन तत्पुरश्चरणानि गीयते निशादौ लक्षं जपे
त् ।। किंशुकपुष्पैर्वा जपाकुसुमैर्वा रक्तकरवीरैर्वा म
धूकपुष्पैर्वा त्रिमधुरसिक्तै रक्ततंदुलैर्नहुयात् पुरश्चर
णां वंपस्त्विंशतिलक्षाणि सर्ववश्यन जपेन्मंत्रं ।। नेत्रो
निवपयोहर्वं तस्य प्रत्यहं तेनाप्रनेत ।। किंशुकमरुकं पुम
मकंदलंष्येपु श्रुपस्तना प्रतिमायां पट्टे यावेशितपा
नौ चापि पुस्तके ।। कन्याम्नीतं ध्यात्वा वधेयं वेवामलद्वे
ता ।। धनलाभो ग्रामलाभः कन्यालाभस्तथा पुनः मल
भा मंत्रेनानिसंपूतिमायां प्रभजिते डाकिनी शाकिनी
दोषसंतोपपस्जते ।। पात्रेत्यातंययेदेवींधनादा
सोविदास्वेत ।। सर्वसौभाग्यसंपत्तिवश्याकर्षणसिद्धये
नतिचकेनसंस्यापोः सनतंकलशामेत महाभूपस्य
पात्नंयंसर्वविघ्नविशुद्धये ।। सनतंकल्पकामूलौमलई
शाश्वत्येपाधमे ।। प्रतिमायामुक्तंयंत्रेद्यीनोवस्यकर्मणि

प्र. सं.
१५२
152

सिद्धैर्थ्यैश्चैव विज्ञानं भवेत्तः भ्रूमकेर्ध्वनात् ।। त्रिपंचाष्टदला
ष्टारकलाष्टारं कलाश्रव सुपत्रके । चतुरस्रं भवेद्देव्याः प्र
ज्ञायं चेवतानेन ।। अस्मिन्यंत्रमंडले मूलाधाराद्दामनाडीहृ
देशाद्धृदयमंत्रेण माहादेवीं समावाह्य योनिमुद्रां दावि
शपदलानंतरं वरूपमाणां प्रदर्श्य कवचमंत्रेणावगुं
ठनं कृपाटेन शिरोमंत्रेण भंजनं नेत्रमंत्रेणातीर्थाभि
षेचनं वर्ममंत्रेणावमनं शिरोमंत्रेणाकुसुमानिवा
मः पुनरावमनं च वर्ममंत्रेणातैनैवदीपालेकावांश्चद
द्यात् प्रथमाहूतिः पुनः त्रिकोणकोणेषु ऐं रत्यैनमः
ऐं प्रीत्यैनमः ऐं नमोभवायैनमः इतिसमर्च्य पुनरपि
त्रिकोणेष्वेव सर्वेभ्योनमः रागेभ्योनमः रागिणीभ्यो
नमः इतिसमर्च्य पुनरपि तत्रैव त्रिकोणेषु इच्छाशक्त्यै
नमः ज्ञानशक्त्यैनमः क्रियाशक्त्यैनमः इतिसमर्चयेत
वाग्भवं पूर्ववत् मंत्रादौ सर्वत्रयोज्य पुनस्तद्बहिः पंचको
णे द्रां द्रावणबाणायनमः द्रीं क्षोभणबाणायनमः
क्लीं वशीकरणबाणायनमः ब्लूं आकर्षणबाणायन
मः सः संमोहनबाणायनमः इतिसमर्चयेत् ।। तद्ब
हिः अष्टदले मातृभिर्यजेत् तद्बहिः षोडशदले इवं
पत्रेषु सुभगायै भगायै भगसर्पिण्यै भगमालिन्यै अनंगायै अनं
गकुसुमायै अनंगमेखलायै अनंगमदनायै इतिसमर्चयेत्

तद्बहिः षष्ठदले मातृभिर्यजेत तद्बहिः षोडशदले
उर्वश्यै मेनकायै रंभायै घृताच्यै मंजिकायै सुकेश्यै
मंजुघोषायै महालसायै यक्षकन्यायै गंधर्वकन्यायै सि
द्धकन्यायै किन्नरकन्यायै उरगकन्यायै विद्याधरक
न्यायै किंपुरुषकन्यायै इति समर्च्य तद्बहिर्भूपुरेषु
अणिमादिभिश्चष्टकेन समर्चयेत तत्र पूर्वादिदिक्षु
चतुष्टयं ईशान्यादिविदिक्षु चतुष्टयंव पुनर्वामन्याउ
च्छिष्टपाउकायै नमः इति समर्चयेत ॥ इति सर्वेद्दसि
नीकल्पक्रमांते गोमजाविधिः समाप्ता ॥ अथ मातंगी
श्वरीमंत्रप्रयोगात प्राक्केवलसामान्येन सर्ववशामं
त्रविधाने मंत्रमात्रोक्तमपि प्रोच्यता वशालिखेत
ब्रह्माऋषिः देवीगायत्रीछंदः जगतां श्रीपार्वती देव
ता त्रैलोक्यवशमोहिनी इति जगत्त्रयवश्यमोहिनी
शिरः अगवश्यमोहिनी शिखा राजवश्यमोहिनी कव
चं स्त्रीपुरुषतयाकरी नेत्रं सर्वस्त्रीपुरुषसर्ववश्यदाये म
मवशं कुरु कुरु स्वाहा अस्त्रं अथवा ह्रां हृदये ह्रीं शिरः
ह्रूं शिखायै ह्रैं कवचं ह्रौं नेत्रं ह्रः अस्त्रं इत्यादिषडंगान्कुर्यात
ध्यानं ॥ बालार्कोत्पलसमभांकरतले लोलंबमाला
कुलां मालामेदधतीमनोहरतनं मंदस्मितोद्यन्मुखी
मंदंमंदमपेषुशीपुषीवरापिते पंचजगन्मोहिनी

९स॰ वेदैर्देवमंत्रीद्वंदितपदाभिष्टार्थदायकांवनीं । ह्रीं योगिनि
१५२ योगिनि योगेश्वरि योगभयंकरि सकलस्थावरजंगमस्य
मुखहृदयं मम वशमाकर्षय स्वाहा ॥ इति मंत्रः वश्यप्रधा
143 नोऽयं मंत्रः पंचचत्वारिंशद्वर्णाः शीर्षाक्षिकश्रुतिविलो
चनघ्राणांगे दंतोष्ठदोश्चरणमावधिसंधिकेषु आधा
रपार्श्वहृदयस्तनकहृत्संगमशीर्षेषु विन्यसमंत्रवरस्य
वर्णान् नेत्रदोश्चरणानि दोश्चरणयोः साग्रसंधिषु विन्यसेत्
शीर्षदृक्कपोलांसे पार्श्वनाभ्यन्यपार्श्वके श्रमतोल्लि
रेवकुहृद्धृदस्नाटादानिव एवं पदंन्यासं कुर्यात् पुनः
ऐं वाणाय नमः इति मंत्रवीर्येण ज्यां न्यायेन नमः इति नेत्र
योरधः द्रां द्राविणाय नमः ह्रीं शोषणाय नमः क्लीं वशीक
रिणाय नमः ब्लूं आकर्षिणाय नमः सः संमोहिन्यै नमः पंचा
ल्लुवाणापंचकदेवताः नेत्रघ्राणान्यादिवस्त्रमाणस्थाने
प्रयसेत् प्रत्येन संदेवतानामारूपवर्णान्वतेप्रयवाणि
तक्रोदंरपाशांकुशबालसत्कवाः रक्तारक्तावराभेयाःस
प्रसन्नाननेत्राब्जाः स्मरोन्नतरूपशालाप्रमदाम द्विहल्लः
सवाणापिरसाध्यपः कामदावाणदेवताः एवं न्यस्तालत
त्रयं जपेत् त्रिमधुप्लुतैः पंककैर्वा जात्याख्यैः लोचनाय
सैर्वानैकैः कुस्यलैर्वारक्तांशुकाभैर्होमः रक्तमालेनत्रयाण
लानादिभिः नयपीठे विजयायै अजितायै अपराजितायै नित्यायै वि
लासिन्यै

देव्यै अघोरायै मंगलायै रम्याष्टदलेषु अष्टशक्तीन्
वमीकर्णिकायां च संपूज्य अग्निःनाले पीठस्यैव च
मूर्ती समावाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथमावृतिः सुभगायै
भगायै भगसर्पिण्यै भगमालिन्यै अनंगायै अनंग
कुसुमायै अनंगमेखलायै अनंगमदनायै । इति द्विती
यावृतिः पंचबाणमंत्रैः तृतीयमावृतिस्तु तीया मातृभि
र्णा अग्निश्च वपटले त्रिपुराविधानोक्ताष्टभैरवैः प
चमी इन्द्रादिभिः षष्ठी वज्रादिभिः सप्तमी एवं संपूज्य
जपहोमादिप्रयोगान् कुर्यात् अथ प्रयोगः एवं संपूज्या
थ जुहोतव्यं मधूकपुष्पैः पञ्चतन्तवायः त्रिःस्वादुयुक्तै
र्नित्यमेन भक्त्या कुर्यात् त्रिलोकी नवदासीमिव भक्तेः
चिह्निलतान् अथ मर्थः वंधूकपुष्पाणि मधुरत्रितैः
लैर्जुहुयात् त्रैलोक्यवश्यार्थं प्रयोगान्तरं पाटीरपंक
लिप्तैर्वकुलप्रसूनैः होमं दशशतं प्रजुहोति यो
सौ वशमानः सविपुलां समवाप्य लक्ष्मीं नारी नरश्चि
त्रिपतीव सर्वशो विदध्यात् पाटीरपंकं चंदनं वकुलं
अथ मर्थः पाटीरपंककलितैर्वकुलपुष्पैः होमं नरो मर
ते जुहुयात् नित्यशः वश्य मासोक्तेन लक्ष्मीः सर्वं न
यश्च भवति प्रयोगान्तरं पांशुनी समनोभिः त्वाडुपता
भिर्दत्त क्रिया नवविधान् लक्ष्मीकर्णानगाणां वश्याली

प्र॰सं करत्रती वा क्राणारसीवेडुञ्चि अथ मर्थः अनेन क्रमेण त्रीम
१५४ घुवासिकेन मंत्रो नेक्रमहस्रमितिन्याया त् सहस्रं तद्
यात् उक्तफलं भवति प्रयोगांतरमासिनेन लघुनेन च याह
वनेवितनेत्रान्यतले सुसमिध्यतेर प्रभातेपरमांसमवाप्य
रमां सगनांत्रिनयंकुरुते सवशासितर्कैर्ष्यो० वै अथमर्थः
सिनाल्लालितेनान्येन प्रभातेन तद्यात् उक्तफलं भवति प्र
योगांतरं सुधालतान्येरप्रभातेन सुखैः रवैर्दिनार्हैमधु
रत्रयाकैः जहानवन्हावभिवाय देवीजवरापमस्वग्रहरोग
घ्रातं तथैव सुधालतापीतल अथमर्थः सुधारवैरितिमधुरर्ति
न्कैरप्रभातेन तद्यात् उक्तफलं भवति प्रयोगांतरं जातीप्र
सूनैर्विकसत्प्रमाशेः पाटीरपंकस्नपितैः सरंतं मध्यार
नौ यांसमुपास्य पश्चात् जहानवन्हावनरंजनाय जातीस
वशेरापकं पाटीरपंकरतं अथमर्थः जातीप्रसूनैः पाटीरपंक
स्तिकैः मायंमध्याह्ने तद्यात् उक्तफलं भवति अथ प्रातः
कालीन ध्यानं हेमाभामतिवाराननीमगुणाणीलानाम
शिल्पाकृतिं प्रेमाराहमनोहरांकरलसत् कल्याणद
नां चिनां एषा मामीश्वरमुपनीतवरयंतैश्त्रैलोक्यसंमो
हिनीं कामाधारजनकल्पवल्लिमतिपर्वतेदेपारांदेवतां
प्रातः कालेजगदद्यांध्यायेत्सर्वसमृद्धिदाम् ॥
मध्याह्न ॥ कालीन ॥ ध्यानम् ॥ ॥

वालार्कोत्याद्यामक्श्लोकः सायंकालीनध्यानं विद्रुत
वर्णामाल्यासर्वं रत्नागमभूषाणि विल्लनयनवेतोह्ना
विरूपाग्निवेषा भवतु भवदभीष्टप्राप्तये शैलकन्या
पुरुषपुवतिवपुषा कृपाहिनित्यप्रदत्तौ। दीनासर्वं
गुरु वरमुखो ध्याय्यते संप्रतु भवदभीष्टप्राप्तये शैल
कन्यापुरुषप्रवतिवपुषा कृपाहिनित्यप्रदत्तौ दीना
सर्वंगरु वरमुखो ध्याय्यते संप्रदायाविद्यामेवं विम
वरितस्थनियोगात्क्रमेण। नमस्तुतिविविधवदनमवार्य
वैपिवानपैवंयोगात्स्वजानुवनशनाकृपहिमतोभदत्ता
नयानीरेसविमलमकलालक्ष्म्यानतंकेयहाडंगेभ
वनमहितनीलकंठालयेवा। शुद्धेयहाभवनजदरे
विष्टंमध्यनस्मिन्वद्धापद्यासनमयनतल्पानिकेषा
सनाद्यं। स्थितैवंशोषणाच्छ्रमलनत्त्रयाधारतो
विष्णुदामानमृत्येनीलध्वनानामस्वविवर्णपवंसार्कतो
मप्रभनं पीयूषाबुद्धयवाहामनमयमनिपंस्यावये
नैविजोंगध्यायन्ध्यानवेकृष्यकइविनविषतोभ
हारिद्रोचैः श्राधारोद्याहिरविशुवगतीवेस्थिता
नकाणः सोऽपत्राध्यावबलानिपुणोवाप्रवाधस्थ
वे।। सायंध्यानोवदनऊरुहानिः तनुमा शुदष्याहांगे

प्र.सं धर्ध्यंविद्रुपनदिनी लोलकलोलरम्यं ॥ हृत्ययस्यकां
१५५ शुभेदलललमधोस्येनरालास्थितं मेचेमारगुरः स्वरंन
145 वजपापेतांधियाभावयेत ॥ पांगुपात्मपतास्ववतांविम
वै: संप्रोतावेदिंदिवा किंवासौभुवनत्रयेतिजवपाक्र
धादवस्पनदः ॥ वदंहुदांनगापद्यमध्यविलसहालार्क
विंबस्कुर पानिंतेकमलादिकोमशवपकौसंभगुणा
स्तां ॥ ध्याता मंत्रविधा मनवंविभवलामाहिश्रताविका
ताधेष्वपंविनिंदिनीमनुपसंलत्मीं विरापायपेन
माताउमंडलस्थामौलीउगलन्मपाइंन वलतिंका
मिदिवमरगांकमरुक्मवेनेशशुकोवापमार्नगंइन
लं मनिष्ठापरविलसंन्मंदस्मितनवंदिकोमेनात्रस
त्वी ॥ मतैदकंभिकुंभप्रान्नतकवदंभविन्रमपल
तं ॥ मन्मथहत्रुनवतांगुतिम्रुख्यामाधममानपदकम
लं ॥ मणिमयमंजीराद्दकोंवीगुवेपककटकमकुटे
धां ॥ काश्मीरकर्दमनिभाकवपत्तरत्न भिभूतां ॥
कनकवटा ॥ संविंसैवदेवीवसंसंख्येमंत्रेमेनमथ
नेमी ॥ श्वरनांशुस्माविविशाणांविलोकपंनीतिजा
मेनदृशा ॥ स्वनाहिमगीरिंननपांबोइपसंवो
पनमपभूपघ्न ॥ ॥ ॥ ॥

आरभ्यपादपीठास्तस्याः संकल्पारचनतसोपाने स्तंगा
विधिमन्त्रमेतोद्वात्रिंशत्संख्येके प्रनष्टतनः ।। स्तनाप
रिवारभूतांमार्गगणानेनमंदमवतीर्यं निहंतीनिजगु
रोध्यानाबाह्येतरंशनेनावारन्वचटानननिघत्नाव
हलरेलाभुधारपागौरी ।। अभिविश्य स्वयंतीनिजतनु
मत्रचिंत्ययोमभ्जनध्यानात् प्रहेतनरम्नहसमन्त्रवरमेतेम
हवान्गविरात् । संग्राम्नयान्मनोतापन्नपान्यसमरहिम
केलालस्मीः प्रवःसाध्यंमंत्रीशिवनन्नमसंसारविवशं
निमांसूर्तिं नद्दहिविवरस्तनामृतबलतनं शिवोमावार्तो
गावानिमिलितदेहोस्मरयति मुद्रिरूपासौनाभवति
नविरादेववशगः साध्यःशिवानन्मममृनवनीतरूपंनी
तेनिजशिवननावनलक्षरूपे संचिंत्यसाध्यमभ्रनाश
यनासननायनित्यंकरोतिमतिमान्न्नवंस्मायस्वंक
हेनरसमलयोःशंस्वरूपंभवानीविस्मृणांतेनिजतनु
मानदहत्यंतहृद्यांक्रोधध्यानभ्रणायमर्थैःकोपयंती
मप्यागोथ्यांयैर्गौसारवल्तुनिर्विलनिष्ठनेकतामिहं न
नावामसेरप्रहेपांक्रमानेप्रहरावडुतध्यांतंनावलेः
विवलेवितानप्रमतां वरायेमैतोतैःस्ववैधैः प्रविश्या
संत्रमंत्री स्मृतेगोपयानांसमालीप्यप्रयांतास्थितास्यां
निर्णीधमितप्रकृद्दापासपाशांक्रशाविलचापानबेहू

श्रं. न्कराब्जैर्दधानां कुसुंभाभवर्णां स्वरक्तांबरालेपभृत्यांत्रि
१५२ नेत्रां भवानीं स्मराम्याविचिंत्यस्वरूपं भवान्याश्च पाणांञ्ज
146 शाढ्यैव मंत्रं जपेद्वर्णसंख्यानि नाके गिरूपे स्वधारूप
देहीविलीनांगिता॥ विविंत्याहमुक्तं सदृक्षं जपेद्यः श्र
साध्वं वर्णामध्यमत्येलयाह्वाकसमा कथ्यते किं पुनर्म
ध्येनाशं मदेनांबुदिंदं रविप्रसूनस्फुरन्मदनगं मनुमिंद्वति
भं स्मरन् ज्वलन्त्रपनिजांगुलिचर्हतैर्निनहितां विन
नोनवशेषणं॥ अथ मंत्रशोधकः ससाध्यदलेवाप्रण
ममयषट्कोणविवरषट्सुकिं नल्के स्वरसुगलमे
नः शरभिनान् मनोः पत्रेष्वर्णान् विलिखेत्तथावे
नेत्रपत्रान् हन्तेकाद्येवा निखिलस्वरेभ्रुवगन्ते
श्रुमात्रः॥ प्रथमषट्कोणविलिख्य नत्रकोणका
यो भवेन्सीं विलिख्य नमध्ये माध्यनामाहीनविलिख
षट्सुकोणेषु वाग्भवस्मरशाक्तिबीजं नमः इत्युक्तेनो
मत्रः षट्सुर्णौ निभिः मोयममीहांर्णस्वरडमः श्रमा
र्द्धः वाग्भवैकाद्यः स्मरकामबीजं शक्तिः पराबीजं
त्रिनेत्रयमौ ऐं क्लीं नमः इतिपत्रद्वकं भवति पेक्षीमोः
तीं ह्रीं नमः इतिविलिखेत॥ नदहिदेशदले पद्मं वि
लिख्य॥ नकेमारेषु स्वरं हृद्विलिख्य दलेन
पंचवर्णमंत्रस्य वर्णानां॥ प्रतिदलम॥

पंचशः पंचशोविलिख्य प्रवशिष्टानेन्यदकेवविलि
ख्य नदहिः कादिवेर्गैः सवैष्ट नदहिर्ष्वत्र स्रविलिख
न पंनान्तरे स्वपंववान्यातियायायंत्रवरूपयाम्भ्रनव
उष्टवमवलस्वा टष्टुंडवीसं स्राकिलपाशांऊशलसमा
घीणाक्षिमध्ये विलिख्यवकोणामध्येलिखेन्नत्रीष्लूं पं
लौमौसः इनिक्रमान् प्रष्टुपत्रमयममसंत्राणान्म
निसंख्यकान् पत्रेष्वालिख्यनदास्येहतानांत्रिनयक
मान् मारमालामत्रुवाणान् मान्कांचयमपुटेदक
पालिमारवीजंविदिक्वस्म मालिखेत् यंत्रस्वसंवर
मोदंष्टालिख्यकनकादिषु मुनमपिकसंपादेदपानः
पामनेहिनेपनपाम्यपरापेनममभवादिसवनांल
ध्वादघनमांलक्लींत्रैलोक्यमपिरंजयेत् प्रस्यार्थः
प्रथमंपटकोणंविलिख्य तन्मध्ये भवनेशीं विलिख्य
नस्याः पार्श्वद्वये थांऋांइनिपाशांऊशावीनदयाविलि
ख्य पुनः साध्यनामादीन्विलिख्य पुनः षटकोणेष
लौं श्लैं पं क्लीं मोः सः इनिक्रमात् सर्वांकवीजषट्कंवि
लिख्य नद्दहिरष्टदलपद्मंविलिख्य तेषु मंत्रवर्णान्स
मपोविलिख्य आमिपदेयोगश्चयादिपदद्वयस्यापिवी
माजापनेनदद्विहितत्रयंविलिख्य प्रणमेहनेकाममा
लामंत्रैर्वरूपमानेनवेष्टयेत् क्लीपदंनेन्यवर्णामंत्रे

१३४
८४

प्र.स. वेद्यमातौ विद्वेषेत् स्तनौ येहेतमातकावतौ विद्वेषेत
१४७ नदहिमनरभ्रुविलिख्य तदिक्क भवेत्तपीविदिक्क
147 कामबीजं च विलिखेद्दति। प्रयोगान्तरं। विलेः प्रथ
स्तम्भने नागपुष्पेन यावन्नरुस्तलेः केवैवीहोमं कु
र्यात्स्य पुष्पकेसरस्य लक्षैक कांस्ये लोकसंवेजनाय
इमलं वैनरु नागपुष्पं वाहृत्पुकेविशापलत्रिमधुर
सिक्तैरेतैः प्रातः कालेसहस्रं जुहुयात् उक्तफलंभव
ति। प्रयोगान्तरं। मौनं कुमेरु लगतामयवेक्तवापप
पां कृपावृषाना स्वलपाति पद्मा स्थिता कहदवमालि
ले प्रविविन्नमौरी मध्याश्रिय कुयप्रामेमनवेजनाय
प्रयोगान्तरं समाप्य सायंतनकर्ममद्रीमनो मवेवांश
विविन्नगौरी॥ प्रत्युद्यमुविहाय्ध्येशतेषनाप्यानंवेस
स्पैमनवं जनाय अस्याः सायंतनमानध्यानेकृत्वा प्र
स्यद्यविमवा श्रुहोधं जानेति न्यपोमेवेत॥ मौनी प्याव
नस्मा इक फलंभवति। प्रयोगान्तरं उपयाकाशपोका
नवपविविलिमेत्यप्रमस्याविनवोहो सिः पापोदक वापो
कृपाकृत मताविमतीमिं दुचूडं गौरीं गौ नगतागावर
दविवनं चिंतयन्तेत्रमेनं मध्याह्नेस्य मस्योस्तविप्र
लपणमेलोकसंवेजनाय प्रयोगान्तरं पंक्तौ मोः स्तौम्र
मः। इतिप्रउदगैमन्त्र श्रुममेदप्याहेसाध्यनामसंयोन

पेत् अनेन मंत्रेण प्रयोग उच्यते पुष्यर्क्षे हस्तसंस्थे तेन
हत्वा शावकेभ्यस्सां संपात दण्डेष्वेवर्तिं कृत्वा च तेन
संसिक्य पात्राल्य दीपिकायां देवीं संस्मृत्य यंत्रमेणमेणा
नेन चैत्र लिखितो हरिद्रयास्मिन् मर्शी संपाद्य अस्मि
न्याद्वेनाव विलिख्य जपेत् महत्तमशोधं त्रैलोक्यमो
हिनीशात ३ ॥ यीरेषा पुष्पीकरणं प्रोक्ता ॥ अथ मर्ष पुष्यःत
दैत्रे श्रेष्ठातनरमहर्हसंसत्य हृतेन अनलं संपातं च एकस्मिन्
पावाव केसमपात्र पुनर्दर्शपुष्पपिष्टातनवर्तिं त्वेतपा
प नांवर्तिमने नसंपाता न्यनसंसिक्य अनेन घउंदतोमे
त्रेण मोवर्तिं संनेण पुनर्दीपत्सयं व वामर्तिसंस्मृत्य त
स्मिन्दीये खनपा वस्याय बीसंपाप पुनरेकस्मिन् ततन
चैटस्तिद्रा नलेन प्रवार्तिं यंत्रं विलिख्य तास्मिन्नष्टे
मंपीवि निलिख्य अनेन घउतपीमं त्रेण श्रेष्ठान्तरमहं
सेतनस्य प्राननस्वाने त्रयोविलेपयेत् तस्मात्त्रैलोक्यव
शंचमोहं करं च भवेत् । अथ यंत्र उच्यते अथ कथया
मि समासात् यंत्रं त्रैलोक्यमोहिनी यंत्रं अष्टपलाशपत्रं
विलिख्य नक्षत्रिकां नरपालिं तस्या मध्ये नीवं साध्या
ख्यो कर्मपीत मधिकुर्यात् दलेपार्श्वेद्वे शक्तिं पतिनस्थे
वाणां संत्रेणा भ्रातान्यायतमत्र नाथ्यावेष्टणा दलाग्नि
नो शक्तिं संवेष्टवायमं त्रेषनभिरपरैः क्रमेणाविशदम
तिः प्राणेन्यापशुरलज्जमानो जनवीनमभिवेष्टयंत्रांनरा
यसन्मान

प्रं.सं.
१४८

148

रमालामंत्र मूलमंत्रैस्स ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्पें नैवीत्ति संवेष्टवा
हूं पत्रस्य पुनर्धां परमात्मम ने गायत्रीमंत्रपंचयोः म
लिपिं विलिखेद्यथावकाशं हंसेपदे ह्वर्णाल्लेखित्वा
शोभननेव मड्नेंशश्रमिदं वाञ्छितार्थदं स्मरणं अस्याधः
श्रूघममष्टपत्रपद्मविलिख्य नक्षकर्णिकामध्ये भुवनेशी
विलिख्य नत्मध्ये साध्यनामादीन विलिख्य नत्रणांकि परि
नेश्वनिपश्चात्ते द्वितीया नत्रकर्णिकायां विलिखिनस्य
सर्वस्पपविनः पंचबाणमंत्रैर्वेष्टमालोः संवेष्ट नत्रैव नहहं:
श्रीगाश्रनिश्चंमं वेगायिनेवेष्ट पुनः आग्नादिदिग्दलेषुभं
वनशीविलिख्य नोबाणमंत्रवनहदेयनसंवेष्ट पुनराग्रेया
द्विहलेषु कामबीजे विलिख्य पंचबाणमंत्रेणनवेष्टय पुन
लहाणायं वकं पंत्रमध्ये विलिख्य पुनर्लस्याष्टदलम्पवह्निः
क्लीं नमः कामदेवायेत्यादिकामसमाला मंत्रैर्वेष्टय मालोम्र
नहहिं कामबीजेन वपनहहिं ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्पें नैमिभिम्र
पंचप्तनेषु संवेष्ट पुनः हंसः स्त्र जपामोहमिति परमात्मम
नें मंत्रगा जाप विद्महे इत्यादि मंत्रगायत्रीं पंचरागजापे इत्यादिपेत्र
गायत्रीं च यथावकाशं विलिखेदिति । अथ यंत्रोनेषमचोने
तिस्सिमिम्निस्तभिविंडुभिरूर्ध्वाधः मेषुलक्षकारालसंवेष्ट
रेखयोर्ध्वविं इक्लेवानदंनवानीना पनवंबानंतमितिकपि
मंतेनं गत्रपदे शेन अथमधः चकारं विलिख्यनमविंडेव
यायकाराकारे खपाः पविवायम्लाबुनाहशांविंडुत्रयं

यथाभवति तथाविलिख्य तद्देवाग्रेणायतिः तं वेष्ट
न देवविंशाख्यं विलिख्य तदग्रमेतः प्रवेशयेदिति अथ
दशाष्टव्यसं तालिख्यते महादेवीहृदंम्भपाम्रु मन्त्रो
विलदपि नाम महामहा लक्ष्मीशान माबलनायाम लि
कौ। अस्यार्थः अस्य दशाविधप्रष्ठस्य योजनार्थं परि
माणमुच्यते एकं वृत्तं दिन यतं त्रयोदशं दवसमम चर
शं फणा रविदिद्दि समगाविद्दिना अथमर्थः मरफोत्र
कहंडे देविमक्कूरव्य इत्यादिप्रमाणा कक्रमेणांपद्म
नामित्यादि मंत्रैरेकवैकैकं संयोजयेत् अथवा गंध
बाता मित्यादि कव्यां सर्वं संयोजयेदिति। सर्वत्रकल
शपत्रपेषवामैत्रपुसंग्यान् कल्पनरोकलन्यासोप
त्रयोस्यनावपालिख्यमे अथमंगलार्दाप निवेदनादी
न् कृत्वा दस्रैसहदैपनाभ्यावमूलमंत्रेणावहदयादा
वभ्यन्तर्पर्यन्तेस्थमेन एवं मंत्रोदयं कृत्वाः पुनः नवबार
भुवनेश्वरीहृत्यादेवकं कृत्वात दिग्रणाहृत्याष्टवकं
कृत्वा द्वाविंशत्ह्रां भुवनेश्वरीमष्टवेकेणा मूलमंत्रेक्त्रिवा
रेणकं मकप्राणायाममवकृत्वा पुनः हृन्मवलेदक्षिणना
सिकाध्यानमार्गेण तेनस्वीकारपूर्वकं मूलमंत्रेणादेव
तायथ पुनः पीठस्यासं स्थाप्य समदशपटलेवरमाणपुकारेउपा
न् तत्रनवशक्तिः प्रागर्भैवसपवराविधानोक्तप्रकारेणाउपा
ने

पु.स.
१५८

पुनः हृदये स्मावास्याग्राणशक्तिंहोवकृत्वा पुनर्मूलमंत्रे
लक्षिवांक्रमकंकृत्वा नेजस्मोकार सर्वकेसुगैः करन्या
संकृत्वा पुनः पंचवाणैस्रकरंन्यासं कुर्यात् द्रां द्राविणवा
णायनमः ह्रीं क्षोभणबाणायनमः क्लीं वशीकरणबाणायनमः
ल्लें आकर्षणबाणायनमः सः संमोहनबाणायनमः इतिपं
चबाणायनमः मूलेनव्याप्य ह्रीं हृल्लेखायैनमः ह्रीं गगना
यैनमः ह्रैं रक्तायैनमः ह्रैं करालिकायैनमः ह्रौं महोच्छुष्मा
यैनमः एतानि पंचवनवानिशिरोवदनहृदयगुह्यपादेषुन्य
सेत् पुनः श्रीहृमातृकान्यासः पुनर्भुवनेश्वरीपुटितमा
हृकान्यासः पुनः कामवीजपुटितमातृकान्यासः पुनर्भुव
नेश्वरीपुटितमूलमंत्रवर्णन्यासः तत्रस्थानेशीर्षालिकपु
निविलोचनघ्राणगंडद्वंदेनोष्ठपाणिपादसंधिपृष्ठसाग्रकेषु
आधारपार्श्वहृदयस्तनकदंबांसशीर्षेषुविन्यसन्मंत्र
वर्णन्वर्णान् इतिमूलवर्णन्यासः शीर्षदक्षवामलाममेत
नाभ्यम्बपार्श्वके पुंसनालाशिरोवक्त्रहृदयहृत्परानिव
एवं द्वादशधाविभज्यपदन्यासः पुनः हंवाणायनमः ल्यामा
यैनमः इतिनेत्रदृष्टेचापद्वयेणाउपरिभागेचापमंत्रेणाग्रंथ
स्यामृतामंत्रेणावामेनेन पुनः पंचवाणमंत्रेणा
नेत्रपुवाणांसिभुजमेन पुनर्मध्यभागेत्रमात् श्रागृहीन
वाणन्यासेन पुनः शिरोवदिकवनेत्रमध्येवद्वादिवपंच
पुनः हृल्लहृदय

पंचसंधिषु पुनः पादद्वये चतुर्थैव पुनः मूर्धास्यहृदयगुह्य
पादेषु च पंचबाणान्न्यसेत पुनर्मंत्री षट्कोणांस विंन्यसेत
न्मध्ये कोणि कार्या ह्रीं क्लीं इति न्यस्य कोणेषु षट्सु वाग्भ
वं विन्यस्य हूंमिति संधिषु ब्लूमिति कोणाग्रेषु विन्यस्य पु
नः ह्रीं कामदेवाय नमः क्लीं मन्मथाय नमः ऐं कंदर्पाय न
मः ब्लूं मकरध्वजाय नमः स्त्रीं मनोभवाय नमः इति पं
च मनोभवमंत्रै नेत्रबाणान्यादि वक्ष्यमाणस्थानेषु
दशधा न्यस्त्वा पुनः नेत्रबाणान्स्वेष्टिन्यादिस्थानेषेव
पंचबाणान्न्यसेत नेत्रबाणान्स्वेषु पाणिपादयोः मा
गेषु संधिषु शिरो मूलाधारे लिंगनाभ्युदरहृत्पार्श्वां
गल्लेन कंठांसं निकवक्त्रगंडस्मनासाग्राक्षिकला
लिके श्वेतानि न्यसेन्क्रमेण दशधा बाणान् नेत्रबा
णान् द्रां द्राविणीत्याद्युक्तः पंचबाणमंत्रः एवं दश
कृत्वा पंचबाणान्न्यसेत अत्रैकैकाद्यं तेषां न्यासस्य
एकैकेन मंत्रेण चमध्ये व्यापकं कुर्यात मदनस्य व्यापकमं
त्रः कथ्यते प्रथमं कामबीजं पुनः कामगायत्री पुनः
काममालामंत्रं पुनस्त्र्यक्षरी पुनः नित्याक्लिन्ना पु
नः श्रीबीजं पुनर्भुवनेशी पुनर्वाग्भवं पुनः ह्रीं कामदे
वाय इत्यादिका पंचमनोभवाः पुनर्मूलमंत्रः एतैर्दशभिर्मध्ये
व्यापयेत कामदेवाय विद्महे पुष्पबाणाय धीमहि तन्नोऽनंगः प्र
चोदयात् इति कामगायत्री

क्लींनमः कामदेवायसर्वजनप्रियायसर्वजनसंमोहनाय
ज्वलज्वलप्रज्वलसर्वजनस्यहृदयंममवशंकुरुकुरुस्वा
हा इति काममालामंत्रः श्रोंह्रींक्लींपरिहपरमेश्वरिस्वाहा इम
स्वाहा ह्रींनित्यक्लिन्नेमदद्रवेस्वाहा इतिनित्यक्लिन्नाउ
नः कामबाणापेक्षधनुषेनमः ज्योज्यायैनमः इतिवामनेत्रे
उपतिभागेवायमेत्रैगाबाणायरूपेणान्यस्त्वा प्रथमबाणमंत्र
द्रैगानुगणद्रूपणावन्यसेत पुनः द्रांद्राविलेपमकरध्वजाय
द्राविणिबाणाय पमोन्यलेहं क्लींहूंफट्स्वाहा श्रीशोभिणि
मवावध्ननाय शोभिणिबाणायविलोयलं हं क्लींहूंफट्
स्वाहा क्लींवशीकरिणिमकरध्वजायवशीकरणिबाण
य नं ह्रूमले हं क्लींहूंफट्स्वाहा लंआकर्षणिमकरध्वजाय
आकर्षणिबाणायरक्तोन्यलं हं क्लींहूंफट्स्वाहा सःसंमोहि
लेप मकरध्वजायसंमोहनबाणायनीलोन्यलं हं क्लींहूंक
हूंस्वाहा इतिवामनेत्रे सर्वन्यसनन्तु ऐंकर्षभगवेनास्यनाः
कमेणापंचबाणान्यसेत्वा पुनः पुष्पमालाकोन्यासकृत्वा
मलमंत्रमांगन्यस्यादीन्कृत्वा ध्यानं पंचस्थपंचबाणा
नविधिः पुष्पबाणपंचबाणान्यासप्रसंगात् पंचबाणा
वाप्य न्यासविधानमुच्यते द्रांद्राविणिबाणाय नमः
भागबाणाय नमः क्लींवशीकरणबाणाय नमः ह्रींशो
णबाणाय नमः सःसंमोहनबाणाय नमः लंआकर्ष
इति पंचबाणमंत्राः

येनेखशरीरेन्यसन अस्तस्थानमुच्यते नेत्रघ्राणश्रवे
णपाणिपादयोः सार्द्धभुजंसपिंडयोर्मूलाधारमलिंग
नाभ्युदरहृत्पार्श्वपृष्ठांसगलनेत्रकंठांसत्रिकवक्त्रांगुलस
नाघ्राणश्रुतिकर्णपालिकेवेनाविन्यसन्क्रमेणपादप
र्यावरणानजगन्मोहनात् येनेगुरूपानेधुपंचभिर्वाणैर्मं
त्रैर्देशाहत्यान्यमेदितिभिप्रायः यथाकाममंत्रजपेत्॥
अथवशीकरणादिमंत्रसंगात प्रसंगमनोनयननिरस्कर
णीमंत्रविधानमपिकल्पान्तरोक्तं योग्यतावशाल्लिख्य
ते प्रजापतिर्ऋषिः महाबृहस्पतिश्छंदः तिरस्करणीदेव
ता ध्याने नीलेनांगमाध्युहत्यविराजमाना नीलांशु
काभरणमाल्यविलेपनाढ्या निद्रापटेनभुवनानि
तिरोदधाना खड्गंवधाभगवतीपरिमातमानः ऐंह्रीं
नमोभगवतिमहामायेममसर्वपशुजनमनश्चक्षु
स्तिरस्करणं कुरु कुरु हूंफट् स्वाहा अनेनमंत्रजपेनचा
गादिनानेत्रतिरस्करणंभवति अथवागीश्वरीविधानमु
च्यते कण्वऋषिः विराट्छंदः वागीश्वरीदेवता ऐंबीजं
स्वाहाशक्तिः मातृकावदंगानि मंत्रस्यपदैः पंचभिःसम
स्तैश्चवाकृपांदंगानि ध्यानं अमलकमलसंस्थालेख
नीपुस्तकोद्यत्करयुगलसरोजाकुंदमंदारगौरा एनश
प्याधवाद्येल्लासिकाहीवकृद्भा भवतुभवभयानांभंगिनी
भारतीवः वदवदवाग्वादिनीस्वाहा इतिमंत्रः कःश्लोव

प्र॰ म वदनाम्नामावदनांकुशदेशु विन्यसेद्दशानि श्रेष्ठ
१५१ रितिसीवमीप्रदेशाः विद्याप्रधानोयं मंत्रः सुदल
151 हृनजपेत् शतसहस्राणि सितैः कमलैः पद्मैः सितैः
र्वाश्वत्तेषु वस्त्रेण होमः प्रथमजा एकपंचाशद्
दरश्रुतेकपंचाशद्दलमध्यपमेविचिंत्य तास्मिन्नव
शक्तिभिर्यजेत् मेधायै प्रज्ञायै विद्यायै धियै धृत्यै
स्मृत्यै बुध्यै विद्येश्वर्यै इतिपीठंसमभ्य तस्मिन्वागी
श्वरींसमावाह्यसमर्चयेत् मेधायै प्रज्ञायै विद्यां श्री
गैः प्रथमावृतिः योगायै सत्यायै विमलायै ज्ञानायै बुध्यै
स्मृत्यै मेधायै प्रज्ञायै॰ इतिद्वितीयावृतिः मातृभिस्तृ
तीयावृतिः लोकपालैश्चतुर्थी प्रथमप्रयोगः त्यामा
वितंनिशातधीः प्रजपेत्सहस्रमन्त्रं ब्रह्मदिवसं प्रपिवे
तपावः तन्मंत्रिताः पुनरपलत्पवमावा सिद्धिर्भवेद
भिमन्त्रापविवस्त्रेण प्रथमस्थः श्वेतरम्यामोक्षकामे
तान्यप्रातः सहस्रंसंख्यमंत्रंनित्यशोजपेत् नैपेव
नलंचानेन मंत्रेणामरुस्रवानित्यशोजपेत् नैपेव
एवं क्रमेणन्मासाद्दाविमसिद्धिर्भवेत् प्रयोगांतरं हृदयह
यमास्थितेनाथनोयेरविबिंबे प्रतिपद्यवाग्पीमां जपन्
त्रिसहस्रसंख्यसर्वोक्तकविताम्इले नाभवेत्स्थूत्वा अ
स्यार्थः हृदयप्रमोगानलेस्थितारविमंडलेसरस्वतीं ध्या
त्वा त्रिसहस्रं नित्यशो जपेत् एवंक्रमेणमंडला कविर्भव
ति

प्रयोगांतरं पलाशबिल्वप्रसवैस्तयोश्च समिद्भिः स्वादु
घृतैश्च होमः कवित्वसौभाग्यकरः समहद्दिलस्नीप्र
दारं जनेक्षु विराय प्रथमार्थः पलाशबिल्वयोः प्रसव
रेषोरेव समिद्भिश्च त्रिमधुरसोक्तितैः संख्यानेकसह
समितिस्याधात सहस्रंजुहुयात कविवादिफलंभव
ति प्रयोगांतरं चतुरंगुलजैः समित्सहस्रैर्नरे जुहुयाद्यो
मधुत्रयावसिक्तैः स चाजः समवाप्यधीविलासानवि
रात्काव्यकृतामवरुद्योगः चतुरंगुलकोद्भवे प्रथमार्थः
चतुरंगुलप्रयोग्यस्तत्समिद्भिस्मधुरत्रयसिक्तैः सह
स्रं जुहुयात कविसम्राट्संपन्नभवति वागीश्वरीयंत्रांत
रं प्रवक्ष्ये कण्वऋषिः विराट्छंदः वागीश्वरीदेवता
ऐं बीजं ह्रीं शक्तिः ऐं दत्त ऐं शिवः इत्यादयगानि ऐं आक
न ऐं इंत्रीवः ॥ इत्यादयगानि ध्यानं हंसारूढा हसितवर
रहारेंदुकुंदावदाता वाणीमंदास्मितश्च नश्रुवीमौ
लिबद्धेंदुरेखा विद्यावीणामृतमयघटाक्षस्रगादीप्तह
स्ता शुभ्राब्जरूपा भवदभिमतप्राप्तये भारतीस्यात् ऐं ह्रीं
ऐं सरस्वत्यै नमः ह्रीं ऐं ह्रीं इति मंत्रः विधाप्रधानोऽयं मंत्रः
सकलभुवनाये ध्रुवमप्येन वंद तथ्यंवं प्रणाणाविन्न
स्य मंत्राणां ॥ द्वादशलक्षंजपेत्स्वयुवर्णाणि प्रथम
ऐं हलासमौ वाभवस्य पार्श्वयोः संकृतापि प्रकृतापि ॥ ३

प्र से त्रिसमर्चयेत पत्रदेवपीठम् प्राग्निमीटेममावात्य ओं:
१५२ प्रथमाहुतिः प्रज्ञायै मेधायै धृत्यै लक्ष्म्यै सरस्वत्यै वागी
श्रद्धायै समस्त्यै स्वस्त्यै ।१ इति द्वितीयाहुतिः मातृभिस्तृती
या इंद्रादिभिश्चतुर्थी एवं संदत्वा स्तितसर्वसितेनेयनाम
तुष्ट्यैच पक तुष्ट्यै स्वप्रेत्य केवलः सहस्रमे(खे)न जुहुयात्
श्रपश्रम्बराहोमः नागश्रुध्यनागश्रुःतिमात्रकावि
मदेन प्रभजन्मं त्वहृदयं वमे चितमः प्रनपदेनोल्लातिप्र
थिदिनशोवादेश्रुन्त्रप्रदापत्रुपः शमलकमलानिवा
त्सिनीमनसावैमल्पदायिमनोनेंदरगात्रिलपीतेन
वचरणांभोरुहद्वमामिसदा । अवलामसमावउंगं
कमलाविभ्रवतिभदिनाजगतीयामात्वमेववावामी
श्रविसर्वात्मनाप्रसीदमम २ त्वच्चरणांवुरुहयोः प्रणा
महीनः पुनर्हिनातिवपि भूयादनेलमकल्लरकोभव
मिदे विसर्वज्ञः १ मूलाधारमावोद्धनविसतेनतिभप्रभा
प्रभावतया विसनलिपिवानाहितमुत्विकरवणादि
केप्रसीदमम ४ वर्णातनोमस्तवर्णानियतनमनिर्वर्णि
नेपियोगीद्रैः निर्णीतिकरणादेववर्णायितेदेहिदेवि
सामर्थ्यं ५ समरामरमौलिवराज्मणिप्रभादीपितां
त्रिनलिनयुगे सकलागमस्वरूपसर्वेष्वमतिर्थिविधेहि ६०
मम ६ पुलकजनपवदिरलेवरदामपवित्रचारुवादलेनके
भिनामत्वेवागीश्वरीप्रेपयाभ्रममैवनः ।७।।
गं

सौम्यं वपरिधाने स्रक्कामणिभूषणे मृदावसे स्मितवं
दिकाविकासिन मृदुवैडविकेन प्रसीद मम ८ विद्यारूपे
विद्यमाशिवि घोरदिनेन तान्मविदा ग दैस्मपद नानेग
वै नि भिस्तुने प्रसीद मम ९ त्रिभुवी त्रयीस्वरूपत्रि
गुणवित्रिदशाभिवंदितांघ्रियुगे त्रितत्त्वविलासिन वके
त्रिमूर्तिमूलात्मिके प्रसीद मम १० वेदात्मिके निःकल
सोति वर्णाकवर्णाकल्पशिक्षाभिः सच्छंदोभिः सेतनरु
सषडंगोदिय प्रसीद मम ११ त्वक्षरणमरसिजं स्थितमदं
न विविधानलिप्यते दोषः भगवति भक्तिमनस्यापि व
रमापवमेस्व विप्रसीद मम १२ वेधात्मिके बुधानां हृद्या
बुजचारुरंगनटनपरे भगवति भवमंगाकरीभक्तिमद्रा
ध्येदे प्रसीद मम १३ वागीशीस्तवमिति योजपत्यर्चनार
वनहानिषु समनेपेत सकविमलवितहृनिर्दहावदिनि
यस्य हृदयमति पदं ॥ इति गीर्वाणेन्द्रविरचिते प्रपंचसारसं
ग्रहे अष्टमपटलः ॥ शृणु सर्वज्ञानी मंत्र प्रसंगान् सारस
न प्रदं यद्वाग्वदनश्चायं त्रमंत्रसारोक्तमपि लिख्यते प्रा
लिख्य कर्णिकामध्ये तन्मध्ये कोणेषु षट्स्वपि प्रवलोम
विलोमं च वालायै त्रिभुवाहुल प्रदाणिनिजरसवाप
दाद्येमाणं होविलिख्य च वत्तार्यस्वामम पर्यां हृद्यामान
कयानिव श्रोवक्ष्यामि मंबीजं आलिखेत्पुराहिषु रे

प्र.सं

१५३

153

कं पंचकस्य वादेव्याः पंचरूपोदि निर्मिते पद्मे संलिख्य
चावास्य वाचं संप्रस्य भक्तितः अरचकादि षुसंयोज्यथा
रयय: शुभेदिने कवीतेनाकिं कोणावचकवती भवेद्
मौ वचापि शालिसितेन दृष्टपद्योस्य वै शुभात शुभगि
लोलकसौलनिभा निर्याति भारति इति शुभस्याद्यः प्रप
मेबहकोणाग्विलिख्य नमध्ये प्राणं विलिख्य नमध्यमा
ध्यनामारि पुंत्रयायान विलिखेत पुनः षट्कोणेषु
क्लींसौः सौः क्लींऐं इति पनानवालामेत्रानवानक्रमेणाद्वे
लिखेत पुनः षट्दले पद्मं विलिख्य तेषु दलेषु पदाव
ध्यविवेनानानीति पूर्वं दले विलिखेत गतीदेवानानि
घमादमेहा इत्यागेन ध्येवनस्व कृनेउद्दपपालि इति ददि
तेक्लांसिद्ध्याः परमेन्न गामा इति नेऋस्य देवीवाचमन
नयं नदेवाः इतिवाश्चिम तेविश्वरूपाः पपावीवादेति इ
त्विद्यो मानेमं टेश्रम जेउहाना इति सौम्ये त्रवोग स्मा ३
पत्रशुनेन इतिरेशानदले विलिखेत पुनस्त्रिदिक्ष नेव
पं विलिख्य श्रद्धमेष्ठने चवाविवाकृपति मिनापहालिता
तिविरं श्रीरत्नाकेयमनोपिताः गुहाश्रीणानिदिनानोपाति
नगे पंचावा मत्रध्यावदेति इत्यनयात्र्यबावेष्टपेन पुनः द्वि
नीयेच्चुने समर्पयेत्रमेति बापमानाष्टहलिमापुनमर्द
गिरदना शुभ्रसर्पस्याः इति नावनानाव शुवोदेवप्रमतमनेप्पी

ममपरीरमभवन्तृयमेभ्योपिप्रवृः पांचजन्यात्मकं हिम
मापवृणा १ नवमाञ्जर्द्दयानाथा मेपलालिजमदत्तेपा
दःॐ श्रत्याभ्योञ्जरभ्योवेष्टयेत् पुनरस्तनीयेहतेमात्क
पावेष्टयेत् पुनः तद्वहिश्चतुरस्त्रंविलिख्य तत्कोणेषु
ऐमितिवाग्भवंविलिखेत् एवंस्वर्णादिपट्टेवावचामि
श्रितनवनीतेनवाविलिख्यभक्षयेद्यः तस्यवाक्पटुत्वादि
फलंभवति ॥ अथसारस्वतयंत्रप्रमाणात मंत्रसारोक्त
षट्छद्दसामरवेयंत्रमपिसारस्वत यदेवनलिख्येत् ष
ट्कोणकर्णिकामध्ये तावंकोणेषु वाग्भवं षट्छद्दसा
रवेवर्णान पत्रेष्वष्टसुपवशः अष्टमेषट्छवीरंमे
योदेवानामरवाधिव प्रावेहिलिप्याक्षर कोणेषुयथ
याक्रम वालावीजत्रयंमायावीजं चापिसमालिखेत्
षट्छद्दसामरवेयंत्रंपट्टेस्वर्णादि निर्मिते शुभेदिनेसमा
लिख्यधारयेद्यायथाविधिमेधावी दीर्घजीवीचनीरो
गश्चत्रिवत्सरः बहुश्रुतः शास्त्रकंतथ्रुतावेदागमान्व
पित् नविस्मरति मर्त्योसौ सर्वज्ञोभवति एवं भूर्जाद्य
ष्टपमंषट्कोणंविलिख्य तन्मध्येमायानाम्नादीनवि
लिखेत् पुनः षट्कोणेषु ऐमितिवाग्भवंविलिखे
न पुनरष्टपत्रेषु षट्छद्दसामष्टमोविश्वरूपः छंदोभ्या
ध्यरतानामवभव समेंहोमेपपास्थोणनद्मरतस्पदेव

श्र.त. पादुरणोभूयासं इत्यस्याऽक्षरोवर्णान् पंचपः पंचपेणावे
१८४ त्लिखेत अष्टमेपत्रे श्रवणाख्यातं विलिखेत पुनस्त
दद्विहृतत्रयविलिख्य हविर्हुते शरीरंमे विचर्षणं
जिह्वामेमधुमत्तमा कर्णाभ्यांभूरिविश्रुवं ब्रह्मणः को
शोसिमेधयापिहितः श्रुतंमेगोपाया इत्यस्य नवाऽक्षरा
वेदपेत् पुनर्द्वितीयेहुते योदेवानांप्रथममस्त्रवावे
इदपेत् पुनस्तृतीयेहुते मात्रकयाच वेदपेत पुनस्तद
दिस्मन्स्त्वविलिख्य नकोतोष्ट पंक्तोमोः ह्रींमिति
नावर्णान् क्रमेणविलिखेत एवंविलिखेत एतेन
फलंभवति ॥ अथवागीश्वरीमंत्रप्रसंगात मंत्रदेवी
नापुकाणिकोक्त प्रकारेण वागीश्वरीमंत्रोतालिख्य
ने त्रिविक्रमऋषिः गायत्रीछंदः रुद्रवागीश्वरीदेवता
वीवीजं स्वाहाशक्तिः मांसवेत्तहृत सोमुमन्ननेतोमा
लिनिस्पर स्मिपिवः मंवेदवेहितिअनादिवीपणीवाम
वह्निलोव नयपाय स्वनंत्रकवचं सोनित्यमन्त्रमनानि
मरि मेत्रिनृपिणिनेवं मः अनंतशक्तिः श्रीपवृइंफट्वा
अपनामायमरस्वाहनायअमंध्याने अभ्यांमंनीलोंगा
होमिंविभनीफलपुवस्त्वकैवरामयेसवंभधांरुद्रवागी
स्तुतिं भजेत श्रींवांश्रीह्रींश्रूं स्वोवाहा इतिमंत्रः प्रजादिकं
रणाहरीणांवीश्वरीवेन अथवागीश्वरीमंत्रोतंर ॥

काश्यपऋषिः गायत्रीछंदः विश्ववागीश्वरीदेवता
स्फेंबीजं श्रींशक्तिः बीजेनैव षडंगानि ध्यानं । हेमाभां
बिभ्रतीं दोर्भिः फलपुस्तककुंभकान् अभयं सर्वभूषा
ढ्यां विश्ववागीश्वरीं भजेत् ॐ श्रीं स्फें ह्रीं नमः इति मंत्रः
वागीश्वरीमंत्रांतरं कण्वऋषिः विराट्छंदः भगवा
न्सरस्वतीदेवता वागीतिबीजं ग्लुः इतिशक्तिः पैं वावस
ने हृत् अस्मन्शिरः स्वा शिखा ग्लुः कवचं पैं वाच
स्पेन अस्तनेत्रं स्वः अस्त्रं ध्यानं आसीना कमलाक
रे जपवटीं पद्मद्वयं पुस्तकं बिभ्राणा कमलंडकाग्र
मेकेंदानुलेंडऊंदप्रभा फालोल्लोलितलोचनाऊवम
ल्कोनामवस्तये मयाह्वागधिदेवता मगीगणेव मेय
नानालिंगा पैं वा वस्पतेनुमत प्रवः ग्लुः इतिमंत्रं अथा
हरन्यासः शेलव भान्तु वामके नवंधेवाविन्यमेन सृजा
दिकंदशारवेवागीश्वरीवत् गोमूत्रपाविनांत्रेमकाय
वरणलवजयेत ॥ अंकोलसर्पिशाम्बुमकरवकुवमपल
होमः ॥ अथ चिंतामणिसरस्वतीमंत्रः ॥ काण्वऋषिः वि
राट्छंदः ॐ ह्रैं ह्रों ह्रूं ॐ हृत् ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ॐ पीठं इत्या
दंगानि ध्यानं ॥ हेमाकृष्णहस्तदमितदर्वेडुकेदावदा
नावाणीमदाक्षिनत्रपनमुक्तालीमौलिवद्धेंदुरेखा विद्या
वीणामतमयघटाक्षस्रगादीप्तिहस्ता शुभ्रा अस्याभव

प्र.स. दभिमतस्याग्रेये भावनीयात् ॐ ऐं ह्रीं ह्सौ ह्रीं ग्रं सरस्वत्यै
१५५ नमः इति मंत्रः अथ यावदन्यासः मूर्ध भ्रूमध्य श्रोत्रनय
155 नवासास्यहृदयवदनगुह्यपादेष्वथ कादशावर्णान्न्यसे
त् अथ गुरूक्तवर्णादेवीपीठे समावाह्य समर्चयेत् तत्रदे
व्याः पार्श्वयोः ऐं संस्कृताय नमः ऐं प्राकृतायै नमः इ
ति श्रेः अथ व्याहृतिः ॐ ऐं प्रज्ञायै ॐ ऐं मेधायै ॐ ऐं
स्मृत्यै ॐ ऐं स्मृत्यै ॐ ऐं शान्त्यै ॐ ऐं वागीश्वर्यै ॐ ऐं सरस्व
त्यै ॐ ऐं स्वस्त्यै इति द्वितीयाहुतिः मातृभिस्तृतीया
इंद्रादिभिश्चतुर्थी वज्रादिभिः पंचमी एवं संपूज्य द्वादश
लक्षं जपेत् सितसर्षपैस्त्रिमधुराक्तैः द्वादशसहस्र
प्रसंख्यया होमः ॥ अथ वाग्वादिनीमंत्रान्तरं कण्वऋषिः
अनुष्टुप्छंदः वीणासरस्वती देवता ऐं बीजं ह्रीं शक्तिः
विद्यार्थे विनियोगः ऐं ह्रां हृत् ऐं ह्रीं शिरः इत्यंगानि
ध्यानं शरत्कें सरस्वती चिंतामणि वनहस्ता ध्याये ॐ ह्रीं
ग्लौं सरस्वत्यै नमः ह्रीं ॐ इति मंत्रः अथ यावदन्यासः ब्रह्मरं
ध्रे भ्रुवोर्मध्ये नेत्रयोर्नासिकयोरास्ये लिंगे गले च वक्षसम
मस्ते न्यस्य ध्यायेत् पंकजपीनं एवं न्यस्त्वा द्वादशलक्षं जपेत् त्रिम
धुरसिक्तैः सितसर्षपैर्द्विशतोत्तरसहस्रं प्रसंख्यया होमः
प्रथम सरस्वतीमंत्रप्रसंगात् सरस्वतीमंत्रांतरं ब्रह्माऋषिः
गती छंदः वागेश्वरी देवता ऐं बीजं स्वाहा शक्तिः विद्यार्थे ॥

ऐंस्त्र नमः शिव भगवति शिवा वद वद कवयं वाग्दे
वी नेत्र स्वाहा श्रुत्स ध्याने शुद्धं विच्छविलेपमाल्यवस
नां पीनां शुवि डोज्वलां व्याख्या मत्तगुणांरूपांच्छक
लं शां विद्यां वहस्ता श्रुमैः विश्राणां कमलासनां ऊर्ध्वनं
वां देवतां लक्ष्मिनां वंदे वाग्विभव प्रदां त्रिनयनां सौ
भाग्यसंपत्करी ॥ ॐ नमो भगवति वद वद वाग्देवि स्वाहा
इति मंत्रः लक्षजपः प्राज्यलिके स्तिलैर्दशांशं प्रशस्य
स्या होमः इत्यावरवसूना प्रथप्रयोगः पिबेन्नंत्रि
नेतोयं प्रातः काले दिने दिने विद्वान्वत्सवनो मत्री भवेन्मा
न विचारणा प्रयोगान्तरं अभिषिंचेज्जलैर्जप्तैः सत्मा ते
स्नानकर्मणि नवघतां जलैः शुद्धे इति सप्ताम वाम्यप्या
ते प्रयोगान्तरं भुज्यगंधादिकं सर्वं तज्जसंपार्यपत्कृधीः
सभायां राजिनेम हिवां देवविजये भवेत् अथ मंत्रेद्व
ता प्रकाशिकोक्त सरस्वती मंत्रप्रसंगात् मंत्रदेवता प्र
काशिकोक्तन ऊं ली सरस्वती मंत्रोपि लिख्यते विश्वा
मित्र ऋषिः त्रिष्टुप् छंदः नऊं ली सरस्वती देवता स्मार
स्वते मम यादजपेवा जपविनियोगः बाला तरत्रिनय
नां नलाम प्रतिस्मा सितिलषडंगानि ध्यानं वोष्याभ्यां
पि दिने सप्रतिशिते दंते चैतैः सेहला दीनां वनिवदव
सर्वजगतां या कामिनीमनतं सामां वाक्कवोलवादने

प्र.मा.
१५६
156

मिंद्राणां सर्वत्रसावाग्रसा येनस्यामहमेवसर्वं जगताम
न्यर्थमेत्रसरः नास्तींनूक्तामहि नललितानालजन्मा
विपांकीवंन्वहीणा कलरवक्षकीचक्रशंखामिपाणिः
राजोतंमामनमिनकुलीराजन्दृष्पामत्तायाः ब्रह्मंगतं
पविगनवती ब्रसहंमामकीने येवोंहापिधानानकु
लीक्लींदंनैः पविहृतापविःसौः सर्वमेवावईशानावा
ह्मामिहवादयेत् वदवदवाग्वादिनीस्वाहा इतिमंत्रः
अथन्यासः समर्पवीरमनिंवाधमाना इत्यनेनब्रह्मा
धारमाभ्यनाभिपर्यंतंन्यसेत् हृहक्लिमायजमदाति
दनाइत्यनेनहृदयपर्यंतंन्यसेत् आस्तयस्यइहितानना
नदृतिकंटपर्यंतंन्यसेत अवोदवेक्षरतमजर्थमिति
ननआरभ्य मूर्धपर्यंतंन्यसेत् ततः अस्याः स्वकंप्र
पमपहिन अपरोहस्यदक्षिणभागेहितीये
स्वदक्षिणभागेनतीयेनउतरोहस्यवाम भागेचतु
र्थनाधरोहस्यवामभागेवन्यसेत्।। अथध्यात्रन्यासः
नकुलीमंत्रान्तैः आदक्षिणेनवदेनन्यसेत् समसे
नमिद्धाय।। अथसरस्वतीमेवश्रयंसगात मेधाधा
तामरस्वती मंत्रोपिलिख्यते व्यासभगवान ऋषिः त्रि
छंदः मेधाधारणासरस्वती देवता मेधाधारणार्थे
विनियोगः वप्रदसामरवभेनिविश्वरूपः इत्यादिश्रुतमे

गोपायेत्वं तं ऐं नमो ब्रह्मलोपारणं मे ब्रह्मस्तुतिवाकवर्णं
धारयितास्या मे स्त्रीकर्णयोः श्रुतं मावीक्षम मातृ
घ्य ॐ सौः। इति मंत्रः अथ भुवनेश्वरीविधानमुच्यते शक्तिः
ऋषिः गायत्री छंदः बोधस्वरूपा संविदेवता हं बीजं ईं शा
क्तिः ह्रां हृत् ह्रीं शिरः। इत्याद्यंगानि ध्यानं उद्यद्भास्वत्स
मोभां विजितनवजपामिंदुखंडावनद्धं घ्योनं मौली त्रि
नेत्रां विविधमणिलसत्कुंडलां पद्मगे चारुहार ग्रैवेय
कांचीमुडवानरमि वलयायैर्विचित्रांवराढ्यां मंदांपाशां
कुशेष्टाभयकरकमलां मंविकांतां नमामि ह्रीं इति मं
त्रः एवं ब्रह्मर्षयं प्रधानोयं मंत्रः अथत्यामामंत्रदेव
ता प्रकाशिकोक्तप्रकारेण लिख्यते सर्वकरन्यासं कु
र्यात् तद्यथा ॐ ह्रां हृल्लेखां अंगुष्ठाभ्यां नमः ॐ ह्रीं गगनातर्ज
नीभ्यां ॐ ह्रूं रक्तामध्यमाभ्यां ॐ ह्रैं करालिकाः नामिका
भ्यां नमः ॐ ह्रौं महोच्छुष्मा कनिष्ठिकाभ्यां इत्यंगुष्ठाद्यंगु
लिविन्यस्य ह्रः इत्यनेन तलयोर्विन्यसेत् शाक्तिऋषिः गा
यत्रीछंदः बोधस्वरूपामखिलेमंविदेवता इति मस्तकोमुखहृ
दयेषु विन्यस्य ह्रं बीजं ईं शक्तिः वर्ग विपद्ग कशायैर्वि नि
योगः ॐ ह्रां हृल्लेखायै ऊर्ध्ववक्त्रायै नमः ॐ ह्रीं गगनायै
पूर्ववक्त्रायै नमः ॐ ह्रूं रक्तायै नमः दक्षिणवक्त्रायै
नमः ॐ ह्रैं करालिकायै उत्तरवक्त्रायै नमः॥ ॐ

प्र.म. ॐ ह्रां महोत्कृष्टायै पश्चिमवक्त्रायै इत्यष्टौदिवक्त्रेषु
१५२ महाचंडालिभिर्विन्यस्य मूलेन व्यापकं कृत्वा ह्रां गा
यत्र्यै नमः ह्रीं सावित्र्यै नमः ह्रूं सरस्वत्यै नमः इति गलस
वदलिणालनेषु विन्यस्य ह्रां ब्रह्मणे नमः ह्रीं विष्णवे न
मः ह्रूं रुद्राय नमः इति वामांसहृदयदक्षिणांसेषु विन्य
स्य ॐ आं ब्रह्माण्यै नमः ॐ ईं माहेश्वर्यै नमः ॐ ऊं कौ
मार्यै नमः ॐ ऋं वैष्णव्यै नमः ॐ लृं वाराह्यै नमः ॐ ऐं
इन्द्राण्यै नमः ॐ औं वामेश्वराय नमः ॐ अः चामुण्डायै नमः
ॐ अः महालक्ष्म्यै नमः इति शिरोललाटवामांसपार्श्व
दक्षपार्श्वांसपृष्ठहृदयेषु विन्यस्य ॐ ब्रह्मगायत्रीभ्यो न
मः ईं विद्यामाविद्याभ्यो नमः ॐ ईश्वरमतसतीभ्यो नमः श्री
यनपतिसिद्धीभ्यो नमः क्लीं मारकरनिभ्यो नमः गंगणाति
षु त्रिभ्यो नमः एतानि मिथुनानि दक्षकपोलवामक
पोल वामकर्ण मुखवामदक्षिणकर्णेषु विन्यस्य ॐ
पांत्वेति पयेनमः ॐ पयसानिधये नमः सर्वाद दक्षिणकर्ण
गं ह्रां मनवालयोर्विन्यस्य ॐ ह्रींमिति व्यापकं च एवं कृत्वा
एवं ब्रह्मशरीरे देवीमात्मत्वेन प्रविभावयेन् तत्र पा
णां कृत्णाभयवरदपाशार्थमाह ध्यानं शेलोरदणव्या
पकार्यैपायोमाशयस्तनस्यभावात् तयोश्च सर्वमेवत्वा
यमवीत्मवायोव्यामांसंप्रशमादमौपापावावी ग्रम्या

दात्मा क्रुद्धवा ऊसान्तर्वीमा गार्थस्यापीयवाहृतिवा
विभुस्येद्भूतात्यन्यथांवेद्ध्वीतागमाद्भूला सत्वाहृदेदं
ऊपाख्ये स्मरेतपथा संस्मरतिचक्र चक्रमोद्भूवाद्भूताया
पसम्रुस्थितारपि वियोजयता नतन्ननरम् भयाँस्था
भयस्यार्थे भयसंज्ञिताविभो मद्ध्यार्थवाची वदघ
हूऊक स्याद्धाक्षितार्थस्ववराभिधावा मुख्येनमोहं
स्मरतिमात्रकेयादृदातियोमोवरदोवगम्यः इतिहार्द्वि
पालदजपेत इतिपुरस्मरणार्थेद्भूविष्याणीवा नत्काणी
वानेपाद योसमहृद्वैद्भूतेन पुरश्चरणार्थं गुलहो
दहनाय्यह द्रव्याणि नस्त्रत्यो · · वेदजाः सदन्यग्रोधस
भवाः समिधः तिलसर्षपदोगंधहृतान्यष्टद्रव्याणि सं
प्रदिष्टानि स्मदरंह्रिलन्यग्रोधवटदौगंधायसंभ्रया
स्याक्षिगणि नयंत्रविधिर्लिख्यते एकस्याविःसाध्यमि
छंनिलनिर्क्रंरतिगवीजाद्भिवदंभुवेनेस्मकोणाला
सिमायंहरिरेसरविलसद्भुंडमेहि: समायैः वर्णैर्भावे
ष्टितंतंत्रिगुणितमभिलिखेत् तमेतन्मकयंत्रेस्यादापु
ष्यैववषण्यनकरममितश्रीप्रदंकीर्तिदंचम्रस्यार्थः
प्रथमंत्रिकोणंविलिख्य तन्मध्येभुवनेशीविलिख्य तन्मध्ये
साध्यनाममाहेनविलिखेत् पुनस्त्रिकोणाग्रस्थाने पूर्ववद्भुवनेशी
विलिख्य तद्भुवनेशीत्रयमध्ये साध्यसार्ककाणेषूतंस्य मामानेहदे
तेनकृतंयंत्रे

नंनरामनंनंनरां भुवने पीवाहिः क्रमयन्तनी यायाभुव
ने यथाई कांसा घोतयोजयेत् भुवनाग्निकोणकोणे
षु त्रिष्वपि वनर्थस्वरमीकारं सविंदुकं विलिख्य
भुवनं कोणत्रयाग्रेमपि पार्श्वयोर्हं विहृदहस्वबर
वनष्टयं पकैकास्मिन् पार्श्वे द्वे द्वे विलिखेत् भुवनःव
हिं हृतत्रयं विलिख्य मध्ये हृते हरिद्रवरत्नादवच
नष्टय पर्वके वनर्थस्वराख्मीकारं सविंदुकं सर्वले
लिखत भुवनेशीति त्रिनयां तथा ऐं प्रदेशस्य ऋन्ते देवार
तिं ईहरं ईस्येवं भकारण विलिखेत भुवनाहितोयेह
ने अनुलोममातृकावर्णैः स्ववेष्टयेत ततोयत्तच
कारात् प्रतिलोममातृकावर्णैः स्ववेष्टयेत ततोयत्तच
ष्टवववंशंप धनकरममितं श्रीप्रदं कौतिं देवेति तत्र प्राग्
ष्टेवमधमवीजं स्तं जपेनावेष्टयेत प्राग्भु
नवीजेन धनाप्तयेः श्रीवीजेन वेष्टयेत वर्णशाके
येन एवं त्रिगुणीतयंत्रं श्रीयास्मिन् कीर्तौ अजप यावेष्ट
कव्येन जयायै विजयायै अजितायै यंत्रे स्नाविधिः
ये नित्यायै विलासिन्यै दोग्ध्यै अघोरायै अपराजिता
पताका नवशाकयः ह्रीं श्रीं भुवनेश्वर्यै मंगलायै
ह्रीं भुवनेश्वरीमूर्तये नमः भुवनेश्वर्यासनाय नमः
मंत्रः अस्मिन् पीठे समावाह्य देवीं मंत्रजपेत तत्रवी

शांकृणायधारकवस्त्राभरणाभूषितानवशाकयः ॐनः
प्रथमं स्लोकं वोधेनम इति प्रवतः संप्रत्येवेत नागताये
रक्तायै करालिकायै महोत्कृष्णायै इति प्रागादिदिक्
पत्राग्रे प्रधानदेवतासहिताः एवं प्रथमाहुतिः अग्रे
द्वितीयाहुतिः ॐनः गायत्र्यै नमः इत्येवं सावित्र्यै इति
नैर्ऋत्यां सरस्वत्यै इति वायव्ये ब्रह्मणे इति प्राग्रेय विष्णवे
इति वारुण्ये रुद्राय इत्येशान्ये ॐनवेनासांमतीनां वर्णं
स्मर्यते रक्तारक्ताकल्पा वर्तते वोक्कुंडलिकादमाले
वेदपत्नी गायत्री नाटशायव ब्रह्मा अविदर्गदा ब्रहल
किरीटके यरहारंसमित्रा सावित्री नाटम्यपवाविल्लम
हेकान्ताभयवरदोदयती चत्रीतर्गोड कलितजटाविक्र
ताकल्या सरस्वती ईयवमाता टग्रया एवं तृतीयाहुतिः
मातृभिर्वनुर्थ्याहुतिः इंद्रादिभिः पंचमी एवं त्रिगुणितेभ
वश्वीं सजपेत ॥ अथ षड्गुणितयंत्रक्रमः कथ्यते पात्रि
प्रग्रस्वसाध्यं रवणाकलमायाहृनं वह्निगेहं द्वात्रीप्राम
मांपं प्रति विवरलमध्यं लिखेद्वहिश्च कोणीयदंडदेहि
त्रिलिपिरलिखावद्वगं उविलोमार्णावीनं कोड्गा हेदर
नरक्षिविंता यमकं षट्कुणाय्य षडंगुलप्रमाणेन वर्तुलं कर्त
नादि रेवेत् ॥ षडंगुलावकाशेन तद्वहिश्च प्रवर्तयेत वर्तुलता
वनामयच्छ हृदि प्रवर्तनीयकं मध्यवर्तुलमध्ये नैत मालिखेत हल्लेखावीं

प्र.सं.
१५९

159

द्वितीयवर्णंकाम्भिहसौ षच्छ्रिहषडस्रकं त्रिदिनमं
हलेवन्द्ररस्यान्मध्यवर्णेलं रहाम्निरलोवकणवाग्वी
पात्काष्ठकं लिखेत् षट्स्रकोणान्तराकेक्षहलेखा
षड्कमालिखेत् पकैकान्तरिनाम्नाल्लसंवश्रुतिनरेनरं
शिखामिरांनराभित्लवात्वावात्वाभिरांनराः मध्यवर्ण
लसंस्यायाहलेखायाःकपोलयोः श्रुधरसाध्यनामा
र्गसाधकस्यानरेलिखेत् मैतराग्नि•स्त्रियोःकर्मसा
कोणेसमालिखेत् हरंमायापवहन्तामसरवहिरंगव
नेलं नहरिः पारमायांवकलमायांवनहरि लिलेत्
मायांविडमंनोवद्वैकोणेषु षट्स्वपि उद्वेःकोणाग्रेषु
श्रीमत्यादित्रिवितंयलिखेत् शाक्तेःश्रीकामबीजानां
मदंहसाधकार्णिवन वह्न्मिवह्निपवीयतान्यवादेद्व
वतिव समाध्यनामवर्णानिस्पष्टनिधानभाजिचवा
त्यरेखामनवान्तर्वर्णाः कमगताःशुभाः नहरिःश्रनि
लोमाध्वनास्थुलेंवकपाटवान् नतोविदर्भितम्भमे
मंडलदयमालिखेत् महहिकत्वन्द्रमिंद्दार्णविंताव
लाष्ठिलाष्ठकं वहिः षोडशाष्टलोकं शोभनयाकवर्णाव
न पनद्युवंसमालिख्यपद्यमावरेषनतः कविरहाद
कवहत्रिंशाक्तैःसरोजले सर्वोकललतागोपेनगुमह
रिमनाहं इति श्रुमार्गः नचशाक्तैः श्रुपसमाध्यंह

लिखेत्तं विलिखेत् साध्यसाधककर्माद्वं हरशरक
मायाहृतं हरशाकल इत्यत्र हयात्रिकं मायाखेनत
रीयस्वरेण संयोज्यते सिमिर्वीजैः हल्लेखयान्तर्हिः
श्रीवीजेनन्तर्हिः कामवीजेनाहृतं वह्निगेहद्वयाग्र
ग्रामभायं षट्कोणेषु विलिखेत् तदनन्तरं स्वरं प्रतिवि
वरेलसच्छक्तिवहं वह्निःस्वषट्कोणाद्बहिः षट्सकोण
नराच्छभालिखेत्तः हल्लेखावीजैरभिवद्धं कोणाद्यद्वंद्व
द्वंद्वीत्रिलिपिद्वंद्वेनस्वारः त्रिषुकोणेषुमानस्वारः त्रि
षु कोणेषु अनुस्वाररहितं सप्रोक्तान् स्वराणाग्री।
णालिखेदित्यर्थः द्वविस्वरावद्धंगंद्वहविद्वन्यत्तस्वत
षट्पेनसंपुक्तकोणपार्श्वद्वयं विलोमार्णवीनप्र
तिलोमे मान्त्रकाद्वैरावीतं कोणेषु द्वन्द्वरितिवि
नाप्समकेकाः अमेः पुराहृदयं वतत्र ऋद्धयमित्यर्थः प्रोक्ता
नेषु अष्टस्वकोणेषु वित्यर्थः नरहरिविंतामकं नसिंहैका
तवविंनामणकाद्वं एवमेवत इति यन्त्रं भवति प्रथमं
षडङ्गुलप्रमाणेन कर्णिकाहृतं विलिख्य नद्बहिः पिप
परिनषेवषडङ्गुलमानेन नरनीयं हृतं विलिख्य कर्णिका
रत्ता प्रथमहृतमध्ये भुवनेशीं विलिख्य तस्याग्रपत्रान्त
रेफांश प्रदेशे साध्यनामा संविलिख्य तस्या भुवनेशपाउप
रि भागे ईकारांशे साधकस्य नामांशं विलिख्य प्याखरेफांश
रेखाप्रमिश्रिताः

पु.स. ख्येईकोणांशोरेखास्यमध्ये तत्रापिमांधकनामप्रदे
६० शेकर्मपदंचविलिख्य पुनस्तस्यकर्णिकाहृद्वस्यव
हि: कर्णिकाहृतेयथा ऽदरेभवेत् तथाभुवनेशीवहि:
160 पंचहृतो विलिख्य तद्वहि: श्रीबीजं चचतुर्थवहि
र्वहि: पंचकृतो विलिख्य तद्वहिर्वपिनथैव कामबीजं
च पंचकृतो विलिखेत् एवं विलिखेत् कामबीजोदरे
श्रीबीजं तदुदरे भुवनेशी तदुदरे कर्णिकावृतं च भवे
तद्वहि द्वितीयवृतस्यांतच ह्रींणा द्वितीयवृतेन इच्छन्
क्लीं इ प्रथमवृतेन संवेष्ट्या अग्निहं च ईशाग्निरेखावरु
णेशावायु दिगान्तकोणांच यथाभवेत्तथा विलिख्य
तद्वहिस्त्रिकोणांतरांकेषु भुवनेशीं विलिख्य तस्याभु
वनेश्यारेफांशे रेखायास्वसमांतातेप्रदक्षिणीकृत्य
द्वितीयांभुवनेशीं च वहिष्कृत्य तृतीयायांभुवनेश्याईका
रांशेन संवेष्टनयात् पुनस्तथैव तस्यां भुवनेश्याईका
रांशेनापि द्वितीयां भुवनेशीमंत: कृत्वा तृतीयायांभुव
नेश्यारेफांशेन यावजयेत् पुन: षट्कोणेषु मायां
बीजं च चतुर्थस्वरं सबिंदुकं विलिख्य पुन: षट्कोणस्य
श्रीमत्यलीयंमांपापत्नीयमर्वार्धगतकोणांतरामितय
त्यक्तं: तेषु कोणाग्रिन्तयाग्रप्रदेशेषु मांबिंदुकानिसा
धकनामव्यक्तानि भुवनेशी श्रीबीजकामबीजरतिक

मेणविलिख्य पुनर्बहिः पत्रीयं रेफपत्रीयं षट्को
णस्य पश्चिमार्धगतैकोणत्रितयमित्यर्थः तेषु को
णत्रितीयाग्रप्रदेशेषु भुवनेशी श्रीबीजकामबीजा
नि बिंदुरहितानि विसर्गयुक्तानि साध्यनामयुक्तानि
चक्रमेणविलिखेत् पुनः कोणकपोलेषु इतिहरवर
वर्णावलरूपं प्रत्येकस्मिन् कपोले द्वंद्वशो विलिखेत् पुन
स्तद्बहिस्तृतीयवृत्तं स्यानरन्लोमतमातृकावर्णैर्वेष्ट
येत् तत्रैवानुलोमगतवर्णवेष्टनाद्बहिः प्रतिलोम
गतवर्णैर्वेष्टयेत् पुनस्तस्माद्वृत्ताद्बहिरष्टकोणं वि
लिख्य प्राणादिमहादिकष्टकोणावनरूपेष्वेकस्मिं
हैकान्तं विलिखेत् आग्नेयादिविदिग्गतकोणावन
रूपेष्वपि चिन्तामणिबीजं सप्तविंशत्यवले नरूपमाणं वि
लिखेत् कोणाग्रेषु शूलानि विलिखेत् एनावतायं
चक्रशिनपत्रस्वरूपं पुनः पद्ममारचयेत् तत इत्यादिस
ज्ञांमरलविशेषः अथास्मिन्यन्त्रे पूजाविधिर्लिख्यते
प्रागुक्तविधिना तोत्करवेदवपीठे नवशक्त्यादयः तस्मिन्
भुवनेशीं समावाह्य अंगैः प्रथमावृतिः तद्बहिः षट्क
कोणेषु गायत्र्यै ब्रह्मणे नमः इति ईशानकोणे पुनः सा
वित्र्यै विष्णवे नमः इति आग्नेयकोणे सरस्वत्यै महेश्व
रायै इति मध्यकोणे श्रियै धनदाय इति निर्ऋतिकोणे
रत्यै मदनाय इति पश्चिमकोणे पुष्ट्यै गणनायकाय इति वा

प्र.सा. ये एवं द्वितीयावर्णं पुनस्तद्द्वि हौं दशदलेश्वरकायै
१६१ अनंगकुसुमायै कुसुमातुरायै नित्यायै अनंगमदनायै
मदनातुरायै गौर्यै गगनायै गगनरेखायै पद्मायै भय
प्रमथ्यायै शशिरेखायै एवं तृतीयावृतिः मातृभिश्चतु
161 र्थ्यावृतिः इंद्रादिभिः पंचमी वज्रादिभिः षष्ठी इत्यष्टगु
णेन सनाप्रकारः॥ इति पंचसारसंग्रहे गीर्वाणेंद्र
विरचिते नवमः पटलः अथ द्वादशगुणितं यंत्रविधा
नं वक्ष्ये आदह्यापीनवा किंजलनप्ररखुगंदहसंखद
शांचितारत्नके वादशगुणितमिंदयंत्रमिषार्णदापी
सर्वोत्कमानलेस्यानंत्रोत्रितयं विलिख्य हुतानो विलि
ख्यिदंतवंतंलमत्रपाकिंसाष्ठविडुनिष्ठातोद्वादशमध्य
वनंलेरलेखावद्विरलिखेनशाकीनाहवियमवकाण
पनापिपदित्ते दहेवनाः केमेणवास्य ईशानाग्निनिर्ऋ
निमकमादिदेकैकं विलिख्य भूपश्चवीजानंनराक्षनिर्गत
मूलांकिन कोणषट्कप्रगेम आरलप्रगातुगलं
स्यात॥ अस्य शान्तिविवर्ते लेविपादणाकिं प्रवेष्ट
यत् प्रतिलोमव्याहृतिभिर्नस्यारविकोणभ्रह
रं नामायां विलिखे इणाउविडमतीम् पकैकात
रिनारूढापरसंवपाकयश्चसवंप्रः॥ उवर
न्यावीनं कोणभ्रउतीजंकमनवकपेलाकगायत्रिमंत्रं
शागयावीतमलौंहनम। तविगानेभ्रप्रापंवर्गेम्रहेः

गायत्रीं प्रतिलोमतः प्रतिलिखेदग्रेः कपोलबहिः हैं हैं
वैवलिपिबहिस्वरचयेत् भूयस्तथा त्रिष्टुभेवमानप्रा
णमानांश्च भूर्भुवस्वरो गे सिंहाख्येविंनो मणीनांलिखेद्यत्र
मपोषडः खेशमनायोकं भुवादेशक्तिकोणैः वहिश्च
षोडशपत्रहृतविवित्तेवराशिवीथिभूने रवयकेडलेभ
वेष्टनरत्नविधायेयत्कलशंः इतिश्रुत्यार्थः नत्रयादन्या
पीनशान्तिः व्याहृतित्रयाहृतैः प्रतिलोमैर्वेष्टितहृल्लेख
वीजं वलनभूर्भुवःहृदंसं पुन्यशल्यावीजं वहिश्च
देहयकोणेषु पिप्रलिखेत् हृल्लेखादिरावीतप्राग्वद्
दशभिर्हृल्लेखाभिः षट्कोणनिहितमावीत स्वावहमित्यर्थः
कोणेषु षडवीजकं कोणाग्रसंदर्भालिखि तदहीं
मत्रविहृदयमनिस्वकं विडयत्नडकंभवति डकारद्वी
कावा लेवविलिख्य तयोरुधमन्त्रस्वं विलिख्येदिति
अनुश्रुतेनत्रेचकारः समुच्चयेकपोलात् गायत्रीमेव
कपालेषु प्राग्वदालिखितगायत्रीमंत्रादवाप्यावी
जं ज्ञानवेदसाकृत्वा अनुलोमेनचप्रतिलोमेनचवीत
वर्णैर्हृतमन्त्रविगानैः प्राकारादिवकारान्तैर्मातृकाव
र्णैरनुलोमेनच प्रतिलोमेनचहृतं भूमबाभ्यावनाश्च
भ्याचकारसमुच्चये प्रश्नेषु सैवाविंनामणिभूवडयको
णावनहृयसौमित्रिस्वस्वाहान्तं नृसिंहवीजस्य कोण

प्र॰सं कोणेषु चिंतावत्वाख्यं उपरि श्रूनलकषये त्यादिना व
१२२ द्यमाणबीजमालिखेदित्यर्थः द्वादशगुणितमिति
संताप तद्व केभवति प्रथमं कर्णिकाख्यं वृत्तं षड्गु
णमानेन विलिख्य तद्बहिरपि तथैव षड्गुणविशाले
न वृत्तद्वयं विलिख्य कर्णिकावृत्तमध्ये भुवनेशीमंत्रः
162 साध्यनामयुक्तं बहिः प्रतिलोमव्याहृतित्रितयवेष्टि
तं च विलिख्य पुनः कर्णिकावृत्तमध्ये द्वादशभुवनेशी
र्विलिखेत् तत्र प्रागादिमहादिक्षु भुवनेशीद्वंद्वं वि
लिख्य आग्नेय्यादिविदिक्षु एकैकां च भुवनेशीं विलिखे
त् पुनस्तद्बहिस्तृतीयवृत्तस्यांतः सर्वपश्चिमतः षट्को
णं विलिख्य तदुपरि द्वितीयं तवतन्मय षट्कोणं स्पृष्ट
कर्णिकावृत्तं विलिख्य द्वादशसु कोणेषु डमिति ङेणां
बीजं भुवनेशीं च सर्वत्र यं तद्बहिः क्रमेण विलिखेत्
एवं विलिखिते स्वरवर्णबीजानि निर्गतानि बहिःस्थितानि द्वाद
शदलानि विलिखेत् एवं विलिखिते तन्मूलानि दलेद्वंद्वं कोण
स्य कपाले देशे भवति तस्मात्कपोलभूतेषु त्रिमूलानि तत्र के
ष्वनविंशतिप्रभृति द्वाविंशगायत्रीवर्णान् प्रतिलोमात् क्रमेण
एकैकं विलिख्य पुनः द्वादशकोणकपालेषु द्वादशभुव
नेशीं विलिखेत् नासां रेफाग्नेयवर्णकाणां प्रोक्तवदेकै
कान् विन्यसेत् क्रमेण एवं प्राक्त षट्कोणं तद्यंत्रं प्रोक्तवत्ताः

पात्कयः संवेष्यः पुनस्तद्दक्षिणस्तृतीयहुतस्यातः प्रत
स्यांतः पूर्णम जातवेदसे इति मेत्रवर्गो इत्लोमिनैवे
हृयेत पुनस्तत्रैव तद्दक्षिणमेव प्रतिलोमवर्गो ग्रंस
वेष्य पुनस्तत्रैव तद्दक्षिमातृकावर्गो स्यतथैवानुलो
मितैस्य प्रतिलोमिनैस्यवेहृयेत पुनस्तृतीयहुताबहि
रष्टकोणं विलिख्य तस्यकोणाभ्यागादिक्रमेणाष्ट
सिद्धवीज ग्रामे याद्रिकोणोष्वसमविंशत्यष्टलेवद्यमा
णविंनामगणीवीजेच विलिखेत् एतावसंयंतस्य कंद
दशागणीतयंत्रस्वरूपं वह्निवषोडशपत्रमित्यादिग्रं
थेः मनामंडलविशेषउक्तः ॥ इति द्वादशगुणितयंत्रेग्र
यासिन्यं चेभवनेश्यामजाविधिः पीठाधिनावाहनता
दीन् पूर्वोक्तवेदवत्कृत्वा पुनरेतोः प्रथमाहुतिः पुनः हृ
लेखायै गगनायै रक्तायै करालिकायै इति प्रागा
दिदिक्षुवत्सराभिर्द्वितीयाहुतिः मातृभिस्तृतीयावर
णं पुनः करालये उमायै सरस्वतीदेव्यै दुर्गायै शच्यै उ
षायै लक्ष्म्यै श्रुत्यै स्मृत्यै धृत्यै श्रद्धायै मेधायै मत्यै कान्त्यै
आर्यायै इति षोडशाभिश्चतुर्थावरणं पुनः विद्यायै हृ
यै पुष्ट्यै प्रज्ञायै सिनिवाल्यै कुह्वै रुद्रवीर्यायै प्रभानं
दायै पोषिण्यै ऋद्धिदायै शुभायै कालरात्र्यै महारा
त्र्यै भद्रकाल्यै कपालिन्यै विकृत्यै दण्डिन्यै मुण्डिन्यै इंदु

ब्र॰सं॰ खंडायै शिखंडायै शिखंडिन्यै निशुंभमथिन्यै महि
१६२ षासुरमर्दिन्यै इंद्राण्यै रुद्राण्यै शंकरार्धशरीरिण्यै
नार्यै नारायण्यै त्रिशूलिन्यै पालिन्यै अंबिकायै
163 आह्लादिन्यै। इति द्वात्रिंशद्भिः पंचमावरणं पुनः पिं
गलायै विशालायै समृद्ध्यै हृष्ट्यै श्रद्धायै स्वाहायै
स्वधायै मायायै वसुंधरायै त्रिलोकधात्र्यै गायत्र्यै
सावित्र्यै त्रिदशेश्वर्यै सुरूपायै बहुरूपायै स्कंदमात्रे अ
च्युतप्रियायै विमलायै अमलायै अरुणायै महायै पापा
यै अरुणायै तरुण्यै प्रकृत्यै विकृत्यै सृष्ट्यै स्थित्यै
संहृत्यै संध्यायै मात्रे रंभायै मदिरायै वल्लिकायै दे
वमात्रे भगवत्यै देवक्यै कमलासनायै त्रिमुख्यै स
प्तमुख्यै सुरविमर्दिन्यै असुरविमर्दिन्यै लंबोष्ठ्यै ऊ
र्ध्वकेश्यै बहुशिखायै वृकोदर्यै रथरेखायै शिति
रेखायै गगनवेगायै पवनवेगायै भुवनमालायै
मदनज्वरायै अनंगायै अनंगमदनायै अनंगमेख
लायै अनंगकुसुमायै विश्वरूपायै असुरभयंकर्यै
अक्षोभ्यायै सत्यवादिन्यै बहुरूपायै शुचिव्रतायै
वरदावागीश्वर्यै। एताभिः अष्टचत्वारिंशत्संख्याभिः षष्ठावर
णं रं ह्रादिभिः ससमीवत्रादिभि रश्मी एवं द्वादशग्निनेप
श्च वनेषुभिसजपेन गन्धपांसाजपादयुतां मध्यगतरूपाया
भेनेष्ठ्यां चट्टांगल्लायं गुसज्जाये श्रीं ह्रीं क्लीं स्मिनिपाणां

ऊशायतरमंत्रः ऊष्पा+

+दिंकं मर्वीलक्ष्मुदमुवनेषष्ठिलवदेव श्रुद्दाशालागंद्धा
विदंलयववमुंनेषुर्वपांर्श्वात्यषद कंकोगोयत्सोग
साशातरमुगमुगलाह्यादवांवेवहिस्त्र मायोयमालमु
ममस्ववमिलितलसन्केसंरसाहयत्रेपमेतनमध्यवर्ती
त्रिनयपरिलसम्याशशत्वंऊपांगां पाशांकुशाद्वत
मत्रुत्रनिलोमगैस्ववर्गौः सशेजगुटिनेनवटेनचापित्रा
वीतभोरफलमदवटंतदेनयंत्रोलमविरुद्धवदागल
नामधेयं प्राकृतन्यगर्भिश्चेदलमयगुनरानेयमाक
नेवदयमंदद्दोनवेदवर्ता नैऊतशैवेदरविंपकिलि
विदिलिविश्वकर्णिकायांपाशां ऊशसाध्यमंत्रलोश
लिंस्वाभंतराष्टकोष्ठंगाच्चवशेषितेभ्रुवाद्यार्णं
कोष्ठेषुषोडशस्वषघोडशवर्णांतथामनुमेत्रीयम
स्यकेसरेषघमुगसवराल्लानितांतथामायांपकेके
शुदलेषुत्रिशास्त्रिणःकर्णिकागतानवर्णान्पाशां
ऊशबीजाभ्यांप्रवेष्टयेद्वायतनयनविनस्यमनुलो
मविलोमगनै· प्रवेष्टयेद्वरे स्वतहास्त्रेनदनवटेन
सशेतस्थितेनवतदकेवणंचलिखित दिहलिका
घतिष्टासंदिष्णयाणबीजमितिमुलिभिः मदहना
धाथिनिसाथपद्वेहानितोऊशोभवति पायः श्रीश
लिकमरममाघशांकीदिगंऊशासेतिपकंकामिनिवे

प्र.सं.
१६४
164

ज्ञिनिटहृदयमपरमिहाष्टवर्गांस्तान अथगोरीहृदंदंपि
नेयोगेश्वरिकवचास्त्रटहितयैः वीनादिकमिदमृतं
पाकेयंषोडपात्रंमेत्रे अस्यार्थः पाशांकुशाभ्यां श
क्लिवीजंमंपुटीकृत्यनपादिकंकर्याीत् अस्यमेत्रस्य
टार्गवंनामयंत्रंनदपिवस्येप्रथमंस्वर्यकिरणावत
श्चष्टदिक्प्रसरनादीवायमाना अर्गलामंत्रिकाश्चष्टे
हंदेरेखाविलेखनीयाः पुनस्तासां मर्वामामादिस
धोहृतंविलिख्य पुनस्थानंरगुलंविहायनदपरिविवि
नोहृतंविलिख्य पुनःसर्वांगंका मध्यदेशेपिहृतंवि
लिख्य पुनस्तहहिरपिरेखाग्रास्याकृत्रंगलमा
नांतेपिहृतंकृत्वा पुनस्तदुपरिसर्वलिविताग्रला
हकोणानवालेख्यपिहृतादारभ्यर्गलाएकंसर्व
लिखिनार्गलाहकाग्रसमानंविलिख्य तासांषोड
पार्गलानामग्रेश्चपिहृतेरखाविलिख्येत् पुनःप्रथ
मवृत्तमध्ये श्रीं ह्रीं क्लीं मितिपाशांकुशमदर्नीविलिखे
न नवतमवेनशीयाश्व इदेपाशांकुशवीनदंयभव
नेशीमध्येसाध्यनामादीन विलिखेत् पुनः प्रथमहृत
द्वहिरहल्कोहृभुवनेशयां षंसानि श्रांत्रि यादिविदि
लश्चवंनाकेमतावलेखित् पुनस्तहनाहहिः रुली ग्रहेनषृह
लकोहृशाकश्मषाद्वंविलिखेत् नकांत्रप्रकः यावः श्री
शाक्लिरुरमन्मथयानीहि

गंऊर्णात्मकं श्रां श्रीं ह्रीं क्लीं ह्रीं श्रौं क्रों इतिमंत्रवर्णान्वि
लिखेत् पुनस्तद्बहिरपि वर्तुलं हुत्वेस्य षट्कोष्ठेषु प्र
त्येकं शाकेद्वाष्टार्हं विलिखेत् तस्यकारः कामिनिरंजिनि
स्वाहेति पुनस्तद्बाह्ये षोडशकोष्ठेषु ओं गौरीरुद्रदयिते
योगेश्वरि हूं फट् स्वाहा। इतिशाकेयं षोडशार्णं क्रमेण
विलिखेत् पुनर्बहिर्वर्गान्तरस्थस्य मार्गाण्येवं त्रीन् वस्य
मार्गक्रमेण विलिखेत् तत्र प्रथमस्य वर्गकायांय मेद्देवी
जस्वंयं हकारलकारस्वरूपं ल्लां ल्लीं ल्लीं ल्लीं इतिवतस्थं
कर्णिकापर्यन्ताइत्तरन्तस्त्रारम्भ वर्गकाग्रान्तमालिख्य
पुनस्तत्रैव वर्गिकाग्रमारुह्य दक्षिणान्ते कर्णिकापर्यन्त
न देवबीजं हूं हूंमिति अवशिष्टान्तरद्वयं विलिखेत् पु
नः पश्चिमार्गस्थायां दक्षिणान्तः कर्णिकापर्यन्तादारभ्यत
स्येव बीजस्य ल्लैं ल्लैं ल्लैं ल्लैं ल्लः इत्यवशिष्टबीजषट्क
स्य चतुष्कं वर्गाग्रपर्यन्ते विलिख्य पुनरग्रादारभ्य
मरतः कर्णिकापर्यन्तेत्यवशिष्टबीजद्वयं विलिखेत् पु
नरेवमेव त्र्याग्रमारुह्य वर्गकयोः विपदार्णरूपं हका
रयकारस्वरूपं ह्रां ह्रां इत्यादि द्विषट्कं त्र्याग्रमारुह्य ता
गं च विभागेन वर्णावनष्टपदितक्रमेण विलिखेत्
पुनरेवमेव दक्षिणान्तरयोः विपदर्णरूपं हकारवका
रसंयुक्तं हं हामित्यादि सहदशकं विलिखेत् पुनरेवमेव

प्र.सा निर्ऋति ईशानान्तोकयोर्विपदनलवीजद्वयं हकारेण
१६५ स्वरूपं ह्रं ह्रांमित्यादि द्वादशकं विलिखेत् एवमग्न्याद्य
लेखनप्रकारः ततः सर्वतो बहिरष्टांशेषु देशादन्ततः अष्ट
दलपद्मं विलिख्य तस्य केसरेषु मविडकं च तर्थस्वरश्च नेपा
ते हं च स्वरवर्णाद्वयं च ईं हं सः श्रं श्रामित्यादिप्रकारेणाष्टके
165 कस्मिन् विलिख्य पुनस्तद्दलमध्ये षड्यं त्याकारेणापा
शान्तं कृपावीजानि श्रां ह्रीं क्रोमिति श्री एणयि सर्वत्र विलिखे
त् तद्बहिर्वृत्तद्वयं विलिख्य प्रथमवृत्ते पाशेन द्वितीयेऽङ्कु
शेन च संवेष्ट्य तद्बहिर्वृत्तद्वयं विलिख्य प्रथमेऽनुलोमम
तृकया विलिख्य द्वितीये प्रतिलोममातृकया च मंत्रेष्टमे
त् प्रतिलोमगैस्थानि वकारात् प्रथममनुलोमवर्णैर्वेष्ट
नमस्यते ॐमाख्येन वकारेणावेष्टयेत् तद्बहिर्वटाकारे
स्वयामवेतं गृहितनयावेष्टयेत् वेटनवापीति वकारात्
वटवेष्टनात्स्वं वकारैर्वेष्टयेदिति निगमान्तेन एवं वागीश्व
यंत्रलेखनविधिः ॥ अस्मिन्यंत्रे सर्ववत पीठं संपूज्य भुव
नेश्वरीं नाम्नि चावाह्य ममवीर्येण ह्लेलखायै गगनायै र
क्तायै करालिकायै एताभिश्चतसृभिः सर्वादिदिक्षु प्रथ
माहुतिः अङ्गैर्द्वितीयाहुतिः मातृभिस्तृतीयाहुतिः इंद्रादि
भिश्चतुर्थी वज्रादिभिः पंचमी एवं वेदाग्निलयंत्रे रागवाणा
कुणमध्यगतया भुवनेश्वर्याः पूजाप्रकारः ॥ ॥

एवंध्यात्वा इतिमंत्रवरी मंत्रं चतुर्विंशतिलक्षं
जपेत् तोवडुमचतुष्टयसमसमिद्भिर्दध्याज्यतोदमि
श्राभिः मधुयतद्दशघृतकतिलैश्चपयः सिक्तैस्ताव
त्संख्यानहुयात् पुत्रश्चवर्णार्थं प्रथमस्यवटोडंवदल
ताः तोवडुमाः पुनः राजमृगमदकाश्मीरैर्मंत्रिनमः प्र
तभिरोचनायैनैः निलिखेत दलककरमालालितेयं
चाणीसकलकार्याणीमुपमदंकरलरिकावाका
श्मीरं कुंकुमंमरभिंवंदनंरोचनंगोरोचनं घनकर्के
पैनैर्मिलितैरक्तपंचचतुष्टयं निलिखेत् धारणाय
वेत् पुनः प्रसीद प्रपंचसत्त्वेष्वपानेप्रकृत्यात्मिकीः
स्याद् कपालस्यास्तितिर्ज्जयात् तत्कारमग्रंथवाउ
त्वंभपात्राज्ञालिख्यते॥ इतिप्रपंचसारसंग्रहे गीर्वाणें
द्रविरचिते दशमः पटलः॥ अथमंत्रदेवताप्रकाशिके
कप्रकारेणभुवनेश्वर्या भुवनेश्वर्याः प्रयोगादिविधिर्लि
ख्यते एकलिंगेशिवाकादद्विलग्नं निमाश्रितः वद
पयामनोभस्मसुमायोवक्रहभाविष्टं कृत्वाहमींसमा
मयावक्तुलावचनदशी तियमिष्टाणि वंशार्के जपेन्मं
त्रमष्टकेदपितोदक्षुनामकाव्यायानसमियोदुनेन
नतस्माद्धमस्तोहि ध्यायनसर्वेश्वरीं जपेत अथविनियो
गः नित्यंसोमामपदंपदाविंशजुह्याभिषवनं मेधावीव

प्र॰ मा॰ भेद्याग्मी ताव नाम्सांवु पातकः त्रिद्याग्रेम्यस्य तज लेवाम
१६६ क्षिद्धिक विनाकरं तजप्रमं जनेव पंकर्म वागकसंग
ते सास्तमस्मा मराल लेपैवेपण्ह तिलक क्रिया जान्त
मोचनलेस्थिलातिष्ठला नीलिते दगाः जेपत्स हस्त
166 कंवाचौ रक्षमाकं चेयेत् प्रियां लाजैः कन्यामवाप्नोति
तिलैर्वारो गामश्नुते पुष्टिमान् दधिहोमेन तांबूलैश्च त
स्यामवेत ॥ अथ श्री मंत्रविधानमुच्यते अस्य ऋषिः र
विकर्णछंदः श्रीर्देवता श्रींबीजं ईं शक्तिः श्रोंकीलकं श्रीप्रीतये
ईस्यायेगाति ध्यानं मयाद्भ्याहिपद्मामयवरदकरानम
कान्तेस्वराभा पुभाभेमपुमहृयकरयतकुंभाभ्रिवाति
छामाना रत्नौघावद्धमौलिर्विमलतरदुकूलान्तवाले
पनाच्छाय पद्मा लीपद्मनाभोरसि कृतवसतिः पद्माद्यो
प्रियेनमः ॥ १ ॥ श्रीं इति मंत्रः ॥ पुष्पप्रधानाय मंत्रः द्वाद
शालक्षजपः द्वादशसहस्रं बिल्वमधुरमिश्रैः सवान्नैर्वा नि
लैर्वा बिल्वसमिद्भिर्वा त्रिमिश्रपिवान्जुहुयात् पुनः पूर्वारा
र्थं अथ पूर्वपुरणाकलशं गुर्वन्न लैर्वा स्वैः कषायज
लैर्वा संप्रल्यसंनष्णममभिषिंचेत् शिष्यं गुरुः अथ
यन्त्रार्थं पीठविधानमुच्यते रुचिराष्टपत्रमथवादिरु
रुद्रं गुणाद्वृत्तमार्चावनररक्षवृत्तं प्रविधायपीठमखिलत्रय
जेव्वव शक्तिभिः सहरमा वनतः पूपमर्दः पुष्पयन्त्रविलिख

नदहिर्हेमत्रयं विलिख्य नदहिर्द्वादशराशिवृंदं विलिख्य नद
हिश्चतुरस्रं विलिख्य कर्णिकायां श्रीबीजं विलिख्य नाम्नो
दैनवशक्तिभिरिष्टार्थमावाहयेत विभूत्यै उन्नत्यै कान्त्यै हृष्ट्यै
कीर्त्यै सन्नत्यै पुष्ट्यै उत्कृष्ट्यै ऋद्ध्यै इति नवशक्तयः श्रीश्रीदे
व्यासनाय नमः श्रींश्रीदेवीमूर्तये नमः इति कर्णिकायां
नवशक्त्यादौ श्रीबीजं योज्यं चतुर्दलावाह्ययोगैः प्रथमावृ
तिः वासुदेवाय संकर्षणाय प्रद्युम्नाय अनिरुद्धाय इति प्र
वीदिक्षु दमकाय शलभाय गुग्गुलवे कुरुंडकाय इति
गजानाग्नेयादिविदिक्षु शोणितिपये पयतिपये इति वा
मदक्षिणपार्श्वयोः इति द्वितीयावृतिः वलक्षश्रमलायै
नवमालिकायै विधीपिकायै द्राविकायै शोकघ्न्यै वन
मालिकायै इति तृतीयावृतिः इंद्रादिभिश्चतुर्थी अथ प्र
योगः अंभस्यरोजहृदयसंमितिस्थितत्रिलक्षमेव प्रज
पेन्मंत्रं व स्रियेविविल्याकर्णनोयप्यावदति दंतापा
तिवतिसमन्ततः अथ समर्थः स्नानप्रमाणे जले स्थितः
यतेमेवं श्रीबीजं लक्षत्रयं जपेत् सूर्यमंडले लक्ष्मीं ध्या
यन् इदं विद्यायाः प्रसन्नो भवति प्रयोगांतरं वसनाउ
पविष्य केइमारेः कमलामृतलेशवात्रिलक्षं जपेत्ता
विभवेव काविता यदिधि वन्नस्यतावत्सप्रदंच अथर्वः
विवालपविल्व हुतानि केदेवास्थितास्तत्त्रयं जपेत् सं
वत्सरान् प्राणे वक्षप्रपंचो भवति प्रयोगांतरम् ॥

प्र·स· जङ्घयादश्चोकदह्नेनसह्नैनवपितंडुलैः सकलवाय
१६० नमेघ्नापमर्षः ग्रषाकेंयनक्कनदह्नेनत्रिमधुरसिक्तै
स्तंडुलैः सेख्यानकेसहस्रमितिस्यायात सहस्रंजङ्
घात वश्यकेरेभवति प्रयोगांतरं खदिरावलेत्रिमधु
रैरपिधनदेवराजकुलवश्यमपि अपमर्षः खदिरेध्य
नक्कनदहनेत्रिमधुरसिक्तैस्तंडुलैर्होमोधनप्रदहना
नवश्यदस्मास्यात प्रयोगांतरं समधुरनक्कितानाल
त्ह्रहोमादलक्ष्मीपरिगतमपिजनं प्रामयाङ्छी समा
ग्रायनविभवसमस्थानिस्पमात्न्हादयं नीत्यजनिता
करुणादानस्यमासंततिंच त्रिमधुरसिक्तैः कमलैर्ह
होयोजहोति नमलक्ष्मीनिकटस्थमपिलक्ष्मीः प्रामया
त नस्यसंततिंचतस्यजति प्रयोगांतरं बिल्वीघ्रीसम
ज्ञायीनिजसविश्रवेनावहेदपितापसर्वापवेस्तिस्वाडु
घृतैः कुसुमफलसमितस्कंधभेदैसनस्वतन्मले
सेदलात्मात्मानियतवरितोसोद्गनात्रिमलात्मात्र
यंपरेणहमायाः कथमपिवभुनक्तकुलेशपादलः
हमीं अपमर्षः सर्वप्रात्मणानिजसमोविलंसेस्थाप्य
नस्यशास्त्रीसकजपेन श्रीसक्तजाप्येजलसेचनेचक
र्यात पुनरस्याविल्वहूतस्यपानिगजातिनानिसर्वा
णीसंगरस्यकुमेणपकेकंत्रिमधुरसिक्तंश्रीबीजमंत्रे

णाज्जुहुयात् पुनस्तद्वमानेयानि कुसुमानि तान्यपि त्रि
मधुरसिक्तानि कोकमेणार्घ्यवद्देवञ्जुहुयात् पुनस्तत्फलेर
प्यावमेवञ्जुहुयात् पुनस्तस्य समिद्भिः पुनस्तस्य गंगभ
वैः पुनस्तस्य मूले त्रिमधुरा तिलैः सर्वैरेवं जुहुयात् तस्मा
न्निर्मलात्मा भूत्वा मंडलात्मा गवत्रमायारूपं पश्यति ल
क्ष्मीपतिर्द्दृष्टो भवतीति किमुक्तव्यं॥ अथ रमामंत्र
संगात् कल्याणवेकोपि रमामंत्रा लिख्यते ब्रह्मा ऋषिः
गायत्री छंदः रमाविद्या देवता श्रीं बीजं स्वाहा शक्तिः श्रीं
कीलं स्वाहा शिरः श्रीं शिखा स्वाहा कवचं एवं प्रकारेणाष
डंगानि ध्याने तदुच्छोभा मूर्त्तीं तपनशोभिताटंकयु
गलां लसद्धीवोदोमांशुकविशदनाभी सद्रमिज्जा द्र
स्मेरां धीरोकर कलितपद्मां हिनयनां रमाविद्यां वंदेव
रगुरुघवामोरुनिलयां श्रीं श्रीं नमो भगवति सर्वसौभा
ग्यदायिनि श्रीं श्रीं विद्ये महाविभूतये स्वाहा इति मंत्रः
वर्णलक्षजपः पायसमल्पाज्यप्लुतां अभिवर्णसहस्रं हुने
त पुरश्चरणार्थं अथ मंत्रः मध्ये स्वाहाष्टपत्रपुतिदल
युगलं वर्णमालि लिखित्वा बाह्ये शिष्टावर्णौ द्रणाश पोषि वि
मृदभवने पिहृदीजे तल्लसद्याः वाद्यपंचार्दणार्णं
प्राणावपवित्रं तस्य ह्रस्मा ध्वंवमावलक्ष्मी यंत्रं तदेनपि
भवन विभवश्री प्रदं दिव्यादिवम्॥ ॥ ॥

प्र सं १६८ अस्यार्थः प्रथमम् अष्टपत्रं विलिख्य तन्मध्ये स्वाहा इति
वर्णद्वयं तन्मध्ये मारबीजं ससाध्यं दलेषु मंत्रवर्णान् द्वं द्वं
तद्बहिर्दशदलेषु पद्मे मंत्रवर्णान् एकैकं तद्बहिः षट्कोणं
तेषु ल्कीबीजं तद्बहिर्वृत्ते मातृकां तद्बहिः अणाव नवे
168 ष्टयेत्।। अथ ल्कीमंत्रो नरमुख्योत दस्तकऋषि विराट्छ
दः श्रीर्देवता श्रीं बीजं स्वाहा शक्तिः ओं देव्यै नमः हृत ओं पद्मि
न्यै नमः शिरः ओं विष्णुपत्न्यै नमः शिखा ओं वरदायै नमः
कवचं ओं कामरूपायै नमः अस्त्रं ध्याने पद्मस्था पद्म
नेत्रा कमलयुगवराभीतियुग्दोःसरोजा देहोत्थाभिः
प्रभाभिस्त्रिभुवनमखिलं भास्वरा भासयन्ती मुक्ताहारा
भिरामोन्नतकुचकलशा रत्नमंजीरकांची ग्रैवेया
द्यंगदाढ्या धृतमणिमकुटा श्रेयसे श्रीर्भवेद्वः नमः
कमलवासिन्यै स्वाहा ।। इति मंत्रः पद्मपत्रफलप्रधानो
यं मंत्रः दशलक्षं जपेत् त्रिमधुरसिक्तैः कमलैः अयुतं
जुहुयात् पुरश्चरणार्थं अथ पूजनविधिः पूर्ववत्पीठे सं
पूज्य तस्मिन्देवीं समावाह्य समर्चयेत् प्रथमम् अष्टपत्रे
मूलेष्वेतैः प्रथमावृतिः बालाकेयाविमलायै वनमालि
कायै विभीषिकायै द्राविकायै शांकर्यै वसुमालिका
यै इति दलेषु द्वितीयावृतिः लोकेशैः दलाग्रे तृतीयावृ
तिः अथ प्रयोगः समुद्रगायामवतीर्य तत्र यावत्कंठमाने

पयसि स्थितः सन् त्रिलक्षजप्याध्यनमोऽस्तु मात्रा मंत्री
भवेन्नात्र विचारणीयं प्रयोगांतरम् नद्यावर्तैर्जुहुतम
गम भवेल्लक्ष्मी सहस्रं तावद्दैसिम धुरस्रुक्ते वा फलैः
पौर्णमास्यां पंचम्यां वा सितमधुसिक्तैः शुक्रवारे छपु
ष्पैरन्यैर्मासं प्रतिजुहुतविधिर्वत्सरात्स्याद्धनाढ्यं प्रथमं
र्थैः भवामम उन्नवाफलदुस्तीनैर्यावर्त्तपुष्पैर्वैवं फलैः सिम
धुरसिक्तैर्वा सहस्रं जुहुयात् अथवा पौर्णमास्यां वा पंच
म्यां वा श्वेतैः मधुसिक्तैः पतिमासं जुहुयात् अथप्रतिशु
क्रवारमन्यैः कलपुष्पैर्जुहुयात् एवं कृते वत्सरात् ध
नाढ्यो भवति ॥ लक्ष्मीमंत्रान्तरं प्रवक्ष्ये दक्षऋषिः विरा
ड्छंदः श्रीर्देवता श्रीं बीजं ह्रीं शक्तिः ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं कम
ले श्रीं ह्रीं श्रीं हृदयं ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं कमलालये श्रीं ह्रीं श्रीं
ह्रीं शिरः ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं प्रसीद श्रीं ह्रीं श्रीं ॐ शिखा ॐ श्रीं ह्रीं
श्रीं प्रसीद श्रीं ह्रीं श्रीं ॐ कवचं ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं महालक्ष्मी
नमः श्रीं ह्रीं श्रीं ॐ अस्त्रं ध्यानं हस्ताग्रहस्तपात्रपंकजयु
गादर्शस्फुरन्नूपुरा ग्रैवेयांगदहारकंकणमहामौल
नोलसत्कुंडला पद्मस्थापरिवारिकापरिवृता शुक्लांग
रागावृता देवी दिव्यगणानना भवदयं पद्मध्वं सितनिभा
दमः ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं कमले कमलालये प्रसीद प्रसीद
श्रीं ह्रीं श्रीं महालक्ष्म्यै नमः इति महालक्ष्मीमंत्रः ॥

उ.स.
१६५

169

सप्तविंशमार्गिः ईश्वर्यफलप्रधानोमंत्रः लद्वंजपेन सर्वो
त्कलक्षीपीठे समावाह्यमभ्यर्चयेत जपैः प्रथमाहुतिः श्रीध
रायनमः हृषीकेशायनमः वैकुंठायनमः विश्वरूपायन·
वासुदेवायनमः संकर्षणायनमः प्रद्युम्नायनमः अनि
रुद्धायनमः॥ इतिद्वितीयाहुतिः भार्गव्यैनमः पार्वत्यैनमः
वक्रौनमः प्राच्यैनमः। इतिसर्वोहिदित्त दंडकायपाल
भाय गल्लल्लवे ऊंडकाय इत्याग्नेयादिकोणेषु। इति
तृतीयाहुतिः अनुरागाय विसंवादाय विजयाय वल
भाय मदाय हर्षाय वलाय तेजसे इति चतुर्थाहुतिः
इंद्रादिभिः पंचमी वज्रादिभिः षष्ठी एवं संपूज्य त्रिमधु
रसिक्तैर्बिल्वैः फलैर्वा शतं जुहुयात् पुरश्चरणार्थं॥
अथश्रीसूक्तविधानमुच्यते। श्रीआनंदकर्दमचि
क्लीतेंदिरासुताऋषयः नेत्राग्निः इतिप्रथमायाऋ
वः इतिचत्वारऋषिप्रस्तर्दपानामखामपिप्रत्यकं
वनारोधियाजमीयाः एवंप्रत्येकपदे समुदायपदे स
र्वेऋषयः संभूयैव आद्येऋक्चये छंदोऽनुष्टुप् को
सोस्मीतामाः बृहतीछंदः नंदस्येयाहेयोस्त्रिष्टुप् प्रन
रष्कस्याप्यनुष्टुभ् अन्यस्यगुग्नावंदिः छंदसामपिऋ
ष्यायुक्तेन्यायः प्रत्येकपदोऽसमुदायपदेन संभूयैव
क्याग्निदेवता नवाग्निरिति नारायणोभगवानुच्यते हि

वर्णामित्यृक्बीजं कांसोस्मीत्यृक् शक्तिः हिरण्यव
र्णायै नमः हृत् चंद्रायै नमः शिरः रजतस्रजायै नमः शि
खा हिरण्यस्रजायै नमः कवचं हिरण्मय्यै नमः नेत्रे हिर
ण्यवर्णायै नमः अस्त्रं ऋक्संख्यान् उक्त्वा मूर्द्धादिकर्ण
नासास्यगलबाहुहृदयनाभिगुह्यपायूरुजानुजंघा
चरणेषु न्यसेत् ऋक्कैः क्रमशः ॥ ध्यानं ॥ अमलकम
लसंस्थानद्रजःपुंजवर्णा करकमलधृतेष्टाभीतियु
ग्मांबुजा च मणिमुकुटविचित्रालंकृताकल्पजालैः भ
वतु भुवनमाता संततं श्रीः श्रियै नमः हिरण्यवर्णामि
त्यृक्के मंत्रे शुक्लप्रतिपदामारभ्य स्त्रीभोगादिवांछितः
एकादशपंचपरिसमापयेत् द्वादशसहस्रसंख्यं जपः
तेषु दिनेषु नित्यशः अन्नेन वहूतेन चाष्टोत्तरशतं जुहु
यात् पुनर्द्वादशपंचपद्ये प्रतिलवसमिद्भिः क्षीराज्येन च
सर्पिषा च क्रमेण एकैकं त्रिशतसंख्यया जुहुयात्
पुरश्चरणे होमः अथ प्रजाविधिः इमे कादर्शपीठे
समावाह्य रत्नां समर्चयेत् श्रीः प्रथमावृत्तिः पद्मायै पद्म
वर्णायै पद्मस्थायै आर्द्रायै तर्पयंत्यै तृप्तायै ज्वलंत्यै स्व
र्णप्रकारायै इति द्वितीयावृत्तिः लोकेशैः तृतीया
वृत्तिः तदायुधैः चतुर्थ्यावृत्तिः अथ प्रजाविधानं तत्सू
क्ते पंचदशाभिः ऋग्भिः एकैकाभिः एकैकामावाहनमव   येत्

पु.स.
१८.

170

पवंपंचदशोपचारान् समर्चयेत् उपचाराउच्यन्ते आ
वाहनासनार्घ्यकपाद्याचमन मधुपर्कस्नेकाभिःवासो
भूषणागंधान् सुमनोधूतधूपदीपभोज्यानि मोहासना
निऊर्यातिन्नकिशुक पंचदशाभिरथमंत्रैः वसैशपि
वसमस्तेसूनायांसंयतात्मकः सिध्येमजार्थिपुष्पाविषे
वड्यते मंदारकुंदमकुंदनंद्यावर्तोहमालतीजात्याः
कल्हारपद्मरक्तोत्पलकेनकचंपकादयोग्रालाः
पृथग्योगाः शमिपिचत्रिंशोनित्यमुक्तौ ह्रैमे स्नानक
मांगि आदित्यादिमंत्रोजप्यातावतावम्रतर्पयेत भ्र
वेयदिपितानेनदिनशोनक्ष्यात्रिमाः पवंकेतिबामा
संयोमास्यादिंदिवापतिः प्रथमर्षः भ्रनेनश्रीसूक्तंम
त्रैतास्नानकालेजलमुहूत्यजस्नात्रिवारमात्मानमभि
षेचयेत पुनरादित्याभिमुखस्त्रिवारंजप्यात पुनस्त्रि
वांजलेनतर्पयेत पुनस्त्रिवारंदेवतायांसमर्घ्य पुन
स्त्रिवारंहविषाद्भनेव पवंदिनशः षाण्मासंयं ऊर्यात
इंदिरायाः पतिरेवसमभवति प्रयोगांतरं उडुदमात्रेन
ल्लिनेनवनोनंविनिक्षिपेत सकर्णिकेसकिंजल्केद
लेपत्र्यानवारके पुनःपद्मंनउद्धृत्य समभिदेवाविभावमो
नहृदयांदन्यपाणर्वौपातनमशेनवंजपेनवनाविंशाह्लकः
वारेमहाश्रीलक्ष्मजायते प्रथमर्षः उदयकालेहिषद्दिक

स्थितेनलिनेकर्णिकायांवह्नुदलमूलेषुवदलेषपिवद
छानामेतवाछेघृनवनीतेनविलिप्यात् पश्चात्तत्स
मेकसवसेउद्धृत्यश्रेष्ठेनवपानसंख्येनामश्रावद्वतानवे
दःस्नेवजस्नाघ्राग्रोजुहुयात् एवंप्रतिष्ठकवारंवनारिंश
च्छकवारेजुहुयात् तस्मान्महाश्रीर्भवति प्रयोगान्तरंको
सोस्मित्यनयासम्यगेकादशाहुताहुतिः षण्मासेजुहुतो
नित्यंभयान्नायामरेहिवा प्रथमर्चः कांसोस्मितांहिरण्य
प्राकारामितरचानित्यशोघृतेनएकादशहुताहुतिर्जुहु
यात् एवंषण्मासेकृतेनमहालक्ष्मीर्भवति प्रयोगान्त
रं स्त्रैरनेजपनजुहुयादर्वायीतावगादस्मिवदकेदि
नमत्तयासंपतस्नपीयीत संपुदात्माविविधधनधान्य
पुत्रकाम्यनरोसोमत्रीमेवंभवति वहुमनोदहिरास्यान्न
रोगः अयंतस्यहार्थः प्रयोगान्तरंश्रियैलक्ष्म्यैवरदायै
विष्णुपत्न्यैवसुप्रदायै हिरण्यरूपायै स्वर्णमालिन्यैरज
तस्रजायै स्वर्णप्रभायै स्वर्णप्राकारायै पद्मवासिन्यैपद्म
हस्तायै पद्मप्रियायै मुक्तालंकारायै सूर्यायै चंद्रायै वि
ल्वप्रियायै ईश्वर्यैभुक्त्यैमुक्त्यैविभूत्यै ऋद्ध्यै समृध्यै तु
ष्ट्यै पुष्ट्यै धनदायै धनेश्वर्यै श्रद्धायै भोगिन्यै भोगदायै
धात्र्यै विधात्र्यै द्वात्रिंशदंतेश्रीदेव्यायैमंत्राः सम्पदीरिताः
नारादिकानमेंनाम्नेनैवचांसुवलिंहरेत नैवेद्यचमरादि

प्र.सा
५१

दीदिनादौमंत्रविनमः अथसर्थः महालक्ष्मीसनाविधा
नोक्तेनविधिनासमभ्यर्च्यः नत्रदेव्याः उपातो ध्रुतनादि
नाद्यैनेमैत्रैर्द्वात्रिंशत्संख्यकैः श्रीश्रियैनमः इतिवलिंदेर
न उनरैमैरेवमंत्रैः ॐश्रियं तर्पयामि इत्यादिभिः हृदयका
लेमहालक्ष्मींतर्पयेज्जलैः उनर्नोभ्यक्तोवांतननन्तः सलि
ल समवनरेदित्यादिनालक्ष्मीकवचितयमउक्तः । अथ
श्रीसूक्तमंत्रप्रसंगात् श्रीसूक्तयंत्रमपिमंत्रसारोक्तंलि
रवपिकैः अथयंत्रंलिखिते अष्टपत्रमहापद्मंकर्णिका
केसरैर्युतं ॥ श्रीवीजंसाध्यसंयुक्तं कर्णिकायांविलिख
व वसादिस्वरानष्टसंवापत्रेषुपिपृथक्क्रमं श्रीसूक्त
साध्यंसमावामालिख्यनदहिः पः भुविः प्रयतोभूत्वा
तामारकयापिव संवेष्ट्य वपनाविंवकोणे भृगुश्रियमा
लिखेत् श्रीसूक्तनदहिः पः भुविः प्रयतोभूत्वात्र
त्रकयापिव संवेष्ट्य वपनाविंवकोणे भृगुश्रियमा
श्रीसूक्तयंत्रमेतत्तद्धारयेद्योविधि पुत्रौरोगपरायण्य
पन्नगोरास्मशालिनीं लभ्यानिवर्त्तलालक्ष्मींनोवेवशव
दांगानं इदमेवतापदेर्विलिख्य नमावसमिक्रमयानमं
स्यापंगतानमूर्मौलक्ष्मीमावाह्यप्रसंपन्नायपः पतिवा
उत्तंवालिखेत मनन्तमसीकृत्यतस्मिं चैवक्रियतेवर्द्धतेन
त्रमंपदोनिस्वपुत्रदौरसिंहविभवैर्भवपदेप्रधायेषना
मेरवैत्त्वरोगोहृध भैनीतिमिसमावपा ॥
॥

ह्रीनैः रमयंति गेहे यास्मिन्विद्धं यंत्रां भूतनं सर्वां लक्ष्मीः
स्थास्यति अथ प्रथममष्टपत्रपद्मं विलिख्य तत्कर्णिकायां
श्रीबीजेन साध्यं विलिख्य अष्टदलपत्रेषु ऋक्चतुष्ट
यार्धं मंत्रं विलिख्य बहिर्द्वादशदलं विलिख्य तेषु अव
शिष्टानामृचां मध्ये ऋक्चतुष्टकस्यार्धमंत्रं विलिख्य त
द्बहिः षोडशदलं विलिख्य तेषु अवशिष्टानामृचाम
ष्टकस्यार्धमंत्रं विलिख्य तद्बहिर्वृत्तद्वयं विलिख्य प्रथ
मे वृत्ते यः शुचिः प्रयतो भूत्वा इत्यादिनामंत्रेण द्वितीये मातृक
यापि संवेष्टन तत्र कोणेषु श्रीबीजं विलिखेदिति ॥
अथ महालक्ष्मीर्देवता ऐंबीजं ह्रीं शक्तिः श्रीं कीलकं
मूलमंत्रवर्णैर्हृदैः षडंगानि ध्यानं कांस्याकांचनसं
निभां हिमगिरिप्रख्यैश्चतुर्भिर्गजैर्हस्तोत्क्षिप्तहिरण्मया
मृतघटैरासिच्यमानां श्रियं नानारत्नसमुज्ज्वलाकरल
सत्पद्यांकिरीटोज्ज्वलां क्षौमाबद्धनितंबबिंबललितां व
देवविंदस्थितां मंत्रः ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं सौः पंकजहस्ते नमः हृ
दयाद्यायमंत्रः सृजादिकं पूर्वोक्तरीत्या विधानवत् अथ ल
क्ष्मीयंत्रविधानांतरं महालक्ष्मीमंत्रस्य कपिलऋषिः गा
यत्री छंदः वसुधारा महालक्ष्मीर्देवता श्रीबीजं स्वाहा श
क्तिः श्रीमित्यादिना करन्यासमंगन्यासं च कुर्यात् ध्यानं
हस्तौद्यद्दलपात्रपंकजधारां चंचत्सुवर्णप्रभां गेवयागार

प्र.मा हारकंकणामहामालावलत्कुंडला पद्मस्थापरिचा
१२ रिकापविहृताशुक्लांगवागांगुकादेवीदिव्यवसुप्रद
भवभयप्रध्वंसिनीस्यादस्यामंत्रः ॐश्रीवसुदेवसुधारे
वसुकौ धनकरि धान्यकरि रत्नकरि स्वाहा समवेशय
लौंयंमंत्रः प्रश्रवणांते लक्षंजपेत न छेषमेकादशीवि
धानवत्। महालक्ष्मीमंत्रातं देवेशाऋषिः गायत्रीछं
दः महालक्ष्मीर्देवता श्रींवीजं ह्रींशक्तिः सर्वसौभाग्यसि
ध्यर्थे जपेविनियोगः श्रीमित्यादिना करन्यासमंगन्यासं
वकुर्यात्॥ध्यानं पासापद्मासनस्था विपुलकटितटी
पद्मपत्रायताक्षी गंभीरावर्तनाभिस्तनभरनमिताशु
क्लवस्त्रोत्तरीया लक्ष्मीर्दिव्यैर्गजेंद्रैर्मणिगणखचितैः
स्नापिताहेमकुंभैर्नित्यंसापद्महस्तावसतुममगृहेस
र्वमांगल्ययुक्ता मंत्रं ॐश्रींक्लींमहालक्ष्मिमहालक्ष्मि
एह्येहि सर्वसौभाग्यंमेदेहि स्वाहा वर्णविंशत्यर्णोयंमंत्रः
लक्षंजपेत दशांशान्तर्पणं तद्दशांशाहोमः शेषमेकादशी
विधानवत् प्रयुक्तानां महालक्ष्मीमंत्राणां प्रयोगविधिः
श्लोकवन्द्यो नरूपानन्दमूलैराज्यैलालितैः वशयेद्दवि
गादेवत्रैलोक्यमपि गंध्यचित नरूपांतंडुलैः मुद्देरकौ
स्तोत्रिभुवनवशीकारिण्युपमवामोनितानभुत्रैमहीयसी
नरूपान्वाहदेवन्द्रो नंदुलैर्मधुनीसिते: ॥

राज्ञावशेणाभवेन्नित्यं महालक्ष्मीश्च वर्धते विल्वछा
यामपि वलन् विल्वमिश्र हविष्यभुक् संवत्सरं हय
हुत्वा तत्फलैरथवांबुजैः साधकेंद्रो महालक्ष्मीवश
वाप्य प्रयाति एवं हविष्याशी तत्सिक्तेन पयसा सर्पिषापि
वा हुत्वा श्रियमवाप्नोति नियतो मंत्रवित्तमः मधुना
क्तारुणाम्भोजैर्जुहुयाल्लक्षमादरात् नमंत्र निरमा
नस्य पुरमाः स्तनमेखुनं वन्द्रमाणे सलिले स्थितामं
त्रमेमं जपेत् एकान्तरं बिल्ववंतं देवीध्यान्वा कं मंड
ले समभवेदल्पकालेन रमा यावत्सन्निधिं वा विल्वगे
हस्य विल्वस्य मूलमध्यास्य मंत्रवित् त्रिलक्षं जपे सो
मंत्रवान्हितलभते धनं येत्रां त्रिकोणं पूर्वमालिख्य
षट्कोणं लिखितत्तनं त्रयोदश दलं पद्मं पंगणं भवेत्के
सराविते नहरिद्रं भूपुरं हृद्वस्तकोणं समवितं च
न्तविंशति वर्णानामेकैकं विलिखेद्बुधः त्रिकोणेव
हिः कोणेषु त्रयोदशदले चापि भूपुरे विलिखेन्मंत्रोत्थि
याबीनं समस्तं च भकोणेषु पितहीने लिखेद्दिक्षु वि
दिक्षु च एवं विलिख्य विधिवत् प्राणान् संस्थाप्य मंत्र
वित् प्रजप्य विनाजपत्तं त्रं साधयेत्सर्वसिद्धिदं अथ
लक्ष्मीस्तोत्रमपि कल्याण रोकमंत्रलिखितेन अंगंर
वैः पुलकमथवा मास्रयंती भृंगांगनेव मुकुलाभरणानि

प्र.सा. मालं श्रृंगीकृतांविलविभूतिरपांगलीलां मांगल्य
१७३ दास्तु मम मंगलदेवतायाः १ मुग्धा मुहुर्विदधतीव
दने मुरारेः प्रेमत्रपाप्रणिहितानि गतागतानि माला
दृशोर्मधुकरीव महोत्पले या सा मे श्रियं दिशतु सागर
संभवायाः २ आमीलिताक्षमधिगम्य मुदा मुकुंदमा
नंदकंदमनिमेषमनंगतंत्रं आकेकरस्थितकनीनि
कपक्ष्मनेत्रं भूत्यै भवेन्मम भुजंगशयांगनायाः ३
बाह्वंतरे मधुजितः श्रितकौस्तुभे या हारावलीव हरि
नीलमयी विभाति कामप्रदा भगवतोऽपि कटाक्ष
माला कल्याणमावहतु मे कमलालयायाः ४ का
लांबुदालिललितोरसि कैटभारेर्धाराधरे स्फुरति या
तडिदंगनेव मातुः समस्तजगतां महनीयमूर्ति
र्भद्राणि मे दिशतु भार्गवनंदनायाः ५ प्राप्तं पदं प्रथमतः
खलु यत्प्रभावान् मांगल्यभाजि मधुमाथिनि मन्मथेन
मय्यापतेत्तदिह मंथरमीक्षणार्धं मंदालसं च मकरालयक
न्यकायाः ६ विश्वामरेंद्रपदविभ्रमदानद
क्षमानंदहेतुरधिकं मधुविद्विषोऽपि ईषन्निषीदतु
मयि क्षणमीक्षणार्धमिंदीवरोदरसहोदरमिंदिरायाः ७
इष्टा विशिष्टमतयोऽपि यया दयार्द्रदृष्ट्या त्रिविष्ट
पपदं सुलभं लभंते ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

दृष्टिः प्रहृष्टकमलोदरदीप्तिरिष्टां पुष्टिं कृषीष्ट मम पु
ष्करविष्टरायाः ८ दद्याद्दयानुपवनो द्रविणाम्बुधारा
यामिन्नकिंचनविहंगशिशौ विषण्णे दुष्कर्मघर्ममप
नीय चिराय दूरं नारायणप्रणयिनीनयनाम्बुवाहः ९
गीर्देवतेति गरुडध्वजसुन्दरीति शाकम्भरीति शशिशे
खरवल्लभेति सृष्टिस्थितिप्रलयकेलिषु संस्थितायै त
स्यै नमस्त्रिभुवनैकगुरोस्तरुण्यै १० श्रुत्यै नमोऽस्तु शुभ
कर्मफलप्रसूत्यै रत्यै नमोऽस्तु रमणीयगुणार्णवायै
शक्त्यै नमोऽस्तु शतपत्रनिकेतनायै पुष्ट्यै नमोऽस्तु पु
रुषोत्तमवल्लभायै ११ नमोऽस्तु नालीकनिभाननायै न
मोऽस्तु दुग्धोदधिजन्मभूम्यै नमोऽस्तु सोमामृतसोदरायै
नमोऽस्तु दामोदरवल्लभायै १२ नमोऽस्तु देव्यै भृगुनन्द
नायै नमोऽस्तु विष्णोरुरसिस्थितायै नमोऽस्तु लक्ष्म्यै क
मलालयायै नमोऽस्तु नारायणवल्लभायै १३ नमोऽस्तु हे
माम्बुजपीठिकायै नमोऽस्तु भूमण्डलनायिकायै नमोऽस्तु
देवादिदयापरायै नमोऽस्तु शार्ङ्गायुधवल्लभायै १४ स्तु
वन्ति ये स्तुतिभिरमूभिरन्वहं त्रयीमयीं त्रिभुवनमातरं
रमां गुणाधिकां गुरुधनधान्यभागिनो भवन्ति ते भव
न्ति भाविताशयाः १५ पद्मप्रिये पद्मिनि पद्महस्ते पद्माल
ये पद्मदलायताक्षि विश्वप्रिये विष्णुमनोनुकूले त्वत्पा

प्र.सा. दयंत्रंमणिसंनिधत्त ॥ २१ ॥ अनेनस्तोत्रमंत्रेणालक्ष्मीं
७८ स्त्वामसमापयेत ॥ इतिश्रपंचमात्रसंग्रहेगौरीगौड
विरचितेपंचकोदशः पटलः ॥ ॥ अथत्रिपुराविधा
नमुच्यते संमोहनऋषिः गायत्रीछंदः त्रिपुरादेवी
देवता ऐंबीजं क्लींवाह्रींशक्तिः श्रांहृत श्रींशिरः ह्रा
षडंगानि ह्रांहृत ह्रींशिरः इत्यादिवा श्रींहृत ह्रींशिरः क्लीं
शिखा श्रींकवचं ह्रींनेत्रं क्लींअस्त्रं इतिवांगानि ऊंध्यात
ध्यानं नवकनकभासुरैवीविरचितमणिऊहिमसकल्प
नत्वे रत्नवरवरसिंहासनतोहिनमेरारहेसमामीनां
श्रावदरत्नमुकुटांमणिकुंडलोद्यकेयूरकोर्मिधरा
नाहृपनपुराब्वां ध्यायेरुनाभपुरापाशकसांकुशेषु
चापंसपुष्पविशिखांनवरोमवर्त्तीं वामभ्रुऊरस्मरमुद
नतांहृलंकरवगादिनीभिश्च इतिभिः समसीहृनापण
नींसाधकंप्रमनमदृशा श्रींह्रींक्लीं इतिमंत्रः हादशालसजये
तध्यौस्हनमसिद्धिश्चवानहुतसमिजिश्चजयानेवेद्यवि
मधुरात्रिकेमहादशमरसंपुरश्चरणाहोमः । श्रीहृदेवि
लेराजहृदंहृतमालेजपातंजपाठण्यंअथपुनाव
धिः । कृवलाहपत्रेश्रुवेनेपीठीदेवामसमावाहण ममर्द
वेत श्रीः अधमाहृतिः । लक्ष्मो । संपाशिरिजाये । पार्श्वा
ये । रबो । अंगजाये इतिषद्धोणेषुसमवेयेत । अनन्तरमिनाव
हः

वसुधारायै पांचजन्यधरायै वसुमत्यै पद्मालयायै इति सम
र्पयेत्। एवं द्वितीयाहुतिः मातृभिस्तृतीया भक्तेभ्यस्तु
र्यैः। लोकपालेभ्यश्चतुर्थ्याहुतिः। अस्य मंत्रस्य फलमुच्यते।
सकलवर्गफलाप्तियशस्करं जगतिरंजनरंकवितार्क
वं॥ अथ धरणीमंत्रविधानमुच्यते वराहऋषिः नृचिछ्
दः श्रीधरणीदेवता। ग्लौं बीजं स्वाहा शक्तिः ॐ नमो हृ
त् भगवत्यै शिरः धरण्यै शिखा। धरणीधरे कवचं धरे
नेत्रं स्वाहा अस्त्रं ध्यानं मुक्ताभोजनिविष्टांरुणचर
णनलाश्यामलांगीमनांशां वेदाढ्यालयशंखचक्रकल
सितकरामाद्यनालोत्पलाढ्यां। रत्नाकल्याभिरामाम
णिमयमुकुटां चित्रवस्त्रां प्रसन्नादिक्षणाद्विस्वभवानः
सततममितलवल्लभां कैटभारेः॥ ॐ नमो भगवत्यै
धरण्यै धरणीधरधरे स्वाहा। इति मंत्रः। धराहृदयमि
न्यष्ठाख्यो। लक्षंजपः। दशांशमर्धैः सितैस्तपयोलेन गु
रम्भवराहहोम अथपूजा। देवस्यावपीठमावाह्य। अंगैः प्र
थमाहुतिः। अनन्तात्मने नमः। वद्मात्मने नमः अवात्मने
प्राणात्मने। इति दिग्दलेषु। निवृत्यै प्रतिष्ठायै। विद्या
यै। शान्त्यै। इति कोणदलेषु। इति द्वितीयाहुतिः। इंद्रा
दिभिस्तृतीयाहुतिः। अथ प्रयोगः। कुष्ठैः प्रियगोमधुरत्र
पात्रैः नीलोत्पलैर्वापि नवा करोत्ये। सहस्रमानेप्र

पु॰सा
१८५

तिष्ठन्तः स्यातंगीभीमतीमस्य कलाकलाव॥ प्रियंगु
पुष्पामालक्ष्मीलोत्पलेरक्तोत्पलं श्रयमर्थः प्रियं
पुष्पैः। मधुरसिक्तैर्वानीलोत्पलैस्त्रिमधुरसिक्तैर्वा
रक्तोत्पलैर्वा मरस्वतंख्येयोन्न होति तस्य भूमिः पञ्चव
मैवमस्यादिमस्हिमतीवजायते। प्रयोगांतरं। पिंज
तांडुलशालिमंजरीयोन्न होति मधुरत्रयादिनां। ति
नपाः शतमयास्मंइलातहस्तमाभवति विहरनाम
हीं। शालिमंजरीनीवारमंजरीरक्तकमल पाकाशात
श्रयमर्थः॥ मांगीवांगास्थूलावशालिमंजरीत्रिमधुर
सिक्तानि त्यपाः शतसंख्येयोन्न होति एवं मंडले कृतेते
नस्य मिलेर्भवेत॥ प्रयोगांतरं। मंगास्तवारे निजसाध्य
भृमौविलोलितांभः पवित्रमंथः॥ पयोष्टनाकंतद्र
यान मरस्तं अपनवातेनहिनावताने पापमासादज्ञम
मवारमेघहोमः संपद्मात्स्मपनयनेदशाप्रदेशानशत्रा
वायपरमहिंपहृपृहन्नहामिहामपउदिनमिंदिता
समस्तं। श्रयमर्थः॥ पुष्कवारेस्वस्यसाध्यदेवस्यमदंग
होमानांनलविलोड्यतेनजलेनरविः पवित्रब्धपुनःसी
रहमाभ्यासिक्तेनतेनरविधामरस्वसंख्येयोदयकाले
नद्भूयान श्रद्धानामेवसाध्यभूमिस्पर्शतो रविलोडस्तेन
पुष्कवारेऽभ्युदयकाले मरस्वसंख्येनद्भूयान एवंघामासंपति
पुष्कवासरेयो नद्भूयान् अभ्रमहिंसादानादरपरी जायते॥
मरुपसाध्यभूमिः सकलहिंसं मन्त्राजायते॥४८

गुह्यपंचरत्नीमंत्रयुग्मंमयात् पंचरत्नीयंत्रमपि मंत्रसारोक्तंमं
त्रयोगपतावशालिखेत मध्येनादंवसुपत्रसुगाश्रीध
ष्योकोलवीजं पत्रेषु स्वरपिंडाणिमितान् मंत्रवर्णानु
मेण प्रविष्टाः गौः किटिमनुसंवेमीतत्कार्पौस्वयंत्रम्
गेहस्यंवितनतिधरास्त्रणिपाप्यादिहं हिं। प्रमापंः। प्रथ
ममष्टकोणाद्यंविलिख्यतन्मध्येप्राणंवसमाप्यंविलिख्य
प्रष्टकोणाद्येपाविवाराहवीजं हमितिदिलिख्यनदहिर
ष्टपत्रंपद्मंचविलिख्यतेष्वथपंचरत्नीमंत्रवर्णान् मात्रिकशः
विशोविलिखेत। ॐह्रींग्लौंनमोभगवत्यै पंचरत्ने पंचरत्नि
पंचपंचेस्वाहा ग्लौं ह्रीं इतिपंचरत्नीमंत्रस्यतविंशत्यक्षरः
गुनस्मात्हृद्विहृंतदहपंविलिख्यप्रणमेहृतेऽपरिदहं विंप
त्पटले वरुणमातावाराहमंत्रेणावेष्टयेत्हिनीयहृते
माहकावर्णैः संवेष्ट्य तदहिस्यतत्त्वसंविलिखेदिति॥ अ
पथविनाविधानमुच्यते तत्त्स्रोकवचं स्त्रीं ऊंनेत्रं ˙ ˙ ˙ हूंवे
धेतु॥ध्यानं॥ पृथामानतनुमरुणांपंकनवरागतल्लाहृ
घलनागमनीनां॥ पार्श्वाषुकपरिधानां वेष्णादिहं हं
मेवखेलाकलिनां॥ नन्नुमध्यलनोंएष्टकस्तनभुगर्ल
कैर्विरानदमपंचवां॥ त्रिमिवपिष्टनालवल्लवांगु
लोफलगुरीशानम्भवणारुणितां॥ स्पककराकेयरां
नांगलविलसनविविधमणिभूषताभरणांहिजनाग

पु॰सा॰
१७६
176

युगलकुंडलकुंडलमंडितः गंडद्वयीश्रुकटयोभां।
वेणातनपायपल्लव व विद्रुममणिभासवांबसत्रांव।
सरोणाणेविंबे वदनामरुणायनलोचनत्रयीतले
नां ऊचिनलविकसन्मुकुटाग्रहिवेशिपिच्छतां।
कौणातींवनऊसमेमानलोमसरानपत्रकेतनिकां
मरुविवसिंदामनगांविभ्रमसमस्तदायमंदिरंतरुणी
ऐंह्रींह्रूंसेवक्षेदः सौंह्रूंसेंह्रींफट् इतिमंत्रः। त्वेंलघ
ह्रांदिह्ररणाब्रधानोयंमंत्रं॥ कालीकाशलह्रभांभि
मत्येभुवनानजेबयोः पारपोक्षदेहस्यामेऊपात्। मंत्र
एन्यापकंसमस्तेनयकलिंगादिभ्रस्यानादिभ्रश
किमामैगालदजेयः। त्रिमधुरसिकाभिःविल्वसमि
द्विदंभांगंणजहूयात्। श्ररवणाहोमः। ग्रणहना। ग्रह
ह्रांविधनमिंहामनेसमावाक्ष्ममरसितेदवींजयेत्।
नयायेविनयायै धनिनायै श्रपराजितायै नित्यायै वि
ल्यामिन्ये हार्ष्ये श्रुवोगायै मंगलायै पतेः पीटनवशा
कयः ॐवत्तनत्वंदेशापुपायमहासिंहायह्रूंफट्नमः
श्रीविवर्धनमः नेत्रत्रये॥ वंहूंदवनेदस्वेनरहिंगुल
वणजंहूंहूंतंपचाननायेनमः इतिवा इत्यादिसत्रावाच्या
मैः मकारादिदलेषु षट्स्वसमर्धयेत्। श्रवशिहृदयेप्रतीना
ये गायत्रे इतिरजोन क्रींह्रूंकालिके श्रीविवर्धे। श्रीचंडायै। श्रीं४
वे शिये चंडेफिरौ

श्रीसिद्ध्यैनमः श्रीरुद्रकायैनमः श्रीहेमकारिकायैनमः
इतिवल्लमध्ये दलाग्रेभैरवाकस्थामान्त्रः संपूज्य तद्ब
हिः लीन्यैः श्रीवीजाद्यैः इंद्रादिभिर्वज्रादिभिः दलाग्र
ष्फट्कार्यैनमः । इत्यग्रेतद्वाह्ये । पारायै पारयातिग्यै
इति । जयायै । सर्वविघ्नध्वंसायै विजयायै सर्वार्थविधि
दायै । इतिद्वारस्योभयपार्श्वयोर्बाह्यतः प्रेतासनक्षलाय
वर्वरकेशाय । लकुटधराय । किंकराय रक्तरक्तवरि
नानासिद्धोमवंक्लूंफट् इति । विघ्नापसारयमपि किंक
रस्यैव विशेषणं इति । तद्बहिः ॐ धात्रेनमः ॐ विधात्रेनमः
ध्रुवोगांगंदनक्रमसमैः समर्चयेद्देवीं । मंत्रदेवप्रकाशि
कायं । क्लीं ह्रीं श्रीं क्रूं म्भूं ॐ फेत्क्रूं ॐ ह्रां ह्रूं विचे वः स्त्रीं हें
सौः ह्रौं फट् विंशाक्षरोमनुः । अस्यापि सर्वदादशावत
वत् अथ प्रयोगाः योनिकुंडलसंतः प्रकल्प्य तत्रान
लं समाधाय संपूज्य सर्वविधिनाद्ध्युयात् । सर्वार्थसि
द्धये मंत्रः । योनिविनिमुवनेपो । इक्षुशाकलैः समृद्धो
हर्वीभिर्लाद्वषड्धियेषाम्वैः । धान्यावयवैः । पुष्टौ । गोम
मेक्षरदेयनिलेञ्जद्धयात् ॥ जंबूभिः सर्पीर्वा राजीभिः पातु
सांत्यदेवनकैः अखण्डसिद्धो । वकुलैः कीर्तौ कुंकुमैः रा
दपायनया । अकरोगान्लेषु पुष्टौ समकजे विद्रुमइर
शोकैः । पुष्पैः । पुत्राय पाटलैः स्त्रीसि योनिवने स

प्र.स
१८
177

विद्दिष्टे। पुष्पैरा नीलोत्पलकैश्च पुष्पै मस्तकमेविद्द
सिद्धये: शाकैः। पुष्पै। पुत्राय पाटलजैः श्रीसिद्धये निवे
नैश्च विद्दिष्टैस्स विद्दिष्टे। पुष्पै नीलोत्पलकैश्चं पद्मजैः
कनकसिद्धये पद्मैः। सद्यः किंशुकैश्च सर्वोपद्रवशान्त्यै
व मल्लिकापुष्पैर्नैवाद्यमृत्यु प्रवृद्धकमलोद्भवप्रणाय
नं॰॰ फलैर्विष्टपनयन्त्राणीवांगुलीवकुलपत्रैः शत्रू
च्चाटनं शाल्मलीपत्रैः सपत्ननाशाय। नाथैः शत्रोर्मूर्क
तो त्रिसिन्धुनावाप्तुनी भवति। यावत्संख्याहोमस्तावज्ज
प्यश्च मंत्रिणां मंत्रः। रक्तोत्पलसहस्रेण शकैश्चोर्ध्वं
कोनैव। मैथू। नावल। रात्रिकदृश। सूत्रत। वकुले
श्रीविल्वं। कंद्र करुकति। सहस्राणां त्यलोपे द्वंद्वामदेव
मस्तकं पिल्पद्ये श्रेशाकं शशोकपुष्प पाटलं। पाटलीश्च
नन्समिच्छ द्व्यर्थः। निव। वेत्रु। नीलोत्पलं। कनैनलं। सु
वपकं। वपकंपू। नन्समिच्छ। द्व्यर्थः। किंशुकपुष्पैः।
पत्रैश्च क्षम। ॰॰ सर्वोपद्रवशान्त्यै नन्दयान किंपुके
ने देश्व ननस्फलावालेत्रि महसंवास्पुष्पमेवयानन्द
यान। नदमेनवंमालब्धमनेपद्। प्रयोगान्तरं। मन्त्रमेवि
नेश्चवारिमिरामेकतेः शांतिर्भवति। नत्रमयाष्टि
वानेमंत्रिनत्रलकोदकाहर्निशंजपा। नत्कालेध्यजपा

न्मयोनस्यविषग्रहादिहृतः चुल्लकोदकं हस्तपरिमा
र्णंजले। ग्रनेनतन्त्रितामंत्रेणजप्तैर्जलैःसेचनंवापानंवा
ग्रनमयापश्चात्तानेनोवा पतन्मंत्रजप्तचुल्लकोदकसेव
नंवा। पतन्मंत्रेणकर्णेयेजपंवाकुर्यात्। विषग्रहादयो
विनश्यंति। ग्रहादयोदेवताविशेषाः। पतन्मंत्रस्याचना
मपिविषग्रहादिशांतिकृद्भवति। ग्रथास्ययंत्रविधान
मुच्यते। ग्रस्त्रामध्येसनामेमनुमर्णशतमपृक्तविंशस्य
देवपुरादक्षिणेनसर्वादिकमनुविलिखेत्। द्वादशावृ
त्तिमंत्री। विंशद्वाविंशत्कलाकालिमविरचितेयंत्रमेतत्
स्कंनमंवहेदेलग्रहानिहरतिविजयलक्ष्मीप्रदंकीर्ति
दंच। ग्रस्यार्थः। प्रथमं पूर्वपश्चिमतषड्रेखाविलेख्याउ
त्तरदक्षिणायतरवर्तिनो प्रागग्रेषुदक्षिणाग्रतः षड्रेखा
विलेख्याः पुनरपितयोरेवपश्चिमाग्रेषुपिदक्षिणाग्र
तः षड्रेखाविलेख्याः एवंदिशिकोणेष्वेकैकस्मिन्को
णेपंचविंशतिकोष्ठानिजायंते एकैकस्मांदिशिपंचपंच
कोष्ठानिवजायंतेनेः सर्वैः संभूयमध्यकोष्ठमनेविंश
तकोष्ठानिजायंतेनेतुकोष्ठेषुईशान्याद्यकोष्ठारभ्य
पश्चिमस्थागत्यैतेरेखातकोष्ठपंचकंविलिखेन्मंत्रवर्णा
नएवंप्रादक्षिणेनमंत्रवर्णान्सर्वकोष्ठेषुविलिखेत
एवंमावर्तंसतिमंत्रस्यद्वादशावारमावृत्तिर्भवतिमध्यके

प्र.म.
१२८

178

प्रणवं विलिख्य तन्मध्ये माध्यनामादि विलिखेत्
पुनरेखाग्रेषु संभूयाष्टौ चत्वारि शङ्कुलानि विलिख्य
न् एवं विलिखिते नश्या हृनेऽत्र फलं भवति अथास्य
व मंत्रस्य निग्रहचक्रविधानमुच्यते। आद्यो मध्यगु
ताननले लिखेन् दिक्पंक्तिषु षष्ठः सः हूं हं रं हूं
करान्दि षष्ठिपदके शेवादिकालीमन्त्रः नैऋत्या
दितद्यात्मकमाद्यवह्नितवायव्येनलेशान्तं तप्रान्तः निग्रह
चक्रं मतकप्रप्राप्तिषु दैवे विरितां। अस्यार्थः। प्रथमं
दक्षिणान्ततः पंचलेखा विलिख्य पुनस्तस्मात् पश्चिमद
क्षिणान्ततः पंचरेखा आलिखेत्। पुनस्तयोर्दक्षि
णाग्रेषु सर्वं पश्चिमतः पंचरेखा विलिख्य पुनस्तया
स्तत्राग्रेषु पश्चिमतः पंचरेखा विलिखेत्। एवं वि
लिखिते मध्यखण्डमध्ये अशीतिकोष्ठानि जायन्ते। तन्म
ध्यखण्डे अग्निवीजं विलिख्य तन्मध्ये माध्यादीं विलि
खेत्॥ पुनस्तत्र षष्ठिषु दिक्खण्डेषु तत्पदेषु हूं हं रं
हूं इत्येतानेकैकस्मादि शिवं तद्धं खण्डेषु संवत्सो
वाचनतारध्यानं तन्तः क्रमेणाविलिखेत् एवं तत्र
नैऋत्यखण्डे तत्पदेष्वपि विलिख्य पुनस्तत्पदेषु को
णान्तिमेषु ततः षष्ठिखण्डेषु रक्षान्तो यत्र को
ष्ठपांत्यकोष्ठपर्यन्तकालीमंत्रस्याक्षराणि विलिखेत्

ष्ववशिष्टाक्षरान् पुनरपि तदा पत्र कोष्ठेषु तथैव वि
लिख्यात पुनर्वैकैकांत्यकोष्ठे `` `नमादमवापद्यांत
कोष्ठपंचतत्त्वे नैव कालीमंत्रस्याक्षरान् विलिखेत् ।तत्रा
प्यवशिष्टाक्षरान् तदपत्रकोष्ठेष्वनयैव विलिखेत पु
नश्च तच्चषश्चिवेष्टुकालीमंत्रस्यैव वर्णान् लिखित्वा ले
मवैपिक्रमेण यममंत्रस्यैकैकवर्णविलामेव त्रः पुनर
पि तद्बाह्ये अग्निबीजं नाम्भवेष्टः । पुनरपि तद्बाह्ये वा
यु बीजं वीतान्नाम्भवेष्टः पुरश्चर्मादिषु पचेत् ।एवं स्थिय
मृदि पचेत कालि मंत्रस्याग्नेयम मंत्रं विलिख्य का
लीमंत्रेणावेष्टयेत। अयं तु व्याख्यातो क्रमागंत्र तन्मत
श्चिलिखवशत वहिर्वृत्तत्रय विलिख्य सर्ववृत्ते यममंत्रवर्णै
र्वेष्टयेत द्वितीयवृत्ते अग्निबीजाक्षरावेष्टयेत तृतीये
वृत्ते वायुबीजाक्षरावेष्टयेत रंरंत्याग्निबीजं यं इति वायु
बीजं ।कालीमंत्र उच्यते। कालीमा `` रमालीकालीम
मोदत्तमोनलीमामामोद्नन्तदमोमारत्तनन्वतत्तवा
इति कालीमंत्र यमायपाटटसोमावं माटमोटदमोटमा
वामाभूवि विमनोवाटटवीतनवीटट इति यममंत्रः पु
नरस्य निग्रहचक्रस्य लेखनद्रव्यं च लेख्य पट विशेषश्च
लेखनसाधनं च उच्यते।वान्हिविरणिव निर्यासकलविषमती
मि. सीसपट्टे पुकेवा शावपापाणकेवा विलिख्य तमतिमान
काकपक्षेणायंत्रं ॥

प्र॰ सं॰ इति वेदं विदित्वा वह्निः चित्रकः तस्याष्टभस्मनेन ले
१०१ प्यांस्त्रनित्यनियायः। निंबम्। निर्वासं। विषमिति गु
रुः समवह्निस्तरगालवणोषणाहेमवा विभिर्मिलितं वि
षमिति भोषणाम्लकमित्याहितं निग्रहे भुवन्दाणामिति
हेमवाशि प्रारब्धपत्रवसः हरमं। तरणा वनतरणां
रुवणा त्रिकटुकाकपदः काकस्य पदस्य पद। एवं वि
लिखेत विना कालीमंत्रोऽनमास्याप्येतस्यापनप्रदे
शउच्यते वल्मीके च नवेवाह: हविवरेयानि दृष्या
दशानिर्मस्तंभ्रामोति भूयादवयवविकलो ख्यापितः पा
नितोवा हतकृवितिभल्लातकोत्थास्त्रनपिल्लहतवृतो
वल्मीकं वमतेंवंचनष्ठायः। भ्रमैवमंत्रस्यानिग्रहव
क्तेरमुच्यते। वकैवाशशपदकालीशिवयानुयान
खंडयं यमदहनानिलवीतं विलिख्य विपदं दिमर्कटो
लितं नभमपोनुवमेतयंत्रं नदेशो विनिहितेप्नमंत्री
नत्रोपरुचमाविलं दिनशः सर्वात्मनानवलि भ्रमार्थः
षष्ठमं सर्वपाधिमतो नवरेखा विलिख्य पुनस्तदुपरि र
दिशोतरतनस्थनवरेखा विलिखेत एवं विलिखिते च
नुः षष्टिकोष्ठानि जायन्ते तेषु कोष्ठेषु ईशानादिकोष्ठमा
रभ्यदक्षिणतः क्रमात्पूर्वोक्तयंत्रवद् एवं कालीमंत्रस्य भ्र
ष्टाणि विलिखेत् पुनर्नैर्ऋत्यात्यकोष्ठमारभ्य वाय

ग्रां म कोष्ठपर्यंतं क्रमेण पूर्वोक्तयंत्रवदेवकालीमंत्र
स्याक्षरान् विलिख्यात् पुनः पूर्वोक्तयंत्रवदेतच्चतुःष
ष्टिकोष्ठगतान् अक्षरान् यममंत्राक्षरैः पृथ्वीबीजेन
वा षबीजेन वक्रमेणावेष्टयेत् पुनर्वह्निबीजेन त्र्यं विलि
ख्येत् सर्ववृत्ते यममंत्राक्षरैर्वेष्टयेत्। द्वितीये अग्निबीजे
नावृत्यावेष्टयेत्। तृतीये वायुबीजेनावृत्यावेष्टयेत्। पुनर्वि
शेषेणादारेनामर्केटिनाचमषीलेपनं कुर्यात्। विषमि
ति पूर्वोक्तं। दंडोति ब्रह्मदंडी। विरुते इमर्कटीरूपिक
छरमे। पुनरस्ति नामंत्रं यमकालीमंत्रोच्चनमा ग्रपो
मुखेनयंत्रं यत्र स्थापयेत्। तत्र उक्तफलं भवति। अथा
स्मै वतरिनामत्रस्मान्नग्रहवक्र उपद्यते॥ त्वं द्वेषे काशी
निभमध्ये एकस्मान्न सोमस्यादिकस्यवनपंक्ति षशे
त्वं विलिख्येत लक्ष्मीपीठवनः पहिष विदनीपणाद्
ष्टन्यादिचवाक्येत्वरितां यां। दिक्कस्यामन्तपदापिवषं
डेतांमा देमालावेष्टितविंबचट वीजं पचस्यं तत्पंकत
राज्ञ हदनोत माक्केवक्रं मम्मगस्यान्नग्रहमंतं। अस्या
णः। प्रथमं पूर्वपश्चिमतः पंचरेखा विलिख्येत पुन
रुत्तरत स्यदक्षिणपश्चिमतः पंचरेखा विलिख्येत। पु
नस्तयोर्दक्षिणोत्तरवर्तिन्योः॥ पूर्वाग्रमुदक्षिणोत्तर
तः पंचरेखाविलिख्य पुनरपितयोरेव॥

प्र.मं. पंचरेखा विलिख्य पुनश्च तिर्यग्रेखा पश्चिमाग्रेषु पंचरे
१८. खा विलिखेत् एवं विलिखेत् एकाशीति कोष्ठानि जायं
ते तेषु मध्यमकोष्ठे चतुर्दश बिंदु कारं विलिख्य तस्मिन्ना
धनामयंत्रं न्यायादीन् विलिखेत् चतुर्दिक संस्थेषु
चतुर्षु कोष्ठेषु वाग्बीजादारभ्य ततं क्रमेणान्नं सः चतु
र्ष्वन्येषु तत्र वर्णां चतुरष्टयमपि एकैकस्मिन् कोष्ठे विलि
खेत् एवं चतुर्दिक संस्थेषु अष्टकोष्ठेष्वपि लिखेत् पुनरीशा
नान्त्य कोष्ठमारभ्य दक्षिणतः आगत्य मध्यकोष्ठं वर्जयित्वा
आग्नेयांत्य कोष्ठपर्यंतं लक्ष्मीमंत्रस्य वर्णान् विलिखेत्। अ
वशिष्टान् वर्णान् सुधन्स्थान कोष्ठेषु पूर्ववदेव क्रमेण
विलिखेत्। पुनर्नैर्ऋत्यांत्य कोष्ठमारभ्य ततः आगत्य त
त्रापि मध्यकोष्ठं वर्जयित्वा वायव्यांत कोष्ठपर्यंतं क्रमे
ण तमेव लक्ष्मीमंत्रस्य एकैकवर्णां लिखेत् तत्रापि तदव
स्थान कोष्ठेषु पूर्ववदेव क्रमेण अवशिष्टान् वर्णान् विलि
खेत् पुनरेकाशीतिरेखाग्रेषु कमंडलुस्य वर्हिः एकैकस्मा
मपि दिक्षितात् दिनामंत्रमर्वं विलिख्यात्। तत्र वर्तितामंत्र
स्यान्या स्वरफट् पदस्यानेव घट् स्तोव मंयान्त्या विलिखे
त् पुनरष्टदिक्षु तं विलिख्य तस्मिन्नादौ मालांवं वं स्तोव
मालाः कोणाग्रान्य मंत्र हृ विलिखेत् पुनर्गोवषट् नय
स्थापक त्रयाणमेव तत् नयाप वटूवटूनेपि ऊर्ध्व मुखे पंकजवि

लिखेत् पूर्वेतन्मंडले घटस्य यथा भवेत् तथा च दक्षि
णावेष्टयेत् सघटः पद्मस्य यथा भवेत् तथा तदष्टः प
कजे विलिखेत् लक्ष्मीमंत्रमुच्यते श्रींसामायायामादि
साश्रींसानायातेतेयानासा मायालीलालाललीया
मायात्तेलालीलीलीलातेया। इति लक्ष्मीमंत्रः। पुनर्लेख
नद्रव्यं वल्ले खोपट्टे विशेषस्तु लेखनी विशेषस्य फलं वो
च्यते लाक्षाभिः कुंकुमैर्वा विलिखेत् धवलां वा पुष्के
स्वर्णपट्टे लेखिन्या स्वर्णमय्या ह्यष्टमपि गुलिकां कर्मे
संधारयेत्तु यः कन्याभोगमस्तु तेन वा ग्रह विषज्वरैर्न व्यावि
युक्तः सपत्नीको जीवेत्सोऽपि पुत्रपौत्रैः परिमितमहासंप
दा दीर्घकालं धवलो पुष्के धवलपट्टे लाक्षैस्तु लक्ष्मीकं
शं वै जरसं। कुंकुमेनैव लाक्षारसेन कुंकुमैर्वा स्वर्णप
ट्टे चेत् स्वर्णलेखन्यापि लिखेत् फलमभिप्रायः। एवं विलि
ख्य धारिता लक्ष्मीमंत्रो जप्याथमेवेत् इष्टफलं भवति स्व
यं स्वेच्छया विना मंत्रस्यानुग्रहः चक्रांतरमुच्यते बन्धुम्
ऐ वा कुमवदेव पलक्ष्मीमनुमसंशिवायं नैकेन्यादिक
मपि वर्णमन्नं न वृत्तेन वा हि स्वच्छेपट्टे कनकविरचितेन
वे विधिना लिखितानं यानि द्विपेन हि नर्थाः सर्वत्र विदितं च
क्रमनुग्रहसंज्ञं मंत्रोद्देशेन संपदो विघ्नं शमनं च फलस्
यि न्यो भवंति सर्वाहि कालं दृष्टाया। अस्यार्थः। पूर्व

प्र॰ सा॰ पूर्वपश्चिमतन्तवे रेखा विलिखेत् पुनस्तदुपरि दक्षिणोत्त-
१८। रतन्तवे रेखा विलिखेत् । एवं विलिखिते चतुःषष्टिको-
ष्ठानि जायन्ते ईशानैर्ऋत्यकोष्ठमारभ्य दक्षिणान्तमागत्याग्ने-
यान्तकोष्ठपर्यन्तं क्रमेणाकारमापनोः एकैकाक्षरान् विलि-
खेत् । अवशिष्टाक्षरान् तदधस्तान्कोष्ठेषु सर्वेष्वदेव क्र-
मेणा विलिखेत् । पुनर्वायव्यैर्स्यान्त्यकोष्ठमारभ्य उत्तर-
न्तमागत्य वायव्यान्त्यकोष्ठपर्यन्तं नक्षत्रमंत्रस्य एकैकाक्ष-
राणि विलिखेत् । तत्राप्यवशिष्टाक्षराणि तदधस्तान्को-
ष्ठेषु सर्वेष्वदेव क्रमेणा विलिखेत् ॥ पुनस्त्रिवृत्तं तदयं वि-
त्वा सर्ववृत्तं त्वरितामंत्रेणावेष्टयेत् । द्वितीयवृत्ते प्रस-
न्नबीजेन वंःस्यैनेन वेष्टयेत् लक्ष्मीमंत्रस्य सर्वांकमंत्र-
विधानेउक्तः एवं नकपटे स्वर्णादिलेखिन्या लिखि-
ता त्वरिता लक्ष्मीमंत्रोज्जयिता स्थापिते उक्तफलं भवति
अथ त्वरितायंत्रान्तरमुच्यते । इकोरमाध्यमंतां विलि-
ख्यनन्तरधोकर्णिकायां वशिष्टान् षोडशवर्णान् । दले षा
रवयन रमायांत्रिशो विहृयीत । ॐ मस्यं पंचमेनत सवसित्र
नपुरितं सर्वं दाप्रमिथेत्क्रं मं सर्वोपसर्गप्रशमनक-
लदंष्ट्रीकरवणरकादि अस्माधः षट्पत्रयन्त्रं विलिख्यत
न्कर्णिकायां ह्रंयेनन विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादि पत्र
न्यापकविलिखेत् पुनरष्टदलेषु हृत्यादि मंत्राक्षरान्

भुवनेशीं विनाष्टदेवर्णानेकैकं विलिखेत्। पुनस्त
द्वहिः स्वमायां भुवनेशीयन्त्रावेष्टनेन विलिख्य तस्मा
द्वहिर्भुवनेशया: ईकारेणा तामेव भुवनेशीं त्रिशावेष्टये
त् पुनरेतन्मन्त्रं कुंभस्यान्तस्थपद्मभवेत् तथा कुंभाकृतिं
विलिखेत् पुनः स्तकुंभः यथा सवसिजपुटितो भवेत् त
था सवसिजरूपां विलिखेत् एवं विलिख्य त्वरितामंत्रे
ण माष्टेनेडकफलं भवति। इति त्वरिताविधानं समाप्तं। अ
थ वज्रप्रस्तारिणीविधानमुच्यते॥ अंगिरो ऋषिः त्रि
ष्टुप्छंदः वज्रप्रस्तारिणी देवता लिखेद्धृत्त ऐं शिरः क्रों
शिखा नित्यक्लवे मदनेत्र इवेष्टसे ॥ध्यानं॥ कुंकु
लाकलितालबलमेतिमीरमदाकुलितानागमनेत्रा शो
णि नसिं भुवनं रीतयोतध्येति तमान्त्र्दत्वां दुन्नलेत्या
दीर्घं नदारिमसाप कयाशांकुशपाशक्रपालसमि
ता हौणाडहृल्लेविलेपनमाल्याशेषणा नदाभवतोवत
देवी ... ऐं क्लीं नित्यमद ... इति मंत्रः ऐषां प्रथा
नोयं मंत्रः स्मरतामित्यां देवीमेव प्रजपेन्मंत्रेणानसर
सं लक्षं जपेत्तदृशांशेन तर्पनकृतमिधाद्वतेनवामिषे
न्यपतिंश्चाजटलः। वर्णौ लद्दंजन्मान्दपनकसमिद्
दीग्धास्येन दशांशं पुरश्चरणहोमः इत्यर्थः ॥अथ यन्त्र
विधिः॥ अष्टदलपद्मपीठे। तयाद्ये। विजयाद्ये शक्तिता

प्र॰सा॰ अपराजितायै नित्यायै। विलासिन्यै। द्रावैयै। अघोरा
१८२ यै। मंगलायै। इति शाक्तपीठसंस्थाप्य तस्मिन् यत्र प्र
स्नादिशां मंत्रदेवतानित्यां देवी समावाह्य समर्चयेत अ
थेः प्रथमाहुतिः ह्ल्लेखायै। क्लं द्रिव्यै। नंदायै। क्षोभि
ण्यै मदनातुरायै निरंजनायै। रागवत्यै। क्लिन्नायै। मद
नावत्यै। मेखलायै। द्राविण्यै। स्मरवेगवत्यै इति द्वादश
पत्रेषु द्वितीयाहुतिः। मातृभिस्तृतीयाहुतिः। लोकेशे
स्तुर्थी। इति विद्या लोकहितायवद् प्रस्तावेशीमंदि
रामिंदिरायाः पासर्वनारीनरराजवर्गसंमोहिनी मोह
नवाणभूता॥ इति यंत्रप्रस्तारिणी विधानं समाप्तं।
अथ नित्याक्लिन्नाविधानमुच्यते। संमोहनऋषिः त्रिष्टु
प् छंदः नित्यक्लिन्ना देवता। ह्रीं बीजं। नित्याशक्तिः। क्लिन्ने
ति मदद्रवे द्रवे त्रैलोक्य मुखं। ध्यानं। रक्ताम्बरोष्ण
कजसमाविभूषितादिकासिंदुमौलिः त्रिचयहृक्त्रमस्तव
पासमा ह्न्तितत्रीव्र गण चरीकेन पाशांकुशाङ्कतकपा
लाभयाप्रसंस्याद्देवी पायाद मितफलदा नित्यशाः
येत। मदद्रवद्यै नित्म धुरमि लैवीहविषवी अत्र तंत्र
हृयान। प्रवमवरणां सनसकमष्टक पुष्प। अथ हृन्नाः। अ
महलं पद्मयोडव नप्रमावशनिविधा नोक्तामि नेविधानैः

भिः पीठेसंपूज्य नामभिश्चावाहयेन्नित्यक्लिन्नां देवींप्रजपेत्
श्रेयोः प्रथमावृत्तिः। नित्यायै निरंजनायै क्लिन्नायै क्लेदि
न्यै मदनातुरायै। मदद्रवायै। द्राविण्यै। द्रविण्यायै:। इति
द्वितीयावृत्तिः। लोकेशानन्तीयावृत्तिः। पूजाप्रयोगाः। प्रज
पेल्लक्षमंत्रं विचिंत्य यो वा शयनस्थो मंत्रविन्महत्तमानं
निषीमा वासिली मुखोद्रनाम्ना नखिल्ला मदविह्वला नमे
नि विद्याभिः सदपानवा नमंतिलोकेलसीदाजगद्वरंज
नाख्यमंत्राः इति मंत्रप्रसंगात्संलिखिता॥ इति प्रपंचसा
रसंग्रहे गीर्वाणेन्द्रविरचिते द्वादशः पटलः॥ अथ मूलदु
र्गाविधानमुच्यते॥ श्रीनारदऋषिः गायत्रीच्छन्दः। मूल
दुर्गा देवता ह्रींबीजं ह्रींशक्तिः ॐ ह्रीं दुर्गायै हृदयं ॐ
ह्रैं दुर्गायै ह्रीं शिरः इत्याद्यंगानि। ध्यानं॥ शंखचक्रचाप
शरांश्चित्रकांत्रिनेत्रां तिलोत्तमांशुकलयाविलसा
त्किरीटां सिंहासनस्थांनामसुरसिद्धनतां च दुर्गां हृद्वाभि
मः इति नवार्णस्तोत्रं नमामि ॐ ह्रीं दुं दुर्गायै नमः। इति मंत्रं
अष्टलक्षं जपेत् सर्पिः तिलेनदशांशपायसेनवामधु
रात्रैः। तिलैर्वा सहस्रमष्टसहस्रं जुहुयात्। एवमश्वगणहोमः
दत्ता प्रयानोपमंत्रः। अथ यंत्रं अष्टपत्रकर्णिकायां
भुवनेशीदलेषु दुर्गाष्टाक्षरं विलिख्य बहिर्मातृकाया
संवेष्ट्य चतुरस्रकोणेषु नमिंद्वीनां विलिखेत्॥ अ

प्र॰सा॰
१८३

सिन्मंत्रमनेन नवशक्तिभिर्यजेत्। इतिविवरणे। ह्रां कं अप्रभायै। ह्रीं मायायै। ह्रूं जयायै। ह्रैं सूक्ष्मायै। ह्रौं विशुद्धायै। ह्रः नंदिन्यै। ह्रीं सुप्रभायै। ह्रौं विजयायै। ह्रः सर्वसिद्धिदायै॥ इति नवशक्तिभिः। ग्रहवलेशकाणिकायां वसमध्ये पुनस्तत्कर्णिकामध्ये ह्रौं वज्रनखाय दंष्ट्रायुधाय महासिंहाय हुं फट् नमः। इतिपद्मकोनविंशतिवर्णा मंत्रो इतिसमर्चयेत् एवं पीठकल्पनां तस्मिन्नावाह्य समर्चयेत्। अंगैः प्रथमावृतिः। अं जयायै। विं विजयायै। कीं कीर्त्यै। प्रीं प्रीत्यै। प्रं प्रभायै। श्रं श्रद्धायै। मं मेधायै। धृं धृत्यै। इतिद्वितीयावृतिः चक्राय शंखाय। गदायै। खड्गाय। पाशाय। धनुषे। इति तृतीयावृतिः। लोकपालैश्चतुर्थी। तदस्त्रैः पंचमी। अथ प्रयोगः विधायविधिमानेन कलशं वाभिषेचयेत् यमसीमनवे नाल पिपासा वा धे वि उत्पते। अपमृत्यु सुनेन एनाविधिकायादकादिभिः कलशं स्वम्यसमभिषिंचयेत्। अनवेनालादिशांतिः प्रयोगानंतरं। घस्मनाविष्टे नारूढस्नाभिषेकालतनापुत्र मवाप्नुयात् हिनीतं प्रयोगांतरं खवनातिलसर्षपैः सहस्रं दिनवेशाशुभवेद्ध्वनं॥ इत्यभिप्रायः। अथ ग्रामस्य संगात्। पारदातिलोकोकमहिषमर्दिनी मंत्रोपि लिख्यते॥

नारद ऋषिः गायत्री छंदः महामहिषमर्दिनी दुर्गा देव
ता महिं षष्ठिं मेद्रं फट् स्वाहा हृत् महिषशालिनि हूं फ
ट् शिरः माहिषं भीष भीषय हूं फट् स्वाहा महिषहंतर
न देवि हूं फट् कवचं महिषनिषूदनि हूं फट् शुत्र
ध्याने॥ गारुडोपलसन्निभां मणिमौक्तिकुंडल मंडि
तां नौमि भाल विलोचनां पन्नगेंद्रलां महिषोत्तमांग
निषद्भ्रीव कर्णां खेक पाणा खेटक बाण कार्मुक शूल
ल कांत र्जनीमपि बिभ्रतीं निजबाहुभिः शशिपोव
महिनी स्वाहा ॥ इत्यष्टादशार्णो मंत्रः ॥ अस्य लक्षजपः तिलै
रष्टसहस्रेण जुहुयात् अथ पूजा। सर्वोक्त नवदुर्गा पीठ
समावाह्य समर्चयेत्। अंगैः प्रथमावृतिः ओं दुर्गायै
ईश्वरमूर्तिन्यै ह्रीं आर्यायै पंकनकप्रभायै पंकृत्ति
कायै शंअभयप्रदायै श्रीं कन्यायै अः सुरूपिण्यै। पंचद्
नीयावृतिः यंचक्राय रंशंखाय लंखड्गाय वंखेटाय
शंबाणाय वंधनुषे संशूलाय हूंकपालाय इति तृती
यावृतिः इंद्रादिभिश्चतुर्थी वज्रादिभिः पंचमी। अथ प्रयो
गः। वृषायेति स्त्रहोमेन नरपतीनवि सिद्धायेजं
ह्यामश्रीरोगान्कुष्ठान नन्दनात पद्मैर्दत्ताजपेत् क्रुद्धन्
र्वीभिः शांतिमाप्नुयात् पालाशकुसुमैः भूर्जिपा भ्रेध
स्वाङ्गिरंजयेत्। काकपक्षैः हुनेद्धोमं विद्वेषं तं जनं तां

प्र.मा. मरीचहोमाद्रामसंगारिपुरामोतिसर्वदा।ह्रह्राविवोदम्
१८४ नाष्टान् ध्यात्वादेवींविनाशयेत्।अथवनदुर्गाविधानंवक्ष्य
ते।आरण्यकऋषिः अनुष्टुप्छंदः वनदुर्गादेवता ह्रींबीजं
स्वाहाशक्तिः।उत्तिष्ठपुरुषिहरेकिंस्वपिषिशिरः।भयंमेसमुप
स्थितंशिखा।यदिशक्यमशक्यंवा।कवचं।तन्मेभगव
तिनेत्रं शमयस्वाहा अस्त्रं।ध्यानं।हेमप्रख्यामिंदुखंडात्त
मौलिंशंखारिचक्राभीतिहस्तांत्रिनेत्रां।हेमाब्जस्थांपीत
वस्त्रांप्रसन्नांदेवींदुर्गांदिव्यरूपांनमामि इतिसात्विक
ध्यानं।अरिशंखकृपाणखेटबाणान्सधनुःशूलकक
र्तरीर्दधाना महिषोत्तमांगसंस्थानवदूर्वासद
शीश्रियेस्तुदुर्गा।इतिराजसंध्यानं।चक्रदरासिखेटक
शरकार्मुकशूलसंतककपालैः महिषमसलं ॐदंनेव
कवलप्रगाढामिंदिपालपात्रयैः।उग्रदंष्ट्रभुजा
द्यामादिषकेसजलजलसंकाशासिंहस्याद्याग्नि
भापद्यस्यावाप्यमवक्रतरपामा याद्यवक्रपरिपा
नामर्थाभवराणाविनात्रिनेत्राव।अरिकालितनीलकं
लयनवरकांविनिकेशरहारमभिमाहवदिनिजा
भयभयदाध्येयाकात्यायनीप्रयोगविधौ। प्रयो
गविधौवस्तानिप्रसादाविन्यर्थः ॥ ॥

इति नामसंध्याने । उत्तिष्ठ हृषीकेश पि पि भयं मे समु
पस्थिते यदि शक्यमशक्यं वा तन्मे भगवति शमय स्वा
हा ॥ इति मंत्रः । अथ दक्षिणाशांतिरन्ताप्रधानायं मंत्रः पदद्
य संधिगुह्येषु आधारे दक्षपार्श्वद्वन्द्व । तन्मे भ्रूवामे दो
संधिवदननासाकपोल दृक्कर्णांसके स्तु वान्यसेत ॥ इ
त्यक्षरन्यासः ॥ वन्हिलेदेवपः ॥ श्रीदितिलान्यहविभिः
दशांशं शुक्रस्वरणा होमः । अथ वनदुर्गायंत्रकल्पान्तरोक्त
मंत्रं विलिख्यते । षट्कोणकर्णिकपद्ममष्टपत्रस
केसरं । तद्बहिर्द्वादशदले च तद्विंशदले प्रपत्रं । तद्
बहिर्इतच्युगलं मध्ये दुर्गाध्यानं प्रुतं दावदुर्गां षडंगानि क
र्णिकास्य अष्टप्रेषु अष्टपत्रेषु विलिखेत्ततो मान
महिषासुरी । दल द्वादशके दावैवैगर्वाणां लिशः त
त्रिशः तिष्ठप्रथमं पत्रेषु वर्ते विंशद्दले पुनः । माला
नैमावर्णान् यंत्रं प्रति मंत्र समालिखेत् । द्वैतमप्रति
लोमेन तद्वाह्यः पत्रसंधिषु वर्तले प्रथमवृत्ते यष्टमी
प्रविन्यसेत द्वितीयो ह्युपान्ते न तद्वर्णं यंगमन्तमे
नस्यार्थः ॥ प्रथमं षट्कोणे तदंतः ह्रं ह्रं निलिखेत् ॥
त कोणेषु वनदुर्गा षडंगानि तद्बहिरष्टदले विलि
ख्यतेषु महिषमर्दिनीवोहानि अष्टाक्षरा आलिखेत्
तद्बहिर्द्वादशदलं विलिखेतेषु ह्रं निष्ठत्वादिवनदुर्गा

प्र.मा.
१८५

मंत्रास्तराणित्रिराश्रिशोविलिखेत् अवशिष्टं सर्वदले
विलिखेत्। तद्वहिरष्टविंशतिदलं विलिख्य तेषु ॐ
भूर्भुवः स्वः ज्वलज्ज्वालामालिनि सर्वभूतसंहारकारि
के जातवेदसे ज्वल ज्वल प्रज्वल प्रज्वल हूं फट्
स्वाहा इत्यष्टाविंशत्यक्षराणि दलेषु विलिखेत्। तद्वहिः पत्रसप्तक
जातवेदो मंत्रं प्रतिलोमेन वेष्टयेत्। तद्वहिर्वृत्तद्वयं
विलिख्य प्रथमवृत्ते दुर्गायै नमः वरवर्णिन्यै। आर्यायै
कनकप्रभायै। कृत्तिकायै। अभयदायै कन्यायै सु
रूपायै। इत्यष्टभिर्वेष्टयेत्। द्वितीये चक्रायै शंखायै। गदा
यै। खड्गायै। पाशाय। पाशाय। धनुषे। इत्यनेन वेष्टयेत् इ
ति। अथ सना। कर्णिकायां वीजं द्वादशपत्रेषु षट्कोणे
रूपदाहनिर्दृष्यं विलिख्य। प्रथमवृत्ते त्रिष्टुभावेष्ट
द्वितीयवृत्ते मातृकया सर्वेषु वज्रमकोणेषु इति
विलिखेत्। अस्मिन् मण्डले नवशक्तिभिर्यजेदिति। श्वि
नागभ्रांतः। मलयगिरेः पीठमन्त्रावाह्यमर्चयेत् श्र
गः प्रथमावृत्तिः। आर्यायै। दुर्गायै। भद्रायै। भद्रका
ल्यै॥ अंबिकायै। क्षेम्यायै। वेदगर्भायै। क्षेमकायै। इ
ति द्वितीयावृत्तिः॥ अथोदरपाशपाणाय। खड्गा
य। चापाय। धनुषे। शूलाय कपालाय
॥ ॥ ॥ ॥ ॥

१तितर्नीयाहुति। मातृभिश्चतुर्थी। लोकपालैः पंचमी
अथ प्रयोगविधिः। उदिश्य यद्येतं मंत्रं जपेत्सहस्रमयु
तं वा ततस्तं मंत्रीलभते स्वर्णं तत्तदनुग्रहादसाध्यमपि। प्र
योगान्तरं। लालाकीमिश्रवोः सत्वाभिहृदये भमिलिप्य
तो मंत्री। अष्टोर्ध्वशतं प्रजपेत्। तिजवीर्ष्ठितसिद्धेय-
वलस्यैव। नाभिहृदयमं। नाभिप्रमाणं प्रयोगान्तरं। धा
ताविष्णुलहलानरसर्वग्रहविपक्ष तं नूतां संस्पृश्य पि
रसिजप्यान्तं जेत्यं गल्मासं स्पृश्य विष्णु लहलां वनडु
गंध्यानां जपेत्। तडपद्रवनिहृतिर्भवति। प्रयोगान्तरं।
अश्वत्थं तिलैर्वनोत्थैः राजीभिर्वा हुनेत समिद्भिर्वा रमा
मूरिकीभिरविगात् सोऽपस्मारादिकांश्च नाशयति। व
नोत्थतिलं। कृष्णतिलं। मासूरं जपामार्गं। राजा। व
भुरु मासूरिको नाम विधिसमित् अपमर्थः। येनपैव के
केनाश्वत्थं जुहुयात् अपस्मारादिपिशाचादिवृत्तिर्भव
ति। प्रयोगान्तरं जुहुयाद्दोहिणीसमिधा मनुतं मंत्री पु
नः। सप्तद्वंस सर्वोपद्रवविमुक्तो सर्वसमृद्धो ग्रहादिशान्त
वः। रोहिणीव टीमश्रुगंमाग्रमित्यर्थः। अपमर्थः। पात्रशा
स्यैवं पिशाचादीनामेव अश्वत्थं साग्राभिः वटसमिद्भिः
जुहुयादिति। प्रयोगान्तरं। अर्कैः तकिलरसैः प्रतिजुहुया
दर्कं वा रमनारम्पदमादिनादर्वी गवाक्षितसिद्धिर्देव्याः प्र

प्र॰सा॰ प्रसीदतीभवेति। अर्कः परुष। अर्कवारमारभ्य दशादि
८६ नेनित्यशः सहस्रं जुहुयादित्यर्थः प्रयोगान्तरं। सूर्द्धेः
८७ मावे विषे स्थिरे दिनं वा मध्याह्नके वायोप्रतिदिन कले।
प्रत्येकैकेन जुहुयादित्यर्थः संख्यानकेनसहस्रमिति न्या
यात् सारमसिद्धिः सहस्रं जुहुयात्। निजवाञ्छितसिद्
ये। प्रयोगान्तरं विशिखानां त्रिंशत्कं प्रयोति घायाघ्यनी
ता तैलेन। जुहुयात्सहस्रकं वा शतमपि संख्या समति
नाम्रतः। संपाति नतै नेन वशवर्त्तासमभ्यस्य सर्वं वज
ध्यात्। नानयापूर्वोपनीषु हावारः प्रवेशयेद्दाणान्
प्रति सेनायां न चेमा धावति। मद्यपवसंभ्राता। भूयो
गुरुं धनैरपि धान्यैः परिहरेयत्नकारयितार्विशिखावा
णा। अंत्रु। तीक्ष्णातैलं। कटुवर्ति प्रयोगान्तरं। अष्टो
त्तरं शतं नमं यच्छिरसि प्रक्षिप्य हिनाभस्म मन्त्रविहिशतो
के दैवादेशान्तरं परिभ्रमति। प्रयोगान्तरं कारस्करस
पत्रैरष्टसहस्रं निपातितैर्मन्त्रिता। जुहुयात् सपादपाद
भिकपादिकं भवेद्दिशो समपः कारस्करं विषवृक्षः
श्रपमर्थः समेवपतितैः। कारस्करसमपत्रैः श्लोकेन
रसहस्रं साध्यस्य पादपांसु मिश्रं तैलं जुहुयात् विपौक
ञ्चाटनं भवति। प्रयोगान्तरं॥

परवंशमथेन अथवा सर्वः होरात्वामवादिनामरिच्छा + अटन सिनध्यानर्तनो
मम विनाशिः

सेनांमरुतांमधिपं विषनकुमनसा ह्रस्वकं जडयात
नावहिलनपैर्मंत्रोमेनातिवर्तयति । विघ्नकृन
मनः विघ्नतत्पृष्ठं प्रथमर्थः । विघ्नकृत्पृष्ठे परमे
नां सर्भनार्थं । नत्पत्रैः परमेनोधाटनार्थं वसहस्र जड
यात । प्रयोगांतरं । सर्वमारकोपत्रैः जडयात । पत्रै
र लघुक वापमयोः ख्रियते रानिमन लक्षांत समिन्न
हस्रहोमेन संस्थापितानिलानाप्रतिकृतिमृत्स्नोद
केवि- निक्षिप्यशमयेन उल्लसत्क्रोडगाभिषेकत
यांतिः । उक्तेनैव परं साध्यनामयुक्तेन मंत्रेण उक्तमन्त
मिन्नहस्रहोमात् साध्यनामयुक्तो भवति पुनर्यदि तै
लोक्ततपाकलेन साध्यप्रतिकृतिं निर्माय तस्याः प्राण
प्रतिष्ठां च कृत्वा तां मृत्स्नोदके विनिक्षिप्य तां स्पृष्ट्वा मंत्रं सा
ध्यनामयुतं जपेत् । राजा वश्यो भवति । शुण्ठ्यादिमता
द्विति स्यात्तं वेष्टाकेन प्रकारेण सर्वं च प्रतिकृतिं निर्माण
लत्तमामृद्यते साध्यनमांशकं सप्तावं द्वाशके प्रवेन बा
हुशांगुलानां पाशके प्रवेत । हादशांगुलां प्रत्यां शके प्र
मुक्षिमादि प्रवमसृनवहत्रे प्रवेत् । वन्दशांगुलां म
धादि प्रनवमवेत । प्रत्यहं त्रयोदशांगुलां मृलादि प्र
नवम्वेत । त्रयोदशांगुलां वप्रतिकृतिं रूपोत न
व सर्वं च साष्टमांशेन शिरो देहेना वनावतः ॥

स. १.
१८८

तावत्ताजटरे तावत्तावाभेराकठिवयं। ध्रेगुणयाङरू
वावत्तानंघे प्रपदेवयथावयवपोर्भविदयात्। प्र
योगांतरं। रविविंदगतामनःतांकवप्रगयरिक्ष्म
मूलनजतिको। ध्यात्वा भूते प्रजप्यात् मारयितिसव
यवनिरूतितन्नी। तन्नेत्यंगुली। अयमर्थः। उत्कल
लीदेवीं सर्यमंडलेध्यात्वा तस्यास्तर्जनी अयत्नात् सा
धंचध्यात्वा अभूतं जपेत् उक्तफलं भवति। प्रयोगां
तरं। अतिरवेटपवार्कस्याक्षुद्दामास्यतिसैवजपवि
धिना अत्रापि अभूतसंख्याजपः एवंसर्वत्रप्रतिकृति
निर्माणविधानमुक्तं। पुनस्तच्छांतिः कर्तव्यायेनदी
रेणतांप्रतिकृतिमभिषिंचेत्। प्रयोगांतरं। सिंदूरस्यावा
णपत्रः करामयुक्तापटेपेरीनवितरानं। अयमर्थः। उग्ना
याः पूर्वतः धावतानंशत्रुंधावंतीचंतो ध्यात्वा अभूतंज
पेदुच्चाटनार्थमिति। प्रयोगांतरं। विषनकसंस्मृदरु
नंदूनादग्धकविरोगोगिणो भवेतिविरात्। गजानांम
रणंभवति। विषनरूपुष्पेरघृतेनजूह्यात्। प्रजानामु
च्चाटनंभवति। प्रयोगांतरं। भूगादित्यसमिद्धमाद्वाग
नपंपतिदंतिनामवितरात्। आतिन्त्य। दंतीगजः। प्रयोगां
तरं। तत्पुष्पैर्मधुराक्तैर्होमात्सुवशीभवेतिमातंगाः। अ
यमर्थः। अतिन्यपुष्पेस्त्रिमधुरमिलितैः संख्यात्रैकैःसह

लामिन्यापात सहस्रं जुहुयात । गजावशीभवति । अपो
गोतरं त्रिमधुवसिक्तैर्वनितायपत्रैर्मंत्रभवंतिते सद्यः अ
यमर्थः त्रिमधुवसिक्तैर्वनितापत्रैः सहस्रं जुहुयात् म
नाभवंतिते सद्यः । आज्यतिलवाम्यनित्यकेरदालाक
रलकविरांतजापितपंचगव्यलेपः स्यात् इत्योदन
पंचगव्यतंडुलैः । सहुतेस्त्रप्रत्येकमहववतंगजा
श्ववहैनहतं । अनिष्यानिवमितिकेचित । आज्याद्येरा
ज्यांतैरष्टद्रव्यैरेतैः प्रत्येकं सहस्रं हुनेदित्यर्थः । अपो
गतरं द्विजभूरिदं मारातत्यो तानिधिघपंचधाभुवः
आपाकमणां पंवा उधा विधेयाश्च माभशिल्यविधा
पास्वेनतंदकोविः शार्ङ्गकौमोदकीदिशाकमंत्रः पंचे
तिपंचगव्यैतियापजप्याद्य पंचसाहस्रं तावस्त्रेनेन
जुहुयात् तेसद्यः संपाद्यमायुसंपात पुनरपि तावज
लामस्याघवदेषु । पंचगव्य घृतं । संस्थाप्य समीकृ
त्य वर्तिं हवेत तत्रतत्रतन्मंत्रैः । भवगावृत्यामांगाको
पारवैवमेवमंत्रविदायास्मिन्देशविहिताविदेयेन
त्ववर्द्धतेलक्ष्मीः । धनधान्यसमृद्धिः स्यादिपुवोतघा
मनेवबाधते अयमर्थः पलाशवृक्षमेकाछिमानम
हत्वरूपेणावस्थानममघेहृर्वादिकस्यपार्श्वेद्य
कछितातेनघावंसंपाद्य ॥ ॥ ॥

प्र·स·
१८९

पुनस्तस्य दक्षिणादिकूर्मस्य मध्ये पार्श्वे पृथक्कृत्वा
तेनानंदकाख्यं संपाद्य एवं पश्चिमदिक्कूर्मस्य खड्गेन
चकाख्यं संपाद्य उत्तरखड्गेन प्राणाख्यं सर्वमध्यस्थख
ड्गेन कौमोदक्याख्यं संपाद्य पुनरेतान् पंचगव्यनिधा
य सर्वान् सहस्रपत्रावनद्धगोमंत्रेण चत्वारिंशति पटले उ
परि विलपंजरे वक्ष्यमाणेन मदाख्यमंत्रेण पंचसह
स्रं जपेत्। पुनः पंचसहस्रसंख्यहुतेन हुत्वा तत्संपात
संपातं गृहीत्वा आख्यानीसंपातस्पर्शं कुर्यात्। पुन
रपि पूर्ववदेवपंचाख्यानि स्पृष्ट्वा वनद्धगोमंत्रेण मंत्रे
च पंचसहस्रसंख्यं जपेत्। पुनः साध्यस्थले चतुर्दि
क्षु मध्ये च पंच कुंडानि खनित्वा तेषु पूर्वादिक्रमेण
शंखाद्याख्यानि पंचगव्ययुतानि स्थापनीयानि पु
नस्तानि कुंडानि विधाय पुनस्तत्र तत्र तदाख्यमंत्रैः
शंखाय नम इत्यादिभिर्बलिं हरेत्। अर्चनादिद्रव्यैः
पुनर्मूलमंत्रोक्तवदेवमर्च्य त्रप्रनापुनः। आख्यानां
समीपास्थित्वा स्तोत्रं कुर्यात्। ॐ दैत्यनोकाणामपोष
पापद्वेषाविघ्नभयवरघोरनादं। आस्यानिलापूरितम
धुनमशंखमदाशरणमहं प्रपद्ये। प्रभासयंतेभव
नेमहांतं सपुष्करं पुष्कराक्षो हुतं। चंविद्यामयं नंदक
नामधेयं खड्गमहं शरणमहं प्रपद्ये॥ प्रभासहस्रसत्यै

यंभ्रतिमांशुजालस्फुरदमदद्धि शिखावृतंच।सम
करांग्रपदविहमेनेवशुक्रं मदाशरणामहं प्रपद्ये॥ये
नाखिलंविश्वमिदंसृष्टुमहत्वादिसंधान परमेष्ठरेण
समस्तदेवासुरदुर्निरीक्षंतंशर्वमीदाशरणामहं प्रपद्ये।माचि
स्फुलिंगाचमतीसमंतादन्तीनगेशास्यदेन्यहंत्री।कौ
मोदकीवामकरेनिषण्णा मम्मदाशरणामहं प्रपद्ये।ए
वंकृतेउक्तफलंभवति।प्रयोगांतरं। पद्मोत्पलकुंमद
हुतैः द्रुपदवतीब्राह्मणान् वशीकरुते अपमर्षः।पद्म
शतहोमात्।नृपदशगाभवंति उत्पलशतहोमान्त्य
पत्निपोवश्याभवंति कुमुदशतहोमात् ब्राह्मणाव
शगाभवंति।प्रयोगांतरं।कल्हारलोणहोमेविट्शू
द्रोजातिभिस्तथाकल्हारंचंपककर्दमं कमलंवाग्रामे
होरं। लोणंजातिवकेरण अपमर्षः।कल्हारशतंहो
मैवैश्यावशगाभवंति लोणशतहोमात् शूद्रावशगा
भवंति।जातीकुसुमशतहोमात् ग्रामोवशगोभव
ति प्रयोगांतरं। अथवादिरगदांकुशकरं मकरंद
विचिंत्यवश्चिये। व्यत्यस्तं प्रकृतिभगवति परमंत्र
जपत्।सर्वसिद्धिकरम्॥ अपमर्षः॥ चत्र
भुजेविस्तं तपेः

प्र.म. मंडलेध्यात्वापुनर्वंतदुर्गांमंत्रंजपेत् । तद्वउत्तिष्ठपुरु
१६. षेत्यत्रचंद्रकारांतसंपुटौ उत्तिष्ठपुरुषेति अकारांतसं
190 पुट्या योजयित्वा जपेत् पुनस्त्मेभगवतीत्यत्रापिपु
ट्टिंगंसंपुट्यायोजयित्वाजपेत् । एवंजपेऽस्याभीष्टसिद्धि
र्भवति । प्रयोगांतरं । साध्याख्योत्तरगर्भितमन्त्रमिमं
पत्रेलिखित्वावतत्वक्री—हृत्समृदाकृतप्रतिकृतेर्वि
न्यस्यमंत्रीहृदि । समाहृत्यपुत्तलीमभिमुखेवस्थाप्य
संध्यात्रयेजपाद्दृष्टमात्रेविरायवशतागच्छत्यसौनि
श्चयः । अयमर्थः । कर्णिकायांसाध्यनामलिखित्वात
द्दिरष्टदलेविलिख्यतेषुवतदुर्गांमंत्रवशात् विभाग
शोविलिख्यतंयंत्रंतालपत्रेलिखित्वा कुलालहस्ता
त्प्रिष्टमृदानिर्मितायाः साध्यप्रतिकृतेः । हृदिविन्यस्
तावति हृदिमांपुरतः संस्थाप्यत्रिदिनंत्रिसंध्यासु अष्टो
त्तरशतंजपेत् । एवंजपेसाध्योवशीभवति । प्रयोगांत
रं श्रीह्रींणांनरहयात्ररोहणातकं संवत्सरावीहिमान्
गोदुग्धैः पद्ममान् । हृतैः कनकवान् । द्भावसंविर्द्धि
मान् धुतैरन्नसमृद्धिमान्धमधुभिः स्यादन्नवान् हृवेपा
पापुष्मान् प्रतिपद्दिनेतमहनींसमघः श्रियंमाप्नुयात् । अ
यमर्थः एतैरुक्तैर्द्रव्यैरष्टशतसंख्यदिनशोद्भूतेनतत्फ
लंभवति । द्वर्वायाचसामान्येनआयुष्मान्भवति । इति

प्रतिपदं हुतेन हवेया लक्ष्मीर्भवति ॥ अथ शूलिनीविधान
मुच्यते । दीर्घतमानऋषिः ककुप्छंदः श्रीशूलिनीदुर्गा
देवता हुं बीजं स्वाहा शक्तिः शूलिनि दुर्गे देवसिद्धसंपूजि
ते नंदिनि मां रक्ष रक्ष महायोगीश्वरी हुं फट् स्वाहा ॥ शू
लिनि वरदे देवसिद्धसंपूजिते नंदिनि मां रक्ष रक्ष महायो
गेश्वरि हुं फट् शिरः शूलिनि विंध्यवासिनि देवसिद्धसं
पूजिते नंदिनि मां रक्ष रक्ष महायोगेश्वरि हुं फट् शिखा ।
शूलिनि असुरमर्दिनि देवसिद्धसंपूजिते नंदिनि मां रक्ष
रक्ष महायोगेश्वरि हुं फट् कवचाय हुं शूलिनि वरदे देव
सिद्धसंपूजिते नंदिनि मां रक्ष रक्ष महायोगेश्वरि हुं फट् ने
त्रत्रयाय वौषट् । शूलिनि युद्धप्रिये त्रासय देवसिद्धसंपू
जिते नंदिनि मां रक्ष रक्ष महायोगेश्वरि हुं फट् अस्त्रं ध्यानं
बिभ्राणा शूलबाणास्यरिसदरगदाचापपाशान्कराब्जै
र्मेघश्यामा किरीटोल्लिखितजलधरा भीषणा भूषणाढ्या
सिंहस्कंधाधिरूढा चतसृभिरसिखेटान्विताभिः परीता
कन्याभिर्भिन्नदैत्याभवतु भयभयध्वंसिनी शूलिनी वः ॥
ज्वल ज्वल शूलिनि दुष्टग्रह हुं फट् स्वाहा । इति मंत्रः । पंच
दशार्णः शारदातिलके तु शूलिनीपरमपि वीप्स्या एद
क्षरोयं मंत्रः रक्षाप्रधानोयं मंत्रः । पंचदशलक्षं जपेत आग्ने
न वा आज्यमिश्रकरविषाबादशांशं जुहुयात् होमः ॥ अथ

प्र॰ख॰ ह्रनागविधिः। श्रांप्रभायै ईं मायायै। ऊं जयायै ऐं सूक्ष्मायै
१२१ ऐं विशुद्धायै ओं नंदिन्यै औं सुप्रभायै अं विजयायै अः सर्वसि
१९ द्धायै। इति नवशक्तीभिरष्टदलेषु नवमीं कर्णिकायां च
समर्च्य पुनः ओं वज्रनखदंष्ट्रायुधाय महासिंहाय हूं फट्
नमः इति कर्णिकायां समर्च्य। अग्निम्नीडे पूलितीं समास्त
समर्पयेत् अंगैः प्रथमाहुतिः इं गौर्यै वरदायै। विंध्यवासि
न्यै अं सुरमहितायै। ऊं हरिप्रियायै। देवसिद्धसमर्चितायै। नंदि
न्यै महायोगेश्वर्यै। इति द्वितीयाहुतिः। रं खड्गाय खेटा
य शूलाय गदायै। बाणाय कार्मुकाय मुसलाय पाशाय
इति तृतीयाहुतिः लोकपालैश्चतुर्थी। अथ प्रयोगः। श्रे
गर्कर्मवरदाकृत प्रोक्त ग्रहनिवारणं अथ सर्वं मंत्र
स्मरणान्निरूपयेत् साध्यशरीरे तस्माद्गौरवदाकारं भ
वति। प्रयोगांतरं इत्युक्तैः प्रकरणे ग्रहीणां वेगैः पु
लाद्यैर्निजमप्पूलितीं विचिंत्य आविश्यद्गणमपि
जप्यमानमंत्रमाहूत्याहूतमेषां निर्मितमंत्राः अथम
र्थः। आत्मानं मूलवाणादिभिः श्लोकोक्तैः रायपुके
पूलितीं ध्याता मंत्रं जप्यान भूतापिशाचादयश्चाविश्य
दरोन गच्छंति। प्रयोगांतरम्। अनया पुनरात्मयो
गिलोरं विकामपि तिना प्रथा जल्पान संविचिंत्य
जपतोनिमद्रयाविदवंस्यवशाविग्रहाः ग्रहाः ॥

अरिष्टदावचक्रमुद्रा। पाणिभ्यां त्रलहृदयमन्योन्यं संयुतं व
द्धस्तांगुलिकं। कनिष्ठिकाद्वयं अंगुष्ठद्वयाग्रमन्यो
न्यं हृदयस्थं संश्लिष्टं वज्रमुद्रा। रोगिणः साध्यस्य साधक
स्य नमस्य मध्ये शूलिनीं निजां प्रयं प्रयुक्तां ध्यात्वा मध्ये
अरिष्टदाप्रदर्शनं सर्वकंत्र्यात्। तस्मात् हरादयः प
लायंते। प्रयोगांतरं अरिष्टं वृश्चिकसर्पादिकं वा
बध्नीयात् अंकुरं त्रलति कोद्रवं वा। विषमाशु विनाशये
त् रोगाणां प्रतिपक्षेव वर्चिंथ्य वासिनी सा। अथ मर्थः
अनेन मंत्रजप्येन भस्मना वा हस्तानुक्रान्ति षान्त्राशयेत्
प्रयोगांतरं आधावतोनिशि तिथ्यदेवीं तेषां कंनी मंत्र
मिमं जपित्वा। तद्दर्शनादेव विपक्षसेनादिशो दिशो धा
वति नश्यंता। अथ मर्थः। नासौ वाण्य शूलिनी समावा
स्य नमानेन वा गतं तेव पयेत्। प्रति सेनामध्ये तस्मात्सा
सेनाश्चांता धावति। प्रयोगांतरं। आत्मानमार्यां प्रति
पद्यशूलपाणिनिज्ञां वै द्विदलं प्रविश्य मंत्रं जपन् त्वाष्ट
परा अपातिरहाति मुक्तानि वाधसेषां। अथ मर्थः। अ
लयाण हस्तां उग्रां मात्मानं ध्यात्वा शत्रुसेनामध्ये प्रवि
श्य नयेत् उक्तफलं भवति। प्रयोगांतरं। तिलसिद्धार्थै
र्जुहुयात् लक्षं मंत्री सपत्ननाम युक्तं। सत्तरो मारिकृता
न्मारयति से निमनन्त्रसंदेहः॥ सिद्धार्थकः तु। अथ मर्थः

प्र॰ सा॰ तिलसिद्धार्थाभ्यां प्रत्येकं स्वाहाकारान्तेन सर्वं वा साध्य
१९२ नाम मारय मारयेति प्रत्येकं लक्षं जुहुयात् मृतिर्भवति
192 प्रयोगान्तरं त्रिमधुरमिश्रैस्तिलैरष्टसहस्रं जुहोति
यो नरो दिनं प्रतिदिनं नास्य शाकिभूताद्या गेहे वसन्त्यतः
अयमर्थः । त्रिमधुरमिश्रैस्तिलैरष्टोत्तरसहस्रं जुहुया
न्नित्यशः । संवत्सरादर्द्धाधिकं भवति प्रयोगान्तरं सर्पि
षाष्टोत्तरहोमेनो मनोवाञ्छितं सकलमश्नुतो भवति अ
ष्टोत्तरशतं नित्यशः आज्येन जुहुयात् । वत्सराद्वाञ्छि
तं लभते प्रयोगान्तरं दूर्वात्रिकमधुमिश्रैर्लभेत स
मग्रशतसंख्यया हुनेत् । अयमर्थः अष्टोत्तरशतं
दूर्वात्रिकैर्जुहुयात् वाञ्छितं लभते प्रयोगान्तरं हवि
काहुपान्नखवामंत्रेणानेन साधुपयं नमसा संपातनाय
नसिक्ता प्रतिदिनशाकयो भवति अपि अयमर्थः । न
खवानि असिधेनुः उक्ताज्येनाभ्यापाने शाल्मलीमं
त्रेणाज्यं हुत्वा ॥ संपातसिक्ता निवानेन मंत्रेणाजमाले
वानेन मंत्रेणाजमानिव प्रपिसमीचीनानि भवंति । प्र
योगान्तरं । गोमयविहितां गुटिकां जुहुयाच्छन
मष्टदिवसं मंत्री दिवसैः समाभिविशेषेन शैवसिद्धे
विधायिनी भवतः अयमर्थः गोमयपालिकां कृत्वा अष्टो
त्तरशतं नित्यशः सप्तदिनं जुहुयात् । तस्मादिष्टयोः साध्ययोरपि
न्यविद्वेषः

भवति। प्रयोगांतरं। अस्पृष्टकं गोमयं मंत्रविद्देमं गरुत्
मतोत्रिसहस्रमानं। पिष्टास्ततो चैविरिखतेन नराणांस
स्तंभनं स्याविसम्भोविद्यः। अथमर्थः गोमयं तु पयशार्ग
दानिर्गायभस्मरोनात्सर्वमेव हलेन न वस्त्रशयात्रांतरेमं
गरुत्त्रिसहस्रसंख्यया लिंगीजमाकलरन्यपेणसमा
गतानांनराणांमार्गेवातद्वारिवातिखनेन तस्मानम
स्तंभनं भवति। अथवा सेनाया आगतिमार्गस्यापेयेन
तस्मान्सेनास्तंभनं भवति। प्रयोगांतरं। पानीयोपिमा
र्गो प्रसेनाध्यानात्राग्रामं वा पुरं वाभिगच्छत। तस्मामंत्रतो
पिता प्रविष्टोपि हंभोजं प्राप्नुयात् भत्यवर्गैः। अथम
र्थः॥ अत्र जलदूरतो ह्रंगो ध्यातात्मा तर्पणं च कृत्वा
पत्रकापियतश्चेत्संहरणमत्रं लभते। प्रयोगांतरं। अ
र्कैमंत्रोत्रिसप्रपुतै रर्कमाहस्रमिधैः शाखस्थैः वा
त्वतिविणाचनास्मिलेवौन्नह्नोति। मात्रदिशणावहितम
नमातन्मयेमम्यगन्नोनेवश्यास्तु विंधु वितिपि योना
त्र कार्यो विचारः। अथमर्थः। त्रिमधुरसिक्ताभिरर्कस
मिद्भिर्वा तत्सिक्ताभिरश्वत्थसमिद्भिर्वा तत्सिक्तैर्वति
लैर्वा यात्मा ध्यात्वे हणस्थूलिनी विधीनेन प्रतिवयोज
हुयात्। तेषां द्वंदं वलयिपि योभूत्वा अस्य वशगा भवंति
प्रयोगांतरं। ऊर्ध्वान्मुखो गात पिद्वा वर्गांकेस्यादिता

प्र.सा. वैमत्यं नास्त्येव। मंत्रोजपात्त्वाद् इति तर्पणाद्या ज्ञात्वा
१९३ पिमन्त्रोरनयोर्विशेषः वनदुर्गाकल्पे जपोथहोमादिष
उक्तं। तस्मादेव मते न शूलिनी मंत्रे तर्पणादिकं कुर्यात्। तस्मात्त
स्मफलं भवति तत्र होतुमाह॥ अनेयाः शूलिनी मंत्रवत
(93) दुर्गामंत्रेषाः कश्चिदपि विशेषो नास्तीति हेतोः॥ इतिश्री
गीर्वाणेन्द्रविरचिते प्रपंचसारसंग्रहे सप्तदशः पटलः
१८ अथ शूलिनीमंत्रप्रसंगाद् आकाशभैरवकल्पोक्तं शू
लिनीमंत्रमप्यत्रेषोद्यतावत्या लिख्यते॥ त्रिपत्रकोष्ठे
षु विलिख्य शूलिनीमध्येच माध्याकित मध्यवीजे। रेखा
त्रिशिर कालितं सरल शूलकं ये त्रेम हृहेरपि शाव शति॥ अ
थ मध्यः। अथ मंदरत्रिकोणेन रेखाद्वयं विलिख्य॥ पू
र्वस्य पश्चिमवद् द्विकोणे तरतः रेखाद्वयं विलिखेत॥ पु
नः द्विकोणाग्रयोः रेखात्रयं पूर्वपश्चिमतो विलिख्य पुन
स्तयोरेवोत्तराग्रयोरपि पूर्वपश्चिमतो रेखात्रयं विलिखेत एवं
विलिखेत पंचदश कोष्ठानि भवंति तेषु कोष्ठेषु शास्त्र
मार्गेण शूलिनीमंत्रस्यैकैकमक्षरं विलिख्य मध्यकोष्ठ
के मध्ये हुंकं च भुवनेशीमध्यास्थितं साध्यनाम च विलि
खेत। रेखाग्रेषु शूलं विलिखेत एतद्यंत्रमतीवरक्षा
करं॥ अथाकाशभैरवकल्पे शरभशाल्वपक्षिराजन
कल्पे शूलिनीविधानं प्रोक्तं॥ ॥ ॥

प्रयोगविशेषोऽप्यत्र योगपत्रावशालिख्यते। ब्रह्माऋषिः
गायत्री छंदः शूलिनीदुर्गादेवता दुं बीजं स्वाहाशक्तिः प्र
णवादिरशूलिनीमंत्रः जपेत् षोडशसाहस्रं विधिवद्वैति
नेंद्रियः दशांशं तर्पयेत् पश्चाच्छतांशं होममेव ततः त्रिको
णकलंकं डमयात्माभिमुखाग्रकं॥ स्वस्वमंत्रविधानेन
कुर्याद्धोमं वरानने॥ शुक्रवारे तथा सौम्ये सौम्यहोमं समा
चरेत्॥ कुजवारे तथा हम्याक्रूरसोमं विशेषतः पायसं
वतिलाज्यसंयुक्तं मधुत्रपादपि। हीरगुडेवकदलीतिल
तैलं फलत्रयं॥ मृत्युसर्षपपष्टिस्तकपिंदे केकशाः क्रमा
त्॥ दक्षिणाभ्यंगाद्रूर्वं तत्कारयेत् द्विजभोजनं इति पीतेरुक्ते
द्वेष्यस्यवैः संमुपातांशविभागेन पुरश्चरणहोमे कर्पोत
मुपाद्मनाचयेत्। त्रिकोणं विलिखेत् सर्वे तद्बहिर्वृत्तमालि
खेत्॥ तद्बहिर्वसुपत्राणि घटोकृतमहीपुरं॥ मुष्ठवंद्द
वामेनषट्कोणं विलिखेत्ततः। कोणाग्रमूलमालिख्य
तद्बाह्ये पृथिवीं लिखेत्। अनुलोमविलोमाभ्यां बहिः प्रण
वमालिखेत्॥ एवं तैकारमालिख्य दक्षिणमन्मथाद्वं
श्रीकारं पश्चिमे भागे मायाबीजं तथोत्तरे। त्रिकोणमध्ये
देवीं ताज्वालामालां विभावयेत्। प्रयोगांतरं। प्रथमे त्रिको प्रथमं
णं विलिख्य तद्बहिर्वसुपत्रपद्मं विलिख्य तद्बहिः भूपुर
वृत्तं षट्‌दलपद्मं विलिख्य तद्बहिः षट्कोणं विलिख्य तत्को

प्रो सा. णाग्रेपरत्नमालिख्यतद्बहिस्त्वनुस्वरं विलिख्यतद्बहिर्वरु
१९४ लोमविलोमतन्त्रणवेनसंवेष्यतद्बहिः पूर्वभागेवाग्भवं
दक्षिणेकामबीजं पश्चिमेप्रोकारंउत्तरेभुवनेशींविलिखे
194 दितिवश्याकर्षणयोः ॥ वश्याकर्षणायोर्वश्याकर्षणायामास्त्रं ।
भवविरोधयोः निग्रहोच्चाटयोः कुत्साप्रनामोहापरोदयोः
मारणतत्प्रयोगेनत्क्रमाधवलरूपिणी । एवंध्यात्वातत्पंड
रांपरत्नलिनींसर्वसिद्धये । तरसाशेषसिद्धिःस्यात्तुंदत्तिल
विशेषतः । मंत्रांतरं मध्येशक्तिंवसुदललसद्बुलिनी
वर्णाशुगंमकिंजल्कोयन्मद्विषमध्युनीमंत्रवर्णावहिस्त्र
त्रिपुटस्थगांलिपिविहूतंभूपुवाप्रातवस्यडर्णावीजंतत्
भिपमहिनः परलिनीयंत्रमेतत ग्रस्यार्थः प्रथमतष्टपत्रं
विलिख्य तन्मध्येभुवनेशींदलमध्येपरलिनीवर्णाद्वंद्वंवि
लिख्यकेसरेषुमहिमर्दिनीस्वाहा अंतमंविलिख्यतद्बहि
र्भूभामवेष्ट्यतद्बहिस्त्वनुस्वरं विलिख्यतस्यकोणेषुद्व
रांबीजंदरमितिपार्श्वयोः साध्यनामचविलिखेदिति । म
वानदूरतरतकोशलस्त्रीवमायामयतारसंयं ॥ श्रारा
धयंत्रेप्रतयेत्स्मरंसं आकर्षणंस्यात्तुवराङ्गनानां । यद्
न्यानिकमभूलोकवासिनः ॥ आकर्षतिमहाभू
दकोणेभागसंये ॥ ग्रस्यार्थः ॥ प्रथमेवष
॥ ॥ ॥

श्रीवीजं श्नरश्चञेय भुवनेशीकर्णिकायां तारं चविलि
ख्य नसमस्साध्यनामविलिख्यवाग्वीजेनवहिर्वेष्टयेत
इतिभ्रूस्य यंत्रस्यमालामंत्रः । ओंनमोभगवति दिगंब
नाथके कालिकालरात्रिं ह्रं ओं शं श्मशानिविंवटुकभै
रवि भ्रहेद्रावतविलासिनिमहानिशिप्रतापकेलिनिम
हाज्ञाय विसर्वं भूतप्रेतपिशाचसर्वज्वरशांतिनिमदभी
ष्टमाकर्षयमहावटुकभैरविहूंफट्स्वाहा । ओंनमोभग
वतिरुद्रकालिकालक्रूटमोहिनि ऐंक्लींह्रींरश्चका
मार्थसिद्धिप्रदायिनिसकलतापिनिसंक्रामिणिवाली
माहेश्वरी कौमारी वैष्णवी महेंद्राणी चामुंडि वटुकभै
रवि ष्वति आकर्षयाकर्षय आवेशयावेशय देवदत्तंदे
हेहं प्रवेशय प्रवेशय कैलय कैलय भाषय भाषय ह्रीं क्लीं
ऐं हन हन मम मान्यकीर्ति फट् स्वाहा । इति ह्रांमान्तेपयंत्रे
क्लींकारं हृत मध्येत्तदनवसद्दलेषाक्ति लक्षालिखिता
वाल्येभूकोणाश्रमेदिपिदिशिमदनतद्दिक्षुमाध्यं
लेखित्वा नामचापज्यप्रयतनरवरक्तसहस्रं जपित्वावश्या
द्यत्र नालिख्यामम्बुकमलयुतेहोमकैकर्मकुर्यात् ॥ त
न्स्नाद्यतंत्रस्मन्तस्तित्यंत्रं विलिखेत । संसम्यविधि
नस्नादायतंत्रस्मरत्नपितनं । तद्रूस्मरोचनागपंकंकमेन
वदेवीमरहस्यप्रजपेतनः । नद्रूस्मरोचनागपंकंकमेन
ललाटके । तिलकंमंत्रविकुर्यात्सर्वलोकवशंकरं ॥

प्र॰ सा॰ प्रयोगः प्रथमं वृत्तमध्ये कामबीजं ससाध्यं विलिख्य ॥ त
१६५ द्बहिः षट्दलं पद्मं तत्र प्रागादिदलेषु भुवनेसीं आग्नेयादि
दलेषु श्रीबीजं च विलिख्य तद्बहिः षट्कोणं विलिख्य को
णेषु कामबीजं विलिख्य तद्बहिर्लारेणामेवं छूनामनित्या
ख्यनामविलिखेदिति ॥ अथ मालामन्त्रः । ॐ नमो भगवते
ह्रां ह्रां रं रं लं वं हूं केशिन्येष्वहि हिसे ह्रं सं हूं महाकालिप
तिमाननिवासिनि परशत्रुनाशय नाशय शोषय शो
षय नरमृतप्रेतपिशाचादिसर्वग्रहान्नाशय नाशय दह
दह पच पच सर्वसौभाग्यं वशीकरि सर्वलोकं भुवनेश्व
रि नरहृदयं धंशय मद्धीमानय स्वाहा । अनेन त्रैधं जपेत्
त्रिकोणं सम्पद्य वह्निबीजं वासितं हुतं यविनाथविलापाः ॥ कोण
षु त्रयात्रीमभितोपि तारं साध्याद्युतं कुम्म नमं त्र्येतेन लोहेश्व
ता भेफलकेविषमेः संलिख्य यंत्रपद्मिन्यजेसा । सहस्रवा
रं प्रपतेसनीषी स्वतेत्सदा जा विभुरिंद्रमुखः सत । समाकृष्टे
रिपोरु त्रैरोके नोरणमंदिरे मारस्थो नः यवाप्राभ्यां दिलि
सहापरे यवानिज्ञा लं भंहनुक्ते भं मजपलिंगगुह्ययो
वर्द्धनं प्रवणां सभमवं लोकेषु पिप्रिये प्रयोगः । तत्र
ति मविंदुकम् ॥ पावक दीर्घबीजं भूपुरपार्श्वयोर्नारं विलिखेद
नन्तावरराशिकोष्ठम् ॥ ॥ ॥ ॥

१९५

प्रत्येकरेखात्रितयं समाध्यं विदेशाणां होमकरं नदे
नन पतत्समाराध्य जपेत्संहृत्संकृत्वाति पायांविगुके
गमणोन भुनजेपेदेवमथो दिषंतं शत्रोन्य भुद्दाम्म राणा
प्रयांति। दशाहमेवं प्रजपेद्विषणां कलत्रपायप्रल
पायमंत्री। अस्यार्थः मध्ये सदेवं अग्निबीजं विलिख्य न
हान्ते मंत्रवर्णैः संवेष्ट्य तद्बहिः राशिकोष्ठं विलिख्य तद्ब
ह्योपेश फलमालिख्य तेषु शूले भसाध्य नाम विलिख्य
दिति॥ अथवा मलग्राद्बहि भित्ति प्राक् समम पटले राशि
कोष्ठपरितो लक्ष्मेण राशिकोष्ठ भमातृकाद्ब वानि
लिखेदिति॥ अथवा षोडश कोष्ठ विना मध्यस्थ कोष्ठ
षट्केमेकीकृत्य परितो द्वादशकोष्ठा तत्र मध्ये रां० उपरि
स्थद्वितीयकोष्ठमारभ्य द्वादशसूत्रचौलेत्याय बत
वकम्पिरूपस्त्यादि नवकमेवं क्रमेण द्वादशाननवत
वानराणि पेवानराणि ख्येत दग्न प्फलं मध्येन सूनपव
नेवकोण॥ मायाफडंतां त्रिपिवोग्रसाध्यनां तनोध
दन यंत्रमेतत्। संमन्त्य तमाविधिवत्सरवावनेन षमषा
नेविष्ठकेन कोष्ठे शत्रुः सवंधुः सगणः सवेगः प्रयाति दे
शांतरमाशुकोशात॥ अवेद्धिनाशो ग्रहमध्यगानां भूना
दिवेशावहशो भवंति॥ समोहवाः क्रूरगणोल्लणा अपा
णा भीष्मपतनंवपहान॥ अस्यार्थः॥ वायुबीजं मध्ये ह्रीं

फट्रिति कोणेषु मूलाग्रेषु साध्यनाम वा रिः अनेनैव हृ
देदिति त्रिकोणं च लिखेत्सर्वं पंचकोणं ततः परं। षट्
कोणं ततः पश्चात् अष्टकोणं बहिस्तथा॥ भूकोणात्रि
तयं चापि लिखेद्यन्त्रं महोज्ज्वलं तारसाध्यं त्रिकोणान्तर्व
ह्निबीजेन योजयेत् पंचारे षट्कारोत्थबीजं लिखेत्साध्य
मारुतं। बहिरष्टकोणेषु साध्यं चिंतामणीं लिखेत्। ततः
षट्कोणेषु कोणेषु ड्रीं साध्यमंत्रं तं॥ चन्द्रकोणे देवद
त्तस्मारये सिद्धपकरयक लो ह्रें सं लिख्य तत्कलशपुष्
पाभ्यर्च्य प्रतिष्ठापयेत् श्रीहोतरसमहसंल्लस्हूजनयानिते दि
यः पर्वश्रा रभ्य पर्वान्ते निशायां हस्तिगणादिषि। इति ताभि
भूमौ मण्डले वनिलावल्लिनवकम॥ पुनस्तावाजपेन्मंत्रं
महोत्तरसमस्तकम। तत्पश्चाद्यदि पूर्वसर्वेषु योन्यध्यानपारणं
अथवा साध्यहृत्पद्मस्थमभिन्ने ध्यात्वा हूनाचिंतनम् तिलसर्षप
संयुक्तं कृष्णा होमं यथाविधि मन्त्रेण साध्यमारोप्य मारये
त्तिद्रुनेच्छिवे॥ समाहाम्नवर्णांयोनिशात्रवोनैव संशयः। स
स्याधः त्रिकोणमध्ये प्राणवश्यानः साध्यनाम विलिख्य च
ह्रिबीजेन वेष्टयेत् पंचकोणेषु टकारस्थानं बीजं तत्र
साध्यनाम। षट्कोणेषु पाशिदंविनामगीतिपरिवद्दमामान्त्र
स्साध्य। पुनः षट्कोणेषु पकारादिपञ्चवर्णान् विलिखेदिति ह्रीं श्रीं हुं
देवनरानरूपानस्वलेर्देवनेशत्रुघ्नं योगसंहारमालिलिखेद्वनं हूं फट्
स्वाहा

सर्वसंहारमंत्रोयंप्राज्ञानांसर्वशांतिदः सर्वलोकैकवि
जयः साध्यकामीष्टसिद्धः। अनेनैवविधानेनयःकरोति
प्रयोगकम्। ससर्वविघ्नवंसंचीमेशयोनास्तिनसंततः
एवंपुनर्जपेन्मंत्रं सर्वग्राममत्यनाशने। देशात्यनाशनेदे
वलोकक्षोभापपीडने। ॐज्वालामालिनिविघ्नरमहा
परलिनिधीमहितन्नोदुर्गाः प्रचोदयात् महादुर्गास्त्वम
त्रोयमहाज्ञवितनाशनः। निग्रहानुग्रहकरोनिविला
भीष्टदायकः नानाप्रयोगभेदेषुमूलंजप्यविधानतः
सिध्यंधमन्त्रमंत्रेणसिध्धिंतप्रजपेत्सुतः॥ सन्तानवंत्र
माह बिंदौलक्ष्मीद्रुतवन्हषटंमारगायत्रिवर्णमाया
संधौस्वरदललमच्छलिनीमंत्रवर्णान्।अमैलक्ष्मी
नदन्तलिपिभिर्वैष्टितंसाध्यभेदैः सन्तानप्रदमयर
वंविघ्नसौभाग्यपत्रं। अथवंध्यानांकुलसौरणमार्गमं
तानसिद्धये। यंत्रमाराध्यंप्रवक्ष्येवंध्यत्वंत्रवितमः अ
थमर्थः। प्रथमंषट्कोणंपुनःषोडशदलम्।पश्चाद्भू
पुरम्। पुनःषट्कोणमध्येविंदुतदंतः श्रीबीजंषट्
कोणेषुकामदेवायेत्यादिमारगायत्रीवर्णान् षट्
कोणकपोलेषुमायाबीजं ह्रीमिति पुनःषोडशदल
मध्येपरालिनीमंत्रवर्णान् चतुरस्रकोणेषु श्रीबीजंते
द्धहिर्मातृकावर्णैः साध्यपुटितेनैवहृयेत॥ मध्येमायां

प्र·सा·
१८०
१९०

द्रनवहं षुटेयामिषट्कं मवेंद्दं नाशापेमांस्व रदलगहेस्र
ल्लिनी मेत्रवर्णान् नामावीतेमणिलिपिवेतकाकका
काद्यैव ध्यामत्तं तानद्रदमष्टग वाशोषडष्टानादं
श्रुयमर्णः प्रथमं षट्कोणम् तदंतः भुवनेशीम् षट्
कोणेषु विभवेशीटकाहूनी नदाहिरष्टदलं तदंतः श्री
वीन नदाहिः षोडशदलं त्रेषुमत्रवर्णानाविलिख्य नदाहि
हीन दघांविलिख्य प्रथमे हृतेमाध्यनामान्तरेवेष्टयेत् हि
नीयेउपरि समविंशतिपटलेवक्ष्यमाण मदनारीश्वरं
नामाणिबीजेनाहृत्यावेष्टयेत ॥ इंकारे हृतमध्यपवनम
ष्टुरेपावकोष्ठाटबीजेन फट्कारेवाकेयत्रेसकलित
वेनाष्टाटवर्णेस्मराख्य । मूलेमायावीजेन मदनमदनावि
वंपावकेमवेसंधौ भूतग्रेनारिइहंगरलाडेनोष्टादस
दारयत्रम । ममस्तानांवस्तूनानां मस्तेनानस्थमिदये नत
येणावेनत्तसमानमध्यपटांतरेनतच्याणे मिद्येवनतदूरी
नदगानेपे नमावेत्रीत्रिमात्रमंवेध्यपेस्यावधानतः नि
ग्रहानुग्रहाभ्यां यः कर्मभ्यांमवपेणिता मत्कृत्यवेय
येद्दलामयः सर्वार्थसिद्धये ॥ श्रुयमर्णः । प्रथमं षट्को
णं तदंतर्हैमं तदंतः हूंमिति । षट्कोणेषु ॐ इति वकारवी
ने क्षयवाग्निबीजं वायुबीजं च विलिखेत । प्रणवादः इति
पावकमोवादवीजं विलिखेत पुनः द्वादशवदलेष्वकेतु

तिनद्वहिः षोडशारे विलिख्य तन्मध्ये साध्यं भुवनेशगाऽ
वाटवर्णा हुं इति पुनर्द्वितत्रये आद्येमूलेन द्वितीयमाधया
तृतीये षोडशनावेष्टयेत् सर्वसंपरिरोधायांव ह्रीबीजे विलि
खेदिति षट्केवेष्टे शिवि भृटग्रहे मारषट्कं सविंदुवारीशा
त्रीमणिभिन्नवृत्तं शूलिनीं षोडशारेणामबीनं लिपिप
रिवृतं तेजसा न च्छादयेव्येवध्यादेषां ध्यानं प्रलयावृणिं वृत्र
दंशांत्रवक्रम् । अथ प्रयोगः । मध्यमं त्रिकोणान्तः दंतमध्ये बीजं ट
इति । तद्बहिः षट्कोणं षट्कोणेषु सबिंदुकं कामबीजं
द्विहिरंदवहाकारवारुणारकोणे । सुदर्शनारीषयांविता
मणिबीजं सप्तविंशतिपटलंवलयाक्षरं विलिख्य तद्बहि
र्वृत्तं विलिख्य तद्बहिः षोडशदलेषु शूलिनीमंत्रवर्णान्
विलिखेत् इति तत्र दशक इति त्रिकोणं लडुकंचशास्त्र
जंगे महानीवषडकानिलयोमसोमाहरीपालमसृप्र
मेदसात्पम् । इति प्रोविद्धेषग्रह उविकोदरमरुट्कोण
मारोदरे सर्पोग्रगगनां दोर्वसदलेसर्वसहाणोदरे भैको
णेवरुणोदरे दिशिव ह्रीतांमाइयामारुते पर्वालिख
कितयत्रमेतदवि ताडभो हिकोवाटनं त्रिलोकै वशमारा
ध्यषोडशाहंसमहस्तकं त्रिसाध्यैः प्रत्यहंनमावाप्याद्दिश
मत्रविनकालरात्रीरविनेप्याददर्पयगर्भमुद्रयेत गर्भस्थेहा
मतं दहेद्वस्तनागापिनमाकाने तमाहिदलेणाप्यस्याकुर्या
देहदाहफलं देवयोगाद्देनगर्भमुत्पतान्यमिनकर्वितस्य तर्हि
नस्यगर्भंसुवतगमतेनतहि

पु॰ सं॰ तस्मात्कृतापराधानां कर्णामान्यत्रमत्रवित् । अस्या
१९८ र्थः । प्रथमं त्रिकोणं ततो बहिः षट्कोणं । ततो बहिरष्ट
कोणं । ततो बहिरष्टदलम् । पुनः त्रिकोणोदरे भुवने
198 शीं नदं तः वाग्बीजं ततो बहिः षट्कोणे कामबीजं त
तो बहिरष्टकोणे षुटमिति ततो बहिरष्टदले श्रमं वसहा।
णोदरे इति सर्वं सहार्णाम मिबीजं ग्लौमिति विलिख्य
ततो बहिः स्वतत्त्वं विलिख्य । तत्कोणे भुवमिति विलि
खेत् । त्रिकोणोदरे कवदेवमवंत्रोदरे वाग्बीजं च
विलेत् । ततो बहिरष्टदिक्षु समाप्याणं वाग्बीजं विलि
ख्य । ततो बहिस्सतत्त्वं विलिख्य ततो बहिः पल्लव्यावेष्ट
येदिति ॥ चन्द्रेवेदमबीजं पञ्चकमथो मध्ये माप्रके मा
मनो सर्पाष्टमणि बीजमष्टदलके श्रीशक्लिनी संस्म
राम् । वाग्भामाध्यरमाहृतं लिपिहृतं श्रीजमकाका
ख्यमे दयागर्भकवलितालैः इति तत्तेलत्र्यैष्यापरं
अस्यार्थः । प्रथमं हृतं विलिख्य तन्मध्ये मामिति मा
मबीजं चतुर्दिक्षुमध्ये च विलिख्य । ततो बहिः सप्तकोणं
विलिख्य तेषु श्रीं ह्रीं हृत्या विलिखेत् । ततो बहिः द्वादश
कोणं विलिख्य । तेषु वरुमाणां दंताः षोडशस्वरचित्रामणि
बीजं विलिख्य । ततो बहिरष्टदलम् । तेषु मकामबीजं प
लिनीमत्रवर्णां दंदे विलिख्य ॥ ततो बहिर्हृतद्वयं विलिख्य

प्रथमे वृत्ते श्रीबीजं तु क्रमाधारे वै वेष्टयेत् द्वितीये मा
तृकया वेष्टयेदिति । मध्ये मन्मथमग्निकोणविवरे
चिंतामणिं तन्नुते निर्ल्लज्जं चन्द्रसमन्वितं वसुगृहे श्रीशू
लिनीयं मन्त्रम् । स्रांक्रांसूर्यसमन्वितं दलपदे मायाध्या
विलासिनी हृत्तां पंचजन्मस्मृतात्मवं यमवनितासं तानमो
भागपदम् । अस्यार्थः । प्रथमत्रिकोणं त्रिकोणकपोले
अवत्यमाणार्द्धनारीश्वरचिंतामणिं तत्कोणेषु हकार
युक्तं लमिति विलिख्य । तद्बहिरष्टदलं विलिख्य तेषु
शूलिनीवर्णान्द्वंद्वं विलिख्य तद्बहिर्दशदलं विलिख्य
तेषु वृत्तं विलिख्य तदंतः स्रांक्रांमित्याद्यष्ट्या विलिखेत्
तद्बहिर्मातृकावर्णैः मायापुटितैर्वेष्टयेत् मायां वह्निरत
वहरगृहं कामराजं समस्तं यं षट्कोणं तत्र लमिति युतेन म
लबीजप्रभेदम् । आशापात्रेमणिमितयुतेशूलिनीमा
यया स्यं पंचयत्र पदमाविलदंकाकजन्मापवज्रम्
प्रथमवृत्तं तन्मध्ये भुवनेशीं तद्बहिस्त्रिकोणं तदंतः का
मबीजं तद्बहिः षट्कोणं तत्कोणेषु श्रीं ह्रीं इमित्याद्यष्ट्याल
मिति युक्तया विलिखेत् तद्बहिरष्टकोणं विलिख्य तत्को
णेषु चिंतामणिबीजं कोणस्थवृत्ते विलिखेत् तद्बहिः मा
यया वर्णपुटितैः शूलिनीवर्णैर्वेष्टयेदिति अथवा मध्ये
चन्द्ररस्य के सकारयुक्तं कारबिंदुनाकूटं वा टकारेफबिं
दुनाकूटं वामिति वा

पु.सं. स्त्र्यं इत्यक्षेगां तदहननेत्रैंडमहिं तेनतडीविनं इ
१९९ त्यक्षेयो इतितत्र्यंवीजंविलिखेत्। मध्ये भास्करम
ग्निकोणशशिनं षट्कोणवैश्वानर वस्वष्टमणि
म षष्ठपत्रविवरे प्रीश्वलिनीं सोविकामायत्नेगर्भे
पचमेवेदविवरे सा ध्यामिलाणाहृतं पंचकाकम्
नात्यंवेधवनिनामेतानभिहिषुदम्। अस्यार्थः
प्रथमंत्रिकोणंतन्मध्येहृतम् तत्कोणेषुविंदुम्। तद
हिः षट्कोणम् तत्कोणेषु अग्निवीजं तद्बहिरष्ट
कोणम तत्कोणेषु वस्वमातृविंतामणिम् तद्बहिरष्ट
दलम तेषु ष्णलिनीमनावरंदंभवेनपमनहवि
लिखे। तद्बहिः द्वात्रिंशद्दलं विलिख्य। तेषु यलेग
र्भे मिस्वरगसवर्णा विलिखेत्। तद्बहिः साध्यपुटिम
मातृकावर्णैर्वेष्टयेदिति पिविमध्यंवंदशोविल
ल्मिस्त्र्यं पीवि भागमातृहीनि भुगमदलम् वस्य
त्रमत्रं स्मरनामवाच्यमूतनमवेष्याम तदंशशलं
अस्यार्थः प्रथमंत्रिकोणंतन्मध्ये विंदु तत्कोणेषु
हृतं तद्बहिः षट्कोणम्। तत्कोणेषु कामवीजं
तद्बहिरष्टकोणम् तत्कोणेषु उपविवस्वमातृवि
नामणिवीजम् तद्बहिरष्टदलम् तेषु मूलवर्णाहं
दम् तद्बहिः साध्यपुटितेनमकानवीनेनाहृत्यावे

ख्येत्। इति मृतजन्मवंध्या इति मृतवंध्यायायन्त्रं वंध्यायाश्चे
त्यर्थः पाशीरत्नलक्ष्मीशिखिकाममायामृतभानुवह्निवह्न
श्शालिनीयं। परितो विलासिमालिनामवाच्यमृतकाकवंध्यामृतद
तमोधमं अस्यार्थः प्रथमं विंदुं तन्मध्ये चिंतामणिम्। तन्मध्ये श्रीबीजं
तद्बहिस्त्रिकोणं। तत्कोणेषु कामबीजं भवनेशीं च। तद्बहिः षट्को
णं विलिख्य। तत्कोणेषु हूं। मध्ये श्रीग्रीबीजं विलिखेत्। तद्बहिर
ष्टदलम्। तेषु मूलवर्णाद्वन्द्वम्। तद्बहिर्वृत्तद्वयं। प्रथमे मातृकया द्विती
ये साध्ययुटितेन चिंतामणिबीजेनान्त्यावेष्टयेत्। मृतकाकवंध्ये
ति मृतवंध्याया अथ काकवंध्याया अस्येत्यर्थः॥ तद्वद्रमकीलेरत्नव
ह्नार्कवह्नीना। स्मरयुत मायिलाग्निशालिनी षोडशार्णे। स्मर मणि लि
पि वीतं साध्य मर्णं वसुनां। जनितमनकवंध्या पुत्रसंजीवनं तत्
अस्यार्थः। प्रथमं त्रिकोणं। तत्कोणेषु चिंतामणिं वह्न्यार्कवह्नि वी
नि। इत्येषोऽग्निश्मिन्ये तानि। तद्बहिः षट्कोणं तत्कोणेषु वनया। त
द्बहिः कामपुटितं मातृकावर्णैर्वेष्टयेत् षोडशदलं। तेषु एकलिपि
कादंर विलिख्य तद्बहिर्वृत्तत्रयं विलिख्य। प्रथमे वृत्ते कामबीजे
नाद्वृत्याद्वितीये चिंतामणिबीजेन। तृतीये साध्यान्तरेण वेष्टयेत्॥ मा
मायास्मररत्नबीजमथ षिरंलं कारवेष्यानरं लं कारांकि तत्कोण
षट्कमनमोश्रीश्मलिनीपाश्रुकं। यस्तेरंति अवंवर्गाश्रविव
रेत्नाकविष्यानरं यंत्रं जन्ममृताख्यवंध्यवनितासंतानसिद्धि
प्रदं अस्यार्थः। प्रथमं वृत्तं मूलनाम्नि तच्छ्रीं ह्रीं क्लीं रस्यैं हूं इति विलिख्य तद्ब
हिस्त्रिकोणं तत्कोणेषु लंकारं विलिख्य तद्बहिः षट्कोणं। कोणेषु लं
कारं श्रीबीजं च लिख्य। तद्बहिरष्टकोणं तेषु श्रूलित्यवरादयं विलिख्य तद्ब
हिर्द्वात्रिंशद्दलं विलिख्य। तेषु यसेरंतिरस्यावगाणो विलिखेत् तद्बहिः
चतुरस्रं॥ तत्कोणेषु चिंतामणिबीजं विलिखेत् जन्ममृताख्यवंध्यायन्त्रमा
ख्यवंध्यामृताख्यवंध्यावेत्यर्थः॥ इमौ मायां सकामां सकलमिति पि
हितां साध्यनामामरावाख्यं यंत्रं तौ जन्मवंध्या तनयकरमिदं पुष्टिवृद्धिप्रदं च

अथ सार्धः प्रथमं षट्कोणं तन्मध्ये वृत्तं । तन्मध्ये कामबीजं श्रीबीजं च षट्
१·सा· कोणे च पि कामबीजं श्रीबीजं च विलिख्य । तद्बहिरष्टको
२·· णम् तत्कोणेषु चिंतामणिबीजम् तद्बहिः षोडशदले
षु मालिनीमंत्रस्यैकैकमक्षरम् तद्बहिश्चतुरस्रम् । तद्
द्व: भुवनेशीकामबीजं । तद्बहिर्मातृकया मंत्रेण तद्बहिः
साध्यान्तरैर्वेष्टयेत् यंत्रमेतद्दिग्गतं श्रमोत्पुष्टिकृद्धनम्
वृद्धिं जन्मवंध्यानां सद्यःसापत्नमिदिदम् । दशाहत्तिसमा
राध्य द्विमंत्रं साध्यमेतनम् सहस्रमेवं दुतावदं पयेत्
त्रमिदं येनि ॥ मायां कामं दुन्ताणंतं रविशाणिमहिनवृत्त
मध्ये षट्कोणं मायां वा भुमरमं दशदलविंदवे कामलयं वि
कारणं वा । वाय्येनान्येशयवेमनुमितमहिनमभूरेसाध्य
कामं यंत्रे दिव्यं समस्तग्रहदर्शनदर्कं काकवंध्यादि नाशं
अथ सार्धः प्रथमं षट्कोणम् तद्बहिः । वृत्तत्रयं तद्बहिर्भुवने
शीकामबीजानि श्रीबीजानि विलिखेत् षट्सु कोणेषु श्री
बीजं चिंतामणिबीजं त्रयं विलिख्य । तद्बहिर्दशदलम् ।
तेषु वृत्तमध्ये कामबीजं भुवनेशीं च विलिख्य । तद्बहिः षो
डशदलपत्रेषु वृत्तम् । तन्मध्ये मातृकामंत्रवर्णान् । तद्बहि
श्चतुरस्रम् । तत्कोणेषु कामबीजं साध्ययुतं विलिखेत्
भूर्जपत्रादिविशेषमात्र । सीसेन मिहिरं तत्वा पत्रमालि
ख्य मंत्रवित् । दारशाहं समाराध्य सर्वांगमभिमंत्र्य च । अ
भिषिक्तो विनेदुनां संपातात्या भिमर्षनम् । कृत्वा ...

नकं प्रशापित्वा नवाम्रवं वंध्यपेन्मंत्रविद्दत्वां काकवंध्या
स्तुनाम्नये। भगविंदोरविद्यारुणेभरुषट्कैरविपावको
वसुपत्रेस्मरमारुतैारविपत्रेवसुधावरे कमलाम्नेवर
शालिनीं स्मरमायाक्रमलाहृतं कलितैस्मरनदायकेम
नवंध्याहरिनापहम। प्रयमार्थः। प्रथमहृतं विलिख्य। तदं
नष्टपर्केहृतं विलिख्य। तदंतनवरुणवीजं विलिखेत। त
द्वहिर्द्वादशदलेन प्रालोमिति विलिखेत। तद्वहिः षोडश
दले नभग्रीवीजमिलिखान् शालिनीमंत्रवर्णान्। तद्वहिः
कामवीजभुवनेशीस्त्रीवीजैरावृत्यामाध्यवर्णमिलिनेवेह
यदिति॥ अत्रापि कतेपविशेषानाहापंचलाहत्रिलोहे
वानाम्बेसीसेयपावायसि। आलिख्य मन्त्रमाराध्य शालि
नीमिष्टदायिनीं। षोडशाहे दिनेमध्यस्तरुमायपयासर
नैलाभिषेकहोमात्म्यभस्माख्यैः पंचकर्मभिः षडहापावं
हयेहृत्वासहस्राभवतिसिद्धये षट्त्रिंशकोष्ठकोद्धेनिगम
सिद्धि रहेरन्न धामलमंत्रे मायापूर्वं पराम्त्रिशिखक
लनकं मर्मस्थाममवान्हि। मायास्वांताद्विवांतविविलरि
भुमनेगर्वं निर्वाणान्तेह्रू श्रौं ह्रीं शालिपत्रां प्राणानभयंर
रं सर्वं महारायत्रम्॥ अन्यमन्येनस्मालिख्य मावधानेस्रू
हाणम आराध्य परयामत्यानिग्रहोक्तविधानतः मायां
ने त्रिष्टत्रेपाणानाम्नामहारावशालिनी। वैरिणो नामतन्य
ध्यानवर्मोघंतंक्रमेणतु। इहत्वाविधिवन्मंत्रमावधानेन
वेनमा पूर्वदंतात्राज्जपन्मंत्रं तस्त्वं विभुदिन्नवः। सहस्रा

प्र.सा. सैवतन्तृणां संहृत्य त्रिमाशिवम् ।। अनया वर्हिनाकृत्याबल
णाप्यतिवारिणी । तस्मात्तं त्रलक्षहात्मा सर्वं ज्ञात्वा तु यो ज
२०१ पेत् यायात्तवाध्यगावा भुमिक्षत्यतिनत्यधीः तथासंपीड्य
मानात्मा शत्रुः स्वयमेवाभ्ययात् । अस्यार्थः प्रथमं शुष्कभिम
नः संचरे स्वा विलिख्य तदुपरि दक्षिणे तत्तत्र समं रेखाः वि
लिख्य एवं विलिखिते षट्त्रिंशत्कोष्ठानि जायन्ते । तेषु को
ष्ठेषु प्रतिकोष्ठं त्रिकोणाष्टकद्वयं विलिखेत् अस्यायमर्थः
तत्रैव तत्र आकारकोष्ठेषु अग्निकोणमारभ्य वायुकोण
पर्यन्तं विदेखां तथैव ईशानकोणमारभ्य निर्ऋतिको
णपर्यन्तं कोविदरेखां विलिखेत् । एवं विलिखिते तं तत्र
त्रिकोणाष्टकद्वयं जायते ।। तेषु त्रिकोणेषु मायाक्षरवक
रस्य लिखितो दशरणां प्रतित्रिकोणमेकैकमक्षरं विलिखे
त् एवं विलिखिते पञ्चलिनी मंत्रस्थं नवाहुतिर्जायते त्रि
कोणाग्रसंधिषु प्रत्येकं वह्निवीजं विलिखेत् सम्भूय
ष्टत्रिंशदनलवीजानि जायंते तद्बहिः प्रत्यक्षरं माया
सहितमातृकावर्णैः प्रतिलोमेन वेष्टयेत् रेखाग्रेषु
अष्टविंशति पत्राणि विलिखेत् ह्रींद्याद्रूपेण संहा
रञ्जलिनी देवदत्तं हूं फट् स्वाहा तच्याद्य इति सर्व
हीनानुपलक्षणो ऊर्ध्वं निपेककोष्ठे प्रतिभवन लस
हृदैवेशानवान्तं मायाना रोद्धाहे स्वमावलिपिभिर्मल
त्रौं क्रमेण पञ्चीनविपाद्विशिवषिलमतनाम

ममसर्वाङ्गाणि वीरक्लेशादिरोगग्रहदुरितहरं श
लिनीघोरमंत्रम् यंत्रमेनत्समालिख्यसीमेवायसि
भक्षिति। इत्याज्ञेपत्रिमाहस्रं मन्त्रीमाहेन्द्रयात्रिवम् दि
वानिशामविच्छिन्नदीपदृग्नियमनिष्ठो समाहृमंत्रं वनिय
सहस्रं सर्वशान्तये। हीरमध्येविनिदिष्यसहस्रं प्रजेपेल्य
शान् तरसाग्रेपंचवायंभ्यो मुच्यतेनात्रसंशयः। अस्यार्थः
प्रथमं सर्वपाशिमतः षड्भ्रुवाविलिख्य तथैव दक्षिणो
नरतस्पट्ट्रेवाविनिलिखेत् एवंविलिखितेपंचवि
शतिकोष्ठानिभवंति तेषुकोष्ठेषुप्रतिकोष्ठंत्रिकोण
चतुष्टयंविलिखेत्। तेषुत्रिकोणेषुमायाबीजोदक्ष
णावेविलिख्य। अस्योदरेषुनः पंचब्रह्मबीजपूर्वकपर
लिनीमंत्रपंचदशवर्णान् प्रथमपङ्क्तौ प्रतित्रिकोणं
एकैकवर्णेणविलिखेत्। एवंद्वितीयान्तृतीयचतुर्थ
पंचपङ्क्तिषुविलिखेत्। रेखाग्रेषुशूलंशूलाग्रेषुसा
ध्यनामविलिखेत् कोष्ठमध्यत्रिकोणाग्रेषुमायाबी
जेईंक्लींकारंविलिखेत् तेभ्यएवंपंचविंशतिमायाबीजं
निभवंति॥ ऐं ह्रीं श्रीं क्लैं सौः एतानिपंचब्रह्मबीजानि
श्रीं ह्रीं हुं देवदनडुरितशान्तिरूपेणाज्वलदेवनेडरि
नविषेषसंहारकपिणिशूलिनिदेवदनडुरितेहूंफट्
स्वाहा। इतिमाध्यत्रयपञ्चकोमन्त्रः। तत्रविधिमुल्लिखिभि
रितिपंचब्रह्मबीजैर्नित्यशः विधिमुखाः अंगजन्मोद्भव

प्र॰ सा ब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वरशिवाः। तेषां पंचानां ब्रह्मात्मकत्वं पं
चविंशपदे प्रासादविधाने वक्ष्यति। ये तेषां बीजा
२॰२ नां पंचवक्त्रबीजत्वं च तत्रैवाष्टत्रिंशत्कलान्यासविधा
202 ने चोत्पत्तिः। पंचबाणानि चोद्धृत्य पंचबाणाः। वा
नस्त्रिंशत्त्रिकोणस्य विदध्ये शूलिनी पंचबाणे ल
क्ष्मीमायात्मकं पूर्वं विनिनिगमाद्देतास्मा रौद्राणीं
भूपो मर्मस्थ नेग वनामणिकमले पंचसंधौद्रता
श्रम पंचं साध्येंदुवास्यै ग्रहडीतह्यंगर्भे हृद्धिप्रदंव
पद्मभेदे समालिख्य पंचाह्वं सन्मयत्वं वित त्रिसंध्यप्र
येन्मंत्रं षट्त्रिंशत त्रिशताधिकं त्रिसंध्यममिपिच्यप
भस्मना मंत्रमुख्यं वेध्येदूत शान्त्यै वगर्भे दृष्येन
त्वा प्रये। सुस्पार्थः प्रथमं दक्षिणोत्तरतः पंचांगुलिम
तेनैव रेखाषट्कं अंगुलिमान वीथीकं विलिखेत् तत्रमध्य
म वीथी द्व्यंगुलिमानेन विलिख्य प्रथम षड्रेखयोः
पार्श्वद्वयोः प्रत्येकमेकांगुलिमानं येन द्वितीयपंच
मरेखयोः पार्श्वद्वयेपि प्रत्येकं अर्द्धांगुलिमानं त्यानं
येन एवं मानं नेकृत्वा प्रथमवीथ्यां प्रथमरेखामा
रभ्य द्वितीयरेखा संबंधायं त्रिकोणत्रयं विलिख्य
पंचमरेखापार्श्वद्वयं प्रथमवीकोणगामध्यत्रिकोणत्रिकोण
कोणयानेयेन वर्णपरेखापार्श्वद्वयमपि प्रथमवीथ्यांगतपा
र्श्वत्रिकोणाग्रयोः [illegible] तत्र द्विकोणयोरानेयेन पंचमवीथीग
द्विकोणं

त्रिकोणाकारेण योजयेत् तृतीयरेखापार्श्वद्वयमपि
पंचगमवीथ्यगतपार्श्वद्वयवर्त्तिनोस्त्रिकोणयो रेखाग्र
नरस्पृनेद्देद्दिणं द्दिणेनेन योजयेत्॥ पुनः प्रथम
वीथीगतउत्तरत्रिकोणाग्रमारभ्य पंचमवीथिगात
दक्षिणत्रिकोणाग्रपर्यंतरेखां विलिख्य पुनस्तथैव
मवीथीगतदक्षिणकोणाग्रमारभ्य पंचवीथीगत
उत्तरत्रिकोणपर्यंतं रेखां विलिखेत् एवं विलिखिते
चतुर्विंशति त्रिकोणानि च मध्यमवीथ्यां चतुरस्रचत
ष्टयं च जायते। तत्र वीतिरविसर्गद्वादशस्वरैरन्यैः
तत्र चतुर्विंशत्कोणेषु उविसर्गमेकान्तरं विलिख्य
तेषु लक्ष्मीबीजमायापृथक्कलितीमत्रवर्णान्
प्रत्येकमेकैकमक्षरं विलिखेत्। एवं विलिखिते म
त्रसंहिताहृतिर्भवति। मध्यमरेखाद्वयमध्यस्थच
तुरस्रचतुष्टये प्रत्येकं प्रणवकामबीजलक्ष्मीबी
जदुर्गाबीजानि त्र्यं ततः क्रमेण विलिख्य त्रिकोण
चतुर्दशमध्ये स्वकामबीजं विलिख्य षड्रेखोद्भय
पार्श्वयोश्चिंतामणिबीजं च विलिख्य मध्यचतुर
स्रस्य पंचसंधिषु अग्निबीजं विलिख्य तद्बहिर्वृत्तं विलि
ख्य साध्यनाम्ना वेष्टयेत् पुनर्वृत्तं विलिखेत्। दीपाका
रेणाग्नेशपीठादिहरनामावरमायापाणिमर्वमलेवेद

प्र·सा· प्रमाणं विशिखपविलसनन्निग्रहात्तोसमाध्यान् य
२·३ स्मिन्खोग्रे यमापत्स्वालिपिवृन्तेनारमायाभिवीन
चोरस्तोरोद्रष्ट्रहिंषमवयभरणं पुहि हंसत्यमन
त षट्समालिख्यमंगाराजेनष्टजयेन कुमपश्चा
दिदर्शांत प्रतिवारंसहस्रकं वीनत्रयोत तो नावा
रत्नपेणा तत्यकेहिन्नैलेख्यर्षसंहारपत्रलिन्दविवतन
नः इंफट्स्वाहेत्ययमंत्रः शत्रुसंहरणाचनः। यस्मा
दिशिखनेपुंत्रेनेनमार्गेणानरकरात्। ग्रामान्यात्वि
मावित्नंसद्दत्यवविशांकितः कर्मभिवलवद्भिर्वा
पालिंनवलवतैः पल्लिवीशाननादवनपयत्यवि
पनं स्वयं तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सावधानेन चेतसा
साधयेत्साधकैः सर्वशत्रुदर्पनिहन्तये। एवंपुरग्राम
पुरदेशसंपन्न्ययाप्येव। साध्यभेदैः प्रयुक्तीत साधकः
स्थिरमानसः दीपत्वष्टादशसंख्याश्राकाशा इतिवेदाः ते
नवत्व संख्याप्रतत्त्वकं भवति इति तोनवत्तस्थनत्रो वर्त
विलिख्य तदुपरिसर्वपाश्रिमनस्मभेरावा विलेखनीयाः
एवं विलिखितेनष्टादशकोणानि जायन्ते। तेषु कोणेषु सर्व
वत्त्रिकोणावनहवंविलिखितेन तेषु त्रिकोणेषु प्रतित्रि
कोणं स्तुतेविखेन तदंतः अग्निबीजकामबीजमाया
णामेकैकमक्षरं विलिखितेन एवं विलिखिते मंत्रस्यत

यद्दलंभवतिरेखाग्रेप्रतिदलेविलिखेत प्रतिदलम
ग्निबीजंमायाबीजसहितंसाध्यनामानुक्रमेणतं
तद्विलिखेत तत्वानिरहति अग्निबीज प्तनस्तिरेखा
दिमंत्रपिवर्माणिअग्निबीजेचमायाबीजेचवेष्टनरंतव
लिखेत। तदहिः स्वकाराधकारान्तेमातृकयावेष्टये
त। तद्वहिर्ल्लारेणाभूम्यावेष्टयेत। तदहिर्मायार्णः
भूम्यावेष्टयेत। श्रींह्रींक्रंनानावीरवरूपराज्वलज्वल
देवनैरव्यर्यसंहारकारिणि निदेवदनवसंजंफट्स्वाहा
इतिसाध्यहितनपडक्षोमक्षः अनेनतंत्रपेयंत्रकोष्ठेषो
डशासंमितो। प्रतिमहंलिख्यरणपाम्नेःप्रवंतांस्मात
विषदरेमनुमजापूर्वंमस्णीमभ्यस्त पुत्लायप्रवता
ध्यानामनिविलेर्वर्णैः ममावेष्टितंतयंत्रमत्रविशपद
षणामनंसंतानदंपोषितम पत्रमेतत्समालिख्यवं
दनादिद्रवस्रचभूतादिर्वासमालिख्यनमानित्यमह
सकं। पाल्कप्रतिपदारभ्यमस्णीमांत टदबन वंपयेधो
षितांकेटमत्रकोपश्रगंतेय संतानमिदयेम वंसो
ख्यायप्रभूद्रये। श्रमार्णः। स्वर्वंदाभिमतःपंवरेखा
द्विगोणेतरनः पंवरखाविलिखेनीयाः। एवंविलि
खितेषोडशकोणानिजायते। तेषुकोष्ठेषुप्रतिको
ष्ठेत्रिकोणावलष्टयंविलिखेत। तेषुत्रिकोणेषुप्रति।

प्र सा.
२०५
२०४

त्रिकोणंप्रणवंचकामबीजंचहृंतवश्चतरंनविलि
ख्यहृतमध्येमायासर्वंकपालिनीमंत्रवर्णानेकै
कशोविलिखेत् एवंयालिखितमंत्रस्यचतुराह्
तिर्भवति तस्यमंत्रस्यचिंतामणिबीजंविलिखे
खेत रेखापेडत्रिपत्रंविलिखेत प्रतिपत्रंमाय
नामार्णानविलिखेत् तदहिर्मातृकावर्णैर्वेष्टये
त् तस्मादुक्तफलंभवति।एकारहृतमध्येनिगम
समदलेरंपातिशेतिवाग्रानः।हृनाद्वालेदशारेस्य
रमणीमरितंयत्नऊवादिरीनं यानियोश्चनवारे
त्यस्तकदलेशालिनीभुक्तवाद्यमाध्यनाना
वह्नौनानपटमत्तुलंसप्रभोगादिवत् अस्यार्थः
प्रथमंवनंदलपद्मंविलिख्यतत्कर्णिकायांय
त्रेइत्युवः प्रथमपादास्यादंयेकारविलिख्य
चतदलेवदंपतीयरतिवनतराणांविलिख्यतद्बहिः
र्दशदलंविलिख्यतेषुकामबीजंचिंतामणिबीजं
वानरंविलिख्ययत्नकेऊविरत्नंतेनवनिदशार्णान्
विलिख्यतद्बहिःषोडशदलपद्मंविलिख्यतेषुप्रणव
सर्वकपालिनीमंत्रवर्णांश्चयोनिपीठंनशालिनमि
नोन्नपायामसीकिशाशवर्णांश्चविलिख्यतद्वारे
माध्यवर्णैर्वेष्टयेत मध्येनामसमेदभाग्रविवरेकेर
पंवीनाहकंपालिनीहृदलेरमोहितिष्ठेमायांवरेव

ऽपिभिः श्रियापरिवृतेनपद्मेन गगो हतंकल्पद्रुमिकरं
कचोद्भवकरं सौभाग्यभोगप्रदम् अस्यार्थः। प्रथमेव
नरश्रद्धयपुटिमरपेणाष्टकोणं विलिख्य। तन्मध्ये सा
ध्यनाम विलिख्य। अष्टाग्रेष्ठकामबीजं विलिख्य। तद्ब
हिरष्टदलपद्मं विलिख्य। तेषु शक्तिनीमन्त्राणांन्तु द्वशो
विलिखेत्। तद्बहिः सप्तदशहृदयंपुटितं विलिख्य तस्याष्ट
कोणेषु लक्ष्मीमायाबिंनामशिबीजं विलिख्य। तद्ब
हिर्हतेमातृकावर्णैर्वेष्टयेत तद्बहिः श्रीबीजेन वेष्ट
येत्॥ मायागर्भस्य माध्यात्तरहृदिपविनामाकृतं
वावाहंतागास्मिरुद्रवर्णाणादिदलकमलेशक्तिनी
मष्टकोणं। कालाणिसाध्यमायाद्विललिपिमहृतं
विपवीयोगनानांगर्भदीणप्रदंनउदितकविनक
रमिदं गर्भं मंत्रोभणाच॥ सोऽकमायेपदेयत्रंसमा
लिख्य मलनगणम॥ आवास्यकुलसपंचमंमाध्वंवराज्ञो
मकन्नावः आराध्यमाध्यमशकेन स्वादशशानसधीः
नित्यमेवंकमेणौवापराज्ञोमसपीके। तन्निनो।
कोष्ठशमेकसोमांनेवापण्यावितम्। एवनितावलि
सर्वंतन्नपेद्भ्यसतादिनम्। नानाविधारिपोषाणग
र्भमत्यरतंशनेः। स्वयंपानिस्वपहृलसपतवंदकला
इव। अस्यार्थः। प्रथममष्टपत्रपद्मं विलिख्य। तन्मध्येम

१·मा· वनेशीं विलिख्य तन्मध्ये साध्यनाम विलिख्य तन्म
२·५ ध्ये वाग्बीजमग्निबीजमग्निबीजेन विलिख्य माया
बीजस्य परितश्च वाग्भवीजेन वह्निबीजेन वा विलिख्य ॥
ध्नरष्टदलेषु श्रीं ह्रीं रुद्राय नमः। इति मन्त्रं विलि
ख्य तेषु पुनः षोडशदलं पद्मं विलिख्य तेषु पूर्वाव
मवंगालिनीमंत्रवर्णान् विलिख्य तद्बहिरष्टकोणं
विलिख्य तेषु कलावर्णान् स्वमकारं विलिखेत् तद्ब
हिः साध्येन मायया पंचाशद्वर्णान् क्रमेणावेष्टयेत्
इत्यफलं भवति सोऽमावस्यायां चितानलं श्मशान
लिख्याः क्रियान्तं यंत्रं लिख्येत् श्मालिख्योष्टाष्ट
कोष्ठस्थितिग्रहस्य षिवं कीलपत्रं वमध्ये प्रादक्षि
णेन ताडकं विद्धि नरसन्ताडन नामवर्णं। म
मध्ये रत्नेन बीजं प्रणवपरिवृतं पंचपामूलमंत्रं सं
ध्ये स्त्लाष्टमालधं विहितपरिवृतं नसक्रियोक्षमेत
न श्मशानेः शवमहर्षवपाश्चिमेतान् नवरेखा विलिख्य
न ऊर्ध्वविहतिरोगनरनश्च नवरेखा विलिख्य
लिखिते चतुःषष्टिकोष्ठानि जायन्ते। एवं वि
कोष्ठेषु प्रतिकोष्ठं कर्णिकावृत्तं विलिख्य तद्बहिः
कीलपत्रसंतका निर्दीर्घायामानाष्टपत्राणि कर्णि
काष्टनाभिस्थानानि विलिख्य तन्मध्ये षट्कोणं कोष्ठा
नके

र्णिकावृत्तमारभ्यनदष्टदलेषुरसरसमादेतिअका
रादिषोडशस्वरसहितानिषट्त्रिंशदक्षराणीत्यपन
त्रककारादिक्षकारान्तानावर्णाःपंचत्रिंशद्वर्णांप्रथम
स्वरविकाराः षोडशस्वराःसर्वेपिसंभूयएकमक्षरं
प्राथमिकस्वरविकारत्वात एतानिसर्वाणिसंभूयष
ट्त्रिंशदक्षराणिएतानिषट्त्रिंशदक्षराणिसर्वाण्य
पिप्रत्येकं अकरादिषोडशस्वरसहितानिभवेयुः
तत्कथम् अआइईइत्यादिप्रकारेणअकारस्यषोड
शस्वरयोगः ककाकिकीकुकूकृकॄइत्यादिप्रका
रेणहान्तपंचत्रिंशद्वर्णानांषोडशस्वरयोगः एवंयोजि
तेनतासामवर्णानामितिकटवयादिसंख्ययाषट्सप्त
तपंचशतानिअक्षराणिजायंते। एतान्यक्षराणिक्रमेणाय
केकस्मिन्कोलएककर्णिकादिक्रमेणादलेषुन्यासा
दि अंआंइंईंउंऊंऋंॠंलृंलॄंइतिनवलं एंऐंओंऔंअंअः
कंकाइतिद्वितीयकोलएवंकर्णिकायांस्वाग्रदला
दिदलेषुएवंतनोयादिषुनवनवाक्षराणिविभज्यवि
लिखेत्। पुनः॥ मध्येरन्ध्रंत्रवीजंप्रणवपरिवृतंपंच
धाकूलमत्रम्। संधानितिपूर्वंलिखिलरेखाविकाणी
निसंधयोविधेते। क्षरेखासंयोगः संधिरित्युच्यते। ता
सांसंधीनांमध्येमध्यमंधौविंलाममाणिवीजंप्रणावेनावृतं

प्र.सा विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादि विलिखेत तद्बाह्ये शी
२०६ त्रिसंधिषु प्रणवादि कुरलिनी षोडशनातीवर्णान्नामे
कैकं विलिखेत एवं विलिखिते मन्त्रमंत्रमध्ये चाहृति
नाग्येत पुनः केसराग्रेषु स्वरानि विलिख्य तेषु साध्यना
म विलिखेत विहितपविहृतमिति शूलाग्रेषु मूलमंत्र
वर्णान्कैकशः के साध्यनाम विलिखेदित्यर्थः । अथवा
नत्कार्यविशेषार्थमरवं मंत्रं वा यंत्रवेष्टनार्थं विधा
स्यतिमे नेत्यर्थः तत्र मध्ये वन्हिवीजमित्यत्र तत्रहृ
हिंतामणिवीजस्यानेन हिद्यायचतुरशीतिफलविशे
षा वा प्रयेव तत्रस्थानि वीजविशेषाणि लिख्यवन्तरशी
तिप्रयोगविशेष सूचितः तन्मवं मतिविक्रमभयादृ
मनालिख्यते तस्मादुक्तमुवादेवावगंतव्यं मध्ये तुनेन
नामप्रतिभरस्वालिपिं निरुद्धनामिवीतं षट्कोणवी
भेदं समवदरायाङितमधुरे मूलमंत्रं कोणाग्रेषु तत्साध्यं
नमुवलिपिहृतं खेटुं जेनदंशान एकत्रांणि विप्रवेशस्तद
केरमन्त्रं नरतीशोवयंत्रं मप्यार्थः । प्रथमं षट्कोणं वि
लिख्य तत्कर्णिकामध्ये साध्यहृजेनेनामसाध्य प्रकृष्ट
नामच विलिख्य तद्बहि त्रिशक्ति वीजं भुवनेशीं च विलिखेत
षट्कोणेषु ह्रं क्लीं ह्रौं इत्यानुन्यादि विलिखेत । तद्बहिरष्ट
रष्टं तत्कोणेषु मूलमन्त्रवर्णान् विलिखेत ॥

रेखाग्रेषु षट्स्वानि विलिख्य तेष्वपि साध्यनाम विलि
खेत्। तद्बहिर्मातृकावर्णैः प्रतिलोमेन वेष्टयेदिति
॥ षट्फलकविधानम्। यंत्रमेतत्समालिख्य वि
षवृक्षे संबद्धनात्। आवाल्यदर्शादिवसं मंत्री साध्य त्र
यात्रिनाम। निशि संस्थस्य साहसं जयाम्पर्णां तमव
त्सम् विषदेवेष्टवा कोष्ठे खनित्वा तद्दिगाननः। भूत
जैस्मदैवैरिनाशाय संद्देशग्रहान्। यंत्रनाम लिखि
तेनद्दशपादैर्वैर्वैरिणः नश्यत्यब्जमविवाहलि
त्वा तत्स्वरूपया। निहत्य सर्वेवत्मंत्री दीर्घरेतिनिखिप्य वै
जयेत् नोचेदवानिमेवं या नाशयत्येव षट्कलिनी त
स्मात्सर्वप्रयत्नेन नाशयितारि मात्रकम्। निवार
यन्नतद्दशरत्नार्थं प्राणप्रहृदये॥ त्रिंदौवन्नमवीजं
कमलग्रहविवेरसं डम्रम्यु गाषट्कम्। वत्सक्षेषु
वन्हिस्वरदलकमलेषट्कलिनीमंत्रवर्णाम् यन्नास
मेनमंत्रं फलदलकमले साध्यमायाभिर्वीजं यंत्रदः
स्वमंधेयातन्मपदमनलसर्वङ्गाहिनावंम्। प्र
स्यार्थं। प्रथमषट्कोणान्तरं तर्द्धतत्तदंनः डांवीज
सहितं विनाम शिवीजं षट्कोणावृतंस्तत्क
यं गं तद्बहिरष्टकोणम्। तेषु वह्निबीजं तद्बहिःषो
डशदलं तेषु षट्कलिनीमंत्रवर्णान् तद्बहिर्द्वात्रिंशद्दलं

प्र स्ना
१०७

विलिख्येत्तदुपत्नान्स्वधुनः स्यगं सिताविलिख्येतद
हिः सार्ध्यपुष्टितां भवेनद्यणावेष्टयेनदिति। अत्रदेवं
द्वारादये मंडलेन्द्रहिपल्लवैः। मंडलं भोजपत्रे हि श
त्र्यकं संलेख्य शक्तितः। तिलं वशाद्यसि ग्यपोष्य
नान्निरुपवर्णानाम् अत्रपोत्रमन्त्रावणे पत्रमहाहिम
विष्यति नवपत्रदामिति पत्रवीतकं। तृहिपल्लव
मिति निगदवी अथवा वाहनानामकलापपेहेदवितमा
न् अष्टषोडशषट्त्रिंशद्वन्नातिंशानपंचकान् भाग
लस्थिरनोयस्थान् अतिगोभीरमानसान्। गुल्लवी
मोमवलीभ्यां जद्रूपानसमेद्दिनम्। मंडलादेवता
द्यंहृष्ठाद्रोणाद्कं भवेत् पोन्वग्रंथघंतामासिन
द्दिमिध्येनितेद्दियः। नपद्धोमक्रियाः जपान्रकार
येद्रायणाविधि। अथगृहेरनाथ्यहिनं भवेतस्पराग
के अथवाति विधिजन्मवपथप्रस्यनिमड्मात। समित्त
दममासाद्यथोष्ठ सैंयवसर्घणाः गोहृतैर्जद्रूपानसौ
विजपायमन्त्रावामये। स्रोपंतिकरः अथातंसप्रवस्या
मावदम गोमयेनसमालिप्य भनल्लवनद्रपकम
हृताभिनाहतेनेवमवको पमलनाम हविद्वालेपि
नंअं लेगंपातनमं विनं संस्थाप्यस्पतेनमथ्येहृतरोगो

नलखितवन् कार्यमवीजंमाहंदेमघेयंहसवाहने
मीविलवतोयास्यालिनिंवदलेष्वरे। वाकेशकल
शंमोदंशाखानिंवस्यमाहते। रक्तपुष्पनंकोवेवेभ
स्मेशान्येकमान्त्रधीः ग्रागास्पुदगासोवासमासीनः
स्थितोयिवा क्षिन्यासापिकंकृवास्तलिनीदेवमामघः
तद्देशेगग्रहत्रसंवामेसंस्यायभागके। दक्षिणेकाह
घ्नोगारेश्मत्त्वानाविवर्जितम् शंनमः कृत्तवाम
सीत्यनयामस्रसंख्यया दीपादिद्रव्यभेदानिमत्रीनत्वा
यपुष्कया॥ तत्रनमः कृत्तवासमीत्यादिद्वाविंशत्यक्ष
लानंतंत्रसंखितिराविधानेवक्ष्यमाणः ग्रंथितमाला
मंत्रः दद्यादिखेहमसनीहवालायांपस्तलिनीकाह
ग्राचाहनादिश्रजांतंउपचर्योपचारकैः। दीपमंत्रनमा
दीपनामाद्यर्णः स्वरादिकं नामाद्यर्णं स्वरादिकमि
तिनामवर्णास्वरवर्णैकैकमर्घंकंमूलमंत्रजैमेत्यर्थः
केशादिपादपर्यंतंश्चवनायावलायमः नत्रम्रत्तामिति
नारकेलं पिविशिणेत्रि पात्रेनम्रलंतदेहमंत्रमासूत
स्पंदेवस्कंधात्ताड्कात्रपूरकम नारिकेलमतिदिग्र
वलिंदद्यात्क्षिलानतो रंदाघनवपर्यंतकोष्ठद्येः ए
कपा। मंत्रेणपाविनीयायामहूयाजातवेदसि। ग्रा
दीपमोदकलशंयविनीयामिमंत्रयन्॥

प्र.मा. ह्रायात्र्ययनयोस्तावपशंयंतंमंत्रपंचथा पिधायवंद
२.८ दीपेनकलशंधारयेद्द्विः विजयेमंत्रे विन्मकथंच
वानिंवशाखाया। रक्षाद्वध्येस्तथा मत्र्यनिक्षिपेदम
लोदके। भस्मनामंत्र्यकेशादिपादांतेमातृकान्वितम
ननोदिवौ बधंपुत्र्यादान होमजपार्चनैः द्विवनक
मेणाते नपृ लिनी देवता तथा ज्ञाना सहस्रहारोग
शृहैर्मु क्तोभवेत्सदा। नदाद्यारोग्यपर्यंतं वीक्षणास्पर्श
भाषणैः हिंसार्थं मंत्रयेन्मंत्री निंबपत्रेणभस्मना य
दाकदाविदथवा ग्रामेयदि विजृंभते नदाद्यस्ताद
भिर्द्रव्यैर्मंत्री लक्षत्रयं द्विधा। तथापि ज्वलितेनास्मि
इति स्थलिनी मन्त्रविधिः न्नविकित्सानान्यसंशयः। अथदुर्गामंत्रमंगान्म
३॥ त्र सारोक्तः पविदुर्गामंत्रोपिलिख्यते। कश्यप ऋषिः
गायत्रीछंदः पविदुर्गादेवता ॐ ह्रीं दुं औं हृदयाय नमः
पवित्रपिणि शिरः ध्रंध्रंध्रं शिखा। ध्रं दह्यमानाग्निवीक
वचं ह्रीं ध्रंध्रं नेत्रं स्वाहा। अस्त्रं ध्यानं॥ उद्यतोद्यानवक्र
मं विकट नखकराले ग्रन्थी द्याम्रनेत्रोम। पतेद्देवपद्म
वि॰ वेंडान्लवद्दलनक्रोदाविनाशानिमंत्रा दुर्गामित्रोज्ञा
२२ नाभं त्ववनत्ववंपवित्रयां नमामि। ॐ ह्रीं दुं दुर्गे पवि
त्रपिणि ध्रंध्रंध्रं दह्यमानाग्नि ॐ ह्रीं ध्रंध्रं स्वाहा। इति मंत्रः

मकारबद्धपुटकः चतुर्विंशतिवर्णाः ॥ उच्चाटनप्रधानो
यं मंत्रः । लक्षजपः ग्रासमात्राभिरर्कसमिद्भिर्दशांशे
पुरश्चरणाद्धोमः प्रयत्नेन । ग्रांप्रभायै ईंमायायै क्रूं
जयायै यं सूक्ष्मायै रें विशुद्धायै लं नंदिन्यै श्रीं
सुप्रभायै वं विजयायै ग्रः सर्वसिद्धिप्रदायै इत्यष्ट
शक्तीः दले भुवनेश्वरीकर्णिकायां वसंतमन्यत उपरि ॐ
वज्रनखदंष्ट्रायुधाय महासिंहाय हुं फट् नमः । इति समस्त
लोमंत्रः आसनेत्यादि समावाहनमर्चयेत् अंगैः प्रथ
मावृतिः जंजयायै । विंविजयायै । किं कीर्त्यै । प्रिं प्रीत्यै
प्रं प्रभायै । शंश्रद्धायै । मंमेधायै । धृंधृत्यै । इति द्वितीया
वृतिः मातृभिस्तृतीया लोकेशैश्चतुर्थी । प्रयोगः
संपूज्यैवं देवीमाकें किंदूताल्लतैः जुहुयात् अष्टोत्तरं
सहस्रं निस्तारयेमपत्यनाशाय प्रयोगोत्तरं काकल्क
रस्य चैत्रेनिपातिनैर्वा प्रनाशांतं जुहुयात् पादरजः स
मिश्रैः पात्रोरुच्चाटनायमरीचैर्वा । कारस्करं वटिम
रीचिमेलकं । प्रयोगांतरम् आदायनरेडेनचिपुटेदार
पतीतवेविवैः ध्यात्वा जपेत्मंत्रमशत्रोरुच्चाटनायवे
श्मस्थापचमारं । आलिख्यवामपुंतोन्यायेन तत्रका
लेके । कोन्नामपद्युतोवापिरेवीजं वापोपार्श्वके । कौ
ष्टदंद्वे सद्यवर्णान्सान्ध्यवशिविदभितान ॥

अनुलोमविलोमांक्रमेणालिख्य तद्बहिः। माला
कावेष्टितं पंबीजेन प्रवेष्टयेत्तन्महिदुर्गामन्त्रे
वेष्टयेत् यन्त्रमुद्दीपितम् उच्चाटनकरं शत्रोर्देशाद्देशा
न्तरं तथा तत्। अस्यार्थः। प्रथमतः। मध्ये शवाकारं वा
पाकृतिं विलिख्य तत्र गणेशषोडशस्वरान् विलिख्य अन
र्वाणस्य पार्श्वयोः रेफाग्निबीजं विलिख्य मध्ये आरो
प्य नवाणवापार्श्ववर्तिनि कोष्ठे ऊर्ध्वे दक्षिणकोष्ठे
पदिदुर्गामन्त्रवर्णान् ह्रं ह्रस्वादि नाम साध्यवर्णान् उच्चाट
य यदमुष्य विलिख्य। उत्तरकोष्ठे तन्मन्त्रप्रतिलोमव
र्णान् विदर्भितान् साध्यनामवर्णान् विलिख्य तद्बहिः
वृत्तं विलिख्य। मायाबीजेन वेष्टयेत्। एतद्यन्त्रमु
क्तफलदं स्यात् प्रयोगान्तरम्। कटत्रयपकृतं हरीज
माचाहीतवंपानं। उच्चाटनाय विलिखेन्मर्कटीयन्त्रमे
व वा। कटत्रयं तुरुक्कमेलकृति पालि। मर्कटीमनै
नाली। प्रयोगान्तरम्। उच्चाटयेन्नीनुऊर्ध्वविंदिवः प्र
मर्षं ह्रदौः॥ स्वनाजपेन्मत्र मसंख्यं धकनेंदाणादिष्ट
न्॥ अथ दुर्गामन्त्रप्रसंगान्नवेचेव नः प्रमदुर्गामभो
पिलिख्येत। वामदेवऋषिः गायत्रीछन्दः प्रमदुर्गादेव
ता ह्रीं दुं दुर्गायै नमः। प्रमणिवा प्रमणीवा। भ्रामपकवचं
भ्रामयेत्तत्र स्वाहाऽस्त्र ध्यानं। पांवचकं कपालं वि

शिरावरत्नसल्लीनजैनीवाधवालौविभ्राणांबाहुदंडैः श
शिशकलसल्लिंगकोटिंभारान् । देवीभीत्रोजन
भांवविकटसन्नवलसत् घोरदंष्ट्रांत्रिनेत्रा दुर्गांभोगीन्द्र
भूषां मुनिविबुधनुतां घोररूपां नमामि ॥ ह्रीं डुं दुर्गे भ्रम भ्रम
भ्रामय भ्रामय स्वाहा । इति मंत्रः । भ्रांतिकरोयं मंत्रः द्वादश
सहस्रजपः । आज्यसिताभिः पूर्वकमसिद्धिं वा प्राज्येन वा
दशांशं त्र्यंबकमाहोमः पत्तिर्दुर्गाकवत् प्रजा सपय
योगैः जरूपात्मनसमिद्भिः मधु घृततिलोल्लितैः निशा
येभैविधानिचयः सोऽमादौ भ्रमतिमहीमंडले विनष्टम
तिः । उक्तेनैव क्रमेणैव सम्यक् अथ यंत्रमाह षोडशकोष्ठा
निजनोविंशतिरेखाभिः संलिख्य । कोष्ठेषु मंत्र
वर्णानेकैकं साध्यवर्णसंपुटान् शक्तोनरे युवर्णा
न्युवादुर्गा साध्यसाध्य संपुटान् विलिखेदनपत्रं शत्रुवि
नाशाय स्मृतिभिः प्रोक्तं यमार्थः पूर्वमंदक्षिणोत्तरतः
पंचरेखा विलिख्य पूर्वपश्चिमतोपि पंचरेखा विलिख्य
एवं विलिखिते षोडशकोष्ठानि भवंति तत्र ईशानको
ष्ठमारभ्य भ्रमदुर्गामंत्रस्यैकैकमक्षरं उन्मादयेति साध्य
वर्णैकैकांतरपुटितं विलिखेत् पुनः रेखाश्चतुर्विं
शतिश्शलानि विलिख्य शलमध्ये पदि दुर्गामंत्रस्यै
कैः ॥

प्र॰ सा॰ कृत्वं साध्यास्तु दिने विलिखेत् एवं विलिखिते ऽस्तम
२१ लं भवति प्रयोगान्तरं अरुणाब्जविहितां प्रसन्नाक्षमितं
विंशजपेदभीष्टसिद्धये ॥ अथात्र्युर्गामंत्रप्रयोगान् । शत्रुस्तं
भनको बगलामुखीदुर्गामंत्रोपि कथ्यते नरो कोत्र लिख्यते
नारायण ऋषिः त्रिष्टुप् छंदः बगलामुखी दुर्गा देवता मं
ह्रीं दत्त । बलामुखी शिवः सर्वदुष्टानां मिवा । वाचंमुखं
पदं स्तंभयकवचम् । जिह्वां कीलयनेत्रम् बुद्धिं विनाशय
प्रसंध्यानं ॥ गंभीरां च मदोन्मत्तां तप्तकांचनसंनिभाम्
चतुर्भुजां त्रिनेत्रां च कमलासनसंस्थितां । मुद्गरं दक्षि
णे पाशं वामे जिह्वां च वज्रकम् पीतांबरधरां सांद्रवृत्तपी
नपयोधरां हेमकुंडलभूषां च पीतांबरार्धशेखराम् पी
तभूषणभूषां च स्वर्णसिंहासनस्थिताम् एवं ध्यात्वा च
देवेशीं शत्रुस्तंभनकारिणीम् । महाविद्यां महामायां
साधकेष्टफलप्रदाम् । जपेदिति वाक्यशेषः ॐ ह्लीं बगला
मुखि मर्दय दुष्टानां वाचं मुखं पदं स्तंभय जिह्वां कीलय बु
द्धिं विनाशय ह्लीं ॐ स्वाहा । इति षट्त्रिंशदक्षरो मंत्रः विष
लप्रथिव्यक्षरपूर्वकं द्वितीयं बीजम् । स्तंभनप्रधानो यं मंत्रः
अयुतं जपेत् । दशांशं पीतद्रव्यैः हुनेत् । पीतद्रव्यं सुहरि
मं द्राजुलं । पुष्पपूजा । मध्ये योनिं समालिख्य तद्बाह्ये त्वष्ट
पत्रकम् । तद्बाह्ये षट्दलं पद्मं तद्बाह्ये द्वादशदलं पद्मं तद्बाह्ये चतु

शंखंदां ॥ वज्ररत्नत्रयंवाग्भिवक्त्रदीर्घोपशोभितम् । एवं स
जातचक्रंविलिख्य तस्मिन्नाकनवमेपटलेप्रोक्तभुवनेशी
पीठं संपूज्य तस्मिन्नव[stain]लान्तां देवीं समावाह्य समर्चयेत औः
प्रथमावृत्तिः गणेशाय वटुकाय । योगिन्यै । क्षेत्रपालाय
इति पूर्वदक्षिणापश्चिमोत्तरेषु गुरुपरमगुरुपरमेष्ठि
मायार्थं गुरुपरगुरून् आग्नेयादिषु कोणेषु समर्चयेत । पुनः वग
ला मुख्यै कामिन्यै जंभिन्यै वशिन्यै प्रबलायै । वरला
यै । उद्दंडायै कल्मषायै धीरायै कल्पनायै । कालकर्षि
ण्यै । भ्रामिकायै । मंदगमनायै । भोगायै योगायै एताः
षोडशस्वरवर्णैकैकपूर्विकाः षोडशपत्रेषु समर्चनीयाः
तदनु अष्टपत्रेषु भुवनेशीबीजपूर्विकाः ब्राह्म्याद्याः सम
र्चनीयाः पुनः डांडाकिन्यै नमः रांराकिन्यै । लांलाकिन्यै
कांकाकिन्यै शांशाकिन्यै हांहाकिन्यै । इति षट्कोणेषु
समर्चयेत । एवंविलिखितेपि षट्कोणांत्यदलषोडशदल
क्रमेण पूजाक्रमः पुनस्तद्वहिर् विंदादयः । तद्वहिर्वज्रादि
भिश्च समर्चयेत पीठाख्यत्रिकोणमध्ये मूले देवीं समर्च न
येत् अथ प्रयोगः हरितालं हरिद्रां वलवणैनैवसप्तनम्
स्तंभने होमयेद्देवि प्रतापेव गातिमति स्तंभयेदितिशेषः
हरितालेन तन्नसंचमेव हरिद्रां मेनतुलहूर्णाम् एतद्रूपंवि
लिख्याऊनेदिश्यर्थः प्रयोगांतरं । हरिद्राहरितालाभ्यां तद्रूपा

प्र.म्प्रा. पाल्लवर्णोनिपि स्तंभयेत्पंचदिव्यानि नात्र कार्या विचार
२११ णां स्तंभने प्लव सर्वत्र प्रयोगः प्रत्ययावहः अपच्चापीत
च घर्म्यां त्रिमध्वक्तैश्च होमयेत् । अस्यार्थः हरिद्रावर्णेश्च
हरितालवर्णाः प्रकृतमेव उक्तैः लवणेर्ज्जनेन पंचदिव्यानि
तुलाग्न्या पोविषं कोशो दिव्या हरिविष्णुरेव इति पंचदिव्या
नि इति पीतपुष्पाणि यानि कानि चित् पीतकुसुमानि
प्रयोगांतरं हरिद्रावर्णौ मौहिषाज्यमिलितैः पश्चिमाभिमुखो
रात्रौ अष्टोत्तरसहस्रं हुत्वा अग्न्यार्तीक्ष्णमहिषाज्यैर्वहु
त्वा नस्तंभनं च विलोड्य नालिकेरस्य खंडितानासिका
हीनापात्राणां निर्माणं वा प्रति सेनायां सनाग निर्माणं
वा निखनन्स्थापयेत् शत्रुस्तंभनं भवति इति कल्पांत
रोक्तं मंत्रोपलिखितम् ॥ अथ दुर्गामंत्रप्रसंगान्महिषा
सुरमर्दनकल्पान्तर्गतो योगस्तावश्चालिख्यते । नि
र्णा ऋषिः जगतीछंदः महिषमर्दिनी दुर्गा देवता । दुं बीजं
नमः शक्तिः महिषमर्दिनीप्रसादसिद्धिविनियोगः । मंत्रस्य
नर्द्दभिर्वर्णैः षडंगानि वक्ष्यमाणहृदयादीन्यष्टौ वहा
षडंगानि ध्यानं त्रिशिखिदलितनरमौलीगावज्ञाविनिर्ह्र
दुद्दलत्तारयापाशदिव्यमध्ये स्मोषधम् । वदनमुपनयंती
सिंहदष्ट्रापि शूलाहरनभुजानवनीमेरुः स्वर्णिवितांडवं नाम ।
रक्तोत्पलं त्रिंकीलोत्पलमित्रमतिरमान्नैः स्मरामः किं तु निर्वाह्नि
ह्णेला

पयप्रभृतिभिरक्तीणावाविलप्यपयाः पदव्याः । प्राग्माः संध्याः
स्फारैः स्वयमनन्तनितिभिस्मिलत्इन्स्त्यमानादवैदैव्यात्वि
शरलत्तराणामहिषत्रजेघोरक्तधारात्रयंति । इति मंत्रः । रक्ताक
रोपदद्वर्णातिप्रधानोयं मंत्रः । अस्यैव यंत्रमुच्यते मंगुरिम
शिशिर्भुवनः कोणेपुद्रपोक्तिमालिख्येसितितिकोणक
णोले । तदंच्येष्टंगषद्कमपियाक्तिः । दिगात्तपत्रवत्रकेप्र
त्येकम् । हृदयोलिखेत्ग्रानम् शिविस्थावकोपत्रवत्र
क्षेगणेशामांशीमादितवैकेकम् । विकृतिभूपादीनगण
णः । नवष्टितमात्रकाणीमापिवास्ये । स्मांविंवदंद्वानघा
दीनांलिख्यचाष्टमेपिष्टम् इत्यंयंत्रकथितं षोडशदलो
किंनवमद्भिः । अस्यार्थः । प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तन्म
ध्ये भुवनेशीं च विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादीनि विलिख्या
त् पुनः षट्कोणे भुवनेशीं विलिख्य पुनः कोणपा
र्श्वयोः सितं त्रयेन त्र्यवदशमादद्वयं विलिख्येत् । तद्बहि
रष्टदलपद्मं विलिख्य । प्राणादिदले भमत्र्यणादिनग्रा
रभ्यश्रेणी वर्णान् हृदयादिलिखेत् । पुनरग्नेयादिकोण
वत्रक्षेत्रपालिभोमादिवर्णान् किंचनाविलिख्येतद्बहि
श्चतुर्दलवादिवर्णानांश्च तत्रैव वर्णान् विलिख्य तद्बहिः षोडशद
लंपद्मं विलिख्य । तेषु पादिवर्णान् हृीत्यंनातत्रिमात्रिभोवि
लिखेत् वास्येमातृकावर्णैः सर्वेष्वानद्वहिर्भूमहयंपुटितं
विलिख्य । तदनकोणाप्येकेदीन् जानात मन्त्रवर्णानविलि

प्र॰ सा॰ ख्य अथभिष्टदयंचाष्टमेकोणेविलिखेत् रेखाग्रेषु षोडश
२१२ शूलानि विलिखेत्। इति प्रागुक्तवद्दुर्गायन्त्रम्॥ अथा
न्यमेव मन्त्रोल्लेखमन्त्रमन्यमन्त्रेणासंयोज्य प्रयोग उच्यते
तस्योल्लेखं त्रिलोकीं ग्रसितुमतिरसान्निःसृताः किं नु जिह्वाः
किं वा कृष्णांघ्रिपद्मद्युतिभिररुणिता विष्णुपद्याः पदव्याः पदं
ति यद्वद्धृत्वके भयं वितरति मात्विह। पवनानविनज्ज्वाह्नि। य
दुस्थिते भगवति तन्त्वं धणमयस्वाहा। दुर्गादेवीशरणमहं प्रप
द्ये प्रतिहृल्लेनमेनशपत्यन्तहृल्लेमग्रयच्छ मयच्छ प्राणाः सं
ध्याः स्मरारे स्वयमनुनतिनिमित्तं तत्समानादेवं देव्या
स्त्रिशूलेत्वामहिष्णुजगदारक्तथा वाजयत्रि। इति मंत्रः। उ
पद्रवशांति प्रयानोयं मंत्रः॥ दीपमात्रवर्त्तिदृढमध्येवर्त्ति
वर्त्तिं निधाय। तस्त्वं प्रज्वाल्य। तद्दीपस्त्वालिकयपचेलिथा
पात्रस्मिन् दीपे देवीमावाह्य प्रागुक्तवद्दुर्गाविधानव
त्संस्मृत्य। तत्रनमस्कारं प्रनेनमंत्रेणाकुर्यात् नमंमान्त्सर्वो
पद्रवशांतिर्भवेत् अयंतत्प्रयोगः। अतीवसमीचीनम्
आपत्सु प्रत्यक्षम् अत्र मत्स्यालिकयंत्रप्रकार उच्यते। प्रथम
मं तुल्यबनमावत्तरंध्रं विलिख्य। तन्मध्ये पूर्वपश्चिमत
एकां रेखां विलिख्य। तदुपरि दक्षिणोत्तरतश्च एकां रेखां
विलिख्य। तत्र पूर्वपश्चिमतो या रेखा तस्याः। पूर्वाग्रकं
चिरदक्षिणोगामध्यत्वा चतरंध्रे रेखया संयोजयेत्॥

अस्याः पूर्वपश्चिमाग्रं तु किंचिदुत्तरतो गमयित्वा पश्चिमच
तुरस्ररेखया संबंधो न यात् दक्षिणोत्तरतो पारे रेखा तस्या
स्तु दक्षिणाग्रं किंचित्। पश्चिमतो गमयित्वा दक्षिणचतु
रस्ररेखया संबंधी ना यात्। अस्या उत्तराग्रं तु किंचित्पूर्वतो
गमयित्वा उत्तरचतुरस्ररेखया संबंधी न यात्। एवं विलि
ख्य ईशाननैर्ऋत्ययोः खंडयोस्तंडुलचूर्णानि प्रविकीर्य आग्ने
यवायव्यखंडयोस्तु रजनीचूर्णानि प्रविकिरेत् एवं स्वस्तिकपद्म
लेखनप्रकारः॥ अथ कल्पान्तरोक्तप्रकारेण महिषघ्न्याः क
ल्पमंत्रविधानं लिख्यते। निहृता ऋषिः जगतीछंदः महिष
मर्दिनी दुर्गा देवता डंबीजं ह्रूंशक्तिः डंहृत् गंशिरः देवीसि
द्धिपरतां कवचं। अर्हंनेत्रं प्रपद्ये अस्त्रं। ध्यानं ध्रौतवाच
लपार्श्वस्थचंद्रकांतः शिलातले जांबूनदमयस्तंभे रत्न
तोरणमंडिते मुक्तादिनानमंदीमनारामितिसुशोभिते
सर्वर्तुकुसुमोपेते सर्वतः समलंकृते हृद्वैडूर्यवत्रम
णिभिः खचिते रत्नमेविते मंदारपारिजातादिदिव्यवृ
क्षविराजिते पंचाशत्कोटिविस्तारसभायां तु सुशोभिते
मंडपे कल्पवृक्षस्य मूले स्थितासने शुभे सिंहस्य खपादपी
ठे केवलयमध्यस्थलसहदले पद्मे आसीनां श्यामलां तु शला
टं करालिनी हस्तांकरतलिनपाशखड्गांशरकार्मुकेशूल
संतकककपालांखड्गखेटधारयंतीं त्रिनेत्रां चारुहासिनीं का

प्र·सा वीनूपुरकेयूरकटकैर्मुकुटैस्तथा। भूषितां रक्तवस्त्राढ्यां
२१३ मुक्तादामविभूषिताम्। ध्यायेद्देवीं स्तनितपनोमत्रस्यास्य प्र
213 सिद्धये। मन्त्रोक्तस्य मंत्रः लक्षं जपेत् पुष्पब्रह्मणांशदशां
शेनर्पयेत्। हुतसितैस्तिलैर्वाथमधुरसिक्तैः सर्षपैर्वा
पायसैर्वाजपाखूतीतां पद्मब्रह्मणोद्वामः पूर्णपूजार्थं
यंत्रं वक्ष्ये प्रजायंत्रे पुरस्यासि सर्वकामफलप्रदैर्वशपदैर्वव
सर्वत्र तदादितिकृत्तनं ज्ञालिख्योष्टदलं पद्मं वाह्ये भूपुरमेव
वव। तद्बहिर्द्वादशदलं ततः षट्कोणकं लिखेत्। पुटि
तं भूपुरं पश्चात्। लिखेच्चलंलदग्रतः कर्णिकायां मूल
दुर्गां तावंतस्तद्विबीजकम् एकैकशः स्वांतिर्दुर्गां लिखेद्दष्ट
दलेष्वव मिहालवंवनब्धं नवतब्धकोणेपुसं लिखेत् लिखे
द्रोपुरमध्येत मंत्रोत्क्लंसमन्वामंत्रं मर्दिनीमनुपर्यंतेषुगलं
मुगलं क्रमात् रविकेसरपद्मेतनुराणशां दलमध्यके मनवि
णानवं कृत्वाभिहमंत्रांल्लिखेत्ततः दलाग्रेष्वपि वककंक्रपान
चुलिनिमंत्रकम् त्रिहात्तरदंपंलंस्यदव्यग्रे विलिखेत्ततः
षट्कोणेष्वपि वाग्रेयविहृमं समंशां लिखेत् त्रिहात्तरहृदयं
तेंप्यदवाग्रे विलिखेत्ततः षट्कोणेष्वपि वाग्रेयविहृंसम
शां लिखेत्। त्रिहात्तरदपंतंसवहिः पुटितभूपुरे त्रीतंद्दात्रष्ट
मंवेदंसत्येपावाष्टकोणके वहिर्मातरकपांवेववेष्टितं यंत्रनाप
के सिंदधीटतं मंत्रेणाकृत्वा शक्तिप्रसज्जपेत् पूर्णमाप्य प्रणमम
ष्टदलपद्मं विलिख्य ततः कर्णिकायां मूल ह्रीं ऐं ह्रीं दुर्गायै नमः

इति प्रनः प्रणवं च वकारं रेफं श्रौं कारं बिंदुनां संयोगो
न ह्रदि वीजं च। एतत्सर्वं कर्णिकायां विलिख्य पुनर
ष्टदलेषु दुर्गां देवीं षार्णमं ष्टपत्रेषु न्यसेत् कर्णिकां दुर्गाम
त्रस्य। अष्टौ वर्णान् विलिख्य तद्बहिस्तन्नवपत्रं विलिख्य। त
स्य कोणेषु शांतिदुर्गामंत्रस्य अवशिष्टांस्तन्नेव वर्णान्
विलिख्य। तत्र पत्रस्यादिदल मध्ये सत्यमंत्रस्य वर्णा
नेकविंशति वर्णानेतो विभज्य विलिखेत्। तत्पर्यंतं एव
मर्दिनी मंत्रं मर्दिनी स्वाहा। इत्यस्य वर्णाहं विलिख्य।
तद्बहिर्द्वादशदलं पद्मं विलिख्य। तेषु दलमध्येषु दुर्गाति
ष्ट पुरुषी इत्यादि वनदुर्गामंत्रवर्णान् त्रिशस्त्रिशो विलि
ख्य। अन्यमेकाक्षरमंत्रं दले विलिख्य दलाग्रेषु शूलि
नीमंत्रवर्णानेकैकं विलिख्य। अवशिष्टत्रयं मंत्रं वि
लिख्य। तद्बहिः षट्कोणं विलिख्य तेषु जातवेदोमं
त्रस्य वर्णान् समभागः सम्यशो विलिख्य। अवशिष्टं हृदय
मध्ये न विलिखेत्। तद्बहिरष्टकोणं विलिख्य तेषु दु
र्गं वीरमित्यादि रक्षिदुर्गाष्टमो वर्णान्यष्ट तेजशो वि
लिख्य। तद्बहिर्मातृकया वेष्टयेत्। इति प्रसिन्मंडले
नवशक्तिभिः पीठं पूजयेत्। प्रभायै मायायै जयायै सू
क्ष्मायै विशुद्धायै नंदिन्यै सुप्रभायै विजयायै सर्वसि
द्धिदायै इमाः पीठनवशक्तयः एताभिर्दीर्घस्वरपूर्विका
भिः। आं प्रभायै इत्यादिक्रमेणाभ्यर्चयेत्। वज्रेन त्वं दंष्ट्र

प्र॰ सा॰ पुधाय महासिंहाय हुं फट् स्वाहा नमः इति चकर्णिका
२१४ यां इमं पीठं संपूज्य तस्मिन्नावाह्य समर्चयेत् अथैः प्रथ
माहुतिः ब्राह्म्यै इन्द्राण्यै भद्रकाल्यै अंबिकायै तस्यायै वेद
गर्भायै हेमकायै इति द्वितीयाहुतिः चक्राय दण्डाय खड्गा
य खेटाय शराय कार्मुकाय शूलाय रक्तकपालाय इति
तृतीयाहुतिः ब्राह्म्यादिभिः सततं इन्द्रादिभिः पंचमी शं
भाय निशुंभाय महिषाय सिंहाय नमः ॥ इति सर्वं पश्चिद
गोत्तरास्य दिशा गणपतये बटुकाय वीरभद्राय क्षेत्रपाला
य । इति निर्ऋति वायव्याग्नि ईशानेषु समर्चयेत् इति षष्ठा
हुतिः अथ प्रयोगः पंचविंशभिर्योगान्मन्त्रमध्यम रहस्यं
प्राप्नुयान्मण्डलेन यावन्मन्त्रस्य साधकः नपश्यति कि
मेघोक्ता अष्टौ निःश्रेयसकरान्तरासंस्मरेत्स्य योगान्मस्त हृद
यमापने पंचदशाविंशति योगान्लोकवश्यकरं भवेत् अ
स्मात्किमिति त्रयोगान्मस्य लक्षं यप्राप्नुतः शेवानुष्ठ
तिः सर्वतो भवेत् योमार्गे तत्स्य सयोगान्नीयं परवशे
विक्षिप्तं प्राप्नोति साधकः सर्वं नात्र कार्याविचारणाराजा श्रु
तिनमापः ॥ पञ्चविंशतिः । कं कृत्वा समस्याप्य दीपकं
नवावाह्य महादेवीं प्रजयित्वा तत्पायसैः रक्तपुष्पैः

ममध्यर्व्याद्दर्वाकमलाः प्रभुः वनरूनराश्रीतिसंख्या
त्रमस्कारेणमंडलान् तदर्थाद्वनर्थान्कार्यान्नमार
नः साधे ग्रन्थे सर्वोभूतानांनमस्कारेण साधकः याम्या
निच्छतिस्ताःस्कृशामोत्येवनसंशयः दिनशो दिनशः
समनमस्कारेणरोनरा सम्यापिकनमस्कारः सर्वार्थ
साप्रसाधकः योनमस्कुरुते तस्यनमन्ते नदरिद्रता
न नार्कोर्तिर्नारिवोवादिनरादिव्याधनेकृवित्तः ना
पुत्रनाननस्य भवेन्नरोगोनमलरिकानमारिनं भयंन
स्वनादिव्याघ्रादिनं भयंमधुसिक्तनपाशयर्वना
लोकवरप्रदः । पद्मं मधुरसांनुद्धेनेलक्ष्मीसमव
धे । कारस्करसमिद्धोमाच्छत्रोरुच्चाटनंभवेत् कार
स्कंरमजनुद्धपाद्राहिणामसिंधांद्विशतंमत्रीप्रतः स
र्वेषांनामंसर्वपद्मविप्रकृत्येसर्वपदायेभरत्यादिशां
स्येवशीहिरांवटपर्वांकपंत्रमालिखेग्रस्तस्य
परित्यसेत । जपेतस्तरतस्थितान्यानादेवींपरान्वु
समाविष्ठग्रहाः सर्वपलायंस्त्ववनंताणानानित्य
द्नयेनापवेलोकास्तुः पादमेवनः पद्मेसंस्थाप्य
कलर्शकषायोदैः प्रभरयेत नमसंस्थापयेध्याय
ये ध्यायन् सनत्स्नातांतदेवहिणाभिर्णित्भयात्व
वस्नानाद्यंत्रस्वधाप्राप्तान । सर्वत्रद्राविप्रुवंतिमणि

प्र.सा. त्रोष्ठपात्रपि सुपस्मारापि शान्यास्त्वेन रुद्रादयोपि च
२१५ भावगाणं त्र राजस्य पलायते त्वं वनन्तराणि न । अथास्य
त्रमाह । प्राकृ प्रत्यगाष्टवे खम्बदं विलोदक त्रयोदश
पंक्ति षेमत्रवर्णान्स्वकोष्ठेषु विलिख्य नरहरिः पञ्चके
परस्वेर खोयत्रिभुमध्यारणा लिखेत् अवशिष्टान्तरं
हमंत्रपुलायेतोलिखेत् वालेमातृकयावेष्टयेत्सा
ध्यसाध्यनामकं भूः जंपत्रेसमालिख्य यत्र मे नत्वि
निवेशयेत् केदारेषु च देवापि पुराणस्थापनं सर्वकं
वण्यागमनावराहस्य आभ्यां च्चात्रस्त्वोपि वशान्लभः
पतितोपि समस्ते ञ्जाहिहिसकार्यवध्यासम्पादने त्रा
स्ने निविशतिकरावनमदलेपटहे वापि धजवाबंध
येपुनः दर्शनात्तध्वजस्यैव श्रवणान्तर्निविशति क
दावनमेतं भवेद्यन्त्रं नात्र कार्या विचारणा । अस्याच्छे:
प्रथमं हृदंयाग्निमतः प्रोक्तेरेखान् विलिख्य तदुपरि
हरिणान्तरनमस्यादशरेखाविलिख्य तन्मध्ये साध्य
नामादीन्विलिख्य कोष्ठेषु वरुणाग्नि त्रिभुमत्स्योकल्प
मत्रवर्णानेकैकशः ईशानादिक्रमेण विलिख्य त
द्वहिरेखाग्रस्थले भुजाने वेदी मत्रमेकैकमक्षरं विलि
ख्य प्रवभिष्ठद्वन्त्पुलाते विलिख्य तद्बहिर्मातृक
याकेष्टयेदिति ॥ अथ त्रुंसाहरणवशीमंत्रः । कंस्या नराक

। अस्या त्र्यक्षरां लिख्यते शेषपर्यंकशायिने नारायणो ऋषिः

जगतीछंदः शेषपर्यंकशायिनी नारायणी देवता शां
तिर्दुर्गा वा देवता सर्वता ये ह्रां दुर्गायै हृत नित्यत्रमायै
ह्रीं दुर्गायै शिरः अनादिबोध्यायैः दुर्गायै शिखा सततं वा
यै हूं दुर्गायै कवचं अल्पसशात्यै ह्रैं दुर्गायै नेत्रं अनंत
शक्त्यै ह्रः दुर्गायै अस्त्रं ध्यानं क्षीराम्भोनिधिमध्यस्थे
स्वर्णद्वीपे मनोरमे सर्वर्तुकुसुमोपेते नानाद्रुमस
मन्विते रत्नसिंहासनस्थां तां सर्वाभरणान्वितां
देवीं ध्यायेदतिस्वच्छवेषां भूषासमन्वितां शंखचक्र
मसिं चर्म सशरं चापं गदां शूलकं विभ्राणां वरदा
भयासत्तवदां वस्त्रोथपात्रं तथा । भूषाभिर्मुकुटादि
भिस्त्रिनयनां पीतांबरां सविका ध्यायेद्वृंदकलावि
तां सर्वगात्रीं ब्रह्याजगत्संगलां दुर्गां देवीं शरणमहं प्रप
द्ये । इति मंत्रः । अनेनापि मंत्रेण पूर्ववन्नमस्कारादी
न्कुर्यात सर्वोपद्रवशान्तिर्भवति ॥ अथ वैरोचनीकल्पे
उक्तप्रकारेणापि ध्यानादिकमस्य मंत्रोच्यते । अंगा
दिकं नु पूर्ववदेव मंत्रयदेः षद्भिसर्वांगानि मध्ये दुर्गां
क्षुधेस्वतो नामास्ति द्वीपनायकं लक्षयोजनविस्तारं त
स्मिन्नाकारसमं सर्वरत्नमयं तस्य मध्ये मंडपस्त्र ।
लो सहस्रवलसं भोह प्रक्षुसमाणिमासंवंतास्त्रिस्वर्ण
मयं पीठं पादैरष्टभिरुद्धृतं तस्योपर्यब्जमरुणं पत्रै

त्रि.सा.
२१९
216

देशशैलेंद्रनंनसित्रेनशैष्यामाशयानांजगदीश्वरीं कि
रीटमुकुटराजिनीलकेविश्वमूर्धजां उद्यंश्चेद्वादशकि
रणाविंबरम्यनराननांकलाटतिलकोज्ज्वलां स्वाहादी
द्दितिमंडलांचहभास्करविंबाभ्यांत्रयनाभ्यांविराजनीं
मौक्तिकस्रगिवोल्लासिदंतपंक्तिविराजितां हारग्रै
वेयसंछंनपीनोत्रनकुचद्वयांकेकनांगदरत्नाढ्यवा।
मेपाणीसरोरुहेविभ्राजमानेकमलंकंपयंतीशनैः
शनैःनासिश्राहितनेत्रांतांनयाहणकलेवरां दंहिणा
वाहलनिकाभृयपानांहिनामरक्तलालयस्याकमल
पादांरणाबद्धरांतुजेमन्स्यहम्भवराहादिमूर्तिभिर्द
शभीरधिपवितः सेव्यमानांतोशोणपादविन्यान्तलेपनाल्ग
वैवपरिसंवीतमरालदावातेलांजपेत् ॐ ह्रीं उडुगांदेवीं
शरणामहंप्रपद्ये । इतिमंत्रः वर्णैः सहपंचदशाक्षरः
विपत्क्तिप्रधानोयंमंत्रः ॥ अथस्नानाधिमसंध्यासम
येप्राखिमवदनोविलिख्ययन्त्रमिदं संवध्याम्निदेवीदी
पर्युवैमत्रमेहिपन्मौजुघटकोणंतद्धेतारांतः साध्यना
ममालिखेत्। द्वादशांतरमष्टाणांन्हिसःकोणेषुवा
लिखेत् तन्मध्येविंगमष्टाणांयामोविलिखेद्बुधः दशांक्षु
देशुपद्मस्यवर्गेणांनममोरवुः विंशानेमदलेद्धिः प
नवस्वेदयेतः सगुरुयंत्रसामान्याविलिखेत् गोकाते

भ. ष्ठाग्रीचन्तसारशार्कीडुमालिखेत ।यंत्रमेतद्धि
लोकशाके सर्वाभीष्टफलप्रदं म। अस्यार्थः ।प्रथमं
षट्कोणं विलिख्य। तन्मध्ये प्राग्वत् तन्मध्ये साध्यना
तस्योपरि नः स्वराणि विलिख्य। पुनः षट्कोणेषु ऊंकांदे
वीमित्यादि द्वादशाक्षरीमंत्रस्य वर्णान्द्वौ द्वौ विलिखे
त् कोणमध्ये च गमंत्राणि विलिख्य तद्बहिर्दशद
लपद्मं विलिख्य तेषु नम इति वर्णानि तस्य बहिरष्टं
दरो वर्णान् विलिख्य अपि पद्मं तद्दले विलिख्य
तद्बहिः कादिवर्णैः संवेष्ट्य। तद्बहिश्चतुरस्रं विलि
ख्य। तस्य कोणेषु प्राग्वद्भुवनेशीं ऊं गं बीजानि त्री
ण्यपि विलिखेत्। अस्मिन्यंत्रे एकोनविंशत्यदलेव
स्यमाणानां तत्वेदा मंत्रस्य वक्ष्यमाणां पीठस्य च आ-
आवाह्य समर्चयेत्। अंगैः प्रथमावृतिः वक्रतुण्डाय
पं एकदंताय महोदराय गजाननाय लंबोदराय विकटाय
राय विघ्नराजाय धूम्रवर्णाय रक्तकुंभाय इति द्विती
यावृतिः जयायै विजयायै अजितायै अपराजितायै
ये पद्मायै श्रीमहायै मेधायै पुष्ट्यै इति तृती
यावृतिः वक्रतुण्डाय विघ्नराजाय इति द्वितीया
त्यैव लक्ष्म्यै श्रियै पार्वत्यै इति विदिक्षु सारायैम
याये इति दशदिक्पालाः इति चतुर्थावृतिः मातृभिः

पंचमी इंद्रादिभिः षष्ठी वज्रादिभिः सप्तमी एवं सृजावि
धिः जपापारं नीलकमलरक्ताज्ञातीति मंत्रवित् प्रासाद
मर्भोरपि वश्याख्यातानि कामदः ॥ अथ मकलाय
द्रवशांति प्रदर्णां मंत्रप्रसंगान् दृष्टिदोषजिह्वादोष
शांतिकरोऽर्णां मंत्रः । कल्पांतरोक्तोऽप्यत्र योग्यता वषा
लिख्यते ह्रीं हूं हैं भगवति मनोगृहं सप्तमप्तजिह्वापि
पीवी सन्नादयोत्सादयरि नरक्षयर दृष्टिसर्पदष्टि म
वैदृष्टिविषं नाशय हूं फट् स्वाहा ॥ इति मंत्रः अथ जिह्वा
दोषशांतिप्रदमंत्रप्रसंगान् हस्ताभ्यामिमं कृत्स्नं जिह्वा
शांतिकरी लिख्येत वशिष्ठऋषिः नित्यगायत्री छंदः
विश्वादेवा देवता हस्ताभ्यां दशशाखाभ्यां जिह्वा वाचः
पुरोगवी अनामयित्न्वां त्वा ताभ्यां त्वोपस्पृशामसि इ
ति मंत्रः अनेन जिह्वादोषशांतिर्भवति अथ पंचर्णांमंत्रप्र
संगान् गालिताणां यंत्रं मन्वाटनकं कल्यांतरोक्तं मंत्रयो
ग्यताववशाल्लिख्यते वायुमंडलमालिख्य तद्विंदु अने
नतः तत्कथं वायुमालिख्य माध्यकमंसमाहृतमर्विं
धन् कर्मणो नर्णांसमग्र्यानलसंपुटानात् तद्वास्यैव
पुवी तेन वारितौ वदृष्ट पतु धः नैव वधाद्दी वीतेन वेदये
दुदसंख्यया ॥ दिशा सनर्ह द्रिविंवेपरलपुकं तपा
॥ ॥ ॥ ॥

र्थिवम् मस्तकाग्रे वा भूमालिख्य तन्मध्ये वायुमालि
खेत् सीसपट्टे समालिख्य निखने स्थाश्म मंदिरे उच्चा
टनं भवेत्सद्यस्त्रिदिनान् प्राकनसंशयः वायुमंडल
षट्कोणं डंभ्रंस्ति वचनासाविणी गांडः। इति गारी
डर्गी मंत्रः। अथ मर्थः। प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तत्
दहिरेकादश विंडुभिः परितो वेष्टयेत्। पुनः षट्को
णकर्णिका मध्ये यं इति विलिखेत्। तन्मध्ये साध्य ना
मादि यत्र यावि विलिखेत्। पुनरेकादश विंडुग गा
णि डर्गी मंत्र स्वव र्णान् विंडु प्रान् रंवं इत्य नलयु
ग्रकोणं विलिखेत् पुनस्तद्बहिर्हतद्वयं विलिख्य
प्रथमहते एकादश संख्याकैर्वायुवीजैर्वेष्टयेत् पर
न्ति वायुवीजं द्वितीयेहन एकादश संख्याकैरग्निवी
जैर्वेष्टयेन रंइत्य ग्निवीजं पुनस्तद्बहिस्तत्कं ष्ट्रंविलि
ख्य। तस्याग्रे भूपालानि विलिख्य। तस्याग्रे यं यं इति
विलिख्य तन्मध्ये पिर्यं यं इति विलिखेत्। एवं विलि
ख्य निखनेन। उच्चाटने भवति। अथान्यमपि वक्ष्या
मि प्रकारं भवि डलं भवायुमंडलमालिख्य पूर्ववद्
चिंह्नसुधीः तन्मध्ये वायुमालिख्य साध्यकार्यं सम
न्वितं वायव्यास्त्रेण संवेष्ट्य मंत्रार्णं वायुमंडलान्
विंदुक्रमपीलिख्य तद्वहिस्त्रेण वेष्टयेन तदाग्रे

प्र सा वायुनावेष्टयेत्। बीजमेतस्य तद्बहिः ततः पार्थिवमालिख्य
२१८ तद्बहिर्वा स्वस्तिकमालिखेत् कर्णिकेषु सप्तदेवानामथ पत्र
प्यवालिखेत् उच्चाटनं भवेत्साधनानाञ्च कार्यविचारणा
२१९ अथ मर्थः प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये यं इति विलिख्ये
त् तन्मध्ये साध्यनामादीन् विलिखेत्। पुनस्तद्बहिर्वा
यव्यास्त्रेणावेष्टयेत् पुनस्तद्बहिरेकादशाविंहृतापरिता
विलिख्य तन्मध्ये यं यं इति सर्वत्र विलिख्य तेषां मध्ये कुं
भुक्तिवचेनाष्टाविंशतिगांडुः इत्येतान्यक्षराणि क्रमेणावि
लिखेत् पुनस्तद्बाह्ये वायव्यास्त्रेणावेष्टयेत्। तद्बाह्ये यं
यं इत्यनेन वेष्टयेत् तद्बाह्ये वं वं इत्यनेन वेष्टयेत्। तद्बहि
श्चतुरस्रं विलिख्य तस्य रेखायां वायव्यास्त्रं विलिखेत् प
वेमीमादिपदैर्विलिख्य साध्यं मेदिवनिखन्यात् शत्रूच्चा
टनं भवति। अथ वायव्यास्त्रमन्त्रो लिख्यते। यं यं यं यं
यं यं यं यं यं यं यं यं यं यं यं यं यः। इति वायव्यास्त्रमन्त्रः। सप्त
दशार्णः अथ वायव्यास्त्रमन्त्रप्रसंगात्। वायुबीजमप्य
त्रेयोग्यतावशालिख्यते। विंध्यं ऋषिः अनुष्टुप् छं
दः मराभूत्वा वायुर्देवता यं इति मन्त्रः। अथ वायुबीजप्रसं
गात् अग्निबीजमप्यत्रलिख्यते। अग्निबीजस्य काश्यप
ऋषिः गायत्री छन्दः वैश्वानरोऽग्निर्देवता रं इति मन्त्रः
अथ अग्निबीजप्रसंगात् अमृतबीजमप्यत्रलिख्यते

अस्त्र नवीनस्य हिरण्यगर्भ ऋषिः अनुष्टुप्छंदः वरुणो
देवता वं इति मंत्रः ॥ अथ नागाधिराजा नाम मंत्रप्रसंगात् भद्र
कालीमंत्रो पि कल्यांतरोक्तो त्रैयोग्यतावशाल्लिख्यते भ
द्रकालीमंत्रस्य ईश्वर ऋषिः त्रिष्टुप्छंदः श्रीभद्रका
ली देवता लं बीजं लीं शक्तिः लूं कीलं मम शत्रुसंहारार्थे
विनियोगः लामित्यादिना षडंगं न्यासं कृत्वा ध्यानम् अञ्जलिनांगीभु
जगपविहिताव्याघ्रचर्मांतरीया निर्मांसीमांसभक्षीविक
ततरभिरोवहमाल्याकराली। चामुंडा रक्तकंठी शववपा
निरताव लभूदृष्टचंडाक्षिः शोकाकोष्ठश्वासाभयदुरितहरी
भद्रकाली प्रसन्ना लीं लीं लूं काली कपाली स्वा इति मंत्रः
अथ भद्रकालीमंत्रांतरं कल्पांतरोक्तं लिख्यते ईश्वर ऋ
षिः त्रिष्टुप्छंदः भद्रकाली देवता भ्रां बीजं भ्रीं शक्तिः भ्रूं की
लकं मम भद्रकालीप्रसादसिद्ध्यर्थे विनियोगः भ्रामित्या
दिना कंन्यासः ततः षडंगं च ध्यानं सा नमेमधुकैटभघ्नि
महिषप्राणापहारोद्यमे हेलानिर्मितधूम्रलोचनवधे
हे चंडमुंडार्दिनि नितिः पोषीकृतरक्तबीजदलने नित्ये निशु
म्भापहे शुंभध्वंसिनि संहराशु दुरितं दुर्गे नमस्ते त्र्यंबिके मं
भद्रकाल्यै नमः ॥ इति मंत्रः ॥ रत्नाकरादीप्रसिद्धावि
शेषमंत्रः ॥ ॥

प्र॰ना॰ अथ भद्रकालीमंत्रप्रसंगात् ज्वालाभैरवीमंत्रोपि
२२॰ कल्पांतरे प्रोक्तोत्र योग्यतावशाल्लिख्यते। शक्तिः स
220 मोहन ऋषिः। गायत्री छंदः ज्वालामित्रभैरवी दे
वता रां बीजं रीं शक्तिः रूं कीलकं मम सर्वाभीष्टसिध्य
र्थे विनियोगः रां हृन् रीं शिरः इत्यादि गानि ध्यानं
अंगारजनघोहयकुलसंस्थां शुक्लां वसवां भरणां वकु
लां शुं गावहगानकंबहेयेन साध्यस्य ऊर्ध्वादिपतिं स्मरे
त्। रां रीं रूं ज्वालामित्रभैरवी अमुकाः अमुकयोः परस्प
रं विद्वेषणं कुरु स्वाहा। इति मंत्रः अनेन मंत्रेण गवलमय
जलेन संध्यायां तर्पयेत् विद्वेषणं भवति। विद्वेषणप्रया
णोयं मंत्रः॥ अथ विद्वेषणमंत्रप्रसंगात्। वश्याकर्षणाक
रहशात्तु मंत्रोपि योग्यतावशाल्लिख्यते मदनानंदम
हागात्र ललाटतिलकचषकहस्तवीलकं उकलो
कवश्याकर्षणज्वालयतावतापयवेगय स्त्रीघ्र माक
र्षयाकर्षय स्वाहा। इति मंत्रः अस्य यंत्रमाह मांतं नामस
नं हिरेफसहितं वायेकलावेष्टितं तद्दारिंशिमरुत्स्वरेव
विलिखेत् नावलयत्रोदरे लेखित्वा पयः पुष्पकंटककृता
देनांकं रम्यं लिखेत् नमंदीपशिखाग्निगाविदिवमांभ
समाकर्षति। अस्यार्थः प्रथमं रेफद्वयमध्ये नाविलिखेत्
नदंनः पं इति विलिखेत्। नमध्ये साध्यनामादियंत्र प्राया

न्विलिखेत् पुनस्तद्बाह्ये सर्वत्र वेष्टयेत् । तद्बाह्ये त्रिकोणं
च तद्बाह्ये षट्कोणं च विलिख्य तत् एवं तां भूर्जपत्रादौ
कुंकुमकर्दमेन विलिख्य तार्कक्षीरेण विलिप्य दीपतापेन
एवं त्रिदिवसे कृते स्त्रियमाकर्षयति परपुरुषकं क्रादिलष्य
ल । अथ सर्वतन्त्रोक्तमित्रमेवीमन्त्रप्रसंगात् सुखप्रस
वकरं यक्षिणीमन्त्रोऽपि लिख्यते । ब्रह्मा ऋषिः अनुष्टुप्
छन्दः यक्षिणी देवता हिमवत्युत्तरे पार्श्वे सुरथा नाम यक्षि
णी तस्या नूपुरशब्देन विशल्या भवतु गर्भिणी स्वाहा अ
नेन मन्त्रेण तैलं दुर्वाग्रेण स्पृष्ट्वा तन्मात्रा गर्भिणीं पाययेत्
प्रसववेदनासमये ॥ अथ शीघ्रप्रसवार्थं मन्त्रान्तरम
प्यनुकल्पान्तरोक्तं योगपत्रावशाल्लिख्यते । ओं ह्रीं ह्रौं
हं ह्रं नि मन्त्रः । तैले मायाबीजं विलिख्य । अनेन मन्त्रेण
दुर्वाग्रेण स्पृष्ट्वा एकविंशतिवारं वा अष्टोत्तरशतं वा
अष्टोत्तरसहस्रं वा अभिमन्त्र्य तत्तैलं प्रसववेदनासमये
स्त्रियं पाययेत् । शीघ्रं प्रसूयते । अथ भुवनेशीयन्त्र
विधानमुच्यते । अत्र ऋषिः गायत्री छन्दः भुवनेश्वरी दे
वता ॥ ओं बीजं ह्रीं शक्तिः ओं ह्रां हृदयं ओं ह्रीं शिरः ओं ह्रूं शिखा
ओं ह्रैं कवचं ओं ह्रौं नेत्रं ओं ह्रः अस्त्रं ध्यानं भास्वल्लोच
मौलिस्फुरदमलरुचो रंजयन्ती पद्मारुणां वामपः सेतमकान्तेल
रक्तमलजपाभास्वराभिः प्रभाभिः विश्वाकाशावकाशम

प्र॰ सा॰ अलयदिभिरं यदिरयाशांकुशोद्धाभीत्येनांभस्मितंगस्त
२२१ नमवनजगन्मातरार्कैवसर्वं ऐंह्रींह्सः इतिमंत्रः पे
स्थ्योसेगप्रधानोयंमंत्रः वन्लक्षजपः त्रिमधुरसिक्ता
भिः पलाशसमिद्भिर्वारोजैवादशांशंजुहुयात् अथसा
धांविधिस्थसनाविधिस्त्रोच्यते समेस्रसर्हेरवयेद्धिविलि
३ खेत्तैलेस्वांद्रिलमेकपासः । नात्सिन्नुपजेत्पीटंप्रभूता
यैविमलायै सारायैसमराध्यायैपरमसुखायै इतिपीठ
मन्त्रैः सर्वमेवाग्नेयादिषुदिक्षुमध्येवसंयजेत् वां
हींमायेवींसन्ध्यायेवूँपाये । वंभद्रायै वैंविभूत्यै वींविम
लायै वैं प्रमोदायैरविश्रुतायै वः । सर्वतोमुख्यै । प्र
सविस्त्रपिवाल्मकसमीरसौरायपेमपीठायनमः द
लेत्वाकमलासनायनमः । इतिसौरपीठे मूर्तिंसारपी
ठेसमावाह्यसालेत्वांतकेकसमर्चयेत् दलेत्वायेन
गमायै रक्तायै कपालिकायै महोल्कुपायै । इतिभुव
नेशीविधानोक्ताभिः पाकिभिः प्रथमाहुतिः श्रीशेद्वि
तीयाहुतिः मान्तभिस्तृतीयाहुतिः सामोमाय । त्रुत्रुथा
प वंहूकस्यानितनेय चुम्पुकाय वंश्रृंगारकाय शंशम्भवे
साय वंराहवेकेंवनेवः । इतिवसव्याहुतिः इन्द्रादिभिः
पंचमीपंवमार्कवपुः सार्किपरिमजेत् ॥
सूर्यविधानतः ॥

पंउपविष्टोसौवाह्यान्तविधानेनलिख्यते तत्रैवाजमंत्रेयं
अथाजपाविधानमुच्यते ब्रह्मऋषिः देवीगायत्रीछ
दः परमात्मादेवता। हंवीजं सः शक्तिः हंसोहं तत्वं हंसौ
शिवः हंसशिखा इत्यादिषडंगानि ध्यानं अरुणाकन
कवर्णां पद्मसंस्थं गौरीं नलिपमितपिंडं सोम्यतान्
नपातं भवतु भवदभीष्टप्राप्तयेपाशटंकाभयवरद
विचित्रं रूपमर्थोविकेशं। तत्रसौम्यतान्नपातं सोमा
ग्निस्वरूपं हंसः इतिमंत्रः। प्रयोगविशेषमाहमितिवधो
जपेत्। द्वादशलक्षजपः। आज्यसिक्तैः पायसेन द्वादश
सहस्रं जुहुयात् सोसौरोग्यप्रधानोयंमंत्रः। अथ हुता
यं। हंवंभूवनेशीवल्लवहसोक्तसौरपीठेसंस्थाप्य अकमा
तृकावर्णात्मकं वौषधीर्विषकेनपावितकषायेनकल
शमत्र प्रपूर्य अस्मिन्नावाह्यसमर्चयेत्। अंगैः प्रथमावृ
तिः। ॐ हृतात्मने ॐ अंतरात्मने ॐ परमात्मने ॐ प्रवरा
त्मने इतिमहादिक्षु। हृतजायै अब्जायै गोजायै अद्रिजा
यै कोणेषु एवं द्वितीयावृतिः इंद्रादिभिः तृतीया वज्रा
दिभिश्चतुर्थी एवं संपूज्य कलशमभिषिंच्यात् अपि दद्या
त् अथास्यैवमंत्रस्यप्रयोगविशेषउच्यते विधायालिपि
पंकजं ममप्रनालसमंपकजनिधायघटंस्मेत्रस्ययन्नवा
रिणा तन्मध्ये विधायशालिनांसमंत्रपूतवामेदाष्टगाकुनः

प्र॰सा॰ सुधापितस्मै सुसाध्यमभिषेचयेत्तज्जलैः । नारीनरोवा
२२२ विधानाभिषिक्तो मंत्रेणानेनेविषहृत्पाप्मैः रोगैस्तथा
पिग्रहितैर्विमुक्तश्चिरायजीवेत्कवरोगैः सप्तछदः सुपम
र्णः पकपंचाशद्दलयुक्तं पद्मं विलिख्य तेन भद्रलेखमा
त्रकावर्णानेकैकं विलिखेत पुनस्तत्कर्णिकायां हंस
श्येतेमंत्रं विलिख्य तत्कर्णिकामध्ये घटं निधाय तज्जले
नसंस्थाप्य । पुनः वामहस्ततलमेव चंद्रमंडलमिति
ध्यात्वा तेन हस्ततलेन हंसमंत्रात्मकं जपत् पुनः सर्वं घट
मध्ये पिधाय तज्जलं सुधायितं ध्यात्वा तेन सुधापितेन ज
लेन हंसमन्त्रेण तन्मंत्रजपपूतः सर्वं साध्यमभिषेचयेत्
तस्माद्विषदर्पोद्भवरोगशमनं व्याधिशमनं वा पुष्ट्यां तः
करणशुद्धिश्च भवति प्रतिप्रयोगांतरं करणेनैव
जलाभिमंत्रितं जप्यमंत्रीयटके विधाय सुधायितं तै
र्विषं निष्पाणं निर्विषं दिव्यनिर्हस्तिं दापिकाधः कूटस्य
मध्ये पूर्वोक्तेन वामहस्ततलेनैव तत्संपुटं घटं विधा
य हंसमन्त्रेण तन्मंत्रे मंत्रीपदस्थितः गरुडवीजपूर्वं संपु
टमाद्याय सुधायितैस्तज्जलैर्विषयस्तमभिषिंचेत कालकूट
विषमपि नाशयति सोमितिगरुडवीजप्रयोगांतरं गरुडन
तिजपयोगेन तज्जलेर्विषिणः । शिरसि प्रविधाय तज्जलैः अभितः पीडि
विना द्धनि मोचयेत विषतो मतिमान् शवल कूटमपि
उपमर्दः पूर्वोक्तवामहस्ततलेनैव विषग्रस्तस्य शिरसि स्थापयेत् निजमन्त्र
विधाय मंत्रजपपावनमुद्रः ॥

सरंजलैः सेवयेत् तस्मात्कोद्र्विषान्मुक्तो भवति ॥ अ
थ प्रयोजनतिलकारण्यसौरमन्त्रविधानमुच्यते देवभा
गऋषिः गायत्रीछंदः आदित्योदेवता ह्रींबीजं सः शक्तिं
ह्रां हृत् ह्रीं शिरः ह्रूं शिखा इत्याद्यंगानि ध्यानं अरुणसरो
रुहंसंस्थलं टगरुणोरुणासरोजयुगलधरः । करक
लिताभयवरदोद्युतिविंबोमितभूषणोस्त्वनोवतनः
ह्रांह्रींसः इतिमंत्रः गुरुपादावरणापान्तलकं दादापुरुष्मा
गलकांतान । विन्यस्य मंत्रवर्णान् क्रमेणामंत्रीकरो
तु योगविधिः द्वादशलक्षं जपेत् सोज्यसिक्तैश्चैर्वा वि
मधुरालतेस्तिलैर्वा द्यदशांसतं जुहुयात् प्रथमतोर्को
मार्थं अथपूजाविधिः प्राकूभवेद्भीचनरत्नवीविधाने
तु सौरपीठे पुरस्तत्तोणाकलशोसंमयं समावाह्य समर्च
येत् । अंगैः प्रथमावृतिः सोमायग्रहैर्द्वितीयावृतिः
तत्र विशेषउच्यते प्रागादिदिशासंस्थाः शशिबुधगुरु
भार्गवाः क्रमेणस्युः । आग्नेयादिषु भौमशुपाणिराजमं
दाद्विकेतवः मन्याः पत्तेषांग्रहादीनांवर्णादीनितदापु
याति वोच्यते शुभ्रसितकुकासितसुपुरुषकृष्णकाः क्रम
शः । चंद्रायाः केतुनावामाद्भुत्यस्तवामकरलसिताः
अपरकमभयमुद्राविद्भतनमुखोहितांजलिपवदेहे
पासोमंदः सवर्णमहपाणुकादिभवक्ष पवमंगग

प्र॰ सा॰ दैः संसृज्य तु न लौके केष्वेव कर्तव्या वृत्तिः अथ प्रयोगः सं
२२३ प्रोक्ष्य नाविधिना विधिवन्दनोपचारादिभिर्ह्रैः स्याद्ध्येय
पश्मी निजवांछितामेय सुक्तौ । गोरोचनादि द्रव्यमुच्यते
गोरोचनासितिलवेणावराज्निरक्तशीताख्यशालिकरवीरज
पाकुष्माग्रान् श्यामाकतंडुलपतोऽथ यथाशलाभान्येषा
न्यभक्तिभरितोर्ध्वविधिविधिपेयः प्रस्माथैः प्रसङ्गक्रमेणैव नवं
कुंडमिति विशेषः रक्तं वल्कवेदनं तिलकश्रृतादि । प्रयो
गांतरं कृत्वा मंडलमष्टपत्रलसितनलकर्णिकां यानपा
त्राग्रविधाय कुंभननकेनस्वयितान्नलैः प्रावाल
कमशाग्रहात्रवससारध्याभिषेकक्रियांकुर्याद्योग्रह
वेह्मानि विलयं स्यात् लक्ष्मीमेवेत् । अथ समर्थः अष्ट
त्रयषोपिष्टभनन्नेडलेदभोगनानिविलिष्य । नदलाग्रेष
वकर्णिकापांवपादमृन्नाथरः संर नवकुंभान लक्ष्मणं
निधापयेत् पूर्वमेतन्मध्यकुंभमारभ्य पूर्वादिक्रमे
णाग्रादित्यादिनवग्रहान्समावाह्य तेन नैमेरविधानेन
समर्च्य साध्यसमभिषिंचेत् । अनेन पिशाचादिग्रहपीडा
गरपीडापीडावनस्पविलक्षणी भवेत् प्रयोगांतरं । अथ
वेदपतयकारमार परयविहतनिशाप्रवेक्ष्यादि
नेपांपनिलदलंनितदैवहनेवागरहारात्तम् ॥
॥

शुभमिति स्वपरायोर्व द्भावोऽस्वभे वा विषुवत्पनभये
वा घोरवद्रूपे ग देवा। अर्कं द्विजं त्रियमसूरकपिप्पला
श्वत्थोडुंबराः खदिरशम्यपामार्गाः सदूर्वाः दर्भाश्च याश्च
समिधोष्टशतं क्रमेणामसर्पिर्दधिविप्लुताः प्रत्येकवसुः
श्वात्वाज्यता घाद्वा वां द्वे च व्याहृतिभिर्ऋषिर्जं द्वयात्
सोमादीनां दिभिर्दिभिसमाधाय वन्दिपथावत् हो
मे सम्यक्कृनवनी सुद्गां यातिसदै यदा समुथ्य सम्यग
यमपि रुजः एवं तिमाशुमदीर्वैकृत्वा शांतिं व्रजति शु
नरेकत्रवासर्षद्वोमः ।। यद्वा पर्यिहृतमित्यादि ग्रंथा
नाम यमर्थः ।। निजजन्मनक्षत्रदिने वा ग्रहाणामव
स्थितिवैषम्यकाले वा जन्मनक्षत्रे वंदस्थग्रहकाले
वा अन्यस्मिन् शुभदिने वा शत्रुभये वा घोरव्याधिभये
वा अग्निसंस्थाप्य ग्रहप्रतोकेन ग्रावन्ने नवादि मंत्रे
णावानानामभिर्वा स्वस्वपसमावाहयेत्। पुनः स्वस्याग्नेः प्रा
गादिदिक्षु पृथक् अग्निसंस्थाप्य क्रमेणावाहि व
धवारुणकान् क्रमेणाप्यायस्वेत्यादिनातस्य नसो ले
नमंत्रेणावाहनं नाममिर्वासंवत्यगनरागनेयादिकोणे
षु अग्निसंस्थाप्य क्रमेणाश्रुगावकणानेश्वरराहुकेत
न् क्रमेणानन्तमंत्रैः एवम्पूर्वमाज्येन प्राणावसर्वकव्या
हृतिभिस्त्र्यवत्रइत्वा पुनरर्कादिमंत्रैर्वा भिः समिद्भिः के

वैकैकैरष्टोत्तरशतसंख्यं तत्संमंत्रेण ततस्तत्र हुत्वा
पुनः ततइक्षुदण्डयुक्तेन दुग्धेन तन्मंत्रैः तत्रतत्र
तावद्धुत्वा पुनःपायसेन तन्मंत्रैः तत्रतावदेवहु
त्वा पुनर्यावदनिष्टं कष्टणा एव नान्यतत्र हुतेन तत्रत
ध्येन कृत्वाग्निं संस्थाप्य मंत्रैर्निवेदनेक करैभिर्हुत
व्यं घृतं वा पक्ककर्तालिंस्रोतानि वेत् पक्वमिश्रवाग्रा
सवतापि गरुडान् समागताम मपवकतीतवै ईशो हुते
व एवं हुतेन उक्तफलं भवति। अर्कं द्विजोत्थितं पलाशं
माहरकम् अपामार्गं पिप्पलं। अथ न्यग्रोधिकं कं
कालिशामिवन्हि अस्य नरेमत्रस्य फलश्रुतिः। अश
नाविधिना रुद्रावनाग्नेः प्रमते गृहादिन शानना हिन शं
मणिभिः सधनेध धान्यवर्द्धैः पविष्टांणाव सघोभवे
द्विवाय॥ सोवाष्ट्राद्यविधानमुच्यते। देवभागऋषिः
गायत्री छंदः आदित्यो देवता ॐ बीजं ह्रीं शक्तिः ॐ स
त्यतेजो ज्वल ज्वालामालि हुं फट् स्वाहा हृदं॥ ॐ ब्रह्मते
जो ज्वालामालि हुं फट् स्वाहा शिरः ॐ विष्णुतेजो ज्वल ज्वा
लामालि हुं फट् स्वाहा शिखा ॐ रुद्रतेजो ज्वल ज्वालामा
लि हुं फट् स्वाहा शिखा ॐ कवचम्॥ ॐ वन्हितेजो ज्वल
ज्वालामालि हुं फट् स्वाहा नेत्रं ॐ सर्वतेजो ज्वल ज्वालामा
लि हुं फट् स्वाहा अस्त्रं॥ अथ ध्यानम्॥ ॥

अरुणोरुणपंकजे निषण्णः कमलेभीतिवरौ करै
र्दधानः स्वरुचाहितमंडल स्त्रिनेत्रो रविराकल्पशता
कुलोवतान्नः॥ ॐ घृणिः सूर्य आदित्यः इति मंत्रः अ
नेन प्रथानोयं मंत्रः अथ न्यासः। ॐ आदित्याय नमः
ॐ रवये नमः ॐ भानवे नमः ॐ भास्कराय नमः ॐ सू
र्याय नमः एताः पंचमूर्तयः शिरोमुखहृदयगुह्यांघ्रि
षु क्रमशः पंचमस्त्रिनमः। एतेन्यसेत्। पुनः मूर्ति
देशु बाबाल हृदयादरनाभिशिरोग्निषु विन्यसेत्।
पुनाविष्टेर हृदयादिभिः क्रमात्तालोपनद्धस्न्यासः ॐ ह्रां
नमः इत्यादि षडंगंतेन पंचत्रिमधवर्तिकाभिः सौरतु
ममभिद्रविंदं वाचुनमिल्केरं कैवां ग्रहमस्तंग इयात् पु
रश्चरणहोमः अथ हुताविधिः प्राक् भवने शीवन
रवरविधानाक्रमो रपीठं संपूज्य तस्मिन्नासौ रपीठे सु
सवर्णाकलशाभ्युदाद्भिः संस्थापरकवासी युगे नसं व
षदिने शांसमस्त्यये तत् अंगैः प्रथमावृत्तिः आदित्यायेति म
धेमस्तजयेन। आदत्पश्चात् वेदित्वरवये भानवे भा
स्कराय सूर्य इति उषायै प्रज्ञायै प्रभायै संध्यायै इति वि
दिक्षु इति द्वितीयावृत्तिः ब्राह्म्यै माहेश्वर्यै कौमार्यै वैष्णव्यै वारा
ह्यै इंद्राण्यै चामुंडायै महालक्ष्म्यै इति तृतीयावृत्तिः
शशिने बुधाय बृहस्पतये शुक्राय शनैश्चराय इति

शृंगारकायमंदायवाह्ववेकेनवेइत्याग्रपादिकोगोत्र
पनान्स्वंयपविघदेश्यंनतेनसमर्वयेन्। पतेषांग्रहा
दीनांवर्णास्तुवांतेशुभ्रसितरक्ताकृष्णासितधूम्रकल
काः क्रमपांग्रदायाः केवनाःवामाकन्यस्तवामकर
लासिताः। अपरकराभयमुद्राविकृतभ्रवोहिंकावाहि
नांजलिभ्रक दंष्ट्रोग्रास्योमंदः सर्वांगसटशारुका
दिभषयपतेग्रहे स्वरूपाकृतिः। इंद्रायस्वाहापतेय
त्वंपार्षदायअग्रयेतेजोधिपतयेस्वधापार्षदायनमः
इत्यादिभिर्लौकैभिः पंचमीपर्वकलशसंख्ययतत्सव्य
हायपाशाक्तिनमाद्धत्वातेनाभिषिच्यद्वादशसंख्यवस
वस्तंचगुरवेदत्वाद्वादशसंख्याकानब्राह्मणानभोज
येत्। पुनःप्रकाभुवनेशीवतत्वतरविधानोक्तप्रका
रेणसर्वार्घंवदद्यात्। नित्यशःवकारेणाग्रपस्रयो
देपटानमाह। इक्तप्रकारेणासूर्यसंप्रत्यपनःपुनः प्रति
पन्नः। पार्कितिनतत्रपुनःप्रणिधायतांग्रहविनंवष
केषुजिपेन्नानु। पुनिगतक्रमतः। पवित्रवयेन्तुविम
लैरतनायवक्रमरहवांनिलसघपक्रमसवेदनायनेः
प्रस्यग्राहेच्छिदंसैवांसंभावयेन्नमाहितधीः। इष्टादि
नेशामपयपीटगतंतथेववोमस्थलेपरिहृत्तावरणं
विलोक्य। अशेनंरपातमध्यप्रजयेमनंतंद्रुमौदकंप्रि

नकेशाणिपंचाशतः अघोमयं स्वधामयं जलमयोल
ङ्कं पञ्चाशद्भिर्मातृभ्यामवनिं गतं वषट्कृत्यामल
केषोहरन दयात्मं ड्लवं पट्हिहृदयो भवत्यायोमो
नोवल स्यातिदीर्घपशाष्टतिस्तति करेल क्ष्मी प्रदंमा
सेत। अथ हस्तनद्यांजलिरपिभ्रनरहशान्तं जयेत्मन्त्री
यावद्रश्मिभ्रमामोर्ध्वाभ्रतोत्यंभः स्वपामयं नदाप। अ
स्तमयनलावसिक्तगाश्रोविनपतिरपास्तनवमानतो
तिसथनविभवदावभ्रशमिञ्चंपश्चगाणान्नष्टमयंनभो
गी तस्मादिनाद्यदिनशोदत्तो दिनादौदत्वा पनोस्दिन
नवेदिनवलभाय। सर्वं समयविभवस्वपवाकेवार्
पाद्स मच्छविभवाकृपवारिराशेः पवंभजं नितान्दिशने
रुन्नश्च भवति। इति प्रपंचसारसंग्रहे गीर्वाणेन्द्रविरचि
ते चत्वारिंशः पटलः अथ मोराष्णमत्रप्रमाणमत्र सारो
क्तं सौराष्टानवपत्रमपि लिख्यते। त्रैकोणोदरनामपानि
पदिनः कोणेषु मायाहृतं कोणाग्रस्थितमष्टपत्रलिख्य
ते पोत्तामिवाद्दतं वातेपाहृत मालकं ऊवलपद्मेदाहि
मायाहृतं पंत्रं दलद्विषग्रहस्तवहंसीरमनलमदं अ
स्याथः प्रथमत्रीकोणाविलिख्य तदंतः त्रयणवं विलि
ख्य। तदंतः ह्रींमिति विलिख्येत। पुनस्तिष्ठकोणेषु
पि ह्रींमिति विलिखेत॥ ॥ ॥

प्र॰सा पुनः प्रणवोदरगतशक्तिमध्ये साध्यनामादीन विलि
२२९ खेत् तद्बहिरष्टदलं पद्मं विलिखेत्। तेषु आग्नादिक्रमे
ण घृणिः सूर्य आदित्य इत्यस्यैकैकमक्षरं विलिखेत्। त
द्बहिर्मातृकावर्णैर्वेष्टयेत्। तद्बहिश्चतुरस्रं विलिख्य पू
र्वादिदिक्षु भुवनेश्वरीं विदिक्षु विलिखेत्। एवं विलिख्य
धृत्वोक्तफलं भवति॥ अथ सौरयंत्रप्रसंगात् ग्रहशांति
यंत्रमपि मत्रमातोक्तं योगपनावशालिख्यते श्रामन्येन
स्त्वा मावंकर्णिकामध्यं संस्थितं। साध्यगर्भस्मावे
ष्टु प्राग्दले विलिखेत्ततः आप्यायस्व समेतु ते उद्बुध्य
स्वेति पश्चिमे बृहस्पते त्वं सोमपुत्रः शुक्रायस्त्वापि आग्ने
यकोणगे पत्रे अग्निर्मूर्धेति नैरृते शंनोदेवि तं वायव्ये वा
यव्यकोणगे ततः। कयानश्चित्र इत्येशे केतुं कृण्वन्नि
दलेन दाच्यमानकावर्णाः संवेष्टय जगद्धात्रि। ह्रीं
हंसात्मरादिषु सोऽहं हंसात्मरात् विलिखेत्। स्वर्णादिपट्टे
वालिख्य यंत्रमेतद्यथाविधि। अभिषिक्तं शुभैः स्तोत्रैः
क्षत्रपाणाह्मंगलं कर्णिकायां क्रमादश्मांः प्रागाद्य
ष्टदलेषु वसवेदं गारसोमाकि जीवादिभृगुकेतवः
सनमसिक्षेपानं सूत्रमं ग्रेयं यथाविधि ग्रहपीडाक्षय
मतं कृत्वा सर्वविनाशनं सर्वांमपदहेच्छ्रीदममरविजय
प्रदं आयुष्कं पुत्रदं वपरचक्रनिवारणं किमत्र बहुना

केनयोक्तितार्थप्रदं नृणां । अस्यार्थः । प्रथममष्टदले
विलिख्य तत्कर्णिकायां ग्रामं विलिख्य तन्मध्ये साध्यना
मादिकं कर्मयाणि विलिखेत् पुनस्तत्तावद्ग्रासेन नवग्रा
सावर्तमानो इत्यनया कृत्वा वेष्टयेत् । पुनः प्राग्दले आप्याय
स्व इत्यृचं विलिखेत् पुनर्याम्ये दले उदुत्यस्यानेन प्रति इत्यृ
चं विलिखेत् पुनः पश्चिमे दले हृदस्येन प्रतिश्रेदयेइत्यृ
चं विलिखेत् पुनः सौम्ये दले पूर्वः प्रकाय भावयइत्यृचं
विलिखेत् पुनराग्नेये दले शुश्रिमप्रादिरवेत्यृचं विलि
खेत् पुनः नैर्ऋत्यदले शंनोदेवीरभिष्टय इत्यृचं विलि
खेत् पुनर्वायव्यदले कयानश्चित्र आभुवनु इत्यृचं विलि
खेत् पुनरैशे दले केतं कृण्वन्नकेतवे इत्यृचं विलिखेत्
लहाहिहांतं विलिख्य मातृकावर्णैर्वेष्टयेत् पुनर्वसुदहे
षत्र्यं विलिख्य तत्कोणेषु ॐ ह्रीं हं सः इति सोमवनावं
देविलिखेत् पुनश्चतुर्दिक्षु सोऽहं सः । इति विलिखेत् एवं
सर्वाद्विपदे घालिख्य अभिषिच्य भूर्जपत्रे घ्रोदशांवकृत्वा
तन्मध्ये ईश्वानश्चिन्तनामि दले संधानमर्पणेच कृत्वा तन्मध्ये धे
न्नाधारयेत् उक्तफलं भवति । अथ चन्द्रमन्त्रविधानमुच्यते अ
त्रिऋषिः पंक्तिश्छंदः सोमोदेवता सौं बीजं आपशक्तिः
मोहन सौं शिरः सं शिखा सौं कवचं सोनेत्रम् । सौं
अस्त्रम् ॥ ॥ ध्यानम् ॥

विमलकमलसंस्थाः शुभ्रसंतानतैर्ध्वरदकुमुदह
स्तः स्थारुहाराद्यिभूषः स्फुटिकरजतनवर्णो वाञ्छित
प्रामयेद्वो भवतभवदभीष्टं द्योतितोकः शशांकः सो
सोंसोमायनमः। इतिमंत्रः सकारत्रयोदशस्वरबिंदुभिः
प्रथमंबीजं पंचवर्णप्रधानोयंमंत्रः षट्लक्षं जपेत्
पंचमीदशमीपंचदशीषुन्नविशेषः। अष्टुतप्रजपेन्म
त्रंमायान्तैर्भवंञ्गणाधिपं यथोक्तेनकुनैरूयः सप्तेन
मदसनकं प्रथमर्थ्यैः इक्षुदिनेश्वुतमायान्हे मामासो
मं संसम्ब्यपूतमिक्तेन सौवीरान्वेनमदसनकं नद्द्यात्। पु
रश्चरणाकालेयवंकुलाषट्लक्षं प्रथम्यैपुनरान्यसि
क्तेनमिनयापसेनषट्सहस्रंहुनेत्। पुरश्चरणाहोमः
अथ स्नानविधिः गुंगुरुभ्योनमः इत्याधारभ्य। अंसूर्य
मंडलायनमः संवन्हिमंडलायनमः उंसोममंडला
यनमः। इत्याद्युर्कमगासोनंपीठंसंपूज्यावाह्यसम
र्चयेत्। विभूताकायमृद्धैनंदायसपायै संजीविन्यै
तमायै आप्यायिन्यै चंद्रिकायै ल्हादिन्यै इतिपीठनव
शक्तयः। आश्चित्रावाहन अंगैः केसरेषुसमर्चयेत्। इ
ति प्रथमावृतिः रोहिण्यै कृत्तिकायै रेवत्यै भरण्यै रा
त्र्यै आर्द्रायै ज्योत्स्नायै कालायै इतिदलमध्येशक्तयः
पुलकंदाभासनावविभूषिताः। सितमाल्याबरोपेताः

रविंतं नलयोमताः इतिद्वितीयाहुतिः । आहित्वाऽष्टधा
पद्मदलस्तनयेष्ठकायधूमावकायमंदायराद्रवेकेनवे ॥ इति
दलाग्रेषु ॥ इतितृतीयाहुतिः पुनर्लोकेषोम्नः इह्निष्वतत्वार्थ
वेमतिसतेरोधकृतमेः पात्रैः रूपमध्येसमस्तविधिः
अथप्रयोगविधिः इतिसिद्धमंत्रमंत्रीशशिनमध्येविंत
यन् त्रिसहस्रंजपेत् हाश्रीमासान्तस्के जयोभवेत् अथ
मत्थः शशिनेस्वदर्भिसंचिंत्यराश्रीत्रीभुहितं मंत्रं नित्य
पाग्निसहस्रं जपेत् एवं मासेकृतमस्यजयोभवति अनेन
नवहुतना प्रयोगान् रक्षुच्यते द्रव्येभोजनसंख्यं तंभा
वयेप्रजपन्मंत्रं राज्येषु सर्वं वश्यतामात्रं यादृश्यं किंवाः
दिनेदिने त्रिसहस्रसंख्यो जपः । श्रीबीजपुटितः कर्त
व्यः प्रयोगांतरं आहारनाचारनियतो जपेल्लक्षचतुष्ट
यं संशयतरं तेनविधानमपिलभ्यते प्रयोगांतरं त्रै
रान्त्वगागताः शोषरोगाः कृत्याश्चकामिताः । तन्मंत्रा
भृतनापेन नश्यंतिसकलापदः अथमोमाद्यवि
धामुच्यते । त्रिनेत्रमेदुम्लानोतहृत्वाप्रास्यपूर्वमुखे
कं । आसीनः पश्चिमेमध्येमंत्रं द्वारागिविन्यसेत् प्रवि
श्यनेयकजापेनेदृवं वंतोमसर्वयेत् राकायामदृश्येरात्रौ
निजकार्यविचिंतयन् नद्राकायायोगमायां तत्क्षाण्ज्ञात
तेनवदसकेपरिमरोयेन राज्ञःपदपमास्यपोत्रामंत्रेजपेत्

प्र॰ सा॰
२२८

प्रष्टोनवशतात्पूर्व्यादद्यादर्घ्यमथोक्ष्वे विद्यामंत्रेणोप
प्यावधनुनाम्नाविद्येविद्यापदेष्टोक्तामालिनीति
चचंड्विणीचदम्रखाग्निजायां नतिगदेन्प्रणवादिकं
अस्यार्थः ॐविद्येविद्यामालिनिचंड्विणिचदमखीसा
हा। इत्यर्घ्यमंत्रः। प्रतिमासंचयएमासात्सिद्धिमेष्यति
कांक्षितां इष्टायदीयते कन्यांकन्यांविद्येतिजेष्यितां
अमितांष्प्रियमायेतिकांतिंप्रजान्यशः पशून्। सोमा
र्थंदातालभतेदीर्घमायुश्चविंदति ॥अथाग्निमंत्रवि
धानमुच्यते। भृगुऋषिः गायत्रीछंदः अग्निर्देवता
ॐबीजंस्वाहाशक्तिः। सहस्रार्चिषेनमः स्वस्तिपूर्ण
णायनमः शिरः उत्तिष्ठपुरुषायनमः शिखाधूमव्या
पिनेनमः कवचं सप्तजिह्वायनमः नेत्रंधनुर्धरायन
मः अस्त्रंस्वाहा तेनव्याहृतिभिर्त्रिनयेनद्विबाहुव्यापाव
इगानि। ध्यानम्॥ शक्तिःस्वस्तिकपाशान्सांकुशवर
दाभयोदपत्रिनेत्रः। मुकुटादिविविधभूषावनानवि
वेपावकः प्रसन्नोवः ॐभूर्भुवः स्वः स्वाहा इतिसप्ताग्नि
र्यमंत्रः। ऐश्वर्यप्रधानोयंमंत्रः षडलक्षजपः। अथय
नाग्रयमंषहत्कोणविलिख्य। तदहिंवृतंविलिख्य
तदहिस्तिकोणंविलिखेत् पतदग्रिपीठं अमित्योदपी
हेपीनायै स्वनायै अरुणायै कृत्सायै धूम्रायै नीवायै

स्फुलिंगिन्यै रुचिरायै ज्वालिन्यै इति नव शक्तिभिः समभ्यर्च्य त
स्मिन्नग्निमूर्तिं समावाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथमावृतिः जातवे
दसे सप्तजिह्वाय हव्यवाहनाय अश्वोदरजाय वैश्वानराय कौ
मारतेजसे विश्वमुखाय देववक्त्राय इत्यष्टमूर्तिभिर्द्वितीया
वृतिः लोकेशैस्तृतीया। एवं संपूज्य कृशानौ सर्पिःषिक्तेन प
योन्नेन षष्टिदिनावृत्यन्तैः तिलैर्वा धान्यविशेषैः कृतेन दशां
शं जुहुयात् पुरश्चरणहोमः। अथ प्रयोगः आश्विनस्योर्ध्वश
ने प्रतिपदमारभ्य मन्त्रवित् दिनशः वत्सरमात्रं जुहुयाल्ल
क्ष्मीः स्याद्यथा भवेत्तस्य प्रयोगान्तरं शुद्धाभिः शालिभिर्दिन
जुहुयात् तथांगसाहस्रमात्रेण शालीधृतिर्ग्रहस्यात् गोमहि
षाद्यैश्वर्यं ते कुलं तस्य शालीकुलं वेत्रलं अयमर्थः शालीधा
न्यैर्नित्यशः अष्टोत्तरशतं जुहुयात् अनेन वत्सरमात्रेण धा
न्यगोमहिषादयोस्य जायन्ते प्रयोगान्तरं शुद्धैर्हितैस्तिलैः
प्रतिदिनमष्टोत्तरमष्टोत्तरमपि तेन जुहुयात् अत्र सप्तहि
र्हती स्यादस्यानिकेतने वत्सरमात्रेण अयमर्थः नित्यशः अष्टो
र्धशतं संवत्सरपर्यन्तं जुहुयात् उक्तफलं भवति प्रयोगा
न्तरं जुहुयात्तिलैः सप्तहैः परमा मातृ जायते महालक्ष्मीः
त्रिसप्तमपि सर्ववेदवाहितान रमन संख्येनि त्रयं षण्मासमित्यर्थः
प्रयोगान्तरं कुमुदैः कल्हारैरपि जातीकुसुमैश्च जायते सि
द्धिः पालाशैः पुनर्विधाकैः समिद्भिर्बिल्वैश्चान्यकोतवैः

२२६

२४७

राम राम

राम राम

डी

अपामार्गसमिद्भवैः खदिरैर्यवाज्यहोत्रैर्वै दूर्वाभिस्त
शमीविकंकतभवैरष्टोर्ध्वशतैः शान्तिनित्यं वा नन्दयात्प्रति
प्रतिपदं महाश्रीमहासिद्धये ॐ भूः कल्हारं जातीपालाशोत्प
लाशमसमिद्रक्तोत्पलं अपामार्गसमिद्भवाः। अथ स्ववदोऽस्व
रसतालाम्रसमिधः खदिरसमित् यवाज्यहोमद्रव्यं कोत्रे
तसमिच्छमीवह्निसमित् विकंकभवाः वैकंकतसमिधः
पलैरेकैकैरष्टोर्ध्वशतैर्नित्यं वा प्रतिप्रतिपदं वा यथा सं
न्तर्पयात् एवं कृते ज्ञदा दौर्भाग्यमिलक्ष्मीतिष्ठिः। पला
शाद्यैः सर्वैस्तु महालक्ष्मीसिद्धिः॥ अथाग्निमन्त्रा तस्य वे
भरद्वाज ऋषिः गायत्री छन्दः अग्निर्देवता ॐ बीजं स्वाहा शक्तिः
ॐ भूर्भुवः स्वः इत्। अग्निर्जातवेदः शिवः इहावह सर्वा
र्वकर्माणि कवचं साधय ते स्वाहा अग्रे ग्रन्थ वा शक्तिः
स्वाहिक कदम्भोत्तसरकल्लव लगभयवा रूपदमितकल्प
वोवसरवताक्रनकमालीकालसितः ॐ भूर्भुवः स्वः
अग्निर्जातवेद इहावह सर्वकर्माणि साधय स्वाहा। इतिमं
त्रः ऐश्वर्यप्रधानोऽयं मन्त्रः वत्सरादेस्तु वर्द्दपणादिना
दोषवद्धीविनाः सत्वहारस्यामारस्तुत्वेपेत्साष्ठयोऽधिनः।
एवं पुरश्चरणजपः। तत्र वत्सरादेस्तु वर्द्दपणादि चाभि
मान्त्रयपैरकदैविक्रमासनयसापिकृसवतर्दपणा।
मित्यर्थः। अथ पूजाविधिः प्रवीत्वादि मन्त्रपीठमावाह

प्र·मा
२३०

गमर्चयेत कुशाग्रैः स्रुवैः प्रथमाहुतिः जातवेदसे सप्तजि
ह्वाय हव्यवाहनाय स्वर्णोदरजाय वैश्वानराय कौमार
तेजसे विश्वमुखाय देववक्त्राय इति द्वितीयाहुतिः लो
केशे तृतीया नद्यां तु पंचम्यां पर्वसु स्रग्भूषणहोमं कु
र्यात् ग्रथ भूषणहोमविधिः समिद्घृतमाज्यं वा पयःपवि
त्रं पायसं वा विधिवाल्लक्षणमोनपितापसयं भक्तासमा
हितः पवित्रस्थिनिपयेतैज्जुहुयाद्विं तेन लभ्यते वट
समिद्भिर्दीप्तिर्वलराजोहविर्भिस्तैः ग्रहोन्तरणराहृत्याद्भुते
कैकषणः कमान्न राजीकटकदशाहमेवं कृत्वा पुनरेका
दशीनिधौ शाल्यान्नपर्वविंशाद्यप्रदद्याद्गुरुदक्षिणांसुवर्णं वा
सो वा धान्यादिदानं गोवमनर्णकं पुनरष्टोत्तरं मंत्रमष्ट
दिनशोजपेत् ग्रथमर्षः वेत्रवनदेशपापेनं मत्तगभाष्यस
न्याग्रानहीदशानदस्सं संख्यं पुरश्चर्यादेवं सम ध्यापुनस्माव
स्यायां वटसमिद्भिर्दीप्तिलराजोहविर्भूतानि पुनानि षट्
दर्भाणि संपादवालल्लाम् भोक्तापिवासयभक्ताव पुनः प
रदिने प्रथमायां पूर्वप्रकारेण गोममं चौपतैः षट्त्रिंशै
रेकैकं रष्टोत्तरशतं तन्नहुयात् पुनः पंचदशकृद्दक्षैर्दत्वा विप्रां
स्तन्नत्यपुननिर्यगः श्रेष्ठोत्तरसहस्रं जपेत् एवं पुराणार्ध
णाविधि प्रवीनकपुरश्चराणाधिपुण्यप्रकारेणानमस्कुलहालहलो
सिद्धिरिस्मकं प्रथवादिनशः सहस्रमंत्रेनमभ्रदिपिमहालहली
सिभवती

नवभिग्रायः प्रयोगांतरं जुहुयात्तिलाः संरंशताख्यं हवि
षा हुतेन भवेत्सहस्रसमृद्धिः संवत्सरं नित्यशः शतसंख्यं
हीविधानं जुहुयादित्यर्थः प्रयोगांतरं पालाशैः कुसुमै
र्हुनेदपि चूतसौख्यस्तनैर्मंडलेनितं वाहशानं तथैव करवी
रोत्थैः। समस्थैर्हुनेत् होहुनेत् अयमर्थः पतेष्वपि द्र
व्यैष्वतिलैः पलाशकुसुमैर्निमहोतवशातं संख्यायामं
डलेनेत् अथवा करवीरकुसुमैः एवमेव हुनेत्। तेनम
रद्धिर्भवतिकरवीरं अवलिप्तु। प्रयोगांतरं षण्मासं क
पिलाहुतेन तदिनशोण्यद्दे सहस्रं तथा होतेवलभते सर्वा
न्यसदृशीं लक्ष्मीं पशावामहृत् अथ्यानिष्ठ्यायाग्निमंत्रः
यते भृगुऋषिः गायत्री छंदः अग्निर्देवता ॐ वीनंस्वा
हा शाकिः उमिष्ट्रुकयादन। हरिपिंगलशिवः लोहि
तात्तशिवारेहिमे कवचं ददावयमेत्रस्वाहा अत्र ध्यानं
हे मा षड्मासर्वडुमोदर भुवोनिर्यातनमस्वाकृतिं वर्षते
धनधान्यरत्ननिवयान्ददैः संततं ज्वालापलावितस्वरो
मविवरमकामिनंभेदनं वंदेपमंत्वात्रोर्थमोत्तफलं
दिव्याकृतिपावकं उतिष्ठुकयहरिपिंगललोहितास
देहिमेददापयस्वाहा। इतिमंत्रः पेमुर्णप्रधानो येमंत्रः
लक्षं जपेन हुतसिद्धेः पायसैः देणांमृगुरषयाग्नो होम
अथयत्नात्सर्वंतरोत्काग्निमंत्रपीठे कृणांतं समावाहयम

प्र॰ सा॰ मर्चयेत् अंगैः प्रथमाहुतिः जातवेदसे सप्तजिह्वाय हव्यवा
हनाय सर्वोदरजाय वैश्वानराय कौमारतेजसे विश्वमु
२३१ खाय देवमुखाय इति द्वितीयाहुतिः लोके पोक्तलीयानदा
231 पुषेध्र नर्णी अथ प्रयोगः दिनावतारे मन्त्रमेनमनवरतं जप
न्सहस्रं नियमेन मन्त्रवित् अष्टसहस्रं जायेत पशमेश्रिये हजा
विष्णुकेषु कमतिमव्याणुषाद्दिनावतारे शालः कालेष्ठ
ष्मार्थः अथ प्रस्म नायेन रक्षिंहवीजप्रयोगः पाशास्त्रजपायोगः
श्रिये नयोगः रुद्रो विष्णुकये दुर्गाबीजयोगः श्रागुषेरसकृत
योगमधनमद्वीजयोगेन तद्विनयानं प्रयोगान्तरं पाली
मंडलकैः तितैः प्रथमया सा कृता हविः पावकं गंधाद्यैः परि
पूज्य तेन हविषा संवर्धितं मरत् सम्पालोलितमेवक
द्यपानत्वामन्त्रमेत्र विन्यासधूपं प्रतिपद्य यासातमथसा
दिहिनावत्सराम प्रथमधेणालीजलवैनलधवलितेनशा
लीतं तीतं तुलकेन हविः कृतानेन हविषा महेसिंदुतिथ
यो ज्यसिके न सिंदुमं वेणाशेनत्वशानंजमाप्रतिप्रति
पदं जहुयात संवत्सरानलक्ष्मी भवति प्रयोगान्तरं प्रहे
नरणानमथोस्रगमद्देपवमीं श्रीप्रतिपदं जहुयात्सयाचैः
सामैभवे स्वलनत्र विधारणीयमेवस्वान्तवलिके
नन्मिंदिरायाः प्रथमेव श्रुंडपमध्यमानामिकानगुल्या
गां संहृतिः स्रगामुद्रामायसितैः पयोत्रैः प्रतिप्रतिपदं स

गी घृतयाष्टोत्तरशतं जुहुयात् एवं संवत्सरो कृतेन लक्ष्मी
निकेनाषा तस्या स्थाने भवति प्रयोगान्तरं अष्टोर्ध्वशतं रवि
वामन्त्रेणानेन नित्यशो जुहुयात् षण्मासामासद्य एव श्रीर्भव
ति नैवेनात्र संदेहः प्रयोगान्तरं शालीभिः घृताक्ताभिः प्रति
दिनमष्टोत्तरशतं जुहुयात् धनधान्यसमृद्धिः स्यान्मंत्री संव
त्सरार्धमात्रेण शालीप्रयोगान्तरं आज्यैरष्टेनेञ्जुहुयात्त्रि
त्रिमासं प्रतिपदं समारभ्य अतिमहतीलक्ष्मीस्यादस्य ष
ण्मासे संदेहि अथमध्वः प्रतिमासं प्रतिप्रतिपदं आज्यैरष्टेन जु
हुयात् एवं षण्मासे कृते लक्ष्मीर्भवति प्रयोगान्तरं अरुणैः
श्वेतकल्पलैः शतयोमधुराक्तैः पुन्नागैर्वत्सर्धमन्त्र
नाप्यनेनादशापि केलभते मंत्रमहांवलक्ष्मीं अरुणो
त्पलं प्रथमर्थः दृशान्तरं शतसंख्यं अरुणोत्पलैस्त्रिमधु
रक्तैः षण्मासं जुहुयात् लक्ष्मीर्भवति प्रयोगान्तरं
जातीपलाशकरवीरजपाख्यविल्वमायातकेसरकुं
डमर्थः प्रसूनैः एकैकशः शतमथो मधुरत्रयाक्तैर्जु
कृत्याति प्रतिपदं श्रियमेति वर्षात् जातीकरवीरं जपा
कुरंडं व्याघ्रातकोत्रैस्व्यमर्थः एतैरुक्तैः कुसुमैः सर्वै
स्त्रिमधुरासिक्तैः प्रत्येकं शतसंख्यं प्रतिप्रतिपदं जुहुया
त् एवं संवत्सरं कृते लक्ष्मीर्भवति प्रयोगान्तरं बिल्वं अष्ट
मदिनमप्यारतात्तनोत्स्यैः मंत्रेणनेन जुहुयात् सदसमणो

प्र॰मा
२३२
232

पयोकैः सम्यक् समर्च्य रुद्रहृदं नं विधिवैरणजं नत्थानर्थिकादिवि
षमज्वरतो विमुच्यात् अमृतालले पितिल अघमर्षः अ
मृताविडैः तीवसिक्तैर्नित्यशः त्रिसहस्रसंख्यं जपेत् एव
हृते वातर्थिकादिविषमज्वरतो विमुक्तो भवति प्रयो
गांतरं तीरदुमनगाभिपक्वजले पथ्यावत्सप्रपंकं भस्माभि
मंत्र्य कृशानुमंत्रं जप्त्वा मंत्रेष्टनरः मंत्रिसहस्रमात्रं सेक
क्रियात्सर्वरोगहरैवेष्टनतथा अघमर्षः दीरदुमाः अश्व
त्थवटौदुंबरप्लक्षाः एतेषां त्वचा कल्पितजलेन कलशं
संस्पर्शं सम्यक् संस्मृत्य एनं मंत्रं त्रिसहस्रसंख्यं जप्त्वा साध्य
मभिषिंचेत् तस्मात् ज्वरगृहदोषादिपीडा नश्यति प्रयो
गांतरं पयसि हृदयदघ्र भानुमालोकयन् तिष्ठन् प्रति
नयनं सहस्रं नित्यशो मंत्रमेनं संजपितमपस्मार रोग
नाशं स्फुरितादवन्ति निगतसौख्यं वस्त्रादीन्ति माप्नुः
अघमर्षः हृदयदघ्रं हृदयप्रमाणां एवं सहस्रसंख्यं जले
स्थित्वा नित्यशो जपेत् उक्तफलं भवति प्रयोगांतरं म
न्त्रमानुना हृशानजन मम पतिवत्सलजलनदीयवन
कृत् गुरुभक्त मधुरसं गोमूत्रा पारिजापं नयवति कु
लनलं अघमर्षः अनेन मंत्रेण गाहितनवशांतं जलं नमा
भिषिंचेत् तस्माद्दीर्घादिरोगं शमयेत् प्रयोगांतरं रु
नेहरूतांबक सैमिभ्यवाल ते नित्यशः सहस्रम ॥

नमास्ततः इत्युनरमाम्नायते प्रति प्रति पदं ह्नेदिति प्रयो
धवा वत्सरं विनष्टवस्मरण्ममो भवति वृदिशमंदरं अ
यमर्थः अरुणापंकजे स्मिमध्ये विम्बितै विन्यसेः । मदम
सेत्थं षणमासं जपेद्यदि ऋद्ध्यात् । अथवा प्रतिप्रतिपदं संव
त्सरं जपेद्यात् तस्मादुक्तफलं भवति । अथाग्निमन्त्रप्रसं
गात् सशरीरादिभ्रष्टेपृष्ठ मन्त्रतत्क्षोभं च मंत्रमुच्यते
पद्मस्मिंशांभवीविद्यापदिपर्के सनातनः परिमेमक्तिभ
विनाशी तो भवेद्धुताशनः पतन्नरादारवेत शीतो भवेद
ग्नीषी प्रदेहति प्रयोजयेत् शीतादेवीरभीष्टेय इत्यस्त्वापि प्र
ग्निदग्धे प्रभुत्यात् जपादिना तस्मात्कांतिर्भवति । अथा
मंत्रप्रसंगात् अग्निविषयापिपत्रमग्निनाग्रद्वादशभय
प्रदं पंत्रमासे तं मपमग्रजविते तिस्तकस्य पत्रमप्यत्र यो
गपतावशालिखिते ।। अथानलान्तकमुवरस्ये पत्रं सम
दिं दकर्णिकायां साध्ययुक्तं तारं पत्राएकोदरे । अपमग्र
तिस्तकस्य प्रतिपत्रं क्रमाद्वंप्रकमेक महाय्यपरत्नवामा
त्कयापि वद्यावेत्यादिस्तवं वीजं कोणे षट्पदं लिखेत ता
प्रादि पट्टे वा लिख्यं पत्रमेतद्यथाविधिः संस्थापिते महि
राटैपमधे दाग्निं तं समावटेत्समदिवस्फीतामाभृतसं
त्वव अयमर्थः प्रथममष्टपत्रं विलिख्य तन्मध्ये प्रणवं वि
लिख्य । तन्मध्ये साध्यनामादि यंत्रस्यापान विलिखेत

श्री·रा·
२२२
233

ऊनरादिदले अग्रपमग्रेन रिनेनिसृतं विलिखेत् तत्रात्र प्रथ
मेदले श्रयमग्रजनितवाते इत्यर्चं विलिखेत् द्वितीयेद
ले। प्रहूतेअग्रे इत्स्वं विलिखेत् तृतीयेदलेउत्तवांअग्र
विरत्स्वं विलिखेत् चतुर्थेदलेपड्हतोनिवनाइत्सूवं
विलिखेत् पंचमेदलेप्रत्यस्यप्राणाये इत्यंचं विलिखेत्
षष्ठेदलेऽलश्रुष्मा इत्यचं विलिखेत् सप्तमेदलेअपा
मिदंत्यपतंइत्सूचं विलिखेत् अष्टमेदले श्रायमेनइत्स
वं विलिखेत् एवंवहिर्हनदलंविलिख्य सर्वहूते च
हायग्रेइत्स्वचावेष्टयेत् द्वितीयेहते मातृकयावेष्टयेत्
तद्बहिश्चतुरस्रं विलिख्य तस्य भागादिदिक्षु वंवंइतिवि
लिखेत् कोणेषु टंटं इति विलिखेत् एवंनाग दिपटंवि
विलिख्य स्थापितेगरुडाहादिभयं न भवति। इतिश्रीपंच
मारगुरुहेरीवांतोंदविरचितेपंचदशःपटलः॥ प्रथम
ला। अथश्रीमहागणपतिविधानमुच्यते गणक ऋषिः
रविघ्नायचौछंदः श्रीमहागणपतिर्देवता गंबीजं ह्रीं
शक्तिः ॐश्रींह्रींक्लींग्लौंगंगांबल॥ ॐश्रींह्रींक्लींग्लौंगं
गींपिठः इत्यादंगानि ध्यानं मंदारायैःकल्पद्रुमविघ्ने
घविघ्ननरफलदैः पिपिठैनवघनरागेनवालानपवंदि
कअलेवनले पेक्ववजनलानिपिलहरीकणानालकवा
द्विनावगंधवहेन मंमेविलेवरनरुसमनाश्रित।

मध्यपपत्रववर्वर्णापरेणारन्नमयमणीवन्नप्रवालय
लघ्वपल्लवस्यमतं नमहतोधलाटन्नमिश्रुगपन्संभे
विनम्रकल्पनयोः सिंहस्थुवपादपीठगलिपिमयप घे
त्रिषट्कोणालसिते। आसीनमेत्वकरदोग्ररउदरोदश
भुजोरुणाणगजवदनः इत्यामनत्यपाने नत्रलिपिमय
पद्मेत्यादिनामयमर्थः त्रिकोणमध्येप्रणवेगं इतिमाया
दिवुंतलिखित्वा श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं इत्येभिर्त्वंसंवेष्ट्यषट्कोण
षुबीजषट्कं तंदनवालेष्वगंषट्कं ग्रष्टदलेषुमन्त्रपद
ष्टकं तद्बहिर्हृतत्र्येमातृकयापाशेनांकुशेनचसंवेष्ट्य
तद्बहिर्भूपुरद्वये श्रां ह्रीं इतिकोणेषुदिग्विदिकभेदेनवि
लिखेदिति। अथामालान्यासविधिः प्रथमषडंगन्यासंकृ
त्वा तत्प्रकारस्तुद्विविधोभवतिवाच्यवाचकभेदेनतत्रा
पिवाच्यंत्रिविधंकलातत्वभुवनभेदेनवाचकमपित्रिविधं
वर्णपदमंत्रभेदेनतत्रकलान्यासोयथा ह्रौंनमःपरायशां
त्यतीतकलात्मनेनमः ह्रैंनमःपरायशांतिकलात्मनेनमः
ह्रूंनमः परायविद्याकलात्मनेनमः ह्रींनमः परायप्रतिष्ठा
कलात्मनेनमः ह्रांनमःपरायनिवृत्तिकलात्मनेनमः इति
पंचकलामन्त्रान् शिरोभ्रूमध्यहृत्गुह्यपादेषुविन्यस्यकमले
नव्यापयेत्। भुवनन्यासः यंनमः परायजीवात्मनेनमः
भंनमः परायप्राणात्मनेनमः वंनमः परायबुद्ध्यात्मनेनमः

प्रसा. फंनमः पराय अहंकारात्मनेनमः पंनमः परायमन
आत्मनेनमः इतिपंचमंचैभद्राभ्यागिरआदित्याप्यत्र २२४
पंरहदित्यमेत नंनमः परायशब्दतन्मात्रात्मनेनमः धं
नमः परायस्पर्शतन्मात्रात्मनेनमः दंनमः परायरूप
तन्मात्रात्मनेनमः थंनमः परायरसतन्मात्रात्मनेनमः
परायगंधतन्मात्रात्मनेनमः इतिशिरोभ्रूमध्यहृद
यपादेष्वन्यस्य णंनमः परायश्रोत्रात्मनेनमः ढंनमः
परायत्वगात्मनेनमः डंनमः परायचक्षुरात्मनेनमः
ठंनमः परायजिह्वात्मनेनमः टंनमः परायघ्राणात्म
नेनमः। इतिश्रोत्रत्वकचक्षुर्जिह्वाघ्राणेभ्यन्यस्य
ञंनमः परायवागात्मनेनमः झंनमः परायपाण्या
त्मनेनमः जंनमः परायपादात्मनेनमः छंनमः परा
यपाय्वात्मनेनमः चंनमः परायउपस्थात्मनेनमः इ
तिवाकपाणिपादपायुमस्थेभ्यन्यस्य ङंनमः पराय
आकाशात्मनेनमः घंनमः परायवाय्वात्मनेनमः गंनमः
परायवारुणात्मनेनमः गंनमः परायतेजआत्मनेनमः खंन
मः परायअबात्मनेनमः कंनमः परायपृथिव्यात्मने
नमः इतिशिरोमुखहृद्गुह्यपादेषु न्यस्य ङंनमः पराय
हंसःशीकात्मनेनमः पंनमः परायसूर्यमंडलायद्वादशकल

त्मनेनमः सं नमः परायसोममण्डलायषोडशकलात्म
नेनमः रं नमः परायवह्निमंडलायदशकलात्म
नेनमः इतिवक्त्रषडंगहृदिविन्यस्य गें नमः परायशा
न्यनीतात्मनेनमः गैं नमः परायशांत्यात्मनेनमः
गुं नमः परायविद्यनेनमः गिं नमः परायप्रतिष्ठा
त्मनेनमः गं नमः परायनिवृत्यात्मनेनमः इतिशि
रोमुखहृद्गुह्यांघ्रिषु विन्यस्य मूलेनव्यापयेत् पुनः भु
वनत्रयन्यासः गां भूर्लोकायनमः गीं भुवर्लोकायनमः
गूं स्वर्लोकायनमः इतिपादादिनाभ्यंतं नाभ्यादिगला
न्तं गलादिशीर्षांतं व्याप्य मूलेनव्याप्य मूलेनव्यापयेत्
पुनः वर्णन्यासः नमस्कारः महागणपतीमन्त्रेणमा
तृकावर्णान् प्रत्येकं पुटितामातृकास्थाने प्रन्यसे
त् नमस्कारः महागणपतीमन्त्रमुच्चार्यतदंतेमातृका
प्रथमवर्णमविंदुकमुच्चार्यतदंतेपिमहागणपतीमन्त्र
मुच्चार्यनमइतिन्यसेत् एवमेववर्णान्तं विन्यस्य मूलेनव्याप
येत् पुनः पदन्यासः तत्पुरुषायनमः विद्महेनमः वक्र
तुंडायनमः धीमहिनमः तंनमः नोनमः दंतिनमः प्रचोद
यात् नमः इतिगणपतीगायत्र्यष्टपदानिकेशादेशे

९.सा. मुखकं दत्वाष्टत्रान्तपदेषु विन्यस्य मूलेन व्यापयेत्
२३५ अथ मंत्रन्यासः गणानां नमः त्वां नमः गणपतिं नमः
235 हवामहे नमः कविं नमः कवीनां नमः उपमश्रवस्तमं
नमः ज्येष्ठराजं नमः ब्रह्मणां नमः ब्रह्मणां नमः पते नमः
आ नमः नः नमः शृण्वन् नमः ऊतिभिः नमः सीद नमः सा
दनं नमः । इति सप्तदश पदानि कालिकवदनकर्णहृत्पा
स्गुल्फांसहस्ताभिगुह्येषु स्थानेषु हृद्यांघ्रिहृदयपृष्ठककुन्मस्तवि
न्यस्य मूलेन व्यापयेत् एवं स्वशरीरकल्पनार्थं षड
ध्न्यासं कृत्वा पुनः स्थूलशरीरकल्पनार्थं पंचाशद्वि
घ्नन्यासं कुर्यात् । तत्प्रकारस्तु प्रथमपटले श्रीविद्या
विधानेन तु षोढान्यासप्रकारेणोक्तः अथ विनायका
दिन्यासः मन्त्रेनैव जिह्वायां हस्ताभिशिवनात्रेषु विना
यकादिविघ्नेशांश्चरणाग्रेषु विन्यसेत् विनायको विघ्न
पातुः करकर्मापराजितः चंडवेगो गजग्रीवः कालभ्र
उविक्रमः सकर्णास्यभुजेषु बविदीदशविघ्नपात व
शविघ्नपाः अत्रैव वचनतानन्तिनर्पणविधानेन वस्पते
अथ विवरणोक्तप्रकारेण विघ्नन्यासविधानं लिख्य
ते प्रणवघटितैः पंचबीजैः अंगुलेषु विन्यस्य अवशिष्टे

नकारयोव्र्याप्य शृंगाद्यंगुलीषु विन्यस्य मूलेन देहे त्रिशो
व्याप्य प्राणावगुंठितं बीजपंचकं मूर्धादिषु विन्यस्य श्रावयिष्टे
नतत्रैव व्याप्य तेष्वेव पंचवक्त्रेषु शिरोभ्रूमध्यवक्त्रहृदयास्येषु
दोः पंक्तस्थ्यग्रेषु कटिहृदयोः मध्यदेश च पादहितिणेन जानु
हृदयनाभिषु स्तनहृदयमलहृष्ठापरगलेषु न्यस्तिना मूर्द्धभ्रूम
ध्यान्तिकर्णहृदयास्यकरपत्संध्यग्रस्तनवर्णान्यासिनातुनः
पदाष्टकस्य स्वाधारेषु न्यसेत् पदचन्द्रपीठकंचेववर्दणा
धारेषु नवकचेत्तवाधारेषु दणकंचेदणाधारेषु मूलाधा
रवष्ठपालिंगमूलजठरनाभ्युदरहृदयोरोगलतालुविका
भ्रूमध्यतललाटकेशान्तमूर्धान्सनर्देशाधाराः हृषण
जठरोरोगवज्र्यांतदशाधाराः केशांतवर्ज्यानवाधाराः लला
टवर्ज्याष्टाधाराः बीजषट्कं पदषट्कं च वरदेत्यंते समम
श्रवणिष्टमष्टमं गणाय नपदत्यंते सममंवरत्तेन मष्टमं
श्रवणिहंनवमं सर्वजनं मे रस्यंते नवमं सर्वमनं मे रस्यंते
नवमं श्रवणिहं दशपदपत्तेवावरदेभिवपटहृदयमव
गंतव्यं पुनः मूर्ध्नि भ्रूमध्यादिहृदयास्येषु बीजपंचकं सर्व
मनेमेवशमानयस्वाहा स्यंतेनमहितंन्यसेत् तेष्वेव पंच
वक्त्रेषु शिरोभ्रूमध्यवक्त्रहृदयास्येषु कंपत्संध्यग्रेषु
पिकटपंसहृदयकटिहृत्सपिनानुहृदयगुल्फहृदयना
भिषुपि ॥ ॥ ॥

प्र॰ सा॰ स्तनहृदयकंठशिरःककुन्न्यापि एवं विभूतिन्यासो वीज
२३६ पंचकेनैव पुनः वीजपंचकमेवक्रमेवमूर्द्धन्यथा
द्विवदनेषु सर्वजनमित्यादिव्यापकत्वेनन्यसेत् रमार
मेणादिकं मूर्धादिपंचभूतस्थानेषु तत्रपंचमः षडि
विनापकौनाभितन्याष्टकर्णान्तन्यासेभविघ्नषट्कंस
शक्तिंश्च शक्तिकं तिथिर्वंचवामदक्षिणस्तनहृदयाः याः
पुन्हाव्रह्माण्यादिकं मल्लिकादिहृत्केषु स्थानेषु सामान्य
पटलोक्तास्न्यासाः कार्या इति श्रमव्रह्माण्यादिन्यासस
स्थानानि प्राकृक्षमे पटले प्रपंचयागन्यासविधाने
क्तानि सामान्यपटलोक्तक्रमेणगणपतिवंदनादिलिपि
न्यासांतेन तदादेवैकतैव ध्याने वीजाष्टवर्गदेवतकाग्नि
कतंजाव क्रुप्रपाशाभ्यलवीजपूरविषाणरत्नकलश
स्तीघवकं सोमोदरपोवल्लभावपद्मकरयाश्लिष्टोज्ज्वल
दूषणविश्लेषाणितिविनाशसंस्थितिकेवाविद्याविशिष्टार्थः
रुजासलेकवषुष्कर ष्टनकलशासनमसितांबुकाग्निवाल
वैषलाश्रविरतयांविक्षेरत्पतिनः साधकसंग्रसंपन्ने
मरंतत्त्वेलोलपमधुकरमालानिजकर्णतालताडनवा
निवीसयमजुर्वरस्मेरास्तुवेसमेविनोष्टगणपतनयवंत्वन्नप
ध्यानं एवं महागणपतिरूपधाम्नां तथा सामपुनः परिवारा
न्यासेन अशेषविघ्नविध्वंसन[illegible]समारंभसौतन्हृदिणावर

ज्ञषौगिरिनाहृषांकौ हृष्टेश्चापिण लज्ञषौ रतिगछ
वागैगसवेगिग्ये गऊमहिहृतस्र महीवर्शेरिष्ये योवपस्रगा
वक्रदवैः पुरोक्तौ या शांकृग्गात्वपरशुत्रिशिरवैरण्याभ्यौ
शश्मीत्वलेत्तमणवापशवैरत्तीयावत्योशुकाह्वकल्ल
माग्रगहारवर्णांगैः ध्येयाः षट्कोणाग्निभृपविनः पाशां
कुशाभयष्टकाः स्त्रमहागणपतेयावत्काकावाः।१
प्रमित्रमदविवशाः स्वग्राभ्राचामोदः प्रमोदस्तथैवावन
मभिनोश्रुग्ग्रेहेवक्रुर्मुखोत्खः स्तवमुमभिनोविघ्नवि
कर्नोवैसव्यापरभागेनसप्येयोवशांखडप्यविपि
मौक्तिकमालिकाभ्रौ वर्जन्नौधारयाधनातिसदासि
द्धिसम्हिद्धिवाभ्याकांनिर्मदनावतिमदद्रवपाशावि
लीवस्यपाराव्येवसमत्वाविविघ्नविपिधगाद्यमदः प्र
गेघविल्वसभितसेत्यादिगृंथ्यानामयममर्थः श्वेतांकवी
नप्रवेत्यादिमार्गेणसमानांतमहागणपतिरूपंध्या
त्वा पुनरग्रविल्वहृदंध्यात्वानदभितः रमावमैथोध्याव
न् सपमभृगार्मासवक्रदेशरमेशः दक्षिणभागेवट
हृदंध्यात्वा नदभितः गिरिजाहृषांकौध्यायेत समापा
कुशगिरिजासपवपशुपलोहृषांकः पुनः पश्चिमभागे
त्रिपंगहृदंध्यायेत त्रिपंगत्यागलतदभितः महीव

ग॰ना वराहं ध्यायेत् मध्ये कलमाग्रामहीकलमाग्रऊल
१३० वेन्वलम सगदाव कोवराहं चतस्त्रोंम्र्तेयः एवं
ध्येयाः तद्बहिः षट्कोणेषु पद्मं ध्यायेत् प्रथ
ममग्रकोणेस्मि ह्रि शक्तिं चमोदविघ्नं च ध्यायेत् तद
क्षिणकोणे समृद्धिशक्तिं च प्रमोदविघ्नं च ध्यायेत्
उत्तरकोणे कान्तिशक्तिं च सुमुखविघ्नं च ध्यायेत् पृष्ठ
कोणे मदनावतीशक्तिं च दुर्मुखविघ्नं च ध्यायेत्
तद्दक्षिणतः मदद्रवाशक्तिं चाविघ्नं च ध्यायेत्
उत्तरः प्रभिन्नमदविवशास्वध्येयाः ॥ एतेषां षट्
कोणानां उत्तरपा[illegible] वसुधाराशक्तिं च शंखनिधिमूर्तिं
ध्यायेत् । दक्षिणपार्श्वे वसुमतीशक्तिं च पद्मनि
धिमूर्तिं च ध्यायेत् । वसुधापशंखनिधिमौक्ति
काभौ वसुमतीपद्मनिधी माणिक्याभौ एतौ उभौ
च वर्षन्तौ धारया धनानि सदा इति । ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं
ग्लौं गं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वा
हा ॥ इति मन्त्रः ॥ तत्र गणपतये इति चतु
र्थ्यां वपोत्पेयत् ॥ पञ्चध्वप्रमाणोयं मंत्रः ॥

अथविंशतिवर्णोयंमंत्रः एवंध्यात्वाविघ्नेश्वरमंत्रं
मवतश्चत्वारिंशन्मह्रस्रंवदवल्लंतेजपेत् प्रतिदिनं
वेतश्चत्वारिंशन्मंख्यंभ्रतर्पयेद्दिग्नंसपादशांशंहोमा
द्द्व्यैर्मिलितैः मोदकंपृथुलाजाःसस्तकंवैश्चलन्ना
रीकेलविलाःकदलीफलसहितानद्दव्याणिसंप्र
दिशाति अथपूजा सिंहपवपादपीठगालिपिमयप
दंत्रिसट्कोणेलाससिते इतिपूर्वध्यानविषयप्रोक्तपी
ठेनवशक्तिमिर्यजेत तीव्रायैज्वालिन्यैनंदायैभोगदा
यै कामरूपिण्यै उग्रायै तेजोवत्यैसत्यायै विघ्ननाशि
न्यै इतिनवशक्तयः सर्वशक्तिकमलासनायनमः
इतिपीठमंत्रः प्रसिमाधाल्यसंपूजेत विघ्नंरमायैरमे
शाय उमायैमहेशाय रत्यैपुष्पबाणाय मत्यैवराहाय
इतिप्रथमावृतिः सिध्यै आमोदाय समृध्यै प्रमोदाय
कांत्यैसमुखाय मदनावत्यैदुर्मुखाय मदद्रवायै अ
विघ्नाय द्राविण्यै विघ्नकर्त्रे वसुधारायैशंखनिधयेव
सुमत्यैपद्मनिधये इतिद्वितीयावृतिः अथमिथुना
नोस्त्वानविशेषः एवंध्यानविषयप्रोक्तंअंगैस्तृती
यावृतिः मातृभिश्चतुर्थ्यावृतिः इंद्रादिभिः पंचमीप
वंसंपूज्यपुनरुक्तक्रमेणासमपरिवारंमहागणपतिं
ध्यात्वापुनश्चपूर्वगणाकुर्यात तत्रदीनाकल्पाविधिरुच्य

पु॰सं तेमध्यं च दिग्दलानां चन्हष्टयायेष्टविन्यसेत्। कलशा
२२८ न् क्षीरद्रुविल्वरोहिणीपिप्पलफलिनीवटद्रुमैः का
228 थैः संपूज्येययथावत् क्रमाद्गणपतिविभिष्णुनानि
ग्रभ्यर्च्यवोपचारैर्द्रुतादिविधिवत् पुनः समभिषिंचेत् अ
यमर्थः क्षीरद्रुमैः अश्वत्थवटौदुंबरप्लक्षारोहिणीं शाल
पिप्पलं श्रश्रुफलनिन्यगोपालवनंदलविलिख्यतन्
कर्णिकायां बलेभुवनं दलाष्टेश्वरंमैरेतैः काष्ठादेके
क्रमेणैकैकेनैकैकत्रकलशं संस्थापयेत् तन्मदिकल्क
कलशांचन्हष्टयेरमावमेशादिचन्हष्टयंमध्यकेमध्य
कलशेगणपतिंचसमावाह्यैः षोडशोपचारैः॥ तम
भ्यर्चनक्रमणीये अग्निंसमाध्यायगणपतिंसमावा
ह्यमवौकैरष्टद्रव्यैर्दीर्तार्हीमंत्रेणानात्कालपात् अ
ष्टदलस्थकलशादिक्रमेणगुरुः शिष्यमभिषिंचेत्॥
पुनरुक्तसंज्ञाष्टवस्तुपश्चादन्ते विघ्नमपविवार्ष
स्य अष्टद्रव्यैर्मिलितैर्मयादशांशपुष्पवद्यावतादोमः क
र्यात अथामेन विघ्नमन्त्रेणपूर्णासंपाते अष्टद्रव्यैर
षैर्नत्रयानवन्यवेनावाशी अप्यष्टद्रव्येष्वत्। तणाते
मधुनाथ्यगव्यपयसागोमिवृयसर्पिषालद्दधिशर्कर
यानरोलयपासदत्वापमवंधिवं अष्टैरत्नसमदयवम
तिलैर्द्वयानयेतंदुलैर्लाजाभिःपनसक्रमसंभक्रमेः

साध्यादिभिर्वा समेपद्यैर्भूपाति स्तुत्यलैर्नृपवशं तन्मां त्रि
णः केवलै रघ्यस्यादि समिद्भिश्च शुक्लवाहूर्णाविधः पि
ष्टैः शुक्लवाहादिभिर्वा हवं वणाये ज्जहूरना हृष्टेय
लोणैर्हृ रिमसद्भ्ये वज्जहूयात्मं त्रीभुनवैतमैः श्रयन
र्थः संख्यात्रके सहस्त्रमितिन्यायात् पैतरुमैः द्वैधैः स
र्वैः सहस्रसंख्यानन स्वयोजनानादेजहूयात्। कुसंभं
मं पैषु श्रव्याति श्रवलिंडुस्वलन्नैहकैरवं `` श्रीपत्रपु
श्रप्यस्यादि समित्। श्रुस्यवदौ इंद्वरसन्तालामनियः
श्रणजस्तुत्ववर्णैः शास्त्रातः प्रसूतयोवर्णाः पिष्टैः
पुनल्यादिभिरितिपिष्टनिर्मितामिः साध्यश्रुतिकृति
भिरित्यर्थः॥ पैतरुमैः यमप्रसूतिभिर्हत्वाभूपतिर्भ्रः
मनसंस्त्र क्षः साध्यावशोभवंतित्यभिप्रायः लोणंलव
णं तैर नाहृष्टयेज्जहूयात् वेतसस मित्। नावंवितैर्ह्रि
द्यौधं जहूयादित्यर्थः॥ पुनरपि वनताहृतितर्पणप्रका
रः संहेषुणोच्चानेमत्रैणाघपुरापुनैववतगाहृत्यास
स्नानपश्रीघाकिः स्वरभूविनायकरतिनामैववेत्तादि
कं श्रामोदादितिपिस्वंचसवतः सर्वेवन्नवीरकं मत्रीन
पणानयवैभिलंपितं संडामुयात्मं इत्वा र श्रयतर्पण
विधिं ग्रंथस्यायसमर्थः प्रयमं समस्यपटलोकप्रकारे
णांगंगुरुगणानिवेदनादिकं कृत्वा सर्वेषप्राकपंड्ंगावि

पु॰ सं ध्यानोक्तवत् करन्यासं कृत्वा मूलेन व्याप्य पदेषि प्राग्
२३५ क्तवत् अंगषट्कादि विधाय ध्यात्वा चतुर्वारं जपेत्
पुनः पुनः पेतवज्ञजलनिधिं संचिन्त्य तस्मिन्मंदारसंता
नपारिजातकल्पद्रुमान् महादि संचिन्त्य। हरिचन्द
नमार्गेयादिकोणेषु चिंतयेत्। तन्मध्ये सर्वर्तुकुसुमो
पेतस्वरद्रुमाधः। पद्माकारं सिंहासनं संचिंत्य तस्मि
न् हृद्दतानलपरक्ताटाहृतकर्णिकां च स्मरेत्। पुनर्ज
लं स्थूलं पंचवंदतिपंच विंशतिवारं प्राणायामप्रो
षणदाहनप्लावनादीन् विधाय पीठं तर्पयेत् गं गुरुं त
र्पयामि गं गणपतिं तर्पयामि इति कर्णिकायां पुनः
आधारशक्तिं तर्पयामीत्यारभ्य रत्नसिंहासनं तर्पयामी
त्यंतं कर्णिकायामुपर्युपरि संतर्पयेत्। धर्मं ज्ञानं वैरा
ग्यमैश्वर्यं इति तैर्वाग्नेयादिकोणेषु तर्पयेत्। अधर्म
मज्ञानं अवैराग्यं अनैश्वर्यमिति तैः पूर्वादिदिक्षु सं
सं सत्वं रं रजः तं तमः। मं मायां विं विद्यां पं पद्मं अं सूर्यमंड
लं उं सोममंडलं मं वह्निमंडलं मं आत्मानं अं अंतरात्मा
नं पं परमात्मानं ॐ ह्रीं ज्ञानात्मानं एतान् कर्णिकामध्ये
तर्पयेत्। पुनः प्रथमं महागणपतिपीठविधानोक्तती
व्रादिनवशक्तिः कर्णिकायामष्टदिक्षु मध्ये तर्पयेत्। ॐ
ह्रीं गं सर्वशक्तिकमलासनं तर्पयामिति कर्णिकामध्ये

चसंतर्पयेत्। एवंपीठंसंपूज्यतत्कर्णिकायांमूलमंत्रेण
पुष्पमुद्रयापुष्पस्रावाध्यमूर्तिंपरिकल्प्यपुनरावाह
येत्। ॐ ॐ ॐ गणानांत्वागणपतिमित्यस्यप्राणवैम
कवारस्यर्चामूलमुर्चामहागणपतिमावाहयामी
त्युदकांजलिनाश्रावाहितोभवद्रूपादिमुद्राःप्रदर्श्य
मूलेननिवारंव्याप्यगंनमः परायपालनीतत्वात्म
नेनमः। ॐनमःपरायशांतितत्वात्मनेनमःगंनमःपरा
यविद्यातत्वात्मनेनमः गंनमःपरायप्रतिष्ठातत्वात्म
नेनमः गंनमःपरायनिवृत्तितत्वात्मनेनमः एवंतत्वा
निविन्यस्य। लिपिन्यासंकृत्वाद्यादीनकृत्वावीनषडंगा
दिध्यात्वा आसनादिकंदद्यात्। पुनःपुनःस्वरूपमया
वरंसंचिंत्यतास्मिन्मोदकपृथुकतिललाजमतिक्त
नारिकेलकदलीफलान्यष्टद्रव्याणिसर्वाभिमुद्राप्रद
र्शनस्वर्वकंसंचिंत्यतज्जलममृतबीजेनतज्जातेनजले
नगणपतेर्वास्येतर्पयेत्। पुष्पमंमूलतर्पणायमूलेच
तुर्वारंसंतर्प्यपुनमः मूलमेवचतुर्वारंपुनर्विभूतयेच
मूलेनचतुर्वारंपुनर्विभूतंतर्पयेत्। ॐश्रींह्रींक्लींग्लैं
गंमहाविभूतयेवरवरदसर्वजनंमेवशमानायस्वाहा
तर्पयामीतिचतुर्वारं महागणपतेःपुनःसंतर्प्यपुन
मूलमंत्रंचतुर्वारंपुनः ॐनपयामिसर्वजनमेतर्पयामि

पु॰सं
१४५॰
240

वशमानय स्वाहा तर्पयामि गदांत। इक्षुकार्मुक। कल्लाव
कं शंखं। पाशं। उत्पलं। व्रीहिस्तंभ। स्वविषाणं रत्नकलशं
तर्पयामि एतांश्च सर्वं वद इष्टदिक्षु अवशिष्टत्रयमीशको
णे च मूलवत्तर्वा सुरः मंत्रं वत्तं मंतर्वारं संतर्पयेत्। पुन
स्त हरिः। कर्णिकायामेव दशविघ्नान् तर्पयेत् तत्प्रकारः
ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं विघ्नगणपते वरवरद सर्वजनं मे वश
मानय स्वाहा तर्पयामि बीजात्मका विनायक गणपते
इत्यादि बीजात्मका वीरगणपते इत्यादि बीजात्मका शक्
तिगणपते इत्यादि बीजात्मका वरदगणपते इत्यादि बीजा
त्मका हस्तिमुखगणपते इत्यादि बीजात्मका एकदंतग
णपते इत्यादि बीजात्मका लंबोदरगणपते इत्यादि बीजा
त्मका रदिष्ठगणपते इत्यादि बीजात्मका मस्तगणपते
वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा तर्पयामि एतान्
इष्टदिक्षु अवशिष्टद्वयमीशकोणे मूलवत्तर्वारं पुरस्सरं व
सवत्तर्पस्तर्वारं तर्पयेत्। पुनः ॐ श्रीं रमां तर्पयामि ॐ श्रीं र
मेशं तर्पयामि ॐ ह्रीं उमां तर्पयामि ॐ ह्रीं महेश्वरं ॐ क्लीं र
तिं ॐ क्लीं पुष्पबाणं ॐ ग्लौं महीं ॐ ग्लौं वराहं इति कर्णि
कायां पुनः आरभ्य वह्निदिक्षु मूलवत् राहुन्या वत्तं स्थान
वारं तर्पयेत्। ततः षट्कोणपृष्ठे वैकैवैव ॐ गं पुष्टिं तर्पया
मि ॐ गं विनायकं तर्पयामि इति विदिक्षु प्राक्कोणे वतना

हृन्मानतर्पयेत् पुनः षड्विधान् मंत्रतर्पयेत् तत्कोणकाया
द्बहिः सर्वमेविनितषट्कोणाग्र ॐ श्रीं गं सिद्धिं तर्पया
मि ॐ श्रीं गं आमोदं तर्पयामि ॐ श्रीं गं समृद्धिं तर्पयामि
ॐ श्रीं गं प्रमोदं तर्पयामि ॐ श्रीं गं कान्तिं ॐ श्रीं गं सुमु
खं ॐ श्रीं गं मदनावतीं ॐ श्रीं गं दुर्मुखं ॐ श्रीं गं मद्द्रवां
ॐ श्रीं गं अविघ्नं ॐ श्रीं गं द्राविणीं ॐ श्रीं गं विघ्नकर्तारं
पत्नैः सर्वं गणपतेरग्रकोणाग्रपुनस्ततोदक्षिणतः
तत्वाप्येवमेव षट्कोणात्रेपापि एवं षट्कोणाग्र देव
ता हृत्स्या मूलवत्नः सर्वकं मंत्रतर्पयेत । तत्रापि शक्ति
युक्ताथैकत्रैव सर्वाश्च मूर्तयो महागणपतिमभि
न्नीकृत्य ध्यातव्याः पुनः ॐ ह्लीं गं वसुधारां तर्पयामि
ॐ ह्लीं गं शंखनिधिं ॐ ग्लौं गं वसुमतीं ॐ ग्लौं गं पद्म
निधिं तर्पयामि । इति षट्कोणाद्बहिः दक्षिणोत्तरयो
देवताः पत्रयावत् शाहृत्स्यात् तर्पयेत् । तत्रापि शक्तियुक्ता
थैकत्रैव पुनः षडंगं गं मंत्रैस्तर्पयेत ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं गां हृ
दयं तर्पयामि श्रीं गीं शिरस्तर्पयामि इत्यादि षट्
कोणाद्बहिः आग्नेयादिकोणेषु पूर्वदिने पश्चिमे
एवं मूलतर्पणेन विना एकैकवारं तर्पयेत् । पुन
स्तद्बहिर्ब्राह्म्यादिस्तर्पयेत ब्राह्मीं तर्पयामीत्यादि इति
मूलेन विनाएकवारं प्रतिःकेसरेषु तर्पयेत पुनःस्त

पु.सं ह्रीः एवं चिंतितेषु हृद्दलेषु रं इं सगणाधिपतिं विघ्नपार्ष
२५१ दं तर्पयामि । इत्यादिव स्थानसंतर्प्य पुनस्तदा गुधान्व
गं तर्पयामीत्यादि एकैकवारं दलाग्रेषु संतर्पयेत् । पुनः
ॐ भो देवं तर्पयामि । इत्येकवारं पुनः संतर्प्य मूलेन च
वारं संतर्प्य प्रसन्नमुद्रां प्रदर्शयमानसमुद्रां कृत्वा पुष्प
वारं तस्यांगुष्ठादिकं समर्पयेत् । पुनरपि मानसमुद्रां
कृत्वा तांबूलादिगंधोपचारान् समर्प्य गणानां त्वस्तवा
स्वनात्रैः एवं प्राणाहुतीत्यादि मंत्रेण तुलकोदकं कृ
त्वा नर्पणं गत्वा उद्वासयेत् । आवाहनमसयोकवेदेवम
प्रसन्नो भगवन् त्वमस्तावत ॐ उद्वासयामीत्युक्त्वा ले
जलं प्रतिदिश्योद्वास्य प्राणायामं कृत्वा स्वस्थापिलयांगं
कुर्यात् एवं वलगाहुतितर्पणविधिः समासः ॥ रलो
मितिवीजं पनतः स्ममनके वपदं ॥ प्रथविद्येणकल्पा
कुप्रयोगः ॥ पुत्र्येकमथवासिद्धैः इं नेन्सवार्थसिद्धये
सर्वोत्कर्ष दस्यैवित्यर्थः । सगवाव विशेषणानारिकेल
नर्द्रवया आवस्मरंद्रैनमत्रीश्रियमासुर्भ्यविंदति ।
सपृतेनि पुतेवापितिल दर्वीस्यपायमैः अपस्मावाद्य
हृदान प्रपंति मासुरव यमहोमेन मात्स्यां त्यलभतेनाल
कं गायः इत्येतैर्वपमथवारकपर्येनवा हृतेन । दधा

सर्वसमृद्धिस्यान्नैवत्रपत्तिर्भवेत् । वृष्टिकामः प्रज्व
ल्याद्येन स्नानं समिद्भैः पायसं गुलसंमिश्रं कदली
फलसंयुतं आम्राम्रा नारिकेलैश्च सर्वकाम्यार्थ
सिद्धये । इति कल्पाकं किंचिल्लिखितं । अथ गणप
तिमन्त्रप्रसंगात् भूतग्रहमूषिकविषादिशमनक
रं विद्यमंत्रं कल्याणदो क्रमयत्र लिख्यते । ॐ न
मो महागणपतये महावीरदशभुजाय मदकालवि
नाशन मृत्युं हन हन यम यम मय कालं संहर संहर
सर्वग्रहान् चूर्णय नागान् मोटय मोटय रुद्ररूप
त्रिभुवनेश्वर सर्वतोमुख हुं फट् स्वाहा ॥ इति मंत्रः । अ
नेनापि शान्तं तमाज्वरादीन्यस्मात् स्पृशेत् । पुनरप्य
योगोपि सूपाया । समिमंत्रप्रदापयेत् । मूषिकवि
षादीन् जलमभिमंत्र्य प्रसिंचेदित्यभिप्रायः । अथ मूषि
कं विनाशन मंत्रप्रसंगात् मंत्रमार्जारमालोक
दमंत्रोपि मूषिकाद्युच्चाटनकरो लिख्यते । वशिष्ठ
ऋषिः अनुष्टुप्छंदः मार्जारमूर्धीरुद्रो देवता ॐ नमो
भगवते रुद्र । मार्जाररूपाय पिंगं उग्रमल शिला
विनाशनाय कवचं नरं दंष्ट्रा प्रथायने हुं हुं फट् स्वा
हा । अथ ध्यानं । उद्दन्तोहं तपिंगेत्र्विभिः नलकला
नादिभिः प्रोद्यमं तं कोपोदग्राग्रदीर्घ प्रविरलरलम

प्र॰मं॰ मस्मग्रनादंखादंतंमूषिकार्थ्याश्चटचटितिहटाहुत्रता
२५२ ड्मतां मंवंदेमार्त्तालरुद्रेश्वरंनरनाखंविलव्यवाला
ग्रभावां ॐनमो भगवते मार्त्तालरुद्राय दुष्टसत्त्ववि
नाशनाय नखदंष्ट्रायुधाय हुं फट् स्वाहा इति मंत्रः
व्याघ्रादिमूषिकमुखदुष्टसत्त्वविनाशनप्रधानोयंमंत्रः
अथमूषिकोच्चाटनमंत्रोनेककल्पान्वोक्तप्रकारेण
लिख्यते॥ ॐनमः सर्वमूषिकेभ्यो विश्वामित्रआज्ञाप
यतिशीघ्रंगच्छंतु मूषिका स्वाहा॥ ॐनमो भगवते मा
र्त्तालरुद्राय नीलाय नखदंष्ट्रायतिपिंगरक्ताक्ष
कृष्णवदनाय वलत्त्वक्षाय सेनरुकायाय सर्वदुष्ट
निवारणाय आवेशं चाटय उच्चाटय ह्रीं हुं फट् स्वाहा
अथ मषिकोच्चाटनमंत्रः॥ अथमूषिकोच्चाटनमंत्र
प्रसंगात मंत्रमावोक्तः क्रिमिकीटपतंगनाशनहनु
मन्मंत्रोप्यत्रलिख्यते वसिष्ठऋषिः अनुष्टुप्छंदः
हनुमान्देवता ॐनमो भगवते हनुमते शिवः कि
मिकीटपतंगादिशिवोद्भूतानिकवंनाशाय
नाशाय नेत्रहुं फट् इत्यस्य ध्यानं॥ क्रोधोद्धृतविघूर्णितना
रुणानवप्रोद्दांतनेत्रद्वय प्रोद्यद्दन्तिशिखस्फुलिंगति
कवस्फुष्ठानिखोवादिकं खोवंसेरुसमानदेहमरुणाभ्रो
ञ्चामपादोस्थलेवंदेवानरवंशजनेयमनिपांदष्टाक

लावनं ॐनमोभगवतेरुद्रमन्तक्रिमिकीटपतंगा
दि इहसर्वान्निनाशयनाशयॐफट् इतिमंत्रः अथ
यंत्रंमध्येतारंमरुद्भगलमकेसरेवाह्यपत्रेमन्त्रस्था
र्णान्मलतिथिमितानालिखेद्यंजनार्णैः वीतंमालि
मन्त्रवरमवैरन्वैश्चापिवाह्ये भूगेहरम्यंप्रवरमल
ंकृतानवेदंस्यायंत्रं शालिखेनालपत्रेषोमन्तद्विवेम
प्रजप्यमंत्रंमंत्रंशाल्यादिक्षस्यमध्येमस्याप्यालेलाई
न्नवंतोवविनमेनक्रकीटवैरिकृतेनविरंगाद्युपद्र
वैर्बोवै। ॐनमोभगवतेरुद्रायमन्त्रामश्वाणामसमाय
लक्ष्मणायधाणायसीताइः वेदगायपावमाटपंद्राय
ममशान्त्वाधाविनाशयसर्वंममहिंॐरुॐरुहुंफ
ट्स्वाहा इतिमालामंत्रोद्धिविष्णाः अथप्रयोगः
मस्यानोवाप्रवालानांवातानेरोपद्रवेमंत्रप्रतिपद्य
प्रतिदिनंपाषाणाववचनातप्रतिदिनाटपंचमंत्रशक्या
नष्टमेतनादिशोदशमस्थानामपिसर्वैषांफलानाम
प्युपद्रवान्क्रिमिकीटपतंगादिइहसकलसमुद्भवान्
मस्मंजप्यनिदिनंतदाकाराभ्यसिशमयाकिं
चमहतींसंपदंचसमावहेत् अथाकाशमेघक
न्याकप्रकोरणामहागणपतीमंत्रस्यप्रयोगाविधा
घोषातेमाघ्यइफलकेलोटतालपत्रेघनाकेलिते

पु·नं·
२४३
243

स्नमचन स्को हैरेविरे त्वाग्रगन्लके क्रमान्मग्रंवहिः स
ध्यमावास्य वगोम्ब्र वंमे दृज्यविधिवह कंस्यहशान्मंवंम
हृत्तकंजपावमानानृ मर्वं वंगीगामाकंघणंपालेभ
न। समवनस्को हंग्रहविंशातिको हंप्रयोगांतवंख्छेना
कमप्पपामार्गं पवेन पृथिवीकदंमिहयागाद्दिनान्
वं गक्रमीमें इवारकेगंधपुष्पवधूपंववलिंदवाग्र
णम्यननपदर्थं केनस्ह्णामिभूतलेमांग्रनेवपंभ्रा
गनास्त्ववनाम्नियेनिहतिहमहैाषधे। इनिस्वंविधा
वेष्टादशवारंजपंतमंवंसिदूयोगेसमस्त्याघमूलमा।
च्छिद्रमादिनः सन्कांसलीयंकृत्वाचेष्टांतस्मिन्गते
सं ग्रहणेमरमस्सं नन माप्टनां गलीयकं तेन हस्ते
नेननतनांकवाग्रमंमस्पाहुथः नस्पस्पर्शनामात्रेणम
हावणंपभवेद्भुवं तेनतवलहृणं प्राप्यदास्यंनिग्राण
मप्पहोप्रयोगांतरका कमालीशिफापिष्टाकृत्वा
नकलिशंततः। संघ्ज्यमर्ववंत्रे त्वासर्पकामविलेप
नेन। सर्वश्रागानिकलिशं श्राग्राणानिष्पवानेनग्रा
गच्छेरेणादेपांतरेवपिमधुविवर्तिनंदेविकुलशं·
भूनलेव्यमेन सर्पावसानितथैवगच्छेत्तायाभिषेवना
न काकमालिमणतकालिशिफेनिमज्जनेप्रयो

गांतरं व्याघानयोगमहितेलज्ञामले वपाद्वरामकोण
लीकेकृत्वा एतानामिकयोविकेमेलनेपुरुषंयोषास्य
शेहृदसिनेनल लक्ष्मारेवर्षकवं जायतेमोवनाकु
खेलज्ञावभैवेदिह ॥ अथमहागणपतीप्रसंगात म
हागणपतिविषयंयंत्रमपिकथ्यानेनोक्तमंत्रलिख्येत
वीजं षट्कोणमध्ये स्फुरदनलपुरेतारगोदिस्वलक्ष्मी
मायाकं दर्पभूमिस्मदनवमपुटे स्थालिखेद्बीजषट्कं
तन्त्संधिषंगमंत्रान् वसुदलकमलेमूलमंत्रस्यवर्णा
न् शिष्टान्यत्रेषुविद्वान्विलिखेलगृभापाःसांतमस्मै
पलाशे श्रीवीजं लिपिभिः क्रमेण क्रमवशान्यापाक
णाभ्यामपिस्वाकोणं हितयेनवहिनमिदंयंत्रगण
धीशान्तमध्येषट्पुंवेनहपत्रदृष्टिवीवात्यानलेषंनरे
वष्णाकर्षणमारणावलगतिग्रामांकितंवेष्टितं भ
स्याद्यष्टमंषट्कोणं विलिख्य तन्मध्येष्टणवसोद
रगतत्रिकोणमध्येगं इतिवीजं विलिख्य तन्मध्येसा
ध्यनामादीन्विलिखेत्। अथवानार्के इतिकल्पद्रुमप
धाटे षट्कोणमध्ये स्फुरदनलपुरे इत्येकंपदं अस्मिन्
पदे प्रथमं षट्कोणं तदंतस्त्रिकोणं तदंतेप्रणवंतदं
तर्गणपतिवीजं विलिखेत् पुनस्तदिक्षु श्रीवीजभुव
नेशीकामभूवीजानिक्रमेण विलिख्य पुनः षट्कोण

पु.स. पूर्वाद्या श्रीभुवनेशीकामभगणपतिबीजानि ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं
२४४ ग्लौं गं इत्येतानि क्रमेण विलिखेत् अथवा गणपतिबीज
244 मेव सर्वत्र विलिखेत्। पुनः षट्कोणसंधिषु गं षट्कं वि
लिख्य तद्बहिरष्टदलं पद्मं विलिख्य समस्तमन्त्रवर्णान्विश
शो विलिखेत् अवशिष्टमेकमक्षरं मध्ये विलिखेत् गणप
तये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा इति मन्त्रोद्धारविन्य
न्यासः तद्बहिर्वृत्तत्रयं विलिख्य प्रथमे वृत्ते पूर्वादिशमार
भ्य मानकान्तानं विलिख्य पुनरपि तत्र आरभ्य अन्त्यान्त्या
मिमावोदवेणस्वकारायकारान्तं विलिख्य द्वितीयवृ
त्ते आमिति पाशात्तवेणावृत्त्या वेष्टयेत्। तृतीयवृत्ते को
मिति अंकुशात्तवर्णावृत्त्या वेष्टयेत्। तद्बहिर्भूपुरद्वयं विलि
खेत्। मध्ये चतुर्भुजं षट्कोणस्य मध्ये अन्तरे त्रिकोणषट्
कोणान्तरेण समरतिविद्वेषणमिति ॥ अथ गणपतिमन्त्र
प्रसंगात् विधायायदन्ये त्वा संघं तत्समहागणपतीमं
त्रस्य यन्त्रम् त्रयोदाक्षमन्त्र लिख्यते आलिख्य कर्णिकाम
ध्ये पार्श्वकोणेषु षट्स्वपि ताराश्रीशक्तिकामलाविघ्नबी
जानि तद्बहिः आलिख्य चाष्टपत्रमस्य प्रथमदलेकप
रत्यादिवर्णबीजं द्वितीयदले पुनः पदघेला द्वेवावर्णा
नष्टौ पवनतृतीयके कामबीजं हस्त्यादिप्रबृ अथवतत्पके
रत्ना इत्याष्टवर्णानालिख्य पिच पंचमेमकलेत्यादिशा

कामबीजं षट्दले बहिः सर्वज्ञादि दश इत्यादिवर्णान् अष्टौ व
सममेव नैगणपते इत्यादि नववर्णान् दले अष्टमे सर्वेत्यादि
द्वादशवर्णान् द्वादशे मातृकावर्णं समावेष्ट्य क्रों ग्लौं प्रि
यैवं श्रीं ह्रीं क्लीमिति क्रमात् आलिखेद् समपद्वादशे सम्वा
शरभेदिने महागणपतये यंत्रमेतत्रैलोक्यरंजनं धनधान्यप्र
दायेन्द्रवाससोलेकरम्भाजनैः। रत्नैर्भाडैश्च निचितामावह
न्महत्सौख्यं प्रियं प्रसाद्यर्थः। प्रथमं षट्कोणं विलिख्य त
न्मध्ये भुवने श्री विलिख्य षट्कोणेषु प्रणव श्रीबीज भुव
ने श्री कामबीज भूबीज ब्रबीजानि विलिख्य तद्बहिः षट्पत्रप-
त्रं विलिख्य तेषु पत्रेषु मध्ये वाग्भव ह्रींकं विद्याप्रथमपादं
विलिख्य द्वितीये पत्रे गायत्र्या षोडशवर्णान् विलिख्य तृती
ये कामबीज पुरःसरं विद्याद्वितीयपादं विलिख्य चतु
र्थे पत्रे गायत्र्या नवमाद्यष्टवर्णान् विलिख्य पंचमे सौः इ
ति तत्वालान्तरीयबीजपूर्वं विद्यात्तृतीयपादं विलिख्य ष
ष्ठे पत्रे गायत्र्या अन्तीयपादं विलिख्य सप्तमे गणपते वर
वरदेति नववर्णानि विलिख्य अष्टमे प्रविषाने द्वाद
शवर्णानालिख्य बहिर्मातृकावर्णैः संवेष्टयेत् कोणे
षु वाग्भव श्री कामबीजानि विलिखेत्। इति श्रीमित्यदे
गणपतेः इति मंत्रयंत्रं॥ अथ विघ्नबीजविधानमुच्यते
गणक ऋषिः निचृद्गायत्री छंदः बीजगणपतिर्देवता
गं बीजं गं शक्तिः गां हृन् कीलकं। इत्याद्यंगानि ध्याने॥

प्र·सं· रक्तोरक्तांगरागांशुककुसुमयुतस्तुंदिलश्चंद्रमौली नेत्रै
२५५ र्युक्तस्त्रिभिर्वामनककरचरणो बीजपूरात्तनासः हस्ताग्रात्त
पाशांकुशवरदवरो नागवक्त्रोहिभूषो देवः पद्मासनो भ वे
245 व्याद्भवतु भवतो भूतये विघ्नराजः ॐ गं इति मंत्रः अर्चाविधौ ॐ
गं नमः इति नमोन्तः होमविधौ ॐ गं स्वाहान्तः लक्षचतुष्ट
यं जपः ऐश्वर्यप्रधानोयं मंत्रः सर्वैः केवलैरष्टद्रव्यैः चतुस्सहस्रणा
होमो दशांशः अथ पूजा केवलाष्टदलपद्मे पीठतीव्राद्या
भिर्नवशक्तिभिः सर्वार्काभिः समर्च्य तत्र समावाह्य सम
र्चयेत्। गणाधिपाय गणेशाय गणनायकाय गणक्री
डाय इति कर्णिकायां चतुर्दिक्षु पूजयेत् अग्रैः किंजल्केषु स
मर्चयेत् किंजल्के दलमूले इत्यर्थः पुनः वक्रतुंडायैक
दंष्ट्राय महोदराय गजाननाय लंबोदराय विकटाय वि
घ्नराजाय धूम्रवर्णाय इति दलमध्ये पूजयेत् तदा होमात्
भिः तदा हो लोकेशैः अथ प्रयोगाः नालिकेरादिभिर्मधुमिश्रै
सक्तुलाजतिलैर्द्वनेन आरभ्याष्टाप्रतिदिनं चतुर्थ्यंतव
न्नं पातो दिनशः सर्वं वश्यं स्यात् सर्वकामफलान्वणे प्र
योगांतरं तिलतंडुलकैर्लाजापध्वचापयाश्चैरमधु
त्रयमिश्राभिर्लीनाभिः समवासमरं तद्रूपा कन्यकार्थीवा
कन्यकावावरार्थिनी आज्यं गुलमधुसंमिश्रं त्रिमधुरं म
न्नं भवति तिलतंडुलकैः एषकरण्यकद्रूने दिन्यर्थः प्र
योगांतरं द्रव्यकलेपा चतुर्थ्यां नालिकेरेण होमः सद्यः

प्रियावहः प्रयोगांतरं हृद्विषाहृनासिक्तेन सर्वकामार्थ
हृतः प्रयोगांतरं दध्याक्तलोणमदासी ·· त्रिपिबन
र्दिनं दृहार्थसिध्येमतिमान्सदाः संवादसिद्धये प्रयमर्थः
लोणमुद्रागलिकाग्रन्येस्तु इति मतिरेनिवदंति मतिरे
तिकालतु शिविधान्यविशेषइतिकेचित् वस्मिन्प्रतेलव
णानचमद्यावदपिसिक्तपाराग्नीचतर्दिनेसंख्यानकेम
हत्वमिति न्यायात् सहस्रंजहृयात् तस्मादिष्टलाभमा
वादिप्रतिवादिनोः कार्यसंवादमभवेत् प्रयोगांतरं ईश
दर्शगणगतिध्यात्वा मंत्रीनायैः। सप्तमैः। दिनादौ दि
नशालसतर्पयेन्मन्त्रकेसधीः वन्नाविंशाद्वतः पूर्वं तम
र्वं वावतः शतंववाविंशादिनातस्यकांतितासिद्धिंदयाति
प्रस्यमंत्रस्ययंत्रं नवनीतेन वेलिख्यादनुलोमविलोमतः
उदरास्थितसाध्याख्यां तद्वीजं तु प्रवेष्टितं। समीरणा प्रति
ष्ठाप्यतन्माष्टशा तमंत्रकं त्वसौ प्रभत्वयेद तन्समराग्रा
दर्शीकरं प्रुमार्थः कर्णिकायां षट्कोणमध्ये परमरा
भिमत्विगकारद्वयमालिख्य मध्येवीजभाग्ग साध्यादिकं
विलिख्य वीजैः सर्वेषु षट्कोणेषु गषट्कं लिखितत्
प्रष्टदलेके सर्वेषु स्वराम् विलिख्य दलेषु एकदंताय
विद्महे वक्रतुंडाय धीमहि तन्नो विघ्नः प्रचोदयात्। इसेनां
गायत्रीविभज्यत्रिपा त्रिशो विलिख्य वाह्येऽनतो वेष्टितं

पु॰ स॰ वहिस्तत्रवस्त्रपुये वीजं वालिख्य तन्मामायस्य प्राणाश्च प्रतिष्ठां
२५६ कृत्वा तन्मामायाद्विरवदनो भूत्वा सुर्णवाञ्चोस्व परमसयेन
सुधादि सुप्रसादगणपति मन्त्रो लिख्येत। गणक ऋषिः
246 विराट्छंदः क्षिप्रगणपतिर्देवता गं वीजं नमः शक्तिः गा
मित्यादिना षडंगं ध्यानम् रक्तपाशांकुशाकल्पकलति
कास्सावदस्य वीजपूरयुतः शशिशकलितमौलिस्त्रिलो
चनोरुणोनवस्त्रगजवदनः। भासुरभूषणादीप्तो वृहदु
दरपद्मविष्टरोललितः ध्येयोनायत्तदोः पद्मसमीरुहः
मेपदेसदामजैः गं क्षिप्रप्रसादनाय नमः। इति मंत्रः ल
क्षचतुष्कं जपेत्तद्वशांशं पयः प्रधानोयं मंत्रः निमधुरमिश्रै
पतिलैश्चतुर्भिर्द्रव्यैश्च होमः। मोदकादिभिः सर्वाभैः र
ष्टद्रव्यैर्वा पुरश्चरणहोमः स्वपत्नोर्नाद्यं यंत्रं विवरणा
त्मप्रकारेणालिख्येत। कर्णिकायां षट्कोणं वीजेन साध्या
दिकं लिख्येत। वैनैव वीजेन वेष्टयेत्। तद्बहिरष्टदलके
सरेषु सविवाग्नि दलेषु दिक्प्रतिष्ठं दलेषु तिष्ठाय तन्ये
षु नेकैक दलेष्वेकैकवर्णं तद्बहिः गायत्र्या च जनेन स
वेष्टयेत् गायत्रीस्वैकाक्षरैः इति शुद्धिमंत्रेण सर्वाक्षविद्यापी
ठे समावाह्य विघ्नं समभ्यर्चयेत् श्रंगैः शक्तिमातृभिः विघ्ना
य विनायकाय वीरायष्टारायवरदायवक्रतुण्डाय लंबो
दराय एकदंष्ट्राय इति द्वितीयावृत्तिः मातृभिस्तृतीयावृत्ति

कोपेऽस्रतर्पी अथ प्रयोगाः स्तुत्याः सितघृतपायसहव
नात्संजायते महालक्ष्मीः। पत्रैः पृथक् पृथक् हवनेदि
त्यर्थः सितेति निशाकेनाह स्तुत्याः इति सर्वेषां संबंधः प्रयो
गांतरं केवलघृतहवनमुदितो विघ्नः सद्यो वशीकर
न जनानां प्रयोगांतरं पक्वमपि नारिकेलं सवर्मलोष्टं
यत्नं हवने मन्त्री दिन शत्र्वन्तारि शाहिनतः सत्त्वं वांछिता
र्थमथेति सवर्मलोष्टं यतमिति तस्य नारिकेलस्य व
मचतोष्ठं वद्यनीकृत्य तात्मिन्द्गतो नदं तस्य नारिके
ले मर्त्वेदुमेव हवनेन प्रयोगांतरं सहस्र कलजला
नोक्तिलैर्भी छायाभिसिद्धेयन्न ह्यात स्वाहप नारिकेलं
त्सकदली भिसत्या समधुराभिः। स्रुहभिरेतैर्विरि
नोह्रोमः सर्वार्थसाधको भवति स्रुहभिरितिस्वीक
पृथुकादिद्वृतमहूपादिद्रव्यं स्रुहद्रव्यं समधुराभि
स्त्रिमधुरसिक्ताभिरित्यर्थः पत्रैरहद्रव्यैर्मिलितैरेव
हवनेन स्रुव लाजैर्विकलमलाजाप्रयोगांतरं दिन
शः सप्तताम्रः तोयरहृयात्रायायकोद्दरस्यानोगरे
यात्रायापकः इति गरहयात्रायनीत्यर्थः स्रुवरमयाम
रोगगापंमैतर्पयेद्व्रतपर्वं वनारिषाहारं स्रुदनलैरि
दिवामयेमन्त्री प्रयोगांतरं विवादं धुरवत्समेत्यसवि
नः प्रोपानकैरानेनेलोपंमोयनविहरं पल्लतादं

प्र.सं वंस्वपाशांकुशंदंतंसाध्यन्त्रकेतिवायवस्थयावदंप्रति
२६७ र्यांतमासिंचंतंवश्चरन्वहृंगणपतिंस्मरंतांस्तैस्तर्प
येत्॥ अथगणपतिमंत्रप्रसंगादर्कगणपतिमं
त्रोपिकल्प्यांतरोक्तोऽत्रप्रयोगप्रतावशात्। लिख्यते ॐ
गंगणपतेवरवरदसर्वजनमेवशमानयस्वाहा
इतिमंत्रः ऋष्यादिकंतुसर्वार्कवदेव ध्याने स्फार
फुल्लवस्त्रंसमर्पयतोपवीतिनं विशालपाशाकमले
मोदकंचकरैर्दधं मुक्तामणिलताजालैर्भूषितंभु
वनेश्वरं भद्रासनोपविष्टंतंप्रजपेन्नित्यशः सुधीः ल
क्षंजपेत्॥ अथगणपतिमंत्रप्रसंगात् गणपतिमं
त्रोपिकल्प्यांतरोक्तोऽत्रप्रयोगप्रतावशात् लिख्यते गणक
ऋषिः गायत्रीछंदः श्रीगणपतिर्देवता गकारोबीजं
बिंदुःशक्तिः ब्रह्माबीजमित्यादि ॐगंगणपतयेनमः
इतिमंत्रः गामित्यादिषडंगं। अथगणपतीमंत्रप्रसंग
न। वक्रतुंडगणपतीमंत्रोपिलिख्यतेभृगुर्ऋषिः।
अनुष्टुप्छंदः वक्रतुंडगणपतिर्देवताहुंबीजंवंशक्तिं
ब्रह्मबीजमित्यादिवक्रतुंडायहुं षडदीर्घैरेवमंत्रषडंगं
ध्यानम्॥ स्वर्णवर्णंचतुर्बाहुंपाशांकुशापरंविभ्रं वरदा
भयहस्तंचविलसत्कर्णचामरं द्वादशसहस्रंजपः॥ अ
थवक्रतुंडगणपतिमंत्रप्रसंगात् गणपतीस्वतीमंत्रो

पिकल्पान्तरोक्तोत्र यो गणपतावशालिख्यते षडक्षर
षिः गायत्रीछंदः गणपतिर्देवता ॐ बीजं ह्रीं शक्तिः ग्लं
बीजमित्यादि ॐ ह्रीं ग्रीं ह्रीं इति मंत्रः गामित्यादि षडंग
ध्यानं स्वर्णवर्णं चतुर्बाहुं पाशांकुशधरं विभुं आम्र
पात्रं स्वदंडं च पाणिभ्यां विचिंतयेत् अथ गणपती
मंत्रप्रसंगात् ऊर्द्ध्वगणपतीमंत्रोऽपि लिख्यते ॐ ह्रं
ग्लौं ठठ राज सर्वजन हृदय गतिमतिमुखक्रोधजिह्वा
स्तंभय स्वाहा इति मंत्रः ॐ ह्रं ग्लौं हृदयाय नमः ॐ ठठ
शिरसे स्वाहा ॐ राज शिखायै ॐ सर्वजन हृदय गति
मतिमुखक्रोधजिह्वास्तंभ कवचं ॐ स्तंभय स्तंभय
स्तंभ नेत्रं ॐ स्वाहा अस्त्रं लक्षजपः राजनीद्रुमसमिधि
नैर्नारिकेलैर्दशांशं प्रसंख्ययाहोमः। अथ वीरगण
पतीमंत्रः ॐ ह्रीं हरिगणपतये वरवरद सर्वजनं
वशमानय स्वाहा इति मंत्रः ॐ ह्रीं हृत् ॐ हरिहरि शिरः
ॐ गणपतये शिखा ॐ वरद वरद कवचं ॐ सर्वजन ने
मे वशमानय नेत्रं स्वाहा अस्त्रं॥ अथ विघ्नपत्रप्रसंगा
त् हरिद्रागणपतीमंत्रोऽपि लिख्यते मदन ऋषिः अनु
ष्टुप्छंदः हरिद्रागणपतिर्देवता ग्लौं बीजं स्वाहा शक्तिः
गां ग्लां हृत् गीं ग्लीं शिरः इत्यादिषडंगं ध्यानं पाशां
कुशौ दवथनं पारपमदंनपाल्यग्रन्नकलपामभयाना

प्र॰सं
२५८
248

भिरामं पार्श्वस्थदारयुगलं कनकाभगौडेहारिदं भे
गणपतिं करुणानिवासं ॐ ह्रीं गं ग्लौं हरिद्रागणपत
ये वरवरद सर्वजनहृदयं स्तम्भय स्तम्भय स्वाहा इति मन्त्रः
वश्यस्तम्भनप्रधानोयं मन्त्रः अथ गणेशमन्त्रप्रसंगात्
गणेशांकनिवासिनी महालक्ष्मीमन्त्रोपि गणेशकल्प
कोक्तो लिख्यते गणक ऋषिः नृचिद्गायत्री छन्दः गणे
शांकनिवासिनी महालक्ष्मीर्देवता श्रीं बीजं ह्रीं शक्तिः
स्वाहा कीलकं ॐ श्रां हृत् श्रीं श्रीं शिरः ह्रीं श्रूं शिखा क्लीं
श्रैं कवचं ग्लौं श्रौं नेत्रं गं श्रः अस्त्रं ध्यानं मुक्ताभां दिव्यव
स्त्रां मृगमदतिलकां पुष्पकह्लारमालां केयूरैर्मेखला
द्यैर्नवमणिखचितैर्भूषणैर्भासमानां कर्पूरामोदवक्त्रां
परिमितकृपापूर्णनेत्रारविन्दां श्रीलक्ष्मीं पद्महस्तां गणि
नपतिहृदयां विघ्नमूर्तिं नमामि ॐ श्रीं ह्रीं ग्लौं श्रां नमो
भगवति महालक्ष्मि वरवरदे श्रीमहाविभूतये स्वाहा
अष्टाविंशतिवर्णः ऐश्वर्यप्रधानोयं मन्त्रः अष्टाविंशति
सहस्रजपः अस्य यन्त्रं मध्ये तारं वं लक्ष्मीं इति वह्निभवने षा
ट्कमात्रसमार्णान् समाविसमवर्णान् सरदलकमलेषु
एवर्णान् ऊर्मिणान्तदाद्येचेद्वर्णान्तरस्थपुरमहीकोण
लक्ष्मीममसंत्रैलोक्यैश्वर्यदानप्रदमिदमतुलं सर्वसौ
भाग्ययन्त्रेष्वानं ऊँ भमसेयपत्रे सर्वसौभाग्ययन्त्रकं नमः

लिख्यमलनच्छाप्यशातेजस्राविधानतः उत्तमोंगेनकं
टेगावाङ्मूलेनवाक्षधीः निवहेद्यंत्रराजंतन्निखिले
श्वर्यमिद्धये सौभाग्यमंत्रकंयंत्रवनेवेसाधकादृतं
परितस्यस्यषट्कोशंपुण्णदेवैतनयसितो श्रम्यार्थः
यत्रचन्द्रवर्णामितिदृतंलक्ष्मीसमल्लमितिममल्लको
णेषुश्रीवीजमित्यर्थः अवशिष्टस्यप्रार्थं अथप्रयोगः
उपरोगमारभ्य आदानेसोमसूर्ययोः तथाजपेदागर्त्त
णांदृष्ठव्रतमतंद्रितः सहस्रकोशविस्तीर्णांसर्वसस्य
विशालिनी अकंटकामहीप्राप्यभोगभोगीभवेद्ध्रुवं
वलेनवानस्केरणाकपदान्नघेनवानगणाहीयात्रग
हीयान्नगरहीयात्कदावनतुएवंवीर्यस्यगरहीयादकर
स्माद्यप्रलकान तंदहत्यापरमालक्ष्मीरनुगात्वसंभवं
इतिवलभावाकल्पः समाप्तः ५ अथगणपतिमनुप्रसं
गान मंत्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रकारेणविज्ञप्तत्रि
विधानमुच्यते भार्गवऋषिः विराट्छंदः श्रीमहागण
पतिर्देवता श्रीवीजं ह्रींशक्तिः ग्रां इत श्रीशिरः इत्याद्यंग
निध्यानं गजेंद्रवदनंदास्यांवलकर्णंमवामरं हेमवर्णं
चितलीड्कंपाशांकुशधरंपरं स्वदंतंदक्षिणेहस्ते सव्येत्वाम्र
फलंतथा पुष्करेकलशंचैवधारयंतमनुस्मरेत् ह्रीं
ग्रींह्रीं इतिमंत्रः पंचार्थफलप्रधानोयंमंत्रःगकारेफ

वनर्पस्वरविंदुयुक्तो हृल्लेखापुटितो मन्त्रः अयुतजपेना
धिकारसिद्धिः चतुर्लक्षजपः अस्यैर्दशांशमधुत्रयेण
होमः ब्रह्मचारिणां भोजयेच्च अथयजनं प्रागुक्तगणप
ति पीठे समावाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथमावृतिः विघ्नग
णपतये विनायकगणपतये वीरगणपतये शूरगणा
पतये वरदगणपतये हरस्निग्धगणपतये एकं
दंतगणपतये लंबोदरगणपतये द्विभुगणपतये महा
गणपतये इति द्वितीयावरणं मातृभिस्तृतीया लोकेशैश्च
तुर्थी तदस्त्रैः पंचमी अथ विनियोगः शालीतंडुल
सिद्धान्नं क्षीरपूरपायेन वनस्थले गृहेवैव अर्थसुहिव
सर्पिषा तदर्थं समाविंदया तदर्थं जीरकेभवेत् एवं सह
नसिद्धान्नं समभ्यर्च्य विनायकं तद्येनजुहुयाद् यावेक
मासमन्नैर्दिनैः अवश्यं लभते सिद्धं धनं महत्पमनमं प्र
योगान्तरं इक्षुकान् गुलसंमिश्रान् नालिकेरसतन्विता
न् मरीचैर्जीरकैश्चैव सैंधवेन मिश्रितानां स्वैवैन्नं जुहुयाद्
नोसहस्रं मन्त्रवित्तमः इष्टं लभते इलेवंत्रघायन्पम
वा पयस्त्वासां मिश्रधाणिनानां कौयाविचारणा प्रयो
गान्तरं कृष्णपदे तत्र्यां तपजयित्वा विनायकं अष्टपेगु
लं मिश्रमपकैः स्वहृताल्लैः तेरेवं संनियोमंत्रीन्द्र
पात्रिमरसकं तस्यासिध्यं निमासायनं वदूतनसंशयः व

धनार्थी मधुहोमेन राजानं वशमानयेत् फलैलैः मधुलै
ड्वा मंत्रिणं वशमानयेत् पललं तिलं मधुकैस्तिलं डंडैश्च
प्रमदां वशमानयेत् कन्यार्थी जुहुयाल्लाजैस्तंत्रामधुट
मंत्रतः एकांकन्यां बहून्नम भोजयेत्सलभेदष्टं चेद्वहू
र्ये हे ग्रामे पले तक पिलाहुतं कर्णमानं वचा हुर्णीमि
त्री कृत्वाभिमंत्रयेत् पद्मपत्रे सहस्रं ततनमिव नियतव्र
ती यावज्जीर्णं भवेत्तावत्तानि ध्यानतत्स्यं गधर्यप यमर्दी
वार्णी समाहार्जाव्युतो विरात वेघ्या ज्वरन्तस्तावद्दिने मन
यित्वा विनायकं निष्कार्थमात्रमानेन हरिद्रां संयवैर्वचां
गोमूत्रे जस्तेव षष्टं सहस्रमभिमंत्रितं वद्धं कन्यां भक्तभो
जे भोजयित्वा यत्नकारात् प्रार्थयित्वा स्पनदनं पिवेत्ना
रीतदोषघ्नं ततः सा लभते पुत्रं सर्वलक्षणसंयुतं श्रा
पुष्पं तं स्व पंचबुद्धिमंतो श्रियावहं विवादविषयं देवं
समासाद्य समाहितः आत्मानं गणपं ध्यात्वा पच्छगाग्रो
णा बुद्धिमान् संपुटं मोहनशाहूनमंत्रं कृत्वा विवदमानः भे
भेदयेच्छुत्वला दीनित्ता मोदो भविष्यति हरिचंदनके
मुखे वालिख्य गणनायकं दीवर्णावंडुमिपूर्णानजुहुया
त्तस्य सन्निधौ अष्टे सहस्रं त्रिदिनैर्ज्ञेवर्षां तिर्भविष्यति
रूपकाम्य चराहू कृत्वा ग्रस पान्न पिपासर नहूयानन
लिनवन्है शमं यान्ति मसूरिका अश्वपैलोहदं संपुके तै

पु॰ सं॰ याद्देवसंत्रिसंध्यो मासमेकंप्रमेहस्यस्यांनिस्तानात्र संशयः
२५॰ गडूकैः सपलाशैः स्यान्नेत्रलाभः प्रजुहूतः प्रत्येनवा
250 नेलभतेवडूवाविंदेत्कुमारीमधुलाजहोमैः मधुस्ति
केलांतिपर्लैः अथवंगणापतीमंत्रप्रसंगात् उच्छिष्टग
णापतीमंत्रः हस्तिमुखायलंबोदराय उच्छिष्टायमहात्मने
क्रोंयींह्रीं उच्छिष्टायस्वाहा इतिमंत्रः वला ऋषिः गायत्रीछं
दः उच्छिष्टगणापतिर्देवता क्रोंबीजंस्वाहाशक्तिः ॐहस्ति
मुखायलंबोदरायहृदयं ॐउच्छिष्टायमहात्मनेशिरः ॐ
क्रोंशिखा ॐयींकवचं ॐह्रींनेत्रं ॐउच्छिष्टायस्वाहा ॐअ
स्त्रं उच्छिष्टोपूजा अष्टम्यां सममध्यरात्रिकृत्स्नवनदेशीपथं
ते नित्यमष्टोत्तरसहस्रंजपेत् अथध्यानं गणेशस्यपा
शांकुशधनुःबाणान् सांद्रसिंदूरवर्णोमदनघनारीमुखा
नंरं नारीयोनिमुखास्वादलोलुपं कामलोहितं सर्वा
कम्यदानगणाध्याहोलिंगाननंत्यंवं स्वपादपद्मभक्तानां
मभीष्टफलदायकं विघ्नावश्यप्रयानोयमंत्रः ॥ अथ
हेरंबगणापतीमंत्रः ॐगंनमः दीर्घस्वरयुक्तेनमूल
मंत्रबीजेनषडंगः लक्षत्रयंजपः अथविघ्नमंत्रप्रसं
गात् विघ्नमालामंत्रस्यकल्पान्तरेकोऽत्रलिख्यते ॐ
नमोगणापतयेमहावीरदर्पभंजनमदनकालविनाश
नमसंहरनहरनकोंसंहरयमसयमसयमसत्रैलोक्यंमो

हयमोहयब्रह्मविष्णुरुद्रान् मोहयमोहयप्रविंत्यव
लपराक्रमसर्वव्याधीन् विनाशयविनाशयसर्वग्र
हान् चूर्णयचूर्णयनागान् मोटयमोटयरुद्रनृपत्रि
भुवनेश्वरसर्वतोमांरक्षहुंफट्स्वाहा इतिमंत्रः अथ
शक्तिगणपतिमंत्रोलिख्यते ॐ ह्रींमंहृत ॐ ह्रींवि
रिविरिगणपतिशिरः ॐ ह्रींवरवरदशिखा ॐ ह्रींस
र्वजनमेकवचं ॐ ह्रींवशमानयनेत्रं ॐ ह्रींस्वाहा अस्त्रं
ऋष्यादिकंपूर्ववत् ध्यानं आलिंग्यदेविमभितोनिष
षण्णांपरस्परस्पृष्टकटीनिवेशंसंध्यारुणंपाशसृणीव
हन्तं भयापहंशक्तिगणेशमीडे ॐ ह्रींमंविरिगणप
तिवरवरदसर्वजनमेवशमानयस्वाहा इत्येकोमंत्रः
ॐ ह्रींमंविरिविरिगणपतेवरवरदेसर्वजनमेवश
मानयस्वाहा इत्यपरोमंत्रः संपूर्णीयगणपतीमंत्रः
अथमंत्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रकारेणउच्छिष्टगणप
तीमंत्रोपिलिख्यते ॐ हूंग्लौंहृत् टटशिरः ग्रानाशिर्व
सर्वजनहृदयगानिमतिक्रोधजिह्वांकवचंस्तंभयस्तं
भयस्तंभयनेत्रंस्वाहा अस्त्रंगणकऋषिः निचृद्गायत्री
छंदः उच्छिष्टगणपतिर्देवता पेदवनलनिधिमध्यद्वीपे
सर्वर्तुसंदरेमंत्रीमणिमयमंडपमध्येमाणिक्यमणि
प्रभाकपाभिमतलेसिंहस्वपादपीठसरसिजमध्ये

प्र॰सं॰
२५१
251

समासीनं गजवदनं तं ध्यायेत् पाशांकुशौ तेन स्वाङ्गु
ष्ठै उदरगलच्छिद्राद्दंष्ट्रौ शंकरस्कन्दसमाह्वितानामकुचि
चन्द्रवालेक्षुनिर्दीप्तं वांछितं तदमहीननं ह्रीं गं ॐ ह्रूं ग्लौं
ठठ राजमर्वजनहृदयगतिमति क्रोध जिह्वाग्लं भयसं
हा इति मन्त्रः लक्षजपः हरिद्राचूर्णमिलितैर्नालिके
लैर्दशांशं प्रदद्याद्धोमः ततः प्रयोगः अधिकत्रिंशत्
मानं तिलस्थूलं सध्यास्वं जपेन्मन्त्री तावत् केन्द्रया
दत्तौ तिमिश्रंवनारिकेलफलं इति समग्रदिना लभतेसे
नास्त्यं भजतां मन्त्री सध्यास्वं च वा मन्त्री विघ्नशांत भजतेथ
नोऽथः मनत्रि मध्यमिश्र इत्यर्थः अथ विघ्नमन्त्रम्
गात् मन्त्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रकारेण पाक्षिगण
पतिमन्त्रोऽपि लिख्यते गणक ऋषिः हृषिवृद्धायत्री छन्दः
शाक्तिगणपतिर्देवता गं बीजं ह्रीं शक्तिः ॐ ह्रीं हनं गंशि
वः ह्रीं पिवाव षडंकवर्धं ध्यानं यन्त्रं स्वाहा प्रसूं ध्याने
इत्थं विभजनमित्वा विद्वद्वरो पाशांकुशौ पुष्पं च स्वयं
प्रमदा वरांगमनया स्पृष्टं स्वनाय स्वपा णपा मां गणावि
भताज्जपात्रिलयनं च दार्थं हत्तं जपा वर्तकं हृद्धान्निमवं
स्मरामि मननं भोगातिलोलं विभुं ॐ ह्रीं गं ह्रीं वशमा
नय स्वाहा इति मन्त्रः लक्षजपः इत्थं विदं दशांशं प्रस्म
वणांहोमः इत्थं विदं विउ आर्के वेष्मादिकं प्रवर्तनेर्ग्न

वत् अथप्रयोग अष्टयेराज्यसिक्तैर्बीजपूरद्याम्मंत्रवि
द्धेयस्वगृहं धनधान्याद्यैः प्रीणयत्प्रीतमानसः हुत्वा
सपैस्त्रिमध्वाक्तैर्वशायतुर्विधपार्थिवान् चतुर्थ्यांना
रिकेलेणमरंतीपृथ्वियमाश्रयात् लवणैर्मधुसंयुक्तै
र्वशयेद्धनिनार्जने ॥ अथगणपतिमंत्रप्रभेदान् ल
क्ष्मीगणेशमंत्रापिलिख्यते गणकऋषिः अनुष्टु
प्छंदः लक्ष्मीगणेशोदेवता ॐनमोलक्ष्मीगणेशा
यमह्यंपुत्रंप्रयच्छस्वाहा इतिमंत्रः लक्ष्मीगणेशम
न्त्रेणनवनीतंप्रदापयेत् शतंसहस्रमयुतंमाभिमं
त्र्यक्रतोपुनः ऋतुस्नानदिनेस्त्रीभ्यः प्रदद्यात्सु
नामये ॥ इतिप्रपंचसारसंग्रहेगीर्वाणेन्द्रविरचिते
षोडशः पटलः अथमन्मथविधानमुच्यते संमोहन
ऋषिः गायत्रीछंदः मनोभवोदेवता ॐबीजं ईंशक्तिः
क्लींहृत क्लींशिरः इत्याद्यंगानि ध्यानं ॐ अरुणमक
णवासोमाल्यदामांगरागांस्तुकरकलितपाशांकु
शाखेक्षुचापंमणिमयमकुटाद्यैरभिकल्पनातैरक
णनालिनसंस्थंचिंतयेदंगयोनिं क्लीं इतिमंत्रः वपेप
स्तर्थप्रधानोयमः नरुणीगादिन्यः द्वादशलक्षजपे
दिन्यर्धः किंशुकपुष्पैस्त्रिमधुरासिक्तैर्दशांशहोमः
किंशुकंमुरूक्षंच अथमन्नापपीठेसोक्त्रियोहोम

प्र॰सं॰
२५२
252

ऐं मालिन्यै स्त्रीं भिन्नायै आकर्षिण्यै द्राविण्यै आह्लादिन्यै
क्लिन्नायै क्लेदिन्यै इति संपूज्य कामं सबाणं सबाणमभ्य
र्चयेत् अंगैः प्रथमावृत्तिः द्रां शोषणवाणाय द्रीं मादन
वाणाय क्लीं संदीपनवाणाय ब्लूं तापनवाणाय सः
मोहनवाणाय इति द्वितीयावृत्तिः अनंगरूपायै अनं
गमदनायै अनंगमन्मथायै अनंगकुसुमायै अनंगकु
सुमातुरायै अनंगशिशिरायै अनंगमेखलायै अनंगदी
पिकायै इति तृतीयावृत्तिः लोकपालांस्तथास्त्राणि पू
जयेत् शालिपिष्टाकृतिकायामनलपुरमारबीजं समा
ध्यं तद्बहिः षट्कोणं क्लीं वह्निपुरं प्रोणामारणायत्रिवर्णा
न् मालामंत्रं दलाग्रेषु पिण्डरूपवशः पार्थिवाग्निपुरे
गं रूपं षट्संस्थं तद्बहिर्वनमपि वशीकाकर्षणमानवेष्टप्र
मार्थः प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये क्लीं
मिति कामबीजं विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादिपत्रन्या
सं विनिलिख्य पुनः षट्सु कोणेषु षडंगानि विलिखेत्
तद्बहिरष्टदलं पद्मं विलिखेत् दलमूलेषु कामगायत्रि
वर्णान् त्रिशस्त्रिशो विलिख्य तद्दलाग्रेषु काममालम
न्त्रं षट् षट् संख्यया विलिखेत् तद्बहिश्चतुरस्रं विलिख्य
तत्कोणेषु कामबीजं लिखेत् कामदेवाय विद्महे पुष्पबा
णाय धीमहि तन्नोऽनंगः प्रचोदयात् एषा कामगायत्री

काममालामंत्रस्तु नमः कामदेवाय सर्वजनप्रियाय स
र्वजनसंमोहनाय ज्वल ज्वल प्रज्वल सर्वजनस्य हृदयं म
मवशं कुरु कुरु स्वाहा इति मंत्रः ऋषिरस्य तु ब्रह्मा मिका
लयोवद्रूशः कतकः भ्रमान नयरिमोहयलिप्रमदाव
मिष्ट्र रसमानगवादिकमाश्रीनपिवशं कुरुते अथास्य
वकाममन्त्रस्यास्यः पूजाविधिरुच्यते येनार्चितः सदेवो
वांछितमाखिलं करोति मंत्रविदां ध्यानं अरुणानव
सनमाल्यानुलेपनाभरणाभिरुशोभमर्थन्यस्तशरवी
जदेहो ध्यायेदात्मनं मरुचिरं अरुणमयरल्लोकपंचवा।
णान्वल्लाय एवं ध्यात्वा यजेयदंगजं सर्वविधानोक्तपीठे
समावाह्य समर्चयेत अमृतोद्भवाय स्वाहा हृत्। मकेत
नाय स्वाहा शिरः संकल्पजाय स्वाहा शिखा अतनन्नपाय
स्वाहा कवचं इक्षुधनुर्धराय स्वाहा नेत्रं पुष्पबाणाय स्वाहा
अस्त्रं पतैरंगैः प्रथमावृत्तिः द्रां शोषणवाणाय द्रीं मोह
नवाणाय क्लीं संदीपनवाणाय ब्लूं तापनवाणाय सः
मादनवाणाय इति द्वितीयावृत्तिः प्रवत्स्यै विप्रलंभायै सो
न्नायै सम्बुवै मदद्रवायै मदनायै वारुण्यै लोलायै कांतायै
मोदामिन्यै कामच्छात्रायै वंदलेखायै शशांक्यै मदनायैधो
त्यै मार्कौवत्यै इति तृतीयावृत्तिः शोकाय मोहाय विला
साय विभ्रमाय मदनातुराय अपत्रपाय हनेकामिन

पु.सं. व्रतभक्ताय रतिप्रियाय ग्रीष्माय तपान्ताय ऊर्जाय हेमं
२५२ ताय शिशिराय महाय एते मारपरिवारकाः एतेभ्यश्च
पौहुतिः परस्तेनसारसाय पञ्चकाय मेषाय श्रपांगाय
253 भूविलासाय हावाय इति पंचमाहुतिः ह्रीं मायायै ह्रीं मा
लत्यै ह्रीं हरिणाक्ष्यै श्रीमदोत्कटायै एताः समरप्रिया
याः मदहस्ताः कोणाश्रमू श्रपूज्याः इति षष्ठाहुतिः इंद्रा
दिभिः सप्तमीमदनविधानमिती संप्रोक्तयोनेनसन
येहि " नाम तु सकललोकप्रेयो भवेन्मनोज्ञाचमंदिवं
लक्ष्याः विलसत्मरहंकावनन्तमनः शिवोविभ्रमास्पदी
भूतः बुद्धिः शरीरात्मावीनवः सदाचितयोनिमधिगच्छंदि
ति विलसदहंकावनतुरित्यादेनयमर्थः एवमादिगुणा
युक्तो भूतापवमादिगुणादनीनारीमोहयेत् इति श्रुत्या
स्यचज्ञानेरमार साध्यभव्यानावर्णैः प्रतिपुटेनल
सकर्णिके पत्रवान्ननारंतिकपद्मपापाद्यामसिंहत्व
गंइंतगंनानत्रगटयेत् श्रीबांशुलोकिलंतहिपत्तिवि
दले समरगालिख्य संवेमारं ननह्यामसयामाया पत्तिवशग
नामाभवेन्मयपव श्रयमर्थः अष्टदलपद्मं विलिख्येत
कर्णिकायां ईश्येनवृत्तिप्रणावविलिखेत् पुनस्तस्य
पर्सामायायास्मीयोनामाक्षरगाणैके कं ईश्येनेन प्राति
प्रणववीजेनपुटितानीवसपत्रेवाविलिखेत् तावस्म

ईंकारो यो विवरणे प्रोक्तः पुनर्दलेषु प्रथमे दले नाराय
णशक्तिप्रणवं ईमिति अरविन्दिलिप्रथमस्वरः अः इति पत्र
नेति पंचदशस्वरः अं इति अष्टादशेति अष्टादशावर्णाः
एवइति सप्तमीदिति सप्तमोवर्णः अ इति अन्न इति षष्ठस्व
रः ऊ इति गंडान इति येकादशस्वरः ए इति गान इति विंशा
तिवर्णः यकारः एतान्नष्टौवर्णान् अष्टपत्रेषु एकैकं विलि
पुनरष्टदिकस्यदलाग्राणि आदरलाकाराणि कर्यात
एवंताम्रपत्रे लिखित्वा साध्यनामगर्भं प्राणप्रतिष्ठा
मंत्रमात्रबीजं च नवमस्य साधकोयं भवतीति मासद्वौ अस्य
साधकस्य सर्वपदवशगा भवति अथ प्रयोगः हूंसां द्वेदा
मदनमेखलाक्षोभको भवेदाषट् पुनो रंजनतकृत्याजी
वेयेनस्यात्पुपेश्शाक्तः अथमर्थः हूंसात्द इति हंसपदे
नवोमदनः हूंसः क्लीं इत्येवं जपतः प्रोक्तफलसिद्धिरित्य
र्थः पुत्रन इति पुरकारः तडपविकामः हक्लीं इति जपः
प्रोक्तफलं जीवयेत इति जीवामकारः तडपविकामः सः
क्लीं इत्येवं जपतः प्रोक्तफलसिद्धिः अथास्येवमारमन्त्रस्य
प्रयोगांतरमुच्यते तारपुंजान्नमानाग्रे हुत्वा संपातितेन
चाज्येन संभोजयेत् पतिं स्ववनितामसनितांतं रतितोम
वति अस्यार्थः प्रणवसर्वकं ॐ क्लीं स्वाहा इत्यनेन प्रकारे
णसाहाकारान्तं साध्यनाम संयोज्य अथवाकाम

प्र.स.
२५४
254

बीजस्यईंकारांशंपाश्यतत्र गैंकारंसंयोज्यक्लेनेस्वाहा
इत्येतेनप्रकारेणाज्येनयथाशक्तिद्रव्यासंपादिनाजपेद
नितास्वयंपतिंभोजयेत अनेनसः स्वतंत्रंरंजितोभवति
प्रयोगांतरं दध्यक्ताभिर्नद्यावल्लाजाभिः कन्यकाममा
कांक्षन् कन्यापिवरंलभतेविधिनानित्यात्तरक्तमप्र
नैवप्रयोगांतरं अभिनवैःसुमनोभिरक्तकैर्जुहुयात्पु
नैर्विहिताहुतिक्रियापरमवश्यकरीपतिंकांक्षितानाम
भिवरेदविवाहादिवृकंन्यकोंभवेत्कलाजहोमस्यवा।
कांक्षितकन्यकालभते अन्यत्तशोकपुष्पहोमस्याभि
कांक्षितकन्यालभतेवश्यकरीव इतिविशेषः किंच
अभीष्टदास्मरणादपिस्मरस्यजपादेवनयाविशेष
नः प्रशास्ततोस्याखिललोकवर्तिनस्त्रियोवश्याश्च
भवंतिमंत्रियाप्रथंकामस्यमंत्रप्रसंगात पंचमनोभावा
त्मकंपंचमपिमंत्रमाराक्तमंत्रयोगपतावशालिख्यते
वन्हिगेहयुगांतरस्यमदनेनायांलिखेद्रास्यंवषट्
कोणयुगमंपिप्रविलिखेदकारमावेष्टयेत स्त्रीवी
जेनसमीरितार्थंयुगलप्रलोभणात्रैपुरंयंत्रपंचमनो
भवात्मस कामिदंसौःरर्यसंपत्करंदत्रिपुरभैरवीपं
चमपिपंचमनोभवात्मकतांदत्रलिखितं अस्यार्थः
प्रथमंषट्कोणंविलिख्यतत्कर्णिकायांकामबीजंत

न्मध्ये भुवनेशीं तन्मध्ये साध्यनामादीन् विलिख्य षट्
सु कोणेषु येमिति वाग्भवं विलिख्य कोणांसेषु
ह्रं इति विलिख्य कोणाग्रेषु स्त्रीकारषट्कं विलिख्य
त्ततस्य पकैकस्य रे फांशेन संवेपविवर्मै इतरेतर
स्याधोभागेन नीत्वा नदिनेनेतरस्यैंकारांशेन मंवेपी
नयात् इति प्रथमं पंचमनोभवयंत्रं तत्र मणिकल्पान्त
रोरूपकारेणालिख्येते मदनभासितमध्यमधंदिपच्छ
द्विराजितपंचमनोभवं स्मरशैवेलिंपिभिस्स समाह्
ते ङ्गग इकोणाविराजितमात्मये लिखेद्बु पंचमनोभ
वयंत्रमित्युदीरितं तद्वैषम्रदिंदकनकनिर्मितप
ट्टलेल्लनः पुरमतेवरदिवसेविधं तेपुनः सकलमा
नवसिद्धसंगनाहृदयरंजनमीप्सितसिद्धिरूच
कर्मर्वविभूषणामध्यगां विदधती वनितापपाविलास
रां निजवशेषुविधायपरमां परां समपि गाम्य तेः स
मोदतेइति विलिख्येच कुंकुमकर्दमेन दृश्चलिमततोः
सकलं जगत् वशमुपैति निरीक्षणमात्रतः किमत
सोतस्तरामनसंगमे॥ अथापरं प्रथमं पंचदलंपद्मं
विलिख्य तन्मध्ये कामनीबीजं तन्मध्ये साध्यनामादी
न् विलिख्य तेषु पंचदलेषु यैं ह्रीं क्लीं ब्लूं स्त्रीं इति पंच
मनोभवमन्त्रान् लिखे॥ तद्बहिर्दलतः पविलिख्य प्रण

प्र॰सं॰ मेवृते द्रां द्रीं विशेल्यादि प्राग्रूपं पंचबाणमंत्रैर्वेष्टयेत्तद्वि
तीयवृत्ते मातृकया च संवेष्टय वहिश्चतुरस्रकोणेषु
२५५ कामबीजं विलिखेदिति ॥ अथ काममंत्रप्रसंगात् इ
255 तिमंत्रोपि गणपतिविषयोक्तोत्र योग्यतावशाल्लिख्य॰
ते वामदेव ऋषिः देवीगायत्रीछंदः रतिविद्या देवता क्लीं
बीजं ईं शक्ति स्वाक्लां हृत ईं क्लीं शिवः इत्याद्यंगानि ध्या
नं हैमाभां दिव्यवस्त्रां ललनभवमितां दिव्यमाल्यांगरा
गीं हस्ताग्रे हृद्दनीलोत्पलकमलमथवांकुशं कल्हारवेगं
हृद्यांगीं सुप्रसन्नां मणिकनकमहाभूषणैर्भूषितांगीं
पंचैवप्राणनाथां प्रणतभयहरां मारविद्यां नमस्ये
ईं क्लीं नमो भगवति रतिविधे महामोहिनि कामेशि स
र्वलोकवशंकरि कुरु कुरु स्वाहा इति मंत्रः द्वात्रिंशद्वर्ण
मरसं जपेत अथास्य यंत्रं निर्णीयते षोर्ध्व शाखान्वेवा
क्रमेण मंत्रं परितो लिखेत् कामाख्यमायामन्मथ
वाग्भवं गंध शालाभमोहयंत्रं यंत्रमेनतन्महावीर्यममो
घं सर्वसिद्धिदं तोलमंत्रसमालिख्य संयंतं स्वासपल
वं स्वोत्तरखातंम द्रौ केसहस्रावरापतिन्यसेत यो विद्वा
पुरुषो वापि नत्यन्तां सम्यगावनेत् वेष्टनां वामया तांग
यंकृतान्य यमंत्रवित तास्मिन्यंत्रमिदं लिख्य स्यन्नरा
पत्नापतनहृतान्सगरहानलमंत्रविदिकिवेष्ठितेः त

न्मार्गैर्जैत्रसायो वासमायाति ध्रुवं ततः नैथवपुरु
षांद्र्यापादैगर्गयांसतता अथवाकर्षभेदेनवश्यनारो
नमाश्रयेत जंनज्ञामंगज्जेसकमादायर्वनिविद्युपान
त्रनस्नागामावाह्यविधिवत्साधकोनमः तयंत्रमध्ये
संस्थाप्यजपेदष्टोत्तरंशतं विधिनास्तापकेंद्रस्यवश
मायांतिनित्रंनवः यवंतकामिनीकर्यात्कामिनेमर्वेमि
हये कामीचकामिनींचापिस्त्रीस्त्रियंपुरुषंपुमान
इतिश्रुत्यार्थः पावानेरवोइतिशरः पंचपारावर्त्रन
वरत्नानिमाये ईकारपल्लवमिति मंत्रान्तेईंफट्इति
ततक्रियाचितपदयोजनं ईकारादिमंत्रवर्णानके
हेषुवीजदयेनवालेवेद्धृयेद्व॥ अथगोपालाष्टाद
शाक्षरीविधानमुच्यते श्रीनारदऋषिः गायत्रीछंदः
श्रीकृष्णोदेवता क्लींकृष्णायइति गोविंदायशिरः
गोपीजनवल्लभायकवचस्वाहा अस्त्रं ध्यानं
अथानीलत्कलापद्युतिरविरिपुपिच्छोल्लसत्केश
जालो गोपीनेत्रोत्पलाराधितललितवपुर्गोपगोवृं
दवीतः श्रीमद्वक्त्रारविंदप्रतिहसितशशांकाकृतिः
पीतवासादेवीसोवेणुवाद्यललितननतस्मिदैवकीनं
दनोवः सीलनकलापद्युतिः अथः हृदयपद्युतिः क्लीं
कृष्णायगोविंदाय गोपीजनवल्लभायस्वाहा इतिमंत्रः

पु.सं. मोक्तप्रधानोयमंत्रः विंवशानिमत्रस्तजपः अरुणाकमलै
२५६ दैघांर्थहोमः अथसप्त एकोनविंशतिपटलेवक्ष्यमाणा
256 छातरीविधानेवक्ष्यमाणावैश्चापीठसमावाह्यसमर्चये
त्. क्लंस श्रीः प्रथमाहुतिः श्रीगणपाले द्वितीयाहुतिः।
नटमैश्च तृतीयाहुतिः अथप्रयोगः ज्ञेहयाडयहविभि
विंमतैः सृपिःस्तितापलोपतैः १६नशेलक्ष्मींसमावह
न्सयपवगोविंदः मीतोत्पलखंडशार्कैवैप्रयोगांतंयामं
गच्छगेरमपिवामंत्रनलोपतैः १६नशेलक्ष्मीसमावह
न्सयपवगोविंदः मीतोत्पलखंडशार्कैवैप्रयोगांतंयामं
गच्छगेरमपिवामंत्रजापीमत्रछोद्वेशांतमुखमनुकूल
पयेत्रगयब्रध्याष्ठवलोमैः सनवद्रुसोपतमशरनात
दधातितंप्रवरयनधान्या शकांघशुकेदः तोयडगयमि
तिसंकल्प्यदेवसमुले आस्यमंतर्पयेत् अपूर्वेनगतादिश
वेशाकामः तेनसमुक्रेदः अस्य अन्नादिकेददाति प्रयोगांते
रैभिदाहुतिर्दिनमत्रतमेवविचित्यान्मडपंगोपसूभ्रा
म्यापद्दरपदरंवंमनोभिः सदेवंलीलीहुत्वाललितल
लितेषांछिनेद्रुगयमपिदयांघवासमनरमिदामैवभि
दोगहेभ्यः अध्यार्थः भिक्षकल्कगापत्रीभ्यः अपदतीगि
विरः आत्मनिध्याबालस्यलादिनापिवध्यालामिचापग
हेन मद्दगपादिकमानमेति अस्यमंत्रस्यात्रिकाल ध्यानं

बालंनीलांबुदाभंनवमणिविरणकिंकिणीजालन
द्धः श्रोणीजंघांतयुग्मंविमलरुचनखप्रोल्लसत्कर्ण
भूषं फुल्लांभोजाभवक्त्रंहतशकटमरुत्पूतनाद्यंप्र
सन्नं गोविंदंवंदितेंद्राद्यमरवरमजंपूजयेद्वासरादौ
वंवादेवैमुकुंदंविकसितनवबंदामभिंदीवराभंगोपी
पीवृंदवीतंजितरिपुनिवहंकुंदमंदारभासं नीलग्री
वाग्रपिच्छाकलनसुविलसत्कुंतलंभानुमंतं देवंपी
तांबरंतंजयत वदिनशोमध्यमेन्होरमायैकरवंदे
मूकृतिर्इनिकेरलभाषान्नेवणाङ्गीनिद्राविडभाषा
विक्रोत्याबत्नवैविभ्रजनमजितमपालाम्नावनीभारमा
घेरावीननादरायेभुविभिरगुदिनेनवनिर्दीन्हेतोः सा
ग्रान्हेनिर्मलंलेलिह्यममजनंप्रजेयद्गीरभासे मद्गीवि
सोदयाद्यिस्यपदरणापरंमुक्तिदंवासुदेवं त्रिकामेवं
प्रविचिंत्यस्नपयेतवासुदेवं ध्यानिमद्भीमत्रजापिवनि
त्यपयद्याद्धन्यत्रयत्रप्रयानितनत्त्रामातेत्रतत्रप्रका
मंप्रीतः क्रीडेदेनवतमात्वेषु इति श्रीगोपालकमंत्र
प्रसंगात॥ क्रमदीपिकोक्तप्रकारेणापिगोपालकाष्टा
दशाक्षरोदशाक्षरयोःक्रमयोरपिन्यासमेकप्रकारेणैवव
दैप्रथमंतावत्स्नेमपटलेमातृकाविधानेउक्तेनप्र
कारेणस्नानादित्रिगमपूर्वंस्नंपमसुलिकाद्यासनेस्थि

प्र·सं· नाग्रहणगणपतिवंदनतालत्रयदिग्बंधनादीन् विधा
य पुनरपि तत्रैव सप्तमे पटले इडावक्रे· प्रथमित्या
द्युक्तेन प्रकारेण भूतशुद्धिं कृत्वा पुनर्मातृकान्यास
मपि तत्रैवोक्तप्रकारेण कुर्यात् अत्र तु मातृकान्या
सस्य षड्विधाः तत्प्रकारः कथ्यते प्रथमं शुद्धमातृका
न्यासः द्वितीयस्तु सबिंदुकमातृकान्यासः तृतीयस्तु
सविसर्गकमातृकान्यासः चतुर्थस्तु विसर्गोभयात्म
को मातृकान्यासः तत्प्रकारविशेषस्तु प्राक् सप्तमे
पटले दशविधमातृकान्यासः प्रकारेणोक्तः एवं
मातृकावर्णविन्यासं कृत्वा पुनरपि सप्तमे पटले मा
तृकान्यासप्रकारेणोक्तेन प्रकारेण कीर्त्यादिशक्ति
युक्तैः केशवादिभिर्न्यसेत् तन्न्यासार्थं ध्यानमुच्यते उ
द्यत्प्रद्योतनशतरुचिं तप्तहेमावदातं पार्श्वद्वंद्वे जलधि
सुतया विश्वधात्र्या च जुष्टं नानारत्नोल्लसितविविधा
कल्पमापीतवस्त्रं वंदे विष्णुं दरकमलकौमोदकीच-
क्रपाणिम् एवं ध्यात्वा केशवादीन् न्यसेत् एतस्य न्यास
स्य फलमाह मेधापुष्टिर्धृतिकीर्तिकांतिलक्ष्मीशोभा
ये विश्वरूप हरिना भवत्यः । अत्र प्रणवाद्यतानेव केश
वादीन् रमाविजयबीजैश्च अं श्रीं केशवाय कीर्त्यै नमः ए
वं प्रकारेण क्रमेण न्यसेत् एतस्य न्यासस्य फलमाह ॥

श्रम्रमेवरमात्ररस्मरं ब्रह्मजैयोमत्रन्नोविपिंबुधः सम
पेत्स्वरमांहृथीयमीपुनरभेहृविनोन्नतत्स्यमौपुनस्तव
न्मासंकुर्यात् नस्यकारःकथ्यतेमेनमः परायजीवा
त्मनेनमः भंनमः परायप्राणात्मनेनमः परामध्याह्ना
भ्यांशिरस्त्वादिपादांतंन्यापयेत् वंनमः परायबुध्यात्मनेन
मः फंनमः परायअहंकारात्मनेनमः पंनमः परायम
नस्यात्मनेनमः इतिहृदयं हृदिविन्यस्यनंनमः परायश
ब्दतन्मात्रात्मनेनमः धंनमः परायस्पर्शतन्मात्रात्मनेन
मः दंनमः परायरूपतन्मात्रात्मनेनमः थंनमः परायर
सतन्मात्रात्मनेनमः तंनमः परायगंधतन्मात्रात्मनेनमः
इतिशिरोभुजद्वयहृत्संधिषुन्यस्य णंनमः परायश्रोत्रा
त्मनेनमः इतिश्रोत्रयोः ढंनमः परायत्वगात्मनेनमः
इतित्वग्विव्यापकं डंनमः परायचक्षुरात्मनेनमः इतिद
शोः ठंनमः परायजिह्वात्मनेनमः इतिजिह्वायां टंनमः
परायघ्राणात्मनेनमः इतिघ्राणयोः ञंनमः परायवा
गात्मनेनमः झंनमः परायपाण्यात्मनेनमः जंनमः प
रायपादात्मनेनमः छंनमः परायपाय्वात्मनेनमः चंन
मः परायउपस्थात्मनेनमः इतिवागादिनास्थादिस्व ८
स्थानेषुन्यस्य ङंनमः परायआकाशात्मनेनमः घंनमः
परायवाय्वात्मनेनमः गंनमः परायवन्ह्यात्मनेनमः खंनमः

पु.सं. परायश्रवात्मनेनमः कंनमः परायदृष्ट्यात्मनेनमः
इतिशिरोमुखहृद्गुह्यांघ्रिषुन्यस्यशंनमः परायहृत्खंड
२५८ शीकात्मनेनमः हृंनमः परायसूर्यमंडलायद्वादशक
258 लात्मनेनमः संनमः परायसोममंडलायषोडशक
लात्मनेनमः रंनमः परायवह्निमंडलायदशकला
त्मनेनमः इतिचतुष्टयंहृदिविन्यस्यषोंनमः परायप
रमेष्ठ्यात्मनेनमवासुदेवायनमः यंनमःपरायपुरु
षात्मनेसंकर्षणायनमः रंनमः परायविश्वात्मने
प्रद्युम्नायनमः वंनमः परायनिवृत्त्यात्मनेनमः अ
निरुद्धायनमः लंनमः परायसर्वात्मनेनारायणाय
नमः इतिपंचतत्त्वानिशिरोमुखहृद्गुह्यांघ्रिषुन्यस्यक्षों
नमः परायकोपतत्त्वात्मनेनृसिंहायनमः इतिमूर्धा
दिपादांतंव्यापयेत एवंतत्त्वन्यासः एतस्यन्यासस्य
फलमाहक्रमेणेतितत्त्वात्मकोन्यासमुक्तः सर्वसि
ध्यहृदिंवस्न्यासादिषुस्यात इतिकृतेपिकृतोभवति ध्रुवं
सकलवैष्णवमंत्रजपादिषु इतिपुनः प्राक्सममेप
टलमान्तकाप्रकरणाउक्तेनप्रकारेणप्राणायामंकृ
त्वा पुनर्वैष्णवपीठन्यासंकुर्यात तत्र वक्षस्पंगुरु
भ्योनमः इतिशिरसिगंगणपतयेनमः इतिमूलाधारे
आधारशक्त्यैनमः मूलप्रकृत्यैनमः आदिकूर्मायनमः

अनंतायनमः पृथिव्यैनमः क्षीरसमुद्रायनमः श्वेतद्वी
पायनमः रत्नमंडपायनमः कल्पवृक्षायनमः श्वेत
छत्रायनमः सितचामराभ्यांनमः रत्नसिंहासनायनमः
एतांमंत्रांमूलाधारादारभ्य३पर्यंतंपरिक्रमात्हृदयप
र्यंतंन्यस्यधर्माय· ज्ञानाय· वैराग्याय· ऐश्वर्याय· ए
तान्मंत्रान्दक्षिणपादहस्तवामहस्तपादमूलेन्यसे
त् अधर्माय· अज्ञानाय· अवैराग्याय· अनैश्वर्याय·
एतान्मंत्रान् नाभिदक्षपार्श्वाननवामपार्श्वेषुन्यसेत्
संसत्त्वाय· रंरजसेन· तंतमसे· मंमायायै· विंविद्यायै·
अंअनंतायै· पंपद्माय· अंसूर्यमंडलाय· उंसोममंड
लाय· मंवह्निमंडलाय· अंआत्मनेनमः उंअंतरा
त्मने· पंपरमात्मने· ॐह्रींज्ञानात्मने· एतान्मंत्रान्
हृदिन्यसेत् पुनः हृदयेअष्टदलंसंचिंत्यतेषुप्राग
दिक्रमेणविमलायै उत्कर्षिण्यै· ज्ञानायै· क्रियायै
योगायै· प्रह्व्यै· सत्यायै· ईशान्यै· अनुग्रहायै· एवम
वः शक्तयः अष्टदलेषुन्यस्तव्याः नवमींकर्णिकायां
चन्यास्यात्पुनः ॐनमोभगवतेविष्णवेसर्वभूतात्मने
वासुदेवायसर्वात्मसंयोगयोगपद्मपीठात्मनेनमः इम
मासवमंत्रंचकर्णिकायांन्यसेत् एवंपीठन्यासंकृ
त्वा प्राक्समसमयदलोकप्रकारेणममावाहयेत्

१.सं. कर्णिकायां मूर्तिं नेत्रोद्देशेन समावाह्य न्यस्य सकं ज्योति
र्भूतेन व्यापकं गङ्गाख्यादिना सकलीकृत्य उपरिष्टाद्व
कविधानेन स्वमात्राक्रमेण प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा मान
सपूजां प्राक्सप्तमे पटले उक्तेन प्रकारेण कृत्वा तत्पुनर्द
शाक्षरीमन्त्रेण प्रणवपुटितेन हृत्कमलहृदयङ्गं नः तात्स्येयो
पार्श्वयोश्च व्यापयेन पुनर्दशाक्षरीमन्त्रवर्णैर्दशाभिरंगं
न प्राणैर्नेत्रैर्नैत्रैरङ्गुलीभुर्दशाङ्गदक्षिणांगुष्ठादिवा
मांगुष्ठान्तः स्पृश्य न्यासः तत्र दक्षिणांगुष्ठस्य मूलपार्व
र्णि प्रथम प्रणवः द्वितीयपर्वणि मन्त्रप्रथमवर्णः सा
नुस्वारः तृतीयपर्वणि द्वितीयः प्रणवः प्रणवेन सह इति
नम इति तृतीयपर्वपर्यवसाय एवमेवं सर्वासु पंचांगुलि
षु क्रमेण सृष्टिन्यासं कृत्वा पुनर्दक्षिणांगुष्ठादिनक
निष्ठिकांतं कृत्वा वामांगुष्ठादिनकनिष्ठिकांतं च वत
दैवकथयन् एवं स्थितिन्यासः पुनः वामांगुष्ठादिनक
निष्ठिकांतं कृत्वा दक्षिणकनिष्ठिकादिनदंगुष्ठांतं च
कथयन् एवं संहारन्यासः पुनरपि सृष्टिस्थिती कथयन्
पुनर्दशाक्षरीवर्णैः सविन्दुकैर्दक्षिणांगुष्ठादिवामांगु
ष्ठान्तं आंपकं न्यासं रूपं गोत्रं च मर इत्यादिक्रमेण स
स्य पुनर्दशाक्षरीमन्त्रस्य दशांगैर्वाचकाय स्वाहेत्याद्यैः
नवांगं सव स्वमात्रोक्तभेदयोर्वपिकरयोः करन्यासद्वे

णश्रुगुह्याभ्यां नमः इत्यादिक्रमेण कुर्यात् पुनर्दशाक्ष
रीमन्त्रेण मातृकावर्णेनैव सविंशकान् एकैकक्रमेण
पुटिताः पूर्ववन्न्यसेत् पुनर्दशानन्वन्यासं च ह्रौं णों नमः
पराय पृथिव्यात्मने नमः पौं नमः पराय अबात्मने नमः
ज्रें नमः पराय तेजात्मने नमः नैं नमः पराय वाय्वात्म
ने नमः वें नमः परायाकाशात्मने नमः लें नमः परा
य अहंकारात्मने नमः मों नमः पराय बुद्ध्यात्मने नमः
महदात्मने नमः इतिं नमः पराय प्रकृत्यात्मने नमः
स्वां नमः पराय पुरुषात्मने नमः ह्रां नमः पराय परमा
त्मने नमः इति एतेषां न्यासस्थानानि पादादि हृदयान्तं स
कं न्यस्य पंचमध्ये हृदयं त्रयं सकलगं ततो न्यसन्नतरि
पर्यासतः इति तत्रोध्र्वं विनिगदितं केशान्तिशिरसि मध्ये
हृदयमिति हृद् हृदयमित्यर्थः त्रयं व्यापकं एवं संहारन्या
सः मंत्रार्णस्थानानि चैतद्विपरीतक्रमेण संधोन्यस
हिन्यासं कुर्यात् तद्वत्कं च संहृत्नावनुगवोमत्रवर्णं स
हिवसे नि भवेत्स्थानिपान इति एवं दशानन्वन्यासं कुर्यात्
अस्य न्यासस्य फलमाह गुप्तमेवान्यासः संप्रोक्त
त्वदशाकपरिःल्क मः कार्येत्नेधयिसादिर्गौपालक
मन्त्रणाध्रटितिफलसिद्ध्यै इति पुनः प्रथमं प्रणाव पु
टिनेन दशाक्षरी मंत्रेण मूर्धादि पादांतं तिव्याप्य पुष्प

१·म· दंशाक्षरीमन्त्रस्यादावन्यासं कुर्यात् नसस्थानानाविमूर्ध
न्यस्तोः · मूलोच्चारणोन्मुखहृदयजठरशिवजानपन्नुत
घात्तरान्यसेन ३कारसृष्टिः शिष्टेस्थितिरपिस्तुनिभिरभि
हिताहृदादिमुखान्तिका संहारो मूलादिमूर्धान्तस्थितयमि
तिविरचयेच्च सृष्टिमन्त्रास्थितिं मुस्मार्थः प्रथमं मूर्धादिपा
दान्तो न्यासः सृष्टिः पुनर्हृदादिक्रमेण पादान्ते सृष्टिक्रम
ण न्यस्त्वा पुनरपि सृष्टिः पंचभिर्वर्णैः शिरआदिमुखान्त
न्यसेत पथास्थितिः पुनरं प्रादिमूर्धान्तः संहारन्यासक्र
मः एवं न्यस्त्वा पुनरपि सृष्टिस्थितीकुर्यात् तदुक्तं च
न्यासः संहारो नाम सकरीवैवान्यासेन प्रविहितो यस्थित
नोगरह मेधिमु सृष्टं तोवर्णा नामिति प्रोक्तः वैवागपसुजे
गरहस्य संहारके विराङ्गवायोः सहजानां वनवासि
स्थितिं च विधार्थो नानया सृष्टिरिति पुनः विसृतिपन्न
न्यासः नन्वस्यैवदनशात्तरीमन्त्रस्य दशाक्षतो न्यासः
न सस्थानानन्यं तं मुग्धावरः स्वजनाभिहृत्कमलमुखामे
हृदयेकं धारानाभ्योः ऊर्ध्वहृदरुवीन पुगलेपार्श्वयोः पर
म्प्राणिप्रकारस्याद्रिः मुनिनः कपोलककरपत्नं छाय
शालामके न सावादिदिशासमग्रैः सकलेदोष्ठोस
सृष्टालयाशिरोत्तासकर्णाद्वदनेनेरकं दंषु नाउ
पपनस्याविष्य मन्त्रान्मन्त्रन्यासमसेन प्रोक्तं तं ससंवतोन

२६०

260

पार्श्वास्थिगुरुस्कन्धविज्ञानजंघाद्वितयन्त इति तत्र ध्यानमिति
लिंगकंधराभिति कर्णः अपरमिति हृष्टः न इति नाति
काग्रसः इति गुरुत्वम् । सिद्धिनिजवचनं सविपद्धकमूलं
कंदनाभिनशा आधारादिकहृदयपर्यंतं प्रथमो न्यासः के
शवादिश्रोणीपर्यंतं द्वितीयो न्यासः कास्यादिकपाल
पर्यंतं तृतीयो न्यासः हस्तिनाकरसंध्यग्रभुवनतपाव्या
सवर्तकः वामोपितथैव पंचमः पादद्वंपसंध्यायभुवन
नपास्त्वासवनथैव षष्ठसप्तमः शिरः आदिकर्वान्तमष्ट
मः शिर आदिकर्वान्तमष्टमः तत्रकमविशेषस्तत्सर्वं शि
वमिपुनः शिवसःशाद्यादिवतादिव्वपुनः शिवमेव देह
नाकारेणदेहद्वयेहृदादिपादद्वयेवसकलेव्यापकत्वे
ण इति पुनः शिरआदिपादांतं नवमः श्रोत्रादिग्रन्थित्रु
गमपर्यंतं दशमः एवं दशविधन्यासं कुर्यात अस्यन्या
सफलमाह इति कथितं विभूतिपंजरं सकलदृवाध
पंसमोलदंनरनकृणाभवोन्नतंत्रनेरु रिवरणाभक्ति
वर्धनं इति पुनर्मूर्तिपंजरन्यासं वक्ष्ये ॐ ॐ ॐ हृ हृषाव
णं यथोक्ते केशवाय नमः ॐ आं नकनकवर्णपद्म
भ्यो नारायणाय नमः ॐ इं पद्मवर्णायभित्राय माध
वाय नमः ॐ ईं अंकपुष्पवर्णाय वरुणाय गोविंदाय न
मः ॐ उं गं रक्तवर्णाय पापविनाशनेन नमः ॐ ऊं वं ससव

प्र.सं. र्णाय मधुसूदनाय नमः ॐ एं नें इति नवर्णाय विवस्वते त्रि
विक्रमाय नमः ॐ ऐं वां पिंगलवर्णाय इंद्राय वामनाय न
मः ॐ ॐ मं शुभ्रवर्णाय पूष्णे श्रीधराय नमः ॐ श्रौं दं विचि
त्रवर्णाय पर्जन्याय हृषीकेशाय नमः ॐ श्रौं चां पांडुरवर्णा
य त्वष्ट्रे पद्मनाभाय नमः ॐ श्रुः यं श्रुं जनवर्णाय विष्णवे दा
मोदराय नमः ॐ ॐ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्रं नमः प
वंक्तीवान्तवचनहृदयरहितस्वरद्वादशवर्णान्वासुदेवा
द्वादशान्तरी मन्त्रवर्णांस्तु काशीयंकानन्यादिद्वादशवर्णा
विशेषांश्च धात्रादिसूर्य द्वादशनामानि च केशवादिश्चै
ष्याद्वादशनामानि च मिलित्वा स्वयं मूर्तिपंजरन्यासः अ
स्य न्यासस्य स्थानानि कपालोदरहृद्गलहृत्पतले वामनर
पार्श्वरत्नादिगलवामत्रयष्टकण्ठान्ततया मूर्धन्यपि
षड्वर्णवर्णामन्त्रः इति॥ तत्र वामत्रयेनगलादिपार्श्वप
र्यंतं क्रमः एतस्य न्यासस्य फलमाह स्मृतेः तथास्य मंत्रस्य
कीर्तिने मूर्तिपंजरं श्रातिग्रहविषादिघ्नं कीर्तिश्रीकांति
वर्द्धनं इति एतावत्पर्यंतं उभयोरपि मंत्रयोर्न्यासः समा
न एव अतः परं द्वादशाक्षरी प्रधानेन वेदितो बः कथ्यते
पुनरपि सर्वदेवद्वादशाक्षरी मंत्रेण रहस्यितः हृत्वा
दशालक्षा दशाभिवर्णैर्द्वशांगं च षपवांगं वतस्य मंत्रस्य
लानस्य ऋषिश्छंदो देवतादीन्कपोत नवदशांगप्रकारः

कथ्यते गोंहृन्मंत्री शिरः जं शिखाने कवचं वं नेत्रं लं अस्त्रं
भापाणां भ्यां यं कटिभ्यां हां हृत्प्राभ्यां हां मूर्ध्नि एवं दशांगा
निकृत्वा पुनः पंचांगानि कुर्यात् आचक्राय स्वाहा हृत् वि
चक्राय स्वाहा शिरः सुचक्राय स्वाहा शिखा त्रैलोक्यरक्ष
णचक्राय स्वाहा कवचं असुरांतकचक्राय स्वाहा अ
स्त्रं एवं पंचांगानि कृत्वा पुनर्दशाक्षरी मंत्रस्य ऋष्यादि कु
र्यात् श्रीवरदऋषिः विराट् छंदः श्रीकृष्णो देवता एवमृ
ष्यादीन् विधाय पुनः किरीटादिमुद्राः प्रदर्शयेत् किरी
टादिमुद्राकारं तु उपरि विवर्णान्तरी विधानेव स्यामः पु
नः सुदर्शनेदिग्बंधनं कुर्यात् ॐ नमः सुदर्शनाय अस्त्रा
य फट् इति सुदर्शनमंत्रः पुनर्बीजशक्त्यादीन् न्यसेत् का
मबीजं स्वाहा शक्तिः कृष्णः प्रकृतिः दुर्गाधिष्ठात्री देवता
पुरुषार्थचतुष्टये विनियोगः एतान् बीजशक्त्यादीन् अ
ग्रन्थसमसमे पटले उक्तस्थानेषु न्यसेत् पुनः अपि प्रका
दसौरभ्याद्दलमाध्विकोन्मत्तसन्मत्ते स्यादिकमदीपि
कायां तृतीयपटले उक्तेन प्रकारेण ध्यायेत् तदुक्तिविल
बं तस्मादत्र नोच्यते तस्मात् पंचसारकक्रमेणाव्या
मीलत्कलायेत्यादिना प्रागुक्तेन वा ध्यायेत ध्यानं तु उ
भयोरपि मंत्रयोरेकप्रकारमेव गोपीजनवल्लभाय स्वा
हा इति मंत्रो दशाक्षरी मंत्रः श्रीकृष्णदाय विद्महे मत्तिवद्धेन

पु॰स॰
२६५

प्रधानोयं मंत्रः एतावतार्थेनेदशाक्षरीमंत्रविषयएवोक्तप्र
नः परमष्टादशाक्षरीमंत्रन्यासं वक्ष्ये प्रथमं वक्ष्यमाणैः
पंचांगपदैः करद्वंद्वेंगुलिषु विन्यस्य पुनरष्टादशाक्ष
रीमंत्रेण त्रिवारं मूर्धादिपादांतं व्यापकप्रयोगेनैव तथैक
वारं व्याप्य पुनरष्टादशाक्षरीमंत्रवर्णान् पदानि च वक्ष्य
माणस्थानेषु सबिंदुकान् नमोंतान् न्यसेत् चक्षुश्रविल
लाटभ्रूयुग्मांतरश्रवणनासिकायुगलवदनग्रीवाहृन्ना
भिकटिपृष्ठपायुलिंगमूलाधारजानुजंघाग्रांगुलिषु अपि
भुवनपावनमदनमदहरयुगलाद्ग्रिसर्वपदेन पदपंचकं रतिकवच
विशिष्टमाख्येः श्रवणादिदेहस्थानेषु प्रत्येकं प्रविनि
युक्तं ज्ञानं ध्यानं केके पदवर्णान्यासः श्रवणेष्टेन पदन्यास
उक्तः नव प्रवणिनि सर्वत्र प्रणवः अत्र कामबीजं वा न्छि
रसि विन्यस्य पुनरवशिष्टैर्वर्णैर्वक्ष्यमाणपंचांगन्यासव
द्विभज्य नयनादिपंचस्थानेषु पंच पदानि विन्यसेत् पुनरष्टा
दशाक्षरीमंत्रस्य पंचांगानि उच्यंते क्लीं कृष्णाय हृत् गोविं
दाय शिरः गोपीजनशिखा वल्लभाय कवच स्वाहा अस्त्रं श्री
नारदऋषिः गायत्री छंदः श्रीकृष्णो देवता एवमंगऋष्या
दीन् विधाय बीजशक्त्यादीन् सर्वोक्तदशाक्षरीविधानोक्त
प्रकारेण कृत्वा किरीटादिमुद्रां प्रदर्श्य गोपालकविंश
त्यक्षरीविधानेव वक्ष्यमाणप्रकारेण ध्यानं सर्वोक्तप्रकारे

णाष्टादशेन दिग्बंधनं कृत्वा अथ प्रकटमौरभ्योरङ्गुलिले
न्यादिन्तीयपटलोक्तप्रकारेण वा अथामीलकलाप
न्यादिप्रपंचसारोक्तप्रकारेण वा ध्यात्वा जप्यात् ॐ क्लीं कृ
ष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इति मंत्रः गो
पालकल्पप्रधानोऽयं मंत्रः एतावत्पर्यन्तमष्टादशाक्षरीन्यास
एवमेवं मंत्रद्वयस्यन्यासं कृत्वा दशाक्षरीमंत्रमनन्यका
रिणात्सहस्रसंख्यं सर्वमेवापरः मंत्रदशलक्षं पुनश्चरणं
कृत्वा त्रिमधुरसिक्तैरुण्णाभोरुहैर्दशांशं हुनेच्च अष्टादशा
शं हुनेच्च अष्टादशाक्षरीमन्त्रस्यैव अयुतद्वितयसंख्यं सर्व
मेवापरः मंत्रं पंचलक्षं पुरश्चरणं कृत्वा त्रिमधुरसंयुक्त
गुडान्नमधुमेलनसंसिक्तैरण्णांबुजैरर्वपंचाशत्सहस्र
संख्यं हुत्वाऽनेन अंबुजानामलाभे पायसैर्हुनेत्सितासर्पि
नैकमेकं सर्वत्र मभयोरपि मंत्रयोर्होमः होमे अशक्तश्चेत्
जपसंख्याया अष्टगुणं जपेत् एवं गोपालकाष्टादशाक्ष
रीदशाक्षर्योन्यासविधिक्रम अथ गोपालकाष्टदशा
क्षरी दशाक्षर्योरुभयोरपि पूजाक्रममपेकेनैव प्रकारेण
लिख्यते तत्र सामान्यकालपूजा वत्रिकालपूजा वेति द्वि
विधा पूजा तत्र प्रथमं सामान्यकालपूजाक्रमो द्वितीयप
टलोक्तलपापूजाविधानोक्तप्रकारेण लिख्यते तत्र सा
मान्यकालपूजायां ध्यानं अथ प्रकारसारमोद्गलितेना

पु.सं.
२६२

263

दिक्कमदीपिकोक्तप्रकारः तेनवाप्रपंचसारोक्तेनप्रया
मिलकलायेत्यादिनावाख्यातास्तन्नामावभेतानन्तप्रप
मंसनाथंयंत्रमुच्यतेमध्येकोणाष्टवट्स्वष्वनलपरप
रपरम्यालिविकर्णिकायांकंदर्पमाध्यकेविवराण
षट्कोणांद्विद्विशः केसरेषुशक्तिः श्रीसर्वकाणिद्विनवलि
पिमनोरक्षणाणिस्फुटानांमध्येवर्णादशानांदशलिपि
मन्त्रवर्णस्यैकैकशोंतस्मसघ्यनाभिवृतेश्रीगामन्मथेन
गोराचनाविलिखितेनपनीयसूत्र्यापटेहिरण्यरविते
तुलिकोक्तेनहेपालयंत्रमत्विलाच्छदेमेनडक्तसंपा
नमित्कमभिजनमिदंमहद्दिधीयंजगत्त्रयवशीकरणे
कदलंरत्नापशः सतनमहीपनथाव्यलक्ष्मीसौभाग्यल
सभिरनस्तमनश्चवीर्यप्रतोमाटापस्मरतिविषम्
कोविभ्रमत्वगतानांध्यायंतिरसिप्रजपेयंत्रमिदंव्हाट
निशामपितेविकृतिंप्रसाध्यः प्रथमंषट्कोणेविलि
ख्यतत्कर्णिकायांकामबीजंविलिख्यतन्मध्येमाध्यना
मादियन्त्रमायाविलिख्यषट्सुकोणेषुकामबीजंविलि
ख्यकोणगंधेषुगोपालकषडक्षरीमन्त्रंसाक्लींकृष्णाय
नमः इत्येकैकमक्षरंविलिख्यतद्वहिर्दशदलंपद्मं
विलिख्यकेसरेषुभुवनेशीलक्ष्मीबीजसर्वकाद्वादशा
रीवर्णान् ह्रीं श्रीं क्लीं कृष्णायेत्यादीनद्वौद्वौविलिख्यदश

दलमध्येऽपि गोपीजनवल्लभाय स्वाहेति दशाक्षरीवर्णाना
मेकैकं विलिखेत् तत्र दशाक्षरीयन्त्रप्रधानेन चेदेवंअ
ष्टाक्षरीयन्त्रप्रधानेनैव तत् अन्यथा कथं कथं केसरेषु
दशाक्षरीमन्त्रवर्णान् दलेषु तत् अष्टादशाक्षरीमन्त्रवर्णा
न् शक्तिः कामबीजादिक्रमेण विलिखेत् एवमुभयोर
पि यन्त्रयोर्विशेषः पुनस्तद्बहिर्वृत्तरेखां विलिख्य तत्को
णेषु कामबीजं विलिखेत् एवमुक्तेन प्रकारेण मन्त्र
न्यस्तेन उक्तफलं भवतीति वैष्णवपीठं संपूज्य तस्मिन्ने
न यन्त्रं सम्भाव्य तस्मिन् दशाक्षरीमूर्त्तिं अष्टादशाक्षरीमूर्त्ति
वन्मूलमन्त्रेण समावाह्य आवरणैः सह समर्चयेत् प्रथ
मं मूलदेवतायाः अङ्गषडङ्गं कुर्यात् तत्प्रकारः कथ्यते प्रथ
ममष्टादशाक्षरीप्रधानेन चेत् स्ववर्णन्यासपदन्यासो
क्तन्यासेषु क्लीं नमः हृं नमः इत्यादिभिर्वर्णैः क्लीं हृत्साय
नमः गोविन्दाय नमः इत्यादिभिः पञ्चाङ्गन्यासं च कृत्वा देहे सम
र्चयेत् दशाक्षरीसूक्ष्मविधानं चेत् ह्रौं ईशानाभिस्तद्वर्णान्या
सोक्तन्यासेषु सृष्टिस्थितिसंहारक्रमेण ऽमुनेन अनयोरु
भयोरपि मन्त्रयोर्मूलमन्त्रेणाक्षिप्ताङ्गन्यासविधानेन उक्ता वितत्र
सृष्टिस्थितिर्देवस्यात्मदा सृष्टिस्थितिसंहारान्भिद्य पुन
रपि सृष्टिस्थितिर्यजेद्वा एवं दशाक्षरीविधानेन उक्तप्र
कारेण समभ्यर्च्य पुनरुभयोरपि मन्त्रयोः साधारणेनो

पु.स.
२६५
264

यते पुनः मूलमन्त्रस्य दशाक्षरीमन्त्रस्य वाष्टादशाक्षरीमन्त्र
स्य वा पंचांगैस्य दशाक्षरीमन्त्रस्य वा पंचांगैस्य दशाक्षरीवर्णि
कृतदशांगैस्य समर्चयेत् तत्र पंचांगस्थानानि हृदादिनेत्राव
हितपंचस्थानानि क्लीं कृष्णाय हृदयाय नमः गोविंदाय शि
रसे नमः गोपीजनशिखायै नमः इत्येवं प्रकारेण दशांगानि
न्येषां हृदयाय नमः पीतश्रिरसे नमः इत्यादि षडंगस्थाने भ्रूकु
टी श्रवसिद्धैः भा पार्श्वाभ्यां नमः पंकटिभ्यां नमः स्वापृष्ठाभ्यां न
मः हृद्ब्रह्मेन नमः इत्येवं क्रमेणासमभ्यर्च्य पुनर्वदने वर्णुच
नध्यानेन समर्चयेत् वक्षोदेशे वनमालां वन्तध्यानेन दक्षि
ण स्तनयोर्ध्वदेशे श्रीवत्साय नमः इति कौस्तुभरत्नाय नमः
इति कंठे एवं प्रत्येकस्यादेवताः समर्चयेत् क्रमदीपिका
यामेनावन्यपंचावयवस्यादेवता उक्ताः कल्पान्तरेत्वितो
ऽधिकाः संतितस्मातानपि समर्चयेद्दादशक्यान्नसावे
ण तत्प्रकारश्चात्र कथ्यते ॐ क्लीं गुणत्रयात्मने वहीपी
ठाय नमः ॐ क्लीं दिवसात्मने इतेमाय नमः ॐ क्लीं सावित्र्या
त्मने निलकायनाव कामबीजात्मने स्वरूपा ह्रादिविषया
त्मनेनमः कामभ्यामकरउरुलाभ्यां ललितादिगात्मभ्यां
कर्णावतेसाभ्यां नमः वर्णात्मने श्रीवावतीसाय नमः व्या
हृत्यात्मनेन कंधामरणाय नमः पंचनमात्रात्मने स्थलकायेन
विज्ञानादिविषयात्मभ्यां केशाभ्यां नमः अणिमाद्यात्मभ्यां

हस्तेकटकाभ्यां नमः कर्मेंद्रियात्मभ्यो अंगुलीयेभ्यो नमः
शब्दब्रह्मात्मने नमः उदात्तस्वरात्मने नादाय नमः पंचत
न्मात्रात्मने वनमालायै नमः प्रकृत्यात्मने श्रीवत्साय न
मः पुरुषात्मने कौस्तुभाय नमः वागादिविषयात्मभ्यः
संधिबंधेभ्यो नमः मन्त्रात्मने ऊत्तिबंधाय नमः प्राणादिवा
यवात्मने भिकमलाय नमः दिगात्मने पीतांबराय नमः अं
गिरात्मने कटिसूत्राय नमः गंधर्वात्मभ्यां जानुजंघायुग
लाभ्यां नमः ऋग्यजुःसामात्मभ्यः कटकांगदकुंडलेभ्यो
नमः सर्वव्याहृतात्मने बिल्वफलाय नमः एवं बहोपोडशादि
मंत्रैः देवस्य प्रीक्तमस्यादेहेन तत्स्थानेषु समर्पयेत् इत्यम
पचैतौ उभयोरपि मन्त्रयोः समानैव पुनर्मूलमंत्रेण दशा
र्णवा पुरस्ताद्दशार्णया वा त्रिवारं जलगंधपुष्पैर्देवं समर्च्य
पुनरावरणदेवताः समर्चयेत् नमस्कारश्च्यते शमाय
नमः सुदामाय नमः किंकिणीदाय नमः पनाह्रस्मृति
लेनोद्रूपनयाध्याया सर्वादिदित्त समर्पयेत एवं प्रणमा
हूतिः पुनः स्तादिदिः केसरेषु मूलमंत्रस्य प्रागक्तप्रवां गे
हितायाहूतिः ततश्चाग्नेयादिषु हृदयादिचतुष्टयं दिक्षु
पुनस्तदादिदलमध्येषु रुक्मिण्याद्यष्टमहिषीः समर्च
येत रुक्मिण्यै सत्यभामायै नाग्निजित्यै सुनंदायै मित्र
विंदायै सुलक्षणायै जांबवत्यै सुशीलायै इति सर्वाददि

प्र॰सं॰ तृतीयावृतिः एतासामाभयवेदोर्वीक्षितध्याने दक्षिणा
२६५ करधृतकमलावरभरितसपात्रमदितान्यकराः त
265 पनीयमरकताभाः स्मितविचित्राम्बरादिशाः सेतां
र्थ्रुकवभराल्लसांगाविविधमणिप्रकरविलसितलना
भरणाः इति पुनर्द्वाराग्रेषु श्रीगणादिदिक्षु वसुदेवायनं
दगोपायबलभद्राय गोपेभ्यः इति समर्चयेत पुनरा
ग्नेयादिषु देवक्यै यशोदायै सुभद्रायै गोपीभ्यः इति सम
र्चयेत एतेषां वर्णाश्रयाद्यध्याने ज्ञानमुद्राभयकरौ
पितगौपीतपांडरौ दिव्यामाल्याम्बरालेपहारमणिकुं
डलमंडितेवलः शंखेन्दुधवलोमुसललांगलधृत
हालालोलोलीलवामः हेलावानेककुंडलः कलाप
श्यामलाभद्रा सुभद्रा भद्रभूषणाः वराभययुताः पीत
वसना रूक्मयौवना वेणुवीणावेत्रयष्टीशंखशृङ्गादिपा
णयः गोपनोमयाश्चविविधप्रसूनानतकरांबुजा इति ए
वं द्वितीयावृतिः पुनर्मंदारादिकल्पकवृक्षांश्चबहिः
समर्चयेत मंदारायसंतानकायपारिजातायकल्पद्रु
माय इति सर्वादिव्यनदिवृक्षवंदनायनमः इतिम
ध्ये एवं पंचम्यावृतिः पुनरिन्द्रादिभिः षष्ठ्यावृतिः व
ज्रादिभिः सप्तम्यावृतिः एवं समावरणैः समर्चयेत
अथवा सप्तावृतित्रिनयेन समर्चयेत तत्प्रकारध्याने

ग्रेगे प्रथमाहुतिः इंद्रादिभिर्द्वितीयावज्रादिभिस्तृतीया
एवमाहुतित्रये एवं समस्तमावरणप्रकारेणावाह्यावरणप्र
कारेवामेत्र हृदये देवतायाः पूजां कुर्यात् अथवा हृत्समा
ष्टकेन पूजां कुर्यात् तत्प्रकारश्च्यते श्रीकृष्णाय नमः वा
सुदेवाय नमः नारायणाय नमः देवकीनंदनाय नमः य
दुश्रेष्ठाय नमः वार्ष्णेयाय नमः असुराक्रांतभूभारहारि
णे नमः धर्मसंस्थापनाय नमः एतैरष्टभिः प्रणवादिभि
र्नमोंतैर्जलगंधादिभिः समर्चयेत् एवं वामंत्रे हृदये देव
तापूजां कुर्यात् उक्तः पूजात्रैविध्य आवाहनांतं सर्वं तत्स
मेव पश्चादुक्तविशेषः एवं मंत्रहृदयस्य सामान्यका
लपूजाप्रकारः अथ मंत्रहृदयस्य त्रिकालपूजाप्रकारविशे
न तत्र प्रथमं प्रातःकालपूजाध्यानं अथ श्रीमदुद्यानसंस्थि
तैर्हैमस्थलीशि रत्नस्फुरदित्यादि पंचमपटलोक्तप्र
कारेण वा बाले नीलांबुदाभमित्यादि प्रागुक्तप्रपंचम
तोक्तक्रमेण वा ध्यात्वा ततः प्रातःकालीनपूजामारभेत पी
ठपूजावाहनोपचारप्रदानादयः सर्वे पि पूर्वोक्तसामान्य
कालपूजाविधानोक्तवदेव आवरणानाम विशेषः त
त्र प्रथमं पंचांगैः प्रथमावरणैः समर्चयेत् ततस्तानि प्रा
गुक्तवदेव पुनरिंद्रादिभिर्द्वितीयाहुतिः वज्रादिभिस्तृ
तीया एवमावरणत्रितयेन समर्चयेत् ततः प्रातर्निवेद्य

दृप्टमाहृसितामोचहृष्यंगवीनैश्चदध्याविमिश्रशालौदनेनेन
प्र सं. मेश्रीणयेते इति एवं संपूज्य पुनः केवलदधिदुग्धावाज्य
२११ लमिश्रितदधिदुग्धान्नेन अष्टाविंशतिवारं श्रीकृष्ण
260 स्य मुखे समर्पयेत् तथाणप्रकारस्तु उपविशाहृदयेन एवं
प्रातः संपूज्य मन्त्रं प्रवाहेन वर्मस्तं निर्णयशः अनध्यानं
वे प्रातःकालीनपूजाविधिः अथ माध्यंदिनपूजाविधि
लिख्यते अथ मध्याह्नकालपूजार्थं ध्यानमुच्यते मध्यदि
ने जपविधानविशिष्टरूपं वयं सर्वर्षिवनिसेव्यचरिमध्ये
हृदे: इति क्रमदीपिकायां पंचमपटलोक्तप्रकारेण वा
वेणुं दवैर्मुकुंदं विकसितेत्यादिप्रपंचसारोक्तध्यानेन वा
ध्यात्वा मध्याह्नकालपूजां कुर्यात् तत्र क्रमदीपिकोक्त
ध्यानादि पूर्तिविस्तारापानस्मान्नान्यत्र न लिख्यते तस्मा
त् प्रपंचसारोक्तध्याने नैवेद्याः अत्रापि पीठवाहनोप
चारादयः पूर्ववदेव प्रातर्हितो विशेषः दामाय स्व दामाय
व स्व दामाय किंकिणी दामायेति सर्वादिदिक्षु प्रथमा
वृत्तिः अंगैर्द्वितीयावृत्तिः रुक्मिण्याद्यष्टमहिषीभिः शा
क सामामाध्यकालपूजाविधानो कामिस्तृतीयावृत्तिः प्र
नेवं सुरेवनरदेवादिभिः सद्दृष्टिकलदपिनाभिप्राकारा
मा कालपूजाविधानां क्रमेणावतध्यावृत्तिः पुनर्मंदार
संतानपारिजातकल्पद्रुमहरिचंदनैः पाकसामान्यकाल

पूजाविधानोक्तैः पंचम्यावृतिः पुनरिंद्रादिभिः षष्ठ्यावृ
तिः पुनर्वज्राद्दिभिः सप्तमीएवंध्यात्वा न्हृत्से पूज्येन प्रथ
मार्घ्यादिना निवेद्य हृद्यमाहृदयात्पुष्पांजलिमपि वि
धार्चयित्वा तथा पंसाचामं कल्पमतविपुलस्वर्णपात्रे
निवेद्यम् सुरभिनवशालितंडुलपक्वविधासंसिद्धेन सिक्थसना
सम्मूपं दशाकैरुविरहृद्यविविचित्ररसैः दधिनवनीत
नूनसीतापलस्रवतिकास्रुतगुलनालिकेरकदली
फलपुष्परसैः इतिएवंनिवेद्यंकृत्वापुनर्मूलमंत्रेण
रहोनरयानमथोज्जुहुयात् पयोनैसर्पिःस्नैःसमि
नशर्करयाविमिश्रैर्दद्यात् वलिंचनिजदिक्षुसर्वाधियो
गीवगौपदैवतगाणोभ्यश्चदारवेताः एवंवैश्वदेववलिव
कृत्वापुनः पूजांक्रमात्पुष्पवर्नवनीतमिलितपायस
वुध्याजलैः सर्ववेदवपुषाविंशतिमंत्रैवरूपमाणप्रका
रेणमंत्रणपुनरोतेनरमहसंगावंवाजेपद्मएवंमाध्य
न्दिनपूजाविधिः अथन्नीयकपूजाविधानेवदेसा
यान्हे हावरन्ताञ्च विचित्रोद्यानशोभिते ॥ इत्यादिएवं
मपटलोक्तक्रमेणवाविनीत्याक्षवैरीवजमित्यादि
घागुक्तपंचमात्रोक्तप्रकारेणवाध्यात्वातान्नीयका
लपूजामारभेततन्नीयकालपूजायामलिकालवि
कल्पानामायान्हेनिशिवेतत्रवरंइकेविपश्चिताः इया

प्र. सं. तयेणार्चं द्वावौसायाह्ने ष्टादशार्णेनः उभयेष्वभयेनैव
२६१ कुर्यादित्यपरे गुरुः निशिवादिनान्तसमये प्रसज्ञये
त्रित्यसोऽप्युक्तं भक्त्या समये यस्मभ्यं पहितनः संसाराब्धि
मग्नकौ तीर्थितयः तत्र सायं ध्यायस्य सन्नायाश्च वा त्री
ध्यानस्य सन्नायाश्च विशेषोऽस्ति तत्र प्रथमं सायं काली
नसन्नायुक्तेन प्रवेशाध्यानायारंभेत् अत्रापि पीठवाह
नादयः सर्वे क्रमेणैव प्रकारेणाभ्यावृत्तौ विशेषः प्रथमं
मैः प्रथमावरणे अर्चयेत पुनः क्रमिरूपा यामिमं
रिपीभिः प्राग्रुक्ताभिर्द्वितीयावृत्तिः पुनः नावरणप
र्वता यानस्वैनिशाटाय इहवायदारुकायविष्वक्से
नायशेनेपाय इति सर्वां पष्टादित्त गरुडाय तार्क्ष्य वे
तनीयावृत्तिः इन्द्रादिभिस्तन्र्थीयं वंसं सृज्यपायसेन
निवेद्यं कुर्यात् प्रनास्तहोमं सर्वां सङ्क्रयास्मध्यादिने
पवापुनः संडमिश्रद्रव्यवद्ध्यानलैसर्पयेत् अष्टावि
शति वारंवद्रूपमाणक्रमेण प्रनरशेतरश्रातं तत्पव
पं सायं कालीनसन्नाप्रकारउक्तः अथ रात्रिकाली
नसन्नाप्रकार उच्यते प्रथमं तरथं ध्यानमुच्यते रात्रौवे
कम्मणाकं तेमानं सदैव कीसनं यने ह्रासम्परिष्वान्तेग
वीमं रत्नमध्यगरुप्तसहृतं समरसां वितत्समाग्नौ व्रतंको
विनिसन्वपांऽन्याकमपवश्यामिनेवेनराकद्रलेभुमोयं

खेलत्समसगोष्ठीस्थलनीरजसूनपरागसतालहरी
कपानालहरेणसमनामरुताखवितापहृताध्वषिते
हसितेपमृताप्लुलितेविपुलेप्रणवीतिमिषातश
वेश्मस्थितेभ्रमदाणातकोष्टिभिराकुलितेड्डुनाय
कैर्विशदीकृतदिक्प्रततेविचरद्रुमरीतिकेरवे
याधरकिन्नरसिद्धसवैर्गन्धर्वभुजंगमचारणकैः
द्रांमपरिहितैसविमानपलैस्थेरभिहरपुष्पवयेरत
रेतवर्वेथकरभ्रमदावाणाकल्पितवासविहारविधौ
माणिपंकजगमप्पसृतावरुणावद्रूपाविहितमक
द्विधतनंसरस्वाम्भयोः प्रपगेतरवंगमपिनङ्कल
वद्भमजहितयमीनिजसंगविजृंभदनेगाघाविजन
लितांगलमन्वुलकालिपुञ्जांविविधं फनिभिंव
मनोहंसरस्वरसमकमूर्छनतानगणैः भ्रमामाण
मम्रभिकदारमणिास्तरमंडनपीतवारुतरः तिभि
ब्रनतभ्रमणिमिमिलितंतयनीयमयेदिवमावनके
मणिनिर्मितमध्यगपांकुलसम्हिपलारुणपंगत
मध्यगतंप्रनसीकृतमामनंतत्तणणेहणाद्यप
लासांदर्पणनवपल्लवविचित्रगुछललच्छिखिपिं
छपितद्रकचप्रवयंवरलंतवमिंडसमानसखेम
णिकुंडलमंदितगंडुप्रगंणमावलसदृग्यानछ

प्र॰सं॰ दंतंमणिराजदेनकविद्याभवांगप्रमनप्रसवच्छद
२६८ नोज्वलमहसतेजविलासनिवासभूतंनवविद्रुमभ
268 दंतंगच्छितलंभमवाकुलदामविराजितंनरुणांग
वस्त्रकाविंभमिलम्बस्तणारुणावस्त्रमृतकरांतिशि
वैवणसमीवितगानपरंस्मरविह्वलितंधृवैनकप
रंपवंध्यात्वात्रिकालीनमनासात्मेनतत्रापिपीठ
स्नानावाहनादयः सर्ववदैवग्राह्यतैलविशेषः प्रथम
मैत्रैः पृथमाहुतिः तद्दिः षोडशाद्दलेषुकेशवादि
मेरःस्मरावरमूर्तयः सशक्तिकाः समर्चनीयाः ॐक्लीं
श्रीकेशवकीर्तिभ्यांनमः ॐक्लींश्रीनारायणकां
तिभ्यांनमः ॐमाधवतुष्टिभ्यांनमः ॐगोविंदपुष्टिभ्यां
नमः ॐविष्णुधृतिभ्यांनमः ॐमधुसूदनकांतिभ्यांन
मः ॐत्रिविक्रमक्रियाभ्यांनमः ॐवामनदयाभ्यां॰लं
श्रीधरमेधाभ्यां॰ लंहृषीकेशहर्षाभ्यांनमः॰ पंपद्म
नाभश्रद्धाभ्यांनमः पंदामोदरलज्जाभ्यां॰ ॐवासुदे
वलक्ष्मीभ्यां॰ श्रींसंकर्षणसरस्वतीभ्यां॰ ॐप्रद्युम्नप्री
तिभ्यांनमः ॐअनिरुद्धरतिभ्यां॰ एतैःकेशवादिभिः
कामबीजीनहृदयंमसदृशेतेहितीयाहुतिः इंद्रादिभि
स्तैःसावनादिभिःश्वतर्पीवेराजौवतमिंरावरणैः
मनस्वरनिनाराधिनेनचषकमनिंनमधुंतकपया

स्यान्निवेदयेत्ततः विभवे सति कांस्यमये शुभ्रपात्रकाः च
षट्के घृतेनोडुपाक्रमशः एषमात्रिसन्ध्याप्रकारः ए
वमेतद्धृदयस्य सामान्यकालसन्ध्यायामेकं पंचविधम
न्नाउक्ता अथ मन्त्रहृदयस्य त्रिकालतर्पणप्रकारः कथ्य
ते॥ संतर्प्यपीठमंत्रैः स्वहृत्स्थमन्त्रं तत्र प्रा
णायामपूजनेपि ते तोयैरेवामलैः सम्पादैः वधयथे
नुमदितैस्तोयैः संपाद्य तर्पणं द्वयोः नद्युद्भवजलेनातं
स्वर्णावर्षकीर्तितेन तर्पयेत विंशति रश्मिपेनाका
लत्रयतर्पणोऽपि संख्यानाभूयः सकालविहितास्मात्
त्सहृतर्पयेच्च दिवावान घ्रातर्दीपिगलेमिश्रमन्द
योपायसंमनवतीबलीवंतस्तीयकालेऽपि नोप
लभिस्वदीवितं द्वयं तर्पयाभिपदे योऽस्य मन्त्रात्रेस्येष
नामसहितैस्तोयैस्तेषु तत्पुनः स्नानापोषमाचयेत
अभ्युत्थानस्नापादाद्धितात्मानं प्रपिवेदपः नत्रमा
नमथोस्य ततस्मयः पूजनेपक्षे यावत्संतर्पयेमत्री
नावत्संख्येजपेन्मंत्रं इति तत्र येन मुद्राः प्रकरः प्राक
समसेपटलेउक्तः एवमेव सर्वमन्त्रविषयोपि तर्पण
विधिः तर्पणद्रव्यस्य तत्तत्तन्त्रविशेषः मन्त्रान्तत
द्विषयोक्ताः पीठस्यापि तत्तद्विधं तर्पणप्रकारस्तु
सर्वत्रैवमेव एवं गोपालकालादस्मादरीमंत्रस्यगो

पु॰सं॰ पालदशाक्षरीमंत्रस्य च समानत्वेन कविल्कोचिहिषी
२१६ षणाचन्यामस्मन्नातर्पणविधिमत्र क्ताः अथ प्रयोगो पालक
दशाक्षरीमंत्रप्रसंगान मंत्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्र
269 कारेणापि गोपालकदशाक्षरीमंत्रस्य पुरश्चरणादि
विधिर्लिख्यते ऋष्यादिकं न्यस्वैनत ध्यात्वातिमन्त्रस्त्रं
नपः पुरश्चरणं अयुतं हुनेत्पंचा अयुतं वा पुरश्चरणं
अथप्रयोगः यदिच्छेद्दासीणां मंत्री वशीकर्तुं समस्तं यत
वैश्यानां वश्यकामस्तु रक्तकवीरजैः परदाराणां व
श्यकामस्तु पुष्पैर्नीलोत्पलैर्नवैः स्त्रीवश्यकामीचे
श्यद्भिः पुष्पैस्तंडुलमिश्रितैः घृताक्तैर्जुहुयान्मंत्री
स्त्रियो वश्या भवंति हि अन्नाद्यकामीन्जुहुयादेवमेव
समाहितः तद्रसपायेयन्नित्यं भवेदन्नाद्यवांस्तथा
मरहस्रं तज्जुहुयादाज्यं हिरण्यार्थी समाहितः पद्मैः सम
संयोगाद्विंदेमंत्री सधनवान्भवेत यंयकामयेनततय
यहोमेन सिध्यति वस्त्रार्थी शल्ककुसुमैः सहस्रमा
हुंकारेण भूतप्रेतपिशाचाद्यापस्मारादयोग्रहाः
शतेनाद्यास्तथा कुहूमरस्रं लियते नवेन जपान्सर्वे
पलायंते निरंतरं सम्यगाढ्यविधमंत्रवताकृष्णांनवे
कालीयमर्दनं ध्यात्वा तनरशातजन्मामंत्रं जपात्पलनः
दलैन मूर्ध्नि विन्यस्य नाशयेद्धवनहिंधं मेधाकामस्य

रेद्देवं मंत्रं प्रणवसंपुटं अयुतं तस्य विप्रेन्द्र त्रिरात्रं नत
तो जपेन मंत्राणां वेदशास्त्रार्थवक्ता योगयाभवत्तवाक
भित्राह्मणो जपेन्मंत्रं संवत्सरमतंद्रितः श्रीमानाढ्य
तमो भवत्यासर्वत्रैनात्र संशयः कात्यायनीरचादिदेव
न्द्रैकोरु किमृणाविलभेत्सत्वेन दधिमध्वाज्यत्रयाक्तै र्जुहु
याद्दशायुतं बुधः नवनीताशनं कृत्वा संख्यात्वोलूकलवंध
नं अयुतं नवनीतेन हुत्वा पुत्रमवाप्नुयात जपेद्दशोत्तर
शतं पिबेत्तेन सजलं नास्त्वं नकृत्संख्यातात्प्रहग्रस्ता त्यपेयं
वतिने गृहाः समस्तविषनाशार्थं कृत्स्नां कालीयमर्दनं
ध्यायं जपेत्मासहस्रान्ते हुं कृत्वा नाशयेद्विषं कृत्स्नं तगरु
डारूढं रवतपारिजातकं समस्तामरवंदितारं संचिंत्याष्टो
त्तरं शतं रक्तैः स्त्रकरवीरैश्च हुत्वा शत्रुजयं लभेत शतेन श्व
वतिनश्वस्थिनयेदादिंग्रपाणिना अष्टोत्तरशतं स्वैदाश्रि
यते नायमस्रुभिः अग्रीयाद्बद्धविहारकाच्छितं अष्टो
त्तरसहस्रं तत्प्रतिष्ठां लभेत धनं सर्वलोकावशीकर्तं का
मयत्यंकजासने कदेवमूलेगायंतं चिंतयेत्सर्वनायकं अ
पामार्गसमिद्भिः कृत्स्नमष्टोत्तरसहस्रकं नमान्नहुत्या
ह्रस्सर्वलोकोवशोभवेत अनेनचान्नमासान्नियममा
पद्यमानभवेत वशार्थी त्रगुपात्रौ ष्यैर्लाजैः कन्यामवा
प्नुयात वेतसै हरिमासोमितिविल्वैर्धनमवाप्नुयात ऊर्वीमि

पु.सं. गाप्रगामोनिगानिगलवीमिष्रमस्त्कानिनवतीभवेत् श
१३० मिद्धिंनेत्रद्यात्सर्वशांतिभीविघ्ननिलवाणनइनेह शं
270 तिलैः शत्रुवशंनयेत् अनेनेनजपेद्धोमेनयथाशेषपन
लायेत् मत्स्याद्दिक्रमसंमदाशाद्दिक्रमसं अथगोपा
लकमंत्रप्रसंगात् अष्टगोपालकमंत्रोप्यनिरस्यत
ः कल्याणवाक्यप्रकाशगालिख्येत अस्यनंदनारदऋषिः
अमरनविराट् छंदः समस्तजगन्मोहनमहाविष्णुदेव
ताश्राहृकल्लेवांदनपाहृल्लवांसावः इन्याद्यंगानि उद्य
न्नाब्रह्मदस्युतिममनकवघूदृकांतिप्रभावैद्याभ्यां
दोर्भ्यांचवेणीविदधनमुपविष्टान्सिद्धनामांमनोज्ञांवा
मांकन्यस्ताधिकंन्यासनकलशमथावामदोर्भ्यांस्तनां
तेवेदव्याख्यानमुद्रालसदिनरकेवाध्यपंतस्वमीशाश
हृकलशं इतिमंत्रः अनयध्यानोयंमंत्रः अंगेदवश्रा
दिभिः प्रनापंचलक्षजपः अयमेवमंत्राहकावायस
पाकावायस॥ इतित्रिविधोक्ति। अथमतनक्रमारीये
कप्रकारेणगोपालकविंशत्यक्षरीमंत्रविधानमुच्य
ते श्रीनारदऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णोदेवता श्रीं ह्रीं
क्लीं इति कृष्णायशिरः गोविंदायशिखा गोपीजनवल्लभायनेत्रं स्वाहा अस्य ध्यानं श्रीमत्याद्यवत्यांनव
कनकमयेपद्मानलेरत्नवधौ पेकल्पद्रुमाधोविविधम

णालसन्नंटयेसंचिंविष्टं चक्रं शंखं च वेणुं नलिन
मथ गदां योगमुद्रां दधानां वंदे संमिद्यमानं ममाम
यलशीवलभाभिर्मकुंदं क्लीं ह्रीं श्रीं कृष्णाय गोविं
दाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इति मंत्रः पंचपद
लपुष्पानेनामंत्रः अर्घ्यपुष्पानाविधि वैष्णवपीठं समा
वाह्य समर्चयेत् रुक्मिण्यै सत्यभामायै इति देव
स्य दक्षिणावामपार्श्वयोः सुवर्णांकभाय नमः इति देव
स्य ऊर्ध्वादिषुः समर्चयेत् कल्पटमंजर्यै नमः इति ऊर्ध्वा
दयादि एवं प्रथमावृतिः अंगैर्द्वितीयावृतिः रुक्मि
ण्यै सत्यभामायै नाग्नजित्यै सुनन्दायै मित्रविंदायै सु
लक्षणायै जाम्बवत्यै सुशीलायै इति तृतीयावृतिः
पत्नीसंकरधृतापुष्पवर्णायुधपः आगकाहादशाद
दीविधानोक्तवदेवपुनः॥ वासुदेवाय शांत्यात्मने
संकर्षणाय श्रियात्मने प्रद्युम्नाय वागात्मने अनि
रुद्धाय वस्थात्मने इति चतुर्थ्यावृतिः पुनः वासुदे
वाय प्रद्युम्नाय संकर्षणाय अनिरुद्धाय इति सर्वा
दिदिक्षु लक्ष्म्यै सरस्वत्यै प्रीत्यै इति आग्नेयादिक्षु पंच
पंचमावृतिः मंदाराय पारिजाताय संतानाय हरि
चंदनाय इति सर्वादिदलकेनकेकुरवीराय अपी
राय हरिचंदनाय इति दिक्षु कल्पद्रुमाय इति मध्ये इ

१॰सं॰ निषष्ट्याहुतिः पद्माय महापद्माय मकराय कच्छ
पाय शंखाय कुंदाय नीलाय कुंदाय यं क्लीं सौः षो
डशात्मकस्वरूपनिभेभ्यो नमः इति सप्तम्याहुतिः केशा
२७१ नाय नारायणाय माधवाय गोविंदाय विष्णवे मधु
271 सूदनाय त्रिविक्रमाय वामनाय श्रीधराय हृषीके
शाय पद्मनाभाय दामोदराय इत्यष्टम्याहुतिः मत्स्याय
कूर्माय वाराहाय नृसिंहाय वामनाय परशुरामाय
बलभद्ररामाय कृष्णाय कल्किने एवं नवम्याहुतिः
इत्यादिभिर्दशमी वज्रादिभिरेकादशी ऐरावताय पु
ण्डरीकाय वामनाय कुमुदाय अंजनाय पुष्पदंताय
सार्वभौमाय सुप्रतीकाय एते दिग्गजेभ्यो द्वादश्याहुतिः
एवमावरणदेवताः समभ्यर्च्य पुनः त्रिंतेने पुंडरीकाक्ष नम
स्ते विश्वभावन सुब्रह्मण्यानमस्तेस्तु नमः पुरुषपूर्व
ज इत्यनेन मंत्रेण पंचवारं पुष्पांजलिं दत्वा प्रधानदे
वतायाः पुनरावरणदेवतानां नामकिल्लणपारिक्रमेण
न मैनैव मंत्रेणैकैकवारं च पुष्पांजलिं कृत्वा
पुनर्मूलमंत्रेण पंचवारं मूलदेवतायाः पुष्पांजलिं
कृत्वा पुनर्मूलमंत्रेण वारत्रयमपि एकैकवारं कृ
त्वा पुनः त्वं परब्रह्मणे नमः इति पंचवारं दद्यात् एकैक
वारं स्वकीयपारिषदंगावरणदेवतापर्यंतं च पुष्पां

जलिं कृत्वा पुनः किरीटकेयूरहारमकरकुंडलालंकृ
तं चक्रशंखगदाब्जहस्तं पीतांबरधरं श्रीवत्साङ्कित
वक्षस्थलं श्रीभूमिसहितं स्वात्मज्योतिर्मयदीप्तिकरा
य सहस्रादित्यतेजसे नमः अनेन किरीटमंत्रेणापि त्रि
वारं पुष्पांजलिं कृत्वा पुनः ॐ श्रीकृष्णाय नमः ॐ वासुदे
वाय नमः ॐ नारायणाय नमः ॐ देवकीनंदनाय नमः
ॐ यदुश्रेष्ठाय नमः ॐ वार्ष्णेयाय नमः ॐ असुराय नमः
क्रान्ताय नमः भूभारहारिणे ॐ धर्मसंस्थापनाय अनेन क्र
माष्टकेन नामादिनमोन्तेन पुष्पांजलिं कृत्वा निवेद्य
कृत्वा पूजां समापयेत् एवं सनत्कुमारीयक्रमरत्नावि
धिः अत्रापि विशेषस्तत्र मंत्रन्यासजपादिविधा
नं क्रमदीपिकोक्तप्रकारेणालिख्यते अस्य ऋषिः गा
यत्री छंदः श्रीकृष्णो देवता क्लीं बीजं स्वाहा शक्तिः कं
कीलकं एतत्त्रयं क्रमान्हृदये दिक्क्रमेणान्यस्य पुनः
स्वदेहे वैष्णवपीठन्यासं प्राणायामादशात्तत्त्वन्यासविधा
नेनोक्तेन प्रकारेण कृत्वा मूलमंत्रस्यांगेन षट्केन
पासनक्रमागीयविधानोक्तेन करन्यासं कृत्वा मूल
मंत्रेण व्यापकं कृत्वा मूलवर्णैर्मातृकावर्णान् पुटि
तान्मातृकान्यासवत्स्थानेषु संहारन्यासरूपेण प्रति
लोमस्थानेवा सृष्टिरूपेण स्थितिन्यासरूपेण अनुलोम
स्थानेषु नवस्थानेषु दशतत्त्वन्यासं कुर्यात् तत्प्रका

प्र॰ सं॰ रल्कप्रागल्भ्यादशावृतौ न्यासविधाने उक्तः पुनर्मूलेन
२७३ व्यापकं कृत्वा मूलमंत्रवर्णान्न्यसेत् तत्प्रकार उच्यते
272 मूर्ध्नि फाले भ्रुवोर्मध्ये नेत्रयोः कर्णयोर्नसोः आनने
चुबुके कंठदेशे मूले हृदि तुंडके नाभौ लिंगे तथाधार
कं ऊर्वोर्जान्वोश्च जंघयोर्गुल्फयोः पादयोर्न्यसेत् सृष्टिरेषा
समीरिता स्थितिर्हृदि कामांते संहृतिर्ब्रह्मरंध्रादिका
इति तत्र स्थितिन्यासे वर्णान् हृदयाद्यपादांतं न्यस्याव
शिष्टैः शिरआदि पुनर्हृदयांतं न्यसेत् संहारे तत्कालमा
र्गेण प्रतिलोमेन एवं सृष्ट्यादिसंहारांतं एववारं न्यस्या
पुनरपि सृष्टिस्थिती कुर्यात् गृहस्थस्येवं न्यासो वे
न् संहारांते च न्यसेत् तदुक्तं च न्यासः संहारांतो मस्क
री वैखानसे प्रविहितो गृहस्थस्यैतागरमेपि पुरस्सृष्टे
नो वर्णिनामिति श्रुतः वैराग्यवतो गृहस्थे संहारं के
चिदाहुराचार्याः महज्जनो वनवासिनो स्थितिं च विधा
यीनां तथा सृष्टिं एवं तत्तदाश्रमानुसारेण सृष्ट्यादि
न्यासं कुर्यात् सृष्टिस्थितिसंहाररूपेण न्यासविधौ
सर्वत्रैव मात्रिन्यासः पुनरस्य न्यासस्य मुद्राप्रका
र उक्तः शिरसि विहिता मध्यमैवानामिका तर्जनीका
निनाष्ठवाभिर्विहितां घ्राणेनाविनाप कानिष्ठिकान
सिववदने सर्वाः सव्यापसव्यहृदि तन्मे नीप्रथमजपता
मध्यानाभौ अथ विहिता धनेन पर्वोरुयोर्जान्वोः

सांगृहाणक पददये इति अष्टादशाक्षरी प्रधानोक्ता
निरुक्तानामित स्मादयमेवात्र जापिन्यामांत्रवेषूक्ता
पुरस्कानेप्रन्यासः अक्षराः पृथक्कृताने पमर्थाभिन्यासः
कर्तव्यः एवमक्षरन्यासं कृत्वा मूर्तिपंजरन्यासं प्रा
ग्वदशाक्षरीविधानेऽनेनप्रकारेण कुर्यात् पुनः षड
गंन्यासं कुर्यात् ह्रीं श्रीं क्लीं हृत् कृष्णाय शिरः गोविंद
यशिखा गोपीजनकवचं वल्लभायनेत्रं स्वाहा अस्त्रं प
वषडंगन्यासं कृत्वा पुनः किरीटादिमुद्राः प्रदर्शयेत्
नमस्कारदुच्यते तत्र प्रथमं मुद्राणां क्रमः उच्यते कि
रीटचंद्रापीडकुंडलद्वयचक्रशंखवत्सा पद्मयोगवे
णुमालाश्रीवत्सकौस्तुभविल्वाफलमुद्राः क्रमेण प्र
दर्शयेत् प्रथमं दक्षिणवामकरयोर्मध्यमांगुलिद्व
यं प्रसार्य अन्योन्याग्रं संस्पृशेत् उभयोरपि करयोस्त
र्जनीमनामिकाश्च किंचित्संकुच्य पृष्ठभागेन तर्जन्या
तर्जनीं अनामिकया अनामिकां च संस्पृशेत् अंगुष्ठ
यं तु प्रसार्याग्रेण अन्योन्यं संस्पृशेत् कनिष्ठिकाद्व
यं प्रसार्याग्रेणान्योन्यं संस्पृशेत् एषा किरीटमुद्रा प
नांशिवंति तन्मात्रेण किरीटाय नमः इत्यनेन प्रदर्शये
त् हस्तद्वयस्य मणिबंधमध्ये अन्योन्याभिमुखेन बध्वांगु
ष्ठौ प्रसार्य किंचिदाकुंच्य मस्तके पार्श्वभागे परा

पू. सं. ऊर्ध्वेन प्रदर्शयेत् ॥ यथा वल्लीपीठमुद्रा पुनर्दक्षिणकरत
लमधोमुखेन वामकरतलमूर्ध्वमुखेन च प्रसार्य च
न्यासेन संयोज्य दक्षिणकनिष्ठिकां वामतर्जन्या उपरि
प्रसार्य संमुखेन संश्लेषयेत् दक्षिणतर्जनीं वामकनि
ष्ठिकाया उपरि प्रसार्य संमुखेन संश्लेषयेत् दक्षिणा
नामिकामध्यमेन वामतर्जन्या अधोभागेन नीत्वा वा
मांगुष्ठोपरि संमुखेन संश्लेषयेत् वामानामिकामध्ये
न दक्षिणतर्जन्या मध्यमेन दक्षिणतर्जन्या उपरि मार्गे
ण नीत्वा दक्षिणांगुष्ठस्याधस्तात् तेन संमुखं कृत्वा
स्य संश्लेषयेत् ॥ यथा श्रीवत्समुद्रा पद्मनाभवत्स्थलेन द
क्षिणहस्तेनोपरिभागेन तन्मंत्रेण प्रदर्शयेत् दक्षि
णकरांगुष्ठेन नेत्रीदवं संमुखं त्वं तांगुलित्रयं प्रसा
र्य पुनर्वामकरतलमपि तथैव कृत्वा उपरगला
रभ्य नाभिपर्यंतं प्रदर्शयेत् यथा वनमालामुद्रा ॥ प
नीलमंत्रेण प्रदर्शयेत् प्रथमं वामकनिष्ठिकानामि
कामध्यमाः प्रसार्य तत्र अनामिकामध्यमे ऊर्ध्वमुखे
प्रसार्य पुनस्तिसृणां मध्यमांगुलीनां मूलदेशोपरिभा
गे निधाय दक्षिणामध्यमातयेन पुनस्तासामेव तिसृणा
ममंगुलीनां मध्यभागे मूलप्रदेशे निधाय दक्षिणानामि
कां नीत्वा वामतर्जन्या उपरि मध्यदेशं संस्पर्शयेत् पुन

दक्षिणकनिष्ठिकाग्रं वामकनिष्ठिकाग्रस्योपरिभागे
संश्लेषयेत् पुनर्दक्षिणतर्जन्याग्रं च वामानामिकाम
ध्यमांगुष्ठाग्राणि च ऊर्ध्वीकृत्य अन्योन्याग्राणि संश्ले
षयेत् दक्षिणांगुष्ठेन वामहस्तलं तस्य पार्श्वे संवे
ष्टयेत् यथा कोशलमुद्रा पद्मनोकं ददेशे तन्मंत्रेण प्रद
र्शयेत् प्रथमं दक्षिणांगुष्ठतर्जन्योर्द्वयं किंचित्संकुच्य
अन्योन्याग्रेण संस्पर्शनं तद्वितीयमामिकामांगुष्ठनीवात
र्जन्याग्रमपि तथैव स्पृशेत् पुनरुभयोः करयोः इत
रेतरांगुलीः कृत्वा कृत्वा अन्योन्यपार्श्वीकृत्वा किंचित्सं
कुचितायाः करयोः प्रदर्शयेत् पतांमकरकुंडल
मुद्रां तन्मंत्रेण ॐ ष्टो वामकरांगुष्ठेन अन्नस्य कनि
ष्ठिका दक्षिणांगुष्ठसंस्कान्तकानष्टा प्रसारितानात
र्जनीमध्यमानामाः किंचित्संकुच्य वालिताः वेणु
मुद्रैकरूपिवामन उम्मौ श्रेयसी हृदः पतां तन्मंत्रो ॐ ह
देशे प्रदर्शयेत् इत्यनेन उत्तमुद्राणां मुद्राविलफला
कृतिः अंगुष्ठं वाममध्ये द्रुतमिनरकरांगुष्ठेकेना
धवधानस्याग्रपीडयित्वांगुलिभिरपि च न्नावाम
हस्तांगुलीभिः वेष्टयावांदक्षिणस्यापयनविमलध्री
योरन्या रवीनं विल्वाख्या मुद्रिके पार्श्वोदमिह
कष्टिनायेगपनी पाविपितैः मानेवाणि देहे परिह

१ सं. वप्रा वापि विहितं मत्या मत्या वा तदपि निखिलं हुं कु
२२५ न च यं रमो मुद्रा ज्ञातं तत्प्रपत्तिन चलं सरगणानां म
274 ध्यस्वाधीनां भवंति मनंते सर्वजनं नाथ तो विलमुद्रां
तन्मंत्रेण हृदि प्रदर्शयेत् करेणापरस्य वेहस्तोर्ध्वमा
वितांगुलिकौ विपर्यस्त मध्यमे संयोज्य दक्षिणांगुष्ठाग्रे
णामध्यकनिष्ठिकायं संयोज्य वसव्यांगुष्ठाग्रेण दक्षि
णकनिष्ठिकाग्रं संयोज्य दक्षिणाभागे स्कंधाद्यवधिश्रा
मयेत् पद्मासदर्शन मुद्रा एतेन तन्मंत्रेण प्रदर्शयेत्
दक्षिणांगुष्ठं सव्यामुलिवत्कमुष्टिना गृहीत्वा सव्यां
गुष्ठमूर्ध्वं प्रसार्य दक्षिणांगुलिभिस्तत्समिः सहिता
भिः संयोज्य वामपार्श्वे सीवापरि प्रदर्शयेत् एषा सं
लम्मुद्रा एतेन तन्मंत्रेण प्रदर्शयेत् ततो हस्तौ परस्पर
संमुखं संयोज्य परस्परमंगुलिवद्धं संगुलिविन्यस्य
मुष्टिं दृढां कृत्वा मध्यमांगुलिके संमुखे संश्लिष्टे ऊ
र्ध्वं प्रसार्य वामोरुमूलभागे तिर्यक् प्रदर्शयेत् एषा
कौमोदकी मुद्रा एतेन तन्मंत्रेण प्रदर्शयेत् मणिव
द्धौ परस्परं संमुखौ संयोज्य विकासितपद्मवदन्यांगु
लीराकुंचितनाग्राः संमंतौ विरचय्य अंगुष्ठौ पार्श्व
योः संपाश्वमध्यतः कर्णिकावद्धौ धृत्वा अकुंचयित्वा
दक्षिणाकमलदेशोर्ध्वं प्रदर्शयेत् एषा पद्ममुद्रा

नांतन्मंत्रेण ॐ पद्मायनमः इत्येनेन प्रदर्शयेत् वामक
रांगुष्ठात तर्जन्यां संस्पृश्य पद्मनाभेरथस्थान् इत्थं मुखे वितनी
यायतस्यैकवर्णेयं प्रविदद्विणाहृत्स्थं वत्सवैवकृत्वा निधा
पयेत् पद्मायोगमुद्रा पद्मनानंतमंत्रेण प्रदर्शयेत् एवंकि
रीटाद्या मुद्राः प्रदर्श्य ध्यायेत् हारवत्यामरत्नार्कभांमरो
मंवनीतमैः स्वनल्पैः कल्पवृक्षैः परितेमणिमंटपतल
दलमध्ये तत्र महारत्नाद्यतरणाकुर्के फलभरणुसकुचवि
तानालंविभौक्तिके पद्मरागमञ्जलीरानदत्नमधौव्यव
स्थितः स्वनावननगलरत्नमयपसरोवधः रत्नप्रदीपा
वलिभिः प्रदीपितदिंगान्ते उपदादिममकायमाणिमं
हासनांऊजेममासीनोस्मुतेध्येयोऽतन्हाटकसंनिभः
समानोदितसंदार्कनटिकोटिसमद्युतिः सर्वांगसुं
दरः सौम्यः सर्वाभरणभूषितः पीतवासा महारूपोवग
दापद्मोज्वलदनः स्वनारत्नोज्वलरत्नपादाग्रकलशं
स्पृशन् वामपादेनवुजाग्रमामुमस्ताववलभव्छांके स
क्तिणीमत्यभामेमस्मत्पिवन्नोयथावयासंवित्पोदर
मांस्तेमदोरुकलपोत्स्ययानाग्रिविनिमनंतावरि
शांत्योकलपीनयोः नाभ्यांचदलवामस्कंधे मित्रविंदा
स्तलतोणवल्नयोः ममहूत्स्वतनपोणंचदेवयोः नां
ववतीमशीलावरिदंशंत्योदक्षणामकेवरिः पोइमा
साहस्रांगनाः पवितःप्रियाःप्रेयाःकनकवल्लोय

प्र॰मं॰ याचान्तत्कलशोज्ज्वलः नहिहिंसाहननियमः पूर्वं तोय
नैधवांतद्वहिर्हितहतयः सर्वैष्टगोवद्धसदयः ध्यात्वैवं प
२०५ रमात्मानं विंशत्यर्णामन्त्रं जपेत इति एवं ध्यात्वा कामम
२७३ लामंत्रं कामगायत्रीं च तस्या विंशत्यर्णामन्त्रं प्राग्वत्केभ्य
वेन सर्वथादि चतत्त्वलसं जपेत ॥ अथास्य दशांशहवनेन कामम
मालामंत्रकामगायत्रीमंत्रं च उपरिष्टाद्वदयामः अथास्य
मंत्रस्य पूजनाविधिः तदर्थं यंत्रं वक्ष्ये गोमयेनोपलिप्या
दितत्र पीठे निधापयेत विलिख्य गंधपंकेन लिखेद्दश
लांबुजं कर्णिकायां तत्षट्कोणं समाध्य तत्रमाननाय
पीठे तत्र मदनाभिरदवैर्वेष्टयेन्नमं च प्राग्रेतानि तत्कोणेषु
ष्विं यपीठेषु संविदं ष्टदवसंपिंडयकेसरेषु शक्तयः
विलिखेत्स्मरगायत्रीमात्रामत्रं दलाष्टके षट्षट्कः सं
लिख्य तद्वाह्ये वेष्टयेन्मातृकाक्षरैः भूबिंबं च लिखेद्वा
ह्ये श्रीमायादिविद्दिक्ष्वपि एतद्यंत्रं राटकादिपट्टेष्वा
लिख्य एवं च तत्साधितं धारयेद्योद्देसौव्यनन्दिदशोर्वपि
पूजार्थं प्रथममष्टदलपद्मं विलिख्य तत्कर्णिका
यां षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये श्रीमिति मारबीजं
विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादिपत्रन्यायान्विलिख्य
न पुनःकृत्वा येन्यादिभिः पीठैः समदशाभिर्वद्दैवैस्त
कामबीजं वेष्टयेत पुनः षट्कोणेषु त्रायतानि के

तेषु श्रीमिति बीजं विलिखेत् तद्दलकोणेषु
त्रिष्टुपि भुवनेशीं विलिखेत् पुनः कोणाग्रेषु
षट्स्वपि क्लीं कामाय नमः इति षड्दलानि विलि
खेत् पुनरष्टदलकेसरेषु कामदेवाय विद्महे पु
ष्पबाणाय धीमहि तन्नोऽनङ्गः प्रचोदयात् स्मरोः
स्मरणाय नमः ऐं श्रीं ह्रीं अष्टदलाग्राणि विलिखे
त् पुनर्दलमध्ये नमः कामदेवाय सर्वजनप्रियाय
सर्वजनसंमोहनाय ज्वल ज्वल प्रज्वल सर्वजनस्य हृ
दयं मम वशं कुरु कुरु स्वाहा इत्यस्य मालाम
न्त्रस्य षट्षष्ट्यक्षराणि विलिखेत् एवं मालामन्त्रः
सर्वगोपालकमन्त्रजपादौ मारवीनाथोऽत्र मन्त्रा
जगत्त्रयवशीकरणार्थं इयं गायत्री च सर्वगोपाल
कमन्त्रजपादौ जपेदानन्दवर्धनार्थं ॥ पुनर्भूतका
रों बहिर्विलिखेत् पुनस्तद्बहिश्चतुरस्रमण्डलचतु
ष्कं विलिख्य तन्मध्ये दिक्षु श्रीमिति विलिख्य कोणेषु
भुवनेशीं विलिखेत् एवं सर्वाणि विपदादि विलिख्य पा
वित्रे च फलं स्यात् इति श्रुतिमन्त्रयन्त्रैः वैष्णवपीठे
मन्यन्तास्मिन्नपि कथा मूर्तिं संभाव्य तत्रानुतं समावाह्य
सर्वमवेयेन ॥ प्रथमं मण्डलदेवता विग्रहे एवं क्रमेण
न्यासक्रमेणानेन मण्डलमन्त्रवर्णैः स्थापितकेसरमेता

प्र.सं. समभ्यर्च्य षडंगमंत्रैर्हृदयादिस्थानेषु च समभ्यर्च्य
२२६ किरीटकुंडलहृदयचक्रपाशगदापद्ममालाश्रीवत्स
276 कौस्तुभवेण्वादिस्थाने नाम्ना समभ्यर्च्य पुनर्मूलमंत्रे
ण त्रिवारं समभ्यर्च्य पुनरावरणदेवतासमर्चयेत्
प्रथमं षट्कोणे आग्नेयादिकोणेषु अंगैः प्रथमावृ
त्तिः पुनः॥ वासुदेवाय संकर्षणाय प्रद्युम्नाय अनिरु
द्धाय इत्यष्टदलपद्मस्याग्नेयादिदलमूले पुनः॥ शां
त्यै प्रीत्यै सरस्वत्यै रत्यै इति पूर्वादिदिग्दलमूलेषु एवं
द्वितीयावृत्तिः पुनः रुक्मिण्यै सत्यभामायै इति दलमा
ध्यपार्श्ववर्तिनोः पत्राग्रपार्श्वजेत नाग्नजित्यै सुनंदायै
मित्रविंदायै सुलक्ष्मणायै जांबवत्यै सुशीलायै इति स
र्वेष्वपि अष्टदलाग्रेषु समर्चयेत एवं तृतीयावृत्तिः पुनः षो
डशसहस्रमहिषिभ्यो नमः इति सकृदेव समर्चयेत् ए
वं चतुर्थ्यावृत्तिः पुनः इंद्रनिधये नीलनिधये मुकुंदनि
धये मुकुंदनिधये मकरनिधये आनंद
निधये आनंदनिधये कच्छपनिधये शंखनिधये पद्म
निधये इति निधयः शांतैः पंचम्यावृत्तिः पुनरिंद्रादि
भिः वज्रादिभिः समभ्यर्च्य एवं समस्तपरिवारं दत्त्वाभि
पुनर्मध्ये देवेन विवेयं कृत्वा ग्रामत्वदास्यात्मानं सम
र्चयित्वा समर्पयेत्॥ अथ फलमाह जपहोमार्चनध्या

नैवैषां मंत्रं प्रभजते मुक्तेन्तदेवमथ सर्वं वैतेन तत्स्वर्णपात्रमेव
नार्वतं पृथ्वी पृथ्विकेवेतनस्य सर्वकुलाकुलाय वैरमिषे
समेपत्रः प्रयातं परंगतिं इति अथ प्रयोगविधिः
वन्ध्याया वन्ध्यायोगो विदेशकृशपार्णैः संतप्तैः आत्मानं
रथनं कृत्वा भस्मनेमलिप्य धारयेत् तस्याश्च मम मंत्रसि सा
न दृश्यते सर्वं संशोषितः पुत्रः पुष्यं मंदारादि धवल पुष्पं
योगांतरं आज्येन लक्षं हुत्वा मंदारपत्रैर्वा मधुवासितैः प्रिया
तस्यैद मे संप्रयाणवेशायते एवं मधुरत्रिमधुरं प्रयोगांत
रे शाल्मलादि विसलाभाय शाल्मलादिकुसुमैर्हुनेत् त्रिमधु
रैकैर्दशशतमान्याकैर्वा एतसंपुटं प्रस्याप्यः मंदारादि
पाल्लवकुसुमैः पाल्लववल्लाभाय जपादिरक्तकुसुमैः
रक्तवस्त्रलाभाय त्रिमधुरसिक्तैर्वा आज्यसिक्तैर्वा प्रणो
तरसहस्रहवनेन प्रयोगांतरं लोहसिक्तैः पुष्परवैरत्र
सहस्रकं हवने त्रिसंध्यं समाप्तान्ते राधानरपते मे वत्
हेतुं मधुसिक्तपुष्पं मंदारादि पुनः गोपालकदंपादरी
विधानेप्यणादपाहंशीविधानेपि यत्र यत्र प्रयोग उक्तः सो
प्यनेन मंत्रेण कर्तव्यः अनेनापि योपः प्रयोग उक्तः स
नाम्नामपि कर्तव्यम राक्यः एवं क्रमदीपिकोक्तो विंशाक्ष
री विधिः ॥ अथ गोपालमंत्र एकसंगात्र मंत्रसारोक्त
विंशतिवर्णीयं मंत्रमनेन षट्कोणकर्णिकामध्ये समा

पु.स. ध्यं मदनं लिखेत् षट्सुकोणेषु षड्दलवर्णांश्च तद्दलेद
शपत्रकेसरेषु दशार्णैकैकवर्णं केविशत्वर्णात्वर्णा
मनोर्वर्णान् क्रमाद्द्वौ द्वौ विलिखेत् मालामन्त्रणमा
रभ्य वर्णान्मातृकया पिवेष्टितं भूपुरास्त्रशक्ति
श्रीवत्सधान्यं रविशं त्यणं मनोर्यंत्रं प्रोक्तमेतद्याद्‌द्वं त्वग
पनायं प्रयत्नेन तदेयं यस्य वित्तं धर्मार्थकाममोक्षाः
पुत्रधान्यराज्यदेवलोकवंशकंकोति सौभाग्यकी
र्तिं किमत्र बहूनोक्तेन कोटिनार्थसवट माः अथवापि
प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये क्लीमिति कामबी
जं विलिखेत् तन्मध्ये साध्यनामादिकं चन्यायाष्विलिखे
त् तदहिस्तद्दलेन हद्दिशादलेन हारिद्दत्त चयेन हरि
स्तनवरंस्त्रिलिख्य पुनः षट्सुकोणेषु क्लीं कृष्णाय नमः इत्य
स्य मंत्रस्यैकैकमक्षरं विलिखेत् पुनः चतुर्दलेषु क्लीं
कृष्ण क्लीं इत्यस्यैकैकमक्षरं विलिखेत् पुनर्दशदल
मूलेषु गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इत्यस्यैकैकमक्षरं वि
लिखेत् पुनर्दशदलमूलेषु गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इ
त्यस्यैकैकमक्षरं विलिखेत् पुनर्दशदलमध्ये श्रीं ह्रीं
क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इत्यस्य
वर्णान् द्वौ द्वौ विलिखेत् पुनः प्रथमे वृत्ते नमः कामदेवाय
नमः कामदेवाय सर्वजनप्रियाय सर्वजनसंमोहनाय

ज्वल ज्वल प्रज्वल सर्वजनस्य हृदयं मम वशं कुरु कुरु स्वा
हा । इत्यनेन मारमालामन्त्रेण वेष्टयेत् पुनर्द्वितीये
वृत्ते द्रां द्रावणबाणाय नमः द्रीं क्षोभणबाणाय नमः
क्लीं वशीकरणबाणाय नमः ब्लूं आकर्षणबाणाय
नमः सः मोहनबाणाय नमः इति पंचबाणमंत्रैर्वेष्टयेत्
पुनस्तृतीये वृत्ते मातृकावर्णैर्वेष्टयेत् पुनः स्तनवग्र
केषु ह्रीं श्रीं ग्लौं क्लीं इत्येकैकमक्षरं विलिखेदिति ॥
पृथक्कल्पान्तरोक्तं विंशत्यक्षरीयन्त्रं लिख्यते साध्यग
र्भे लिखेत्कामं वह्निगेहयुग्मोदवषट्ककोणयुग
ज्ञीणि वलक्षत्रांबुजेन ततः केसरेषु स्वरवर्णाष्टादशा
र्णामनो लिखेत् द्वीणि द्वीणि वर्णानि प्रतिपत्रं नाबहिः
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय इति द्वादशाक्षरीयं बहिर्
कपत्रके सवाज्ञद्वशार्णामनुं केसरे दिकपत्रं दशा
पत्रं दशपत्रं दशविंशत्यर्णामनो वर्णांस्त्रिपत्रं हि ।
प्रोल्लिखेत् बहिः षोडशपत्रे षड्विंशोद्धकेसरेष्वर्णः
मुवाचस्य सकलस्याष्टर्थम च्यमवांक्रमान् बहिः सं
वेष्टकाद्येष्वनतोभू विंदमालिखेत् गगहबीजेनहि
तभूबीजं कोणगे लिखेत् हकारषष्ठस्वरविंदुभिः वारा
हबीजं त्रैलोक्यं भूबीजं मोपालयंत्रमेतद्धि विधिना
स्मृतमपि नेमरैरेनत्रगावः पयस्विनः समृद्धाश्च पितरो मयाः

ग्र.सं. पीतोध्योवद्धरूपाम्बरशीलाम्रमबंनिहि धनधान्या
२०८ गारत्नशालिनीतस्य मंदिरे लक्ष्मीर्वनिस्थिता सूत्वाव
278 मेदाशत्नसंलवं इति पूर्वलिखितविंशत्यर्णयंत्रान्तमा
रादस्यार्थस्पष्टः॥ अथ नोमनमहिकयंत्रप्रसंगात् भाग
वत्सकस्यापियंत्रं गोत्समहिं प्रदमत्र लिख्यते मध्ये तारं
मसाध्यं वसुदलविवरे गवास्तूनकस्य चवी मेकामेकांक्र
मात्प्रविलिख्य तद्वहिर्वेष्टितं मातृका वर्णैः भ्रागावस्
कपयंत्रं ऊ प्ररगतनामिंदस्तुपितंमंदिया द्वौ दयाको गृहिका
तर्णा कपूषमहिवैः संकुलामामूलरूमीः अयं मया उपर्थः
अथ गोपालकमन्त्रप्रसंगात् गोपालकसंध्यावंदनप्र
कारो लिख्यते प्रथमं वैदिकसंध्यावंदनं कृत्वा॥ दक्षिण
हस्ततलेन जलमादाय वामकरतलेन हृदयमंत्रेण तत्स
लिलंनिधाय तदंगुष्ठविवरनिर्गतजलविंदुभिः दक्षि
णकेनाने व्रसमंत्रेण शिरसि संप्रोक्ष्य वाशिष्ठमंत्रेण
दक्षिणोदक्षपाधो निक्षाप्य तु नर्पितं वचनः कृत्वाभ्यु
दक्षिणकरेण हृदयमंत्रेण जलमादाय वामनासापुटे
नाघ्राय ब्रह्मरन्ध्रेण दोषं पुरस्यात्य दक्षिणेन निःसार्य विर
स्यां जलिनां जलमादायादित्यमंडलगतायमात्रैवाय
मात्रिवंपर्णं निवेद्यसंदंगाहीन्यमेन्त् रासक्रीडारतं क
ष्णं गोपीमंडलमध्यगं गायंतं मधुरं वेणुं ध्यात्वा वाग्नवर्वे

मंडलेनदक्षिणस्थोन्विमशाजः नद्यायत्रीपद्याशक्ति
जस्यापुनः समंचप्यागत्यासादीन्कृत्वाप्राग्वत्पी
ठत्र्पणापूर्वकंसर्पर्णकुर्यात् एवगोपालकसंध्या
वंदनविधिः गोपीजनायविद्महे गोपीवल्लभायधी
महि तन्नः कृष्णः प्रचोदयात् इतिगोपालगायत्री
अस्यामूलमंत्रवद्दृष्यादि अथवामावगायत्रीकामदे
वायहृत् विद्महेशिरः पुष्पबाणायकशिखाधीमहि
कवचंमन्नोनेगः नेत्रंप्रचोदयात्अस्त्रं नारदगाय
त्रीकृष्णायः शिरोललाटनेत्रहृदयदोःपार्श्वपदोषु
वर्णान्यसेत् अंगामंत्रएवगायत्रीमंत्रः इतिपुष्पं
वसारसंग्रहेगीर्वाणेंद्रविरचितेसप्तदशःपटलः
अथश्रीकृष्णमंत्रप्रसंगात् श्रीराममंत्रोपिलिख्य
ते ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः श्रीरामोदेवता रांबीजं
नमः शक्तिः ममसर्वैश्वर्यसर्वसौभाग्यसर्वलोक
वश्यविद्यासानसिध्यर्थे विनियोगः रांहृत् रींशिरः
रूंशिखा रैंकवचं रौंनेत्रं रः अस्त्रं अथवामूलमंत्रस्य
त्वैरेवषडंगानि कुर्यात् तैर्मंत्रैवर्णन्यासंचकुर्या
त् अथात्तत्त्वन्यासः ब्रह्मरंध्रेभ्रुवोर्मध्येहृदिनाभौच
गुह्यकेपादयोश्च विन्यस्य भावयेद्राघवनामधीः ध्या
नं आधारेभावयेच्छक्तिं चिन्मरानंदरूपिणीं इयदा

प्र॰ सं॰ २२६ 279

दिव्यसंकाशमाधारं तत्र विद्युत्कोटिप्रतीकाशं चन्द्रको
टिसुशीतलं सहस्रारमुखमुन्मील्य प्रापयेद्गुरूपदेशतः
आत्माध्वनानेनैव तत् तदादर्शान्तेन्दुमंडलम् ॥ प्रा
प्यविधिनात्र आप्याययेत्तत्सुधामृतेन ततः परिगच्छ
देत्सुधाधाराभिरामिरामृतेन निजदेहं जगत्सर्वमेकी
भूतं विचिंतयेत् निष्प्रपंचं निराकारं निष्कलं निरंज
नं सुसूक्ष्मसूक्ष्मोपरमं सदसद्भाववर्जितं ब्रह्मरूपानंद
मात्मानं भावयेन्नित्यं सततम् इति ध्यानान्तरं उपसंहृ
त्य ततेनोपदेहाहृदयपंकजं रामज्योतिर्मयं ध्यायेत्स
र्वलोकैकसाक्षिणं जगदुत्पत्तिसंभूतिविपरीतिकरं
परं देवासुरनतं ईश्वरयोगिहृद्दैस्सेवितं चतुर्भुजं शं
खचक्रगदापंकजधारिणं किरीटहारकेयूरकुं
डलशोभितं एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं षट्सहस्रं दिने दिने स
र्वेषां कृतिमूलानां नित्यनैमित्तिकाम्यानां कर्मणामवि
रोधेषु कालेषु जपेदक्ष्येते वाचस्त्रिपः पतिर्भूत्वा कवि
र्भवति वत्सरात् इति ध्यानान्तरं पद्माकल्पनेनामूले सो
वर्णमंटपं मनेन तन्मध्येष्टदलं पद्मसहस्रादित्यसंनिभं
वीरासनेन तन्मध्ये समासीनं महारामं ने सम्यक्कृतानम
सीमुद्रां दधानं दक्षिणकरे तेनः प्रकाशिनी वामनानुम
नोनिचापं जानकीवल्लभं देवमिंद्रनीलसमप्रभं ध्यायेद्

नलिरत्नंदेवंहिभुजेरत्नुनंदनंवामभागेसमामीनींसीता
कांचनसंनिभांभजंतोकामदानित्यंनीलोत्पलकरांबुजोल
सांगपश्चिमेभागेष्टनक्षत्रंसवामरंपार्श्वेभंवतशत्रुघ्नोला
लहंताऊरामभोएवंध्यात्वाजपेकोंत्रंतानलस्योश्चभ
जनं वानविधिंकविनंवबाल्मीसानापतेशकः जपतांमंत्रि
णांमेवमंतयोमेनयोमंतोभुवश्चरणाक्केयेनविनावपाल
हेमुनेध्यानानंतंकालाभोपरकांतिकोंतमनिशंवीराम
नाध्यासितेमहांज्ञानमंपीदपानमपरंहलोतुनंजानुनी
सितांपार्श्वगतोंमेरोरुद्दनमोविगुभिभांवाश्चवंपश्यंतेमु
कुटोगदादिविविधाकल्याज्ञलांगधजेरोरामापनमः
इतिमंत्रः पुनः परंप्रवक्ष्यामिपोरश्चरणिकंविधिं जिनेंद्रि
योहविष्याशीपाकयावकभोजनंपश्चिमाभिमुखेदेवह
षपद्मन्येपिवालयेनद्याः समुद्रगामिन्याश्चीरेगोष्ठेयवा
मुनेप्रणम्यविनयोमूलेसिंधुतीरेजलाशयेपर्वताग्रेन
घामत्रीक्ष्वानेप्रन्यनमेजपेत्हादशलक्षंजपेत् दशांशो
नपयेन नदशांशंबिल्वमधिद्धिकृतस्फलैर्ष्टतस्यैश्चनऊ
समेमश्चत्रिमधुरसिक्तैर्हुतेन पुरश्चरणंपश्चपाकल्याणतो
कल्याणविधिः शुद्धमात्रकाकेशवादिमातृकानवमूर्ति
पंनरान प्राकगोपालकविधानोक्तमसेत॥ अथपुरश्चा
विधिः। तदर्थंपत्रंबहुस्वप्रणोदात्तेनमहायमंरत्नुनंदनविग

प्र.सं. हंसौभाग्यदं वश्यकरं विघ्ननाशकारं परं आग्नेयवारोग्यदं
२८. संग्रहज्वर निवारणं यं मन्त्रायमयोत्कमंत्रात्मादेवतेरि
णा पुराभगवताप्युक्तं यन्त्रे संमोहनालये देशान्नानोपे
चामेदं मंत्रदेवतयोस्तथा तस्मात्पीठमहायन्त्रं लिखि
त्वा तत्र प्रयोजयेत् विना यन्त्रेण पूजनाद्देवतानप्रसीदति
ततोऽवश्यामि यंत्रस्यस्वरूपं गुरुदर्शितं षट्कोणं प्रथमालि
ख्य तदेवबहि तमालिखेत् वहिरष्टदलपद्मं ततः पार्थिव
मंडले पद्मंमंडले एवं मलमालिख्य शोभनं व्यालकमुक्त
ले षट्कोणान्तर्लिखेद्बिम्बं मायाख्यां कर्णिकान्तरं
मान्यथैव तेन बीजेन तद्दीनं वेष्टयेद्बहिः अवशिष्टेमनोर्वर्णा
मांस्मयं तत्र वेष्टयेत् दृशान्तरेण मन्त्रेण त[illegible]त्वं वेष्टये
त्ततः अग्न्यादिकोणषट्केण षडंगानि च विन्यसेत्
पीठीः इति लिखित्वाथ षट्कोणस्य कपोलयोः कोणा
ग्रेषु वह्निबीजं केसरेषु स्वरान् क्रमात् ततो मालामनोर्व
र्णैः सर्वाष्टदलेषु च तेषु समस्तमंत्रस्तोऽविन्यसेदृमसं
ख्यया अवशिष्टं पंचवर्णा विन्यसेदष्टमेदले भूताकोव
णा तन्मं वे वेष्टयेत्काद्दिवर्णकैः बीजद्वयं लिखेत्पश्चाद्
गरे दिग्विदिक्ष्वचनारसिंहमहाबीजं वाराहं च मन्त्रेनक्रमा
त् इति प्रयमार्थः प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये मंत्र
स्य प्रथमबीजं रांइति विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादीन्

विलिख्य पुनः कामबीजेन सर्वं लिखितं मन्त्रं प्रथमबी
जं वेष्टयेत् पुनरवशिष्टेन मूलमन्त्रवर्णपंचकेन का
मबीजमपि वेष्टयेत् पुनर्दशमार्णेन वामदशाक्षरेण
सर्वं लिखितं सर्वं वेष्टयेत् ईं जानकीवल्लभाय स्वाहा
इति वामदशाक्षरो मन्त्रः पुनः षडंगानि षट्सु कोण
पुत्रकेषु विलिख्य षट्कोणकपोलद्वंद्वे श्रीं ह्रीं इत्येके
कं पत्रके कस्मिन् कपोले एवं सर्वकपोलेष्वपि विलि
ख्य पुनः षट्कोणाग्रे पुष्कारं उकारं बिंदुकूटं ह्रूं इत्ये
न बीजं विलिख्य पुनर्वहिरष्टदलं पद्मं विलिख्य त
केसरेषु क्लां नेत्रं षट्स्वरान् ह्रां ह्रौं विलिखेत् पुनर्द
षु मालामन्त्रवर्णान् षट् षट्संख्यया समस्तपिदलेषु
विलिख्य अष्टमे अवशिष्टवर्णान् विलिखेत् तद्यथा
ॐ नमो भगवते रघुनंदनाय रक्षोघ्नविशारदाय मधुर
प्रसन्नवदनायामिततेजसे बलाय रामाय विष्णवे नमः
ए तेन सप्तचत्वारिंशद्वर्णवता मालामन्त्रेण षट्संख्य
या सप्तदलेषु अवशिष्टवर्णपंचकं वेष्टमे च विलिख्य
तद्बहिर्वृत्तं विलिख्य तस्मिन् कादिक्षान्तैर्वर्णैर्वेष्टयेत् त
द्बहिर्भूपुरं समाश्रयंत्लान्तं विलिख्य तस्य दिक्षु नारसिं
हबीजं विलिख्य कोणेषु वाराहबीजं विलिखेत्
त्पाहुर्वेष्टकाक्षो कारबिंदुनामुविनोक्तेन नारसिंहो समरां

प्र॰ सं॰ ओं भञ्जनांकलमक्षहः पंचमस्वरसंयुक्तो हकारो विंदु
१९ भूषितः वाराहबीजमित्युक्तं लक्ष्मीधनधराप्रदं एतद्यं
त्रं समालिख्य मौर्वीणां वा जने पटे भूर्जे कसम्पग्गहलग
२८१ लिकी कृत्य धारयेत् अपुत्रो लभते पुत्रं अधनो धनवा
न् भवेत् किमत्र बहुनोक्तेन सर्वसिद्धिप्रदं नृणां यन्त्रमेत
त्समालिख्य धारयेत्पातकापहं इत्येवं पंचमे डले विलि
ख्य तस्मिन्नैवेद्यावपीठं संस्थाप्य तदुपरि पूर्णां वा अमावास्यउ
पचारैः समर्चयेत् सर्वसंगैः षट्कोणेषु समर्चयेत् पुन
र्वामभागे सीतां मंत्रेण यजेत् तन्मंत्रस्य जनक ऋषिः
गायत्री छंदः सीता पूर्वो देवता श्रीसीतायै नमः इति सीता
मंत्रः इमं मंत्रं च भार्यापतिर्नो जपेत् तस्मादैश्वर्यसिद्धिर्भव
ति पुनः शार्ङ्गाय नमः इति देवस्याग्रे तेनोपजेत् पुनः पार्श्वयो
नमः इति देवस्य वामदक्षिणे तोयजेत् इत्यं प्रथमावृतिः
नदरिवषट्दलेषु प्राक्दले हनुमते नमः इति पुनरावेनयस
ग्रीवाय नमः इति भरताय विभीषणाय लक्ष्मणाय अं
गदाय शत्रुघ्नाय जांबवते नमः इत्यवशिष्टेषु दलेषु
केसरेषु वेदपुराणवाक्याः समर्चनीयाः एवं द्वितीयावृ
तिः पुनः धृष्टयेनंयेनायविजयायसुराष्ट्राय राष्ट्रवर्ध
नाय अकोपाय धर्मपालाय सुमंत्राय एते वस्मत्रिमिर
नीयावृतिः इन्द्रादिभिस्तु तथैव वज्रादिभिः पंचमी अथ प्रयो

योगविधिः मधुहोमेनत्र्यद्भयात्प्राप्य सं नैवषाष्ठनमः ऊ
वेवमष्टशीलत्स्माविधयाधिष्ठ्णायते ॥ प्रथरामसंत्रप्र
संगान्मन्त्रदेवताप्रकाशिकोक्तं श्रीरामदशाक्षरीमंत्रो
पिलिख्यते दशाक्षरीमन्त्रस्य वसिष्ठऋषिः विराट्छं
दः सीतापाणिग्रहणसमर्थः श्रीरामो देवता क्लीं बीजं
स्वाहा शक्तिः क्लां हृत् क्लीं शिरः इत्यादिषडंगानि राजा
योध्यानगरविलसन्मंडपान्तर्भितो रत्नदिव्यसिंहं न
समसमनक्लोरणादिव्यगंधेनानादिग्ध्योपनपतियतो
दिव्यसिंहासनस्थोदिव्याकारैरनुजनिवहैः सेवितस्तुम्
लेदिव्यैर्माल्यैर्दिविचसनतनेस्तूयमानः सुरौघैरानंदः प्राते
ष्टुम्नुनिवरैर्वामदेवादिभिस्त्रराकाचंद्रोपमितसु
मुखश्रणामलस्त्राहलत्स्माध्येयः सयोविरचितमरा
जराज्याभिषेकः हूं जानकीवल्लभाय स्वाहा इति मंत्रः
पुण्याक्षरन्यासः मूर्ध्नि भाले भ्रुवोर्मध्ये ग्रास्ये कंठ हृदि
नाभौ गुह्ये जानु पादयोरक्षरन्यासः समस्तेन व्यापक
न्यासः षडक्षरोक्तविधानेन समस्तं कुर्यात् लक्षं जपेत् पु
रश्चरणार्थे अथ प्रयोगः जातीप्रसूनैर्जुहुयाद्वंदनाभः
समन्वितैः नवबपाय कमलैर्धनधान्यायमं पदेनी
लोत्पलानां होमेन वशयेदखिलं जगत् बिल्वप्रसूनै
र्जुहुयादिराकामयोनत्रः हूर्वाहोमेन दीर्घायुर्भवेन्न

पु॰ सं॰ त्रितिरामयः रक्तोत्पलद्युतिर्मंत्रीधनमाप्नोति वांछितं मे
२८२ धाख्यामेन होतव्यं पालाशकुसुमैर्नवैः तज्जमसंभ्रमःप्रवि
वेक्तविर्भवतिवत्सरान् तस्मात्त्रितात्रेभुंजीनमहदारोग्य
मामुयात् ॥ अथसीतारामंमंत्रोपिलिख्यतेस्यतत्र ऋषिः
जगतीछंदः सीतारामौदेवता श्रींबीजं स्वाहाशक्तिः ॐ
क्लींदत् श्रींश्रींशिरः रांरामायनमः शिखा श्रींसीतायै
स्वाहा कवचं रांश्रींश्रींनेत्राभ्यां क्लीं ॐ अस्त्रं मांशापदभां
विदेहतनयां रामांकपीटस्थितां ततः क्रेदराततयरामति
मिथांहस्तक्षितांन्योन्यलोरामेदा पार्वती रमाऊवलस्त्र
न्तंतदारम्यवसां कस्तूरीरचितस्तदत्तिाकं ध्यायेदभीष्टम
येपुराणं मानथं वीजं लक्ष्मीवीजं हृदयं ततो राममंत्रषड
र्णं च सीतामंत्रषडक्षरान्मयग्रितीजं ततःपश्चात्समाव
नं हृदयं तथा कामबीजं ततःपश्चात्पुराणंवचपुटं क्रम
सीताराममहामंत्रं जपेद्वांछितमाप्नुयात् ॐ क्लीं श्रीं
श्रीं श्रीं रां रामायनमः श्रींसीतायै स्वाहा रांश्रींश्रींक्लीं
ॐ इतिमंत्रः एकविंशतिवर्णोयं भुक्तिमुक्तिप्रदोनृणां
षट्दलैरोकवत् जपसंख्यादिकंप्रथमंत्रषट्कोणं पूर्व
मालिख्यतदेहृतमालिखेत् वहिरष्टदलं पद्मं राम
मालालिखेत्क्रमात् इत्यादिदलपर्यंतमष्टमानेवपि
ष्टकंषोडशार्णान्वहिर्लिखितदहिः पुराणंलिखेत

षट्कोणमध्ये श्रीरामं लक्ष्मीबीजेन वेष्टयेत् पञ्च
हृत्यविधिवत्कक्षा षट्कं प्रदर्शयेत् गंधपुष्पादि धू
पैस्तु दीपनैवेद्यमेवच एवं ऊर्वीनभनिमानवा रामा
साम्राज्यमाप्नुयात् प्रस्तार्थः प्रथमं षट्कोणं विलि
खित्तन्मध्ये रांबीजं विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादी
न्विलिख्य तन्मध्ये ध्यान श्रीकोणानाम स्वंकारं
विलिख्य षट्सुकोणेषु पितासिनि रांबीजं लिख्य
नानि बीजानि प्रत्येकं श्रीबीजेन वेष्टयेत् वहिरष्ट
दलं पद्मं विलिख्य तेषु राममालामंत्रवर्णान् स
वीक्कान् समस्तदलेषु षट्संख्यया विलिख्य श्रवसि
ष्टान् हमे विलिख्य तद्बहिर्हूं नं विलिख्य तस्मिन् ॐ
नमः सीतापतये रामाय हनहूं फट् इति समषोडशा
क्षरी मंत्रेणावेष्टयेत् तद्बहिः प्रणावेन वेष्टयेदिति ॥
अथ श्रीरामद्वादशाक्षरीमंत्रस्य अगस्त्य ऋषिः गाय
त्रीछंदः श्रीरामो देवता रां बीजं श्रीशक्तिः ॐ हृत
श्रीशिरः भस्माय जटाशिखा ज्ञौ कवच स्वाहा स्त्र
मं ध्यानं पूर्ववत् ॐ ह्रीं भरताग्रजाय राम क्लीं स्वाहा इ
ति मंत्रः अथ श्रीरामषोडशाक्षरीमंत्रस्य अगस्त्य ऋ
षिः हृदली छंदः श्रीरामो देवता हं बीजं रां शक्तिः मू
लमंत्रपदैः पंचागानि ध्यानं पूर्ववत् ॐ नमः सीता

पु॰ सं॰
२९३

पत्नये रामाय हन हन हुं फट् इति मंत्रः अथ श्रीराममहा
त्रिंशादक्षरी मंत्रस्य अगस्त्य ऋषिः अनुष्टुप्छंदः श्रीरामो
देवता ॐ बीजं श्रीं शक्तिः मंत्रपदैर्व्यस्तैः समस्तैश्च पंचां
गानि ध्यानार्चनादि पूर्ववत् ॐ राम भद्र महेष्वास रघु
वीर नृपोत्तम दशास्यांतक मां रक्ष श्रियं मे देहि राघव
इति मूलमंत्रः अथ श्रीराममहात्रिंशदक्षरी मंत्रांतरं
शक्र ऋषिः अनुष्टुप्छंदः श्रीरामो देवता रां बीजं श्रा
ये नि शक्तिः पादचतुष्टयेन समस्तेन च पंचांगानि ध्या
नादिकं पूर्ववत् नमो ब्रह्मण्यदेवाय रामायाकुंठतेज
से उत्तमश्लोकधुर्याय न्यस्तदंडार्पितांघ्रये इति मूल
मंत्रः लक्षजपः आज्यपायसैर्दशांशहोमः अथ श्री
राममंत्रांतरं अगस्त्य ऋषिः बृहती छंदः श्रीरामो देव
ता ह्रीं बीजं नमः शक्तिः ॐ ह्रीं श्रीं ह्रां दाशरथाय सीता
वल्लभाय त्रैलोक्यनाथाय नमः इति मूलमंत्रः त्रयो
विंशत्यर्णः ध्यानादिकं पूर्ववत् ॥ अथ राममंत्रप्रसंगा
त् लक्ष्मणादिमंत्रा लिख्यंते लक्ष्मणमंत्रस्य अगस्त्य ऋ
षिः गायत्री छंदः लक्ष्मणो देवता लं बीजं नमः शक्तिः
पुरुषार्थचतुष्टये विनियोगः द्विभुजं स्वर्णरुचिरं तनुपद्म
निभेक्षणं धनुर्बाणकरं रामसेवासंसक्तमानसं लं
लक्ष्मणाय नमः इति मंत्रः भरतशत्रुघ्नमंत्रयोरपि ऋ

षिः छंदसी सर्वेवत् भरतशत्रुघ्नौ देवते भं भरताय नमः
शं शत्रुघ्नाय नमः ॥ हनुमन्मंत्रस्य ईश्वर ऋषिः अनुष्टु
छंदः हनुमान्देवता ह्रां बीजं नमः शक्तिः मं कीलकं
मम हनुमत्प्रीत्यर्थे विनियोगः ॐ नमो हनुमते अं
जनेयाय हनुरुद्रमूर्तये शिरः वमसुताय शिखायां अ
ग्निगर्भाय कवचाय हुं रामदूताय नेत्रं ब्रह्मास्त्रनिवा
रणाय अस्त्रं एवं करन्यासं स्फटिकाभं स्वर्णकांति
द्विभुजं च कृतांजलिं कुंडलद्वयसंशोभिमुखांभोजं ह
रिं भजे ह्रीं नमो भगवते प्रकटपराक्रम आक्रांतदिङ्
मंडल यशोवितान धवलीकृत जगत्त्रय वज्रदेह रुद्राव
तार लंकापुरीदहन उदधिबंधन दशग्रीव कृतांतक
सीताश्वासन अंजनागर्भसंभव रामलक्ष्मणानंदकर
कपिसैन्यप्राकार सुग्रीवपारणपर्वतोत्पाटन बा
लब्रह्मचारिन् गंभीरशब्द सर्वग्रहविनाशन सर्वज्व
रोत्सादन डाकिनीविध्वंसन ॐ ह्रीं हाहा रं हं सर्व
दुष्टसर्वविषहर रस्परबलं क्षोभय मम सर्वकार्या
णि साधय हुं फट् स्वाहा इति हनुमन्मालामंत्रः एता
न्लक्ष्मणादिमंत्रान् राममंत्रांगत्वेन यथाशक्तिः ज
पेत् अथ श्रीराममंत्रपुरंगान श्रीरामध्यानं दशमादि
कल्पान्तरोक्तं मंत्रप्रयोगपद्धतौ लिख्यते अथ श्रीरा
ममंत्रध्यानं रामस्य अगस्त्य भगवान् ऋषिः गायत्री छं

प्र.म. दः श्रीवरुणो देवता अस्य मंत्रेण जलं संशोध्य वशी
२८५ कृत्य कवचमंत्रेण अवगुंठ्य पश्चात् ब्रह्मांडोदरतीर्था
निकरैः स्पृष्टानि ते रवे तेन सत्येन मे देव तीर्थं देहि
दिवाकर इति मंत्रेण आदित्यात् जले प्रार्थ्य अंकुशमु
द्रया मंडले विभिद्य करेण जलमादाय गंगे च यमुने
चेति मंत्रेण तज्जलं जले प्रतिष्ठाप्य आवाहनादिष
ण्मुद्राः प्रदर्शयेत् आवाहितो भव संस्थापितो भव
संनिहितो भव संपीडितो भव संमुखो भव अवगुंठि
तो भव इति पश्चात् गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यैः संपूज्य
ओं नमो भगवते रघुनंदनाय रक्षोघ्नविशारदाय मधु
रप्रसन्नवदनायामिततेजसे बलाय रामाय विष्णवे
नमः । इति मालामंत्रेण अंजलिना जलमादाय द
क्षिणकरस्थं जलं वामकरे निक्षिप्य मालामंत्रेण न
धा विभज्य नव प्रोक्षणानि कुर्यात् अवशिष्टं जलं दक्षि
णकरे गृहीत्वा इंग्नानकोवलभाय स्वाहेति पिबेत्
पश्चाद् सौ अस्य श्रीरामार्घ्यमंत्रस्य अगस्त्य ऋषिः
गायत्री छंदः श्रीरामचंद्रो देवता दाशरथाय अंगु
ष्ठाभ्यां नमः विद्महे तर्जनीभ्यां· सीतावल्लभाय मध्य·
धीमहि अनामि· तन्नो रामः कनि· प्रचोदयात् कर
तलकर· इति मंत्रेण करन्यासं अनेन मंत्रेण अंगन्या
सं कुर्यात् दाशरथाय हृदय विद्महे शिरः सीतावल

भशिखायै धीमहि कवचं तन्नो रामः नेत्रं प्रचोदयात् अस्त्रं
इति पश्चात् सूर्यमंडलमध्यस्थं रामं सीतासमन्वितं नमा
मि पुंडरीकाक्षमाजानेयग्रजं परं इति श्लोकेन सूर्यमं
डले रामं ध्यात्वा दाशरथाय विद्महे सीतावल्लभाय धी
महि तन्नो रामः प्रचोदयात् रविमंडलस्थाय रामाय न
मोर्घ्यं समर्पयामि इत्यर्घ्यत्रयं समर्प्य जलमानीय तीरेग
त्वा श्रीं सीतायै स्वाहा स्थानं परिषिच्य आदित्याभि
मुखो भूत्वा श्रीरामचंद्रं मम स्थाने भावयेत् ततो
जलमादिपयर्रामाय नमः ।। रामं तर्पयामीति प्रक
विंशतिकरमंत्रं पश्चात् सीतादीन् तत्सम्मतान् तर्प
येत् अवशिष्टा श्रीरामदेवताः संग्रहममला श्रीराम
देवताः संग्रहममला श्रीरामदेवताभ्यः तर्पयामीति
तर्पयेत् ततः ऐं रामाय नमः इति केर्जलमादाय अभि
मंत्रितं पिबेत् ततः आचम्य रामाय नमः इति अनुदि
तं सर्वं रामाय नमः इति केर्जलमादाय अभिमंत्रितं
पिबेत् ततः आचम्य रामाय नमः इति अनुदितं सर्वरा
मार्पयेत् इति रामसंध्योपासनविधिः ।। अथ गायत्री प
स्य श्रीरामगायत्र्याः सर्वं वरस्यादि सर्वं वदेवा गंध्यामः
करन्यासमध्ये सूर्यमंडलमध्यस्थानि स्थाने तथ्यात्वा सूर्य
मंडलस्थिताय रामाय गंधादिं चोपचारैः कृत्वा

प्र.सं. आदित्याभिमुखो भूत्वा स्वनाभिकमले अंगुष्ठं निधाय दाश
२८ रथाय विद्महे इति गायत्रीं जपेत् गस्त्यादिगन्धगोमस्तकं ग्र
हाणास्मत्कृतं जपं सिद्धिर्भवतु मे देव त्वामहं शरणं गतः
इति गायत्रीं रामाय समर्प्य अंगन्यासं कृत्वोपस्थानं कुर्या
त् उपस्थानमन्त्रः नमस्ते रामदेवाय ज्योतिषांपतये नमः
साक्षिणे सर्वभूतानामत्यन्तानंदमूर्तये रघुनाथाय दिव्या
य महारूपकाय च नमोस्तु कौशिकानंददायिने वल
रूपिणे त्रिकालं मे वचः ऊर्ध्वाद्रामप्रभवेत्त्वयं इति राम
संध्यावंदनविधिः समाप्तः ॥ अथ श्रीराममंत्रप्रसंगात् ह
नुमन्त्रोऽपि लिख्यते ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः हनुमान्देव
ता ह्रां बीजं ह्रीं शक्तिः श्रीहनुमत्प्रीत्यर्थे विनियोगः ह्रां हृ
न् ह्रीं शिरः इत्याद्यंगानि ध्यानं ध्रांननेयमिति पाटलान
नेकांचनादिकमनीयविग्रहं पारिजाततरुमूलवासिनं
भावयामि पवमाननंदनम् ॥ ॐ नमो भगवते र
वमतेम ममदनह्रां भं सं हरक्षात्मन तत्त्वप्रकारशापप्रकाशा
यहुंफट् स्वाहा इति मंत्रः विद्याप्रदः ॥ एवमनमंत्रोत्तरमाद
कपीकृतर्ववर अंजनावरपुत्र आवेशि आवेशि ॐ ह्रीं ह
न मन फट् स्वाहा स्वकवचं गारुडादि ध्यानं श्रीनेन पिशाचाश्म
दिनिवृत्तिः ॥ अथ प्रसंगात् मंत्रसारोक्तस्तनमंत्रोऽपिच यो
गपनाव शालिख्यते वशिष्ठ ऋषिः अनुष्टुप् छंदः हनुमा

न देवता ॐ नमो हूं नमने दन मम मदहोभ शिवः संहार संहा
र शिखा आत्मनत्वं कवचं प्रकाशय प्रकाशय नेत्रं हूं फट् स्वा
हा अस्त्रं वामे जानु निवाम वाहूप मं रत्नानाख्य मद्गपने
हृदेशे कलयत् हुनोम निगणेरप्यानमदने दशः आसीनः
कदलीवने मणिमये बालार्ककोटिप्रभो ध्यायन् व्रसपरं
करोतु मनसः पुष्पं हूं नमानाम ॐ नमो हूं नमने मममदन
होमे सं हूं वं सं हूं वं आत्मानत्वं प्रकाशय हूं फट् स्वाहा मदन
होम शान्ति विद्या प्रधानो यं मत्रः पीठपालिका भुवनानेत्रक
पोलना सादेः पाद्यं स्थिक दिनाभिसमार्थ्य हल्लकं गम
पुष्पमपुत्वम् धलवक्त्रमेणामत्रावदनान्यमन् पुष्पमनिम
दैहे लतेनेपत् कदलीपके वापनमपके वा सार्द्र लने
दशांशं प्रयच्छ रणात् होमः अथ हुत्वानवपालिरहिते मामा
त्यपीठे आवाद्य संगैः पुष्पमाहूतिः जावबेने विनताय
नीलाय घनमाय गंधमार्य (दुमादेवी) पञ्च षाणाय मंदवाय द्विविदाम
इति द्वितीयावृतिः लोकेपालनीयान दाप्रपे स्थनपी अथ
यंत्रं कर्णिकायां लिखेत् नावं साध्य नाभेवनदहिः अष्टपत्र
केसरोघ स्वरदं हेमनोः क्रमात् आयेममद्दितीयेचनवां
लेंकल्लनीयके समनुपीयं वमेव ह्रीं णिं वीणप दशाणपिव
हंसमाहू मपत्रे भुवनं रसनतेनलान हुनोलमकादिवर्णां
भूपुरा अस्यनामकं हूनमनो यंत्रमेन दां हि नाथ प्रदंपवंशद

पु.सं. मेवविलिख्यमायुधंतेनवमीनेप्रजप्यमंत्रमेनंपरिभस्य
२८६ नामनेनगपोडाप्रशमनेनगच्छति मुहेमेनिवेतः प्रयोगांतरं
प्रादायदोष्णांसलिलंप्रमंत्रप्रजप्यमंत्रंप्रपिबेत्त्रिवारं रोग
दिदोपशमायतद्देतावेतादयापशमायहृते॥ अथविद्या
ष्टमंत्रप्रसंगात् विद्यार्थविद्यागोपालमंत्रोपिलिख्यते श्री
नारदऋषिः अनुष्टुप्छंदः श्रीकृष्णोदेवता मंत्रेणाव्यस्तेन
समस्तेनवपंचांगानि ध्यानं दिव्योद्यानेविवस्वत्प्रतिममणि
मयमंडपेयोगपीठे मध्येयः सर्ववेदांतमयपरतरुतरोः सन्निवि
ष्टोमुकुंदः वेदैःकल्पद्रुरूपैःशिखरशतसमालंबिकोशैश्च
तुर्भिर्न्यायैस्तर्कैः पुराणैः स्मृतिभिरभिवृतस्तादृशैश्चामरा
द्यैः दद्याद्विद्यांकराग्रैर्दधदरमुरलीपुस्तकौ चापनत
सक शंखंचक्रंभोमंतरवलितनवपुंदिव्यभूषांगरागः व्या
ख्यांवामेवितन्वन्स्फटिकविषदांवामलाविस्मराजे शाद्व
स्तोदेवतस्थिवमस्रवतान्ते विवेलभोनः कुलसमस्तमशाकु
स्नमवंदनंप्रसीदमे रमारमणविश्वपाविद्यामाशुप्रय
च्छमे॥ इतिमंत्रः लक्षजपेत्॥ अथविद्यागोपालमंत्रप्रसं
गात्क्रमदीपिकोक्तविद्यागोपालमंत्रोपिलिख्यते।
श्रीनारदऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णोदेवता ऐंक्लींकृष्णा
यहृत॥ ह्रींगोविंदायशिरः श्रीगोपीजनशिखा॥ वल्लभायक
वचं स्वाहास्त्रं ध्यानं वामोर्ध्वहस्तेदधतंविद्यासर्वस्वपुस्त

कम् अक्षमालांवदद्दोर्ध्वंस्फाटिकोमातृकामयीं शा
ब्दब्रह्ममयंवेणुमयोपाणिद्वयेविनम् गायंतंपीतवस
नेश्यामलंकोमलछविम् वर्हिवर्हकृतोत्तंसंसर्वज्ञम
र्ववेदिभिः उपासितंमुनिगणैरुपतिष्ठेद्धरिंसदा ध्यात्वै
वंप्रमदावेषविलासंभुवनेश्वरं येनेर्लंदंतजपेन्मंत्रम
मंमत्रीस्वसंयतः ऐं क्लीं कृष्णाय ह्रीं गोविंदाय ह्रीं गोपी
जनवल्लभाय स्वाहा सौः इतिमंत्रः द्वाविंशत्यक्षरः वि
द्याप्रधानोयंमंत्रः वत्तलंदजपः त्रिमधुरसिक्तैःपला
शकुसुमैर्दशांशंतुहुयात् एवंश्वमार्थोविंशात्यक्ष
रीविद्यानोकल्पतरुता॥ अस्यमंत्रस्यफलमाह योस्मिन्
निष्ठानधीमंत्रीवर्ततेनवक्रागहवान्॥ गद्यपद्यमयी
वाणीतस्यगंगाप्रवाहवत् सर्ववेदेषुशास्त्रेषुमंगीते
षुचपंडितः। संविनेयरमांलक्ष्मीवीतेभूपाल्यरंपदम्
अथगोपालसाम्यान्तंनातगोपालमंत्रोपिलिख्यते
श्रीनारदऋषिः अनुष्टुप्छंदः श्रीकृष्णोदेवताक्लीं बी
जं नमः शक्तिः चतुर्वर्गार्थेविनियोगः देवकीसुतगोविंद
हृत वासुदेवजगत्पतेशिवं देहिमेतनयंकृष्णमिवा
त्वामहंपावशांगतः कवचम्। ॐ नमः अस्त्रं। ध्यानं दे
केशदागनेकृसंवण्यस्यंकनानिधिम् किरीटिमा
रपिंछचूडामणिमयंतेपरान्नाम। आश्वयंतोनवेषस्यामग्र

प्रं. सं. वेवैदिकायच अर्पयेन्महाभागं ध्यायेन्तत्रार्थेम
२८८ च्युतम् ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं देवकीसुत गोविंद वासु
287 देव जगत्पते देहि मे तनयं कृष्ण त्वामहं शरणं गतः
इति मंत्रः अथ संतानगोपालमंत्रान्तरमप्यत्र लिख्य
ते। ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः श्रीकृष्णो देवता क्लीं वी
जं नमः शक्तिः पुत्रार्थे विनियोग क्लां हृत् क्लीं शिरः
क्लूं शिखा इत्याद्यंगानि ध्यानम् शंखचक्रगदापद्मं
दधानं सूतिकागृहे अंके शयानं देवक्याः कृष्णं वं
दे विमुक्तये। ॐ नमो भगवते जगत्प्रसूतये नमः ॥ इति
मंत्रः अथ संतानगोपालमंत्रप्रसंगात्सनत्कुमा
रीयोक्तं संतानं संतानगोपालमंत्रोपि लिख्यते॥ श्री
नारद ऋषिः अनुष्टुप् छंदः श्रीकृष्णो देवता क्लां हृत्
क्लीं शिरः इत्याद्यंगानि अथवा ॐ देवकी देवकी
सुत गोविंद हृत् वासुदेव जगत्पते शिरः देहि मे तनयं
कृष्ण शिखा त्वामहं शरणं गतः कवचम् मम स्व
नामाद्यम् शंखचक्रगदापद्मधारिणं तं जनार्दनम् अं
के शयानं देवक्याः सूतिकामंदिरे शुभे एवं रूपं सदा
कृष्णं सुतार्थं भावयेत्सुधीः॥ देवकीसुत गोविंद वा
सुदेव जगत्पते॥ देहि मे तनयं कृष्ण त्वामहं शरणं ग
तः॥ इति मंत्रः॥ मंत्रत्रयस्यापि त्रिलक्षजपः॥ पुरश्चर्या

अथास्यैव सनातनगोपालमंत्रस्य ब्रह्मादिसनत्कुहोयोक्त
प्रकारेणालिख्येत वैस्रवपीठे समावाह्य समर्चयेत।अं
गैः प्रथमावृतिः इंद्रादिभिः द्वितीयावृतिः वज्रादिभिस्तृ
तीया। दशाक्षरवदत्रोक्तशक्तपदैर्वेयेद्दिमि॥ अत्राथस
क्लिके न्यासशावं चृतेषुतं कर्संरवानिर्म्यालिन्मालयेद्दी
पञ्चतमं पञ्चमष्टदलेक्कवातवच्छं कूर्मसमर्चयेत सर्वोप
चारमेयुक्तं परिवारप्रोक्तःसह त्रिमध्यमर्चयेदेवमेकाद
शंणजनादेनं वीरकुक्षकषायेणासंहूर्पकलशाष्टयं त
त्रावाह्याच्छुतं शालया प्रोक्तवत्सूजयेत्स्वतः संसृष्टपकल
शाष्टदमहोनवमरुतके अष्टोनवशतं वापि नियेतमंत्रम
नत्यर्थीः द्वादशामष्टगोविंदं संस्नाप्यविधिपूर्वकं शाल
यत्रेपायसंसाज्यगोसर्पिर्गुडमिश्रितं पक्वाष्ट्रमावाफलव
सम्पतेडलेस्वाहपदं शंभ्रास्त्रिपकोपिलादिपरिवृवत्
निवेदयेस्वर्णपात्रेपात्रभूतायविष्णवेस्सीतलैश्च कर्प
रैः पाटलैः स्वभोक्तेन वस्तूषुतं स्वच्छतं यानीयं च निवेद
येत् स्ववित्तशक्त्या गोविंदतुष्ट्यादापवित्रयाद्विजेभ्यो
भोजनं दद्यात्सर्वकामसमृद्धिमान संस्कृतेनवानलेविल्ल
मावाह्यार्च्यादिभिर्यजेत् हविषाष्टोत्तरशतमष्टाविंशति
वेवशाङ्गशिष्टं कृत्विद्रस्याश्वेन्नाहृपानेदनेन संपातं
कलशाष्टदेनि विध्यंमोचदंपती अभिषिच्यप्रनत्ताभंपा

प्रे॰ सं॰
१८८

यंत्रोयमर्घं स्तोयं तद्यंत्रं हरिं अभ्येत्य रशानेन स्वाह विधिवत्
प्रदापयेत् कलं ध्यात्वा नतेयन्तां नमाद्याय सालामतेषा
मी नाशाऽस्य विभूताथवं विलं प्रशादयेत् सम्यक्तान्तथा
स्मरावरान् तांहलैर्मोदकादिभिः प्रतर्प्याच नमस्कृयादि
लं तु पावनाहिनान् दत्तलाभ्यामिष्टसिद्धिं भवयो बलि
नि हिनाः भूभूस्तोत्रवसतं स्तोत्रफलितेनोभिवांछितं इति
स्मरं तावन्नवांभूर्जीयातामनेनतं एवंयः कुरुते विधावित
शाठ्यविवर्जितः विलंभको विशिष्टपदादशपाणितपत
के सोविराहलभते पुत्रमायुष्मंतं सर्ववंसमम् मंतंतथापि
कर्तारं विलंभकं महामतिं दोरहः कनमेवयः नशाक
दिक्तोतमः नेपदातयेद्दापिमापिपुत्रमवाप्नुयात् अ
थ मंत्रान् गोपालमंत्रप्रसंगान् अन्येवमत्रस्य मंत्रमारो
कं मंत्रानकरयंत्रं लिख्येत कामंमध्यमरवगलमकेसर
षट्पत्रं वालिख्येवं नलनिधिमितान्मत्रवर्णान्क्रमेण
भूपादलिभर्वरहिवभिर्हंतमप्रवरस्तुंतदेतवंत्रमध्येविनव
निवर्णा पुत्रपोत्रादिर्हर्हिंप्रसाध्यः अथमष्टपत्रपद्मंवि
लिख्यत कर्णिकायां क्लीमिति कामबीजं विलिख्यतन्म
ध्ये साध्यनामादि पत्रस्या पालिलिखेत पुनरष्टपत्रकेसरे
षु प्रकारादिषोडशस्वरान् द्वौ द्वौ विलिखेत पुनर्दलमध्ये
मंत्रान् गोपालकमंत्रवर्णान् नवरस नरा विलिखेत पुन

स्तद्वहिर्हृत्तं विलिख्य तस्मिन्कादिवर्णान्वेष्टयेत पुनस्तद्व हिर्भूतरसं विलिख्येत् पत्रं नवनीतेन सुवर्णादिपट्टे वि लिख्य नारी उपभुंज्यात् तस्मात् पुत्रं प्रसूते॥ अथ सं तान करयंत्रप्रसंगात् यंत्रसारोक्तं संतानकरं स्वरूपसहितं यंत्रमध्ये लिख्यते षट्कोणकर्णिकामध्ये नाम संसाध्य समन्वितं स्वदर्शन षड्वर्णांश्च षट्सु कोणेषु संपुटनं देवा निचनषत्रेकमेवपुक्रेमतावर्गपालकस्थनवर्णामत्र स्यैकैकमष्टदलेषु द्वादशार्णस्य त्रीणि त्रीणिपत्रवराणि वसुष्टपत्रे केसरोषदष्टार्णैकैकवर्णाकेन्द्रमिन्द्रानत्र भोवर्णान् वनरक्ष्मनरतनः स्वदर्शनद्वादशवर्णाकेसरे षोडशच्छदे स्वरांश्च प्ररूपस्तु क्रमात् षोडशकं वहिः मातृकार्णैर्लस्तु वृत्तं भूपुरं चाश्रकेषु तारकैर्यत्र पुरुषसं क्रमात् पुत्राद्युः कीर्तिकान्तिदं सर्वपरतिसं च श्रीदं धर्मार्थ साधमेतद्दद्यंगवीनेपु विलिख्य यत्रं त्रिवारमेतस्मिति नप्यसूक्तेन प्रातः समसानिलादिवदग्धंपत्रं प्रसूते कमला न्तलल्य घोरे विषदोवनतेविवारनेरघोरतेरवधरलहृ यंगवीनेपु विलिख्य यंत्रं प्रसूते य तन्मपामापन माथ साध्यः अथ सं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये प्रणवं विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादि यंत्रस्यायां विलिख्येत पुनः सस्व रदं फट् इति सर्पोन्दर्णान् षट्सु कोणेषु विलिखेत् पु

पु० सं०
२८९

नः कौं गां ह्रूं ह्रां नवालेषु आवक्राय स्वाहा हृदयाय नमः वि
चक्राय स्वाहा शिरसे स्वाहा सुचक्राय स्वाहा शिखायै वषट्
धीचक्राय स्वाहा कवचाय हुं संचक्राय स्वाहा नेत्रत्रयाय वौष
ट् ज्वालाचक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् इत्येतानि सुदर्शनषडंगा
नि लिखेत्॥ पुनस्तु हृत्स्वकर्णिकेलेपये विलिख्येन केसरेषु
लौं ह्रां स्लौं इति गोपालकवचनवैपांति विलिखेत् पुनस्त
द्दलमध्येषु ॐ नमो भगवते वासुदेवाय इति द्वादशाक्षरमंत्र
स्यैकैकाक्षराणि विलिखेत् पुनस्तद्बहिर्वसुपत्रेषु
विलिख्येत् केसरेषु ॐ नमो नारायणाय ॥ इत्यष्टाक्षर
स्यैकैकमक्षरं विलिखेत् पुनस्तद्दलमध्ये उग्रं वीरं महा
विष्णुं ज्वलंतं सर्वतोमुखं नृसिंहं भीषणं भद्रं मृत्युमृत्युं
नमाम्यहं इति नृसिंहद्वात्रिंशदर्णस्य वर्णद्वयमन्त्रोद
रान् विलिखेत् पुनस्तद्बहिः षोडशषोडशपत्रे विलिख्ये
न केसरेषु ॐ नमो भगवते महासुदर्शनाय हूं फट् स्वाहा
इति सुदर्शनषोडशाक्षराणि एकैकमक्षरं विलिख्य पुन
स्तद्दलमध्ये ऋग्वेदादिक पुरुषसूक्तस्य षोडशऋचः क्रमे
ण षोडशदलेषु विलिखेत् तद्बहिर्वृत्तं विलिखेत् तस्मिन्
मातृवर्णान्वेष्टयेत् पुनस्तद्बहिरष्टदलं विलिख्य तत्को
णेषु भूपुराणि विलिखेत् एवं नवनीलो विलिखेत् षोडशाक्ष
रसंपुटं पुरुषसूक्तेन पिबाव विलोमाशायेत तस्मात्सर्वं

प्रसूते अथवा स्वरयसूक्तं वा अभिवारयसूक्तं वा विषयसूक्तं
वा अष्टलक्ष्मीयसूक्तं वा एवं विलिख्य तत्स्माप्राणायत्
न कुर्यात् तिर्भविष्यति ॥ अथ प्रसंगात् ऋग्विधानोक्तप्र
कारेण पुरुषसूक्तेन मंत्रानयागविधिर्लिख्यते सह
स्रशीर्षेति षोडशः नारायण ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः भग
वान् पुरुषो देवता सहस्रशीर्षेति सूक्तं त्रिवारं दिने दिने
विष्वादिमर्द्ध देवानां सर्वार्थफलं लभेत् त्रिवारं जपेद
न्वर्थः शुक्लपक्षे शुभे वारे शुभनक्षत्रगोचरे द्वादश्यां
पुत्रकामस्तु चरुं कुर्वीत वैस्सवं विश्वेवत्तानंश्र निर्वपा
मि ॥ इत्यनेन प्रकारेणेत्यर्थः ईपत्न्या रूपवामसादेका
दश्यां शिवालये ऋग्भिः षोडशाभिः सम्यक् चावर्त्तवसेच पु
रुषसूक्तेन प्रयायेत्पुत्रकाम्यया प्राप्नुयाद्दिसंवत्सरान्मही
रात्संतनिदमे द्वादश्यां सम्यक् पयसा निर्वपेद्दैलेवं
रूपः करोति सहस्रं स्थलागानिविविक्षोः परंपदं होमस्ति
निशेषः अयं होमः संतानार्थं भवति पुनः हुत्वाग्निं वि
धिवद्दत्वा ऋग्भिः षोडशाभिर्द्युपः कृतांजलिपुटो भृत्वा
स्तुवंनारीः प्रयोजयेत् अस्यत्रोपदेशः प्रथमं षोडशाभिः
ऋग्भिः प्राप्याहुतिं कृत्वा पुनस्ताभिः पञ्चाहुतिं कृत्वा पुनर
प्याज्याहुतिं कुर्यादित्यर्थः समिधोप्याष्टत्तरं सहस्रं जु
हुयात्पुनः उपस्थायस्तु नारायणं ध्यानावधिमभ्यसदन्नरवि

प्र॰सं॰
२९॰
290

होमं ततः कुर्यात् घन्टचेवा गपतः पवित्रः सूक्तेन तज्ज्ञ द्वया
दाज्यं हविःशेषं तत्सर्वं वदेवदाय सिध्हृक्वेहोमं कुर्यादि
त्यर्थः अस्य त्रोपदेशः अश्वत्थस्य समिधः षोडशाभिर्द्दशाम
हुत्वा एकैकहोमान्ते तंवं ततदग्जपसूर्वकं अश्वत्थस्य पत्र
षोडशकं क्रमेणाभुक्तौ निधाय पुनवन्याद्युतिसमधे
यैकैकाहुत्यन्ते तंवं ततदग्जपसूर्वकेन शुपत्रभुसंपा
तं च तद्दीत्वा पुनः स्वकहोमसमयेपि तथैव संपातं तद्धी
त्वा अन्यहोमसमयेपि तथैव तद्धागीयान् तदुपरिषो
डशपत्रैराच्छादयेत् इत्यर्थः हविःशेषं तत्सर्वं कृत्वा नारी
नारायणाय तिभक्षयित्वा विशेषलक्ष्मीः संविशेद
पाम्॥ अस्य त्रोपदेशः आचार्यः कृत्वा नारी पुरुषसूक्तेन त्वा
मादिकं कारयित्वा अश्वत्थस्य पत्रलक्षं संपातं तदेकैक स्रग्ज
पसूर्वकं अश्वत्थस्य पत्रेणैव तस्य अग्नौ निक्षिपेत् पुनः सं
पातविधान कार्य अस्य पत्रे तेनात्र पातेन च एकैक स्रग्ज
पसूर्वकं दद्यादित्यर्थः ततः कृत्वा विशेषं कं संकल्प त्वा द्विज
तर्पणं द्वितीयान्ति निवर्त्तनयावदामं च विदिविप्रपुत्रा
दायाचकन्यां प्रतय नदिवि प्रमान्नेन ऐश्वर्यं अश्वत्थपूजोप
याद्वदीत इमं क्रमविधाने प्रोक्तं॥ अथ पुरुषसूक्तस्य ना
विधिः आद्यमावाहये देवं मत्वाने पुरुषोत्तमं द्वितीयया
मनेद्द्यात्पाद्यं चैव तृतीयया चतुर्थ्यार्घ्यं प्रदातव्यं पंचम्या

चमनीयकं षष्ठ्या स्नानं सप्तम्या वस्त्रमेव च य
ज्ञोपवीतमष्टम्या नवम्या गंधमेव च दशम्या पुष्पदानं
स्यादेकादश्या च धूपकं द्वादश्या च तथा दीपं त्रयोदश्या
प्रणामं च तथा चतुर्दश्यांजलिं कृत्वा पंचदश्या प्रदक्षि
णं षोडश्योद्वासनं कुर्याद्धेष कर्माणि सर्वं वैतत्पुरुष
सूक्तपूजाविधिः समाप्तः ॥ अथ न्यासविधिः । नारा
यण ऋषिः अनुष्टुप्छंदः पुरुषो देवता अतो देवा अ
वंतु नः ॐ भूः पुरुषाय नमः हृत् इदं विष्णुर्विचक्रमे
ॐ भुवः पुरुषाय नमः शिरः त्रीणि पदा विचक्रमे ॐ
स्वः पुरुषाय नमः शिखा विष्णोः कर्माणि पश्यत ॐ
महः पुरुषाय नमः कवचं तद्विष्णोः परमं पदं ॐ ज
नः पुरुषाय नमः नेत्रत्रयाय तद्विप्रासो विपन्यवः
अस्त्रक सर्वत्र ॐ भूर्भुवः स्वः सत्यपुरुषाय नमः अस्त्रं
इति ध्यानं गोक्षीराभं पुंडरीकासनस्थं चक्राब्जा
कंबुशार्ङ्गकौमोदकीभ्यां श्रीभूमिभ्यामर्चितपादपी
ठं ध्यायेद्देवं सजयेत्योरुहस्तं अथ न्यासः वामांगा
द्यंकरचरणान्तान् रूपद्मेषु नाभौ हृत्कंठांसहृन्मप
वदनान्तनमांगेषु मध्ये नयनादीन्पंकमेवक्रमान्य
वषोडशाभिर्ऋग्भिः सेतन्यपवः संहृतिन्यासः प्रत
द्विपरीतन्यासेन सृष्टिन्यासः नाभावावध्यकारं

प्र॰से॰ तन्मन्त्राक्षिष्ठाभिः शिरआदिहृदंतेन्यसेत् एवंवास्थिति
२८१ मात्रः एतद्विपरीतंतत्वेव पञ्चले इति ज्ञरूपस्तु रूपे ज्ञस्य
एवं ज्वरशान्तिप्रदत्वमुक्तं किलत्वप्रसंगात् ज्वरशान्ति
करं ऊर्ध्वेरयंत्रमपि मंत्रमातृकामंत्रयागनाथणालि
ख्येत कर्णिकायां लिखेन्नारं ऊर्ध्वमात्मत्रेभ्रवाष्टत्र वर्णा
न् ऊर्ध्वेरमंत्रमथवनरम्भतत्रेवहिः रेतोहतांवाजितमि
न्द्रवामातृकयाष्टतं भ्रगुवाश्रिभ्रटेषांजेवंदीनेदितवा
लिखेत् एतद्यंत्रं ऊर्ध्वेरमथवताकरमंत्रतमं वातायिका
दिविषमज्वरादीनांनाशकं इति अथयंत्रं प्रथममष्टपत्रं
विलिख्य तत्कर्णिकायां शास्त्रं विलिख्य तन्मध्ये साध्य
नामादियंत्रन्यायादि विलिख्येत् पुनरष्टपत्रेषु ऊर्ध्वं वंते
मं वंरों दंनं दिमाने दिमावहज्वरमस्त्रभयंयोरं ज्वरना
शमेत्वर इत्यस्यमंत्रस्य वर्णास्तत्रेयत्रेवा विलिखेत्
पुनस्तद्दृहिर्हृतंटयं विलिख्य एवंटेतरेताहतांवाजित
मानियमिमितस्त्रवावेष्टयेत् द्वितीयवृत्तेमातृकयावे
विलिख्य तद्वहिस्तवेवं इति विलिखेत् कोणेषु टंटं इति
एतेरक्तफलं भवति॥ अथज्वरशान्तियंत्रप्रसंगात्
ज्वरशान्तिप्रदोमंत्रः॥ कल्पान्तेरोक्तः योवज्वरविषया
त्र्यो गणनाव ग्राह्य लिख्यतेन्तरमंत्रस्यकालाग्निरुद्रऋषिः

अनुष्टुप्छंदः कालज्वरो देवता ॐ बीजं ज्वरः शक्तिः ज्वर
शमनार्थे जपे त्रिनेत्रं त्रिपदं त्रिहस्तं त्रिशूलिनं रुद्रस्तं
कृशांगं भस्माश्रयं वक्रशशांकमौलिं ध्यायेत्तमस्तं त्रि
पदज्वरांते त्रिपादहस्तनेत्राय शीर्षाय नमो नमः ज्वराय
व्याधिराजाय दत्ता वैश्वानरमूर्तये ॐ त्रिपाद्भस्मप्रहरण
स्त्रिशिरा वक्रलोचनः स मे प्रीतः सुखं दद्यात्सर्वामयप
तिर्ज्वरः ऊर्ध्वं तेन मुखं वैरोदंतं दिमानं दिमावह ज्वरं भस्मं
भयं चोरं ज्वरनाशय मे ज्वर भस्मायुधाय विद्महे एकदं
ष्ट्राय धीमहि तन्नो ज्वरः प्रचोदयात् अथ शैवज्वरमंत्रांतरं
वैष्णवज्वरशांतिकरमंत्रोऽप्ययं योगपतावपालिख्यते
तवं^ प्राय्यंतः कवयः[म] पुराणाः सूक्ष्मात्सूक्ष्मतोत्यन्तशांतिनामः
सर्वज्वरान्नाशयं तं^मातिरुद्रप्रयुक्तो मे कथयाम्यु देवाः
ज्वरं च ज्वरमात्रं च ज्वरांतिसारमेव च शीतज्वरं तथा भस्मे
संनिपातज्वरं तथा एकाहिकं द्व्याहिकं च तथा त्रिदिव
सज्वरं चातुर्थिकं तथान्यदुग्रं नेत्रवेदनं तत ज्वरं दोषात्स्य
त्रिपातोत्थं तथैवागंतुकज्वरं प्रणश्यंतु यासरगो विंदति
पिप्पलीमध्यस्य च दत्तो॥ अथ ऊर्ध्वरवं यत्र प्रसंगात् ऊर्ध्वमेलो
कपालज्वाल लोकपालमृत्यो संदष्टापि मे त्रीणि मम नमो
क्ष्यं दृगाय भास्वो त्रयोप्यतावपालिख्यते सकलकर्षिः
गायत्री छंदः विशुध्येश्वरो देवता ग्रहपायन कच्छरश्च रुद्ररुद्रन

प्र.सं.
२९२

शिरः उद्गा अभिस्तूयं शिखामवेन दिद्दकवचं नेवशेष
संध्यानं पाविज्ञाननकवट्समाणिऊदिमोपविसमास्थिता
पाणिपंकजयुगात्तरक्तकलशाभिषिक्तनिजविग्रहं
पाटलांगमरुणाम्बुजममलेंडसंदवस्त्रविभूषणपाक
ग्रामनमहंनिराशेवनमथर्मकामधनमालदंदयदयक
बहुवहंउद्गाग्रभिस्तूंपसंवनदिंदनेवशे इतिमंत्रः पंच
यंवपवत्रयानोपंमंत्रः हारणालतजपः जपसमयेविषयः
शः शुद्धदविधंदनेन जपांतेवक्तकमलेखिमधवमिकै
दर्पांपांशुवस्त्रवणाणंदनेन कर्णोउनयनघ्राणामुखदेः
पादसंधिषुश्रापावहकमलकेशुमज्ञाणानऊमशोन्यसेत
सनाविधानतंनग्रासिमेवपटलेवक्ष्यमाणोमेंदविस्तृ
मंत्रविधानेवक्ष्यामः अथप्रयोगः रविबिंबमंडलममरा
लिपयतिशुविबिंबनित्यममुमेवमंत्रेनपनामध्याह्नशा
नमाशवशेषवनेमवेत किंवतममेजनेः अरुणाकमले
मधुरामोनेनहूयादनलेविधिनाहृशांतेउदिनेसवितये·
पवनमरनोयनपात्रसमसृहिरमस्थमवेतनामीभियपा
मसिद्धयेऊवनलेपंभेनैमलपाकैरवैवैस्त्रापेत्वपयमाजुष
ऊावकैजुपायनायोयमास्वाणिस्थेमजुनापलाशऊस
मेः पुत्रायमुक्तैऊपारथोर्पदूनमंपनैरपापानेमजीदि
नादोदनेन मानोऊरवऊवैऊं श्रुयः पंत्रेस्तुपपत्रमध्येना

रेन दत्तगुणशोभमत्रवर्णेत्कलाश्रीकिं नत्वे पुनरपुग
मथ्यंजनारूढह्नंस्मा विवाश्र दयगलसमारवीजे
नदेनथंत्रंश्रोक्तेनिविलसत्वदंश्रीकंवरपकारिश्रा
लिख्यपत्रममेवमवर्णेयदेगोरोवनापुष्पवंदन
गोमयाद्रिः स्तूर्याह्निवर्णकृतपाश्ववेसहनेसंधारयेत्
कलसंपदवामिहेतोः स्पष्टार्थः यत्रांतरमादकर्णिका
यांमसाध्यननारंपत्रेषुवाष्टस्त्रग्नितद्योत्पगिनल
पित्रीणित्रिपदत्वाणिवश्रालिख्यमानकावर्णाभं पुरे
णचवेष्टयेत पदयकनचोपंत्रवप्रमोभापकेतिदं
सवर्णावन्नपान्यादिसर्वसंपत्करं परं इत्यपत्रः श्रगिति
तिस्त्रीणि यूथि इतिदृयं॥ श्रुंचं इगायत्रीमत्रप्रसंगात्पं
इत्रिष्टुप्वितामगाथाख्यामंत्रमोवाके त्रयोपान्यनाववाति
ध्यानेगत्समद ऋषिः त्रिष्टुप्छंदः इन्द्रोदेवता इन्द्रप्रीत्य
नि द्वविणानिधेहिरुतचितिंदत्तसमभगतमसमेधिरः
घोषंरयीणामस्य विहिंनन्तनोधिवोसायनेवावः सरि
न स्वंस्त्रांकववं इंद्रप्रीत्यनीत्यादिसर्वसत्काम्यसंध्याने
मांनेगावानिधीदेहिनमनिरुविवंनेदेनकल्पहृदेमं
दारायेमनोनैविद्युघुनिनन्तेनमकांतेसवामेदल्लोघ
त्सगींकुंभप्रकाषविगलद्भृधारामवाशमवर्षतेवाक्षि
नाधंप्रदमसरयनिमप्रसन्नममामिइन्द्रप्रीत्यनीत्यादिमं

पं.म. २९३

त्रः पेश्वर्ये प्रथानो यं मंत्रः । लं दं जपेत् प्रवरश्वरणार्थं श्रूसे
वान्तरमा सऊच्यते शीर्षालिकश्रवणो नेत्र मध्यासगंडदं
तोष्ठपाणिपद्मे पिभ्रुमायके श्रृङ्गारनाभिजटरस्तन
पार्श्वष्ठहृन्मस्तके भ्रूमध्ये विन्यसेत् क्रमाद् विन्यसेदेवं
मंत्रवाणिन्यदा विन्यसेत् अथो देवतान्वग्न्यासे स्थाने
ष्वेश्रघष्ठसंख्येषु देहे वामायानि ष्ठष्ठसंख्यानि मश्रोणी
षभ्रुनिकपोलांसदृक्पार्श्वकटीश्रवणगुल्फवामकटीपा
र्श्वांसगंडभ्रुवः । रावश्रापावनाभिहृदयवदने भुयथा
क्रमेण वंपंदन्यासं कुर्वीत । अस्यैवमनुध्यानं तत्र मुच्यते
उपवने मरुनामथ्यनंदने प्रनततोहलमलसनागाणोक
नकभासितभूमितले विने विद्रुपमाविशालेनाविलो
पंदैः क्वचिमरेमलतानिकेतांसलैः कलनिनादविहंगम
नोदैः कनकपंकजमोरमवादिनासरमविंग्नतावम
नोवम नंमणिमंटपमूनलं विद्रुपपादपपंकजमध्यगं
मणिमयं वरवदं नरभूतले द्विरदवैरिमहासनमद्भुतउप
रिसंस्थितमुज्वलमभाणितरुणभास्करकोटिसमप्रभंम
हरिनवलकिरीटमनोहरं मणिमयप्रविराजितकुंडले
मरताकुंकुमपंकपरिस्फुरं तिलकशोभिललाटनटो
नरे कमललोचनमुन्नतनासिके मुकुरगंडतलेमधुर
स्मितम् अधरकांतिपराजितपल्लवं विमलैस्तांकशशांक

निभाननं विमलकं शुविराजितकं पंचविविधहारल्लतां
चितवस्त्रसंकलनकनालगतं वस्त्रसंवयं निजकरे दधतं
निजसेविलसमरिनवरत्नमवीविवयोलसजटत्वं धमेतो
हृत्वमध्यगं विविधरत्नलसन्मणिमेखलाकलितमूल
ड्डूलविराजितां भ्रमरवंधुरसिंधुरनायिकामदशापी
नवरोरुमनोहरं प्रदमज्जनकछ्युयमंगलीनरवमरव
जितेंडकरोऊरमलि सुरामरमिहिमहोरगाघविल
लोकनतांघ्रिमरोरुहं त्रिभुवनैकपरायणमिष्टदं त्रि
दृशनायमनोरनमाश्रये एवं ध्यात्वा लसंजपितादशां
शं त्रिमधुरमिश्रैः कमलैर्जुहुयात्॥ पूजास्थानगतोमः
अथ मन्त्राविधिः अर्थे समर्थे सविदाये मनोज्ञाये का
न्ते कामदाये सुरूपाये कामरूपाये सर्वज्ञाये इत्यष्टदले
पुष्पाद्भिः समर्च्य नवमीकर्णिकायां समर्च्य ॐ नमो
भगवते सर्वरत्नमयाय सिंहासनाय नमः इति कर्णिका
यां समर्चयेत् पतासिंहपीठे इदं समावाह्य तत्र प्रथमपु
लोमनंदनायेनमः इतीदृशावामपार्श्वे समर्चयेत् मात
लयेनमः इति पुनः पुनः रैसोः समर्चयेत् पवित्र इति प्रथ
मावृतिः पुनः मंदारायमंतानाय कल्पपादपाय हरिचंद
नाय इति वनार्दिस्यपारिजातायनमः इति षट्समर्चये
त् इति द्वितीयावृतिः आदित्येभ्योनमः विश्वेभ्योदेवेभ्यो

प्र. सं. नमः मरुद्भ्यो नमः प्रजापतिभ्यो नमः वसुभ्यो नमः ऋषि
२६५ भ्यो नमः रुद्रेभ्यो नमः साध्येभ्यो नमः इति तत्तीर्थदेवता
९१ ग्रहदेवेभ्यः समर्चयेत्पुनः ॐ वैष्णवेमनकार्यरंभार्यहृताव
शनिकष्यलायैलिलोतमायैविद्युन्मालायैउग्रसायै इ
ति चतस्र आहुतीः गुरुभ्यो नमः नारायणाय नमः देवदेववि
ग्रहाय प्रभ्रमवलभाय वाजिपतये प्रद्दैवजयनाय
इति पंचम्याहुतिः इंद्रादिभिः वरीयं वंसमुद्रभूरलाक
वेदवर्के उपविष्टाते ग्रोतवं जन इष्टान् कमले मध्ये रक्तो
पतं सुरसुरगणार्च्यं ग्रहयोगाविधिः हृदि चिकेत्यार्थम
ऽस्तमेत्यरुग्णालवेः ममरि दिने इतयः रोगविमुक्तः सह
देवर्वैः पातं प्रजीव हवरेनरामो ग्रयोगानरपाशा
ङ्कुशा कामभीतिमुद्राकरैर्याते कमलासनस्थं बाल
पकालो घनमाल्यमनेघावीपतिनत्यगतिनिशाये
विविस्थपांशङ्ख पापाक्रिवीनेपुकेमेनमांत्रि नमः सरस्व
नेपंनवंगान्यांवतह्रीनिमपुर्वपीमानयनेनित्नोके
श्रीह्रीक्लीं मिनिपाशाङ्कुशा क्लीवीनानिप्रयोगानरेवा
मोनिषाकिः पविंचापिरस्तवेरंनं रावरक्तेप्रसमाननना
देवलाशानिमेनं विविविन्त्यार्के विवेप्रजयायास्मरसेमम
मोहेनाहं प्रणम्यं देकालिकापालिवेतारं मनोः प
देवाहस्वपंवरपंवघट्टपैवरमपनघट्टरालकान

वर्षेन यभिमानस्कन्धाम पुरेणाच वेष्टयेत् ॥ इदं प्रोक्षणि
मंत्रस्य यंत्रं सर्वसमृद्धिं स्वापुत्रारोग्यसौभाग्यधनधान्य
सुतप्रदं सर्वदेवताकं वशंप्रसादिनं तत्प्रयोगः प्रदीकिमत्र
बहुना लोके न वांछितार्थप्रदं परं प्रयोगांतरं हस्तुलो
यो मधुनां शालीनां मंजरीजस्तस्य तैः शालीप्रसांग
ह्यस्थानमंत्रितं नमोमंडलमध्याद्दीनरुपालीकृत्ववत्रा
लं मंजरीकनिकानिर्मिभुवं स्वयमर्थः त्रिमधुरमि
श्राभिः शालीभिर्नित्यशः सहस्रमेव्योमंडलत्रयं हुने
दिति प्रयोगांतरं वैष्टदेवनिर्मां ग्रहश्रीमायोवस्तमे
त्र्यंमयमातस्य भक्तमनिमद्दूमनवंसंप्रयच्छति मरस्वलो
चना स्वयमर्थः वैष्टदेवांते श्वेनेनाहमेतंस्त्यं ज्वरयान्वि
त्यशः इतिप्रयोगांतरं मह्हूङुस्वतोयमनोपिपतिमत्र
वर्षमेवमस्य मन्त्रवेन्मुखं जन्मकृद्देवपुत्रस्य परं पदरात्मु
शान्ते दिनशः सरमं स्वयमर्थः प्रातः प्रातरेकवारं जप
तो हिनस्यकृद्देवपुत्रस्य स्वरूपमात्रं प्रयच्छति इति
श्रुणास्य यंत्रमुच्यते साध्याख्याक मे पुष्केशिविधुन
पुगलस्यालिखेत्कर्णिकायां तारं कोणपुवीजेवस
दलकमलेके मारो ह्यकचवाटयदिक्रूपबेद्दियाणाम
स्वरवदनमिवान्कोणपवेपुपवानावीनेत्र्यमेना
तौ रवनिपुरगं तं पंचमं दंतेदनंत स्वस्यार्थः प्रथमंपद

प्रं॰स॰
२२५
295

कोणं विलिख्य ततः कर्णिकायां प्रणवं लिखेत् ततः कथे
माध्यनामादीन् विलिखेत् पुनः षट्सु कोणेषु लं ह्रं
ह्रीं इति बीजं विलिखेत् पुनस्तद्बाह्ये अष्टदलं पद्मं विलिख्य
तत्केसरेषु स्वरान् द्वौ द्वौ विलिखेत् पुनः पूर्वादि अष्टद-
लेषु ईशाद्यष्टानि मन्त्रस्य वर्णान् पंचवर्णान् वा विलिखेत्
पुनरग्न्यादिकोणपत्रेषु प्रवेशितान् वर्णान् वर्णा-
न् षट् षट् विलिखेत् पुनस्तद्बहिर्वृत्तं विलिख्य कादि
कादिवर्णैर्वेष्टयेत् पुनस्तद्बहिर्भूपुरं विलिखेत्
भूपुरान्तादिपदविशेषस्थापनाश्रयिष्टफलदोष्य
ते आलिख्येदं ताम्रपत्रे रजतं स्वर्णं वा न्येमांसाधुसंस्था
नमिकं वेतां ऊर्ध्वं स्थापितं मंदिरादौ रक्षोभूतप्रेतवे-
तालादिकेभ्यः परमेव विलिख्येदं मणिहेकृतं संपातविधि
नपादितमिदं रुचिकादिषु भूषणेषु तं स्त्रीहितं धारयेत्
भ तेन निजेछमिहित्र्ययोगात्तं मे डाकिनीतटरुद्रति
दशाड्माधाद्दारकैः परिवृतं गजराजमेत्यहिवाभ्यं
सर्वतीवषकस्य मभीष्ट ज्ञानमादाय मधकवशायस
र्पं यः तेभ्यानाजयमन्त्रहितेनिधमेन यो मेम श्रोतन
र्पितमनिः शतमह पुञ्जं देवैः समय मुद्रितैश्च सहस्र
भानौ मंत्रसंगीरत्न निवधोभाविनाशाद्मा ज्ञानं प्रये
गोनवं तानाख्यमृदाकालिपाभयं प्रदान दोभिर्वदेतं स

सितं प्रसन्नं विचिंत्य मेत्रं प्रजपेत्समस्तं स्त्रीत्सवो मलश
नात्रेवासोप्रयोगान्तरं धवलनलिनमध्ये सलिलमध्यस
निषण्णासितांगेस्त्रग्भूनिर्विरसि ध्येयः स विततं स्रुपसंभवद
शशांतभुजदंडेलासिपीठपुष्पकुंभैर्वरस्तनजसूलेज्ञलतस्या
वर्धते नित्यांगेस्वरूपविदूहमेवं विचिंत्यपितां सहस्रं जपति
नियमपुष्पकोमंत्रवर्धनेनायः सन्नडवितनविपुष्पकोविषमं
वादप्रकोजगानिगणानहीनं विंदते दीर्घमायुः प्रयोगां
तरं दिनशोदिनावतारेवनाविंशाष्टनः शतं प्रजपेत्मा
सांतभद्दिनेस्मु समचनः शतनमा पुष्पबलदेव श्रुवं इमेव
प्रसंगात। इंद्राणीमंत्रोपिमन्त्रमानावकोत्रलिख्यते ॥ इ
ह्नस्यासिक्तऋषिः गायत्रीछंदः इंद्राणीदेवता ह्रीं क्लीं ऋत्
इन्द्राणीचिरः सौभाग्यदेवतेवावामघवन्प्रियेक
वचं सौभाग्यं नेत्रयं देहिमेस्वाहा प्रसंध्याने कल्पवृक्ष
नमध्ये विविधमणिलसत्क्लृप्तपीठे विराजन्मातंगीग
लिपीठप्रविलसितवेराजनमस्त्रां प्रमतां पीनोतुंगाल
नांतोष्ठपुजनवनजरांप्रभवप्रायतावी मिरिंद्राणीमिंद्रि
नीलोत्पलदलकलानिभां हृदयभूषाननमामि ह्रीं क्लीं इंद्रा
णि सौभाग्यदेवतेन मघवत् प्रिये सौभाग्यं देहि मे स्वाहा
इति मंत्रः सौभाग्यलक्ष्मीप्रधानोयं मंत्रः लक्षं जपेत
द्रकपसेतिमधुरसितकैर्वारकान्यलैस्तम्भितैर्वीलो

पु॰म॰

२९६

शैवीवकुलकुसुमैर्वा केसरैर्वा त्रिमधुरासिक्तै होतव्य
केकनदशांशेनद्र्यान पुष्पश्वरणाद्धोमः रक्तोत्पलं शोने
नलपुलोणाः पुवकुले के रवं ग्रापलग्र प्रथप्रना विधिः
कांत्यै प्रभायै रमायै विद्यायै मदनायै मदनातुरायै र
त्यायै मनोतायै हृद्यायै इत्यष्टदलेषु नवमीं कर्णिका
यां च समर्च्य ह्रीं सर्वशक्तिकमलासनाय नमः इति कर्णि
कायां समर्च्य ग्रामिन्पीठे इन्द्राणीसमावाह्य समर्च्य पतं प्रं
गैः प्रथमावृतिः उवीं रंभायै मेनकायै रंभायै घृताच्यै नायै
मंजिकस्थलायै तिलोत्तमायै हृतायै स्वरूपायै इति द्विती
यावृतिः इंद्रादिभिस्तृतीयावज्रादिभिश्चतुर्थी प्रथप्रयो
गः नृत्यावंधपकुसुमैः प्रातर्वशान्नैवेद्यकर्तृवंद
पंकपितैः मायेनवमालिकाप्रसूनैर्वा पालापापुष्पमेधु
रत्रयाकविप्रपदा ने नृत्यात्स्वहस्ते कन्यां वरापा यव
पिनद्विजे सिनामा शावशा विधान्नला नाभि वेज लिमता
भिरणाइमं त्वं वन्ध्या नहोत विपवहुतमेलनाभिः कन्या
हृदाभिलापि ना. मतिवेराल्य सौभाग्य पेत धनपान्यस
त्विं नहूरूपान वांछितां कन्यां लभते सौभाग्यादीश्वल
भ नेनवमाल्लिकामल्लिकापुष्पप्रयोगानते ॥
...डा प्रथमके वेदनासिक्तैर्नवमालिकापुष्पैर्वा त्रिमधुरसिक्तैः पला
शाश्चैवा मरसमं त्वं नहूपानमापं कालेहु हाय पु ९ इ प्रसन

श्रादाय दोषाय प्रतिपादयंतीं वराय कन्यामभिवांछिता
य स्त्रैंद्रकौतो प्रविचिंत्य जप्यान् कन्याप्रदानाय सहस्र
संख्यं प्रयमर्थः एवं ध्यात्वा जप्त्वा कन्याप्रदानं लभते प्रयो
गात्तत्वं कन्याप्रदानाय सहस्रसंख्यं प्रयमर्थः एवं ध्यात्वा
जप्त्वा कन्याप्रदानं लभते प्रयोगात्तत्वं कन्यापि नित्यं कनक
णां वेधा विधाप्रजप्याद्यत्तत्तसंख्ये सौभाग्यदं यमहती
य वेषवं लभेत त्रिदशेंद्रतल्यं तत्सख्यम चतुर्विंशति
संख्यं यस्यैव यत्रमाह षट्कोणकर्णिकामध्यसमाध्यं स्तु
वनेश्वरी श्रालिखेत्षट्सु कोणेषु षड्गुणकोणसंधिषु श्री
गांत्वष्टसुपत्रेषु गुणशयात्मनोः क्रमात् ह्रौंह्रौं सर्वाके
सरेषु मारसह्यकिंचिदिलपि इन्द्राणि यत्रमेतत्तपं स्त्रैलो
क्यैं तंत्रं सौभाग्यशोभासौदंध्यपनपात्यसु तत्रदं प्रयमर्थः
प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तत्कर्णिकायां भुवनेशीवि
लिख्येत तन्मध्ये मध्यनामादीन् विलिखेत् पुनः षट्कोण
षु ह्रीं इन्द्राणिपनमः इति विलिखेत् पुनः कोणसंधिषु श्रीं
षट्कं विलिखेत् पुनस्तद्बहिरष्टपत्रं पद्मं विलिख्य त
त्केसरेषु द्वे द्वे स्वरौ विलिख्य तद्दलमध्ये मंत्रवर्णान् श्री
गायत्र्या त्रीणि विलिखेत् पुनः स्वरशुं विलिख्य तस्यादिव
कोणमिति विलिख्य तत्कोणेषु ह्रीमिति विलिखेत् एवं वि
लिख्य ध्यात्वा उक्तफलं भवति प्रयोगांतरं वदन्ताचनं जप

पु॰ सं॰ मभिषेककालेपर्वादिकेवापियतोऽत्रजप्यऊर्यात्सोभागवा
याभुषेसमस्थैव अथप्रणवविधानमुच्यते प्रजापतिऋ
षिः देवीगायत्रीछंदः परमात्मादेवता अंबीजं उंशक्तिः अं
अं अंहृत् इं ओं शिरः उं वौं शिखायै वौषट् कवचं ओंऊं
ओंनेत्रं ओंऊं अः अस्त्रं अथवा ओंभूः हृत् ओंभुवः शिरः शि
खा ओंमहः कवचं ओंजनः नेत्रं ओंनमः अस्त्रं इत्येतैर्वा ष
डंगान् कुर्यात् अथात्मतत्त्वदर्शयोगविधिः तत्रचतत्त्व
नियोगः प्रथमः सचैवं कार्यः नाभ्यादिगतमूर्तिवत्तद्
यमस्तमयेरूपस्थैः संहृत्यतेनतेनात्रूपंकृत्ता प्रणवेनै
कीकृत्यास्तमात्मावेयेत् इतिचतत्त्वनियोगः क्रमःप
वमेववस्तुविस्तरुद्भेदाभेदलिंगयोगाद्दृष्टव्याः तत्रव
स्त्रादियोगत्रयेचतत्त्वापिस्थानेषु त्वनन्तानेयवद्दृष्टव्याः
भेदयोगस्त्वसर्वत्रभिन्नशरीरमूर्तित्रये अभिन्नयोगे अभि
न्नशरीरमूर्तित्रये लिंगयोगेलिंगरूपअथविद्वदूभ
योगः शरीरवत्तत्त्वपञ्चविंशतिजसांख्यामितिचिंतनपुनरा
स्यादिगुणौर्वा व्यवायकैस्तत्प्रतिपद्यापुणावजपल्तत्त्वो
गणयोगः तत्रस्थूलसूक्ष्मयोः कारणास्तंहारः संहारयो
गः पुनसे तयोः सद्विरूपव्याप्तिचिंतनात्मासतयोगः पुनर्द्वि
नस्यकल्पितत्वेनसत्ताप्रतीतिं तं विचिंतनमसत्तात्रयोगः
पुनर्द्वैतस्यचिद्रतिरेकेणासत्ताहिनोविकारत्वचिंतनमत्र

ता योगः पुनरपि क्वचित्तत्वादिपमशाद्दित्यचिंतनं निर्विक
ल्पयोगः एतदुक्तं भवति नाभिहृदयभ्रूमध्यमूर्द्धसु
नमः ऊंनमः ऊंनम इति प्रणावावयवैः प्रणावेन च या
म स्पूर्वकं बलविस्फुरद्देहं भावयमर्वत्र मानसमप्तनां प्रग
न मयैलपहारैः संपूज्य पुनस्तान् तेजोरूपान्कृत्वा प्रणवो
च्चारणेकीकृत्य षोडशान्तस्थमस्तं संयोजयेत् इति प्रथ
मयोगः पुनः ॐनमः इति प्रणवप्रथमावयवेन तत्तत्स्व
त्स्थाने पूर्ववत्संपूज्य प्रणावेन तेजोरूपं कृत्वा अ
स्तेन संयोजयेत् पुनः ऊंनमः मंनमः इति द्वाभ्यामवि
रुद्धैस्तथैव संयोजयेत् पुनः प्रणावावयवैस्त्रिभिरपि च
तत्स्थाने तथैव कार्यः तत्र त्रयाणामपि स्थानमस्थ
न विशेषस्तु नाभेर्दक्षिणतो वामत नाभौ च तथैव स्तनहृ
दादिस्थाने षपि दक्षवामतश्च भेदयोगः पुनः प्रणावेन सर्व
तत्स्थानेषु स्नानमपूर्वकं मानसोपहारैस्तेजोरूपीकर
णा समर्पणं तं भेदयोगात् लिंगयोगविदवधं संयोगास्तेषा
पि कार्याः तत्र भावनाविशेषाः सर्वोक्ताः अत्र परप्रणवोप
नद्वादिस्नानपूर्वकं सर्ववदेवमर्वव्यवस्थितो गुणयोगा यथा
निर्विकल्पकयोगाद्दृष्टव्याः तत्रापि भावनाविशेषाः सर्वो
क्ताः इत्येवं चतुर्दशयोगान् कृत्वा वेदनामसमन्वाकाश्रणवो
च्चारणेन साम्नस्य च स्थाप्रणवं मकारउकारअकारेष्वपि

प्र.सं.
२९८
298

कचतहृदयं कुर्वन तन्मूर्त्तिशरीरवतहृदयमुद्राय यंकहृदयन्या
सेन नाभ्यादिषु मूर्त्तिवतहृदयं मेभावयन्नन्तमयेरूपहार्दः
मेघ्नस्यप्राणनायमयमूर्त्तिवतहृदयमेकीकुर्वन अन्तनमा
त्यांग अक्षादिकं विन्यस्य मक्रन्यासवक्षाद्यंसमवान्नाभ्यं
तरसमस्तेनमालाया अन्तमयोवेन अथप्रणवावष्ठानपद्द
न्यासकप्रकारेणापिप्रणवन्यासविशेषोलिख्येत अंअंनमो
ब्रह्मणोनमः ओंउंनमो विष्णवे नमः इंमंनमः शिवायनमः
ईमंनमोब्रह्मणेनमः ऊंऊं नमोविष्णवेनमः ऊंमंनमः शि
वायनमः अंअंनमोब्रह्मणेनमः इत्यादिप्रणवावयवैवर
नैलोमविलोमैर्ब्रह्मविष्णुपादपदैश्चमंयोज्य इकृवि
न्यासप्रवर्णिणात्मातृकान्मातृकान्यासस्थानेषुन्यसेत पु
नः अंअंनमः इं अंनमः मंइंनमः अंईंनमः ऊंऊंनमः मंऊंन
मः इत्यादिप्रणवावयवत्रितयषड्विंशत्कानमातृकावर्णा
नमातृकास्थानेषुन्यसेत पुनः श्रींअंश्रींनमः श्रींआं
श्रींनमः श्रींइं श्रींनमः श्रींईंश्रींनमः इत्यादिप्रणवपुटितव
र्णान्मातृकास्थानेषुन्यसेत पुनः श्रींअंब्रह्मणेनमः श्रीं
आंविष्णवेनमः श्रींइंरुद्रायनमः ओंईंओंकारायनमः श्रीं
उंप्रणवायनमः ओंऊंसर्वव्यापिनेनमः ओंऋंअनन्तायनम
ओंॠंनारायणनमः ओंलृंनरसिंहायनमः ओंलॄंवेकुण्ठाय
नमः परापरब्रह्मणे पञ्चपञ्चकरुद्रायईशानायभगवतेमहे

घरायमहादेवायसदाशिवायसर्वेश्वरदित्रेसर्वगानायसर्व
श्रियानमायनित्यत्समेयसर्वायगमायसर्वकांतायसर्व
प्रतिष्ठायसर्वश्रोत्रेसर्वस्वामिनेसर्वसहायसर्वचक्राय
सर्वक्रियायसर्वध्यायसर्वदीमायसर्वालिंगितायसर्वरि
सितायसर्वदाहकायसर्वभावायसर्वहंसायगुणातीना
य भवायवेदाद्येमध्यमाय परायत्रिमात्रायध्यानेयस
र्वदेहाश्रयाय संवादकायसर्वात्मनेनमः इत्यंप्रणवमा
तृकावर्णसर्वकंमातृकान्यासस्थानेष्वन्यसेत् पुनःस
मान्यामाख्यागुरुगणपतिवंदनादिकंमातृकान्यासं
नेप्रसिद्धरीत्याकुर्यात्॥ अथयोगविधिः एवंजपादिमि
ष्टप्रवायोगायथोचितमासनमास्थायनमस्कारमादिकं
कृत्वा मूलाधारत्रिकोणमध्येमूलाधारगतस्यादिवर्णा
त्रयनेजसोमध्यात्रिकोणविंदुस्थहुतनारमधीपवापाद
वलाप्तिकांदेवींभावयेत् आत्मकंडलिनीनत्यामध्यगं
तेमूलंसर्वविश्वस्यकारणंजीवात्मकंपरंनेजः संविद्रूप
वंस्मरेत् इत्यनेकमणामूलाधारेश्रावादिप्राणवरावयत्रि
रेखंत्रिकोणंसंविस्मप्रणवस्यबीजंतन्मध्येदीपाकारंसं
चिंत्य ॐकारंगुणबीजंत्रस्याप्युक्तविभूतिमुक्तंध्यात्वाभा
वयेत् प्रणवमुत्पन्नंतमात्रोपेतमुच्चार्यनीरात्मकलि
विधिनिकोमलमहत्पालापरनामकंसत्त्वंनेत्रंरूकंत्वनिर्भं

प्र·सं·
१९६

नादं सभुतेजोधनानदग्रगतपरमात्मगतं चिंतयेत् इति स
क्ष्मतेजनयनयोगः अथैवमेव मूलाधारे ब्रह्मावर्तत्रिकोणपङ्क
के विंदुं संचिंत्य नादं तेजो ब्रह्मपार्श्वाय द्वादशांतस्थचितेन
क्षोत्कंपविकल्पनतो मस्तनवर्षं ध्यायेत् नादमभ्यसेत् इति
विंदुनादपदात्मकः समापसमस्तुष्ठो योगः एवं मूला
धारादित्रिकोणमध्यविंदुगतनादरूपप्रभाविस्तंतत
निभां विचिंत्य प्रणवमन्त्रं तमात्राष्टके उच्चार्य द्वादशांत
रस्थविघनत्रैलोक्यात्मकादमस्तनवर्षं भावयेत् प्रणवमाव
र्तयेत् इति मन्त्रानयनात्मको योगः विरूपाणादिनिगुणः
मूलाधारगतत्रिकोणमध्यविंदुगतनादं तेजः पीतनंत
निभं ध्यात्वा क्रमेण परमात्मनि निःक्षेपेत् भुनराहूतिवि
दिनं त्परमभ्यसेत् पीतनतंतनयनात्मको योगः मोतकः
अथ मूलाधारएवं विचिंत्य स्थूलस्तत्वकारणसामान्यवी
जं संविदभावक्रमेण अकारमकारउकारं मकारं सकारं
विंदौ विंदुनादे नादशक्तौ शक्तिमन्मन्यंते निद्दूत्वादिल
हतो यां तेसंहरेत प्रणवमभ्यसेत अयं क्रमः संहारात्मको
मोक्षप्रदो योगः एवमेतस्य योगं कृत्वा दिनत्रयात् हंतोवम
नमानागद्दात्मके बीजं स्वमंत्रेण विंदोतं स्वप्रतिरूपनादं तंत्र
परापरांशक्तौ नोत्नरीया तीन्त्रयेशांते वनदाभिः सः मन
सांसंहरेत प्रथमे द्वोच्चारके मोक्षप्रदो योगः समस्तोच्चारके

योगिसत्त्वार्थं स्वमहिमा यांशिवविद्यार्थं व्याप्तिरूपायां
मूलाधारस्थायां वायिमध्यमाख्यवैखर्यस्य हृदयगव
योश्वप्रणवोच्चारणक्रमेणाऽस्या यतोपेव मां वैखरी
मेवोच्चारणेन नंवनदंत धनिरूपेणास्यम मध्यमूर्धहाद
शांतयोऽपांतस्थिता ग्रासक्रमेणवैखरीमध्यमापराप्त
त्माख्या नसंहृत्य प्रणवमभ्यसेत योगंक्रपात इत्यादिम
वेमवगंतव्यं प्रथमस्य प्रणवस्य यत्रमपि भावनार्थं मंत्र
देवताप्रकाशिकोऽक्रप्रकारेणलिख्यते षट्क्रहिपीठ
मेल्हृंतेऽपविविलमन्तोमहत्त्वंमविंडेनमध्येनादम
स्थंप्रणवमभिहृतेविंडनादोप्रतस्थ इत्यंसंस्थिंत्ययोगी
विविधमन्त्रादिकं नादं व्योमसंस्थं सर्वाधारमेरूपामहृद
पिमनसासंस्मरेद्यः समुक्तः प्रसादः मट्क्रविवित्यका
रोव्यपंसंतः पीठ इत्यकारः सोमसूत्रमितिनिर्यत्मनरे
त्वाहृदयंविंदादितिनडुपरिरेखावलयनादमितिनवरीवे
रेखानांप्रणवस्यउपरिवंविंदुनादौव्योमरकारःशांते
प्रसिद्धं ध्यानं विद्रेभास्वत्किरीटांगदवरयगलालकल्प
ह्राराद्दरौद्वि प्रोणिनिभूषावहामणिमकरमराकुंडला
मंडितांगं रम्योवच्चक्रशंखवृन्तगरमनं पीतवस्त्रंयाम
पा विपोतरामसूर्यादिनकरमरपणपद्मसंस्थं नमामि
इति मंत्रः।। पानल्लतनपः पायमेवतमि वै सदृशांशोदृपः

प्र. सं.
२..

विश्वमरुत्समभिद्रिवांविश्वमरूद्रपलाशं पर्वंगुरं सुवर्णा
होमः अथ प्रयोगांतरं होमः सर्पिः पायसशालीतिलस
मिदान्यैरनेन योजं जुहुयात् पत्रिकया रत्रिकमपि सततलभते
वांछितं फलं न चिरात् अथ प्रनावेष्टावपीटमकंदसमा
वाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथमा वृतिः वामदेवाय सकंपणा
यप्रद्युम्नाय अनिरुद्धाय स्फटिकवर्णाह्वैंदनीलाकाश
श्रवर्णाः वक्षभेन्नाक्षकर्णत्वगदायं कथादिरणाः किरी
टकेयूरविलासपीतांबरधरा अपि यतेर्मस्वादिदले प्रस
मर्चयेत् पुनः शांत्यै श्रियै सरस्वत्यै रत्यै श्रद्धपद्य रजोद
यवर्णा वर्णाश्वलेकृत्वाः एताभिर्द्वौ नरदले एताभिम
तिशाक्तिभिर्द्वितीयावृतिः आत्मने अंतरात्मने परमात्म
ने परमात्मने ज्ञानात्मने निहृत्ये प्रविष्टायै विद्यायै शांत्यै
ज्वलज्ज्वालासमाभास्वरात्मा याम्य निशाकयः एताभि
र्मूर्तिशक्तिभिर्द्वितीयदले गंध नवालदले पूर्वं समर्चयेत् ए
वं तृतीयावृतिः इंद्रादिभिश्चतुर्थी वज्रादिभिः पंचमी।
अथ प्रलापप्रसंगात् शक्तिप्रणाव मंत्रविधिः कल्पांत
रोक्तो वा लिख्यते ऋषिः पंक्तिश्छंदः शक्तिर्भैरवीदे
वता शक्तिरुद्र ईश्वरः इत्यादि दीर्घस्वर पदैः नाग्याति प्रकाश
त्यं मणि कोमलांगी मामायाम पामं पीनवक्षसं यी नतेत्रासिंद्धव

ध्यानानंतरं कल्पद्रुमूलमणिपीठहृदिसमंसंनिविष्टां मुक्ता
नपत्रकृतमौक्तिकवृष्टिहृष्टां इष्टाभयेविकसितीमन
त्तांत्रिनेत्रामिष्टामयेभगवतीमनुलयामः ईं इतिमं
त्रः सर्विंदुकमष्टवर्णमनः एकविंशतिलक्षंजपेत् दशां
शमाज्यैर्हुतेन पुरश्चरणार्थं श्रीमैश्वर्यफलप्रधाना
यं मन्त्रः अथमूलाधारात्मकंमपटंभुवनेशीविधानोक्ते
पीठेसमावाह्यसमर्चयेत् एकशक्तित्वादावरणादेया
नसंति अथवाभुवनेश्वरीत्रिगुणितविधानोक्तवत्
संपूजयेत् अथास्यमंत्रस्यन्यासविधिः ऐंह्रींश्रींसप्रके
ये कलानाथश्रीपादुकांपूजयामि ऐंह्रींश्रींक्लोवाधार
श्रीपादुकांपूजयामि बीजत्रयादिपञ्चकोवापादुको
पूजयामिबीजत्रयादिनिष्कलानंदनाथश्रीपादुको
न्यादिसकलानंदनाथश्रीपादुकेन्यादिनवात्मानंद
नाथश्रीपादुकेन्यादिस्वात्मरूपानंदनाथश्रीपादुकेन्या
दि इतिमूर्ध्नि नेत्रेववामे दक्षिणे हृदयेदक्षिणपश्चिमेन
रोपुविन्यसेत् सर्वत्रबीजत्रयादिः पुनः सच्चिदानंदप
रमशिवसंविदेनमः चिदानंदपरमशिवसंविदेनमः
आनंदानंदपरमशिवसंविदेनमः इतिकामोनर्मसेनद
हिलेवबीजत्रयादेवविन्यसेत् पुनः ऐंनमः इतिमूलम
त्रेणनाभिहृदयमूर्धस्वपुनन्यासः पुनः सपत्नार्थंसकवि

पु.सं. ह्रुं विनवक्त्रश्रीपादुकां पूजयामि विंदहयांकिनलनपुगल
३.९ श्रीपादुकां पूजयामि मधराईकविंडयाहूनवेरवयोनि
३०१ श्रीपादुकां पूजयामि इति बीजत्रयादिमखलनपुगले
योनिषु विन्यस्य पुनर्मूलमंत्रेण षट्त्रिंशद्वारं प्राणाया
मं कृत्वा लिपिन्यासं करन्यासं व्यापकं गन्धाक्षतादीन्
कृत्वा ध्यात्वा जपेत्। इति श्रीप्रपंचसारसंग्रहे गीर्वाणेंद्रविरचि
ते अष्टादशः पटलः॥ अथ वेदमाताछायादेवीविधानमु
च्यते साध्यनारायण ऋषिः देवीगायत्री छन्दः परमात्मा
देवता श्रींबीजं श्रींशक्तिः हृदयात्मकाय स्वाहा हृदयनमस्ते त
प स्वाहा शिरः वीरात्मकाय स्वाहा शिखाप्रकाय स्वाहा कव
चे महास्तोत्मकाय स्वाहा कवचं महामोत्काय स्वाहा अस्त्रं
पुनरपि मंत्रवर्णैरेवाङ्गानि कुर्यात् ॐ हृतेन शिरः
मौनेनाकवचं नेत्रं पंचमं नोऽद्रायनमः पेट्ठाय
नमः इति न्यासपञ्चाङ्गविधिः ततपुनापायश्चौ
घाभं किरीटादितं करतलमत्कुंडले दीप्तिराजत्केयूरको
ल्सुभामाशवलरुविरदांरमपीनोवरेवतानारत्नाप
मिच्छामरत्तापनपुनं श्रीयराम्भिहूपार्श्वंवंदेदोःमल
विंबांबुरूरदरगदांविश्वंबंधमुकुंदं ॐ नेमो नाराय
तापद्मत्रः मोक्षफलप्रधानोयं मंत्रः द्वात्रिंशल्लक्षं जपेत्
नरपंचाक्षहस्रं नेवातंनेनीवरितामिरगलीमिवाजपेत्

नत्रानिष्टं तन्नानि विलंवितं वर्गोत्तमौ प्यादकनिष्ठानामि
कांगुष्ठमध्यमाभिर्जपेन्मदाग्रस्मार्थः अनामिकामध्य
मूलकनिष्ठामूलमध्यायानामाग्रमध्यमाग्रमध्यमूल
पर्यंतमिति नवरूपवेस्तगणानायांकृतायां नववारं
जपोभवति एवंद्वादशवारमावर्तनेन अष्टोत्तरशतं वारं
जपोभवति कुलमूलावर्तावर्ते अंगुलीभिर्जपं कुर्वन् मांगु
ष्ठांगुलिभिर्जपेत् अंगुष्ठेन विना जप्तं मे विफलं भवती प्रिये
एवंभिवांगुलीनां तु जपेदन्दिनं प्रियमध्यमानामिका
मध्यपर्वद्वयमिदं प्रियेमेरुं प्रकल्पतं कुर्वन् प्रदक्षिणम
नुक्रमात् अनामामूलपर्वादिकनिष्ठानुक्रमेणतु तर्ज
न्यग्रादितोदेविमध्यामूलावसानकं गणायेच्छुक्रमेणतो वे
किंचित्संकोचयेत्तलं अंगुलीनां विभुर्जानं तन्तु पकालमेर
स्थिरे अंगुलीनां वियोगेतु छिद्रेन स्रवेत्तन्तपः अथ
वामध्यमूलपर्वद्वयं प्रियेमेरुं कृत्वा जपेद्देवि तर्जनीमू
लकावधि अनामामध्यपर्वादिमादक्षिणक्रमेणवै अंगु
लीजपोरेवाजपः एवंतपश्च कनिष्ठिकाद्यंगुलीगत
रेखाभिर्जपोरेखाजपः भैरवीतन्त्रे अनामामध्यमार
भ्यकनिष्ठानुक्रमेणतु मध्यमामूलपर्यंताकरमालाप्र
कीर्तिता रुद्रनिसारे मत्कृदक्षावितेशा हे प्रणवं मस्तदीर
येत् प्रोक्षेपामरत्वाणाण्यपि प्राणायामं समाचरेत् तदूर्ध्व
लायेत्वाचमयंत्यसांगानितन्तो जपेत् सर्वेषामेवतपासरप

पु. से.
२२

स्वानानांस्वधानेभवेत् वायवीयमंत्रेहिनायांउस्नीषीकेउ
कीतत्वेनाङ्मकेशगलाहृतः अपवित्रकरःशुद्धः प्रल
यंनजपेत्कचित् अमंत्रतोकर्वोक्तानापिरश्मिप्रावृतोपि
वा विनाव्याकुलचित्तोजहीर्मानःक्षुधावितः अनाया
मः शयानोवागच्छंस्तिष्ठन्पथवा रथ्यायामशिवस्था
नेनंजपेत्तिमिरांतरे उपानगूढपादोवायानशय्यागत
स्तथा प्रसार्यनजपेत्पादौकुक्कुटासनएववा नादित्यानो
विप्रंवानतनाशसमारास्त्रीनरःदि विशेषात्तिवनस्य मव
त्नचायीवस्नातकः कपिलपंचगात्रेविहेपादयवालसं
जपेत्प्रमादेनोतन्द्रं उत्तिष्ठन्त्याविन्ध्ययङ्गंगावियत्यमेन
नः अष्टस्याद्वैदगजाः सहस्रयोध्यमेमदा समिधःति
लसर्षपदोम्यद्रुताज्यपदव्याणिप्रदिशांतिपतेर्देवे
दोमः अष्टानत्रांतपदत्मत्प्रकारेणाखादयस्यामधे
पिलिखितेनत्रचगुरवेदनाशिममान्यत्यामंलिपित्या
मांतप्रसिद्धरीत्यानिवेष्यकेशगादित्यामंसमपट
लोत्कप्रकारेणवेष्णवपीठस्यामंसमटप्रापलोकप्र
कारेणावहतानुमिनाविल्वमूलेपनमः। इतिमूर्ति
मंकल्पनस्यामावाल्यमानसप्रसंनोकृत्वातेनोमयेभा
वपित्वाकरनलष्टष्टपार्श्वेषुमत्नेनवव्याप्य ऊं ऊं ऊं
नमः ह्रांनह्रींन श्रींमां श्रौंनमः इत्यादिकमेणमूलमंत्र

वर्णौ दक्षिणातर्जन्यो मारभ्य प्रथमपर्वणि प्रथमतार्वहि
नीयपर्वणीमंत्रवर्णान्तृतीयपर्वणि द्वितीयतार्वप्रग्रे
णामध्ये तिक्रमेणवामतर्जन्यंतेस्वष्टिन्यासंकृत्वान
र्जन्यादिकनिष्ठांतेस्थितिःवामतर्जन्यादिदक्षिणत
र्जन्यंतंसंहारन्यासंकृत्वा एवंसृष्टिक्रमणाङ्गन्यासं
कृत्वांगुष्ठादयादिकनिष्ठयांतभगपरस्वांगन्यस्यता
भ्यांकरांभ्यांतारंपुटितेनमूलेनदेहेत्रिशोव्यापकमूल
पुटितमातृकान्यासंचषोंनमः परायपरमेष्ठ्यात्मने
वासुदेवायनमः इत्यादिमन्त्रदशपटलेगोपालकन्या
सविधानोक्तप्रकारेणपंचतत्वन्यासंचकृत्वामूलमं
त्रावर्णान्मूर्धन्नतस्यहृदयनाभिगुह्यजानुपादेषुन्य
स्याष्टतत्वानित्यसेत् ॐ यंनमः परायपृथिव्यात्मनेनमः
ॐ णंनमः परायअवात्मनेनमः ॐ यंनमः परायते
जआत्मनेनमः ॐ वंनमः परायवायव्यात्मनेनमः ॐ
नंनमः परायआकाशात्मनेनमः ॐ नमोनमः परायअ
हंकारात्मनेनमः ॐ नेनमः परायप्रकृत्यात्मनेनमः
इतिमंवर्णप्रतिलोमिनाष्टतत्वानिपादगुह्यहृदन
स्थिरस्थपंचदादिहृदयंसर्वांगेन्यसेत् पुनः ॐ विंद्वात्म
नेनमः ॐ नादात्मनेनमः ॐ अंतरात्मनेनमः ॐ शान्त्यात्म
नेनमः ॐ परमात्मनेनमः ॐ शान्तात्मनेनमः ॐ ज्ञानात्म

पु.सं. नेनमः षों नमः पदाये निपंचतत्वानिवमंभ्य यद्यादशत
३.३ त्वानिपतेषु श्रादितश्चनभिर्व्यापयेत् पुनः सर्वोत्काष्ठ
303 स्यानेषु श्रवशिष्टानिन्यसेत् पुनर्मूलमन्त्रवर्णान्यासेत्कु
र्यात् आधारस्हृदन्दोः पदमूलनाभौकंठेमनाभिहृद
यस्तनपार्श्वपृष्ठेककासेनताश्रवणांगंभुजेद्वेवदोःपत्त
पंगुलीषु हृदिधान्तषुसानिलेश्रमूर्ध्नपुरणास्हृद
योदरवैसोरुजंघापादद्वेषुलिपिपोन्यसेत्क्रमेणांगंडां
मकोरुवराणाश्च्यांगणांवेष्टीमडूदीवृजयदेषसमा
हितात्मा रत्नौघप्रकारेणादशाहृन्यान्यासेत्कुत्वाहृदिधा
नेषुसानिलेष्वपिन्यसेत् ओंतत्वात्मनेनमः नेरत्कात्मने॰
मों मोमात्मनेनमः नोमदश्चात्मनेनमः रांप्रस्थात्मनेनमः
पंमत्रात्मने॰ एांपद्मात्मने॰ यंप्राणात्मनेनमः इतियान
मेत्रः गंचक्रात्मनेनमः हां गदात्मनेनमः पंपद्मात्मनेनः
इतिचवक्रादिषुयोज्यएवंमूलमन्त्रवर्णान्यस्तात्मूर्तिपं
जरन्यासंप्राकमसमेदशापटलेगोपालाष्टादशाक्षरीवि
धानेउक्तेनप्रकारेणकृत्वापुनः ओंकिरीटकेयूरहारम
करकुंडलालंकृतशंखचक्रगदांभोरुहस्तपीतांबरधरश्री
वत्सांकितवक्षःस्थलश्रीभूमिसहितस्वात्मज्योतिर्द्दीप
दीप्तिकायसहस्रादित्यतेजसेनमः परमात्मनेनमः इति
षडंगविधमेवपुनर्मूलमंत्रस्याष्टांगन्यासंपंचांगन्यासं

चक्रत्वा शंखाय नमः चक्राय नमः गदायै नमः पद्माय न
मः इत्यायुधानि तत्तत्स्थानेषु विन्यसेत् अर्घ्यादीन् कृत्वा
ध्यात्वा जपेत् ॥ अथास्मिन्नेव पंचमावेष्टोक्तप्रकारे
ण यथास्थानं सविधि लिख्यते प्रथमं प्राक् सप्तदशे पट
ले उक्तेन प्रकारेण देहं गंगुरुभ्यो नमः इत्यादि वैखरी
पीठन्यस्त्वा पुनः सुदर्शनास्त्रेण तालत्रयं दिग्बंधना
दीन् कृत्वा पुनः प्राक् सप्तमे पटले मातृकान्यासप्रक
रणे आधारहृदयं इत्याद्युक्तप्रकारेण हालवर्णा
न्यासं दशाक्षरोक्तं न्यस्त्वा पुनरपि सप्तदशे पटले गोपाल
न्यासविधाने उक्तेन प्रकारेण मूर्तिपंजरन्यासं ऊर्ध्वपा
त् तस्य स्थाने ललाटादर्ककंठतत्पार्श्वांसतद्गले
तथा वामत्रये पृष्ठककुद्दोष्णतथा क्रमेण द्वादशाक्षरमंत्र
मंत्रविन्यासैर्विन्यसेत् मूर्द्धस्थो वासुदेवस्य प्राप्नोति स
कलांतरं पुनस्तत्वनिपत्यर्थं किरीटादिमंत्रं जपेत्
किरीटमंत्रस्तु प्राक् सप्तमे पटले प्रज्ञाप्रकारेण ध्यान
त्यर्थमुक्तः ॥ अथास्य मंत्रस्य दीक्षाविधिः प्रथमं मासे ने
उपविष्टः स्वांगे पीठन्यासं प्राक् सप्तदशे पटले गोपाल
कविधाने उक्तेन प्रकारेण कृत्वा गंधादिभिरात्मानं मान
सोपचारैः संपूज्य ॥ किरीटमंत्रेण पंचवारं त्रिवारं वा पु
ष्पांजलिं कृत्वा पुनर्वासादेः प्राक् नवमे पटले स्ववेनेपी

प्र.सं. विधाने प्रोक्तविधानेन पंचमण्डले वैष्णवपीठं संपूज्य त
३.४ स्मिन्पीठे पंचांगैर्वागीश्वरीर्देवीषट्कं शान्तिपटले वक्ष्यमा
णयंत्रं तत्त्वविधानेन वक्ष्यमाणवैष्णवाष्टगन्धेनालिखितैः
अश्वत्थवटोडुंबरप्लक्षतनक्षोत्थितजलैर्वा कलकल
शं तत्रैव वक्ष्यमाणप्रकारेण संस्थाप्य समावाह्यैवं सवा
शावरणं निमन्त्र्य वक्ष्यमाणक्रमेण संपूज्य प्राक्सप्त
मपटलोक्तविधानेन ॐ इं संप्राप्याग्निं समाधाय यत्र
त्रैव प्रवक्ष्यमाणहोमान्कैश्चिद्वैरष्टाष्टकमन्त्रेणाष्ट
गष्टोत्तरशतं द्रव्यावलिं दत्त्वा फलकलशमभिषिच्य शि
ष्याय मन्त्रं प्रवदेद्गुरुः एवं दीक्षाविधिः अथ यन्त्रार्थं वैष्ण
वपीठविधानमुच्यते ॥ गं गुरुभ्यो नमः गं गणपतये
नमः । इत्यादिप्राक्सप्तमपटले मातृकाविधाने उक्ते
नप्रकारेण सामान्यपीठं संवेष्ट्य संपूज्य पुनर्वैष्णवपीठ
नवशक्तयः संपूज्याः सं नादरूपेण विमलैः उत्कर्षिण्यै ·
ज्ञानायै क्रियायै योगायै प्रह्व्यै सत्यायै ईशानायै अनुग्रहायै
इत्यष्टदलेषु अष्टशक्तीन्मध्ये मीं कर्णिकायां च सम
भ्यर्च्य ॐ नमो भगवते विष्णवे सर्वभूतात्मने वासुदेवा
य सर्वात्मसंयोगयोगपद्मपीठात्मने नमः । इति कर्णि
कायां समभ्यर्च्य तस्मिन् विष्णुं समावाह्य समर्चयेत् अंगै
रन्तर्दिग्दलेषु श्रां श्रीं ... यमरसमरमत्स्ये इत्याग्नेयादि

दक्षेषु इति द्वितीयावृतिः चक्राय शंखाय गदायै पद्माय
कौस्तुभाय मुसलाय खड्गाय वनमालायै रक्ताब्जपी
तकनकश्यामकृष्णाः पुष्पुल्लभामस्युः एवमादिवर्णा
पुष्कांगान्धुपमन्तयः एतेषां पूर्वे तृतीयावृतिः पुनः ध्वजा
य वैनतेयाय शंखनिधये पुष्पनिधये इति दक्षमर्चयेत्
तत्र ध्वजवैनतेयौ देवस्य पृष्ठदेशाग्रदेशस्थौ दिग्दलयोः
वामदक्षिणस्थदलयोः शंखपुष्पनिधी ॥ पुनः । विघ्नाय
आर्यायै दुर्गायै विष्वक्सेनाय । इति कोणेषु समर्चयेत्
तत्र देवस्य पाश्चात्यदेशस्थदक्षिणवामकोणदलयोश्च
समर्चयेत् इति चतुर्थ्यावृतिः ध्वजादीनां वर्णविधिरुच्यते
ध्वजश्यामो विधौ शंखौ निधी शुक्लारुणप्रभौ अरुणापर्ण
मलश्याम पीता विघ्नाद्या मता इंद्रादिभिः पंचमी अथवा
सेवप्रज्ञाविधानेन रुच्यते शृंगैः प्रथमावृतिः वासु
देवादिभिर्मूर्तिचतुष्टयेन सर्वा तु शक्तिभिः सह द्वितीया
केशवादिभिर्मूर्तिभिस्तृतीया इन्द्रादिभिश्चतुर्थी अथवा से
वप्रज्ञाविधानं तु कथ्यते वासुदेवादिभिः सशक्तिकैः
प्रथमावृतिः चक्राद्यैर्द्वितीया ध्वजाद्यैस्तृतीया केशवाद्यै
श्चतुर्थी इंद्रादिभिः पंचमी अथ सेवप्रज्ञाविधानेन रुच्य
ते वासुदेवादिभिः सशक्तिकैः प्रथमावृतिः ध्वजादिभिर्द्वि
तीया इंद्रादिभिस्तृतीया इत्युक्तविधिवत्सेवनविनर

प्र.सा. पैकमपि यथाशक्तिः अविवेणाभवतिलक्ष्मीर्दृस्तगनाम
२.५ कलवर्गासिद्धिकरी केशवादिद्वादशमूर्तीनां नामानि ले
ख्यं ते केशवाय नारायणाय माधवाय गोविंदाय विस्त
वमधुसूदनाय त्रिविक्रमाय वामनाय श्रीधराय हृषीके
शाय पद्मनाभाय दामोदराय नमः इति ॥ इति प्रपंचसारे
गीर्वाणेंद्रविरचिते प्रपंचसारसंग्रहे एकोनविंशतिः
पटलः ॥ अनेन विधानेन वैष्णवाष्टाक्षरमंत्रं संजप्य अ
नयास्तुत्या हरिं स्तुवीतः प्रसीद भगवान् मत्स्यमूर्ते ना
कुंडितात्मनेनं विंछिपंकजरजोराशिगामभक्तिमत
मां अनप्रसीद भगवन् अपिनष्टनिपतितं अप्रमेय प्रसी
दनंगानां प्रसीदाशिवशोभन प्रसीदस्व छंगभीरगंभीर
राणां मकराध्वजे प्रसीदव्यक्तविस्तीर्णानां विस्तीर्णानामागा
रणं प्रसीदाशेदं जानीतां प्रसीदांतानपायिनां नवाग
रीयः सर्वेशप्रसीदानन्यदृष्टिनां जयमाय वमापात्म
न जयकेशवकेशिमर्दन जयसुंदरमोघात्मन जयपाश
न शोत्वमन जयशार्ङ्गधरः श्रीमनजयपनंदकनंदनजय
वक्रगदैपाणे जयाव्ययजनार्दन जयरत्नाकरावंधेकि
रीटाक्रांतमस्तक जयपद्दिपतिच्छायानिरुद्धाकराक
रनमस्ते मधुसूदन नमस्ते नलिनापांग नमस्ते नयनो
नेननमः पापहरेशानमः सर्वभयपापहानमः संभ

नसर्वात्मन्नमः संसृतकौतुकभवनमस्तेनपतानीतननमो
निक्रांतवाक्पथनमो विभिन्नतेयांशनमः स्तुतिपथा
तिगनमस्त्रिमूर्तिभेदेनसंस्थितायतेनहूतवविलवत्रिदे
वारानिस्तिवेपरमात्मनेचक्रभिन्नाविचक्रायवक्रिणेच
क्रवेधवेविद्यापविद्यंवद्यायविद्यमनायतेनेनमः नमोस्तु
योगिध्येयायनमोस्तुध्यानतुष्टिये भक्तिप्रदायभक्तानां
वमस्ते मुक्तिदायिने मनोवाक्कायवेद्याय ध्यानस्तुतिन
नमस्क्रियादेवेशकर्मसर्वमेभवेदाराधनंतवइतिजप
हवनार्चाभेदनाविलुप्तमानिरंतरदयकर्मापस्तुमन्त्री
विरायसमस्तवलसकलकामानप्राप्यहृष्टांतरात्मानतन्म
निविष्टलाममनमाम्मुक्तिमेति एवंवैस्मावाष्टाष्टरमूर्ति
स्तवपंचीकृताममत्रेष्टपंचपुष्पांजलिमंत्रेष्टकिरीट
मंत्रणवप्राकृतसमम्पटलोकैः पुष्पांजलिकृतापुनः ए
न्नांसमापयेत्॥ इतिप्रपंचसारसंग्रहेगीर्वाणेन्द्रविरचि
तेविंशतिः पटलः॥ अथमन्त्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रका
रेणाष्टदलस्यन्यत्रादिप्रयोगविशेषाः। लिख्यंते आदाव
ष्टदलेपद्मंविलिख्य कर्णिकायां षट्कोणं विलिख्यत
दंतः प्रणवमध्यसाध्यनामयुक्तं श्रीमितिवाज्ञंविलि
ख्यदलमध्येष्वष्टोत्तराणिविलिख्यदलाग्रेनिपृथ्वीकर
सारक्षनिपृथ्वीकराक्षदवर्णान्विलिख्यतद्बहिः षट्को

प्रं.सं. गांविलिख्यकोणेषुस्वरदर्शनषड्दलेवारणालिख्यतद्बहि
३.८ र्द्वादशदलानिविलिख्यदलेषुवासुदेवद्वादशाक्षराणिलि
ख्यातद्बहिर्द्वात्रिंशद्दलानिरचयित्वादलेषुनृसिंहानुष्टुप्
३०८ वर्णान्संलिख्यतद्बहिर्नृसिंहैकाक्षरेणावेष्टयेत् एतद्यं
त्रंजपहोमादिसाधितंसमस्तसंपद्धामोक्षकरंभवति॥
अथप्रयोगः। दधिमध्वाज्यसंयुक्ताश्वतंडुलसंयुताः ग
ल्वीरघृतेनाप्तास्तुमेवानिवर्ततेप्रयोगानंतरंशानैश्वर्यं
नित्यमालिंग्यपाणिनाजपेदष्टशतंस्पृष्टोम्रियतेनापमृ
त्युभिः प्रयोगानंतरंपंचविंशतिकृत्वस्तजपेच्छुद्धाःपिबे
दप्स्वाज्यममियोवापिन्स्यादागदोभवेत उदकंमं
नेवहस्तांऽपस्पृश्यघृतंजपेत् तेनाभिषिक्तमात्रस्त्वा
दिभिःपरिमृज्यते उग्रीयादन्नंदविशान्नंसमाभिमंत्रितं
प्रोतांगंमहरामोतिवलंतेनस्थविरंतिमतयेन्मवंमस्ता
घ्यमत्वाभिमंत्रितेनतत्सर्वंजीर्यतेसमागपिहालाहलंवि
षंशतमष्टोत्तरंतन्मामंत्रमृतेनलेपिबेत् ब्रह्मन्यहति
ष्णामातामेपाविवर्धनेवन्द्रस्तपौपरागेस्तुवेवाजने
पुवत्रिवारमेकवारंवामग्यैयापयाविधिस्पृशाव्र
पुमरस्तुतनमा आत्मीरवंपद्वि:त्रि:पिबेलभतेमेधांच
नवांप्रोपनायेनविलेरघुनहोमेनमहापमपातिमेवेतपम
नेनमयंस्तुत्रमघृतेनाभिमंत्रितंपावयेदहिताहलेमवि

रुद्धाभवेन्नृदां॥ अथवैशावाहावतारादिमंत्रप्रसंगात्
मुक्तिप्रदस्वसामान्येन नामत्रयमपि कल्पांतरोक्तो त्रयो
ग्यतावशालिख्यते परापरव्यासमतावदाऋषयः विरा
ट्छंदः परब्रह्मदेवता अच्युताय नमः अनंताय नमः गो
विंदाय नमः इति मंत्रः अथवा अच्युतायानंतायगोविं
दाय नमः इति मंत्रः मोक्षारोग्यप्रधामायंमः अस्मिन्वे
शौनकऋषिः छंदोदेवतेतल्लेश्व अच्युताय नमः हृन अनं
ताय नमः शिरः गोविंदाय नमः शिखा अच्युताय नमः कव
चे अनंताय नमः नेत्रं गोविंदाय नमः अस्त्रं ध्यानं शंखच
क्रधरं देवं चतुर्बाहुं किरीटिनं सर्वाभुधैरुपेतं चगरुडो
परिसंस्थितं सनकादिमुनिदेवैस्सर्वदेवैरुपासितं
श्रीभूमिसहितं देवमुदयादित्यसन्निभं प्रातरुद्यत्सह
स्रांशुमंडलाभमकुंडलं सर्वलोकस्य रक्षार्थमनंतं नि
त्यमेवच अनंतवरदानेवप्रयच्छंतमुदाचितं एवंध्याता
हरिंनित्यंपरब्रह्मस्वरूपिणं ज्ञानमर्घ्यादिनैवेद्यमाया
द्रैश्चविशेषतः अर्चयेद्देवदेवेशं गंधपुष्पजलादिभिः
अथप्रयोगविधिः विनियोगंप्रवक्ष्यामियथावद्द्विजसत्त
माः नास्यात्वरतरावहासमगातानां विधीयते अष्टोत्तरश
हस्रं वा प्राणं वा जपसंख्ययोरोगानां नामिवेक्तौ द्विकपो ई
र्वाभिरेव वा अयमर्थः अनेनमंत्रेण अष्टोत्तरशतेनसा

१.म.
३६
307

रोगी रुवं पावा माघस्य मृद्धिगातां कामेयक ह्रिं मार्जयेन
सर्वरोगा नश्यंति प्रयोगांतरं अभिषिंचेत यास्मृद्धिरविवा
देनयोमसमानित्यं चैव पिबं नोयमहाविंशतिमख्याया म
वरोगाविनिर्मुक्तः शतवर्षाणि जीवति अथ मंत्रः अय
करविवादं कलशं संपूज्य स्वाअभिषिंचेत अष्टाविंशति
मंत्रं नित्यं पिबेत् तस्माडुक्तफलं भवति प्रयोगांतरं इंद्र
नेहुततिलैर्हवीगलूचीभिः पृथक्पृथक् लक्षं चैव जपे
न्मंत्रं महारोगस्य शांतये गलूचीशांतिनं अथ मंत्रः पंचैः
दैवैः पृथक्पृथक्सहस्रं अनेन लक्षं जपेत् ॥ तस्माडुक्त
फलं भवति प्रयोगांतरं विल्वमूलेन तथाश्वत्थमूलवारो
गिणां स्मरतसप्त शांत स्नानिरिदं मे आदित्यमनसा स्मर
न पवं कृतवतः पुंसो रोगशांतिर्भविष्यति अथ मंत्रः
विलंवाच्य स्थं वा सहस्ररोगिणां स्मरनाज मां पुनरादित्यम
न मा ध्यानातं रोगिणां निवीदेतन तस्माडुक्तफलं भवति
प्रयोगांतरं कन्याधौलाजहोमेन श्रीकामो विल्वपत्रै
कैः पुत्रार्थी घृतहोमेन चारोग्यार्थी तिलैर्हुतेन प्रयोगां
तरं नवग्रहानिरस्ते वसहस्र लक्षं जपेत् जले अमावास्याम
वेन्नास्कंठाभस्मना नाजयेदुधः मूर्ध्नि वै वल्लाटे च जपेन्मं
त्रहृदि नाभिषु मंत्रं दद्यात् नियम्ये ह गच्छति एवं अथम
त्रः नरयत्नं वा पिशाचयत्नं वा सहस्र पुनर्न लस्यितालकं

जपेत् तस्मात्छांतिः अथवा भस्म साध्यस्य दुष्टस्थलेषु
मंत्रं जप्त्वा निक्षिपेत् तस्माद्भूतपिशाचाद्याविषयगच्छं
ति प्रयोगांतरं मोहकामो जपेत् नित्यमष्टोत्तरसहस्रकं
यावज्जीवं करोत्येव तस्यास्थिताग्र किं न संशयः ब्राह्मणाः
हविर्याश्चैवपणाः यद्दाग्नविषवालया गलविधं तद्दूर्वा
भिस्तिलबिल्वजैरेः शारैः यथाकामीहुनेन्नित्यं तत्तर्कं
मस्यासिद्धये प्रोक्तं तावल अथ प्रयमर्थः पत्तेहूर्वाः हथक
सहस्रसंख्येहुनेद्यः कं विनकामसद्दिस्य तस्मात् कामं
लभेते प्रयोगांतरं बिल्वारे जलस्थिवानाभिद्द्रमेपत्र
रः अष्टोत्तरसहस्रं तज्ज्वरनाशो भविष्यति प्रयोगांतरं
गृह्णाय स्मारऊष्णादिपिणावाः श्वेतपत्रबालकं हुनेत
हूर्वामिश्रक्षांतिस्तु भविष्यति अथ समर्थः हूर्वालकं
हुनेत गृह्णाय स्मारोगादिशांतिः प्रयोगांतरं सहस्रसंख्यं जपे
हृद्यविमंडलमध्यगं ध्यायन तु हुतं लभेकामान नरूपी
ऊर्डविनी अथ समर्थः रविमंडलमध्ये श्रीकृष्णं ध्यात्वा
स्तस्य सहस्रं जपेत् नश्यंति सकलारोगाः मंत्रमंत्रवदा
मं सर्वैभवंति मुक्तास्ताम त्रयजपाविनाः अगतीना
गतिस्त्वेतन्मात्र त्रयमनुत्तमं गृहीतावागणेतामत्रमेका
दर्पणं सदादीनां यथालाभं जपेन्मंत्रमर्थं येन विशेषतः
किं मंत्रवद्दनो केन सर्वसिद्धिकारणमी आचार्यो नम

पु.सं. भिज्ञामोक्षदं वा गरुड दक्षिणां अभ्यासोपि महामन्त्रः प्रय
१.८ मेनात्र कल्प्यते अथास्य यंत्रमुच्यते षट्कोणमध्ये अष्टद
लं तन्मध्ये साध्यं तस्य अष्टाष्टं विलिख्यते बहिः अग्न्यादिको
णेषु मंत्रः पादानि नामत्रयपञ्चमन्त्रमेतेन अस्यार्थः
प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये अष्टदलं विलिख्य सा
ध्यनामादीन विलिखेत् षट्सु कोणेषु अच्युताय इति पू
र्वकोणे नमः इत्याग्नेयकोणे अनन्ताय नमः गोविंदाय न
मः एवं षट्पदानि षट्कोणेषु विलिख्य तद्बहिः प्रण
वेन वेष्टयेत् एवं नामत्रयमंत्रयंत्रं भूर्जपत्रे हि लिख्य धृतेन
अभीष्टफलं विशेषतो रक्षाकरं च भवति इति नामत्रय
कल्पः समाप्तः ॥ अथ वैष्णवद्वादशाक्षरीमंत्रविधान
मुच्यते प्रजापतिऋषिः गायत्रीछंदः विष्णुर्देवता ॐ
बीजं नमः शक्तिः ॐ हृदं नमः शिरः भगवते शिरः भगव
ते शिखा वासुदेवाय कवचं ॐ नमो भगवते वासुदे
वाय अस्त्रं ध्यानं हरिमुज्ज्वलचक्रदरांगगदाकलशैः
परिवीतमिनपद्मगतं वलयांगदहारकिरीटधरं नवकुं
दकवर्णमामि सदा ॐ नमो भगवते वासुदेवाय इति
मंत्रः मोक्षप्रधानोयं मंत्रः द्वादशलक्षं जपः अथ द्वादशमा
संवत्सरं यावत् जानन्दुगललिंगनाप्युदेवपुवद्दयोगी ।
लास्य दत्तकपिलास्वरशंगामेन इति संहारन्यासः

शिखालोललाटनेत्रास्यगलदोर्हृदयपृष्ठकटिनाभि
लिंगोरुजानुपादेषु विन्यसेत् इतिसृष्टिन्यासः हृत्कंठ
नाभिषु तथा गुह्ये जानुपदेषु च अरकर्णास्यहृद्न
लशिखोरुपृष्ठेषु विन्यसेत् इतिस्थितिन्यासः एतस्यादिवे
धन्यासस्य फलमुच्यते संहृते दोषसंद्रावः स्पृष्टस्य सुभ
पुष्टयः स्थितेषु शांति विन्यासात्सस्मात्कार्यस्त्रयो गताः
पुष्टौ स्थितौ द्वादशसहस्रं पुरश्चरणं होमः सुप्रसन्ना स्वो
क्तवैष्णवपीठे वासुदेवं समावाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथ
मावृत्तिः वासुदेवाय संकर्षणाय प्रद्युम्नाय अनिरुद्धाय
एताश्च नमोन्ताः कर्योदिक्षु पुनः लक्ष्म्यै सरस्वत्यै प्रीत्यै रत्यै
एता विदिक्षु एते द्वितीयावृत्तिः केशवाय नारायणाय
माधवाय गोविंदाय विष्णवे मधुसूदनाय त्रिविक्रमाय
वामनाय श्रीधराय हृषीकेशाय पद्मनाभाय दामोद
राय एते तृतीयावृत्तिः इन्द्रादिभिस्ततः पूजा एवं प्रयोगः
समिधामय अश्वत्थजातीनां जुहुयादर्कसहस्रकं सद
कं मनसः परिशुद्धये मनस्वी सहस्रेणापि पर्याप्यमाति
नेन अस्यार्थः अपवृत्तान्यसुप्रसन्नवैडूर्यलक्षणीर
सिक्तैर्वैतैरर्कसहस्रं जुहुयात् । द्वादशसहस्रं जुहुयात् मधु
नेनेति धवलीकृतेन सीतोदनेन घृतमिश्रेण च सहस्रं जु
हुयात् तत्फलापेक्षार्थः ॥ इति श्रीसुप्रसुदर्शनविधान

मुच्यते अहिर्बुध्न्य ऋषिः अनुष्टुप्छंदः श्रीसुदर्शनो म
हाविष्णुर्देवता रं बीजं हुं शक्तिः आचक्राय स्वाहा हृत् वि
चक्राय स्वाहा शिरः सुचक्राय स्वाहा शिखा धीचक्रा
य स्वाहा कवचं संचक्राय स्वाहा नेत्रं ज्वालाचक्राय स्वाहा
अस्त्रं पुनः ऐं ह्रीं दिशं चक्रेण बध्नामि नमश्चक्राय स्वाहे
ति सर्वदिग्बंधः आग्नेयीं दिशं चक्रेण बध्नामीत्यादि अ
धोदिशं चक्रेण बध्नामि नमश्चक्राय स्वाहा इति दिग्बंध
नं कुर्यात् अथवा ऐं ह्रीं दिशं समाबध्य दिशं बध्य स्वादेन
मित्यारभ्य शीर्षं च दिशां प्रबंधः इत्यत्र दिग्बंधने मंत्रो ह्या
देवशाह निर्देशात् दिग्बंधनमंत्रस्य स्वाहांते अस्त्राय फ
डिति सर्वोप्यपि दित्तयोस्य दिग्बंधनं कुर्यात् अस्मिन्य
हे अस्त्रोपदेशः कथं सर्वात्मकप्रकारेण आचक्राय स्वा
हेत्यादि नेत्रांते कृत्वा तत्रैवास्त्रस्यानेन ऐं ह्रीं दिशं च
क्रेण बध्नामि नमो ज्वालाचक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् प
डिति मंत्रो न्यस्य आग्नेयादि दिशाः एवं दिग्बंधनमंत्रस्यांते अस्त्राय फ
डिति पुनः ॐ ह्रैं क्लीं कं रं तत्ततत्रूं फट् स्वाहा अनेनाग्नि प्रा
कारमंत्रेणापतितोऽग्निप्राकारं भावयेत् अस्य मंत्रस्याद
न्यासमुच्यते नारं नुमद्यीमिताक्षराणि केसवर्णमध्ये भुवो
स्वममयो वदनेर कारं दहतल जानपद मंत्रस्य वामपि

ष्टां वर्णान्यसेदिति मन्त्रोद्धरमग्निवर्णान् अस्यार्थः अ
कार उकार मकाराणां संधिः कीलश्चाग्निवर्णः तेन सिता
रुणाकृष्णवर्णाश्रयस्वरूपं ताराख्यं ओंकारमिति न्यसेत् पुनः स
कारादिवर्णान् अग्निवर्णान् ध्यात्वा मण्डपादिषु स्था
नेषु न्यसेदिति सुव्याहाक्रूरतरप्रभाभिरविलाभाभि
र्दिशोभासयन् भीमाक्षः क्षरदट्टहासनिलमद्दंष्ट्राप्रदी
प्ताननं दोर्भिश्चक्रदरौ गदाब्जमुसलाख्याबाणचापाङ्कु
शौ विभ्रत्पिंगशिरोरुहोऽत्र भवनस्थकाभियानोऽरिः
ॐ सहस्रार हुं फट् इति मंत्रः रक्षाप्रदानो मंत्रः द्वादशल
क्षजपः सुदर्शनाय विद्महे महाज्वालाय धीमहि तन्नश्च
क्रः प्रचोदयात् इयं सौदर्शनी गायत्री मूलमंत्रेण सभि
दूनाय धा पालिं जप्त्वा अनया सान्निध्यमुद्रांच प्रदर्श
येत् करतलाभ्यां बद्धांजलिः प्रणतो वा पठा सान्निध्य
मुद्रा पुनः ॐ नमो भगवते महासुदर्शनाय महाचक्राय
महाज्वालाय दीप्तिरूपाय सर्वतो रक्ष मां महाबलाय स्वा
हा रक्षाकरः प्रतिहोपक्रियमाणे शुभकर्मसु तिलस
पात्रविल्वान्यपि द्वौ द्वौ द्वादशसहस्रं जुहुयात् प्रथमं रक्षा
होमः होम्यं पायसं सघृतं कल्पे शाखार्थं यन्त्रं लिखित्वा त
भूमौ तंडुलचूर्णानि प्रविकीर्य तस्मिन् दर्भाग्रेणाष्टं वै
लिखेत् अयं न्यायः सर्वत्र कल्पविधौ समानः षट्को

प्र॰ सं॰ णांतस्य नादं विवरं लिखित्वा तमग्राद्दरं सथिराजन्त्याद्देवा
३१ सेकलाकेसरेमुदरंगतानादं वाह्यपत्रेपद्मं वर्णैर्विग
नहिकृनिदललसन्षोडशांगां ऊवीनं व्योमांत्यातांब
नात्वाविरविनमुपाणांवयंत्रेश्रस्याधः प्रथमषट्को
णांविलिख्यतदंतः प्रणवं विलिख्य तस्मिन्जीवसाध्य
नामादीन विलिख्य षट्कोणेषु हृदर्शनषडणांनवि
लिख्य कोणाहृदसमंथो षडंगानि विलिखेत नवष
हं गेमवीकपत्रविशेषसर्वादिशख्यकेणवभामिन
मं मालाव क्रापस्वाहा अस्त्राय फट् इति विलिखेत प
वं षडंगानां मध्ये षट्हृदिरं वयनमंत्रेणामाके विलिख्येपु
नललहाले अष्टपत्रं विलिख्य तद्दलमूले स्वरान्द्वौद्वौवि
लिख्य तन्मध्ये लवान्तवयकैकमदं विलिखेत नद
रिः षोडशांत्रंपद्मं विलिख्य तद्दलमूले कादिवर्णान्भा
गणः संलिखेत अवशिष्टमालिखेत पुनर्दलमध्ये स्वद
षनषोडशांगां ॐ नमो भगवते महासुदर्शनाय हुं फट्
स्वाहा इत्यसेकैकमदं विलिखेत पुनर्वहिर्वृत्तत्रये
विलिख्य सर्ववृत्तेनहंहं इत्यनेना
नेनहंहं इत्यनेनाहृत्यावेष्टयेत द्वितीये वृ
त्तेन गुणपाशांक्रों पांगणप्रणवः तृतीये वृत्ते स्वनाम्नामः विर
नादिनीयावरनेनो क्रों विलिख्य प्रथमं प्रणवः शांतनो
लिख्य रिनपर्थः अथवाथ

मध्ये तद्वीथ्यां सविंदुकं हकारं विलिख्य ततः साध्यना
मार्द्धं रस्यैकमध्ये विलिख्य ततः सकारं पुनरपि हका
रं पुनः साध्यनाम द्वितीयार्द्धं ततः सकारं एवं हकारो
सकाराभ्यां साध्यनामाक्षराणि पूरिता विलिखेत् तत्पुन
स्तद्वाह्ये हृल्लेखाभोगपाशात् वमालिख्य तत्पदीर्वीथ्या
रेखयायन्त्रमभितः समावेष्टयेत् पुनस्तद्वाह्ये हृल्लेखा
भोगं अंकुशात् वमालिख्य तत्पदं बीजरेखयायंत्रम
भितः समावेष्टयेत् इति त्र्यक्षरीनिपाशः क्रोमिति अंकु
शः एवं मंडलप्रकारः अस्मिन्मंडले पूर्वस्यां कलशोदी
रं समन्तक्ताद्यादकैर्वा दुग्धेन वा पंचगव्यैर्वा पायसान्नं पै
वां संपूर्य वैष्णवपीठे समावाह्य समर्चयेत् वक्रहृदिक
मेरा अंगैः प्रथमावृतिः तत्र सर्वात्मकपाशांगमंत्रपदवि
ण्याक्षसर्वाद्दिशाय्य केशव ध्यामिन मौनत्वा लावक्रोपमाद
श्रम्त्रायफडितियोजयेत वक्रायशोखाय गणपतये प्रथा
यमृमलाय धनुषपाशाय अंकुशाय पतये ओं वीपिपीन
वक्रमिनप्रथमादिशाखिमाः इति वक्रपर्येपीनवर्णेन
सलंक्रुंश्रीं वक्रवर्णेशखगदेमितय वः पपशोष प्रामोय
नेराघुधे द्वितीयावृतिः ततस्यैमवलस्येश्रीस्येकीस्येनस्ये
वृहत् इति तृतीयावृतिः इंद्रादिभिश्चतुर्थी प्रथकरोम
प्रयोगप्रकारः पीनाभाकरः पीनाभाकर्णिकाम्पादर

पु॰सं॰ णानरमंवेषणमलंवेनवालेनेमिष्येनावधारोविवचितशि
११ रविवेकुलंपार्थिवांतंवकदंदलिखित्वा विशदम निर
चोमेम्प्यामोंचमत्रीॐभेसंपृत्यमोम्पप्रवयवनतया
दतिणोद्दोमकर्मसुमध्यार्थः पूर्वंकर्णिकाहृतंयथेष्टवि
शालेनविलिख्येतद्बहिः कर्णिकाविशालषष्ठांशमाने
नवृत्तंकृत्वा तद्बहिस्तेनाद्विगुणमानेनवृत्तंकृत्वा तद्बहिः
कर्णिकावृत्तषष्ठांशमानेनवृत्तद्वयंविधायकर्णिका
वृत्तमध्यंपीतवर्णैर्हरिद्राचूर्णादिभिरापूर्यतद्बाह्यवृत्त
वीथिंचपीतवर्णैरेवापूर्यतद्बाह्यवृत्तवीथ्यामष्टदला
न्कृत्वा इतरेतरदलयोरंतरालमेकांगुलप्रमाणंपृ
थगेवतथाष्टदलानिविलिख्यतदलानांमध्यंरक्त
वर्णैरापूर्येदेषामंतराणि श्वेतवर्णैःसंपूरयेत्पुनर्दल
पीतवर्णैरापूर्यतेषांबहिः केसराणि कृष्णवर्णैरालिख्य
तद्बहिर्वृत्तंपीतवर्णैः एवमात्मांबुजंप्रकल्प्य
तस्य मध्ये विन्यसेत्परमात्मानमिति शास्त्रेषु पत्र
पंचवर्णानिपद्मस्य ग्रात्मकानिवर्णैः संपूरयेत्
तिर्यग्भागेषु पीतवर्णेन कृष्णवर्णैस्त्रिकोणंकृत्वा
मध्येहोमार्थंत्रिकोणंकृत्वा रक्तवर्णेनापूरयेत्
तत्र दातव्यो वह्निः सम्यक्हत्वा पीठंततद्दलंच
रक्तवर्णैः केसराणिसंपूज्यनिगममध्यंतेकर्म
रणंविकल्पयेत्स्वाहान्तंमूलमंत्रेणपुनःस्थाप

वेष्टनेरत्नोघावह्निशिखाज्वालाकाराभिस्त्रिभिरेखा
भिरनेकाभिरेखाभिः परितोवेष्टयेत् पुनस्तद्बहिःस्थित
रत्नंविलिख्यपुनरस्यपश्चसर्वतोबहिर्दक्षिणतोवा
मतस्थपद्ममेवचक्राब्जद्वंद्वंविलिख्यतत्रचक्रमध्ये
ॐभेनिधायदक्षिणचक्रमध्येहोमंकर्मकुर्यात् स्त्रक
माप्येवंशांतिकर्मणिलद्दक्षिणतः ॐभः उत्तरतोहोम
कर्मेतिसर्वत्रन्यासः तत्रपूर्वंकलशंगंधोदकेन सं
पूर्यसंस्थाप्यपुनर्होमद्रव्यंजुहुयात् घृतामार्गेकप्राद
तैः सहाजितिलपायसैस्सकलैर्द्रव्यैर्घृताक्तैः क्रमा
दितिहोमद्रव्याण्युक्तानिसुरपमर्षः घृतैस्त्रपामार्गैश्च
श्रुतैरंस्वाजिभिस्तिलैस्सदीरपायसैस्संपंचगव्यं
सर्वंमिलित्वातेनचपुनरपिध्नेनचक्रमणाहुतिरिति
अपामार्गेध्यनायरुविराजिकटुकपतैरष्टद्रव्यैरके
कैः पाठ्डुणात्कतरणंजुहुयात् येनद्रव्याणांअन
शेषंदर्शयांकलशेप्रक्षिपेत् पुनःपूर्णार्धंतस्मैत्तदपि
तुंकलशंजलेनिक्षिपेत् पुनः ॐभहोमस्थानस्थितचक्र
चोमध्येचक्रमाध्यंसंस्थाप्यतेनॐभेनवतविंशातिप
टले ॐंस्थानेहृषीकेशइत्यादिवदमाणमंत्रेणनीरा
न्यपुनस्संवत्समद्रव्यकंवह्निरात्मसाध्यस्यप्रणमेत्राणि
स्थानेनिक्षिपेत् उदक्दक्षिणाभागेग्न्यादिकंसर्वंवि

ग्र॰स॰ क्षिपेत् नवाष्टमराशिस्थानऽथ्यते शाच्यामे षष्ठे षोऽग्र
३१२ ग्रेये मिथुनं दद्विगानः कर्कसिंहौ नैर्ऋते कन्यापश्चि
मे तु तुलावृश्चिकौ वायव्ये चापऽतने मकरकुंभौ येया
312 म्यां मीनं वमदाम्बु स्थितं पतेषु वा निर्णाष्टमराशौ ऊर्ध्व
विनिक्षिपेत् इत्थं वक्षिप्त्वा वलिं तत्र दद्यात् अनेन मं
त्रेण नमो विघ्नगणेभ्यः सर्वशांतिकरेभ्यो वलिं गृह्ण
न्तु शांतये नमः॥ इति वलिं तत्र दद्यात् अस्याचक्रहोमक
र्मणः फलश्रुतिः ज्वरादिकं रोगपरंपरां वा विस्फटया
स्मारभवां रुजं वा वदः पिशाचग्रहवैकृतं वा विषमस्त्वयमत्त
इतं हि कार्यं प्रयोगो नं वपानाशेवासतनजङम जैवांपंजरे
क्षैतैः फलकैः संपूज्य पंचगव्यैः स्नत्रतं संस्थाप्य शरदम
पिमादिनं सर्वादिष्टैर्दिनचमजपंजद्भ्यः पृथग्विजा
वाशिनः इत्यैः सदक्षिणां नामभ्यर्च्यव प्रयतेरूमोजेनुः
स्तनउमः। प्रसस्यवदैदवरवृत्ताः। प्रस्यार्थः उक्तेष्वेके
नदाकणां पंजरसंपाद्य नत्रभमो सर्ववत सदर्शनचक्राव
सत्रपं विलिख्यैत उपविफलकपंजरस्तिनकं चपंचगाव
मध्यमा धं संस्थाप्य नत्यविनः प्रहस्तक्षिप्तनैवेवक्रणि
विलिख्येनप्रवाकेवलं स्थाइलिप्रवाप्रष्टमिभ्रोन्तोः
दपकपानामसमभिद्भिःप्रसीरउमवनष्टयस्पमसनिद्भिःप्रपं
वगोध्य सपवंप्रादिरपिदवैः समंसप्रजपप्रर्वकसवंव्रा

त्तराणाज्जुहुयात्ः इति महाचक्रहोमः प्रयोगान्तरं विप्रश्री
र्द्रुमवह्नि॰ मलयजमुरकाश्मीरकुष्ठविधामाविल्वाप
मार्गवाजीतिलतन्दुलशिग्रुगर्कानिर्दूर्वायवार्कैः तण्ड
लीदेवाह्वशणगोमयकमलवचारोचनापंचगव्यैः सि
द्धैर्गनोर्कंभसिद्धमतुजपत्रपमहिनैमत्स्यसर्वार्थदायी
लक्ष्याण्डक्षरमत्वलेपिशाचभूतापस्मारादिकंविर
गानाशपंचवल्लद्रादीनाथिविविधानथापसर्गानेन
स्मान्नपरन्तरासमस्तरत्ताश्रयस्यार्थः विप्रद्रुमं पला
शालीरदुमं अश्वत्थवटौदुंबरलक्षाः एतेषां वल्कचर्ममप
लयजंचंदनमौरंमुरंमुरसंतमेवकाश्मीरंकुंकुमकुष्ठ
कोष्ठंविधामामंवलचूपामार्गनागुरुविराजेतकट्क
तलसीगुगुलफलमत्तलसीपयामनलशीवर्कानिवि
स्मकोनिवर्कंशरुकुलक्ष्मीश्रीतालिदविश्रीदेविपा
शेतहिनिवचकर्षशुरोचनागोरोचनाश्रुत्यान्यायध
निरुद्धार्थानियतान्याधधानिवृट्टणपंचगव्यप्रति
पा अग्रेपकंकृत्वासर्वदोषविनायदादश्यामसत्रुप
भवतिनदानाम्निचैवचराग्नेशानसंख्याकामाज्याद
निकृत्वानद्वमाः॰ प्रत्यप्रतकफलं भवति प्रयोगान
रं गुग्गुलगुग्गुलगुंकायाः सहस्रमपि माहकेद्वलेमं
श्रीविदिनेवनार्दिनेवामकलापदवनिवारणंभवति

प्र.सं. गुल्माल्कंकालिपक्ष्मह्रद्विप्रयोगांतरं एवमेव जरिर्योः म
३१६ मिथामसृतं वामं त्रविनमोन्नद्ध्यात् भूतामयविस्म
313 र्यपस्टतीः शमयित्वं नियमचितः एवमेव नरीना न्वर
पुरुविश्राज्यैर्जेद्ध्याछ्रियैः मशसितैर्नेहंधीभिरप्याप
धेमेथायैर्द्विजभूरुहैस्वरुमद्वैष्णैतैलण्यावासमेमद्वा
मैः पशेवष्ठुंवरभवैः पुत्रापवाण्यजैरकाहंवि
पिवन्मरुस्वस्तमिनैरेष्टानरंमुक्केपद्विजभूरुहपलाश
सवेष्यपनमंस्याकाः प्रणम्यनेमहत्वंसंभिनमेका
हंहृतेन शपणास्यपंत्रमुच्यतेमध्यनावडुत्तवमनंव
ांशाः कोणाष्टकेवादोवांगालिखनकनकेतृषके
वाघनात्मेपायोगावाविपिवदभिजपाथसंस्थापित
नवकंवोगंहरिप्रभयध्वमिवदाकंरवषस्यार्थः प्रवाव
कर्णिकायांमनुदशेनषडुणांतुकोणाष्टकेकोणया
वेनरालेषुषडंगानिविलिखेदिति॥ प्रणमंत्रयंभि
लिखानपविधानमुच्यतेस्थानेहृषीकेशाविदमितम्ब
साह्यान्तरध्याप्यभिनयमनन रंतोगहादेः मननंविध
नेमंथंमग्रं मेवमत्रयेणाभ्यस्यार्थः प्रथमंश्रीमदष्टा
नरमंत्रश्राद्विनोरावरः प्रथमसहर्शनप्रथमात्तरंननः
नीनात्रिष्टुभः प्रथमद्वितीयास्त्रंतेनननः स्हर्शनमेवेहि
नीयारांननत्रिष्टुभः नमीपावनर्णातेरेननः स्हर्शनमं

त्रैत्नीयं ततस्त्रिष्टुभः पंचमषष्ठे इत्येवं क्रमेणाविष्ट्य
प्रथमपादांत्याक्षरं पंचमं संयोज्यान्त्याक्षरस्यैकस्यां नेत्रग्रहा
क्षरं तृतीयं चतुर्थात्तेरं पंचमषष्ठाक्षरेच शुक्लातः स
दर्शनाद्यमक्षरं विष्ट्य द्वितीयपादाद्येक्षयमित्येवं क्रमे
णावतस्पष्टदं देशसंयोज्य एकवारं त्रिष्टुभ्मोजपंसदर्श
नमेवं समवतवारं श्रीमद्घोरस्यद्विवारंवाष्टतेर्भवति
तत्रविदर्भशब्देन सुदर्शनस्ययोगः साष्टाक्षरमित्य
नयाष्टाक्षरस्ययोगः विदर्भो द्विशाष्टाभावान् ग्रहाक्षरस्यावि
ष्टुभः पादानामाद्येन द्वाहिद्विक्रमेणाक्षराणां योनतं सं
पुटाद्यापादागनेच्चत्वरदं पंचाक्षरान्तराष्टाक्षरकेकं संपुटे
विदर्भितमित्युच्यते स्थानेहृषीकेशविदर्भितमित्यादि
श्लोकानामर्थं व्याख्यानेन लिखितमत्र न पुनरिदानीं लि
ख्यते॥ ॐ न ॐ स्थानेहृषीकेशस्नानवरप्रकीर्त्यापाफट्
मोनावाय ॐनगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते॥ हूंचफट्नाय
ॐनॐरक्षांसि भीतानि दिशोद्रवंति फट् मो
नावाय ॐ सर्वेनमस्यंति सिद्धसंघाः हूंचफट्
नाय एवं स्थानेहृषीकेशविदर्भितमित्यनेन श्लोकोक्ते
मंत्रत्रयं सुदर्शनोक्तवदेवमाद्यैर्मन्त्रनादौ जपः
कार्यः पुनरनेन मंत्रत्रयेणासमकोष्ठपंचविधानमाद्यो
नरूप्यते। अष्टाक्षरांतवितपादचतुष्ककोष्ठकोणत्रय

प्र.स. लिखित्वा तस्मात्पश्चाद्दशैव रेखाभिरष्टभवतः प्रतिशाः अ
२१८ ष्टदन्तस्य कोष्ठमिति यंत्रमिदं प्रशस्तं भूर्जे वा ताम्रपट्टे
३१४ न दत्तमस्तरणा तेककपीटवामस्य यंत्रमंत्री सम्यक लिखि
त्वा पुनरपरगुलिकीकृत्य लाक्षाभिवीनेकृत्वा भस्मादि
होमपूर्वविहितनष्टत्वं संपातानशान्तिं जपेमममन्त्र. निवा
पान्प्रतिशामप्पर्यान्तेव समैवतिकाराः प्रस्तार्थः प्रथ
मे दक्षिणावामतः प्रष्ठोदेखाविलिख्य तास्वेककस्मिन्वा
मे प्रागारभ्य सर्वरेखाग्रं तस्य पंचमरेखायेणाग्रदेवंद्राङ्कु
स्तानीत्यावधीयात् पुनस्तेनोत्तरपश्चिमरेखायमपि त
तः पंचमरेखाग्रेणा संवधीयात् पंचसर्वरेखायमपिव
धीयात् पुनरितपाश्वमपि पंचवधीयात् पुनः सर्वको
ष्ठैव स्विवात्तरमत्रस्य प्रथमानां दक्षयमनरपार्श्वविलि
खाकोष्ठस्य मध्यप्रदेशे स्थाने हृषीकेश इत्यस्य प्रथम
पादं पंङ्क्ति सां विलिख्य तद्दक्षिणापार्श्वेपि प्रष्ठात्तरस्य
तृतीयचतुर्थौ तेविलिखेत पुनः सर्वतः पश्चिमको
ष्ठेपि तथैव दक्षिणा तत्प्रारभ्य सर्वेषानि लोभ्यानक्रमः
तत्र दक्षिणापार्श्वे प्रष्ठात्तरस्य पंचमषष्ठौ तेविलिख्य
ततः सीता त्रिष्टुभः द्वितीयपादाक्षराणि विलिख्य
रपार्श्वेपियो प्रष्ठात्तरस्य सप्तमाष्टमौ तेविलिख्य तदन
न्तरं प्राककोष्ठस्याधाम्येन कोष्ठेपि सर्ववदक्षर

र्ध्व प्रथमद्वितीयावृत्तेर्विलिख्य गीतात्रिष्टुभस्तृतीयपादं
विलिख्य अष्टादशस्य मन्त्रस्य तृतीयचतुर्थावृत्त्योर्विलिख्य पुनः
सर्वतः पश्चिमस्थितकोष्ठान् प्राक्कोष्ठेष्वपि सर्वत्र प्रथ
ममष्टादशस्य पंचमषष्ठावृत्तेर्विलिखेत् पुनर्मध्यस्थि
तकोष्ठेषु त्रिष्टुभः सर्वं प्राक्कोष्ठे सुदर्शनषडर्णं प्रथमाष्ट
नामवर्णांशो विदर्भन्त्रूपेण विलिख्य पुनस्तदधः को।
ष्ठद्वयेपि तथैव विलिखेत् अथवा पञ्चत्रिष्टुकोष्ठे प्र
थमे सर्वकोष्ठस्थ ऽत्र पार्श्वे सुदर्शनप्रथमावृत्तेर्वि
लिख्य पश्चात्साध्यनाम यावत् पश्चिमभागमपि विलि
ख्य । पुनः सुदर्शनस्य द्वितीयावृत्तेर्विलिखेत् अवशि
ष्टकोष्ठद्वयेपि अवशिष्टसुदर्शनावृत्तेरेवमेव सा
ध्यनामशक्तानि विलिखेत् अयं क्रमस्तु सर्वकोष्ठलिखि
तन्यायानुसारात् समीचीनपक्षः एवं सप्तकोष्ठं यन्त्रं ले
खनप्रकारः एवं भूर्जपट्टे वा हेमपट्टे वा मसृणान्तरे कर्प
टे वा लिखित्वा ॥ गलके कृत्वा लाक्षया भिवीतं कृत्वा धृ
ते उक्तफलं भवति भूर्जपट्टे स्वर्णमये पट्टे ताम्रे वा पट्टे
मसृणान्तरे कर्पटे वा चलपटलान्तरावरुद्ध ॥ इति प्रपंच
सारसंग्रहे गीर्वाणेन्द्रविरचिते एकविंशतिः पटलः ॥
अथ सुदर्शनकल्पोक्तप्रयोगविधिः अथ वक्ष्यामि र
क्षार्थं ग्रामस्य नगरस्य च ग्रामस्य वा पत्तनस्य रक्षां सौदर्शी

प्र.सं. नींपदांयास्मिन्प्रदेशेवहातन्विधेयामन्त्रिणः सदानैवैवं
३१५ नोपकुर्वीत कहिंदोशीर्यवर्हिनीं अहृदिवाविनेक्लेदा
315 न हस्तमात्रप्रमाणकान्मध्येवलत्वाणापे नांवनवस्ताविं
मावतान कर्णिकायोनिशुक्तांश्वशुभान्हहिमनोहरा
न सर्वादीशानपर्यंतिं दिक्ष्कैं डेशुवक्रमात अग्निमाया
यविधिवत्स्वरस्त्रीर्यंकशांकैः वटहृदोद्वावादिरत्र
ग्रासमवितिभिः मत्रीकुर्याकमेणैवसंस्कारान्साडशाक्रमा
त वहेः पश्चाहुतेनैवजुहुयाद्दशकेशानेप्रत्येकंचक्रमा
ध्यानात्संत्रेनैवग्रीविापवत्सुनः सोदर्शनेमहावकंनाप्रपदे
लिवेद्धमेप्रटितेमंडलेवन्हेनिवीजंवनवैवेहतिवीज
मितिफट्कारः ग्रणवावकोद्याहुधा धनामादस्राणितं
विंडकानीत्यर्थः तदहिःषडिःषडंविलिख्यतदीजेतत्रवि
त्यमेत तदहिः षोडशदलंपद्मंसंलिख्यटपीकः तत्रनेषु
दलेषु ॐनमोभगवतेमहासुदर्शनायहुंफट् इत्यस्यवर्णा
न विलिखेत मध्येवीजंप्रतिष्ठाप्यदिक्षुमध्येत्वनेवतानम
मीकृत्यनेनः ॐ डानननहर्धंश्रुङनेनदाअग्निमायापविधि
नाहुतेनजुहुयात्पुनः पृथक्तस्वमांत्रनरनामध्येवसं
पतं डात्मणामोनयेन्मध्येचितपंचपर्योक्षितम सस्सं
दिनंवाविभक्तिशकः सदहितांपयानसमाविशेन्त्वामीनो
वेनत्रपशुभावहंभूतसर्वमयान्यहावत्वाहीननसंविधान

यस्मिन्देशे रक्षेयं कृता भवति वृद्धिदा तत्रैव वर्द्धन्ते लक्ष्मीः
सौभाग्यं शान्तिश्चैव नित्यशः अवश्यं न बाधन्ते तं देशं वीतिन्न
दुर्गमाः भूतप्रेतपिशाचाश्च परकृत्याश्च नित्यशः चौरव्या
घ्रसर्पाणां च वाधा न तत्र न विद्यते तस्माद्यत्नेन मतिमान्र
क्षामेनां च कारयेत् आचार्याय ततो दद्याद्भूम्यादीं स्वह
स्तकान् आचार्यं तोषयेद्यस्मात्तस्मिंस्तुष्टे शुभं भवेत् प्रयोगा
न्तरे ॥ अथ परं प्रवक्ष्यामि द्रुहकर्मप्रतिक्रियां भस्मसाध
विधानेन साधितेनैव भस्मना आलिख्य हृत्तमावास्यामस्या
याच अमावास्यायां सितपक्षस्य पत्रेण कपिलागोमयं शुचि
भूम्याम पतितं गृह्य शुचौ देशे विनिक्षिपेत् त्रिरात्रमेक
रात्रं वा यावच्छुष्कं भवेत्सुकृतं तावन्निधापयेत् हृत्क्रिमिकी
टविवर्जितं सौरवारे समादाय गोष्ठे देवालये पिवा शुचि
नागोमयेनैव मण्डलं चतुरस्रकं कृत्वा निधाय तन्मध्ये स
स्पृशेद्वामपाणिना स्पृष्ट्वा तत्सहस्रेण मन्त्रपूताग्निना दहे
त् सम्यग्दग्धं समादाय सितभस्मसन्निभं तच्छालोरपव
र्जयेद्दोषान्सर्वं च रुद्रमसाधयेत् तेनापस्मारयक्षादीनप
स्मारं च नाशयेत् इत्येवमाह भगवान् गार्ग्यो नाम महामु
निः प्रयोगान्तरमत्रैव प्रवक्ष्ये विधीयते पंचगव्या शाकरो
घ्राक्रान्तापामार्ग वेतनालीवटपलाशानां बिल्वपद्मदला
दिकं लक्ष्मीदेवी कुशा दूर्वा सरसः तिलराजिका चन्दनं कं

प्र सं.
३१६
316

ॐमेऊष्ट्ववाकेंतलसीभुतः यदस्यैवीहृषीड्वैःसाधितं
भस्ममत्रितं तद्देवाघ्नुमयापद्मेंरत्नाकोत्याभुषः पुरः गोवा
लगाभिर्णीयस्तवाथ्यादिभुवशस्यतेतत्रदोषेतिमेवलः॥
क्रांतिविसृक्रांतिभुवं ॐऊलीयमरमाहृवींप्रपद्मकईर्वार
नवत् सर्वौक्तभस्मविधानस्थलेस्पष्टार्थेपवमेवापरंक
ल्पभुनरत्रविधीयते ब्रह्मवीरनरुवंचमरसादवीववोराव
नालस्त्रीचंदनविल्लिॐकुमऊशानामागिराजीतिलानद
वीगउलरल्पधऊष्टनलपीक्रांतानिशागोमयानेकीह
त्पचेटनगात्यमथितंभस्मात्मवरहाग्रदं श्रात्मनश्चात्मनाथा
नोरत्नगार्थमयंविधिः पवमादीनिजत्थानिंनवभांडेवि
निक्षिपेत भुतावेनाग्निमाधायतमभ्यर्च्ययथाविधि अग्री
निधापनश्रांडेस्तीरकाष्टैश्चनिर्दहेत सर्वमोषधजातंतथाव
द्गमभेवदुधः भूतभस्मनिकर्मरत्नणींतत्रविनिक्षिपेत सह
स्रमन्त्रंवापिस्पर्शंतत्रजपेत्पुनः सर्वशान्तिकरंरक्षेतत्स
भूत्वापुसमनेसर्वपापविनाशवं यस्मिन्देशस्थितंभस्मस
देशोनिरुपद्रवः धनधान्यसमृद्धिश्चसर्वदासतवदंभवेत्
योनित्यंधारयेद्देवनसर्वत्रविजयीभवेत सर्वमाभुवयामो
निपापभ्योपिविमुच्यते तत्रब्रह्मनकपलामाइतरत सर्वौक्त
स्थलेस्पष्टार्थः प्रयोगांतरम ॥ कुम्भाहस्पारवौमेघसिंहचा

पगनेत्वनेवदेवमध्येभिजित्कालेशिलांस्थेतामदंदत्तु
त्वः गन्धैर्निहितिर्यजस्वानंतदेवदाहंवितस्पति॥ अथसु
दर्शनविधानेस्थानेहृषीकेशेतिप्रयोगप्रसंगात्स्थाने
हृषीकेशेतिगीतात्रिष्टुप्मंत्रोलिख्यते अर्जुनऋषिः
त्रिष्टुप्छंदः विश्वरूपधरोविष्णुर्देवता मंत्रपादैर्व्यस्तैः स
मस्तैश्च पंचांगानि ध्यानं॥ अग्नीषोमात्मकमविगदाशा
ङ्गचक्रैः सशंखैरुपघटाङ्कहलमुसलपाशैः सदंष्ट्रैः
सङ्गैः शान्त्यायाशांकुशकुलिशटंकाग्निभिश्चार्कव
ह्निघोरदंष्ट्रोग्रकरमवमिजंतमकान्तस्वभावंविश्वाका
शावकाशप्रवितनमप्रतादित्यभीकाशघघहाहग्रव
पनानाशुयनिकंविश्वरूपंनमामि स्थानेहृषीकेशन्या
दिगीतात्रिष्टुप्मंत्रः रक्षाप्रधानोयंमंत्रः॥ अथस्वदर्श
नयंत्रेचौरग्रहविषुभयधर्मिनीचारनिवृत्तिफलेति
प्रसंगात्चौरनिवृत्यादिप्रयोजनकः कार्तवीर्यमंत्रोपि
मंत्रसारेकोऽत्रलिख्यते दत्तात्रेयऋषिः अनुष्टुप्छंदः
श्रीकार्तवीर्यार्जुनोदेवता कृतवीरसुतः इतगजापिवः
सहस्रभुजमंडनः शिखा अवतीर्णः कवचंहरिः मालानेत्रं
पालयेत्सकलंममास्त्रं ध्यानं बाहासाहस्रराजन्यदल
नरशिखोरामकल्पान्तवह्निरूपाकारप्रदीपाकृपाकालि
तमहाघोनदंतावलेंद्रस्वरावहराभाकुलविध्नसर्गोक्ति

प्र.सं. नैवेनालभ्नयालाद्यस्यंदनस्यंविद्रुथमुनिनतेकाते
१२ वीथममाभिहृतवीरसेनाराजामहस्त्रभजमेडनः प्र
317 वनीर्त्तीहृतिःसातान्यालेनात्मकलनम इतिद्वाविंश
र्त्तीमंत्रः नष्टद्व्याकर्षणारत्नाउथानायमंत्रः ध्यान
माञ्रेणावर्द्दस्यालमहन्तभयेष्वपिचौरेहृतंनथाद
यंमयोयात्तिप्रकाशातेत्वत्तजपः रक्तकमलैतिमधुर
मिकैर्दशांशंषुरश्वरणोहोमः अथमनावैसवदीदे
समाषामसमर्वयेत अथमंत्रपरेतादनाद्रेयंयजेत अ
सवामपाञ्चेगार्भयजेत प्रमरगैः प्रथमाहृतिऊर
षिभ्योनमः प्रमरेभ्योनमः सिद्धेभ्योनमः गंधर्वेभ्योन.
चारणेभ्योनमः विद्याधरेभ्योनमः किंपुरुषेभ्योनमः
किंनरेभ्योनमः। इतिद्वितीयाहृतिः इंद्रादिभिस्तृतीया
वज्रादिभिश्चतुर्थीअथप्रयोगः सहस्त्रमस्तकोशैर्न
ह्यान्नीवलैनालितैः आरोग्यायाप्रेषकांतैःयनथाव
समस्तदयेश्रमतंशीतिलप्रयोगांतरंवैसदेवावसाने
व.... भिहूतमंत्रतैः एकादशावैनाजहृयादारोग्या
याप्रेषणिषेप्रयोगांतरं अपामार्गसमिद्धिस्तमाहि
वान्यपतिस्तैः नष्टद्रव्यस्यलाभायमरसंनजुह्याद्विशि
अपामार्गेनाषुरुषविप्रयोगांतरंहृतनतालिनेवटध्येः सं
रसमंत्र्यंनहोतमंस्त्रन्यपात्रतयापलस्येनस्कवना

णाय सर्वरत्नाये प्रयोगांतरं विभीतकद्रुमे येऽस्य माहिषा
ज्यविलोलितैः तस्करादिविनाशाय इत्येन दृष्टोनवंशांत वि
भीतिकं नांशिदोर्भिः पंचशतैरपि इगापदागणानदिपमनु
चिंत्य प्रजपेन्मंत्रं मंत्री विभवोरगायान् तद्गणान नाशयितुं
स्यपत्रं षट्कोणकर्णिका मध्ये स्त्रौं बीजं साध्यसंयुतं को
णेषु चक्रमंत्रस्य क्रमेणैकैकमक्षरं आवकाद्यंग मंत्राश्च
कोणांसेषु भतद्वहिः केसरेष्वष्टपत्रस्य सर्वभूगमंदलोदरे
वतरघ्नत वर्णान मंत्रस्यास्य यथाक्रमं आवेष्टयज्ञनारो
स्य भूपुराच्चिभुतद्वहिः स्त्रौं बीजमालिखेदेवं यंत्रमेतदुदी
रितं तत्र चक्रमंत्रस्येति सुदर्शनमंत्रस्येत्यर्थः आवकाद्यं
गमिति सुदर्शनस्यांगमित्यर्थः अथ कार्तवीर्यमंत्रान्तरं
कार्तवीर्यार्जुनो नाम राजा बाहुसहस्रवान् तस्य संस्मर
णादेव हृतं नष्टं च लभ्यते इति मंत्रः नष्टद्रव्याकर्षणप्रधा
नोयं मंत्रः कार्तवीर्यार्जुनो हृत नामराजापितः बाहुसह
स्रवान शिवा तस्य संस्मरणादेव कवचं हृतं नष्टं वने त्रैल
भ्यते अस्य ऋष्यादि ध्यान जप सज्जादि सर्ववत् अथ प्रयोगः
चौरैर्हृतस्य द्रव्यस्यास्य नस्य जपेन्मंत्रं सद्यः प्रकाशतो
याति त्रिदिनाद्दशमे निच नष्टद्रव्यस्य सिद्धिः स्याज्जपमात्रेण
मन्त्रगणान चौरैर्हृतस्य द्रव्यस्य विनष्टस्याथवा शांते नलाभा
य जपेदेवं कार्तवीर्यमनुं स्मरन् ॥ अथ कल्यानरोगकः कार्त

प्र॰ स॰ वीर्यमंत्रोपि प्रसंगाल्लिख्यते दत्तात्रेय ऋषिः अनुष्टुप् छंदः
३१८ श्रीकार्तवीर्यार्जुनो देवता कार्तवीर्यार्जुनो नाम राजा बा
318 हुसहस्रभृत शिवाः तस्य संस्मरणादेव शिखाहृतं नष्टं च ल
भ्यते कवचं सर्वेरत्नं ध्यानं सहस्रबाहुं सशरं सचापं रक्ताम
बरं रक्तकिरीटकुंडलं चोरादि दुष्टभयनाशनमिष्टदं तं ध्याये
न्महाबलविक्रमं तं कार्तवीर्यं श्रीं कं कार्तवीर्यार्जुनो नाम रा
जा बाहुसहस्रभृत ह्रीं तस्य संस्मरणादेव हृतं नष्टं च लभ्यते
क्रोटं सहस्रारं हुं फट् क्रों ह्रीं श्रीं इति मंत्रः । एतेन मंत्रेण नष्ट
द्रव्यशेषं चात द्रव्यस्थितस्थलं वा स्वप्ने जपेत् तस्माद् द्रव्यं च
चोरस्थलं लभ्यते द्रव्ये नष्टे सति तदानीमावश्यं भवति यतिका
याः एवमेवारभ्य विधिजपः नोचेत्फलं नातिशिष्टोक्तिः
नयंत्रमपि लिखितानस्य भवति नाम्नि चालेन नष्टद्रव्यसिद्धिः
अथ कार्तवीर्यार्जुनस्य मंत्रांतराणि लिख्यंते दत्तात्रेय ऋ
षिः विराट् छंदः श्रीकार्तवीर्यार्जुनो देवता फ्रों बीजं नमः श
क्तिः सर्वार्थसिध्यर्थे • फ्रां हृन फ्रीं शिरः फ्रूं शिखा इत्याद्यं
गानि ॐ फ्रों श्रीं कार्तवीर्यार्जुनाय सर्वार्थसिद्धिं नमः चोरस्त
भनकं ॥ दत्तात्रेय ऋषिः त्रिष्टुप् छंदः श्रीकार्तवीर्यार्जुनो दे
वता फ्रों बीजं श्रीं शक्तिः चमहाचोरस्तंभनार्थे विनियोगः
फ्रां हृन फ्रीं शिरः इत्याद्यंगानि ॐ फ्रों श्रीं कार्तवीर्यार्जुनाय च
महाचोरान् स्तंभय स्तंभय नमः एतयोर्मंत्रयोर्ध्यानं अथवा

स्त्वंभ्यात्प्रभाकरनिभः प्रद्योतिनाथोन्नितः स्वर्णासकप
रिवीतकंधरधरो रत्नांशुकोशोभावान् नानारत्नविभ
षितः करसहस्रार्धानवाणासनोबाणानार्धसहस्रवार
रनिशंनभूवलभानः प्रभः लरजपः श्रस्पयंत्रं प्राशापत्रे
सरोजेदलमन्त्रविलसत्सगाणपत्रिवर्णान् विलोभ्वा
णाभ्र नेसकलस्तवकंयंत्रमानुष्टभाख्यं श्रणं ॥ मान्
कार्णांकार्तवीर्याय विद्महे सहस्रकरधीमहि तन्नोऽर्जुनः
प्रचोदयात् सर्वरोगप्रयोगेषु जमसेयाहिताख्यिनागा
यत्रीजपमात्रेणामत्रीवीर्यं प्रसाधयेत् स्वनष्टभोजपाद
वीनष्टद्रव्यं च सिध्यति सतताध्यारामविध्यातिनतथानतर
न्यथा नयंत्रस्थापनात्स्रणांसर्वरताप्रनायते ॐ ह्रां क्रीं
हूं श्रां ह्रीं क्रौं हूं फट् श्रीं पैं स्वां कार्तवीर्यार्जुनाय सर्वसिद्धिं
नमः इत्यानुष्टभो मन्त्रः। अस्य कार्तवीर्यार्जुनमालामंत्र
स्य दत्तात्रेयऋषिः गायत्रीछंदः कार्तवीर्यार्जुनो देवता
दत्तात्रेयप्रियतमाय हृन् माहिष्मतीनाथाय शिः रेवान
दीजलक्रीडानन्दमायशिखायाधीयतये कवचं सहस्रबाहवे
अस्त्रं ध्यानं। दोर्दण्डेषु सहस्रसंमितनतरेषज्जसंलसत्कोदण्डै
स्वयाणैरुदपानिशानैरुदाहैवमन्नभः वल्लोडानपविस्र
यन्त्रखनिनदैर्गांडद्दयान्दोलितयोलनतंडलमुद्रितोविजप
ने श्रीकार्तवीर्यो विभुः ॐ नमो भगवते वीर्यार्जुनाय रे

पृ.सं. हृयाधिपतयेसहस्रकवचायसहस्रकरसहस्रायसर्व
३१९ उष्टांतकायसर्वशिष्टेष्टसर्वत्रोदयेरागांतकामानसह
319 स्रलंपकान्तेवीरसमूहानसकरसहस्रैर्निवारयनिवार
यतत्वतत्वपाशासहस्रैर्बंधबंधप्रेक्षशासहस्रैः कॉंऊंराऊंरः
स्वचावाद्दैर्वीणासहस्रैर्भिंदभिंदसहस्रोद्धतवङ्कसह
स्रैश्छिंदछिंदसहस्रोद्धतमुसलसहस्रैर्मर्दयमर्दयसघो
रोद्धतनादसहस्रैर्भीषयभीषयसहस्रोद्धतचक्रसहस्रैः
हंतयहंतयत्रासयत्रासयगर्जयगर्जय आकर्षयआक
र्षय मोहय मोहय मारय मारय उन्मादयो उन्मादयो तापय
तापय विदारय विदारय स्तंभय स्तंभय विदारस्तंभय स्तं
भय स्तंभय मारय मारय वशीकुरु वशीकुरु उच्चाटयो
च्चाटय विनाशय विनाशय दत्तात्रेय श्रीपादप्रियतमका
र्तवीर्यार्जुन सर्वत्रोदयेरागांतकामानसहस्रलंपकावी
रसमूहानसमग्रमुन्मूलयहुंफट्स्वाहा अनेनमंत्रराजेन
सर्वकर्माणिसाधयेत् त्रिसहस्रंजपः श्रोकमालामंत्रजपा
ख्यातन्मार्वीर्याधिविशेषतः सपयेस्माभयेद्वेषोच्चाटयन्मा
रयेनथावशयेत्सुलाणाहेविवैलोक्यमपिमंत्रवित् ॥ अ
थ श्रीकार्तवीर्यविधाने मुख्येतेवामदेवऋषिः पंक्तिश्छंदः
हविर्देवताभीषयहूंहनत्रासयहंबीजं: प्रमर्दयप्रमर्दय
हं शीलवा प्रध्वंसयप्रध्वंसयहुंकवचंरक्षरक्षहुंअस्त्रं अथन्यास

न्यासः मूर्द्धादिकर्णहृदयोदरमोरुजंघापादद्वयेषु
लिपिशोन्यसत्स्वदेहे सुविशुद्धिकोप्यखेकवीरुपदे
षु वर्णान् चक्रादिकानपि केषु नतत्सदशान् प्रस्ता
र्थः पूर्वमुक्तं हीत्याद्युक्तस्थानेषु अष्टौ वर्णान् क्रमेण
न्यस्त्वा पुनर्विशुद्धादिकानि न्यसेदयमर्थः इत्यकारेभ्यो
नमः लिंहविये भ्यो नमः वंवैपंथ्यो नमः श्रीपरदेभ्यो
नमः इति सुखेकवीरुपदेषु कं चक्राय नमः रं पारवाय
नमः स्त्रां गदाय नमः ह्रां पद्माय नमः इति वत्तं भुजमा
न्तानं ध्यात्वा ततः करेषु न्यसेत् इति उग्याब्धिद्वीपव
र्णीपविलसितसुवर्णघातकल्पद्रुमाद्याभ द्राम्भोजन्मा
पीठोपरिगतविनतानंदनस्कंदसंस्थो दोर्भिर्वंशद
र्णांगं सदरमपरागदाये कमेतत्रौवर्गांभास्वन्मौलि
र्दिविचित्राभरणपरिगतश्रियेशमं कुंदः इति ध्रीकर
स्वाहा इति मंत्रः येषु यं प्रधानो यं मंत्रः सहस्ररूपः
श्रीदृष्यहूलोन्यसमिद्धिदर्भैः साज्येन दोग्धैन चसर्पि
षा वसाज्येन दोग्धेन तिलशुक्लमिकेन द्रौरावै न्यर्थः श्री
वृद्धं विल्वपत्रैरहद्रौस्य इत्यं पाप मरणात् होमः अपार
ना विधिः वैलवपीठ समावाक्ष समावाक्ष समर्थयेत्
ष्ट्रि ये मनो यत्नै कांम्ये इति दिक् यत्रेषु समर्चयेत् वास
देवाय संकर्षणाय प्रद्युम्नाय अनिरुद्धाय इति कोणे

पु॰
सं॰ तेषु पत्रेषु समर्चयेत् देवस्य वामदक्षिणयोः पार्श्वयोः
शंखनिधये पद्मनिधये इति विघ्नकेतनं वदेवस्य वा
१२. मपार्श्वे पुनः ईशादीन् समर्चयेत् अथ प्रयोगः दूर्वाङ्कु
320 तप्रसिक्तान् दद्यात् अमृतेन वल्लभेन सिद्धेः सर्वान्नेश्रुत
मुपशं स्यात् दद्यात् दुर्वेव दक्षिणां त्वापरिभोजयेच्च
विप्रान् सुदीनेषु श्रवणात्किंतोभक्त्या श्रुपमस्सरोगया
पाल्विजित्यमनुदीर्घमा प्रराश्रोनि दूर्वाभिवाज्येश्रक
पशं स्यात् दद्यात् दुर्वेव दक्षिणांश त्वापरिभोजयेद्वि
प्रान् सुदीनेषु श्रवणात्किंतोभक्त्या श्रवस्यरोगया
पाल्विजित्यमनुदीर्घमा प्रराश्रोनि दूर्वाभिवाज्येस्रल
ग्गावहूत्वा नत्संख्या तेषु पश्चं स्यादित्यर्थः प्रयोगोत
वे श्रुतदिनमादित्यमुखः प्रतिपदर्थकृत नवाद्दशुभं
नस्य गृहे त्रयमरहि श्रिरायसंज्ञायते सद्गुह्नंतरा अथ
श्रीकमलाख्यवमन्त्रप्रसंगात् श्रीकमललक्ष्मीनारायणा
मन्त्रोपिलिख्यते ब्रह्माऋषिः गायत्रीछन्दः लक्ष्मीना
रायणो देवता श्रामादिषडंगं अथवा ॐ लं पुंडरीका
क्षाय परमेश्वराय वमहृतं ॐ लक्ष्मी सकलस्वत्वसोभा
ग्यविधये नमः शिरः ॐ नां वांछितसिद्धिप्रदाय नमः
शिखा ॐ रां श्रखिलदुःखशमनाय नमः कवचं ॐ यं
श्रानंदसंदरलक्ष्मीयनयेनमः नेत्रे ॐ णां लक्ष्मीनारा

यणाय नमः अथ ध्यानं लक्ष्मीवाककुचद्वंद्वकुंकुमां
कितवक्षसे नमो लक्ष्मीपतेन्नृसिंह सर्वाभीष्टप्रदायिने ध्या
नांतरं हृत्स्थे विभ्रमस्तवमिज्ञगदाशं खवचक्राणि विधायं
प्रादर्पी कनककलशमेयविद्युल्लिलासंवामोलंगल
नम विरलाकल्पमाश्लिष्यमाहारेकीभूतवत्रवदनः
पुंडरीकाक्षलक्ष्म्या। ॐ ऐं ग्लीं ह्रीं क्लीं लक्ष्मीनारायणा
यनमः इति चतुर्दशाक्षरो मंत्रः पेशर्यप्रयाय मंत्रः
अथ वाराहमंत्रविधानमुच्यते भार्गव ऋषिः अनुष्टुछं
दः श्रीवराहो देवता हुं बीजं स्वाहा शक्तिः एकशृंगाय
हृत्स (?) ब्रह्मोमाकायशिरः तेजोधिपतये शिखा विश्वरूपाय
कवचं महादंष्ट्राय अस्त्रं अथ वामत्रुवरी (?) रेवंगान्नि
यात ॐ नमो भगवते हृत वराहरूपाय पशिवः भूर्भुवःस्वः
पतये पृथिवाभूपति वमेकवचं देहि ददापय स्वाहा अर्थ
ध्यानम् । जानोरापादमुद्यत्कनकमिवहिम प्रख्यमानाभि
नुनाभेः कंठादानाभिवप्रभमण्णशिरमक्षणालं नील
वर्णमोलेर्व्योमाभमाकं कलमदरिपाण्याभिर्विटंग
दाखड्गायानीष्टाभीति प्रकंप्रणाम नवसलोलाभिरंभु
वराहं ध्यानांतरं समजलोचवाहः निमग्न घनदोःपरिवं
यदायरममानननं मिनदंष्ट्रिकाग्र न भुवं तथवासविा
चिंतयेत्स्यपरिकोलमं ध्यानांतरं हेमप्रख्यपाणिवं

पृ. सं.
३२१
मंडलेवाश्रीद्राग्भंनीवजेग्रेस्तद्राम्भंवायोः कृत्स्नंधूम्रभ
वादिविसंध्यकोहेवाम्भंमन्यमेसंछ्यजेद्रा आस्थाद्यैःपार्थि
वमंडलेचनरसंतास्मिन्ववाहमूर्तिंसवर्णाभ्रमाकूपंवा
ध्यायेत् आप्येग्रर्धचंद्राकामाम्भंवाववाहंध्यायेत् अग्नेर्मं
डलेत्रिकोणेग्रागत्याम्भंवाध्यायेत् वायोमंडलेचषट्को-
णाकारेकृत्स्नवर्णंवाध्यायेत् आकाशमंडलेवृत्ताका
रेधूम्रभंवाध्यायेत् इति ॐनमोभगवतेवराहरूपायभू
र्भुवः स्वः पतयेभूपतित्वंमेदेहिददापयस्वाहा॥ इतिमं
त्रः लक्षजपः त्रिमधुरमिश्रैः पद्मैर्दशांशहोमः घृतमधु
शर्करामिश्रं त्रिमधुरसंज्ञंभवति ध्यानादपियन्नसिद्धिर्भवति
तापार्वाधरोमंत्राधरः जपइनमसनाविधिमिमंदत्तुनरोथ
नयेदेशाद्वास्यात्। अथमर्जनाविधिः अष्टपत्रमपाम
मलसकर्णिकंविधिवदारचर्यवमंडलेववेसिंहरूपसंस्थि
तंस्मकरयेनत् तत्रमिहपेग्रस्थार्थैः प्रथममधुपत्रप
त्रनकर्णिकामध्येभूमितिनदंतः साध्यनामविलिखेत
णांन मंतेपंचवनतदहिः कादिवर्गैर्वेष्टयेत नहहिरष्टन
त्रनकोणेषुह्रमितिवराहवीजंहकारषष्ठस्वरविंदुभि
र्वाराहवीजंतस्मिन्मंडलेवेलावपीठेसंपूज्यतत्रसमावा
ह्यसकवम्मूर्तिंयजेत प्रथमेवनोभैरोग्यनमसुदिश अ

मेघविदिक्षु ओर्ध्वमधश्च संपूजयेत् इति प्रथमावृत्तिः वज्रा
यशंखाय कृपाणाय पाशायांकुशाय गदायै शक्तये वराय अभ
याय इति द्वितीयावृत्तिः इन्द्रादिभिस्तृतीया पुनः कोल
स्यावयवस्थितान्देवान्परिपूजयेत् दंष्ट्राग्रात्रसशैल
वनननगरावर्णापत्यायै श्रीवसुधायै नमः इति पूजयेत्
पुनर्देवस्य हृत्कमले वागीश्वर्यै नमः इति पूजयेत् श्वसिते
अनिलाय नमः इति वक्त्रे यशसे इति दक्षिणवामयोर्वा
क्षोः अहस्यांवसुभ्यो नमः इति ऊर्ध्वे तत्त्वचतुर्ग्रहस्त
ध्यासोमग्रापोग्निर्वायुर्देव वसुप्रत्यूषप्रभासाश्च वस
वोष्टौ समीरिताः पुनर्दिग्भ्यो नमः इति श्रुतिपथे अश्वि
भ्यां नमः इति दस्रयोः ॥ ब्रह्मणे नमः इति पादयोः हरये नमः
इति हृदये शंकराय नमः इति भ्रुवोः एवं संपूजयेद्वराहं
अथ फलविशेषावाप्त्यर्थं ध्यानविशेषः स्वस्थे ध्यानतः
सततं भूगृहे सौभाग्यं वनं जलनगं वा रुणं शांतिमहोवाये
ये वरप्रपूर्णादिकमनिलपुरस्थोय उच्चाटनादीन्व
त्वाग्नेयोद्भावि भ्रमयद्विषद्विभोः निलाभ्योऽलक्ष्मीं उग्र
द्वेषादिरिपौ वैजयमपि सततं वासं विधत्ते वराहः अस्या
याः भगृहे ध्यातो वराहो भुवनं दद्यात् वारुणमंडले
ध्यातः शांतिं दद्यात् आग्नेयमंडले वश्यकन्यादिकम
निलपुरस्थो ध्यातः उच्चाटनादिफलं दद्यात् व्योमम
डले ध्यातः अरिग्रहविषदविते भयो रक्षां दद्यात् अनिला

ग्रोम्य पीडां दद्यात् अनिलाग्निमंडले षट्कोणं वह्नि
स्त्रिकोणं वह्निरयोर्मध्ये विजयं दद्यात् वंह्निरयोर्मंड
ले त्रिकोणावह्निः षट्कोणांतत्र मंनिरिरोगः अथ
प्रयोगांतनवं हरिश्लोके हस्यामयमितन कचौ कोलवरु
घामितां गव्यैः सर्वं भुजमस्भतजमामेपिशितां उदग्व
क्रोमत्रीमत्रुमयनरस्थापयन्ततामयन्त्रं देवेभुदन
मरितिरोधं यामयतिसितां गव्यैरिति दशपलमितां
विलादिपत्रस्थामित्यापियोग्र अस्यार्थः सिंहमासं
शुक्लाष्टम्यां शालंकोणिलामादाय कोलवरुरूपं स्वा·
मानध्याता पंचगव्येषु तेन वराहमंत्रेणालक्षिलानम
उदग्वक्रोमत्रीमंत्रं नमास्थापयेत देवेभुशात्रुणादेत्र
विरोधनक्रियते भुयोगांतरं भौमवारेष भानूदयेम
नत्रपवान् संगृहीत्वा स्वदंशं कोलात्मावैरिरुद्धादपिव
ऊनलनस्नंवकृत्वा गुणांशं पकं जानौ विलिप्याम
नरपवनं पात्रे मध्यान्यनेयतनाभिस्सं उगये प्रतिपवत्न
हविः संस्कृते हयवोह आराध्य वाछोर्ध्वशाते प्रमाणं
सान्यनमं त्रोहृविघाणतेनमसमरवारं नकुर्याद्ध्याव
देशोस्थितावत्रगमेप्रयाति अस्यार्थः भृगुवारेषु
यां रस्यातं तं रवाभुनिरुद्धेत्राहावराहमंत्रजपनस्दं
गरहीत्वा स्वात्माने कोलरूपं ध्यात्वा नामस्दं त्रियाविम
नपकोशमानं पाकस्थले विलिप्यादपरांशपाकपा

दैविलिंप्यात्तनीयांशं तोयेविनियोजयेत् तेननोपु
नमद्रपेनहविः संस्कृतेनतोपचन्द्रतेन हविषाज्यपुते
नअष्टोर्ध्वशतप्रमाणेनसमभोमवारं जुहुयात्तेन्नो
स्थितावद्दशमंशत्रुनिरुद्धस्तेनछांति प्राप्यतोप्यथः
प्रयोगांतरंभरणवारेचमुद्रेन्दुः संगरस्यमदंहविःसमा
पाद्य जुहुयादीविनाविधिनाबलिमपिदद्यात्महोवि
रोधेसुद्धतंक्रियेवंदिवसैस्सप्तभिः प्राणापोद्रडाकि
विवादसंकटंपवेतनेवेतालपिशाचडाकिनीसमुत्थि
तांवाविकृतिविधिस्त्वयं अस्यार्थः शुक्रवारेऽदपका
लेमाघसेवामदंमंगरस्यसर्वबलहिलोडितंहविः
संपाद्यबवारमंत्रेण जुहुयात् अष्टोर्ध्वशतसंख्याविवि
शिष्टात्रेनबलिंदद्यात्मंत्रेण अनेनविधिनासमभग
वारंजुहुयात् शत्रुभिर्मूविवादपीडाननजायते अनेने
वपिशाचादिनिवृत्तिः प्रयोगांतरंविलोडयतामेष
मुंदेवद्रुगंधंद्रतेनहूनेवाहपुतंमरहस्तद्विजमंडलादेव
महीमहाधांस्याकांचित्रिणास्येवननिः सपत्नाः अस्या
र्थः माघसेवामदंगरहीताडुपंवाधूतेनवाविलोड्यते
नाक्षेतरमरहस्तंजुहुयात् एवंमंडलहृदयद्रूतेन नेनसा
ध्यमहीमधांनिः सपत्नाच अस्येवसाधकस्यवशीभव
ति प्रयोगांतरंरूपतरुसमिधामयुतं त्रेणाननयोदेत

पु.स.

३२१

मत्रोग्रहयात्रास्नानसीदेदेत्रादिकमायिववर्द्धयेत्क
मशः न्यपनरुकौणोः प्रयोगांतं प्रणेधिपातमन्वी
दिनशोयोवाजस्रोनिशालिभिः सन्तवससेवाकवं
विवाजनेत्रीहिसंगारहः शालिकुन्नयेंनलमध्येशा
नेनसपिर्जहृतदशांशतेमंडलान्नवर्णासिद्धिःस्वाद्धु
केनांजलिंन्या प्रपिक्रुत्वमसरसेणावावासमसोवंश
नलिनीस्नातयातिस्वाउत्रिमधुरंलाजानांकन्यका
याप्रपिवमभ्रमतांहोमतोवांछितार्थाःसिद्धीवंको
यलानामपिमधुयुक्तांस्याद्धुतान्ष्टीःसमयाश्तितंव
मधुमतांमधुसिक्तानामित्यर्थः केवलाजानांहोमनं
कन्यकायाःसिद्धिःवकोयलंपात्रेनस्य प्रथमपिहोमः
सहस्रसंख्याकाः वराहयंत्रविधानेप्रख्यानेभूमिनिवराह
वीजंतोसमपिलिखितानहोत्तनलपुरंसमापुटि
तेनहात्तकेवनदलमग्नंस्नान नहस्मस्याष्टदलेवा
त्यषोडशपत्रंमंडलमाविंडलोयमपिवात्येसकव
वीजसाध्यदेत्राख्यावक्रमेत्रः त्रिभुवरलोखयामन्न
नपिदलमन्नेशांकेसरागिलिखिन प्रणवमोद
लमत्रसकवमत्रस्यवानराज्ञ क्रमशः प्रत्यवमाद्य
मतवमध्याष्टपत्रेसवाहयकिंल्केवर्णान्स्वरसपरववि
नयाष्टमेपंचवालिखिन पत्रेंब्जनानांकेनलेंकेंलंहोहं

त्र्यमंत्र्येकदलं विलिखेत् तारमष्टिकोणाग्रैः प्रवेष्ट
येत्साध्यवर्णापरिशुद्धैः तद्बाह्ये मनुवर्णैर्विदर्भिता
भिस्साध्यपदलिपिभिः तत्वाविवचनष्टकोणगर्भगा
साध्याद्यं वचभूवीजं प्रणवश्लेषनयावावाद्यंवाम
येनसंपूर्णकंप्रसार्थः पुनावं विलिख्यनस्योदरेमामि
निविलिखेत् पुनस्तावस्यबहिः षट्कोणं विलिखेत्
नदहिश्चतुर्दलं विलिखेत् ॥ तद्बहिर्वसु तद्बहिः । षोड
शादलेन तद्बहिर्हंतचतुष्टयं तद्बहिश्चतुरस्रं विलिखेत्
पुराः पुरावीनस्फिक्तमभूमपदस्योदरे साध्यदेवस्य
नामयतन्दैत्रयान्तिंवमेकुरु इति विलिखेत् ॥ साध्य
देवस्यान्तदेशभूपतिंवमेकुरु इति विलिखेत् पुनः
षट्कोणेकोणेषु स्मदर्शनपर्णान् विलिखेत् को
णांहंहस्यांतराले स्वकरमंत्रस्यार्णानि पंच विलिखेत्
पुनस्तन्दलमूले वेष्टावाणाद्वाणि द्रांद्रीं विलिखे
त् द्रींमध्ये स्वकरमंत्रस्याद्यवर्णानि प्रवेशो विलिखेत् प्र
वशिष्टमेकमन्तरमपिचतुर्थे दले विलिखेत् पुनर्वसु
पत्रे स्ववर्णानि द्रौं द्रौं दलमूले विलिखेत् दलमध्ये स्वक
रमंत्रवर्णान्ग्रतरो विलिखेत् अवशिष्टमेकमन्तरमप्य
दमंत्रार्णान्सपत्नरो विलिखेत् अवशिष्टमेकमन्तरमप्य
ष्टमदले विलिखेत् पुनर्वस्त्रे षोडशपत्रे दलमूले कादि
वर्णान् द्रौं द्रौं विलिखेत् अवशिष्टमालिखेत् पुनर्दलम

प्र. से. ध्येस्तकरवर्णांह्रींह्रींविलिखेत् अवशिष्टकमलदलमध्यं
१२४ येदलमध्येविलिखेत्। तद्वहिर्वृत्तचतुष्टयंविलिख्यप्रथ
मेवृत्तेप्रणवंसाध्यनामान्तरहंहंः पुटितावेष्टयेत् द्विती
येवृत्तेग्लौंसत्यनेनमहीबीजेनसाध्यान्तरपुटितेनवेष्ट
येत् तृतीयेवृत्तेभूमित्यनेनकोलबीजेनसाध्यान्तरपुटि
तेनवेष्टयेत् तद्वाह्येवृत्तेमन्त्रवर्णैः साध्यसेत्रनामानिपु
टितानिविलिखेत् पुनस्तद्वहिरष्टरक्तकोणेषुग्लौंमि
तिबीजंविलिखेत् पुनस्तद्वहिःसाध्यनामविलिखेत् पुनस्त
दष्टकोणेष्वष्टशूलानिविलिखेत्। तेषांचतुर्णांमुर
देवाग्रहबीजंचतुर्णांमृदेवाग्रपभूबीजंविलिखेत् अ
थोलेखनद्रव्याणिविषयविशेषव्याख्यातेलाक्षाचंदनकुं
कुमलवुकपूरैः सर्वोत्तवेविलिखेत् गोशकर्दमोचके
लेलिख्याद्रेमयादिनेप्रवेचे भ्रमार्णः लाक्षादिद्रव्यैर्मिलि
तैर्विलिखेत् लाक्षाजलाष्टमाहिष्यभ्रडच्छलेवने पत्ते
द्रव्यमिलितयालिखेत्।। अथरक्तादिपदविशेषव्याख्या
नेलिलितेफलविशेषव्याख्यानेमोचर्णाशास्यसिद्धिरजन
कफलकेग्राममसिद्धिचतामेमारणसर्वागसिद्धिमजदल
लिखितेचाश्रमसाधयाव्राम।। वौमेलाभयतायाःपिपुत
रफलकेकार्यसिद्धिनिजछायंत्रमंत्रमिलकेमंत्रुतप्रत

कृत्संस्थानं करोतीत्यर्थः भजेदेकाकस्तवत्र
विशेषः पिवतस्त्रैवंयुत्तोमंत्रेणापठ्॥ उक्तप्रद्विशेषे।
लिविवाजस्यामंत्रेणास्याहुतिं यथाशक्ति कृत्वा तत्संपा
तेनयद्संसिंचत। तस्मादुक्तफलंभवतीत्यर्थः यंत्रस्था
पनप्रकारउच्यते मेधो समास्थाय वराहरूपं साध्यप्रदे
शेनिखनेव यंत्रं स्थिरा स्थिराशावभिवाद्य कोलमंगा
निदिक्षु स्थितानां यथावत् इत्यर्थः साधकः समाला
तेनवराहरूपं ध्यात्वा साध्यदत्तस्य स्थिरराशिभस्थाने नि
खनेत् तत्रावाहनं च कृत्वा यंत्रस्य दिक्षु विदिक्षु निदि
द्यावमंत्रस्योगानि कुर्याच्च वीरेयण्या॥ तत्रांगावतत्व
दिक्षु पंचमं विदिक्षु कुर्यात इत्येवं यंत्रस्य प्रयोगानंत
यत्र मस्य वक्तायेरोगाग्रस्थैकृतेषु जनेषु तासं जप्यावि
वसिवध्यात संततनिरोगस्त्ववलतोभवति॥ अथमंत्रवरे
वताप्रकारांतरेणाभिचारिकप्रकारेणवराहमंत्रस्य प्रयोगः।
णादिविधिलिखितेन विलखितं स्वेशनित्यं जपेन्मासम
हस्तकं दक्षिणपाणिनोपादाग्रैः पुरश्चरणवान्भवेत अथ
प्रयोगः॥ विवादे सेत्रमासासाघतस्य जन्मादिनेदिने
तत्रासीनो जपेन्मासमष्टोत्तरसहस्रकं पर्वकृत्यवतस्त
स्य विवादे विनश्यति प्रयोगो नरश्चात्मानं मेकस्मर
णं वराहं चिंत्यपत् जपेत इत्यादेयः क्षेत्रस्य सकृतः प्र

पु.सं. रहितां कृत्वा मंदं तन्मंत्रासनमध्ये तं भविष्यति प्रयोगां
३३५ तरम् । नित्यमुमिमर्पूर्णं मंत्रं जपेदष्टसहस्रकं विंदतेम
हतीं भूमिमसपत्नामकंटकां त्र्यूक्तवारेतथा प्रोक्तेव
विवादे विशेषतः जपेत्त्वनिष्टकामस्तु महतीं भूमि
माप्नुयात् नित्यमष्टसहस्रं तद्यो जपेद्धरिमर्चयन् म
हतीं श्रियमाप्नोति गुरोर्वा राजा भविष्यति ॥ अथ वराह
मंत्रप्रसंगात् कल्याणवीके लम्य योगविशेषा पिलि
ख्यते । लक्षहोमजपांते स्याद्दधिक्षीरवसपायसैः सम
द्दिधानवाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥ अस्यार्थः पंचगे
व्यपायसैरुद्दनेहिति प्रयोगांतरं दधि मध्वाज्यसि
क्ताश्वत्थतंदुलसमिता गलवीरष्टसाहस्रं हुनेच्छा
पिर्विनश्यंति आयुपरुषैर्हुतैर्नित्यं तत्त्ववर्णानि भविष्य
ति एते महावराहोक्ताः प्रयोगाः ॥ अथ वराहाष्टाक्ष
विधिः कल्याणवीकोक्त लिख्यते वराहऋषिः गायत्री
छंदः वराहो देवता ॐ हृदं भूरितः वराहायणि वोनमः
कवचं ॐ भूर्वराहाय नमः श्रीमत्कूर्माय विन्नीलव
र्णं नंदपद्मं स्युष्टांकं गदेशोणांगं कृत्वा द्रुसर्वादृमिवेष्टा
यां विगताभंवं नवकं विभ्रत मृगरको निमत्त्विणं देव
गर्भं लदल्मीवति कांतिभिः प्रविष्टं नवमासि संदी
तिभिः ॐ भूर्वराहाय नमः इति मंत्रः पंचांगप्रयोगमंत्रः

पूजादिकं महावराहवत्प्रोक्तवत् ॥ अथ वराहैकाक्षरमं
त्रोपि कल्पांतरोक्तोत्रालिख्यते भार्गव ऋषिः गायत्री
छंदः वराहो देवता ह्रां इति ह्रौं शक्तिः इत्यादंगानि हृं
इति मंत्रः हूकारः षष्ठस्वरबिंदुभिरयं मंत्रः ध्यानपूजादि
कं पूर्ववत् ॥ अथ वराहमंत्रप्रसंगेन भूलाभफलप्र
दत्वसामान्यात् हेत्रस्थापितेन्यस्य यंत्रमपि कल्पांतरो
क्तमंत्रालिख्यते कर्णिकायां कोलगर्भानंतं साध्यसमवि
ते चक्रमंत्रकोणषट्केनद्रंगानि च संधिषु अष्टपत्रके
स्वरोघदष्टार्णाद्वयवर्णांकं वर्तमन्तरे वार्णाकोलमंत्रस्य
चाष्टमेपत्रे चालिख्यवाह्ये चतुर्भिषोडशपत्रके हेत्रस्य त्वा
दिसूत्रः स्यात् षष्ठं मध्ये मन्त्राक्षरमात् पराम मंत्रेणसंवेष्ट्य वा
ह्ये मातृकया पिब्र भूपुरात्रिपुभूबीजदिक्स्थ ह्रीजमा
लिखेत् । हेत्रस्थादिक्तत्कस्य यंत्रमतत्क्षुभेदिने नाम्नपद
समालिख्य स्वर्णसूच्या यथाविधि स्थापितं भवने यदा
हे देवानारेपि वादिशे वा तत्र बंधंते दिनशः सर्वसंपदः
गजाश्वधनं मरिधी व्रहमरात्वरादिभिः पतयास्य परा
प्रह सारन्नविभूषणैः आह्लादयति विभवैरन्यैश्च स
न्मदावमाः अस्यार्थः प्रथमषट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये प्र
णवत् ओं भूमि निवराहबीजतन्मध्ये साध्यनामादि
ह स्वकोणेषु मरदर्शनषट्कोणसंधिषु मदर्शनषट्
गानि नहरिरष्टपत्रंपद्मं विलिख्य तस्य केसरेषु वेष्टावा

प्र.सं.

३२९

एतन्मध्येकैकमक्षरं च विलिखेत् पूर्वदलमध्येष्वग्रागत
महावाराहमंत्रस्य वर्णान् स्वनवस्वनवो विलिख्य अवशि
ष्टमष्टमे विलिख्य तद्बहिः षोडशदलपद्मं विलिख्य
तेषु सेत्र स्वरपंक्तिं न्यादिक्रमेण स्वाहेमं हंसं चाविलिख्य
तद्बहिर्वृत्तद्वयं विलिख्य तन्मध्ये ॐ ह्रीं ग्लौं नमो भग
वत्यै धरण्यै धरणिधरे स्वाहा ग्लौं ह्रीं ॐ इत्यनेन धराम
न्त्रेण वेष्टयेत्॥ द्वितीये वृत्ते मातृकया संवेष्टयेत् बहिश्च
तुरस्रं कोणेषु ग्लौं बीजं दिक्षु वाराहबीजं भूमिर्लिखेदि
ति। अथ वाराहमंत्रप्रसंगात् स्वप्नवाराहीमंत्रोऽपि क
थ्यते नोक्तोत्र लिख्यते ईश्वर ऋषिः अनुष्टुप्छन्दः श्रीस्व
प्नवाराही देवता ऐं बीजं ह्रीं शक्तिः ठठठठ स्वाहा कील
कं ऐं ह्रीं हृदन्त नमो वाराही शिरः अघोरे शिखा स्वप्नं कव
चं ठंठंठंठं नेत्र स्वाहा अस्त्रं पैनेवेव पदैः कदिकंदगाङ्ध्या
त्रिनेत्रमनूर्ध्वसंन्यसेत् नीलांजनशिखाभासां मणिरत्न
विभूषितां अश्वारूढां च वाराहीं पाशांकुशधराशिवाका
मरूपां महादेवीं खड्गखेटकधारिणीं चतुर्भुजां नीलादं
ष्ट्रां रक्षाणस्थवसंयुतां उष्ट्रमेदरागेयं कोसाधकानां वर
प्रदे चिरं चिरं नरं भक्त्या समपुष्पा मे समनातनी॥ ऐं ह्रीं नमो
वाराही अघोरे स्वप्ने ठठठठ स्वाहा। इति निश्चलाद्यर्णो
मंत्रः कृतानारदनेन तेन साधनायां पारणीभवेत् सोपवासं
पारविधिं नाहूकलसेकनमेतिथ्यो सनपेदवदेवपीनेवेद्यं

यंचनिवेदयेत् ततोजपः प्रकुर्वीतप्रणेतवसहस्रकम्
समाहितमनाभूत्वाततः सिद्धमसाधयेत् भूतंभव्यं
भविष्यच्चसर्वंमावक्तितस्यवसादापयतिसाध्यस्यत
स्मिन्कामनोगतंप्रार्थनाप्रकारः नमस्तेस्तुभगवानादि
स्वप्नेकथयमेविभोः महाभयंवजनतयभक्तेमयिकृपां
कुरुप्रमस्तपादपद्मप्रियोयणासाध्यतेमयापापरावहंत्व
दहिसंपृवितमाकर्षयांकुशातुडः त्वंचारपादवेदनमदी·
यमतिडस्तवंच्छिधिनः त्वहंतोमस्तुकथयस्वप्रभावभे
स्वयमागत्यनः स्वाध्यः प्रणामस्तोकवेत्वयं इतिप्रार्थना
श्लोकः प्रणवयोगः भूर्जेवातांबूलदलेवाविद्यामंत्रात
रसेनवशापदमाहि तंलिखिवाहृदयेविन्यस्यप्रध्यादिना
स्वचीप्रणम्यप्रतिष्ठांकृतामहाज्वालाप्रयोगेनतत्त्वपंक
तावामपादेनाक्रम्यविसंध्यमष्टोत्तरशतंजपेतदिनस
सकादपंभवतिस्त्रियोवाप्ररुषोवापिप्राणौरपियनेर
पियावज्जीवंसाधकानांवशीभवतिदासवत् महास्माकु
तिंवामपादेवाक्रम्यसंजपेत् प्रयच्छतामुकस्यदेहंसोवंम
ग्रामसर्वकं राजानंमोहनंकृत्वावशायेदवधीरयेत महा
भस्मानितिकृत्वादहिवामांगुलीजपेत् प्रणेतवमष्टसंव
त्सरेतंभीषयत्यलं दासनिश्चमुकस्यदंसर्वैरपिमनोरथै
प्रणवीर्यवादीमंत्रप्रसंगात् महावागादीमत्रोपिमत्रसा

प्र.सं. रोक्रोत्तालिन्याते पगणीवराहऋषिः बृहतीछंदः वाराही
१२७ देवता ग्लौंबीजं ऐंशक्तिः ह्रीं कीलकं ॐ ऐं ग्लौं ॐ नमो भग
वते वार्तालि वार्तालि स्वह ।। वाराहि वाराहि वाराहमुखी
खिव· अंधे अंधिनि नमः रुंधे रुंधिनि नमः पिरवा जंभे जंभिनि
नमः स्तंभे स्तंभिनि नमः मोहे मोहिनि नमः कवचं सर्वदुष्टप्रदु
ष्टानां सर्वेषां वाक् चित्त चक्षुर्मुखगतिजिह्वा स्तंभं कुरु कु
रु नेत्रे शीघ्रं वशं कुरु श्रमं ठठठठ हुं फट् स्वाहा + इति दिव्य
यः। वंदे वाराहवक्त्रां वरमणिमुकुटां विद्रुमश्रोत्रभूषां हा
रग्रैवेयपन्नगास्तनभरनमितां पीनकौशेयवस्त्रां देवीं दक्षे
र्ध्वहस्ते मुसलमथ वरं लांगलं वा कपालं वामाभ्यां धा
रयंतीं कुवलयकलितां श्यामसंपत्प्रसंनाम् ।। ॐ ऐं ग्लौं
श्रीं नमो भगवति वार्तालि वार्तालि वाराहि वाराहि वारा
हमुखि अंधे अंधिनि नमः रुंधे रुंधिनि नमः जंभे जंभिनि
नमः मोहे मोहिनि नमः सर्वदुष्टप्रदुष्टानां सर्वेषां वाक्चि
त्तचक्षुर्मुखगतिजिह्वा स्तंभं कुरु कुरु शीघ्रं वशं कुरु कुरु ठ
ठठठ हुं फट् स्वाहा ।। इति मंत्रः लिंगहस्ते मन प्रधानोयं मंत्रः
मंधरात्रौ लक्षं जपेत् पुरश्चरणार्थं । अथ प्रयोगार्थं मज्ञा
क्रौं क्रों धिये नमः स्तंभिन्यै नमः क्रौं वं सर्वं जयेन मः। इति
पार्श्वयोः पुरश्चरणं समर्पयेत् पुनर्मंत्राभिः समर्पयेत्। अथ
प्रयोगाः नालिकेरफलं छिन्नानन्मार्गेनिलमध्ये वच हृदयेनदा

स्यैवं भ्रकक्रमसमानि हुतिसेप मंडलस्य विलोधैन्तु संरक्षा
घ्यत दत्तेनंतरं श्रृस्तमंत्रे समुद्धार्यं प्रोक्तस्येद सम्यक्वाविरणा स
वैषांतं यदंकुक्त्वा साध्यनामोपहृंदितं मूलमंत्रेस वैषा
ममितिपदे साध्यनाम संयोजयेपदित्यर्थः मंत्रं समुद्धरे
त्समग्रगाविलासतरशोभितं दलेनाकृष्यवैकेंडैवैरितं
कृत्वेतत्तं मुमस्तकेन्मसमातास्ततर्पयेन्मालिकाभसावि।
समस्तं हृदमंत्रे शुचैवं संतर्पिताप्रियेत्स्लभयेद विदेवसपत्ना
मात्रसंशयः प्रयोगांतरं नालिकेरपयोभिर्वानिजपुत्र
नेलेन वात्रिसप्तरात्रं संतर्प्यतत् क्रोधतत्सं भवं नेभवेन् नमो
नाथं जनेहोमेस्वाहांतेमनु रसंदवि जपतर्पयोः ऊर्यात्मा
धकस्तनमः पदं स्तंभनाये शद्दिग्भागे निग्रहाय च यास्य
केहोमापविधिवत्कुर्यात् कुंडलक्षणयोनिं प्रयोगा
नरं देवदारु तिलान् राजान्नद्रूपास्तंभदेनवेत्रिसप्त
हृं रात्रेषु प्रत्येकं साहस्रं शतं हुने सुमाधकेटोवैमध्येली
नातिनामर्कंतरुल्लक्तिंकरीभूतः सपत्नाभवति हृवं प्र
योगांतरं सपत्नशेषस्तकल्याणदावालोहकेन वासस्या
घ्यमाध्यकुरंतं हुनेल्लाजवनः क्रतौ श्रृष्णनं संपक्लांति
समतत्ताटौ धूपः लवणनामस्वक्षमेदोस्थिमज्जाशाकानि
वैविणः योगिन्यामहतंध्याशुपंचमी यादमेवतः श्रुप
यंत्रं प्राणं प्रणवेनैनवाविपरीतंलवेष्टयेत पंचाग्नोलोध्मा

प्र.म. समाप्यं भ्रांटकारेणावेष्टयेत् अष्टभिः कुलिशैर्विद्या
१२८ न्ग्लौं क्रौं वज्रपुटद्वये वज्राग्रकोणेनाद्यालिखेन्मूलं च
तद्बहिः भूमंडले लिखेद्द्वाद्वाराष्टकोणेषु लिखेत् सं
डेमेन समावेष्टयेत्तद्बहिः कूर्मपृष्ठं तत् निरुद्धेन निशापिं
डेनिर्लिप्यात्तनौतेष्वाम्भस्नान्यनिखनेद्धात्रीयमदेशभुदे
वतानां क्राधरित्रीगर्भे गमनेले तमायतं द्विव्यग्रहतदे
मेनां लभयेत्स्कदान्यपि ग्रस्तार्थः प्रणमेप्रणवं विलि
ख्य तद्बहिर्विपरीतलिखितप्रणवेन संवेष्टयेत्तद्बहिर्वी
जभवदेयेन संतः साध्यनामयुक्तेन च तद्बहिर्भूर्विदद्वये
न साध्यनामयुक्तेन प्रणवं वेष्टनाक्रमेत्य संवेष्टयेत्तद्ब
हिरमृतवीजेन संवेष्टयेत् तद्बहिः पवित्रे वज्राष्टपाष्ट
कं विलिख्य तस्य पुटद्वये ग्रीं तत्कालद्वये ग्लौमिति भूवी
जं वदैमिति तन्सिंहवीजयुक्तैकैकमस्मिन्पुटे वि
लिख्य वज्राष्टकोणप्रणवं च तद्बहिर्मूलमंत्रेण संवेष्टयेत्तद्ब
हिः स्वतन्त्रकोणेषु श्रीवीजं च तद्बहिरेकादशस्वरेण
प्रकारेणावेष्टयेत्तद्बहिः क्रौमित्यंकुशावेष्टनेन तद्वत्त
द्व्ये संवेष्टयेत् एवं विलिख्य विद्यापीठे निक्षिप्य संस्
मनिखनेदिति ॥ इति श्रीपर्वतमारमावसंग्रहे गीर्वाणेन्द्रवि
रचिते द्वाविंशतिः पटलः ॥ अथ त्रिंशत्पटलो विधा
नमूचाने वक्ष्ये ब्रजापनिर्वाना र रोवा स्तुतिः अनुष्टपके

दः श्रीनृसिंहोमहाविष्णुर्देवता हंबीजं ईंशक्तिः उग्रं
वीरंहृत् महाविष्णुंशिरः ज्वलंतंसर्वतोमुखंशिखा
नृसिंहंभीषणंकवचं भद्रंमृत्युमृत्युंनेत्रंनमाम्यहं अ
स्त्रंध्यानं ज्वालोग्रासकृतीहासनखरुचिलसद्दाडिम
स्फटिकेपाश्वकेशालेवदोर्भिर्दंष्ट्रदंतलसमंज्योतिषा
भग्नदैत्यंज्वालामालीपरीतंरविशशिदहनत्रिनेत्रंदी
मत्रिकांदंष्ट्राग्रस्थितकेशंवदनमिवहृन्पानवोलार
सिंहः सात्वीकध्यानं ॥ उपद्रासनस्ततसप्रभमपानि
तिभंत्रीलांगीरूपंतंवन्हीनत्नायविशुनदिविनत
घटाभीषणांभूषणोऽस्वादिधैर्यादोमदंहकिपीतनख
लसद्दाहृदंदैवसैकैः संभिन्नंभित्तिदैत्यंश्रवतनुमन
नेनारसिंहंनमामि इतिक्रूरध्यानं उग्रंवीरंमहाविष्णुं
ज्वलंतंसर्वतोमुखं नृसिंहंभीषणंभद्रंमृत्युमृत्युं
नमाम्यहं इतिमंत्रः स्थाणुःप्रधानोयंमंत्रःसर्वो
ललाटहृगपगगुह्यकरपदसंधिकेषुमाग्रेषु उदर
हृदोगलपार्श्वपृष्ठेकूर्चादिकमात्मसेदर्णान्हा
त्रिंशान्महस्रजपेश्यापिकारोभवतिप्राप्यहृतिः सर्वसे
वादांत्रिभदपतेः पुरश्चरणंभवतिद्वात्रिंशल्लक्षजपे
सिद्धिर्भवतिद्वात्रिंशल्लक्षमात्रासिकेदृग्योवेः पुर
श्चरणाद्दोमः पुनियतिरस्यवोत्का पसनेनाकृत्वनावि

प्र·म·
शेषेणाहि विधिप्रमत्रया स्यात्साधनमुजान्यथा प्रयोगवि
६२९
धिः अस्यार्थः अस्मिन् सिंहस्थापनेन तासमभावः कृत्वा
विधानेन अस्मनापोश्वमेन त्रुटंध्यायेत निपरंविधीकृ
त्तपध्यायेत अग्रस्नानासर्वैमनसासनजेपेत नक्वेष्य
णामार्घ्यपाद्याचमनगंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यनगी
नैः पूजयेत्। अथवाध्यस्नावैस्नावपीठेसभावान्न
हरिमर्चयेत अग्नेः प्रथमाहुतिः गरुडध्वजाय नेताय
शार्ङ्गाय कमलोद्भवाय॥ प्राक्प्रत्यग्यमशाणिनोदि
तसमर्चयेत श्रियै ह्रियै रत्नैपुष्पैः इत्याग्नेयादिसमम
र्चयेत इति द्वितीयाहुतिः इंद्रादिभिस्तृतीया अथप्रयो
गः विधायतद्बीजविशिष्टकर्णिकंचन अष्टदलमष्ट
दलाष्टकं सलनतांमं इलमनलत्वगोविधायतत्त्वि
कालशंख्यप्रवंवययो क्रमाद्गौतामसमच्येस्याप केसर
समंत्वप्रजपेतमत्रुमनः त्रिरुद्धतनमंत्रमष्याभिष
वयेयमेष मस्यापरिवर्ततेमुखोत् अस्यार्थः तसिंह
बीजंकर्णिकायांविलिख्य अष्टदलेषु वनरष्टतो
मष्टार्णान् विलिख्यतदहिर्मातृकावर्णैर्वेष्टितदहि
रष्टनरष्टदषवटितकोणेषुनरसिंहबीजविलिखेततं
स्मिनइपहृत्तंचमकण्ठितकषायजलैः कलशंसम
र्वोष्णेनरमरहस्यनसाभिषिंचेद्यः समस्तुमावात्मृत्ते

इतित्रैामितिन्त्रमिंहृवीजंप्रयोगांतरंत्र्यवौत्रिकेवह्नम
हृस्रसंख्यैवाराध्यमंत्रीजहूयादष्यास्वप्रांतिप्रयत्येवत
ष्यापमस्वश्राषोहिपात्रा इतिवक्ष्यतिस्पात् उत्पोतस
तिमहीतीसुपदचांतोहेमापभवतिचशांतिरोनरा
णांयद्वात्यंतिजमनसेपिंतंचकामंतत्वामोत्यविल
नणांप्रयच्छभूयात् अयमर्थतिल्लातिलाद्यैः संयो
ज्याहुतंवमहेचटस्यामृजहूयान्शत्रुपीडाप्रपदव
यांत्यर्थंइत्यातशांत्यर्थंवात्यदपिमनसाभीष्टार्थंवश्रा
प्तित्यर्थं आपोहिष्ठेत्यादीतिसुतिः प्रमाणांप्रयोगांतरं
कुःस्वमेवापिहृष्टहवाप्तिहाजायतानिशातेयानपमा
तमंत्रपात्वास्मोभवतितत्वाणादेव अयमर्थः इस्त
२ मे… हवीनजमान्त्रवापिष्टासमंत्रिनेयातस्मानस
पेवहः स्वमः स्वस्मोभवतिप्रयोगांतरंचवन्यनेष्ट
सगाहिवोरव्यालाकुलेमंत्रमिवंजपेद्यः असापितमा
पितमेवतस्यनविद्यसनभिवंक्षूपजानाश्मसूलम
त्रमित्यर्थः प्रयोगांतरंजमेनाष्टसहस्रंकलषेनाप्यष्ट
विषानमभिषिंचेत् । अनिविषमेणाप्यसौविमुक्तःसु
खीभवतिअस्यार्थः अष्टोत्तरसहस्रंकलशेजमाअभि
षिंचेत्पुरीषिंनष्यतिप्रयोगांतरंमषिकलतांष्टधिकव
र… पुष्पितंविषंशामयेत अष्टोत्तरशततनापालमंत्र

प्र॰सं॰ यमभिमन्त्रान ....

३३॰ .... यं विमिद्दिक्षाः मन्त्रौषधाभिचारिक
कृतानिकारान यं मनुः प्रामयेत् अयमर्थः अनेनमंत्रे
णाष्टोत्तरशतं जपेन मम षिकादिविषप्राणिनः अनेनमंत्रे
णाभमन्त्र जलापेतेणिरोवेदनाशुकारोगानसंयति प्रयो
गांतरं नवरहविवप्रधात्मनागहीनहविणाशिशंनिज
वैविणांविविंत्यविपन्नयगनानाः हितोमदुरयमत्र
दिनप्रतिवाचातेसमामान् यांवदिशंप्रतिमतनादि
मोमोनादिशंश्रयान्यविरान् पुत्रकलत्रधनादीन्य
क्तावन्नतिवृत्तेयमदमा अयमर्थः आत्मानं दसिर
रपंथ्यानवापांव्रहविणाणिश्रवध्यानामात्मानोतेर
हीतं वध्यानानं शत्रुगणानतःहितोहरतः विश्रवतिम
षो... जेपत् एवं मामेकृतेयस्यां दिशि हितमः तस्या
मेवदिशिमपत्रकलत्रादीन्यक्ताशत्रुंगकृतिप्रयो
गांतरं नवरहविवप्रधात्मनानिजाविनेवायसमग्रमे
वेदेहलाणामिवनिहतं विविंत्यवादित्रिवजममत्र
मेघनादमे तिअयमर्थः नवरहविवप्रणाल्मनान
चौर्यभिनः शत्रुनिरंतध्यानानंमलंपनिवजपेत त
स्मात्कृत्वापांचसामामानिप्रयोगांतरं एवंतेवस्तुपदे
विधायमिजसाध्यनाममत्रितमः कृत्वाणव्हवानेर

वांतन्मासिद्धिर्वा तत्फलैर्वा सहसंबद्धेन लक्ष्यार्थः पुत्रेण
पुत्रजीवेंधनकृतहृदयेन तत्फलैर्वा सह संबद्धा भिलाषेण
हृदाभिमतमाविलंबात्प्राप्नुयात्तन्नापि पुत्रजीवम् । पु
त्रजीवमेव अयमर्थः पुत्रार्थी पुत्रजीवेंधनताग्निमपाद्य
पुत्रजीवाप्तिसिद्धिर्वा तत्फलैर्वा सहसंबद्धेन आशुपेचेद
वायाद्धेनन संवत्सरं हुत्वा याडेन अभीष्टमर्थं प्रभ्नुयात् ।
प्रयोगांतरं ब्राह्मीवचां वा हृदयानाभिनमांसप्रातः सम
यानाहरिविचिंत्य संप्राप्य मेधां श्लुवेदशास्त्रनिष्णातधी
प्रादयिवत्सवरात् अयमर्थः ब्राह्मी वचां वापि ह्रष्टेन
प्रातः संख्यां जपस्यात् प्रातः समश्नात् संवत्सरं तस्मात्तत्फ
लं भवति ॥ अथ नृसिंहवीजप्रयानेकल्पानंतरपश्चा
देश लिख्यते अत्रि ऋषिः जगतीछंदः नृसिंहो देवता
अथवा ब्रह्मा ऋषिः गायत्रीछंदः नृसिंहो देवता श्रौं वी
जं षं शक्तिः ध्यानादिकं सर्ववत् ॥ अथवा तारकारो वी
जं ॐकारशक्तिः हां हृदय हीं शिरः इत्यादीन्यंगानि किरीट
कौस्तुभोत्तुंगहारकेयूरवन्नवैः भूषितं पुंडरीकाक्षं प्र
सन्नवदनं हरिं भजन्हृदयेनानस्थेन वैरिवर्गो विदारितं
भजन्हृदयेनवार्धनपीतैः द्राक्षैरावनंदाभिः श्रीनभिर्लसि
तं मध्ये चक्रादिधारिणं वरनागरुक सरकुंकुमाद्यैर्वि
भूषितं वनमालादिशोभाढ्यं स्फुरन्मकरकुंडलं देवम

प्र॰सं॰ नमो वो केन हिरण्यकशिपुं स्मरेत स्तोमि। मंत्रः॥ अथ नृसिं
११ हपंचप्रसंगा नमंत्रदेवताप्रकाशिको कोनृसिंहानुष्टु
न्नामविधिस्य प्रयोगाश्चलिख्यते॥ ॐ उं उग्ररूपाय उग्रायैन
मः ॐ ग्रं महादंष्ट्रायै नमः ॐ विं विजयाय नमः स्थिराय नमः
ॐ वृं विजयाय वीरायै नमः ॐ मं महाबलिष्ठायै नमः ॐ हां
महात्माहाय सर्वमंगलाय नमः ॐ विं विजयंताय अनंतायै
नमः ॐ त्वं अपराजिताय अनंतविजयाय नमः ॐ ज्वं ज्वा
लामालिने ज्वालिन्यै नमः ॐ लं दीप्तदंष्ट्राय ज्वालनालि
कायैन॰ ॐ नं ॐ ॐ नेत्राय दीप्तजिह्वायैन॰ ॐ सं सत्र सहा
नकाय विश्वरूपायैन॰ ॐ वं व्योमगर्भाय विश्वयोन्यैन॰
ॐ नं विश्वप्रभावाय विभावयैनमः ॐ मं व्योमरूपिणे वि
मलायैनमः ॐ वं विदारणाय विश्वदंष्ट्रायै॰ ॐ नं नृकेस
विरोजयायै॰ ॐ सिं दिव्यसिंहाय सत्ताय विजयायै॰ ॐ हं
भीमाय त्रैलोक्यमोहिन्यै॰ ॐ भीं वज्रनखायै भीमायै॰ ॐ
घं विदारणाय भीषिण्यै॰ ॐ णं भीषणाय प्रियैनमः ॐ
भं ष्ट्रिनिधये सखावहायै॰ ॐ दं श्रीपतये प्रीत्यै॰ ॐ सं य
मानकाय आह्लादिन्यैनमः ॐ नं कालरूपिणे लक्ष्म्यैन॰
ॐ स्रं विश्वकाय सनसंजीविन्यै॰ ॐ नं विश्वभावनाय
प्रुवायै॰ ॐ नं सनंजयाय शरण्यायै॰ ॐ मं जगत्प्रीतये प्र
रोमनायै॰ ॐ मं भक्तवत्सलाय कामदायिन्यै नमः ॐ

हं हृदये सं विदे नमः इत्यन्तरान्यासं कुर्यात् स्वीकवर्णा
न्यासस्थानेषु ॥ अथ श्रीनृसिंहस्य त्रिधा करादशावि
यन्यासा उच्यन्ते तत्रांगुलिन्यासः कथ्यते करद्वयांगुष्ठा
दिदशांगुलिषु प्रत्येकमाद्यंतवर्णाः सर्वांगुलौ च त्रिंशा
दक्षवर्णास विंदुकानि विन्यस्य अवशिष्टमक्षरद्वयं क
रतलयो विन्यसेत् ॥ अथ देहवर्णन्यासः मूर्ध्निपार्श्वमि
ललाटभ्रूमध्ये नेत्रयोः श्रोत्रयोः कपोलयोः कर्णमूल
योश्चिबुके उत्तरोष्ठे अधरोष्ठे कंठनासिकायां दक्षिणभु
जे वामभुजे हृदये सर्वं स्तनौ नाभ्यां दक्षिणकरतले क
टिस्थाने मेंढे ऊर्वोर्जान्वोर्जंघायां गुल्फयोः पादमध्ययोः
पादांगुलिषु सर्वं सीम्नि रोमकूपेषु रक्तास्थिमज्जासन्य
सेत् अथान्वन्यासोन्यः पद्गुल्फजंघाजानूरुकटिनाभि
हृदि न्यसेत् बाह्वोः कंठे च विंदुके दंतयोश्च कपोलयोः
कर्णास्ये च तथा नासापुटे नेत्रे च मूर्धनि ॥ अथ पदन्यासः
मुखे मूर्ध्नि तथा नासा च दृक्श्रोत्रे च विन्यसेत् आस्ये च हृद
ये नाभौ कटि जानु पदे स्वपि ॥ अथ वनवद्वन्यासः नासा
ग्रे नेत्र श्रवणे नाभौ हृदि मूर्ध्नि वक्त्रे पदयोः पनेषु स्थाने
षु वनवश्चतरौ वर्णान्यसेदित्यर्थः ॥ अथ पादन्यासः म
र्ध्नि हृदि नाभौ सर्वांगे अथार्धन्यासः मूर्धादिहृदि नाभौ म
र्वांगे अथार्धन्यासः मूर्धादिहृदिपर्यंते पादादिहृदयपर्यंते

प्र.
स.
१११

अथोपन्यासः मूर्ध्नि शिरसि घ्राणयोः श्रवणनेत्रयोः केस
रस्थाने हृदये नाभौ कट्यादि पादाग्रपर्यन्तं इत्येतेषु नव
स्थानेषु ॐ ग्रं श्रीं नमाम्यहं विं श्रीं नमाम्यहं इत्यादि
क्रमेणान्यसेत् अथैतेष्वेव स्थानेषु ॐ ग्रं वीरं नमाम्यहं वी
रं वीरं नमाम्यहं इत्यनेन वीरन्यासः अथ पुनस्तेषु स्थाने
षु ॐ ग्रं सिंहं नमाम्यहं वीरसिंहं नमाम्यहं इत्येतेन क्रमेण
न्यासः इति षोढान्यासः अथ हरिन्यासः तत्राद्यवर्णं मू
लाधारे। तदादि नाभिपर्यन्तं वर्णद्वयं तदादि हृदयपर्यं
वर्णचतुष्टयं तदादि भ्रूपर्यन्तं वर्णषट्कम्। ततो वर्णत्र
यं नेत्रत्रये ततो वर्णद्वयं मूर्ध्नि ततो वर्णदशकं बाहुद्व
यांगुलिषु ततो वर्णद्वयं पादद्वये ततो वर्णं मूर्धादिपाद
पर्यन्तं विन्यसेत् इत्येवं सर्वस्थानेषु सर्ववर्णेन नवविन्य
सेन अस्य हरिन्यासस्य मातादृग्हरिमातृकादिप्रापकस्य
माहात्म्यं हरिरेव जानाति मन्त्री वक्तुं न समर्थः अथ
शगविशेषलिखितेन लक्ष्मीकामस्तु मन्त्रतः सेवनीऊ
समैदेनेन। अथ तमथगाथकैर्दिद्दोतमवेक्कले सेवं
तिवहत्रिश्रोडुंवरसमिद्धोमाधान्यसिद्धिर्भविष्यति
अपपलवहोमेन धनदेन समो भवेत् कुंदस्य मंत्रिपो
रातोलपेरदेहोतरं शान्ते सथ्यानैर्मल्यमाप्नोति प्रसादं वा
रोगाच्छति कृदं प्रसन्नदेवेन महोदयमवाप्स्यति॥क

दलीफलहोमेन सर्वविघ्नप्रशान्तिस्तुलसीपत्रहो
मेनकीर्त्तिर्यातिनसंशयः मधुहोमेन शालेकव
शीकरमिदं भवेत् हरिद्राखंडहोमेन स्तंभनं भवति
रक्तवस्त्रकपुष्पहोमेन इष्टसिद्धिर्भविष्यति सप्तकं इत्
थैपुर्दीपमध्यान्यमिश्रास्कपलचीष्यन्तरंगुलाः नद
यादपुनं मांसैः शान्तमीवतिभोगजिनशान्तैस्त्रवर्द्धिनप्र
न्थेस्सहस्रावाष्टानरं शतम् । जपेद्विनासोपमस्तु न शान
वर्षाणि जीवति पुत्रीकामः सततं ध्यायेन सर्वाकर्न हवि
ष्मिन्तं वामाक्षस्थितयाल स्यालिंगितं पयसल यावि
पमस्तु शत्रुरोगादि सर्वोपद्रववारणं । अथ नृसिंहम
न्त्रप्रसंगात् कल्पान्तरोक्तप्रकारेण नृसिंहमंत्रेण प्र
तिकारवलिप्रकारोलिख्यते प्रथमं नृसिंहान्तुष्टुभ
मूषादीविन्यस्य ॐ वीरं महान्तं नरसिंह महासिंहं ज्वा
लामालोज्वलाननं गृह्णाम्येषामंसवेशसादरावद
त्रिमलोचनस्वाहा पदियन्त्रमध्ये व्याधिरिदिपालाव
यालभ्रमत्यादायवलिंशयामिहं सत्येन सेवन इति
प्रतिष्ठागोमयेन स्थंडिलमुपलिप्य मध्यतेभागेनगणा
पतिमन्त्रं विधायेन स्थलं नमाषट्कोणं वहिर्निवृ
त्तापनं विधायनद्वारि: प्राक्प्रत्यक्दक्षिणोदग्रग्रा
णि सूत्रवितपानिकृत्वा नदग्रेषु प्रतिदिक्मूलद्वितयं

विधायतन्मंडलस्यनिर्ऋत्यामेतादृशंमंडलंविधाय
प्राक्तनतन्मंडलस्याग्नेयेसास्तिकंविधायसर्वपाश्चात्य
दलेतानवकोष्ठदेयेयथाक्रमंतेडलरंजनःवनलीरजश्च
सर्वेषुनवकृतनवदिक्षुप्राकप्रत्यग्दक्षिणोदक्कुप्रकाद
मात्रापयाष्ठदिकस्यस्वत्रप्राणिवदिशाकृष्णाष्ठव
नवश्चखंडानिविधायसर्वेषामेषांमंडलानामंताश्र
लानिपंचवर्णोवजस्यपंकाविंशाप्यटलेसुदर्शनवि
धानेप्राक्केनसरयित्वास्वस्तिकेवक्रोदपात्राणिस्थाप
यित्वाकृत्वास्वगृह्यग्नाणपत्यादिवेदेनान्दसिद्धाममंवे
णतालत्रयदिवंधनाग्निप्राकारविधायप्राणवह्नि
नप्राणायामःषडंगादीनिर्वृत्यशंखसंस्थाग्निमा
नाप्यत्तसीकृत्यादिनीविशायप्राणवनमध्येषट्को
णोग्निनिधायाग्निनोद्रूलमविश्वेषपत्रेवशाङ्केनि
द्विष्यचितिगलद्रूनहूनपचपवमर्वत्रातापयतिस्वा
राइतिदीपियित्वादीमेमनिहृत्ताक्रमृष्णाग्निमध्ये
समाराध्यश्चग्निप्रज्वलितेवेदेनानवेदंकृत्वाप्राणेनस्व
रंगमनलंममिदंविश्वेतोमुखंइत्यनेनोपस्थायपरि
षेचनादिकंकृत्वादर्भेणपविस्तरणंध्यायेवैष्णवपी
ठसनंकृत्वानसिंदमावाह्यापकत्रयंषड्गास्त्रा
दींसुनानिविन्यस्यार्घ्यपाद्यादिकेषोडशजलनकस

यित्वाग्न्याग्नेयादिषु हृदयादिचतुष्टयं दिक्षु संपूज्य तेनेत्रं
संपूज्यैव नेत्रायनमः अनंतायनमः शर्वाय· ब्रह्मणे·
श्रियै ह्रियै रत्यै पुष्ट्यै पुनर्विहंगादीन् वज्रादींस्तथैव घट
दिक्षु ग्रीं जलगंधपुष्पादिभिः संपूज्याज्यं संस्कृत्य हुत्वा
समाज्यं वैश्वानरजातवेदः इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्मा
णि साधय स्वाहा इति पंचदशाहुतिं हुत्वा पूर्णाहुतिं वीजसि
त्तिमंत्रेण यथाशास्त्रान्यान्याहुतिं विधाय स्तुत्वा पूर्ववत्तेन हवि
षाच्छिष्टेन वंशान्ते हुत्वा निर्ऋतिस्थ षट्कोणमाध्ये संस्था
प्य शाखं जलेन संप्रोक्ष्य तालत्रादिग्बंधनाग्निप्राकारादि
ध्याय नृसिंहमंत्रकरन्यासादि षडंगन्यासं भस्मना स्नापये
त् तद्यथा ॐ पवित्रं महाविष्णुं ऋग्वेदात्मने पृथिव्यात्म
नेनमः ज्वलंतं सर्वतोमुखं यजुर्वेदात्मने अब्वात्मने
नमः नृसिंहं भीषणं भद्रं सामवेदात्मने अग्न्यात्मनेनमः
मृत्युमृत्युं नमाम्यहं अथर्ववेदात्मने वाय्वात्मनेनमः मंत्रं
सर्वमुक्ता सर्ववेदात्मने आकाशात्मनेनमः प्रपदगुत्याद
यवदनासिवस्मभृस्मना महं त्यमेत ॐ पंनमः वीरं नमः
महाविष्णुं नमः ज्वलंतं· सर्वतोमुखं· नृसिंहं भीषणं·
भद्रं· मृत्यु· मृत्युं· नमामि नमः शुद्धं नमः पतानिपदानि
नमोंतानि शिरोभ्रूमध्यवदनवदनं सहृदयहृदयेंदुस्थना
नुप्रपदेषु मयमेत ॐ ॐ नमः ॐ पं नमः इत्याद्यवतारणाम

प्र·सं·
३३५

संधिरोललाटमूमध्यहृग्हृयवदनोमद्वयऊरुगुल्फट
म्बुगावदनदोः पत्संधिहृदयगुह्यकगलपार्श्वद्वयपृष्ठ
ककुन्मजघोन॥ एवंविधंदशन्यासंकृत्वामंत्रस्यत्रिपा
दांतेनव्यापनमास्तमस्तंनाशयमस्तंमस्तेनमामपहृदं३
त्तिदंपञ्चदशन्यासमस्थानेषुद्वात्रिंशाक्षमस्सदिपेनपु
नस्त्रिदशन्यासंविधायास्यकथान्तंन्यासः पुनस्त्रिदश
दशन्यासः एवमन्यानपिविदित्वातत्वगसर्वाग्रांस्थाप
यित्वावकुलपत्राणिकार्पासबीजानिकुसुमनबीजानि
गुडस्फसर्षपाणिव्रीहिखंडानिसुवर्णभल्लातकमो
दकलाजाः सम्मलल्लूलापामार्गलोणपिंडानिएता
निसर्वाणिसंमिश्रितस्थापयेत्उपरिउपलवर्णविधाय
माध्यहृदिउग्रमंत्रेणाभमन्त्रितासंहृस्थाग्रेः शुक्तिमिःप
रिलवणांकृत्वापूर्वस्मादिशिचतुष्कनालिकेपुववारि
पीठानिस्थापयित्वातेषुकैककदलीपत्रंतेषुकैकंमंत्र
तेडुलंतदुपरिकैकरक्तवसनंतदुपरिनालिकेरकमर्कं
नागवल्लीपत्राणिउनरगाणिविद्रुमाणिचनिधायपु
ष्पमम्मवापविलवणानाहिः दीर्घाणिकदलीपत्रा
णिस्थापयित्वातदुपरिएकैककदलीस्तंभंनिधायत
द्विः शालाकावर्तिः संन्यास्यासमाप्यनीवान्यकदली
स्तंभेषुरोपयित्वाहरिद्रासूत्रेणकवचार्लेनरहीत्वामग

त्वाकदीपं रक्तोदकमुकपत्रं साध्यंपात्रं तदुपरि
स्थितपिंडदीपसद्दिवामहस्तेन दद्यातः असितांगं
भैरवाय नमः इति साध्यं नीराज्य दक्षिणेन कदलीसं
भस्मवह्निः पूर्वस्यां दिशि कदलीपत्रे स्थापयेत एव
मेव रुरुप्रभृतिभिर्नीराज्यास्यादिषु असितांगोरुरु
श्चंडः क्रोधउन्मत्तभैरवः कपाली भीषणाख्येति संहार
श्चाष्टभैरवाः पुनरुपमंत्रेण साध्यहृदि भस्मनासं
नास्येत वसिंहमहासिंहज्वालामालीज्वलानलश्वहा
नमेषाम्नवैशस्पारखादाग्निलोचनस्वाहा इति वकु
लपत्रादिभिः पूर्वोक्ताभिः साध्यं नीराज्योर्द्ध्व यातुधनः
क्रमुकपत्रपात्रस्थारक्तोदसमस्य पत्रं तडुपरिलिंग
ह्नतिपिंडं तडुपरि च ज्वलितवर्तिनिधाय साध्यं यदि
यमस्य वैव्याधिविदिग्याराणावधानं भूवप्रादाय वलिं
पाश्चात्सिंहमत्रेन मंचनः इति नीराज्य पूर्वोक्ता हेतर
पातरवंड पूर्ईशानादिस्थापयेत तदादक्षिणात स्कि
नेन विघ्नाणापि किंचिदर्च्यमदीपं प्रदियेति मंत्रेणामा
ध्यं नीराज्य स्वास्तिकस्थरक्तोदेन मव्यपुनरग्रेण सर्व
वन् भस्मनाद्नेनावसिंहेन पूर्ववन्नीराज्य होमं वय
हीयइत्यनेन वलिदानं तस्मात् पूर्ववदनेनापसव्येमणो
तर जपं वामहस्तेन करवालं दद्यात एवं रुनावनो

प्र॰सं॰ दक्षिणे त्रैत्रैवक्षालितां गभेबवाय नमः इत्यादिभिर्व
३३५ ह्रिवालिकया मंत्रेणाकवचवालं माध्यसपद्मे दत्वाव
335 लिं दत्वा मूलमंत्रेण माध्यवलं हुत्वा उपमध्येणकवा
लं माध्यपद्मे दत्वा ततः श्रीपादपिंडे देवं हृदयकम
ले समहृत्वा स्यादिकं चतुष्टये वा माध्यहमतायो
वासुदेवदेवस्यापयित्वा पुष्पदत्तमेवं ध्यात्मनेध्यानमं
इति केवलात्रैनवलिं पिकोपस्थमारत्तां हृत्वा नत्वा
वमवीक्ष्य शीघ्रमागच्छेत पर्वतेनस्थवात्रिशुद्धवान
रोपदिनपायसेनान्येतत्समहत्तं हृदनेत इतिप्रकारव
लिविधिः समासः अथ मंत्रसिद्धषडक्षरीविधानमुच्य
नेस्वयंभऋषिः पंक्तिछंदः नृसिंहो देवता ह्रौं बीजं
ह्रीं शक्तिः श्रां हृत् ह्रीं शिरः ह्रौं शिखा क्रौं कवचं हूं नेत्र
त्रयं फट् अस्त्रं ध्यानम् अव्यान्निर्बीननेत्रोद्भाकानितवानिवि
हृतास्फोलसनोत्पादेहध्यकंशोलिवपापांकुशकलि
रागदंदाकराभ्यां दधानः रत्नकावस्त्रनाभेरथः पति
सितोदिव्यमूषाविशेषोदेवोकोमिंडनेत्रोनिविल
सावकेशनारसिंहस्थिरेवः श्रां ह्रीं श्रीं ह्रौं क्रौं हूं फट्
निमंत्रः रक्षाप्रधानोपमंत्रः लक्षजपः अथमंत्रजापाम
इत्लविधानपथने हलेतौनस्कमाध्यहरनप्रवश्रुणा
श्रक्कमत्रारोगमंतः मिंदोमहृपवलवेताक्कलमितरः।

लाढ्यं कलाकेसरं बहितो यंत्रं मननावेष्टितं भवति पु
रान्ध्रस्थ चिंतोपलवत्तद्यंत्रं वतः पिशाचामयविधारि
षु ध्येयमनेनारसिंहं अस्यार्थः षट्कोणं विलिख्य तन्
मध्ये भुवनेशीं विलिखेत् तस्यान्तः साध्यनामादीन्
विलिखेत् षट्सु कोणेषु नरसिंह षडक्षरीमेकैकं वर्णं वि
लिखेत्। तद्बहिरष्टदलं विलिख्य तत्केसरेषु कलाद्वं
द्वं विलिखेत् तन्मध्ये नृसिंहानुष्टुभो वर्णान्नष्टशो वि
लिखेत् बहिः कादिलिपिभिर्वेष्टयेत् तद्बहिश्चतुरश्र
कोणेषु चिंतामणिमनुं विंशतिपटले वक्ष्यमाणं वे
ष्टयेत् अस्मिन्यंत्रे मंडले दीलाकलशं लीवडुमवमेर्क
प्योदकैः संस्थाप्य वैष्णवपीठं संस्थाप्य तस्मिन्नावाह्य नृ
हरिमभ्यर्चयेत् मंत्रैः प्रथमावृतिः चक्राय शंखाय पा
शाय अंकुशाय कुलिशाय गदायै कृपाणाय खेटाय
कृपाणखेटौ तु ययोः करयोः दारुणमुद्रे तयोः का
योरित्यभिप्रायः इति द्वितीयावृतिः तत्र दारुणमुद्रा हि
रण्यकशिपुवक्षःस्थलविदारणेन सर्वतान्विक्ताः
करयुगयोरंगुलयो दारुणमुद्रेत्युच्यते इंद्रादिभिरस्त्री
यावज्रादिभिश्चतुर्थी एवं संपूज्य पुनरभिषिचेदकं संस्थान
ये च केवलहुतेन षट्सहस्रं पुरश्चरणहोमः प्रथमप्रयो
गः स्वर्णमंजरीमसमर्थयन्दद्याद्रूपमंजरीमन पंचक्ताप

प्र स· वगावैमसदिनंमृदशांतयेमत्रीश्चस्यार्थः सवमंजरीनाप
कवितस्यामंजरीपंचावासिकामसदिनंसहस्रशाद्
३३६ नेत मंत्रजसपंचगव्यंप्राशयेत्तेनपैशाचंनिहंतिः प्रयो
गांतरंछिन्नरुहहोमसमिधायश्चजुहोतिचतुर्दिनमाप्रंउाप
336 पुतेनविराम्नजानांहोमयिविंज्वरशांतिकरस्यात्। प्र
यमर्थः छिन्नरुहसमित् शिंतिलचतुर्दिनंनित्यशः त्रि
सहस्रंउपासितेंद्रनेत ज्वरशांतिर्भवेत् प्रयोगांतरंकौ
स्पलैः प्रतिदिनंमधुरत्रयोक्तैर्योवाजुहोतिनियमेनस
हस्रंसंख्यैःमासेनवांछितंमंत्रनापीस्याद्धनस्सेवणाधन
धान्यसमृद्धोभवेः अयमर्थः रक्तोत्पलैर्होमैतत्तद्भमधुर
त्रयसिक्तैस्त्रिसहस्रंनित्यशोमासंहुनेदभीष्टंलभ्यासि
नस्मरमेवंहुनेधनधान्यसमृद्धोभवतिप्रयोगांतरंप्रार
कैस्मवणीमहस्रकंपद्मफलैरंभोजैस्त्रिमधुरसंभवैर्जुहो
तलक्ष्मीस्यादतिमहतिमहत्तयायुःसंध्यासामकलम
गास्त्रियश्चभूपात् अयमर्थः रक्तकमलैस्त्रिमधुरसिक्तै
र्द्वादशसहस्रंजुहुयात्। तस्मादुक्तफलंभवतिप्रयोगां
तरंलाजाभिस्त्रिमधुरसंसिक्ताभिरन्वामासार्द्धंवनिजुहु
यात्कन्याविमहस्रंकन्यार्थीव्रतिलभेतपरोध्यकन्याकन्या
वाभवतिवराथिनीवराप्ता अयमर्थः। अयंमासमहो
नवैरकयकालेनित्यशः सहस्रंसंख्यात्रिमधुरसिक्ताभि

लाजाभिः कन्यार्थी वरो वा वरार्थिनी कन्या वा हुनेदभयो
रपि इत्येवं तत्र सिद्धिः प्रयोगान्तरं तिलैः सराजीभिर्वमंत्रवीस
मिद्धविर्घृतैश्च हिमरश्मिमंडलकैः प्राज्यहुत्वा नैव रुजो ग्रही
त्रबाणबाधाभिचारस्तानि रस्य जायते अपस्मारार्थैः राजीकटुक
त्र्यवमंत्रेणेति नाशु रुचिवितिलैः सर्षपैः त्र्यवमंत्रपावकविषाद्य
तेन च प्रत्येकं हुतसहस्रं हुतेन ग्रहदोषरोगाश्चाभिचारव्याप
यश्च न भवंति प्रयोगान्तरं दशाधिकशतैः पयोहुतशकै
श्च दूर्वात्रयैर्हुनेद्दिनशो विभिन्नं तरदविविधिविस्यानलस्रवा
सन्तुरैर्वममात्रवति विलैर्विमुक्तो रोगादेः सुखी भवति नानवा
तिनकुलत्र पुत्रादिभिः अयमर्थः सहस्रसंख्यं पयोहुतंश
कैर्दूर्वात्रिकैर्हुनेदिति इति गीर्वाणेंद्रविरचिते प्रपंचसार
संग्रहे त्रयोविंशतिः पटलः ॥ अथ नृसिंहमंत्रप्रसंगानक
ल्पोक्तनृसिंहमंत्रो नवमुच्यते नृसिंहमहासिंहज्वाला
मालानलाननरोगान्नेशापान्तेशावादसंवादाग्निलोच
न इति मंत्रः अनुष्टुबत अंगकरण्यादि अथ नृसिंहमंत्रप्र
संगात् कल्पांतरोक्तं नृसिंहसंध्यावंदनमप्यत्र योगपता
वशालिख्यते पिंवगुरुंगणेपांच प्रणम्य परदेवताकवामि
न्द्रहवेः सम्यकमज्ञापयन पठतीत तच्छ्रीमान्नाथकेदोग्रा
स्तमुहूर्ते उत्थाय प्रक्षालितपाणिपादमुखः आचम्य उद
ङ्मुहूर्ते उत्थाय प्रक्षालितपाणिपादमुखः आचम्य उद
मुद्राकावा उपविश्य पगवीदि वंदनमर्वकं प्राणानायम्य सं

प्र. सा. कृतीकृत्यदेवतांध्यात्वामानसंसंस्मृत्यगतदिवसकृत्यंभ
११८ वेभगवतः पादमूलेसमर्प्य। तस्मिन्दिनेकविघ्नमाशास्या
337 नंतोलब्ध्वानृसिंहस्तोत्रपटलपुरःसरंस्नानार्थंवहिर्नि
र्गत्यआवश्यकशौचाचमनसर्वकंक्रमेणमंदारवनिवाह
दयेनादायशिवमानलशापितेनीरेतियायशिखयापा
केशादिकमहृत्यकवचेनात्रेधाविभज्यनेत्रेणनिरीक्ष्यत
त्रैकेनभागेनपाणिपादमुखानिप्रक्षाल्यापरेणसर्वांगा
न्याविलिप्यनिमज्ज्यमूलंशक्तिनानसंध्याप्यतीरमागम्
परमद्भागंत्रेधाविभज्यांशंगमूलेनाभिमन्त्र्याम्नमंदि
दवलार्थंनिक्षिप्यांगंजसंस्याघंगेप्रविश्यमूलज
मंहृदयेनादायतीर्थंनमस्कारसर्वकंजलेष्ववतीर्यतो
रदंजलेस्खलितालोज्यनरसिंहतीर्थंस्मृतजलेध्यात्वा
तिमज्ज्यमूलमष्टकृत्वआवर्तनीरमागत्यास्तुप्रोक्षितंवा
सः परिधायपैवरीकसंध्यावंदनानंतरंनृसिंहसंध्यावंद
नमुपासीत। तद्यथाऽऽदौवंदनपूर्वंकामंकलीकृ
त्य। आत्मानंनृसिंहरूपंध्यात्वामूलास्त्रमंत्राभ्यांजलम
भिमन्त्र्यशिरसायेनमुद्रांप्रदर्श्य॥ शिखायांगालिनीमु
द्रांप्रदर्श्यधनुर्गालिनीमुद्रेप्रदर्श्यसमस्तपटलेमुनासमा
न्यविधौप्रोक्तंपवनः कवचेनावगुंठ्यनेत्रेणनिरीक्ष्यास्त्र
णाहिरावधानतंजलंहृदयेनादायपाणावेनवामहस्ते।

निधाय तदंगुलिविवरनिःसृतेन जलेन समस्तेन शि
रसि सप्तवारं मार्जयित्वा शेषं जलं दक्षिणहस्तेन सं
गृह्य वामनासापुटमानस्य ॥ देहांतरे स्थापयेत्पापं
मंत्रेणानेन महापातकपंचांगं पातकोपागसमितं उप
पातकैर्मागतं ऊर्ध्वदिस्थं पापपुरुषं शोषयित्वा द
क्षिणेन नासापुटेन दक्षिणहस्तेन विरेचयेत पापपुरु
षं तत्तसमागतनकजलाभं ध्यायेत्पुनः कल्पितवज्र
शिलायां दक्षिणोर्ध्वादित्यसमर्पणं ततो हस्तेन प्रक्षाल
मूलमंत्रजलेन त्रिवारं प्राणप्रणवेनांगानि संमृज्य
जलिनार्घ्यं गृहीत्वा नृसिंहगायत्रीमुच्चार्य सूर्यमंड
लं संस्थिताय नृसिंहाय त्रिवारमर्घ्यं दत्वा वर्णपरप
दमूलहस्तनिमंत्रैः सकृत्सकृत्तंतर्पदशवारं गाय
त्रीं नारसिंहीं मंत्रं जपन् पंचमाघ्यमालामंत्रेणोप
स्थाय पूर्ववदाचम्य उपसंहरेदिति संध्यावंदनविधिः
ॐ नृसिंहाय विद्महे वज्रनखाय धीमहि तन्नः सिंहः प्र
चोदयात् । इति नृसिंहगायत्री । अस्य नृसिंहगायत्री
मंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः नृसिंहो देवता इदं
नु संध्यात्रयेपि समानं सततवोर्कैप्रमध्ये वा संध्या
लोपान कर्तव्यः प्रोभावानेवमेव हृदि दिनः संध्यापा
दीनेन दीनाफलमप्नुतेति ॥ अथ नृसिंहसंध्यावंद

प्र. सं. नत्वसंगात् श्रीनृसिंहस्य स्नानविधिरथ प्रयोग
३३८ तावक्षालिख्यते त्वत्वा प्रेशेघस्रकृपावंपर्यंक्रमेस्तग
338 स्नानायपादांबुजं यावत्तावत्स्मरामि ॥ इति गुरुं नत्वा
गणपतिदुर्गादीनपि वंदेत स्वदर्शनेनताल त्रयादि
गंधनादीनपिकृत्वा । ह्रह्रह्रह्रसैंह्लौः इतिमंत्रो हृदयं
कृत्वा ॐ ह्रीं क्रौं हंसः उग्रंवीरंमहाविष्णुंज्वलंतंसर्वतो
मुखं ॐ ह्रीं स्फुरस्फुरप्रस्फुरघोरघोरतरतनुरूपचट
चटप्रचटकहकहवमवंधवंधघातयघातयघातयहूं
फट्स्वाहा नृसिंहं भीषणं भद्रं मृत्युमृत्युंनमाम्यहं
ॐ सहस्रारहूंफट्स्वैं ॐ नमःशिवाय श्रौं स्वाहा
मोरं क्रौं ह्रीं ॐ इतिमूलमुच्चार्य ॥ दत्तात्तानास्यानवचा
रेचकं विधाय अष्टादशवारमित्या मूलमादौ षट्
त्रिंशदारं कुंभकं कृत्वा मूलमंत्रेणाख्याप्यषोनमः पा
रायेत्यादीनिपंचतत्वानिपंचस्थानेषुन्यस्य । कोपतेन
नवयाप्यवेष्टावपीरन्यासं कृत्वा पंचपंचावैर्मानस
मंत्रं कृत्वा मूलेन प्राणायामं कृत्वा तेनैव न्यासं जलो
संगत्य मूलेन कवतलहृष्टानिव्याप्य ॥ नृसिंहं वोरस
दर्शनानाद्वष्टकरष्टकक करन्यासं जपेत् उग्रंवीरंम
हाभागम । महाविष्णुं तर्जनीभ्यां । ज्वलंतं सर्वतोमुखम
ध्यमा । नृसिंहं भीषणं भद्रं अनामिका । मृत्युमृत्युंकनि

हृिका॰ नमाम्यहं करतलं॰ स्फुरं अंगुष्ठाभ्यामित्यादि अ
स्त्रकायस्वाहा अंगुष्ठाभ्यामित्यादिना च करन्यासं कृत्वा
मूलेन सकृद्वा व्यापकेन वामं गाणं हृदयक एवक अंगा
नि विन्यसेत् अघोरेभ्य इत्यादि ह्रीं स्फुर॰ ।१। हृदय ।।१ प्रस्फु
र ।२। घोरघोरतनरतनुरूपशिखा॰ वषट् ।३। प्रचट ।४। कवचं ।
कार ।५। उपम ।६। नेत्रा वंपरवानम । ७। हुं फट् अस्त्र आच
कायस्वाहेत्यादिन ततदंगानि ऋष्यादि छंदोदेवतान्यसेत् व
ल्ला ऋषिः अनुष्टुप् छंदः श्रीस्मिरोदेवता अघोर ऋषिं
त्रिष्टुप् छंदः अघोररुद्रो देवता अदिर्वभ ऋषिः अनुष्टुप् छं
दः सदाशिवो महाविश्वदेवतानामघोरात्मके इत्यादि काल
भ्रामइत्यादि अध्यास्फुरइत्यादि ध्यात्वा मूलद्वादशवा
रं वापक पंचाशद्वारं वा जप्त्वा ।। अग्निरसि जन्मनाजात
वेदाहृतं मेव वदरमरं तमश्नामन् अर्कस्थितान् रत्नमावि
मानो न स्तोयमौदह विश्वस्मिताम ।। इति भस्मादय अग्निरि
ति भस्म वायुरिति भस्म जलमिति भस्म स्थलमिति भ
स्म व्योमेति भस्म सर्वं ह वा इदं भस्म मन इत्येतानि चक्षू
षि भस्मानि । इति भस्माभिमंत्रः । गंगादेवी इति भस्म
नो देशानपाश्य पंचादेवेभ्यः पंचवारं भस्माभिमंत्र्य ।
पंचात्वेरणभनाम कृत्वा च । भस्मनापंचाद्वारस्मारर
न्यासं च तत्रस्था नेषु न्यस्य । मूलेन भस्मनामकृत्वा च

ग्रं सं
२२६

339

उग्रंवीरंमहाविष्णुंस्फुरत्पृथिव्यात्मनेनमः। ज्वलंतंसर्व
तोमुखंयजुरात्मनेनमः॥ नृसिंहंभीषणंभद्रंसामात्मा
त्मनेनमः॥ मृत्युमृत्युंनमाम्यहं अथर्वांगिरसवात्म
नेनमः॥ उग्रंवीरं-नमाम्यहं॥ इतिहासपुराणाभ्यांप्रणवा
काशात्मनेनमः॥ इतिपादनाभिहृन्नेत्रशिरःसुमस्तनाक
रहृद्येनन्यस्य॥ उग्र-म्यहं इतिपादादिशिरोंतंव्याप्य॥ ॐउग्र
नृसिंहायनमः॥ ॐक्रुद्धनृसिंहायनमः॥ ॐवीरनृसिं
हाय· ॐविल्लवनृसिंहायन· ॐकोपनृसिंहायनमः
इतिशिरोनासिकादन्तानुपादेषुकरहृदयेनन्यसनान्य
स्य। नृसिंहमंत्रेणकेशादिव्याप्य॥ ॐउग्रनमः। ॐवीरं
नमः। ॐमहाविष्णुंनमः। ॐज्वलंतंनमः। ॐसर्वतोमु
खंनमः ॐनृसिंहंनमः। ॐभीषणंनमः। ॐभद्रंनमः।
ॐमृत्युमृत्युंनमः ॐनमामिनमः ॐअहंनमः। इतिशि
रोललाटनेत्रहृदयमुखकंठहृन्नाभिकटिजानुपादेषुभ
स्मनापदानिन्यसेत्। नृसिंहेनव्याप्य। ॐरंॐनमः। इत्या
दिनृसिंहादेवतास्त्रिशिरोललाटहृन्मुगमुखकरपद
कंधकेषुमायकेषु· उदरहृदोगलपार्श्वपृष्ठपेरकज
दिक्रूमान्यमहंतान्। ॐह्रींस्फुर।२। ॐनमइत्याद्ययो
रेकादशपदानि॥ शिरोललाटमुखकंठहृन्नाभिकट
स्थजानुमेढ्रापदेषुन्यस्य। स्पर्शनादानाशिरोवर

नहहृद्धननामपदेषुन्यस्य॥वामहस्तेभस्मनिधाय।ॐ
ह्रीं ह्रौं हंसः साध्यमहाधिपालयपालय॥ ॐगवीःमवे
ॐह्रींस्फुरःहुंफट्।नृसिंहभीषणभद्रेममत्वमानस्तेन।
घौंशयनाशयमस्तंममस्तेनमाध्यहम॥ॐमहःहुंफट्हरस्तं
ऊंनमःशिवायह्निय श्रींस्वाहासोहंश्लौंह्रींॐइतिनरस
हृदिगाहृल्लेनस्पृशाभिमंत्र्य श्रीभूतनाथरोगनाशायह
दये अनंतायनमः संअनंतायरोगनाशायःस्तनायनमः
टे अनंतायरोगःअनंतायनमः घंगोविंदायरोगःनाय
नमः।वंविल्लवेःनमः॥इतिपंचांगनमंत्रेणभस्मनाव्या
पयेन।नृसिंहात्तरंन्यासंच।अघोरपदंन्यासंच।महदी
नात्तन्यासंच भस्मनातिधाय॥मूलेनमाध्यनामसदि
नं अनस्याणामितिभस्माभिमंत्र्य।पंचांगेनव्यापयेन
एवमेवमांसंगानमेहोगतास्थितानमद्यागनषुल्केग
नसर्वगनरक्षहाम॥पंचांगेणभस्मनाव्याप्य॥पंचा
हृदाणिविन्यस्य।पंचाङ्गेरान्याप्य मूलेनवन्याप्य।भस्म
वामहस्तेनिधाय।मूलेनाभिमंत्र्य।जलेनालोड्य।अ
ग्निरित्यादिमन्त्रभिमंत्रैः।शिलेनललाटहृदयहस्तामवा
मांसहएकऊर्ध्वत्रिपुंड्रंकृत्वा।अघोरनृसिंहभावेनस्थि
ना॥मूलंमकुहुमा॥नृसिंहाघोरमहदीनामांकरन्यासं

नृं.स. गन्यामऋषिश्छंदोदेवता न्यासानिव विधाय नालत्रय
२५. दिग्बंधनाग्निप्राकारे गारदांकुर्यात्। इति भनाविधिः
340 अघोरपदन्यासः॥ कहृगास्यकंटकहस्ताभ्यं भुकजा
नुंजघयोः पदयोः। नृसिंहपदन्यासः। केफालनेत्रास्यकं
टहस्तस्नमेढ्र। नाभौकटिःजानुपत्सु। नृसिंहाद्योरक
दर्शनानांऋषिश्छंदोदेवताषडंगानिन्यस्त्वाध्यात्वामंत्र
मपिजपेत्। अनीवरदाकरंभवति। अथलक्ष्मीनरसिंह
मंत्रविधानमत्रदेवताप्रकाशिकोक्तमंत्रलिख्यते। ब्रह्मा
ऋषिः धृतिश्छंदः। लक्ष्मीनरसिंहोदेवता। श्रींबीजंह्रीं
शक्तिः श्रीहृत श्रींशिरः इत्याद्यंगानिवामोकस्थप्रिया
युक्तंवक्रंपाशो व्रष्टकं रम। पीतांवरंसर्वभूषंप्रसन्नं
नरहरिंभजे॥ ॐ श्रीं ह्रीं जय जय लक्ष्मीप्रियाय नित्यप्र
मुदितचेतसे लक्ष्मीश्रितार्धदेहाय श्रीं ह्रीं नमः। इति मंत्रः
अष्टोत्तरसहस्रजपः। मधुकमलिकापुष्पैः सहस्रहो
मः॥ अथपूजाविधावपीठमावाह्यसमर्चयेत्। अंगैः
भास्वत्यै प्रथमावृत्तिः भास्वत्यै। चिंतायै सुमत्यै उन्मीलिन्यै। पद्मा
यै। कान्त्यै। रुच्यै। इतिशक्तिभिर्द्वितीया। लोकेशैस्तृती
या। वज्रादिभिश्चतुर्थी। अथसुदर्शननारसिंहमंत्रः
नवैवाकोलिख्यते। जयंतः ऊर्ध्वामावाऋषिः। जगतीछं

दः सुदर्शननृसिंहो देवता क्लौं बीजं महाशक्तिः चक्र
राजाय ज्वालाचक्राय जगच्चक्राय असुरान्तकचक्राय
महासुदर्शनचक्राय। एभिस्स्वाहान्तैः पंचांगानि चक्रा
ब्जासनमध्यस्थं कालाग्निसदृशप्रभं चतुर्भुजं विकासा
स्यं चक्रशंखधरं हृदि स्मि।। योगपट्टान्वितं दंष्ट्रांगं त्रिनेत्रं वो
ग्रविग्रहम्। ध्यायेत्ममल्लुः स्वममशोकुमम्लनः ॐ
सहस्राग्रज्वालावर्तिने क्लौं हनहन हुं फट् स्वाहा। इति म
न्त्रः द्वादशलक्षजपः।। आज्येन चतुस्सतातिंशत्सहस्र
होमः। वलान्नपद्मपायानो यं मंत्रः। अथ पूजा। मवौंकपीठे
समावाह्य समर्चयेत्। अंगैः प्रथमावृतिः जयायै वि
जयायै अजितायै अपराजितायै इति द्वितीया। मोहिन्यै ह्लादि
न्यै मायायै सिद्ध्यै इति द्वितीया। एवम् भटावर्चयेत् भूत
मुद्गरपाशशोलाङ्कुशसौभौसितद्दृष्ट्कौ। इति द्वितीयावृ
तिः। इन्द्रादिभिस्तृतीया। वज्रादिभिश्चतुर्थी। अथ यंत्रं
दशदलपद्मं विरच्य तत्कर्णिकायां। प्रणवोदरस्थं साध्य
विलिख्य तस्योदरे शत्रुनाम विलिख्य। दशदलेषु मन्त्रा
क्षराणि द्वद्वशो विलिख्य। तद्बाह्ये षट्कोणं विलिख्य। को
णेषु नृसिंहैकाक्षरं विलिख्य। तद्बाह्ये ज्वालापरिवृतं त्रै
कोणं विलिख्य। एतद्यन्त्रेण पद्ममादिसाधितं समस्तश
त्रुनिवारणं सर्वरक्षाकरम्। अथ प्रयोगः। अरुणेन यमिके

प्रं॰ सा
२५।

नकृपा नास्तीयं भूतले । तस्मिन्देशे मम माराध्यस्य दर्शनन्
केन दीम । मंत्रं सहस्रमात्रं न्यड्डे देवस्य सन्निधौ । सहस्रं मू
लमंत्रेण अपामार्गेण साधकः तत्रस्थ तिलकं कृत्वा नि
र्गच्छेद्गुरुसंनिधौ ॥ दासवक्रहतेन शत्रून् समयः किं करोम
वेत् ॥ अथ शत्रुमतनस्तयन्तर्धाणवाधिकारयेत नत्रस्थाहोब
केपदेरवपिवाक्रयत्रकं । तेनांगुलिपकं कृत्वा जपहोमादि
संयितं । अष्टुतं जपमाप्नोति नात्र कार्या विचारणा । अथोर्ड्ड
वरपीठे तद्देवदेवं निपपयेत ॥ तस्याग्रवर्तेले इने देवाद्दे
वेसमिन् । अष्टुतं गोहृतानेकलक्षमधमैर्वाजितेन्द्रियैः । जपया
मोति संवादे नित्यं परशुराम वत । अथ कल्पान्तराक्तप्रकारे
णालक्ष्मीनृसिंहमंत्रो लिख्यते ब्रह्मा ऋषिः अनुष्टुछंदः ल
क्ष्मीनृसिंहो देवता । श्रौं अं उग्रवीरं महाविष्णुं रः क्ष्मवर्णाय
ग्रानंदात्मनेनमः ज्रौं ज्वलंतं सर्वतोमुखं कृष्णवर्णाय प्रिया
त्मने शिवः ग्रैं नृसिंहं भीषणं भद्रं पिंगलवर्णाय ज्योतिरा
त्मने शिखा० ह्रिं वाय्वग्निवातेमृत्युमृत्युं नमाम्यहं हेमवर्णा
य मायात्मने कवचं । मूलमंत्रं तत्त्वकामवैदात्मकाय विद्यु
द्वर्णाय महावक्त्रात्मने अस्त्रं ॥ ध्यानं । सत्यज्ञानसुखस्वरूप
ममलं क्षीराब्धिमध्यस्थितं योगारूढमतिप्रसन्नवदनं भू
षासहस्रोज्ज्वलं । त्र्यक्षं चक्रपिनाकसाभयवरान् बिभ्राण
मर्कच्छवीं छत्रीभूतफणीन्द्रमिंदुधवलं लक्ष्मीनृसिंहं भजे

ॐ ईं ह्रूं उग्रं वीरं महाविष्णुं ज्वलन्तं सर्वतोमुखं नृसिंहं भीष
णं भद्रं मृत्युमृत्युं नमाम्यहं ह्रूं ईं ॐ इत्यष्टत्रिंशदर्णो मन्त्रः
अस्यार्णास्य हृज्जा वैलवी पीठे समावाह्य कर्णिकायां प्रणव
संपुटितं नृसिंहबीजं संभाव्य तत्र मूर्तिं संभाव्य । तत्पुर
तः ईशानादिक्रमेण अकार उकार मकारान् विभाव्य तत
त्र ज्वलविष्णुमहेश्वरान् समभ्यर्च्य दक्षवामयोः हंस इत्य
त्वदहृदयं संभाव्य । तत्र सर्षिवेदमसेतं समभ्यर्च्य । एतत्सर्वं
प्रणवेन वेष्टितं संभाव्य । तद्बहिः षट्पत्रं विभाव्य । तत्र
श्रीवक्राद्यंगमंत्रैः एकविंशमटलेनदर्शनविधानोक्तैः
समर्च्य । हृमित्यं तन्मायया तद्वेष्ट्य । तद्बहिः अष्टदलं विभाव्य
तत्र वासुदेवादयो दिक्षु शान्तिश्रीसरस्वतीरत्यादयः विदि
क्षु समभ्यर्च्य । ह्रीमिति बहिर्मायया तद्वेष्ट्य । बहिर्द्वादशद
लं विभाव्य । तत्र वासुदेवद्वादशाक्षरीवर्णान् सर्वकारणाधा
रादित्यादशादित्यनामानि समभ्यर्च्य । ह्रीमिति तद्वेष्ट्येत
धात्रे नमः अर्यम्णे नमः मित्राय नमः वरुणाय नमः अं
शाय नमः भगाय नमः विवस्वते नमः इन्द्राय नमः पूष्णे न
मः पर्जन्याय नमः त्वष्ट्रे नमः विष्णवे नमः तद्बहिः षोडश
दलं विभाव्य । तत्र केशवादिषोडशमूर्तिः संपूज्य ॥ ईकारे
णान्तद्वेष्टयेत् । तद्बहिर्द्वात्रिंशद्दलं संभाव्य । तेषु प्रणव
संपुटितं उग्रमित्यादिमन्त्रवर्णान् सर्वकं प्रलयोक्तान् नृसिंहा

मः विश्वेशश्रीनरसिंहाय नमः महेश्वराय श्रीनरसिंहेत्यादि
पुरुषाय ईश्वराय सर्वस्मै श्रियै गौर्यै ब्रह्मण्यै विद्यायै ॐ
काराय चतस्रोःर्धमात्राभ्यो नमः वेदेभ्यः सांगेभ्यः स
शाखेभ्यो नमः पंचाग्निभ्यो नमः। सप्तमः। व्याहृतिभ्यो न
मः अष्टभ्यो लोकपालेभ्यो नमः। अष्टभ्यो वसुभ्यो नमः
एकादशरुद्रेभ्यो नमः। द्वादशादित्येभ्यो नमः। अष्टभ्यो ग्रहे
भ्यो नमः। पंचमहाभूतेभ्यो नमः। तत्र विशेषणस्य बहुव
चनत्वेपि विशेष्यस्य नृसिंहस्य एकवचनत्वमेव। कालाय न
मः मनवे नमः। मृत्यवे नमः। यमाय नमः। अंतकाय नमः।
प्राणाय नमः। रूपाय। सोमाय। विराट्पुरुषाय। सर्वस्मै।
इति द्वात्रिंशन्नामानि। तदादिभिर्भैवेनएपावेष्टे। तदादिभिः पु
रंसंभाव्य। तत्र शाब्दमेव प्रणवसंपुटितान् ककाराद्यष्टे
वर्णान्त्वा। अष्टभ्यो वसुभ्यो नमः। इति संबन्धः। द्वादशाभा
गेष्वकारादियकारान्तान् नारसंपुटितान्क्त्वा द्वादशादि
भ्यो नमः इति संबन्धः ततः सकारादिक्षकारांतान् प्रणव
संपुटितान् कायस्थिमेन ककारादिषकारांतान् प्रणवसं
पुटितान् काद्विष्वग्भ्यो देवेभ्यो नमः इति संबन्धः। देवस
ष्टभागे पुंनतानां नमः। इति पुरोभागे ब्रह्मादादिभ्यो लोकेभ्यो न
मः। नारदादिभ्यो नमः सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः। इति वैशाखे
विष्वक्सेनाय नमः। इति पर्वस्थानाविधिः। अथ पुष्पांगान्।

लक्ष्मीनृसिंहमंत्रा उच्यते। ब्रह्मा ऋषिः। अनुष्टुप्छंदः। ल
क्ष्मीनृसिंहो देवता। ॐ ईं हं उग्रं वीरं महाविष्णुं ज्वलंतं सर्व
तोमुखं। नृसिंहं भीषणं भद्रं मृत्युमृत्युं नमाम्यहं ॐ। इ
ति मंत्रः। अनुष्टुप् उक्तवदंगानि। ध्यानम्। सम्यग्ज्ञानत
त्त्वस्वरूपममलं क्षीराब्धिमध्यस्थितं योगारूढमतिप्र
सन्नवदनं भूषासहस्रोज्ज्वलम्। त्र्यक्षं चक्रपिनाकसाभय
वरान् बिभ्राणमर्कच्छविं छत्रीभूतफणींद्रमिंदुधवलं
लक्ष्मीनृसिंहं भजे। लक्ष्मीनृसिंहमंत्रान्तरम्। लक्ष्मीनृ
सिंहमंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः। अनुष्टुप्छंदः। लक्ष्मीनृसिंहो देव
ता। ॐ क्ष्रौं बीजम्। स्वाहा शक्तिः। मम भोगमोक्षार्थे विनियो
गः। ॐ क्ष्रौं नमः हृत्। ॐ भगवते शिरः। ॐ लक्ष्मीनृसिंहाय
शिखा। ॐ महाविष्णवे कवचं। ॐ सकलदुरितनिवारणा
य नेत्रम्। ॐ हुं फट् स्वाहा। अस्त्रम्। सम्यग्ज्ञानमिति ध्या
नम्। लक्ष्मीनृसिंहमंत्रान्तरम्। ब्रह्मा ऋषिः। अतिजग
ती छंदः। ॐ लक्ष्मीनृसिंहो देवता। ॐ क्ष्रौं बीजं। ॐ नमः श
क्तिः। मम भोगमोक्षार्थे विनियोगः। ॐ हृत्। ॐ शिरः। इत्या
द्यंगानि। नमः सुदर्शनाय स्वाहा। अस्त्राय फट्। ॐ श्रीं ह्रीं ज
य जय लक्ष्मीप्रियाय नित्यप्रकटितवते लक्ष्मीप्रिया
यदेहाय श्रीं ॐ नमः। वज्राब्जपाशौ सममादधानः। प्र
बालवासिः कमलाकरेण। आश्लेषपं नामसमानवर्णा
भूपादिमन्त्रदेवतानां नृसिंहः। लक्ष्मीनृसिंहमंत्रान्तरस्य।

प्रं सां
१५३

संकर्षण भगवान् ऋषिः गायत्री छंदः लक्ष्मीनृसिंहो वि
ष्णुर्देवता ॐ ह्रां हृत। ॐ ह्रीं शिरः। इत्याद्यंगानि। ॐ नमः
स्वरूपिनाय स्वाहा अस्त्राय फट् ॐ स्तौ कैं हृदं। करकं।
स्त्राः फट् ॐ नमः। इति मंत्रः। बिभ्राणाम्बुजशंखोत्पलि
मनगलगदापद्मपाशांकुशैर्भिः लक्ष्मीमत्येन गरुत्मन्
मदविवशात्पांसमध्यमागोकसंस्थां। फुल्लद्वंधुकपुष्प
पुतिश्चतविननानेदनकंपसंस्थास्थिन्यो भूषाभिरी
शोनरत्नविभूषादीदेवं त्रिनेत्राः॥ लक्ष्मीनृसिंहस्य
द्वितीयमंत्रस्य। संकर्षणभगवान् ऋषिः गायत्री छंदः
लक्ष्मीनृसिंहो देवता। ॐ क्ष्रौं बीजं ॐ फट् शक्तिः ॐ पे हृत
ॐ ह्लौं शिरः ॐ श्रीं शिखा। ॐ ह्रीं कवचं ॐ त्रः नेत्रं ॐ फट्
अस्त्रं ॐ नमः स्वरूपिनाय स्वाहा। अस्त्रं। पे क्लीं ह्रीं त्रः फट्
इति मंत्रः। चक्रशंखवराभीतिदधानस्फटिकोज्वलः पी
न पीतांबरधरस्थिरः पुरुषकेसरी। लक्ष्मीनृसिंहस्य
तृतीयमंत्रस्य। अत्रिर्भगवान् ऋषिः। अतिजगती छंदः
लक्ष्मीनृसिंहो देवता क्ष्रौं बीजं। नमः शक्तिः। क्ष्रां हृत क्ष्रीं
शिरः। इत्याद्यंगानि। ॐ नमः स्वरूपिनाय स्वाहा। ॐ नमो भ
गवते नरहरिस्थिताय लक्ष्मीनृसिंहाय नमः। शंखचक्रग
दापद्मधरं स्मरेत्तं मृगराजमतीत्। चक्रं शंखवराभयौ
घेयाव कौस्तुभकेसरी। एवं वदि भ्रुत्याद्यावान्
ऋषिः प्रजापतिर्ऋषिः। अतिजगती छंदः। लक्ष्मीनृसिंहो

देवता ॥ ॐ हृत् । क्लीं शिरः ह्रीं शिखा । श्रीं कवचं सौं नेत्रं
लक्ष्मीसिंहाय सर्वात्मने सर्वैश्वर्यप्रदाय नमः । अस्त्रं । ध्या
नं ॥ शंखचक्रधरं देवं वत्सभंग्य समन्वितं । प्रसन्नवदनं
शांतं भोगासन समन्वितं । योगपट्टाभिनद्धाहूमवसेर
द्विणांपदम । दक्षिणोपरिहस्तेन दक्षिणां जानुमाविशन्
सव्याय स्थितहस्तेन लक्ष्मीमालिंग्य मोहयन् । सर्वलक्ष
णसंपन्नां सर्वाभरणभूषितां । चतुर्भुजां प्रसन्नां च उद्यद्भा
णुधारिणीं अप्सराभ्यां मुदं पार्श्वामन्योन्यवीक्षमाणयोः
एवं ध्यात्वा सहस्रं तु जपेन्मंत्रं समाहितः । सर्वान्कामान
वाप्नोति अंते कैवल्यमाप्नुयात । ॐ क्लीं ह्रीं श्रीं सौं लक्ष्मीनृ
सिंहाय सर्वात्मने सर्वैश्वर्यप्रदाय नमः ॥ इति मंत्रः । इत्काः
सर्वेपि मंत्रा ऐश्वर्यप्रधाना मंत्रः ॥ अथान्ये सिंहमंत्रप्रसंगा
त् अघोरनृसिंहमिति नोपि मंत्रः । कल्पान्तरोक्तोत्रयोगप
तावशालिख्यते ॥ अघोरब्रह्मणानृषा । त्रिष्टुबनुष्टुभो
छंदांसि । अघोरनृसिंहो देवता । ॐ ह्रीं सौं उग्रवीरं महावि
ष्णुं ज्वलंतं सर्वतोमुखं । स्फुर स्फुर प्रस्फुर प्रस्फुर घोरघोरतर
तनुरूप चट चट प्रचट प्रचट कह कह वम वम बंध बंध घातय
घातय हुं फट् नृसिंह भीषणभद्रं मृत्युमृत्युं नमाम्यहं ॥ इ
ति मंत्रः रत्नाप्रधानोयमंत्र । अथान्यसिंहमंत्रप्रसंगान्
त्वात्मसिंहमंत्रोपि कल्पान्तरोक्तोत्रयोगपनावशालि

प्र.सं.
२५५

ख्येत। संकर्षण ऋषिः गायत्रीछंदः ज्वालान्रसिंहोदे
वता द्रौं बीजम् हुं फट् स्वाहा शक्तिः द्रां हृत् क्षीं शिरः
इत्याद्यंगानि। ध्यानम्॥ मध्येवंमरास्य ज्वलद्दलशोभा
यत्तवेतालवर्गस्फुरज्जिह्वोवाविनानप्रतिरसनप्रदेष्ट्र
हस्ताहृदंता॥ ध्येयोस्माभिः समग्रदिनकरसदृशास्त्रि
रूपालीस्याद्देवः संरंभोद्धतरोमाध्वनिरवितमरुद्भीषितो
घोरसिंहः॥ ॐ द्रां श्रौं सौः ज्वालाज्वालाजटिलमुखाय
ज्वालान्रसिंहाय ललल्लललगरल्लगरल्लस्फुटस्फुटस्फोटय
स्फोटय मर्दमर्द मोटय मोटय लोटय लोटय लोटय लोटय भ्र
मर्द भ्रामय भ्रामय वल वल्ल वल वल वल वल्ग वल्ग गल
गलगलगल्लगर्जगर्जराजराजहंसहंस ज्वल ज्वल ज्वल भ्र
ज्वल भ्र ज्वल भ्र ज्वल जल्प जल्प मथ मथ मर्दय मर्दय हुं
हुं हुं हुंः समस्तवस्तुप्रच्छन्नशिरोललाटवक्त्रमुखोष्ठदंत
तालुत्रिदाढकंठग्रीवबाहुकरवक्षस्थलउदरनाभिगु
ह्यगुदहृत्कटिऊरुजानुजंघागुल्फपादप्रसर्वांगेषु
छिंधि छिंधि भिंधि भिंधि त्रासय त्रासय मारय मारय क्षौं
हुं फट् स्वाहा। इति मंत्रः। अथ नरसिंहरूपान्तरी
यंत्रध्याने॥ श्रीनारद ऋषिः बृहतीछंदः श्रीन्रसिंहोदे
वता सौं बीजं ॐ नमः शक्तिः सौं क्षीं मित्याद्यंगं। ॐ नमः
स्तंभनाय स्वाहा अस्त्रं ॐ द्रौं हुं फट् न्रसिंहाय नमः। ध्याने

स्फुलिंगैर्भूतैर्नृसिंहं वदनं कृष्णाभं वक्रं शंखिनं । अथास्य नामुं वाक्र्य्यंतं हैतिं भक्तैर्हृदयम् ॥ अथास्य नृसिंहस्य कल्प नरोकंच क्रंमन्त्रयो यन्त्रावशादिख्यते ॥ षट्कोणास्य सुदर्शनं वसुदललग्नेलासदृशाष्टं । वाह्याद्वादशवर्ण पत्रकमलं तत्षोडशार्णाछंदं । द्वात्रिंशज्जनवर्णपत्रक मलंस्फुतोल्लसन्मातृकं मध्यास्यभुवमर्वा वीजवलयं च क्रं वक्रं नृसिंहात्मकम् ॥ अथमध्ये । प्रथमे षट्कोणा वि विलिख्य । तेषु सुदर्शनं विलिख्य । तत्कर्णिकायां प्रणा वं विलिख्य । ग्लौं मित्यनेन प्रणावं संवेष्ट्य । तन्मध्ये सा ध्यनामादीन् विलिख्येत् । पुनरष्टदलं पद्मं विलिख्येते ष्वैष्णावाष्टाक्षरम् । तद्वाह्ये द्वादशपत्रं विलिख्य ॐ न मो भगवते वासुदेवाय । इति विलिख्येत् । तद्बहिः षोडश पत्रं विलिख्य तेषु । ॐ नमो भगवते महासुदर्शनाय हुं फट् । इति विलिख्येत् तद्बहिर्द्वात्रिंशद्दलं विलिख्य तेषु नृसिंहानुष्टुभं विलिख्य । तद्बहिर्वृत्तं विलिख्य मातृका वर्णैर्वेष्टितम् इति ॥ अथ नृसिंहमन्त्रप्रसंगात् नृसिंहस्य भूतावेशनकरणादि सामर्थ्यात् तत्प्रसंगात् प्रयोगमा भूतावेशनप्रकारो लिख्यते ॥ देहकम्पकारेणादि विधं भूतावेशनप्रकारो लिख्यते ॥ प्रावेशावंधनेविद्रावणापालभेदकं हांगदाहदमनक्रम ग्रावेशावंधनेविद्रावणापालभेदरूंहोगदाहदमनक्रम ... ग्णाहिविधाः । हूतापनं वदशाहं रविधाः प्रमिदास्ते तेषु

ग्रं स. मंत्रविहिताहुष्केलनेन ॐनमः पशुपतये ॐनमोभू
१५५ ताधिपतये ॐनमोरुद्रायनमः ॐखट्वांगावपाविहृवक्र
स्य श्मशानमस्माविन शूलशैराय घंटाकपालमालाधराय
345 व्याघ्रचर्मपरीधानाय शशांककृतशेखराय कृष्णसर्पय
ज्ञोपवीतिने। ललाटवह्नेह्निवर्तिनेकपालिने हनभू
तान्त्रासयमंडलमध्ये खङ्गरुद्रांकुशेन मममयंप्रवेशय
आवेशय चंडासिधाराधिपतिरुद्र आज्ञापयतिस्वाहा
भूतनाथस्यमन्त्रोयमाख्यातो मंत्रनायकः आवेशनादिकं
कर्मकर्तव्यंतेन मंत्रिणा ॐनमश्चंडकोपायरुद्रायन्हुंरु
भूतममयेतिष्ठस्वाहा। तेनामंत्र्यशिखाबंधयतिष्ठतिमम
येग्रहाः। संस्थाप्यैवंग्रहग्रस्तंशिखाबंधेनमंत्रवित्। वारि
वापुष्पैर्वानस्य कृत्वा प्रथमपीडितम् मंत्रेणाभिमंत्रितं कृत्वा
दिपेत्युद्घाटकंभवेत् तेनावेशप्रपन्नश्च ग्रहस्तोयदिध्रुवं
भीतोनश्यतिनलिप्तग्रहोमंत्रान्नभावतः रक्षानजमपालंभे
नचावावेष्टयेध्रुवं तेनसत्त्वाभवेद्दीनो निग्रहीनस्वजायते
पेष्टिंप्रतिष्कृतिं कृत्वाताध्यमावाध्यसाधकः ततोनदा
रयेदग्रं हृताम्भुवत्यतिगृह्यकः नष्टस्यतिकृत्वेवं कृत्वावर्षा
णलेनभेदयेत। साध्यमावाध्यमंत्रेणतेनोभीतः पलाय
ते। छेदयेत्यतिमां कृत्वामंत्रेणानेनमर्मसु। ततनंतरति
किंपमयनेविग्रहः द्विसाप्रतिकृतिंबध्वाकेशानस्थुंडिलेपि

वा राजीमहस्तहोमेनउहोदरगणोमवेद्ग्रहः॥ मंत्रेणानाड
येद्रूतंनिस्मैवीमाषसर्षपैः॥जमयाबेत्रयघ्नावावकि
तांश्चवनिग्रहः मंत्रेणानेनमंत्रमैः सिद्धार्थग्रंमेयद्रूणा
कंदमानस्वदान्याम्निनवाञ्छितेमेग्रमेद्ग्रहः।मूर्च्छानिर्मा
पनहिंवंध्यावामेत्रणावत्सषैः वेपयेन्ताद्दिवकीलेनन्त
णान्दीपतेग्रहः मपनस्रांजनालेपस्थानपानातिषद्गुः
कर्मणाकीलशस्त्रानिहतायेमूतश्चक्षये।निर्गुंडीत
लसीपत्रंदेवतालीकडत्रयम॥कटुकालाबुकावेतिशी
कैर्धूपोग्रहापहः वनजातकर्मकोलपंचमूलेनिषा
भयं।वाकुचीसहितेनसर्गरस्वंस्याच्छिवांभसा।काकांड
प्रतिसंयौहोगामूत्रेणांजयेदृशोः डष्टग्रहोपशांतिस्या
त्सरणाज्यमथापिवा। श्वेतापरोलात्रिकटुत्रिफला
ग्निमनः शिला।विलाशाभिग्रहघ्नमलोध्रवंदनमवद्
रुभिस्तचरेन।ग्रहानलेपः।निंवपत्राण्यिलप्रनीले
पः सर्वग्रहापहः वनपथ्योमानग्रहध्वनेवाधीध्यालेप
वासरिनस्तटेवा।निमीलयमृतांबुकषायमूत्रागौरि
हालानमभिन्य जंति।रक्ताश्वमारंमधुकंवचं।पिप्प
वीमपिदेवदालीम।पिवेतक्षांडवमाजमूत्रेथ्यस्तोति
वग्गरहनिग्रहाय। अथमथ॥ कटुकलाबुकापेच्चवे।
वाकुची।करपाकारिणी।पिवकटुक्राय लोहंवेल्लोनि

पुं.स.

२४६

346

निंवपत्रार्द्धि। वेष्ठिलै आरअमधकं अनिमधुरम। वन
जाते पलैलवं कैलवंकपीवी नागष्टु। विशाला।पैं
पशाले। पिशावी। गंधमांस पेचम्लि। पितमलि।पेर
माले। शिववतलै। कैरी। कन्नारि। शड्कु॥ अथ विलंप
जरविनमुच्यते॥ अस्य हृदरस्यती ऋषि। अनुष्टुप् विष्टभो
छंदसी। विष्वरूपविस्रुर्देवता। ॐबीजं ममः शाक्तिः ॐ
स्यानेहषीकेशानवप्रकीर्त्यो सहहन्न नमो जगात्प्रद
ष्यन्यत्रु रजतेव सरस्वाभिवः। नारारदोंसि भीतानिदि
शाद्रवंतो हूंफट् शिखा। यत्तासवैनमस्यसिद्धसंघाः
यः ॐ कवचम्। येनैः सयस्मिरः स्वं। मूलमंत्रः। ॐ ॐ स्था
नेहषीकेशानवप्रकीर्त्या सह नमो जगत्प्रहृष्यतनुर
जेतव। स्वारनारारदोंसि भीतानिदिशाद्रवंतिहूं फट्
यत्ताम सर्वेनमस्यंनिवसिद्धसंघाः यः ॐ इतिमंत्रः। स्वा
धूपानोयंमंत्रः। अस्य मंत्रस्य जपसमये ध्यानमुच्यते। अ
कैरवन्दिनिलयस्फुरेन त्रिमत्रणाक्तिं प्रवेपमरुमः परम
स्यविष्णोः। पादारविंदगलितामरनसिक्तगात्रमाध्यम
रेन्मपवि यामपिमापकेशः विष्णोमात्रिपलवोल्ल
सिनवलवलनहुमलदंडोद्यनामैश्रकोपैभीषणास्यदता
वरणववारामहंकारवोवैः। उन्हेमातिमकृतस्फटित
विंदलिनाहृतिंगिनधर्मपांतानं प्यापेवनालभनग्रहइति

नपिशाचादिनागादिरोगान् पतद्दहवेतालपीडादि
धेयः। अथविश्वरूपेनरप्तनाविधिः प्रथमंवैष्णवपी
ठंसंपूज्यतस्मिन् समावाह्यतस्मिन्विश्वरूपमूर्ति
मेवंध्यायेत्। अग्नीषोमात्मसहिरण्यदापार्ङ्.त्वह्रै सपं
त्वैरूपदाङ्ग्रहलममलपद्मैः सदंडैः सकुंतैः। शान्ता
पाशांकुशटंकात्रिभिरश्चार्कवह्निचोनकवज्रो
ग्निकरसरसिजेनमकार्नखगांभविद्याकापाश्रका
पापाविनतमधुताः दिव्यनीकाशमुद्यद्दाहस्थवाय
नानाप्रुपनिकरपरंविश्वरूपंनमामि॥ अस्यविश्व
रूपमंत्रः। ॐनमोभगवतेमहाविष्णवेवासुदेवाय
विश्वरूपशापारांभवमेप्रभविष्णवेनमः। अनेनव
हृदादौप्रयोजयेत्। एवंविश्वरूपंध्यानादपरिवारैःसम
र्चयेत् प्रथमेमूलमंत्रेणसमर्घ्यैः पुनः। वासुदेवाय
संकर्षणायप्रद्युम्नाय अनिरुद्धाय। इतिमहादिक्षु
शांत्यैश्रियैसरस्वत्यैरत्यै इतिकोणेषुसमर्चनीयाः
पुनः वक्रंचवक्रांककिरीटमौलिंसशंखचक्रंसागदं
सपार्ङ्.। वक्रांबरंरक्तनेत्रंकरालदंष्ट्रेणनवंप्राग्दलके
वैनील। एवंवक्रमूर्तिंध्यात्वाप्राग्दले अनेनवस्त्रमा
नेनवक्रमंत्रेणसमर्चयेत ॐविष्णवेचक्रिणेनमः ॐतं
स्थानेहृषीकेशनवप्रकीर्त्यामहनमोनगन्त्रदूषणाय

प्र सं. त्रैलोक्यनेव। स्वारनाराद्यांसिभीतानिदिशोद्रवंतिहुंफ
३५८ ट्यत्सामर्वैनमस्यंतिवसिद्धसंघाः। यॐनमोभगव
347 तेवासुदेवायविश्वेवचक्रमूर्तेनमोरत्नरत्नचक्रमूर्तिध
रायचक्रमूर्तिपरमेनाधिपतयेमहाचक्रायहुंफट्इति
पुनः स्वजागदागदांकिंनमोलिःसगदासचक्रशंख
पन्नः पीतांवरान्तलेमापीनांकृत्वावयाम्यसंस्पदलेप
वंगदाम्पूर्तिंध्यात्वाशंखेनगदामंत्रेणासमर्चयेन दक्षि
णोदले ॐविश्वेगदिनेनमः ॐॐस्थानेहृषीकेशनव
प्रकीर्त्यामहृनेमोमर्चयेनदक्षिणोदले ॐविश्वेगदि
नेनमः ॐॐस्थानेहृषीकेशनवप्रकीर्त्यामहृनमोज
गत्प्रदक्षनत्रैलोक्यनेव। स्वारनारादयांसिभीतानि
दिशोद्रवंतिहुंफट्यत्सामर्वैनमस्यंतिवासिद्धसंघाः
यः ॐॐ नमोभगवतेवासुदेवायविश्वेवगदिमूर्ते
मोरत्नरत्नगदिमूर्तिधरायगदिमूर्तयेधरमेनाधि
पतयेमहागदायहुंफट्इतिपुनः शार्ङ्गेणशार्ङ्गंकि
नकेसनह्रांशार्ङ्गोरिदवगदाहस्तनवकोशकान्तलेप
नमोल्यादीवाहतोयतेन्त्रवैपवंध्यात्वाशार्ङ्गमंत्रति
मेनेनमंत्रेणायनेत्यसिमदले। ॐविश्वेशार्ङ्गिणेनमः
ॐॐस्थाने· र्त्यामहृनमोजगत्प्र· वे· स्वारनारदां· नि
हुंफट्यत्सामर्वै· घाः य ॐॐनमोभग· वायविश्वेशा

डू मूर्तेनैमां रत्नवदत शार्ङ्गं मूर्तिधराय शार्ङ्गं मूर्तिधरमे
नाधिपतये महाशार्ङ्गाय हुंफट् इति पुनः खड्गं सखड्गं
शिरसं खड्गादिगदायनुष्ठरसुत्रम विष्णुनावरान्दले
पस्तनं समभ्यर्चयेड्ढद्वात्रैपवंध्यात्क्षेनेनखड्गमेत्र
ताउतवदले समर्चयेत् ॐ विल्वेवराहेनेनमः ॐ ॐ स्था
ने। न्यां सहृदयादिय। ॐ मितंते ॐ नमो भगवते वासुदे
वाय खड्गमूर्तेनैमां रत्नवत्ताखड्गमूर्तिधराय खड्गमूर्ति
धरमेनाधिपतये महाखड्गाय हुंफट् इति पुनः शंखं
सशंखं शिरं सशंखादिगदायनष्कुं वसुमितं मितवस
नमाल्यमुखं पजे न्मखानादमग्निमस्थदले। एवं ध्या
त्वा शंखमूर्तिमाग्नेयदले श्वनेनमंत्रेणासमर्चयेत ॐ
विष्णवे हृषीकेशायनमः ॐ ॐ स्थाने हृषीकेशानवग्र
कीर्त्यीत्यादि ॐ इत्येते ॐ नमो भगवते वासुदेवायवि
ष्णवे शंखमूर्तेनैमां रत्नवत्त शंखमूर्तिधराय शंखमूर्ति
धरमेनाधिपतये महाशंखवजन्मायस्वाहा। इति मंत्रः
पुनः हलमूर्तिमपि हलायुधं वंशखमूर्तेनैकको वि
न्द्रोपेनंचमभंजंवध्यात्वातिरूं तिदले श्वनेनमंत्रेणाद
मूर्तिमपनेत ॐ विष्णवे हृषीकेशायनमः ॐ ॐ स्थाने
हृषीकेशाइत्य ॐ मितंते ॐ नमो भगवते वासुदेवा
यविष्णवे हलमूर्तेनैमां रत्नवद हलमूर्तिधराय हलमूर्तिप
मेनाधिपतये महाहलायस्वाहा। इति पुनः मुसलमूर्ति

कृ.स. मपिमृमलापुष्पवंवहलमूर्तेरुक्मविन्दोपेतंचतुर्भुजं
१५८ वेष्यात्वावायव्यदलेश्रुतेनमेवेगासमर्चयेत्।ॐवंवि
३४८ ष्णवेहृषीकेशायनमः ॐॐस्थानेहृषीकेशेत्यादियॐ
इत्यंतेॐनमोभगवतेवासुदेवायविष्णवेसुतलमूर्तेमो
रतरवतमसतलमूर्तिधरायमसतलमूर्तिधरसेनाधिपत
येमहासमुसलायस्वाहा इतिपुनः परलमूर्तिमपिपरल
पवंवमृसलमूर्तेरुक्मविन्दोपेतंचतुर्भुजंवध्यात्वाश्र
वेनमेवेगायैणात्यदलेसमर्चयेत्।ॐविष्णवेहृषीकेशा
यनमः ॐॐस्थानेहृषीकेशेत्यादियॐमित्यंतां ॐनमो
भगवतेवासुदेवायविष्णवेत्रिशूलमूर्तेमोरतरवहत्रिशू
लमूर्तिधरायत्रिशूलमूर्तिधरसेनाधिपतयेमहात्रिशू
लायस्वाहा इतिपुनः देऽग्यष्टापुपावांतराग्रदलेषुक्र
मेणासमर्चयेत् तउच्यते।ॐविष्णवेजनार्दनायनमः
ॐस्थानेहृषीकेशेत्यादियॐमित्यंतेॐनमोभगवते
वासुदेवायविष्णवेदंडमूर्तेमोरतरवदंडमूर्तिधरायदं
डमूर्तिधरसेनाधिपतयेमहादंडायनमः इतित्र्यमे
वींतरदलेसमर्चयेत् पुनः ॐविष्णवेजनार्दनायनमः
ॐॐस्थानेहृषीकेशेत्यादियॐमित्यंत ॐनमोभगवते
वासुदेवायविष्णवेकुंतमूर्तेमोरतरवकुंतमूर्तिधरा
यकुंतमूर्तिधरसेनाधिपतयेमहाकुंतायनमः इतिदि
नैऋत्यावांतरदलेपुनः ॐविष्णवेजनार्दनायनमः ॐॐ

स्थाने हृषीकेशेत्यादि यं ॐ इत्वं ते ॐ नमो भगवते वासुदे
वाय विश्वेश शक्तिमूर्ते मां रक्ष रक्ष शक्तिमूर्तिधराय श
क्तिमूर्तिधरसेनाधिपतये महाशक्तये नमः । इति तृती
ये वानरदले पुनः ॐ विश्वेश जनार्दनाय न । ॐ ॐ स्थाने हृ
षीकेशेत्यादि यं ॐ नित्यं ते । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
विश्वेश पाशमूर्ते मां रक्ष रक्ष पाशमूर्तिधराय पाशमूर्तिध
रसेनाधिपतये महापाशाय नमः । इति चतुर्थे वानरदले पु
नः ॥ ॐ विश्वेश जनार्दनाय नमः ॐ ॐ स्थाने हृषीकेशेत्या
दि य ॐ नित्यं ते ॐ नमो भगवते वासुदेवाय विश्वेश अ
ङ्कुशमूर्ते मां रक्ष रक्ष अङ्कुशमूर्तिधराय अङ्कुशमूर्तिध
रसेनाधिपतये महाङ्कुशाय नमः । इति पञ्चमे वानरदले
पु । पुनः ॐ विश्वेश जनार्दनाय नमः । ॐ ॐ स्थाने हृषीके
शेत्यादि य ॐ नमो भगवते वासुदेवाय विश्वेश कुलिश
मूर्ते मां रक्ष रक्ष कुलिशमूर्तिधराय कुलिशमूर्तिधरसे
नाधिपतये महाकुलिशाय नमः । ॐ इति षष्ठे वानरदले
पुनः । ॐ विश्वेश जनार्दनाय नमः ॥ ॐ ॐ स्थाने हृषीकेशे
त्यादि य ॐ नित्यं ते । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय विश्वे
श परशुमूर्ते मां रक्ष रक्ष परशुमूर्तिधराय परशुमूर्तिध
रसेनाधिपतये महापरशवे नमः । इति सप्तमे वानरदले
पुनः । ॐ विश्वेश जनार्दनाय नमः । ॐ ॐ स्थाने हृषीकेशे

प्रं.स.
३६५
349

स्यादिपद्मोमिन्यंते ॐ नमो भगवते वासुदेवाय विश्ववेश
म्नाय बृहन्मूर्ते मां रक्ष रक्ष पालय सर्वत्र द्विमूर्तिधराय प्रात
मुखवह्निमूर्तिधरसेनाधिपतये महाप्राणमुखवह्नये नमः
इत्यादि पूर्वमेवांतर्दले समर्चयेत्। पत्रात्मके दशाष्ट
मृतेषोरकाभास्वत्रमेत्राः स्वास्यांशु पंचपराक्षमध्येयाः। पु
नं वक्रासिवाणगदाद्दृश्चर्मपाशदिनात्मा ख्रवकांदपने दं
ष्ट्रायतलग्रवत्सपस्मनलावृ वाह। घोरत्रिषमहावराहम
द्रलाध्याता श्रुमेनमंत्रेणसमर्चयेत्। ॐ विश्ववेक्राउद्रूपि
णोनमः ॐ ॐ स्थाने हृषीकेशस्यादिय ॐ ह्रस्वंते। ॐ नमो
भगवते वासुदेवाय विश्ववेयोत्राह्रूतधराय वराहमूर्ते
मां स्थस्व वराहमूर्तिधराय वराहमूर्तिधरसेनाधिपत
ये महावराय नमः। इति। पुनः पंकोनले तन्नमुखं
नयने ग्निभिस्व वह्निस्यमत मपि भ्रुमसटाकलापं। शुक्ला
भभूषमतिं सावागदासिवाइं वसिंहस्वस्थलेध्याता श्र
नेनवस्यमात्रेणमंत्रेणसमर्चयेत्। ॐ विश्ववेनृसिंहा
यनमः ॐ ॐ स्थाने हृषीकेशस्यादिय ॐ ह्रस्वंते। ॐ नमोभ
गवते वासुदेवाय विश्ववेनखदलितदितिपुत्रविग्रहायनृसिं
हमूर्तेमां रक्ष रक्ष नृसिंहमूर्तिधराय नृसिंहधरसेनाधि
पतये महानरसिंहाय नमः। इति। पुनः। नादेवं। समग्र
वलश्रुतनत्रयपद्मविदपविदनेविलसद्विषतवरे॥

खंडाग्रतंडुमंडजंदंडनाशंच पटीं द्वैवाजमग्रेख्यातः। अ
नेनवक्ष्यमानेनाग्रेसमर्चयेत्। ओं विष्णवे परिवारा
यनमः ओं ओंस्थानेहृषीकेशेत्यादिय ओं मित्यंते ओं नमो
भगवते वासुदेवाय विष्णवे परिवाराय गरुत्मते र
विवाहनाय प्राणात्मने गरुडमूर्तये मारस्वरूप गरुडमूर्ते
धराय गरुडमूर्तिधरसेनापि पतये महागरुडाय नमः
इत्यग्रेसमर्चयेत्। न्यासस्य क्रियते चेत् एतावत्यपि च तु
र्भैमं त्रैरक्षैश्च बन्न तन्न्यासतोऽस्मात्पशरीरेभ्यस्तेन त
स्मादतीव रक्षाकरं भवेत्। तद्यथा। केशवाय। नारायणा
य माधवाय। गोविंदाय। विष्णवे। मधुसूदनाय। त्रिवि
क्रमाय। वामनाय श्रीधराय। हृषीकेशाय पद्मनाभा
य दामोदराय। वासुदेवाय। संकर्षणाय प्रद्युम्नाय अ
निरुद्धाय। एतेन मन्त्रिषोडशकेन वहरिं र्चयेत्। एन
स्त हरिं विंद्यादिभिः। तद्धरिं वेत्रादिभिरर्चयेत्। एवं वि
स्तुपंजरस्नानविधिरुक्तः। पुनरेतेन स्नानविधानेन नि
कताग्रनिष्ठां वा। उपलप्रतिष्ठां वा वप्रतिष्ठां वा कृपांत
वासौ वा ग्रामे वा पुरे वा वाटे वा तन्नकाऽऽयने। आग्रे
वक्ष्यमाणेन विधानेन समारिनः सिक्तोपलचर्वादी
नमार्धयेदथ ताः क्रियाः वासौ पुरे वा ग्रामे वा विदध्याद्वि
बधे पि वा। मध्ये वषोडशाशांते विनेदष्टादशावदानि स

पृ. स. दिग्गजानामयमर्घः ॥ पुरग्रामादीनामुदिक्षु ष्ठांवा
१५० नरदिक्षु वा मध्ये तस्य वास्तोष्पदक्षं ॐ ह्रानि निखनेत् । ह
लग्रमाणेन ॐ इस्या गायं च पवितः प्राणायामं च । एवंव
350 नरक्षुरूपेणाविर्वितेन ग्राम्यस्मादन्यस्मात्कं इन । अन्य
दन्यत्कं ंश्चतिरं तेम पमार्गो अपरिकल्पयेत् । पुनरे
नानि ॐ ह्राम्बिगामयेनोपलिप्य पुनः पाषाणं वामिक
नां वा वक्त्वा स्थापनीयं । इदं शङ्खकमलपत्रे च विश
निष्ठ । एतस्थापनीयद्रव्यं विभज्य पाद्यं । पुनरावा
धां मध्यतनं ॐ इस्यपुवनः उपविष्ट । तस्मिन् । ॐ ह्रीं दे
व्याव पीठं संहृत्य तस्मिन् वष्पमाराविल्क्तं पञ्च रत्ने
मन्त्रमालिविन्यासं स्थाप्य तस्मिन् विष्णुरूपवत्रयापकं
कमलपत्रस्यं सिकतादि स्थापयेत् । पुनस्तन्नैर्ऋत्ये
ष्ठकं ॐ इशपित्र्यन्यक्रमलपत्रमपि सिकतादि । वक्रग
दाणाहूः त्वद्रूपध्याक्रमेणावतनस्थापिदित्तस्थापयेत्
पुनः कोणावतनेप्यस्थितेन स्थापितं ॐ ह्रेंश कमलपत्रस्यं
सिकतादि । पांवहरम्मुसलपरलभ्रुध्याक्रमेणावत
थंपि कोणेषु स्थापयेत् पुनः शर्वानरा ह्रदिकस्थ
पाविं ॐ ह्रंभृकमलपत्रस्थं सिकतादि । दं रं ॐ नशक्ति
पापां क्रमात्कलिशपरशुपानमुखवन्द्वि ध्याक्रमे
णास्थापयेत् पुनः ऋषभ्रकं पंच मकरध्यान्दरवि

ध्याचक्रमेणकमलपत्रस्थांसिकनादिस्थापयेत
पुनर्मध्यकेऽस्यउरतोयकुंडेतस्मिन्गोरूरवुध्या
कमलपत्रस्थांसिकतादिस्थापयेत पुनःसर्वत्र
समस्थलीकृत्यमृदालिप्य तत्रमध्यकुंडोपरिमंडलान्
पुविकीर्यं तस्मिन्नेदुलेखरागपहेविलंपंतेवयत्रे
विलिख्यनिधाय। तस्तरतःप्रत्यङ्मुखोभूत्वातस्मि
न्यंत्रेह्वींक्रमयजाविधानेनसंपूज्य। पुनस्तेषहदे
पितथैववामूलमंत्रेरेववासमभ्यर्चितेवेधपंकृत्वा।
पुनःसपिःस्निकेनाद्येनमूलमंत्रेणअष्टोत्तरशतम
वंहुत्वाः पुनः श्रुचस्यवटोदुंबरलताणांसमिधः
क्रमेणवक्रादिभिर्मंत्रैरेकैकेनक्रमेणएकैकामसमि
धमष्टोत्तरशतसंख्येहुत्वेन पुनःशिखादिभिस्तन
भिर्मंत्रैःघृदंष्ट्रादिभिरष्टभिर्मंत्रैःसप्तभयद्वादशभिर्मं
त्रैरेकैकैस्तिलंचसर्षपैवदृष्टवकारूपकषोडशसंख्ये
हुनेत। पुनश्चक्रादिमूर्तीनांतन्त्रवलिदाणादत्वा।
बालैः कीकृत्वाद्येननवमंत्रैर्वलिंदद्यात्विशानिशाः
पुनरुद्धाशयमुजोपविसमाप्यवत्यंत्रमपितत्रेवति·
स्वन्यपिधापव। गुरुंदक्षिणान्दत्वाब्राह्मणांभोजयेत

पु.म. एवंकृतेफलमाह ततोपसर्गानश्यंतिनरनारीमही
२५१ क्षिताः ग्रहरक्षश्शाकिनीशाववायोनेतेनैतादिशंभयात् अ
पमृत्युपातादिकायेवभयाच्चरक्षंतिविग्रहात् सर्वहिंस्रासम
351 दिष्टपत्रमाहुर्हिंसतायते । धनधान्यसमृद्धिश्चवर्धतेतत
स्तेलंक्रमात् । दारिद्र्यरोगनिर्मुक्तः सर्वमाप्नोतमंगलं र
क्षोभिरन्तनवलेरगैरसर्वैर्दैत्यैः सम्प्रयतनमहासुरकैः
परीतः । विष्णोःपंजरमिदंप्रभजेत्नमस्यात्मात्मान्नदृढं
मपरत्रनकेनचित्का ॥ अथविष्णुपंजरयंत्रंलिख्यते
विष्णुलिख्यतेमध्येगणपतिविरोकपालयोः सिद्धवाह
वीजे । नदिशन्त्रपाद्ध्यमन्त्रवीतं । अवेष्टयेत्षोडशवर्णके
न । यंत्रस्यवीजेषुवनहूंहूंसर्वंप्रागादिशाप्रत्यग्दगान्तु
विदांस्कवकंवगदांवशाङ्गंरवहूंवमंत्रैः सहितंविलिख्यात
शांवहलमृमलशूलान्यत्याचतुर्बध्याद्वीजेषु । रंडं
नेशालिंयायांकृशाकुलिशपरशुसानन्मवेवन्नीन । नशूल
वरदयमगावविष्णुस्वाख्यान्नमतिपरशुतः सेनापति
सहिनानिनमत्रांनाम्न्वपोत्रलितिवनवासः । सविष्टु
भावन्हिरहेणसर्वैसान्वष्टमेदोनिलिपेनचापि ।
णायत्रिमत्रोलमितेनमयः ॥ ॥ ॥

संवेष्टवेदर्कैर्निकेतनेन। अन्ते। सविलोमसै
स्ववर्गैरभिवीतं वसुधापुरद्वयेन। तल्लिंगपुन
रष्टपत्रमपत्रं प्रविद्ध्यादयमूर्तिमंत्रभकम्। त
द्बहिर्मंडले सर्वलक्षणोपलक्षितम्। तस्मिन्नावा
वाह्यविधिवद्दिश्य नूपद्दविंयमेन। इति। अस्यार्थः
प्रथमं स्वेच्छमानेन वृत्तं विलिख्य। तन्मध्येऽम्बुवने
सरीवीजं विलिख्य। तन्मध्ये वृत्तं विलिख्य। त
न्मध्ये विलसपाडूलक्षितं प्रथमस्वकादमकारं
विलिख्य। तन्मध्ये वृत्तं विलिख्य। तन्मध्ये षोड
शावाङ्कसहितम्। विल्लमत्याकारं विलिख्य।
तस्योदरे साध्यनाम विलिख्य। तस्य दलेषु षोड
शस्वरान्दक्षिणाधोदलमारभ्य वामाधोदलावसा
नं क्रमेण। चक्रगदाशार्ङ्गखड्गशंखहलमुस
लशूलदंडकुंतशक्तिपाशांकुशपाङ्कलिपाणपश्च
शानमुखवचन्द्रयायुधस्वरूपलेखनं सर्वेकैवस
मालाषोडशार्णमंत्रस्य। प्रथमनवमपंचदशम
द्वितीयैकादशषष्ठद्वादशतृतीयत्रयोदश
सप्तमचतुर्दशचतुर्थपंचदशाष्टमषोडशार्णैर्वा

र्णाविलिखेत् ॐ नमो भगवते वासुदेवाय हुं फट्
शे मे स्वाहा । इति षोडशाक्षरो मन्त्रः । नवचक्राद्याद्युपपन्न
३५२ षोडशारमानां क्रमात् । दक्षिणाधोदलमारभ्य वा
352 माधोदलावसानं क्रमेणाग्रपंचाशारानुष्ठानपवती
कारमतम् । त्रिषट्कोणाकारमनेन । दक्षिणाधोदल
मारभ्य पंचमपंचमेदले शंखचक्रगदाशार्ङ्गखड्गव
नखरूपं । दक्षिणादलतोधोदलमारभ्य पंचमपंचमे
षोडशदलममलभलवनखरूपं । दक्षिणाधोद्वितीय
दलमारभ्य पंचैकान्तरितदलेषु । हंडायषट्कम
इत्येवमाद्युपधारणाकमः । पुनर्भुवनेशीमध्यस्थि
तमध्यमस्वरस्य ग्रकारस्य कपोलयोः । नृसिंहबी
जं क्ष्रौं । वराहबीजं हूं इति हृदये विलिखेत । पु
नः कर्णिकामध्यस्थितायाः भुवनेशाः कपोल
योः गरुडचक्रबीजद्वयं विलिखेत् इति चक्रबी
जे ह्रौं इति गरुडबीजं पुनः कर्णिकाभूनाद्वि
ह्रीं न विलिख्य । तस्मिन् भूतेन यथा पूर्वं बहूनविलिख्य
न भुवनेश्वरीबीजमावेष्टितं भवेत्तथा । विश्वरूप
मंत्रेणामवेष्ट्येन । ॐ नमो भगवते महाविश्ववा

सुदेवाय विश्वरूपधारणं भवमेव भविष्णवे नमः।
इति वि[illegible]रूपमंत्रः। चतुस्त्रिंशद्दलाः पुनस्तद्बहि
[illegible]
र्वीयद्दले। षोडशारेण वेष्टयेत्। ॐ नमो भगव
ते वासुदेवाय ॐ फट् स्वाहा। इति षोडशाक्षरमंत्रः
पुनश्च तत्पृष्ठे प्रतिलोमसमस्तव्याहृतिभिर्वेष्टयेत्
पुनस्तद्बहिः पूर्वपश्चिमतो दक्षिणोत्तरतश्च षट्
कोणद्वितयरूपद्वादशकोणं विलिख्य तेषु को।
णेषु। ई। इति शक्तिप्रणवं विलिख्य। पूर्वादिक्रमे
ण द्वादशकोणानां कपोलेषु। प्रतिलोमगायत्र्या
चरणानि द्वन्द्वशो विलिख्य तद्बहिस्तद्वद् विलिख्य
तेषामेव षोडशदिक्षु विलिखितेषु भुवनेशीबीजे
नैकैकान्तरितं नमं वेष्टयेः संवेष्ट्य। पुनस्तेषु बीजेषु
प्रागादिविदिक्षु त्र्यस्रद्वन्द्वलेषु क्रमेणाष्टदश
ड। त्रिचक्राकारेण पुनर्विलिख्य तान्तस्तत्केषु स्वस्व
रांश्च स्वाङ्कक्रमेणाहृत्यैव षोडशस्वरवर्णैकैक
सर्वकं विलिखेत्। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय विल
वेदकमंत्रैः इत्यादि सर्वप्रज्ञाविधाने प्रोक्तचक्रमंत्रैः
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय विश्ववेगादि मन्त्रैः इत्यादि

प्र.सं. मन्त्रैरित्यादिराग्रमंत्रः । अवशिष्टाष्टपद्मेष्वेवकर्त
३५३ शैल्यासूत्राविधानोक्तप्रकारेणालेखनीयः । पुनः आग्रे
353 यादिकोणेषु भुवनेशीवीजेषु मान्द्रलसूलकुलि-
रेणमतिविलिख्य । तन्मूलेषु सम्म मंत्रोऽष्टपूर्वोक्तक
मेण पूर्वोक्तषोडशान्दरीमन्त्रस्य पंचमादिवर्णाकैकशर्व
काग्निलिखेत । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय विष्णवे शीव
मूर्तैरित्यादि सर्वं सूत्राविधाने प्रोक्ताः पंचादिमन्त्राः पुन
रवाचनवद्दिग्गतभुवनेशीवीजेष्वष्टसु । दंडकुंतशक्ति
पाशांकुशाकुलिशायवरथान्मृत्युवन्ध्यायुधयन्त्रपाणि
विलिख्य । तन्मूलेषु मन्त्र मंत्रोऽष्टपूर्वोक्तपोडशाक्षरी
मंत्रस्य पूर्वोक्तक्रमेण नवमादिवर्णैकैकशर्वकान्वि
लिखेत ॥ ॐ नमो भगवते रत्नादि सर्वं सूत्राविधाने
प्रोक्ता दंडकुंतादिमन्त्राः । पुनः षोडशभुवनेशीवीज
वेष्टनस्य सर्वोपरि भागयोः ॥ नृसिंहरवाहनं तीया
पि लिखित्वा । तन्मूलकपोडयमपि सर्वं सूत्राविधा
ने प्रोक्तं विलिख्य ॥ शक्तिवेष्टनवाह्ये नृसिंहस्या
ऽग्रेगरुडवक्त्रमपि हृदयं विलि ॥ [illegible] ॥ ॥ ॥
॥ ॥ [illegible] ॥ ॥ ॥ ॥

ख्य तन्मस्तके च तन्मन्त्रहृदयं च पूर्वोक्तं विलिखेत् सर्वासामा
प्युपमूर्तीनां प्रमाविधानोक्तध्यानप्रकारेणालेखनप्रका
रः पुनस्तद्बहिरष्टकोणं विलिख्य तन्मध्ये ज्ञानवेदामन्त्रम
ष्टिमां विलिख्य तद्बहिः सोममण्डलात्मके वृत्ते विलिख्य तांश्च
न्त्रैवकमन्त्रेण संवेष्ट्य तद्बहिः सूर्यमण्डलात्मके वृत्ते विलि
ख्य तस्मिन् गायत्र्यक्षराणि विलिख्य पुनस्तद्बहिर्वृत्त
द्वयं विलिख्य प्रथमेऽनुलोममातृकाभिर्द्वितीये प्रतिलो
ममातृकाभिः संवेष्टयेत् पुनस्तदन्तरष्टदिक्षु रेखा विलिख्य
तस्य पूर्वादिचतुर्षु कोणेषु नृसिंहबीजं क्ष्रौमिति आग्नेयादि
कोणेषु रहस्याक्षरमिति चिन्तामणिबीजं च विलिखेत् तद्बहिः
षोडशदलं पद्मं विलिख्य तेषु पूर्वं विलिखितक्रमेण चक्रा
द्यायुधमूर्तिषोडशाक्षरमालिख्य तन्मस्तकेषु पूर्वोक्तक्रमे
ण पूर्वोक्तषोडशार्णैकैकपूर्वकं चक्रादिमन्त्रांश्च विलिखेत्
पूर्वोक्तशक्तिबीजगतान्यायुधानि समन्त्रकाणि तदायु
धाकाराणि लिखेद्वा केवलं तन्मन्त्रानेव लिखेद्वा षोडशद
लस्थान्यायुधानि तु स्वमूर्तिसहितानि ललाटे लिखितमन्त्र
कारेणैव लिखेदिति विशेषः इति यन्त्रलेखनप्रकारो विवर
णेव अवह्णानपद्धत्यां च आलोच्य प्रदर्शितम् अथाविस्मृ
तवकल्पनाजपप्रकारः प्रथमपूर्वोक्ततन्मूलमन्त्रस्या
भूतशुद्ध्यादीन्कृत्वा ध्यानावहनमालामन्त्राञ्जपेत् अथा

प्र·मं· मंत्रान्तवेदो मन्त्रमेकवारं जप्त्वा तदनंतरं त्र्यम्बकेन ततो ब्रह्मा
३५४ गायत्री ततस्तत्स्थाने हृषीकेशा इत्यादि गीता त्रिष्टुप् ततः पूर्वो
354 क्ता विष्णुरूपमंत्रः ततः पूर्वोक्त षोडशाक्षरी मंत्रः एतान् क्र
मेण जपेत् ततः शतानीक उवाच भगवन्नित्यादि तन्निबोध
महीपते इत्यंते वक्ष्यमाणं स्तोत्रं स्तोत्रं जप्त्वा पुनः पूर्ववज्ज्ञा
नवेदो मंत्रादि षण्मंत्रान् त्रिवारं जपेत् पुनः ह्लामिति वाराह
बीजान्तं श्रौमिति नृसिंहबीजं स्वाख्यं तदंते लकार रेफ श्रौं
कार बिं रूपं श्रौमिति वामनबीजं जप्त्वा तदंते रामिति सवि
इकरेफरूपं चक्रबीजं तदनंतरं भुवनेशीबीजद्वयं त
दनंते पूर्वोक्त षोडशाक्षरी वर्णैकैकं तदनंते वक्ष्यमाणान् मं
त्रान् क्रमेण जपेत् विष्णुः प्राच्यां स्थितश्चक्री विष्णवे नमः
पुनरपि वराहबीजादि षोडशाक्षर द्वितीयवर्णपर्यंतं जप्त्वा
विष्णुर्दक्षिणतो गदी विष्णवे नमः इति जप्त्वा पुनरपि पूर्ववत्
प्रतीच्यां शार्ङ्गधृग्विष्णवे नमः विष्णोरवक्षममोत्तरे विष्णवे न
मः इति जप्त्वा पुनः हृषीकेशो विकोणांश्च हृषीकेशायन
मः इति पूर्ववत् बीजजपान्ते विकोणांश्च तच्छिद्रेषु हृषीकेशाम
न्त्रमेवं जप्त्वा पूर्ववद्बीजान्ते नाभिं रक्षतु जनार्दनः जनार्दनाय
नमः इति नाभिं रक्षके अष्टवारं जनार्दनमन्त्रः पूर्वोक्तबीजा
पुनः सर्वं जपेत् एवं कृते षोडशाक्षरीमन्त्रस्यैकैकवर्णादि
नियोगेन एकाशीतिर्भवति पुनः षोडशाक्षरीमन्त्रवर्णादि

नमीतरवीजत्रयः सर्वंषोडशात्तरीवर्णोस्थानेवरूपमा
गानतहीजत्रयः सर्वंच हंसोऽहमीश्वरविभूर्मोमहावा
राहायनमः शांतिजपेत् पुनरपकबीजानांतेषांनरसिंह
श्चवरेमहानरसिंहायनमः रक्षवीजानांतेष्वांविश्वरये
स्थितेनागरुडः महागरुडायनमः उक्तमंत्रांतेशविश्वरये
स्थितंचक्रंमहाचक्रायनमः इत्येतानचक्रादिविद्या
तिमंत्रान्त्रिवारंजप्त्वा पुनःषोडशात्तरमंत्रंविश्वरूप
मंत्रंचस्थानेहृषीकेशोत्यादिगीतात्रिष्टुप्मंत्रंचगाय
त्रीत्र्यम्बकमंत्रंचजातवेदोमंत्रंचत्रिवारमावर्त्यपुनः
स्वांतमवंतेचक्रंभ्रमत्येतनमुदर्शनं इत्यादिविश्वचक्रा
वष्याहृताः इत्येतेवरूपमालस्तोत्रंसहस्रजप्त्वा पुनः सर्वान
षोडशात्तरीमंत्रंचविश्वरूपमंत्रंचगीतात्रिष्टुप्मंत्रंचः
गायत्रीत्र्यंबकंजातवेदोमंत्रंचएकैकमावर्त्य पुनर्वैप
रीत्येनजातवेदोमंत्रंमेतानतदेवमन्त्रषट्कंपंचवारमा
वर्त्यपुनः ओंनमोभगवतेविश्वेविश्वमूर्तेमांगरत्र
ओंनमोभगवतेविश्वेविश्वरूपाय ओंनमोभगवतेवि
श्वेविश्वरूपमूर्तये ओंनमोभगवतेविश्वेविश्वरूप
मूर्तिधाराय ओंनमोभगवतेविश्वेविश्वरूपमूर्तिपर
सेनाधिपतये ओंनमोभगवतेमहाविश्वेवामदेवाय
विश्वरूपधारिणेभवमेप्रभाविश्वेनमः इतिविश्वरूपमं

प्र॰सं॰ न्त्रः पंचवारं जप्त्वा ततश्चक्रादिविंशतिमन्त्रान् पंचवारा
१५५ मावर्तयेत् तद्यथा वाराहन्तसिंहगरुडचक्रशंखाब्ज
355 वनेषीबीजान्ते षोडशाक्षरीवर्णैकैकपूर्वकोविस्वः श्राद्यो
स्थितश्चक्री ॐनमोभगवतेविस्वेचक्रमूर्तेमां रक्षरक्ष
ॐनमोभगवतेविस्वेचक्रायचक्रमूर्तयेचक्रमूर्तिध
रायचक्रमूर्तिपरसेनाधिपतयसहस्रारं हुंफट् इति
चक्रमंत्रः पुनर्वराहादिबीजान्तेविस्वदेतिगतोगादी
ॐनमोभगवतेविस्वेगादिमूर्तेमां रक्षरक्ष ॐनमोभ
गवतेविस्वेगादिनेगादिमूर्तयेगादिमूर्तिधरायगादिमू
र्तिपरसेनाधिपतयेमहागदायेहुंफट् पुनःशार्ङ्गच
र्मखड्गपाशमंत्राः प्रतीच्यांशार्ङ्गकलितेत्यादिमहा
रूपायहुंफट् इत्याद्येवमुक्तरीत्याऽऽत्मनः पुनर्वैष्णवास्त्र
ग्रीमादिकृतप्रसर्पनमंत्रनादोसंयोज्यशुद्धिः स्यात्स्वयमि
त्यादिवक्ष्यमाणगाथात्रयंप्रत्येकंपंचवारमावर्त्य पुनः
ॐनमोभगवतेसर्वविस्वेविश्वरूपिणेवासुदेवायचक्रा
कायासर्वापुपद्रुतेनमः इत्येकवारंजप्त्वा ग्रंथाक्षराद्या
दिकंसर्वमेवकृत्वाजपमुपसंहरेत् एवंविस्वक्सेनकल्पा
नाप्रकारः सर्वेषामिकताप्रतिष्ठाविधानान्तेप्रोक्ताः फला
दीचकाश्लोकः अत्रानुसंधेयः यथाश्रमाचितगाथात्रका
ग्नेलिख्यते शतानीकउवाच भगवन्विकरथोरतोसदा

कारश्चित्तोऽममाः यथानिर्भूतवीर्योसौ नीरसोऽरजनीचरः
शौनकउवाच ॥ एकाग्रचित्तो गोविंदे तज्जपे तत्परायणम्
सर्वदुष्टोपशमनं श्रविष्टो विष्णुपंजरे ॥ शतानीकउवाच ॥
विष्णुपंजरमिच्छामि श्रोतुं धर्मभृतांवर सदासर्वभयेभ्य
स्त्वरक्षायाय परमामभवेत् शौनकउवाच त्रिपुरंजघ्नुषःपु
र्वंब्रह्मणाविष्णुपंजरं शंकरस्यद्विजश्रेष्ठः रक्षणायनिरू
पितं वागीशेनतथाशक्रस्यबलंहंतुंप्रयास्यतः तस्यस्वरू
पंवक्ष्यामितन्निबोधमहीपते विष्णुःप्राच्यांस्थितश्चक्री
विष्णुर्दक्षिणतोगदी प्रतीच्यांशार्ङ्गधृग्विष्णुःखड्गीचैवम
हीतरे हृषीकेशोविकोणेषुतच्छिद्रेषुजनार्दनः क्रोडरू
पीहरिर्भूमौनसिंहोंऽबरेमम क्षुरांतममलंचक्रंभ्रमत्ये
तत्सुदर्शनम् तस्यांशुमालादुष्प्रेक्ष्याहंतुंप्रेतनिशाचरा
न् गदाचेयंसहस्रार्चिःप्रदीप्तपावकोपमा रक्षोभूतपि
शाचानांडाकिनीनांचनाशिनी शार्ङ्गविस्फूर्जितंचैतद्वा
सुदेवस्यमहीपते नातिर्यङ्मनुष्यकूष्मांडप्रेतादीन्हंत्व
शेषतः खड्गधाराज्वलज्योत्स्नानिर्धूतायेसमाहिताः ते
यांतुशाम्यतांसद्योगरुडेनैवपन्नगाः सर्वेभवंतुतेसौम्याः
कृष्णशंखरवाहताः चित्तवृत्तिहरायेमेयेजनानामहिता
रकाः बलौजसांचहर्तारश्छायाविभ्रंशकाश्चये येचोप
भोगहर्तारोयेचलक्षणनाशकाः कूष्मांडास्तेप्रणश्यंतु

प्र.सं विसृचक्ररथाद्गताः वराहोरस्ततजलेविषमेशुचवामनाः
२५६ अरण्यांनारसिंहस्तु सर्वतःपातुकेशवः बुद्धिस्थास्थंमनःस्था
स्थंस्थानस्थामेंद्रियकंतथा नमास्तुदेवदेवस्यवासुदेवस्यकी
356 र्तनात् हृष्टेश्वरस्तान्मदाहिणोल्लेरविकोणानस्थास्तुजंत्म
दैत्यादयः नमीऊमीषानमनंतमच्युतंजनार्दनंप्रतिपत्ति
नेनसीदन्ती यथापरंब्रह्महरिस्तथापरंजगत्स्वरूपंचसएव
केशवः स्ततेनैतनाश्रुतवामकीर्तनवास्मरणाद्यमेतत्त्रिविधं
ममास्तुभम् इतिदुर्वासागाथासमाप्ता इतिप्रपंचसारा
सारसंग्रहेगीर्वाणेंद्रविरचितेचतुर्विंशतिपटलः २४ अ
थप्रसादविधानमुच्यते मनःप्रसादप्रदत्वात्प्रसादसंज्ञा
प्रथमोवाक्यचनेतलरष्ट्वाब्रह्मसीदेन ॐवंहांआत्मतत्वा
यस्वधा ॐवंहींविद्यातत्वायस्वाहा ॐवंहूंशिवतत्वायस्व
धावामदेवऋषिः पंक्तिश्छंदः ईशानदेवतात्राह्यन्त् ह्रींबि
जः इत्यादयेगातिध्याने स्थूलादिटंकवरदाभिरूपाणिकालिशा
पाशाप्यभीतिदयानंदाभिः प्रीतांशुभरवेरप्रतिचारि नत्वा
भारमौलिंत्रिनेत्रम् नानाकल्पाभिरामांपद्यनमहिमा
नार्धप्रदंसप्रसन्नं पञ्चस्यंचववक्त्रंस्फाटिकमणिमयं पा
र्वतीशंनमामि ह्रौं इतिमंत्रः हकारचतुर्थस्वरवि
न्दुभिरयंमन्त्रः ॥ पञ्चाशल्लक्षंजपेत् ॥ म
धुरत्रयाक्तैः ॥ः ॥ः ॥ ॥

करवीरपुष्पैर्बीजपाजस्वमैर्वाकमलैर्वा पल्लवेनवाप
त्रेनवाल्पतनकसमासिद्धिंवदथांशोनमः करवीरमूत्र
रली जपेः श्रीपर न्यपहूते कीते अथन्यासः ह्रोंईशाना
यनमः ह्रेंतत्पुरुषायनमः ह्रुंअघोरायनमः ह्रिंवामदे
वायनमः ह्रंसद्योजातायनमः इत्यङ्गुलिष्वङ्गुष्ठादिषुवि
विन्यसेत् एतैरेकैकशः पंचभिर्मंत्रैः मूर्धाननहृद्गुह्य
पादेषुचन्यसेत् एतैरेतैः पंचभिर्मंत्रैरूर्ध्वप्राग्दक्षिणोद
क्पश्चिमसंस्थेषुन्यसेत् अथपूजार्थंपीठविधानेसचा
नेष्टपत्रप्रागाद्यनवाधिभिर्वीथिकल्पनमाभिः समा
वृत्ते मंडलेप्राग्विधाय स्थलितं पीठमंत्रेण नवशाक्तिभि
यजेत् अथार्घः प्रथमं समष्टपत्रपद्मं विलिख्य तद्बहि
वृत्तत्रयं विलिख्य तद्बहिर्द्विरवावासि मंडलं विलिख्य त
हृदि चतुरस्रद्वयं विलिख्य तद्वतुरस्रद्वयांतरालेवी
थिसंज्ञं भवति तस्यां वीथ्यां लतांकुशां विलिखेत् तत
कल्पसंज्ञं भवति अष्टदलकर्णिकामध्ये प्रासादबीजं
विलिख्य अष्टदलमूलेषु स्वरद्वंद्वं विलिख्य दलमध्ये
ॐह्रींह्रौंनमः शिवाय इति शिवाक्षराणि विलिख्य सर्व
तोवहिः कादिवर्णान् रावेष्ट्य तद्बहिश्चतुरस्रकोणेषु प्रा
सादबीजं विलिखेत् इत्येवं शैवपीठं विलिख्य तन्नाभि
नवशक्तिभिर्यजेत् वामाये ज्येष्ठे रौद्री काल्ये कल

प्र.स.

१५८

357

विकारिण्यै बलविकरिण्यै बलप्रमथिन्यै सर्वभूतदमन्यै
मनोन्मन्यै इत्यष्टदलेष्वष्टशक्तीः नवमीं कर्णिकायां सम
भ्यर्च्य ॐ नमो भगवते सकलगुणात्मशक्तियुक्ताय अनं
ताय योगपीठात्मने नमः इति कर्णिकायां समभ्यर्च्य तस्मिन्पी
ठे श्रीमूर्तिं समावाह्य समर्चयेत् प्रथमं तत्पुरुषाय नमः अ
घोरेभ्यो नमः सद्योजाताय नमः वामदेवाय नमः ईशाना
य नमः एता मूर्तयश्चतस्रश्च दिक्षु पूर्वदक्षिणपश्चिमोत्त
रेषु ईशा ईशान्यै निवृत्यै प्रतिष्ठायै इति विदिक्षु समर्चनी
याः शान्त्यतीतायै ईशैशान्यै इति प्रथमाहुतिः एतां सोमसू
तीनां सौवीधिविलिख्येतो सद्योवेदिद्वारिणः त्रमालाभय
वरदकरः ॐ दंसदा गौरवामाकाशी रवक्रोभयवरदप
रश्चत्तमाल्लाविलासी ॐ अस्त्रखड्गखेटपाशांकुशडमरुक
खट्वांगशूलान् कपालं विभ्राणो भीमदंष्ट्रोज्ज्वलकान्तिरक्ता
त्रभीतिदश्मा पंचास्यः विश्वहर्षोघवेदाभयवरदकुठारांद
वस्तकषायः प्रोक्तः सर्वैर्विज्ञाताविभूतशूलचक्रकाश्यत
वरवमशुक्लागौरोभयेष्टाधिककारकमलोद्योतः पंचा
स्त्रः स्त्रीकोधेयोवृत्तन्मादुवसुरविशुकदैष्वरास्त्रः शिवो
ना: भूतानां शाक्तिन्यायामन्नाजगतिवानिहृत्याद्याः तेतो
रूपाः करपदवर्णविहीना मनीषिभिः प्रोक्ताः सुरवमेहिः
नीयाहुतिः एवंनाय सत्काय शिवोत्तमाय एकनेत्राय

एकरुद्राय· त्रिमूर्तये· श्रीकंठाय· शिखंडिनेनमः इति
तृतीयावृतिः एतेषामायुधशक्तीश्चिन्त्य शूलाद्यानिष्
रेखापद्मासितस्फटिकेभैरवः सर्वपद्मासनाश्चनानावि
धभूषणाभूषितास्त्रिनेत्रः पाटलपीतसितासितधूम्री
तिप्रभाश्चभूत्रानाः कोटीविलसत्कांतिशाकलशनाथ
मूर्तयः क्रमशः इतिध्यात्वा: उमायै· चंडेश्वराय· नंदिने·
महाकालाय· गणेश्वरायनः वृषायनः भृंगिरिटये·
स्कंदाय· तत्रउत्तरादिदिक्क्रमेणउमादयः संपूज्याः इ
तिचतुर्थ्यावृतिः कनकाविंदूरजविद्रुमभरकतश्यामा
सिताक्षरक्ताभाः पद्मासनसंस्थाश्चक्रमाद्रुमायाध्या
ह्लातिकाः शोभाः शूलविंदादिभिः पंचमी वज्रादिभिः षष्ठी
ग्रंथ्याष्टत्रिंशत्कलान्यासपूर्वं पंचब्रह्मन्यासोभिधीयते
तत्रादौ मूलमंत्रस्य पंचाक्षरस्य वक्ष्यमाणस्य ऋष्यादिकं
विन्यस्य पंचब्रह्ममन्त्राणां ऋष्यादीन्विन्यसेत् तत्र
ईशानः सर्वविद्यानामित्यस्य धृईश्वरऋषिः धृधित्
ष्टुप्छंदः ईशोदेवता तत्पुरुषमन्त्रस्य तत्पुरुषऋषिः
गायत्रीछंदः आपोदेवता अघोरमन्त्रस्य अग्निऋषिः
अनुष्टुप्छंदः आपोदेवता वामदेवमन्त्रस्य वामदेवऋ
षिः बृहतीछंदः भर्गोदेवता सद्योजातमन्त्रस्य हरऋ
षिः अनुष्टुप्छंदः भर्गोदेवता एतेतेषांषडंगानिक

३५ प्र॰सं ध्यात्वे ऐंश्रींह्रींसैंसौः सर्वज्ञशक्तिधाम्ने हृदयम् अनन्ततेजो
१५८ मयमानिरत्नायब्रह्मशिरसेशिरः ज्वलितशिखिशिखेय
358 नादेवायायशिखावषट्त्रितिवज्रपरायस्वाहायस्वतेजाय
कवचम् सैंचौंटौं अस्त्रम् समाक्रयेनेत्रं ॐ श्लीं पशुहुंफट् अस्त्र
नंतमाक्तयेअस्त्रं एतान्येवांगानि सर्वाणिउक्तप्रणवपू
र्वकाणिवज्जयेत् पुनरीशानादिपंचब्रह्ममन्त्रैःक
रन्यासंकुर्यात् तथाशिरोवक्त्रहृदयगुह्यपादेषु तथो
र्ध्ववक्त्रपूर्वदक्षिणपश्चिमोत्तरेषुक्रमेणान्यसेत् अनेनर
सर्वांगंमन्त्रैः षडंगविन्यस्य क्रमेणतालत्रयेणपाश
पतेनतालत्रयदिग्बंधनादीनकृत्वा पंचब्रह्मसंधानं
विसर्गशृंगित्रिमात्कलान्यासंकुर्यात् तन्यासंकुर्वाणाः
सर्वदेवताधिष्ठानसदाशिवाख्यब्रह्ममयशरीरेसर्वदा
इमाःकलादेवताःप्रतिष्ठिताः इतिभावयेत् तत्रईशाना
कलाःसद्योजातकलाःसंपूर्णकनिष्ठिकयासव्यासइसे
सपूर्णमति ईशानःसर्वविद्यानांनमः शाशिन्यैनमः ईश्व
रःसर्वभूतानांनमः अंगदायनमः ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो
धिपतिर्ब्रह्मानमः इष्टदायैनमः शिवोमेअस्तुनमः
मरीच्यैनमः सदाशिवोंनमः ज्वालिन्यैनमः मालि
न्यैनमः विद्यायैनमः सर्वोपमायनमः ॥ एताः
पंचकलाः प्रादक्षिणपश्चिमोदीच्युर्ध्वं ॥ ॥

ष्टर्वेष्वन्यसेत् तत्पुरुषविद्महे नमः शान्त्यैनमः महा
देवायधीमहिनमः विद्यायैनमः तन्नोरुद्रहानमः प्रति
ष्ठायैनमः प्रचोदयायैनमः निवृत्त्यैनमः एतास्तत्पु
स्तत्पुरुषकलाः प्राक्पश्चिमदक्षिणोदीच्यास्येष्वन्यसे
त् अघोरेभ्योनमः तामस्यैनमः अथघोरेभ्योनमः मो
हायैनमः घोरनमः क्षुधायैनमः घोरतरेभ्योनमः
निद्रायैनमः सर्वतःशर्वनमः व्याध्यैनमः सर्वेभ्योनमः
मायायैनमः नमस्तेअस्तुनमः भयायैनमः रुद्ररूपे
भ्योनमः ज्वरायैनमः अष्टावेताअघोरकलाःहृत्कं
ठास्यहृदयनाभिजठरपृष्ठोरस्सुविन्यसेत् वामदेवायनमः
विरजायैनमः ज्येष्ठायनमः रक्षायैनमः रुद्रायनमः
रत्यैनमः कालायनमः पाल्यैनमः कलनमः कामायै
नमः विकरणायनमः क्रियायैनमः बलनमः धृत्यै
वकलाः प्राक्पश्चिमदक्षिणोदीच्योर्ध्वसर्वेष्वन्यसेत्तु
ध्यैनमः विकरणायनमः ज्ञानायैनमः बलनमः कायै
नमः प्रमथनायनमः धात्र्यैनमः सर्वभूतदमनायन
मः भ्रामण्यैनमः मननमः मोहिन्यैनमः उन्मनायन
मः मोहायैनमः एवंवामदेवकलास्त्रयोदशाकलाःगु
ह्यांडोरुहृदयजानुहृदयजंघाहृदयस्फिकहृदयकटिसंधिपार्श्व
हृदयेष्वन्यसेत् तत्रकरयोरेकांस्फिगीतिनिजघनहृदये सद्यो

ग्र·सं· जातं प्रपद्यामि नमः सिद्ध्यै नमः सद्योजाताय नमः ऋ
३५९ द्ध्यै नमः भवे नमः द्युत्यै नमः अभवे नमः लक्ष्म्यै नमः अ
359 नादिभवे नमः मेधायै नमः भजस्व मां नमः कान्त्यै न
मः भव नमः स्वधायै नमः उद्भवाय नमः धृत्यै नमः ॥
अष्टावेताः सद्योजातकलाः पादतलद्वयहस्ततलद्वय
घ्राणशिरोबाहुद्वयेषु न्यसेत् तत्र घ्राणमित्येकं स्थाने
पंचवक्त्रे कं सप्तत्रिंशत्कलान्यासं कृत्वा मूलमंत्रपंचाक्षर
मंत्रादीन् पंचब्रह्ममन्त्रान् शरीरव्यापकत्वेन न्यस्य ॥
स्वात्मानं सदाशिवात्मकं ध्यात्वा स्वशरीरे च सर्वदेवता
धिष्ठितं ध्यात्वा गंधादिभिरभ्यर्च्य सदाशिवोऽहमिति ध्या
येत् तस्मात् सर्वो लोको यत्र देशे तिष्ठति तद्देशाद्योजनमि
ति शैववेत्तारमित्याचक्षते तदुक्तं चैव विन्यासः प्रतिमा
कृतो च नितरां सन्निधिकृत्तस्माद्देहे वापि शरीरिलो
नियादितः सान्निध्यकारी नित्य शास्त्रे यत्र तथास्तुते वेदि
न योगी विमलदेहः श्रुमान् तत्र देशात्सर्व योजनमिदं शैवा
गमज्ञा विदुः अथ पंचब्रह्मपूजाविधिः प्रागुक्ते रीच पी
ठे समावाह्य समर्चयेत् अथ मंत्रस्य रुद्रादिभिः पंचभिः
मतिभिः प्रासादोत्तानित्युत्यादि पूजाभिसेव्य शान्त्या म सौ
म्या पराविदिशि समर्चयेत् निशादयो मध्ये विदिक्षु च प
वे प्रथमाहुतिः शतं गैः प्राकन्यासविधानात् सौहितीया

हुतिः पुनः अनंताय नमः सूक्ष्माय नमः शिवोत्तमाय
नमः एकनेत्राय नमः एकरुद्राय नमः त्रिमूर्तये नमः श्री
कंठाय नमः शिखंडिने नमः इति द्वितीयाहुतिः पुनः उमा
यै नमः चंडेश्वराय नमः नंदिने नमः महाकालाय नमः ग
णेश्वराय नमः वृषाय नमः भिरिटये नमः स्कंदाय नमः
इति उत्तरादिक्रमेण चतुर्थ्याहुतिः इंद्रादिभिः पंचमी अस्त्रा
दिभिः षष्ठी इत्थं पंचब्रह्मपूजाविधानम् ॥ अथ शिवहृदय
धारणविधानमुच्यते वामदेव ऋषिः पंक्तिश्छंदः सदाशिव
रुद्रो देवता ॐ बीजं मायाशक्तिः ॐ हृन् नंशिरः संशिखा
शिंकवचं कंनेत्रत्रयं यं अस्त्रं अथवा प्रासादांतरीमां याप्रकार
उच्यते ॐ ॐ सर्वज्ञशक्तिधाम्ने हृदयाय ॐ नं नित्यतृप्तिशक्तिधा
म्ने शिरः ॐ अनादिबोधशक्तिधाम्ने शिखा ॐ शिवस्वतंत्रशा
क्तिधाम्ने नेत्रत्रयं ॐ यं अनंतशक्तिधाम्ने अस्त्रं एतद्वाक्यान्
पुनः तत्पुरुषाय नमः अघोरेभ्यो नमः सद्योजाताय नमः
वामदेवाय नमः ईशानाय नमः एतान् पंचमंत्रान्
भानामिकांगुष्ठपालिषु विन्यसेत् पुनः एतान् वक्त्र
हृद्गुह्यपादमूर्द्धस्वपि विन्यसेत् पुनरेभिरेव मन्त्रैः प्रासा
दस्य वा करणादौ चक्रेष्वपि मूर्द्धसु न्यसेत् पुनः ध्यानम् त्रि
नेत्रं सदा ... प्रसन्नो महेशः सर्वालंका
शूलाभिः कुठारं मृगाभयवरौ ... ध्यायेत्सदा
रदीप्तः सर्वाभिज्ञानिलयो ...

प्र॰सं॰ परागामस्तत्र सवदितादिवमः पंचवक्त्रस्त्र्यक्षः कोटीरकोटी
३५ घटितनवहिमरोचिकलांतंगमौलिः ॐ नमः शिवाय इति
मन्त्रः मोक्षप्रदानोयं मंत्रः विंशतिलक्षजपः शुद्धाखिलैर्वी
360 हुतैर्वा दोष्णानेन वा स्त्रीरह्मसमिद्भिर्वा विंशतिसहस्रं जपे
त् प्रस्मरणार्थं प्रयुक्ता अथैव प्रोक्तप्रासादोक्तपीठे समा
वाह्य समर्चयेत् तत्पुरुषाय नमः अघोरेभ्यो नमः सद्योजा
ताय नमः वामदेवाय नमः ईशानाय नमः तत्पुरुषादिमू
र्तीनामाद्यपंचवर्णोक्त तत्पुरुषाद्याः सर्वे प्रधानसंज्ञकाः का
रदाविद्युतः उद्भासिशुभ्रबन्धूकाम्भोजात्रूपाविलक्षणा
घाः इत्यपितासिथिर्वालिभिः सर्वाङ्गिसहिताभिः प्रमोदात्मकवत्
प्रथमावृत्तिः अंगसहिताद्यावृत्तिः पुनः प्रवेशप्रासादोक्तैरनंता
दिभिस्तृतीयावृत्तिः पुनरपि लैर्वोक्तैकमाद्यादिभिस्तथोर्द
शादिभिः पंचमी वज्राद्यादिभिः षष्ठी अथैव सज्जाविधानोत्तर
मुच्यते पूर्वप्रासादोक्तपीठे सहृदये विन्यस्य नाभिमध्ये मू
लमंत्रेणावाह्य पूर्वोक्तमार्गेणाविन्यस्य मूलमंत्रवर्णान्
विन्यसेत् कण्ठे ह्रन्मुखांसेषु कपालमध्ये पुरतान् क्रमशोन्य
सेत् कंठमूले तथानाभौ पादवस्तकपृष्ठे एवं सूर्दंस्यनेत्रद्वय
शोद्यहृः पत्रेषु पुष्पचामरशोभितचक्रमहदयजतरोक्तपदेषु पि ह्य
दानतत्पर सेवाभिसाद्यवंदे श्रीवांसामद्यदेपुत्रीनुपरा
माँत कजालिपत्रधाराः क्रमतः तयो ह्रोलकाद्या समस्तसम

एवंषड्गौर्देशान्नाकोन्यसेत् तत्रदोर्मूलसंध्यांगुलिमूले
मध्याग्रेषु पादमूलजानुसंधिपार्श्वयोरंगुलीमूलाग्रेण
षट्स्वस्थानेषुविनिवेशनाः ऊर्ध्वाधःक्रमइतिगोलकाला
वत् ऊर्ध्वक्रमतस्त्वधःक्रमतश्चात्रीणितत्पत्ररात्रिन्यसे
त् पुनस्तत्पुरुषघोरवामदेवसद्योजातसंज्ञकान्ललला
टहृत्संज्ञुह्यपादयोश्चक्रमान्न्यसेत् पुनर्विंशमन्त्रंजपेत् न
मोऽस्त्वव्यात्मभूतायस्वातिलिंगाहृतात्मने चतुर्थीविग्रा
छायमासिनानायथांसवे पुनरेवनैवमंत्रेणानिजदेहेषु
पुष्पस्तुत्याष्टांजलिंवाञ्जयेत् त्रिवारंमेचवारंवाप
वमात्महृत्ताहृतांवात्यपूजामारभेत् शैवपीठसमावा
ह्यपंचाननमूर्तिंसमर्चयेत् ग्रंथैःप्रथमाहुतिः तत्पुरुषा
यनमः अघोरायनमः सद्योजातायनमः वामदेवायन
मः ईशानायैनमः निवृत्त्यैनमः प्रतिष्ठायैनमः विद्यायै
नमः शान्त्यैनमः शान्त्यतीतायैनमः इतितत्रमूर्तयोदि
ल ईशा ईशाद्येवालयोदितपंचाम्येव इतिद्वितीयाहुतिः
वृषायनमः क्षेत्रपालायनमः चंडेश्वरायनमः दुर्गायैनमः
गुहायनमः नंदिनेनमः गणपायनमः सेनापायनमः
इतितृतीयाहुतिः इंद्रादिभिश्चतुर्थीएवंसंपूज्य अनेननमो
त्रैलोक्येनमोमहेश्वरः नमोविरिंचिहरिरुद्रवीशाभेदेनपर
मात्मने संसृष्टिस्थितिसंहारव्याप्तिमलमूर्तये नमःशा

प्र·सं·
३३।
३८।

तथांशोत्तुतभूतात्मनेध्रुवः भूविभावातिसंहर्त्री भूतनाथा
यशूलिने विश्वग्रासायविलसत्कालकूटविनाशिने तत्क
लंकांकितग्रीवनीलकंठायतेनमः नमोललाटनयनप्रो
लसच्छुभ्रवर्त्मना धामस्मरनिरत्नाधियोगिध्यातायसंभवे
नमोदेहार्धकांतायदग्धदत्तायुरायच चतुर्वेदगोश्वभीशाघो
दायितेमायिनेगवे स्थालायमूलभूतायमूलदारितविदि
बेकालदंष्ट्रेनमश्चंद्रखंडमंडितमौलये विवासंसेकपर्द्दी
मश्रांतादिसरिदिंदवे देवदैत्यासुरेंद्राणांमौलिवृष्टांघ्रयेन
मः भस्मांगरागायभक्तानांभुक्तिमुक्तिप्रदायिने यक्षाय
मास्वरूपायशंकरायचतेनमः नमोंधकांतकाद्यिवेशा
मादिवंशमोस्तनेहि देवरामादिने विषाक्षमालाणिकाल
वक्रमूर्त्तयेनमः सदावरकृपावाहनायते विघ्नसूतव
दपार्थसंघरामसवेशाय मतमहूधवमूर्त्तये नमःसदानर
कसपावभेदिनेभवेरतोभवभयंभेगाच्छाद्दिमो एवंस्तुत्वा
तुतकद्दासयेत् विधादयंगुते अथशैवपूजाविधानप्रसं
गान्नपार्थिवलिंगेपूजाविधिः गदद्वारराणसंरक्षप्रतिष्ठाह्वा
नकमेव स्नपनंपूजनंचाथविसर्जनमतःपरं हरोमहेश्वरश्शि
वश्शूलपाणिःपिनाकधृक पशोःपतिःशिवश्चैवमहादेवेति
वानभिः हरेत्यादिसमभिर्नामभिर्मृदाहरणादिसमकर्मा
कुर्यात् अथमंत्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रकारेणअस्यपंचा

त्तरस्य प्रयोगाल्लिख्यते। आरुह्य पर्वते शृङ्गं जपेल्लक्षं
मतो द्विजः लक्षहोमं महानद्यां मद्दाश्रयमाप्नुयात् ह
वीजलैर्बिल्वैर्वापि गवां क्षीरेण वा लैक्षया द्रोमात्तु दशा
सहस्रे जायते चिरजीवितः आदित्यादिग्रहान्भुक्त्वा जपे
ल्लक्षमनन्यधीः अश्वावस्थानेन नित्यं जुहुयाद्यावच्छान्ति
ये समस्तव्याधिशान्त्यर्थं जुहुयाद्दशतेन वः पलाशसमि
धो वह्नौ नीरोगी मनुजो भवेत् शनैश्चरामितेष्वयं स्वधा
नक्षत्रे वा तैः शनैश्चरकृता पीडा जपतो नश्यतोऽखिला
नित्यमष्टशतं जप्त्वा पिबेत् साधकोऽनिशं अदयं लभ
द्रोगो गोमासेनैकेन मुच्यते सष्ठिकादशसादनं जपमने
जलं तेन वा आरोग्यं तस्मात् सविषमच्यवस्ते भवेत् वे
द्वक्ष्य ग्रहे पूर्वे सूर्यग्रहा विधिनाशुचिः यावद्ग्रहणमो
ततावनद्यां समाहितः जपेन्मन्त्रं गाम्भिर्या पीवेतन्म
न्त्रितं वा अष्टोत्तरसहस्रं तातापिबेद्ब्राह्मीरसं द्विजः महा
ब्रारचतेन सर्वेषां सुप्रकाशने · देवस्य ग्रालिंगं सा
समभ्यर्च्य यथाविधि यत्किंचित्प्रार्थयेद्देवं जपेदष्टशतं साद
रात् सर्वान्कामानवाप्नोति शुक्रे बहुनात्र किं श्वायः अथा
स्यायं मापिसं यदेवता प्रकाशिकामप्रकारेणालिख्यते
तत्रादौ षट्कोणमंडलं विलिख्य तदंतः साध्यनाम
शुक्रं मासादवीनं विलिख्य षट्कोणेषु प्रणवसहितान्

प्र.सं.
२६२
362

पंचाक्षरवर्णात्मकोणाविवरेषु षडंगमंत्रान्विलिख्य तद्ब
हिः पंचदलानि विरच्य तद्दलेषु ईशानादिपंचब्रह्मनामा
नि प्रणवादिकमेण चतुर्थीनमोंतानि विलिखेत् तद्बहिरष्ट
दलानि रचयित्वा तद्दलेषु मातृकाष्टवर्गान् कादिपंचा
कं पादिकं च यंहं सं च विलिख्य तद्बहिर्भूतेन त्र्यंबकेन वेष्टयेत् प
तयंत्रे जपहोमादि साधितं धारितः आयुरारोग्यैश्वर्यसर्वसं
पत्साश्चाभिसुभिक्षफलानि भवंति अथ पंचांगात्मकश्रीरुद्रम
हान्यासः अथांगपंचकरुद्राणां न्यासहवं के जपहोमार्थे ना
दिविधिन्यास मंत्रा सोयंतेकं इति शिखायां अस्मिन्महत्य
र्णवइति शिरसि सहस्राणीति ललाटे हंसःशुचिषदिति भ्रु
र्वा मध्ये त्र्यंबकं यजामहे इति नेत्रयोः नमस्स्रुत्याय इति कर्ण
यो मानस्तोके इति नासिकायां अवतत्येति मुखे नीलग्रीवा
इति कंठे नमस्ते अस्त्वायुधायेति बाह्वोः या ते हेतिरित्युपबाह्वोः
ये तीर्थानीति हस्तयोः सद्योजातमिति पंचावत्वा कराणां
चरंगुलिषु नमोवः किरकेभ्य इति हृदये नमोगणे
भ्य इति पृष्ठे नमोहिरण्यबाहव इति पार्श्वयोः विश्व
पत्रेति मदरो हिरण्यगर्भ इति नाभौ मिढुष्टम इ
ति कट्योः भूतानामधिपतय इति गुह्ये येऽन्ने
षिवंदी ईदृक्षासीत्य पादे मानो महांतमिति मूर्ध्नः
हिरण्यगर्भ इति नाभौ एवं ते रुद्र इति जान्वोः ।८

संहृष्टशिरादितिजंघयोः विश्वभूतमितिगुल्फयोर्महा-
ग्रेयग्रासमितिपादयोः अघ्यवेयदितिकवचं नमोविद्य
नेत्रयकवचं नमोग्रस्कनीलग्रीवायेतितृतीयंनेत्रं प्र
स्फुरत्त्र्यस्त्रं एतावेतमेतिदिग्बंधः ॐनमोभगवतेरु-
द्रायेतिनमस्कारंन्यसेत् ॐकारंमूर्ध्निविन्यस्यनकारंना
सिकाग्रतः मोकारंतुललाटेवैभकारंभ्रुवमध्यतः ग
कारंकंठदेशेतुवकारंहृदिविन्यसेत् तेकारंदक्षिणेह
स्तेरुकारंवामतोन्यसेत् द्राकारंनाभिदेशेतुयकारं
पादयोर्न्यसेत् सद्यंचपादयोर्न्यस्य वामन्यस्याक्रमथ
तः अघोरंहृदिविन्यस्य स्तुवितत्पुरुषंन्यसेत् ईशानंमू
र्ध्निविन्यस्यहंसोनामसद्रक्षयः हंसहंसेतियोब्रूयाद्धो
संनाममसदाशिवः एवंन्यासविधिंकृत्वाततःसंपुटमा
रभेत् त्रातारमिंद्रलनोग्र्येस्तांतःपंथास्तुसत्वंतेनवा
यामानोतिशुद्धिर्वैयमामतमीषानमस्मैकदाम्योना
पृथिवीत्येतत्तंपुटामिंद्रादीन्दिक्षुविन्यस्य एवमेवात्मा
निर्दोषीकरणंकृत्वा त्वमास्थिमलैःपापैःप्रमुच्यतेसर्वेभ्य
तेष्वपराजितोभवति ततोभूतप्रेतपिशाचब्रह्मराक्षस
यक्षयमदूतशाकिनीडाकिनीसर्पश्वापदतस्कराद्युपद्र
वाद्युपघाताःसर्वेज्वलितेपथ्यंत मानोग्यातिबोध्यतिर
मूर्धामूर्धानेममर्माणितेजान्वेदाइति गुह्यनाभिहृदय

प्र॰ सं॰ केदारशिखरमिमंत्रं आत्मरत्नाकर्तेआ शिवसंकल्पं हृदये
११४ पुरुषसूक्तं शिरः उत्तरनारायणं शिखा अप्रतिरथं कवचं
प्रतिपूरुषं नेत्रं शतरुद्रियमस्त्रं एवं पंचांगं सरुद्रजपेत् आ
36 सांगं प्रणम्य हिरण्यगर्भः यः प्राणतो ब्रह्मजज्ञानं मही
द्यौ मरुत्वानपाग्रे नय याते अग्ने रुद्र इमे मम प्रस्तन्मादिसोदे
वं सांगं प्रणाम्य ध्यात्वा ध्यानेन रुद्ररूपं ध्यायेत् शुद्धस्फटिकसं
काशं त्रिनेत्रं पंचवक्त्रं दशभुजसहितं सर्वाभरणभूषितं
दशहस्तेषु अभयवरदशक्तिशूलात्तमालापिनाकडमरुख
ट्वांगनीलोत्पलबीजपूरफलयुक्तं नीलग्रीवं शशांकचि
ह्नं नागयज्ञोपवीतिनं नागाभरणभूषितं व्याघ्रचर्मोत्त
रीयकं ज्वलंतं पिंगलजटिलं मणिवान् विद्योतकरं वृष
स्कंधसमारूढं प्रसन्नादेवदार्यधारिणं अमृतेनाप्लुतं हृष्टं
दिव्यभोगसमन्वितं दिग्देवतासमायुक्तं सुरासुरनमस्कृ
तं नित्यं च शाश्वतं शुद्धं शिवरवत्तरमव्ययं सर्वव्यापिन
मीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणं एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततः
तो यजनमारभेत् पूर्वोक्तानां न्यासमंत्राणां अस्यंताः प्रसि
द्धाः आदित्यदर्ताज्ञियते यानि रुद्र शिवा तनूः इत्यक श्री
स्मिन्महत्यर्णवेन्तरिक्षे इत्यक सहस्राणि सहस्रशो इत्य
क हंसः शुचिषद्वसुरंतरिक्षसत् इत्यक मेवका मंत्रः अ
वतत्य धनुस्त्वं सहस्र इत्यक नीलग्रीवाः शितिकंठाः चा

यः तेषांᳺ सहस्रेत्येक नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिवं॰ तेषां
मित्येक॰ नमस्तेयस्त्वायुधायेत्येक यातेहेतिर्मीढुष्टम
इत्येक येतीर्थानिप्रचरंतीत्येक सद्योजातेप्रपद्येत्येक
वामदेवाद्यादिपंचमन्त्रः नमोवाचिकेभ्योदेवानामि
त्येक नमोगणेभ्यः वोनमः इत्येक नमोहिरण्यबाहवे
वे सेनान्ये इत्येक येअन्नेषुविविध्यंतीत्येक विज्यंधनुः
कपर्दिन इत्येक मीढुष्टमशिवतमेत्येक येभूतानाम
धिपतयो इत्येक येअन्नेषुविविध्यंतीत्येक इस्वाति
वंयश्चेत्येक मानोमहान्तमुतमानो इत्येक परितेरुद्र
भागस्तेजुषस्वेत्येक संज्योतिषामपावाहू इत्येक
विश्वंभूतंभुवनंविचित्र इत्येक येपथांपथिरक्षय इत्येक
स्रुग्वोचदपिवक्ता इत्येक नमोबिल्मिनेचकवचिने
च इत्येक नमोऽस्तुनीलग्रीवायसहस्रे इत्येक प्रमुंच
धन्वनस्त्वमुभयो इत्येक यएतावंतश्चभूयाᳺसश्चे
त्येक ज्ञातारमिंद्रमवितारमिंद्रमित्येक त्वंनोअग्नेव
रुणस्येत्येक सत्वन्नःपेशासमयेह्रुणान इत्येक अग्ने
त्वंतमपजमानामिहुरित्येक तन्वायामिब्रह्मणा
इत्येक ग्रानोनिःशुद्धिःयानीनिभिरयं इत्येक वायवे
नमः वायवेसोमश्चानेन इतीत्येक ईशानायनमः
अस्मैरुद्रमेहना इतीत्येक ऊर्ध्वायनमः रथोना

प्र·सं· थिवी इति स्कंधाभ्यां नमः इति तृतीयोन्यासः अथ रुद्रा
१८५ ग्निभिमंत्राणां एतत्संपुटमिंद्रादिदिग्विन्यस्यैवमेवात्मनि
365 रौद्रीकरणं कृत्वा त्वगस्थिगतैः पापैः प्रमुच्यते सर्वभूतेष्व
पराजितो भवति ततो भूतप्रेतपिशाचब्रह्मराक्षसयक्षयम
दूतशाकिनीडाकिनीसर्पश्वापदतस्करोपद्रवाउपयान्ताः सर्वे ज्व
लंतं पश्यंतु मां रक्षंतु रौद्रीकरणमंत्रं त्वा विष्णुरसि प्रवाहा
णो वृष्णः मनोज्योतिरिति स्कंठाय नमः अबोध्यग्निः
समिधा जनानामिति स्कनाभ्यै नमः मूर्धानं दिवो अरति
इति स्कहृदयाय नमः मर्माणिते वर्मभिश्छादयामि
ति स्कंठाय नमः जातवेदो यदि वा पावकोसि इति स्क
शिरसे नमः इत्यात्मरक्षाकरन्यासः शिवसंकल्पहृदयं पुरुष
सूक्तं शिरः उत्तरनारायणं शिखा अप्रतिरथं कवचं प्रतिपू
रुषं नेत्रं शतरुद्रीयमस्त्रमेवं पंचांगं सहाजपेत् इति पंचा
गन्यासः शिवसंकल्पसूक्तं यज्जाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु
रंगमं ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु यत्प्रज्ञानमु
तचेतो धृतिश्च· तन्मे मन· येनेदं भूतं भुवनं· मस्तु यस्मिन्न
चः साम यजूंषि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाराः या
स्मिंश्चित्तं सर्वमोतं प्रजानां· सुषारथिरश्वानिव· यदत्र
षष्टिनिषातं सहस्रं यज्ञस्तेनवनाथ्यनारूपं दशोपंचवि
शंतं परस्परं तन्मे· येपंचपंचा· ते· वेदाहमेतं पुरुषं· येन

कर्म्माणिप्रचत॰त॰ येमनोहृदयंचदेवा॰ यस्मेदंधीराःश्रु
तस्तंकवयोब्रह्मणामेतेह्यानंतइदं ध्यावस्वजंगमंचयो
गकाशंत॰ येनद्यौरुग्रापृथिवीचांतरिक्षंयेपर्वताःप्रदि
शोदिशश्च येनेदंसर्वंजगद्व्याप्तंप्रजानांत॰ अव्यक्तंचाप्र
मेयंच॰ त॰ कैलासशिखरेरम्येत॰ आदिवर्णंतपसाज्व
लंतंयस्यस्यात्मिकृत्यासिजायमानः शिवरूपंशिवसृदि
तंशिवालयेत॰ येनेदंसर्वंजगतोवभूवयंदेवाअपिमहा
तोजातवेदाः तदेवाग्निस्तमसोज्योतिरेकंत॰ यापिनेत्रो
पनेनाप्र॰ योसौसर्वेषुदेवेषुपठ्यतेपरमेश्वरात् प्रका
यानिश्रीमोहात्मात॰ योवेदादिषुगायत्री सर्वव्यापिमा॰
हेश्वरात् यत्कर्मंयदात्मेयंत॰ योसौसर्वेषुवेदेषुपठ्यत
मात्रॐकारंप्रणवंचमहेश्वरं यःसर्वस्याचित्त्वंत॰
योवैवेदंमहादेवंप्रणवंपुरुषोत्तमं ॐकारंपरमात्मा
मंत॰ ॐकारंचतुर्भुजंलोकनाथंनारायणंयत्रसर्वस्थितमे
वेदगेतसर्वव्यापित॰ यत्परात्परतोब्रह्मातत्परात्परतो॰
हृदिः प्रवान्त तरंतानेत॰ यइदंशिवमत॰ अतिविनाशा
यिवासर्वमिदंनास्तिपुनस्तथैवधृवंधृवं आत्मिमात्मिरि
तेसथमंपदंत॰ अस्तिनास्तिविपरीताइवादास्तिगुरुंवा
इदंसर्वं अस्तिनास्तिपरात्परोतस्यंत॰ ॐनमोभगवतेक
द्रायशिवसंकल्पंहृदयायनमः इदमस्यश्रीसेउकमश्चा॰१

रु.सं. अषिनो व्यातौ रक्षं मनिषा· ॐ नमो भगवते रुद्राय उत्तर
३९९ नारायणाय शिखायै वषट् ॐ आशुः शिशानो वृषभो ना
36 भीमो· ॐ नमो भगवते रुद्राय अघतीरथं कवचाय हुं ॐ
त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः त्वं शर्धो मारुतं पृक्ष ईशि
षे त्वं वातैररुणैर्यासि शंगयः त्वं पूषा विधतः पासि नु त्म
ना देवा देवेषु श्रयन्ते प्रथमः द्वितीयेषु श्रयध्वं· तृतीयः त्रि
ष्वेषु श्रयध्वं देवास्त्रिरेकादशास्त्रियस्त्रिंशाः उत्तरवमा
नः उतत्र· तन्मे समस्याल्ते वषट्· ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा ॐ
नमो भ· यपातरुद्रीय मस्त्राय फट् एवं पंचांगं रुद्रजप
येत् अथाङ्गान्यालभ्य हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे· यः प्रा
णतो निमिषतो· ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं· समुद्रीयोः पृथि
वीचन· उपश्वासय पृथिवी· अग्ने नय सुपथा· याते अग्ने
यात्रियातनू· यथावः स्वाहा अग्नये दात्रे· निपादिः ॐ
प्रजनेनेत्र स्नाति शृप्नपादयोर्विश्वाल लिङ्गं तु· परिहृताल्लि
ङ्गे तु सर्वेङ्गे· निष्टन्नमांसेन अथिमेवादियथास्थानानि
निवेश्य अथात्मानं शिवात्मानं पंचाशं चिन्तयेत् शुद्धस्फ
टिकसंकाशं त्रिनेत्रं पंचवक्त्रं गंगाधरं दशभुजं सन्म· तेग
नीलश्री· तिनै व्याघ्रचर्मोत्त· प्रदे कमंडलुत्सवाभ्यां मवि
नेशूलपाणिनं ज्वलन्तं पिंगलाजटाशिखोद्योतिविषानका
रकं अमृतेनाप्लुतेनानिंद्रं उमादे· गांदिव्यसिंहासनं ॥ः

सीतेदिव्यभोगसमन्विते दिग्देवतासमायुक्तेस्वरा· १
स्थाने· निवेश्य· षंढू· ये· सर्वथा· नेकदं· ता· रुंध्या
त्वाततःसम्यकतेनोयज्ञेनमारभेत् आरा· दिभिः श्रा
रा· श्वराः आलावहे· ममहस्तायघावो प्रघतेरुद्रमा
गतेव· कृत्तिवासाः चत्वारिंशुगात्रयो· मेनाश्रुश्रावि
वेश स्वस्वेनो· शांतोभवअभिमुखोभव स्वामीन्म
वैज· नके तावत्वंप्रीतिभावेनस्थानेचास्मिन्स्थिरोभव
सद्योजातमित्यावाहने सद्योमाइत्यासने भ· योपाद्य
भवेनइत्यर्घ्ये वाम· ज्ये· मःस्नाने अघोरेभ्यइति· वस्त्रा
वं तत्पुरुषायवस्त्रे ईशानायउपवीते रुद्रायश्वेतकारःव
लायधं कलविकरणायग्रहणमान् बलविकरणा
यधूपे बलायभूपं बलप्रमथनायदीपंसर्वभू· नैवेद्य
मनो· तांबूले रुद्रायदक्षिणा त्र्यंबकमितिमंत्रेणध्या
मंत्र· नानपथास्तत्स्थाने अथतर्पणं भवायदेवा· १
सहतेदेवायनमः भवस्यदेवस्यपत्न्यै· पतेनामभिपत्नी
तर्पयेत् भवंदेवंतर्पयामि· ततपश्चाद्भवादिरुद्रगा
यत्रीजपेत् तस्सरूपान्· स्वरूपतोशुभसम्मुखोभव·
शांतोभवअभिमुखोभव स्वामीसर्वजगन्नाथरुद्ररू
नमस्कारः ततोभैरवाष्टकस्तत्र असितांगरुरुक्रोध·
उन्मत्त· कपाल· भीषण· संहारइतिन्यासस्समासः अ

ग्र.सं.
२६१
367

यश्रीमद्न्यासप्रसंगाछ्रीरुद्रयंत्रमपिलिख्यते त्रिपंच
मूलेचतुरस्रकेतथावहिः शालांकृतभूकसल्विते म
ध्येचसाध्यंपरितस्तुशांकरेश्रीरुद्रयंत्रंस्तुतयोवदंति
अस्यार्थः प्रथमंचतुरस्रंविलिख्यतत्कोणेषुअष्टशा
लानियथासंभवंतिनथाविलिख्यतद्वहिः प्रणवंविलि
ख्यतद्विहंतवेरामितिविलिखेत् अथवातारस्यवहि
त्रिकोणांविलिखेत् चतुरस्रमध्येसाध्यनामानिविलि
खेत् ॐनमःनमस्कारायनमः ओंनमःशिवतरायचइत्यने
वेष्टयेत् एवंविलिख्यपतेरत्नाकरंभवति अथपंचाव
रादिमंत्रप्रसंगात् चिदंबरपंचाक्षरमंत्रोपिलिख्यते
सदाशिवऋषिः महाविराट्छंदः चिदंबरनतेषादेव
ता हंबीजं सः शक्तिः सहंकीलकम् ह्रौं ह्रूतांशिवाय
नमःशिरःमःशिवायनमःशिखानमःशिवकवचे
यनमःनेत्रं वायनमःशिवायअस्त्रं ध्यानम् प्रथमेव
द्विदलंचद्वितीयेचतुर्गीतथा तृतीयेदलंवद्दलेचचतु
र्थेद्वादशकंस्मरेत् अथपंचमेतिथिसंख्यांरवेभावयेत्सुधीः
षट्केअष्टदशारःप्रतानवयवेष्वविनिदुतभावयेदिव्य
यैः ॐ ह्रीं श्रीं नमःशिवायश्रीं ह्रीं ॐ इतिमंत्रः मालाप्र
धानोयंमन्त्रः चतुर्दशसहस्रंबालक्षवाजपेत् अग्रो
वधानातनं इदंकमलसिदंसदाशिवोवाचनेन्द्रपतेः

सदं चितसुदं चितं किमपि कुं चितं च चलोनभ्रुतमय
कं वैदालिताशिखस्वरूपं पशाहूत्ततैकनिष्ठं उ मकककमभ:
यंयं चकारं च वामे हस्ले श्रीदलितो न स्वयदस रामिजे:
नात्मसोहं सथात्माचाक सावस्थितन्वोभज्ञानिष्ठितिटि
लैनियहात्तुग्रहाभ्यां ॐ ह्रीं श्रीं नमः शिवाय इतिहितो
यमूलमंत्र: अथ धनिमन्त्र: शिवशिवचरणं शिवाने
दं शिवशिवशिवाशिवाय नमः अथो षि धा निवर्णात्मा
धनिमन्त्र उदाहृत: भूमध्ये दीपवत्से स्यंचां इवं स्वस्या चिं
यत सदा जपेदिमं मन्त्रं सर्वरोगहरं परं श्रीं ह्रीं शिवा
य नमः इत्याकर्षणाख्यमंत्र: यं नमः शिवा स्तंभनमन्त्र:
मं शीवाय नमो हनमंत्र: शिव इति मं द्रावमन्त्र: नमः
शिवाय उच्चाटनमन्त्र: आकर्षणाय मनवा लततमंत्रे
णासिद्धिद: श्रीमनोत्र वचरणौ सदाशारणासदं षपत्रे
इति तोडवमन्त्र: आकर्षणयंत्रे टकारमध्ये शिनमय
वाइति इतिलिखेत् स्तंभनयंत्रं चतुरस्रं विलिख्य कोः
णेषु वलषुलकारं विलिख्य मध्ये नकारं लिखेत् मोह
नयन्त्रमर्धचंद्राकारं विलिख्य मध्ये मकारं लिखेत् मंद्रा
वयन्त्रं त्रिकोणं विलिख्य तन्मध्ये शिकारं लिखेत् उच्चाट
नयंत्रं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये वाय इत्यक्षरद्वयं लिखे
त् एतानि यंत्राणि तेन तेन मंत्रेणार्चयेत् म:वायनशि

प्र.सं. इति गोपालमंत्रः क्लीं पद्मिपद्मिजगद्वश्यं सर्वार्थं सर्वशो
३९८ भिते सर्वैश्वर्यं जगदाख्यं ब्रह्मन् चक्रे प्राणप्रतिष्ठां कुरु
368 स्वाहा इति चक्रप्राणप्रतिष्ठामंत्रः अथ चिदंबरसभानट
मन्त्रः सदाशिव ऋषिः त्रिविंशाक्षरी छंदः महादेव चिदं
बरसभानटो देवता ॐ बीजं ऊं शक्तिः म कीलकं ॐ ह्रीं पर
मेति ह्रीं मह्रं सप्तत् ओं म ओं म ओं स्वाहा शिखा शिरः शिव
ज्योतिरानंदहृत शिलापरप्रकाशानंदनाथ कवचं सम
पाङ्कुशं हृज्जयामि नेत्रम् ह्रौं शिवायैनमः अस्त्रं अग्रमन्त्र
एवं मूलमंत्रः सप्तार्णवपरिक्षेप इत्यादि ध्यानम् अथ चि
दाकाशध्यानचिदंबरमंत्रांतरमभिलिख्यते सदाशिव
ऋषिः विराट्छंदः चिदंबरनटेशो देवता श्रीं बीजं ह्रीं श
क्तिः चित् कीलकं पंचमात्रारहितेन कादिवर्गपंचा
केन यादिचतुष्टयेन च षडंगानि कुर्यात् ध्यानम् सर्वेश
रत्नद्युतिमिश्ररूपं विविलिख्य रेखपरस्तनहर्षभोगे स्वस्वरूपा
प्रपामलक्षसर्वांगं श्रीमंत्ररूपं परमार्थदायि ॐ ह्रीं श्रीं
नमः शिवाय शिव शिव चराचर शिवनानंते शिवशिवशि
वाय हिमवान्न सवानमाविधृम्यामि वैरं ऊं शाकस्वाहा
अथ चिदंबरपंचाक्षरमंत्रं पंचमानरहरपंचाक्षरमंत्रोऽभि
लिख्यते काश्यप ऋषिः पंक्तिश्छंदः श्रीनटेशो देवता श्रीं बी
जं स्वाहा शक्तिः सांबसदाशिवः इत्यापंगानि ध्यानम्

अनन्तकलशार्दूलैकांतिकंपूर्णदेहंसकलविश्व
वंद्यंवेदशास्त्रैरचिंत्यं विविधफलभयदैर्भूयमानं
दुर्गालेसकलविषविनाशंचिंतयेत्पक्षिराजं क्षिपः
ॐस्वाहा इतिमंत्रः अनेनमंत्रेणजलसेचनादिनावि
षनाशोभवति अथगारुडपंचाक्षरमन्त्रप्रसंगात्
गारुडपंचाक्षरयंत्रमपिमन्त्रसारोक्तंलिख्यते मध्ये
तारंसाध्ययुक्तंलिखेत्कोणेषुपंचस्व स्वाग्राणांपंच
तद्बाह्येचक्षपञ्चादरेततः पीठतःवेदंमःसोहं इतिवर्णा
न् क्रमाल्लिखेत् तद्बाह्येतत्वगारुडंमन्त्रेणावेष्टनदृ
द्विमात्रकावर्णौश्चसंवेष्ट्यभूपराश्रिषुचक्रमात् अथे
येठेतिक्षन्त्यावेवायौहंसःक्षिवेततः यथावकाशंत्र
टद्वेयथनंतंमहामन्त्रे इत्येवंगारुडयंत्रं प्रोक्तंसर्वंवि
षापहं ताम्रपट्टसमालिख्यस्थापितंनिजवेश्मनि स
र्पोन्विष्टाटयेदाशुदेशांदेशांतरंततात् यथनंतकद्रू
तोक्षिइत्यादिगारुडोपनिषद्भ्यःकश्चुपनागविषयो
यथनेतमंत्रः तत्वगारुडमन्त्रः ॐनमोभगवतेतत्वा
गारुडायअनन्तकुलयोद्भवायविश्वंभरवाहनायवाल
खिल्यानन्दनायहंससहचरायप्रवासवेधानसंहननाय
वज्रनखाय इन्द्रपत्तालंकृतपक्षीरायविनतानन्दनाय
दुष्टसर्पगर्वविषहननायतनानागांतकायप्रसरोनका

१२५

प्र.सं. पथीं भीं त्रुट विधं छिंतं छिंते आवेशयावेशय हुं फट् ग्रह
२१९ छिंत छिंत आवेशय अप्सरग्रहं वा यक्षग्रहं वा यमनग्र
हं वा गान्धर्वग्रहं वा पातिग्रहं वा पक्षग्रहं वा स्कं
369 दग्रहं वा विनायकग्रहं वा सोमग्रहं वा सूर्यग्रहं वा ऐ
काहिकग्रहं वा द्व्याहिकग्रहं वा चातुर्थिकग्रहं वा ज्वर
ग्रहं वा यदि लोकग्रहं वा सीघ्रमावेशयावेशय हन हन
दह दह मथ मथ विध्वंसय स्फर चट चट प्रचट प्रचट रहं रुद्र आज्ञा
पय स्वाहा इति श्रवणाविष्टमन्त्रार्थः अथ गरुडपंचा
मेतस्य जपपूजादिकं प्रकारांतरेणालिख्यते दक्षऋ
षिः पंक्तिश्छंदः लक्ष्मीवासुदेवसहितो श्रीगरुडो देवता ॐ
क्षिं ॐ हृदयं ॐ पं ॐ शिरः ॐ ॐ ॐ शिखा ॐ स्वां ॐ कवचं
ॐ हां ॐ नेत्रं ॐ क्षिप ॐ स्वाहा ॐ अस्त्रं मूर्ध्यास्यहृदयेना
भौ पादयोरक्षरान्यसेत् नाभिपादेशिरोवक्त्रहृदये
ष्वपि लिंगन्यसेत् पादादिमूर्धपर्यंतं संहारन्यासलक्ष
णं गरुडकल्पोक्तं संहारपूर्वं सर्वमंत्राणां सुपव
र्णेन संहारपूर्वावस्थितं तेजो रवस्थानाद्रुद्राकृता वान
प्रस्थाश्रमादीनां यतीनां यतचेतसां हृद्यो न्यस्तं तस्मा
त्संहारसंहराद्वतः गरुडपंचाक्षरस्य गरुडघ्वातत
त्वलम सहात्मने स्वदाहृतः गरुडहुं उं मतो स्वाहा शिरः
गरुडशिखायै स्वाहा शिखा गरुड प्रभंजन प्रभेदना

रविन्नासयरविमर्दयरस्वाहाकवचं उग्रद्रूपधारक
सर्वभयंकरमीषयरसर्वदहरभस्मीकुरुरस्वाहाने
त्रं ग्रप्रतिहतशासनङ्कंफट्स्वाहाग्रस्त्रं गरुडपंचाक्ष
रस्यद्वादशलक्षंजपः हुतेनवाहृतसिक्तशालिहषे
नवांदशांशहोमः ग्रथहृतविधिः वैस्नवपीटेसमा
वाह्य ग्रंगैःप्रथमाहुतिः ॐहंसपर्णायनमः ॐगंग
रुडायनमः ॐवैवनतेयायनमः ॐनोनागास्यपिनमः
इतिदिग्दलेषु ॐलंलक्ष्म्यैनमः ॐकींकीर्त्यैनमः ॐजंज
यायनमः ॐमांमायायैनमः इतिविदिग्दलेषु इतिद्वि
तीयाहुतिः ॐजंजगद्दायनमः ॐजंजगद्दात्तायनमः
ॐपुंपुण्डरीकाक्षायनमः ॐवांवामदेवायनमः ॐसंसन
कायनमः ॐसंसनत्कुमारायनमः ॐशंशंकुकर्णाय
नमः ॐसंसर्वनेत्रायनमः ॐसंसुमुखायनमः ॐसंसु
प्रतिष्ठायइत्येतैर्दशभिःस्तृतीयाहुतिः इंद्रादिभिश्चतुर्थी
दिक्पालैतविस्तृवैज्ञत्वाग्रथपिलाकुनिष्टिके नजंत्याग्र
हतोक्षिष्टक्षिप्तावेग्रष्टकौतया मध्यमानामिकेहोत्र
हौपत्नाविवचिंतयन् एषागरुडमुद्रास्याद्विषापविषा
नाशिनि ग्रथगरुडपंचाक्षरस्यफलमाह भूतपिशाच
वैयगरलरोगान्मादज्वरापस्मातिग्रंथिकुष्टादिमहोद
राश्च पवननेत्रादिरोगापहं ग्रथगरुडमंत्रप्रसंगातक

१.से स्वांते गारुडकारेता गारुड गरुड मन्त्रो विलिख्यते ओंकारऋ
३२० षिः जगती छंदः श्रीगरुतार्क्ष्यो देवता ओं बीजं स्वाहा शक्तिः सर्व
370 विषहरणे विनियोगः ओंयं ओंसिद्ध्ये गाति ध्यानं आजानो
रुमरेमसमलहिमप्रभमानाभितास्मिन् आकंठं कुंकु
माभं भ्रमरकुलमिव प्रथमसमा मूर्धकेशं ब्रह्माण्डव्याप्तदे
हं द्विभुजं महाविवैर्भूषितांगं सूचितांगं पिंगाक्षं नीलनादेष्ट्रा
वरदमभयदं तार्क्ष्यं नमामि १ ॐ ह्रीं श्रीं गरुडाय महा
गरुडाय समस्तांडंडवाहिः त्रैलोक्यनाथकाय नागयोगि
नदितयांगाय ॐ पक्षिराजाय विष्णुवाहनाय सर्वसर्पान्
संहार मर्दय मर्दय रसीद पालोटय छेदय ग्रामय पर्वत
रश्रा सर्वविषाग्निनाशाय सर्वसर्पान् संहार स्वाहा इति मंत्रः
विषहरणभूतनीग्रहभयनाशय मंत्रः द्वादशसहस्रं जपः
नानारूपविशेनलिलतांजपाय सहस्रगुंडैः प्रसानाबोद्धा
मः ह्रवैंकवस्रजा आकर्षय आगच्छ आगच्छ आवेशय
रसहृदय शीघ्रं तत्त्व सकलभूतवेतालानाशय नाश
य सर्वग्रहान्नाशय नाशय अथ यन्त्रम् षट्कोणंतरि
ताशिवा प्रलिखितं मायां च समालिकम् कोणेषु
शिशुसाध्यं वह्निसहितं तद्दिक्षु चिंतामणिं पाशं शक्ति
सविंदुकं च विलसद्बाह्य कपोनायतनम् तारे लग्नाहूत
सिंहनाद सहितं सर्वग्रहादीन् हरत् अथवा षट्कोण

हृतामिंदुनादसहितं सर्वं ग्रहादीन् हरेत् अथवा षट्कोणा
न्तरिताग्निवायुमन्त्रचक्रमथवा लद्वादशकोणेषितिपा
दविशेषः एतच्चक्रमसंस्पृश्य जपेदष्टोत्तरं शतम् प्रयो
गकाले संग्रामे ध्यात्वा स्पृष्ट्वा तं विलोकयेत् तत्रालोकनमा
त्रेणासिशस्त्रादिभिर्विध्यति अस्यार्थः प्रथमं षट्कोणालि
ख्य तन्मध्ये रमित्यग्निबीजं चयमिति वायुबीजं च ह्रीमि
ति मायाबीजं च अनेन विलिख्य ॐ विष्णुवाहनाय
इति समालीकेन वेष्टयेत् अथवा कालिकायां रमित्यग्नि
बीजं विलिख्य तदने वायुबीजं विलिखेत् तद्वहि ॐ पक्षि
राजाय विष्णुवाहनायेति द्वादशाक्षरेण वेष्टयेत् इति
पुनः षट्कोणेषु साध्यसहितं वह्निबीजं विलिख्य तत्कोणे
लेषु रक्षां ऊमिति चिंतामणिबीजं लिखेत् पुनः क्रामिति
पाशाक्षरेण वेष्टयेत् पुनः ह्रीमिति शक्तिबीजेन वेष्टये
त् तद्वहि क्रोमित्यंकुशबीजेन वेष्टयेत् तद्वहि बिंदुना
दसहितेन तारेण वेष्टयेत् तारः प्रणवः बिंदुरनुस्वारः न
मादमिति प्रणवे रेखा यक्के रेखा ली ह्लीनः प्रविष्टरूपमि
ति यथोक्तं मम द्विरष्टकोष्ठमालिख्य प्रत्येकं दशावर्णके
त्रिशिखं च तद्रेखाग्रे तद्रेखाग्रे तनामकम् भास्वीपां सु
निसंलिख्य प्राणाना वाह्य तत्र च तत् शत्रोस्तदिक्स्थो भूत्वा
जपेदष्टोत्तरं शतम् तदस्यदर्शनादेव रिपुः प्रतिमगाढ्ढ

२५६२ प्र॰सं॰ ति अस्यार्थः षोडशकोणानि लिख्य प्रतिकोणे मूलमन्त्रा
३३१ वर्णान् एकादशवर्णशो विभज्य विलिखेत् तदाग्रेषु शूला
न्विलिख्य शूलाग्रेषु साध्यनाम विलिखेत् यंत्रान्तरः शिखि
स्तकमकोणं चाष्टपत्रेषु वेचकान् षान शाखाशिखासाग्निभौ
मवं व्योमकंच सकलमनलवायुस्वहाहिः साध्यशालिं हृ
तम्स्तनमतं व्यागमदं तनार्थमेतत् अस्यार्थः प्रथमं त्र्यको
णं तद्बहिः षट्कोणं तद्बहिरष्टकोणं तद्बहिरष्टदले तद्बहि
र्वृत्तत्रयं च विलिखेत् तत्र कोणेषु ईं ईं बीजं लमिति लिखेत्
षट्कोणेषु वं वं बीजं विलिख्य अष्टकोणेषु रमित्यग्निबी
जं विलिख्य अष्टदलेषु सर्यं बीजं श्रीमिति विलिख्य भूपुर
कोणेषु चतुरस्रेषु आकाशबीजं हमिति विलिख्य त्रि
कोणं षट्कोणाष्टकोणाष्टदलेषु पृथ्व्यग्निबीजं वायुबी
जं सर्वं च विलिखेत् अन्यत्रोपदेशः प्रथममनले विलि
ख्य तदन्तर्वायुबीजं विलिख्य तदन्तलत्रिकोणत्रयाणि लिखे
त् तद्बहिस्तदन्तर्भुवनेशी इति साध्यनाम वर्णैर्वेष्टये
दिति यंत्रान्तरम् षट्कोणं विलिखेत्सर्वतद्ये शूलमा
दिशेत् वर्तलं वर्तलं चैव तन्मध्ये वायुं विलिख्येत् षट्को
णेषु लिखेद्वहिः शूलाग्रे साध्यनामाकम् अभिमंत्र्य तत्त्वा
रं तेनाघेनाभिषेचयेत् नायदर्शनमात्रेण यावतिष्ठ वा
मंबिके यंत्रान्तरं अर्धचन्द्राकृति कृत्वा मध्ये वा करणमालि

कोणाद्दयेत्तजंसंच संकोरेणानवेशयेत् पतद्यंत्रं म
हावीर्यं दर्पानाशावनेपरम् यंत्रकीलालमंत्राभिःप्र
स्त्यातिनसंशयः तत्रवमितिवरुणबीजम् अथा
विषहरणकरमंत्रप्रसंगात् विषहरनीलकंठमंत्रस्य
मंत्रापिरिष्यते हरऋषिः अनुष्टुपछंदः नीलकंठरु
द्रोदेवता प्रोंबीजं ठः शक्तिः ग्रींकीलकं हरहरस्वाहा
ह्मन कपर्दिनेस्वाहाशिरः नीलकंठायस्वाहाशिखाका
लकूटविषभक्षणायस्वाहाकवचं नीलकंठिनेस्वाहाअ
स्त्रं ध्यानम् बालार्कायुततेजसंधृतजटाजूटेंदुखं
डोज्ज्वलंनागेंद्रैःकृतभूषणंजपवटीशूलंकपालंकरैः
खट्वांगंदधतंत्रिनेत्रविलसत्पंचाननंसुंदरं व्याघ्रत
क्परिधानमब्जनिलयंश्रीनीलकंठंभजे १ प्रोंनीलकंठः
इतिमन्त्रः अथनीलकंठमंत्रप्रसंगाद्दत्वाप्रधानम्पाप
द्गुहाहरणमहाबाहाबटुकभैरवमंत्रापिपिपावकिक
रत्वेनमन्त्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रकारेणालिख्यते हर
दारण्यकऋषिः अनुष्टुपछंदः आपदुद्धारणमहाबटु
कभैरवोदेवता ह्रांबांह्रींवींह्रयांपंगाविद्रांवांवींमेह्रीं
वींशक्तिः ह्रंबंकीलकं मृतप्रेतापिशाचाप्रद्धारनार्थे
विनियोगः ध्यानं करकलितकपालःकुंडलीदंडपाणि
स्तरुणतिमिरनीलाव्यालयज्ञोपवीती क्रतुसमयसप

प्र॰सं॰ योविघ्नविध्वंसदक्षःसर्वसंपत्तिवटुकनाथःसिद्धिदःसाधका
३२२ नां ॐह्रींश्रींक्लींग्लूंस्लौंओंवटुकायआपदुद्धारणायकुरु
322 रुवटुकायह्रींजप इतिमंत्रः पंचविंशतिवर्णः तावल
क्षजपः त्रिमधुरसिक्तैर्दशांशतश्चरुणाहोमः अथैव
यंत्रं श्रीमायास्मरकूटमन्त्रंविलिखेत् मध्येदलेष्वष्टसि
द्धिः प्रोक्तंवटुकायसहस्रमनुमन्त्रस्यवर्णान्वहिः अष्ट
दलेषुतद्बहिर्वः मलंत्वापत्रेषुषोडशशाक्तलकादिं
सांतस्वरांस्तेषुविलिखेत्सर्वे अथसाध्यः प्रथममष्टपत्रंवि
लिखेत्तत्कर्णिकायांस्मरंविलिख्यतन्मध्ये श्रींह्रींक्लींग्लौं
ॐमितिचतुष्टयंदिक्षुविलिख्यतन्मध्येसाध्यनामादीन्
विलिखेत् पुनरष्टदलेषुवटुकायवटुकायइतिदिक्
कमध्यैकैकमक्षरंलिखेत् तद्बहिःषोडशदलपद्मंवि
लिख्यतेषुआपदुद्धारणायकुरुकुरुवटुकायह्रीं एतान्
वर्णानेकैकंविलिख्यतद्बहिःषोडशदलेषुषोडशस्वरा
न्विलिख्यतद्बहिर्द्वात्रिंशद्दलपद्मंविलिख्य तेषुका
दिसांतानेकैकमक्षरंविलिख्य तद्बहिर्भूपुरंसंविलि
खेत् एतद्यंत्ररत्नाकरंभवति अथपूजा श्रीमदप्रा
कितत्रिकोणवृत्ताष्टदलचतुरस्रात्मकंचक्रंविलिख्य
श्रींह्रींनमःस्वाहार्थंपुष्पांजलिविकीर्य तस्मिन्भैर
वंमूलेनावाह्यमूलेनैशानादिपंचमंत्रैः ॥

स्वग्रावाह्नादिमुद्राप्रदर्श्यो देवतानमो षडंगानि विन्य
स्यपाद्यादीसंगमन्त्रैर्दत्वा ईशानादिपंचमन्त्रैर्वाह्नादि
हृर्धपूर्वादिपंचवक्त्रेष्वभ्यर्च्यवंडुगमन्त्रैर्हृदयादिषु
संपूज्य परिवारानर्चयेत् तद्यथा श्रीं ह्रीं ईशानवटुकभैर
वपादुकेभ्यो ह्रीं श्रीं नमः श्रीं ह्रीं वामदेववटुकभैरवपा
दुकेभ्यो श्रीं ह्रीं नमः इत्याभिपंचमन्त्रान्मध्यायदहिणा
न्तरपश्चिमेषु कर्णिकायामेवं प्रथमावरणम् अग्नीशा
सवायकोणेषु पवनादिष्वलषडंगौ द्वितीयावरणं श्री
ह्रीं असितांगभैरवपादुकेभ्यो ह्रीं श्रीं नमः एवमेवरुरु
भैरवचण्डभैरवक्रोधभैरव उन्मत्तभैरव कपालभैरव भी
षणभैरव इति ओमयपमाष्टदलेषु पूर्वादीशानमासितां
गभैरवाष्टकेनतृतीयावरणं ओमपमसितिकालिका
हृतविषिष्टपमाभित्यर्घः श्रीं ह्रीं डाकिनीपुत्रपादुकेभ्यो
ह्रीं श्रीं नमः एवमेव राकिनीलाकिनीशाकिनीहाकिनी
काकिनी पूर्वादिषट्कोणेषु डाकिनीपुत्रादिषट्कोकेन
चतुर्थावरणम् ततस्तद्बहिः कालिकाहृते श्रीं ह्रीं शाकिनी
पुत्रपादुकेभ्यो ह्रीं श्रीं नमः इत्यादि मालिनीपुत्रमन्त्रपुत्र
इमापुत्रस्कंदपुत्रकुबेरपुत्रीपुत्रशान्तिपुत्रपादुकेभ्यो ह्रीं
श्रीं नमः इति शाकिन्यादिसमकेषट्कोणाग्रावापकर्णिका
हृते पंचमाद्यादि अग्निपर्यन्तं श्रीं ह्रीं गणपतिपादुकेभ्यो ह्रीं

प्र॰सं॰ ३२३ 323

श्रीं नमः एवमेव क्षेत्रपालमहाशास्तृवटुकानाथ इति
गणपत्यादिकुमारचतुष्कं तत्कर्णिकाहृते ऐशान्ये यादि नै
ऋत्यन्तं श्रीं ह्रीं देवीपुत्रपादुकेभ्यो ह्रीं श्रीं नमः इत्यादि मा
तृकापुत्रजडत्रयतत्स्थानाधिपति एतद्धामाधिपति एता
देवाधिपति देवीपुत्रादि षट्कं तत्कर्णिकाहृते नैऋत्यादि
वायव्यान्तं श्रीं ह्रीं मेघनादपादुकेभ्यो ह्रीं श्रीं नमः इत्यादि
एवं डां श्राकालरुन मेघनादादिपुत्रत्रिकं तत्कर्णिकाहृ
ते वायव्यादीशान्तं इति शाकिन्यादि बालसमक सहितं ग
णपत्यादिकुमारचतुष्कं देवीपुत्राधिपतिषट्कं मेघना
दादिपुत्रत्रिकं इत्येतैः सर्वैर्मिलित्वा विंशतिदेवताभिः प
ञ्चमावरणम् ततस्तद्बाह्ये श्रीं ह्रीं मंगलापुत्रपादुकेभ्यो
ह्रीं श्रीं नमः एवमेव चर्चिकापुत्र योगेश्वरपुत्र हरसिद्धिपु
त्र किलिकिलापुत्र कालरात्रीपुत्र विभीषिकापुत्र इति श्री
वीपष्टदलकेसरेषु मंगलपुत्रकाद्यष्टकेन षष्ठावरणम्
ततस्तद्बाह्ये श्रीं ह्रीं ब्रह्माणीपुत्रवटुकेभ्यो ह्रीं श्रीं नमः एव
मेव माहेश्वरीपुत्र कौमारीपुत्र वैष्णवीपुत्र वाराहीपुत्र इं
द्राणीपुत्र चामुंडापुत्र महालक्ष्मीपुत्र पूर्वाद्यष्टदलेषु ब्रह्म
ण्यादि मातृपुत्रैः सप्तमावरणम् ततस्तद्बाह्ये श्रीं ह्रीं इंद्र
वटुकपादुकेभ्यो ह्रीं श्रीं नमः इत्यादि अग्न्यादि वटुकोन्तं चतुर
स्राभ्यन्तरप्राकारपंक्तिः प्रागादि इंद्रवटुकादि दशकोण

अष्टमावरणम् अग्न्यद्यास्ये श्रींह्रीं हेतुकभैरवपादुकेभ्यो
ह्रींश्रींनमइत्यादित्रिपुरान्तभैरवअग्निभैरवअग्निजिह्वभै
रवकरालभैरवभीमरूपभैरव अचलभैरवश्रींह्रींहाटा
केश्वरभैरवपादुकेभ्योह्रींश्रींनमः इतिचतुरस्रस्य मध्या
अकारेष्वाग्नादिहेतुकादिदशकेननवमावरणम् श्रींह्रीं
वज्रिणीपादुकेभ्योह्रींश्रींनमःइत्यादिपश्चिमेन्यस्तेचत
रस्रस्यबाह्यअकारलोकेशाद्युपवज्रिणीपुरदशकेन।
पूर्वादिदिक्षुदशमावरणम् एवंभैरवंसंपूज्यबलिंदद्यात्
शाल्यन्नंपललंसर्पिर्माषचूर्णानिशार्कराः गुडमिश्ररसा
पूपोन्मधुमांसैःपरिमिश्रितैः कृत्वाकवलमाराध्यदेवंप्राग्रु
क्तवर्त्मना एतंचेदनुध्यायेन्निशितंतस्मैबलिंदद्यात् ततःसि
ध्यन्तिकार्याणिबलिनानेनसर्वदा तत्रपललमितिति
मंथ्यास्यनित्यबलिः भोजनवेलायांहुतगुडव्यंजनादिस
हितंसिक्थानिवाद्यमूलविद्यात्रिवारंतत्स्वाहाकृत्वापश्च
नेदद्यात् अथप्रयोगः जुहुयात्कर्पिशामंत्रीमदंतीश्रि
यमाप्नुयात् वश्यायजुहुयात्तिलशाकलैर्वशयेज्जनान्
इत्शाकलंवडंशार्करंजुहुयात् प्रबलाभायवलतणाप्र
फुल्लैकरवैःस्नपीः पनसाम्रादिसंपन्नैश्चतुष्किलतंडुलैः
विल्वप्रसूनैर्जुहुयात्मदंतीविदंतीश्रियम् लोणोत्सवधुर
नंमिश्रैर्वशयेद्वनिताजनान् लोणांलवणम् कृष्णिका

प्र.से. ३२५

मेनहोमत्रयं वेतसस्य समिद्भिः वेतसं नीरसं नीरेवं वा अने
न जुहुयान्नित्यं धनधान्यादिसंपदैः वृषणायज्ञहुयान्मंत्री
मधुना दिवसत्रयम् रोगाकौषधहोमेन योगेन स्यात्तित
त्लक्षणात् कृत्वाष्टोत्तरद्वादशहोमं भूतापस्मारसंभवे आज्याक्त
नेतस्मासीनो जुहुयादश्वत्थतिलैः भूतादयः पलायंतेनेते
तेनादिशं भयात् जुहुयात्केवलैर्लाजैस्तं स्तंभनेच्छया नि
गडादिविमोक्षाय पथ्याय योगाय सदाश्रितः वचाचूर्णोपिलिप्त
मेनाबोनाजनेनालोलितं विभस्य भक्षयेन्मंत्री मंडलेष्ववको
तेया विनीतेश्रममाप्नोति भयारोग्यबलान्वितम् वचाव
पंच वचाचूर्णोपलप्रमाणं गव्याज्येन विसृज्य प्रतिदिनम
नेनरसदसजमामंडलेप्राशायेत् अथ भस्मप्रयोगाः सा
ध्येन्मनुनाने भस्मसर्वार्थसिद्धिदं उशीरं चंदनं कुष्ठं चना
मांसतोंकर्म श्वेतार्कमूलं वाराहीलक्ष्मीरसहीकहाम्
त्वचं बिल्वतरोर्मूलं शोधयित्वा सुचूर्णयेत् चूर्णं भोश्चिर
हीनेन गोमयेन विमिश्रितम् कृत्वा निशापितं संसोष्य
संकलिते रक्षवाहये मूलेन दग्धात उस्मछिद्रपात्रे विनिक्षि
पेत् केतकीमालतीपुष्पैर्वासितेद्भस्मधारितम् अथ तेन प्र
जपेन्मंत्री रक्षाभस्मसमूहितम् पंचदशदिनेषाः प्रावीः स्त्र
इंकरोतियः नस्परोगाः प्रशाम्यंति कृत्वाद्रोहमहाग्रहाः
अपस्मारचंडिवैकालपटले श्रवीरभस्माविधाने वक्ष्यामः अथ

375

स्वर्णाकर्षणभैरवमन्त्रो विलिख्यते दुर्वासा भगवानृ
षिः देवीगायत्रीछंदः स्वर्णाकर्षणभैरवो देवता ह्रांबीजं
स्वाहा शक्तिः संकल्पसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॐ ह्रां महाभै
रवाय नमः हृदि ॐ ह्रीं आपदुद्धारणाय शिरः ॐ ह्रूं अजामल
बद्धाय शिखा ॐ ह्रैं लोकेश्वराय कवचं ॐ ह्रौं स्वर्णाकर्षणाय
नेत्रम् ॐ ह्रः मम दरिद्रापहरणायास्त्रम् ध्यानम् कोटि
सूर्यप्रतीकाशं कवीरनियलं प्रभुः नेत्रत्रयं चतुर्बाहुं पा
शांकुशवराभयम् शशिखंडजटाजूटं स्वर्णाभरणा
भूषितम् सर्वाभरणसंयुक्तं शोभितं स्वर्णभैरवम् सि
द्धविद्याधरैः सेव्यं ध्यायेत्कनकभैरवम् ॐ वं श्रां ह्रूं ह्रीं ह्रां
महाभैरवाय आपदुद्धारणाय अजामिलबंधनाय लोकेश्व
राय स्वर्णाकर्षणाय मम दारिद्र्यहरणाय ह्रां ह्रीं ह्रूं श्रां वं
ॐ स्वाहा इमं मम मन्त्रं ह्यादिं शान्तकोलोज्जायिज्ञारि प्रथम
शक्तिपंचाक्षरीविधानम् वामदेव ऋषिः पंक्तिश्छंदः
पंक्तिश्छंदः सदाशिवो देवता ॐ बीजं ह्रीं शक्तिः ॐ ह्रीं अ
तु ॐ शिरः इत्यादि पंचाक्षरवर्णैः अथ ध्यानम् वंदेदेवा
वरदशूलकपालहस्तं साभीतिमद्विलतयाञ्चलदेहा
कांतिं वामांकपीठगतया निजवामहस्तन्यस्ताकरणा
ञ्चलसुजायपरिरब्धदेहम् १ ह्रीं ॐ नमः शिवाय ह्रीं इति मं
त्रः पञ्चपालसप्रधानः चतुर्दशपालनमप नावम्मदर्म

प्र.सं. ३२५

मधुरक्षिकाभिरुत्पलकुसुमसमिद्भिः त्र्यस्रकुण्डे होमः अथ पू-
जा प्रसादाख्ये पीठे शिवं समावाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथमा
वृतिः स्फिलिंगवायैगगनारक्ताकालिकामहाकुष्मा इति
कौलेश्वरीभैरवद्वितीयावृतिः वृषाय स्कंदाय चण्डाय नंदेश्वराय
दुर्गायै भृंगिरिटाय नंदिने गणपाय सैन्यपाय इति तृतीयावृतिः ।
मातृभिस्तुर्या इन्द्राद्यैः पंचमी अथाघोरास्त्रविधानं
उच्यते वामदेव ऋषिः पंक्तिश्छंदः सदाशिवो देवता पंचास्त्र-
रवदंगानि अत्र होमादियोगाविवरणात्कृत्स्नम् ॐ बीजं
ह्रीं शक्तिः ध्यानम् वामांकेन्यस्तवामेतरकरकमलाया-
स्तथा वामबाहुन्यस्तारक्तोत्पलस्यास्तनविष्टतलसद्वाम-
बाहुः प्रियायाः सर्वाकल्पाभिरामो धृतपरशुमृगेष्टः कार्त्त-
कांचनाभो ध्येयः पद्मासनस्थः स्मरललितवपुः संपदे पार्व-
वतीशः ॐ ह्रीं ह्रूं नमः शिवाय इति मंत्रः अयुतं जपः ।
ऐश्वर्यप्रधानः अयुतमहस्रंतत्पलसमिद्भिर्जुहुयात् प्रा-
सादांते पीठे पंचब्रह्माभिवसनाः इति श्रीपंचसारसंग्रहे गी-
र्वाणेन्द्रविरचिते पंचविंशः पटलः २५ अथ दक्षिणामूर्तिवि-
धानमुच्यते श्रीशुकोऽस्य ऋषिः अनुष्टुप्छंदः श्रीदक्षिणामूर्ति-
देवता ॐ बीजं ह्रीं शक्तिः ॐ ह्रीं दक्षिणामूर्तये ह्रां हृत् ॐ
ह्रीं तुभ्यं ह्रीं शिरः ॐ ह्रीं वटमूलनिवासिने ह्रूं शिखा ॐ ह्रीं
ध्यानैकनिरताय ह्रैं कवचं ॐ ह्रीं नमो रुद्राय ह्रौं नेत्रं ॐ

ह्रीं शं भवेद्भुः अस्य ध्यानम् शुद्धं मदार्थदाग्नीमपवश्रुह
विंशां बाहुभिर्बाहुमेके ज्ञात्वा समं दध्यानो भुजगवरम
मावद्धकाञ्चीवताथः आसीनमिन्द्रवंद्रप्रतिचादिनजटस्ती
र्योगभक्तिनेत्रोदयादाद्यैः भुक्ताद्यैस्तुतिभिरभिष्टुतो भावा
शुद्धिभवोवः २ ॐ ह्रीं दाक्षिणामूर्तये तुभ्यं वटमूलनिवा
सिने ध्यानैकनिरताङ्गाय नमो रुद्राय शंभवे ह्रीं ॐ इति
मंत्रः ज्ञानप्रधानोऽयं मन्त्रः अथाक्षरन्यासः कालिकाष्ट
तिहृगोः उदयनासास्यकेदशादोः संधिकेश्वस्तनहृन्नाभि
कटिपेभुजक्रमात् यत्नं पिपुत्रद्वाभ्यां मन्त्रविद्यापा
केऽन्यसेदिति षट्त्रिंशद्वर्णैर्न्यासः त्रिलक्षान्तरविंशति
सहस्रं जप कुर्याद्घृतेनान्वितैः साज्यैः तपयो ह सावाहयेना
पिवादशांशाद्धोमः अथ पूजा पूर्वोक्तपंचाक्षरविधिना
पूजयेत् तपत्वे मन्त्रमेनं दिनमनुगमि षोपूजयित्वाच
ह्रंत्वा नन्वानत्वा मनोवाक् तेत्रभिरवहितः प्राप्य कामा
न्दोषान् आख्यातावासमानां भुक्तिकाविप्रवरः सायुवे
दान्तवेदी वादी चाहं मा विद्याफलममलतरं याति योऽयं
दन्तन् अथ मंदारदाक्षिणामूर्तिमं मध्यलिंगलिखित्वात
उपरिपरितो भूपुरं हह म ह्रौं सन्नान्य प्रासादिदक्षवन
उपरिपरितो भूपुरं हहम ह्रौं सन्नान्यप्रासादिदक्षवन
त्रिवसतोयार्थं पमारत्नैपवमस्थन्तम् तन्मध्ये चिंत
यामः कारनलविलं मस्त्रलकात्तलगामिं आलये मंदारम

प्र.सं.

२०१

376

तंसकलस्वरूपं दक्षिणामूर्तिमेवम् ॐकारसंहारदक्षि
णामूर्तये नमः ॐकारसंहारदक्षिणामूर्तये आदिभैरवा
भूतप्रेतपिशाचब्रह्मराक्षसब्रह्मराक्षसदानवदानवी
लङ्केश्वरीग्रहभूतग्रहमूर्तग्रवेशाय रुरुरुरुस्फलरुस्फलपरये
शायेशायोडिण्योकास्वाहा इति पिशाचनिवृत्तिप्रधानोयंमं
त्र अथनवाक्षरोदक्षिणामूर्तिमंत्रः ॐअनमःशिवायअ
ॐ इतिमंत्रः अत्रानेयनदीमायत्तानाग्निज्वालरूपिणी ।
ध्यानंदास्यहविःप्रीत्यसम्यग्ज्ञानप्रयच्छमे इति लकुटीद
क्षिणामूर्तिमंत्रः उभयोरप्यनुष्टुभावदंगानितत्रमूल
मंत्रवर्णाभ्यानेननवाक्षरीमंत्रस्यद्वितीयवर्णादिक्रमेण
योजयेदितिविशेषः तत्रलकुटीध्यानेन न्यग्रोधवृक्षतरो
रधःस्फुरकल्पविटपभूभिः संवृतं व्याख्यानतत्परमहाभो
गिविलसद्भूषाशिवेदंडिनम् स्वर्णांगंस्वजयमलेंदु
शकलेवीरासनाध्यासितम् आत्तल्वकपटलेविपन्ना
वालन्तन्यस्तावतस्तंभजे वामेतन्यस्तद ````` सिद्ध
हृदक्षिणांत्तानमुद्राम् जातंतेचास्यमनेस्वसकनका
मणिमयेस्वस्थमंभोजनेत्रम् मूलेन्यग्रोधधारोरसरा
शीनांशैः स्नयमानंदरूपं ध्यायेहंसाभिधानंपरमगुरु
रूपंदक्षिणामूर्तिमीशम् अथनवाक्षरीन्यासः बाह्याग्र
रूपोपरवादिवंदनंहृत्नापाश्रुपतात्मेणागालिन्यास ॥

करशुद्धिंतालत्रयंदिग्बंधनाग्निप्राकारान्विधायहृ
द्द्वइतिमूलाधारहृदयभ्रूमध्यगगनरंध्रब्रह्मनाडीपर्यंत
यंभासितिमूलाधारगतंतेजोद्वादशांतेनीलाम्बेमिति
द्वादशांतगतंतेजोमूलाधारंनयेत् द्वादशांतस्थितमू
धामंडलान्नविंदुरूपेणमूलमन्त्रानुगामिध्यात्वासं
वंसहाडुच्चार्यशुद्धोयमन्त्रउत्पन्नइतिध्यात्वाप्रणवेनत्र
द्वप्राणानायम्यमूलेनकेशादिपादपर्यंतंत्रिर्व्यापी
ठ्यापकंकुर्यात् तद्यथा ॐगुरुभ्योनमः शाधिमैवेला
साद्वये· वटहृताय· स्फटिकमंडपाय· रत्नसिंहास
नायनमइतिमूलाधारादारभ्यहृदयपर्यंतंन्यस्याग्र
नर्यमादीन्समदशापरदलेमीपालकवीयानेइंत्र
प्रकारेणान्यास्य· वामायैनमः ज्येष्ठायनमः रौद्रनमः
कालकलविकरण्यैनमः बलविकरण्यैनमः बलप्र
माथिन्यैनमः सर्वभूतदमन्यैनमः मनोन्मन्यैनमः ॐ
नमोभगवतेसकलगुणात्मशक्तियुक्तायअनंताययो
गपीठात्मनेनमइतिहृदयेष्टदलेविन्यस्यमूलम
न्त्रोच्चारणपूर्वकश्रीदक्षिणामूर्तयेनमइतिपीठेमू
र्तिंन्यस्यतत्रपंचोपचारान्समर्प्यपाद्यमिदंअर्घ्यमिदं
आचमनीयकमिदं· इत्येतानिसमर्प्यमूलमन्त्रमा
द्वादशवारंजपेनकुंभकंकुर्यात् अंतःपातितंतेजःद

प्र॰सं॰ क्षिणनासिकापाददक्षिणकरतले विन्यस्य ततः कक्षितल
३११ हृत्पार्श्वमाध्यंगणमन्त्रैरंगुलिषट्के न्यासौ कृत्वा ब्रह्मा
दिस्मरणपूर्वकं मूलमन्त्रेण त्रिर्व्याप्य मूलमंत्राक्षरैन्या
सं कुर्यात् तद्यथा नेत्रद्वयश्रोत्रद्वयनासिकाद्वयास्यलिं
गाग्रस्तेषुशिरोललाटनेत्रश्रवणग्रीवस्कंधहृज्जानुपादेषु
बाहुपादसंध्यंगुलीषु तत्तन्मध्यदेशास्वःशिःषडाहृत्या त
तो मूलेन त्रिर्व्याप्य पार्श्वद्वयपृष्ठनाभिस्कन्धं दक्षिणांस
ककुदंसेषु शिरोललाटनेत्रद्वयश्रोत्रद्वयनासिकाद्व
यास्येषु बाहुद्वयमूलसंध्यग्रलेखेषु दक्षिणहस्ततर्ज
न्यग्रपर्वद्वंद्वमध्यमानामिकापर्वद्वयवामतर्जन्य
ग्रपर्वद्वंद्ववाममध्यमानामिकापर्वद्वंद्ववामक
निष्ठकापर्वत्रयदक्षिणकनिष्ठिकापर्वत्रयेषु न्यासं कु
र्यात् एवं कृते मूलमंत्रस्य षडावृत्तयो भवेतीत्येषा स्थि
तिः ततो मूलमन्त्रेण त्रिर्व्याप्य वामपादतलतउपरिता
त्पार्श्वद्वयमस्तकेष्वतत्पार्श्वद्वयजानुततत्पार्श्वद्वयेषु
एवं दक्षिणपादवामहस्तदक्षिणहस्तेषु वामइत्यर्थः
पादांगुलीभ्यानाभ्यादिहृदयपर्यंतं कंठ्यादितन्वंता
नं हृदादिमस्तकांतंमस्तकादौ च मूर्धांतं च मूलमन्त्रे
णव्याहृत्यासमेत एवं पंचव्याहृत्यासंहारन्यासः मूलेन
त्रिर्व्याप्यपुनःसृष्टिस्थितिविषयस्वनात्रिर्व्याप्य॰ ईशा

यमूर्द्ध्ने नमः तत्पुरुषाय वक्त्राय नमः अघोराय हृदया
य नमः वामदेवाय गुह्याय नमः सद्योजाताय पादा
य नमः इति मूर्द्धादयपादान्तन्यासक्रमेण शिरोवदनहृ
द्गुह्यपादेषु न्यासं कृत्वा ईशानाय ऊर्द्ध्ववक्त्राय न
मः तत्पुरुषाय पूर्ववक्त्राय नमः अघोराय दक्षिणवा
क्त्राय वामदेवाय उत्तरवक्त्राय नमः सद्योजाताय पश्चि
मवक्त्राय नमः इति वक्त्रेषु न्यासं कृत्वा मूलेन त्रिर्व्याप
मूलेन प्रणवेन वा संपुटितमातृकान्यासं कृत्वा मूल
मंत्रिवाप्य षडंगऋषिछंदोदेवताश्च विन्यस्य प्राणप्रति
ष्ठां कुर्यात् अथ दक्षिणामूर्तिदेवस्य प्राणादन्यादिवि
धः एवं कृत्वा ध्यात्वा जपेत् अथ मेधादक्षिणामूर्ति
मंत्रः ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः मेधादक्षिणामूर्तिदेव
ता मेधावी ते स्वाहा शक्तिः मम दक्षिणामूर्तिप्रीत्यर्थे
विनियोगः ॐ स्वन ईशिरः ॐ शिखायै कवचं ॐ नेत्रं अस्त्रः
अथ ध्यानम् भस्मव्यापांडुरांगः शशिशकलधरो ज्ञान
मुद्राक्षमालावीणापुस्तैर्विराजत्करकमलो योगा
पीठादिरामः व्याख्यापीठे निषण्णो मुनिवरनिकरैः से
वितः सुप्रसन्नः सव्यालः कृत्तिवासाः सततमवतु नो द
क्षिणामूर्तिरीशः ॐ नमो भगवते दक्षिणामूर्तये मह्यं
मेधां प्रज्ञां प्रयच्छ स्वाहा इति मंत्रः प्रजापदवादिनो वाय

ग्र.से. येमन्त्रः ज्ञानप्रधानोयंमन्त्रः कृष्णाष्टमीमारभ्यकृष्णचतु
३२८ र्दशीपर्यंतंचत्वारिंशत्सहस्रंजपित्वाजपेनदशांशेनपुर
328 श्चरणहोमः तावत्संख्यंजपेत् विशालयेवायुपक्षिमहाराशिवा
लयेस्वाहाःइमंमंत्रंसौरपुत्रनष्टतिलैराज्येनपायसान्नेना
वादशांशाद्वापुरश्चरणहोमः अथचतुर्मासप्रसादोकेसमावा
ह्यसमर्चयेत् यंत्रेः प्रथमावृतिः स्वरद्वंद्वाष्टकेनद्वितीया
कचटतपशलादिवर्गैरष्टाभिर्मातृभिः तृतीया सरस्वत्यै
ब्रह्मणे सनकाय सनंदनाय सनातनायनमः सनत्कुमा
रायनमः शुकायनमः वेदव्यासायनमःनारदायइतिचतु
र्थी पाण्डवेभ्यःभगायनमः महायैनमःक्रीडाय शान्त्यै
रत्यै कान्त्यै विश्वंभरायै इतिपंचमी इंद्रायैषष्ठी हस्तरत्न
लिकाःस्वस्थाःब्राह्मणाःसुस्वर्णभूषणाः एवंध्यात्वार्चनीयाइ
तिशेषः अथमन्त्रन्यासः प्रथमपञ्चवर्णादिवेदनेकृत्वाक्षरा
गण्डस्थलेपाशुपतास्त्रेणवानालयाद्यादिदिग्बंधनंकृत्वा
इकारत्रयोवाविशेषमूलाधारहृदयभ्रूमध्यगतपर्वत्रयम
नेनकृत्वाध्येयमितिमूलाधारगतेनतेजोद्वादशान्तेनीलाद्रे
मितिद्वादशान्तगतेनतेजोमूलाधारेनीत्वाद्वादशान्तेरवित
नयामेकलिविशालिनाम्नतविंदुरूपेणशुद्धानिमंत्राक्षरा
णिध्यानमूलेमेकवारंमंत्रंपुत्रहस्तवत्स्थानइतिध्यात्वा
यामितिवापुनर्जपेनश्रीहरीशवारंमननमापादिते ॥:

नेत्रं मूलेन लक्ष्मीकारणायाचीरात्रघोषवतां कृत्वार
सिन्दूरीबीजेन दक्षिणे पाद्ये हृदि मनसा पीठे तेन त्रयपलाव
नरकं घोरं सुमनमिति ध्यात्वा मूलेन केशादिपादांत
त्रिशो व्याप्य पीठन्यासं कुर्यात् नमस्कारं समदशपटले उ
क्तः तत्र नवधा करन्यासं प्राणादिविधाने प्रोक्तं न्यस्य व्याप्य
नः श्रीदक्षिणामूर्तये नमः इति कालिकायां मूर्तिं विन्यस्य मा
नसपूजां कृत्वा आसनं स्वागतं पाद्याद्युपचारान् दत्वा हृ
त्रिधा द्वारं मूलेन त्रिशाक्तं भवेद् कृत्वा मूलमंत्रेण तेजोरूपतया
ध्यात्वा दक्षिणनासिकया दक्षिणकरेण निधाय मूलेन त
तेजः करतलकरपृष्ठेषु व्याप्य अंगमन्त्रैः रंगुलिन्यासं कृ
त्वा मूलेन त्रिशो व्याप्य तदनु न्यसेत् मूर्ध्नि पश्चात् ल
लाटे च ललाटे भ्रूयुगले हृदये नम्नाभिहृदये पश्चाद् दृयाद्वेन
यो शिखायां नासिकाग्रे च वेदपीठाग्रे गलेगले हृदयो
रोजं पूर्वमेव नाभौ हृदये गुह्यके ऊर्ध्वं जानोर्जंघायां पादयो
योः पादयोर्गतयाः सर्वपादांगसंधिषु पदं न्यसेद् दृढ हृदानन्दे
त्रिः श्वासिन्यां तेषु मूलमन्त्रेण त्राणं न्यसेत् एवं मनता
न्मयस्वरूपे योगं न्यासं कुर्यात् नमस्कारम् अघोरं तच्च
पद्मं पालं कालिकोपरि पद्मेषु चरणः पश्चात् हृदये पद्मा
लं च कालिकायां न्यसेद् बीजं पञ्चेषु पञ्चविन्यसेत् अ
सौ चविदले पश्चात् कालिकायां न्यसेद् बीजं वे पीठे दद्यात्

प्र.सं. ३२९

देहयेच ततः पश्चात्सहस्रशीर्षारोऽब्जे कर्णिकायां न्यसे
त् क्षितिवालार्कशान्तद्युविषाणीम् बीजशाक्ते वक्ष्यमाणे समा
सनाग्रशंसानि सहस्रशीर्षारोऽब्जे विन्यसेवम् इत्युक्त
प्रकारेण मूलमन्त्रवर्णैर्यथान्यासं कृत्वा मूलेन एकवारं
आद्यमूर्तिपंचकन्यासं कुर्यात् ॐ ग्रं ह्रीं ह्रौं नमः शिवा
य महादेवाय धात्रे नमः ॐ ग्रं ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय शिवाय
वेध्या नमः ॐ ई ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय रुद्राय मित्राय नमः
ॐ ई ह्रीं ह्रौं शंकराय वरुणाय नमः ॐ उ ह्रीं ह्रौं नमः शि
वाय लीलरुद्रितापेशाय नमः ॐ ऊं ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय
ईशानाय मृगाय नमः ॐ एं ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय विजया
य विवस्वते नमः ॐ ऐं ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय भीमाय इन्द्राय
नमः ॐ ओं ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय कपर्दिने पूष्णे नमः ॐ औं
ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय रुद्राय पर्जन्याय नमः ॐ अं ह्रीं ह्रौं नमः
यक्षाणावेवस्वे नमः ॐ अः ह्रीं ह्रौं नमः नीलकण्ठाय विष्ण
वे नमः इति ललाटनाभिस्कन्धद्वदक्षिणपार्श्वतदंसपा
तऊरु वामपार्श्वतदंसऊरु ऊरुहृत्कण्ठेषु न्यसेत् पुनः का
ने नखे इत्यादिस्थानेषु मातृकान्यासं कृत्वा मूलेन त्रिशो
व्याप्य ॐ आं ओं हृदयाय नमः ॐ ई ॐ शिरः इत्यादि षडंगा
कृत्वा ऋष्यादिविन्यस्य ॐ बीजस्वाहाशक्तीश्वरं पादयो
र्मस्माताप्रतिष्ठामंत्रेणादेवतात्मकोभूत्वा मानसपूजां

कृत्वा षडंगादिकं दत्वा मूलेन पुष्पांजलीं समाप्य ॐ तन्म
दितःपूर्वामिति मंत्रेणार्घ्यं संदत्वा शिवोदाता शिवा
वो भोक्ता शिवः सर्वमिदं जगत् शिवो जयति सर्वत्र यः
शिवः सोहमेव सः त्वमेवाहमहं च त्वं संविन्मात्रवपुर्धरः
श्रावयेत्तं रश्मीतिर्नमयेत्वा जातशानव इत्यार्घ्यं दत्वा संधान
पूर्वकं मूलमंत्रं जपेत् अथ प्रयोगः य लाभाङ्गौं रक्षन
ह्रीमाद्वियानिधिर्भवेत् प्रयोगांतरं कंदमात्रं जलस्थि
त्वा जपेन्मंत्रं सहस्रकम् प्रयत्नं मंडलादर्वाक् कवीनामग्र
णीर्भवेत् प्रयोगांतरम् श्रेजानःप्रनतामंत्रीगांमूत्रेप
कमोदनम् भिक्षान्नमथवा मंत्रमधुना हितं जपेत् सु
दृतेवेदशास्त्रादिव्याचष्टे नात्र संशयं प्रयोगांतरं स्वहस्ते
जलमादाय प्रातःकाले तु साधकः पंचविंशतिवारं वा त
दर्धं वाभिमंत्रयेत् तज्जलं प्राशयेन्नित्यं षण्मासात्साधको
त्तमः महावाग्मी भवेन्नित्यं गंगास्रोतःप्रवाहवत् अथ सं
नःप्रवाहवत् अथ सांवदालिनाम्मूर्तिमंत्रः शानंदवाम
देवऋषिः भोगपंक्तिश्छंदः सांवदालिनामूर्तिर्देवता ॐ
पैं हृत् नमः क्लीं शिरः शिवाय सौः शिखा ॐ पैं कवचं नमः
क्लीं नेत्रे शिवाय सौः अस्त्रं ॐ बीजमिति नाभौ पैं शक्तिरि
तिदालिनांघ्रो क्लीं कीलकमिति वामांसे न्यसेत् ध्यानम्
वामारोहपरिस्थितां गिरिसुतामन्योन्यमालिंगितं मणा

३८ प्र.सं. मास्त्रत्पलयारितांशिवाशिनिभंवालोकयेतांशिवम् ॥ ग्रथो
३८. षेणाकरेणाञ्जलवामयोर्जंभेस्रधाञरितम् ॥ स्फुरज्ज्ञानमयीं
देयानमयरेकमालमालांभजे १ ॐ ऐं नमः ज्रींशिवायसौः
सोवश्रीदत्तिणामूर्तेः पूजनंचतुरमक्रिया मेधादिदत्तिणामू
र्तेश्चोत्कारीत्याभवेदुमे इतियमले इतिमंत्रः विद्याफलप्रथा
नः अथदत्तिणामूर्तिप्रसंगात्क्रियाप्रदत्तमार्गेन हयग्रीवो
कोतरमंत्रोपिलग्यते ब्रह्मात्रर्षिः त्रिष्टुप्छंदः हयग्रीवोदे
वता हकारोबीजं उकारः शक्तिः वागीश्वर्यासिद्ध्यर्थेजपेवि
नियोगः [illegible] इत्यादिरंगानिध्यानम् धवलनलि
नेनिषण्णोरम्यगौरेककरार्थे जपवलयसरोजेपुस्तकाभीष्टदा
नेदधतममलवस्त्राकल्पजालाभिरामोहरगवदनविस्त्र
नामाविद्याप्रतिमित्रम् हकारसकारवत्वदशास्वरषष्ठ
स्वरान्वानरबिन्दुविद्यात्मकः [illegible] इतिमन्त्रः अथवाह्लादमि
तिमन्त्रः अथमन्त्रांतरंन्यासादिपूर्ववत् जीयात्सरोजज
पद्मसमधाकरीरलेख्याविपाणिकमलैः सकलैर्दधान
म् मंदारकुंदनादिनेदुसमानदेहोमाल्याग[illegible]सता
भवांगाश्ववक्त्रः [illegible]हयशिरसेनमः इतिमंत्रः पूजादिकं
वत्त्यमाणवत् अथैकादशात्तरः ब्रह्मात्रर्षिः त्रिष्टुप्छं
दः हयग्रीवोदेवता बीजंनांगानि पूर्ववत्ध्यानादि क्लीं
क्लींह्रीं हयशिरः ह्रीं क्लीं हुं फट् ॥ इतिमन्त्रः ॥

380

विद्याफलप्रदानः अथ दधिभक्तहयग्रीवमन्त्रः ब्रह्मा
ऋषिः अतिछंदः हयग्रीवो विष्णुर्देवता अंगन्यासादिपू
र्ववत् सव्येनहस्तेन कृपाकरीरमन्येन दध्योदनमाद
धानः शाखांकमध्येस्थितपद्मसंस्थायायापायान्वितमभक्त
रगानमोनः ॐनमोभगवतेहयशिरसेअन्नाधिपतये
अन्नदायअन्नादायअन्नादकर्मभगवन्मह्यमन्नंदान
मावहावहस्वाहा अथहयग्रीवमंत्रांतरम् हंसंहंसः
विश्वोत्तीर्णस्वरूपायचिन्मायानंदरूपिणेतुभ्यंनमोह
यग्रीवविद्याराजायविष्णवेस्वाहा सोहंहंसः ॐ इत्यादिक
मंत्रपदैर्वर्तते अथैकाक्षरः ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः
हयग्रीवोदेवता हंबीजंसः शक्तिः सांसींमित्याद्यंगानि
ध्यानम् पद्माक्षमालालिखनेष्टदानिदधानमंभोरुहस्थ
मुद्रस्थम् कर्पूरचंद्रादिकगौरकांतिंहयाननंसौम्यमिंदु
स्मरामि स्तुमितिमंत्रः लक्षचातुर्थंजपः सेतपमेदं
ध्यांधंत्रस्मरणाहोमः विद्यावामेनवावभवेनमोरिन्य
नेनचसंपुटीकृत्याजनमयः अथपूजा वैष्णवपीठेअर्चये
त् वागीश्वरायविद्महेहयग्रीवायधीमहि मंत्रोहंसःप्रचो
दयात् अंगैःप्रथमावृतिः नमोष्टदलेषुप्रागादिक्रमेण
मेधायैनमः सरस्वत्यैनमः पुष्ट्यैनमः विजयायैनमः अप
राजितायैनमः तुष्ट्यैनमः श्रद्धायैनमः इत्यष्टौदलाग्रे

प्र.प्र.से. मुकुमुदादयान्: कुमुदायनमः कुमुदाक्षायनमः पुंडरी
१८। कीकाक्षायवामनायनमः शंकुकर्णायसर्वनेत्रायनमः
38। सुमुखायनमः सुप्रतिष्ठायनमः पिंगलायनमः हरिके
शायनमः इतितत्रोलोकपालान्पूजयेत् ततःपद्मायनमः
पद्ममालायैनमः पुष्पकायनमः वरदायनमःइतिपूजयेत्
अथोयागस्य नाभिमंडलमध्यस्थंकरमन्त्राधिपम् ध्या
त्वातद्विनमैवजैसच्छ्रेष्ठोवाग्मितांभवेत् चेदमंडलमध्य
स्थलगर्भंमन्त्रनायकम् प्रतिवादिमुखध्यानेस्तंभयेत्स्थि
तत्त्वरम् अन्नावहृदयमध्यस्थमकारहृदयमध्यगम् बी
जंदर्पपीयकैवतत्क्रमंनंपाहुलिविंदुर्जैरसीरसया येन्नप्रति
ष्ठितप्राणांपकाग्निकालाहृयेरहृदयसंपुटैर्नियाय वेष्टयो
मीतमंत्रैः सर्वैनप्लावितंप्रसुप्तंवैरिणायेनस्वकलेऽनन्ते
चिरात् शृंगाटमेटमध्यस्थरेफाक्रांतेनकारयेत् ज्वाला
मालाकुलंध्यायेत्तंभमनेपरंसमतम् शृंगाटमेकारः हा
यग्रीवायनुष्टुप् ब्रह्मासंकर्षणऋषिः अनुष्टुप्छंदः हयग्री
वोदेवता स्रंबीजंनमः शक्तिः नानार्थजपेविनियोगः सा
त्वपादैः समस्तैश्चपंचांगानि ध्यानम् आख्यामुद्रांकरस
रसिजैः पुस्तकंशंखचक्रैर्बिभ्रद्भिन्नस्फटिकरुचिरेपुंडरी
केनिषण्णः अम्लानश्रीरमृतविशदैरंशुभिःप्लावयन्मा
माविर्भूयादनितमहिमामानसेवागधीशः ध्यानांतरा

म् वंदे सूरितचंद्रमंडलगतश्वेतारविंदासनं मंदाकि
न्यमृताब्जकुंदकुमुदक्षीरेंदुहासं हरिः शुद्धाशुक्ला
कशांखचक्रविलसद्धीमद्भुजामंडितं नित्यं त्रिमलभा
रतीयरिमलं विश्वेशमब्जाननम् ध्यानांतरम् तथा
गादि समुच्चायेन लक्ष्मीदामसंपदां तत्रैव वंदनं वंदेत्
गे स्मारमवनप्रदम् ऋत्यजसामसूपायवेदादरणकं
र्मणो प्रणवोद्दीपवचसे मदाश्वाधिरसे नमः इतिम
त्रमनुनं जपेत् विधायप्रणायामं प्रथमं पूजा केवलं
पद्मपीठं संभाव्य तत्कर्णिकायां मध्ये सोममंडलं वि
चिंत्य तन्मध्ये वह्निमंडलं विचिंत्य तन्मध्ये देवं समा वा
स्य तत्रादित्यमनंदनायश्वसनवायायाग्नियेद्दाणिश्रैनमः
इति समर्चयेत् तद्बहिः षट्कोणं विचिंत्य षट्सु कोणेषु
निरकज्योतिरायं गायत्रीं तु वेदान् समर्चयेत् अस्यां
पदेषाः ह्यि वेदायट्समकोणेषु गानि समर्चयेदिति
तत्र निरुक्तज्योतिर्व्याकरणकल्पशीक्षाछंदांसि गा
नि तद्बहिरष्टदले ब्राह्मीमाहेश्वरीकौमारीवैष्णवी
वाराहीइंद्राणीचामुंडायमहालक्ष्मीयनाः प्रागादि क्र
मेणार्चयेत् दलमध्येषु· वक्रतुंडाय· एकदंताय· म
होदराय· गजाननाय· लंबोदराय· विकटाय· विघ्न
राजाय· धूम्रवक्राय· एतानर्चयेत् दलाग्रेषु· असितां

प्र.सं. गाय· रुरवे· भीषणाय· वक्रनेत्रा· वटुकाय· कालमर्दनाय·
१८२ दंतुराय· विकटाय· एतानर्चयेत् पुनस्तद्बहिः षोडशाय
382 वेष्ठदलावनान्तरालेषु पद्मे अथवाधीष्टपत्र षट्कोणे खड्गा
भंगदायमनेदकपाशाङ्कुशानर्चयेत् तद्बहिश्चतुरस्रे इंद्रादि
लोकपालान् यजेत् ततः पूर्वादिचतुर्द्वारेषु महागणपति
दुर्गाक्षेत्रपालावटुकान्क्रमेणैकैकं समर्चयेत् तद्बहिः
समस्तप्रकटादिनवयोगी नीःसमस्तनदीनव ग्रहांश्च तथा
अष्टपर्वतान्सप्तसागरान् विंशतिं चार्चयेत् त्रिपुरा
विषये पटले समस्तप्रकटादियोगिन्यः प्रोक्ताः अथ प्र
योगाः अष्टोत्तरसहस्रं तु देवाद्यमिमं जपेद्वापि विद्वाया
ययेद्वापि मात्रयैतैर्द्विजः जलमूकस्यापि कस्यापि वाक्
सिद्धिर्भवति द्रुतम् अथ प्रयोगान्तरम् प्रारभ्य वेलामा
रभ्य सूर्यचंद्रमसो ग्रहे पात्रे कलशे दुग्धं वचामिश्रं
प्रपूरयेत् यावन्मोचनकालं तु यावास्थितोदकं तत्र कं
दमात्रे यवात्राद्दर्भे मौनी मंत्रं जपेत् पिबेत्तत्सर्वं
चिरात्स्यसारस्वतं भवेत् प्रयोगान्तरं ज्योतिष्मतीलता
बीजं दिनैश्चैकैकवर्धितम् अष्टोत्तरशतं यावद्दत्तयेदभि
मंत्रितम् सारस्वतं वदतो रोगं समस्तं हरिं मानवः प्रयो
गान्तरम् सकलं शर्करायुक्तैः स्थापयित्वा नवपुनः तत्रबा
लिहयत्रीं वपरिवारैः समन्वितं पूजयेद्रूपञ्चाशत्पूर्वं यथा

विधि सहस्रं प्रजपेन्मंत्रं कलशं संस्पृशन्बुधः तेनांभ
सामिषिक्ता येवंध्या पुत्रवती भवेत् षण्मासमेतत्का
र्येस्यादितथा विजितेंद्रियः पुत्रलाभे भवत्येव सत्यंस
त्यं वदाम्यहम् प्रयोगांतरं सोमसूर्यग्रहे तिष्ठन्जल
मध्ये तु साधकः यावन्मोक्षं जपेद्देवं तावन्मंत्रमनन्यधीः
कपिलागोघृतं प्राश्यं मंत्राभिहतमथौषधम् तस्य संवत्स
रेणैव मूकस्यैव वचवाग्भवेत् ब्राह्मीरसेन पक्वेन कपि
लागोघृतेन च प्रतीवसंस्कृता वाक्शीप्रातःप्रीतेन मंत्रि
तः ज्योतिष्मतीफलान्यक्तमाभितानि च भक्षयेत् निय
मायोगमासृष्टां तस्य बुद्धिः प्रवर्धते अथाष्टक्षुप्रमंत्रा
तरम् ब्रह्मा ऋषिः अनुष्टुप्छंदः हयग्रीवो देवता तार
पूर्वैर्मंत्रस्य पादैर्वर्णैः समस्तैः पंचांगानि प्राच्यशांकर
भसस्थवज्ञं सुक्तामयेराभगोकपेनम् दध्योगमावान्वि
तबाहू पुरंमंजाक्ष्यहयेत्र ''स्रकरंभतामः ओं उद्गीथप्रति
मंत्रः द्वात्रिंशल्लक्षतजपः मधुरास्मिन्कोद्दशांशतो
होमः पूर्ववत्पूजा वेदानुदित्य ग्रैमालिविदिक्षुप्रतिदा
मपुरांगादीषु समर्चयेत् तद्बहिरिंद्रादी संहादिवेत्रा
द्रीष्वार्चयेत् अथ प्रयोगाः मधुनानेन मंत्रमंत्रपूतं ब्राह्मी
रसेनतम् कवित्वमावहेत्संसां संतगलाविरहं भिगी प्र
योगांतरम् वचामनेन मंत्रमभिमंत्रयेत्स्नानतरत्वरं सर्वो

प्र॰सं॰ वेदागमादीनां व्याख्याता जायते चिरात् । अथाघोरमन्त्रवि
३८३ धानम् । अघोर ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः अघोररुद्रो देवता ह्रूं
बीजं ह्रीं शक्तिः प्रस्फुर शिरः घोरघोरतर तनुरूप शिखा चट
प्रचट कवचं कह कह वम नेत्रत्रयं बन्ध घातय हूं फट् अस्त्र
म् । ध्याने कालाभ्राभः करालैः परशुडमरुकौ खड्गखेटौ च बा
णेष्वासौ शूलं कपाले पट्ट दधति भयदो भीषणास्यस्त्रिनेत्रः । र
क्ताकारांबरोहिश्रवणरचितगात्रो विघ्नादीन् खादन्निष्टार्थ
दायी भवदनभिमतश्चिन्तयेत्स्यादघोरः ह्रीं स्फुर २ प्रस्फुर
घोर २ तरतनुरूप चट २ प्रचट २ कह २ वम २ बंध २ घा
तय हूं फट् रत्नाप्रधानः अथ पदन्यासः कटिमास्यकंठ
हृन्नाभिमूलकण्ठजानुजंघयोः पादयोः एकादशधा निन्यसे
द्वार्तीममताविग्रहीमन्त्री एकादशधा विभागप्रकारउ
च्यते पंचभिरक्षरैः षड्भिर्द्वाभ्यामष्टभिस्त्रिभिश्च षडि
भश्चतस्त्रयैतां षड्भिर्द्वाभ्यां च मंत्रविदितैः क्रमशः चतस्रयो
गोतिकदादि चतस्रकं वमादि चतस्रकं बंधादि चतस्रकं च पते
ति भित्यर्थः सर्वपदादौ प्रणवशक्तिर्योजनीये लक्षं
जपः स्यात् तद्दशांशतो हुत्वा भवेदघोरः काम्यक्रियायामथ
रक्तवर्णः कृष्णोऽभिचारे शुद्धवैः सितेच शान्तो जपः स्यादपि
लत्तमानः घृतवारिभिर्मैः साज्यतिलैर्मंगुलैर्वाहुतार्ल्लनेदा
विभिर्वा दशांशतोऽज्यविशास्त्रारोरामः अथ पूजापीठविधान

थेमध्ये षट्कोणस्थित मायान्तर्विलसित कर्णिके का
लावीतं वर्गाष्टकोष्टकेसर मंत्रमष्टदलत्रयत्रांशासि
तम् मंत्रावरत्रयोपदलमध्यदलाग्रकेवतद्दाग्रेवह्नि
पुरास्ति समाश्रित कवचास्त्रप्रतिविलिख्य यंत्रमिदं अ
स्याग्रे: अष्टदलस्य कर्णिकायां भुवनेशीं विलिख्य त
न्मध्ये माद्यादीन् विलिख्य तस्य स्वरैः सविंदुकैर्वेष्टनं त
योत् पुनः दलमूले कादीन् मांतान् पंचवर्गान् पंचस
ह मूलेषु विलिखेत् शिविलाग्रे ह्याद्यत्र यं समस्वा
दित्रये अष्टमेसादि चतुष्टयं लिखेत् पुनरघोरमंत्रात्
रागाविदिवमध्ये विलिखेत् अवशिष्टानि त्रीणि त्रीणि
दलाग्रेषु लिखेत् तद्दाग्रे षट्कोणस्य विलिख्य तेषु प्राग्रा
द्योनिलकोणेषु हं इति विलिखेत् पुनः प्रत्यग्नीषकोण
ष्वफडिति लिखेत् अत्र मंत्रलेपमादौ कपीठे पंचवर्गा
कोषोदकेन वा पुरश्चरणा कलशांपूर्य अघोरमूर्तिं समा
वाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथमावृतिः द्वपावेत्सकाय
रुद्राय खेटाय बाणाय पंचममूलाय कपालाय इति
द्वितीया मातृभिस्तृतीया इंद्राद्यैश्चतुर्थी अथवा पूर्वोक्त
पंचावरणमस्तु अस्य प्रयोगः अस्यायामार्गशामितिसम
र्षपाय मार्त्येमत्सहृदयक गात्री मदव्रह्मा माभूताय स्मा
ग्रादि यांति कर्दिष्टा अथ मंत्रे आत्मांतं पदैकैकेन सदृशा

प्र.सं.
१८५
384

संख्येनात्रोक्तमेतास्वद्भिर्दिशैर्जर्जह्नयाम्यनाद्यादिनिहृतिः
प्रयोगः॰ सितविशुकानिर्गुडीकनकायामार्गजन्मतो
समिधो हृष्यगपिसहस्रहोमाग्निगृहमातोविशुद्धदाः
रास्याति यत्नैः हृष्यकहृष्यकासहस्रहोमाद्धदर्शनानि
गृहमोतोभवतः प्रयो॰ गव्याकैर्तेह्नयाम्यथगदशाथ
तेमंत्रीमध्रूवेष्यवोर्धृपत्रैश्चतंगुलैश्चाशिवपंचम्यांति
थायांह्नतेन इतिमधुवमायामार्गः वन्तरंगुलेरात्रि
तः शिवपंचमीशुक्लपंचमी उन्नतापीतफलमेवान्ना
पिद्रव्यम् प्रयोगः॰ सर्पमार्गेसपंचगव्यचतुर्भिःसर्पि
ससंपातकेहुत्वातस्मातिभोजयेत्स्यातिधामेयांमेवमवे
गृहाः अथमर्चः मार्गमयामार्गेसर्पिषा अथामार्गेगा
पंचगव्यथावितेनवचरुणाचयुनरपिसर्पिषापतेःहृष्य
कहृष्यकसहस्रंतेहुत्वासंपातमददीत्वामाघ्रेप्रतिभो
जयेद्रुद्रपीडान्तसंपत्ति अथमंत्रोतावम् षट्कोणकार्णि
कायांस्फुरद्गुगलहृतांमाघ्यगामेचधालिंकोणाकोणाथ
स्फुरहंहकमथाविलिखेन्मन्त्रवर्गानलेषु षट्सुदहंहस्
हेहकचतुर्थंगा षट्संख्यकाल्यायघंटेवमोस्मातांतद्वा
ह्नगदमथायंत्रमाचोत्स्मात्रः अत्मार्थः अथमंत्रषट्को
णांविलिख्यातत्कर्णिकायांभुवनेशीविलिखेत् तदंतः
साध्यनामादीन्विलिख्यस्फरस्फुरेतिचतुर्भिःवर्हरेखेर्धुवा

नद्धींवेष्टयेत् पुनः षट्कोणेषु कोणाग्रमष्टाक्षरमष्टौ
त्येकैकमक्षरं लिखेत् पुनः अथवाष्टमंत्रान् षड्दव
दषड्दवेदवेदले संख्ययादलेषु लिखेत् पूर्वदलेषड
क्षराणि पुनश्चत्वारि पुनश्चत्वारि पुनः षट् पुनः पुना
दि पुनः पिचत्वारि पुनः षडेवक्रमेण दलेषु विलिख्य पुन
र्बाह्ये षट्कोणं कृत्वा तत्र प्रागुक्तानि लकोणेषु इमानि
वर्णान्तरमल्यग्मीषकोणेषु फडित्यस्त्राणि विलिखेदि
दि अघोरमन्त्रजपपूजादेः फलश्रुतिः न तद्विषयो न च
रोगा न तस्करपीडा न शाकिन्यादयाधि न स्येन कृत्यामन्त्रास्त्र
पादचोराद्यमन्त्रजपवज्ज्ञानं अथाघोरभस्मविधिः उ
शिरंचंदनंजुष्टंच नसारं सतांभं श्वेतालीसूलंवाप
दीलक्ष्मीतोरमहीकहाम् त्वचाविल्वतरोर्मूलमाघा
यिन्वास्वहूर्णयेत् हूतोमाष्विरदीस्विनयोमयमविनि
ष्ठितं कृत्वापिंडानि संसाध्य संस्कृते दक्षवाह्ने मूल
नहृयातहूस्मपुत्रद्यापात्रे विनिलिपेत् केवलीमालती
मुख्येवासयेद्रक्ष्मयोषितं अस्तनेपनयेन्मन्त्रेश्रमाभ
स्मस्तहूलितम् एतदाहायदिनपः प्रातः शुक्ररात्रि
यः नरपरोगाः प्रणाशयेत् इति कृत्वाष्टोत्तरमहापद्माः हूता
मांकहृदम वाराहीप्रलक्ष्मीश्रीनावि श्रीपश्चपता
स्वमन्तः वामदेवऋषिः पंक्तिश्छंदः पशुपतिर्देवता संी

बीजं हूं शक्तिः प्रणवादिमंत्रान्तैः षडंगन्यासः ध्यानं पंचवा
क्त्रं महाबाहुं त्रिलोचनं भीषणाभाह्वं रुद्रं पिंगश्मश्रुमूर्ध-
जम् खड्गखेटकनागचयत्रः शारकमंडलुं शक्तिं शूलं च प
रशुं ब्रह्मदंडकरायकैः भीषणं स्फटिकाभं नानाभरणभू
षितम् सर्वोर्वशं पत्रयतिं सर्वास्त्राकं स्मरेत् ॐ ह्रीं पक्ष
फट् इतिमंत्रः राजाद्यधानः प्रततनलं तं जपः पायसे
न दशांशहोमः अनेनाघप्रासादो रूपपीठे वा नव्यस्था
दिषं च ब्रह्मनामभिः प्रथमावरणम् अंगैर्द्वितीया हृ
तिः प्रासादविधानेनाष्टरैर्नाभिस्तृतीया उमादिभिश्च
तुर्थी ध्यानान्माग्रपेपंचमी इंद्राद्यैषष्ठी प्रयोगाः ध्याना
पूर्वकमंत्रजपः सर्वभीतिनिवृत्तिकरः एतन्मंत्राभिमंत्रि
तौषधप्रयोगः सर्वविषरोगहरः एतन्मन्त्रहोमसंपा
तनाप्रसेन शास्त्रप्रयोगः सर्वशत्रुसेनाविध्वंसकोवि
जयदश्च भवति अनेनपातसंजप्तेजलयदस्त्रं वैरिष्वेत
मधसंस्तु च तिजं दनयहोमन्त्रप्रभावतः
वामन्त्रः भैरवऋषिः अनुष्टुप्छंदः अघोरखड्गरा
स्त्रो देवता खों हृ खीं शिरः खड्गरावणा
शक्तिः ध्यानम् इत्याद्यंगानि खं बीजं ह्रीं
लहस्तांगशूलडमरुलस्त्रभयं दधानम् रक्तांगमिंदुशक
लाभरणं त्रिनेत्रं पंचाननं नागसमस्तकाण्डकमीशमीडे ।

ॐ नमः पशुपतये ॐ नमो भूताधिपतये ॐ नमो रुद्राय
ललखट्वाङ्गरावणाविदर २ सर २ दह २ ममशासनम
स्माचितशवीराय घंटाकपालमालाधराय व्याघ्रचर्म
परिधानाय शशांककृतशेखराय कृष्णसर्पयज्ञोप
वीतिने चलचलवला २ अनिवर्तिकपालिने हन २ भूता
न् त्रासय २ मंडलमध्ये कट्ट मद्दांकुरोन समयं प्रवे
शय २ चंडासिधाराधिपति रुद्र आज्ञापयति स्वाहा ।
खट्वाङ्गरावणास्त्राय समल्लधं शतालवः अथ नहितो ।
यंत्रपेत् कृतसिक्तेन पायसेन दध्ना घृतस्वधारयाहा
मः अथपूजाविधिप्रसादाविधिनोकथावपीठे स्वामि
ति बीजेन मूर्तिसंभाव्य मूलेन वाह्यार्चयेत् अंगैर्दला ।
मूलेन प्रथमावृत्तिः चामुंडायैनमः प्रमबलायैनमः ।
कृष्णपिंगलायैनमः फलरायैनमः चित्रिमल्लायैना
मः अक्षमालिकायैनमः किंकिरायैनमः कपालिनैन
द्रायैनमः इतिद्वितीयामात्रभिस्तृतीया रौद्रायपिंगा
लायश्मशानांकाय· भीषणाय· दृढकर्णाय· मंदागिरि
टयेनमः आमामर्दाय· महाकालाय· एतेष्टौद्वारा
पालः दौहौपूर्वादिदिक्षु पुनः ॐ भकराय· अघोरका
यः महाकालाय· ज्ञानदारकाय· इतिकोणेष्वेकैकम ।
इतिद्वारपालैसप्तमी इंद्रायैपंचमी· इत्येवंपूजयेतश्च

१.३२ प्र.सं. ३८६ 380

त्ननिग्रहरूपायेत्यंमंत्रः अथ शरभसालुवमंत्र वामा
देवऋषिः अतिजगतीछंदः कालाग्निरुद्रो देवता अथ
वा कालाग्निरुद्रऋषिः जगतीछंदः शरभो देवता खे
बीजं स्वाहा शक्तिः ॐ खें खां फट्इत्यत्र प्राणग्रहासिहुं
फट्शिरः सर्वशत्रुसंहारिणाय शिखा शरभसालुवा
यकवचं पक्षिराजाय हुंफट्स्वाहा इत्यस्त्रम् ॐमितिदि
ग्बंधः ध्यानम् चंद्रार्काग्नित्रिदृष्टिः कुलिशवरनखश्चंच
लात्युग्रजिह्वः कालीदुर्गा च पक्षौ हृदयजठरगौ भैरवो
वाडवाग्निः ऊरुस्थौ व्याधिमृत्यू शरभवरखगश्चंडवाता
दिवेगाः संहर्ता सर्वशत्रून्स जयति शरभः सालुवः पक्षि
राजः मृगान्त्यर्धशरीरेण पक्षाभ्यां चंचुनाद्विजः अधोवक्त्र
श्चतुष्पादश्चतुर्वक्त्रश्चतुर्भुजः कालांतदहनप्रख्यो नील
जीमूतनिस्वनः अरिस्तद्दर्शनादेव विनष्टबलविक्रमः ।
सटाक्षेपाय रूपाय पक्षविक्षिप्तभूभृते अष्टपादाय रुद्रा
य नमः शरभमूर्तये ॐ खें खां खें फट् प्राणग्रहासि प्राण
ग्रहासि हुंफट् सर्वशत्रुसंहारणाय शरभसालुवाय प
क्षिराजाय हुंफट्स्वाहा इति मंत्रः ॐ नमोष्टपादाय सह
स्रबाहवे द्विशिरसे त्रिनेत्राय द्विपक्षाय वज्राग्निवर्णाय स्फटिकवि
देहं रूपाय वीरघोरभंजनाय ॐ इति च मन्त्रान्तरम् अयो
दशांतवतः पंचाशन्नवतीं विंशानि अस्यादि पूर्ववत् ।

साकराविभौ मन्त्रोद्दिवत्वारिंशाद्वर्णां सहस्रं जपेत् ध्या
नांतरम् ग्रुक्षांग्रिम सहस्रबाहुस्तनलः प्रत्याशिरोग्रम
स्थदिव्यसौजवैरिंग्रुहुउदितः सातारसिंहासनः ग्रर्थ
नाथिहसाह्मनिःस्वनरथ्येनपश्याह्मनिः श्रीवीरःशार
भासयानसविरंनोन्नोसदामोह्यदिः स्तरोदनदशांशांग्र
रस्थरणारोमः ग्रथयन्त्रम् रेकारेद्धवंमालिख्यतद्बा
ह्येवर्तुलंलिलिखेत् नवाह्यचतरसंचतद्बाह्येह्यदलभ
वेत् तद्बाह्येषोडशारंचतदग्रेहुममालिखेत् तदग्रेपव
कोणंचरेकारेसाध्यनायकम् वर्तुलेमूलमालिख्यच
तरस्रेह्रांह्रींह्रौंह्रःलंग्रथतत्रकवर्गस्यद्वितीयकोणतोभ
वेत् दलाष्टकेसंरंपांषंवंयसंहंतथैवच लोकेपावीजा
न्येतानिलिखित्वाषोडशपत्रः षोडशाख्यान्स्वरान्न्यसे
त्साध्यकाश्रिमंततः पंचकोणंग्रह्रींश्रींक्लूंमःइत्यादि
विन्यसेत् यंत्रमेवंसमालिख्यतालपत्रेग्रयत्नतः स्था
ह्रींह्रीरेखातद्भक्षयतत्रयंत्रंचनिक्षिपेत् हत्यापरिचटा
दर्थाघ्रेनापयेत्सर्वंपावकः यद्दशाथितापत्नापंनेप्रसा
दात्सांल्लुवस्यच साधकः सर्वमाप्नोतिदेशांतरगतो
पिवा ग्रस्यार्थः प्रथमंसविंदुकारेषांतदेनःसाध्यनामा
दिनवद्धरिर्देतेनमलमंत्रेणावान्यतद्द्विरूपरूपतनः
दित्वह्रांह्रींह्रींह्रौंरस्यप्रथमकोणमतंविलिख्यवंतेइति।

प्र.सं. विदिक्षु लिखेत् तद्बहिरष्टदले विलिख्य दलेषु यं रं वं शं षं सं
१८२ हं इति मायाग्निर्यमनिर्ऋतिजलेशवायुसोमशंभेषु आदिक्षकै
केयथायथं लिखेत् तद्बहिः षोडशदले विलिख्य तेषु दलो
षु षोडशस्वरान् विलिख्य तद्बहिर्हितेत्स्थानापवितः साध्यवा
मौ वेष्टयेत् तद्बहिः पंचकोणं तत्कोणेषु द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः इ
ति पंचकमन्त्रं लिखेत् एवं तालपत्रे विलिख्य तद्यन्त्रं स्नुहि
क्षीरेण विलिप्य परे स्नुहीक्षीरं विलिख्य हृल्लपरिस्रुयोद्या
नेन रसं स्थाप्य तापयेत् उच्चाटनं भवति यन्त्रान्तरम् त्रिको
णं विलिखेत् सर्वतद्बाह्येन दलद्वयम् द्वादशारं तद्बा
ह्ये तद्बाह्ये नवास्रकम् समास्तेष्वपि पंचाशन्मन्त्रं चक्र
माल्लिखेत् पावकादिशार्थिनं लिखेन्मंत्रं यथाक्रमम् त
द्बहिः कोणषट्केषु शाखारध्यन्तेष्विव खट्फट्जहि तथा
छिंधि भिंधि इति यथाक्रमात् पदषट्कमन्यथः प्रकारा
दि सकारान्तं वेष्टयेदिदं सम्पुटितम् महायंत्रमिदं पुण्यं
सर्वावरणकं परम् सर्वभूतवशीकारं सर्वशत्रुक्षयप्र
दम् नानारक्षकरं यंत्रं नानारिष्टनिवारणं प्रयोगाः
शुक्लेन साहितं कृत्वा नवनीतेन योजयेत् इत्येन त्रवसूदंतेना
साध्यनामयुतः सं साध्यो वश्यो भवेत्क्षिप्रं सत्यं सत्यं न संशय
नारी च दासी भवति भावेन परिभाविनम् प्रयोगान्तरम् इ
दं जपारक्तनालैः गोभूमिस्थावित्यावनः तिललाजैः सर्षपैः स्त्र

३८७

मिश्रितमत्स्यकेनेतनः विदितं तेनसंजाताः पलायंते।
नस्कंधायः प्रयोगाः हिवेक्षादिसमद्रव्यवाजिनमाशु
तेनजकुयाजुनाषो दिनवसानांगुरतोविहृतां याश्रि
रनाशायस्वसिद्धमेवो यायाजोदेवःशारभस्वपाया
सहाविरोगाद्विपिनोरमाभ्याम् वैष्णवराखुकरीजर
स्तकेभ्यः परेभ्यो भूतेभ्यो रक्षःकृतांतादिजिशारभमं
त्रः आथर्वणामिदं यत्रमन्त्रोरंतुविनाशहरम् सर्वमेरक्षा
णांश्रिं सर्वसौभाग्यदायकम् प्रयोगाः मंत्रमधुकम
धुकेदध्याद्ंसहस्रमेकैकादिनेयोगं होमंप्रकुर्यात्त्रया
णोमनोषीसमस्तदुर्वीरभयाद्विमुच्यते दत्वंगमेलस
ध्रुकंचव्याघ्रनिलंपुलेवेपक्वंजायलेच दिनेसहस्रंप्रया
तोदध्याद्उन्मादनायुज्वलपूतयांतः श्रीभार्गमीनेवा
यत्रहोमोप्रयांतिषांतिज्ञ पिताश्चदेवाः उद्वंबराश्वत्थ
समिव्हर्दव्येकुर्याच्छ्रद्धयोर्ध्वरभूयोसौ पलाशाश्वात्था
भीरभोष्णासिद्धेर्रत्नादिकुर्यादपलाशोमेकुर्यान्नयेव
द्रुमित्रकामस्यनेनतरायामलामोक्षसिद्धिः शुत्रायकुर्या
दध्यदीपिकाभिः प्रसादाभिद्धेःकारकमः वषणापकुर्याम
ध्रुमित्रपशैराकर्षणाय समरपंचवाणैः श्वरविंदमधो
केचक्रनेचनवमंनिकानीलोत्पलंबपंचैनेपंचवाणास्य
सायह्वियतायायाविचोद्भिपोतैःसंभाजीयायैदविनाश

स. ४ प.सं.

१८८

388

भ्रमैः उद्घाटनायलम्बिवालपत्रैः संहारणायाकटुखदी
भीः तद्भूषणात्वाफलयत्रछ्यैः समादनाया स्यथार्थाकावि
सर्जैव धमान्यदा संहनमस्व सौधेतभ्रान्यसशोक्लत्रनेविह
तौ दाडिमजम्भसज्जालकैर्नवाः समयथात्वछ्रयोनिस्रभ्दवा
म् एवमेवातिश्रुते रवेर्दिने कायेदाविलकाम्यामिभ्य ये भ्रने
नेचावेपयसायय श्वयतेन भागेमधुनावनांद नैलेतसा
रंदयिभिस्रखचिह्नतभ्रद्यवालै रभिहृपाक्षिहिम् त्रिकटुस
घपदिं स्वजमोदात्रुरमोलिससैधवजीरकम् सचूर्णप
रदेकाणसुक्लेशरभदामपरिन्तयमेतत् साध्यरौहृते
णाविनिर्मिताहतैतावा शुभसंत्साच्छमनाः वातेन स्वेताकें
उपेननतनाश्च हृतांपिच्छासमालिख्यविनाश्यवन्हो लेप्यम्र
नाथ्यश्वनः प्रलिख्यश्चनाख्यालिसानि स्वनेत्रसपाने दा
नावलिसंत्रमथ्रिवारंजस्रातनतः स्नानसपाचविल्वा जा
येत्रसहंसधारभेष्यारम्भे जपावसाने निखिलेरवेश्च घा
नीरपिंडनरसाविहायसयोरिश्ववालश्रीवयाति तत्रा
नामकृष्यातानामाति मधुतोहेमधुकंमधुकश्चम्
मधुकंपष्टीमधु श्रीभार्गविष्ठनदुवा दीपिकाछत्रवीजं
दीपिकाश्चेपंचवाणाः श्रवविदमशोकं हृलेवपक्कनीः
लोत्पलंदाविनकटुभिवत्तु शिफफ्रनिमूलं उत्तगमोलिः
नक्तंतमेव श्रमचूर्णीविजरदजीरकदसैधवहिंस्वजमोद

स्थिति प्रयोगांतरम् संप्रत्युत्तम्भाविद्वेषमारणोच्चा
टनाकोदंडमिवाश्यवश्या साध्यांगसंदेशपदांगमद्दिः कृ
त्वाथकृतिंप्रत्यकल्पवातु मंत्रिष्मालिख्यमुखेचकंटे
ललाटहृद्गीलयशोषदेहे तदस्थिशोषणकरेणकंदेमंत्रे
मनुज्ञाशेविमुञ्चवैरम् शान्तप्रयोगाम्मरिमुश्वदेहाम्बु
यातियाम्यपरमाश्रुचोरम् कृत्वासाध्यचत्तथ्यदोस्थिति
चयेमल्लकुष्टकोकृतिको तस्याप्राणकवस्त्रभूषणासमां
लेपांगतैश्चंदनैः साध्याख्यासकरेण मूर्धनिकरेमस्तको
प्रातेमारुतम् जप्त्वामंत्रमष्टसहस्रकंचाविधिवत्तत्वद्वैतवो
पीडयेत् यास्मिन्पीडितमंत्रप्रातुतनुशान्तिप्रंततनास्मिन्नथ
ले पीडांकुर्वतिनूनमाध्यितपनादाविर्ज्वरोगोभवेत् प्रा
केत्तीरकाट्टयेणसहितोवद्धोप्रदग्धांतदा शत्रुःकाल
मुखंप्रयातिनरसाश्रीसालवात्नावशात् कृतिंकृत्वात
साध्यांतितिमुविततवोःतीरमालिख्यतस्यावातुंमस्या
प्रजप्त्वामत्रमप्यशानकेतीरतोयेनत्वाजाम् कर्याम्भि
तिममंत्रप्रपचनकारोःशत्रुलोकस्तदानींप्रायःसेना
पदूर्वेज्वरवसादिताःसांप्रशान्तावीभवंति साध्यहृत्वा
त्मनेतोहिविधकृतिशतोतेतनैवीकृतांतनाम् वाध्यो
संस्थाप्यतस्याहिरसिनतपकंतेत्रमावेशाइत्वा नासे
गोपत्नीनामनीचकंदेश्रमरमुगमयोजाठरेलाङ्गम्

प्र॰सं॰ ज्ञम् ज्ञात्वा मंत्रेण मन्त्री हि पालनम् अपरस्व नैर्ऋते दिशि ईशाय कोष्ठे
३८९ अथवै धात्रिकिस्तास्यमभिषेके वदाम्यहम् विर्यवतीबद्धे
389 शुद्धा मरस्वस्वानदिनादितः दशाहं जन्मबध्याख्यायषिके का
कंबधाकाम् मरत्ववंध्या षोडशाहे तदंते तु विशेषतः कृतं
चेतिरत्वा कुंभे शतवाराभिमंत्रितम् अभिषिच्य ततः पश्चाद
त्वांकुर्वीत बुद्धिमान् सीसं षण्मासवीर्यं तु ताम्रं त्रिवत्सरवीर्य
कम् त्रिलोहं वत्सरार्यं तु रजतं तु त्रिवर्षकम् भूर्जपत्रं च तद्व
र्षं पंचाद्धपं च लोहकम् दशावर्षं च काश्मीरे कनकं यावदायु
षम् तस्मादिरदेवतानः सन्नाविधानेव संमते प्रत्येकं शतवारे
न यातामंत्रं जपेद्बुधः षोडशाद्युपचारैर्ज्ञपयामर्व यथाक्रम
म् मूलेन चसहस्रं तु प्रत्यहं प्रजपेद्बुधे अभिषेकावसाने तु
प्रमंत्रं तं वसुंतले वध्यांतु यंत्रिकाकंठे पश्चात्कुर्याद्यथोचिवे
अथ साष्टदचितां वा शुद्धां गावश्रद्धवासमी ततस्तथा दि
षाणां मातृ निग्रं गां नातिलंघयेत् मनुवारे न संस्थाने न
दायन्नस्याश्रूपकम् बालानां भोजयेद्देवं तत स्नानेदिने
दिने ततोहृतपयोकां तं सतत स्नानादिवेषु च भित्त्वान
दशवेपिंडं उपलेपित भूतले निलिखच्च मंत्रं स्वाल्वाता
येन पतिविशाच आकाशा भूतलेस्वर्गचारिणो देवता
स्वयम् इदानानस्रुदाकारे वदेत्वात्रतपिंडकम् दशा
वारमिदंतमास्पोरयंतकारेबुनः ततः पश्चा ॥

मृदेशस्याजपेन्मंत्रं पुनः पुनः प्रथमे कोकाकाग्रासमत
येयेत्तपिंडकम् तदाशिणाचतुर्थे चेत्स्थूलीभवतिनिश्चित
म् पुनस्तस्तुग्मकेहूनेपिंडं चेत्स्याद्दिशोषतः प्रथमे प्रथमे
मासिद्वितीयादितथाक्रमम् उक्तलक्षणकालेनमना
शीराभिणीभवेत् पताद्दियानकेप्रत्येसर्वेषामाख्यातमोनम
म् इत्येतानातन्मैमामंत्री सर्वकार्याणिकारयेत् तत्तायो
मुषभेसिंहीमीनेकुंभेचवृश्चिके रत्ताभिषेकोकनेनौजा
मोमासिमुभेमुभे प्रथमेवसर्वेरत्ताबोधनन्यायः प्रथमा
वेमन्त्रमायाराणचतुरंगाविधिः जपंचतर्पणंहोमंप्राम्भ
णाराधनेतथा चतुरंगमितिख्यातंतस्मायत्नेनकारयेत्
स्वात्मनाथमसावानमंत्रेशम्भुवेविधिपत्यदा तदासिध्यति
पर्यंतेगर्भस्थामंत्रदेवता जपेस्तुणैततःस्वांतेजायतेमंत्र
देवता तन्मनोदर्शनेयत्नस्त्वथमोगामुद्राह्यतम् ततस्मा
तर्पणात्सर्वेमंत्रदेवानवर्धते वरोपेतर्पणंतस्मायत्नेः
तापिसमाचरेत् वर्धमानोभवेद्देवस्तर्पणाद्भणादितः
समाभिवर्धतेपताद्वितीयोगमुद्राह्यतम् विधिनाक्षेन
होमेनमंत्रदेवप्रभुर्भवेत् सर्वार्थिकंप्रभुत्वेयत्तृतीयोग
मुद्राह्यतम् प्राणाराधनाद्देवोदयावान्वरदोभवेत् ते
तत्त्वंप्रसादायनचतुर्थमुद्राह्यतम् संविताणांमंत्रासिध
ध्यंचतुरंगमुद्राह्यतम् इतिचतुरंगविधि प्रथमविशेषा

प.मे. मयेऽस्मिन्घोषाऽख्याते यस्मान्मन्त्रनायेन तान्तत्समीपे जपेद्यदि
३९. मामम् कैतत्पर्वतस्त्वं सर्वीशातीतरसहस्रकम् स्वयमेवसंत
390 ष्टस्तस्मै सर्वं ददाति च सर्पने सम सालच्छास्तु खी भवति निश्चि
ते विजने कानने घोरे राजचोरादि संको अभिक्षयस्यवतिस्त्वो
जपेत् इति शान्तये संग्रामे तत्तुले शामे चले यदि स्वयं जपेत् सं
क्रंदनबलं प्राप्य सहस्राक्षि यो भवेत् संग्रामे च तथा युद्धे शा
त्रूणां मायया हते वयः स्वपरीतिस्त्वं जपेत् महाघोरयादा
गतो घोरे नदीतीरे स्त्रीसुखी व्रजेत् विजिह्वरोधेति स्मृतेन यातना
वा नाभिसंचिते नैतैलेशापये देवि सा नारी स्मृपतेस्तु तम् पथ
मेयं च मे मामिन्नरनीयेस्तमृतेथा यदा पीतं तदा नारी तत्स
मा देवसहस्रयंते अतीतकाले संग्रामे विपिने निवसेयदि अग्र
मस्यानि स्वंजत्वा गच्छानि वेशाने वने च कानना घोराय
स्थानि यामं विके तस्मात्सर्वप्रयत्नेन जपेत् साधक सदा वि
शुरित्यादि सूक्तेन ना गांगा गर्भस्तु हृदये गतानां त्वेतच्च संयो
जयेद्द्विपतिहतये तस्य विघ्नभयं नास्ति जातं तत्व मसृश्च
हृत्सा मे स्त्वां मंत्रं स्पासं स्मरति पार्वती तद्दत्ता या गतांजपी
लेगसों गैवराननं तथाविधं समालोक्य यत्नतो पर्व रात्रसा
वं दृष्ट्वा भीतिमायांकु सं निकर्षं न याति ते भूतप्रेतपिशाचा
नीकिन्नरसर्वे ग्रहादिनाम् नराणामिन्द्राणां च जंगमानां च
गते ग्रथघोरसमालंबसन्नाविधिः त्रिकोणावितिरवेस्त्वं

तद्बहिर्वृत्तमालिखेत् तद्बहिश्चाष्टपत्रं द्वादशारं ततः
परम् षोडशारं ततः पश्चात्ततो भूपुरद्वयमकम् त्रिकोण
मध्ये देवेशं शारदं सात्त्ववेश्वरम् भमध्ये तद्विलिख्यावाह्या
स्मिन्मंडले परिवारैः समर्चयेत् सूर्याय· चंद्राय· वह्नये इ
ति त्रिकोणे भैरवाय वाग्भवे· दुर्गायै· काल्यै· इति कोणत्र
ये चतुर्दिक्षु अष्टदलेष्विंद्रादीन् मायये· स्वतवे· इति को
णपार्श्वद्वये मदनायै· महावाङ्कुशायै· मालिन्यै· द्राविण्यै· शा
ह्वाकार्षिकायै· पार्श्वैः रमायै· मायायै· पुलिंदिन्यै· शाक्यै·
ताम्भिण्यै· ज्येष्ठायै· एतद्द्वादशदलेषु समर्चयेत् वालातो
परायै· शान्त्यै· विश्वे· मायामायै· वराहाय· भूमिद्यै· अ
विघ्ने· शिवायै· अश्विनौ ह्वैं· वीरभद्राय· भारत्यै· शिवा
यशंकराय· रुद्राय· कालरुद्रायेति षोडशदलेषु क्रमे
ण षोडशस्वरूपं कामदेवाः समर्चयेत् तद्बहिः प्रथमभू
पुरेणाद्यादिक्षु गणेशाय· यमाय· स्कंदाय· भैरवाय·
तातानिस्वर्थः य· इति नवरितायै· वीरभद्राय· वडवानला·
भैरवाय· महामायेइतिवायव्यादिविदिक्षुर्चयेत् तद्बहिः
द्वितीयभूपुरोष्टदिक्षु अष्टमातरोर्च्याः तत्परितः पुनः शालतो·
जाह्नव्यै· गणेशाय· भैरवाय· कालाय· भद्रकाल्यै· भीम
काल्यै· जातवेदसे· अर्धनारीश्वराय· परमात्मने· शचि
वै· चंद्राय· शुक्राय· विश्वेवलभद्राय· धनदाय· परा·

प्र.सं. शान्त्यै· दुर्गायै· धर्माय· निर्विकल्पाय· अग्नये· भैरवाय· अधि
३९१ म्बा· भार्गवाय· ईश्वराय· वायवे· कृशानवे· शाङ्कराय· वरुणा
391 य· शंकराय· द्वादशादित्येभ्यो· भारत्यै· सदाशिवाय· हरि
द्रै· नृसिंहायनमइत्येककवादिहान्तावर्णदेवताः श्रीक्षाभिल
हर्णंपूर्वकादिपूजयेत् एवंभस्मानियमंत्रंविलिख्यसंपूजयेत्
तस्यफलमाह तद्यंत्रागमनेनदृष्ट्वाकंपंतेपिमहाग्रहाः किं
पुनर्दर्शनादायैभूतप्रेतादिराक्षसाः अस्यावरणदेवतामंत्रा
श्चकेचिल्लिख्यंते अस्याब्रह्मर्षिः विराट्छंदः भैरवोदेवताभैवी
जंफट्शक्तिः भामित्यादिनाषडंगानि कालांबुदप्रभामलमा
यनासंकपालशब्दाकृतमप्रमेयम् लोलालकोलोकवि
नाशदंडंलदरिद्रनाशिष्यनाट्टहासम् ॐ नमोभगवतेउग्र
भैरवायसर्वविघ्ननाशायफट्फट्स्वाहा चतुर्विंशसहस्रंज
पः अनलभवनमध्येशक्तिबीजंफट्कारोदरविदरजपट्कंप
दवाष्टकोणमसाध्यम् वहिरपिवसुपत्रेमूलमंत्रं
त्रिवर्णान् भुवमथलिपिवीतंभैरवंवैरिवश्यम् अस्या
र्थः प्रथमंत्रिकोणंतन्मध्येह्रींफडितितद्बहिःषट्कोणं
तत्कोणाग्रदरविदरजपट्फडितिलिखेत् तद्बहिरष्टदं
लमूलमंत्रंत्रिवर्णान्तद्बहिर्वृत्तरक्षंमातृकयावेष्टभैर
वंवह्निकोणंवेष्टयेत् अष्टकोणेषुभैरवेभ्यः अघोराय· श
णाशाय· रुद्रायविष्णवेनमः इतियामः ॥

नेय· चंडेशोद्दंडगणेशाय· अपदृत्तावगाय· यथाक्रममर्च
येत् इत्यंते अष्टभैरवाःपूज्याः नरांतकाय· भीमाय· वि
जयाय· एकभैरवाय· इतिप्रतीच्यादिदिक्षु चंपे पदेति भैर
वपूजाविधिः अथसिद्धभैरवमंत्रः शंकरऋषिः स्कृतिश्छं
दः सिद्धभैरवादेवता मंबीजं श्रीं शक्तिः मोहनेविनियोगः
ॐह्रांमित्यादिषडंगानिकरन्यासश्च ध्यानम् जलदप
लनीलं दीप्यमानोग्रकेशंत्रिशिखडमरुहस्तंचंद्रलेखा
वतंसं विमलवृषनिरूढंचित्रशार्दूलवासंविजयमनि
शमीडेविक्रमोदंडचंडम् ॐनमोभगवतेविजयभैरवाय
प्रलयांतकाय महाभैरवाय महाभैरवाय सर्वविघ्ननिवा
रणाय शाकिनीयवाय चक्रपाणायेपटमूलच्छादिनि गणाया
श्मिलगणनायकाय आपडुधारणाय आकर्षय २ आवे
शय २ मोहय २ भ्रामय २ भीषय २ वीरभाषय ह्रांह्रींह्रैं
फुरतां डवाय अष्टभैरवाय भाषय स्वाहा शांतस्वरमा
लिख्यतेनेसंवेष्टसर्वतः अर्धामूलेद्विपार्श्वेच यंत्र इति विरलि
पि विजयमदुतम् एतद्यंत्रं लिखितान मंत्रेनानेन मंत्रि
म् भस्मदर्शनमात्रेणानलदाहे पामाहयादिति त्रिविंड
फुरुणोपकारं विलिख्य अतिमविंडे वा श्लेष्मपरितः संवेष्ट्या
तस्यपार्श्वयोः फुलद्वयं विलिख्यतनयं भस्मानि विलिख्य भैर
वमंत्रेण भस्मातिपेदादेशो भवति अथवाडवानलमंत्रः

३८ प्र.सं. १९२ 392

भास्करवऋषिः रतिछंदः वाडवानलोदेवता रंबीजं स्वाहा
शक्तिः अभीष्टसिद्ध्यर्थे रामित्यादिना षडंगः त्रिनयनमरुणा
ब्जबद्धमौलिं सुशुक्लांशुकमरुणमनेकाकल्पमंभोजसंस्थम्
अभिमतवरशक्तिं स्वस्तिकाभीतिहस्तं नमत कनकमालालं
कृतांसं कृशानुम् त्वमग्ने अभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वा
मश्मनस्परि त्वं वनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः
इतिमंत्रः पंचाष्टकोणभूयुग्याङ्कमेतावैश्वानरमंत्रमथोलि
खित्वा रेखाग्रशूलं वनदयमाख्येनालाभूलं वाडववह्नियंत्रं ए
तद्यंत्रं समालिख्यलीहेनाग्रेचसीसके अथवाश्मजयेद्ध्रिया
येनाभिमंत्रितावेके पंचाष्टकोणं चत्वारिंशत्कोणम् त्वमग्ने
अभिरित्यादिचत्वारिंशद्वर्णीं स्वत्वंलकोष्टेभूयुग्याङ्कमेलिखे
दिति षड्वणसंहारयंत्रं तम्हृद्दहदहदह सर्वं फट् स्वाहा इति
मंत्रः अनेनैतद्यंत्रं तमपल्लवं जपेदूनमष्टोत्तरसहस्रकम् द
ग्धयोगात्वनेनतराज्ञोऽस्य शान्तेबलिपूर्वकम् ततः स्नात्वा जप
मंत्रमष्टोत्तरसहस्रकम् प्रत्यक्षादैविवशमानिनिर्दग्धानि
भवंतिहि मंत्रान्तेहूं फडुदितंततः तत्क्रियाचितपदयोजनंपल्ल
वइत्युच्यते तत्पश्चादुपसंहारः कर्तव्यश्चनरानने तदर्थं मंत्रः
सविताऋषिः रष्टुप्छंदः अग्निर्देवता ह्रीं बीजं स्वाहा शक्तिः
उपसंहारेविनियोगः मंत्रपादैः पूर्वोक्तवाहैश्च षडंगानि ध्या
नम् नमस्यत्राय पाशाङ्कुशायशक्तिरक्तायवह्नये कपालिनेनम

स्वभ्यं स्तुत्वा देदह्रं स्रुचनाम् ॐ भूर्भुवः स्वः अग्निरस्मी
जन्मनाजातवेदा हृतं मे चक्षुरमृतं म आसन् अर्कस्त्रिधा
रजसो विमानोजस्रो यमॐ हविरस्मीनाम भूर्भुवः स्वः
ॐ मन्त्रपदद्द्वंचते स्वाहा जपेदष्टोत्तरशतं ब्रह्मगा
यत्र्योजपेत्ततः अस्या मे गायत्रीमंत्रः परब्रह्मऋषिः देवीगा
यत्रीछंदः वाउवासुरवोऽग्निर्देवता ॐ बीजं स्वाहा शक्तिः
प्रणवहृदिकाभिरतुलोमभिः पादयोः गायत्रीभिः कर
न्यासं गन्या सा प्राणायामः तोस्थित मेषमानपरान्दं
तं स्वरसीविकोणैः पारणावर्वंदकलावतंसं नमामि
देवं वउवासुरवोऽग्निम् पोचितेषावविमद्देवउवासुर
त्वायधीमहि तन्नः सुक्रः प्रचोदयात् इति मंत्रः त्रिको
णावह्निबीजं च वसुकोणास्त्र मंत्रकम् पदसोवासवेशा
यं शतावावास्पात्रकम् मनसानरमामाधं पश्यादस्र
मं तेजपेत् वसुकोणं अस्त्रकोणम् अस्यमापि मंत्रः वी
रभद्रऋषिः अनुष्टुप्छंदः शिवो देवता ॐ बीजं नमः शा
क्तिः आमित्यादि षडंगम् त्रिपादं त्रिभुजं भीमं त्रिसूर्याग्नि
त्रिलोचनम् त्रिशूलादिकपालाग्रत्यालासं वरदं एकं
समस्तंगेवमामालेस्य वमोंवरधारिणम् अघोषाग्रतो
हुताशिम ज्वालसमाकुलम् वक्रनासं हृदयं स्कंधं दया
धीतिमोदरम् वैरिणां देहमालिंग्य महायंत्रे विकर्णाकाम

प्र॰सं

३९३

393

कलायकञ्जसमा...लैनमहाव्याधिके रोगीवम् विरेण्या
न्नात्रयेन्मन्त्रे मन्त्रसंवासिपुटिस्थितः ॐ नमो भगवते महा
यमहाव्याधिकरायदेवदन्तं पीडय हुं फट् स्वाहा इति मं
त्रः तोयपूर्णं गतचतुर्दशारेखामध्ये गोविलिखेदयमा
त्मम् शालिमूलतदशकमाध्ये रोगयन्त्रमिदं रिपुनाशनम्
पत्रमालिख्य सोमे वा मा प्युष्टे त्रयोविके आशाध्यबा
छन्नोनलिमा जन्मावनेत्रिशी समवाने बलिपूर्वेनपु
नः स्नात्वा जपेत्तया जयमेवं मन्त्रेण यो कश्चित्रोणा व्याधिपूड
ये अथेनवंमहारोगात्रिपुः संसाध्यन पश्यति यन्त्राण्येलि
ख्यते यावत्तस्याप्याधिर्मविद्यति तत्रो नैरिपुनाशिन्यम
भगात्रु मवेन्नुवम् अथ मर्याः लिपेत्पूर्णं चतुर्दशारेखावि
लिख्य सर्वतोमध्ये कोष्ठमेंघ्रो विलिख्य रेवा ग्रेषु मन्त्रानि
विलिखेत् अथ मन्त्रमन्त्रः नारायणऋषिः अनिकाछंदः
मत्यदेवता हुं बीजं हूं शक्तिः जीवसंहारे विनियोगः १
नामित्यादि षडंगन्यासं ध्यानं रक्ताद्यं भीमदंष्ट्रं प्रकटितव
दनं वक्रनासं करालैः शूलेपाशांकपालेप्यासिमुसलहले
वज्रलिटंवदन्तम् भीमकालाग्रनीलं भ्रकुटिननयनं सो
रमन्त्रं थपत्रपम् नानाभूतैः करालैः परिवृतममोविलप्राण
कालमजामि ॐ नमो भगवते मृत्यवे यमाय सर्वजीवह
राणाय प्राणदेहहर्त्राय हुं हुं देवदत्तं मर्द्दय सर्वलोकभयं

कारायनाशायनाशाय हुं फट् स्वाहा यइदं कालभै
रवस्य निशामयेद्भक्तः नश्यांततो जपेन्मंत्रं सहस्रो
नामपूर्वकम् तदुपस्थावसाने तस्मिन्भूर्वरांलस्येत
अथ रत्नचामुंडीमंत्रः श्रीकण्ठऋषिः अनुष्टुप्छंदः रक्त
चामुंडी देवता श्रीं बीजं ह्रीं शक्तिः श्रीं हृत् ह्रीं शिरः श्रीं
शिखा ह्रीं कवचम् श्रीं नेत्रं ह्रीं अस्त्रम् तेनैव करन्यासः ।
रक्तांभोपीतवस्त्राश्रितमुखकमलाभिंदुरेखावलंसाव
दिव्यैर्मौलिकपुष्पमालिगनाविचित्रभूषणोद्दीप्यमा
नाम् पुंडरीकपीठावागाः विलसत्सभुजंगा कल्पपाय
तासीचामुंडीश्वरी विभुजालसन्मथिनी शाकिनी भावया
मि श्रीं ह्रीं करत्नचामुंडीश्वरि सर्वजीवविनाशिनि पर्यं
हि श्रीं ह्रीं फट् कार्यं कुरु स्वाहा अथ सहस्रं जपः
अथ मोहिनीमंत्रः ईशानऋषिः जगतीछंदः मोहिनी
देवता ऐं बीजं ह्रीं शक्तिः क्लीं कीलकं मोहने विनियोगः
ऐं ह्रीं हृत् ऐं ह्रीं शिरः इत्यादि षडंगम् भुवनविजयदक्षा
पुष्पबाणेक्षुचापा जगदखिलविमोहपादपद्मं यतीनाम् ।
नाम् तरुणतरणिशोभाभूषिता सावमानाजयामि
विललोकान् जीवनीमोहनीयम् ऐं ह्रीं क्लीं ॐ नमो भ
गवति महामोहिनि महामाये सर्वलोकवशंकरि दे
वदमम वाकम्पतः स्थिते मोहय नानामाद्रूपाक्रान्तीपरी ।

३९७. प्र॰मं॰ ॐ दर्शय ह्रीं स्वाहा पंचसहस्रजपः पंचकोणं लिखेच्छक्तिं मध्ये
१९५ बीजेन वेष्टयेत् पंचकोणं लिखेच्छक्तिं बाह्ये साध्यसमन्वितं
394 देवदत्तमुखेयं ॐ दर्शय जपेन्मन्त्रं जगन्मा जयमानांच देवसु
तादिस्तसं श्रुतेनाविधिं यंत्रं दर्शयान्विस्मयो भवेत् अथल
क्ष्मीमंत्रः वामेशऋषिः बृहतीछंदः श्रीदेवता श्रां हृत् श्रीं शिरः
इत्यादिषडंगम् या सा पद्मासनस्था विपुलकटितटी पद्मप
त्रायताक्षी गंभीरावर्त्तनाभी स्तनभरनमिता शुभ्रवस्त्रो
रीया लक्ष्मीर्दिव्यैर्गजेंद्रैर्मणिगणखचितैः स्थापिता हेमकुं
भैर्नित्यं सा पद्महस्ता मम वसतु गृहे सर्वमांगल्ययुक्ता ॐ
श्रीं क्लीं महालक्ष्मि महालक्ष्मि एह्येहि सर्वसौभाग्यं देहि मे
स्वाहा चतुर्विंशतिसहस्रं जपः त्रिकोणाग्निवीजं स्याद्वसु
कोणपं लिखेत् अष्टादशदले षोडशवाथ पंचाशद्दलीक
लक्ष्मीवीजावृतं यंत्रं सर्वसौभाग्यदायकम् पंचाशद्दलमा
तृका ॥ अथ मायामंत्रः शंकरऋषिः उष्णिक्छंदः
मायादेवता ह्रीं वीजं ह्रीं शक्तिः मायाकरणे विनियोगः
ह्रां हृत् ह्रीं शिरः इत्यादिषडंगानि मायापटेन जगतां विव
शेच मोहं माया तु मूलमनोरथमाकरोति नारायणा
श्रितनमामसममाललीलासुला श्रुथाविजयते तर
गायिका ह्रीं मामा माये जगन्मोहिनि सर्वजनवा
श्यनः कामचरः श्रोत्रघ्राणा प्राणान्मोहय २ ॥ ॥

स्वेच्छारूपसमूहदलेयथेच्छि दर्श य २ पत्रहींस्वाहा पंचाशल्ल
क्षं जपः दर्शनादर्शने चैव तथादर्शनदर्शनम् मंत्र
स्मरणमात्रेणाभवेदेवनसंशयः अथशुलिंदिनीमंत्रः
शंकरऋषिः अनुष्टुपछंदः शुलिंदिनोदेवता ईंबीजं
स्वाहाशक्तिः प्रसादेविनियोगः ईंइत्यनेनषडंगः वंदी
पीडकचाभिराममचित्रकरोविंबोज्वलच्छ्रीदिकांगेजाहाश
लतोऽश्रुजालविलसद्गीवामथैरेवणात् माकंदद्रुमः
पंकमांऋरणपदंरागपेडविंबाननांदेवींदिव्यमयींप्र
सन्नवदनांध्यायेकिरातीमतां ईंउंनमोभगवतिश्री
शाबरादेवांयेतानलभोजंदेहि २ पेह्यागच्छागच्छागे
हं केह्यदियंकार्यं मनोवृहिह्यंबूहिशुलिंदिनीईस्वा
हा पंचाशल्लक्षनमंत्रजपः कार्याकार्यविवेकाभ्यांनि
त्यमस्त्रेणात्रेयातम् जप्त्वास्वापितियस्तस्यस्वमेवदति
संविके साधकस्तद्वचः श्रुत्वातथैवाहं समाचरेत्
तस्यनास्तिभयंकापि सर्वकालेसुखीभवेत् अथपाश
मंत्रः अर्धनारीश्वरऋषिः अनुष्टुपछंदः महापाशास्त्रा
देवता ह्रींबीजं श्रींशक्तिः इष्टसिध्यर्थेविनियोगः म
न्वपदैःषडंगानि आस्यामकोमलविशालतनुंविचि
त्रविवासोवसानमरुणोत्पलदानहस्ताम् उत्तुंगवक्ष
सुजारेजाटिलाईकेशांपाशास्त्राभिष्टवरदेशवरांशपा

प्र॰सं॰ ऐं ह्रीं हरिभुजाहराय भुजलाभय शत्रुनाशाय मदमत्ता
३९५ वाहनाय महाशाक्ताय नमः । त्रिपञ्चशत्सहस्रं जपः । अ
395 थ संक्षोभणमन्त्रः । अगस्त्य ऋषिः पंक्तिश्छन्दः संक्षोभिणी दे
वता सं बीजं ह्रीं शक्तिः सर्वसंक्षोभणे विनियोगः । ह्रामि
त्यादिना षडंगम् । दूर्वापंचवस्त्रवाहणा परिवासितशरोत्रा
ता सर्वाभिष्टदयक्षोभकारिणी पातु सर्वदा । ह्रां ॐ नमो
भगवति अपवादहरे महाहारे सर्वशत्रुविमर्दिनि देवद
त्त मनः क्षोभक २ स्वाहा । अतयसहस्रं जपः । मंत्रावसान
के वैदिनामाभिश्रितपल्लवम् । सहस्रं प्रजपेन्मंत्रमुक्षोचि
तो भवेद्रिपुः । पत्राभिमंत्रितं भस्म निखने दृष्टदिक्षु सः भ
वनं परितो मंत्री रक्षणाय स्वकीयकम् । शत्रुतश्चापि पी
डा सं जन्तभूतादिपीडनम् । स्वप्रकाशेपि नैवास्य वरं पा
तात्र संशयः । तत्र पल्लव मंत्रो ते हुं फट् इत्यादिननाक्रियो
चितपादयोजनं वैविनामाभिश्रितमिति यक्षेत्मनःक्षोभं
ज बैतीत्यर्थः । अथ धूमावतीमंत्रः । दमित्र ऋषिः पंक्तिश्छन्दः
ज्येष्ठा देवी देवता धूं बीजं स्वाहा शक्तिः निग्रहे विनियोगः । धा
मित्यादिना षडंगम् । ध्यायेत्कालाभ्रनीलां विकसितवदनां ग
केकेसा भद्राशुक्लकां तां गाढ़ि । वकस्तनभरभुजालां निःक्षो
तां शत्रुद्रावीम् । ज्येष्ठां निर्वाणमेवां विकासितवदनां काकनाः
सिकां संभानांलूकहस्तैर्थुगनधस्तनकराङ्वराडंतांविशाखान्ते

धूमावतीस्वाहा समसहस्रं जपः अस्त्रकोणास्त्रवृत्ता
तःबीजं कोणांमध्ये लिखेत् कोणाग्रशूलकं शाग्रमध्ये
ज्ञे साध्येऽभिरोहयेत संपूज्याविधिवद्यंत्रं जप्त्वा तु सह
स्रकं श्मशाने त्वाथ निशामध्ये निखनेद्बलिपूर्वकम् वि
द्वेषोच्चाटने चैवमारणे बलिवर्जितम् धूपोऽत्र पेत्रिकांत्रे
वमस्कालोद्वितादिग्मुखः स्तंभनोच्चाटने चैव निग्रहेऽपि वि
नाविभ्रमे समस्तयेत्वनिहृदये प्रकल्पोत्सावधानतः अना
त्माभिद्गुरवीध्यात्वा गच्छन्तीं वैरिणां प्रति यो जपति शि
साहस्रं तस्य शत्रुर्विनिश्यति ताडयन्तीं महादेवीं गंसवै
णांदिशुवताम ध्यात्वा जपेत्सहस्रं तन्न शांति नैमवैरिण
मार्जयंतीतलाच्छेगोर्यन्तधान्यादिकं चिरं ध्यात्वाष्टो
त्तरसहस्रं तु जपेद्धानपल्लवायत्र दीप्यमानोल्मुकेनेव
दहन्तीं चापि वैरिणाम् ध्यात्वा जपेत्तथा मंत्रं स्तंभनाय
विकेतुधः त्रिकोणं विलिखेत्पूर्वं तन्मध्ये बीजमालि
खेत् कोणाग्रेत्वालिखेच्छूलं तच्छूलांतलिखेत्मनं तद
ग्रे विलिखे साध्यश्चेष्ठामंत्रं वरानने संपूज्याविधिवद्यंत्र
निशामध्ये श्मशानके बलिपूर्वं खनित्वा तत्पुनःस्त्रा
तं जपेन्मत्रं अष्टोत्तरसहस्रं दृढचितो विदिग्मुखः
वैरिणासततं तदा देवयांति वैवस्वतं पदम् विद्वेषणेना
ध्यादेवि जपेदेकाग्रमानसः श्मशानेऽत्यकलहे तिपंथा

प्र.सं. णां जायते ध्रुवम् विलोमेन जपेनैव निवृत्तिः स्यात्सदस्व
३९६ याः नानामंत्रैर्निवृत्तः स्यात्सत्तमे पिकृतेविके अथ प्रसंगा
396 त्कल्यां नरो मेधा धूमावती मंत्रोयं त्रयोग्यतां वशादि लिख्यते तत्र
पिप्पाकऋषिः ग्राबाछंदः श्मशानवासिनी देवता धूं बीजं
शक्तिः मारणोच्चाटविद्वेषणार्थे जपे विनियोगः धामिसा
दि षंड्गाम् छिन्नतां कृष्णवर्णां वरिनेत्री सर्पभूषणाम् क
पालशूलदधतीं विंतयेविंतिवासिनीम् ॐ धां धूं धूमावति
उरुछुङ्ले विरि विरि अघल अघल विनेना कौंडलाकेशे नेत्रे
पित्तले अघले अघघल्लु इंकंत इंतेलकद्रु कद्रु काविणाविरि
णयोक स्वाहा इतिमंत्रः जपेलक्षमेतम् सर्षपमिश्रितचर
कणादशांशहोमः अथ प्रयोगा वक्ष्यंते प्रेतवासासशो
राकृतिं विलिख्य धूमे अग्निधूमे स्वाहा पादधूमे कालधू
मे स्वाहा पादधूमे स्वाहा लिंगधूमे स्वाहा ज्वालाधूमे स्वा
हा नेत्रधूमे स्वाहा हस्तधूमे स्वाहा ज्वालाधूमे स्वाहा
श्रवणधूमे स्वाहा आसिधूमे स्वाहा नासिकाधूमे स्वाहा।
हृदयधूमे स्वाहा अंतधूमे स्वाहा धूमे धूमावती स्वाहा।
एतान्मंत्रा ... न्यद्दपेविलिख्यतीतनागैः कंटकैः श्रुतवे
धयेत् लेपयेत् अष्टाविंशे पश्चान्नाशयेत् संस्थाप्याथ
वल्मीके निखनेत् शत्रुमारणम् भवेमंडलताहूर्वो
अधने मासपर्वाहि नीत्वा कंटकनिवंकंसम्भ ।।:

गर्हष्मवह्निस्वरमालवयौगैषणाद्येमवारिभिर्मिलितैः
विषमतिभीषणाश्च मंत्रेद्धिनादितनिग्रहेषु दिनम् सीम
पट्टेलिखेद्यंत्रं चतुःषष्टिपदं ततः चतुःकोणेषु क्रंशोषान्
मंत्रेणानेनपूरयेत् सुलोकिनामहायंत्रं विशोषणं विलप
येत् कारस्करमयेयंत्रे निधायनिशि साधकः श्मशानेनि
खनेद्यंत्रं शत्रूणां कुलनाशनम् प्रयोगांतर कारस्कर
स्यपत्रेप्यष्टैर्विषैर्लिवकोरूपंहिक्रत्वात्मेवमनेनवि
लिखेत् गात्रेषु काकपक्षेणाकारस्करेत्वरूपंक्रत्वाग्रदि
निनिपेद्यंत्रमिदम् पश्चाद्धूमानिखनेनतु पर्वथावह्नि
नाग्रासंसेहृत्य कारस्करस्य समिधोजुहुयात् समवात्रिसा
द्रसंभूयात् शत्रुविनाशस्तेनतथाबोधृते सोऽतः यंत्रांत
रम् चतःपथावल्मीकाङ्गंभकारावस्वृत्तिकाम् निंगुरी
चतथाचाष्टविषमादायचतुर्थिमान् क्रनस्य करसेसम्पक
पेषयत्ववकर्षदोयंत्रंविरचयेत्सम्यीत्रिकोणमथानस्
पीः ततश्चिह्नीदषादलंवह्निर्वाप्युग्रत्रयम् ततश्चिह्नतर
स्वंचग्रप्रस्रलासमालिखेत् त्रिकोणेचालिखेच्चारंमार
णांक्रमथाविंति स्वाहांतेषट्सकोणेषुतथाभूमावती
द्विटां दलद्वादशाकेमूलमंत्राणांनुधारसंख्यया विभा
ज्याविलिखेद्ग्रोवापुनरेषुनाशनम् चतुःकोणेषुडेका
रसूलाप्रेतफडीत्वपी लिखेद्वैवंयंत्रमिदंमंत्रजप्यासद

प्र० सा०
२९८
397

सकम् कृतेवारे वमेदं शोघमश्मशाने निखनेत्सुधीः वैरा
णां मारणं चाशु भवन्मासतस्मउद्भश्ना प्रयोगांतरम् कार
स्करभयं कीलं समांगुलमत्तनमम् अग्रहने साधितं कृत्वा
शत्रुनामविदर्भितम् शत्रूणां गृहमध्ये तु निखनेत् क्रलि
कोदये उच्चाटनं भवेत्तेषां कुलं चैव विनश्यति समांगुलमि
तं कीलं उन्मत्तमन्त्रसाधयेत् अश्वत्थस्याद्वसंभव शत्रुनामा
विदर्भितम् शत्रूणां दक्षिणे पादे खनेन्मत्तो मतो भविष्यति
अश्विभाविति कीलं त्र समांगुलमिदं स्वयान् जपन्मन्त्रं पा
शश्चानि खनेन्मंदिरे सुधीः राष्ट्रीनामसु मेत्तत्वा भवउच्चा
टनं परम् अश्मशायां तु उज्जांगकीलं समांगुलं जपेत् वल्मी
कं निखनेत्तेन सर्पबाधा भविष्यति स्वातिभे वार्ते लकीलं तु
समांगुलमानतः अश्वत्थस्य शतनरधाने जमाशाच्चायः शूलिमि
श्रितं यमशाने निखनेच्छात्रोः शहमे वाशिकेपादि मासेन मरण
तमासाद्यदिनाद्विपते ततः वैकंकतविशाखायां कीलकं
दशांगुलम् दशाभिमंत्रितं कृत्वा शत्रुसूत्रे खनी यदि सू
त्रसंभेभवेत् दृष्टाली नाशि प्रतिक्रिया अथ तदीन गयं
यम् भूपृष्ठं हृदमालिख्य मध्ये पार्थिवमन्तरं यः कोणेत्वा
लेखां मसूदिचदमालिखेत् पवितां वायुवीजं च बनैवंतत्र
वसंत्रांके प्रतिश्वासानि येयंत्रेतो यमंत्र रंगोत्थ्यः क्रमांगय
तं जलं दैवितसांगं निरुगांतरं तेन यंत्रोपरिस्थयां स्थिलादेवा

दग्धेयकल्पव त्रिधावंमलस्नामंत्रेजपेदेकाग्रमानसः निग्र
गोनरमानीवीस्त्रवगच्छतिमानसः अस्यार्थं प्रथमम्स्य
कोणंमध्येलेकारंवह्निचक्रकोणेलेकारंग्रहकोणेटंकारं
ॐनमःघोरश्मशानपतिराजायसर्वभूतनमस्कृतायसर्वभूतो
पेतत्वरत्वक्षीह्रनायवरदाय ॐश्रींह्रींह्लंलंटंलंयंघनवरदा
यस्वाहा ॐनमोभगवतेमहाघोरश्मशानपतिराजायवर
वरदअष्टमूर्तयेअखिलभयापहारायभक्तवत्सलायप्रा
णनार्तिविनाशनायउन्मत्तायउन्मत्तायघोरघनार
यॐह्रांदेवदेवायउन्मत्ताय स्वाहा पंचवारंजपेन्नेवसा
ह्लंवेगाजगाम्यः तस्माद्दलेसमुद्भूतमनन्तगणाद्वेनला
न्त अस्यश्रीचित्रविद्यामंत्रः संवर्तकऋषिः शाकरीछंदः चित्रा
विद्यादेवता ह्रंबीजंस्त्रूंशक्तिः इष्टसिद्ध्यर्थेज० बीजशक्तिभ्यां
करन्यासः मंत्रवर्णैः षडंगानि ध्याने अमलकमलमध्ये
वेदपीठेनिषण्णामस्तकलशावीणाभीतिमुद्राग्रहस्तां
म् प्रशान्ताभिरामिलूवंसंस्थितांसुपायाःघोरणामहस्त्रपो
मीश्रींशिवांचित्रविद्याम् वंमंत्रंह्रंश्रींह्रींॐभगवतिचि
त्रविद्येमहामायेअमृतेचारिपरिदेविवरेवरदेअसमवरदा
नेअमृतेस्त्रावयस्त्रावयअमृतेश्रीनिलंजाकजासमर्वाविघ
नाशयनाशयसर्वतापज्वरंहनहनसर्वचैतोन्मादंमोचा
यमोचयअश्मेल्यांघामयघामयसर्वजनंमोहयमोहया
मांपालयपालयश्रींह्रींहंसंलंसंहंस्वाहा अमृतमहस्त्रवा

प्र॰ के॰ नयेत् वृत्तमालिख्य तन्मध्ये बीजं षट्कं लिखेत्ततः मायया॰
१९८ वेष्टियावेष्ट्यमानसाध्यसाध्यमूर्धनि तत्पार्श्वे विलिख्यान्नादं शि
398 केन्दुं विचिन्तयेत् विशाल्यस्य पीठे वेत्रे लेखयेत् चित्रविद्यामन्त्रस्मरे
त् कारयेद्वा विलिख्यामीः पैलयोन्मादं तत्संदरि वृत्तद्वयं सं
मालिख्य बहिः षट्कोणकं लिखेत् वृत्तमध्ये षष्ठबीजं च सं॰
वेतन्मांतरान्तकम् षट्कोणाग्रे विलिखेत्मध्ये षष्ठबीजद्वयेन त
या स्पष्टोन्मत्ते विधाजन्मा वादनाद्युपचारकम् कृत्वात
च्छतवांचमन्त्री संक्षिप्तविद्यया ततः बीजल मध्यस्थं॰
लाटपिंवाश्रवेष्टायत् पुष्पवत्स्यधरे जातेप्रविष्टं द्वा॰
वाहनः षष्ठबीजद्वयं प्रतिलोमानुवनलोभितानाम् षष्ठ
बीजानि तत्संवादाः कानि अथ मन्त्रव्याख्यापमः का॰
श्यपऋषिः त्रिष्टुप्छन्दः मन्त्राव्याख्यापा देवता संबीजं स्वाधा
मि: साम्नवाख्यायस्वाहायेत् सौमित्यादि मूला॰
मद्भिवैतन्न्यासः पादिकंदवंक्षेत्रयाधाक्षीवादंष्ट्रा॰
ननम् द्वावकांताविग्धोमन्वमावयेत्कुर्ष्टध्वजम् संस्त्र
मत्यायमात्रा त्रिसदक्षंतयः अथवामंसंयमसंवामा॰
वीरभद्रमन्त्रोपि मन्त्रसारोक्तो यथागणताव यातिख्य
ते ब्रह्माऋषिः अनुष्टुप्छन्दः वीरभद्रो देवता ॐ ह्रौं॰
वीरभद्राय फट् प्रतिहतायाधीरः रुद्रकोपसमुद्भवा॰
य त्रिलोकासर्वदुष्टवावं निवर्तनाय नेत्रचक्रपादस्वाहा
प्रकम गोत्रीयामं ध्यानं परशुडमरुकौ खड्गखेटौ ॥:

कपालंशूलंचभीतिदानेत्रिनयनलसितंव्याघ्रचर्मांवराढ्यं
वेतालाट्टलश्रग्गंकपिशतनुस्फुरावद्धसीतोग्रहुंध्यायेद्योगी
इंभूषंविजगणसमहितंसंततंवीरभद्रम् ॐ ह्रांवीरभद्राय
अतिह्रस्वायस्कोपसंभवायसर्वदुष्टनिवर्हणायहुंफट्
स्वाहा द्वात्रिंशद्दलरोयंमंत्रः रत्नाप्रधानोयंमंत्रः द्वादशाल
तेजपः रक्तरयाविशुद्धैर्वात्रिमध्वरमिश्रैः कमलैर्वा दशां
शाज्ञयस्यरसाहोमः इत्यादिःकार्वीरम् अथपूजाप्रसादोक्ते
पीठे तत्पुरुषाय सद्योजाताय वामदेवाय ईशानाय नम
इतिप्रागद्दक्षिणोत्तरपश्चिमदित्तईशाग्येचपूजयेत् निवृत्यै·
प्रतिष्ठायै· विद्यायै· शांत्यै· शांत्यतीतायै· इतितद्बहिरयत्र
ग्नेयादिकोणेषुशांत्यतीतामैशान्ये पत्रेष्वथमाहुतिः श्रोगो
द्वितीया परशवे· डमरुकाय· खङ्गाय· खेटाय· कपालाय·
शूलाय· अभयाय वरदाय इतितृतीया इंद्राद्यैस्ततथीन्वा
त्राद्यैः पंचमी अथप्रयोगाः संपूज्यदेवमेवंतत्इत्यादिधीमध्ये
चगत्यासैः खरमेतरिसामितैः विधानेतुइत्यादि शांतयेरा
त्रौ खरमंजरीअपामार्गः अमुंवीरभद्रंदविद्रामप्रयोगा
दाप्तुष्टिरस्तेकालाद्दरासम् समावाप्यवद्भौविषुकंभ
नायेद्दारिद्दारंनोमिःसहसंतहोत अयोगांतरे भुजंगम
लाभूषणांगतनगनाग्निज्वालाटतस्वपादकपिशोलितमया
दभालनेत्रानलम् दिगंबरंमत्तुंस्मरेत्जपतवीरभद्रंम
त्रंतिवीयममयेषतांपीनमाविर्भिदंतनिचं अथवीरभद्र

प्र.सं. वलिप्रकारः ततः पंचगव्यसंस्कृते मंडपे सुप्रक्षाल्य गृहाद् वलि
१९९ कर्मार्थविधानतो द्विमायमेवजापितम् कृत्वा गोमयसलि
लैः स्थंडिलमस्मिन् विलिख्य यंत्रवरम् वीजेश्वरसद्रूपं वज्रा
भितद्रूपं यंत्रमासने पीतेन मध्यमकृतेन चक्रोणाग्रदा
२ कमलं मेव संधिमकरोन दलाष्टकं च कृत्वा नेसंधिमासिते
न तत्र गोहदंत्रसीताः सीतेनं सकलाः परिपूर्य पश्चात् अग्रा
दि: प्रथमे दले लेखन प्रकारोपि पीतेन मध्यमित्यादिना
योऽद्रमः तत्र कार्णिकादि क्याने शुभमक्ष्णे केकादले श्रि
यास्त्रिधाः तत्र पीतादि द्रव्याणि एवं विधानि यदलेस्व
र्णविधाने उक्तानि ततः वलिमंडलमस्य च दक्षिणा
तः प्रतिधाय वक्त्रेन पाशि पदम् सितापाटलपीतर
क्ताभिः रेखाभिः परिपूर्य च तद्दौ इति तत्र लिखेत् तत्र सिता
दिद्रव्यैः क्रमेणान्वयः अस्मान्तरे पंकजमष्टपत्रं विलि
ख्य तद्रूपं वितानादि दत्त्वा पश्चात् निधाय [illegible] प्रतिधाय तेषु
पीठादिकं तत्र निधाय तस्मिन् अकृतांशुकतंडुलादि
पत्रं सुकासि प्रभृतीनिधाय भूयः विधिना च वस्मात्
पात्र संस्थाप्य सर्वं [illegible] पंच [illegible] नालचिन
यं च [illegible] वायादि वीजैरपि देहशुद्धिम् मंत्रं च देवं प्रति
वारयुक्त मानाम्नसंपूज्य देवं सेवा यं [illegible] पश्चा
[illegible] कालपाशापि [illegible]
[illegible] तिथि [illegible] ॥

तायैस्वर्यंहुतादिपल्लवान्समस्तेदलग्रयाततान्विनि
क्षिप्य चक्रिकोतदूर्ध्वंच रक्तेनोयमितिहरिद्राचूर्णातंदुल
चूर्णाततान्विनिक्षिप्य चक्रिकोतदूर्ध्वंच रक्तेनोयमि
तिहरिद्राचूर्णंप्रसिद्धम् चूर्णालोलितेनोयामित्यर्थः च
क्रिकेतिचक्रपटस्याततम् चतुरःरक्तोक्षकेनकुंभसंख्या
त्याबाह्यावीरभद्रमिदमा जंबाचमनेचसंख्यापकेना
तेनोचाच कुर्वांरतोपस्थाप्याश्चयतानेतामंत्रविपल्लपत्रे
रक्ताःप्रतिपदमन्येनकल्पिताश्चदाः ग्रस्यार्थः विपला
यस्यः सुद्रापिंडानित्यर्थः प्रतिपदप्रतिकोष्ठेपुनर्बलि
मंडलेनिधायक्रमेणहृदयमूलमंत्रेणपूर्वादितेषुपीठे
ष्वावाह्यततःस्वतंत्रोक्तायैः ईशादिपूजनीयाग्रा
ह्माद्यामातरःक्रमाद्दद्यात् तदनुयंत्रवरोविधिनानलेप्र
तिनिधायपरिलिप्यादिकंसकलमग्निमुखंचकरोत
नतश्चरणादितनवमवित्तमः श्रुत्याविधिहोमप्रहोत
पीठेकंनियोज्यच साध्यसंरक्षणायामसपिनीराजनना
यच ततःस्वकायायवस्त्रेनलैःसमाचम्यशुद्धदेहः स्वैः
परिलीयविधानयावैःइद्धैरमीभिर्वृहयाक्रमेण नि
लसर्वंपंचगव्यमृद्वीवदत्तुष्यानसमूलकास्ततेषु ग्रा
ह्यार्थं पंचगव्यमितिमिलित्वापर्कंदृष्ट्वेपुनःसमूलमा
यामार्गम् चतसंख्यमयोहृष्याधृतानेवापिपूर्णाहुतिवि
मंत्रेणनचाच स्रुहाःचतःषष्टिभिताःप्रवेकाःसयासा

प्र॰सं॰
५..
400

पादीपकयासमेताः दीपकादिदीपवर्तिः नीराजनी।
राजकृतानंतरंततः स्थाप्याप्यत्वेयेथादिपुरोवदेवम् अथ
मर्थः एकैकेनहस्तेनताप एकैकाज्जन्यनेनतरम् एकैकपु
इयासार्धंनीराजनीराज्य ईयादिकोतोत्सवसंस्थापा
नीयाइति पुनः प्रतिकृतमन्त्रजपकर्तास्समनोगंधाद
संपूतेदीपम् सार्धंनीराज्यततोमूलेनविनिहितयेपुन
र्मोदेवस्यार्थः एकैकहस्तहोमानेनरं मन्त्रजपकर्ता।
गंधपुष्पधूपदीपपुष्पैर्नानाविधनैवेद्येन साधयम् नाराज्य
रमूलेनमंत्रेणाहरिद्राचूर्णंपश्मिद्दूर्वांतोमिलितरक्तम
पादकोविनिहितयेदिति मूलेनाशीःकृतापरिवारमाह
तिभिरेकैकम् हुत्वाहुतेनभूयः समाप्यहोमकर्म
विपादमतिः संपूज्य भूयः परिवारपुष्पंगंधादिदीपां
नमस्कृत्यसनम् आराध्य पुष्पैर्निजवांछितानिसंप्रार्थ्य
बोद्धारमप्येपरदेशाम् मातः सम्पूज्यासंपश्चिमेचभूयः।
परोनिधायाचकृत्वे[illegible]म् नारेण संपूज्य सदीपिका
नेनीराजनंभमस्तुरेविविधिज्ञः प्रयोग्यत्वेरकन्लैर्युत
मन्दीपानलेनापिवृतेनमंत्री नीराज्य मूलेनपुरोवदेव
निहितसंस्था[illegible] कर्पूरकलेन गव्याद्यंगमलादेशोगामयस
लिलेसन्निविवेनपश्चात् कदलीकाननपुष्यासदलांक
दलीनिवेशफलसहिताम् तस्यामूलेपीठेनिधायाथ
वाबाह्यन्तर्वीरेषाम् संपूज्यपर्वेषुहोमान्वादय ॥

वभूतलीं नमोमाय्य नवग्रहेनमनावभूतली: भूतःश्री
राज्यपीठिकायांसंस्थाप्यमभ्युक्षैतेनमार्दीपैः समलंकृ
त्यवकद्दलीं रत्नोदकमग्रतोनिधायपतनः सुरभिमुद्रा।
ध्यात्वाभ्युक्षसंदर्शयेत्स्वधाम्येवांविमजनम् संतर्पयेत्स्वरस्ता
देकैकंपीठमंत्रपरिवारैः मूलेनाष्टोर्धशतेनपंचशतेनवाम
हस्रमंत्रेणवा संतर्प्यस्वयमस्त्रंमंविन्यदेवप्रदक्षिणं यायेः
ततःशांखतोयैः समभ्युक्ष्यसाधयंगृहाणस्वदेवं गृहाण्यंतरेव
प्रवेश्यायसाध्यस्परतोचकृत्वावंदनाद्यादिसर्वंगृहीत्वा।
सशिष्यः गृहादिनिष्क्रम्यचचत्वरंप्यागत्वासमभ्युक्ष्यचन
वकंमम् संस्थाप्यतस्यापिचदक्षिणोत्रिनिधायचदीप
रितस्थरभैः सम्यक्परिस्तीर्यचभूताकृत्यग्रकेनंवान्येन
वलिंवकुर्यात् अनेनमंत्रेण समुष्यतोयंप्रीत्यैगणानां
परितोहरिद्व ॐ नमोरुद्रगणेभ्यः सर्वशांतिकरेभ्यः प
तिगृह्णंत्विमंवलिंस्वाहा वलिमंत्रोयमुदितोभूतानांप्री
तिवर्धनः पतलंरंजेनोच्छ्रितानालोरपि सकृच्च पंचेनेमं
तिनात्मभूतकृत्यंभूतानांप्रीतिदस्तुयाः स्वाहाः पतलंलिलं
विसृज्यवहिंनिजरत्नगायपंचाहं मधवदप्रजप्य तत्स
वेमध्याद्यनिशीतस्वायात्तः शिष्यैः समं मंदिरमागत्यपाद
त्रिरात्रमेवानियमेनकुर्याद्वलिंमहोमंविधिनायथावत्
कृत्वाव्रतमस्यनिरोगतायामभिलावमूलापहितत्रिहुतौ

ततः स्नोतस्वैर्भूतलेलेशमयाद्भिः समालिप्य कुंडयोगे वह्निमेवं
वं प्रयोगमनःशांते नित्यमानसंस्कारमारभ्य कृत्वा स्वगृ
ह्योक्तमार्गेण वह्निं संस्थाप्य च वेद्यां दक्षिणभागे वसुधायां क
मलमारचय्य कलशं कषायादिजलैः संपूर्य चूतादिप
ल्लवान्न्यस्य काषायजलेहीरवर्मह्कामिन नोपंचावाप्या
ल्लिनेर्वेषप्रपूज्य वसनद्वयेन संवेष्ट्य संरक्ष्य स्वगणततोह
तेन वाष्टोत्तरशतं हुत्वा कुंभमेनव तावद्हुत्वा शिष्टेन
भोजयेद्विप्रान् द्वादशसंख्यान पिता वा सत्संख्यान तान्
पिपरिमितान्वा समाप्य होमं कलशस्थतोयैः संसि
च्य संपातमन्त्रच्छटनासायवसोपि प्रतिपूज्य विधानस्व
र्णगोधान्यपटांबरादयैः तेतोपयथाशक्ति सुवर्णादिभिर्व्वराह्मान्
गुरवे तोऽर्प्य तेन प्रसन्नेन सम्भोजितास्मि राश्रीभिर्द्विः स्वर्वि
सर्जीवेत अथ वीरभद्रबलिप्रकारः समाप्तः अथ स्वस्त्ययन
विधानं तुष्येत् कंकालस्यर्षिः देवीगायत्रीछंदः सर्वज्ञय
रुद्रो देवता तेजोबीजं सः शक्तिः सोहं नमः शिरसि मायापानिना
भिहृदम्बुस्थेषु घ्रत्र राम सत ध्यानं स्फटिकनलिनसं
स्थं मौलिबद्धेन्दुरेखागलितमतजलार्द्रं चंद्रवह्न्यर्कनेत्रं
स्वकरकलितमुद्रापाशवेदाक्षमालस्फटिकरजतकुंभ
कैरभीशं नमामि तन्नवेदोदरादिष्वाशिषुः गोलं मसः शतिमः
लमममः शोधयेत् ईशस्याद् नमः पंचमाशोरुगुप्नोपवा ॥

कोमनुः समेनयहृयः ॥मेशोदारः नेविकेस्वामनेविनि
नारेमणायः स्तीयवर्गस्यतन्तीयं नकारः आद्यवर्गाद्यपष्ठ
ऊकारः नयुक्तं द्वितीयम् उपामस्वरोऽनुस्वारः प्रथमस्वर
नीयकं मकारः आद्यांतवर्णो विसर्गस्तु शुक्तमिति त्रिलक्ष
जपः गन्तव्याउपामिस्त्रनास्मिकपादशांशंजहुयात्तु
शुद्धसंस्तरोमः प्रायः प्रथानोयं मंत्रः अथ एतावासादोक्ते
वर्णीदेसमावाय्यसमर्चयेत् अंगैः मध्यमाहुतिः रंक्षादिभि
र्द्वितीयावव्रयादिभिस्ततीयाअस्यं पंचमाह आदोनारंविलि
खेत्समसाध्याहृयंकर्णिकायांपिकानेषष्ठपरमपरेवापि
नकोणाके अभूयोभूयः पुरमनुस्मांकेन दक्षिणशांते नम
नावह्नं गृह्णगारांविद्यं विपंनरेतेनत् प्रस्थायः मध्यमम
यंत्रेयद्यं विलिख्यनकर्णिकायां प्रणवं विलिख्यानदेनः
साध्यनामाहीनं विलिखेत् पुनः पूर्वादिदिका रचयनष्टपत्र
ज्ञरंनि विलिखेत् पुनः अग्न्यादिकोणापत्रवनष्टयमंश।
निविलिखेत् पुनस्सहृदि स्वनरक्षाविलिख्यनदारिद्रानि
र्त्रूपेणाष्टशानि विलिख्य चनरस्त्रकोणेषु चनल्सपीठशानि वि
लिखेत् एवं विलिख्य नाधारयेत् प्रहगरादिपर्यस
नमाधुकस्य च आसिन्मी रलेशेवर्णीदसमस्यकलशंसम
र्यमूर्तिसम्प्रत्यन्तमाओभागीवेन साधं श्रीवृषपकारप्रहाभि
वारहं यथाभंतरेनतातिनोद्वानील समितिस्वानरत्र

ग्रम

४.२

तैः उच्यमितैः अभिहितदृष्टोपदेशसहस्रहवनं कृतेन तत् यस्मा
वह्नौ न होमेनैव पापक्षयेन साधकः नाचरेत्सर्वैः तथा
कुंभेवाग्निः शीतलांतिशंकरम आप्यायितोऽग्निनाशवैः सा
धकमोहितनावशान् घट्याद्योशरायोस्तुड्रेरेतान्तलयो
तिकान् विश्वमोड्रुवेशोर्दैन वनेरंगुलेकोणे प्रारभ्य यत्र
रंगुलश्लोकवचनात् अभ्यासे भूयद्वादशसहस्रमित्यर्थः
गैर्नसः इमनेतरेपालयदश्रगलशुक्रेसाध्यनामेवोक्ता
शुनरपिसाः नेत्रेमितिप्रतिलोमेनयोजनेयत् इदमपिम
त्रेनयमंत्रांतरम प्रयाणपूर्वोक्तमंत्रसमप्रयोगान्तरम प्रसर्पे
वटोतिलडवोः यथापूर्वं तथा यद्भैक्रमेणातिसमरश्चागणमा
मेतैर्मंत्रैः पातन् हृदयकमलहृदंसेनय नोपेक्षावेद्यानरोमिवारैः
स्मारकेसारगतेवमाहृ ननोतिपातेनवियस्त्यशः सं
जीवनेवाहृयानमसाणाम् संयोजयेत्सोमतिनभुविषान्त
मापिकाम्नाडभिरसेजानैः सततांगानुक्तनावसानदद्याद्
नेभ्योड्रुनकर्मकृताः प्रथमयोः रक्षायारतादिसमईयागिण
क्रमेणानिस्सृताः पंचैकंसमादिनेसहस्रसंख्यक्रमेण दि
नशः समगुणितेनैव नसंभाजयेत्समाप्तम्योगोवार्थयेवं दद्या
न तस्मात् उक्तफलं भवति प्रयोगांतरं चतुरंगुलयाम्यामैः
रमतेकोणेरेखायां कसहस्रेनतृचावड्रप्यापितेक्रमातुगुणो
त्याशुभवनस्योवाचक्रेकसहस्रवद्द्वादशसहस्रप्रयोगान।

रम् निजजन्मदिने शा[illegible]नयोजुहुयादयुतं वै श्रुसमसंख्यैः
मधुरैः प्रतिभोजयेच विप्रान् अभिवां[illegible]न येन दीर्घमायुः
अथ मर्त्यः प्रतिमासं जन्मानुजन्मत्रिजन्मदिने अमृतायाः
कृसमइध्यालिस र्वाग्ग्यैकैकं शतसंख्ययाजुहुयात् मधुरा
न्नेनाब्राह्मणान् भोजयच दीर्घमायुरभिकाङ्क्षन् प्रयोगान्तरं
अथवा समभिरेतैर्द्वाग्यैरेकैकेन वा सहस्रतयां जन्मदिने समा
शान्निरूपद्रवमृतमेवजेदायु अथ मर्त्यः जन्मानुजन्मत्रि
जन्मादिने एवौकृसमइध्यैः सर्वैः संभूय सहस्रं हुनेन् अ
थवा एतैर्द्वाग्यैरेकैकेन त्र्यसहस्र संख्य क्रमेण प्रतिजन्मदिनं जु
हुयात् निरूपद्रवेण दीर्घमायुर्भवति प्रयोगान्तरं दूर्वाभिन
यैः पयस्यं जुहुयात् पकादश सहस्रीकमशः जित्वा पमृत्यु
रोगान् यान्नेसावायुवश्चदेर्ध्यं मापिरर्वाचितयं पयः सि
क्तं च जुहुयात् प्रयोगान्तरं जन्मदिनानि त्रिनयोल्लिमाकाश्म
र्यवकजैरिध्यैः क्रमशो जुहुनेत्सहस्रं न प्रपेत्यमृत्युरोगादरि
तानि अथ मर्त्यः अश्विनीमघामूलभिमादिजन्मानुजन्मत्रि
जन्मनक्षत्रेष्वपेकैकमेकास्मिन् दिने संख्य हुने दिति त्रिश
प्रादित् काश्मर्यपरुजमुशावजलेमार्कष प्रयोगान्तरं
सिनसिद्धार्थसहस्राजुहुयान्नपयमृत्युपदवोसरजः नहृदपा
मार्गाहुनाकृत्याजेपमपयरोगानालभने सिनसिद्धार्थवेण
कुहु अपामार्गेणायुविवी प्रयोगान्तरं पनदेवसमक्रमे

स
५.३
403

ङ्गेन दिनि मन्त्रेण विघ्नयेकल्पोरे । कलाव विकारानुग्र
तां मंत्रीवईमेहोमसामाग्रादिति शारदातिलके समदय
मन्त्रेण पविषयेवैकं कतउकवाग्र यतेर मन्त्रादि समदये:
समक्षेन: एकेन पंचाशद्विदिनैरङ्गेनेत नवसमदयेरेक
वारहोमेमानेन मनमस्तुर्भवति इति प्रसिद्धवलात्प्राण
वाधावस्थायामेकवारं समदयाप्तिक्रमेणाङ्गत्वा पुनरपि
क्रमेणारभ्य पुनरपि समापयेत एवं समदकृत्वाङ्गेनेत
प्रत्यक्षात स्वस्थावस्थायां वेतमथान द्वयमेव समादिनैर्ङ्ग
त्वाउन: द्विनायद्वयं च समदिनैर्ङ्गेनेत एवं प्रकारेणास
मद्याणाहाय समापयेत एतन्महामृत्युंजयतंत्रं भव
ति इति पंचमारसंग्रहे गीर्वाणेन्द्रविरचिते बाहुशाति:पट
ल: अथ शारदातिलके मृत्युंजयमन्त्रविधानमुच्यते
मन्त्रस्य होमादिइंच पर्वदेवतेनेंद्रजनाविस्वरशालोकं
मंत्रोद्धार उक्तानारश्मिरामसकर्णांशुभृगुसर्गविभूषित:
एतन्मन्त्रानि गदितामंत्रो मृत्युंजयाह्वय: ऋषि: कहोलोद
वाविष्मायत्रीछंद उदाहृति: मृत्युंजयो महादेवो देवतास्य महा
मनो: एतावीजमित्युक्ते स: शक्ति: रिति कीर्तिता मनुवर्णा
दीवंद्रकेनवत्रंगानि समाचरेत अथारहृत्स्फुर: सेवंत
सेद्धार्गात्रमेउन: ध्यानं चन्द्राकाग्निविलोचनं स्मितमुखं प
द्मद्वयान्त:स्थितं मुद्रापाशमृगाक्षसूत्रविलसत्पाणिं ॥

हिमांशग्रग्रमे कोटीर्वैङ्गनन्तफलास्तत्तनत्तुशारादिभूषो
ज्वलंकांत्यागविस्रविमीट्नंयशुग्निम्रमजयंभावयेसु
यालत्तजयेन्मंत्रंनदशांशंग्रमसमधीःजुहुयाद्मनाकोरैः
शुद्धइंग्यात्मलोलिभेःशैवेसंपूजितेपीठेमूर्तिंमूलेनक
ल्पयेत् आवाह्यावरणमाराध्यपश्चान्लोकेश्वरान्यजेत् नद
त्वाणिनेवासेमूजयेन्मायकोनमःजपपूजादिभिःसि
द्धेमनोस्मिन्मनवामुना ऊर्ध्वात्मयोगानकल्माकानभीष्टफ
लामिहृयोइंयसिक्तैःस्थास्वंडेमेचीमासेसहस्रकं प्रारा
धिनेग्रोविधिवत्जुहुयाद्धितेंद्रियःसम्यक्शंकरमेनन
स्त्यालाविग्रहःप्रातुरारोग्यसंपत्तियशःप्रज्ञान्यावर्द्धयेत्
स्त्यावचीनिलाहूर्वाःपयःसर्पिःपयोहविः इत्येतैःसम
मिद्भैर्जुहुयात्समवाप्स्यरं क्रमादशशानेनिसंमहोनरम
लंहितःसमाधिकाद्दिनानित्यंभोजयेत्मधुराविनम् विका
रानुगुणांमंत्रीवर्द्धयेद्दोमवासरान् होमभोदालिशाद
यातिरुग्णाशाःयक्षिणीःशुक्रंसंधीशायेन्सपाहनाय
देवनाथिया प्रनेनाविधिनासाध्याःक्रमारोगग्रहादिभिः
निर्मुक्तस्याविर्जीवेच्छरदांशतमंजसा आभिचारेज्वरे
नीकेरोगेज्वरादेशिरोगादे प्रसाध्यायेगोहेल्लानमादेदार
नस्यामये होमोदंसातिरप्राकंसर्वंसंपन्नहायकं दयेरेनः
प्रजुहूयाविनन्मसयष्यावीवि भोजयेमघर भोजयेवाम्लमोन

२स
५४

दयारम्भात् दीर्घमायुरवाप्नोति नित्योद्धितो विन्दति श्रियो य
कादशाब्दतो नित्यं तु यत्नात्साधुः शर्वया अथ मन्त्रजितेन मा
यायुवा वेयवर्द्धते त्रिजन्मसप्तधावली काश्मीरमण्डलाद्
वैः समिद्धैः कृतो होमः सर्वसम्पद्दायकः काश्मीरकं
कुंकुमं मधुरमति मधुरं सिद्धार्थैर्विहितो होमो महाज्वरवि
नाशनः अपामार्गसमिद्धोमः सर्वोपद्रवनिषूदनः गणेवर
वितनोतेमेत्र मध्यार्धं पंचेम शृङ्गविलसितमथं पयगुणं
नवेनः कृतवमतिमुमशेवपाणि यन्त्रधोरकलशत ह
रितितं सर्वेशः लम्भशोत्ते पंचाद्वयकलशे सौम्यकलशेषा
कुर्वन्तीनां नवरत्नसमायुक्ते कुलाम्यामले नम श्रा
शु सलिलैः पुष्टैर्नारिकैर्वापमजयेत् उपाचारैः षोडशा
भिर्वा पाननविधानवित् अभिषिंचेन्नित्यं साध्येविनीतेद
नराहिणाम आधिव्याधिमहारोगकृत्याद्याहनिकृन्तनम्
अभिषेको समाख्यातः कान्तिश्रीविजयप्रदः मध्ये सांध्यत
गांधं पनावमापि लिखेन्मध्ये दिग्दलस्थे कोणष्वेवमेतो
लातिनिमवन मध्यादि दिग्वेदविदिक्षु तेनं यं यतेन डकस
कलविधविघुले तभुजापमस्त्र व्याधिव्यामोहर्षः स्वपश
मने सुदिनश्रीपदं कामदं च अथ मन्त्रः मंत्र सामप्रमा
लं दिनं प्रमालं कामदेव बवन्नवमादन्त्रं सिमिति
विलिखेदंकारामिति अथ कर्मान्तयोगं यन्त्रं लिख्यते मध्ये

साध्याविरर्भिर्नेप्रकृतितेमन्त्रं जपेद्यवतैः होतस्येनिज
साध्यनामविलिखेत्किंनक्षत्रध्यानंसमानं पत्रेषष्ठत्र
नामवर्णाग्ररितंवर्गेस्मिद्ग्रेषयोपत्रेपद्मश्रीकृतेनि
गदितेमन्त्रंजपाद्ध्येयपरम् कार्णीकामध्यस्यजीवस्यपरि
नःस्वत्रुटितमातृकार्णाविलिख्यतस्यतत्कारस्यांतःसा
ध्यनामाविलिखेत् अष्टदलेषुसाध्यनामपुटितंमन्त्रंका
दिवर्गदलाग्रेषिवस्थः रद्दमपिमन्त्रेनयकस्तःसमानःअ
ष्टमन्त्रंजपकल्पप्रसंगात्स्वसामकृरोगशांतिकरयन्त्रे
नरिमंत्रोपिलिख्येत अर्पांतरमभास्पष्टिविष्णुशक्तोदोयन्त्रे
नारेदैवता ॐवीनंस्वाहाशक्तिः सर्वरोगाविनाशनार्थेवि
नियोगः ॐनमोभगवतेरुद्रपन्नेतरयोपरिः अनन्तक
लशहस्तायशिखासर्वामयापनाशायकवचं खिलो
कनाशायनेत्रंविद्यावेस्वाहा अस्त्रं ध्यानम् शोवेवशोत
ल्कांदपदमन्यरंवापिरोमिस्वन्तभिःस्वन्मास्वाहाति
हृदोषकृपरिविलसन्मौलिमेभाजनेत्रम् कालांभोराज
नांगंकटितटविलसच्चारुपीतांबरामेवंदेपन्नगेन्द्रं
निखिलनगदवनशोफदावाग्निलीनम् ॐनमोभगवते
पन्नेतरयेअनन्तकलशहस्तायसर्वामयविनाशाय
त्रिलोकनाशायाविभसेवस्वाहाइमिकवचानिप्रादशगोमे

यः अथ रसमास्याने शीर्षालिकारतिविलोचनयोगणं
उद्देनोष्टयाणाशितशीघ्रमनक्रमेण एवमष्टोत्तरं न्या
सकृत्वा तत्तेजयेत् अत्रासिकैः पायसैर्वीर्यध्वः शिकामि
दर्वाभिर्वा दशांशं प्रयष्टुरणाहोमः रोगनिवृत्तिप्रधानो
ऽयं मंत्रः अथ पूजाविधिः पूर्वमष्टोत्तरविधानोक्तवे
ष्टावधीदेसमावाससमर्पयेत अंगैः प्रथमावृत्ति केश
वादिभिर्द्वादशनामभिर्द्वितीयावृत्तिः इंद्रादिभिस्तृ
तीया वज्रादिभिश्चतुर्थी अथ प्रयोगविधिः चतुरंगुल
प्रमाणोरकताकोऽर्जनेहोति पावन्तो रोगोर्विमुक्तदेहो
विहरत्वेरदांशतेन हविनासौ अरकताकोऽतलसलिल
लेऽपि प्रयोगांतरम् अर्कमायेरपतेधृतामकैः सामिद्धिर
न्नावृष्यकाश्मरीणाम् अरोगासिध्येमनुहोति मंत्री दीर्घो
युषे रोगविषग्रहादिविमुक्तयेमधवंसमस्तएव वटभूरुहे
मेवरसमिकसहस्रं गोगिलमाधुविलयः प्रयोगंतसितेनच
पायसेनहूयातिवृशत्केन च वापियद्योगेन अरुतेनरु
यास्वमुर्धिष्योरुविलोचमगशमापरोगशान्त्यै अथम
यः संनिलिशाकरा वापिदरं प्रशस्त्यपदम् सिनामि
लि सर्वसमस्तएव काश्मरीयापेरकम् प्रयोगांत
माद्रेशमामासर्ववटभूरुहस्यैः मुरोलवरहेवरतेसत्र्यगः
होमाश्रवानिलेनयमनवसरहुहीनरवी ॥

त्रिकेनवोपिपङ्गतेन सान्यनवाप्तेनेजुहुयात् तस्माद्रुक
फलंस्यादिति प्रयोगः हवनकर्मकोरोन्नफलेर्नेवरभ्रुतं
मामलकोनरुसेभवेः शरीरनरोगविषग्रहविभ्रमप्रशम
नायचसर्वसम्पदये इतिश्रामलकम् प्रयोगांतरम् देवं
रविविंवस्थमनोहरांगंप्रसेनभ्रुवकमलम् प्रस्तनवटेस
त्रैलोक्यकरग्रगलेनादधानममलमतिः ध्यावस्तमेरय
मप्तुजमामात्मानंहप्रानिरीक्षतम् सहस्राख्यं उपांसंस्त्रिजमान
मांतिकंसमारभ्य स्वांगवापिसोपानेतृप्यमर्पयघ्नतिविविम
मंत्रममृतम् हाविंशान्संख्यमयोगमासंचिंत्यनेनमार्गेणप्र
वर्तीयात्रीष्यत्वानिजरोगगणंतवालल्कीकथा सकेल
मपिवाषयित्वानीरोगस्यात्सरोगमस्तनजलेरभिषेचयं
तमेनंध्यात्वायत्वेनतदिंसेपन्नातं प्रशान्तरसहस्रंसंपयापिव
यौवनस्यवप्राप्य आरोग्यायसमर्थ्येकोत्सरीतागुपविस
सैवयुत्तिवस्तसंख्यमष्टसंख्यं प्रयत्नसर्वस्यप्राप्ये प्रयोगां
तरम् मंत्रेणानेन संजप्ताभोज्यजातंदिनेदिने भुंक्तेयोसौ
नरोगैर्विमुक्तः स्यात्भाग्यभवेत् प्रयोगः औषधादिकम
नेनजापितंनित्यमेवनुपलानध्यान्नगाम् आमयग्रह
विषस्मृतिभ्रमापापहानिनश्येतिनान्यथा इति प्रय
योगमंत्रस्य समस्तप्राणंप्रयोगमात्रमपिसहस्रकोनाविवरे
हृयानां किंचलक्षसरस्वगलमग्रलक्षमनुम लिखेतान्

ध सं
५.८
४०६

सागान्तविशशमितान्वेजनतत्त्वनम् उगेहोतवटांतेमि
षगपिपतेयेत्र भुविनम् पतहिलिख्येदेहेमेपीठस्व
गालेखन्मा शोभनतरेमुहृतेस्वकादिभुषणोभुसेपोज्ञ
संधारयन्त्रसेजमेहृन्नार्वनाथेवमिक्रमधानम् उग्रोगया
ङःकोतिश्रीपनधान्येसमेविरंसोवेत इदमेवविलिखमा
पुपंत्रेनवनीतेमतिजप्यमेत्रमेनम् लिहृतोविलयेपया
लिसयोनिविलाशगयरेपयानराणाम् ग्रस्मार्थःमयमेषट्
कोणंविलिखनकोणेकाधोमणवेविलिखेसध्येसाध्यर्न
मादिपंत्रमायाविलिखेत पुनःषट्स्वकोणेभुवनमिमस्त्न
बीजंलिखेत पुनस्तहाहिरेहदलेपद्मेविलिखेत तद्दलेषु
कमरस्थानेभुवनरावरहेहेकमणाविलिखनहृलमध्ये
भुवनमंत्रवर्णानप्रवेविहायाद्दिमोयावरायान पंचश:
पंचशालिखेनपुनः नहांहिहतेलिखेत तस्मिन्कादिवर्णे
नष्टपत पुनस्तहाहिस्वनरसेविलिखेत कोणभुवनमिम
स्तवीजंलिखेत पंचस्वर्णादिपदस्वर्णादिलेखमाविलि
खनतासमध्येपुनस्तेनवमेत्रगणश्रासाहृतिहृन्नातस्मा
नमालिनकरस्थंपंत्रनिलिप्यसाध्येधारयेत तस्माद्धक्ष
लेस्यात पुषपानवनीतेविलिखेत स्वप्रकोरणाद्धयान न
याहतमाक्षपलेस्यात पुषेनदलपेत्रंतंदुलेविलिख
तांछिकंमंसेस्थाप्य गर्भवतीरेणकालमासंस्पर्शयेत श्रा

शेषमार्घ्यविशुद्धमर्घ्येवानं वकनशाष्टवस्त्राविधिं सकलनकल
शाष्टजासमाध्यारोपेनवचस्ते अथकथयामिसमासात्रिका
लष्टनाविधिविधानेन अथेशमापमस्येकांस्यैदीनोग्रह
विशुद्धोच आलिगयगामयजलेः संमोद्दिलमालिनाविलिप्य
येत्रामिदम् नक्षत्रींकोनरमध्येपीतेनच कोणषट्कम
रुणेन अमितेनरक्तवर्णाग्रे विसमपङ्क्तिकामध्ये विन्य
स्यांस्यकमहत्तंसिन् शालिः मतंदलविधिवदाज्ञायम्
कशेषणास्मिन् विन्यस्यमासनंकवं अष्टतेनाघवष्टतार्व
माश्रुगालेननूतनेनतनः आवम्पुष्टदेदः पांडुरस्तवउप
विश्वपायिहरेमंत्री पेत्रापरिस्थतदर्भपुरणाविन्यस्यवाजनो
हंवा राजनमध्यवापात्रेपयसाशोधेनहृदयेनास्मिन् सं
स्थाप्यमंत्रनापीशालग्रामंपयासितानियम् अपिवमति
पवविस्त्रः सर्वान्मासासनः सदानंदः अथस्थापयेत्स्वकेन
जलामावेक्षाम्लवसनउगतेन सर्वंवरमिवासास्मिन्प
रिवारैस्तंप्रपूज्यगंधाद्यैः अथकथयामीस्नादीनां प्रपूज्य
गंधाद्यैर्विसर्जितानां ग्रंथानामयमर्थः प्रथमेगोमयजलेः
मंडलं विलिप्यतस्मिन्तंडुलाष्टदलंप्रविकीर्यतस्मिन् पात्रे
नारिकेलंदर्भाग्रणाप्रविलिप्यतत्कर्णिकामध्येपीतेनच
रक्तेनपंचविंशतिपटलेखाकमलदर्शनविधानात्मकइवे
णकोणषट्कमरुणेनासितापिशुक्लं मध्ये कर्णिकायामष्टदलमध्ये

प्रसं॰ तत्कृत्स्नवर्णान्प्रकृतेत्रैवोक्तं इत्यापि संपूर्यत हृदिव
५२ क्रवर्णान्सर्वान्कलशे ऽर्पयेत तन्मध्ये स्थकर्णिकामध्ये त्रपंवे
४०१ इवस्त्राग्रंप्रसार्य तस्यव स्त्रस्योपरि द्वादशमाणेन शालो
प्रकीर्यतदुपरि प्रस्थादिप्रमाणेन तंदुलान् प्रकीर्यतदुपरि
तस्मै वातिलैः वस्त्रस्य तदाग्रेण छादयेत्तदुपरि सात्वंतं कृवं
विन्यस्य तत्राचार्यः स्वयमेव स्वस्त्रिणा परिधापयेत्थं।
वक्त्र तथैव नूतनाग्रं वस्त्रकं स्वगात्रे धीयं वक्तुनाचायासनेर्षं
स्तुवस्त्रयं विधाय तेन तुलवस्त्रादेकं परिक्षिप्य तत्कुर्वीपाविवत्र्ले
कूर्मयंपात्रे वारंतमयं पात्रेण नामं वाहिते भूपितेवाथोत्र
रेवेन प्रमाणे कवारणपूर्वकं निधायाविस्मवपीठेतदुपरिसे
स्तपस्त्रायूर्धत्तुलं तानि धायतस्मिन्प्रोत्रेसात्तनेकृवैनि
धायगायत्रीदेशमाकृका प्रतिलोमजपावसाने मूलमं
त्रेत्रिवारं नमात्तस्मात्रेप्रयेत् सर्वत्रैवमेव कलशपूरण
विधिः तदुक्तं क्रमदीपिकायाम् ग्रथयकायतलाय: तका
राद्वर्णैरकारावसानैः समापूरयेत्तस्मे मंत्रेनिजावाव
साने इति तत्र प्रथमं परयत्रयेन येन शुद्धजलादिद्रव्ये
ण कलशः पूर्यते तेन तेन जलादिना प्रथमं शांतव मापू
र्यताम्सिनेष्टगंधानिलोऽस्तस्मिन्वचनं वातिकलाः स
मावासनेन शांतवस्थलेजलेन प्रथमं कुंभमापूर्य पश्चाङ्कले
दकादिनापूरयेत् तत्र प्रथमं वैष्णवदेवताविषयकलशपू

ग्राविधानेचैतत्तद्विषयाष्टगंधविलोडितेन कर्पूरादिकादि
नांशं लक्षमाष्टगंधाद्दिभिः समभ्यर्च्य कलादिचतुर्नवति
देवतासमावाह्य तज्जलेन कलशे विनिक्षिपेत् शैवदेवता
विषयं चैव तद्विषयाष्टगंधं नैव कुर्यात् शैवे तद्विषया
ष्टगंधेनैव कुर्यात् चतुर्नवतिकलाद्वयः सर्वविषयोपिस
मानाय चैतत्रयी विधान्यष्टगंधद्वयाणुच्यते चंदनकर्पूर
रागरुद्रकुंकुमकपिमांसिशैवतायोगेः गंधाष्टकं चश
केः स्मात्विष्यकवंचलोकचंदनकस्तूरः चंदनह्रीवेराग
रुकुष्ठाष्टगुग्गुलमांसिसुरमयरम् पचैवेष्णावं गंधाष्ट
कम् पुनः सुचंदनकर्पूरागरुदलकपिरकुंशोतरोगनल
मयरम् इतिशैवगंधाष्टकम् ब्रह्मार्थः उशीरवालारोगेकु
ष्ठजलेसगंधिवालामांसीय सुरमताकचोरकचोरः क
स्तूरी हरीद्राशैवतानागा ब्रह्मकुंकुमं दलेतमालयरम् कु
ष्टोतेसचंदनं ह्रीवेरकालकम् कपिरकापित्थीकुंकुमं
केसर इतितत्रवतुर्नवतीकलासिमत्वाः कथ्यते सह्यार
ध्यैसह्येमयायेकोमलल्यघत्यिप्रियायेस्थियैसियेया।
नीः ब्रह्मकारोण्यारचाकलाः हंस शुचिषदित्यकसार्विकाः
समाताषेन पुनः नरायेपालिन्ये शान्ये पद्माये रन्ये
कामिकाये वरदाये ह्लादिन्ये प्रीत्ये दीर्घायै रमाउका
रजः कलाः प्रतद्विष्णुरित्यकपर्दिकाः समावाहयेत् पु

१५ नसीदतायै वेदायै भयायै निद्रायै तेजस्विन्यायै कोपिन्यैकि
१०८ यायै उत्कायै मृत्यवे ऽमाकारजाः कलाः एवं क्रमेणस्तकपू
र्विकाः समावाहयेत् पुनः पीतायै श्वेतायै अरुणायै असि
408 तायै एवमाविंदुकलास्वनस्य एवंविनवेशनमिस्तकपूर्वि
काः समावाहयेत् पुनः निवृत्त्यै प्रतिष्ठायै शान्त्यै इंधि
कायै दीपिकायै रेचिकायै मोचिकायै परायै सूक्ष्मायै सूक्ष्मा
मृतायै ज्ञानायै ज्ञानामृतायै आप्यायिन्यै व्यापिन्यै व्योमरूपा
यै अनंतायै उमानादजाः कलाः विस्पर्गेणं कलयतश्स्तक
पूर्विकाः समावाहयेत् तत्र नाववयमेवपानपास्ववासना
वासु पुनस्तत्संविपिनीः कलाः क्रमेण समावाहयेत् अस्यांशो
पदेशाः प्रथमं षोडशस्वरवर्णाः एकैकत्वात् रागेन नादकलाः
षोडशक्रमेण समावाह्य पश्चात् ककारादिदशवर्णान् ज्ञात्वा पू
र्वकमकारकलादशसमावाह्य पुनः ठकारादिदशवर्णापूर्व
कं उकारकलादशकं समावाह्य पकारादिदशवर्णापूर्वकं
मकारकलाः समावाह्य यकारादिचतुर्वर्णापूर्वकं बिंदुकला
श्चतस्रः समावाह्य पुनः हकारपूर्वकं अर्धस्वरोत्को
अनंतायै इत्येकां कलां समावाहयेत् एवं कृते एक
पंचाशद्वर्णाश्च कलावयः प्रणवकलाश्च विनिष्क्राम
वति मातृकावर्णप्राधान्यादेवं क्रमः तत्र कलायाः
पात्रवन्दनंतेनवनाविलिविना: ॥

नयाथ्यावाहनसमये हृल्लीयंतत्तेनैव कलाः समावाहयेत्
पुनरष्टत्रिंशत्कलाः तत्प्रकारं कथ्यते धूम्रार्चिषे नमः
उष्मायै ज्वलिन्यै ज्वालिन्यै विस्फुलिंगायै सुश्रियै सुरूपा
यै कपिलायै हव्यवाहायै कव्यवाहायै इत्यग्न्यात्मिकाः
दशकलाः मकारादिलकारपर्यंतवर्णादशकसर्वि
काः समावाहयेत् पुनः सूर्यकलाः कं भं तपिन्यै नमः खं
बं तापिन्यै धूम्रायै मरीच्यै ज्वालिन्यै रुच्यै सुषुम्नायै
भोगदायै विश्वायै बोधिन्यै धारिण्यै क्षमायै नमः इति द्वा
दशसूर्यकलाभिः प्रथमवर्णप्रथमाक्षरादेकैकेन सह द्वा
पंचमवर्गं चतुर्थाक्षरादेकैकं प्रतिलोमेनाद्यासु यावत्समा
वाहयेत् पुनः इंदुकलाः षोडश अमृतायै मानदायै
पूषायै तुष्ट्यै पुष्ट्यै रत्यै धृत्यै शशिन्यै चंद्रिकायै कांत्यै
ज्योत्स्नायै श्रियै प्रीत्यै अंगदायै पूर्णायै पूर्णामृतायै इति
सोमात्मिकाभिः षोडशकलाभिः स्वरवर्णैः एकैकाभिः स
मावाहयेत् इत्यग्न्यावाहनविधौ अष्टत्रिंशत्कला इमा यथा
यिवत्पर्यंतत्वेनानिर्विनाशयापि आवाहनविधौ हृदिनी
षांतत्वेनैव समावाहयेत् इत्थंकथः पंचप्रणवकलाः
एकपंचाशत् अष्टत्रिंशत्कलासु सभूपचतुर्वेदवानिसार्ध
काः कलादयः पंचाशत् जले समावाह्य मलमंत्रेणासमा
वामतजलं जं भ्रेनिलिप्याग्रवापि यनापिकयापादकेनजं

प्र.म.
ए.९
४०१

भयाहृद्येन वक्त्रेण कलशान्वेषोपयायामाध्यदेवतास्समाः
प्राणाय तिष्ठेद्देवतास्मिन्कुंभोदकेऽर्पयेत् एवं सर्वत्र कलश
स्थापनविधिरयमुक्तः तस्मिन्तीरमध्ये हृदयास्थेयपर्य
लब्धवा शालग्रामे निधाय पुनस्मृत्या ब्रह्मादिमंगलाद्यैश्च
स्वस्त्युक्तं नपतस्स्तुत्वा तांस्तवकानुद्धर्षमुखेन निधाय
तदुपरि पुष्पफलतैस्तोमश्च निधाय शतमखवह्न्यर्कभमा
कलशेन पुनर्नवस्तुगालेन तदुपरि पिधायपुनराव
रुणेन शालग्रामस्थापनानन्तरोक्ताः सर्वाः क्रियाः सर्वकल
शविधानेपि समानाः तदुक्तंव कल्पाविकाया मस्तकारवा
पिधनस्तवकैः शालमस्तुवल्लिकालिलैः कलशापिदधा
ने पुष्पफलतैस्तवकैः यभिस्वर्णेवापि शुभवाक्यया वाक्यका
पत्रेश्च ब्राह्मवेष्टयेत् तदनुकुंभमुखं तनवानिर्मलांशुकयुगे
नवेष्टयेत् पुनरग्रपन्नतारिमूर्तिं तस्मिन्तीरे समावाह्य पाद्य
कविधानेनार्चयेत् सहस्रमर्वयोदिति एवमप्यकथा
यामिमसमामारेमादिविग्रयानामर्ध्यशुक्लः पन्नतारिपमन्ने पु
केरागाध्यसंस्थितं तीरे एवं ध्यानापमनपन्नं ब्रह्मवेनसा
पुष्पैस्स्वयजाति यन्नतारिमिमादिविग्रयस्यायनमर्घ्यैः
रमपमकप्रकारेणापन्नतारिसमभ्यर्च्य तस्मिन्तीरे
कर्वाग्रसंस्थाप्य तत्कुर्वेद्धवच्चभिर्वा स्तोत्रैः स्तुत्वा
समानेनध्यानमनध्यानापकारमंत्रं ॥ ॥

यथाशक्ति कार्यगौरवात्तु साध्यस्यावजपेत् इति ध्यानमुच्य
ते यथा येमध्यस्थं दशारं तत्पुजादेड्गीतिसन्नवदेवीयाम्यं
निर्यत्स्वविमलस्वधासारसलिलैः सदा स्नातं साध्यं स
रुधिरमंत्रं विस्मजपताभवेत्तद्दीर्घेड्रीनविषरोगैर्वि
रहितम् एवं ध्यानेन तु नरे वं यजेद्दिनादौ दिनमध्ये च वसे
वसायं च यजेद्यत्रीकालमेवं रक्षां कुर्यात् तथास्त्रमंत्रेण प्रप
रेत्तु रथ्यमथिताग्नतः संगृह्य साध्यनवनीतम् प्रातिलम्य
त्रमस्मिन्नजप्यमंत्रं समाहूय साध्यं तस्मै दद्यात् प्रमलये
यित्वा पातु ध्या साध्यस्य नाभिदेशे स्पृष्ट्वा मंत्रं जपेत् गुरुः सम्य
गष्टोत्तरशतं संख्यां रक्षां कुर्यात् ततो स्त्रमंत्रेण पवित्रं चैव
समहादशाहं वसानि चाजपेद्रमा गति एवं यजेद्दिनादौ
दशादियजेद्दियता नां ग्रेध्यानायमर्थः पशुरूपकारेण
नस्मिन्दीरे यथवंतरिध्याता प्रजपेत् त्रिकालमथवा तत्रैव मं
त्रज्य पूजानंतरं सन्नातलैः कुर्वाग्रस्पृष्टाय वं तत्र मंत्रका
र्यगौरवेन यथाशक्ति जपेत् प्रथमयेत्तु प्रातः उद्धाम्य यनत्
हीरं मथित्वा नवनीतं संगृह्य तत्कदलीपत्रावलितथमनस्थि
त्वा गुरुः एवं तरियंत्रे विलिख्य स्पृष्टाय यथाशक्ति नयित्वा सा
ध्याय दद्यात् सोपितं नवनीतमश्नन् तथा सौकुर्यात् पुनरा
चार्यः साध्यस्य नाभिदेशे स्पृष्ट्वा मूलमंत्रमष्टोत्तरशतं जपेत्
पुनः स्पर्शनेन साध्यस्य रक्षां कुर्यात् इत्थं त्रिदिनं पंचदिनं वास

२४. महादशादिनानि वा कार्यगौरवानुसारेण नियमशः एवमे
४१. व सेचनमपरेद्युः प्रातर्मथितात्मा प्रकारेण गुरुः साध्यापनि
न्यशोदयात् एवं त्रिपंच सप्त दिनेनातेतदनन्तरे दिने कर्त
व्यविशेषमाह अपरेद्युर्यन्त्रमिदं दक्षिणावामक्रमेण सं
लिख्य पूर्ववदभिपूर्य तन्नाशेनाभिरमृज्जलेऽविधाय तयोः
विन्यस्य पात्रमं स्थितशालितन्दुलतिलानि राजीश्च नूतन
वसनेन प्रच्छाद्य अनेन संच्छाद्य तन्त्रक्रूरं चामिदं विन्यस्य क्रम
मस्मिन् विधाय प्रयत्नादि वा सितं मंत्री दीवरु चर्मासिद्धका
र्येण पूर्वं पुष्टहेतोर्यवा अथवास्य नूतन पटं सप्तवर्णैर्वसनश्च
नवा वेष्ट्य श्रावाग्रस्मिन् देवं विधिवनं संपूज्य गंधपुष्पाद्यैः
संपूज्य तं पमंत्रं संध्यायेत् मंत्रवित् भूयः इति अपरेद्यु
र्यंत्रमिदं भित्यादीनां मंत्रविद्भूयः संपूज्य तानां प्रधानामयम
र्थः त्रिपंचसप्तादिदिनमानेन पूर्वोक्तदीक्षाजपेनातेततः
परेद्युः इदमेव यन्त्रनिर्यन्त्रं भूयः पदक्षिणावामतः
प्रागुक्तप्रकारेणैव विलिख्य तथैव चपूरां राज्यपूर्वं तन्त
माक्रमाप्नारत नूतनवस्त्राग्रपूर्वं वदेव प्रसार्य तस्मिन् शा
लितंदुलाक्षतिलान्राजीश्च पूर्वं पूर्वोपरि विस्तारेणाद्धा
रनपूर्वं पुष्पपत्रपीठयंत्रानि स्थापितानि धापयतः पश्चात् क्रूरं विनि
धाय अस्मिन् पूर्वपूरितं तत्तन्नावीधितं क्रमं भस्मपाणिपुष्पादिना नि
यन्त्रमग्नौ वै स्नापयेद मंत्र संपूज्य तन्त्र पंजाव तेन तत्क्रमं तावत्सापी

निधायतद्देवताः सान्निध्यंकृत्वानिधायपुनश्चान्यवर्द्धन्यांवरुण
स्तांवच: कार्यापवानजले वांमुखमन्त्रेवांकंभंसर्वत्र
प्रसृगंधवत्तर्नेवतिकलायावाहनसर्वकंमाहकाप्रतिलो
मसूर्वकंमूलमंत्रेणसंहरयेत् पुनस्तस्मिन्नवसरस्नानादिनि
धायप्रसन्नघृतपनसस्तहृकान् सर्वकंभम्नुखेनिधायश
नमस्तवस्मासंवेष्टतउपरिनूतनाहतवस्त्रद्वयवेसंस्थापन
ल्पिंकंभोदकेयत्नं नविमूर्तिमावाहयावरणै: समभ्यर्थ्येनैवे
द्यंक्षत्वाप्रसंनपूजांवर्कृत्वातेकंभेस्थापमूलमंत्रजमाधुन
रावरणदेवता: सर्वाश्चापिमूलदेवतायांविलाप्यपुन:
तांमूलदेवतांतत्रैवपरतेजोरूपांस्मरेत् पुनस्तत्रकलां
इलमंत्रपकंडविताना दिगतंयत्नंसर्गावशात् देवतामावि
यंतदर्पितस्मिन्नेवकलशेअभियोज्यकंसमेरभ्यर्थ्यपुन
रष्टोत्तरशतंमंत्रंजमाधुन: स्वदर्शनेनरक्षांकृत्वाधमस्त
न्नेवसंरक्षयेत् अवनसाधायाजनादिप्रकारोयत्नतावि
विधानयंयेअन्कोपिसर्वकलशाविधानेयवमेवन्याय:
तदुक्तंचक्रमदीपिकायाम् वधुष्याशोदितिनतिन: समा
स्तीर्विलाप्यताव्रदपिसनयत्सदालनाम् यजनोरणादि
कलशादिगतामापिमंत्रपमंडलकंरगनाम् अभियोज्य
वितंकलशोकंसमे: पारिवृनजयेप्सनवेष्टतातंरति पुन:
सोप्यभागस्ययनेकर्तव्यमाह अथयंत्रेसोप्यस्यानिधायव

वं से

४ ॥

41

द्विंनिधान्यमोऽमंवी भ्रथिमृत्स्नादिकमखिलं स्वर्णविद्रित
के मेणाक्रमाश्री श्रीवासंवेयनायेपरिकरभ्रतेप ह्मस्यंगया
दैः प्रहातरंसहहस्रं सर्पिषापायंसनद्गवाव विधिवत्तमा
पहांमंसहमाग्निविसर्ज्यानिधिनमातेः श्रीभिविघ्नकलशाने
पैःसाधंरत्नावतस्मंसंपातम् नवनीतेवस्जनंसपायिवं
मेपिमलपिन्वातम् तमेष्टे र्भूर्णमायेविप्रान्संतर्प्यदेशिक
स्यापि धनधान्यधेनवासीलेकानिभूषाम्बरलशय्याधान
रत्नातेनच हर्षाशि षड्का दिनेसुसंहृष्टेःशिरसाप्रणम्य
कं हत्वाप्रसादयेद्देशिकंम्रशशिषिया प्राकृक्रमेणावि
धिवत्सविधूमपेधाभस्मावि कालमखिलामयधूमकेतु ध
वंतरिसमावियावियस्रुकेतागीलेवपरयवपरंपदमेतिवि
प्रेभ्यति प्रधयेत्रसोम्यप्येरमारीनापदमेतिविदमोरिसंस्तानांध
यानामयमर्धः ध्वंसंभंस प्रुम्नधनःस्रंभस्मान्तरभागमिस्वी
कं भागसनपंवदेवयंत्रेविनिखनेतामिमनेःग्निनिधायवार्ये:
स्ववरगाविधींनताग्निमृत्स्वादिकंनाग्रावेस्मवपीठंसंप्रजं
मिनपवंतमिमावायसहवीकंकंपणावरणोः सहसंपूज
यनाग्नेनवहयगहोतरसहस्रंसंपातग्रहणपवंक
त्वाधुनः प्रसंनरत्नांवकत्वा श्रीग्निविसर्ज्यधुनराचार्यः सा
पमाद्वयतंश्रुस्वंस्वादिपावयित्वाश्रुहामनेप्राणायामांदी
कृत्वाविनातमंनिकेतनिधायतमवेश्यसुः ॥

प्राणायामभूतशुद्धिमातृकान्यासादीन्कृत्वा पुनः पीठन्या
सं च कृत्वा तस्यास्य शिरसि मूलमंत्रेण जलगंधादिभिरभ्यर्च्य
गंधपुष्पाभ्यां तत्कुंभमस्त्रेर्वोत्तस्य शिरसि निधाय पश्चात् शिरो
द्वादिवादिभिः सह तं कलशं गुरुरुद्धृत्य तेन रत्नमंत्रौषधा
दियुक्तेन चक्रसतीकृतेन च परतेजोरूपेण जलेन शिष्यं
तं गुरुः मातृकाप्रतिलोमं जपंते शिवारं मूलमंत्रं जपन्गुरुः
मंत्राभिषिच्य तच्छिष्यदेहे संगमस्थादीं स्फुरयेत् तत्र
अभिषेचनसमये शिष्यदेहे प्राणायामपीठन्यासादि
विधिरनुक्तोपि सर्वत्र कलशाभिषेचनसमये एवमेव
कार्यः तदनंतरं क्रमदीपिकायां अथ शिष्यं उपोषितः
प्रभाते कृतनित्यः सुसितांबरः सवेषः परलीयनयान्यगो
दुकूलैर्विधायादिप्रवराङ्गैः प्रसन्नो भूयः परिस्पृशन्नीयन
देशिकेन तस्मै परस्मै पुरुषाय देशिने तं वित्तशाठ्यं परिहृत्य
दक्षिणां दत्वा तनुं सोंव समर्पयेत्सुधीः अथाभिषेकमंडपे
सुखोपविष्टमासने गुरुर्विशोधयेत् मंत्रैर्वेदशोधनादि
भिः पीठमासंवषोषिविंमलयीन्विसतस्यापिकार्थं मंत्रणा
भ्यर्च्य हर्वीचतकुसमघुतागोचनांकेनिधाय आशिर्वादैर
जानां विशारदपट्टवैर्गीतवादित्रघोषैर्मांगल्यैः गानयतेक
तशाममिहतं तन्समीपं यातीनः तेनाभिषेकेन सतिमंत्रम
द्वैधयेन चाम्नायरेणपरमात्मतत्त्वभाजा संप्रवर्तयन्तत्त्व

म तं ५१२ 412

रमुष्मन्नेतस्मिन्नेव ... नाभिषेचयेत्तथा
वत् तां नैवेद्यैर्गन्धैर्धूपैरभिपूज्य ततः त्रिककमंत्रैस्तैः इति
तंत्रसमनुष्ठेयेन शिष्यदेहे पीठसमभ्यर्च्य समावाहयेत्।
पाद्यादीन् दद्यात् स्नानस्थाने कलशैरभिषिच्य पुन-
र्वशिष्टोपचारान् दद्यात् नैवेद्यस्थाने सर्वरसमयम्
घृतं दद्यात् इति प्रोक्ताः एवमभिषेकं कृत्वा पुनस्तस्मै सा-
यापसंपातेन पूर्वदिने पूजितं तारं मषिपानात्तरनवनीतं च
मनुमंत्रेण जप्त्वा दद्यात् पुनः सोऽपि साध्यः स्वदोऽपहृद्य स्वयापि-
यासं लिप्य पुनरभिषेचनं मन्त्रेण शान्तोऽयमेव गुरुदक्षिणां च
दद्यात् प्रकारेणानेन साधकफलं स्यात् तत्र यत्र यत्रे-
पंचसमादिनैः कलशविधौ होमविधौ वा कलशं वा
वह्निं वा संस्कृत्य एवमनुष्ठानि पि वा प्रजप्य कलशार्-
पणं वा क्रियते तत्र सर्वत्र दिने त्रिकाले पीठपूजावाहना-
वरणपूजादयः सर्वेऽपि कर्तव्याः वेतलमस्कन्दपूर्वोद्गासनं
तद्ग्रासावसानदिने नित्यमेवानिष्कलभावेनैव कलशे
न कार्यापनं कर्तव्यं प्रपंन्यासः सर्वत्र समान एव नवावाह-
नमिति च भ्रमितमलीकरणमिति च द्विविधं तत्र प्रथमावा-
हनमेवाहारनमंत्रा द्वितीयावाहनं तत्र भ्रमितमलीकरण-
मिति विशेषः प्रपंचनवनीतप्रयोगेतिरहस्यपदावरुप्र-
कपालश्च प्रथमप्रयोगांतरम गाकालसारमंत्रलमप्य।

संक्षेपयन्नेतद्विघातिनि विविंत्य यथोक्तरूपं अनुष्ठानं दशाश
तेमनुवर्षमेनं जप्याद्विशुद्धचित्तः स रोगशांत्ये अस्याय
पौर्णमास्यां वेद्दमंडलमध्यस्थयन्नेतद्विं सर्वौंकप्याननया
त्वा अनुष्ठानतरसहस्रं यन्नेतद्विमंत्रं नियमस्थो जपेत् इति अ
योगोत्तरम् यथाविविन्त्य निजमूर्ध्नि मनोहररोगमयैहि हंस
क्रोधद्वंद्वकगलस्थं पाईस्वात्मां गायत्रिमनवा परिषिच्यमाने
ध्यानात् जपेद् परिरोगविषादिशांत्यै अस्यार्थः साधकः स्व
मूर्ध्नि उक्तविशेषणविशिष्टं यन्नेतद्विं ध्यानात् तदवटस्थम
यायात् साधकस्य स्वात्मानं परिषिच्यमानं ध्यात्वा एतत्रस
हस्रं जपेदिति अस्य मंत्रस्य फलमाह यवं जपाद्दहावनादि
भिर्वा यन्नेतद्विं यो भजते तेन रोगो रोगोविमुक्तश्चिरकाल
मस्मिन् विहृत्य चांते परमेति धाम इति मंत्रमातृके यन्ने
तद्विधाने समासम अथ यन्नेतद्विमंत्रप्रसंगात् रोगनि
वृत्तिफलप्रदसामान्यात् कल्पांतरोक्तश्रीपंचाक्षरमंत्रोपि
लिख्यते रोगनाशनस्य ऋषिः पंक्तिश्छंदः अमृतात्मा महावि
ष्णुर्देवता हंरयह्रन् अमृताय शिरः अनंताय शिखायै ह्रं व
कवचं अमृताय नेत्रं अनंताय अस्त्रं गैं अं अमृताय नमः गैं
मं अनंताय नमः गैं ठं अमृताय नमः गैं घें गोविंदाय नमः
ॐ वं विष्णवे नमः इति पंचाक्षरमंत्रः पंचलक्षं जपेत् रो
गनिवृत्तिर्मोक्षप्रधानोयं मंत्रः अथास्य मासमध्ये पात्सुव

नेत्रावशे [illegible] विद्यं [illegible] पेनेत्रस्तसिद्धबीजेनदि
गंधपनेक्रमेणा [illegible] नेत्रमालिनीबीजेनरेचकंकृत्वा उ
मिमेनेनामृतबीजेनपूरकंकृत्वा उभाभ्यांकुंभकंकृत्वा
पुनः ग्लौंमिभूबीजेनसगलस्तनाकाठिण्यसंभाव्य पुष्टाहृत्य
पेविद्रूपंतंविलंध्यायेत् तोरोदननमहेशशुचिमणिविल
सत्सैकतेमौक्तिनीमालाक्रमासनस्थः स्फटिकमणिनिभा
मौक्तिकैर्मंडितांगः शुभ्रैश्शुभ्रैर्वद्रूपारविचिचिनैर्मुक्तपीयूष
वर्षैर्गानेदीनः पुनीयादरिनलिनगदाशंखपाणिर्मुकुंदः
एवंध्यात्वास्वमात्मानंकृमेराशक्षैरश्रुनादिभिपंचभिर्मंत्रैर्द
शाङ्गेनाम्यसेत् मामस्थानमध्ये शिखाशिरोंगेऽस्यपाणि
गेंऽस्त्राणि पुष्टस्वाकवित्रकोष्टपुग्म संख्यादिकर्णादिम
विहितेनषड्विहीपुभानेनमनेनवमंत्री हत्मिस्त्रकर्योस्तभर्ग
पदार्थशिखार्थपुंस्पेकक्रविस्वप्टष्टकरयोवपार्श्वद्वयजत्रु
वतःकोऽइपुनाभौवनितंवदेशास्तनद्वयोरुद्वयोगुल्फदेशे
स्विग्नानुजेव पुगपद्वयेषु गुल्कोमपादर्यत्रिकपार्श्वर्य
शिखादद्वपचन्यसत्क्रमेण ब्रह्मादिष्टशिखास्थानेव
प्रणवः सर्ववाचकत्वात्शिखास्थानेप्रणाकपूर्वमंत्रेन
मेदिनम्यः एवंपंचाभिर्मूलमंत्रैर्दशाङ्गन्यासंवैष्णुक्रमस्था
नेषुन्यस्त्वा विदांतयाविन्यसेत् पुनः प्रणवमुद्वार्यपद्मा
न्यासेकायाः प्रथमवर्णामुद्वार्यततःपश्चात् प्रथमंमंत्रेण

सेत् पुनः प्रणवेन मातृकावर्णेन [illegible] नाडेषु
न्यसेत् एवं त्रिवारं वा न्यसेत् एवं [illegible]र्वोक्तस्थाने हृ
दि विन्यसेत् तत्र षोडशस्वरस्थानेमाने प्रणवे षोडशस्वरां
ने हृल्लीमन्तालानेनमस्तुवार्यंतदंतशेषविन पंचाशत्तमं
त्रयदं न्यसेत् एवं त्रिवारं विन्यसेत् एवं सहस्रवारं वि
न्यसेत् एवं सहस्रवारं विन्यस्तैवेन् पापाद्विगाव मुच्यते पुनः
प्रणवेन करतले संमृज्य प्रणवेनैवांगुलिन्यासं च कृत्वा पूर्वो
क्तषडंगं च कृत्वा प्रणवेन मूर्ध्नि चके हृदि च न्यसेत् पुनरपि
ब्रह्मादीन्पूर्ववत्कृत्वा पुनरपि ध्यायेत् मुकुटकनकमालाहा
रकेयूरकांचीकनकमणिविचित्रं चंद्रकोटिप्रकाशं ललि
तललितमालामंदहासेंदुभासाशुदितमुनिवकारं चिंतये
देवजातम् इत्याराध्यपार्श्वं वसमस्थपंचभूतगावत्समालाक
मेन ध्यायेत् तत्प्रकारस्तु ग्रंथबाहुल्यभय मूलग्रंथे विना
केवलमर्थतो विलिख्यते ग्रंथारोग्यसमर्थमेनसाविन
यन्मयी इत्यादिग्रंथादीनामप्यमर्थः मूलाधारे चतुरंगुला
त्वा तन्मध्ये चतुर्दलपद्मं ध्यात्वा तत्कर्णिकायां षट्कोणं ध्या
त्वा तन्मध्ये दीपाकारेण पंचाशत्तत्त्वं ध्यायेत् पुनर्नाभावष्ट
चंद्राकारमेतुविंबं ध्यात्वा तन्मध्ये अष्टदलं पद्मं ध्यात्वा तत्कर्णि
कायां चिद्रूपं सर्वशीतिकरं शिवं पंचाशत्तनविलं ध्यायेत् पुन
र्हृदि द्वादशदलं पद्मं भानुकर्णिकायां चिंत्य तन्मध्ये भानुरूपे

नाकारं [illegible] विसर्गं ध्यायेत् पुनर्भ्रूमध्ये द्विदलप
द्मं ध्यात्वा तन्मध्ये [illegible]लं कुन्दसन्निभं बीजं ध्यात्वा तन्मध्ये स
र्वव्यापकं शिवं पञ्चवामस्तनविसर्गं ध्यायेत् पुनर्द्वादशान्ते श्वे
तं शङ्खाकारं सलिलबिम्बं ध्यात्वा तन्मध्ये पवनमार्गप्रमा
णं देहप्रसरतया रचयावर्धितमात्रः प्रदेशं शिवं पञ्चवामस्तनवि
सर्गं ध्यायेत् एवं मान्त्रिक ध्यानेन ध्यात्वा पुनः स्वस्वेऽशे शिवं ज
लकाभिराप्लावितावधनं तत्र विधानोक्तक्रमेण ध्यात्वा सहस्र
मूलमन्त्रं जपेत् एवं दिनशः कृते ज्ञानरूपी भवेत् ध्यानान्तर
मुच्यते द्वादशान्ते शङ्खवर्णं सलिलसङ्काशं ध्यात्वा तन्मध्ये पं
चवामस्तनविसर्गं ध्यात्वा तस्यगर्भे पीयूषधारया प्राग्रूपं पञ्चवम
नेऽमृतकवलनं च ध्यायेत् तस्मात् सिद्धिरोगक्षयो भवेत् दर्पिङ्क
हिभिः पिनाकिनामिषासम्प्राप्य विमुच्यतेऽनाथसंशयः प्रयो
गेन रम् सितकमलनिषण्णं पङ्काशाङ्कं देहं गौरं रस्य चवा
णादवादयं भावयेद्यः सदेवं सितगरुडकरोद्यत्कं
मणीवृषभिः सकलदरितनशत्रुदेहक्रमात्रिशान्ते
शान्तिप्रमार्गः कमलेस्थितं यवनदेहं शङ्खचक्रयं
वरास्मगरुडस्य कराभ्यां पिपृष्ठमर्पितं च विपिप्यमाणं
पञ्चवामस्तनविसर्गं ध्यायेदिति श्रपदीताकल्पायनवि
धिः सविशेषस्य मालिनोः गुरुपद्देवनिष्ठं व कल्पानयत्र
एवं दिव्यं यन्त्रज्ञानं च प्राणसंयमम् ॥

पूर्वोक्तन्यासमंगं वक्त्वा ध्यात्वा यदैनं प्रमुख [illegible] णायामं सं
शोध्य पुनः स्थापयेद्धूपः गंधपुष्पाक्षतनादीन्स्तु तिमिताकेसा
वाहयेतः मूलेन पूरयेत्कुंभं कवचेनावगुंठयेत् जपेद्द्वादश
वारेण मूलमंत्रेण संस्थापयेत् अस्त्रेण रक्षयेद्भूयोऽस्थापयेत्तोन्मा
नेमेवच पुंड्रस्थानेषु सर्वेषु पूजाद्वादशाम्नैः गंधपुष्पादि
भिर्मूर्धिवासदेवं पूजयेज्जपेत् इति संविष्टये सवा मीनान्यादि
ग्रंथानामयमर्थः गुरुः समुग्गामने उपविश्य पूर्वादीन्संव
घट्टदर्शनेनतालत्रयदिग्बंधनाग्निप्राकाराणि धायमपावे
नप्राणायामं कृत्वा पूर्वोक्तप्रकारेण मूलमंत्रन्यासं कृत्वा गारु
ध्यादीन्मुद्राकृत्वा अमास्त्रदर्शनान्हं मंत्रेण कुंभसंप्रोक्ष्य संशोध्य
पुनः स्वस्तिकमंडलेधान्यादिपरिकीर्णानि धायतस्मिन्
पंचगव्यालनादीनप्रक्षाल्यनिहितेषकलादिचतुर्नेवाति
देवतावाहनपूर्वकं सुहृद्दके मूलमंत्रजपपूर्वकंतेकुंभं
परिपूर्य वस्त्रेण संवेष्य चूतादिपल्लवकाननन्यस्तेविधा
यद्वादशवारं मूलमंत्रेणतत्स्पृष्ट्वाजपेत् पुनः सदर्शनेनतं
कुंभं संरक्ष्य तस्यैव पूजोपकरणान्यानवैसंरक्ष्यपुनः मा
तोदरहृत्कपतले वा मेन रयाग्र्भुजादिगले वा मत्र
यपूरककुंभकनेनप्राणमयं न्यासपि सांगं क्रमस्थाने सशरी
रके प्राणादिदशप्राणानामभिनेलगंधैः समाभार्थं पुनः स्व
मूर्धिवासदेवं मलगंधैः समर्चयेत् इति पुनः तस्मिन्कुंभे

प्र सं
२१५
415

सर्वपीठं [illegible]त्वंद्वारस्नमूर्तिसमर्पितवासं समावासं
गन्धासनादीनि धारयन्तीनवर्णास्वरूपं देवध्यानाग्रर्घ्यां
दिमधुपर्कान्तं मूलं देवतायाः स्नानादिमधुपर्कान्तं प्राव
रणादेवतानामुपचारान्दत्वा पुनः सर्वं जलगंधादि
भिः समर्पयेत् प्रथमं कशावादिद्वादशनामभिर्देवस्यो
र्ध्वपुंड्रं दत्वा नत्वा समर्पयेत् वासुदेवाय नमः इति मूर्ध्नि स
मर्पयेत् वैजयन्तीमालायै नमः श्रीवत्साय नमः कौस्तुभाय न
मः इत्यनेन देवस्तनान्तस्थाने ऊरुः कण्ठादिषु समर्पयेत्
पुनरंगैः प्रथमावृतिः पुनः अनन्ताय गोविंदाय नमः वि
श्वेन प्रद्युम्नाय इति पूर्वादिदिक्कोणे लक्ष्म्यै तुष्ट्यै पुष्ट्यै
इत्याग्नेयादिकोणेषु एवं द्वितीयावृतिः चक्राय शंखाय नमः ग
दायै पद्माय चापाय नमः असये मुसलाय हलाय नमः इति
तृतीयावृतिः ध्वजाय पक्षीन्द्राय वैन्द्राय श्रादित्याय इति पूर्वा
दिदिक्षु विघ्नाय श्रीपाय इत्येषु विष्वक्सेनाय नमः इत्याग्नेया
दिविदिक्षु एवं चतुर्थावृतिः इन्द्रादिभिः पंचमी वज्रादिभिः
षष्ठी एवं कलशे समभ्यर्च्य पायसं संनिवेद्य श्रीवेष्णुदेवत
नापात्रादिष्वावाहितदेवादेवतानामुपदेशसंनियोगात्।
नैवेद्यं विसर्जयेत् पुनरापोशानं दत्वा निर्माल्यं विष्वक्सेनाय
समर्पयेत् पुनर्जलगंधपुष्पधूपदीपैः समभ्यर्च्य पुष्पांजलिं
दत्वा पुनर्मूलमंत्रेण जलगंधादिभिः शिष्यदेहं विधाय तेन
कलशेनाभिषिंचेत ।

पुनः स्मशिखाः प्राक्कवसहृदयं संपाद्य गुरुः मूलमर्थ्येन वा
उपसन्नायतस्मै शिष्याय गुरुः श्रीमंबामृतमंत्रमुपदि
शेत् ॥ अन्यः पंचलक्षं जपेत् तिलैर्दशांशं वा पंच सहस्रं वा
जुहेत्स्मरस्मरणार्थम् ॥ अथ प्रयोगा वि जुहुयात्पंचसाहस्रं ती
रे गत्वा लितेन लेसरइन्यादिकंकधीनाशं तिष्ठाष्टमवाम्
यान् प्रयोगा हूतेनपनधान्यात्मेयायसेन समहृषेदीर्घा
युद्धेव ऊर्वाभिः शिभार्थ्यं शत्रुशांतये यघारिव्रतिनस्तवं
जपमात्रेणासिध्यति इसि हार्थं कट्टक कलशविधानेप्रग
नुकेसर्वं पूर्वोक्तं यतेनतेर्विधानाद्यणा इतर्थम् इति पंचा
स्तनमंत्रविधिः समाप्तः ॥ अथ अर्धनारीश्वरचिंतामणिमंत्रवि
धानमुच्यते काश्यपाय ऋषिः अनुष्टुप्छंदः उमेशो देवता अ
र्द्धनारीश्वरो वा देवता रं बीजं ओं शक्तिः रं हृदयं केशिरः
बं शिखा मं कवचं रं नेत्रं यं अस्त्रं ध्यानं अहिशशिधरगंगा
बद्धतुंगामनमौलित्रिदशगणनतांघ्रिस्त्रीलिकाकोविलासः
भुजगपरशुशूलान्खंगवह्नीकपालं शरमपि पदतेशी
विभ्रदव्यादिरंवः उमेशापहृत्संध्यानं अर्धनारीश्वरमहे
ततध्यानोतरम् हावभाववलालितार्धनारिकंभीषणार्ध
मथवामहेश्वरम् पाशमोद्वलकपालशूलिनं बिभ्रतं
पवित्रोविभूतये ध्यानोतरम् अथवा घोरशमशानाग्रभस्मा
ब्रिनधादिनहानी अरुणां प्रकालेपनवर्णानरणावम

मसं.
४१८

गवतीप्रिया इत्यनेन क्रमप्रयोगे ध्यानम् सत्यमेवं इति मं
त्रः ज्वलनलकषमरेफप्राणासनवामक्षिबिंदुमरु
चिरेवंडेमेरिता मंत्रराजः इति मंत्रोद्धारः २ कषमरय
गैं ऊं ईं एतेषां वर्णानां संयोगेन बीजानख्यातिः सर्वकाम
फलप्रदो मंत्रः मूकानां वाक्सिद्धिप्रदः लक्षं जपेत् त्रि
मधुराक्तैस्तिलतंडुलैर्लक्षांशतंकृतन्मस्त्ररणाहोमः प्रथ
मजापमा होत्रपीठम मावाहसमर्चयेत् इज्याविधि
स्तदेया तत्र प्रथमो विधिः श्रेयंः प्रथमाहुतिः सूरूषा
यनमः तं तेत्रपालायनमः वं वेडेश्वराय इंडुगीयेन
मः मं महाकालायनमः वेंनंदिनेन गंगणेश्वराय सं से
त्रपालायन इति द्वितीयाहुतिः मातृभिस्तृतीया लोकेशैश्च
तुर्थी द्वितीयो विधिरुच्यते रंनमः कंनमः षंनमः मंनमः
रंनमः यंनमः श्रींनमः ऊंनमः एतैर्मंत्रवर्णैः रष्टदिक्षु प्रथ
माहुतिर्मातृभिर्द्वितीया लोकेशैस्तृतीया अथ मंत्रस्यप्र
योगविशेषः कार्यवं हंसलिलिपिसंपुटेन जपादीजस्तं प्र
वरमिति एके चिदाहुः प्रथमपक्षेः ककाराम्सर्वं प्रथमं
कं न्यस्त्वान सत्स्थाने हारस्त्रीं इति जयो जस्त्रलापरमिति केषां
चिन्मते प्रयोगांतरं ग्रासाराधषुतलपेन्मकर्यो हावेशादि
कमपिनीरुजीवं मंत्री प्रथमपक्षेः प्रथमरेफमकान्तस्थाने
हो स्त्री रमेवं जपादेनानोरोगिभ्यां सत्वावेशं कुर्यात् प्रयोगां
तरं ।

शिरसो वदनं विशेषाद्वं वा स्थितमग्निरेखेन मागतं मृत्युर्याई अ
यमस्त्वहं वं विषमज्वराद्यसंतविभ्रांतिशिरोरुजापहं च
अयमर्थः शिरसः सा च चंद्रमंडलं मध्यतं रध्यानात् तो भिन्नं इले
स्वात्मानः स्थितमिति ध्यायेत् अनिहतं च आगतं स्वयाया अर्थे
हृतं च ध्यायेत् अपमृत्युहरणादिफलं भवति प्रयोगो निज
वर्णाविकीर्णकोणवेष्टानरगेरहितपार्श्वनत्रिकोणे विग
तस्वरवीतस्मृतमांगमस्तमेतत् लयपर्यन्तस्तंभयन्ति अयम
र्थः प्रथमे षट्कोणं विलिख्य षट्कोणेषु मंत्रस्य रेफादिषट्
र्णान्विलिख्य पुनः षट्कोणमध्ये त्रिकोणं विलिख्य तन्मध्ये
ह्रुशास्वरान्तं बिंदुकान्तं प्रतिलोमयेतानं हमाकारवर्णं विलिख्य
त् एवं स्फुटं तमांगे स्मरेत् अरूपीजनश्यति प्रयोगान्तरम
वह्निबिंबे वह्निवत् ज्वलंतं स्वावीनं मस्तके प्रज्वलंतं ध्या
त्वा वशंकारयेद्ध भुजौ वितनते नं सर्वाः स्वप्यंगाद्यानेन अय
मर्थः भूतग्रस्तस्य पुरुषस्य मस्तके त्रिकोणं लिखित्वा तदंतप्र
ग्निवज्ज्वलंतं मंत्रबीजं लिखित्वा तावद्दृशं ध्यायेत यत्कृतेनास्य
विश्वसकलपुरकागबलिभूतसर्वाः अथवापनदीनमेव
जन्मं वपुजीवमाद्याय पयेन तेनास्य वशीभवति प्रयोगा पुरु
द्दिः पुरुकमाः पोषिकशमनविधौ क्षिवरस्य पुरकोरकादि
नोभसंस्तंभनविधि पुरुकारातिकोटेमवर्णाः प्रयोगामर्द
ने चाहनादि पु समीरादिको लोहादि पुरुकः पीतामस्तंभना

दौमनुरतिविधिल्लोमुक्तिभानामस्वादिः क्रमामेधाणगे
हृसितमयनयनध्यानमाध्यं विधलेवापियंकरांरपेर्दि
नमपिवरनेकृतिमेत्तुलमाश मर्मस्थानेसमीरंसपदि
शिरसिवाङ्कः सहस्रशीर्षयोगम वाग्रेयंकेठनालेवनिह्व
तिहूतमयतन्मरलेबीजमेतत ग्रार्थ्यंयतिविचस्वराह्न
मिंदनेवेस्वंतत्रजम योनौवामहशांस्रवः स्वतिमयोकृ
तौचशलेनेयत विस्फोटस्वविषन्नेरपितयारक्तामय
विभ्रमहाहशीर्षगदस्मरहिपिमिमंसंस्मयमंरवित श्व
त्वादिग्रुकभारमाग्रधानामयर्थः श्रुकुःसकारः मेग्रवर्ण
णायमेरफेमकानसस्थानेसकारः सहस्रौंरमवमेयो
गविनामसिमेरभुक्तस्वरूपणाध्यायेन्मलकेपोष्टिकफ
लेशमनफलेव रह्सौंरमेवरक्तपरवाप्येरफादिसंयोग
विनामणिमेरक्तवर्णाध्यायेन्मलकेग्राकर्षणावश्यादि
ष्ठ हस्सौंरमेवेहकारमध्येकेदमवर्णाध्यायेन्मलके संतो
मसंलेमनादिषु यह्सौंरमेववायुबीजःस्मरंमध्यमवर्णा
ध्यायेन्मलकेग्रगमदौचाटनकर्मणि लह्सौंरमेवपृथ्वि
वीपुरः संयोगनामंमस्तकेध्यायेत्स्तंभनकर्मणि वह्सौंर
मेववरुणपुरःस्मरंमंत्रपवलेमस्तकेध्यायेन्मोतायैरह्सौं
रमेवंमंत्रमनलपुरः संरवइकोणास्यक्रमामेनयनध्या
येतनयनयोरागभवति ।

सतद्बीजं कर्णरंध्रे ध्यातं वाधिर्यं भवति एवमेव वदने
ध्यातं मर्दितं भवति भ्रूदंतमुखरोगविशाः एवमेव कं
ठे ध्याते शूलं शमयेत् एवंमर्मणि ध्यातं वा शुनाशयेत् ए
वमेशिरसि ध्यातं शीर्षरोगं शमयति एवमेवस्त्रीयोनावस्र
कस्रुतिं रक्तस्रावं शमयति एवमेव कर्णनाले चलत्स्वेभ्रू
वीजह्रते ध्याते वाग्रोधं करोति नेत्रे ठकारमध्येसराहृत
मिदं वीजं ध्यातं नयनरोगं शमयति कंठे ध्याते चेत् शू
लं शमयेत् एवमेव विस्फोटेषु विषज्वरे त्वक्षित यावकम
येविभ्रमे दाहे शीर्षगदे स्मरेत्तान् शमयेत् प्रयोगान्तरम्
निजनामगर्भमध्ये बीजमिदं प्रविविंस्य योनिविवरे स्वद
शः वशयेत्त्स्त्रणाछिन्नतया मन्नसः स्त्रवयच्च शक्रमथ
वारुपिरम् निजशिवशिरसि स्थितमेतद्बीजं स्मरेत्राप्रवेश
येद्योनौ यस्यास्तस्य पर्कीनां वस्त्रवपेत्तानवशायेच्च प्र
यमर्थः साधकनामगर्भमिदं बीजं योनिसंस्थिरे ध्यायेद
श्रुणा भवति निजलिंगशिरसि बीजमेतत्स्मरमायोनौ प्रवे
शयेत् नाःयोनिं द्रावयेत्नां स्त्रीयं वशयेच्च प्रयोगा मधुरर
यसंयुतेन शालीरजसा युतलिकां विधाय तेन मत्रनाज्ञ
रूपास्य पाविभस्य विहितं यस्यकं तेव शी भवेत्सः प्रथम
र्धः घृतलिके निसाध्यस्य प्रतिकृतिः शालिचूर्णेन युतलि
कां संपाद्य तां विधाय विमज्य नां त्रिदिने यस्यकृतेन मूत्रेन

रा.सं.
५९

चिंतामविलिमेवेत प्रयोगांतरम् विषयावकोपदधिया
नगरंस्त्रगतेऊकोणाहृतनोगलिकम् प्रह्नियवजनमपवि
ऊत्तमिदंशिरसोरूनंप्रशामयदहानाम् प्रथमर्घः हुंवम
कारंविलिखेतदंतः प्रथिवीजंविलिखेतदंतः ठंवीजंवि
लिखेतदंतःसाध्यनामविलिखेत् नहरिवतरसंविलि
खेतकोणेषुठकारंविलिखेत् पवंतोहृत्नयंविलिखित्वा
जनादयात् शिरोरोगादीन्शमयेत् प्रयोगांतरं छन्नाव
ह्रैः पुरमनमनुवंपनीवेननास्मिननाथायाग्निविधिवद
पिसंहृत्यवामैःशताख्याम् वैलोहारविप्रतिषिद्धितहृत
संपातमष्टोनरूनहुताजमंडरितविषवेतालभूतादिहा
री प्रथमर्घः त्रिकोणास्यांतः मंत्रवीजंवजीवरसेनविलि
खेतस्मिन्नग्निंसमाधायसंहृत्यामैःशतवारंहुत्वाशाकमा
रकाविधानोक्तविलोमान्निमितांगुलीहयकेसंपातं
संगृह्यष्टलोतंनसमाधारयेत् इरितवेतालादिशांतिर्भव
ति प्रयोगां साध्याख्यागर्भमेतंलिखेतशिखिपुरे
कर्णिकायांवहरसंवायवस्तिषगमेयानदलमनुयः
निनामंत्रवर्णानिभज्य भूपावःकादियादींस्त्रिपुर
तिभ्रऊगेहाग्रकेनावसिहंनसिंकायांपद्मावकल
शविधि यंपमवंरताकरःस्यात् प्रथमर्घः त्रिकोणंवि
लिखेतदंतस्त्रिनामणिवीजंसाध्यनामगर्भंलिखेत् ।

पुनर्वहिः षट्कोणं विलिख्य षट्कोणेषु गमेत्यानि लि
ख्य बहिरष्टदलं विलिख्य तेषु दलेषु चिंतामणिमन्त्रस्या
ष्टौ वर्णान् प्रजाविधानोक्तान् विलिख्य पुनर्वृत्तत्रयं विलिख्य
स्वरैः प्रथमं वेष्टयेत् कादिभिर्द्वितीयं वेष्टयेत् यादिभिस्तृ
तीयं वेष्टयेत् पुनश्चतुरस्रं विलिख्य तत्कोणेषु नृसिंहवी
जं लिखेत् इति प्रयोगान्तरम् तेलिख्य कलाभिः परिवृतम
नलवासपुरमेन वह्निधानत्कोणेन वामस्तदनु सविसर्गं
वेन कायशोभा ना नदाग्नस्त्वापुराभ्यो लिखितन्त्रहरिपु।
क्षासकाभ्यां नदेन यन्त्रे रत्नकं मानृ हमयविषमतेन्तु
र्गो रिपोगान् प्रथमर्थः षट्कोणं विलिख्य तत्कर्णिकायां
हंसेति विलिख्य तन्मध्ये चिंतागणिमणिमन्त्रं स्वरैर्हान्तं
विलिख्य षट्कोणेषु नलवीजं विलिख्य बाकर्णिकायां।
हंसेति विलिख्य तन्मध्ये चिंतागणिमणिमन्त्रं स्वरैर्हान्तं
विलिख्य षट्सु कोणेषु नलवीजं विलिख्य बाह्ये नवि।
लिख्य कादिभिर्वेष्टयेत् पुनःश्चतुरस्रयं विलिख्य तत्को
णेषु नृसिंहवीजं लिखेदिति प्रयोगान्तरम् विवर्द्धेदेकशो
वो विलिखन्न मणिमन्त्रेन समाधान्त दक्षिणम्यादीन् क्षेत्र
नाशान्तरगुगलमध्ये संपिषके यथावत् नारवीचच
वासेऽकूरस्वरपरिहृतेनगोमयागोशेवनाभ्यो लालावहेति
व्याजमयमरिहलमिदं साधुसाध्यानमोरो लक्ष्यायः प्रोक्त

य॰सं॰
१११
रेफरंवर्मैःमागवश्यकामासनानतम् वोरखालमहोर
गमृतंयस्मारहारियंत्रमिदं प्रथमर्थः षट्कोणंवि
विलिख्यनकारींकाणांसमाथंविनामणीबीजंविलिख्य
षट्कोणेषुविनामणिमेवेपाणिद्येजनानवारिरेफ
ककारयकारमकारेरेफपकारणिनानिषडविलिखेत्
षट्कोणहृदानांसंधौग्रभिनःमंत्रान्वेशिहवनदेश
स्वरपद्मस्वरयुगलमालिखेत् तद्वहिर्व्यवेनवेष्टयेत्
तद्वहिःस्वरान्स्वविलिखेत् एतद्यंत्रपत्रादौगोमयोत्तुंगं
रोचनाभ्यांविलिख्यनान्यथाविभीतकर्षात् ताताजनःप
देवेत् लेखन्यासंलिख्यपश्चादेतंजलेविलिखेत् तस्मा
उक्तफलंभवति प्रयोगांतरम् साध्याख्याकर्मउक्तेदह
नपुरपुरेमेत्रमेनंतदश्चिर्पगमालावयास्यविषतरु।
विटपेमाग्रशोलिलिखिता जनाहिंधंसहसंन्दहरिकृत
यियाद्याप्येतत्रशत्रुर्याचारिकोदुर्वारादिभिरपिवा
पिशाचादयोनयंतीति प्रथमयोःषट्कोणंविलिख्यत
कर्णिकायांसमाध्यंविनामणीबीजंविलिख्यषट्सुको
णेषुश्रीगमनमंत्रस्यावयवंसविंदुकंरेफंविलिख्य
वायव्यंतंविलिख्यषट्कोणाद्बहिःतरेखांसहस्राग्रि
ज्वालाकारामिमंगोरुपेस्थाःकर्षात् एतद्यंत्रमाग्रशाख
कारकरम्यंस्मात्वक्कोहृतललिखिताम्रहरिवृत्याप्यपदि ति

विधिनरूःपदी अर्धनारीश्वरमत्रप्रसंगादर्धनारीश्वरदेव(
स्यव्याख्यामंत्रोलिख्यते अगरूपादिध्यानानि अर्धनारीश्व
रचिंतामणिमंत्रशास्त्रेच ॐह्रींह्रांह्रीं स्त्रोविद्याराशिसव
स्त्रेपुरस्कृतमिंगणोत्तरात्रमामाहेश्वरीरायनमस्तेपरमा
त्मने ॐह्रींह्रांह्रीं इतिमंत्रः एतेनमंत्रजपेनव्याख्यानसाम
र्थ्यंभवति अथचंडेश्वरविधानमुच्यते तित्रऋषिः अनुष्टु
प्छंदः चंडेश्वरोदेवता वंबीजं फट्शक्तिः दीप्तफट् हूंनमनफ
ट् शिरः ज्वलिनीफट् शिखा ... फट्कवचं हूंनफट् नेत्रं स(
र्वज्वालिनीफट् अस्त्रं ध्याने ब्राह्मीकपर्दकलितटंकनः करा
नशूलाक्षसूत्रकमंडलुटंकहस्तः रक्ताभवर्णीवसनोऽस्मान्प(
कलस्योनेत्रत्रयोल्लसितवक्त्रसरोरुहोवः ऊर्ध्वफट् इतिमंत्रः
वश्येष्टार्थफलप्रदः त्रिलक्षंजपेत् त्रिमधुसिक्तैस्तिलतंडुलै
र्दशांशंघृतपायसेनहोमः आयातिवा अर्थपूजामाहात्म्यशैव
पीठसमावासमसर्वपेन अंगैः प्रथमावृतिः मातृभिर्द्वि
तीया लोकेशैस्तृतीया अथप्रयोगाः हुत्वापिष्टेनशाल्यःप्रति
कृतिंवा अथादारभ्यपुत्तलेन द्विनांगुष्ठादारभ्याछिन्ना
त्रैनेदिन्यर्थः प्रयोगांतरम् अनुदिनमष्टशतंयोजुहुयात्त
स्मेरनेनमंत्रेणासमदिनैः सततभक्तिवासस्तद्भीतिसंकाशं
चेद्वंशायविमरच्चंडेश्वरायधीमहि तन्नश्चंडः प्रचोदयात्
... अथचंडेश्वरमंत्रप्रसंगा(
...चंडेश्वरगायत्री ...

ग्रं.सं. क्षेत्रपालमंत्रोऽभिलिख्यते अस्यादेयोऽप्रसिद्धः ॐनमोभ
५२. गवते क्षेत्रपालाय ग्रामसर्पभूषणाय कपालडमरुक
५४० खट्वांगत्रिशूलधारिणे ह्रीं ह्रीं हुं फट् स्वाहा अनेन मंत्रेण
भूतभविष्यद्वर्तमानं भविष्यति अथातीतादिज्ञानप्रदक्षेत्र
पालमंत्रप्रयोगात् अतीतादिज्ञानप्रदकर्णविद्यामंत्रोऽभि
लिख्यते अस्यादेयोऽप्रसिद्धः ह्रींमिति षड्गम् ध्याने क
नकैर्वज्रवैदूर्यैरत्नैर्वैर्मौक्तिकैरपि ज्वलत्केडकहाराद्यै
र्भूषितांनित्यशोभनां ह्रीं हे कर्णविद्ये मम कर्णविव
रमत्रप्रविश्य अतीतानागतवर्तमानं मे कर्णे वद वद स्वा
हा इति श्रीपंचमासंसग्रहे गीर्वाणेन्द्रविरचिते सप्तविंश
तिपटलः अथ गायत्रीविधानं सर्वांगायत्रीन्यासप्रका
र उच्यते तत्रादौ पूर्वप्रणवस्य ऋष्यादीन्कुर्यात् प्रजाप
तिऋषिः देवीगायत्रीछंदः परमात्मादेवता प्रणवे यथा
शाकिजवाप्रुनयोर्हृते ऋष्यादीन्मेतत् जमदग्निभरद्वाज
भृगुगौतमकाश्यपविश्वामित्रवसिष्ठऋषयः गायत्र्यु
ष्णिगनुष्टुब्बृहतीपंक्तित्रिष्टुब्जगत्यः छंदांसि समावि
रनीलसवर्णावाकाविवरुणाबृहस्पतिविश्वेदेवदेवता ॐभूः
ॐभुवः ॐस्वः ॐमहः ॐजनः ॐतपः ॐसत्यं इति समस्तव्य
स्तयः प्रणाभिर्यान्ति हृभिहंन्मावांमोमरुद्गोमभुसोरदेवभक्त
मानमेतत् पवंवाह्निभिर्मकाशयसाक्षिजमाधुवनः ॥ ।

विश्वामित्रऋषिः गायत्रीछंदः सविता देवता एवं गायत्र्या
ऋष्यादीन् ॐ जनः न्यस्त्वा पुनर्गायत्रीशिरसः ब्रह्माऋषि
देवीगायत्रीछंदः परमात्मादेवता ॐ आपः ज्योतिरसः अ
मृतंब्रह्म भूः भुवः स्वः इति गायत्रीशिरः प्रसन्नऋष्यादीन्न्य
स्त्वा पुनरपि हृन्मुखांसोरुयुगेषु मोदरेषु सनारव्याहृती
न्यसेत् ॐ भूः ॐ भुवः इत्यादिपुनः समस्याहृतीरुच्चार्य ततः
प्रणवं ततो गायत्रीं ततः शिर एवं क्रमेण त्रिवारं जप्त्वा पुन
र्व्याहृतिभिर्व्यापयेत् पुनः शिरोयुतया गायत्र्या व्यापयेत् पुन
रथ्यं सप्रणवं ततः परं गायत्रीं सप्तव्याहृति सप्रणवशिरस्कां ज
प्त्वा पुनर्व्याहृतयो गायत्रीं तच्छिरस्तथा एतत् त्रयमपि त्रिवारं कृ
त्वा योनमुद्रीः निरुद्धासः सन् प्राणानायम्य पुनः षोड
शोपचारैर्महागणपतिविधानेनैकेन प्रकारेण महाग
णपतिं संगऋष्यादिपुनः सर्वं ध्यानांगैर्न्यस्य बीजं च मुद्रा
वाशिशाहारेण पितागणानां विघ्नं च मे कवारं जनां माला
मंत्रपुटः सर्वमंत्रं चतुर्वारं जपेत् मालामंत्रो महागणाप
तिमंत्रः मन्वादिति ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं महाविभूतये वरवर
दे सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा इति मंत्रः पुनर्मातृकावि
धानेन मातृकां गत्वा ऋष्यादिपुनः सर्वं मातृकान्यासं त्रिवारं न्यसेत्
पुनः सप्तग्रहान् न्यसेत् अर्काय नमः लोहिताय नमः शुक्रा
य बुधाय नमः बृहस्पतये नमः शनैश्चराय नमः शीतांश

प्र.सं.
५२१

वेनमः वदने व[illegible]याद्हृदिगुह्ये जठरेववर्तासिवन्य
सेत् एवं षडङ्गन्यासं कृत्वा पुनर्गायत्र्या अक्षरन्यासं कु
र्यात् पादसंधिषु वक्षोभुजनाभिहृद्गलदोर्द्वयोसंख्या।
सनासाग्रगंडालिकर्णाभ्रूमध्यमस्तके वारुणैरेवयाम्य
श्रगूर्ध्वगेभुभुवेभवा क्रमेणवर्णान्विन्यसेद्गायत्र्याम
स्त्रिवितमः एवमक्षरन्यासं कृत्वा पदन्यासं कुर्यात् शिरो
भ्रूमध्यनयनवक्त्रेदेभुवे क्रमात् हृन्नाभिगुह्यजानुवाद्य
पादेषपिपदान्न्यसेत् पुनमाय गायत्र्यांगन्यासंकुर्यात्
ब्रह्मणेनमः हृदयं विष्णवेनमः शिरः रुद्रायनमः शिखाई
श्वरायनमः कवचं सदाशिवायनमः नेत्रं सर्वात्मनेनमः
अस्त्रं अथ गायत्री यंत्रमपिहरिभावनार्थंकथ्यतेश।
क्रमेत्रकोणपत्रावसाह्लिखेत शक्तिबीजकृशानुकोण
विलसनभृगादसम्कर्णिकंवसजेकरयुग्मकेसरदले
वर्गास्त्रिवर्णैमनोह्लृपमंत्रगीयवेष्टितमिदंत्साकोण
नागांकितं गायत्र्याः कथितंमहः प्रभृतिभिर्यंत्रंत्वदिवं
कितवम अस्यार्थः प्रथमंत्रिकोणंविलिख्यतत्कर्णिका
यांभुवनेशीं विलिख्यत्रिकोणेषु भूर्भुवः स्वः इत्येत
त्पदत्रयंलिख्यतद्बहिः षट्दलंपद्मंविलिख्यतन्मध्यकेसरे
षुस्वरद्वंद्वंलिख्यतद्दलमध्ये कादिपंचवर्गान्यशान्तादि
त्रिवर्गांश्चविलिख्यदलाग्रेषुगायत्रीवर्णांस्त्रिशस्त्रिशोवि
लिख्य।

तद्बहिर्वृत्तं तद्बहिर्दलं विलिख्य प्रथमे शैलपत्रे नियमादि बी
जं मन्त्रेण वेष्टयेत् द्वितीये वृत्ते तत्परं स्वरान्वेष्टयेत् दितीये गायत्र्या
वसुमातृकया वेष्टयेत् तद्बहिश्चतुरस्रं विलिखेत् तत्कोणेषु
प्रणवं विलिखेत् दिक्षु मन्त्रान् जानीयात् सम्यग्रश्मयस्तानि मन्त्राणि
विलिखेदिति अथ ध्यानम् मन्दारद्रुमूलोपविष्टां जपाबा
भेन्दुवर्णां त्रिनेत्रां मन्दस्मेरां मुक्ताहारोज्ज्वलाङ्गीं गगनचराङ्गविशालां विश्रा
न्तां अम्भोजे विद्रुमाभां योगदानकपालाभयवरपाशांकुशाभ्यां अभी
ष्टं यान्ती भवेद्धृदयमाहीनाद्यभितारिणी गुणावती विशालम्
एवं ध्यात्वा निर्विकारे समभ्यर्च्य प्राणानायम्य गायत्रीशिरसा वि
वारमभ्यस्य पुनरध्याहृत्य एवं गायत्र्यां यथाशक्ति सम
भ्यसेत् नित्यशः अथ हेमाद्रिपीठ विधानमुच्यते शम्भावि
सान्ध्यामि हेमादिनिर्देशनिगवीजाभिवन्द्य पुरगन्धस्तत्कालो
त्पन्नमायेद्विद्वद्विलासद्वर्मभिः समापये वर्णाश्रमविधि
हेतवे त्रिगुणात्मनामिति विख्यात मेतद्धृद्यं ब्रह्माराधनस्य वृषभ
यनकरमपितृस्त्रीपदं कीर्तिदं च इति प्राकृतं च मेघपटले
भुवनेशीविधानक्रमम् अस्मिन्प्रतिष्ठितानयं च मौरथ्यादैया
क्वचन्द्रेशपटलस्थवीमक्रमेणसमर्चयेत् अस्मिन्मार्गे
हेगायत्रीमूर्तिसमातास्य समर्चयेत् गायत्री सावित्री सरस
स्वती इति प्राच्यस्थानायादित्य पुनर्व स्यन्तो विश्वे वेद इति चतु
वारुणाग्नेर्मर्चयेत् इति प्रथमावृत्तिः पुनः आदित्याय पौतम

प्र सं
५२२

यै रवयमानेभ्यः [illegible]पसूर्यपशनि दिक्षु शषोषप्रनायै
प्रभायै संध्यायै इति विदिक्षु दिनो याहृतिः अग्न्यादिषु अं
गो हितीयो हृतिनिविति मेत्रकोशे यज्ञादिसु प्रभायै नित्यायै
विश्वरायै विलासिन्यै प्रभावत्यै जयायै शान्तायै इति सृती
याहृतिः कान्तायै दुर्गायै सरस्वत्यै विश्वरूपायै विशालायै
ईशायै व्यापिन्यै विमलायै इतिवन्नवाहृतिः नमो पद्मादि
येभ्य सत्यायै विश्वयोन्यै जयावहायै पद्मालयायै पद्मायै शो
भायै भद्ररूपायै इतिपंचमाहृति अरुणाय नमः इत्येताभि
रेताभिः षष्ठी आदित्यादिनवग्रहैः सहस्रमतो इंद्रादिभि
रष्टमी वज्रादिभिर्नवमी पंचमकपीठेपंचयत्येवांतीरष्ट
मांश्च मेकापितप्रलेवांदीत्ताकलशेसंपूर्णपंचमकाप
कोरत्तासंपूर्णसमभिविंच्यवनांवेशांतिलहेनपिनापाप
मतिलहतरर्वांतोरटुमसमिद्धिरेकेकंत्रिसहस्रसंख्ये
नैनत पूर्णरत्ता होमः अथ परयोगः अत्र सहस्रसंख्ये
त्यनरैः केवलैस्तिलैर्जुहयात इति बदनविपयमंत्री
पत्रैवनिस्रारसमंतिः प्रयोगांतरं श्रोत्रकामोजुहयान्यासह
विरात्रकेवलांस्तु हर्वीभिः सतिलाभिः सर्वैसिसहस्रसं
ख्येकं मंत्री अथ मर्षः पापसेनवात्रैसमितेनहविषाचकेव
लायेष्ठहर्वीभिर्वातलेश्च पूपकूपकत्रिसहस्रसंख्येनेन
प्रयोगा अथमनोभिपूर्णमिनेरवीर्नेहयान्नैरगारहेरखनम

नहस्त्रीरपिभूयोभवतिमनोतंमंदिरेन्दुस्थाः प्रयोगा
श्चायपुर्ण्यैरपिपातालशैलब्रलवर्वसमुद्रयातसर्वैरपु
नंगुद्रयात सर्वफलामेहिंजेसरोमतिमान् अथगाय
त्रीमंत्रप्रसंगात्न शैध्याद्यातरमंत्रोपिगायत्र्यासन्तर्थया
दफलंनरोक्तयोग्यतावशालिस्याते बलाअथ्थ: विमल
रूपिबीगायत्रीछंद: परमहंसोदेवताफंबीजंपर: शक्ति:
वंकीलकम् मोक्षार्थेविनियोग: परोहन् रजसोशिर: मं
वत्शिखागौंकवचं परोरजसेनेत्रं सावदोंअस्त्रं ध्यानं य
हेवासरसुजितमणिभसोमार्कतारागणे: प्रनागोत्रजना
गभ्रष्यनऊलेख्यामे: सर्वेरर्चितम् निस्यधानममलदीम
किरणंकालाग्निरुद्रोपमम् तमंहारकरेनमामिसततं
धानालयष्टंमृतम् परोरजसेसावदोंइतिमंत्र: अस्येव
त्रीयस्यपंत्रमाह तारंलक्ष्तमलेनहृयाष्टकोणगता
रेवक्राकारशुक्रम् यत्रैवचर्चवमन्तनिवस्थ्यगीतालगात्र
वतंगीयपंत्र मलनहृययष्टकोणम् गौतमलायत्रीनिवा
लाबीजवयंदलमध्यारत्यथ: अथगायत्रीदीक्षाकलशाय
वगयेगायत्रीत्यक्षोकितनस्यसंगात्मचनयाप्रपानमात्र
कार: कल्पोनरोक्तोवयोग्यतावशालिस्याते प्रस्यधारेतत्
देवप्रत्यायंदीक्षोवाख्याते त्रिपादस्तीअमित्रक्ततोमयंतव
नर्थदं गोमंत्रंधरपदेवेवयंमगायामितिप्रतम अथतत्

प्रसं पंचगव्ययोजनामंत्राः उच्यन्ते गायत्र्याऽऽदाय गोमूत्रं गंध
५२३ द्वारेति गोमयम् आप्यायस्वेति क्षीरं दधिक्राव्णेति वै द
धि तेजोसि शुक्रमित्याज्यं देवस्यत्वेति कुशोदकं गंधद्वारा
दुराधर्षामित्यृक आप्यायस्व समेतु तेइत्यृक दधिक्रा
व्णो अकारिषमित्यृक शुक्रमसि ज्योतिरसि तेजोसीति
यजुः देवस्यत्वेति यजुः पंचगव्ययोजनाप्रकारो नरं
गोमयाद्द्विगुणं मूत्रं मूत्रात्सर्पिश्चतुर्गुणाम् दधिपंचगुणं
प्रोक्तं क्षीरं सप्तगुणं तथा एवं वा पंचगव्यं योजयेत् अथ
पंचगव्ययोजनाप्रकारान्तरमुच्यते गोमयोदकपयोदधि
मूत्रं यथाक्रमः क्रमात् होमाय कार्यपात्रमतः पश्चात् सर्वाणि
वामभागे निधाय अथ प्रकारोन्तरमुच्यते नारभवाभिः स्वाभिः
कैर्मंत्रैर्योजयेत् पंचगव्यानि हंसः शुचिषदित्यृक प्रतद्विष्णु
स्स्तवते इत्यृक त्रियंबकमित्यृक तत्सवितुर्वरेण्यमित्यृक
विष्णुर्योनिं कल्पयत्वित्यृक इमास्तारमवास्वः एतानि मं
योजयेत् अथवा प्रणवाद्यं मातृकाक्षरमंत्रैर्योजयेत् ऐं ह्रीं हंसः सो
हं स्वाहा एतेन्नष्टाक्षरमंत्राः पदशः पंचपदैः पंचभिर्वा
गव्यानि योजयेत् उक्तेषु तेषु विधिषु एकेन विधिना
सर्वत्र पंचगव्यं योजयेत् अथ पंचगव्ययोजनप्रसंगात्
पंचगव्यस्थलप्रकारोच्यते कस्मान्नरो कोभूत्ग्रहादि
शांतिकरः प्रत्याहिवदस्युपाप्मनाशाहितच्येत ॥

मुखे लाग्निर्विलंगयष्टि रजनी मांजिष्ठा पाठा वचा यों
ङ्गिरोहिका फलत्रय हृषा मद्वीकदार्वी घृतम् गवेषुप्र
तिसाधितमिदं कांतिमद्दे पावनम् प्रज्ञास्मृतिकरं महाग्र
हरक्षेनामयघ्नं परम् अथ मधिः पतन्त्रं वेपे वगथ्येनसा
केहतेन संयोगकधमीवानदामे सार्पं प्राशायेत ग्रकाफ
लं भवति इति सप्तंवमार संग्रहे गीर्वाणाद्वि विचिते ष्टविंश
तिपटलः अथातिष्टुभो विधानमुच्यते मारीचः काश्यप ऋ
षिः त्रिष्टुप्छन्दः जातवेदाग्निर्देवता दं बीजं ह्रीं शक्तिः रं की
लकम् जातवेदसे सुनवाम सोमम रातीयतः शिरः
निदहाति वेदः शिखा स नः पर्षदति कवचं दुर्गाणि विश्वा
नावेव नेत्रं सिंधुं दुरिताग्निः अस्त्रं प्रणव रंन्यासः अंगुष्ठगु
ल्फ जंघा सुजानूरुकटि गुह्यके मनाभि हृदयोरानपार्श्व
पृष्ठ पृष्ठ केषु च स्कंधयोरुभयोर्मध्ये बाहुमूलोपबाहुषु
प्रकूर्परप्रकोष्ठमणिबंधतलेषु च मुखनासादिकं ठेषु
मस्तमस्तिष्कमूर्धसु विन्यसेदक्षराण्यंगेषु ज्ञानार्थमस्मृ
ह्नुवान् परस्यां सः शिखा ललाटहृत्कानित्याष्टरसनास
च सकंठबाहुहृत्कालिक दिग्गुह्योरुजानुजंघा चरणा
योर्म्न्यसेत्संनिरिष्टुभः सधीः ध्यानम् उद्यार्दितुरूपरालाः
कुलदृग्विगलं संस्थाविंशोलामिखेटमालाद्विशूलानीरथ अ
णाभयदानमेनीदांदधाना वर्माभिरूणी हाभिः परतराने

त

प्र सं.
५२५
५२५

पुष्पाभिर्ईशानाकलाकाकामि: हयानकार्शानपीठ्योविन
यनलमिता वापिकामायनीवः ज्ञानेवदमेमादिमंत्रः ।
प्रभीष्टफलप्रधानेयंमंत्रः विशेषतो रताद्ध्यानस्य पंचग
वैर्वाणाकममेपटलेमान्काभेप्राकवर्णोवृधीकाय
जनेलेवीपथोर्मंत्रेणावाताः शणाताजनलेनेववारीलाकलः
शंमेप्रयंसमर्पयेत प्रथमजायेपीठविधानमुच्यते पूर्वं
भुवनेशींप्रथावाईवीजंविलिख्यत ईतदोमकस्यनाम
मेलिख्यत हृदिनेवमेपटलेभुवनेशीविधानोक्तषट्कु
णानयंत्रंविलिख्यतकोणषमङ्गः शत्रिवर्णाविलिखित वहि
रष्टदलेपद्मेविलिख्यतमिमेष्टलेनवशक्तिभिर्यजेत जं
यायै विजयायै मंत्रायै भद्रकाल्यै: सन्मुख्यै दुर्मुख्यै व्याघ्र
मुख्यै सिंहमुख्यै दुर्गायै प्रमिन्नोद्दैकलशंसमर्पयेज्ञानवे
दोग्निमूर्तिसमाचारसमर्पयेत प्रेतः प्रथमाद्यानिः दिः
व्यताविद्दनमः पुष्पेवेनानमः सर्वविद्यागोद्दनमः लिट
येपनः सनमः र: वैतिहादानेनमः लोयतिरामसनमः
सामवानसनमः सेदवेतज्ञानमः यतः प्रतिलोमगातेव
गोर्हृतोपाद्यानि ज्ञानवेदसममनिक्राय हव्यवाहनायनमः
प्रभोदरजाय वैश्वानराय कौमारतेजसेनमः विश्वमुखाय
देवमुखाय शांतिरतोपावलिः प्रष्येनमः प्रसः प्रोनलाय प्रा
कामायनि मवालिस्वर्पयेत निद्रायै पालिन्यै विधायै यान्यै

इति कोणेष्वर्चयेत् जयन्तायै तपस्यै वेदगर्भायै दहन
प्रियायै संहर्त्र्यै ब्रह्मण्यै नभस्वानिलायै वागीश्वर्यै
मदवहायै सोमरूपायै मनोजवायै इत्येकादशशक्तीः पू
र्वदिशि समर्चयेत् हंसगायै गार्ग्यै नीलकोपायै यशोवत्यै नो
पात्मिकायै नित्यै दयावत्यै हारिण्यै निरङ्क्रियायै वेदमात्रे
दमनप्रियायै इति दक्षिणादिश्यर्चयेत् समागायै नन्दिन्यै
परायै विश्वमर्दिन्यै षष्ठ्यै दंष्ट्रिण्यै तिरमायै दुर्गायै गायत्र्यै
निरवद्यायै विशालाक्ष्यै इति पश्चिमदिशि स्वाहाहायै ना
विन्यै वेदनायै वह्निगर्भायै सिंहवाहायै धुर्यायै द्रविणस्य
विरंमायै नागहारिण्यै त्यक्तदोषायै निःसपत्नायै इत्युत्तर
दिश्यर्चयेत् पञ्चाभवर्णांशालिभिः पञ्चमाहुतिः लोकेशः प
श्रीः तदायुधैः समग्री पवेदीशाकलशं संपूज्य समाभाषित
यीद विधानोक्तं पञ्चगव्यविशपनपञ्चरूसं निधौ प्रत्यरमम
पुरश्चरणं जपः तत्र विद्युद्भावन्यात्मकवानमशोन्यपि।
द्विगुणसंख्यांगायत्रीं जपेत् तिलेन सर्षपेन अन्नलेन सीर
द्रुमसामिदिग्भुरविषावाज्येन च पत्नैः सर्पिःसिक्तैः द्रव्यैः
तःस्मार्थं शाङ्करं तं वनः शान्तसमान्विनवतः सहस्रसंख्यैः
नेन पुरश्चरणहोमः प्रजातिविधिलवर्णं मेचकलशाविधा
नेन पुरश्चरणहोमः प्रजाविधिल...
ज्ञाः ग्रग्निःस्वलादिरुधुंसिवेनाशाविलिगीरुनिदक्षिणप
नः सदरवेमिसदाभिनायनीशमममो मवानममदवेन।

प्रसे· ना एवं जातवेदो मे मंत्रं जप्तकामः एतानष्टौ पदानेवं
४२५ प्रतिलोमेन जपेत् अनेन मंत्रस्य दुरितं तास्मले मंत्र
दोषास्तु कादिमते पंचविंशति प्रकाराः कथिताः दग्धः
425 षट्कर्णो गा मंत्रः यस्तः स्यादीपिके जपात् गर्वितास्तु
विधिग्रामः शत्रवो वैरिकोष्ठगाः बालाश्चतरणायाश्च
ह्रगुह्यतरानिताः निर्जिताः कर्मबाहुल्याद्दृष्टसामवव
र्जिताः अप्रशीत्रपाश्रिताः स्पर्शेभिताः मातृनासिकाः
अकालविनियोगेन मूर्छिताः साधगानयात् मत्ताः ये
शुश्रुपदनादन्म वर्णौस्तु कीलिताः रुद्धा वितथपिकाग्राममड
लावरिसमनिताः लेद्वेभूताल्लवशनपादेगदीनास्तु संह
ताः अग्रशीनापरिहायदीणवीर्यास्तु तेमताः सदाप्रयोगा
त्तेव्वलोकक्षमातिविलंबनात् रुग्णाः प्रलपनेजोपादम्यमं
त्रैः मदाविताः उपेतानास्पयामाणादेषप्यादवमानिताः पं
चविंशतिकादिप्रदोषास्तान् शमयेद्गुरुः पुनः अनुलोमेन
उक्तेन प्रकारेणाष्टदंडानि प्रतिलोमजपेअनुलोमात्क
वर्णं संख्यया प्रतिलोमेन षट्दंडानि पुनः प्रतिलोमवि
धाने अश्वावरणाष्टकादिकमपि प्रातिलोम्येन कर्तव्यं प्र
तिलोमजपादिकं प्रत्यस्युतेन कर्तव्यम् उभयविधजप
पादेः नतरंवाणादि नियमश्च मूलेऽग्रयोः तः एतस्यैव
कर्मानेश्चुकेनपमंत्राग्रयात्नपरखदयादीनि कथम्

मंत्रवर्णास्सहस्राणि जपेन्मंत्रं विशालधीः आग्नेयाद्यमिदं
प्रोक्तं विलोमाभिहितं नमः प्रतिलोमक्रमादस्य वैरंग
निग्रहं कल्पयेत् वर्णान्यासयदमासौ विदध्यात्प्रतिलोमतः
ध्यानभेदानिमानीयाद्वै वादेशान्यथायथा पूर्ववज्जयकौलिः
स्यान्नद्यात्पूर्वसंख्यया पंचगायुं सकेनवक्रान्तानस्यात्तिद
ये प्रवर्तनं पूर्ववत्कर्याद्भक्तो नित्यं प्रतिलोमतः सर्ववर्णांशकः
कुर्यात्प्रयत्नादिपञ्चलोमपम कृत्वकमाणि कुर्वीत प्रतिलोम
विधानतः शान्तिकं पौष्टिकं कर्मकर्तव्यमनुलोमतः प्रत्य
नीयादानां विलोममिति न्यायः पंचाशतः पाशांतेयोनान्दै
यायात्मकः प्रमाथामः पंचवर्णात्मनः कर्मेंद्रियात्मकः स्वा
घस्तृतीयः पंचाशत्पंचभूतमयात्मनः आद्यः समाहृतः पादः
स्वतन्त्रात्मरूपकः द्वः पूर्वः पंचमः पादः कर्मरूपः षट्त्रिंशः
तोवर्णादिषट्त्रिंशत्यः षट्कोशिकमयात्मनः सापूर्वः पंच
वर्गात्मः शषादिमयज्ञविनः सवर्णाद्योपमाः पादः पंचार्णो
ववनादिकः इति प्रथमप्रयोगः पीताद्याम्लहिंगदाहरूलाम
हिषाज्यमधुक्षुनाकैः दैवोनाविहितसमिक्काद्वकेसंभ
येवक्रनविधिना प्रथमर्थः पीतांप्रयाग्नुहिंगदाहरूलोधा
सामाहिषाज्यमिश्रकुनाकैः सवेभीतकसमिद्भिस्त्रविशे
स्रुकोद्ववकेसुमस्रसहस्रेन शत्रुस्तंभनं भवति प्रयोगोन
रम सुमिलाधाशांक्रमाश्रुकाविगलहाविपवारसंभिमाबल

प्र॰से॰
५२९
५२८

तामिदानींकस्मामप्रयुक्तामेतत्वक्ष्येऽदुर्गा प्रयमर्थः स्वसि
तेस्मादिविशिष्टोऽदुर्गां ध्यानाचेतस सामिधं त्रिमधुरसिक्तो
सेव्यानुक्रमेहस्तसमितिस्यायात्मदूसंनद्द्यात् हुत्वर्थं वित
मेनिरवंति प्रयोगांतरं रक्तापाशांकुशि शिफलिनी
केशरोद्भवैः कुसुमैर्वेदनरससंसिक्तैर्होमात् दुर्गावशी
करोति जगत् एवं ध्यात्वा राजाउक्तकुसुमैर्हुनेत्सहस्रं व
शीकरणं भवति प्रयोगां लवणं त्रिमधुरसिक्तेन तत्क्ष
णयावान्होतन्तुतत्त्वा ध्यानकोऽर्धनेकं समाहात्य
तिमपि वशीकरुते प्रयमर्थः उक्तनरशाकलैर्वा त्रिम
धुरसिक्तैर्लवणैर्वा लवणकृतमाध्यप्रतिकृत्या वा ध्यात्वा
मारं स्वंवध्यात्वा राज्ञो सहस्रं न दद्यात् समाहाहूकर
णं भवति घृतमधुयुक्तसमिद्भिस्त्रिमधुरसंते भवति प्र
योगांतरम सकपालमुलपाशांकुशहस्ताकृष्णानरात
याकर्षयेतेनावणंपुनस्तात्रिमधुराकृत्वाहोमात् एवं
ध्यानानलवणकृतमाध्यप्रतिमाहोमात् साध्यमाकर्षये
दिस्यर्थः प्रयोगांतरम ध्यानात्मंत्रास्वमनुत्रिविधं कृत्वा
माख्याभिस्त्रीन्तालाक्षैः कार्पासानांनितन्तुदमेघवतेऽन्ता
त्वविहृतः प्रसवार्थी त्रिविधां स्थूलं कार्या भवति श्राध्यवीज
यनैर्हतैर्वध्यात्वासहस्रं कृत्वा दिवा भवति प्रयोगांत
रम प्रमानवृंविशुलाहितहस्तात्रिघटनैः समाविधासेः

होमाच्च मरिचसर्षपचक्रमिरजाकृपिरसेविते रटयेत् वि
षदलेर्विषपत्रेणामाहिषाख्यासिक्तेन मरीचसर्षपवरभिः
षड्जारुधिराक्तैश्च सहस्रं होमाद्उच्चाटयेत् प्रयोगांतरम् शि
रिवष्कलकराग्निभा सर्षपतैलाक्तमरन बीजैश्च मरिचैर्वै
राजपुत्रेहीमादेहिमानवमोहयेत्तुगो शिखी ग्रामग्निः मनवी
जैर्ग्रोन्मत्तबीजैर्मरिचैराजिकाहुग्रयमर्षैः मनबीजैः सर्षप
तैलसिक्तैर्वा राजिभूतमरीचैर्वासहस्रं होमाद्वशनीमाह
यति प्रयोगा कुसुमाभूलासिक्तारिपुदिनत्वस्थोऽहुबैः सामि
न्यबैः ग्रामकुहतसंसिक्तैर्हीमान्मासेन मारयेद्रत्र ग्रामकृ
हतैकेडिबैर्घ प्रयमर्षैः कृष्णवर्णाश्वमासिहरूलोद्धर्गाध्यात्मा
शत्रुनक्षत्रवृक्षसमिद्भिः ग्रामकृहत संसिक्ताभिः सहस्रं जु
हुयादेवं मासे हन्तेशत्रोर्मरणम् प्रयोगांतरम् नक्तंवृन्ते
मिथोन्मादितानिवलीलीलादिगुशाकलानि मारणं कर्म
सिवितिहितान्याकृष्ककरस्वेहुमिक्तानि नीलांकहुकु हिंगुशा
कलेपरिंगायसूलिकैः प्रकृष्णवस्त्रेशाशुद्रतैलम् प्रयम
र्षैः शत्रुनक्षत्रवृक्षसामिद्भिश्च मरिचैश्च तीलैश्च हिंगुभिश्च
ग्रामकृहतैलसिक्तैरेतैः सहस्रं मंत्रेणनतशत्रोर्मरणं भव
ति प्रयोगांतरम् नक्षत्रवृक्षसमिधां विलितिसमसाध्याभि
घानकर्मवनाम वक्तसूनारिंशतनलपजोत्रोमंकर्ममरण
करणं प्रयमर्षैः शत्रुनक्षत्रसमिनसाध्यनाम विलिख्य

प्र० सं० ३३२

मूलमंत्रस्यचतुर्नाविंशद्वर्णांश्चविलिख्यतावत्संख्येनजुहु
यान्मरणंभवति प्रयोगं मरिचैर्होइमेमतेप्रत्यकशुष्यिवरा
ह्रमनिभम् उसेभःपरिललितंशमिवयेनहृद्तपनस्याःहृ
दयेवदनेवरिधेःसंम्मुखतःसंप्रतिष्ठितेरापाःजूर्णमिभूतो
तिःस्यात्तनकथनात्यनमात्रकान्निपते मन्त्रंप्रदायसर्वेस्वा
मिपानेआस्यानेउक्ते वैौंतपेरनिकेवित् वराहेनीलपमे
प्रपमर्थः शत्रुनक्षत्रवृक्षेणप्रतिकृतिंमेपायप्रायाप्रति
ष्ठांचकृत्वातस्याहृदयेवदने मरीचाशुकहृत्वंप्रेरितादकेन
विनिःपीड्यतेनजलेनरिपुदिशुखतः प्रसेचनेकुर्यात् न
स्यात्तिआप्यभिमूतोभवति शत्रुःप्रथवापूर्वमेवसंपाद
काप्येत् एकपलमात्रकापिंतैरिपुर्ध्रियते प्रयोगांतरम्
मेवप्रतिरमहकृत्यतिष्ठितसमीरणाच्चविशाददपिया स्त्री
त्यातेहृद्दालिमविलोमनापनतापनीयाग्रेविधिनात्वरवि
हुःस्यादपयतहोमेनहानिरंगस्यसर्वाङ्गस्यामरणंप्राप्नोति
पुर्नमंत्रेहः प्रपमर्थःरिपुनक्षत्रवृक्षतप्रतिकृतिंमेपायप्राण
प्रतिष्ठांचवद्भ्रुशोजमानीहानैलेननत्वाप्रतिकृतिंविलि
प्यजातावेदोमंत्रप्रतिलोमेनजलांगेलातापयेत् तेनश
त्रुजरग्रस्तः स्यात् पुनस्तामेवप्रतिकृतिंछित्वाव
समनेनमंत्रेणजुहुनेग्रहानिर्भवति सर्वांगवै
ईनेशत्रोर्मरणंभवति ॥

प्रयोगांतरम् उन्मत्ततैलेनेत्थमभवसामिर्थाससमार
स्वकेंतत्प्रभेकंराजतैलामूलितमयज्ञेनेन्माहिषास्र
सृतम् हस्ताष्टमयमेवाभनियतचार्वितः समाप्तेतिशा
यांतिः संदेहास्य शत्रुः स्वज्ञातिकिलनिजदेहमाविष्टहोमः
उन्मत्तश्रोन्मत्ततैलेनपाहि तथानैवइत्थमे नेत्रमितिमूलंउच्यतेन
याभूलमभवसामिद्धिरित्यर्थः राजितैलंकाटिकियो प्रयमर्थः
उक्तैरेतैः सामित्यवैः सर्वथतैलास्त्रैर्वामाहिषास्त्रतैर्वा
राजावेकेकं समसहस्र संख्यं हस्ताष्टमिमारभ्यज्ञनेत् शत्रो
र्भवेतिः प्रयोगांतरं सामुद्रैवसहितं गुञ्जीरकविषमाध्यर्तसस्ना
हृति हस्ताथोवदनांगलेवर्धकहाराटिसतेकारयेत् समा
हैमलंनेजपनीयतरोर्यष्ठाभिसाउने ऊर्ध्वन्सप्तदिनांतरय
मथुरां कोउपरस्यादति हिंगुनीरकप॰ विषवसननाग ह्रा
दशापटलेनतिमाविधाने प्रोक्तंवा प्रयमर्थः सामुद्रजलेव
दादिभिनेउक्तं इत्यादिप्रतिपासो संस्थाप्यतस्मिंजलेमाध्य
स्थनेतत्वहस्तेन प्रतिमासंपाद्येताम् प्रतिमांपंचाथोवदन
तथानास्मिल्लनेप्रतिष्ठाप्यतावेदीमंत्रेणमाविधतरोर्यष्टा
प्रतिमांशिरसिनाडयेत् समदिनंकारयेत स्नात्समदिनां
तरेशत्रुर्म्रियताति प्रयोगांतरं श्राद्धांशुकोग्निमनत्तावधम
मशांकंसिद्धार्थतेलल्लितैर्मार्दितैर्नुहोत् प्रारभ्यविद्धीदि
वसेनिरः प्रलापेन्मूर्च्छीवितेनविषयीक्रियतेनरेणासिया

सं.स.
४२८

मर्येकटुकाग्रग्निमनुविलिज्ञातवेदोमन्त्रः प्रयमर्थः विष्टा॰
त्रिकालेस्त्राश्वभसमदिनेभुराखावाईवसः सिद्धार्थतैलमि
लैर्मरिचैर्जातवेदोमन्त्रेणसहस्रंजुहोति शत्रुर्ज्वरमूर्छितदिग्ध
लो भवति प्रयोगांतरं तालस्पर्पेरभुजपत्रकेवामध्येलिख
साध्यनामाभिधानं अयाभितोमत्रोपि मंविलोमेविलोमेवि
लिख्यमलत्र श्राधायवैश्वानरमादेशमसमर्थ्यसमस्तमरि
चैर्जुहोति तीव्रोज्वरस्तस्यभवेत्तनंततोयाति पहृसतरः
सभूयात प्रयमर्थः तालपत्रेवाभूर्जपत्रेवामध्येसाध्यनाम
लिखितानसार्धयोज्ञातवेदोमन्त्रपातलोमेनलिखिताभूमौ
विनिखन्यन्नेपापचीक्ष्रिंसेस्थाप्यसमर्थ्यमरीचैर्जुहुयात सा
ध्यकवरगतोभवति पुनस्तयंत्रमुत्पातजलेलिपित तेन।
मंत्रवसाध्योवशीकृतोभवति प्रयोगांतर सिद्धस्थोशत्रचि
कैः कशानुर्वत्सर्वांचतोरिपुध्यावसाने संविंमतिपानजले
दिनेशाविवेजनानामुमनुमपिवाटनायशोद्ये प्रयमर्थः सिद्ध
स्तोपरिस्थिताग्रग्निमहश्चात्रैः शरैःरिपुध्यावयंतीध्यायतल
ध्यायावमानेरिपुध्यायेत पवंद्रुपणाध्यानाज्ञातवेदामत्रजला
जलमादिनमंत्रलिप्तिपत शत्रुवारनेभवति प्रयोगांतरंकृ
लास्थितेमंत्रगणाभवतींस्मासकमाहवेयद्दधाये पुनरं
यमावविकिरेनमेरोनिग्राध्यावति प्रमामेत्रमुगुंचरोग
सरितानकृतानिकृतालोतानमृतापिशावचेविचितानं

दुग्धान्नमेनाशयेत् प्रयमर्थः पुत्रजन्मा सम्पाते नमायेनेन
रायोगेयायेः समभ्यर्च्य पायसेन वलिं दद्यात्स्तनस्तिकट
स्थितान्नजयेत् तस्मादेव गृहं कृत्वा भूतपिशाचवेतालविहितापीडा
नसंति प्रयोगान्तरं उत्तमरसाल्लतिनतोर्वीकृत्य वदनो
नूहोतं संध्यासु सेवायांसेव्यमग्रे येवानद्रावयेदशीनविश
तक्रसमरसेमान्नतोरांउप्पुत्राकृत्य वदनः पश्चिमुखस्सर्वः
सेप्रार्थां सोव्यवनपुमाविंशत्यानाव्यम् एवं हनेत शत्रुं हाटय
ति प्रयोगान्तरं पुरेषु तैर्लेपकृत्विनिपायपत्राचगवामपि
सप्तेनतेन जन्म पारदष्टसहस्रसमंतसंपातम् प्राशित
संपातमस्याइत्यासर्वंसेवसाध्यम् प्रोगतामेदिरयाशोप
निखनेद्द्वारे वशिष्टसंपातं कृत्वा नप्रयाति तस्मिन्नवीहित
नग्रहादयो भीता कर्तारमेव कृपिता कृत्वा सर्वानलनाशाय
ति प्रयमर्थः पंचगव्यचरुं संपायात्सप्रकेनतेन चरुणा
होमरसमहस्रं जुहुयात् संपातं च गृहीत्वा साध्यं प्राशयेत्
द्वारे वा गत्वा च प्रानः पुरे वा निखनेच्चतेन कृत्वा रयानसंपाति
प्रयोगान्त ब्रह्महंसफलकाकलमंत्रितः समसमकाष्ठपुत
कोलोदराणिहितामापावीत सकर्मसप्यागतेविनिवेक
मेणामेवासरांशुशिष्टप्रकोष्ठ नवमसकृतः प्रतिष्ठाविधा
पानिधायवोरिमापितृयाहास्तेनाप्रमाहस्तम् फलकोप
विसम्यागानसंपातम् स्वप्रनियमतियायपानिखनेनशंपस्त

प्र.सं.

पद्माः सर्पः प्रलद्रुमपालाशप्रग्रमर्घः प्रलडुमफल
कांतः पूर्वपश्चिमतः प्रोरेखाविलेख्याः नैवंदक्षिण
तोत्तरतः प्रोरेखाविलिख्याः एवं विलिते एकोनपंचा
शत्कोष्ठानि जायंते तानि तत्र सर्वमध्यमगतकोष्ठ
मध्येरक्तामकुंतेरभुवने श्रीं विलिखेत् पुनस्तत्कोष्ठ
कोष्ठानि वर्जयित्वा पूर्वे भुवनेः पुत्वाविशत्कोष्ठेभुजान
वेदामेश्वरीं विलिखेत् एवं विलिख्य फलके याताग्र
विष्णोवनमापुनः रत्नभूमावग्रिम स्थाप्य केवलान्य
नाष्टोत्तरेम हृत्सें हूनातत्त्वं यानेफल कस्य पंचोपरिवि
लिप्यविवादभूमौ फलकं निखनेत् तन्नाभूविवादेन स
ति प्रयोगांतरं सिकताच हराघ्राद्रकमर्दं ग्रतिष्ठाविधौ
यत्नेसिद्धे प्रस्पारकचामानागृहद्वर्षविषयाभिग्रमयेसि
कताः सध्याष्टांतेषु वर्णकृशनामावरघ्यनरकमपिवि
पिनानि वयक्रमशः सिद्धयतः श्वागयापितिदिने शेति
षिपुत्तकानाश्रम्यमेपुविशाखादिमूलभास्पभुवारेषु
मेदानाकर्षानिवर्जाः सर्वे प्रशास्यंते इमसुरवगामपामप
जापत्यकर्मकुर्वीत द्वादशारसमेतं प्रजपेगापत्रमपि
पद्माशोके मधुंधमलमतुनानतराश्रोपेरवर्षादितवक्रयोधः
कपालांते: प्रयगापिसंस्थापन कर्मनिगदितं विधिवत्
मालाप्रदेवनाग्रीपिमीरप्रज्ञयपायाक्रमेणमंत्रेणनमः कुर्याद

ष्टर्वतर्पणार्थं चैत्रशुक्लैकादश्यां सिकताः विषयसी
मार्गतर्पणार्थं चैत्रशुक्लप्रमाणोपेतप्रमाणां सिकताः पर्वतसं
पादपूर्वं शृङ्गस्य वाष्पस्य वालीमापाचास्तु दिने मध्ये चैत्र
शुक्लैकादश्यां विधाय मेरुसिंहपार्श्वे मातृकमासतिथिनत
रवाद्य शुक्लैकादिने त्रिसिकताः क्रमपरिमाणेन नवपार्श्वं
पंचे शुक्लैकादश्यां संस्थाप्य द्वादशसहस्रं गायत्र्याभिमंत्रितवालि
कताः क्रमेणानयेत् पुनर्मेघशंकरस्य सिकतायां मूलदेव
तायामायतप्रतिष्ठां विधाय शुक्लैकादश्यां मेरुयानो मकवकाया
पुष्पसकलस्य प्राणप्रतिष्ठां चैत्रशुक्लवाद्यपतमेनीर्द्धानि
कृपालाद्यपर्यप्राणप्रतिष्ठां वक्रमेण क्रमशः पुनर्मेघशंकर
स्थितसिकतास्थितां देवतां मूलमंत्रेण संपूज्याष्टकैरसि
ताप्यनाद्युपदेवतावक्रापनमङ्गल्याद्विधिना नमो क्रमेण
परिपूज्याः पुनः सर्वत्र पालिन्दिनकोतितदिननन्तर
देवतायै च नवग्रहनादिनकरणलोकपालद्वादशराशि
भ्यः बलिं दयात् प्रत्येकं पायसचरुसिद्धं एवं कृते न प्राधिकतर
रत्नाकरं भवति एवमेव चरुणा पंचगव्ये वा प्रपनानावास
हावायुः पूर्वसीमादिरत्नाग्रकर्वांतप्रयोगानरे सिकताः
बोरशक्रश्वेप्रसहस्रभाजनेन गमनं निवयानिपतिति
पिनानदेशं पामं करोति चानरत्न प्रसंसेपनाशाम प्रप
मर्थाः पूर्ववदेसाध्यमदेशोप्रहदिन मध्ये चैत्रशुक्लैकादशीनि

प्र सं
५३
430

निर्वाणेषु शुङ्कैर्गुणग्रामैः मेधानुयायामात्मसंयाय पंचे
कास्मिन्यानेषोडशाङ्कव परिमाणानसिकताः पंचगव्य
मिकाः सपायनवाङ्केषु संख्याप्य पूर्ववदेव ग्रामग्राम
निष्ठाकरणानयश्चावलिष्टरणादीक्षर्यात् एवं यस्मि
न्देशे निवपति निखनति तद्देशे चैव चन्द्रयामूर्वे ग्रामे
केशांत पंचो गोनरमञ्चकं नेमाधिगायामपरिमितज
लायां समानोयश्चमाः संध्यकसंख्या वपिनानयमृतसि
कताः सर्पेकायानां विंशोख्य संमिश्रं पंचगव्यसमाने रघवि
निक्षिप्य ताः कुंभसंख्याः संग्रामे मंत्रजापी द्विजनरूसमिया
मजे यत्काये देनोः पंचसिद्धफलवर्जवः संख्या सप्तवेन सपं
चगव्या मिवक्षयाविपतिपानेत्यं पञ्चशुद्धिं वक्रवर्ते कम
शः प्रथमधैः सर्वे मघध्येसंस्थानाज्ञलधरूपायानयोगर्त
सिकताः संस्पृश्य सर्वे किरणानां संगोपायपत्नाः सर्वेयाणा विस्ता
य्य पूर्वांमितन्यदेनगाय श्रीविधाने श्रेष्ठः पंचगव्ययोजना
मामामविष्णुमयकारेणयोजितं पंचगव्यावनिक्षिप्य
पुनः पंचगव्यामिश्रिताः सिकताः कुंभे विनिक्षिप्य पुनर
ग्निजननविधिरूपेणासंस्कृतागोसंस्थाप्यजातवेदसं मंत्रज
ना द्विजनरूपा मद्यो भजे यन् एवं सिकताचरुं संपाद्य
सपंचगव्या लवरवः पूर्वविवादस्थले संस्थापनीयाः तत्रा
दुर्विनादंशमयातु प्रापवकानेन शुद्धिं कुर्वन्ति द्विजनरूप
नाशः सूर्यमुतरम् ।

प्रयोगान्तरम् रथ्याचत्वरमद्ध्यगतो होमं जुहुयान्निशि दासान
कुंभनिभासहस्रन्तु यो होमयेत् महतीं लक्ष्मीं समावहेद्ग्रा
मस्यार्थः एवं प्रयोगं ध्यानाद्यान्तसिकपायसेङ्कृतेन सर्व
दुःखफलं स्यात् प्रयोगान्तरम् ग्रीष्मे भैरवैः समिद्भिरयुत
यं वीरुधामाद्ये मधुरत्रयमधुरत्नैर्महतीं श्रियं करोति
हुतविधिना अथ समिद्भिरिति तद्यवीरुधामिति पृष्ठे
वीरुद्भ्रमस्यादिनरोधनन्दपयोतपो समिद्भिरिमधैः मधु
रत्रयं आज्यमाज्यगुडमधुमिश्रितं हविः मधुरत्नैरिति मधुरत्न
रंमंत्रानुकसहस्रमितिब्याप्तात् पने द्वादशभिर्दिवैः ष्ट्य
गवासे भूयवासहस्रसंख्येजानवेदसे मंत्राद्धुनेन षष्ठयो
हिंहिंभवति प्रेमाकेनाकियद्दामब्यावतते ग्राथायस्सास
द्धसिन्याहिनामेयमशेसाकृत्वा ग्रथाशरसानिनकोरू
प्रकारेणादिनामक्रमाङ्ग्रमयोः प्रयोगात्तिरत्नेन ग्रप्रयो
दिनाम्नं क्रमाद्वेवस्यशत्रुर्निर्मर्दनम् प्रतिदुर्गमन्त्राद्
नासंमेवविनमाम प्रतिदुर्गेयमासायाधस्तात्विश्वाविरे
ला प्रतिलोममिमंमंत्रं क्रमात्सं प्रतिवदने दिनाम्नमथर
गादीन प्रतिलोमादिकानुविदः मूलमंत्रप्रतिलोमक्रमेण
स्यार्थः एवंक्रमापवमृग्यायामरम्यागप्रकीर्तिताः वर्णामाव
दन्यासोविदध्यात्प्रतिलोमतः ध्यानमेवातिज्ञानीयादुक्तंवे
दन्यासो विदध्यात् ... स्मृत्वे संख्या पंचग
शान्यवामया एवंवजयपरूमिस्यागु

प्रं सं. ममस्तपक्षेनवरुणानमासिद्धं ग्रहं वेहं वंवकुर्यात्तश
त्रिलपतिलोमतः सर्वत्रदेशिकः कुर्यान्नयघ्राद्दिगुणोज
४३। पन ग्रयग्रयोगः भानुर्बिंबगतेशत्रुमयोवर्कविधोहत
न मूलाद्दलितयाग्रलेकूर्डस्याभावेथन्तयाः मूलापाये
पेन्मयः प्रकुरुक्कालपावके दिनत्रयात्तराक्रांतोरिपुः या
गाविभवति दिनाभिराणाप्रसिद्धंगत्वापिष्ठानगतेविधे
यंवकाप्रसमिद्धमवह्निनारणंविग्रहम् प्यायन्मन्त्रेतेप
त्मयः समर्थयमवल्लभः मणिष्कागतेशत्रुमांत्रिनादीमवि
ग्रहं प्यायनरिनात्मप्रजपेन्मस्मन्तवशंतोत्रनेन प्रनाहित
हितः शत्रुनिर्देशोमंत्रवह्निनागपाशेनवधाशीघ्रणास्वि
नेयमर्किंवदेः विशुद्धिस्थानगोवेशदिनवाणानदीपितः
प्रेपामुदवमन्त्रलालोपदासः प्यादिनत्रयात प्रसादपानिह
नेशत्रुद्दन्लानामिलपिया पुत्रमित्रकलत्रादीनद्दिना
मनगुणाग्रयेत नाभिमात्रोदकेस्थित्वाप्रापेनिवदिनेशितः
वैरिणोद्रयमवांगमेवमहोनेशानम् जेपन्ममदिनार्द्ध
गमनोकेमगाढानि ग्रावबांसमारभ्यसमाद्दयजपेन्मत्र
सर्वोदिवसमारभ्यायावद्दसामपोभवेत सन्निपातत्रयावि
शेयमग्रेणामवदृशिः स्थिताद्गर्मात्यमयोगिमसंव
निनाशनः दिनवाणानविसंगवेशिणाय
विचिंतयेत ॥

जपेन्मनुमिमं शत्रुजयेनामरणान्नजेत् स्वस्थाङ्गो जपेन्मा
समनन्यधीर्दिनसप्तकम् स्थूलशीतां निजारिं तु दिनानि बलाप्र
दीपिते ज्वरेणाग्न महतापि विहीनाय नवसप्तमानि विधिः शंविस्मरः
लशोशत्रुं हृष्टं तद्वयपनरोः विधाप्रियदयस्मरोंगोध्यायपत्रेह
नवावस्थाः तथैवेदिनवाशीनस्याह्नसोपमव्यूह्यः श्रीविवा
हागतस्यात्स्थालयायुलविग्रहे तद्ध्यानाज्जपेन्मंत्रसाक्षीश
तिपमानिके ग्रहद्रुमार्कं विवक्षविद्यमंत्रमयेः शोरेः प्रति
घघानिजं शत्रुं जपेदद्भुतमस्य वित् रिपुमथनिशीघ्रणाय
महतोपमालयम् प्रलयानलंकाशो कालरात्रिमिवाय
याम् शूलधाशयतोवेगेसिंहस्थयानिघेर्भीम् सचित्तमेरु
लोलस्थारंकनेत्रयाप्युनैः विस्फुलिंगानिर्देहन्तीरिपुमा
झलाविग्रहम् स्पष्टदंष्ट्रायरान्स्थलभ्रुकुटीभूषणानानाम
दर्शयन्तीनिजं शत्रुं तस्याभीमरूपया दंष्ट्राम शूलजाले
नरवनतयत्नीदिगन्तरम् स्थूलनवास्यावहारायेरभीमय
करीम् जपेदिनत्रयं मंत्री मार्यपोद्दिपुमात्मना प्रस्तमसूक्
तंभ्यासः प्रलयाग्निसमप्रभम् रक्तवर्णपशावागस्नेतेव
यानिलाम् सिंहारापि दृष्ट्वाथावध्यावस्मानेरिपुयाति खंडन
नाविः क्रियावरणाणामस्यलेगतं ध्यात्वाप्युतेजपेन्मंत्री
दिनवर्जितनाशन! दृढनेवविद्यानेन रिपुस्वेन्मायिमोभवेन
कर्मायंतानिकवीनाद्विवमनलवारिपु पश्चिमास्वमालोलं

प्र॰सं॰

४३२

432

गम्यसनीवमहिर्बुध्नः निशायनस्थशिरसिकुंडकर्णं
त्रिकोणाके तस्मिन्समेमधीनेवेङ्काकारस्फारसमुद्भवा
न्सास्त्रिकोणासमेवार्णान्स्वाधनामसमन्वितान् प्रणव
केनतेसिस्मानकारस्फारसमिहृयान् सहस्राणुदयाहे
वींध्यानासवितमंडले प्रलयाग्निसमाभासांगेशाविंशाद्
नशोभिनाम् उपद्रवपसंहारांस्तयेनोसिरनामलके
महादेहांमहाभीमांज्वलकेशीनदन्तुरामिभरकाईमांस
वदनांहूंवीणांनोद्यमलिलोचनाम् भूतेनविधिनाशत्रुमेरा
नयानिपातिता: विमुचन्तिनिमंदेहंपुत्रामित्रादिभि:सह
ऊर्ध्वमुखींमभांमदीनवापिनाभुतंगाममम् मानुविवराला
ईर्णांसहस्राक्षिसनिभाम सहस्रपाणिवरणांसहस्रा
स्थिभांपुरीम् सहस्रनागवसांगांयामस्थनींजगत्रयीं
प्लावयन्तेन सर्वांम्भलपंथेदुष्टवाडिमा मंथन: कालपा
शेनवेगांमुवन्नलीविने मध्याह्नार्कोपुतमस्वानंदनीनर
सिद्धवन् वोरांसिंहसमासीनांमसभीषणादर्शनान् मूल
शानारिनामाम्यावहेंमंत्रमननपधी:नर्पणेदुष्टनोवनसंपव
केरिनयम् गमनमभवनेगच्छेतोगविर्नीरसंशय: स्वस्त
हतस्थानस्मातिप्रतिष्ठितसभोवणा इमांदकेवितिलिख्यवि
धानविधिनानत: पूर्वेकंद्विनलसंज्ञानांवक्षरवेदकपारिमीं
नयनयपनिरीक्षविस्कारिंगशवानांकृत्राम ॥

सिंहस्थां सर्वभूषाढ्यां वैरिणां क्षयदायिनीम् एवं ध्यात्वा
भिधां ध्यायन्मन्त्रं जपेद्दशतं मनुम् विधानेनानेन नाशं शत्रुर्व्रजेत्
भवति सप्तना एकपञ्चगोपनेन त्रिकोणाङ्कुशमूलमन्त्र
मंत्रं निवेदयेत् महिषीशा कृताकृतौ पुत्तलीं मन्त्रकामाय
तिष्ठन् समीरणाम् छिन्नाग्रगुडूच्यादिजनकान्निनां निशि
ध्यात्वा इत्यं प्रत्यतीं महिषीरक्तलोचने भूतेन मदिरां सं
गं भिद्यतीं घोरदर्शनाम् अष्टहासैरजस्रं मत्यभीषितां मर
सेविनाम् अनेना विधिना शत्रुः प्रयाति यमसंनिधिम् दिने
ह्वसे वेकषितं शत्रुनिग्रहकारणाम् कृष्णासंबोदिनाकृ
र्यात्प्रयोगान्सर्वेतमः प्राप्याथ कृष्णारक्तौ ऊँ रलों मर्यम्
पिलीम् सत्युमारयमार्गेण यानांखामसप्तलेनतः पुत्त
नशत्रुमारायति इतोम्स गृहं प्रति जलक्षालनलोही
मां विधिं विमप्रजपेन्मनुम् समभिर्वासरैः शत्रुर्यमममामो
लिमो हितः अंगारवारे विप्राग्रामसर्वमम हला किनम् सि
द्धार्थकृष्णजमंत्रमूर्ध्नमातनः कृष्णामजालपादगंधा
विपूर्वमधुरं वजेत् वज देवपामयरात्रेविनाष्टी न्याशु साध
कः प्रमानेन विलिमानिविमाग्रोनय्यानतः अनेनाविधि
नाशत्रुर्देव मृत्युलिकातरः प्रमानेनम् पांशुहतेनमर्द्धा
श्विनिर्मितां शत्रोः प्रमानेन परित्युनाम प्रतिमां स्थापितं पार्श्वी
नकृपानिशिसाधकः छिन्नाच्छिन्नान्तरकेनममासाहितमय

प्र सं
म २२

मेरिष्ठः महिषमवनमकं शूलपकाराग्र श्रुयोषितम् यायेमस्त
पिष्टाः प्रक्षेमहिषमालतनेद्भवम् क्रशाग्रशिनागस्त्रप्रतिष्टि
तसमीरणा नीलानेनापुतेद्भनाविषद्भवेपितनेन नक्षत्रा
दलकेशाक्षिन्नापितेमं ब्रह्माथकः ग्रविरीष्ठानिवेकेनदि
वसेनयमनघम् श्मशानवालकोस्हशासानानिष्ठते
मेपन विविरेतालतकादोहमाह्नकाषितेजलम् न
दीयपीत मविषयानिहंतिसकालताल क्रमोगारवनर्द
यपांप्रनमेप्रेतभस्माभिः महिषोज्जनलालितानंमेषात
रमेक्षया निर्माणपूतलिकाघना: समलकजमसमीरणाः
विलाकाष्टपितेवह्नौनुरुयाहदमानसः चतर्दशींत्रया
दर्वीकशत्रुमेलवेशाभवेत श्मशानभस्मसिद्धार्थेयव
गोधविनिक्षिपेत माहिषसंस्मरेदेवींकालाग्निसदृश
प्रभाम भमेयन्नतपेमंत्रविषकाष्टेक्षिमानले इगालय
मलहृयदनेनांप्रुपमेत्राविन पुनरादायतद्भस्मसेनाघो
वैरिणः क्षिपेत् सासेनावहृयाभिनाप्लरोगविमोहिता
श्राप्रुयानिधनशत्रुशद्रकालपनायते गेहग्रामादिष्ठ
विलाक्रयोइसाटनंहृणात समवारेभ्रुगलिकेउमोवे
यमस्त्रशर्करा: समभागेहरिद्राविलं शूहीनामयन्नेपन्मात्रम
महिषीपंचगव्येश्रुमजेपनाय खापूरा भूपोजपिनाविकि
नंदरश्यामप्रवीषिमाः संदेशानलयातिसिप्रस्गोमंत्रमवाग्नि
ना ।

घोद्दिं उपट्कं शवमांनियवलहोदनाविनम् सप्त्रांशजप
दसंक्रस्माष्मांनिशार्थनः शवनामासमाष्टकंश्मशाने
निवनदिमाम् ग्रणामेवांरुःश्रीघ्नंसक्रदेवसनायवःष
ड्डिंओरीतिसंगविशेषः कपालशाकलानूमंशीक्रमांस्त्रा
रस्त्रायकान् संस्थयपजयोदशंप्राणस्थापनपूर्वकं क्रमां
गारवनदंश्रांशमशानेविधाविनमो मुद्रापादनरकाकान्
क्रयाहमेवयाहतः विपुर्धंमपुरंगच्छन्महाजरविमोदितः
श्रजरकेनमहूर्तोकलशोनितिपदहि कपालनापियायेन
ब्रहयेद्क्रयाहतः विपुर्धंमपुरंगच्छन्महाजरविमोदि
ताः श्रवरकेनमहूर्तोकलशोनिनिपदहि कपालनापिया
येनंब्राहयेद्क्रवासमा श्रमयक्रुधयाषः स्मशानमपुतंन
येन भौमवारेनिशामध्येकारस्करसमानितं श्मशानवहि
गुह्यपालगच्छनयेमपुरंरिपुः मायनसमहूतेणक्रवांक्रमे
पहरयेत् माहिषःपंवगयेस्वहिकालेनवनिलिपत नप
पूजादिकंसर्वंपथापूर्वंसमावरेत् कारस्करभवेद्ह्येक्रमा
ग्रणामसर्पितं शुभलंगनेलनरत्नोवनंसवटपुनः श्रामकं
कंमपुपूजनयेन्मंत्रमननमंधीः गुह्यपाहिपितानेविरनेपि
पनविपुः त्रिकोणाकृशनिहनवहुहोमंकारादीपितं श्रोविनेग
पपुष्पायरपुतंगुह्यपात्रमान गतिमल्लानकालेनलेलेः
समादिनेवनः पश्चात्तिसमंयप्रामसविधीस्थायिमानेलाम
पूर्तिमांगपपुष्पायेः स्मशानकंवनानपेत मसकापानिय

ग्र सं ८९५

धेनं श्राग्निमन्त्रस्मरन् श्राकृष्णेन पतितो गुरुपादे पिते
नेन एवं कृते समुच्चयाक्रमादौ माहात्म्यानात भवेदवि
गाच्छ मोक्षेश्वराणां परिरक्षितम् पुनः स्त्री विशाले शाकतीरम
पिकांक्षिणी एवं विधानि कर्माणि पञ्चयाम्ये रविवतमः स
जपेदात्मरक्षार्थं मन्त्रान् सजपादिकान् ग्रन्थमातृष्यनद
मेधारमेनविवर्तनः श्रावणे शुक्लपञ्चमीतिदेवनाशशंसेद
वेत् पूर्वीं नरायं यपञ्चामं भक्ष्याशीर्षरोहिणी रमानिमान्
धामाङ्गनेरन्ताणिम नीषिणः सिद्धान्तानभिषद् मूलबीने
शत्रुघ्न कृतिका विशाखा अर्धा विशाखा ध्याः स्वातिरत्नासदेव
ना श्रीचन्द्रावनी पञ्चमस्वामी रत्नपञ्चनं वसः प्रभुरायायमगारी
मच्छवनादेवनारकाः उपक्रमेननेस्तारितास्त्रविसर्जयेत्
मन्त्रनाहरणांकर्णान्नायास्वानेतत्वतमं उपक्रमाभौमवारे
शनिवारोविसर्जयेत् प्रतिसंहरणंवारेगुरोः शुक्रस्यवाभवे
त् स्थिरेभुवाशिवारेभस्त्रेभूम्यादिमर्जन ब्रह्मसंहरणंकर्णा
रंभेपञ्चविवरणाः कृत्यपदेनेनेनास्त्रविसर्गेबुधिनापुनः
शुक्लपक्षेकमादस्त्रपूर्णगाणानिसंहरेत् भानुनामामतस्त्रहरेण
योगमदृश्यमर्यः पश्चिमाभिमुखोभूत्वाकर्मसर्वसमापयेत्
प्रयाभियानेमंत्रेभिमन्त्र्य कषट्कर्मलक्षणम् सर्वतंत्राग
मोरकाप्रयोगाफलमिदिदं शान्तिवश्यस्तंभनादिहृद्याग
शान्तेनतः मारणान्तानि शान्तिषट्कर्माणि मनीषिणः शान
कामायहादीनां निनामः शान्ति रोगिनः वश्यं नराणां सर्वेषां वि
धेयता।

मुदीरितम् प्रह्लनिशेषाः सर्वेषामेभनेसमुदाहृत स्तंभ्यानां हे
षजननेमिघाविद्वेषणोमतं उच्चाटनेस्वदेशादेभ्रंशनेपरिकीर्ति
ते मारणोनोप्राणहरणंसमुदाहृतं स्वदेवतादिकालादीनजा
त्वाकर्माणिसाधयेत् रतिर्वाणीरमाज्येष्ठादुर्गाकालीयथाक्रमं
त् षट्कर्मदेवताःप्रोक्ताकर्मादौताःप्रपूजयेत् ईशचंद्रेन्द्रनि
ऋतिवायवग्नीनांदिशोमताः सूर्योदयंसमारभ्यघटिकादश
कंक्रमात् ऋतवःस्युर्वसंताद्याप्रहोरात्रंदिनेदिने वसंतग्रीष्मव
र्षाख्यशरद्धेमंतशिशिराः हेमंतःशांतिकेप्रोक्तोवसंतोवश्यक
र्मणि शिशिरःस्तंभनेज्ञेयोविद्वेषेग्रीष्मईरितः प्रावृडुच्चाटनेज्ञे
याशरन्मारणकर्मणि पद्मास्वस्तिकंभूयाविकटकुक्कुटेषु
नः वज्रभद्रकाभिधान्यासनानिमनीषिणः प्रशमाद्यःक्रमेणा
न्येयायप्रपाशगदाह्वयान् मुशलाशनिखड्गाख्याशांतिकादि
षुकर्मसु जलंशांतिविधौशस्तंवश्यवह्निरुदीरितः स्तंभनेपृ
थिवीशस्ताविद्वेषेव्योमकीर्तितं उच्चाटनेस्मृतोवायुर्मतोग्निर्मा
रणेमतः ततोद्भूतयंत्रस्यमंडलंमंडलसंयुतं ततकर्मवि
धातव्यंमंत्रिणानिश्चितात्मना पीतंशुभ्रसलिलंलोहितंश्यामधू
म्रंविभूनाम् वर्णाःस्युःपंचभूतानांषट्कर्मसुयथाक्रमम् ग्र
थनंचविदर्भश्चसंपुटंरोधनंतथा योगःपल्लवइत्येतेविन्यासाः
षट्कर्मसु मंत्राणांतानक्रमेणामवर्णान् यथाक्रमं ग्रथनं
तद्विजानीयात्प्रशमेशांतिकर्मणि मंत्रार्णद्वंद्वमध्यस्थसा।
ध्यनामाक्षरंलिखेत् विदर्भयमविज्ञेयोमंत्रिभिर्वश्यकर्मणि
ग्राहांतेनवमंत्रस्यामासोसंपुटःस्मृतः सप्रथमंमंत्रमालाद्य।

प्रमं

कोमंत्रैः ॰ भिः नाग्न्यामाधंतमथ्येशुभं त्रःस्याच्छोधनं मतम् विद्
षणं विधानेन शुभशास्त्रमिदमीरितं मंत्रस्यानेन भवेन्नाम प्रयोगःशो
घाटने मनः ग्रंतेनाम्नो भवेन्मंत्रः पल्लवो मारणे मनः सितस्त
पोतमिश्रक्रमस्तृस्माः प्रकीर्तिताः वर्णनो मंत्रसंघोकादेवताः
षट्स्वकर्मसु पंचाणां लेखनं ह्यथ वेद्वंनेत्रोच्चनातिशा मृदुश्र
मस्त्रितां गारो मारणे शुभविधानि च सेनाग्नितौ लापिशानि यन्
त्रकरमलतः शृदस्रूमस्विकरहकैविशाष्टकश्रुदीरितम् देव
ताकालमुहूर्तानि सम्यक्त्वा नाविवहृषाः षट्कर्माणि प्रयु
जीत प्रयोगफलसिद्धये अथ वक्ष्यामि तेषां क्रमप्रकारणाविधूमः
प्रयोगा विशेषानि लिख्यते ग्रहमार्गसमिद्धिस्तज्जहृपाद्ग्रहतर
पम् विनयं मासाक्रमसारवेतालाद्योग्रहास्तथा नरादिका
लयोगगाविनयंतिनमंत्रपः प्रयोगांतरम् जहूयानिव
पेत्रेस्तानिलेनलाभिषूपितेः समिद्भिर्वा शुभं तंमंत्रीशशोविद्वे
षणं भवेत प्रयोगांतरे स्यादिराणां समिल्लक्ष्मश्चाटन।
करं भवेत प्रयोगांतरे देशांतरं गच्छति योर्थकामो नर।
वनावानरमाहूतेन श्रेष्ठोपिकेसमदितेनसहस्रसोवेत्रस
मा गच्छति मासानिहवान तत्रतमेववनास्थाति साध्यस्तना।
नाम यूकेन मंत्रेणान्यर्थः प्रयोगा रक्तकार्याममकृष्णालि
मंत्रेणानेन होमयेत् रक्तचंदनमिश्राणि लोकवश्यमिति
स्मृतम् रक्तकार्णामंमंत्रवति प्रयोगा कटस्वबाषमेलागलामं
त्रमञ्जगंजपेत् मनःस्थानिमवाग्मांतिदेपवाहिरिवांडुना
प्रयोगा हंसगलविकोवापि श्राम्रपर्णादलानिवा ॥

त्रिमधुरक्तानिगुडूच्यामहत्संज्वरशान्तये घृत्यपलाशंसर्वमा
पित्रिमधुरकामित्यभिधायः प्रयोगान्तरं कंटदग्धसतेलमिना
घृतेज्वरशान्तये जपेदितिशेषः प्रयोगं अंगीभूतनैवेद्ये
वतिलतैलेनमिश्रिताः कदलीपत्रहोमेनकाशश्वासनाशायदे
अंगी प्रयोगा दूर्वांशोहुतकाण्डनाग्रायाह्वविशुद्ध्यने स्वायुष्
पुरम् प्रयोगा श्रीडुंबरैरर्थकामी श्रीकामीबिल्वकेरपि ना
रिकेरफलैर्होमैर्दैन्यरोगस्यनश्यति दूर्वाग्रगोधूमलेनघृत
शर्करयाहुतम् घृतेर्होमर्थन्मेशीतलयरोगोविनश्यति
प्रयोगा कदलीनारिकेरवाहृततैलेनमिश्रितम् घृतेर्हो
मेधन्मेशीतलस्यरोगोविनश्यति घृतेनतैलेनेतिघृतेनतैले
नवतमर्थः प्रयोगा दधिमधाज्यसिक्ताश्वत्थसमिद्रंगुलसमिं
ताः गुडूचिरसमोहृत्संकृतेनश्यापिर्विनश्यति वमनंग्रलप
रंवाहृतशर्करमिश्रितं कृत्वाहुतंवतनम्मशीमसुतिनाशये
प्रवम् वमनमितिमधुग्रलपरश्च घृतशर्करयाहृतेदित्य
र्थः प्रयोगान्तरम् कदलीनारिकेरवाहृततैलनमिश्रित
घृत शीतस्यरीति प्रयोगान्तरम् मुष्यास्थेवनालवेदोमंत्रम
पंचमपिकस्यानरोक्तमंत्रलिख्यते मायामध्येवाह्यकोणे
भुक्तनापादानहोमात्स्कार्यापवीतान् भूगहस्थसर्वमूला
मयग्रंरत्नाघः श्रीकीर्तिपत्रपूर्वंवा तत्र मायाभुवनेशी या
दानप्राविलिनानवेदोमंत्रस्याहोपादान्पूर्वंपूजाविधानेप्रो

प्र.सं कानिमन्त्रैः मातृकावर्णाग्रबीजान् मातृकावर्णैर्वेष्टितानिति
८३९ प्रपञ्चसारे श्रीविधाने कृत्यानप्रपञ्चितानि सिद्धीविहितेन ग्रहाद्यो
भीतास्तेन कृत्याशान्तिकरप्रयोगान् कृत्याशान्तिकरं यो कल्प
यतीति यंत्रमंत्रसारोक्तमन्त्रयोगप्रभावशान्तिदृष्ट्येन प्रपञ्चसार
स्य प्रथमकर्णिकायां विलिख्य च नरं प्रथमं भूमग्रवर्णान् स्वनरस्य
नामसहितान् मातृकावर्णैः संवेष्टितान् बीजं कृष्णग्रहादिभिर्भूयांक
लयंति यंत्रं तत्र धारयेयोपर्याविधि कृत्यादिभयनिवृत्तिकामो जी
वन्मशारदोशानम् प्रपञ्चार्थः प्रथमम् अष्टपत्रं पद्मं विलिख्य
कर्णिकामध्ये प्रणवं विलिख्य तत्रस्थः साध्यनामादी लिखे
त् अष्टपत्रेषु मन्त्रमेव तत्र तद्वर्णान् लिखेत् ततः बहिर्मातृकावर्णैः
संवेष्टयेत् तद्बहिष्ट नरस्य विलिख्य कारणात्मकं भूमितिं लिखेत्
एवं विलिख्य धारयेत् तदुत्तमफलं भवति मन्त्रमन्त्रस्य पोतं वर्तते यो
कल्पयन्तीनीरयप्रभादिरपर्विंशमटले इति प्रपञ्चसारसंग्र
हे श्रीविद्यार्णवतन्त्रे एकोनत्रिंशत्तमः पटलः ॥ ॥ ॥

अथ त्रिष्टुप्मन्त्रप्रसंगात् त्रिष्टुप्पूजयात्म आयुः करवल॰ त्रिष्टुप्
मन्त्रोपियोगप्रनावशाल्लिख्यते तत्रब्रह्मदेवत्यात्रिष्टुप्पूर्वेषु
च्यते अग्निरृषिः त्रिष्टुप्छन्दः ब्रह्मादेवता: ॐ नमोभग॰
वतेहिरण्यगर्भायचतुर्दशभुवनाधिपतयेसत्योर्मादत्तरत्त
सर्ववेदानंदमयानदायब्रह्मणेस्वाहा अन्योपिब्राह्म्यात्रिष्टु
भाख्योमन्त्रोलिख्यते विधिरृषिः त्रिष्टुप्छन्दः ब्रह्मादेव
ता ॐतत्सत् नमोब्रह्मणे विश्वरूपायसर्ववेदात्मस्वरूपवपु
षेत्रिगुणातीतप्रणवात्मनेस्मा॰ मींवत्तरत्तकं फट्स्वाहा
इतिवाब्राह्मीत्रिष्टुप्द्वितीयस्तु जातवेदसइत्यृक् तृतीयस्तु
भद्रंकर्णेभिरित्यादि। एवंत्रिष्टुप्त्रयंजागुः प्रधानोयंमन्त्रः
अथ त्र्यंबकविधानमुच्यते वसिष्ठऋषिः अनुष्टुप्छंदः
त्र्यंबकोरुद्रोदेवता त्र्यंबकंहृत् यजामहेशिरः सुगंधिंपुष्टि
वर्धनंशिखा उर्वारुकमिवबंधनात्कवचम् मृत्योर्मुक्षीयने
त्रत्रयम् मामृतादस्त्रम् ध्यानं अच्छःस्वच्छारविंदस्थिति
रुभयकरांकाश्रितं पूर्णकुंभ द्वाभ्यांवेदाक्षमाले निजकर
कमलाभ्यांघटौनित्यपूर्णौ द्वाभ्यांतौचस्रवन्तौशिरसिश
शिकलांबंधुरेखावयंतौ देहेदेवोदधानः प्रदिशतुविशदा
कल्पजालाश्रियंवः तद्वेदोहरितशिवः त्र्यंबकंयजामहे॰
स्यादिमन्त्रः आयुःप्रधानोयंमन्त्रः अथन्यासउच्यते शाक्य
स्तकयाम्यसौम्यप्रतीचिवदनोयोगलीसप्तनाभोहृदेशेपृष्ठ
कुक्षोरस्यशिवगुदयोर्भ्रूमूलान्तयोश्च मात्वास्तहृत्पुगमस्त
नतद्युगः पार्श्वेप्रयत् पाणिनासा शीर्षप्रपृष्ठूर्ध्वेनारोर्गेन्यस्त

शु· तुउनरमुक्ताऽपि मंत्रीति श्योर्धम् वरणाय संपिष्ठ गुह्याधारोदरहृ
सं दयकेंपरोऽष्ठेऽपनः बाह्वोः संध्यग्रासपाणि हृदयंटकऋतिभूमी
६३० वैष्णवर्णान्यासमपदन्यासः शिरोभ्रूदृग्वक्त्रकगलउदरगुह्येषु
ऊर्वोर्जान्वोः पदयोः पदेष्वमन्त्रवित् क्रमेण विन्यसेत् त्र्यंबकं
यजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्धनं उर्वारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मुक्षी
यमात् इत्येकादश पदानि एवं न्यस्य तं जपेत् अथ पूजाप्रासा
दविधानोक्ते पीठे पंचगव्ये वीतीरशुचर्मक्वाथितकषायैर्वादी
ताकलशं संस्थाप्य महेश्वरमावाह्य समर्चयेत् अंगैः प्रथमाहुतिः
अर्काय इंदवे धरायै अद्भ्यः अनलाय वायवे आकाशाय यज
मानाय अष्टमूर्तिमंत्रकैरेतैरष्टभिर्द्वितीयाहुतिः रमायै रा·
कायै प्रभायै· ज्योत्स्नायै· पूर्णायै· उषायै· पूरण्यै· सुधायै·
इति तृतीया विश्वायै· विद्यायै· सितायै· प्रकायै· सारायै·
संध्यायै· शिवायै· निशायै· इति चतुर्थी आर्द्रायै· प्रज्ञायै·
परायै· मध्यायै· कांत्यै· शांत्यै· पूत्यै· मैत्र्यै· इति पञ्चमी वरा
यै· उमायै· पार्वत्यै· पद्मायै· शांतायै· अमोघायै· जयायै·
अमलायै· इति षष्ठ्याहुतिः इन्द्रादिभिः सप्तमी वज्रादिभि
रष्टमी एवं संपूज्य समभिषिच्य उक्तसंख्यं जमाजुनेत्
बिल्वेन च पलाशेन खादिरेणावटेन तिलेन सिद्धार्थेन दौरपे
न दुग्धेन दध्ना चरुर्वेयावपनैर्दशाभिराज्यमिश्रैः प्रत्येकं सह
स्रसंख्यं कुरस्मरणाद्धोमः खादिरेकुरंगालि सिद्धार्थकटु
ऊ दौर्गंधपायसम् अथ प्रयोगः बिल्वैरघृतंऋत्वामहंती
लक्ष्मीमवाप्नुयाद्विप्रः ॥

प्रयोगान्तरं पयोन्यग्रोधाघृतहोमाद्धन धान्यसमृद्धिमितिन
चिरेण उमापेयग्रोधोवटः प्रयोगान्तरम् अघृतंतिलैः मन्त्र
कन्नयसत्योः पायसवड्रिर्हिजहुतैर्हिजश्रियंप्रकलामवाप्नो
ति प्रयमर्थः हिजहुतः पलाशः पत्रैरघृतंजुनेत श्रियंप्राप्नो
ति माविघ्नकः स्यात् प्रयोगांतरम् सिद्धार्थाघृतहोमाहेरि
णमयमत्यमपि विनाशयति सिद्धार्थं जटज्ञ प्रयोगान्तरम्
पायसहोमेन परमांरमामथायुर्यशोलभेन्मर्त्यः प्रयोगा० दु
ग्धजुनाच्छान्तिस्यान्मरहन्यानश्यति श्रियंलभते शान्तिरिति
उपद्रवारिष्टादिशान्तिः परहन्ते तिपरप्रेषितादेवता प्रयो
गाम्० दधिहोमतोन्नवान्स्यात्संवननकरं —चतहृदंतिबुधाः
संवननंवशीकरणाम् प्रयोगाम्' दूर्वाघृतेनजुहुयाद्होगात्रै
र्वास्यसर्वमपमृत्युः गर्वितधीरहानां विप्रवरः सर्वथाशतं
जीवेत् ' निजजन्मदिनेयघोयसावाशातवीर्यत्रितयेः प
योघृताक्तैः जुहुयाच्छतंसविंशलियः मलभेदाघ्ररोगतां
विराप पयोयः क्षीरपायसंशतवीर्यम् शतावरिसमितं प्रय
मर्थः विंशात्करशतं प्रतिनलत्रेपतयोर्द्वयोरकेनजुहुनेत
प्रयोगा० काश्मर्यदारू समिधा त्रिशतंसमेतां सर्पिः पयोन्नस
हितं त्रिदिनजुहोत विप्रान्मतर्पयेच्चगुरुं प्रतिपूज्यसम्यकदी
र्घं विमलगदमायुरवाप्नुकामः काश्मर्यपरेचकुम्भ' यथो
क्तं क्षीरपायसम् प्रयमर्थः पवंशिमिर्दैवैरेकैकंशतसंख्ये

प्र॰
सं॰
४२८

यासंभूय त्रिदिनं शतशोऽजनेत् पवंत्रिशतसंख्यया त्रिदिनं जने
त् प्रादुर्भवति प्रयोगांतरम् स्नात्वार्काभिमुखो भास्वस्थितर
मं मंत्रं सहस्रं जपेदापुष्पं प्रति पर्वं गपहविषा होमो महाश्रीपद
प्रयमर्थं जले स्थित्वा जपेदापुरश्चं प्रति पर्वं दीरपायसेन जुहु
यात् श्रीप्रदो भवति प्रयोगान्तरम् लाजाभिर्निजवांछिताया
हवनात्कन्या सु संदीयते प्रयोगान्तरम् स्वाहकस्तनजहूहो
मविधिना वर्णान्वशे स्थापयेत् वर्णानीति ब्राह्मणादिचतुर्व
र्णानां वशीकरणं समिक्रमणो मर्थः स्वाऽत्रिमधुरम् तनन
डुमंतीर डुमम् अस्य यासे वश्यिधंवकमन्त्रस्य मन्त्रसारोक्तय
नमुच्यते आलिख्याष्टदलं पद्मन्तावन्तत्कर्णिकान्तरे नमो
देवसमिति जीवं साध्याणां वेष्टितम् वारस्य पार्श्वयोर्हद्दष्टी
उईइति चतस्रः जिक्नं हमिति लिखेतानु मोहं हंसातरान
ह्रिः ह्रौं ह्रः स्वरो केसरेषु दलेषु मंत्रकातरान् चतुस्रतरोवा
शे वेष्टितं वंजनाद्वतैः मान्ताहरेस्वावीतं साध्यवर्णाविदर्भ
या भूपुराश्रिषु ठं वीजं दिक्षु वं वीजमेव च प्राणप्रतिष्ठामन्त्रं च
गायत्रीमन्त्रयन्त्रयोः यथावकाशं विलिखेत्तत्पुरश्चकेनवर्त
ना आनुष्टुभयन्त्रमिदं कृत्यापनीयं प्रयत्नतः प्राप्नुवाशे गणसेभा
गं पमीमर्त्यवरवमोत्तमं किमत्रवक्ष्ये नो कैनवांछितार्थसरद
मः अस्यार्थः प्रथममष्टपत्रपद्मं विलिख्य तत्कर्णिकायां प्राण
वं विलिख्य तदन्तः संज्ञति जीवं विलिखेत् तज्जीवसाध्यनामा

तैरैर्वेष्टयेत् पुनस्तस्योपरि दलाग्रयोः पार्श्वयोः ह्रीं ह्रींति द्वयं
तैर्विलिखेत् पुनस्तस्याग्रतः ह्रूमिति त्रिकान्तं लिखेत्
पुनस्तस्य मध्यकर्णिकायां दलाग्रात्तदुहंसः सोहमित्यन्तरा
न्लिखेत् एतत्सर्वं कर्णिकायामेव अयं तु सर्वयन्त्रेपि समानोन्या
याः तत्र प्रणवलेखनेनैव तत्र विशेषः कश्चित् भुवनेशीक
विन्कामबीजादिश्ति पुनः बहिर्दलमूलेषु स्वरान्तरहंहंविलि
खेत् अकारादिषोडशान्तराणि स्वरसंज्ञानि पुनर्दलमध्ये
षु अं ककारान्तराणि चत्वारि लिखेत् तद्वाह्ये कादितान्तैर्वेष्टयेत्
तद्वहिः मात्रारुद्रचतुष्कं यथामेव्यवाह्यगतरहयांतरित साध्यवर्णं
यावेष्टयेत् तद्वहिर्भूपुरं विलिख्य तत्कोणेषु ठं इति विलिख्याद्
तुर्वं इति विलिखेत् पुनर्यन्त्रपत्रवाह्यावकाशे प्राणप्रतिष्ठामं
त्रं विलिखेत् शूलिनीकलेष्वनुग्रहे तु वक्त्राः स्युर्निग्रहे तु बहि
र्मुखा इत्यपठितमत्र संप्रदायसिद्धत्वात् अनुग्रहे बहिर्वक्त्राः
निग्रहे तु मुखान्तराः इतरागामशेषाणां नियंगवक्त्राः प्रशस्य
ते क्रमवक्त्रास्तथा सौम्यबुल्कमः क्रूरेकमपि कूटान्तरस्तु सर्व
त्र क्रमवक्त्रः प्रकीर्तिताः अन्यथालिखितान्यपि निसिद्धिलय
कराणिहि साध्यान्तराण्यशेषाणि भुक्तिमानि भवन्ति वैकृतक
मंस्वित्यर्थः नानासुविशेषयन्त्रेषु प्रशास्ते बहिर्मुखाः यन्त्रभे
दार्णरेखाणामशेषाणामयंविधिः अथखस्यादिसर्वकंपा
प्यप्रतिष्ठामंत्रोपि लिख्यते अ·वि·म·य· अरापत्रः प्रा·प्य·

प्र. ति सकलजगत्सृष्टिकारिणी प्राणधारिणी शक्तिर्देवता आंबी
सं. जं क्रोंशक्तिः प्राणप्रतिष्ठार्थे जपे विनियोगः आंहृत् क्रींशिरः
४३१ क्रोंशिखा आंकवचं क्रींनेत्रं क्रोंमस्त्रम् इत्यंगानि रक्तांभोधिस्थ
439 पोतोल्लसदरुणसरोजाधिरूढः कराब्जैः पाशंकोदंडमिक्षूद्भव
मलिगुणमप्यंकुशंपंचबाणान् बिभ्राणासृक्कपालं त्रिनयन
लसिता पीनवक्षोरुहाढ्या देवी बालार्कवर्णा भवतु सुखकरी
प्राणशक्तिः परानः आं क्रीं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हं ळं हंसः
अमुष्यप्राणा इह प्राणाः आं क्रीं क्रों. सं हं सः अमुष्यजीव इह
स्थितः आंक्रींक्रों. हंसः अमुष्यसर्वेंद्रियाणि आंक्रींक्रोंहं
सः अमुष्यवाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रघ्राणप्राणाः इहैवागत्य सुखं चि
रं तिष्ठंतु स्वाहा क्रोंह्रीं आंहंसः सोहं स्वाहा हंसः सं लं इति तथा
मुष्यपदस्थाने सर्वसाध्यदेवताया नामयोजयेत् यं प्राणप्रतिष्ठा
मन्त्रः इमं यथावकाशं लिखेत् अथान्योपि यन्त्रप्राणप्रतिष्ठाले
खनप्रकारः प्रोच्यते यकारादिहकारांतैः वर्णैः सबिंदुकैर्नो
कपालबीजैः तत्तदिग्दलेषु अस्त्रं विलिखेत् अयमपि प्राणप्रति
ष्ठालेखनविधिरपरः पत्रयंत्रहृदयमिति चावदंते अयं लेख
नक्रमस्तु प्राणप्रतिष्ठायंत्रे पुरतः वाय्वग्निवज्रिवरुणेशवरात्
सेंद्रप्रेतेशादिदलेषु लिखितैः यथयादिवर्णैः बिंदुकितैः तद्गतं
हंससमेतेनांप्राणाख्ययंत्रमथवर्णात्मनां तत्रस्थम् अथमर्थः
यत्र स्ववाह्यादिति सूक्तेन क्रमेण यं रं लं वं शं षं सं हं इत्येतानि
... लनाज्यनक्तुरुया

बीजानि विलिखेदिति अथ शिष्टस्य सर्वस्य प्राणप्रतिष्ठायंत्रेऽप
युक्तत्वात् मन्त्रो लिख्यते एतद्द्वा प्राणप्रतिष्ठामंत्रे सर्वत्र लिखेदिति
एतद्द्विविधः प्राणप्रतिष्ठामंत्रप्रकारः एतयोरेकं विलिखेत् पुनर्म
न्त्रगायत्रीं लिखेत् मन्त्रराजाय विद्महे महामन्त्राय धीमहि तन्नो मंत्रः
प्रचोदयात् पुनः यंत्रगायत्रीं लिखेत् यन्त्रराजाय विद्महे मन्त्रायं
त्राय धीमही तन्नो यंत्रः प्रचोदयात् एतौ द्वावपि मन्त्रौ सर्वत्र यथा
वकाशं विलिखेत् अथ रक्षाबंधनमन्त्रोऽपि लिख्यते अग्ने रक्षाण
इति च रक्षाबंधनमाचरेत् बध्नाति तामथाचार्यो रक्षमाचलमा
चल इति मन्त्रेण पेन्स्पृष्ट्वा रक्षामिष्टायंसिद्धये इति कल्पान्तरे प्रो
कम् अथ यंत्रकविधानप्रसंगात् यंत्रककल्पोक्तं होमादिविधा
नमप्यत्र योग्यतावशाल्लिख्यते तत्र कृत्वाज्यभागान्तं सर्वमुल्लेख
नादिकं स्वगृह्योक्तविधानेन ततो होमं समाचरेत् अयमर्थः
सर्वकाम्यहोमविषये सर्वं स्वगृह्योक्तविधानेन आज्यभागान्तं कृत्वा
पश्चात्तद्देवतामभ्यर्च्य तद्विधानेन पीठं संपूज्य तस्मिन् तत्प्रधा-
नपरिवारैः सह समभ्यर्च्य पश्चात्त्रिवेचनादिकं कृत्वा होमं समा
चरेत् अयं न्यायस्तु सर्वहोमेष्वपि समानः अथ प्रयोगः आयुष्का
मो घृतेन वै जुहुयाल्लक्षसंख्यया अयुतं वा सहस्रं वा शतमष्टो
त्तरं वा प्रयोगाणाम् दूर्वात्रिकैर्वा जुहुयान्मधुरत्रयसंयुतैः ग
डूचीभिः परिच्छिन्नैश्चतुरङ्गुलमानतः अयमर्थः दूर्वाभिस्त्रिम
धुरसिक्ताभिः दूर्वोक्तलतादिसंख्यास्तु विकल्पितास्त्वेकसंख्ये
[illegible] गणं जुहुयात् अथवा दूर्वोक्तसंख्ययैव चतुरङ्गुलं परि
बिल्वसमिद्भिश्च [illegible] च्छिन्नैर्गुडूचीभिर्जुहुयात् आयुरर्थम् प्रयोगा

प
म
४९. ११०

न्तरम् अथवाजुहुयाद्धिहानतैः शालितंडुलैः प्रक्षालितैस्तिलैर्वा घि जुहुयाद्गोघृताप्लुतैः अयमर्थः शालितंडुलेनसंपादितैर दलैर्वा प्रक्षालितैः गोघृतसिक्तैः अतिलैर्वा पूर्वोक्तविकल्पसंख्या ऽन्यैकसंख्ययाजुहुयात् आयुरर्थमेव प्रयोगः पलाशसमिधोऽन्वास वैमायुरवायुरवाप्नुयात् अथवा गोघृताक्तेन पायसेनैव होमयेत् अयमर्थः पलाशसमिद्भिर्वागोघृतसिक्तेन क्षीरपायसेनवापूर्वोक्त संख्ययैवजुहुयात् आयुरर्थे प्रयोगान्तरम् अथान्तर्पयेद्देवमुद केनमनाहितः आसीनः आयुरवो भूत्वाजपेद्दशपूर्वसंख्यया ब्राह्म णान्भोजयेन्नित्यं वेदवेदांगपारगान् आयुरर्थो प्रयोगः आरोग्य कामीजुहुयादर्ककाष्ठैर्घृताप्लुतैः पयसावाधिजुहुयात् गव्येना ज्येनेवाथवा अयम् घृतसिक्तैरर्कशाकलैर्वाक्षीरेणवाघृतेनवा संख्यान्तकेसहस्रमितित्वा यावत्सहस्रसंख्यंजुहुयात् आरोग्य कामी प्रयोगः पलाशसमिधोवापिसर्वरोगप्रशान्तये प्रयोगः अच्छिद्रैराम्रपर्णैस्तु पयोक्तैर्जुहुयात्त्वरे गन्धविपाटिकाभिर्वाखा दिरैर्वाघृताप्लुतैः छिद्रादिरहितैः पयःसिक्तैराम्रपर्णैर्वागन्धवि त्वग्भिर्घृताक्ताभिर्वातत्सिक्ताभिः खादिरसमिद्भिर्वासंख्यान्तकेसह स्रमितित्वायावत्सहस्रंजुहुयात् ज्वरशान्त्यर्थम् प्रयोगान्तराम् अमेहेमधुनाहोमः पयसावाघृतेनवा औदुंबरसमिद्भिर्वाहोमपा लाशकेनवा प्रयोगान्तरम् गुल्मशान्तौतुहोमः स्यात्तिलपिष्टैर्घृते नवा करंडसमिधोवापिनिर्गुंडिसमिधोपिवा अयमर्थः तिले र्वापिष्टेनवा आज्येनवाकरंडसमिद्भिर्वानिर्गुंडिसमिद्भिर्वागुल्म व्याधिशान्त्यर्थं सहस्रसंख्यंजुहुयादिति प्रयोगः तैलेनाज्येनजुहुया

ह्यन्तरोगप्रशान्तये शमीसमिद्भिर्जुहुयादभिचारप्रशान्तये तै
लेन वा घृतेन वा वातरोगशान्त्यर्थं जुहुयात् अभिचारशान्त्यर्थं श
मीसमिद्भिः सहस्रं हुनेत् प्रयोगान्तरम् शान्त्यर्थमतिरोगाणां
पलाशसमिधो पिवा उन्मत्तसमिधो हुत्वा अपस्मारप्रशान्तये
प्रयोगाम् उवेराली इव वहिभ्यामाम मूलेषु होमयेत् अयमर्थः
पलाभ्यां हाभ्यां मूलपरिहारार्थं सहस्रं हुनेत् तैलेनाज्येन जुहु-
यादित्यरवरोद्रस्तथैव च मातुलिंगगलूचीनां होमः कामलना
शनः मातुलिंगकोमदिमीतेगगुलूचीपत्रैः सर्वैः सहस्रं जुहुया-
त् कामलव्याधिशान्त्यर्थम् प्रयोगांतरम् मधुरत्रयहोमेन शान्त
तिस्याद्राजयक्ष्मणः अयम- त्रिमधुरहोमेन राजयक्ष्मरोगस्य शा
न्तिः पलाशसमिधा हुत्वा गलरोगप्रशान्तये प्रयोगा- इक्षुन्म
स्रिकाशान्ति मधुरत्रयसंयुतैः छिन्नोद्भवैर्वा जुहुयात् पलाशैर्वा
हुताशनैः अयम- त्रिमधुरसिक्तैः छिन्नोद्भवैर्हुतासिक्ताभिः पला
शसमिद्भिर्वा मसूरिशान्त्यर्थं सहस्रसंख्यं हुनने प्रयोगा- गवे
नाज्येन जुहुयाद् दृष्टिरोगप्रशान्तये प्रयोगा- दन्तरोगे तु जुहु
यादर्ककाष्ठैर्हुताहुतैः अथ यातैलसंयुक्तैर्जुहुयाद्धोरसर्पयेः
अयमर्थः हुतासिक्तैरर्कशाकैस्तैर्वा तैलसिक्तैर्गौरसर्षपैर्वा दन्तरो
गशान्त्यर्थं सहस्रसंख्यं हुनेत् प्रयोगा- येचान्ये शूरवजा रोगाः शी
रोरोगास्तथैव च ते सर्वे प्रशमं यान्ति तिलहोमैर्हुताशनैः प्रयो-
येवर्तवे च सर्वेषां रोगाणां शान्तिमिच्छताम् सकलरोगशान्त्य
र्थमुदुंबरसमिधा हुनेत् प्रयोगा- बिल्वफलसमिद्धोमः कर्तव्यो
हिजसत्तमैः अन्नकामो तत जुहुयात् सम्यग्वैर्हुताशनैः अयमर्थः
बिल्वसमिद्भिश्च यचैश्च हुताशनैः सहस्रं हुनेत् अन्नरूपमति

प्र हृत्यर्थम् प्रयोगाः दूर्वाप्रयोगं जुहुयाद्वंदनेन हुतेन वा शतं वा
सं. सहस्रं समिधो रक्तस्रावे होमयेत् अथवा गोहुतेनैव रक्तातीसार
४४८ शान्तये अथम पायःसिक्तया वा वंदनसिक्तया वा हुतसिक्तया
वा हुवेयाज्जुहेनेत् रक्तस्राव शान्त्यर्थं अथवा शतम सहस्र समिधो
जुहेद्रक्तस्राव शान्त्यर्थम् अथवा गोहुतेनैव जुहेद्रक्तातिसार
शान्त्यर्थम् प्रयोगान्तरम् आमरोगेषु सर्वेषु अर्कं वरो मे महोदवे
त्रिभिः फलैस्तु जुहुयात् मधुतीरघृताप्लुतैः अथ मर्थः त्रिम
धुरसिक्तैर्जुहुयात्सहस्रम् प्रयोगाः मधुरत्रयहोमस्तु सर्वरो
गप्रशान्तये मधुरत्रितयं मधुरम् प्रयोगाः आयुर्वेदे च यस्यो
क्तं यस्य रोगस्य भेषजम् तस्य रोगस्य शान्त्यर्थं तेन तेनैव होमयेत्
अथ· आयुर्वेदे रोगस्य यदौषधमुक्तं तेनैव तद्रोग शान्त्यर्थं जुहुने
त् प्रयोगाः· अथवानेन मन्त्रेण पावमानीभिरेव वा तीर्थतो
येन देवं शमभिषिंचेत्समाहितः ज्वरमादिग्रहारीणां सर्वेषामपि
शान्तये पावमानीभिरिति निरुक्तैरित्यर्थः प्रयोगाः· अथवा त
र्पणं कुर्यात् मन्त्रैः सर्वोक्तसंख्यया तथा सहस्रगामिन्यां नटाके
प्रमरस्य वा आप्लुतोदह्नु रवौ वापि सर्वरोगप्रशान्तये प्रयो
गान्तरम् अथवा निपतनाहारो जपेन्मन्त्रं समाहितः प्रशान्तये
सर्वरोगाणां तथैवानुद्रवाय च ऋकमर्षमुपसंहरति एवं·
होमं हितः कुर्यात्तर्पणं होममेव वा आयुरारोग्यसिद्ध्यर्थमा
त्मनैवा परस्य वा एकाहं वा द्व्यहं वापि दशाहं द्वादशाहिकम्
पक्षमासं द्विमासं वा मासत्रयमथापि वा अथवा च स्वरोमासात्स
ण्मासान्वैकहायनम् पापे महति संजाते दीर्घकालं समाहि·
तः अल्पेल्पकालं कुर्वीत जपहोमादिकाः क्रियाः ॥

रोगकालोपयुक्तन्तुयद्द्रव्यंशय्यासनादिकम् रोगमुक्तस्तुतत्सर्वंनो
पभुंज्यात्करोचन मृतसंजीवनींनित्यंब्राह्मणेभ्यःप्रदापयेत् इति
वसिष्ठप्रोक्ते मंत्रककल्पेचतुर्थःपटलः अथमृत्युंजयोपायम
हंवक्ष्याम्यतःपरम् पूर्वोक्तदेशकालेषुशुचिर्भूत्वासमाहितः
मधुघृतयुक्ताभिर्दूर्वाभिर्जुहुयात्ततः सहस्रमयुतंवापिस्वेना
केशास्मैस्वधा जुहुयाद्धोतुतात्तैस्तुमृत्युंजयतिमानवः अ
पामार्गसमिद्भिर्वायवैः कृष्णतिलैरपि अथवागोघृतेनैवपय
यसावापिहोमयेत् कपिलागोघृतक्षीरंप्रशंसंतिमनीषिणः अ
यमर्थः त्रिमधुरसिक्ताभिर्दूर्वाभिर्वागोघृतसिक्तैर्वानार्कजसमि
र्वाअपामार्गसमिद्भिर्वायवैर्वाकृष्णतिलैर्वागोघृतेनवाक्षीरेणा
वासहस्रमयुतंवाहोमयेत् तस्मान्मृत्युंजयति तत्रघृतक्षीरादि
तंकपिलायाःसमीचीनतरम् प्रयोगः प्रातेश्वरदिनेसत्यंस
प्तंमंत्रमिमंजपेत् अथमृत्युमतिक्रम्यसजीवेन्नसंशयः सोता
त्मनोविमुक्तःस्यात्किंपुनस्तपस्विनः प्रयोगः अथवापयसा
देवमभिषिंच्यघृतेनवा पलाशखादिराश्वत्थसमिद्भिर्जुहुयात्तु यः
बिल्ववृक्षोद्भवैर्वापिसोपिमृत्योर्विमुच्यते अयमर्थः क्षीरेणवा
घृतेनवारुद्रमभिषिंचेत् पलाशसमिद्भिर्वाखादिरसमिद्भिर्वा
अश्वत्थसमिद्भिर्वाजुहुनेत् तस्मान्मृत्योर्मोचनंभवति प्रयो० अथवा
अयपितात्पंचगव्येनरुद्रन्तः मंत्रेणानेनजुहुयाध्यायनेत्र्यं
बकम् अष्टोत्तरशतंजप्त्वामृत्युंजयतिमानवः प्रयम० पंचगव्येच
रुंसंपाद्यजुहुयात् पश्चाध्यानात्जपेच्च तस्मान्मृत्युंजयति इति
वसिष्ठप्रोक्तेमंत्रककल्पेपंचमःपटलः अथोपायान्तरंवक्ष्ये

म
सं॰
४४२

हानमृत्योर्निवर्तनम् तंडुलैर्व्रीहिभिर्वापि चतुरस्रं समाहितः
हस्तमात्रप्रमाणेन वेदीं कुर्याद्विचक्षणः तन्मध्ये स्थापयेत्कुं
भं सितसूत्रेणावेष्टयेत् वस्त्रयुग्मेन संवेष्ट्य पत्रीर्घृतेनैव पूरयेत्
तत्रावाह्य महादेवं देवदेवं मृत्युंजयम् पूजयेद्गंधपुष्पाद्यैः स्थापयेत्कुंभं सितम्
धूपदीपैश्च नैवेद्यैर्वस्त्रैर्वापि च ततो भीमं जपेत्कुंभसंत्रेणानेन मं
त्रवित् अष्टोत्तरसहस्रेण नियतात्मा समाहितः अभिषिंचेत्
तयेहा स्नानमात्रं विशेषतः अपमृत्युभयं तस्य न व्याधिकृतं भ
यं मातरं पितरं पुत्रं गोसहस्रप्रदायकम् सर्वापत्सु च सर्वेषु
तसंजीविनीं जपेत् मृतसंजीविनि मृत्युंजयकमन्त्रः इति वसिष्ठ॰
प्रोक्ते मृत्युंजयकल्पे षष्ठमः पटलः ॥
अथ रक्षाविधिं वक्ष्ये सर्वभूतहितावहम् औपासने ग्निहोत्रे वा
गृहीणाभवितं शुचिः तद्भस्माभिमंत्रयेत्सम्यक् त्र्यम्बकेनेति मंत्रितं
ललाटे हृदये कंठे वा बाह्वोश्चैव विशेषतः अनेन च विधानेन यस्य
रक्षा कृता भवेत् नास्ति मृत्युभयं तस्य न च व्याधिकृतं भयम्
इति मृत्युंजयकल्पे किंचित् लिखितम् इत्यन्य सरिकाशान्ति
मथुजितयसंयुतैः इति मृत्युंजयकल्पे उक्तम् ॥
खलु मसूरिकाशान्त्यर्थं प्रयोगः तन्मंत्रोगान्मसूरिकाशान्त्यर्थं प्रयोगः
कल्पान्तरोक्तो घंटाकर्णमंत्रोप्यत्रयोगपता वक्ष्यमाणे ॥
घंटाकर्णो महावीरः सर्वोपद्रवनाशनम् स्फोटकानां तजंघा
स्मरतस्तु महाबल ॥ अनेन मंत्रेण मसूरिकाशान्त्यर्थं
भस्मादि जपेत् ॥ कर्णिकायां लिखेन्नाम मात्रेण वा
स घंटाकर्णस्वर्णस्तांशतरलवे लिखेत् ॥ मातृका

यैर्गिरिसंवेष्टसप्तार्धदीनूमथ्यन्तोलिखित्वा पतस्य कंटाकरणेस्य
पत्रंस्फोटविमोचकं स्वर्णादिपटे संलिख्य धारयेद्घोरबाधावि-
धि तस्य स्फोटादिनश्यन्तिनात्रकार्याविचारणा कार्यामबीज
जफलीकरणाभ्यांऊनेच फलीकरणन्तोः पश्चोवर्णाभ्यामा
मिनर्थः अथानुष्टुप्मन्त्रप्रसंगात् अनुष्टुप् मयमपिवैरिं
चकल्पोक्तमानुष्टुमन्त्रयोगपतावयालिख्यते विपित्रलामे
ग्रावरुणिवशिष्ठऋषयः अनुष्टुप्छंदोसिरवत्रलन्नसिंहविग्रहमं
वकरुद्रादेवता मन्त्रास्थिताहलोबीजानि मन्त्रास्थितास्वराःश
क्तयः परमात्मनाम्महारा तत्त्वीत्यर्थे विनियोगः मूलमंत्रैरेकै
कैरर्धीकृत्य क्रमेण षडंगानिः ध्यानं हेमाभैर्नित्यं सवदस
नवदीवक्रशंरवोकराब्जैरक्तस्त्रक्कुंडिकारे शशिशकलधरंथा
रयन्तं स्वभूषं हेमाभं पीतवस्त्रं रविशशिदहनं बीतरागं विरूप
रूपम् सर्वज्ञं सर्वगं तं विधिहरिहरजं विश्वरूपं नमामि पत.
समष्टिध्यानम् व्यष्टिध्यानमुच्यते पयोद्भवं वेदनिधिं पुराणा
न्नृसिंहखंरक्तनेत्रं हिनेत्रं सुवंशः वेदोभमथाक्षमाला दधान
माद्यं शरणामामि देवं द्वितीयस्य ध्यानम् ज्ञात्वा रामक्रोत्या
दिनृसिंहविधानोक्तम् तृतीयं अच्छेद्यछारविंदेत्यादिश्रीव
कविधानोक्तम् ॥ ॐ हंसात्मको योगमयामयेस्तेजसादीप्य
मानः सनो नत्यो त्रायतां नमो ब्रह्मणे विष्णनाभिः ।
ॐ उग्रंवीरमित्यादि ॐ ऐवकमित्यादि ॐमित्यनुष्टुप्मन्त्र-
यात्वोमन्त्रः प्रतिरहस्यन्तरः प्राहुःप्रधानोयंमन्त्रः प्रणव
वनुष्टुयेनसाकंशतावरी अथास्यैवानुष्टुप्मन्त्रयस्यमन्त्रवि

प्र॰ प्रोषः ॐ क्लीं हंसः सोहं स्वाहा इत्यात्मज्ञानप्रदो मन्त्रः सहस्र
सं ज्वालिनि मस्तुनाशिनि स्वाहा इत्यायुःपरीक्षामन्त्रः अनेन
४७३ प्रयोगः शिवारमेतं दिनशो मन्त्रविद्दक्षिणास्रुवः जप्यासंख्या
स्तु गणयेदक्षरान्मन्त्रसंभवान् अन्त्यं गोहीयते मन्त्रो द्वादशा
रोर्भवेद्यदि तदाप्रभृति विज्ञेयं वत्सरादात्मनो मृतिः अथ
मर्थं इमं मन्त्रं दिनशास्त्रिवारं जप्त्वा यो दशाक्षराणि परिग
णयेत् यदा च द्वादशाक्षराणि भवन्ति तदाप्रभृति संवत्सरा
त्साकस्मिकी रितिर्नेयं सार्द्धे तैलं घृतं सम्यक् कथयेन्मिलितं
निशि मन्त्रजप्तं तत्कुंभे रोगानैनिकटे स्थितं प्रभाते यदि से
पत्रे पत्रथल्को घृततैलयोः समाहारमरणान्तस्य विघतेनात्र
संशयः प्रयोगान्तरम् रसैकेवलदूर्वायाः स्वाग्रष्टहस्तम् शो
निशि वल्मेशरितेनामालिखितं कांचनं क्षिपेत् नान्यदृष्टे
स्तु संजमं यस्य पन्मन्त्रं जपत्तमम् दैवार्पं वाहिरापस्तच्छायाया
नाप्यदर्शनम् व्याधिस्तु जायते तस्याविकीर्णं तु तत्कांचनम्
अथ मर्पः अङ्गुष्ठनिमग्नमारोह दूर्वा पसे कांचनपट्टे मन्त्र
वर्णावृतं तं साध्यनामे विलिख्य तस्मिन्नसे विनिक्षिपेत् तद्
सैमन्त्रे यथा अदृश्यं भवति तथा कृत्वा अनुष्टुप् अयं जप्त्वा
प्रातःकाले पश्येत् वर्षं शेवैवर्णं पैवा अदर्शनं वा विकीर्णतां
यायादि पश्येत् तत्फलं संभवति प्रयोगान्तरम् अत्रः सूक्ष्मा
केछायायां मरणान्नरणां वदेत् प्रयो॰ अर्धे दूर्वारसं सत्रेप
शोः प्रस्थार्धं कंपिबेत् जप्तं यदि वैस्वीनं तु विधाय स्वहस्त
गम् अनुष्टुप्स्वयं मन्त्रं लक्षं तं जपेत् खादिरेंधनकृत् ।

नाग्नौ त्रिमधुरसिक्ताभिर्दूर्वाभिरयुतं प्रयत्नतो होमः तत्संपातं
वप्राशयेत् तमग्निं सर्वमादाय चरेमज्वाल्यते वहन् ग्रीवादघ्न
जले स्थित्वा जपेद्दशशतं पुनः अनेन कर्मणा तस्य प्रसीदति ह
रः स्वयं अंजलिप्रमर्तिं कृत्वा मृत्युर्नीयाति भीनवत् चित्रगु
प्तेन लिखितं यत्कर्मास पटे स्वके तत्सर्वं ताल्यते तेन जपमा
त्रेण मन्त्रिणः एवं तु पुनराहूत्या गंधर्वाप्सरवाप्नुयात् देवः
कालसमं जीवेदाहूत्य चिन्तनीयया जीवेत्स च तु राहूत्या ब्राह्मे
कालन संशयः इति एण गुरवे कार्यो समाधीन त्वनच्च ।
हेमनिष्कशतं पूर्वं द्वितीये द्विगुणं ततः तृतीये त्रिगुणं विधा
चतुर्थे तु चतुर्गुणम् अपञ्चतीर्थतं वक्षि मुद्रासह हृदये पुनः
विहरेद्देववद्भूमौ सर्वदुःखविवर्जितः अथ प्राणाकर्षणम्
प्राणप्रतिष्ठामन्त्रेण मृतदेहं तु संस्पृशत् जपित्वा स्वमंत्रं त
स्मिन् जीवस्य कास्थकं जपेत ध्यानध्यानक्रियामन्त्रविषयांश्चेत्
पृथक् पृथक् वस्त्राभिमन्त्रवितृतौ मृतोन्मापनकर्मणि नाति
वालं तथा वृद्धं सप्तापहितं तथा श्वतिगंधयुतं देहं विकलांगं च
वर्जयेत् प्रयोगांतरम् गुह्याङ्कुष्ठेन वेयतु मृत्स्नोः हृदयकंपन
म् हिताय सर्वजगतां वसेदहर्निशं हुएउ त्रिधाकाशोदराक्षि
द्राक्षतत्त्वमेखलास्थिता कार्याः ॐ इमंत चाग्निं ज्वलयित्वाय
याविधि गणात्मकेन तोयेन मेखलाः स्वभिर्यच ।
यथोक्त हूर्वात्रितयैर्मन्त्रेणानेन होमयेत् ।। देवमाहः
सिकोदंनमस्तु विश्वतिनन्दरणात् प्रयोगांतरम् मधकाह
वैयाहोमात् श्रियमाप्नोति पुष्कलम् प्रयोगांतरम् ।। प्रा

म
सं
४६४
५५५

ज्याकः पायसं स्फीतं हेमसिद्धिर्गुलिकया दध्यक्तयानुरक्तिस्त्र
वियां ब्राह्मीरसाक्तया पंचगव्याक्तयाद्धोमात् बलं स्त्राति विश्व
ख्याति नारिकेलाक्तया कांतिरारोग्यं तैलसिक्तया मृत्योः पाशाच्छि
नन्माशुमृत्युः पापादिवेश्मरि तीराहे देवगणे तैाइं तन्तुगणं हित्रुणं
गुडं हुतं भूतगणं विधात् तावद्गुर्वी रसस्मृतः हेमपात्रेन्नसंपूर्ण
रसं हृदयेरसं हवीरसोत्तरम् तस्मिन्नकालाज्जनेह्वीत्रितयेरगु
तत्रयं विस्ताहस्ताधिकं विधात् ब्रह्मकल्पोभवध्रुवम् तत्पाष
गुरवेदद्यादतिरगण्वम वांशातं प्रयोगाः ब्रह्मरेणमनुलाद्धो
मात् जीवेद्ववंशतं नरः त्रिपंचकेन विधाते नृसिंहेन तु षट्शत
म् विहुता सन्तुनाहोमात्महस्त्वायुर्भवेन्नरः इत्यं पूर्वोक्तमेव प्र
योगाः प्रापत्तन्नक्तयादेवं हूर्वयास्वरसाक्तया मन्त्रेणाविहुता
हुतं मन्त्रेणतं नसंशयः नृसिंहमन्त्रेणैव प्रयोगांतरम् ॥
देवं तेषु निमित्तेषु मासाद्धि फारिलतरोः उः स्वमेव्यापिभि
वाविमहतैर्वापिपर्ययात् आयांतं मृत्युकालो वा दोमेनैव नि
वारयेत् ज्योतिषा वा दशासंधौ वक्रे वा पुंड्रपानयोः जन्मताद
वताको पत्र्मलशापे विशेषतः होतव्यं समधुगल्मे गोदत्तिगणं
नयथाविधि नावज्ञेयो यतोमृत्युः कर्तव्यं चात्मरक्षणम् ज
पेहाय दिह स्वमेह दृष्टमात्रे जलेस्थितः अंभोधिगायामवग
मम्यम मन्त्रमनमायपनम् जपेत्समस्तं तितयंहुताक्तो
कामंसकोपं उरितं अकोपात् राज्यं परेषां दपतिः सः
सर्वात्मना किं प्रनवास्मनोत्सम ॥ पात्रे॰
वेत्रे॰

मासतुराकायांकृत्वाचक्रंतुमंडलंकृत्स्नाग्निनेतिलान्स्वा
ध्यनेश्रुताश्रुयटंन्यसेत् निमानमितेनास्मिन् आज्येनेवतुमू
र्धच कृत्वाप्रतिकृतिंहेमापत्रमानेननिक्षिपेत् ॥ तस्मिन्ना
वासुदेवेप्यामर्चयित्वान्तकेमेरीम् ॥ अनीसाचात्मनच्छायां
तथम्मेमनश्वत्थचातन्सर्वंहिजमुख्यायाहूतितायनिवेदयेत्
निराहारस्तुतांरात्रिंतपयेच्चमंत्रंजपेत् प्रभातेभोजयेद्वि
प्रानर्चयित्वाजनार्दनम् आचार्यमपिसंचोष्यस्वयंभुंजीतबं
धुभिः एवंकरोतियोमन्त्रीदीर्घमायुस्सविंदति राज्येस्वयं
तदाधीनभवेवत्सराद्ध्रुवम् अन्यर्थापिनजायंतेव्याधयश्चस्य
कर्मजाः मृत्युश्चनभवेत्तस्यअकालेयस्यकस्यचित् नरसिं
हमन्त्रेणप्रयोगान्तरम् सर्वतोमुखमांतिष्यपर्वतोयमस्तु
मुतिपेत् अनेनस्वादिराकृत्यासंजयेदपिजाकृवीम् प्रयो
गान्तरम् रिपत्रुवादयेत् त्रिंप्रेपाद्यसाहावहोमतः ॐभूः
ॐभुवः ॐस्वः ॐमहः ॐजनः ॐतपः ॐसत्यं ॐतत्सवितु॰
ॐघृणिःसूर्यआदित्योः॰ ॐतत्सत् ॐहंसात्मकोयाप्रपामत्र
स्तेजसादीप्यमानः सनोभवतोमस्तायतांनमोब्रह्मणेविश्व
नाभिः हाहिहाहिहादिहाहुहाहुहा ॐक्रींहंसः हंसोस्वाहा
ॐभुवः भर्गोदेवस्यधीमहि ॐ नमोनारायणायदेवोंऽग्रे
वीरंमहाविष्णुंज्वलंतंसर्वतोमुखम् नृसिंहंभीषणंभद्रंमृ॰
त्युमृत्युंनमाम्यहं आनाआनाआनाबन्धबवायवा आपतोर
णबवोमहस्वज्वालिनीमृत्युनाशिनीस्वाहा ॐस्वःधि
योयोनःप्रचोदयात् आमचव ॐक्रीं ॐनमःशिवायमंत्र

प्र कंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्धनम् उर्वारुकमिवबंधनान्मृ
सं त्योर्मुक्षीयमामृतात् वंववंववंवंवंवेवंवेववंववंवंसजक्रौं
४५५ उंक्ष्रीं श्रेंवंवश्रेंववड्थावयाहंजं ग्रैंजुंसः स्वौंहंसः मांपलय
पालयपालयक्लादयमृत्योर्मौचयमोचयसोहंस्वौंईसजं
ग्रैंईस्वौंहंसमांपालयफटदपल दयमृत्योर्मौचयमोचय·
सोहंस्वौंईसः जूंॐपरोरजसेसावदोग्रैंमापोज्योतिरसोमृ
तं ब्रह्मभूर्भुवःस्वरोम् इतिमहामृत्युंजयमंत्रः
अथाङ्गकरांगुष्ठम्त्र्यंबकमन्त्रसंगात् आयुःकरादिफ
लदःसंततधारास्थापनविधिरपितंचसमुच्चयोक्तप्रकारेण
लिख्यते पश्चात्तांधान्यराशौहरितिसमहितेस्वीयपीठे
केवाहंलोहंसंपाद्यसंस्कृत्यतदद्धमसृतानितेयाग्रक्रवं
विन्यस्यास्यैवादानवयमरिष्टेनमन्त्रीजलेऽस्मिन्विन्य
स्येन्मलयुग्मंकमनयुग्ममपिस्वर्णोद्वर्णोल्कस्मांड्वर्णैः
नवभांतिकेकर्मंतीश्रधोग्रक्रंवेयोष्टिकेऊर्ध्वाग्रक्रंचप
भिंनीलज्जमनोमनालिनीन्यस्यतत्रवरुणंसतीर्थकं ॐवं
वरुणायनमः इतिवरुणावाहनमन्त्र गंगेचयमुनेचेत्या
दितीर्थावाहनमन्त्र प्राच्यैदेवमपिसंनिधाप्यतत्संस्थ
प्रान् जपत्ववारुणादिकम् अवतेहेडउदुत्तमंइमंमेवरु
णान्वायाभिरचिविधिनेतिपंचवारुणमन्त्राः पालाशा
दित्रिपदकलितंलोहंजंहेमवंधारापत्रंसपनसामयेठ
धोग्रक्रवंप्रकल्प्य पादानिष्टाप्रणवलिपिभिस्तेनपात्रं·
वक्रवंचाभिमात्रेन्यमतञ्च पुनर्गंधपुष्पातनानिपात्रा

हार्येर्थं वारुणादर्पितां कृत्वां विनाशुना तत्पार्श्वे परितुर्यभूमनत्रुना
तच्छेपतोयैरपितत्कुर्वीत विनिर्गतामविरतांधरासमापातेत् अ
र्चाभूर्यनियाममाश्रमभिजप्येतामन्त्रनतन्मनाः अस्यशेपिदेशः अथ
मवरुणमंत्रतीर्थमन्त्रसाध्यदेवतामैत्रैः जलद्रोणपांसमावाह्य
साध्यदेवतायामाभिषेकं निवेद्यानंतरम् पीठस्थांकृत्वावारत्रा
नोपचारसमयेशुद्धजलैरभिषिंचयेत्साराध्यपुनः प्रणवावयवैः
त्रिपादमिष्ट्वा पुनर्धीरायार्थेप्रणवेन संस्थापयेत् पुनस्तत्तत्कामा
नसारेणश्रीरुद्रत्र्यंबकवारुणसूक्तादिमन्त्रान् जपामामकाला
नुसानैफराहजलस्यदेवंधारापात्रजलस्थदेवं चपिवेद्धास्यथा
रापात्रेशेषजलंतुच रद्दीत्वामात्मसमीप्सितफलादिक्रुर्यात् पुनर्देव·
स्यवस्त्रादिभूषणान्नं दत्वाजलगंधादिभिः स्नावरंगसंस्कृत्यपाय
सादिनिवेद्य प्रसंन्नमूर्त्तांकृत्वा ब्राह्मणान्सदक्षिणान्भोजयेत्
अथधानात्मत्री विधानमुच्यते विश्वामित्रऋषिः गायत्रीछंदः
सविता देवता गायत्र्यात्तराणी बीजानि त्रिष्टुप्तराणि शक्तयः
मारीचः काश्यपऋषिः त्रिष्टुप्छंदः जातवेदाग्निर्देवता वसि
ष्ठऋषिः अनुष्टुप्छंदः त्र्यंबकरुद्रो देवता तत्सवितुर्वरेण्यं·
भर्गोदेवस्यधीमहि धियोयोनः प्रचोदयात् शिरः जातवे
दसेसुनवामसोममरातीयतोनिदहाति वेदः शिखा सनः प
र्षदतिदुर्गाणिविश्वानावेवसिंधुंदुरितात्यग्निः कवचं ।
त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्द्धनं नेत्रम् उर्वारुकमिववंधना
न्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् दस्त्रम् अस्तं न्यासस्तु एवं गायत्रीविधा
नोक्तस्थानेषु गायत्र्यांकुर्यात् पुनस्त्रिष्टुप्विधानोक्तस्थानेषुत्रि
ष्टुभाकुर्यात् पुनरनुष्टुप्विधानोक्तस्थानेषनुष्टुभाकुर्यात् एवं
त्रिभिः कुर्यात् रन्यासः समस्तव्याविलोकवर्तितसततंपदंशरणं·

प्र स्यावरंव्याप्तंयेनचघत्पंचविदितंधुक्तिंचयान्तिहितयद्वास्मा
सं त्पराणवत्तिभेदगह्नंदः स्याचयत्नीयेनतद्धः कांतितत्सिद्धयेस्तु
४७८ वरदंज्योतिस्त्वयोमहः एवंध्यात्वाजपेत् पूर्वंगायत्रीमसवाप्नुत
कातदंतेत्रिष्टुभंसर्वामुच्चार्यतदंतेनुष्टुभंसर्वामुच्चरेत् एवंश
तात्तरीमन्त्रः लतंजपेत् वत्तामुतमायुःप्रधानोयंमन्त्रः ॥
सर्पिःसिलैनदोयेन अघुनसंख्यवेतुरस्त्रवराहोमः दोयं
द्रव्यपायसम् अथपूजाविधिः ।
पूर्वमष्टाविंशतदलोत्कसोरपीठसमावाह्यसमर्चयेत् अंगैः
प्रथमाहुतिः प्रह्लादिन्यै· प्रभायै· नित्यायै· विश्वंभरायै· वि
लासिन्यै· प्रभावत्यै· जयायै· शांतायै· इतिद्वितीयाहुतिः
कांतायै· दुर्गायै· सरस्वत्यै· विश्वरूपायै· विशालायै· ईशा
न्यै· व्यापिन्यै· विमलायै· इतितृतीया ॥
तमोपहारिण्यै· सूक्ष्मायै· विश्वयोन्यै· जयावहायै·
पद्मालयायै· शोभायै· भद्ररूपायै· इतिचतुर्थाहु
तिः जागतायै· तपिन्यै· वेदगर्भायै· नगद्रूपिण्यै·
मेरुखण्डायै सुभद्रायै· तमस्यारिण्यै· वागीश्वर्यै· मदव
हायै· सोमरूपायै· मनोजवायै· इतिपूर्वादिशि
मरुद्वेगायै· राम्यै· तीव्रकोपायै· यशोवत्यै· तोयात्मि
कायै· नित्यायै· दयावत्यै· हारिण्यै त्रिरास्त्रियायै·
वेदमात्रे· दमनप्रियायै· इतिदक्षिणदिशि ।
समाराध्यायै· नंदिन्यैपद्मायै· विघ्नमर्दिन्यै· प्रह्ल्यै ।
दाहिन्यै· तिग्मायै· दुर्गायै· गायत्र्यै· निरवधायै·
विशालाक्ष्यै· इतिपश्चिम धासोद्वाहायै·
नादिन्यै· वेदनायै· वह्निगर्भायै· सिंहवाहायै· ध्रुवीयै·

दुर्विषहायै विरसायै· तापहारिण्यै· त्यक्तदोषायै· निःसपत्ना
यै· इत्युत्तरदिशि समर्चयेत् एवं पंचमाहुतिः रमायै· रामा
यै· राकायै· प्रभायै· ज्योत्स्नायै· पूर्णायै· उषायै· पूरिण्यै· सु
धायै· इति षष्ठ्याहुतिः विश्वायै· विद्यायै· सितायै० प्रह्वायै· सा
रायै· संध्यायै· शिवायै निशायै· इति सप्तमाहुतिः आर्द्रायै० प्र
सायै० परायै· मेधायै· कांत्यै· शांत्यै० लांत्यै· धृत्यै· मत्यै· इत्यष्ट
माहुतिः वरायै· उमायै पार्वत्यै· पद्मायै· शांत्यानतायै· प्रमोदायै·
जयायै· अमलायै· इति नवमाहुतिः इंद्रादिभिर्दशमी प्रथमप्र
योगः दुग्धाक्तैर्मधुहृयाम्भोरुहसहस्रमस्तकोंडस्वदीर्घायुषे प्रयोगः
दूर्वाखंडत्रितयैस्तथाहुतपयः मिश्रैर्हुतं नैववा अयमर्थः॥ दूर्वे
याप्याप्युषज्जुहुयात्सहस्रं केवलघृतेनायुषे जुहुयात्सहस्रम्
प्रयोगः· लक्ष्मीकोकनदैश्च शांत्यर्थं चिभिस्त्रिस्वादुयुक्तैस्तथा र
क्तैरुत्पलकैस्तदर्थं विकचैर्वैल्वैः प्रसूनैरपि कोकनदं रक्तोत्प
लं अत्र समर्थः लैः त्रिमधुरासिक्तैः सहस्रं जुहुयात् लक्ष्म्यै· विल्वैः
ऊतैरपि तथा· प्रयोगांतरम् प्रतिदिनमर्चयोत्सं· संयतात्
मा सहस्रं प्रतिजुहुयात् तिलैर्वा मन्त्रविमासमेकम् प्रतिदिन क
रसंख्यं भोजयीत द्विजादीन् विविधरविशिष्टैः अन्नभोज्या प्र
ज्ञातैः अयमर्थः एकमासं नित्यशः सहस्रसंख्यं तिलैर्जुहुयात्
द्वादश ब्राह्मणान्भोजयेत् एवं कृतदुरितशांतिर्भवति त्रिमधुरासि
क्तैररुणैः कमलैः सहस्रं जुहुयात् लक्ष्म्यै स्यामिन्दिने वि
कसितैररक्तोत्पलैः ध वति प्रयोगान्तरम्।
प्रातःप्रातरनवंहितोत्थितो जपेद्विजो मन्त्रमयुतं प्रातात्तरम्।

प्र॰ प्रयोगसृष्टं वदत्वें दिशासु तं ध्यातं सञ्जीवेत् शारदां सखैवनमः जप
सं प्रयोगविशेषः प्रणवव्याहृत्याद्याहृतिनारातिकाचमंत्रिवैः
४८७ जप्याशतान्तरीस्यादिहपरलोकसंसिद्धये दिनशः अथमर्थं ।
पूर्वं प्रणवमुक्त्वा पश्चाद्व्याहृतित्रयमुच्चार्य पुनर्मंत्रत्रयं क्रमेणाज
प्यात्पुनरपि प्रतिलोमेन व्याहृतित्रयं जप्त्वा प्रणवं योजयेत्
एवं जप्ये ऐहिकपारत्रिके भवतः प्रयोगम् मनुमसुमवशां
तस्यदाघं प्रजप्यारूढगणरहितायापाशुभैतुष्टवायम् विमलम
तिरवानिधंसने त्रिष्टुवाघं दिनमनुदिनवक्रे वत्सरे संयतात्मा प्र
यम तत्पदाघं त्रिष्टुवेत्यन्तात्पदाघमनुष्टुवेत्यइति द्विप्रकावस्य
घ्यांसे पुनरनुष्टुवाघं तत्पदांत्ये अनुष्टुवाघं त्रिष्टुवेत्यंइति
द्विप्रकारोप्यानुष्टुपे त्रिष्टुभाघं तत्पदांत्ये त्रिष्टुभाघमनुष्टुवेत्यंच
द्विप्रकारोरिनाशाकरम् ॥ इति त्रिष्टुप् तस्मादेवं
जपेत् ॥ अथ संवादसूक्तविधानमुच्यते ॥
संवनन ऋषिरनुष्टुप् त्रिष्टुभौ छंदांसी संवादाग्निर्वा संज्ञा॰
नाग्निर्वा देवता तृतीयाक्षरक बीजं द्वितीयाक्षरकशक्तिः
ब्रह्मणे नमः हृत् विष्णवे नमो शिरः रुद्राय नमः शिखाई॰
श्वराय नमः कवचम् सदाशिवाय नमः नेत्रं सर्वात्मने नमः
अस्त्रम् ॥ ध्यानम् ॥ ॐ धवलनलिन
राजचंद्रमध्ये निषण्णां करविलसितपाशांकुशां साभयं च
सवरदममेतेंदुलीरंभो वंत्रिनेत्रं प्रणाममनसा वदकं मंत्रसंवादयं
लम् संसमिद्युवसे वृषवित्यकसंगच्छध्वं संवदध्वे इत्यादि द्वितीयाक्षर
क ॥ समानो मन्त्रः ॥ ममितिरिति तृतीयाक्षरक ॥

समानीवश्राहुतिरिति चतुर्थीऋक् पंचऋक् चतुष्टयमीलित
संवादसूक्तमंत्रः जनानामेकमन्येफलदानोयंमन्त्रः तादृशप्र
योगसमयेतुप्रथमंजातवेदोमन्त्रंचजप्त्वापुनः संसमित्यृचंजप्त्वा
पुनरपि जातवेदोमन्त्रंचजप्त्वासंगच्छध्वमृचंजप्त्वाजातवेदोम
न्त्रंचैवंप्रकारेणऋक्चतुष्टयमपिजातवेदोनमन्त्रपुटितंज
पेत् चतुश्चत्वारिंशत्सहस्रंजपेत् पुरश्चरणार्थंयथोक्तेनदशां
शंजुहुयात्

अथपूजाविधिः

आधारशक्त्यादिकेवलसामान्यपीठंसंपूज्य तस्मिंश्चदशपटल
मार्गेयपीठंसंपूज्यतस्मिन्नावाह्यसमर्चयेत् अंगैः प्रथमावृतिः पु
नः जातवेदसे नमः सप्तजिह्वाय हव्यवाहनाय अश्वोदरजाय
वैश्वानराय नमः कौमारतेजसे नमः विश्वमुखाय देवमुखाय
एताभिरग्निमूर्तिभिरष्टभिर्द्वितीयावरणम् इंद्रादिभिस्तृती
या एवमावरणत्रयेण पूजयेत् अथप्रयोगविधिः ॥
होमजपादिवक्ष्यमाणप्रयोगविधौसर्वत्रसंख्यानियममादा
वेवकथयति चतुःशतैर्वापिदशोत्तरेणचतुश्शतकंप्रजपेद्
नेहा इतियद्विंशत्युत्तरंचतुःशतंक्रमेणहोजपेद्धाहुत्यर्थः पायसे
नमधुत्रयभाजाविप्रराजन्सजेः क्रमेवा सर्पिषास्त्रनजाहु
तसमिद्भिर्वांछितार्थविषयमनुहोत ॥ अयमर्थः मधुत्रये
विमधुरम् विप्रनृप ॥ सजतकर्मेणै ॥
स्तनजहूता अश्वत्थोडुंबरस्तताः एतदुक्तं भवति त्रिमधुरमिश्रे
णपायसेनवातन्मिश्रैः पलाशाक्षस्त्रमेर्वाराजनरुद्रस्त्रमेर्वास
र्पिरादिश्रेकेनवासंवादसूक्तेनजुहुयात् पूर्वोक्तसंख्ययाइति ॥

प्र प्रयोगाः मुद्रयाक्कलाचतुष्कैः प्रत्यच मायाद्यकादिवर्गचतु
सं ष्कैः तद्वच्च पयशलाद्यैर्वर्गैः संयोज्य पूर्ववन्मतिमान् अस्यार्थः
४४८ अकारादिचतुष्टयान्ते प्रथमाक्षरं संयोजयेत् उकारादिचतुष्ट
यान्ते द्वितीयाक्षरम् ऌकारादिचतुष्टयान्ते तृतीयाक्षरम्
ऐंकारादिचतुष्टयान्ते चतुर्थाक्षरं संयोजयेत् तथैव कवर्गान्ते
प्रथमाक्षरं चवर्गादित्रयान्ते द्वितीयादिक्षरकत्रयं च संयोजये
त् पुनः पवर्गान्ते प्रथमाक्षरं यकारादिचतुष्टयान्ते द्वितीयाक्ष
रम् शादिचतुष्टयान्ते ळाळादिद्वयान्ते च तृतीयाचतुर्थौ च सं
योजयेत् एवं कृते एकवर्णं भवति एवं प्रकारेण पूर्वोक्तसंख्य
या पूर्वोक्ताष्टद्वयेष्वप्यथ एकेन द्वयेन अनेन रूपेण वा वाञ्छिता
र्थसिद्धये प्रयोगान्तरम् तद्वद्धेयं प्रतियोज्य त्रिष्टुभ्यादशत्रु
पूर्वसंख्यं न जह्यात् सर्पिः सिक्तं पायसं समविशेषेण कार्यं सं
भवाप्ये अस्यार्थः त्रिष्टुभः पादचतुष्टयान्ते यथाक्रमेणाक्षर
चतुष्टयं संयोजयेत् एवं कृते एकवर्णं भवति एवं पूर्वोक्तसं
ख्यं सर्पिः सिक्तं पायसं जुहुयादिति प्रयोगान्तरं प्रतिपादमथ
अक्षरं पादं प्रतियोज्य पूर्ववत् जुहोत मतिमान् तेनाभीष्टावा
प्तिर्निर्विरोधेन तरसा कलगता अस्यार्थः तत्र प्रतिपादं पादमिति
सक्तमेति विशेषः अक्षरं पादं प्रति भद्रं नो इत्यादीनामित्यर्थः
एतदुक्तं भवति भद्रं नो अपि वातय मनः इत्येकपादस्तु क्रान्ततः
संवादप्रथमाक्षरं च प्रथमपादस्तु मनो एवं मदन्तामोजसे स्वाहा
इत्येक पादस्तत्र संवाद अक्षरं वा द्वितीयः पादः ॥
ततः शेवि सख्यानति इत्येकपादः ततः संवादप्रथमाक्षरं च

तृतीयः पादः ततः शंनोभवद्विपदे शंचतुष्पदे इत्येकपादः
ततः संवादप्रथमऋचश्चतुर्थपादः एवंसंवादसूक्तप्रथ
मांऋचमांतमुच्चार्य ज्ञनेत् पुनरप्येवमेव भद्रंनइत्याष्टकपाद
चतुष्टयपुरःसरंसंवादद्वितीयामृचंपादशः संयोज्यप्रांत
मुच्चार्य ज्ञनेत् एवमेवतृतीयचतुर्थ्यौऋचौसंयोज्य ज्ञनेत् एवंकृ
तेएकवारंभवति एवमेवाष्टत्यापूर्वोक्तसंख्यया पूर्वोक्ताष्टद
व्येष्वेकेनवांछितार्थसिद्ध्यर्थे प्रयोगान्तरम् अन्तरपादत्रि
ष्टुप्प्रयुक्तैः सूक्तैस्तुपूर्वसंख्येनजुहुयात् समाजनूपंसंवादधी
तुप्रतर्पयेद्द्वाग्भिः अस्यार्थः अकारादिचतुष्टयंभद्रंनइति
ऋचंदंजातवेदोमन्त्रस्य प्रथमपादंसंवादसूक्तस्याद्यामृचं
पुनस्तकारादिचतुष्टयंनकृत्वामोजसेतिऋचःपादंत्रिष्टुप्द्वि
तीयपादंसंवादसूक्तद्वितीयामृचं एवंक्रमेणान्तृतीयचतु
र्थ्यावपिऋचौसंयोजयेत् एवंकृतेएकवारंभवेत् एवमेवा
ष्टत्यापूर्वोक्तसंख्यया पूर्वोक्तद्रव्येष्वेकेनज्ञनंह्वातर्पयेद्द्वाज
पेद्वातस्मात्समाजस्थितानांवाग्भिः समीचीनत्वेनसंवादसि
द्धिः प्रयोगान्तरम् अद्विवीपथपदिद्दमंत्रितमोजुहोतिसूक्तैर
मानिगदितैः त्रिविधैश्चमन्त्रैः यत्स्मैर्यप्याविभवतोविधि
वत्समस्तैतस्मात्सिध्यतिसमग्रमयत्नमेव अस्यार्थ अत्रप्रमा
णार्थं त्रिविधैश्चमन्त्रैरितिमातृकापादमन्त्रत्रिष्टुब्भिरित्य
र्थः एतत्कृतेभवति प्रथमंमातृकामांतमुच्चार्य पुनः
पादमन्त्रस्यैकमुच्चार्य ततः त्रिष्टुभमांतमुच्चार्य त्रसं
वादसूक्तस्यप्रथमामृचमुच्चार्य ज्ञनेत् ततः द्वितीय

प्रं याः ऋचश्चादौ संयोजयेत् तथैवतृतीयचतुर्थ्योरपि अथवामा
सं तृकापादमन्त्रविष्टम्भेऽक्रमेणैव संयोज्यतदंते संवादसूक्त
४७५ मेवांते संयोजयेत् यथाविभवतो विभवानुसारेण एवं कृतेए
५५० कवारं भवति एवमेवाष्टत्या पूर्वोक्तसंख्यया सर्वतरोक्तद्व्येषु
एकेनैव जपेहाउनेहावांछितावाप्यर्थम् सर्वेष्वपदेष्वपि सं
वादसूक्तगतेवा सूक्तांतेवा होमः नपादान्ते अथसंवादमंत्र
प्रसंगामंत्रमातृकासंवाद यंत्रमपत्रलिख्यते षट्कोणक
र्णिकामध्येतारं कोणेषु षट्स्वपि ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं इति
महागणपतेर्वीहि शिष्टान् चतुर्लिख्य चाष्टपत्रेषु विष्णुभा
वेष्वतद्बहिः मातृकार्णैश्च भूर्विंबकोणेषु च यथाक्रमम्
आलिखेद्द्वइत्यादि पादमन्त्रचतुष्टयम् —तत्संवादसू
क्तस्य यंत्रं लोकेषु सुदुर्लभं संधात्मेहेमलोतामाशुमैत्रीकरं
परम् जगत्संमोहनं वश्यकारिनिसौभाग्यपुष्टिदम् अस्या
र्थः प्रथमं षट्कोणं विलिख्य तन्मध्ये प्रणवं विलिख्य तन्म
ध्ये साध्यनामादि यंत्र साध्यं विलिख्य पुनः षट्कोणकोणेषु
ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं इति महागणपतिमन्त्रस्य वीजानि वि
लिखेत् पुनस्तद्बाह्ये चतुर्दले पद्मं विलिख्य ।
तेषु गणपतेमान्ति पूर्वदिशि वरवरद इति दक्षिणे सर्वजन
मेति पश्चिमे वशमानय स्वाहा इत्युत्तरदले लिखेत् पुनस्त
द्बहिरष्टपत्रे पद्मं विलिख्य तेषु संसमिद्युवसेवृपतसंगच्छध्वं
संवदध्वं समानो मन्त्रः समानी व आकूतिः इत्यृक्चतुष्टयासा
देमर्धं मंत्रं चैसमवर्णांश्चतुर्दले वाऽपि संवादसूक्तस्याप्य

धर्मेधर्मेस्वांकमात् अक्रमेणालिखेत् तद्बहिर्जातवेदोमंत्रे
णावेष्टयेत् तद्बहिर्मातृकार्णैर्वेष्टयेत् तद्बहिश्चतुरस्रं विलि
ख्य तत्कोणेषु भद्रंनोअपिवातयमनः मरुतामोजसेस्वाहा
इंद्रोविश्वस्यराजति शन्नोभवद्विपदेशंचतुष्पदे इतिमन्त्रचतु
ष्टयंलिखेत् एवंविलिख्यनिखनेत् ध्रियतांवापेकमल्पभेदनि
हत्यादिफलंभवति अथवारुण अस्यविधानमुच्यते वसिष्ठ
ऋषिः त्रिष्टुप्छन्दः वरुणोदेवता मन्त्रस्यहलोबीजानिस्व
राः शक्तयः ध्रुवासुत्वासुक्षितिषुक्षियन्तोव्यस्मत्पाशंशि
रः वरुणोमुमोचछिखा अवोवन्वाना अदितेः कवचम्
उपस्थाद्यूयंपातनेत्रंस्वस्तिभिःसदानः अस्त्रम् ध्यानम्
अच्छांशुकाभरणमाल्यविलेपनाढ्यः पाशांकुशाभयवरो
द्यतदोःसरोजः शुभ्राशविदेवसतिः स्मितःप्रसन्नोभूयाद्वि
भूतिविभयेवरुणश्चिरंवः ध्रुवासीत्यादिमन्त्रइतिस्मरणमो
चनमथानीयंमन्त्रः अथवर्णन्यासः अंगुल्यग्रसंधिपार्श्वपृष्ठी
वसंस्थाधारनाभिहृत्प्रोन्नतोष्ठहृद्दोरुरोजगलदोःसंस्थम्
वक्त्रेषु च गंडघ्राणविलोचनश्रवणचुकाग्रमध्यमस्तकेषुके
म कं सर्वांगेषुतथान्यसेत् विशादयोर्वर्णमन्त्रान्ते
क्रमात् अथवास्तत्वान्यासैस्त्रिचत्वारिंशद्दलाणिव्याप्तस्यादि
त्यवंवीनमः अंनमःस्वंनमः इतिअथपूजाविधिः केवलपद्मे
विमलायै० उत्कर्षिण्यै० ज्ञानदिन्यै० पूर्णावारुण्यै० विश्वनोज्ज्वल्यै
तरंगिण्यै० सुवसायै० सुशीलायै० व्यापिन्यै० इतिनवशक्तयो
विवरणेप्रोक्ताः तस्मिन्पीठेवरुणमावाह्यार्चयेत् अंगैःप्र

प्र. घमात्ततिः अनंतायवासुकाये: तक्षकाय• कर्कोटकाय• पद्मा•
सं य• महापद्माय• शंखपालाय• कुलिकाय• इतिद्वितीयाह्• इंद्रा
५५. दिभिस्तृतीया एवंशुद्धजलेदीलाकलशंसंपूर्णतस्मिन्नावाह्यवरु
णंसंपूज्यसमभिषिंच्यलक्षंजपेत् पुरश्चरणार्थेमाज्यसिक्तेन
क्षीरपायसेनदशांशंजुहुयात् पुरश्चरणहोमः एवंकृतेवरुणावि
मोचनंभवति अथप्रयोगः इक्षोःस्थितस्यशकलैर्हुतैःसंसि
क्तैःसप्तदिनंजुहुयात् सकलोपद्रवशांत्यैतथारोगक्षयैवसंप
देसदाचिरं तत्रइक्षोःस्थितस्यशकलैर्हुतैःसंसिक्तैःसप्तदिनंजुहु
यात् सकलोपद्रवशांत्यैतथारोगक्षयैचसंपदेसदाचिरं तत्रइक्षो
स्थितस्यशाकलैरितिशर्कराशकलैःखंडशर्कराभिरित्यर्थः
एतद्दुक्तंभवति खंडैर्हुतैःसिक्तैःसंख्यात्रुक्तेसहस्रमितिन्या
यात्सहस्रंचसप्तदिनंजुहुयात्तस्माउक्तफलंभवति प्रयोगान्तरम्
वेतससमिद्युतकृत्वाहुतिमिमकालेपिवितनुतेवरुणः त्रिदिन
कृतक्षीरसुतसमिद्भिः प्रातः कालेहोमाहुतिः वेतसंनिखंवी
प्रयोगान्तरम् गव्यक्षीरसमेतंदिविनकृतं दिनस्रवेषुशुदिनम
नः शतभिषजिसप्तदिनेकैचतः प्रातःपायसंजुहुनेत्सहूतम्
अरणमोचनायजलेसेजनसंवननायशुक्रवारेवाप्रथमर्थः
मृयोतशतभिषजतत्रैसप्तदिनेवाशुक्रवारेवागव्य—रेणपा
यसेनहूतसिक्तेनत्रिदिनंप्रातःप्रातः छुशतसंखंजुनेत् त
स्मात्हरणमोचनंवजनवशंपचनलीप्रभवति प्रयोगान्तरम्
पाशावद्वैवैरिणमंकुशेनसंप्रोतमंत्रुधेःपादे ध्यायंपरेतिपं
तेवरुणंजुहुयात्सुवातथाभजयेत पाशावद्वैवैरिणमसिना

छित्वा शत्रुनाशयंतम् संध्यायेत् वेतससमिधो गोमूत्रयुता हुनेत
दष्टहस्तैः अयमर्थः समुद्रस्य पदेति पंत पाशेन वद्धं च अंकुशेन
प्रोतं च शत्रुं ध्यायेत् एवं ध्यात्वा समिधो हुत्वा विषये पलाश इति·
न्यायात् सहस्रं पलाशसमिधो जुहुयात् केवलं जपेद्वा उच्चाटनं भव
ति तमेव शत्रुं वाशेन वध्वा अग्निछित्वा नाशयंतं वरुणं च ध्यायेत्
एवं ध्यात्वा गोमूत्रसिक्ताभिर्वेतससमिद्भिर्जुहुनेत् अथवा एवमेव
ध्यात्वा जपेन्मंत्रं तस्मात् तस्य शत्रोर्मरणं भवति प्रयोगाम् रोग
धांन्नैर्भृगुवारे हुतसंसिक्तैः कृतग्रहवनः स्पष्टो मानदस्थविवि
धोपद्रवशामनकृदिमाकरः प्रोक्तः प्रयोगाः पश्चिमसंध्यासमये
पश्चिमवदनो नतेसमाराध्य स्वचमेनामभिजप्याद्वतुः शतसक
लकुलग्राममनाय अयमर्थः संध्याकाले त्रिपुरतः संस्थापित
स्मिन्नरणे संमावास्यसमये पश्चिमाभिमुखो भूत्वा जपेन्नतुः
संख्यशतकं तस्माद्युक्तफलं भवति प्रयोगाः शालीर्हुतसं
सिक्ताः सरिदंतरितां परजुहोतु सेनां संस्तंभयितुं त्रिदिनं समना
मन्त्रवन्तः शनाहुत्वा अयमर्थः होमस्थानसेनानिवेशयोर्म
ध्ये सरिद्यायाभवेत् तस्यां तां हुतसिक्ताभिः शालिभिश्चतुः
शतसंख्यानित्यशस्त्रीदिनं जुहुनेत् तस्मात्परसेनारतंभवति प्र
योगाः· स्नानशुचिः यमस्त्रो पतर्पयेद्वाजलैः सलहुतैः यः सो
पुपद्रवाणां हृद्याग्निवदं श्रियं समुच्छति सो अयमर्थः उपद्रव
निरोधनार्थं पश्चिमाभिमुखो जलैस्तर्पयेद्वरुणं तस्मादुपद्रवने
हृतिश्च श्रीर्भवेत् अथवा करानमन्त्रप्रसंगात् वारुणयंत्रमपि
प्रसेवमनन्तस्यपत्रसारोकं लिख्यते षट्कोणकर्णिकामध्ये·
तारं कोणेषु षट्स्वपि षड्वर्णं मष्टमंत्रेव केसरोपत्तवरेलिखे

प्र तू पंचषडेदषट्कंचषट्चतुष्कंमनोः क्रमात् क्रवास्त्विद्याघत
सं णिबहिः पञ्चरणेत्स्व हलभिश्चावेष्टभूगेहकोणे वंबीजमालिखे
८५८ त् ऋणमोचनमेतत्पयंत्रंसमस्तद्दिदम् सर्वरत्नाकरंवशंप्रशत्रुचौ
रविनाशनम् किमंत्रवङ्नोक्तोनवांछितार्थप्रदत्तरेणाम् अस्या
र्थः प्रथमं षट्कोणं विलिखेत् तन्मध्ये प्रणवं विलिख्य तन्मध्ये
साध्यनामादियन्त्रन्यासाल्लिखेत् पुनः षट्कोणे भुवरुणायन
मः इतिषड्वर्णान्लिखेत् पुनस्तद्बहिरष्टपत्रंपद्मंविलि
ख्यतत्केसरेषुस्वरान् ह्रौंह्रींविलिखेत् पुनस्तद्दलमध्ये प्रवा
स्वबाह्वइतिपूर्वदलेलितिप्रुति ं तइत्याग्नेय्यांग्रसत्याशंबु
तिदक्षिणे वरुणेप्रुमोचदितिनैरृत्यां श्रवोवस्मानाइतिपश्चि
मे प्रदितेन्नूपम्यादितिवायव्ये पूर्वपात्स्वतिसौम्ये स्वस्तिभिः
सदानइतिपेशान्याम् विलिखत्पुनस्तद्बहिर्वृत्तद्वयंविलिख्य
पूर्ववृत्ते पवअरणसावीरथमन्त्रक्तानिमांहरराजमनस्कृतेनेनुष्ट
प्रभुष्टाश्चभुअयवीरुषास अग्नेवीरान्वरुणतास्वशाधि इत्य
नपामृचावेष्टयेत् द्वितीयेवृत्तेकादिवर्णैर्वेष्टयेत् पुनस्तद्बहि
श्चतुरस्रंविलिख्यतत्कोणेषु वं वं इति विलिखेत् एवं विलिख्य एते
ऋणमरणान्मुक्तो भवति इति प्रपंचसारसंग्रहे गीर्वाणेन्द्रविर
चिते त्रिंशत्पटलः अथ प्राग्युक्तनवमपटले भुवनेशीमंत्रवि
धाने प्रोक्तत्रिगुणितादियन्त्रलेखनविशेषंफलविशेषाधार
त्रिगुणितसंज्ञे मायालंकृतकोणेतयाभिसंवितेषाविशेषव
ल्लोभिः तेषामपिसंग्रहेणाममिदध्ये कोणोल्लसितसुधात्तर
गलदमृतवह्नित्रिकोणमत्रस्फुरितवह्निपरिविताम् ॥
विंदोर्मध्यमवीजस्थितां सुधाधारयापरिस्रुतया ॥ पूर्वस्व

पारंभ्रंसाध्यतंतुं संस्मरन्शिरसि वध्यात् तेनारोगी पुरुषः प्र
ज्ञावान् दीर्घमायुराप्नोति ॥ अयमर्थः ॥
नवमपटलेप्रोक्तप्रकारेण त्रिगुणितयंत्रं विलिख्य ततत्रिकोणो
दरस्थितस्य चतुर्थस्वराख्यस्य ईकारस्य त्रयस्यापि पार्श्वे पुनरस्त
बीजाख्यवकारं सबिंदुकं विलिख्य अस्याह्वकारत्रयात्रिः स्तनाम
तज्जले हृमिश्रितकर्णिकामध्यस्थः हैरवाविंदोस्तेन अस्ततज
लेन पूरितस्य भस्त्रारंध्रेण साध्यतंतुं स्त्वा नाद्धिरसि यंत्रं धारये
तस्या प्रोक्तफलं स्यात् अस्मिन्नेव त्रिगुणिते प्रयोगांतरमाह
शीतांशुमंडलस्थं हृन्मंचतुर्थीन कोणेलसितमिदम् सितप
लितजमंकरस्थं तच्छिरोरुजाज्वरार्तिहरम् अस्यार्थः ।
एतदेव नवमपटलोक्तं केवलत्रिगुणितयंत्रं विलिख्य एतद्यं अ
र्धेंदुमंडलाख्यस्य ठकारस्य मध्यस्थं यथा भवेत् तथा वहिश्चं
द्रमंडलं विलिख्य पुनस्त्रिकोणोदरस्थितचतुर्थस्वरपार्श्वे पूर्व
विधानोक्तं वकारं त्यक्त्वा तस्य स्थाने वकारचतुर्थात्तरडकारं वि
लिखेत् एवं विलिख्य चंदनकर्पूराभ्यामालिप्य ठकारह्यकारह्
हैरवाढकारसकारात्तराणि सबिंदुकानि क्रमेण संयोज्य एव
मत्तरहृदयेन भुवनेशीयुदित्वा अनेन मंत्रेण तद्यंत्रं जप्त्वा पूर्व
विधानोक्तन्यायेन अस्ततास्त्रावादिकं ध्यात्वा साध्यशिरसि निद
ध्यात् इति अथ त्रिगुणितयंत्रे विशेषलेखनेप्रकारेणोक्तयंत्रह
येपिलेखनविशेषेण स्त्रीपुरुषवश्यार्थम् प्रयोगान्तरम्
तद्यंत्रयुगं विलिखेदभिविलिखितसाध्यसाधकाभिधानम्
साध्यमध्यस्थात्कृत्वावधात्रस्थापितसाधकोनित्यम् ॥

प्र· विधिनानेन तु सद्यः साध्योऽस्य वशी भवेद्यन्न नेतत्तु खनित्वागा
सं· रेतद्यन्त्रं नित्यमहावश्यकरम् इति श्लोकार्थः
४५२ पूर्वोक्ते त्रिगुणिते विशेषेणोक्तं यंत्रद्वयं विलिख्य तत्रापि प्रथ
मोक्ते यंत्रे साध्यस्य पुरुषस्य वा स्त्रियो वा नाम द्वितीयोक्ते यंत्रे सा
धकस्य पुरुषस्य वा स्त्रियो वा नाम च विलिख्य तद्यंत्रद्वयस्य श
य्यायाः प्रथमतः साध्यनाम युक्तं यन्त्रमधस्तात् साधकनामयु
क्तं यंत्रं तदुपरि तन्मुखं च कृत्वा स्थापयेत् तदुपरि स्वपन् सोक्तफलं
प्राप्नोति पुनरेतद्यंत्रयुगलमेव खनित्वा तदुपरि साधकोऽवतिष्ठे
त् तस्मादपि वश्यकरम् अथास्मिन्नेव त्रिगुणितके वले
लेखन विशेषेण पुरुषाकर्षणं च स्त्र्याकर्षणं चाह साध्या
ख्यां शक्तिं वह्नौ निरुद्धां विमपि रेभयेच विशालोकर्षा लिख्या
द्यन्तेऽपि सततमपि संस्थाप्य जप्त्वा स्वशक्त्या आगारे स्थाप
यित्वा नरमुदक · · निधेश्चिरप्रेलिखितादीपाग्नेनापद्री
ना स्त्रियममलधियः सम्यगाकर्षयेयुः इति श्लोकार्थः पूर्वोक्त
प्रकारेण केवलत्रिगुणितयंत्रे विलिख्य तन्मध्ये स्थितहृल्लेखा
याउदरे साध्यपुरुषस्य नाम विलिख्य त्रिकोणोदरस्थित स
तृतीयस्वराख्यस्य इकारस्य सर्विन्दुकस्य उदरे साधकस्य पुरु·
षस्य स्त्रियो वा नाम समालिख्य पुनस्तृतीयस्वराख्यस्य इकार
द्वयस्य पार्श्वे पुनः सिंहवीजमालिख्य त्रिकोणबाह्यस्य हृल्लेखा
सति स्वभसाध्यनाम योजनायामवशिष्टपदमाकर्षय इत्ये
तत् विलिखेत् ॥ पतदुक्तं भवति ॥
साध्यनाम देवदत्तस्य मुखे हृदयमिति पदं मध्यस्थितहृल्लेखाया

उदरेषु पुन: साधकस्य देवदत्तस्य इति वा देवदत्ताया इति वा पदं को
णोस्थितं तद्वीजस्य ...णाद्युदरेषु पुनर्बालस्थितं हृल्लेखात्रयस्योद
रेषु आकर्षय इति पदं चालिखेत् अन्यमभिनवे मृत्कपाले लिखि
त्वा श्मशाने प्रतिष्ठाप्य तदहस्तादधिकं यावत्कार्यसिद्धिं जपित्वा हृ
ल्लेखान्तरे केवलमोंकारनिधानं स्थानेन साधकस्तात्स्वनित्वा तत्र संस्था
निसंजपेत् तस्मात्साधकः पुरुषो वा वनिता वा पुरुषमाकर्ष
यति   अथ वनिताकर्षणविधौ विशेषमाह ॥
पत्रे पत्रे पत्रमेदेतद्यन्त्रं पत्रपुष्पकंटकेन कोकिलाकंटकेन वि
लिखेत् तत्र देवदत्तममुष्य हृदयमित्यत्र देवदत्ताया अमुष्य हृ
दयमिति पूर्वस्थाने नाम योजयेत् अयमेव विशेषः ॥
एवं विलिख्य आराधयेत् आराधनप्रतिष्ठां हृल्लेखाहृल्लेखाबीजमादी
पात्मनेन यन्त्रं संपूजयेत् तस्मात्साधकः पुरुषः स्त्रियमाकर्षय
ति अथवा प्रोक्तं नवमे पटले प्रोक्तषट्कोणे प्रयोगविशेष
माह त्रिकोणे विहितविधयः षट्कोणेऽपि प्रयोजनीयाः
स्युः एता कर्माणि विहितेन तस्मात् प्रचुरमन्त्रयुक्तं तथा
पाशाद्यष्टावरवीतशक्तिदहनप्रोल्लासिसाध्याह्वयं शक्तिश्रीस्म
रसंवृतं ऊ भुवनं भावयेद्विनामणि इत्यं षट्कोणे विलिख्य ज
पितं मन्त्री तथा नो महाकाशतो वा मदशास्त्रियो भवति संग्रामे प्रवे
वाचिरम्   इति श्लोकस्यार्थः पूर्वं नवमपटलोक्तवत् षट्कोणे
नयन्त्रं विलिख्य नकर्णिकायां मध्यस्थभुवनेशी पाशाङ्कुशाद्वे
णावेष्टयेत् ॥   पाश श्री शक्तिस्मर समन्मथ शांती दि
तां ऊ यांचेति   अस्यार्थः आं श्रीं ह्रीं क्लीं क्लीं श्रीं क्रों इति अनेन

प्र मंत्रेण संवेष्ट्य पुनस्तस्याग्भुवने अग्नाः रेफं शास्यपार्श्वे साध्यनाम
सं विलिखेत् पुनः षट्सु कोणेषु पूर्वलिखितशाक्तिप्रणवस्यपार्श्वे
४५३ तः भुवनेशीश्रींबीजकामबीजानि बहिर्वह्निवाह्वानिरूपेणालि·
खेत् पुनः पूर्वलिखिताष्टसु कोणेषु पूर्वलिखितमपास्य चिंता
मणिमेवआलिखेत् इति अथ नवमपटलप्रोक्तषड्गुणि
तयन्त्रलेखनविशेषोक्तप्रयोगान्तरमाह चिन्तारत्नाश्रितमो
त्रिभुगमध्यनृसिंहोद्ध्रांतस्यबीजमाध्ये सध्याभिधानबहिर्व
पिलिपिभिः मानुलोमाभिर्वीनम् लाविंवद्धंरंप्रसरचितचतुर
रोगप्रोन्मादभूतव्याधिघ्नं यंत्रमस्मिन् कृतकलशविधिर्गर्भ
बन्धादिकारी इतिश्लोकस्यार्थः प्रथमं नवमपटलेप्रोक्तवत् ष
ड्गुणितयन्त्रे विलिख्य षट्सु कोणेषु प्राग्लिखितब्लूंबीजपास्य
चिंतामणिबीजमेवतेष्वालिखेत् पुनः कर्णिकामध्यस्थभुव
नेशीनृसिंहबीजेन संवेष्ट्य भुवनेशमध्ये साध्यनामसाधकना
मचकर्मपदं च एवं साध्यादि निकं विलिखेत् पुनः सर्वतो बहि
पूर्वमनुलोमप्रतिलोमक्रमेण संवेष्टितमातृकावर्णानपास्यत
त्र प्रतिलोममातृकया तद्वहिरनुलोममातृकया च एवं पूर्व
वल्लिखितक्रमेण संवेष्ट्य तद्वहिर्भूपुरं द्वारं चाष्टकोणेषु पूर्व·
लिखितनृसिंहबीजं विना मणिबीजं वापास्य तत्र प्रणवभुवने
श्वर्यं जपादयानि ॥ ॐ ह्रीं हंस इति सर्वत्र लिखेत्
अथ द्वादशमे पटले प्रोक्तद्वादशगुणितनलेखनविशेषोक्त
प्रयोगविशेषमाह ॥ द्वादशगुणिते शूलेनृसिंह·
बीजं महेंद्रपुरवीनम् ॥ पीतालिप्तं प्रबलद्रुभूपति·

मंत्रः प्रवधाकर्मयुतम् चतस्रदिक्षु निखन्यात्सीमायां द्वा
रतोरणयोर्वा देशाभिप्रायेरेषामनरास्तरिभिः पुराप्रोक्ता
अथ दल निशाकृशीतैर्मसृणे पटे विलिख्य यन्त्रमिदम् मेर-
स्थापनकर्मशतिर्मंप्रांगणे रवने मन्त्री तत्रविंशतिनवोराग्र
दष्टमासास्त्रिकेनरक्षाच अश्माभिपातवारणमभिवृद्धिसं
पदांभवेदविरात् अस्यार्थः पूर्वं दशमपटलोक्तप्रका
रेण द्वादशगुणितयन्त्रं विलिखेत तत्पूर्वलिखितद्वादशा
श्लान मध्ये भूनृसिंहबीजं विलिख्य कर्णिकाष्टमध्ये भू
भुवनेश्वपाउदेसाध्यसाधककर्मपदान्वितं विलिख्य पुनः पूर्व-
लिखिताष्टकोणाद्बहिः माहेंद्रपुरं चतुरस्रं विलिखेत् एवं पं
चयन्त्राण्य — लिख्या शीतरसेनालिप्यते पु चत्वारि यन्त्राणि
ग्रहादिनामवसानप्रदेशे च तस्र दिक्षु निखन्यादवशिष्टमे
कं द्वारतोरणयस्त्वानि खन्यात द्वारतोरणयोर्वा इति वाश
द्वस्य अर्थद्वारतोरणयस्थनिखन्यादित्यर्थः तत्र अलमिति
हरितालम् दलं तमालपत्रम् शीतं चंदनकर्पूरादि निशा
हरिद्र कृशीतं रक्तचंदनम् मसृणपटं स्वर्णरजतताम्रत्रि
तये रचितं पटम् अश्मपाताभिपातवारणमितिवास्तुदेवतापि
शाचादिभूतत्तोभानैर्निपात्यमानस्य उपलपातादिकं केशानिवा
रयंतीत्यर्थः अथ प्रागुक्ताशामे पटले प्रोक्तयंत्रागंत्रे प्रयोगवि
शेषेण फलविशेषमाह तद्यत्रार्गलाख्ये यंत्रे नीशिलिख्य
पट्टवरे मेचकसाध्यप्रतिकृतिहृदये गुलिकां विधाय निक्षि
प्य त्रिमधुरपूर्णपात्रे विन्यस्याभ्यर्च्यांगं भयुष्यायैः ॥

प्र वलिमपि विकिरेद्वा त्रिस्त्रसमाह्वादानयेद्दृष्टमिष्टम् तामेवा
सं प्यप्रतिकृतिमंत्री किंचित्तत्तापयेत् ॥ यत्तु शक्तिपा-
४५४ शांकुशमन्त्रसाध्यांक्व विदर्भितां समाहितधीः विधिनामुना
454 त्रिरात्रादूर्ध्वं तापयमपि सुरांगनां मन्त्री आकर्षेन्निजवांछि
तप्रदायिनीं मदनबाणविकलिता यन्त्रं तद्देवतातानां सावी
तं निधाय कलशजले नृत्वा मात्रसहस्रकमभिषिंचेद्ध्वन-
कांचनाद्यं च तद्दृश्यकलशं तत्पश्चाद्धारयेत्तत्तुनित्यम् ॥
वांछितसिद्धिं लभते भक्त्या प्रणमति देवता अर्पितं यन्त्रं तदेव
मंदिरभिता वालिख्य मन्त्रयेद्दिनशः ॥
चौराद्भिभूतवाणमपि देशं नवीलितं शमकाः आलिख्यवी
रपदेयमन्त्रं गिरंगन[illegible]र्जितं कृत्वा पुष्पान्त्याधिनमपि हत्वा
प्राप्तव्यानां कितो गोप्या मदनलालिखितमेतद्यंत्रम्पः
तस्मादमूनि महर्षीणां कीलविधानपामिक्षाद्विरिति अस्यार्थ
तद्द्विरित्यादिभिर्वर्षणामिक्ष्वाद्विरिमं तैर्देशाभिश्लोकैर्यदागत
यंत्रविशेषविधानानि कथयति तद्यथा विशालितादीनि मे
वैकेति मनुच्छिष्टमुच्यते त्रिमधुरेत्यादिना श्लोकेन दृष्टवीक्ष्यं-
-त्या शमनार्थं वनिताकर्षणविधानं करोतीति तामवेत्यादिना
विकलितामित्यनेन श्लोकद्वयेन त्रिरात्राद्वनिताकर्षणविधा
नं करोति तत्र किंचित्तत्तापयेत् अत्र पवहानिर्यथा न भवेत्तथे
त्यर्थः अत्र पाशांकुशशक्तिभिर्नियोजयेत् यत उक्तं भवति
पाशमन्त्रपाशान्तरानन्तरं शक्तिरथांकुशं शक्त्यानन्तरमंकुशमि
ति पदसंप्रदायार्थः ॥ गर्विनयिमं मोदांगनानाम् ॥

यत्र मित्यादिनापितमित्यंतेनेश्लोकद्वयेन तस्य यन्त्रस्य ताम्रर
जतकांचनादिभिर्वेष्टनकलशाभिषेकधारणं नः फलादि
कथयति तत्रलाताताम्राभिवीतेलातया समालिख्यता
श्रेणावीतमित्यर्थः तद्दत् ताम्रावीतयंत्रस्य यथाकलशास्या
पनंकृतंतद्वद्रजतकांचनाहृतयोश्च कलशस्यापनं कुर्यादि
त्यर्थः यंत्रंतदेवेत्यादिनाश्लोकेनापि प्रयोगांतरं कथयति
शालित्येत्यादिनाश्लोकेन तस्य नरविजयविधानं करोति तत्र
वीरपट्टेभालयंधनीयेपट्टे यंत्रमिदं यदार्गलयंत्रमित्यर्थः
मदजलेत्यादिनाश्लोकेन गजमदोत्पादनं करोति तत्र करेणु
वेके रेपव पिपट्टंगजश्च इत्यर्थः वज्रेनेत्यादिनाश्लोकेन त्रिशु
णितषड्गुणितद्वादशगुणितयंत्रार्गला नामितरेभ्यः श्रा
पिकं कार्यकरत्वं च कथयति गजमगेत्यादिना उक्तानां भुव
नेशीविषयाणां यंत्राणां सर्वेषां लेखनद्रव्यविशेषेण फल
विशेषान्कथयति गजमृगमदकाश्मीरैर्मिलितभः सुरभि
रोचनोपेतैः विलिखेदलक्तकरसानुलुलितैर्यंत्राणि सकल
कार्यार्थीइति अथ पाशांकुशाद्युदितभुवनेश्वर्याः प्रयोगविशे
षमाह राज्यापट्टसंयुतवास वाशाशानंकुशेन मन्त्रेणास्या
हक्रयाभिज्ञकृत्रिमपृथ्वीशां स्तंभ्योर्वशीवशायेत् इतिराजि
कइत्र पट्टलवणास्वाइतिमधुरम् अथपाशांकुशाद्युदिता
याभुवनेश्वर्यायंत्रविशेषमाह हृल्लेखांतस्य साध्याकयम
घवहिरंकोंहृतं वह्निगेहंहाश्रिस्वस्तिकासंप्रतिलिख

प्र त्रुदलेयंत्रकंनामवश्यः जप्त्वाशाकिंनुपाशांकुशालिपिसहि
सं तेनापयेद्दीपवह्नौनक्रंभुकाननांगीस्मरवशात्वविवशोप्रमलो
५५५ लातिपातिइति अस्यार्थः प्रथमंषट्कोणंविलिख्यतन्मध्येभु
455 वनेशींविलिख्यतन्मध्येसाध्य नामादीन्विलिख्यपुनस्तां
भुवनेशींपाशात्दरेणआमित्यआमितनेनेसंवेष्ट्यतद्बहिरंकु
शाक्षरेणक्रोमित्यनेनवसंवेष्ट्यपुनः षट्स्वकोणेषुशाक
त्रयोदशा– पदलेअस्मोस्तुत्यंत्रविधानोक्तप्रकारेणास्व
लिकंविलिखेत् एवंतांदलपत्रोदरेकोकिलकंटकेनवि
लिख्यप्राणान्प्रतिष्ठाप्य आंक्रींक्रोंइत्येतोपाशांकुशात्मलवी
जमाराद्यैभुकानदनेतवंमदीपाग्नौशनैः शनैस्तापयेत्
तस्मादिष्टावनिताभियातितत्क्षणादेव कोकिलकंटकम्
वनिताकर्षणायंत्रान्तरमाह सालिखंनिजनामवह्निमध्य
नहंहोदरेमान्मथंवीजंसाध्यविदर्भयापुरिहतेशाकावह्निः
पार्थिवम् तत्कोणेषुस्मरमन्मथपुष्टनयनप्रोथैः पुनः कंटकै
स्तांहलेलिखिताभिजनमदयेयोषिन्मनोमोहनम् अ
स्यार्थः प्रथमंषट्कोणंविलिख्यतन्मध्येभुवनेशींविलिख्य
तन्मध्येसाध्यनामादीन्विलिखेत् षट्कोणेषुकामवीजं
विलिख्य पुनर्बहिर्वृत्तंविलिखेत्तस्मिन्साध्याख्यात्दरहंहेनवि
दर्भितयाइरितयाभुवनेश्यावेष्टयेत् तद्बहिरष्टदलंविलि
ख्यतत्कोणेषुकामवीजमालिखेत् इत्थंतांहूलेकोकिल
कंटकेनविलिखितांप्राणान्प्रतिष्ठाप्यभुवनेशींकामवीजं
जप्त्वायोषितेदत्वाश्रदयेत् तस्मात्साधकवशीभवती अथ

वश्यमंत्रमाह शाकं तस्मिन्साध्यनाम परितो वीजैः स्वतुर्भि
स्समावेष्टैः शाक्तिञ्जनोभसांकुशालिपिवर्णैर्भिः समावेष्टिते
शास्त्रत्ये प्रविलिख्य पितृविकृतोप्राणाग्नितिष्ठापयवविरता
दौपरिभर्यतत्समरतः साध्योवशोतिष्ठति अस्यार्थः ॥
प्रथमं भुवनेशीं विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादीन् विलिख्य
तद्दहिर्भुवनेशी कामवीजं अंकुशं प्रोंवरौः क्रींक्लींक्रोंप्रोंइत्ये
तैश्चतुर्भिर्वीजैः प्रत्येकमावेष्टैवात्रूपेणतं भुवनेशींसंवेष्टये
त् इत्येशालिपिष्टेन दृष्टनाकारंफलकावहनी भूतमावध्यत
स्मिन्कोकिलकंटकेन विलिख्य प्राणमाप्नतिष्ठाप्यालिखितवीजा-
तरागिभुवनेशीमेव वाजसाक्षाति शिंष्रिमधुरैपदं हुताग्नानदग्
पं साध्यहृदयमिति मत्वा साधकः प्रपुंजात् तस्मात्साध्यो
वशीभवेत् क्लींकारं चन्द्रमसेषु पदिद्वलनैगोदशावर्णैः
र्णैर्वाह्योपस्राह्कतिः स्याद्विनकांसदृशं मोलयं नाभिवृतम्
तद्दासैभाजुवेष्टं हरिहरसहितं मूलमन्त्रेणयुक्तं मातांश्चैलो
कान्तस्थं सकलविषहरं यंत्रराजाधिराजम् अस्य भवनेश्वरी
यन्त्रस्यायमर्थः ॥ प्रथमं वृत्तं विलिख्य
तन्मध्ये भुवनेशीं विलिख्य तन्मध्ये साध्यनामादीन् विलिख्य
हलाहरिः पिहृत्तं विलिख्य अनयोर्वृत्तयोर्मध्ये षोडशास्वैः
संवेष्टत द्वहिरष्टदलपद्मं विलिख्य तत्केसरस्थाणि स्वर्येद्या
दिमित्यादिसौम्यशातवर्णान्विलिख्य दलमध्ये भुरुकवदे
फयोः फटेंक्रक्रति विलिख्य वहिर्वृत्तं विलिख्य तल्लिखिरी
ह्रवत्तिवर्णैर्वेष्टयेत् तद्दहिर्दतिणपार्श्वे स्वौं क्रों मितिवाम-

प्र. पार्श्वे श्रां क्रीं मिति विलिख्य तद्बहिर्भुवनेशपाः पतत्सर्वं वे
सं. ष्टयेत् इति अथ स्त्रीपुरुषयोरन्योन्यवश्यविधानयंत्रमाह
५५८ स्त्रांतं शिखीलवयुतं दहनांशसाध्यमायांसमाथ क्रमयाभि
556 हृतं कलाभिः साध्योक्तसहितं भुवि मूलमिदं तु भर्तृयंत्राकयं
नरवनतां तु वशंकरं स्यात् अस्यार्थः प्रथमं केवलं भुवनेशीं
विलिख्य तन्मध्ये साध्यनाम विलिख्य पुनस्तस्या हल्लेखाया
रेफाईकारयोरंशं रेफयोरंतरालस्य केवलहकारमभिमुखी
कृत्य ऊर्ध्वाधः मूलयंत्रं विलिख्य पुनर्बहिर्वृत्तं विलिख्य तस्मि
न्षोडश स्वरैः परिवेष्टयेत् एतद्भर्तृयंत्राकयं तान्पश्यादि पु
बालिखिता भुवनेशीं जपित्वा पुरुषेण स्त्रियै वा स्त्रिया पु
रुषाय वा संप्रयोक्तृ वशंकरं स्यात् अथ वश्यकरपुत्तलि
काप्रयोगमाह भक्तांगुलिकाकृतया सहकलासांत
वंसापुत्तिकया साध्यसंप्राप्तिर्जोगुजामरद्रुमदात्मानस्या.
सिंहदि रूपस्याभिविलिख्य तद्धिवर्के साध्यं तदीप प्रतिष्ठा
प्यो जपनलिखन्यतन्ररिन्द्रयोमेहेम्रिन्द्रं वश्यकृत् इति अस्या
र्थः अलालकरलम्भयामरदासाध्यस्यपादारजसापुत्तया
ककलासोदरगतवसापुत्तकया आकृ त्रयोदशपटलोक्त
लक्षणेन पुत्तलीं कृत्वा तस्या हृदये भुवनेशीं साध्यनामयु
क्तं विलिख्य प्राणांश्च प्रतिष्ठाप्य भुवनेशीं जप्त्वा तां पुत्तलि
कां सविधानेन विलिख्य तत्परितो निम्बशोमस्य विसर्जनं
कुर्यात् तस्मात्त्रिदिनैः साध्यो वशी भवेत् अथ परस्त्रियाः स्त्रि
याकर्षण विधानमाह वामास्यामविलिख्यनाममनिशाया

वामोरुदेशेनिशामध्येवामकेशाशंसितमतिः साध्याद्यन्त
स्मनाः सर्वैरुद्रपदंततश्चदयितेयोगीश्वरीइहयंमन्त्रजपाति
वेदनेगविवशां सद्यः स्त्रियामानयेत अथमार्यः साध्ययावि
याश्वगलिमावःशिइयाहरीइत्यसाधकः पुरुषः स्वस्य वामो
रुदेशेश्वर्थेनयोसाध्यायाश्चियोनामदेवद्मामाकर्षयेदित्यालि
ख्य पुनः साधकः स्ववामकरतलेननसाध्यनामालिपिमा
च्छादयन् तांसाध्यांचस्मारयन् तस्मारामन्त्रमष्टहादिजपे
त् रुद्रदयितेयोगीश्वरिस्वाहा इत्येकादशाक्षरोयंमन्त्रः अने
नमंत्रेणैवजप्तेनतांसाध्यांसाधकःसमाकर्षयेत् ॥
अथपार्वतीदेव्याःश्वलश्रीमन्त्रउच्यते अजऋषिः प्रतिनि
हच्छंदः गौरीदेवता ह्रींबीजं स्वाहाशक्तिः ह्रींनमोब्रह्मश्री
राजिते राजपूजितेहर जयविजयेगौरिगांधारिशिरः ॥
त्रिभुवनवशंकरीशिखासर्वलोकवशंकरीकवचं सर्वस्त्रीपुरु
षवशंकरीनेत्रम् स्तडघेवास्तडघेवाह्रींस्वाहा अस्त्रम् ॥
ध्यानं अस्मकलशशिराजन्मौलिराबद्धपाशांकुशारुचिरक
राब्जांबंधुजीवारुणांगी अमरनिकरवंद्यात्रीणरागाशोणाले
पांगुकंकसमप्रकाशापातेस्पदेपार्वतीयः ॥ ॐह्रींनमोब्रह्म
श्रीराजितेराजपूजितेजयेविजयेगौरिगांधारित्रिभुवनवशंकरिस
र्वलोकवशंकरिसर्वस्त्रीपुरुषवशंकरिस्तडघेवास्तडघेवाह्रीं
स्वाहा इति मन्त्रः ॥ अयुतं जपेत् ॥
घृतसिक्तैः तीरानैर्दशांशं पुरुषसुवर्णाहोमः अथमनानव
मेपटलेभुवनेश्वरीविद्यामेप्रोक्ता शक्तिपीठेसमावाह्यसमर्च्य

प्र
सं
४५७

येत अंगैः प्रथमाहुतिः मातृभिर्द्वितीयाहुतिः इंद्रादिभिस्तृती
या अथ प्रयोगः तिलतंडुलकैर्लाजैः त्रिमधुरसिक्तैः फलैश्च
मधुरतरैः आज्यै—रक्तगाऽवेर्धैस्त्रिदिनं हवनक्रिया भुवश्य
करी अथमर्थः तिलैश्च तंडुलैश्च लाजैश्च मधुरतरफलैश्च
आज्येन च अरुणाश्ववलयैश्च त्रिमधुरसिक्तैः संख्यानुरक्तसह
स्रमिति न्यायात्सहस्रं जुहुयात् तस्माद्वशीकरं भवति मधु
रतरफलं कदलीपनसादिकम् ॥ प्रयो०
नित्यं चादित्यगतां देवीं प्रविचिंत्य तन्मुखो जप्यात् अष्टोत्तरश
तमहमादौ भुवनं वशीकरोत्यचिरात् प्रयोगाः वाणीदर्वी
कमन्त्रीप्रयोजयेत्सा धन्यकर्मसु नम् प्रजपेद्धा हवनविधौ वी
छिन्नसिद्धिप्रदस्तथा मन्त्रः त्रिभुवनवशामिति वक्रा वंचस
वैलोक्यवशीकरीति प्रकारे वाणीमित्यक्रम् ह्रीं पद्मावतिस्वा
हा वश्यफलप्रदा नोऽयं मन्त्रः ह्रीं ह्रीं मित्यादि षडक्षरम् ध्याने
पद्मासनस्थां करपंकजाभ्यां रक्तोत्पले संदधती त्रिनेत्राम्
अविभ्रतीमाभरणानि रक्तां पद्मावतीं पद्ममुखीं नमामि पंचल
तेजये त्वं दशांशं जुहुयाद्धुतैः शाक्तिपीठे यजेद्देवीं मंत्रायाः
वरणान्विता गौरीव भजा । धारणयन्त्रम्
षडस्त्रमध्ये प्रविलिख्य शाक्तिं कोणेषु शिष्टानि षडक्षराणि त
दास्यतो मातृकया भिवीतं पद्मावती यंत्रमिदं प्रशस्तम् ॥
तोयं प्रियोवंसिविन्यसेदेवीं संविन्य पार्वतीम् शाक्तिबीजं न्यसेद्धा
हृन्मध्ये भुवनेश्वरीम् अनयोर्मेत्रयोर्मध्ये स्यायान्वास्तर्यं ह्रन्नाश
नम सुखद्वन्द्वे प्रविन्यसेद्दातचंद्रमन्त्रस्मरेत ॥

जिह्वायांविन्यसेद्बीजंरमाधाम्नाविचिंतयेत् स्वाहायैकंठ
योर्न्यस्तइच्छेदधियासुधी ॥ अथारभ्यासमारभ्यातंत्र
र्वन्यतिदिनंनरः कीर्तिश्रीकांतिमेधानांवल्लभोभवतिध्रु
वम् ॥ अथराजमुखीमन्त्रउच्यते अजऋषिः अतिनिचृ
छंदः गौरीदेवता ऊंबीजंस्वाहाशक्तिः क्लींबीजं श्रींशक्ति
रितिवा ॥ ऐंराजमुखीराजाभिमुखिवित्तूवश्यमुखी
ह्रींश्रींक्लींधीरः देविधीरवामहादेविकवंदेवादिदेविने
वेसर्वजनसमुखंमेवशंकुरुस्वाहा अयम् ॥
पूर्वमंत्रवध्यानम् ॥ मन्त्रमहोदधौतुप्रणवंविनाहृत्क्रों
योजयित्वाःयंमन्त्रः ऐंराजमुखिराजाधिमुखिवश्यमुखि
ह्रींश्रींक्लींदेविदेविमहादेविदेवाधिदेवादि देविसर्वजनसमुखं
ममवशंकुरुस्वाहा इतिमन्त्रः राजवश्यप्रधानोयंमन्त्रः
अयुतंजपेत् घृतसिक्तैः पयोन्नैर्दशांशंदशांशराहोमः
अथपूजाश्रीवत्पूर्वोक्तेपीठेसमावाह्यार्चयेत् ॥ अंगैः
प्रथमावृतिः मातृभिर्द्वितीयांइंद्रादिभिस्तृतीया अस्य
मन्त्रस्यसर्वजनपदस्थानेसाध्यनामसंयोजयेत् ॥
अथप्रयोगः देवीमाष्टशतंभस्मनेवदद्यात्रिमधुस्वादुयुक्तं
क्रुतेन सम्मान्हंभसितेनतेनविहितंपुंड्रादिकंवश्यकृत् अथ
मर्त्यः समस्तैः सहदेवास्त्रिगुल्मैः त्रिमधुरसिक्तैरहोमत्रयशा
तंनित्यशः सप्तदिनैर्ह्रुतेन पुनस्तेनभस्मनापुंड्रंचरेद्यान्
तस्माद्वश्यकरंदेवीश्रीदेवीप्रयोगान्तरम् आम्रैसल्लक्त
होमपातितसमाजमंहूतेसाधायेत्सार्धनिरुपरिहारकंचनादि

प्र वश्यं भवेद्देहिनाम् अथ मर्थः श्रीमः सहस्रं जप्त्वा तत्संपातं
सं वज्रं खासाथ्यं भाशयेत् आत साध्यो वश्यो भवत्यवश्यम् प्र
५५८ योगांतरम् शक्तिसाध्यस्य हृत्प्रतिकृतिहृदि संलिख्य तस्या
458 प्यग्रे विज्ञमारण्यां गणोस्मिन् विधिवदनसमायत
कैः जपायाः देवीमंत्रेण राधोदशपरशोन संख्येस्तु काचंदना
मैर्ऊत्वा तां सप्तरात्रं सविदि निखनितां इत्थं मंत्रशपकर्म
अथ मर्थः साध्यस्य नवचहृते णाप्रतिकृति संपायतस्याः प्रति
मायाहृदि भुवनेशीं विलिख्य तत्र प्राणप्रतिष्ठां च कृत्वा मन्त्रेण
त्वा श्रृं गणेश निखन्यन स्यो परिग्रिं तस्याप्य देवीसंस्मानेन मंत्रे
णाष्टौ जपाऊ सम्मे काचंदनसिक्तैर्दृष्णोत्तर धानं नित्यशः स
प्तदिनैर्ऊनेन अनस्तां प्रतिकृतिं नवां निखन्यात् तस्मात्स
साध्यो वशीभवेत् कांचदनं रक्तचंदनम् अथ अन्नपूर्णेश्वरी
मन्त्रउच्यते वैश्रवण ऋषिः अनुष्टुप्छंदः अन्नप्रदो विकं
भूश्रियो देवता लों बीजं श्रीं शक्तिः लों श्रीं अन्नं मह्यं देहि स्त्रीं
श्रीं अन्नं मे देहि शिवः इत्यादि युक्तं अन्नाधिपतये शिखा
ममान्नं प्रदापय कवचम् स्वाहा अस्त्रम् ध्यानम् इत्याद्यो
तृष्णवशाहतकनकमयहीपववैरेखराच्छेकल्पद्रुमानकामो
मणिमयसुलसिंहे विनयप्रपादभागे आसीने भूश्रियो वांछित
वस्तु निचयं मेरिणा संस्मरं जैमो मन्त्रीसर्वित पानो जपेत्तदिनमु
खेसंपदेन्नसमन्नं तवसदा रथैर्देवैर्लितिमीकृतं तत्पर्यः श्री
वै नमस्तु मन्त्र मेदेह्यन्नाधिपतये ममान्नं प्रदापय स्वाहा इतिमन्त्रः
अयुतं जपेत् आज्यं वचान्नेन च संभूय सहस्रं जुहेत ॥ १

रश्चरणहोमः वेश्यापीठेकृत्वा अंगैः प्रथमावृतिः पृथि
व्यादिपंचभूतैर्द्वितीया वलाकादिभिरेकादशपटलेश्रीवि
धानोक्ताभिस्तृतीया इंद्रवज्रादिभिरपरेहे अथान्नपूर्णामं
त्रांतरमुच्यते अजऋषिः अनुष्टुप्छंदः अन्नपूर्णादेवता
क्लींबीजं स्वाहाशक्तिः क्लींक्लीमित्याद्यंगानि ध्यानम्
रक्तांतांस्वविलोकनलोलाभद्रवक्त्रानघनांभवकांताम् अ
न्नदाननिरतांजननींतां संस्मरेजपत्रविमर्दकलाम् ॐ नमो
भगवतिमाहेश्वर्यन्नपूर्णेस्वाहा इतिमन्त्रः उदयकालेचाष्ट
शमहस्रं पुरश्चरणजपः हुतसिद्धैर्वेदांशांशपुरश्चरण
होमः नवमपटलप्रोक्तेश्यामकेपीठेकृत्वा अंगैःप्रथमा मा
तृभिर्द्वितीया इंद्रवज्रादिभिरपरेहे अन्नपूर्णामन्त्रप्रसंगा
त्कल्पांतरोक्तमन्नपूर्णास्तोत्रमप्यत्रलिख्यते भगवतिभव
रोगात्पीडितंदुष्कृतोत्थात्सुतदुहितृकलत्रोपद्रवेणानुया
तम् विलसदमृतदृष्ट्यावीक्ष्यविभ्रांतचित्तंसकलभुवनमात
स्त्राहिमामोन्नमस्ते १ माहेश्वरीमाश्रितकल्पवल्लीमहंभवच्छे
दकरींभवानीं क्षुधार्तजायातनयाद्युपेतस्त्वामन्नपूर्णेशर
णंप्रपद्ये २ दारिद्र्यदावानलदह्यमानंस्वाहान्नपूर्णेगिरि
राजकन्ये कृपांबुदृष्ट्याभिषिंचमांत्वंत्वत्पादपद्मार्पितचित्त
वृत्तिम् ३ इत्यन्नपूर्णास्तुतिरत्नमेतत्श्लोकत्रयंयःपठ
तीहभक्त्या तस्मैददात्यन्नसमृद्धिमंबाश्रियंचविद्यांचयशश्च
मुक्तिम् अथान्नपूर्णामन्त्रप्रसंगात् अन्नगोपालमन्त्रोपिक्र
दीपिकोक्तप्रकारेणात्रोपयुक्ततावशाल्लिख्यते ॥

म श्रीनारदऋषिः अनुष्टुप्छंदः श्वेनाधिपतिः कृष्णोदेवता
सं क्लांक्लीमित्यांगानि ध्यानम् तंविनेवालशयनेस्तदंतंवंदे
४५५ वीजनैः मैं[illegible]गांडुगपवुध्यातपीयेत्सोस्तुतेःशानम् मन्त्र
459 तूपरसतूपतहिरूपनमोनमः श्वेनाधिपतयेममान्नंप्रयस्वा
हा इतिमन्त्र अथपूजा पूंगैः इंद्रवज्रादिभिरावरण
मयम् अथान्नगोपालमन्त्रप्रसंगात्कल्पांतरोक्तोन्नगोपा
लमन्त्रोलिख्यते श्रीनारदऋषिः अनुष्टुप्छन्दः रुक्मि·
णीवल्लभोदेवता क्लींवीजंनमःशक्तिः श्वेतोवर्णः आचक्रा
यस्वाहा हृत् विचक्रायस्वाहाशिरः सुचक्रायस्वाहाशिखा
त्रैलोक्यरक्षणचक्रायस्वाहा कवचं असुरांतकचक्रायस्वा
हा अस्त्रम् ध्यानं उदयगिरिनितांतेस्फटिकमणीसमभा
मासहितमखिलगोपीवल्लभंदेवदेवम् अभयवरदहस्तं
पायसादंप्रसन्नंविविधगुणनिधेयंवासुदेवंनमामि दामो
दरायविद्महे वासुदेवायधीमहि तन्नः कृष्णःप्रचोदयात्
इतिगायत्री पश्चान्मूलमन्त्रंजपेत् ॐश्रींह्रींक्लींग्लौं
कृष्णगोविंदविश्वात्मन्गोपगोपीमनोहर अन्नमेषड्रसो
पेतंप्रयच्छग्लौंनमोनमः इतिमन्त्रः अथान्नप्रदगोपाल
मन्त्रप्रसंगात् अन्नप्रदानप्रभावहर्तीनर्पणमपिकल्पान्त
रोक्तमन्त्रयोग्यतावशाल्लिख्यते मराचमसकर्होलाहुषी
त्रिष्टुबनुष्टुभौछंदसी श्रीमदमहाविष्णुर्देवता आवहंती
वितन्वानाहरत् ऊर्वीरणचीरमात्मनः श्रियः वासांसिमम
गावश्चपिशला । अन्नंपानेचसर्वदा इतिकवचम् ॥ त

रमणं श्रियमावह[illegible] लोमशां पशुभिः सह स्वाहा श्रवं
ध्याने श्रुरणा[illegible]तं कांचनोदीप्तवर्णं करधृतद
चक्रं पीतकौशेयवासम् कनककलश[illegible]नीपलास
रुपाणि श्रियमपि च भुजाभ्यां विभ्रतं नौमि विष्णुम् आ
वहंती वितन्वाना इत्यादि पशुभिः सह स्वाहा आमायंतु
ब्रह्मचारिणः स्वाहा विमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा प्र
मायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा दमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा
शमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा यशोजनेसानि स्वाहा श्रे
यान्वस्यसोसानि स्वाहा तंत्वा भग इत्यादि समाभगप्र
विशेत्यादि तस्मिन्सहस्रशाखे इत्यादि प्रथायः प्रवतेत्या
दि प्रतिवेशोसि इत्यादिराव मावहंती सूक्तमंत्रः अथाने
नतर्पणप्रकार उच्यते प्रतिवेशोसि इत्यादि पेगत्वा उपवि
श्यगुरुवंदनादिकृत्वाय — हेमाभ्रपभो विश्वरूप इत्या
हृचापादतलादारभ्य शिरःपर्यंतं व्याप्य पुनः शारीरं मे विव
र्षणामित्यादृचाशिर आरभ्य पादपर्यंतं व्याप्य आवहंत्या अन्वा
वनध्यावाप्य पुनरावहंत्या श्रृंगरूपादि विधाय ध्यात्वायः
छंदसामित्यारभ्य आवहंती सूक्तं प्रतिवेशोसीत्यंतनपकवा
रंजप्रापुनः येवेंदंत्रतिजलस्पृष्टा जप्राशोषणोदहनप्राव
नानि विधाय पुनः यश्छंदसामित्यादृचापकवारं संतर्पंत
वजले सूर्यमंडलादारभ्य जलपर्यंतं राजतसोपानं संचिंत्य
तस्य सर्वस्याधः पद्मं साष्टपत्रं वसंचिंत्य तस्मिन् कमलं शरी
रं कमेविवर्षणामित्यादृचा सूर्यमंडलात्सोपानमार्गेणाउद

प्र कांजलिना आवाहयेत् एवमा[illegible] पू[illegible]नादिभुंज्ञा वा
कौ. प्रदर्शयेन्नसिने वैधिपूर्ववदंगरक्ष्या[illegible]विधाय ध्यात्वा अ
५८. र्घ्यपाद्यादिकं दत्वा मानसपूजां च[illegible]दिमुद्रादिभिः प्रदर्श्य
पुनः स्वस्वपुरतः स्वर्णमयं घटं संचिंत्य तस्मिन् हरिमुद्र
यात्तर्पेणा[illegible]द्भं चिंतयेत् पायसं दधिभक्तं च क्षीरमाज्यं गुड
तथा भक्तं च कदलीपक्कं पक्वं च पनसाम्रयोः मधुचिमधु
रं चैव तर्पयेदमृतोपमम् एवमेकादशद्रव्याणि स्वर्णघटे
संचिन्त्य तैर्द्रव्यैरमृतजलेन तर्पयेत् तत्र प्रथमं आवहंनी
वितान्वानेत्यृचा एकादशद्रव्येष्वेकेन द्रव्येण एकैक
वारक्रमेण संतर्प्य पुनः आयंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा इ
त्यादिभिर्यथापः प्रवतेत्येभिः एकादशभिर्मंत्रैः एकैके
न मंत्रेण पायसाद्येकादशद्रव्यैः पूर्ववत्पिता अवशिष्टैः
क्रमेण संतर्पयेत् ततु यस्मिन् द्रव्ये वा कले वा अधिकवां
छितं तद्द्रव्येण वा तत्फलवाचकेवतेन मंत्रेण वा वरुवार
माहूत्वा तर्पयेत् एवं संतर्प्य पुनर्गंधपाद्यादि दत्वा मानसपूजां
च कृत्वा तीर्थेनात्मानं संप्रोक्ष्य पुनर्देवलयालोगरक्ष्यादि
कं कृत्वा जलांजलिना मतिवेशोसि प्रमामा माहींस्यनेन मंत्रेण
स्वर्णमंडले देवमुद्वासयेत् पुनः स्वस्याप्यंगरक्ष्यादिकं विन्य
सेत् एवं निमग्नाः संतर्पितं तु ती वा जलाभो भविष्यति अनु
नं जपेत् अष्टस्मरणहोमार्थं अनेन सहस्रं जनेत्र अथावहं
तीनर्पणामसंगात् आवहंनीहोमविधानमपि आकाशमे
रवकल्पोक्तप्रकारेणालिख्यते प्रथममेव देवावसाने पूर्ववत्तर्प
णविधानोक्त

प्रकारेणाक्षरैर्भूर्गैर्मासादीन् हुत्वा पुनः यः छंदसामृषभो वि
श्वरूपः अदितेनुमन्य[illegible]छंदोभ्योध्यमृतात्संबभूव पुन[illegible]
त्र — मम स्वसमेंद्रो मेधया स्पृणोतु सरस्वतेनुमन्यस्व [illegible]मृत
स्य देव धारणो भूयासं देव सवितः प्रसुव एवं परिषिंच्य पुनः
शरीरं मे विचर्षणं स्वाहा जिह्वा मे मधुमत्तमा ॐ स्वाहा कर्णा
भ्यां भूरि विश्रुवं स्वाहा ब्रह्मणः कोशोसि मेधया पिहितं स्वाहा
इति उद्देवरसमिद्धोमं कृत्वा श्रुतं मे गोपायेत्यंजलि पुटं कृत्वा
पुनः आवहंती वितन्वाना कुर्वाणा चीरमात्मनः वासांसि मम
गावश्च अन्नपाने च सर्वदा स्वाहा पुनरावहंतीत्यादि श्रियमाव
ह स्वाहा पुनरपि आवहंतीत्यादि पशुभिः सह स्वाहा इति चतु
र्थ पंचम षष्ठवाक्यांतेन हविषा कुर्वीत पुनरेकवारं तूष्णीं जपेत्
पुनः आमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा यशो जनेसानि स्वाहा तं त्वा
भग प्रविशानि स्वाहा स मा भग प्रविश स्वाहा तस्मिन् सहस्र
शाखे नि भगाहं त्वयि मृजे स्वाहा यथापः प्रवतेत्यादि सर्वतः
स्वाहा इति हविषा कृत्वा पुनरपि आवहंतीत्यादि धातरायं
तु सर्वतः स्वाहा इत्यंत एकमेव कुर्वीत पुनरावहंतीत्यादि
सर्वतः स्वाहा इत्यंतं तूष्णीं जपित्वा प्रतिवेशोसीत्यनेनांजलि
वेष्टनं कृत्वा । पुनः यः छंदसामित्यादिना पूर्ववत्
अदितेन्वम ॐ स्थाः इति परिषिंच्य होमं समापयेत् ॥
एवं कृते अन्न समृद्धिर्जायते अथ विभावरणप्रक्रान्त वांछाकल्प
लता संतके षड् सहस्रं ये प्रोक्त प्रकारेण आवहंती होम-
विधानं लिख्यते ॥ महावसमकेहो

प्र लहर्षिः त्रिष्टुबनुष्टुभौ छंदसी विराट्पंक्तिश्छंदः महाविराट्
सं वैः आवहंतीमंत्रप्रदायिनी महालक्ष्मीदेवता श्रीपद्ममहावि
५८१ पुत्रं विकर्मीऋषिः बृहतीछंदः महालक्ष्मीर्देवता गृत्स
461 मदऋषिः त्रिष्टुप्छंदः इन्द्रो देवता ॥ आनंदनारदऋषिः
अमृतविराट्छंदः त्रैलोक्यसंमोहनः श्रीगोपालकृष्णो देवता
नारदऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णो देवता आनंदभैरवऋ
षिः देवीगायत्रीछन्दः महात्रिपुरसुंदरी देवता बदरिका-
श्रमवासी श्रीनारायणो भगवान्ऋषिः गायत्रीछंदः परमा
त्मा श्रीकर्वविष्णुर्देवता श्रंबीजं ईंशक्तिः लंबीजं क्लींशक्तिः
पुनः क्लींबीजं स्वाहाशक्तिः कर्पदलक्ष्मी इति बीजं हसकह
लह्रीं इति शक्तिः सकलह्रीं कीलकम् ममनिवृत्तिश्रायसं
पदर्थे विनियोगः आवहंतीत्यादिवाक्यषट्केन पूर्वोक्तवन्न
डंगानि कृत्वा इंद्रश्रेष्ठानिहत इविणानिधेहिशिरः चिति
दलमाशिखा सुभगत्वमस्मेकवचम् पोषंरयीणामरिष्टिं
तनूनां नेत्रम् स्वाद्मानं वाचः सुदिनत्वमह्नां अस्त्रम् श्रीं श्री
मित्याद्यंगानि क्लीं क्लींमित्याद्यंगम् प्राग्वत्परलोकप्र-
कारेण श्रीविद्याषडंगं कुर्यात् ध्यानम् अरुणकम
लसंस्थां कांचनीदीप्तवर्णां करयुतदरचक्रे पीतकौशेयवस्त्र
म कनककलशरक्ताजोत्पलाचक्रपाणिं श्रियमपिच भु
जाभ्यां विभ्रंती नौमि विष्णुम् ॥ एवं ध्यात्वा होममारभे
त्. यः छंदसामृषभो विश्वरूपः अदितेत्वमनुमन्यस्व छंदो
भ्योऽध्यमृतात् संबभूव अनुमतेत्वमनुमन्यस्व समेंद्रो मेधया स्पृणोतु

स्वरस्वतेनुममस्त्व अमृतमस्य देवधारणो भूयासं देवसवितः
प्रसुव इति परिषिंच्य आरीरं मे विचर्षणं स्वाहा जिह्वा मे म
धुमत्तमा स्वाहा कर्णाभ्यां भूरि विश्रुवं स्वाहा ब्रह्मणः कोशोस
सि मेधया पिहितः स्वाहा इत्याहुतीरसमिद्वंतष्टयं कृत्वा सूर्ते
मे गोपायेत्युपस्थाय अथवत्समाराड्व्याहोमः श्रीकांसो
स्मितां हिरण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलंतीं तृप्तां तर्पयंतीं ॥ पद्मे
स्थितां पद्मवर्णां तामिहोपह्वये श्रियं स्वाहा श्रीं ईं श्रेष्ठानि
द्रविणानि धेहि चित्तिं दक्षस्य सुभगत्वमस्मे पोषं रयीणामरि
ष्टिं तनूनां स्वाद्मानं वाचः सुदिनत्वमह्नां स्वाहा श्रीं सहकलरीं
स्वाहा श्रीं हसकलरीं स्वाहा श्रीं क्लीं क्लीं हस्ताय कर्पईल क्लीम्
आवहंती वितन्वाना कुर्वाणा चीरमात्मनः स्वाहा गोविंदाय
हसकहल क्लीं वासांसि मम गावश्च अन्नपाने च सर्वदा गोपीज
नवल्लभाय स्वाहा सकल क्लीं ततो मे श्रियमावह स्वाहा लो
मशां पशुभिः सह स्वाहा श्रीं उत्तिष्ठ श्रीकरि श्रियै स्वाहा इति गो
पालक श्रीविद्या श्रीकवाक्य स्वरसहितावहंती मन्त्रेणा चतुर्द्धा
विभज्य कृत्वा पुनः कांसोस्मीत्यारभ्य उत्तिष्ठ श्रीयै स्वाहा इत्यं
तमेकाहुतिं कृत्वा पुनः आमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा
विमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा । प्रमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वा
हा दमायंतु ब्रह्मचारिणः स्वाहा तं त्वा भग प्रविशानि स्वा
हा आमा भग प्रविश स्वाहा । तस्मिन्सहस्रशाखे निभगा
हं त्वयि मृजे स्वाहा यथापः प्रवता यंति यथा मासा अहर्जरम् ॥
एवं मां ब्रह्मचारिणो धातरायंतु सर्वतः स्वाहा ॥

प्र. ॐ श्रीं ब्रह्मकोशिनि मां रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा इति जप्त्वा पुनर
सं. पि क्रों सौः स्त्रीं त्यारम्भ ब्रह्मकोशिनि मां रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा
४६२ इत्यंतमेकादशवारं जपेत् क्रों सौः स्त्रीं त्यारम्भ ब्रह्मकोशिनि
मन्त्रान्तं सहस्रं जप्त्वा प्रतिवेशो क्षिप्रमाभाहि प्रमापयस्वइत्यंत
लिंक्षत्वा पुनरपि यः छंदसामित्यादि प्रतिवेशो सौः स्त्रीं त्यंतं एका
क्षतिं कृत्वा क्रों सौः स्त्रीं त्यादि ऊर्ध्व श्रीकरश्रियै स्वाहा ॥
इत्यंतमेकाहुतिः एवमेकादशवारं जप्त्वा एवमेकादशवा
रं जपेत्तु एवं सहस्रेण रपातेवा अष्टोत्तरसहस्रं वा जुहुयात् जपे
द्वा अथ होमार्थं एकादश द्रव्याणि उच्यंते पयः पायसं दध्या
ज्यं मेशर्करान्नमपूपं मोदकं मधु मधुत्रितयं कदल्याम्रफलं प
नसं चेत्येकादश द्रव्याणि एतैः सर्वैः द्रव्यैर्वा आज्यसिक्तान्नं
नैवेद्यार्धमन्नं हुत्वा जुहुयात् एकादश द्रव्येष्वेकं प्रत्यहं वा संक्रांति
पर्वाणि एकवारे वा जुहुयात् इत्यं होमविधिम् अथ श्रावहंती
जपविधिः पूर्ववन्न्यासादिकं कृत्वा ध्यानं क्रों सौः स्त्रीं तां हि
रण्यमाकारानाडींज्वलंती तृप्तां तर्पयंती पद्मे स्थितां पद्मव
र्णां तामिहोपह्वये श्रियम् इंद्रजेत्वानि द्रविणानि धेहि चित्ति
हृतसम्भगात्मसे पोषं रयीणाम रिष्टिं तनूनां स्वाद्मा
नं वाचः सुदिनत्वमह्नाम् श्रीं सकलह्रीं श्रीं हसकलह्रीं
श्रीं क्रीं क्लीं हस्लाय फप ईल क्लीं श्रावहंती वितत्वाना
जवो राणा वीरमात्मनः ॥ मोविदायह
सकहलक्लीं नांसांसि मम गावश्चात्र पाने च सर्वदा गोपी
जनवल्लभाय स्वाहा सकलह्रीं नमो मे श्रियमावहलोमशां

त्र

पशुभिः सह स्वाहा श्रीउच्छिष्टश्रीकरश्रियै स्वाहा इति मूलम
न्त्रेसहकृजप्यायः छोंदसामित्यादि प्रतिवेशोसीत्यंतं पूर्वोक्त
होमविधानोक्तप्रकारेणसहकृत्वा कांसोस्मीत्यावभ्य उच्छिष्ट
श्रीकरश्रियै स्वाहा इत्यंतमुक्त्वातदंते आमायंतु ब्रह्मचारि-
णः स्वाहा पुनरपि कांसोस्मीत्यावभ्य श्रीकरमन्त्रांते विमायंतु
ब्रह्मचारिणः स्वाहा इत्येवंप्रकारेण प्रतिमन्त्रं पूर्वोक्तब्रह्म
कोशीमन्त्रपर्यंतं संयोज्य जपेत् पुनः त्रयांगं कृत्वा प्रतिवे
शोसीत्यनेनोपसंहरेत् इति जपविधिः समाप्तः
अथान्नगोपालादिमन्त्रप्रसंगाद्दन्नप्रदद्धिवामनमंत्रोपिम
न्त्रदेवताप्रकाशिकोक्तप्रकारेणालिख्यते ॥
वंङ्कऋषिः विराट्छंदः दधिवामनो देवता ॐ बीजं स्वाहा
शक्तिः इष्टार्थे विनियोगः ॐ हृत् नमः शिरः विश्ववेशिखा
ख्वरपतये कवचम् महावलाय नेत्राभ्यां स्वाहा अस्त्रम्
ॐ नमो विश्ववेश्वरपतये महावलाय स्वाहा ॥
इतिमन्त्रः षडंगामिमर्थः अन्नप्रदोयंमन्त्रः अस्य न्यासविधिः
षडंगान्यंगुलीष्वपि विन्यस्य मूलेन व्यापकं कृत्वा मूलमन्त्रा
क्षराणि शिरोललाटनेत्रहृदयकर्णोहृदयगोष्ठलालुकंठबाहु
हृदयउदरनाभिगुह्योरुजंघापादेषु विन्यस्य ऋष्यादीन्विन्या
यध्यायेत् मुक्तागौरं नवमणिलसद्भूषणं चंद्रसंस्थं भृंगाकारै
रलकनिकरैः शोभिवक्त्रारविंदम् ॥ हस्ताब्जाभ्यां कनककल
शं शुद्धतोयाभिपूर्णं दध्याद्यान्नं सकनकचषकं धारयंतं भजा
मः ॥ षट्लक्षजपः ॥ आज्याक्तैस्तिले

प्र· ईशांशं पुष्करणाद्धोमः दध्यन्नेनवा अथपूजा पंचदशप
सं द्मलोककंचंद्रपीठेसमावाह्यवामनमूर्तिमर्चयेत् अंगैः प्रथ
४९३ माहृतिः रूपायै सुमनायै प्रीत्यै तुष्ट्यै पुष्ट्यै हृष्ट्यै दृष्ट्यै· सौ
463 म्यायै मरीच्यै अंशुमालिन्यै नीलायै अनन्तायै लक्ष्म्यै इच्छा
यै संपूर्णायै मंडलायै इत्यादिभिः शुभ्रवर्णा वरभूषणा
भयवरकराभिः षोडशकलारूपशक्तिभिर्द्वितीया सशक्ति
वासुदेवादिभिस्तृतीया शांत्यै श्रियै सरस्वत्यै रत्यै इति
वासुदेवादीनां शक्तयः कोणेषु मूर्तयोदिक्षु केशवादिद्वा
दशानामभिस्तत्वेषी कुमुदाय कुमुदाक्षाय पुंडरीकाय
वामनाय शंकुकर्णाय सर्वनेत्राय सुमुखाय सुप्रतिष्ठि
ताय पिंगलाय हरिसेनाय पतैः शुभ्रवर्णैः शंखचक्रग
दापद्मपाणिभिः पंचमी लोकपालैः षष्ठी अथप्रयोगः
प्रतिदिनंदध्यन्नेदशाहुतिहोमात्संपूर्णोभवति प्रतिदि
नंनियमेनसहस्रजपंचअन्नसमृद्धिकरंचमुक्तिकरंच अ·
नकामीहुनेत्रिसमधुविंशतिसंख्यया तिलतंडुलमिश्रं
तशाम्नुयादन्नमतयम् तिलानांशर्करानम् अष्टपंचद्रुसो
पेतंहुनेचाष्टसहस्रकम् अलक्ष्मीनाशमाप्नोतिमहतींश्रि
यमाप्नुयात् घृतेनाहुतिंकृत्वादध्यन्नंशर्कराघृतम्
अन्नपर्वतमाप्नोतियत्रकुत्रसगच्छति हुनेद्विल्वसमीपस्थः
पमातरकुलेनरः वसुंधरामहालक्ष्मीर्वसुवर्षमितवत् वि
द्यार्थीप्रजपेल्लक्षंध्यायन्देवंजनार्दनम् जुहुयात्पायसंमन्त्री
सा ताद्धा मीसो भवेत् पुत्रकामोजपेल्लक्षंपुत्रजी·

वफलैर्ड्रनेत् तत्काष्टदीपितेवह्नौसमस्तत्रमवाप्नुयात्
ध्यात्वात्रिविक्रमंदेवंरक्ताभंकरवीरकैः हुनेदयुतसंख्याकै
सर्वत्रविजईभवेत् राज्यकामोपिपद्मानामयुतंजुहुयान्नरः
ध्यात्वावैइपदंराज्यंलभेस्थिरमकंटकम् अपामार्गदलैर्हु
त्वालवैर्गैर्वामधुस्नुतैः अधुतंसाध्यवामीतंमहावश्यफ्किर्यालं
भेत् अपामार्गदलैंतदीयपत्रम् आरोग्यकामोजुहुयादपा
मार्गैः शतंशतम् आयुष्कामस्तिमधुकतिलदूर्वांकुरान्तैः
अयुतंजुहुयात्तावज्जपेद्दायुर्लभेस्थिरम् स्मृत्वात्रैविक्रमंमत्र
पंजपेद्दशसहस्रकम् अकोवधाइवेत्सघोनात्रकार्याविचारणा ॥

अथयंत्रमुच्यते ॥

समाप्यलक्ष्मीप्रणवाष्टकर्णिकंमत्रांतरंहृद्दलाष्टकं
च त्रिष्टार्णयुग्मोल्लसितांत्यपत्रमष्टदलैरुज्ज्वलपत्रका
ग्रम् परीतस्तद्द्वादशवर्णमत्रै ततोवहिर्मातृकयाचपीतं
ततोवहिः प्रणमखंडजंविधयन्त्रविदंश्रीमदभीष्टदंस्यं ॥
अस्यार्थः अष्टपत्रकर्णिकायांप्रणवंतदंतः साध्यनामादी
न् अष्टदलमध्येमन्त्रस्यवर्णाद्वयं अंत्येः वाशिष्टंवर्णाद्वयं
चदलाग्रेष्वप्रसिद्धाष्टात्तरनद्वहिः प्रथमेद्रत्नेवासुदेवद्वा
दशात्तरमन्त्रेणावेष्टयेत् द्वितियेद्रत्नेमातृकयातद्वहिः
प्रणवेनवेष्टयेत् अथवामनस्यवामनमन्त्रः ॥
नलकुवरऋषिः अतिजगतीछंदः यतोप्यरोवामनोदे
वता क्लींवीजंस्वाहाशक्तिः क्लींहृत् क्लींशिरः इत्यांगा
गानि ध्यानादिकंपूर्ववत् ॐक्लींश्रींठंनमोभगवते

प्र
सं
४५४

विश्वेश्वरपतये महाबलाय स्वाहा इति मन्त्रः यत्रेश्वरम
मानैश्वर्यप्रदः अथ भोगवामनमन्त्रः कपिलऋषिः
गायत्रीछंदः भोगवामनो देवता ॐ बीजं स्वाहा शक्तिः
मन्त्रपदैः पंचांगानि। ध्यानम् नीलवर्णं चतुर्बाहुं शंख
चक्रगदाब्जभृत् सर्वान्भोगान्ददात्येष भक्तानां भोगवर्धनः ॐ
नमो भगवते विश्वेश्वरमहाबलाय स्वाहा इति मन्त्रः
अथ विश्वरूपवामनमन्त्रः ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः माया
बालकवामनो देवता अं बीजं स्वाहा शक्तिः मन्त्रपदैः पंचां-
गानि ध्यानम् धीतां वरोत्तरीयो सो मौंजी कौपीनशृङ्गपरिः
कमण्डलुं च दधत् दण्डं छत्रं कवेदधत् यज्ञोपवीति नतांगोध्या-
तव्यो वामनः सदा नमो मायाबालक विश्वेश महाबलाय स्वाहा
इति मन्त्रः अनविघाभूमि देयं भक्तानामभयंकरः ॥
एतेषां मन्त्राणां पूजा पुरश्चरणादिकं पूर्ववत् इति मन्त्रदेव
ताप्रकाशिकोक्ता वामनमन्त्राः अथ वैश्रवणमन्त्र उच्यते
यक्षाय कुबेराय वैश्रवणाय धनधान्याधिपतये धनधान्यस-
मृद्धिं मे देहि दापय स्वाहा अस्य मन्त्रस्य विश्रवा ऋषिः ।
बृहतीछंदः शिवमित्रं धनेश्वरो देवता यक्षाय हृत् कुबेराय
शिरः वैश्रवणाय शिखा धनधान्याधिपतये कवचं धनधान्य
समृद्धिं मे नेत्रम् देहि दापय स्वाहा अस्त्रम् ॥
ध्यानम्
॥ मनुष्यबाह्यविमानवरस्थितम् गरुडरत्न
निभं धननायकम् शिवसखं मुकुटादिविभूषितं वर-

गदेदथतेभजतंद्विलम् लक्षजपः पुरश्चरणम् दशांशाति
लैहोमः शमीदिपीठेष्वावाह्य पूजयेत् ॥ श्रृंगादिकालवज्रा
दिभिराहुतित्रयम् अथप्रयोगः शिवालयेजपन्मन्त्रमयुतंय
नहृदये बिल्वमूलोपविष्टेनजप्तोलक्षंधनर्द्धिदः ॥ इति
ॐ वैश्रवणायस्वाहा ॐ यक्षाधिपायस्वाहा ॐ पिंगलायस्वाहा
ॐ भुवः स्वाहा ॐ स्वः स्वाहा ॐ भूर्भुवःस्वः स्वाहा यतेद
गकुबेरमन्त्राः सख्यादयो प्रसिद्धाः विशेषस्तांतरालेदशवट
समिधः सर्पिषाक्ता विविक्ताः होतव्या द्रव्यसिध्येकनकघट
करंजातदोसंतुदिलोसो हैमांतोवलद्दीपोदरकमलनिधिघो
तितेहैमपीठेध्येयोन्यग्रोधमूलेक्रत भुजिविष्णावैश्वदेवाव
साने मन्त्रैरेतैर्हुतेनघृतपायसहोमोपिमानिरगंविहितः लक्ष्म्यै
सहुतैश्चतिलैर्बिल्वसमिद्धोमतस्तदेवफलम् अस्यार्थः वट
संबंधदशसमिधोआज्यसिक्ता वैश्रवणमन्त्रेणविनेशायस्वाहे
त्यनेनमन्त्रेण द्रव्यसिध्यैजुहुयात् कनकघटंध्यात्वा पूर्वक्रमप्रकारेण
ध्यात्वा प्रयोगांतरम् वैश्वदेवावसाने ऽग्नौहुतसिक्तेनपायसे
नजुहुयाल्लक्ष्म्यै हुतसिक्तैस्तिलैश्च बिल्वसमिद्भिश्चजुहुया
ल्लक्ष्म्यै इति अथयद प्रवक्ष्ये कुबेरमन्त्रप्रसंगात् गंधर्वप्रव
रचित्रसेनादिमन्त्रोपिमन्त्रदेवता प्रकाशिकोक्तो प्रयोगपताव
श्चा लिख्यते ब्रह्माऋषिः विराट् छंदः गंधर्वो देवताक्ली
हृत् राजाविरः गंधर्वशिखागगनाश्रयकवचम् ।
चित्रसेनने त्रंक मांप्रपद्ये प्रपद्ये स्वाहा अस्त्रम् । ध्या
नम् द्वादशाब्दीपरिहृतेस्वरसंप्रदः स्मरम् ॥

प्र कामदं चित्रसेनाख्यं कन्यादानं करोतितम् वंदे गंधर्वरा[...]मसम
मं नं मणिमालाविराजितं सुयमो[...]नमस्तुहृद्वामी
४९५ कन्सुभम् ॥ मंदारपुष्पसुमनोहरकेशपाशवामभु
५०६ वो चलितविग्रहमप्रमेयम् वंदे च नित्यमभिराममनंगतु
ल्यमालोलकुंडलमथाब्जदलायताक्षम् क्लीं राजवंध
र्वगमनाय चित्रसेन कन्यां मम यच्छ मे स्वाहा इति मन्त्रः
षण्मासं नित्यमष्टोत्तरशतं जपेत् इष्टां कन्यां लभेत् ला
जैः पुष्पैर्हुतैर्देमासत्रिसंख्या विंशकपरम् द्वादशं तपे रोगानि
त्यविविरेष भवेत्सदा नसेत्सर्वप्रयत्नेन कन्यां दद्यात्सदेव
राट् पुष्पाणि यानि कानि विनाम्भकुसुमानि प्रयोगांतरम्
वचा पिप्पलि निर्गुंडी हरिद्रां कृत्वा शुभे दिने मन्त्रं जप्त्वाष्टश
तकं भक्षयेद्यदि मानवः गानविद्यां समाप्नोति शीघ्रमेव न
संशयः विशेषतः प्रयोगांतरम् मनमष्टोत्तरशतं जप्त्वाद
दशदिनं सुधीः घृतं पिबेन्नु मंत्रांते नूपमेवं भवेत्स्वरगात् प्र
योगांतरम् ॥ गुरौ वारे तथा विद्वान्सोमे वाथ वि
शेषतः प्रयोगा ॥
घृतमिश्रे प्रसूनैस्तु जुहुयाद्वै शतत्रयम् यक्षवर्गप्रसन्नं
वै तद्दर्गौ वस्त्रमाप्नुयात् ॥ सोमवारदिने पूर्वं पूजां कृ
त्वा विनायके ॥ प्राङ्मुखीनो दक्षिणो वा मन्त्री मन्त्रमष्टशतं
जपेत् ॥ जपांते तु शतहोमी स्यात् दर्भैर्वै पुनः पुनः
तद्वेष प्राप्य हि विद्वान् वागनतिवेगवान्भवेत् वटवृक्षस्य
मूलेस्मिन्नासीनः प्राङ्मुखः शुचिः ॥ सायं प्रातर्जपेन्
मन्त्रीमंत्रमष्टशतं क्रमात्

माहेवाच पंचाहंयथाविधिसमाहितः जपांतेतर्पणंहोमं
मनिलैर्हुतनीलोत्पलैर्मे [illegible] ेच्छुषं प्राप्नायेहिह्वान् वां ॐ नदीवेग
वान्भवेत् भानुवृंधमसमादायतीद्राणैलेनमिश्रितम् ॥
हिरवंहोमयेन्मन्त्रीमन्त्रमष्टशतंजपन् अश्वारूनमिदंसाक्षाद
रेलस्वनसंशयः अथप्रसंगाद्विश्वावसुमन्त्रोपिलिख्यते
भार्गवमहावैश्रवणावास्रुषिः विराट्छंदः इंद्राणीवा
गंधर्वराजविश्वावसुर्वा देवता ह्रींबीजं क्लींशक्तिः अभिल
षितकन्यार्थेविनियोगः गंधर्वराजन्नहन विश्वावसोशिरः
ममाभिलषितांशिखाकन्यांकवचंप्रयच्छस्वाहा अस्त्रम्
ध्यानं ध्यायेद्विररसान्वितेरथवरेवुदेवतुभिः कल्पितेकल्हा
रसवग्रपातयानिकमलैः कन्याजनैःसेवितम् गंधर्वाधिप
तिप्रसंन्नवदनंविश्वावसुंयः पुमान्मन्त्रेनसजपल्लभेतनियतं
कन्यामसौकांक्षिताम् गंधर्वराजन् विश्वावसोममाभिलषि
तांकन्यांप्रयच्छस्वाहा ॥ इतिमन्त्रः ॥
रम्यांविश्वावसोः कन्यामलंकारादिभूषितांममाभिलषितां
कन्यांदेहिवीराण मिवापरम् इतिमन्त्रः
अनयोर्मन्त्रयोरष्टकंसर्वंसर्वतोग्राह्यम् अथबृहस्पतिमन्त्र
उच्यते ब्रह्मानुष्टुप्बृहस्पतयऋष्यादयः क्रांक्रींमित्याद्यं
गानि ह्रंबृहस्पतयेनमः इतिमन्त्रः ॥
अष्टसहस्रंजपः सर्पिःसिक्तेनान्नेनदशांशेनपुरश्चरणहोमः
पूजायांमंगे इंद्रवज्रादिभिरविरणात्रयम् ध्यानं रत्नसंगांशु
कादिन्निजकरकमलाद्दत्तिरणदाक्षिणंवामोराप्नोतिध्या

प्र प्रापदममरुणं पीतवस्त्रादिभूषणम् ध्यायन्नासीनमध्याद्य
सं अविसतसंख्यंसविंशाकमेवंभीनापुष्पैर् [illegible] त्रिदिनम्
४९५ यजनेनत्वर्णावस्त्रादिसिध्यै अप· पद्मै [illegible] सतिध्यात्वाभि
466 हुतासिकैर्भीनापुष्पैर्निशात्कतरशतसंख्यंत्रिदिनंजनेत्
स्वर्णादिसिध्यैः भी[illegible]भेद्रेजालुकामसूनमितिसन्स्प्र
[illegible]सर्वेस्वेउक्तम् अथशुक्रमन्त्रउच्यते ॥
ब्रह्मा[illegible] विराट्छंदः शुक्रोदेवता शंबीजं स्वाहाशक्ति
वीजेनवामनपदैर्वाअंगानि शंवस्त्रंमेदेहि शुक्रायस्वाहा
इतिमन्त्रः अयुतंजपेत् आज्येनसहस्रंजनेत्स्वरस्वरणाहो
मः शंगेंद्रवस्त्रादिभिरावरणपूजा ॥
अथप्रयोगः ॥ शुक्रासेशुक्लपुष्पैर्जनभजित्रणशः
समशोवैकविंशाहारंहेतिव्ययेषोष्पतिसितजसमालेपनो
वामदोस्मा वामोरलानिकानिस्वरमपिसततंसाधकायप्रय
च्छनप्रयोध्यात्वानमुद्राकलितपरकरःस्वापणालिंदेसं
स्थः नवालिंदमितिवेदिका अस्यार्थः शुक्रासेशुक्रवारे
शुक्लपुष्पैः रलयोरभेदात् शुक्लपुष्पैस्त्रिभिः त्रिभिः पुष्पैः
र्वासप्तभिः सप्तभिः पुष्पैर्वा एकविंशतिवारंजनेत् उक्तप्रका
रेणध्यात्वातस्माद्वासोवस्त्राणि प्रदास्यति नवगुणशः एक
विंशाहारंहोमोमालतिमल्लिकाजातिभिः सप्तशः एकविं
शाहोमः पंकजकुमुदकल्हारकेंदुमंदारनंद्यावर्तजीवंति
काभिः मिश्रहोमपतेद्विचत्वारिंशानाजतिसंख्याः अभि
श्रहोमपतदशाधिकद्विशतसंख्याआहुतयः ॥अभिश्र

...पकैकविधत्रयहोमः अथ शुक्रादिमन्त्रप्रसंगात् मंत्रदे
वतानाम्ब्राशिकोणाः ... अतरग्रहमन्त्राः उच्यंते अथ अंगार-
मंत्रः ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः अंगारकोदेवता अं बीजं आ
पः शक्तिः बीजेनैव षडंगानि ध्यानं नमाम्यंगारकं देवं रक्ता
गंबरभूषणम् जानुस्थवामहस्ताभं ... अभयेन वरपाणिनम्
अं अंगारकाय नमः इतिमंत्रः अतरसहस्रं जपेदाज्येन दशांशो
शंहोमः केवलपायसमावाह्यर्चयेत् अंगैः ... इति नवग्र
हेष्विलिपिरा इन्द्रादिभिस्ततीया पर्वसंपूजयेत् ॥
अथबुधमंत्रः ब्रह्माऋषिः पंक्तिछंदः बुधोदेवता बं बीजं आप
शक्तिः बीजेनैव षडंगानि ध्यानं वंदे बुधं सदादेवं पीताभांबरभू
षणं जानुस्थवामहस्ताढ्यं साभयेन वरपाणिनम् बं बुधाय नमः
इतिमंत्रः ॥ अंगग्रहदिक्पालेषावरणत्रयेण पू
जाविधिः । अतरसहस्रं जपः आज्येन दशांशं होमः
अथ शनिमन्त्रः ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः शनैश्चरो देवता
शं बीजं आपः शक्तिः बीजेनैव षडंगानिः ध्यानं
वंदे शनैश्चरं देवं श्रावयनीलाभभूषणम् जानुस्थवामहस्ता
ढ्यं साभयात्तकरांबुजम् शं शनैश्चराय नमः इतिमन्त्रः
अतरसहस्रं जपः आज्येन दशांशो होमः अंगग्रहदिक्पा
लैः पूजा अथ राहुमन्त्रः ऋष्यादिकं वक्ष्यमाणं केतुमन्त्रवत्
रां राहवे नमः इतिमन्त्रः पूजादिरर्कवत् अथ केतुमन्त्रः
ब्रह्माऋषिः पंक्तिछंदः केतुर्देवता कं बीजं आपः शक्तिः
बीजेनैव षडंगानि ध्यानम् वंदे केतुं कृष्णवर्णं वरांभरणभू

प्र चितम् जानुस्थवामहस्ताद्वयंसाभयेवरपाणितम् कैंश्वा
सं नवेनमः ॥ इतिमन्त्रः अयुतसहस्रंजपः आज्येनदशां
४६० शंहोमः पूजादिकंपूर्ववत् स्वस्ववारेजपपूजातर्पणहोमा
467 दीनि तत्तद्ग्रहप्रीतिकराणिसर्वसंपत्कराणिभवंति ॥
अथव्यासमंत्रउच्यते अस्यानुष्टुप्व्यासकृष्णादयः व्यांबीजं
नमः शक्तिः बीजेनदीर्घस्वरयुक्तेनांगानि व्यांवेदव्यासायन
मः इतिमंत्रः ध्यानं मुनिव्राताभीतमुदितयितमंभो
दरुचिंपुस्तिकाव्याख्यामुद्राकलितविलसद्दक्षिणकरम्
परंवामेकृत्वा स्फटफनरकस्फकविवरं समासीनंव्यासंस्मर
तनिरतंभुवनपचरितम् अष्टसहस्रंजपेत् आज्यसिक्तेनपा
यसेनदशांशंगुरुस्मरणहोमः कवितापात्रव्याख्याश्री
प्रदानप्रधानोयंमंत्रः अथसंकोचमन्त्रः ॥ ॐअकचट
तपयलोंक्रींह्रंसः ॐफट्स्वाहा इतिषोडशार्णः संकोच
मन्त्रः ब्रह्माऋषिः अनुष्टुप्छंदःपवनोदेवता ॐबीजं क्रीं
शक्तिः अं ॐक्रांहृत् कं ॐक्रींशिरः चं ॐ ह्रूं शिखा टं ॐ
ह्रैंकवचम् तं ॐ क्रौंनेत्रम् पं ॐ ह्रः अस्त्रम् षोडशसह
स्रंजपेत् तिलैश्चतंडुलैश्चसर्पिषैश्चशालितंडुलहविषाच आ
ज्येनकेंच प्रत्येकंतिशतसंख्यासंभूयदशांशेनजुहुयात् गुरुस्मर
णहोमः अथानेनमन्त्रेणाविघ्ननिग्रहार्थंध्यानप्रयोगेणाक्षो
कहंवंलिखेत् गंतुपादिंप्रवेलाअपिदहनसमीपेधराव्योम
मंत्रेप्राक्प्रत्यक्दंतसोम्यास्वप्नउपरिचदिलुप्रवद्धप्रभास
॥ तन्मध्येस्यात्विपतादिक ।

रविरुद्दंतीडनागान्सघोराहंसंतैर्मविश्वव्योमनुविहितवल
माऊलान्तस्वपव निजरिपुमचलाद्यैस्तैः समेवायवीतेमनुविर
घऊलोभ्यां रुद्रनिष्यासवेगम् नद्वयविगतवीजैः साधुसंस्थन
वर्कं दरस्तुसकवचास्तैर्विन्दुभिः स्वेष्ठधेव ॥२ ॥ अस्यार्थः
तत्रायैतैरेवसंकोचभन्त्रास्तैरेवयत्पोणंकयति ॥
एतदुक्तं भवति महापर्वतरूपेण यकारेण पूर्वभागं महा
सलिलरूपेण ककारेण पश्चिमभागं महादहनरूपेण रकारे
ण दक्षिणभागं महावायुरूपेण टकारेण उत्तरभागं महाय
न्त्ररूपेण नकारेण नवारेण अधोभागम् महाव्योमरूपेण
पकारेण उपरिभागं चदृढनं त्वनदत्तरनेनोभिरावध्य ।
तन्मध्यस्थानां रिपुसिंहव्याघ्रमत्तहस्तिभुजगचोरादीनां हुंकार
लोकराभ्यां ग्रासनिरोधं वनवंधनिरोधं च कृत्वा तदुपरिस्थितैः
ह्रौं ह्रं सः इति त्रिभिरक्षरैः ॥ तदुक्तं सूत्रेप्यात्वाऽऽफ
ट्स्वाहा ॥ इत्येतैः शिष्टमन्त्रभिरक्षरैः वह्निरूपैस्तं
स्तं दहेदिति ॥ अथास्यारूपामंत्रमुच्यते ॥
दीर्घतमाऋषिः गायत्रीछन्दः श्रीधारूपा देवता श्रां बीजं ह्रीं
शक्तिः क्रौं कीलकं प्रणवभुवनेश्वरी बीजशक्तिर्वा ग्लौं बीजं स्वा
हाशक्तिः वषयथायंमनुः प्रणवयाशाभ्यां हृदयं शरत्याशिरः
ह्रौं शिखायादि कवचं परमेश्वरीनेत्रं स्वाहा अस्त्रम्
श्रां हृत् ह्रीं शिरः ह्रौं शिखा श्रां कवच ह्रीं नेत्रं ह्रौं अस्त्रं
इति वाध्यानम् अथारूपा करात्रैरव कनकमयी वेत्रयष्टिहस्ता
नादत्रैलेनानयंति स्फुरितरतुलतां पाशावभस्त्रसाध्याम् ॥

प्र देवीं निमग्नसन्नाननशशधरबिंबार्द्धेनाभिरामाद्दक्षाद्दाद्धन
सं वक्षाम्बवरस्वरफलप्राप्तिहर्षाप्रियैवं कल्यांतरेकं ध्यानमुच्यते
४८८ उत्तंगतत्तरणाभूर्ठकरोधेन्याशादंडिनी नारीलोकमशेषमेवश
468 मानयपार्वती ध्यानांतरम् उक्तामप्राप्तिभूक्तानवकनकमंडी
वेत्रघण्टिंदधानांपाशेनाबद्धसाध्यांस्मरशरविवशांदलिरेचा
नयंतीम् नानाकल्पाभिरामांतरुणाकिरणसंकाशवस्त्रोपते
तां देवीं ध्यायेज्जगन्मोहनवशाकारिणीं पार्वतीं साधकेन्द्रः ॐ
श्रीं ह्रीं क्लीं पार्श्विपरमेश्वरि स्वाहा इतिमन्त्रः ॥
अथो दशार्णः प्राग्वादिबीजत्रयं मूलग्रंथेऽनुक्रमपिविवरण
कौटैरुक्तम् अयुतंजपेत् आज्येनदशांशेनत्वरणाहोमः
स्वर्णकुसुमैः विमधुरत्रयाक्तः सहस्रहोमः शीघ्रवश्यकरः
साध्यः कर्पूराकरस्य अथपूजाविधिः ॥
नवमपटलेप्रोक्तं भुवनेशीविधानोक्ते शाक्तिपीठे समावाह्यार्च
येत् अंगमावृत्तिर्ब्राह्म्यादिभिरावरणत्रयम् अथप्रयोगः
ध्यात्वापि मितिसन्तेयंजगतीविश्वांवशी करोत्यनिशम् प्रयो
गान्तरम् विद्यायास्तु दिनत्रयं यानयाहोमकर्मवरदेमदार्पित
त. ॥ अथान्तकेहृतमितिनायाहुतैः सहस्रंऊनेदिनत्रयः
कामितांसनदिवामलोचवांमानयेदधिकमारपीडितम्
प्रयोगांतरम् ॥
दवनक्रियामपदिवश्यकरीमधुनावसेकपटना अथमर्थः
पटलवर्णांतिमत्रयरासिकेलवैरा ऊनेहृश्यपार्थम् सहशोन
कमननगान्परोमनुनामुनानपवकर्मवि.

पै॰ इति मंत्रसंस्कारा कृता अथ श्रीसूक्तन्यासविधिरुच्यते
अस्य लक्ष्मीनारायण ऋषिः बृहतीछंदः श्रीर्देवता श्रींबीजं
ह्रीं शक्तिः वाणीस्यात्तारकपाशिरसिगिरिसुता शक्तिरूपा
ललाटे अथ प्रलीगमन्त्रयामौ विभुरपि वदनावेष्टनेनं नरूपः
श्रीर्जिह्वायां स्वरूपा मदकरहृदकविरूपो स्वहां दीर्घयुक्तावेवं न्या
सो भुवि श्रीसूक्तविभवभाषाः कांतिमेधाकरः स्यात् ॥
अस्यार्थः अंगुष्ठमध्या संश्लिष्टे विधाय अन्यास्त्वितोंगुली
यस्तत्रासंश्लिष्टा विधायांगुष्ठमध्यमाग्राभ्यां प्रणवादि
बीजैः सरस्वत्यादिभावनया सरस्वत्यादिनाममंत्रैः वक्ष्यमा
णप्रकारेण न्यसेत् ऐं सरस्वत्यै नमः ॥
मूर्ध्नि ह्रीं पार्वत्यै ललाटे श्रीं सूर्याय॰ दक्षनेत्रे चंद्राय
वामनेत्रे ऊं वं इमसेभुवि हृते ह्रीं श्रियै नमः जिह्वायाम्
स्वामदकारिण्यै॰ दक्षकपोले ह्रीं रहकारिण्यै वामकपोले
अस्य न्यासस्य स्थानमुच्यते मूर्ध्निललाटनेत्रद्वयं भुविहृत जि
ह्वाकपोलद्वंद्वेषु विन्यस्तक्रमशः एवं न्यस्त्वा उक्तफलं प्राप्नो
ति एवं त्रिवारं पंचवारं जपेत् यथास्याः अथ मातृकाः विव
रणोक्तं यंत्रमुच्यते षोडशकोष्ठानि लिखित्वा मध्यचतुष्क
रेखामार्जयित्वा प्रणवावामसाध्यं विलिखेत् ॥
अवशिष्टेषु अवशिष्टान्वर्णान्विलिखेत् सर्ववश्यकरमिदं
यंत्रम् अथ मन्त्रसारोक्तप्रकारेण माला मातृका विधान
मुच्यते शक्तिऋषिः विराट्छंदः गिरींद्रसुता देवता श्रीं
स्हत ह्रीं शिरः क्लीं शिखापाहिकवचम् परमेश्वरीनेत्रं

प्रं॰ सं॰

४८५

४६१

स्वाहा॥ सं पाशेनावध्य साध्यं स्मरशरविवशं वामदे
शे नयंती सौवर्णीं वेत्रयष्टिं निजकरकमलेनापरेणाद
धानाम् रक्तां रक्तांगरागां वरकनकमयूलामलां सप्रस
न्नां देवीं बालेंदुचूडां मनसि मुनिजनां पार्वतीं भावयामि
ॐ ह्रीं क्लीं क्रों पद्मिनि परमेश्वरी स्वाहा इति द्वादशार्णस्येयं
नः पादाग्रजानुप्रांशीवनाभिहृदयेस्कंठजिह्वाग्रवेण
नेत्रनासिकशीर्षकेषु न्यस्यात्सर्वाणि च मनोरथ पंचबाणान्
यस्तेन्नेत्रस्मित मणिर्वर्णाभाधुरीणान् प्राग्दृष्ट मपटले स्वयंवरवि
धाने प्रोक्तानित्यर्थः अथ वंजपेत्स्वरमूरणार्थं प्राज्ञं दशांशेन
जुयात् अथ स्नानविधिः पूर्वमष्टपटले प्रोक्तस्वयंवरविधानो
क्तस्नानं प्रत्यक्षमाहुतो यज्ञाकिंचिजेत् पुनरंगावरणा॰
निक्रमेणाहुले वा गगना रक्ता करालिका महोच्छुष्मा अत्र श
क्तयः अथ प्रयोगः मधुरत्रय संयुतैः सरोजैररुणैर्भैविक
चैः सहस्रसंख्यम् दिवसस्य मुखेजुहोतु वश्यो यशसे सर्वस
मस्तलोके प्रयोगांतरम् पटुना सहस्रं यमभ
जुहुयादनले समिद्धनवे सतुमंडलतो जगतां वितयं वश
येन्मासमवाप्यवमासम् पटुलवणं विमधुरसिक्तैर्लवणै
र्जुहुयादित्यर्थः॥ प्रयोगांतरम्॥
उदयसहस्रभानोः सहस्रपत्रैर्विकसितैरत्यस्य नवनीतेना
ग्नौ जुहुयाल्लभते महतीं श्रीलक्ष्मीम् सहस्रपत्रं कमलम्
प्रयोगां॰ लोणाकृते पुट्टिकाभिर्देवादि सिद्धं तक्रिया विदि
ते लक्ष्मीकरी नराणां जातांते वा ह्रीकारिणी चोक्ता लो - ल

वरणम् मुद्रिकांगुलिकैः अथास्य यन्त्रम् कोष्ठस्थालि·
खमन्त्री विहृति परिमितान्तेषु मध्ये चतुष्कम् संमार्जा सि
न्ससार्थं प्रणवमभिलिखेन्मन्त्रवर्णान् परेषु वर्णैर्बिंद
युक्तं जलरुजभृति तेस्वायुसंपातसिक्तं ऊर्ध्वो हृश्य पद्मिलो·
कीमनुजपसहितं धारयत् यन्त्रमेतत् अस्यार्थः विहृ
तिपरिमितान्षोडशाङ्गन्यर्थः वर्णैर्बीतैमातृकाभिर्वेष्टितं·
मित्यर्थः अस्य फलमाह मन्त्रेणानेन सहस्रशो नाम्नो त्वया
त्कर्षेणो विशेषेण मन्त्री मन्त्ररवेनेनसाद्रक्षाभजेद
भीप्सितं दशो तान्वयं वदास्यान् प्रयोगभेदाननेन मन्त्रे
ण कुर्यान्मन्त्रीमंत्रयोरनयोर्नैवास्ति कश्चिदपि भेदः ॥
अथानुष्टायाप्रततस्तोत्रं कल्पान्तरोक्तमन्त्रा लिख्यते ऐंकार
भद्रपीठाग्रस्थमार्तंडमंडलस्थायाम् उल्लासिकमलव
दनामुज्ज्वलवेषामुपास्महे गौरीम् १ श्रीं नरमोऽ निर्हंसी
मायथनामखिलमोहनाकाराम् कलयेकामपि करुणा
मरुणगुरुरागमवोधिनामंतः २ क्लीं कारवाच्यरूपां हृत
भक्तजनार्तिमिंदुखंडधराम् अनुवेदयामि विद्यामम्बापि
रोहकौतुकिनीम् ३ कौडीभवेन्मुकुंदो हंसीभूतो विधिनि
रंतरं यद्याक्रिम् अनलमभूतावेतौ तस्याराणोभजपरांशाकं
पयंतेनिरपायायत्त्वरणान्नुपांविभूतयो विद्धाम् ॥ ४
अथापि रोहिरंगीतामंबामनंदकंदलीं वंदे ५ हितमुपादि
शासि चेमां विजहीहि थान्यथान्याभिमतम् परिहृत्वां·
छितमखिलं पशुपतिरचिता पदं त्रजस्य रणात् ६ पति

प्र स्मितविद्रुमलताप्रभयापर्यासमभ्रमद्दस्फुरणा वागपि
सं ववर्णयंतीवलातिवलाद्वरंगमा हृदये ७ रंजयतिभुवन
४०. मखिलंवशयतिवाणिं श्रियंसमुन्नयति शमयतिममांसि
५७० स्रंसयरणास्मरतिरेवशैलकन्यायाः ८ मेघःशामलविक्रमं
मीनध्वजविजयकेलिदीपिकाकलिकाम् स्फुरंतीतरंगम
स्यास्खलमासौभाग्यदेवनामीडे ९ यः खलुतुभवतियस्या
मस्मादस्मस्वराचरोलोकः तमपिविमंतीमंबामस्यानूकांवदं
तितत्त्वविद १० रिक्तंतंपरिहर्तुंकर्तुंरक्तंथापिरोहणंकवि
णः वशयितुमपिवरमहिलांवांछसियदिहृदयेभावयभ
वानी ११ स्वाभाविकारुणिम्नासौभाग्यस्फुरणशालिनाव
पुषा मदनद्विषोपिहृदयंवशयतियावसन्तवासन्यहृदिमा
हारविकासिपयोधरभारांनतमध्यचारुदेहलताम् तरु १२
णेंदुमौलितरुणीमरुणामपायिरोहिणीमीडे १४ पवना
लार्थसंपदस्माप्रकृतिर्विस्मयीप्रसीदति ५ प्रभवंत्यवि
प्रपंचसारसंग्रहेगीर्वाणेंद्रविरचितेपंचविंशपटलः
अथसंतानयागविधिः अथसंतानसंसिद्धिसमाकुलितचे
तसाम् इत्यादिभिःसंरूपेमाणादेवमे त्रिकाह्लादर्वाकुप
योजायनेदेवशक्त्या इत्येनेर्गर्येकमर्थंग्रंथवाजल्पभया
तकेवलमर्थंतत्रैवदेवे देवशास्त्रपिपित्रतिस्थिपुत्रोंजोह्ला
देवशास्त्रा इत्येनेर्ग्रंथेरूकमर्थंनादिरहितदोषवशात् प्रपुत्र
नाशमकोसमंतासमरिक्तागार्थंवसमापेननविधिनाप्रतिदर्शमंवन्सर

त्र्यंदैविकंपैत्रकविषयंयागंश्राद्ध[illegible]

तंकुर्यात् तन्मकारोलिख्यते श्रंग[illegible]

श्रौतांवदथादगानियतात्रदत्तापक[illegible]

प्रकारोस्य: क्रमवन्तर्दर्पणतो [illegible]तावधिना

[illegible]मनेमातः संभ्यावंदनादि[illegible]पा[illegible]क्रियां[illegible]

वती: [illegible]षविंशतिपटलेगायत्रीविधा

तेने[illegible]न तद्वै[illegible]व[illegible]मागोनत्र[illegible]पंच

[illegible]पा[illegible]रवांते ॥

[illegible]

ह्रंॐ सः [illegible] स्तु[illegible]

त्र्यंबक ॥ त्रियंबकमित्यक [illegible]

त्र्यंबक विस्तुर्योनिंकल्पयत्वित्यक ॥ पव[illegible]

[illegible]भि: पेवगव्यानिगोमूत्रगोमयोदकपयोदधि[illegible]

रत्यानिद्रव्याणिक्रमेणसंयोजनमंत्रगवेत्त्वंजवर्णे

सीयहस्तद्वंतेनमंथेनसंकोचमन्त्रपुरः सरंनिर्मथ्यात्[illegible]

तेमन्त्रस्तुमूलग्रंथेऽपरिहृतहस्तमात्रणोपिग्रंथेवसौका

र्यार्थंलिख्यते तावद्रहस्त्रादिमकादिपंचवर्णादिम

वाचीशाख्योमभ्रूसंज्ञकात्तराणिचसंभूय एकादशाव

र्णाः संकोचाख्योमन्त्रः तदेवस्पष्टंलिख्यते श्रंग्रकचटत

यशाहलेंाः इतिसंकोचमंत्रः पुनस्ताभिर्मन्त्रवीजंविलिख्य

तेवंहसमन्त्रवीजेनतत् स्पृष्ट्वा श्रुष्टोमवशातेजस्त्वाघृतमस्त

हेयाविभज्यवसमाराणभूतमंत्रपुरः सरंपकैकंदंपती

पिवेताम् भूतमन्त्रस्तुमूलग्रंथे[illegible]परिवदसमाराणेप्यत्रैवसो

ग.
स. [illegible]मिते [illegible] केयो [illegible] नयंदैविकं पैत्रकविषयं यागं श्रा [illegible]
३५ ८०१ [illegible] मती जेवस्त [illegible] नं कुर्यात् तन्मकारोलिख्यते श्र्रंगस्य
५७१ लशाति सवित् काले [illegible] मौनं वरथारसानिषतानाह रतना पूर्व
[illegible] मन्त्रपत्र्या मनेनमः श्रवाम्या नेनमः स्याव [illegible]
कं भवति ॐ कुं ओं गं जं दं दं वं लं लं हुं [illegible] वीतं वंगम
रपि इत्रि मिन्यादिल मित्र्येनं [illegible] भवति यस्मा
[illegible] मनसूते घृपि हं [illegible] मेतीमेवामस्यात्र्कं वदं
[illegible] य पुन है मकार्य सहं नं कर्तव्यं कं थापि रोहणं कारि
ता [illegible] मं ऽलेदे मेहलां वोद्यसियदिहदये भावय [illegible]
[illegible] प्रवकाकृतिश्रासोभागपस्क [illegible] कं करनारा
ता मदनाहि घोपि हृदयं [illegible] पातियावस [illegible]
[illegible] र विकासि पयो [illegible] गेस्यो ऽ लक्षेव रोगाक्रेनवि
रोगं [illegible] निधाय तत्रचरुं पंचकुंडे पतं हुत्वे योग्य पवि
मे वीति ष्याघकुंडुवेना मप्रस्य वत्सधी शामू तत्र
मावे स्ति रोगा नवेना [illegible] धा विभज्य दाति रोपेत्रकं
[illegible] विं के वेतिकृ पाता [illegible] मेणापि त्वगतनिस्वर्ग
[illegible] तत्रपितन्नं [illegible] पि मेणत्र् विधादैविके [illegible] वा
पुनर्दं वानोच वरमा [illegible] नांव स्माताक्रमेणानुकुर्यात् तस्मा
कारपवकण्यते तत्र प्रथ [illegible] धिवं शो ने तत्र पस्तराणा हर्वकंपिं
प्रयं सम वचस्रविरुवल्न णाहर्वकं निधाय पञ्चनस्नामित
[illegible] विवाभिधार्य दातिणाहस्ते निधाय प्रथल्ला निष
[illegible] पिनं मस्ता प्रणावेन तद्कुर्यात् पुनर्यो हृतिमि [illegible] तस्र
[illegible] वेदव [illegible] कर्पाम् पुनर्यपिहर्वदेव पित्रं शाने नपिं ड्गुग
[illegible] यान [illegible] वप्रपस्मा निधये पितामहस्य स्ताप्रमाण वे
[illegible] पित्वाहतिमित [illegible] वनीं कुर्यात् पवमेवप्रपि
[illegible] हं सम्मत्वा हृमातस्वसे [illegible] ॥

षोडशाक्षरात्मकैकैकपूर्वकश्रीकंठादि [illegible] कोनं स्वाहांतं च प्रत्ये
कं पंचपंचवारं प्रक्षाळनी कुर्यात् तत्प्रकारं प्रलिख्यते ॥
ॐ नमः शिवाय श्रीकंठाय स्वाहा ॐ नमः शिवायानंताय स्वा
हा इत्येवंप्रकारेण एवं पंच पंचवारं प्रक्षाळनीः कृत्वा तेन नैवे
[illegible] प्रक्षाळनानंतरमनंतरं तत्तद्वर्णेन संख्या प्रक्षा
ळनीः कुर्वे कृत्वा पुनः [illegible] कमन्त्रविषयप्रक्षाळनयः पंच
किल तत्र [illegible] नेन विधिना [illegible] शतिसंख्याका भवंती ॥
[illegible] विभक्तो चरुभागा उभा
वपि [illegible] प्रत्येकमेकैकस्मिन्कलशे
वापयेद्वा [illegible] [illegible] [illegible]
त्मकं पंचाक्षरमन्त्रेण [illegible]
[illegible] विसर्जयेत् [illegible] भिः
क्षाक्षरमन्त्रेण [illegible] यदा [illegible]
देवस्य [illegible] निकल [illegible] वा प्रकादशावारं जप्त्वा
पुनः पुरुषः पुरुषात्मकं समाहितः प्रयुंज्यात् ॥
स्त्रीचस्यात्मकं समाहिता प्रयुंज्यात् पुनराचम्य प्राणिप्रपरि
ष्टात् तन्त्रेण कृत्वा क्रियां समापयेत् गुरुदक्षिणां च दद
त्वा ब्रह्मचारिब्राह्मणान् [illegible] ने एकं द्विजं भोजयेत् ॥
प्रतिदर्शमेवं कृत्वा एकैकं ब्राह्मणं भोजयित्वा द्वितीय
संवत्सरेप्येवमेव प्रतिदर्शं कृत्वा एकैकक्रमेण ब्राह्मणान् भो
जयेत् ॥ पुनरपि तृतीये संवत्सरे एवमेव प्रतिदर्शं कृत्वा
एकैकक्रमेण ब्राह्मणान् भोजयेत् एवं संवत्सरत्रये पूरिते दे
वताप्रसादात् [illegible] पुत्रो जायते ॥

प्र तमेव शरणमाह पित्रदेवताप्रसादात्मेधायुः कीर्तिसंयुतो
सं विद्वान् लक्ष्मीतेजोयुक्तो सम्यक् विभवति संततेः कर्त्ता इति
८३२ अथ शंकरनारायणमन्त्रविधानं मन्त्रदेवताप्रकाशिको-
५७२ क्तप्रकारेण लिख्यते नारद ऋषिः अनुष्टुप्छन्दः
हरिहरौ देवता क्रौं बीजं क्रीं शक्तिः क्रों हृत् क्रीं शिरः
इत्याद्यङ्गानि ध्यानम् मूले वक्रं पंचवक्त्रं कपालं
यतः करैः स्वस्वभूषाम्बनीलार्धदेहं हरिहरं भजे ॐ क्रौं
क्रीं शंकरनारायणाय नमः ॐ क्रौं [illegible] दिकेरनारा
प्रणव क्रौं मित्यन्तरहृल्लेखादि भागप [illegible]
नारायणाय ह्रीं नमः स्वाहा प्रसा [illegible] डलं खचरणं केनाकिर
मालो [illegible] पतं कुले यो [illegible] हृल्लेखाव
[illegible] वाक्रियायक्रतुर्वर्ण [illegible] त्वन्तरहृल्लेखाव
[illegible] दिरतिर्गोत्र [illegible] लक्षजपः आज्यसितमधु
[illegible] पीठस
[illegible] वन् अथ [illegible]
ये [illegible] वैः प्रथमाहुतिः लक्ष्म्यै नारायणाय भूम्यै भूधरा
य [illegible] विकायै सिद्धविकायै आनन्दायै गंगाधरायै द्वितीयावृ
तिः [illegible] सप्तसेना प्रकृतिपुरुषे बालाल हरिहरो पाम
गतर्वं संपत्करं भवति प्रयतहरिहरात्मा ख्यिपरमात्माः मेदा
जुं संपानसर्वको जयः [illegible] संस्मृतिर्योत्तकरः अप्यसंतानया
वंशाहि लिख्यते [illegible] मानार्थिहोमश्चात्र योग्यता
स्यां वा विष्णु [illegible] अथ स्नानविधिः [illegible] पूर्वं पदे पुण्यनदादेः मा वा
[illegible] गोचर्म [illegible] देवालये नदीतीरे अश्वत्थच्छायायां वा गो
[illegible] संप्रति [illegible] बालाग्रालग्नानद्वैनपरित
[illegible] हरिमिति वाच [illegible] वा प्राच्यां दिशि आलग्नं

त्वा आज्याहुतीश्चहुत्वा पुनरेवमेवमातृवर्गतिहृदयं च त
र्पितृवर्गचैवाशयं च गुरुपरमगुरुपरमेष्ठिगुरुपरात्परगु
रूणां च गुरुपितृवर्गचैवाशयं च प्रणवेनैव प्रकारान्तिपूर्व
कं व्याहृतिभिः आज्याहुतीः कुर्यात् अथवा अष्टकर्णोत्राद्यु
अष्टकनाम्नैव प्रस्थाति नैव स्वाहा इत्यादिमन्त्रेण सर्वं जुहुयात्
पुनरुत्तरेणादैविकेन चरुणा पूर्ववदेव पिंडपुगलं समव
घोडशस्वरान्तरैकैककपूर्वकं वेसवान्तरान्तरैकैक
पूर्वनः पादेश्वराष्टिषोडशानामभिधानेष्वथैतैः स्वाहान्तैः प्र
त्येकं [illegible] प्रकारविशेषएवकथ्यते अ
ॐ केशवाय स्वाहा ॐ नारायणाय स्वाहा ॐ माधवाय
स्वाहा इत्येवं प्रकारेण स्वाराष्टान्तराश्च स्वान्तर्वीनादी
संयोज्य गोविंदाय विष्णवे मधुसूदनाय त्रिविक्रमाय
वामनाय श्रीधराय हृषीकेशाय पद्मनाभाय दामोदराय वा
सुदेवाय संकर्षणाय प्रद्युम्नाय अनिरुद्धाय पुरुषोत्तमाय
अधोक्षजाय नारसिंहाय स्वाहा इत्येतैः षोडशानामभिरु
क्तप्रकारेण प्रत्येकमष्टवारं हुते सति अष्टोत्तरमन्त्रस
हिराहुतिर्भवति पुनरप्यष्टोत्तरैस्वैकैकवर्णयोजनस्था
ने पुनरप्यष्टोत्तरसमस्तं संयोज्य पूर्ववत्स्वरान्तरैकैकपू
र्वकं केशवाद्यैकैकोत्तरं प्रत्येकं स्वाहान्तं च पूर्ववदेव प्रत्ये
कमष्टाष्टवारं दैविकेनैव हविषा पञ्चाहुतीः कुर्वीत् नत्य
कारएव लिख्यते अ ॐ नारायणाय केशवाय स्वाहा इ
त्यादिप्रकारेण एवं हुते अष्टोत्तरमन्त्रसषोडशाहुतिर्भ
वति एवमष्टाष्टवारं पञ्चाहुतीः कृत्वा ततश्चाहु.

प्र
सं
४०३
473

सनेनतवंतेनतेनैवमन्त्रेणाज्याहुतिचतुर्गुणंकुर्यात्
पूर्वोक्ताष्टात्तरवर्णैकैकयोजनापर्यायेणाज्याहुतीनामय
मेवन्यायाः एवंकृतेपेकेकमन्त्रविषयेद्वात्रिंशत्संख्याकाआ
हुतयोभवंति अष्टाष्टसंख्यकाः किलएकाहुतयः पुनरपि
दैविकेनैवचरुणापूर्ववदेवपिंडपुगलेसमर्प्यषोडशस्वरा
त्मैकैकपूर्वकपंचात्तरवर्णैकपूर्वकश्रीकंठादिषोडशना
मभिः प्रत्येकंपंचपंचवारंएकाहुतीः कुर्यात् एवंसंयो
जितेपंचात्तरवर्णाश्चिराष्टमादौचदशसंख्याकाभवंति
तत्रषोडशसंख्यायांपंचात्तरंसमस्तंषोडशकमपीदेसंयो
जयेत् एवंयोजितेपंचात्तरस्यचतत्तद्व्यतिभवेत् तद्योज·
नाप्रकारएवलिख्यते ॥ ॐअंनेंश्रीकंठा
यस्वाहा ओंमेंअनंतायस्वाहा इंपिंवेंकमेणसूक्ष्माय
स्वाहा त्रिमूर्तयेस्वाहा अमरेश्वरायस्वाहा आर्घेशाय·
स्वाहा भारभूतयेस्वाहा अतिथये स्थाणवेस्वाहा
हरायस्वाहा झिंटीशायस्वाहा भौतिकाय· सद्योजाता
यस्वाहा अनुग्रहेश्वराय अक्रूराय महासेनायस्वाहा
इत्येवंषोडशनामभिः स्वरान्तरपंचात्तरात्मैकैकपूर्वकै
प्रत्येकंपंचपंचवारंएकाहुतीः कृत्वापुनस्तेनतेनमन्त्रे
णएकाहुत्यनेनत्वंमनेनत्वंचचतुर्गुणमाज्याहुतीः·
कुर्यात् तेनैकैकमन्त्रविषयेएकाहुतयः पंचकिल
तस्मात्तुद्वेपिनाज्याहुतयोपि एकैकमन्त्रविषयेविंश
तिसंख्याकाभवंतिनः यामेवशिष्टोदैविकपैतृकत्वेवि
भक्तोचरुभावाबुभावपिसंभि—

संस्थाप्य पार्श्वयोर्धातारं विधातारं च दक्षिणतो धातारं उत्तरतो वि
धातारं च ततस्तान् समर्चयेत् पूर्वं पुत्र ब्रह्माणमावाह यामि प्रजाप
तिमावाहयामि दक्षिणतः परमेष्ठिनमावाहयामि पश्चादस्योत्त
रतो हिरण्यगर्भमावाहयामि ॥ इत्यावाह्य ब्रह्माणं प्रजा
पतिं शङ्खौ विशेषविशेषौ सावित्र्या यार्घं दद्यादिति चेत् सा
वित्र्या निवेदयेत् पत्नैरेव नाथैयैः श्रुत्वा मन्त्रं ब्रह्मणे पुत्राद्वंधा
त्रुः पिताद्भ्रविधातः ततः सावित्र्याश्च पश्चाचमप्रणवेनाष्टशतं
कृत्वा ब्राह्मणमुपतिष्ठते नमो वाचे नमो वाचस्पतये इति अ
थाग्निमुपतिष्ठेत नमो ब्रह्मणे समाचिः समजित्क्रमथा
ग्निः प्रतिष्ठि ... वावित्र्या भूतानि नाद्याग्निः प्रतितिष्ठति वन
मसि ज्योतिरसीति अथाग्निमावाहय सावित्र्या पलाश
पर्णै रष्टसहस्रैः स्नापयित्वा पुरुषसूक्तेन जुहुयात् ततस्त
योनैव मूर्ध्नि जुहुयात् प्रणवेन नमस्कुर्यात् अथ धूर्ववस्त्रकुंड
लाभ्यामलंकरोतीति ततः सा गर्भिणी भवतीत्याह भगवान्
बौधायनमुनिः ॥ अथ संतानयागप्रसंगात्
वंध्यात्वनिवृत्तिप्रदः कल्पोऽयं लिख्यते ॥
वंध्यात्रयं समुद्दिष्टं महापातकसंज्ञितम् ॥ काकवाका
कमित्येवं वंध्यं च तथोच्यते ॥ गर्भप्राथमिकाद् ऊर्ध्वं यावदा
पुष्पवती भवेत् तावत्तस्यास्तु गर्भं वै न काकं त्वभिधीयते ॥
प्रतिगर्भं विनाशं वा प्राप्नोति पुत्रमथापि वा ॥
यस्यास्तु जायते काकमित्यभिसंप्रवदते ॥ कदाचिदपि यस्या
स्तु गर्भे शुक्रेन विद्यते ॥ तद्वंध्यत्वमिति प्रोक्तं पूर्वं

ग्र॰ जन्मकृत्नाद्यजनम् पूर्वजन्मांतरेविस्रोः पूजकानांमहात्मना
सं मू कार्यंरण्यभाषिरणीयात्काकवंध्याप्रजायते यावत्पूर्व॰
४७८ भवेत्सर्वंयातुकामातृ शिशूनप्रति विघ्नमाचरतीवप्र
474 न्माकाकंप्रतिपद्यते ॥ विकृतिंमोघमाणायाः स्वप
तिंप्रतिपूर्वके जन्मांतरेसानुयाति बंधनंतयसंभवम्
तस्मात्सर्वप्रयत्नेनशांति कुर्याद्विचक्षणः प्रथकर्मवि
पाकोपदेशेनस्याटशेषतः यथाशास्त्रानुसारेणविन
ष्टांपरित्यजन् दयाभक्त्यान्विताकुर्याच्छांतिंसर्वोपशां
तये ॥ यथाविधियथाकल्पंमांत्रिकेणभवेद्यदि
सद्यः शांतिमवाप्नोति संतानंचभविष्यति ॥
कुंभे कर्कटके चैव कन्यामिथुन वर्जिते वृश्चिकेचाप
फाल्गुन्योश्चाचार्यैः शांतिमाचरेत् शुक्लादिशुभवारेशुभ
रापयांमर्तेशुक्लिते मेषेचरमसैषेवतेमसेपल्यसायके सं
कल्पपूर्वकेरणापसमस्तद्रव्यसंचयैः स्नात्वैवथनहोमादिशां
निकुर्यान्मरद्विजैः प्रोदात्रुपंचगव्यानांप्राशानेपलमात्रकम्
पमाशेपत्रपंमेशुक्लंगोमूत्रेनप्राशयेत्सुधीः घृणमासंवात्रिमा
संवामेंउलोतमयापिवा दंपतीमन्त्रसंयुक्तंशीघ्रसिद्धिप्रदा
सवै सुवैदेशेनयाचार्योदंपतीभ्यांसहद्विजैः ॥
लौकिकाग्निप्रतिष्ठाप्यस्वगृह्योक्तविधानतः मुखांतंतुकु॰
होमयेत् पश्चादर्कसमिद्भिश्चगायत्र्याष्टसहस्रकम् प्रत्यं
हुतस्नेहेनत्रकृशानुसहस्रकम् आज्येनातन्त्रांमाहि

विंसुगायत्रियाऽनेन तिलैरष्टसहस्रंतन्मंत्रकेनऽनेनततः
सक्तुनाष्टसहस्रंवैतस्यानन्तरंवाकारतः ॥ आचार्यः पंचवृ
र्णेनयष्टोत्तरसहस्रकम् स्वेष्टदेवतमन्त्रेणऽनेनसंतानवृ
द्धये सर्वपापशमनाकेनसंयुतंसाल्पमेवच ॥ शुंठीपिप्प
लिमारीचचूर्णंपंचेतिसंज्ञिकम् तितिणीवीजमात्रेणचूर्णं
होममितीर्यते जपादिपरिषेचांतश्चप्रस्थानंविधायच
ततोग्रेरुत्तरेभागेकुंभस्थापनमाचरेत् द्रोणप्रमाणधान्या
ंतुतदूर्ध्वंतंदुलंतथा तदूर्ध्वंतुतिलंतत्रउपर्युपरिनिक्षिपे
त् तन्मध्येष्टदलंलिखेः पद्मंताररेणावेष्टयेत् तस्मिन्कुंभं
निधायाथसर्वालंकारशोभितं तिरःपवित्रमाधायजलेना
सूर्यमन्वितः द्वादशारत्निमात्रेणवस्त्रेणावेष्टनमन्वीनवरत्ना
निनिक्षिप्यनारिकेलफलादिभिः ॥ अलंकृत्यततः
कुंभेआवाह्यवरुणंततः वारुणेनैवमन्त्रेणउपचारांस्तुषो
डश हुत्वापश्चान्महामन्त्रेकुंभस्येशान्यदिक्तटे स्थाप
येद्रक्तवस्त्रेतुयथावन्निर्मितेकृती उत्तमेरजतंस्वर्णमध्य
मेपंचधातुजे अथमंसीसताम्रंचेत्पक्वमंत्रविदोवराः
मध्यमानामिकानजैमात्रयापद्ममाचरेत् विशेषेणतत्र
त्वावादत्तिणस्यकरस्यहि अथाचरणमन्त्रस्यआचार्या
यंत्रमालिखेत् यन्त्रप्राणप्रतिष्ठांचकृत्वावात्सदैवत
म् पूजयित्वोपचारेणषोडशेनेष्टदेवतम् पतयंत्रंप्रति
ष्ठाप्यकुंभस्येशान्यआसने आभिमुख्येनचाचार्योदंपती
भ्यांसहद्विजैः ॥ स्थाप्यकुंभंचपन्मंत्रान् ॥

प्र॰
सं॰
४७५
475

एवंहोमार्थमस्तनान् प्रत्येकमष्टसाहस्रं प्रतिमन्त्रं ज
पेद्बुधः॥ पश्चात्प्रतिसरं मन्त्रं श्रीरुद्रं चमकं पुनः जपि
त्वैकादशं वारं पंचस्याति मतः परम् राज्योज्ञं पौरुषं स
क्तं श्रीसूक्तं च सूक्तकम् नमो ब्रह्मेति मन्त्रेण त्रिरुच्याच
रेत्पुनः वरुणोत्थापनं कृत्वा प्रोक्ष्य वा लिंग मन्त्रतः
सहद्विजैः सहस्रिभिरभिषिंचेत्समाहितः अग्रे रक्षाण
इति च रक्षाबंधनमाचरेत् बध्नाम्यहं रक्षामदावाये सिद्धेमा
वलमावल इति मन्त्रं जपेत्स्वस्ववरक्षामिष्टार्थसिद्धये
यजमानस्य च यत्निरम्योपथ्याशक्त्यानुसारतः दद्याद्दे
दक्षिणां भक्त्या वित्तशाठ्यं परित्यजन्॥ —— आचार्या
यतनो दद्यात्कुंभवस्त्रादि दक्षिणाम् ब्राह्मणान्भोजये
त्पश्चाद्वृतं हेमसमाहितः अष्टोत्तरसहस्रं वा शतम
ष्टोत्तरं तु वा विप्रवेसति विप्राणां भोजयित्वाथवा वये
त् इत्थं कृते पुत्रवती भवेद्वन्ध्यापि पुष्यत्रयमात्रतो वात
स्याद्विजैः सहस्रैव कुर्यात्पुत्राभिलाषी तु पुमान्बु
धस्त्वेत अथ संतानेन प्रसंगात्तारेणकाकस्योकप्रका
रेणापि तन्मकारो लिख्यते भार्गवऋषिः पंक्तिश्छंदः
रेणुकादेवता क्लींबीजं स्वाहाशक्तिः क्रांहृत्क्लीं
कीवः इत्याद्यंगानि ध्यानम् वामे शूलकपालयुग्म
मितरे —— वरं कृपाणं त्रिशूलमविभ्राणां करपंकजैस्त्रि
नयनां नागहारभूषोज्वलाम् नानाकोटियुगांतसूर्यसम
रक्तां नानानलहूवणा ——— नालेबिनवाम

युङ्गिनपदंश्रीरेणुकामाश्रये क्लींनमोभगवतिदक्षपंच
मिरेणुकादेविदहदह पचपंच आविलजनेभवयंक्रुक्रु
स्वाहा क्लीं इत्यष्टत्रिंशदक्षरोमन्त्रः अयुतजपः ॥ करवि
रादिकामवाणापंचमसहैर्दशांशंहोमः अथयन्त्र षट्त्रिंश
कोष्टकेयन्त्रेरेणुकामन्त्रमुत्तमम् लिखित्वाक्लींतुमूलाग्रे
साध्यनामादिसंयुतम् एतेलिखेद्दंयन्त्रंजप्त्वामन्त्रमतन्द्रक
म् पिबेद्वंध्यास्तप्तग्रार्थीपुत्रिणीभवतिध्रुवम् छेत्वाग्रेनिव
बीजंमत्स्यलन्नेनपयसापिबेत् गर्भंप्रसूयतेवंध्यादेवकीपाद्य
मुंचति प्रयोगान्तरं अंकोलमूलंवल्कन्तुचूर्णयित्वागुडेन
युक्तं कांकांउष्णमश्नीयात् पुत्रिणीसाभवीष्यति ॥
अश्वगन्धमूलंसंशुद्धंवंध्याकांवापयोयुताम् पिबेत्तद्भयंवापि
प्रशस्तंगर्भधारणे वंध्याकांपुनरि ॥
पिष्ट्वाशिरीषपुष्पार्धंपयोघृतसमन्वितम् ऋतुस्नातापिबे
द्वंध्यालभतेगर्भमुत्तमम् श्रीविष्णुनागपुष्पाग्रमितिविष्ठ
मपुष्पंप्रदग्धेचेत्सर्पः सहदेवीश्रियोमूलंपिष्ट्वावायसम
न्वितंपिबेत्स्त्रीरेणनारीणांगर्भलाभायशस्यते ॥
सहदेवी श्रीदेवि प्रीति प्रीतीली समग्रपर्वव्यांपिष्ट्वाराप
यपेत्स्त्रीमिनाशनम् संपिष्ट्वावन्नवल्लीचनवनीतेनदापयेत्
कृमिः पतन्ति देवेशिद्विदिनादीयतेतणे किमिरितिवंध्यात्व
मकारकः कृमिविनाशः सर्वत्रमूलमंत्रेणजपेच प्रयोगं
अग्निज्वालार्कसमिधामावदीमर्कैरूपकम् तत्राभ्यन्त्रजया
क्षुद्रः स्फोटकान्म्रियतेध्रुवम् तत्राग्रेनिसाध्यनामयुतेन

मू॰ मूलमन्त्रेणोत्सर्पः आसुरीतीरसंयुक्तां जुहुयाच्च निकृन्तये
सं॰ प्रयोगांतरम् अर्कोमावासुरी चैव कटुत्रयसमन्विता
४०५ अर्कतीरंचलवणं तैलाक्तं जुहुयाद्धुती सप्ताहाद्भ्रियते शत्रु
476 र्नात्र कार्या विचारणा प्रयोगः आसुरीमधुरोमाणि पक्वी
कृत्य जुहुयाद्धुती अष्टोत्तरशतोहुत्या सोमसप्तरात्रं जुहुयाने
हुतेन जुहुयाद्देवी सस्यो भवति नान्यथा आसुरीलवणं
चैव अष्टोत्तरशतं जुहुयात् ज्वरेणापीड्यते शत्रुः सद्यो निंब
पत्रैर्भवेत् आसुरी निंबपत्राणि अष्टोत्तरशतं जुहुयात् ॥
स्फोटकैर्गृह्यते शत्रुः सद्यो होमाहुतस्य तु आसुरीवा
यरोमाणि पक्वीकृत्य जुहुयात्ततो विभ्रमणमेव स्यात् यावो:
तीरेणाश्वमपि आसुरीश्वरोमाणि पक्वीकृत्य जुहुयान्
प्रयसारोभवेच्छत्रोः स्वास्थ्यं तीरेणासुरीदशी मार्जारस्य तु रो
माणि आसुरीतालजुहुयाते अष्टोत्तरशताच्छत्रुर्भवेत्संयमे हे
प्रधानोऽयं मंत्रः प्रयोगतः संतानप्रधानस्य ॥ अथ गुरु
शिष्ययोर्लक्षणं लिख्यते अतो हितायजगतां प्रथितं हि
वेनमाम् अथ संतिष्ठ वक्ष्यामि लक्षणं गुरुशिष्ययोः स्वच्छः
स्वच्छंद चरितः स्वच्छधीः स्वच्छहृदयः देशकालादिविदेशो
देशो देशिकउच्यते अथ गणपः समय इति ग्रहानुग्रहतमः प
रकर्माविनिवर्तमानस: अथ गणपः समयत्वेति ग्रहानुग्रहद्वे
दर्वेशागविद्वादीवहिनादिहितागमः स्वदोः निहसंहर्तोदुष्टास
स्वाबद्धः स्नो विरतमर्चोस्य.

वंगुरुस्तुरहितोदोषैः दांतोतांतःशांतमनानिर्नीतेकांतनिग्रहः
स्वरवंडः स्वकरणनापिपरंपरस्तखोयतः ॥ क्रुद्धायोहविद
वशोऽव्याकुलोमोहविवर्जितः ॥ भक्तानुकंप्यावितानत्नानो
त्नानपरंगीन् निरंशः स्वांशाविलसर्वसंशयाच्छिदसंशयः
नयविहजयोपेतोविनीतोनीतिरात्मवान् व्याधिरप्यापिनव्याधि
समाधिविधिसंयुतः ॥ जतिशूरोतिधीरश्चवीरोवाक्यविशा
रदः वर्णोपेतसमारंभोगंभीरोदंभवर्जितः आदर्शइवविद्यानां
नतदर्शनहर्षकः असौमध्यमस्यहृदयस्यसेव्याभाभीष्टसिद्धं
ता शिष्यस्तदावर्जनकृत्स देहेनइवविरणेनघ तस्यपादारवि
दोत्थरजःपटलभूषणः ॥ तनमयाप्यनप्राप्यप्रायोबुद्धि
मतेत्तमम् नित्यशः कायवाक्चित्तैः शिष्यश्चैकाधिकावधि
परिचर्यापरः शिष्यः स्यात्संयतमानसः तेनशास्त्रविधमाल
स्यस्यावितथवादिनम् मातृतःपितृतःशुद्धंबुद्धिमंतमलोल
पम् अस्तेयहृतिमास्तिकायुक्तंभक्तिकृतोद्यमाम् अकल्मषं
स्पृहाहीनमदीनद्रव्यमानसम् ॥ ब्रह्मचर्यापरनित्यंपरिचर्या
परंगुरोः अल्पाशाविहिंस्राजायामर्त्यत्वक्षातकल्पनम् ॥
अधीतवेदं स्वाधीनंमनाधिव्याधिवर्जितम् ॥ तत्स्यांकरुणा
वासंपरितोषकरंगुरोः सेवेमेवगतीनमलंविमलाशयं
स्वभक्तंप्रसन्नांगंसदासंनिहितंगुरोः ॥
परोपकारनिरतंविरतंपरदूषणे मातृवद्गुरुपत्नीवधास्वव
नन्मानपि ॥ स्मरेतमसमरायाप्तिनोपेतमविस्मितं

प्र परिग्रहेत्सदैवैवं शिष्यमेवंविधं गुरुः स्थलसंमलसंक्लिन्नक्लि
सं ष्टकष्टान्ववायजम् दंभाविलसमंगभीरं चंडं पंडितमानिजम् ॥
रागिणं रोगिणं भोगलालसं बालसंमतम् येहृद्दंविद्धालंभा·
श्वेत्कुष्ठवेष्टितम् त्वचांसमसंधंवधिरंपंगुंवंगमसंगलम्
अतिदीर्घमतिक्रूरमतिस्थूलं कृशामलम् आदित्वंकान्तिं
वर्जं वीभत्संमत्सरात्मकम् परदारपरंभीरुं दारुणं वैरिणांस
तो लुब्धंतलयवैदग्ध्यंपलुब्धकवांधवम् ॥
सावित्रंस्वरवेरुमेंऽगुर्विंडःखमानसम् ॥ [illegible]
हमत्रगणेभ्यरात्मनाम् अहहृतेनमस्त्वंपिहमि[illegible]
णाम सार्थकृत्मभमिहार्थनिरर्थारंभणंशठम् ॥
एवंविधंगुरुः शिष्यंनगृह्णीयात्कथंचन यद्विपद्गृहणानित·
दोषः प्रायोगुरुमपिस्पृशेत् संविदोषाययारात्रिपतेर्जायो
कृतंयथा तथाशिष्यकृतोदोषोगुरुमतिनसंशयः स्नेहाद्दालो
भतोवापियोनुगृह्णात्यदीतया तस्मिन्गुरौसशिष्येतदेवता
शाप आविशेत् मधहिविमहदेवेमातापित्रोर्महीभति ॥
भक्तिरेषांपदेभोजेभार्योनिजगुरोःसदा ॥ छाया
जायाश्मोपानाहंडाश्वशाधनाशने मानंमनोगतंचान्यत् श्रेते
वासीनलंघयेत् आख्यांविवादंस्वातंत्र्येकासिनाकाम्यजृंभिताः
निशाकृतकेकोथांश्चमजेत्गुरुसहेसदा संग्रामधर्मविण्मूत्रसर्ग
निष्ठीवनादिकम् परित्यजेन्मन्त्रिज्ञानावर्मिवगुरुमंदिरे याद्ये
किमन्नंनिंदामरणंचव विक्रयम् ॥ परित्याज्यंगुरोस्तस्य
सपत्नैश्चसमागमम् ॥
उद्वेवानिष्ट ६

मादिष्टं गुरुणा यद्गुर्वेपि त्वरया परया कुर्याद्धिया सम्यग
जिह्मया कर्मणा मनसा वाचा सदा भक्तियुतो गुरुम् ॥ निर्व्या
जं पूजयेत् शिष्यो निजकार्यप्रसिद्धये लोकोद्वेगकरीं याच
याचमर्मनिकृंतनीं शिष्य उद्वेगकरीं वाचनां गिरं नैव भाषयेत्
रम्यमप्युज्वलमपि मनसोपि तमीप्सितम् लोकविद्वेषणं वेषं
नगरस्त्रीयानकदाचन इत्याचारपरः सम्यगाचार्यं यः समर्चये
त् कृतकृत्यः सर्वेशिष्यः परत्रेह च नंदति इति प्रपंचसारसंग्रहे
गीर्वाणेंद्रसरस्वतीविरचिते द्वात्रिंशत्पटलः इति प्रपंचसारसंग्रहः
समाप्तः प्रपंचसारसंग्रहोक्तमंत्रसंग्रहात् अन्येपि के
चिन्मन्त्राः लिख्यन्ते यदस्य सदसऋषिः त्रिष्टुप्छन्दः रुद्रो देव
ता मानो रुद्र वृक्षयामानसोसि इत्यकालमृत्युशांतिकृत् मेधाति
थिमेधा ऋषिः बृहतीछंदः मघवा देवता यच्चेतिदमिति
ग्राः पुरापि त्वक् समाधानकरी वसिष्ठ ऋषिः त्वमित्यनुष्टुप्छ
छंदः विश्वेदेवो देवता इमां धियं शिक्षमाणस्य मित्यक् निका
दोषशांतिकृत् विश्वामित्र ऋषिः त्रिष्टुप्छंदः अग्निर्देवता
इलामग्ने पुरुदंसं सनिं गोः शश्वत्तमं इत्यक् सप्रजार्थं परुच्छे
प ऋषिः गायत्रीछंदः इंद्रो देवता पिशंगाभृष्टिं अंभृणं पिशाचि
मित्युग्रताकरी इत्यक् पवित्र ऋषिः वसिष्ठो वा उभावपि वा
गायत्रीछंदः पवमानो देवता यदंति यच्च दूरके इत्यग्न्युपद्रवनिवृ
त्तिकरी ॥ यस्मानाभानऋषिः त्रिष्टुप्छंदः इंद्रो देवता
यदिति मायुर्य दिवा परेतो यदि ते ग्रायुः करि ॥
भारद्वाज ऋषिः गायत्रीछंदः पूषा देवता ॥ परिप

प्र॰ पथस्ताद्धस्तं यातुरश्चेत्यृक् सहस्तहवं परतोवधाजपेत् तस्मा
स॰ द्वौरमापितयावधानहृदयविधिर्हि मनुऋषिः जगतीछंदः म
८०८
४७८
नुर्वरुणोदेवता ॥ संसर्हवंधनमुभयंसमाकृतमित्यृक्
शत्रुपलायनार्थं युद्धादिषु विशेषतः समीचीनातियम् ॥ द
त्तिणांपुनर्नोनमस्माजत् ॥ नमऋषिः त्रिष्टुप्छंदः वा
देवता यद्वाग्वदंत्यविचेतनानीत्यृक् वागीश्वरीप्रसादार्थं
नेमऋषिः त्रिष्टुप्छंदः वाग्देवीदेवता देवींवाचमजनयंत
देवा इत्यृक् वाक्सिध्यर्थम् गृत्समदऋषिः अनुष्टुप्छंदः
सरस्वतीदेवता अंबितमेनदीतमेदेवितमेइत्यृक् विद्या
सिद्धिवाग्सिध्यर्थम् गौरिवीतिऋषिः त्रिष्टुप्छंदः
इंद्रोदेवता वयःसुपर्णाउपसेदुरिंद्रमित्यृक् ।
दृतिणावपनरोगस्यनिहत्यर्थम् नारायणऋषिः अनु
ष्टुप्छंदः पुरुषोदेवता वेदाहमेतमजातमश्वंतोइत्यृक् ॥
वामनयनस्यरोगनिहृत्यर्थम् ॥ उलऋषिः गायत्रीछं
दः वायुर्देवता आवातवाहिभेषजमित्यृक् वातरोगनिह
त्यर्थम् कण्वऋषिः अनुष्टुप्छंदः शंभुर्देवता ध्यानम्
चंद्रार्धमौलिंकालारिंव्यालयज्ञोपवीतिनम् ॥ ज्वलत्पावक
संकाशंध्यायेद्देवंत्रिलोचनम् अथ्यवोचदपिवत्काश्चित्यृक् वि
षमज्वरशूलाधातविलयोऽनाशयेत् विश्वामित्रऋषिः
गायत्रीछंदः इंद्रोदेवता किंतेकृण्वंतिकीकटेषु इत्यृक यजा
यीदानर्निकेलियिनाजपेत् सर्ववेसमपिददाति ।
भारद्वाजऋषिः गायत्रीछंदः रात्रिर्देवता रात्रीव्य

ख्यदायनीइत्यादिसूक्तं रोगे जपेत् ज्वरादिशांतिकरम् कु
वेरऋषिः अनुष्टुप्छंदः कुवेररुद्रो देवता ध्यानम् अष्टा
भुजं कुंतपाणिं कुवेरं निधिनां प्रियम् धनदेशं स्वर्णवर्णं
वंदे गंधर्वनायकम् कुवेरं तेमुखं रौद्रं नंदिमानंदिमावहम्
ज्वरं मृत्युं भयं घोरं ज्वरं नाशय मे ज्वरम् इति मंत्रः अनेन ज्वरा
दिनिवृत्तिः वार्हस्पत्यो भरद्वाजऋषिः दैवीगायत्री छं
दः पूषादेवता अदित्सन्तं चिदाघृणे इत्यृक् ऋणादाप्यार्थ
म् गौतमऋषिः गायत्रीछंदः सूर्योदेवता अस्माकमुत
मं कृधि श्रवो देषु इत्यृचं अयः सपत्ना मे इत्यर्धर्चमध्ये
संयोज्य आत्मकीर्त्यर्थं च शत्रुपराजयार्थं च वादिप्रतिवा
दिनोर्विवादे तिवादिनः पराजयत्वेन वादिनो जयार्थं च यु
द्धादिषु जयार्थं जपेत् विहव्यऋषिः त्रिष्टुप्छंदः अग्नि
र्देवता अग्ने मन्युं प्रतिनुदं परेषामित्यृचं शत्रोः पराजया
र्थं च युद्धादिषु जयार्थं च जपेत् मारुतमसि मरुतामोजो
यांधारामित्यनुवाकं येन सूर्यंह स्तार्थं जपेत् समुद्रं गच्छ।
स्वाहेत्यनुवाकं वृष्टिनिवारणार्थम् विभूरसि प्रवाहणः।
रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा हिंसीः वह्निरसि
हव्यवाहनः रौद्रेणानीकेनेत्यादि श्वात्रोसि प्रचेताः रौद्रे
णेत्यादि तुथोसि विश्ववेदाः रौद्रेणेत्यादि उशिगसि कविः
अंघारिरसि बंभारिः अवस्युरसि दुवस्वान् शुंध्युरसि मा
र्जालीयः संम्राडसि कृशानुः परिषद्योसि पवमानः प्रत
क्वासि नभस्वान् इत्येवं क्रमेण वाक्यानि छित्वा प्रतिवाकं

प्रं॰
सं॰
४७५
479

रौद्रेणेत्यादिमंत्रेणोज्य जपेत् अतीव रत्नाकरं भवति गोतम
ऋषि: त्रिष्टुप्छंदः पृथाग्वीर्थस्य परयज्ञं इभिउन्नतार्थस्य
इंद्रोदेवता आसूरजः प्रत्यावर्तयेमा इत्यूचं पुत्रादिपुन आ
र्थं जपेत ध्रुव ऋषि: अनुष्टुप् छंदः वास्तुनी देवता आ
त्वाहार्षमंतरेधि ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलि: इत्यूचं राज्यप्राप्य
र्थं वाराजस्थितरजनव प्रयार्थं जपेत भृगु ऋषि: अनुष्टुप्
छंदः आपोदेवता आनिवर्तनमनिवर्तयति निवर्तन वर्तय
इत्यूचं देशांतर्गवादिपुगतान ततो निवर्तयित्वा आनेतुत
दिं॰ लोभूत्वा जपेत प्रणवव्याहृतिप्रणवदशतं जयत्रि
यंबकमंत्रं जयप्रमसार्व्याहृतिप्रसदक्रमेणाम संजी
वनीमन्त्रः ह्रींमादि: भुवामृतवीक्ष्णेन मन्त्रं जपेन्मन्त्रश्री
पुनःपुनः शृंखलादिबंधनान्मुच्यते सयोनारी वापिनरोपि
वा अस्यध्यानम् उत्तमहेमफविरेत्रिपुरेषुनीद्विवेन स्थिरं त
नमंबोचवतं लुनीरि कारागृहे निगडबंधनयन्त्रितस्य व
संस्मरतो जटिलिमनिगडाग्नु टेत एवंध्याता भुवामृतवाम
त्तितिपुरुष्या धुवाद्ध्यानैको प्रतमितिन्यायात सूतेनकं
त्वारात्रमंदिरादि पुनिगडबंधनान्निवृत्तिर्भवति योदेवानां
प्रथमः पुरस्तादित्यृक अनेया ऋतामृभामनिर्जीयते आग
स्त्य ऋषि: त्रिष्टुप्छंदः अग्निर्देवता अग्नेनयसुपथारायो
इत्यृक्मत्वा गंगार्थम गृत्समद ऋषि: त्रिष्टुप् छंदः बृ
हस्पतिर्देवता बृहस्पते अत्ययो देवोप्रदीयुमद्विभाति
इत्यूचं निगडबंधनान्मोचनार्थं जपेत ॥

गर्भोपनिषदं संतानार्थं जपेत् इषे त्वोर्जे त्वा इत्यनुवाकं
गोरक्षणार्थं जपेत् इंद्रस्य क्रोडो दित्यै पाजस्यं दिशामि
इत्यनुवाकं उदरस्य गुरुभुक्तादि जीर्णार्थं जपेत् पंचपंच
पंचाशत् इति सूक्तं वृष्ट्यर्थं जपेत् वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमो
इति पिशाचनिवृत्त्यर्थं जपेत् दंष्ट्राभ्यां मलिम्लुचं स्वस्त
करं च इत्यनुवं चोरोपद्रवनाशनार्थं जपेत् नमोऽस्तु सर्पे
भ्यो ये के च पृथिवीमनु इति सूक्तं सर्पादिरक्षणार्थं जपेत्
लांगलं पविरवं सुशेवं इत्यनुवाकं कृषीवलनार्थं जपेत् संपत्नी
पत्या हं गच्छ समात्मा इत्यर्धं पत्नीवश्यार्थं जपेत् गृत्सम
द ऋषिः जगती छंदः ब्रह्मणस्पतिर्देवता गणानां त्वा ग
णपतिं हवामहे इत्यर्धं गंजलाभार्थं जपेत् अथ महाम
त्युंजयहोमं व्याख्यास्यामः कृत्या दोषे अभिचारे दीर्घरोगे
ग्रहपीडायां स्वफला भौमस्य परिवेषं चंद्रग्रहणदोषे सूर्य
ग्रहणदोषे जन्मनक्षत्रे विषनाड्यां कुक्षीगजे ह्यन्येषु
महाभयेषु वा तेषां परिहारार्थं मासि मासि जन्मनक्षत्रमा
मेकाकाले वा संवत्सरे वा आचार्येण वा स्वयं वा आयुष्का
मकर्त्तव्यः स्नात्वा पुण्याहं वाचयित्वा प्राणानायम्य नागाय
ण शर्मणः आयुःकामार्थं महामृत्युंजयहोमं करिष्ये इति
संकल्प अग्निरूपसमाधानादि पात्रप्रयोगकाले दर्वीं विकं
षंडुं शादिकशतत्रयं सदस्यासादयेत् गडूचिसंडानि वत
रंगुलप्रमाणानि ब्राह्मणांद क्षिणलोके दर्भेषु निधाय वी
हितं हुत्वा निर्वपति मृत्यवे त्वां जुष्टं निर्वपामीति दर्वीमेव वत

प्र. सं. ८८.
480

नेष्ट्वा प्रत्यालयोत्सूयश्राज्यं हृदन्तल जुसंस्कृत्य चरू-
णां सह पर्यग्निकरणं कृत्वा स्रु कल्पवमार्जनेनेष्ट्वा चरु-
मभिघार्य उद्गृह्यास्य प्रतिष्ठितमभिघार्य पिधानप्रभृत्या
ज्ञग्निमुखान्तं कृत्वा पक्वान्नेन जुहोति दर्व्यामुपस्तीर्य म ध्या
नद्विरवदाय त्रिः पंचावत्तिनः अभिघार्य अयेतमस्तु रक्षतं
शचीपतिः इति पुरोनुवाक्यामनूच्य परं मृत्यो अनुपरेहि
मोतवीराननितियाज्यया जुहोति पूर्ववदुपस्तीर्य हरिहरं
न मन्नु यन्तु विविधि विक्रमस्व इति पुरोनुवाक्यामनूच्य मा
छिद्रो मृत्यो मावधीः वियेम इति याज्यया जुहोति आज्येन मा
हाव्याहृतिभिश्च हुत्वा भूरग्नये स्वाहेति पंचभिः पंचाहुतीः कृत्वा
अथ हवींषि तिलकं गल्लवीयं उ निधाय स्वाः कात्यु होति यद्दि
भात्रयं प्रत्येकं अयेतमस्तु रक्षतं मा गात् शचीपतिः
स्वाहा परं मृत्यो अनुवी स्वाहा वातं प्राणं ज्ञाम शीमही
स्वा अमुत्र भूयादस्य प्रथमः शचीभिः स्वाहा शल्कैरग्निं
माहे स्वाहा हरिं हरंतं विक्रमस्व स्वाहा मा छिद्रो मृत्यो मा
वियेम स्वाहा मा मा मा संतरीरिष स्वाहा मानस्तोके मावि
येमति स्वाहा प्रजापते नवरीणं स्वाहा यनरं देंभयाम
हे जरि स्वाहा स्वस्तिदा अभयंकर स्वाहा त्र्यंबकं यजा
महे मामत्तान स्वाहा अस्तु सरस्वीणां स्वाहा येतेसह
संख्या जामहे स्वाहा जातवेदसे स्वानिः स्वाहा भूर्भुवः
स्वः पृष्टिंदं — वद्युत्व स्वाहा अस्तु नेष्टपत्वायुर्वेर्धि
तांभूः स्वाहा अस्तुर्नेष्टपत्वाय्यवंधनो ।। भुः

वःस्वाहा स्वस्तुर्नंश्यवा पूर्वेषांनोभुवःस्वाहा स्वस्तुर्नंश्यवा
पूर्वहंतांभूर्भुवःस्वःस्वा· एतैरेकविंशतिमन्त्रैः षोडश
पर्यायंप्रतिमन्त्रंजुहुयात् षट्त्रिंशदधिकशतत्रयाहुतिर्भ
वति अथाज्येनाष्टपर्यायंएकविंशतिमन्त्रैः प्रतिमन्त्रंजु
हुयात् अष्टाधिकषष्टिशताहुतिर्भवति पुनरन्येनषो
डशपर्यायंएकविंशतिभिर्मन्त्रैः प्रतिमन्त्रंजुहुयात्
षट्त्रिंशादधिकशतत्रयाहुतिर्भवति पुनराज्येनाष्टपर्या
यंएकविंशतिभिर्मन्त्रैः प्रत्येकंजुहुयात् अष्टाधिकषष्टिश
ताहुतिर्भवति एवंक्रमेणहोमेन अष्टाधिकसहस्राहु
तिर्भवति पुनराज्यमस्त्वेदाहत्यहवांकुर्वीत व्याहृ
तिभिश्चकुर्वीततः स्विष्टकृतमवदायाहव्यवाहमभि·
मातिषाहं· कविस्वाहा इतिस्विष्टकृद्धोमंजुहोति अनंतप
रिध्यंजनंकृत्वा जयातिपरिषेचनांतंकृत्वा अग्रेणाग्नि
र्दर्वीस्तंभेषुहुतशेषंनिदधाति सर्वावैरुद्रस्तस्मैरुद्रायन
मोअस्तु तस्मैरुद्रायनमोअस्तु इतिब्योनिवेदयेत् आ
युर्दाअग्ने· रक्तानाद्दिमंस्वाहा इत्यग्नौमसिपमायापजा
वेदायदि पावकोऽसिवहन्नस्तुत्यस्याय हुतशेषेहविशि
षान्यशेषंनिनयेत् अग्निरायुष्याणिनिपंचभिः पुनरे·
कविंशतिंमृगाभिश्चतवीरमभिमन्त्र्य आयुरसितिर्भिवा·
मितिसर्वेवरप्रोषंप्राश्याचम्यजठरमभिस्पृशति त्वमग्नं
दस्वालिदाविषाइत्येताभ्यांगुरवेवरंदत्वाउपादानंकृत्वा
अवेस्याज्यंदत्वाः ऋत्विग्भ्योदक्षिणांदत्वा ब्राह्मणान्भो

प्र॰
सं॰
४८१ 481

जयेत् अपूपैर्हुत्वपायसैरेवं कृतेवावायुष्मान्भवति अयु
तहोद्रीवांयुर्भवतिलक्षमात्सहस्रायुर्भवतिसहस्रायुर्भ
वतिश्री: अथदक्षिणीमन्त्रालिख्यन्ते सर्वासांयक्षिणी
नांनुष्ठानंकुर्यात्समाहित: भगिनीमातृपुत्रीस्त्रीरूपत्व-
स्वंयथे:प्सितम् ॐ ह्रीं रतिप्रियेस्वाहा इत्यष्टार्णोमनु: अ
स्यादयोप्रसिद्धा: अस्यप्रयोग: धौतवालिखपटेदेवीगौर
वर्णांधृतोत्पलम् सर्वालंकारिणींदिव्यांसमालिख्याच
यत्नत: जातीपुष्पै: सोपचारै: सहस्रैकंततोजपेत् त्रिसंध्यं
सप्तदशंततोरात्रौप्रविजपेत् नित्यंसायंसनाहारपिंड
दत्वोपरिलिपेत अर्धरात्रेगतेदेवीसमागत्यप्रयच्छति पंच
विंशतिदीनारान्प्रत्यहंतोषितासति ॐ ठं ठ: कंवलकेश
हपिंडप्रतिष्ठाविनिस्वाहा अस्यप्रयोग: एकविंशद्दिनेयावत्
उद्यानसमर्चंजपेत नित्यंसायंस्नाहारंपिंडंहस्तोपरिलि
पेत त्रिसहस्रनमानश्मशानयागत्वापिशाचिनी पंचविंशति
दीनारान्ददातिप्रतिवासरम कर्णेकथयतिहितंयच्चत
च्छुभमशुभंक्रमात ॐ गंगुह्यगुह्येश्वरसमतिसप्रवजनिकु
लकुल्लवंदेवदगिरिस्वाहा अस्यप्रयोग: गुह्यावनेकांतेल
क्षमेकंमनुंजपेत्पुष्पंधूपंचदद्यान्नित्यंकुर्यात्प्रयत्नत: पं
चाम्रतेदेवाप्रानहुतेदेवीप्रसीदतिदीनाराणांसहस्रैकं
प्रत्यहंतोषितासती ॐ आगच्छ आगच्छ सुंदरीस्वाहा एक
लिंगमहादेवंत्रिसंध्यंपूजयेत्सदा धूपंदत्वाजपेन्मन्त्रीत्रिसंध्य
त्रिसहस्रकम् मासमेकंततोभाति यक्षिणीसुसुंदरी द

त्रांध्यं प्रणमेन्मन्त्री स्तुतं तां तत प्रयच्छति देवि दारिद्र्य दग्धो
स्मितमेनाशु कठीभव तो ददाति सा न ष्ठाविना पुष्पिरजीव
नम् ॐ क्लीं अनुरागिणि मैथुनप्रिये स्वाहा अस्य प्रयोगः
कुंकुमेन समालिख्य भूमिदेशे मलत्ताणम् प्रतिपत्तिथ
मारभ्य पूजां कृत्वा जपेन्नतः त्रिसंध्यं त्रिसहस्रं तु मासांतेषु
जेपात्रिशि संजपत्रर्द्धरात्रे तस्मागत्य प्रयच्छति दीनाराणां
सहस्रैकं प्रत्यहं परितोषिता दीनारं स्वर्णम् ॐ ह्रीं सर्वका
मदे मनोहरे स्वाहा अस्य प्रयोगः नदीतीरेषु मेदेप्रावंदने
नस्य मंडलम् विधाय पूजयेद्द्वीं तन्नो मंत्रयुतं जपेत् त्रिस
माहं जपेदेवं प्रसन्ना वितरेत्सदः दीनाराणां सहस्रैकं व्य
यीकुर्याद्दिने दिने विनाव्ययेन सा कुद्धा न ददाति कदाच
न ॐ ऋं रवचारिणि श्रीं स्वाभरणि ह्रीं ह्रीं हूं गं श्रीं स्वाहा अस्य
प्रयोगः मन्त्रायुतं जपेन्मन्त्री प्रातः सूर्योदये मति मासमे
कं जपेदेकं पूजां कुर्याद्दिने दिने शंखमालिप्सपद्दैनु शुभ्र
पुष्पैः सपायसैः दशांशं होमयेत्साज्यैरियनैः करवीरकैः
ददाति शंखिनी तुष्टा नित्यं रूपकपंचकम् ॐ नमो माणि
भद्राय नमः हूं णिभद्राय नमो महायतसेनाधिपतये मा
दपराय स्वाहा अस्य प्रयोगः साहस्रमष्टकं मन्त्रं जपेन्मास
दिनावधि प्रत्यहं माणिभद्राख्यः प्रयच्छेयेक रूपकम्
रूपकं वेदित्र ॐ ह्रीं आगच्छ स्वामीश्वरी स्वाहा अस्य प्रयो
गः एकासने शुचौ देशे त्रिसंध्यं त्रिसहस्रकम् मासमेकं
जपेन्मन्त्री ततः पूजां समारभेत पुष्पधूपादिनैवेद्यः प्रदी

म॰
सं॰
४८२
482

पैत्र्यंनपूरितैः गंधावभाव्येत्साधकस्तुस्थिरः सुप्रसन्नधीः
अर्द्धरात्रेगतेदेवीसमागत्यद्धति रसंरसायनंदिव्यं वस्त्रालंका
रभूषणाम ॐ क्लींश्रींवटवासिनियक्षकुलसंभवेवटयक्षि
णिएह्येहिस्वाहा अस्यप्रयोगः त्रिपथस्थवटाधस्थोगत्वा
मंत्रंजपेत्सदा लक्षत्रयंततःसिद्धादेवीसाददयक्षिणी व
स्त्रालंकरणंदिव्यंरसंसिद्धंरसायनम् दिव्यांजनांश्चतच्छा
साधकायप्रयच्छति ॐ विशालेशोद्रं ह्रूं क्लींएह्येहिस्वाहा
अस्यप्रयोगः विल्वाद्रुमतलेयंत्रंलक्षमावर्तयेत्सुधीः विशा
लाविनरेवहृष्टसेदिव्यंरसायनम् विल्वापु— ॐ ह्रींवह्निके
हंसंस्वाहा अस्यप्रयोगः शुक्लपक्षेजपेन्नावधावहृष्टोगन
वंद्रमाः प्रतिवर्ष्यार्णपूर्णानैनावल्लभमिदंजपेत अस्मंतवं
हिकादत्तेपीनायममरोभवेत ॐ हंसः सर्वलोकलोचना
निवंपदेव्यानायपतिस्वाहा अस्यप्रयोगः हृद्दियावाज
पेद्रात्रौरंमणांस्यमवेटकाम यौगंददातिसाहृष्टाजन्मस
मुविभायनम् ॐ विविचिविविचरूपेणासिंदिकुरुस्वाहा
लक्षमेकंजपेन्मंत्रंवटद्रुमतलेसुधीः वंधूककुसुमैः प
श्चान्मध्वाज्यक्षीरमिश्रितैः रक्तांशुयोनिकुंडेतुहुत्वादे
वीप्रसादति विधिनासाधकस्यैवप्रयच्छेदीप्सितंफल
म् स्वर्णलाभपंचदशाग्निरीमंत्रस्यअस्यताकर्षणादत्ति
णामूर्तिऋषिः गायत्रीछंदः श्रीमंत्रस्कंदोदेवतासौं
वीजंक्लींशक्तिः श्रीमंत्रस्कंदप्रसादसिद्ध्यर्थेविनियोगः
ध्यानं मदेवगणापरब्रह्ममयायविद्यादेहायपरंदया

यनमः ब्रह्मचर्याय शिखिवाहनाय शिरः द्वादशनेत्रा
य शिखायाःस्कंदस्वामि कुमारमयकवचं ब्रह्मरुद्रतेजोमयाय
नेत्रम् कृत्यास्त्रनिवारणाय अस्त्रम् ध्यानम् किंनरूपंश
वस्त्रामिवीलार्कपुत्रतेजसम् व्याख्यानमुद्रासहितं देवसे
वैःस्समाहृतम् ॐ श्रीं क्लीं ह्रीं ऐं ईं नं लं सौं शं वं गं भवाइति
पंचदशाक्षरो मन्त्रः विद्यारत्नप्रधानोयंमन्त्रः अहमस्मि
प्रथमजा ऋतस्य पूर्वं देवेभ्योऽमृतस्य अत्र मालाभार्थं जपे
पेत् नारदऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णोदेवता आवका
दिगोपालरक्षार्थीकवचं गोरक्षार्थं कृष्णेणवा — तंप
श्रूलपाण्यावाणगोपालकाय वैराजचराय वासुदेवाय हुं फट्
इतिमन्त्रः नंगोरक्षार्थं जपेत् श्रद्धयाग्निः समिध्यते श्रद्धया
विंदते हविः इत्यादि स्वाहाकामस्य मातरं हविषा वर्द्धमामसी
यं तं सक्तो भोजन अर्थं जपेत् इलैऋषिः गायत्रीछन्दः
वायुर्देवता वानश्रावा वायुमस्तकम् अनिलऋषिः त्रिष्टुप्छंदः
वायुर्देवता वानस्य — महिमानं रथस्य सर्वं इमं यं वातत्यं
यथं जपेत् यत इंद्रभयामहे स्वाक्षितदा विश्वपालिः इत्य
नमोमंत्रत्रयोगर्गस्या मत्रिमहर्षी वृहत्यनुष्टुभौ छंदसी
अभयंकर इंद्रोदेवता कृपिवीजं जहिशक्तिः तापत्रय
निवारणार्थे विनियोगः आस्थिनेऽरत्न वाकिणोऽग्निःग
दिनेशिखावन्निणे कवचं पश्चिनेनेत्रं पाशांकुशधारि
णेअस्त्रं आतूहोवाहणां इंद्रादश्वदावनयनः अंगुलपवाम
नांगावर्णी वीरं प्रतापी प्रतिहट्ट दहनं प्रस्फुरद्भवपाणिः

प्र॰
सं॰
५८३
483

दोर्भिर्दिव्यायुधाढ्यैर्वरकुसुमरतिमहाल्देवदे [illegible] योद
यादिष्टानिसयः परिहृत्तत्रुरितः पातविश्वंमहेंद्रः इमंम
न्त्रावमयप्रदो आसऋषिः अनुष्टुप्छंदः मेधासरस्वती
देवता यशंदसामिसूक्तधारणाप्रधाना शारीरंमेइन्द्र
कमेधाप्रधाना अग्निसूक्तविश्ववक्तमइत्यस्यावमवऋषिः
अनुष्टुप्छंदः अग्निर्देवता पुत्रफलदः माप्रगाममपथाइ
त्यादिसूक्तचतुष्टयमायुःप्रधानम् तत्रप्रथमसूक्तस्य
ऋचः षट् द्वितीयसूक्तस्ययतेयपमित्यादयः ऋचोद्वाद
श तृतीयसूक्तस्यप्रतनामित्यादयः ऋचोदशः चतुर्थस्यग्रा
जानेतु इत्यादयोद्वादश इत्थंसे भूपंचत्वारिंशदृचः एताभि
ऋग्भिः सरस्वाकृतिसंख्यायासूक्तचतुष्कपंचविंशाप्या
हुत्यावाचतः सरस्वाकृत्यासूक्तचतुष्कपाठा [illegible] साग्रा
ग्रोर्कनेत साध्यशारीरंस्पृष्ट्वासूक्तचतुष्टयंजपेद्दामृत्युना
शकरं भवति तत्रचतुर्थसूक्तस्यप्रयोगविशेषः प्रथमसू
क्तंगमनेपथिजपेत् [illegible] ममागेतिपंक्त्या [illegible] दिनेयपरंसाव
म तीनायुषः पुरुषस्याग्नीरसिमसृष्ट्वा द्वितीयसूक्तंजपेत
सदृश [illegible] पंचहं ग्राप्तुर्लभतेमः एतंसूक्तंजलाग्निवा
जपेत् [illegible] नेसंमासंविशेद्दाश्यायुःकरं भवति चतुर्थसू
क्तेलग्नकस्यप्रयोगः अर्थमावाग्रयंपितेत्यादिनास्पृष्ट्वा
अपेद्गात्तेनेसाध्याभिषिंचेद्दाविनवोभवति तत्रप्रथमा
सूक्तस्यवृहद्दुकथवंधुश्रुतवंधुविप्रवंधयवऋषयः चतु
र्णांसूक्तानामथोतेऋषयः ॥ गायत्रीछंदः विश्वेदेवादे

वता[…]पानामृचामनुष्टुप्छंदः अष्टम्याः पंक्तिः नवम्या
महापंक्तिः छंदः दशम्याः पंक्तिरछंदः आद्यानां चतसृणां
नि ऋतिर्देवता पंचमीषष्ठ्योरनुमतिर्देवता सप्तम्या लिंगो
क्ता देवता अष्टम्यादीनां तल्लिंगोक्ता द्यावापृथिव्यौ देवते
दशम्या त्वमसमिंद्रेरपेत्यर्द्धर्चे इंद्रो देवता अवशिष्टस्यापि द्या
वापृथिव्यौ चतुर्थस्य सूक्तस्य हहरुकावंधुसुबंधुश्रुतबंधु
विप्रबंधव ऋषयः आद्यानां पंचानां गायत्री छंदः षष्ठसप्तम्यो
रनुष्टुप्छंदः अष्टमीनवम्याः पंक्तिछंदः दशम्यादितिसृ
णामनुष्टुप्छंदः आद्यानां चतसृणामसमातिर्देवता पं
चम्या इंद्रो देवता षष्ठ्या असमातिर्देवता शेषाणां सुबंधुर्दे
वता अस्य जपहोमादिसमवेतेनतत्सूक्तसमयेनतदकमम
येन मृतशरीरान्दृष्यादीलिंधाय कुर्यात् मृतसंजीवनं भ
वति अदोयद्वस्त्र विलयं इत्यादिषु ज्ञानाणोदेवीदिशहिन
न इत्यंतं कीमितिजलेविलिख्य अतनेमन्त्रेणजह्वाक्षिपेद्द
तत्वंपुत्रलाभ[…]थ यत्मनाशीन्नऋषिः चतस्रस्त्रिष्टुः पंक्तानु
ष्टुप इंद्रो देवता इंद्राणी वा लिंगोक्तदेवता वा मुंचामीवाह
विषा इति सूक्तं तयरोगानिहन्त्यर्थं जपेत अनेन प्रयोगः मुं
चामीवादि पंचभिः ऋग्भिः आज्यैः अभिमाणएकैकऋक्कम
न्त्रेण एकैकवारं हुत्वा षड्राहूतिसंज भवति एवं प्रथमतः
हुत्वा पुनरपि कामन्वंसमिदाज्यचर्वान्यद्रव्यकमेणाए
कैकमंत्रैरेकैकवारं हुत्वा तत्र दितिनायुविनिश्चाह्यो
मसमयेनान्येवद्रव्याणि एकैकशतसंख्यया हुत्वा पुनः

मत्रामिक्षाभिः एकैकवारंजुहुयात् इतिमहावह्नितयः आ
युःकराश्च यक्ष्मरोगनाशकराश्च भवंति अथास्य पाथांपौ
र्णमास्यां वारात्रौसकलसर्पप्रीत्यर्थंसर्पबलिंकरिष्य इति
संकल्प्यातंडुलचूर्णैःअष्टदलानिविरचय्यदलमध्येषुहरिद्रा
चूर्णानिप्रविकीर्यपुनःकर्णिकायांवतंडुलचूर्णानिप्रवि
कीर्य वामायै ज्येष्ठायैरौद्र्यै काल्यै कलविकरिण्यै ब
लविकरिण्यै बलप्रमथिन्यैसर्वभूतदमन्यै मनोन्मन्यै
नमइत्यष्टदलेष्वष्टशक्तीः नवमींकर्णिकायांवसमभ्य
र्च्य ॐनमोभगवतेसकलगुणात्मशक्तियुक्तायअनं-
तायेयोगपीठात्मनेनमः इतिकर्णिकायांशिवंतत्रपंचा
क्षरेणशिवंसमावाह्यपंचाक्षरेणैवजलगंधपुष्पधूपदी
पान्दत्वापुनरष्टदलेषुप्रागादिक्रमेणअनंतादिनागा
नसमर्चयेत् तत्रप्रथमेप्राङ्दलेअनंतमावाहयामीत्यावा
ह्यानंतायनमः इतिजलगंधपुष्पधूपदीपैःसंपूज्यपुनर्द
क्षिणदलेतक्षकमावाहयामितितक्षकायनमः इतिपूर्वव
त्संपूज्य निर्ऋतिदलेकर्कोटमावाहयामिकर्कोटकाय
नमः इतिसंपूज्य वारुणदलेशंखपालमावाहयामिशंख
पालायनमः इतिपूर्ववत्संपूज्यवायव्यदलेगुलिकमावाहयामि
गुलिकायनमः इतिपूर्ववत्संपूज्य उत्तरदलेपद्ममावाहयामि
पद्मायनमः इतिसंपूज्य ईशानदलेमहापद्ममावाहयामि।
इत्यावाह्यमहापद्मायनमः इतिजलादिभिःसंपूज्य
पुनरष्टदलाद्बहिःप्रागादिक्रमेणदेवग्रहेभ्योनमः मनु

ग्रहेभ्यो नमः गंधर्वग्रहेभ्यो नमः यक्षग्रहेभ्यो नमः पितृग्रहे
भ्यो नमः नागग्रहेभ्यो नमः पिशाचग्रहेभ्यो नमः राक्षसग्रहे
भ्यो नमः इत्यष्टदिक्षु जलगंधपुष्पैः संपूज्य क्षेत्रपालाय न
मः इत्युत्तरभागे समभ्यर्च्य पुनः कर्णिकामध्यस्थितमहा
देवायार्घं निवेद्य अष्टदलस्थितानंताद्यष्टमहानागानां तंडु
लचूर्णलोलितक्षीरकदलीफलसहितं नैवेद्यमनंतादिस
र्वनागानां यथाभागं निवेद्यमिदं समर्पयामि इति निवेद्य गं
धपुष्पादिकं दत्वा कर्णिकामध्यस्थितमहादेवमारभ्यानंता
द्यष्टनागक्रमेण देवग्रहादीनां च मन्त्रैर्नैव तत्तत्स्थानेषु बलिं
हरेत् ॐ नमः शिवाय स्वाहा अनंताय स्वाहा इत्यादिक्रमे-
ण देवग्रहेभ्यः स्वाहा मनुष्यग्रहेभ्यः स्वाहा इत्यादिप्रका
रेण स्वाहांतैर्मंत्रैर्बलिं हरेत् याम्याग्रभागे नैरृतं मइत्युक
क्षेत्रलाभाय ॐ नमः शिवाय इत्यष्टपंचाक्षरमन्त्रं ल्कुर्दिना
र्थं जपेत् अथ रक्षोघ्नहोमवि— धिं व्याख्यास्यामः
अपामार्गबकुलपलाशाश्वत्थलोणाषिवाम्रनिंबकार्षा
सबीजसर्षपोनानबीजनुचतिलदूर्वालवणान्यानि संभृ
त्य निशामुखे गोमयेनोपलिप्योल्लिख्याग्निमाधाय प्रणी
ताबाधानीं तत्कृत्वा वक्ष्यमाणविधिनाग्नेः पुरस्ताद्व्रीहिमंडले
तत्पुरुषाय विद्महे इति मन्त्रेण तत्पुरुषमावाहयेत् एवमग्ने
र्दक्षिणतोः अघोरेभ्य इति मन्त्रेणाघोरमावाहयेत् एवम-
ग्नेः पश्चात्सद्योजातमन्त्रेण सद्योजातमावाहयेत् एवमुत्त
रतो वामदेवायेति मन्त्रेण वामदेवमावाहयेत् अथ दक्षिण

प्र·
प·
४८५
485

तोज्ञानवेदमेतिमन्त्रेणयोगिनीकपालहस्तांकुशांमावा
हृयेत् प्रतिदैवतमंडलेनकुर्वैनैवमावाह्यस्वनस्वनमन्त्रेण
पाद्यार्घ्याचमनीयस्नानगंधपुष्पधूपदीपोपचारैरभ्यर्च्य
स्वस्वोक्तप्रकारेणपर्वोयानाउपभागीतंकृत्वा वरुण
रक्षोहणंवाजिमितिपुरोनुवाक्यामनूच्यविज्योतिषाहृत्वे
तिवाज्ययाज्ञहुयात अथाग्निस्विष्टकृतमवदायभूमौनिधा
वयेदेवाः पुरःसदोग्निनेत्रारक्षोहणाइति पंचाज्याहुतिर्हु
त्वाततः समूहॐरक्षस्वाहा मंदगणॐरक्षस्वाहा इदमहं
रक्षोभिसंदहामिस्वाहा अग्नयेरक्षोघ्नेस्वाहा यमायरक्षो
घ्नेस्वाहा सवित्रेरक्षोघ्नेस्वाहा वरुणायरक्षोघ्नेस्वाहा इह
स्तनयेद्रुस्तनरक्षोघ्नेस्वाहा अष्टावाज्याहुतीर्हुत्वा अपामा
र्गादिसंभारानादायतेनेनपत्रमेवमामयाविनप्रदक्षिणी
कृत्यहरणस्त्वपाज्यइतिसूक्तंरक्षोहणंवाजिनमित्यनया
स्वापिज्योतिषाहृत्वेतिद्वाभ्यांस्रुग्भ्यां — वमेवाष्टदक्षा
स्वपकेकार्थवेनदहात्रासोरतेस्यर्थंवसंयोज्यत्रिष्कृ
वः अष्टैतरक्षुनाहुतीर्मिश्राकृत्वापामार्गादिनाकृत्वा
विष्टकृत्स्वष्टतिउपविष्टानन्तमाविलंकृत्वादेवतानांस्वै
स्वैर्मंत्रैः नैवेद्योपचारैः हुत्वापश्चाद्धास्याग्निंपात्रेचोद्धृत्यव
कुणासहवलेगत्वातत्रस्थंडिलमुपलिप्यतमग्निमुपस
माधायमंपरिक्षीयतस्तनिधेदिक्षुबलिंदद्यात पानीहभू
मानिवसंतिनत्रबलिंगृहीत्वाविधिवत्प्रयुक्तम् अन्यत्र
वासेपरि कल्पं नतमं तता न्वननमो ॥

स्तुतेभ्यः स्कन्दबाल नैतेषां बालस्याबकुरूपकाः वेता
लाश्चैवमातंगाहीवाहे॰ श्चयेगुणाः येक्रूरायेल्पस॰
त्वाश्चभूतप्रेतनिशाचराः षां सर्वेषां बलिं ददामि तेभ्यः
स्वाहा मे स्वाहेति पतेमे दिक्षु बलिं दद्यात् कर्त्ता गृहं
गत्वाश्वालनो हृदयदेशं नीति मितामन्त्रेण ग्रामिमृशे
तेनश्रामयाद्दिनमभिमृ रूपकूणघापाजइतिहृदंवदा
दृयंरक्षांकुर्यात् श्रादौपुण्याहं कुर्यात् तत्रापि रक्षो
घ्नकर्मणोक्लिभवंति इत्युक्तारक्षोघ्नः श्रियतामितिम
माषयेत् ॐनमोमहारुद्रायवज्रपाणयेज्वरहृदयमाव
र्तइध्यामिभोभोज्वरज्वरशृणुश्रृणुहनहनगर्जगर्जाव
लेमुंचमुंचमद्रुत्रपाणिनाप्रशिविपतिंहुंफट्स्वाहाश्रव
नवज्रपाणिराज्ञापयतित्वममाषिगोमुंचशकंठंमुंचउर
हृदयंमुंचउदरंमुंचकटिंमुंचऊरूंमुंचजंघेमुंचपादौमुंचइ
तिजपेत् नमोस्तुनीलग्रीवायेतिश्लमस्याः पुरश्चरणंप
वदशाद्दिनानिजपेत् पश्चिमद्वारिशिवालयेकुंडेश्र
लिमात्रेमर्दनोतिल्वाश्र लाग्निमाधायार्कपत्रपुटैः
श्रमावास्यामारभ्यश्रामावास्यायाः प्रतिदिनं सहस्रंकु
र्यात्हुतपायसंदेवायनिवेदयेत् अनेनपुत्रकामानांप्रयो
गवर्त्स्यते ओंभोयंरोनतेनदीनीरंगोष्ठवागृहीवादेवाल
येवेदैवस्योपर्यन्यत्रकेभेश्रावासनेस्यापुरतोश्वोशमीम
मिधांदधिमधुघृताक्तानामेकादशसहस्रंजुहुयात् दि
नत्रयेदिनवाईहिलाकार्यंप्रतिदिनमष्टसहस्रंतदर्थमष्ट

प्र·
स·
५८५
480

शानंयातामरसपुष्पमुपरिवि[illegible]लहस्तां[illegible]मावा
वंहृत्वांतिमरदिने सहस्रंवर[illegible]ाल्पसलनसलनमन्त्रेण
स्यागंविशेषोणकुर्वीत पक्का[illegible]नदीपोपचारैरभ्यर्च्य
विद्वक्कप्रदायदक्षिणानोदेव[illegible]ागतिंकृत्वा वह्नण
जयित्वासहितांरथ्यान दक्षि[illegible]व्यविज्योतिशाहृहते
व्यते नवाग्निदंडनग्रहसम[illegible]मवदायभूमौनिधा
तिदिनेपादनिष्कं निर्मोयदानन्तंकांश्यपात्रंपकागोरपिप
वंपुत्रकामीविधिंकृत्वाशंभुप्रसादात्पुत्रवान्भवति [illegible]
हिणा भूत्वावदति विच्छिन्नामेननिर्भवति [illegible]
निर्भवति एतत्फलंसप्तजन्मार्जितंसंवध्यते [illegible]
श्वरस्येद्रप्रकाशेवेत्यादि प्रथमंवचनमिति प्रथमा [illegible]
वत्यनुचितिति द्वितीया विज्यमिति तृतीया आभिः श्राव
वोविजिताभवंति प्रतिनमस्कारंहोमजपंसर्वमुक्तफलं
सर्वांगमिति नमः सहमानायेत्यस्यानुवाकस्य त्रिष्कु
यांवंवहृत्वा पंचमन्त्रैः सप्ताभिर्गांद्विनाकृत्वा [illegible]
जनपाद्व्याधिषुमन्त्रा[illegible]गातिवदेव[illegible] समस्येब्राह्म
रोर्दशाभिः ईश्वरावावामेजपः कार्यः पंचभिर्जयः पंच
भिर्जयः पंचभिर्होमः एकोब्रह्मा होमद्रव्यंतिलोदनंप्रति
नमस्कारेणजुहुयात् तेनसहस्रजपः एवंकृतेजनपदव्या
धिर्नश्यति अन्यथायोवाहरामेश्वपामा— तंडलैः आज्य
मिश्रैरष्टसहस्रेणजुहुयात् तस्यव्याधिर्नश्यति अमात्या
नारोगेभवतिसर्वंवदपामार्गः
प्रत्येक ॥

स्तुतेभ्यः शङ्कितबाल... व्याधिर्नश्य राजव्याधयाउच्यते
लाश्लेष्ममालेगाहीवार्ह... कार्यप्रकाश्च स्नाराजप्रणोमवं
त्वाश्च भूतप्रेतनिशाचराः ...ग्निमाथाय हृदी भूत्वाजुहुया
त्तामेंस्वाहेति पतेमं... ...मार्गदुर्वाकमलाकिंजल्कान्
गत्वाश्रात्मनोहृदयदेश... ...योमिदृव्येषुकर्तव्यं पवंकृते
नेहृत्व... ...मा भि... ...व्यदप्युच्यते रोजरोगविवि
नाशार्थं नियवदनेनानुवाकेन मुहूर्ततं डुलेराज्यमिश्रेण
...न्नयोहोतव्याः अनेनराजानित्यमरोगोदीर्घायुर्भवति
अन्येषामा... ...रोगसतिश्चनेनानुवाकेनप्रतिनमस्कारंप्रति
न... ...हिय वैराज्यमिक्रैरष्टसहस्रं जुहुयात् नेषांव्याधिर्न
नेषं... ...वनेनानुवाकेनाभिवारउच्यते राजाराज्यकामः
...ल्यंसर्वं च यवाज्यमिश्रं हविस्तस्मादग्नौ जुहुयात् दति
...मायश्चिमतः कलशं जलपूर्णं सपृष्ट्वा ब्रह्माजपेत् आहू
तिजपेत् नमो... ...निरन्तरा पवंअमावस्यांतं होमः अथवा
...शाहि... ...जपेत् ... ...समथाथोमः वाडिकाहोमस्य
प्रतिदिनं... ...अर्थनिक्षा दिवाहोमस्यद्विगुणंकल
शजलंकारयेत् परराष्ट्रस्यमोगवाहुल्यमि... ...नमांसैर्वा
वलोद्रीभिर्वाष्टानसहस्रंहोमः सर्वशत्राभिवारंकरोमिर्ष
हेत्येवीमां होमेनशत्रुराष्ट्रप्रजाः ...ती ... केकंकन
मिद्भिः रक्ततंतवेष्टिनाभिः शतसहस्रंहोमः अनेनशत्रोरा
ज्ञोमहाज्वरोभवति राष्ट्रजनेनृप भोगयजलादिकंवक्तकस
घावीहयवाष्टानसहस्रं जपं कुर्यात् तद्वत्कपयुक्तंससंवत्स

पं॰
सं॰
८८०
481

गत्र श्यति श्मशानाग्नावर्कसमिद्भिः शतसहस्रं जुहुया
त् तेन शत्रुराजनगरं व्याधिर्नश्यति अकीरण्यं भविष्यति
अनेनैव हुत्वा मृंगराटहेटाहिणा मुखे भूत्वा माषतिलैः तैला
मिश्रैश्च काष्ठशतसहस्रं जुहुयात् परराष्ट्रप्रजा महामारीका मि
वीध्यते अनेनैवापरमुच्यते पश्चिमद्वारेशं भोगायतने देव
स्य पादपीठे अर्निशमपस्मारिणं स्पृष्ट्वा सप्तसहस्रं जपेत् ज्वल
स्नापस्मारिविविति पतेन राज्ञः शत्रुरपस्मारी भवति अनेनैव
संपन्नभूपालं स्मरन्वा मुहूर्तं दुलविधुराहुतिमात्रैः शतसह
स्रं होमः तेन राजयक्ष्मोत्पद्यते तेनैव नश्यति ध्यानम्
रूपयौवनसंपन्ना इत्यादि तृतीयोनुवाकः ॐ ह्रीं व्योमव्या
पिने स्वाहा इति व्योमव्यापिमन्त्रः सार्धलक्षजपः अ
नेन नरः शं शं पुरश्चरणाहोमः —गतिहृतिप्रधानोपम
न्त्रः प्रातः काले बुलकोटरकपकोदशवारमभिमंत्र्य प्रति
दिनं पिबेत् सर्वरोगविमुक्तः शतायुर्भवति नारद ऋषिः
अनुष्टुप् छंदः रुक्मिणीवल्लभः श्रीकृष्णदेवता ॐ हृत्तन
मः शिरः जगद्वते शिखा रुक्मिणीवल्लभाय कवचम् स्वा
हा अस्त्रम् ॐ नमो भगवते रुक्मिणीवल्लभाय स्वाहा इति
मूलमन्त्रः कन्यानुवरलाभार्थं जपेत् अथ देवीमाहात्म्ये प्रो
क्तनवार्णविधानमुच्यते मार्कंडेय ऋषिः विराट् छंदः म
हिषमर्दिनी देवता ह्रां हृ॰ ते ह्रौं शिरः इति षडंगम् पुह्रां चंडि
काय शिरः इत्याद्यंगानि त्रिशिखावलितरत्नोधीशावलो
विनिर्यद्हदलनधिरयागादिव्यमाल्यौ रमोत्तमवनम्।

पनयंवीसिंहस्कंधाधिरूढा हरतु भगवती मे दुःखचिंतात्तु
र्मेना ऐं ह्रीं क्लीं चामुंडायै विच्चे इति नवाक्षरीमन्त्रः अथय
न्त्रम् षट्कोणमध्ये यन्त्रस्य बीजत्रयमवशिष्टान्वर्णान्को
णेषु विलिखेत् इमिति देवीमाहात्म्यमूलबीजं देवीमाहा
त्म्यस्य प्रतिश्लोकं पाठयेत् तिलैः सर्पिषा च पंचामृतैश्च जुहु
यात् पंचामृतं नाम पीयूषदध्याज्यमध्वीक्षुरसपंच
कम् एतत्पंचामृतनाम स्नपनप्रवरं स्मृतम् शोधयपत्राणि
अथ प्रत्यंगिराविधानं लिख्यते अंगिरसप्रत्यंगिरसावृ
षी उग्राकृत्यादेवता अनुष्टुप्छंदः मम सर्वविघ्नविना
शार्थे जपे विनियोगः क्रां क्रीं मित्यादिषडंगन्यासः एवं न्यस्य
पुनर्दिग्बंधनं कुर्यात् दिग्बंधनमन्त्रस्य मरीचिपुत्रः कश्यप
ऋषिः इंद्रादिलोकपाला देवता अनुष्टुप्छंदः मम सर्व
विघ्नविनाशार्थे दिग्बंधने विनियोगः प्रामग्निरग्निभिः कृ
वछ्छत्रस्तपतुस्सर्पुः प्रांवातेवावरया अपास्त्रियः इंद्रंदि
ग्भागे इंद्रः सुप्रीतो वरदो भवतु योमेकुलागमयनाभिमा
नप्रागतस्य पुरस्तादागतः पाप्मा पापकेन कर्मणा इंद्रस्तं
देवोराजागेभयतु स्तंभयतु जंभयतु मोहयतु मारयतु ना
शमयतु क्षेपयतु त्रोःघयतु भ्रामयतु कलितस्मेश्वयतु छल
कृतं मम शिवं मा म शुभं मम शांतिः स्वस्त्ययनं मम भद्रं नो
अपिवातयतनमः मरुतां भोजनं स्वाहा इंद्रो विश्वस्य राज
ति शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे यनो यायि दुष्प्रतिना मेन्य
मेत्कुर्मतीमा अन्दतेवदंतः देवोवप्रद्यचिणाजातवेद

प्र॰
स॰
४८८
488

शुष्कं तृणं तमभिसंदहस्व जातवेदसे सुनवाम सोममित्या
दिसूक्तैः शामग्निरग्निभिरित्यारभ्य जातवेदोमन्त्रांते पूर्वा-
दिग्बंधनं कुर्यात् पुनरपि शामाग्निरग्निभिः करच्छन्नस्तप
तु सूर्यः शं वातो वात्वरपा अपस्निधः आग्नेयदिग्भागे स्थि:
सुप्रीतो वरदो भवतु योमेकृत्यागमयनाभिमानमाणस्या
ग्नेयदिग्गतः पाप्मा पापकेनेह कर्मणा अग्निस्त्वं देवो राजा
जं भयतु त्वं भयतु त्वं भयतु मोहयतु मारयतु केशायतु ना
शायतु शोषयतु भ्रामयतु कलिंतस्मै प्रयच्छतः कृतं समभि
वे मम शुभं मम शांतिर्मम स्वस्त्ययनं मम भद्रं त्रोग्रपिवातयं
ममकृतान्मै जमे स्वाहा इंद्रो विश्वस्य राजति शंनो अस्तु द्विप
दे शं चतुष्पदे योनो रयिं दुश्चरितास्तेअग्नेज हन्मनोसोश्च
न्ततं वदंतः तेषां वपुष्ठ विधा जातवेदः शुष्कं तृणं तमभिसं
दहस्व जातवेदसे सुनवामेत्यादिसूक्तैः शामग्निरित्यादि-
भिः जातवेदोमन्त्रांतेः आग्नेयदिग्बंधनं कुर्यात् पुनर
पि शामग्निरग्निभिरित्यादि स्थितः दक्षिणदिग्भागे य
मः सुप्रीतो वरदो भवतु इत्यादिर्जातवेदोमन्त्रांतेः दक्षि
णदिग्बंधनं कुर्यात् पुनरपि शामग्निरित्यादिभिर्जातवेदो
मन्त्रांतेः निर्ऋतिदिग्बंधनं कुर्यात् पुनरपि शामग्निरग्नि
रित्यादिभिर्जातवेदोमन्त्रांतेः वायव्यदिग्बंधनं कुर्यात् पु
नरप्येवसोम्यदिग्बंधः पुनरप्येवमेवेशानदिग्बंधः पुनर
प्येवमेवोर्ध्वदिग्बंधः पुनरप्येवमेवावांतरदिग्भागेषु
रक्षांसु प्रीतो वरदो भवतु योमेकृत्यागमयनाभि

मानप्राणस्याध्यात्मिकाधिदैविकाधिभौतिकादागतः
पाप्मापापकेनेहकर्मणाः परब्रह्मांतं देवोराजेन्द्रादि
जातवेदोमवांतं पूर्ववद्विन्यसनं कृत्वा पुनस्तामग्निवर्णानव
साज्वलंतीं नरसेनमः अग्ने त्वं पारयानव्योः स्वनयायशंयो
विश्वानि नो दुर्गहाः तन्नूनां ष्ठतनाजितं दुरितात्यग्निः एता
नपिम यान्जपेत् पुनः कृशास्यपाजः दृहोनिदोमित्रमहो
अवद्यान्मं पंचदशाक्षरीं जपेत् पुनर्ध्यानम् कृत्स्नवर्णोद्य
दग्नुर्णांरक्तकुंचितम् दंष्ट्रांशिरः कपालमालांचबिभ्रतीं।
श्रीमृत्यीतानननाम् रक्तनेत्रामतिद्युत्यां लंबजिह्वामयो
मुखीम् ऊर्ध्वदक्षिणहस्तेनविभ्राणांवपरश्वथम् अधो
दक्षिणहस्तेन धारयंतीं तर्थोकृशाम् ऊर्ध्ववामकरेणवबि
भ्रतींपाशमेवच अधोवामकरेणवविभ्राणांमूलमूर्ध
जाम् एवंध्यात्वा पुनरपिऋष्यादीन् कुर्यात् अस्यश्रीप्रत्यं
गिरामन्त्रस्य आंगिरसप्रत्यंगिरसाऋषी द्वात्रिंशदवी अ
नुष्टुप् यद्येतस्य वः पंक्तिः अव्रश्लियेकपदागायत्रीछंदः
योनइतित्रिष्टुप्छंदः शिष्टानामनुष्टुप्छंदः प्रति-कश्री
कृत्यादेवता कालाग्निरुद्रश्रीमहादेवोधिदेवता एवंमृ
ष्यादिकंविधायक्रमितिबीजम् अमलइतिशक्तिः उदि
दिकीलकम् ममकुलागमयनाभिमानप्राणस्ययेप्रति
कूलकारिणः त्रैलोक्यवर्तिनः तेषांकेवलं ततत्कामनः
कायवेष्टाविनाशार्थेविनियोगः पुनरपिह्रां ह्रीमित्यादंगं
न्यासं सिंहांसिंहमुखीं भगवतः श्रीभैरवस्योल्लसत्कूलक

प्र॰ पालपाशांकुशकृत्स्नग्राग्रहस्तांबुजाम् दंष्ट्राकोटिविशाक
स॰ टास्यकुहराभारकनेत्रत्रयांबालेंदुज्वलमौलिकां भगव
७६५ तीं प्रत्यंगिरां भावये एवं ध्यात्वा पुनः परिवारजातवेदोमन्त्र
४८१ मनुर्वीत भार्गवान्ऋषिः त्रिष्टुप्छंदः जातवेदा देवता मम
सर्वविघ्नविनाशार्थे परिवारजातवेदोजपे विनियोगः जात
वेदोमंत्रं जपेत् पुनः प्रत्यंगिरामूलमंत्रं विंशत्यक्षरं जपे
त् अस्य श्रीआथर्वणभद्रकालीमन्त्रस्य प्रत्यंगिरस ऋषिः
अनुष्टुप्छंदः अथर्वणभद्रकाली देवता हं बीजं हुं शक्ति
फट् कीलकं मम सर्वभूतविनाशार्थे विनियोगः हां इ
त्नीं शिरः इत्यांगानि ध्यानं ध्यायेन्नमस्याशत्रुश्री सर्व
सौम्यदयालकां कालीं कंकालवदनां कालजीमूतसं
निभां भीमदंष्ट्रोज्वलनेत्रीं भूयोज्वालाशिखोज्ज्वलाम्
अष्टनागकृताकल्पामष्टलिंगमूर्तिविग्रहाम् सहस्रभु
जदंडोघसहस्रायुधशोभिनाम् बिभ्रतीं किंकिणीमाला
मापादतललंबिकाम् मम सर्वशत्रुरुधिरपानोन्मत्तां परां
शिवां एवं ध्यात्वा महाकृत्यां जपेन्मन्त्रं यथाविधिः मूल
मन्त्रः हं भक्षज्वालाजिह्वे करालदंष्ट्रे प्रत्यंगिरे हुं फट् इ
ति विंशत्यक्षरोयं मन्त्रः ततः षष्टिसहस्रसंख्यं जपं कृत्वा
दशांशमानपंपाद प्रोंशाज्यहोमः पश्चात्प्रयोगविधि ह्रीं न
मः कृष्णवाससे शतसहस्रकोटिसिंहासने सहस्रवदने
अष्टादशभुजे महाबले महाबलपराक्रमे अजिते अपरा
जिते देवि महाप्रत्यंगिरे प्रत्यंगिरे सेन्यपरकर्मविध्वं॰

सिनिषरमन्त्रोन्त्रादिनिपरंमन्त्रोन्त्रादिनिसर्वभूतदमनिकें
सैंप्रंह्रींक्रोंमामसर्वोपद्रवेभ्यंसर्वोपद्रवेभ्योरक्षरक्षह्रींह्रींह्रींक्रें
सर्वदेवानांमुखंस्तंभयरक्षिक्षिपिरसर्वदुष्टान्भक्षयरवक्रा
लयज्वालाजिह्वेकरालवदनेसर्वयंत्राणिस्फोटयरस्तंभबला
नुच्चाटयरसत्यहरसम्भ्रानविद्रावयरसंरौद्रमूर्तेमहाप्रत्यं
गिरेमहाविद्येशांतिंकुरुकुरुममशत्रून्भक्षयर ॐह्रींह्रीं
ह्रंजंभेजंभेमोहेस्तंभेयर ॐह्रींहूंफट्प्रत्यंगिरेस्वाहा इति
मालीमन्त्रः अथप्रत्यंगिरास्तवः यांकल्पयंतोनोरयः क्रू
रांकृत्यांवधूमिवतांब्रह्मणापिनिर्णुदामः प्रत्यक्कर्तारंमृच्छ
तु शीर्षण्वतींकर्णवतीं विश्वरूपांभयंकरीम् यः प्राहिणो
दिपवांवितर्वयोनयाम्सभिः येनदिष्टेहवदमिप्रतिकूलम
चापति तमेवैतोनिवर्तयस्मात्सरक्षोअनागसः अभि
वर्तस्वकर्तारंनिरस्तास्माभिरोजसा आयुरस्यनिकृंतयवश
जांचपुरुषादिति यस्त्वाकृत्येवकारेदवंतंगच्छपुनर्नवे आग
तिंकृत्येनाशयसर्वांसम्पाद्यथान्यः इतिप्रथमवर्गः क्षिप्रं
कृत्येनिवर्तस्वकर्तारंवरदान्यति ॥ पभ्रूंस्थेवास्यनाशयवी
रोस्त्यास्यनिवर्हय ॥ यस्त्वाकृत्येप्रजिघायविद्वानविदुषोगृ
रहान् तस्यैवेनः परायाशुतनूकर्षिपकुष्ठरुः प्रतीची।
त्वान्यमेथत्वब्रह्मणोविदमः मित्रहा ॥ अग्निस्त्वकृत्येर।
णोहाविप्रहावाजपक्रयात ॥ यथानांगिरसः पूर्वेभ
गवस्त्वापसेधिरे ॥ अनुयस्त्वविशाणस्त्वनैवेतन्त्वापसेधि।
म ॥ यत्नेपञ्चृषिमंदषोवेदपस्ये ववियशिया ॥ तेगच्छ

प्र॰ तत्रतेजजमन्नानकेष्वयजः इतिद्वितीयावर्गः योनः कृ
स॰ त्यंरणाश्वोवाकश्चिद्दान्योभिहिंसति ॥ तस्यत्वंद्रोदिवेहो
४५॰ ग्निस्तनुंगच्छस्वहेलिता॥ मव्रग्रावादेवहेलिमस्यतपा॰
५१० यकृत्यते ॥ मगत्वतीत्वंवकृत्येभोलिषस्लस्याकिंचन॰
२ योनः शिवासः पंथानः परायोतिपरावतम् ॥
तैर्देविराथ्याः कृत्यानोगमयस्वानुकृतये ॥३॥ योनः
कश्चिद्दूरागानिर्मनसायभिदासति इरस्योवांतिकस्येवा
तस्यहृदयमस्कृपिव येनासिकृत्येप्रहिताकृ—नानास
जिर्यांसया तस्यत्व· नत्वाव्मनत्वाहितस्तहदमाशानिः इ
तितृतीयवर्गः यथुपैविपुपयस्मान्यद्विषेधिवदवध्वदी ति
वस्तेलो ब्रजास्माभिः कर्तुंगृष्टेयदीगरहान् योनःशायादं
शपतोयश्चनः शपतःशपात् वृक्षमिवविद्युताहतना
मूलादनुशोषय यंद्विष्मोपश्चनोद्वेष्यथायुयश्चनःशापा
न युनेपैवृक्षमिवस्यामंतंप्रमस्वस्मिन्यवे [illegible]
पोपश्चायामीशापतिनः ब्रस्ता [illegible] कृष्णः शायात्सर्वंतस्य
यथयस्यदम सर्वथृश्चानयंनेषश्चयोस्मानभिदासतितस्यव
भिंध्याधिश्रपयरालिकृथनब्धिरः चतुर्थवर्गः अभि
प्रेहिमहस्त्रक्षंयुक्तःशापथेरथे॥ शत्रूनविछ्यनीकृत्येह
कीवाविनोपरहान् परिणोवृधिशपथानदहन्नग्निरिवदह॰
दम् शत्रुनेवामितोजहिदिव्यावृक्षमिवाशानिः॥ शत्रूनमे
प्रायशापथानकृत्याश्चसृजंत॥ जिह्वास्रवणास्रसर्दः
मपिहंजातवेदमपश्वमपवंपुरस्तात्ः ॥ ॥ कि

वंदात्तिएनःकृधि अभयंसमनंपश्चाद्दूमुत्तरतोगृहे प॰
देहिकृत्येमानिष्ठीवड्स्येवपदंनय मृगास्यहिमगाभिःप्रत्ता
त्वानिःकर्तुमर्हसि इतिपंचमवर्गः अथयत्कालकामबलंकृत्ता
सर्वंनोदुरितंदह जानीयाश्चैवकृत्यानांकन्दंनृन्नणाय
वेनमःयथाहंतिष्ठ्वांसीनंतथैवेषववस्तुकृन्नरःतयान्य
यायुजावयंतस्यनिकृत्स्यामदुर्जंगमम इतिषष्ठेवपरमी
ताअन्नातेकिमिहे इच्छसि ग्रीवास्तेकृत्येपादौचअभिकृतं
स्वनिर्द्रवस्वामुथामंतिनोगयोवेमितेवपरूंषिते तेस्तेनि॰
कृतमलात्मुश्रयेयदिनोजीवदासरीनु मास्माच्छिदोहि
थरंमोतार्किंचिद्वनस्पतम माजातीननुनान्सर्वान्मावे
क्षिप्रतिवेषिनो॥ इतिषष्ठमवर्गः प्राप्नूयतावहिताक्षि॰
मंगेनाभियथायनः ततस्तोयानानुदन्त्वयोयमंतर्मपि
श्रितःपवनत्रिकृतास्माभिर्ब्रह्मणादेविसर्वतः यचेतमा
पि[illegible]ता[illegible]गीनिवतोजहि २ यथाविधुद्धतोवृक्षमग्रमू
लादनुशुष्यति एवंसप्रतिशुष्यतुयोमेपापंचिकीर्षति
पाठांतरम यामेपापंचिकीर्षतियथाप्रतिशुकोभूत्वातमे
वप्रतिधावति पापंतमेवंधावतुयोमेपापंचिकीर्षति यो
नःसोअरणोयश्चनिस्त्रोजिघांसति देवास्तंमर्वेधूर्वन्तुब्र
ह्मवर्ममानरम उवामेदंतस्तोमाःकृणुष्वायोअद्रिवः
अवब्रह्मद्विषोजहि सप्तमवर्गः ज्वेदंनेमुनवीढंनेदिमा
नेदिमावर ज्वरंमत्स्युनर्वंष्योविषनाशयःवर योमेक॰
रोतिप्रहारयोनिवेशाते योमेकेशानाबेकर्णीदंनंनेदंतथा

प्र॰ पन्ते २ योनोदमेदारुगर्भेशयानंधियाशायितुपुरुषंनिजुरुः
सं॰ कुंभीपीकंनरकंग्रीववथाहतान्येवंपुरुषासोयमस्य ३ ये
४५१ नोरमिंडस्वविवासोग्रग्रेजरुर्मतोसोग्रन्तनवदंतः तेषांव
पुंष्पविंषाजातवेदः सुप्राक्तनहृतमभिसंदहस्व ४ प्रा॰
५१ तिसरप्रतिधावकुमार्याइवपित्रृग्रहात् मूर्द्धानमेषांस्फो
टयवधमेषांपिकृकृते ५ कृत्स्नवर्णीहृहद्रुपिहृहत्कंठीम
हद्रूपी देविदेविमाहादेविममशत्रून्विनाशयममशत्रून्वि
नाशायैनमः अष्टमवर्गः ख्विट्फट्जहिमाहाकृत्ये॰
विभूमाग्निसमप्रभे देविदेविमहादेममशत्रून्विनाशय
ममशत्रून्विनाशायैनमः १ ग्रथकर्णिविरूपाक्षिलंब
स्तनिमहोदरिजहिशत्रून्त्रिशूलेनकृभक्षस्वपिबशोणित
म् २ ग्रन्यास्यचोररूपेविसृरूपेविनाशिनि ॥३॥ उद्दे
भिनाप्रतिगृह्णस्वस्वयनादायवार्मकम् ३ त्वमिंद्रोयमो
वरुणस्त्वंमापोग्निर्वायानिलः ॥ ब्रह्माचैवरुद्रश्चत्वष्टा
वैवप्रजापतिः ४ ग्रवतीर्थंनिवर्तयंम्हतवःपरिवत्सरः
श्रेष्ठाग्राम्बवेदाश्चवेदिशाश्चमे ॥५॥ त्वमिंद्रंयमंवरुणं
सोममग्निमथानिलम् ग्रत्राद्न्यपश्चंस्त्रैवानतत्त्यादयस्त्वा
ष्णुनम् ॥६ येद्रुरुजवेमरतुमनेकदाधियोरुर्मदा ग्र॰
त्त्वदामः श्रावध्यैवानुगोविषाविध्यतनत्वैवस्वतस्यमद॰
नेयमस्य ॥ नवमवर्गः ॥ प्रत्यंगिराप्रथमवर्गप्रथम
स्तवः ॥ ओंह्रींश्रुटिनस्यब्रह्माऋषिः ग्रनुष्टुप्छंदः
प्रत्यंगिरादेवता ॥ ग्रष्टचत्वारिंशत्कृष्टभिरक्षरैः पंचांगा

त्रिभ्रूमध्यनयनद्वयगलबाहुद्वयहृन्नाभिपार्श्वद्वयकटिद्वयांघ्रुपादद्वयेषु षडंन्यासः खड्गचर्मशक्तिकृष्णामुक्तकेशीदिगंबरा सांट्टहासासर्वभूषाढ्याध्येयासर्वार्थसिद्धये ॥ अथवायांकल्पं तीत्यस्यअंगिराऋषिः अनुष्टुप्छंदः उग्रकृत्याः कृष्णाष्टमीमारभ्ययावत्सर्व पर्यंतं श्रोतुंबरदंडपुरुषमात्रंधारयन्नामसंयुक्तमष्टोत्तर शतंजपेत् ततः शत्रोर्मृत्युर्भवति तद्दिवसात्सर्वब्रह्माधि रक्षितेनसमर्थः पीषिन्वतीद्वितीयऋचः अंगिराअनुष्टुप् कृत्याः विभीतकदंडमष्टप्रादेशमात्रंधारयन्कृष्णप्रति पदमारभ्यचतुर्दशीपर्यंतं अष्टोत्तरशतंजपेत् शत्रुर्व्याधि ग्रहीतोभवति म्रियतेवानसंदेहः येनदिष्टेनहवदसीत्य स्यवामदेवगायत्रीप्रत्यंगिरास्ः अर्कसमिधंकारस्करंवाम भल्लातकंश्लेष्मातकंतैलेनाभ्यक्तंनिमष्टोत्तरशतेनामयुक्तं जुहुयात् सप्तरात्रैः शत्रुर्क्षयोभवतिकेवलेजपमात्रात् मा सं तेजसाभिभूतोभवति तत्क्षणान्मृत्युर्भवति अभिवः तेसकर्तारमित्यस्यबृहद्दिवऋषिः अनुष्टुपछंदः कालाग्निरुद्रः कृष्णाष्टमीमारभ्ययावद्दिनेनसमर्थः यत्त्वाकृत्येत्यस्यऋषि मावदच्यादिकम् ईश्वराययेतालपत्रेनामसंयुक्तेमन्त्रं विलिख्यअष्टोत्तरशतंजप्त्वा प्रादेशमात्रंखनित्वाशत्रुगृहे निक्षिपेत् तत्क्षणात्सर्वसैन्यनष्टंभवति नकुलक्षयोभवति गोभूहिरण्यदक्षिणांदद्यात् ॥ द्वितीयवेगोक्षिप्रंकृत्येत्यस्य वामदेवऋषिः पंक्तिर्महादेवः यत्त्वाकृत्येसप्तअंगिराअ नुष्टुप् छंदः कृत्याः प्रतीचीनत्यस्यवसिष्ठानुष्टुपरुद्राः प

ऋ. यातंगिरसइत्यस्यअत्रिर्गायत्रीब्रह्मणः यस्त्वपरध्नीत्यस्य
म. अग्निजग्ग्यग्रयः तृतीयवर्गेयोनः कृत्येस्यभृगुवर्धनानुष्टु
४९२ कृत्याः भवाशर्वेत्यस्यअगस्त्यत्रिष्टुप्कृत्याः येनोशिवा
492 सइत्यस्यमहादेवऋषिर्गायत्री॥ योनः कश्चिद्रिहाणातिरि
त्यस्य अग्निस्त्रिष्टुप्वीरुद्रः॥ येनासिकृत्येत्यस्यगौतमानुष्टु
प्कृत्याः॥ चतुर्थवर्गेपशुपेषीत्यस्यअंगिरागायत्रीकाला
ग्नयः योनः शापादित्यस्यब्रह्मानुष्टुप्कमलस्यवः योद्विष्मोइ
त्यस्यकपिलानुष्टुप्ब्रह्मणः यश्चशापतः शापयइत्यस्य
ब्रह्मानुष्टुप्देवाः सर्वेबंधुश्चापर्वबंधुश्चेत्यस्यकाश्यपानुष्टुप्
बृहस्पतयः पंचमेवर्गे अभिप्रेहीत्यस्यअपांतमन्युर्बृहंस्य
निकोलाग्निरुद्रः पविताणि पृथ्वीत्यस्यसत्यतपोनुष्टुप्कृत्या :
शत्रूमेप्रोणेत्यस्यअंगिरात्रिष्टुप्कृत्याः॥ अस्मिपत्नमित्य
स्यगालवगायत्रीहयग्रीवविश्वेवः पदेहिक्रियेत्यस्यब्र
ह्मानुष्टुप्ब्रह्मणः॥ षष्ठवर्गेअभ्यक्ताक्ताइत्यस्यसर्वानुष्टु
प्शर्वाः यथाहंतिपूर्वीयीनमित्यस्यवरुणात्रिष्टुप्सूर्याः
इतिहूवेयगत्यस्यइंद्रगीयथ्याश्विनौ ह्याशुयेत्यस्यमैत्रीगा
लावत्रिष्टुप्मित्रः मास्मोछिषइत्यस्यविष्णानुष्टुप्विश्वेवः
सप्तमवर्गेशाकृयतेत्यस्यब्रह्मानुष्टुप्रुद्राः॥ पवंबनिकृते
त्यस्यपरब्रह्मानुष्टुप्वसवः पथाविधुयतइत्यस्यपरब्रह्मा
पंक्तिर्वसवः॥ पथाप्रतिस्पृकः इत्यस्यअग्निः पंक्तीरुद्रः
योनस्तेऽत्रणइत्यस्यशातातपत्रिष्टुप्पवमाना॥ अव
ब्रेतस्यपरब्रह्मगायत्रीब्रह्म॥ ॥ अष्टमंवर्गेकुवेरं

तेसुरवमित्यस्यकृत्याग्निरनुष्टुप्कालसंरसुः येमेकृते
नीत्यस्य अंगिरसकाश्यपावृषीपंक्तिछंदः रुद्रोदेवतामंत्रे
गिराग्रक्तु समुद्रायस्यनवसहस्रंजपः अस्यैनदशांशेनघृत
अरणहोमः त्रिशतसहस्रंवाजपः अथप्रत्यंगिरामन्त्रप्रसं
गात् प्रत्यंगिरसः कृत्याशांतिफलप्रधानत्वात् तत्प्रसंगा
त्कृत्याग्रहाणांलक्षणविशेषः प्रयोगसारोक्तकारेण
लिख्यते अमराराक्षसायक्षानागाभूतास्तथा कूष्मांडाः गं
धर्वाः पितरोगुह्यापिशाचाब्रह्मराक्षसाः विनायकाः कुमा
राश्चनिस्तेजाभस्मकास्तथा मलापाः कश्मलाश्चेति दशाष्टौते
महाग्रहाः यंनिषच्छयालोकेकोटिभेदैनेतिर्यग्वाखिलाः पू
जोपहारहननव्याक्षेपेणोयमोहिताः गृह्णंतिमानवानेते
वक्ष्येतेषांगुणानपि लुब्धंमूर्च्छितंभयार्तंरूपितमपिप्रोढपूर्ववे
रानुबंधम् नष्टद्रव्यंवियुक्तंप्रतिगतमसृग्विंप्राप्तकालंसरो
गम् संस्थेनेकांतदेहेनिधिविलयकरंकाननेभूषितांगं रात्रा
वेकाकिनंतेस्मरमणनगणाःस्तेपुमांसंग्रसंति नैलाभ्यक्तो
सहस्रामभिनववस्त्रंतोमपुमांसानुरक्तंनग्नाम्भसंवासम
रण्यविवक्षांमुह्यमानोविहारैः रथ्याशृंगाटकस्थोरुदन्स
मयंतेपुंश्चलिकांरुदंतीमेकांतांकांतदेहांस्त्रियमपिवि
षमांगृह्यकालेग्रसंति सोम्योरक्ताननोहृषः प्रसन्नवदनः
शुः स्वयमूत्रपुरीषंचधीरोदेवग्रहः ।। भतः समोसादः
सरासक्तः सबलः ।। पिंगलोऽशुचिः ।। शून्यालयाच्चि
तोदृष्टोबलवान्नालसः भूतः धीरस्याशीमनोवेगीका

ग्र॰
स॰
४५३
493

मीरक्तानने हणः॥ भोगार्थोगंधवाहाशीज्ञेयोपन्नग्रहः
ह्यमी॥ तुगयमथ्यप्रियः परिहारार्थियोनित्यंनिह्नलभोजने
रतः॥ हूमाधिरोहीदुर्वक्रः कोपीभूतग्रहोविटुः॥ कूरट
ष्टिर्भयोद्रिक्तः प्रभूताशीसविस्मयः॥ द्विजवैद्यसुरद्वेषी
गुरुमायोसुरग्रहः॥ विविक्तसेवीसुष्कांगोकुंभसद्द्वीरुणा
ध्वनिः॥ दिव्यप्रसारीसोद्वेगोवैद्योमौनीकृशग्रहः गंध
मान्यप्रियोरुष्टावक्रवाह्यापियोरतः॥ गीतनृत्यपरोरागी
ज्ञेयागंधर्वकाग्रहः॥ निलमाषगुडाकांक्षीप्रेतकार्यपरा
यणः॥ श्रांतोपरांगसंताडीवीयथ्योयंपितृग्रहः सेराय
श्रोन्मुखीमौनीवद्धसृष्टिर्दीनाहणः॥ ज्ञात्वाश्रयीकूर
दृष्टिर्योगुप्तग्रहोजडः॥ प्रलापोनिष्टुरालयीहीनःस्पृ
स्वरनिष्ठठः॥ दुर्गंधलेपामलिनःस्यांपिशाचग्रहोःशुभ
ताम्रदृग्वाक्यतोब्रह्मवादीद्विजप्रियःवैद्योपहासीव
सुधात्मागृहस्याब्रह्मराक्षसः हुंकारवनिरतोद्वारीस्पृष्टपृण
दवजोवलो दग्धोनेर्दर्शनादंशीकूर्मोवैनायकोग्रहाः उ-
संगशायनामकः पांसुकीडापरः सदा॥ स्निग्धवाक्योम
होमाहीस्यात्कुमारग्रहोमदः नि ष्प्रभोविह्वलोवक्तानि
निमेषावलोकनः निराकृताभिषग्वाक्योनिस्तेजाख्याग्र
हःस्मृतः बालाग्निभूतोबुभुक्षुः मीनांगाक्षिर्यगीवणाःस्त्र
सदृशाभियाधीवनिर्मलोभस्मकग्रहः नर्तकःसहसाहा
सीवक्रवक्ताप्रभूतभुक्॥ शुष्कांगोजृंभणपरःस्यात्त्वला
पग्रहोस्थिरः रातिपेरार्थेरतकूटः स्त्रीद्रोहीकलहप्रियः

वक्त्राश्रीभाषणोल्लुब्धः स्तब्धोवाकमलश्वरः अशादश
ग्रहापतेल ल्हणेः सह्ददक्षिताः तेविंबजानातिभेदांश
लल्लयेद्दृष्मैल ल्हणेः ह्रासब्लाज्वरदाहशीर्षककजरपुक्ष
लान्मूत्राप्रियः सोद्वेगः स्वरतः प्रियः स्ववचनः शुनाविह्वा
स्वकः हृष्टः साहसिकः प्रकंपितशिरो व्यायायनार्थीनथा
त्रैथानेसमुदीरितानग्रहगणान्सिसंत्र्यऽकंसजेत लिंगैर्ग्रह
सम्मुपलक्ष्य यथाक्रमेण मन्त्री बिम्बस्य विदधातनथावि॰
किस्सं पूजाविधानविधिपूर्वकमिष्टसिद्धिलाभाय संगतम
नाःसकलक्रियाभिः मन्त्री दृष्टुग्रहाविष्टपुरःसक्षेदनाकुलः
संस्मृशपमन्त्रपूतेनवारिणा दैवतंस्मरन् पहेनोनवितंहृत्वा
पुष्पगंधाक्षतादिभिः कामवान् कायसंस्थानं प्रामलोकेनरे
त्नना पूहिसमाभिधानेननते शिवाप्तेनिनिसुयः शत्रियेप
रीहेवंभूयः कर्मसमारभेन् आत्मायवांछितं यस्तु समये
तिष्ठतिग्रहः नरसजाय या प्रोक्तादंडोन्यत्रप्रशस्यते पाय
मेनवमांक्षेत्रज्ञानाभूतो हि यथा तन्त्रोक्ते मंडपे भूम्या
मासादेवाविशेषतः भूते [illegible] महादेवं पूजयेनवक्कावणे
ग्रहामत्र्यान्नदृष्ट्वा नि [illegible] दिरथापदे अथभूताललक्षणं
प्रसंगात् अवकाबलक्षणं [illegible] प्यत्रप्रयोगमात्रोक्तं लिख्य
ते हेशवेताविमृष्टतोयो मो [illegible] गारः प्रकीर्तितः सर्पदेविवसे
सेवपायोव्यक्तिं समेप्यति [illegible] क्षलोगः पतति सहसा भूत
लेनंदृष्टसंज्ञः फेनद्रावीवदति पु [illegible] हष्टः सत्रकंठाश्रितये आह
नातोदत्तानिरत्नानापीतवा [illegible] ःप्रमादीभोज्यामको विकृत

प्र॰
स॰
४५४
454

वदनः स्यादष्टायुषः स्मसना विमना निद्राज्म्भकादश्च
नानया शासिनी मोहिनी वाथ बोधिनी क्रोधिनी तथा ता
पिनी शोषिणी वाथ ध्वंसिनी चेति कीर्तिताः इत्येषा द्वाद
श विख्याता अपस्मारस्य भूमिकाः एताः समस्तव्यस्ताश्च
सं अथ चेति नं किल व्याख्यानार्थं वतो वेष्टोनथाभिभज्य
निव अपस्मारोपि भेदास्ते ततो द्वादश कीर्तिताः आमाथ्ये
दपस्मारे कुष्माण्डी बलिमाहरेत् स्पर्शनेन जुहुयात् तिलैः क्रो
धाग्निनाथवा अन्यतरमहस्तेण वोरापस्मारशान्तये शूलिनी
कलेला लीमार्जारसिंह स्मसर्पवृश्चिकशिरो शशाः आगतं श
दर्शायेद्दशप्रथ्यामे प्रदक्षिण भूतार्द्यादिषु वन्हिदिक्स्थः विट
शासनस्थान मत्रा वायः पश्च्यनिग्रहादिकं तत्तु साभि मवेने
वलभुवेयातिमन्त्रवित् अथ मुद्रादर्शन पूर्वकं देवता
नार्थं मन्त्र देवताप्रकाशिका कम्प्रकारेणास — मुद्रालक्षणा
द्राः प्रयोक्तव्याः देवतासंनिधापिकाः ह्स्ताभ्यां संमजली
कृता अञ्जना मामूलपर्वणाः अङ्गुष्ठौ निक्षिपेत् सेयं मुद्रावाचा
हिमस्ता अधो मुखी त्विय चेत् स्थापनामुद्रिका भवा ऊर्ध्व
तां गुष्ठ मुष्टयोस्तु संयोगात् संनिधापिनी अन्तः प्रवेशिताङ्गु
ष्ठा सैव संरोधिनी मता मुष्टिद्वयास्थितं अङ्गुष्ठौ संमुखौ तु परस्प
रं संश्लिष्टावुच्छ्रितौ कुर्यात् सेयं संमुखमुद्रिका प्रसारिताङ्गुलिके
हस्ते मिथः श्लिष्टौ च संमिलितौ कुर्यात् हृदये सेयं मुद्रा प्रार्थन

वाका ॥ ऐं श्रीं अथ देवतानां षण्मुद्राः हृजनेस्तनाः अंजलिं
जालेमुद्रैस्यात् वासुदेवाभिदा वसा उच्छितं दक्षिणांगुष्ठं
वामांगुष्ठेन वेष्टयेत् वामांगुलि दक्षिणाभिरंगुलीभिश्च वेष्टये
त् लिंगमुद्रेयमाख्याता शिवसान्निध्यकारिणी तर्जनीम
ध्यमासंधि निर्गतांगुष्ठमूलिका अधोमुखी दीर्घरूपे मध्यमा
विघ्नमुद्रिका मिथः कनिष्ठिके बध्वा तर्जनी मध्यमनामिके स्व
नामिकोर्ध्वगास्थिष्टदीर्घ मध्यमयोरथः अंगुष्ठाग्रद्वयं न्यसेद्यो
निमुद्रेयमीरितम् कमलाकृतिमुद्रान्वसौरमुद्रेति कीर्तिता
जानुमध्यगतौ कृत्वा चिबुकोष्ठे समावृतौ हस्तौ तु भूमिसं
लग्नौ कंपमानः पुनः पुनः मुखं च विकृतं कुर्यात् लेलिहाना च जि
ह्विका एषा मुद्रा नारसिंही प्रधानेति प्रकीर्तिता वामस्यांगुष्ठ
तो बध्वा कनिष्ठामंगुलीत्रयं विमुक्त वसमुखोर्ध्वं कुर्यान्मुद्रा
र्विहरिका वामहस्तमधोनानं कृत्वा देवस्योपरि नामयेद्
विशेषिका मुद्रा वाराहसंज्ञिका दक्षहस्तस्योर्ध्वमुखो वामह
स्तस्याधोमुखं अंगुलाग्रं न्यसेत् मुद्रा वाराहसंज्ञिका अंगुष्ठा
भ्यं च करयोरन्यान्यकनिष्ठिके अधोमुखीभिः शिष्टाभिर्मु
द्रेयं स्यात् हरेस्सुरनाः वामहस्ततले दत्वांगुलीनास्तस्य मुखा
संमेल्य मध्यमांगुलीनामुद्रा पापो विमोचयेत् हयग्रीवप्रि
यामुद्रा तन्मूर्तेर्नकारिणी वेणुधारणवद्धस्तौ कुर्यान्नीयत्
मुखो भवेत् वेणुमुद्रा भवेदेषा सर्वदा कृष्णवल्लभा वक्रमु
द्रां तथा दध्यात् मध्यदर्शं प्रसार्य च कनिष्ठिकयेत स्थानीयत
दं संगुष्ठिके तिपेत लक्ष्मीमुद्रा परा लेपासमर्पितपद्मदायि

नी मुष्टिं तूर्ध्वं कृत्वांगुष्ठान् तर्जन्यग्रे तु विन्यसेत् सर्वरक्षाक
रालिपाकुंतमुद्रेयमीरिताम् हस्तौ तु संपुटौ कृत्वा प्रसृतांगु
लिकौ तथा तर्जन्यौ मध्यमापृष्ठे अंगुष्ठौ मध्यमाश्रितौ का
ममुद्रेयमाख्याता सर्वशक्तिप्रियंकरी मूर्धन्यांगुष्ठमुष्टीहे
मुद्रा त्रैलोक्यमोहिनी मुष्टिं बध्वा कराभ्यां तु वामस्योपरि दा-
क्षिणं कृत्वा शिरसि संयोज्य दुर्गाममुद्रेयमीरिता हस्तौ
तु विस्तारौ कृत्वाग्रे ग्रथयित्वा कनिष्ठिके मुक्ते तर्जनिके श्लिष्टा
वंगुष्ठकौ तथा मध्यमानामिके देवदेवपस्या विहचिंतयेत् इ
पागारूढमुद्रासा दशेपविषनाशिनी माणिबंधस्थितौ कृ
नाग्रस्तांगुलिकौ करौ कनिष्ठांगुष्ठयुगले मिलितौ ते प्रसा
रयेत् सम्यग्जिह्वाख्या मुद्रेयं वैश्वानरवशंकरी हस्तौ तु संमु
खौ कृत्वा संलग्नौ सुप्रसारितौ कनिष्ठांगुष्ठकौ लग्नौ मुद्रा व
श्यासिद्धिदा वामांगुष्ठं तु संहृत्य दक्षिणेन तु मुष्टिना कृत्वा
तेनैनं तथा मुष्टिमंगुष्ठं तु प्रसारयेत् वामांगुलीस्तथा श्लिष्टा
मयुक्ताः सुप्रसारिता दक्षिणांगुष्ठसंस्पृष्टा मुद्रा ज्ञानमयो वो
रिता श्रेयो विद्याभिमुखौ हस्तौ कृत्वा तु ग्रथितांगुली अंगु
स्त्रौ मध्यमे भूयः संलग्ने सुप्रसारिते गदामुद्रेयमाख्याता परा
मुक्तिकरी तथा कौ तु संमुखौ कृत्वा संमुला उन्नतांगुली त
लानौ मिलितांगुष्ठौ कुर्याद्देपाशमुद्रिका पद्माकारौ करौ कृत्वा
नविविष्टे तु मध्यमे अंगुल्यौ धारयेत् स्थितौ बिल्वमुद्रेयमीरिता
सर्वविषये कनिष्ठानामिके बध्वांगुष्ठेनैव वामतः श्लिष्टां
गुलीन प्रसरते सांक्षिले बहुमुद्रिका ममहस्तेन तथा तिर्यक्कृ

वावेव प्रसार्यैव आकुञ्चितांगुलिं कुर्यात्खर्परमुद्रेयमीरिता मु
ष्टिं कृत्वा तु हस्ताभ्यां वामस्योपरि दक्षिणे कुर्यान्मुसलमुद्रे
यं सर्वविघ्नप्रमर्दिनी हस्तावधोमुखौ कृत्वा नाभिदेशे प्रसार्य
च तर्जनीभ्यां नयेत्स्कंधौ प्रोक्षयाम्यावमुद्रिका हस्तावूर्ध्वं
मुखौ कृत्वा तले संयोज्य मध्यमे अनामिके तत्र मायां रक्षि
णां तु विनिक्षिपेत् तर्जन्यौ पृष्ठतो लग्नावंगुष्ठेन तर्जनीस्थितौ
वक्रमुद्रा भवेदेषान्तःस्तवन् संस्थियोमता वक्रमुद्रेनयाकृत्वा
तर्जनीभ्यां तु मध्यमे पीडयेद्वृष्टमुद्रेषा सर्वपापप्रणाशिनी स्व
न्योन्यपृष्ठकरयोर्मध्यमानामिकांगुली अंगुष्ठेन तु बध्नीयात्क
निष्ठामूलसंस्थिते तर्जन्यौ कारयेदेषा मुद्रा श्रीवत्ससंज्ञिता
अनामापृष्ठसंलग्ना दक्षिणास्य कनिष्ठिका कनिष्ठिकान्या वध्नी
यादनामां दक्षतर्जनी गृहीता दक्षिणांगुष्ठमध्यमानामिका
त्रयं उद्धृत्य तत्र वामतर्जनीमध्यमे न्यसेत् दक्षिणोमाणिबं
धे वामांगुष्ठं च योजयेत् मुद्रेयं कौस्तुभस्योक्ता दर्शनीया प्र
यत्नतस्पृष्टेन कंठादिपादांतं तर्जन्यांगुष्ठनिष्ट्या कारयेन्मा
लावत्सुमुद्रेयं वनमालिका अंगुष्ठेन कनिष्ठांतु बध्वा शिष्टांगु
लित्रयं प्रसारयेत्त्रिशूलस्यात्मुद्रेयं परिकीर्तिता मुष्टिं च
मिलितां बध्वा ईषत्प्राप्य मध्यमां दक्षिणामूर्ध्वमुत्तमस्य कं
ठदेशे प्रचालयेत् एषा मुद्राङ्कुशका सर्वविघ्नविनाशिनी त
लेन तलं तु करयोर्तिर्यक् संयोज्य चांगुली संहृताः प्रसारयेत्
श्लिष्टांगुल्युक्षिने कुर्याच्चक्रमुद्रेयमीरिता पंचांगुल्यो रक्षि
ण्यस्य मिलिता उन्नता तथा खट्वांगमुद्रा विख्याता सर्वपापप्रणा

प्र॰
मं॰
५१८
496

शिनी पात्रवद्वामहस्तं वक्त्रान्ते वामके तथा निधायोच्छिन
न्कुर्यान्मुद्रा कापालिकी स्मृता वामस्य मध्यमाग्रं तु तर्जन्य
ग्रे नियोजयेत् अनामिककनिष्ठं च तथांगुष्ठेन पीडयेत् द
ग्रंथे दृत्तितालक्ष्ये यन्मुद्रेयमीरिता दक्षमुष्टिस्थतर्जन्यादी
र्घया वाणमुद्रिका अंगुष्ठतर्जन्यग्राभ्यां स्फोटो नाराचमुद्रि
का हस्तद्वयेन तथा वक्त्रे संमुखे च परस्परं वामांगुलिर्दक्षिण
नामंगुलीनां च संधिषु प्रवेश्य मध्यनाभ्यां तु तर्जन्यो द्वे प्रयोजये
त कनिष्ठे द्वे नामिकाभ्यां गुंजामाथेन मुद्रिका दक्षमुष्टिगृही
ताम्नान वामुष्टं तु मध्यमा प्रसार्येन तर्जनीं कुर्यान्मेषे मंकुशामु
द्रिका वाममुष्टिस्थतर्जन्या दक्षमुष्टिस्थतर्जनीं संयोज्यांगुष्ठ
काग्राभ्यां तर्जन्यग्रे स्वके क्षिपेत पक्षापाशस्य मुद्रेति विद्वद्भिः
परिकीर्तिता वामहस्तांगुलि वनपक्षं मुष्टिकन्यत इंगुष्ठद्वय
मश्तुनः श्रे[illegible]ध्वींकृत्य वामपार्श्वे रक्षेचापमुद्रां प्रदर्शयेत ह
न्तद्वये सुरभिमुद्रा कलशात्व वेणुस्पृष्टकेन गृहीत्वा अंगुष्ठ
हृयमन्त्रतः अन्योन्याग्रमावध्यात पक्षापंचवाणमुद्रांनोदति
णभागे प्रदर्शयेत अधोमुखो वामहस्तः प्रसृतो वरमुद्रिका
ऊर्ध्वीकृतो दक्षहस्तः प्रसृतो ऽभयमुद्रिका अंगुष्ठतर्जनी द्वे
वग्रथितांगुलित्रयं प्रसारयेत् तत्पाशमुद्रेयं परिकीर्तिता वा
मस्तं नाभिमुखं वध्वा पुस्तकमुद्रिका दक्षांगुष्ठे परांगुष्ठं इति
मारहस्तद्वयेन तु स्वकं काशमकमुष्टिं कुर्यात्कुंभमुद्रिका
अथोमुखो वामहस्त ऊर्ध्वं प्रस्फोटकहस्तकः तिर्यगंगुलीयंग
तीक्ष्णैः संयोज्य परिवर्तयेत प्रोक्तसंहारमुद्रेयमर्पणे प्रश

सम्मुखं संपुटं विततं विस्तीर्णं द्विमु[...] चतुर्मुखं पंचमुखं षण्मु
खं अधोमुखं व्यापकांजलिं शकटं यमपाशं ग्रथितं सम्मुखोन्मु
खं प्रलंबं मुष्टिं मीनाक्रांतं वराहाक्रांतं सिंहाक्रांतं महाक्रांतं मुद्गरं
पल्लवं एता मुद्राश्चतुर्विंशा गायत्रीसुप्रसादिकाः मुद्राणां लक्ष
णान्याह सम्मुखं संहतौ हस्तौ उत्तानौ कुंचितांगुली कुंचितावा-
काग्रंगुलयोपयोः कक्कलतलयोर्हस्तयोस्तौ सम्मुखं नाममुद्रा सं
पुटं पद्मकोशाभौ करावन्योन्यसंहतौ पद्ममुकुलाभौ करौ संपु
टं नाममुद्रा २ विततौ हस्तावुत्तानावायतांगुली आयताप्रसरिता
अंगुलयः उक्तलतयोर्हस्तयोस्तौ विततं नाममुद्रा ३ विस्तीर्णं सं
हतौ पाणी मिथो मुक्तांगुलिद्वयो मुक्तांगुलिद्वयाभ्यां पाणिभ्यां
मिथः संहतौ विस्तीर्णं नाममुद्रा ४ सम्मुखासक्तयोः पाण्योः क
निष्ठाद्वययोगतः द्विमुखत्रिमुखादयः मिथः संमुखासक्तयोः
पाण्योः कनिष्ठिकाद्वययोगे न शेषांगुलीनां वैकल्येंगुष्ठद्वयमार
भ्यानामिकां यावद्द्विमुखत्रिमुखचतुर्मुखपंचमुखं नाममुद्रा भवंती
न तत्र वकारे द्विमुखं रेकारे त्रिमुखं णिकारे चतुर्मुखं यकारे पंचमु
खं शेषांगुलीनां संयोगात्सर्वसंयोगनाशनं तिर्यक्संयोज्यमा
[...]नौ संयुक्तांगुलिमंडलौ हस्तौ षण्मुखमिति मुक्तामुद्रा विस्ता
[...] पूर्वयोगः कनिष्ठाद्वयसंयोगः तद्विनाशेनेतरांगुलीनां सं
योगात्तिर्यक् तिर्यक्संयुज्यमानाग्रौ संयुक्तमध्यं ययोस्तथा सं
युक्तमंगुलिमंडलं ययोस्तौ षण्मुखं नाममुद्रा आकुंचिता
ग्रौ संयुक्तौ नुन्नौ हस्तावधोमुखौ ४ इदं कार्यो अथवा नुन्नौ सं
युक्तौ हस्तावधोमुखं नाममुद्रा ९ उत्तानौ तु तावेव व्यापकं

प्र॰
स॰
५९७
497

मद्रं

कुंचितौ करौ नाह [illegible] युक्तौ उत्कलद्वाग्ण करौ [illegible] यावा
जलिकनाममुद्रा [illegible] मुखौ बद्धमुष्टी युक्ताया गुष्ठयाकौ
शाकटंनामकथितं मुक्ताग्रीवं गुष्ठौ पयोरुत्कलहस्तयोः कर
यो सौ शाकटंनाममुद्रा १२ यमपाशं मतः परं बद्धमुष्टिकयोः
पाणयोरुतानावामतर्जनी कुंचिताया: न्ययायुक्तातर्जन्यामु
ङ्कबद्धया बद्धमुष्टिकयोर्नू पर्यधोभागेनावस्थितयोः पाणयो
र्यो बद्ध ताना कुंचिताग्रा वामतर्जनी सा सव्याद् दक्षिणतर्ज
न्यामुन्नबद्धयायुक्ता यमपाशं नाममुद्रा १३ उत्तानसंलीनब
द्धांगुलिदलौ करौ संमुखौ च रितौ दीर्घांगुष्ठौ ग्रथितमुच्यते
उत्तानसंधिषु संलीनानि बद्धांगुलिदलानि ययोः करयोस्तौ
तयोक्तौ भावान्योन्यसंमुख चरितौ दीर्घा वंगुष्ठौ दीर्घ वक्राग्रे
गुष्ठौ ययोस्तौ ग्रथितंनाममुद्रा १४ संकुचितोर्ध्वांगुलिर्वाम
हस्तस्तात्पृष्ठेन दक्षिणेनाधोमुखेन संयुक्तः संमुखोन्मुखंना
ममुद्रा १५ उत्तानो वलकीटीच विलंबः कथितकरौ उत्तानौ
मते कोटीकरौ पयोरुत्तानानामिकाकनिष्ठौ हो विलंबो नाम
मुद्रा मुष्टी वान्योन्यसंयुक्ता उत्तानो मुष्टिको भवेत् अन्योन्यसं
युक्तौ उभौ तौ मुष्टिको नाममुद्रा १७ मीन – न्यसंमुखी [illegible]
कानामकनिष्ठिकौ ऊर्ध्वसंयुक्तवक्राणि शेषांगुलि [illegible]
रौ संयुक्तमेव द्वानामा कनिष्ठे ययोस्तौ मत्स्य यो [illegible] नाव न्यायस
मुखीभूतौ कनिष्ठिकौ नययोर्ध्वं संयुक्तानि वक्राणि अग्रेशाषां
गुली ययोस्तौ कुंचितोर्ध्वांगुलिर्वामहस्तस्तात्पृष्ठेन दक्षि
णेनन्नधोमुखेन संयुक्तः समुखोन्मुख उच्यते

मीननाममुद्रा १८ अधोमुखे वामक[illegible] दक्षिणेन तु पृष्ठदे
शे समाक्रान्ता कूर्मीनामाभिधीयते [illegible] ङ्गुलिपुञ्जोपमः सना
रश्चेन दक्षिणेन ॐ पृष्ठदेशे प्रयुक्तः कूर्मो [illegible] ममुद्रा १९ ऊर्ध्वमधो
वामभुजः कृत्वाभ्यामाश्रयेत्करे व[illegible] ध्यते कस्य समीपाग्र
यगेकरे सति ऊक्तलक्षणो वाम[illegible] वराहो नाममुद्रा २० कर्णाश्रि
तायतनाग्रौ नो सिंहाक्रान्तयतः पर कर्णाश्रिता वा पताङ्गुली करौ
सिंहाक्रान्तेनाममुद्रा २१ तावेव ऊर्ध्वं विनाग्रौ च महासिंहाक्रान्तमुदाहृ
तं तावेव ऊर्ध्वं विनाग्रौ करौ महाक्रान्तं नाममुद्रा २२ ऊर्ध्वं किंचिदू
ध्वोन्नामिमुद्रो नाम तर्जनी अग्रात् दक्षिणहस्तेन किंचिदूर्ध्वगत
योः पाण्योर्वामतर्जनीदक्षिणहस्तेन अग्रनामामुद्रो नाममु
द्रा २३ पल्लवो दक्षिणकरः अधोमुखस्थितो मुष्टिमुद्राणामिति
लक्षणं ऊक्तलक्षणोविहितं दक्षिणहस्ताः पल्लवो नाममुद्रा २४
३मा मुद्रा गायत्र्या योज्याः अथ सर्वमंत्रजपार्थं रुद्राक्षादिमा
लायाः संस्काराविधिर्लिख्यते पंचामृतेन जलेन च लिङ्गमंगमन्त्रैः मा
लामभिषिंच्य पंचगव्येन प्रक्षिप्य वस्त्रमाणपंचावटेन संपूज्य आ
मावृत्तिं कृत्वा संपातस्पर्शं कृत्वा पुनर्गंधलिप्यात् नमस्कारः मध्य
मायाम ध्यभागे वर्जयित्वा तर्जनीमु अनामिकाकनिष्ठाभ्यां पु
[illegible] नसमावृतः स्थापयित्वा तत्र मालां अङ्गुष्ठाग्रेण तद्वत् प्रत्येक
[illegible] मालायामेकादशेन भैरव प्रतिवारं पठेन्मन्त्रं [illegible]
लयेत् मालाबीजेन जनमध्ये सुषुप्तानहि परस्परम् पूर्वेनवपुक्ते
नवांगुष्ठाग्रेणाभेविताः संबद्धाः ऊर्ध्वंगुलयोपरस्परं यथोक्ता
मताहृश्चान दक्षिणेन अधोमुखेन संयुक्तः संमुखो नाममुद्रेति

प्र. स. ७५८

पादांते [illegible] त्तास्वबीजे जपन्तू यस्तु परबीजं च संस्पृशेत् अंगुष्ठे
नापितेन [illegible] फलः स जपः सदा मालां स्व हृदयासंत्रां धृत्वा
दक्षिणपाणिना [illegible] विवितपतज्जपं कुर्याद्वामेन न स्पृशेत्
जपकाले सदा विद्वा [illegible] पं नैव विलंघयेत् कामेस्त्वनेवत्तं भार्या
एकमावर्तनं त्यजेत् प्रमा [illegible] नी मत्पृष्ठी भवेदावर्तनं त्यजेत् आ
वर्तनमिति मन्त्रस्य उक्तसंख्यावसा [illegible] प्रमाणावमुक्तार्थजपं स
माप्य तं माले सर्वदेवानां प्रीतिदा शुभदा मम । शिवं कुरुष्व
मे भद्रे यशो वीर्यं च सर्वदा इति मन्त्रेण मालां स्वशिरसि निधा
इति मन्त्रेण देवस्य हस्ते [illegible] विधाय यथोदकेन गु
ह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपं सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्
सादाद्धृदिस्थिता इति मन्त्रेण देवस्य हस्ते जपं समर्प्य मालां वस्त्र
[illegible] संहृत्य रहसि स्थापयेत् योगिनीतंत्रे ग्रहणे
ग्रहणे वापि जपान्ते शिरसि निधापयेत् पुष्करं शिखिबीजस्थं स्व
[illegible] विनेम वेन आकाशाशाशिसंयुक्तं सिध्ये हृदयसंयुतं
पचापंचालवेगमन्त्रो मालायाः परिकीर्तितः ग्रहणे स्थापने वै
वस्त्रनेविनियोजयेत् पुष्करं हकारः शिखिबीरेफः स्वरमिकारः
रः आकाशाशाशिभ्यां विन्दुवर्धचन्द्राभ्यां संयुक्तं सिध्ये इति स्वरू
पं हृदयं नमः पदम् ह्रीं सिध्ये नमस्कार इति मन्त्रास्वरूपम् इत्य
क्षमालाजपविधिः ॥ इति श्रीमत्परमेश्वरस्वतीशिष्य श्रीशि
वेश्वरमस्कन्या [illegible] ग्रन्थितमगोकौलिकसरस्वत्याम् ए [illegible]
नः प्रपंच [illegible] ग्रहः ॥ समाप्तः